13
7 I
21

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

13-6.D.34

Digitized by Google

IOANNIS DOMINICI RAYNALDI

OBSERVATIONES CRIMINALES, CIVILES, ET MIXTAE

LIBER TERTIVS.

In quo diſcutiuntur Quæſtiones rariores in Foris, tum Eccleſiaſticis, tum Sæcularibus diſceptari ſolitæ, etiam iuxta praxim Tribunalis Sancti Officij, & ad Regimen Politicum accomodatæ, & ſignanter agitur.

De Armis, armorum ſpeciebus; de pœnis quibus afficiuntur deferentes ea, ſeu cum illis delinquentes, & de pernicie, quæ reſultat ex armorum permiſſione, & tolleranti̇a.

De conventiculis, & quadriglis, & de modis, quibus Iudices debent citò, & cum bono Gubernij inconuenientibus obuiare.

De capientibus poſſeſſionem propria authoritate, & de turbatiua, & turbatiuæ ſpeciebus.

De lapidum proiectione, eiuſque pernicie.

De Curribus, curruumque generibus, & modo ducendi, ac incedendi cum illis.

De Saltationibus, & choreis, & commedijs, & mala quæ ex illis proueniunt.

De Otioſis, & Erronibus, & Cingaris, & mendicantibus validis, & ſe debilitantibus, & herbis, & collirijs infirmitates ſimulantibus.

De lenocinio, lenocinij grauitate, & pœnis quibus lenones ſunt afficiendi.

De Meretricibus, meretricum infælicitatibus, & incommodis, & earum pernicioſis artificijs.

De Cauponibus, Deſtillarijs, ſtabularijs, & eorum malitijs, & fraudibus, nec non de his, qui caupones frequentant, & ganeis, ac ingorgitationibus ſe perdunt.

De ludo Alearum, & taxillorum, de peccatis ex ludo prouenientibus, & de pœnis quibus ludentes cum fallacijs ſunt ſubiciendi.

De Medicis, Chirurghis, Barbitonſoribus, Pharmacopolis, eorumque officio, & obligatione.

De Veneno, eiuſque ſpeciebus: indicationibus, & ſignis veneni, & de pœnis pocula ad occidendum, ſeu ad amandum, ſeu ad alios huiuſmodi effectus porrigentium.

De inſpectione, & aperitione cadaueris veneneti, & modo probandi veneuationem in defectum ocularis viſitationis.

De atrocitate veneuationis Hoſtia ſacræ, ſeu Calicis.

De modo, & forma viſitandi cadauera, & faciendi vulgo viſum, & repertum.

De Meſſarijs, & Menſtralibus eorumque Officio, & obligatione.

De Bannitis, notorijs delinquentibus, ac facinoroſis.

De perſecutione, profligatione, & modo bannitos perdendi, ac extirpandi.

De Receptatoribus, & fautoribus bannitorum, facinoroſorum, ac delinquentium.

De Commiſſarijs, & commiſſionibus, & de obligatione oſtendendi literas patentales.

De delictis pro quibus debent tranſmitti Commiſſarij.

De viaticis debitis Commiſſarijs, & à quo ſint ſoluenda, & quando, & quomodo poſſint repeti.

De appellatione à Fiſco interpoſita à prolatione ſententiæ ad fauorem Rei, & quando ſit admittenda, vel reijcienda.

De duplici ſalario eodem tempore exigendo pro labore in diuerſis negocijs aſſumpto.

De indicijs, & eorum qualitatibus, ac ſufficientia ad torquendum, ſeu condemnandum in pœnam extraordinariam.

De purgatione Canonica, & in quibus caſibus ſit hodie practicanda.

De Delegatis, & neceſſitate, quam habent inſerendi tenorem delegationis ad effectum validè procedendi.

De incompetentia, & competentia Auditoris Cameræ procedendi contra Epiſcopos, & tranſmittendi monitoria ad perſonaliter comparendum.

De Reſidentia Epiſcoporum, eiuſque bono effectu ad fauorem eorumdem.

De ſaluo conductu, eiuſque requiſitis ad validitatem, & de neceſſitate concedendi illum delinquenti iam de alijs inquiſito.

De contumacia, & confeſſione ex contumacia reſultante.

De tortura & torturæ ſpeciebus, & repetitione.

De iniuria, & mutilatione mortuo illata, & ſepultura mortuo danda.

De exenteratione, & de exhumatione cadaueris, & quando permittenda.

De tranſportatione cadaueris, & vectigali pro tranſportatione ſoluendo.

De pompa funerali, & applicatione inſignium, ſtendardi, & equorum, quibus ſtrenui milites aſſociantur ad ſepulturam.

De Bannitis, & modo ſeruando in dando eis bannum, & de actibus, qui poſſunt validè fieri ab eiſdem, & de eorum impunitate, imò remunerata occiſione, quamuis fiat proditoriè, & per aſſaſſinium, quod non poteſt verificari in occiſione banniti dum tenetur cauere ab omnibus.

De executione in effigiem.

De confugientibus ad alienam Prouinciam, & de retentione, quæ fit more, non iure, & de remiſſione ad proprium Iudicem.

De vijs, & ſtratis, & quando dicantur de regalibus.

De Campanis, & earum vſu aduerſus delinquentes, vel ad alium effectum.

De præſentatis, & nominationibus, & quando ſuffragentur.

SOC·IESV·BIBL·SEC·COLL·ROM·

ROMÆ, Ex Officina Hæredum Corbelletti. MDCXCI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Sumptibus Nicolai Ghellini.

Digitized by Google

Digitized by Google

EMINENTISS.^MO, ET REVERENDISS.^MO

P R I N C I P I

P A L V T I O

CARDINALI ALTERIO.

S. R. E. C A M E R A R I O.

IOANNES DOMINICVS RAYNALDVS

F AE L I C I T A T E M.

REDIT tandem, Eminentiſſime Princeps, poſtrema lucubrationum mearum Linea ad Centrum Benificientiæ Tuæ, vnde prima producta fuit: Etenim, vt in præfatione libri primi ingenuè faſſus ſum, totum hoc, qualecunque, opus ampliſſimæ Munificentiæ tuæ debet adſcribi, quæ ſola occaſionem dederit, otiumque fecerit ad ſcribendum. Adimpleo igitur pro viribus cum oblatione Tertij huius Voluminis meas partes, nempè vt Neminem lateat quanta cum Animi, & Benignitate, & Magnitudine Eminentia Tua me ſemper exceperit, & prætulerit. Nihil equi-

§ dem

dem Sublimitati Tuæ tot Virtutum Sideribus corruſcanti, mea, etiam vt grandis eſſet, eloquij facula quidquam luminis adiungere poſſet: cùm inter omnes conſtet ſingularis Tua ad beneficia largienda propenſio, vt difficile ſit quempiam inuenire qui Te nouerit, Teque alterum noſtri ſæculi Mecænatem non fuerit expertus. Ne grauetur itaque Eminentia Tua exiguum hoc munus hilari fronte excipere: dum ipſe precor enixè, vt Tibi dent Superi longæuam ætatem, quam pro Chriſtianæ Rei bono mereris, & ſeruent Animum, quem pro hominibus beneficum dederunt.

INDEX RVBRICARVM.

DEll'armi prohibite, e dell'vſo di quelle, che non ſono prohibite. cap.24. fol 1.

Che non ſi facciano Conuenticole, nè Quadriglie, nè ſi piglino poſſeſſi ſenza licenza del Giudice, nè ſi faccino alcune altre coſe, dalle quali ſi poſſano cauſare delitti cap.25 fol. 36.

Delli Sudditi Otioſi, e Foraſtieri Vagabondi capitolo 26. fol.69.

De Ruffiani, capitolo 27. fol.80.

Delle Meretrici. cap. 28. fol. 95.

Degl'Oſti, e Paſticcieri, & di quelli, che frequentano l'Oſterie, e de' Carrozzieri, e Vetturini c.29 fol. 111.

Dell'vſo prohibito del Gioco cap.30. fol. 125.

De' Medici, Chirugici, Barbieri, Speciali, e ſimili, e prohibitione del veleno. cap. 31. fol 134.

Dell'Vfficio de' Maſſari, & Meſtrali. cap. 32. f. 158.

Contro Banditi, & altri delinquenti, e della loro perſecutione, e pene de' Recettatori, Fautori, & altri ſimili. capitolo 33. fol.206.

Concluſione de' Bandi. cap.34. fol.272.

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſs.P.Mag.Sac.Pal.Apoſt.

Steph. I. Menattus Epiſc. Cyren. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Thomas Maria Ferrari Sac.Apoſt.Palat.Mag. Ord.Præd.

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM SIVE ARGVMENTORVM.

Primus numerus ſignificat paginam, ſecundus verò numerum marginalem.

Ex Cap. XXIV. De armis §. I.

ARMORVM materia à quibus Doctoribus tractetur. pag. 2. num. 1.
Arma dicuntur ab armis, iunctura bracchiorum. pag. 2. n. 2.
Armorum nomina, ſpecies, & differentia remiſſiuè. pag. 2. num. 2.
Enſis inuentio, & nobilitas. pagin. 2. numer. 3.
Quis fuerit inuentor armorum. pag. 2. numer. 6.
Arma ſtrictè ſumpto vocabulo quæ ſint. pag. 3. num 7.
Occidens aliquem patena, an dicatur occidiſſe armis. 3. 8.
An occidens cum lapide, vel baculo debeat puniri maiori, vel minori pœna quam ſi occidiſſet cum gladio. pag. 3. numer. 9. & 10.
Arma latè ſumpto vocabulo quæ ſint. p. 3. num. 11.
Fuſtes, & ſaxa ſi cum illis fuerit facta percuſſio, veniunt appellatione armorum. pag. 3. num. 12.
Quid de conſuetudine, ibid. nu. 13.
Quid in terminis Iuris communis, & quid in terminis bannimentorum, ibidem numer. 15.
An tollerantia armorum ſit cauſa delictorum, pag. 3. num. 16.
Afferuntur hinc inde argumenta ibidem num 17. & ſeqq.
An Populi, qui confinant cum exteris Gentibus, & inimicis poſſint priuari armis. pag 4. num. 20. & ſeq.
An Prouincia, vel aliqua Ciuitas poſſit armis à Principe priuari. pag. 4. num. 22. & ſeqq.
An Barones habentes merum, & mixtum imperium cum perpetua adminiſtratione poſſint interdicere ſubditis, & forenſibus delationem armorum in eorum Baronijs, pag. 5. n. 27.
Qualem pęnam poſſint indicere, & an ſubditi poſſint pro exceſſu pęnæ reclamare. ibidem.
An Barones poſſint concedere ſubditis licentiã deferendi arma in eorum territorio. ib.

An Barones habeant cognitionem circa delationem armorum factam contra decretum Regis, & an applicent ſibi pœnam, ibidem.
An armorum delatio ſit leue, vel graue delictum. pag. 5. n. 29. & ſeqq.
Dolus qualis requiratur, & quomodo probari debeat in crimine delationis armorum. pag 5. n.32 & ſeq.
An deferens arma poſſit puniri, ſi cum illis non ſit appræhenſus. pag. 5. num. 34. & ſeqq.
An ſtans domi, vel in hoſpitio armatus dicatur arma deferre. p.6. num 40.
An pœna delationis armorum confundatur cum pœna vulneris cum armis inflicti. pag 6 num 41.
An faciens deferre arma per ſuum famulum debeat puniri æquè, ac famulus deferens? pag.6.num 44. & ſeq.
Quid ſi delatio armorum ſit momentanea. pag.6. num 46.
An mulieres compræhendantur in edicto prohibente delationem armorum. pag. 6. num. 48. & ſeqq
An Clerici compræhendantur in edicto prohibente delationem armorum. pagin. 7. num. 50. verſ quæro ſextò.
Et an vigore Bullæ B. Pij V. debeant degradari, & Curiæ ſeculari tradi ob delationem archibuſietti. ibid n.55.
An Epiſcopus poſſit concedere Clericis licentiam deferendi arma pag.7. num. 55. verſ prætendunt.
An Clerici reperti cum armis poſſint à Curia Seculari capi, ſeù armis ſpoliari. p.8. num 60.
Quid ad effectum ducendi ad Iudicem Eccleſiaſticum ibid.
An in hoc edicto compræhendantur famuli, & familiares Epiſcoporum. pag 8.nu.61 & ſeqq
Quid de famulis, & familiaribus, ac Officialibus S. Officij, ibid.num.64.
Qui ſint famuli, qui debent dicta prærogatiua gaudere pag 8 n.65
An, & quando, & quibus concurrentibus Birruarij dicentes reperiſſe aliquem cum armis conuincant ad eundem condemnandum. p.8 num 66.
Quid ſi apprehenſores ſint homines priuati, & à birruarijs non dependentes. ibidem num 69.
Arma defenſibilia an, & de quo iure ſint prohibita deferri. p.9.n.70.& ſeq.
Et quæ ſint arma defenſibilia, ibidem numer. 72.
Et an acquirantur fiſco. ibid.nu.73.
Et quid ſi ſint arma offenſibilia, ibid.n.75.
Et quid ſi ſint accommodata, ibid.n.76.
Archibuſietti non acquiruntur fiſco, & nec birruarijs, ſed debent deuaſtari. pag. 9. num 78.
An quando fiſco, vel Birruarijs acquiruntur arma debeant etiam eiſdem applicari vaginæ, quamuis gemmis pretioſis ornatæ. pag 9 num.79.
An vaginæ ad recondendum gladios veniant appellatione armorum. p.9. n.79.

Ex Cap. XXIV. §. II. III. IV. & V.

Archibuſietti ſunt arma inſidioſa, & magis pernicioſa, & dicuntur eſſe proditoria, & deteſtanda, ac abhominanda pag. 11. num. 1.
Etiam Duelliſtæ huiuſmodi genus armorum reprobarunt p.11 n.4 et ſeq.
Delinquentes cum huiuſmodi armis qua pœna debeant puniri, pag.11 numer.6. verſ. & delicta, &c.
Deferentes dicta arma, qua pœna debeant puniri, pag. 11. num. 7. & ſeq. & p. 15. num. 54.
Et an, & à quibus poſſit concedi licentia deferendi illa, ibid. n.8. & ſeqq.
An Barones in ſua Baronia poſſint deferre archibuſiettos. p.12. n.11.& ſeq.
Armorum igneorum origo, inuentio, denominatio, pag. 12. num 13. verſ. de armis.
Qualitas paruitatis, & non iuſtæ menſuræ à quo, & quomodo ſit probanda. pag.12. num.14 et ſeqq.
Et quid in caſu, quo proceditur pro delatione per Inquiſitionem, & ex officio, ib. num. 18. et 19.
An teſtibus deponentibus per verbum ambiguum circa menſuram armorum ſit ſtandum, ſi proceditur per Inquiſitionem; p.12. num.19. et ſeq.
An ſtandum ſit confeſſioni ipſius Rei, p.13. n.20. verſ. imo nec ſtaretur.
Palmi de Canna, quomodo intelligendi ſunt. pag.13. num.21.
An miniſtri Iuſtitiæ, & hi qui pro ſeruitio Iuſtitiæ incedunt poſſint deferre archibuſiettos,

buſiettos : pag. 13. numer. 22.
An habentes facultatem deferendi per certa loca poſſint accedendo ad dicta loca deferre per tranſitum in loco vetito, pag. 13. num. 23.
An forenſes ſint excuſandi, & quando, & an debeant exonerare archibuſios dum ingrediuntur Ciuitatem, pag. 13 num. 25 & ſeqq.
An huiuſmodi arma poſſint domi retineri de iure communi. p 13. num. 33.
Quid ſi retineatur iure pignoris, pag. 14. num. 37 & ſeq.
Quid ſi breui temporis momento retineantur, ibid. num. 39.
Quid ſi dominus domus ſit ignarus retentionis. ibid num. 40 & ſeqq.
Quid ſi ignorantia ſit craſſa, ibidem numer. 43.
Quid ſi ſcientia ſuperueniat, nu. 44.
Quid ſi inimici clam illa introducant in domum inimici, ibid n 42. & ſeq.
Quid ſi coactè retineat ibid. nu. 45.
Quid ſi ſcoppolus eſſet ligneus. ibidem numer 50.
Quid ſi retinens ſeparauit rotam à ſcloppo, & rota ſit rubigine infecta. pag. 15. numer 51.
Quid ſi retinens non ſit ſubiectus Statuenti. pag 15 num 53.
An minores ob delationem archibuſietti ſint condemnandi in pœnam vltimi ſupplicij. pag. 15. num 55.
An apprahenſi cum archibuſiettis ſint ſtatim abſque proceſſu puniendi. pag. 15. numer. 56.
An edictum hoc mandans ſit validum. ibid. num. 57
An pœna indicta contra deferentes archibuſiettos imponatur, ſi archibuſiettus ſit ſinero a. pag. 15. nu. 59.
Quid ſi non conſtat, quod archibuſiettus ſit perfectus, & aptus ad vſum. ibidem num. 60.
Traditur praxis, qua ſolent vti Iudices. ibid. num. 61.
In Statu Eccleſiaſtico prohibita eſt fabricatio, venditio, reaptatio archibuſietti, ſtilletti, baleſtrinæ. pagin. 16. numer. 63. & 65.
Quid dicendum in terminis iuris communis. ibid. num. 64.
An quis teneatur reuelare deferentem arma prohibita. 16. 65. *verſ. ſi non eſſet.*

Ex Cap. XXIV. §. VI.

Bulla Pij IV. circa retentionem, & delationem archibuſietti fuit extenſa per Beatum Pium V. ad retinentes ſtillettos, & cultros minores trium palmorum, & poſt impreſſionem huius libri eadē Bulla fuit extenſa à S M Alex. Octauo ad deferentes, & retinentes cultellos cum cuſpide. pag. 16. num. 1 & ſeq
An Bulla Pij IV & B Pij V. fuerit vſu recepta, ibidem, & pagin. 17. numer. 4. & ſeqq.

Ex Cap. XXIV. §. VII. vſq; ad XXIX.

An abſque licentia ſit licitum aliquod genus armorum deferri. pag. 20. nu. 1.
Quid in locis exceptuatis in edicto. ibid.
An arma ignea deferri poſſint intus Ciuitatem, & loca murata, & cum qua cautela. pag. 20. n 4 & ſeq.
Quid ſi deferens non valuerit exonerare: ibid. num 9. & 10.
Quid ſi per momentum temporis deferat. ibid. num. 11.
Quid ſi impetu rixæ arma è manu alterius eripiat. ibidem num. 11. *verſ. tertio fallit.*
Quid ſi quis exeat cū armis è domo ad ſedandum rumorem in ſtrata, ibid. numer. 11. *verſ. quarto fallit.*
An arma debeant deferri cooperta, an vero viſibilia. pagin. 20. numer. 12. & 13.
An circa pœnam deferentis arma ſit differētia inter ſolitum, vel non conſuetū cum armis delinquere, ibid. num. 14. & ſeqq.
An licentia deferendi arma danda ſit rixoſis, & manupromptis, & ſolitis delinquere. pag. 21. n. 18. *verſ. aduertendum.*
Rixoſi coguntur aliquando dare cautionem de non deferendo arma, & an tunc incurrant pœnam in fideiuſſione contentam, ſi deferant in itinere, & in Villis. pagin. 21. num. 18. *verſ. aduertendum.*
An deferens arma ignea exonerata intus cānam debeat puniri, & quando, pag. 21. num. 19. & 20. & ſeq.
An, & quando extra loca habitata ſit licitum

tum arma deferre, pagin. 21. numer. 26. & 27.

An prohibitio facta deferendi archibuſium ad rotam compræhendat archibuſium à miccio. pag. 21. num. 28. *verſ fuit dubitatum*.

Forenſes debent certiorari de banno prohibente delationem armorum. pag. 22. numer. 31.

Et an debeant excuſari ſi deferant, ex quo non fuerunt certiorati, ibidem.

Cuſtodes Portarum Ciuitatis, et etiam Caupones tenentur certiorare, & monere forenſes de prohibitione deferendi arma. pag. 22. num. 31 et 32.

De exonerantibus archibuſios remiſſiuè. pagin. 22. num. 33.

Arma debent deferri diſcoperta, & archibuſij cum diſuitatione rotæ, & quare, pag. 22. ſub num. 33.

Licentia deferendi arma, an debeat eſſe in ſcriptis, & expreſſa pag. 22 n 34.

Et an ſuffragetur ſi data ſit ab Officiali non habente hanc facultatem. ibidem.

Licentia deferendi arma data pro ſe, & ſocijs quomodo ſit intelligenda. pagin. 22. num. 37.

Arma an poſſint deferri in Eccleſia, tripudio, et in mercatu, coram Magiſtratu, Iudice, ſeu in Palatio. pag. 22 ſub nu. 38. & pag. 23. num. 47.

Quid ſi deferens arma in dictis locis habeat licentiam, ibidem

Quid ſi ſit miles. pag. 23. ſub num. 38.

An deferens arma prohibita in Eccleſia poſſit illis ſpoliari à miniſtris fori ſecularis. pag. 23. num. 46.

Arma reperta ad pedes aliquorum cuinam attribuenda, pag. 23 num. 48.

Et an ſi reperta ſint ad pedes plurium omnes ſint puniendi, an verò omnes ſint abſoluendi, et liberandi. pag. 23. ſub numer. 48.

Ex Cap. XXIV. §. XXX. ad XXXII.

Arma offenſibilia, quæ ſint. pagin. 24. in texta.

Enſis à quò, ſeù quibus fuerit inuentus. pag. 24. num. 3.

Et quare inter arma obtineat primum locum. ibid num. 4.

An ſit de genere prohibitorum, ibidem numer 5.

Nobiles quænam arma poſſunt deferre. 25. num. 9. et ſeqq.

An, & quando baculi, ſaxa, ligones, ſecures, & huiuſmodi veniant appellatione armorum. p. 25. nu. 12.

Arma venenata deferri non poſſunt, & grauiorem exigunt pœnam, p 25. nu. 13.

Et quomodo poſſit conſtare de dicta qualitate veneni ibid num 14.

Arma penes aliquem contra decretum deferentem reperta an fiſco, vel Baroncello applicentur. p. 25. n. 15.

Ex Cap. XXIV. §. XXXIII ad XLVI.

Arma quibus perſonis deferri liceat, p. 25. et ſeqq. in textu.

Quid dicendum de Iure communi. pag. 29. num. 1.

Magiſtratui Ciuitatis an liceat deferre arma, pag. 29 num. 2. & ſeqq.

Quid de alijs Officialibus. pag. 31. num. 33. & ſeq.

Antiani Ciuitatis Bononiæ quam iuriſdictionem habent. p. 29. n. 5. et ſeqq.

Conſules, & Adminiſtratores Ciuitatis an habeant iuriſdictionem, & qualem. p. 29. num. 8. et ſeqq.

Coercitio ſimplicis iuriſdictionis, quæ ſit. pag. 30. num. 15.

Coercitio verbalis, an detur in iure. p. 30. num. 15.

Auriculæ, ſeù digiti inciſio cuius ſit iuriſdictionis. pag. 30. num. 15.

Tribunis Plebis Tribunal quale ſit. pag. 30. num. 16.

Senatores ad Regimen Ciuitatis quibus ſint priuilegijs decorati. p 30. n 18. et ſeqq.

An hi,

An hi, qui ex priuilegio poſſunt audiri per Procuratorem debeant ſe perſonaliter exhibere. 30. 24. 25 et ſeq.

Numerus Quadraginta Sacer, & miſterioſus habetur, p.31. num.27.

An hodie Rector ſtudij creetur in Academijs litterarijs. p.31.nu.28.

An Scholares habeant in ciuilibus vnum, vel plures iudices, p.31. n 29.

Et an poſſint variare, & ad quem appellent. ibidem.

Collegium S. Clementis in Ciuitate Bononiæ à quo fuerit erectum, & qui Authores de illo tractant. p.31. num.30.

Doctores, & Aduocati non poſſint de iure deferre arma. pag.31. num. 37. ſeq.

Officiales Bollectarum qui ſint. pagin. 32. num.40.

Vectigal impoſitum meretricibus vti meretricibus improbatur. pag. 32. numer.41. & ſeqq.

Fuit ſublatum Romæ, & Neapoli, & obquam cauſam. ibidem numer. 44. et 45. & ſeq.

Scandala quæ oriuntur ex Bulla contra meretrices ad fauorem Conuertitarum. p.32 num.46.

Et quando dicta Bulla habeat locum, & contra quas fœminas, ibid.

Datiarijs Cameralibus an liceat deferre arma. p.32. num.49.

Quid de conſuetudine. ibid.

Famuli Patentatorum, an gaudeant priuilegio deferendi arma ſi non ſeruiant, non ſint Salariati, & non ſint dati in nota. p.32. num.52 et ſeq.

Et quid ſi ſeruiant per alium, ibid.

An habentes facultatem deferendi arma poſſint illa deferre tempore carnispriuij. 33. num. 54.

Quid in militibus, ibid. n.56. & ſeq.

De laruis remiſſiuè. p.33. n.55.

Milites deferentes, vendentes, oppignorantes arma debent plecti. pag.33. n.58.

Artifices quæ inſtrumenta, & arma poſſunt deferre. p.33. n.59.

Et an poſſint illa deferre abſcondita. ibid. num. 62.

An Ruſticis colentibus terram ſit permiſſus vſus armorum p.33 num.63.

Antiquitùs non permittebatur, quia habebantur pro ſacroſanctis, & quare, ibid. num.65.

Cultelli ad incidendum panem, vel calamum ſunt permiſſi abſque licentia. 33.68

Et an hoc ſit verum ſemper, & indifferenter. pag.34. num.69.

Forenſes an egeant licentia deferendi arma, & an debeat in licentia exprimi, quod ſit forenſis. pag 34. num.72. et ſeqq.

Armorum delatio non eſt permittenda, vbi adeſt concurſus populi. pag.34. num 75.

Lanterna an deferenda, & cuius debeat eſſe qualitatis. pag.34. ſub num. 75.

An pœna delationis armorum confundatur cum illa vulneris. pag. 34. numer. 79. et ſequent.

An habens licentiam deferendi arma ſi cum illis delinquat, debeat puniri pro delatione. pag.34 num.82. et ſeqq.

An ſaltem ammittat priuilegium licentiæ ita vt deinde captus cum armis debeat puniri, pag.35. num. 86.

Ex Cap. XXIV. §. XLVII.

Tollerantia exprobatur, qua Birruarij permittunt deferri arma. p 35. in textu.

An deferens arma ex permiſſu Baroncelli debeat excuſari. pag.35. num.2. et ſeqq.

Ex Cap. XXV. De Conuenticula §. I. ad III.

Conuenticula improbatur, & quando dicatur talis. p.36. in textu.

Vbi agitur etiam de quadriglia, et pag.38. num. 10.

Adunatio hominum an differat à Conuenticula, & in quo, p.38. n.1 et ſeq.

Author conuenticulæ grauiùs punitur, & quare, p 38. num 7.

Dux conuenticulæ quando durius puniatur. pag.38. num.8.

Quid in conuenticula facta contra Principem, pag.38. num 9.

Quot homines faciant conuenticulam. p.39. num. 11. et 12.

Quid in terminis Bullæ Sixti V. ibidem num. 12.

Quid ſi teſtes dicant vidiſſe ſex perſonas, & vltra. pag 39. num. 13.

Quid ſi inter armatos aliqui eſſent armati, zappis, fuſtibus, vel lapidibus. pag. 39. num. 14.

Quid ſi inter armatos adſit aliqua mulier. p.39. n.14. *verſ. quære quarto*.

In Statu Eccleſiaſtico plures extant Conſtitutiones Pontificum de conuenticula diſponentes, & quæ ſint. p 39. nu. 16.
Qui Doctores tractent de materia conuenticulæ, ibid. num. 17.
Quæ ſit quadriglia. pag 39. num. 18.
Quale ſit Officium Iudicis in caſu quadrigliæ, p 39. n. 19. et ſeq.
Cautio de non offendendo præſtatur datis fideiuſſoribus, ſeu dato pignore. pag. 40. num. 20.
Quid ſi partes, quæ coguntur præſtare cautionem, ſint diuites. ibid. n. 20.
Cautiones ſeu fideiuſſiones datæ quomodo ſint regiſtrandæ p 40. nu. 21.
Iudex in caſu vrgenti, & periculoſo ad euitandum, ne partes veniant ad arma, habet quatuor modos ſuccurrendi, & obuiandi, pag 40. ſub num. 26. & ſeqq.
Primò cum tranſmiſſione præcepti ad cauendum.
Qui tamen modus non habet locum in foro Eccleſiaſtico, & quare, ibid n. 32.
Secundo cum præcepto de accedendo ad domum, & inde non diſcedendo. pag. 41. num. 33. ſeqq.
Et quomodo concipi debeat tale præceptum, num. 35.
Habens dictum præceptum ſi aduerſarium occidat quomodo puniendus. pagin 41. num. 38.
Pro pœna pecuniaria appoſita in huiuſmodi præcepto quomodo ſit procedendum, pag. 41 num. 40. et ſeqq.
Quid ſi præcedente licentia Iudicis Eccleſiaſtici præceptum fuerit exequutum in Eccleſia, p. 42. num. 53.
An præceptatus poſſit ſaluo honore obbedire præcepto, & ſubrogare alium loco ſui ad duellandum pag. 42. numer. 55. *verſ. aduertendum*.
Et quid ad hoc impediendum faciendum ſit à Iudice, ibidem.
Conſanguinei bannitorum poſſunt cogi ad cauendum, quod banniti non ingrediantur Statum Eccleſiaſticum. pag. 42. n. 55. *verſ. aduertendum*.
An cautio de non offendendo poſſit cumulari cum illa de bene viuendo. ibidem.
Tertio cum tranſmiſſione militaris cuſtodiæ pag. 42. num. 56.
Et quidem ſumptibus, & expenſis conuſſoris, ibidem.
Et poteſt etiam iſto caſu ſuperior dare timenti licentiam deferendi arma, vel ducendi ſecum homines armatos in ſui defenſionem, ibidem.
Quarto cum carceratione Conſanguineorum. pag. 43. num. 57.
Vel dando exfractum conſanguineis. ibidem.
Sed hoc durum dicitur, & non practicandum, ibid. num. 61.
Niſi adſit ſuſpicio auxilij. ibid.
An Innocens poſſit puniri ſine culpa ſi ſubſit cauſa. pag 43. num. 61. *verſ. & quamuis*.
Aſſuetus rixari debet carcerari, vel etiam eijci è Ciuitate. p. 43. num. 64.
An quis poſſit cogi ad fideiubendum, ſeu cauendum, quod alius non offendet. 44. num. 65.
An ſint cogendi conſanguinei, an etiam affines ad cauendum de non offendendo pro conſanguineo, ſeu affine. pagin. 44. num. 65. et ſeq.
Et qui ſit ſtilus, quem obſeruat S. Conſulta ibidem.
Quid ſi conſanguinei ſint inimici, ibidem num. 67.
Quid ſi ſint rixoſi, & diſcuſi ibidem nu. 68. et ſeqq.
Quid ſi ſint ſpurij. pag. 45. num. 70. *verſ. aduertendum tertio*.
Quid ſi ſint Religioſi profeſſi, ibidem, & num. 72.
A quo Iudice ſint cogendi, pag. 45. n. 73.
Et an per præſtationem cautionis dicatur prorogata iuriſdictio, ibidem, *verſ. Et hæc*.
An forenſis poſſit cogi ad dandam cautionem de non offeudẽdo in loco, in quo adeſt inimicus, & quando. p 45 n 74.
An laicus cogatur a Iudice Eccleſiaſtico, & quando, ibidem *verſic. ſecundo quod Iudex*.
Quid ſi Religioſus ſit qui timet offendi. ibidem
Quid dicendum de Iudice ſeculari volente cogere laicum ad dandam cautionem pro Clerico, & Eccleſiaſtico. pag. 46. nu. 74. *verſ. quarto quod Iudex*.
Quid ſi quis non præceptatus, & nec citatus det cautionem coram Iudice non ſuo pag. 46. num. 75. *verſ. fallit tamen*.
Circa iſtum articulum videndus eſt D. Michael Cortiada deciſ. 153. num. 4. & ſeqq. par. 3. vbi plenè more ſuo materiam tractat, quem dum iſte index imprimebatur habui ex Cathalonia, firmat enim d. nu. 4. pluri-

pluribus relatis Doctoribus, quod cautio præſtita à Clerico coram Iudice laico valida eſt reiectis Hering. de fideiuſſ. cap. 7. num. 251. & Cyriac. controu. 217. nu. 11. contrarium dicentibus; conueniri tamen debet coram Iudice Eccleſiaſtico, quia Clericus non poteſt priuilegio fori renunciare, vt ex Narbona, Marta, Riccio, Tonduto, & alijs ſubdit Cortiada ibid. num. 5. etiam ſi doloſè fecerit ſe laicum tempore præſtitæ cautionis, vt dicere proſequitur Cortiada ibidem num 7. At laicus fideiuſſor Clerici debet conueniri coram Iudice ſeculari, quia exceptio competens Clerico tanquam perſonalis non poteſt competere laico, vt ait Cortiada ibid. num. 12. & ſeqq. qui pluribus alijs medijs hoc oſtendit, & num. 18. vtitur eodem argumento per me adducto, nempe quod exceptio declinatoria fori competens principali non competit eius fideiuſſori. & num. 19. adducit 47. Doctores hoc in terminis firmantes, & num. 20. extendit concluſionem ad fideiuſſorem familiaris S. Officij, & num 21 extendit ad fideiuſſorem Scholaris: vide eum latè de materia loquentem, nam plures alias notabiles ponit quæſtiones in hac materia contingibiles.

Quid agendum quando quis non vult dare cautionem, pag 46. num. 75. *verſ quarto quarto.*

Quid ſi ſit pauper, p. 47. num. 83.

Cautionis reciprocatio quomodo facienda à Paupere. pag. 46 num. 77.

An admittenda ſit proteſtatio nullitatis cautionis præſtitæ in caſu non reciprocationis. pag. 47. num 78.

An ſubditus, ſeu conſanguinei ſubditi extra Statum delinquentis poſſint cogi ad dandam cautionem de non offendendo. p. 47. num. 59.

An conſanguinei ſint cogendi ad dandam cautionem ſi principalis reperiatur in poſſe Curiæ p 47. num. 81.

An cogendus ad dandam cautionem is, qui accuſatus, repertus ſit innocens. pag. 47. num. 84.

An cautio danda ſit, ſi ſatisfactum ſit parti, quoad pœnam, & intereſſe pag. 47. numer 86.

An pro fractione cautionis fiat compoſitio, & quando. p 47 n. 87.

Quid ſi mulier rumpat cautionem, ibidem, num. 88.

An fideiuſſor exactus pro fractura cautionis repetat à principali. pag. 47. num. 89. & ſeq. Et an via executiua.

An in caſu fracturæ cautionis ſit formandus nouus proceſſus contra fideiuſſorem, pag. 47. num 91.

Ex Cap. XXV. §. IV.

De pœnis capientis poſſeſſionem propria authoritate. pag. 48. in textu, & pag. 50. num. 7.

An poſſeſſio vacans poſſit capi ſine licentia Iudicis. pag 50 n. 1. et 2.

An poſſeſſio poſſit capi ſine licentia ſi adſit pactum in inſtrumento, quod capi poſſit propria authoritate. pag 50. n. 3.

Quid in terminis Iuris communis, ibidem.

An capi poſſit poſſeſſio cum licentia Iudicis, ſi adhuc pars reſiſtat. pag 50. num 5. & ſeq.

An, & quæ ſit pœna capientis poſſeſſionem cum adunatione hominum armatorum. pag 50. num. 9.

Bulla Sixti V. prohibens caualcatam quomodo ſit intelligenda, pag. 50 num. 10. et ſeqq. et pag. 51. n 25 & ſeqq. et p 52. num. 33. et pag. 54. num 50. et ſeqq. et pag. 55. num 76. et ſeqq.

An coadunans homines armatos, & penes ſe retinens ad tuendum ius, ne quis in ſuum fundum ingrediatur, puta ad venandum, incidat in pœnas. pag. 50. num. 15. et ſeqq. et pag. 51. num. 15. et ſeq et p 53 num. 45.

Propulſare vim an ſit de iure naturali, vel de iure Gentium, pag 50 num. 18. et ſeq.

An, & quando adunans, & retinens in ſuo homines armatos teneatur de eo, quod præter eius intentionem dicti armati fecerunt. p 52. num. 38. et ſeqq.

An delinquens vltra, præter, vel extra cogitatum puniatur, & qualiter. pag. 53. num. 42.

An retinens domi arma præter archibuſiettum & ſtillettum hodie puniatur. p. 53. num. 42.

An Domino agri liceat armata manu repellere, & impedire volentem ingredi ad venandum p. 54. num. 48.

An Domino licitum ſit retinere, & recuſare reſtituere famulo licentiato veſtes, vel alias res domum inuectas, ſi prætendat ſatisfieri de aliquo credito. pag. 56. n. 80. et ſeqq.

Quid

Quid ſi velit propria authoritate ſpoliare veſtibus famulum recedentem à ſeruitio. pag.56. num.86.
An ſub iſto §. comprædendatur turbatiua, pag.56. num.87. ſeqq.
Turbatiua quot modis committatur, ibid.
Pro turbatiua qualis actio competat, ibid.
Et an pro ea agi poſſit criminaliter, ibidem, pag.57. num.105.
Turbatiua an competat Colono. pagin. 57. num 107.
An liceat eripere rem ſuam è manibus exteri, aut incogniti. pag. 57. num. 108.
Accipiens propria authoritate rem ſui debitoris ammittit ius, & actionem, & punitur extra ordinem. pag.57. nu.109.
Quid in muliere, vel Ruſtico ibid. nu. 110.

Ex Cap. XXV. §. V. ad VII.

De pœna proicientis lapides. pag. 57. in textu.
Lapidum vſus eſt proprius puerorum, & prohibitus eſt de iure, quia ſuapte natura ordinatur ad vulnera. pag. 58. numer. 1. & ſeq.
Lapidum proiectio de iure communi dicitur leue delictum, & non admittit pœnam corporalem p.58. num 5.
Quid de iure bannimentorum, ibid.
Quid quoad fœminas lapides proicientes, pag.59. num. 13.
Quid ſi ex proiectione lapidis ſequatur hominis mors. pag.59. num 14 & ſeqq.
Quid ſi mors ſequatur ex percuſſione facta cum lapide manu retento. pag.59. n. 22. & ſeqq.
An ſtatutum loquens de percuſſione comprehendat eam, quæ facta eſt cum lapide. pag 60. num.25.
Proiectio lapidum per vias frequentatas punienda etiam non ſequuta offenſione, & quare. pag.60. num.27.
Diſcurſiones, & vociferationes per Ciuitatem prohibentur, & quare. pag.60. numer.28.
Verba inhoneſta, & obſcæna, & impudica dici per vias prohibitum eſt, & quare. pag.60. num.29. et ſeqq.
Nudum ſe aſpectibus hominum exhibere prohibitum eſt, & quare. pag.60. n.32. & ſeqq.
Præſentibus fœminis obſcena loqui prohibitum etiam in ſcena. pag. 61. num. 41 et ſeq.

Ex Cap. XXV. §. VIII. ad X.

De occurſu Curruum, & rhedarum adinuicem obuenientium. p.61. in textu, & pag.62. num.1.
Curriculorum genera remiſſiuè. pag. 62. num.1.
An, & quando currus debeat retrocedere ob anguſtiam viæ. pagin. 62. numer. 2. & ſeqq.
An debeant incedere per ordinem, ſeu, vt dicitur in fila, pag.62. num.5.
An curricularij debeant ire, & quando ad capita animalium ducentium currum. pag 62. num.6.
Et qua pœna puniantur, ſi aliquod damnum, vel homicidium ſequatur ex culpa vel incuria eorum, ibidem num.7. et ſeq.
Et an contra eoſdem poſſit procedi ex officio, & per inquiſitionem. pag. 63. numer.12.
An Dominus teneatur de facto Aurigæ. pag 63. num.13.

Ex Cap. XXV. §. XI. ad XIV.

De pœna facientium, & ducentium choreas publicas ſine licentia pag.63. in textu.
An ſaltationes, & choreæ ſint prohibendæ, vel permittendæ, & quando. pag. 64. 1. & ſeqq. et p 65. n.17.
Choreæ publicæ quæ dicantur. pagin. 65. num.7. et ſeq.
Quid ſi fiant inter domeſticos, & affines. pag.65. num.9.
Quid ſi ſolum citharizetur, ibidem nu. 10.
Quid ſi fiant ſine interuentu mulierum. ibid. num.11.
An edictum comprehendat eos, qui ſaltant, ibid. num. 12.
Quid de Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, pag.65. num.13. & ſeqq.
An Dominus domus in qua fiunt Choreæ debeat puniri, ſi in eam ſinit ingredi aliquem cum armis. pag.65. num.18.
An, & quando maſſarij non capientes ſaltantes,

tantes, & citarizantes debeant excuſari. pag.65. num.20.

Ex Cap. XXV. §. XV. & XVI.

De Comedijs, & rixantibus in loco Comediarum, pag.66. in textu.

Lætitia populis non eſt ſubmouenda, p. 66. num.1. & ſeq.

An comediæ ſint permittendæ, pag.66. numer.5.

Quid in tempore quadrageſimali. pag.67. num.6.

An in edicto prohibente extractionem, ſeu euaginationem armorum compræhendatur impugnatio archibuſij, & aliorum armorum, quæ non euaginantur. p. 67. num.7.

Quid ſi euaginetur cultellus ad vſus domeſticos aptatus, ibidem.

Quid ſi in dicto loco vetito euaginentur arma ioco, aut ad monſtrandum illa amico ibid. *verſ. quid ſi in dicto loco.*

Quid ſi euaginentur in loco vetito ad defenſam, vel ad ſedandum rixam, ibid. *verſ. quid ſi fiat.*

An pro euaginatione facta in loco vetito procedatur ex officio, vel requiratur captura in fragranti, ibidem, *verſ in procedi.*

An Legatus à Latere poſſit ſtatuere, quod ſtetur dicto iurato birruariorum.pag.67. num.8. & ſeqq.

Ex Cap. XXV. §. XVII.

Iuuenes ſcholares in arte ſaltandi, vel ſchirmiæ non debent adduci in manſionibus ſegregatis pag. 68.in textu: redditur ratio ibid. num 1.

De haſtiludio, ſchirmia, ſaltu, & huiuſmodi plures Doctores tractant, & qui ſint. ibid. num.2.& 3.

Ex Cap. XXVI.

De Subditis Otioſis, de vagabundis, de Cingaris.

Ex §. I.

Non habens vnde viuat de proprio debet ſeruitio alterius ſe addicere. pag. 69. in textu.

Vagabundi, errones, mendicantes validi debent eijci, & redditur ratio. pag.69. n.1. et ſeqq.

Vel ſaltem debent cogi ad aliquod opus exercendum. pag 70. num.4.

Quid ſi vtantur herbis, & collirijs ad hoc vt intumeſcant, & videantur infirmi, & contracti. pag.70. num 8.

Quid ſi ſe debilitant, vt habilius valeant mendicare. ibid. num 10

Quid de conſentientibus, vel docentibus, quomodo poſſint ſe debilitare, pag. 70. num.10.& 11.

Quid ſi fingant caſum fortuitum incendij, ruinæ, vel quid ſimile mentiantur, ibid. num. 13.

Qua pœna de iure communi, & qua vigore bannimentorum puniri debeant errones, vagabundi &c. pag 70 num.15. et ſeqq.

Sed qui ſint, & dici poſſint vagabundi. 71. num.18. et ſeq.

Et an finito tempore condemnationis debeant iterum condemnari ſi ſe non applicent alicui exercitio, ibid num.20.

Ex Cap. XXVI. §. II. ad VIII.

Maſſarij, Menſtrales, & Cuſtodes portarum tenentur inuigilare. pagin. 72. in textu.

An hæc diſpoſitio, & in quo ſit in obſeruantia pag.73.num.1. & ſeqq.

In hac diſpoſitione plùs eſt in nigro, quam in rubro quod eſt contra commune axioma.pag.73. num.4.

An expediat quod Superior habeat notitiam forenſium, qui accedunt, & hoſpitantur in Ciuitate. pag.73. num.5.

Ex Cap. XXVI. §. IX. & X.

Scholares quomodo, & cum qua cautela debent manere in Ciuitate, ſi habeant prę-iudicium aliquod cum Curia in locis extra legationem. pag. 73. & ſeq. in textu.
An Scholares non matriculati gaudeant priuilegijs ſcholaribus conceſſis. pagin. 74. num.1.
An matricula probet quem eſſe ſcholarem, Notarium, mercatorem, militem. p 74. num.2.
An matricula ſuffragetur ſcholaribus, ſi ſcholas non frequentent. pag 74. n 3.
An diſpoſitio hic facta corrigat diſpoſitionem iuris communis in *auth. habita Cod. ne filius pro Patre*. pag. 75. ſub num. 3. *verſ. hac diſpoſitio*.
Quies, & tranquillitas gubernij quomodo procuranda. p. 75. num.6.
An Scholares in loco ſtudij poſſint puniri pro delictis alibi commiſſis. pag. 75. numer. 8.
An, & quando forenſes, & aduenæ poſſint puniri pœna bannimentorum. pag. 75. num. 10. ſeq.
An validum ſit edictum diſponens, quod ſententia alibi lata exequi poſſit in loco edicti pag. 75. num. 12. et ſeqq.
An tunc vt exequatur ſententia requiratur partis inſtantia, & requiſitoria iudicis, qui tulit ſententiam, pag. 79. numer. 20. & ſeq.
An tunc ſufficiat ſententia ſine proceſſu, vel è contra. p. 76. n. 23. & 24.
Quid ſi Iudex loci commiſſi delicti petat delinquentem ſibi remitti. p. 76. ſub nu. 24. *verſ. quæro quinto*.
Remiſſio delinquentis an, & quando ſit facienda, pag 76. num. 26. et ſeqq.
Et an poſſit fieri à Iudice, ibid. n. 28.
An ad faciendam remiſſionem requiratur aliqua ſummaria cognitio delicti. pag. 77. num 31.
An Reus antequam remittatur ſit citandus. pag. 77. num. 35.
An remitti debeat antequam conſtet de identitate perſonæ. p 77. nu. 38.
Et quæ cautela ſit in hoc adhibenda. ibid.

Ex Cap. XXVI. §. XI.

Matricula ſcholarium quomodo facienda, p. 77. in textu.
An excuſetur Officialis ſi deſcribat aliquem in matricula ſcholarium ex atteſtatione alicuius Doctoris ſi detegatur, quod non ſit ſcholaris. p 78. n. 1.
An matriculatus ſi recedat, & deinde reuertatur debeat denuò matriculari, pag. 78. num. 2.
An ſcholaris, ſi priuetur matricula ob inobbedientiam, poſſit rematriculari, p. 78. num. 3.

Ex Cap. XXVI. §. XII.

Forenſes qua cautela debent recipi in famulatu. p 78 in textu.
Et an practicetur ibidem.

Ex Cap XXVI. § XIII.

An, & quando arbitrium poſſit extendi vſque ad pœnam mortis, pag 76 in textu.
An conatus in aſſaſſinio puniri poſſit, & cū qua pęna. p 78. n. 1.
An arbitrium reſeruatum Superiori deueniendi vſque ad mortem intelligi poſsit de imponenda pœna mortis incluſiuè. pag 78. num. 2. & 3.

Ex Cap. XXVI. §. XIV.

Maſſarij, & menſtrales debent carcerare vagabundos, vel ſaltem eos Curiæ deferre, pag 78. in textu.
Et an ſeruetur talis diſpoſitio ibidem.

Digitized by Google

Ex Cap. XXVI. §. XV.

De Cingaris non retinendis in Ciuitate, ſeu Comitatu pag. 79. in textu.
Cingari habent malam præſumptionem contra ſe, pag 79. nu. 2.
Referuntur mala, quæ cauſant ibidem numer. 2.
An Cingari debeant pro furtis minimis puniri pag. 79. num. 3.
Cingari quare ſint extorres, & vagi. p. 79. num. 4. & ſeqq.

Ex Cap. XXVI. §. XVI.

Maſſarij, & Menſtrales debent Cingaros repertos in Comitatu capere, & ad carceres ducere. pag. 79. in textu.
An Cingari capti ſint priuandi bonis, quæ penes eos reperiuntur. pag 79. num. 1.

Ex Cap. XXVII.

De lænonibus.

§. I.

Lęnones aſcendentes, vel deſcendentes conuicti de lęnocinio in aſcendentem, vel deſcendentem qua pœna puniantur. p. 80. in textu.
Referuntur leges, & conſtitutiones, & Doctores qui de lænocinio diſponunt, & tractant. pag. 82. num. 1.
Exponitur eius grauitas, & deteſtabilitas. ibidem num. 2.
Et an ſit peccatum grauius meritorio, hoc eſt illo, quo quis proprio corpore quæſtum facit ibidem num. 3.
An lænones ex culpabili homicidio fiant irregulares. pag. 83. n. 5.
Lænocinium quot modis committatur. pagin. 83. num. 8.
Et quot habeat ſpecies. pag. 84 n. 26.
Quæ concurrere debent ad conſtituendum lænocinium. pag. 83 n 9. et ſeqq.
Et an incurratur crimen lænocinij ſi non fiat cauſa lucri ibidem.
Quid ſi lucrum ſit parum puta teſtonum. ibidem.
Quid ſi non ſequatur effectus. ibidem numer. 11.
Quid ſi non ſit reiteratum. ibidem n. 12.
Quid ſi ſit reiteratum vnius dumtaxat reſpectu. ibidem n. 17.
Quid ſi fiat in meretrice. ibidem num. 20. & pag. 90. n. 126. ſeqq.
Quid de complicibus. ibidem numer. 21. & ſeq.
Quid de minoribus. pag. 84. numer. 23. & ſeq.
Lænocinij pœna, quæ ſit de iure. pag. 84. num. 32. ſeqq. & pag. 92. n. 142. ſeq.
Quæ ſit vigore bannimentorum. ibidem numer. 36.
Quæ pœna ſit reſpectu lænonum Parentum ſeu aſcendentium, vel deſcendentium. pag. 85. n. 39. ſeqq.
An ſit differentia quoad pœnam inter proſtituentem filias Virgines, & eum qui proſtituit Viduam. pag. 85. numer. 43. & ſeq.
Quid ſi filia proſtituta ſit tantùm naturalis. ibidem num. 45.
Quid ſi proſtituatur filius maſculus. ibid. num. 46.
An, & quando parentes proſtituentes filias excuſentur, & à quanto. pagin. 85. numer. 50. ſeqq.
Lænocinium factum à fratre in ſororem. pag. 87 num. 70. ſeq.
Lænocinium factum à marito in Vxorem. p 87. num. 73. ſeqq.
Quid ſi maritus tolleret. pag. 88. num. 85. & 92.
Quid ſi fingat dormire. ibid. n. 86.
Quid ſi domi retineat iuuenes. ibidem numer. 87.
Quid ſi permittat aliquem conuerſare cum ſua Vxore. ibid. num. 88.
An marito liceat occidere Vxorem adulteram. pag. 89. num. 98. et ſeq.
An liceat fratri occidere ſororem adulteram pag. 89. num. 102.
Adulterium quomodo debet probari ad excuſandum maritum occidentem Vxorem adulteram. pag. 89. num. 113.
An maritus læno poſſit aliquo modo excuſari. pag. 90. num. 119. ſeqq.
Lænocinium commiſſum ab eo, qui nullo conſanguinitatis, ſeu affinitatis vinculo coniunctus eſt quomodo puniatur. p. 90. ſub n. 126. *verſ. lænocinium demùm.*

Digitized by Google

An, & qua pœna debeant puniri lęnones meretricum p.91.num.133.
An, & qua pęna puniantur mulieres pro lænocinio. pag 91.n 135.ſeqq.
An lænones, & lænæ debeant in Ciuitatibus retineri, ſeu potius expelli. pag. 91. numer. 138. ſeq.
An ij, qui ob crimen fuſtigantur debeant quoque eijci è Ciuitate. pag. 91. ſub numer. 138.
Arbitrium reſeruatum circa pœnam lęnonum quomodo regulandum. pag. 92. num. 141.

Ex Cap. XXVII. §. II.

De ſollicitante ad turpia. pag 92. in textu, & pag 93 num 6.
Obſcuritas paragrafi exponitur, & diluciđatur. pag 92. num. 1 & ſeqq.
An, & qua pœna ſint puniendæ Nutrices, quæ Puellas, quas lactarunt, proſtituunt pag 93. num. 10 et ſeqq.
Et an loco Parentum habeantur ita vt compræhendantur in ſtatuto loquente de Parentibus. ibidem.

Ex Cap. XXVII. §. III.

De lænocinio extraneorum. pag. 93. in textu.
An dentur in Iure perſonę, quę non poſſunt dici honeſtæ, & nec poſſunt dici meretrices. pag 93 num. 2. & ſeqq.

Ex Cap. XXVII. §. IV.

Nemo poteſt retinere domi mulieres ad proſtituendum pag 94 in textu.
Quid ſi ſub alio prætextu retineat. ibidem num 1. et ſeqq.
An, & quam mercedem poſſunt, & debent reportare; & habere lænones, & lænæ pro operibus ad lænocinandum adhibitis. pag 94. n 4. et ſeqq.
An lænones, & lęnę licitè retineant, quæ acceperunt pro lænocinio. pag. 95. n. 11.

Ex Cap. XXVIII.

De Meretricibus.

§ I.

Meretrices non debent habitare in contrada mulierum honeſtarum. pag. 95. in textu.
Meretrix an licitè accipiat mercedem. p. 97. num 1. et ſeqq.
An teneatur reſtituere faciendo elemoſynam ibidem num. 3.
An poſſit facere teſtamentum, & diſponere de acquiſitis per meretricium. pagin. 97. num 4. ſeq.
Quid ſi non ſit meretrix publica. ibidem numer. 7.
An peccent non ſeruantes promiſſa meretricibus p. 97. num 8 et ſeqq.
An meretrices habeant actionem petendi in iudicio mercedem meretricij. pag. 97. numer. 10 et ſeq
An ſimplici meretrici poſſit abſque peccato aliquid donari. pag. 97. n 15.
An mulier retenta domi habeat actionem petendi mercedem ſui peccati. pag. 97. numer. 16.
Et an ſaltem poſſit petere ſalarium ſeruitij præſtiti. p. 98. n 17.
Et an licitè retineat donatum. ibidem numer 18.
Plura de infęlicitatibus, & incommodis meretricum. pag. 98. n 19.
Et quare legiſlatores eas taliter grauare voluerunt. ibid n. 20.
Referuntur priuilegia quæ habent meretrices. d 98 n. 21. et ſeqq.
An, & quare tollerentur meretrices. p. 98. n. 24. et ſeqq.
An tollerantia extendatur ad meretrices nuptas. ibidem num. 28 & pag 100. numer. 55. et ſeq.
Mulierum in corpus ſuum peccantium triplex differentia. p 99 n 32.
An cum vno Viro peccans poſſit connumerari inter mulieres malæ vitæ. pag 99. num. 34.
Et an poſſit expelli à vicinia. p. 99. n 38.
Mulier an poſſit dici inhoneſta ſi non probetur actus, & motus corporis. p. 99. num. 34.

An me-

An meretrix emendata comprehendatur in edicto meretricum. pag. 99. numer. 39. et ſeqq.
Et quæ dicatur meretrix emendata. ibidem num. 42.
Quæ ſit meretrix publica, quæ ſimplex, quę priuata. pag 99. n. 43 ſeq.
Mos profitendi meretricium apud Officiales deputatos eſt antiquiſſimus. pagin. 100. num 45.
Et an ſit vtilis Reipublicæ. n 54.
Vectigal ſolutum aliquando pro meretricio, & an licitum. pag. 100. numer. 46. et ſeqq.
Meretrix an teneatur ſoluere decimam eius, quod acquirit ex meretricio. pag. 100. num. 53.
An meretrix nupta meritricaliter viuens inſcio marito, poſſit incarcerari pro debito. pag. 101. n. 59.
Et an poſsit eijci è vicinia ibidem.
Mulieres inhoneſtæ debent eijci è locis, in quibus degunt perſonæ probæ. pag. 101. num 60. & ſeq.
Afferuntur duæ rationes ibid. n. 62.
An eijciantur, ſi domus in quibus inhabitant, ſint propriæ. pag 101. n 63.
Quid ſi habitent cum Patre, & Matre. ibid. num 66.
Filiæ meretricum ſi ſint Virgines auferuntur matribus, & conſtituuntur in Conſeruatorio in Vrbe. pag. 101. n. 66.
An meretrices, & mulieres inhoneſtæ poſſint eijci è Ciuitate. pag. 101. num 68. & ſeqq.
An mulieres inhoneſtæ debeant eijci indifferenter è locis in quibus ſunt perſonæ probę, an vero in aliquibus caſibus tantum. pag. 102. n 71.
Et an eo caſu requiratur aliqualis cauſę cognitio, & requiratur partis citatio. 102. num 73. & num. 79.
Et an debeat aſsignari tempus congruum. pag. 103. n. 85. et 86 ſeq.
Refertur praxis ſeruanda in dando exfractum è vicinia mulieribus brigoſis, & rixoſis ſeu meretricibus ſcandaloſis p. 102. num. 76. & ſeqq. et pag. 103. n. 85.
Ius inſtandi pro eiectione meretricis è vicinia cui competat. pag. 102. num. 79. & 81 et ſeq.
Et an competat domino domus in alia con trada habitanti. ibidem num. 79 & pag. 103. num 83.
An, & quando ſcholares inducentes meretrices in domos, quas inhabitant, poſsint eijci vna cum mulieribus. pag. 102. nu. 8. & pag. 103. num. 82.
An ab iniunctione præcepti de exfractando tranſmiſſo meretrici detur appellatio. 103. n 88. & ſeqq.
Quas aduertentias debeat Iudex habere in relaxando præceptum meretricibus de exfractando. pag. 103. num. 91. et ſeqq.
An, & quando Iudex poſſit per ſe, & ſua manu ſcribere teſtium depoſitiones, & proceſſum penes ſe retinere. pagin. 103. num. 94. & ſeq.
Quomodo probetur, quod mulier ſit meretrix. pag 103. n. 96.
Damnum penſionis domus, à qua eijcitur meretrix, cui cedat. pag. 104 numer. 99. & ſeq.
An locatores ſcienter locantes domos meretricibus peccent. pag. 104. n. 105.

Ex Cap. XXVIII. §. II.

Prohibitum eſt meretricibus rheda vehi. pag. 104. in textu.
Et aſſignatur ratio. pagin. 105. numer. 1. & 4.
An meretrices debeant deferre ſignum, quo pro talibus cognoſcantur, pag. 105. numer. 2.
An vti poſſint habitu Virginum, vel mulierum honeſtarum. p. 105 n. 3. et 4.
An veſtes auratę, ſericeæ, ſeu vniones, & gemmæ ſint meretricibus permittendæ. pag 105. n. 4.
An edictum, quo meretrices probentur vehi quadrigis, comprehendat illas, quæ ſolùm duos habent amaſios. pag. 105. numer. 6.
Quid de Puellis Cantatricibus. pag. 106. numer. 6.
Quid ſi vehantur rotiſellijs vulgò cales. 106. num. 6. *verſ. nota ſecundò*.
Quid ſi equitent. ibid.
Quid ſi velint peregrè proficiſci. ibidem *verſ. nota tertio*.
Quid quoad aurigas. pag. 106. n. 7.
Et an aurigæ, qui ſcienter vehunt meretrices de vno loco ad alium ad peccandum, mortaliter peccent. pag. 106. n 8.

Ex Cap.XXVIII. §. III. & IV.

Meretrices non poſſunt ducere ſecum per Ciuitatem famulos, nec poſſunt accedere ad Commedias, nec de nocte incedere, etiamſi ſint maritatæ. pag. 107. in textu.

Aſſignatur ratio ibid. num. 1.

An edictum, quo ſolis meretricibus permittitur incedere detecto, & nudato pectore adhoc, vt ab honeſtis fœminis diſtinguantur ſit prudentèr factum. pag 107. num. 1.

An Epiſcopus iure poſſit prohibere fœminis,quæ depapillatæ incedunt, ne Eccleſiam ingrediantur, & ad Euchariſtiæ Sacramentum admittantur. pag. 107. numer. 1.

Refertur ſanctio ſuper hac re facta à ſa. m. Innoc. XI. pag. 107. n 1.

An edictum prohibens rem indifferentem, ſub pœna excommunicationis ſuſtineatur. pag. 108. ſub n. 1.

An, & qua pœna puniatur mulier habitu Virili incedens. pag. 108. n 2.

An fœminæ incedentes de nocte in rheda, & curru, vel equeſter comprehendantur edicto eis vetante ire de nocte. pag. 108. num. 6.

An meretrices nuptæ habeant aliquod ſpeciale. p. 108. n. 7. et ſeqq.

Ex Cap XXVIII. §. V.

Meretrices prohibentur ire ad tripudia, & etiam tripudiare in domo propria. p. 108. in textu.

Et redditur ratio ibid. num. 1.

An debeant admitti ad Palatia Antiſtitum, & Prælatorum. pag. 108. n. 2.

Ex Cap. XXVIII. §. VI.

Meretrices prohibentur aſſiſtere circulatoribus, & etiam in ſcęnam prodire, vt dicitur *ſaltar in Banco*. pag. 109. in textu.

Redditur ratio ibidem n. 1.

An hiſtriones, & circumforanei poſſint in diebus feſtiuis, vel Veneris commedias facere ſine licentia, & à quo puniuntur, pag 109 num. 2. et ſeq.

Circulatores qui ſint, & qua pœna puniantur ſi quid ſiniſtri eueniat eorum occaſione. pag. 109. n. 4. & ſeqq.

Quid ſi deferant reliquias falſas. pag. 110. num. 10. & ſeq.

Quid ſi vendant agnus Dei. ibid. n. 12.

Quid ſi illos furentur. ibid. n. 14.

Quid dicendum de quæſtuantibus cum litteris falſis ibidem num. 5.

An recipientes Indulgentiam à quæſtuantibus falſis Indulgentiam conſequantur. pag. 110. num. 16. ſeq.

An in materia elemoſynarum detur interdictum prohibitiuum. pag. 110. n. 20.

Qui ſit Iudex competens contra quęſtuarios pag. 110. num. 21.

Ex Cap. XXIX.

De Cauponibus Puſtillarijs, Stabularijs,

§. I. ad III.

Caupones, & ſtabularij quomodo ſe gerere debent in receptando otioſos, & forenſes vagabundos, & circa cibaria miniſtranda aduenis, & circa cuſtodiam bonorum aduenarum. pag. 111. in textu.

An Caupones cogantur recipere in hoſpitio Viatores. pag. 111. num. 1.

An Caupones teneantur ad cuſtodiam bonorum allatorum à Viatoribus. p. 112. num. 1. & 2.

Quid ſi bona fuerint furto ſublata. ibidem num. 2. & 3.

Quid ſi viator accipiat claues Cameræ in qua repoſita ſint bona. pag. 112. n. 6.

Quid ſi Viator conſignauerit bona extraneo in caupona credens, quod ſit famulus cauponis. pag. 112. num. 7. et ſeq.

An caupones poſſint expellere hoſpites ob ſuperuenientiam aliorum. pag. 112. n. 9. & 10.

An tranſeuntibus poſſint res cariùs vendere. ibid. num. 11.

An poſſint dare vinum dilutum pro mero, & puro. ibidem num. 12.

Magiſtratus debet cauponibus taxare prætium, quo res dent viatoribus. p. 112. n. 13

An

Digitized by Google

An caupones, ex quo incæperunt tenere hoſpitium, poſſint cogi ad continuandum pag. 113. num. 14.

An res deperditæ in hoſpitio poſſint iuramento probari. pag 113. num. 15.

Ex Cap. XXIX. §. IV. ad VII.

An, & quando Patresfamilias, & filijfamilias, & meretrices poſſint accedere ad cauponas ad edendum, ſeu emendum cibaria. pag. 113. in textu, & pag. 117. num. 24.

Et Patiillarijs præſcribuntur res, quas vendere poſſunt ibidem.

Hoſpitia publica neceſſario debent haberi in Ciuitate. pag. 114 num. 1. & ſeq.

An priuati teneantur forenſibus hoſpitium præbere. ibidem num 3.

Principi incumbit onus prouidendi, ne ſubditi bona obliguriant in cauponis. p. 115. num 4.

An hoſpitia, & ganeæ poſſint ſubditis prohiberi. pag 115. num. 5. & ſeqq. & pag. 117. num 24.

An huiuſmodi prohibitio expediat Reipublicæ ob vectigalis diminutionem. pagin. 116 num 17.

Vel ob ſuſpicionem, ne homines alio proficiſcantur ibidem n. 18 ſeqq.

An materia concernens mores ſemoto crimine cadat, & poni debeat ſub lege p. 117 num. 23.

An Reipublicæ expediat artifices gratioſo edicto in Patriam reuocare. pag. 117. numer. 24.

An remanens in caupona ſi ſocij cum quibus commedit, abierunt teneatur ſoluere pro omnibus. pagin 117. numer. 25. & ſeq.

An famulus, qui cæpit ſtare cum duobus, vel tribus ſcholaribus, ſi duo receſſerint, debeat habere ab illo remanente tantum ſalarium quantum ab omnibus accipiebat. pag 118. num. 27.

Caupones an poſſit emere *all'ingroſſo*, & vendere minutatim. pag. 118. num. 28. & ſeq.

Caupones an poſſint propria authoritate retinere pignora, vel perſonas, quando iſtæ recuſant ſoluere prætium commeſtibilium. pag. 118. num. 29.

An permittendum quod Caupones dent victum ad credentiam habita fide de prętio pag. 118. num. 30 & ſeqq.

Quid reſpectu ad meretrices. ibidem numer. 31.

An conueniat quod artifex vnius profeſſionis ſe ingerat in exercitio alterius. p. 119. num. 39. & ſeqq.

Quid ſi artes ſimboleizzent inter ſe. ibidem num. 44. & ſeqq. & pag. 120. n. 58.

An res ſint à Magiſtratu apprætiandæ, & quare. pag. 120. num 61.

Quid circa taxandam mercedem artiſtarum ibidem num. 62.

Ex Cap. XXIX. §. VIII. ad XI.

Famulis ſtabulariorum, Aurigarum, & Nautarum prohibetur accipere arrhas pro vecturis equorum, & nauigationis. pag. 120 in textu, & pag 121. num. 1.

Forenſes, & Viatores ſunt ſub protectione Principis. pag 121. num. 2.

Pœna defraudantium Viatores. ibidem numer. 3.

An commodans equum pro certo itinere ſciens quod non poteſt tantum ferre laborem teneatur ad interreſſe, ſi equus deficiat in via. pag. 122. num. 4.

Quid ſi conductor equum plus iuſto onerauerit. ibidem num. 5.

Quid ſi conductor accelerauerit iter ita vt peruenerit in vno die ad locum, in quem debebat peruenire intra duos dies. p. 122. num. 6.

Quid ſi conductor percuſſerit equum cum ligno, vel fuſte inſolita. pag. 122. n. 10 & ſeq.

Quid ſi conductor promiſerit de interitu. pag. 122. num 11. & ſeq.

Quid ſi conductor non dederit equo benè commedere. pag. 122. num. 14. & ſeqq.

An ducens equum alíorſum, vel longiùs quam conduxit teneatur furti. pag. 123. num. 18. & ſeqq.

An ſolitus locare equos cogi poſſit ad locandum prætio conſueto. pag 123. nu. 23. & ſeq.

An poſſit prætendere maius prætium pro redeundo. pag. 123. n. 27.

An conductor teneatur de furto equi, ſi equus exijt è ſtabulo ex quo non dedit ei

com·

commedere, & ex hoc derobatus fuit. pag.123. num. 28.
Quid ſi fur certioratus ex innitibus equi eſurientis intrauit ſtabulum, & equum abduxit. ibidem num.29.
An conducens equum ad meridiem teneatur ſoluere mercedem pro tota die. pag. 123. num.31.
An conductor, vel locator teneatur probare interitum, ſeu deteriorationem equi. pag.123.num 31. il ſecondo.
Interitus equi quomodo probandus p.123. num.32.
An conductori, vel locatori cædat damnum ſi equus deperdatur, ex quo locator prætendens eſſe deterioratum noluit illum recipere, & conductor in via illum dimiſerit pag.123. n.33. & ſeqq.
An locator teneatur de damno dato ab equo calcitroſo, vel ceſpitoſo. p.123. n. 35.
An conductor teneatur ad cuſtodiam pulli ſi conducat equam habentem pullum. pag.123. num 36.
An mittens nuncium ad ferendum malas, & ſiniſtras nouellas teneatur Domino equi ſi equus ex hoc fuerit interfectus. pag. 124 num.37.
An lex loquens de ſtabularijs habeat locum in nautis. pag.124 n.38.
Nauium genera quot ſint, & inuentores earum qui fuerint. pag. 124.u. 39.
An ius armandi naues ſit de regalibus. pag. 124. num.41.
An nauigatio ſit Reipublicæ proficua. pag. 124.num.42.
An nauis bellicis inſtrumentis munita debeat haberi loco fortalitij. p.124.n.43.
An emens rem derobatam deductam in nauim bellicis inſtrumentis munitam teneatur illam reſtituere non refuſo prætio. pag.124.n.45.
An contra nautas, caupones, ſtabularios ſit præſumendum. pag.124.n.46.ſeq.
An nauta teneatur de furto Rei in nauim illatæ. pag.124.n.48.
An nauta pro nolitu, ſeu perſonali ſeruitio præſtito in naui debeat cæteris creditoribus præferri. p.124.n.49.& ſeq.

Ex Cap. XXX. De Ludo.

§. I. ad IV.

Prohibetur retentio barattariæ, ſeu biſcazzę, & ludus alearum, & taxillorum. p. 125. in textu.
Ludus quid ſit, & qui Doctores de illo tractent. pag.126.n.1.& 2.
Mala, & peccata, quæ ex ludo obueniunt. ibid.n.3.& pag 127.n.10.& 11.
Ludus alearum, & teſſerarum ſemper fuit prohibitus, & quare. pag.127 num.4. & ſeqq.
Sed quid hodie ſeruetur de conſuetudine. ibidem n.13.
Barattaria, & biſcazza quid ſit. p.127.n.18. & 19. & qua pœna puniatur. ibid.nu.20. & quando dici poſſit biſcazza, & barattaria. pag.128 n 30.& ſeqq.
An Ludum domi retinens habeat actionem contra iniuriantem, & verberantem. pag. 127. n.24 & pag.128.n.27.
Quid ſi iniurietur extra domum, ſed ex cauſa ludi. ibidem n.25.
Quid ſi occidatur. ibid.n.26.
An maſſaritiæ, & alia domus ornamenta veniant in confiſcatione, quando domus confiſcatur ex cauſa ludi. p. 128. n.28.
An pœna in iſtis bannimentis impoſita ex cauſa ludi faciat ceſſare pœnam iuris communis. pag. 128.n 29
An, & quando dici poſſit quod quis retineat domi ludum ex cauſa lucri. p.128. num. 36.
An habens licentiam ludendi pro ſe, & alijs poſſit vigore dictæ licentiæ retinere barattariam, & biſcazzam. p.128.n.37.
Quid ſi fœmina ſit, quæ retineat domi barattariam, & biſcazzam. p.128.n.38.
An viſus ludere poſſit puniri, ſi non apprehendatur in ipſo ludo. p.128.n.39.
An credatur birruarijs referentibus repe-riſſe aliquos ludentes. pag 128.num.42. & ſeqq.
An omnes, qui ludunt, indifferenter incidant in pœnam. pag.129.n.46.& ſeqq.
Quid ſi ludant recreationis cauſa. ibidem num.47.
Quid ſi ludant cum pacto quod ex pecunia, quæ vincitur, ematur aliquid vt communitèr veſcatur. ibid.n.48.

Quid

Quid in Clericis. ibidem n.49.
Quid ſi non ludant, ſed inſpiciant. ibidem num. 51.
Quid ſi non reperiantur ludere, ſed ſuper tabula, vel in terra reperiantur aleæ, ibid. num. 51. verſ. quid ſi plures, & num. 52.
An, & quando luſores repellantur à teſtificando. pag. 129. n. 53 & ſeqq.
An repetant mutuum, quod dant colluſori. ibidem num 55.
An ludens dicatur ſecundò ludere ſi poſtquam perdidit monetam è crumena extractam aliam monetam extrahit, & ideo debeat puniri pro duobus ludis p. 129. num 58.
Quid ſi recedat à ludo, & vadat domum ad accipiendam pecuniam, & deinde redit ad ludum. ibidem.
An ſtatutum loquens de luſore compræhendat participes, & eos qui dant pecuniam ad ludendum pag. 130. n. 60.
An bonum ſit habere multos libros, & quare. pag. 130. n. 62.
An iurans non ludere dicatur periurus ſi det alteri pecuniam ad ludendum. pag. 130. num 63.
An officiales poſſint ingredi domos priuatorum ſi ſuſpicio ſit quod in illis ludatur vel aliquod aliud maleficium committatur, pag 530. n 64 & ſeq.
Ludus prohibitus qualis & quando ſit pag. 130 num. 66. & ſeqq.
An reperti ludere poſſint ſtatim condemnari pag. 130 n. 70 & ſeq.
Quid ſi agatur ſolùm de ammiſſione monetarum repertarum in menſa luſoria. ibidem.

Ex Cap. XXX. §. V.

Prohibentur riffæ, lotti, & ſortes. pag. 130. in textu.
Riffa, & ſortes quid ſint. pag. 131. n. 1.
Quare ſint prohibitæ. ibidem n. 3. & 4.

Ex Cap. XXX. §. VI.

De aleis, ſeu taxillis falſis. pag. 31. in textu.
An ludens cum taxillis falſis teneatur tanquam latro. pag. 131. n. 2.
An, & quomodo probetur quod taxilli ſint falſi. pag. 131. n. 3.
An ludens cum fallacijs, & deceptionibus dici poſſit quod ludat cum taxillis falſis. pag 332. num. 4. & an poſſit puniri pœna mortis. ibidem n. 5. & 6.
Fraudes ludentium quæ ſint. pag. 132. numer. 7.
Inuentor ludi taxillorum, & cartarum quis fuerit. pag. 132. n. 8.

Cap. XXX. §. VII.

Contractus, & ſcripturæ occaſione ludi prohibiti factæ, & ſtipulati nullam habent firmitatem. pag. 132. in textu n. 4.
An ludentes, vel mutuantes audiantur in iudicio. pag. 132. n. 1.
An pecunia ammiſſa in lúdo debeat reſtitui ei, qui illam perdidit. pag. 132. n. 2.
Quid ſi adſit conſuetudo, vel adſit licentia ludendi. ibidem.
Quid ſi fiat poſtmodum noua obligatio, & conuentio. ibidem n. 5.
Quid ſi fiant ſcommiſſæ. ibid. n. 6. & ſeq.
Sponſiones quando dicantur fraudolentæ. pag. 133. n. 8. & 9.
An valeat pactum de non recedendo à ludo donec alter totum perdiderit. pag. 133. num. 10.
An teneat pactum de non ludendo, & quando. pag. 133. n. 11. & ſeq.

Ex Cap. XXX. §. VIII.

Aliqui ludi nequeunt fieri in locis, & vijs publicis, & qui ſint. pag. 133. in textu & num. 1. & ſeqq.
Ludi ad exercendum vires corporis, & oſtendendum acumen ingenij liciti ſunt. pag. 133. num. 3. prohibentur tamen in certis locis fieri. pag. 134. n. 4.
An officiales, qui poſſunt, & non prohibent ludos teneantur ad reſtitutionem p. 134. num. 6.

Ex Capite XXXI. De Medicis, Chirurghis, Barbitonſoribus, Aromatarijs, ac de veneni prohibitione.

Ex §. I.

Medici, & alij adhibiti ad curam vulnerum, vel percuſſionum tenentur denunciare. pag. 134. in textu.
An medici, & chirurgi ſint obligati denunciare ſi ſe ipſos curent. pag. 135. n. 3.
An relatio dubia, & æquiuoca debeat recipi. pag. 135. n. 4. & ſeq.
An ex officio Iudicis, vel ad inſtantiam partis medici ſint mittendi ad viſitandum vulneratum. pag. 135. n. 6. & ſeq.
An teneantur facere relationem de modico vulnere. pag. 136. n. 12.
An teneantur denunciare aperturam factam ad curandum tumorem vulgo *tingone*. pag. 136. n. 13. & ſeqq.
An, & quando puniantur ſi prece, prætio & amore, vel odio relationem alterent. pag. 136. n. 18.

Ex Cap. XXXI. §. II. & III.

Prohibetur compoſitio veneni, & retentio permittitur ſolis Aromatarijs. pag. 137. in textu.
Quæ ſit differentia inter Medicum, Chirurgum, & Barbitonſorem. pag. 138. n. 1.
Medicina non vnius, aut alterius diſciplinæ, ſed omnium artium cognitione, ac circulo conſtat. pag. 138. n. 2 & 3.
Venenum quid ſit. pag. 138. n. 6. & ſeq.
Venena, præter corroſiua, agunt ob proprietatem ſpecificam. pag. 138. n. 8.
Venena ſunt diuerſa ſpeciei. pag. 138. nu. 9. & ſeqq. ideo habent diuerſa ſymptomata. ibidem n. 14.
Venena quomodo necent. pag. 138. num. 12 & ſeq.
An adamantis ſcobs ſit venenum, & quomodo necet. pag. 139. n. 16. & 17.
Venenum aliud eſt bonum, & aliud eſt malum. pag. 139. n. 18.
Pharmacopulis permittitur componere, & retinere venena, & non alijs, & quare. pag. 139. n. 19. & pag. 140. n. 33.
Quid ſi ab alijs abſque licentia componantur cum bona intentione. pag. 139. n. 20. & 23. & ſeq.
Componentes venena qua pœna puniantur. pag. 139. n. 22. & ſeqq.
An, & quando dolo carens debeat puniri pœna mortis. pag. 139. n. 27. & ſeq. & pag. 144. n. 22.
Vendentes, & ementes venena qua pœna puniri debent. pag. 140. n 30. & ſeq.
An ſtatutum contra vendentes comprehendat ementes. pag. 140 n. 32.
An pharmacopulæ poſſint ſine licentia medici vendere compoſitiones venenoſas. pag. 140. n. 34.
Quid ſi vendant cum licentia Medici nondum Doctorati. pag. 140 n 35.
Quid ſi vendant viris probis, & patribus familias. pag. 140 n. 36.
An permiſſio componendi, & retinendi venenum habeat locum reſpectu mulieris, quę mortuo marito pharmacopula exercet aromatariam per aliquem probum, & expertum miniſtrum. pag. 140. nu. 37 & 43.
An vxores profeſſorum iuris gaudeant mortuis maritis priuilegijs eorum. pag. 140. num. 38.
Quid in vxoribus medicorum, & Pharmacopularum. ibidem n. 39.
Quid in Vxoribus Barbitonſorum, & Chirurgorum. pag. 141. n. 45.

Ex Cap. XXXI. §. IV.

Prohibetur potio ad procurandum abortum. pag. 141. in textu.
Verba *dare, ò pigliare compoſitioni per fare abortire* quomodo intelligenda. pag 143. num. 2.
An occidens veneno dicatur homicida proditorius pag 144. num. 3 & pag. 157. num. 152.
Qua pœna puniatur is, qui inimico poculum venenatum propinat. pag. 144. n. 5. & ſeq.
Quid ſi propinat Amico, ſeu Conſanguineo ad hoc vt illi ſuccedat in bonis. pag. 144. num. 8. & an iſte committat aſſaſinium. ibidem.
Quid ſi poculum venenatum det ad contrahendum matrimonium cum coniuge ſuperſtite. pag. 144. num. 10. & ſeq. et an eo

eo caſu matrimonium ſubſequutum valeat. ibidem.
Quid ſi det poculum ad concitandum amorem pag 144. num.16. et ſeqq. præſertim ſi ſit coniux. pag.145. num 21. et non interueniat ſortilegium. pag. 145. num. 22.
An per philtrum ad amorem, vel odium poſſint mentes hominum moueri p. 146. num. 23. et ſeqq.
An Diabolus poſſit tollere homini liberam voluntatem. pag. 146 n.28.
An et quando contra nobiles procedi poſſit ad torturam denegatis defenſionibus. pag. 146. num 28.
Quid ſi detur poculum ad procurandum abortum. pag.146. n.28 et ſeqq.
An Princeps poſſit edicere quod homicidium non doloſum puniatur pœna mortis. pag. 147.n.33
Quid ſi abortus procuretur arte magica. pag. 147.n.34.
Quid ſi detur poculum ad ſanitatem. pag. 147.n.34. et ſeq.
An tuta conſcientia poſſit prægnanti dari poculum ſanatiuum pag. 147 n.34.
An medicus dans poculum ſanatiuum prægnanti debeat puniri, et quando. pag. num.36.
Quid ſi nulla ſpes ſit quod fętus edatur viuus. pag. 148. n.36.
Quid ſi detur poculum ad concipiendum. pag.148.n.37. et ſeqq.
Quid ſi detur ad inducendam ſterilitatem. pag.148 num.40 ſeqq.
Quid in muliere in partu vitæ periculum ſubitura. pag. 149. n.42.
Quid in moniali languida ſumente remedium quo ſemper ſterilis fiat. pag. 149. num 42,
Quid ſi detur poculum ſomniferum. pag. 149. n.43 ſeqq.
Quid ſi detur poculum ad cauſandam fatuitatem. pag 149 n.47. et ſeqq.
An ſit validum matrimonium cum philtrato contractum. pag. 149.n.49. et ſeq.
An ſit validum teſtamentum à philtrato confectum ad fauorem philtrantis. pag. 149. num 51.
Quid ſi detur poculum ad concitandum odium. pag.149. n 57.
Quid ſi detur poculum ad cauſandam infirmitatem. pag. 149 n.58.
Quid ſi detur poculum ad retardandum, & difficilitandum partum. pag. 149 ſub num. 58.
Quid ſi detur poculum ad exiccandum lac. pag. 150. ſub num 58. *verſ decimoquarto datur.*
Quid ſi venenum non detur ad bibendum, ſed extrinſecus applicetur pag. 150. ſub num 58. *verſ. quarto modo.*
An ſine reatu poſſit portari calamita cum ſuppoſito, quod amabitur. p. 150.nu.60. & ſeqq. & pag. 151.n.70.
An dentur Amuleta, & Periapta, & quomodo operentur in corpore humano. pag. 150. num.64. ſeqq.
An deferens illa ad quartanam, ſeu tertianam curandam debeat puniri. pag. 151. num. 70.
Quid ſi deferantur ad retundendam inuidiam. pag 151. n.71.
Quid ſi deferantur ad vincendum in ludo. pag. 151. n.71. *verſ. & quod dixi.*
Quid ſi deferantur ad habendum vittoriam in litibus. pag. 151 n 71.
An medentes cum verbis, ſignis, characteribus ſint puniendi pag. 151.n 71.
An philtrans debeat releuari in pœna, ſi philtratus ob bona aſſumpta medicamenta liberetur. pag. 151.n.72.
An faciens facturas comprehendatur in edicto loquente de philtrante, ſeu dante poculum. pag. 151.n 73.
An liceat facturas cum alijs facturis tolli. pag. 51. num 76.
An amore infatuati ſi dent poculum ſint comprehenſi in edicto. pag. 151.n.77.
An in edicto loquente de philtrante comprehendantur fœminæ. pag. 151. n. 78.
An, & quando imponatur de iure communi pœna mortis contra venenantem. pag. 152. nu.82.& ſeqq. & pag. 153 num. 84. *verſ. & concluſio.*
Quid ſi non ſequatur mors venenati. pag. 152. num 83.
An duo venena ſimul mixta citiùs occidant. pag. 152 n.83.
An interuentus monetæ aggrauet delictum venenationis. pag. 152.n.83.
An qualitas filiationis aggrauet delictum venenationis. pag. 152.n.84.
An famuli præparantes venenum ad illud Dominis porrigendum debeant puniri & qua pœna pag. 152. n.84.
An conſanguinei aſpirantes ad hæreditatem debeant puniri, & qua pęna. pag. 153. num. 84.
An conatus in materia veneni ſit puniendus, & qua pœna. pag. 153.n.85.

An, & quomodo puniendus ſit Medicus, qui leuem infirmitatem facit magnam, & breuem facit longam cum malis,& noxijs medicamentis. pag.153.n.88.
An, & qua pœna ſit puniendus Medicus, qui explorandi cauſa adhibet medicamenta inexperta. pag.153.n.89.
An, & qua pœna puniri debeat Aromatarius, qui vendit quid pro quo. pag 153. num.90. & ſeq.
Quid ſi ex antiquis ſpeciebus medicinam componat. ibidem n.93.
Officium Prothomedici quale in viſitandis aromatarijs. pag.153. n.96.
An Sacerdotes poſſint ſuper idoneitate riexaminari, ac inidone'j ſuſpendi ad tempus. pag 154 n.100.
An aromatarij puniantur ſi venena minus benè præparata adhibuerint in medicamentis. pag. 154.n.101.& ſeqq
Quomodo conſtabit de corpore delicti in materia veneni. pag. 154. num. 105. & ſeqq.
An cadauer debeat aperiri ſi ſigna veneni non apparent extrinſecùs. pag.154.num. 110. ſeqq.
An dentur venena, quæ extrinſecùs non dant ſigna, & quæ ſint. pag.154. n.114.
Medici relatio quomodo facienda circa Veneuationem Cadaueris viſitati.pag. 154. n.115.& ſeqq.
An ſufficiat, quod Medicus deponat de credulitate circa venenationem Cadaueris viſitati. pag.155. n 117.& ſeqq.
Quomodo conſtabit de corpore delicti ſi cadauer hominis veneno necati non poſſit inſpici. pag.155.n.121.
An veneni propinati indicationes dentur,& quæ ſint. pag.155.n.128.& ſeqq.
An teſtes dicentes vidiſſe alicui dari venenum, & mortem inde ſequutam fuiſſe probent venenationem. pag. 155. n.135.
Quid ſi Reus ipſe id fateatur. ibid.
Quæ ſint in hoc partes Iudicis. pag. 156. n.137.& 141.
An Chirurgi, ſeu aromatarij, an verò Medici ſint adhibendi in cauſis veneni. pag. 156.n.138.& pag.157.n.141.
Quomodo conſtabit de corpore delicti ſi cadauer hominis veneno necati non poſſit inſpici, & nec habeantur teſtes deponentes de ſignis. pag.157.n.142.
An non conſtito plenè de corpore delicti in cauſis venenationis poſſit imponi pœna, & quę. pag.157.n.148.
Quæ pœna ſit imponenda in crimine veneni pag.157.n.150.ſeqq.
Quid ſi veneno inficiatur calix, vel ſacra hoſtia. pag.157.n.153.
Quid faciendum ſi in calice, ſeu ſpeciebus conſacratis reperiatur venenum, vel animal venenoſum. pag.158.n.155.
Quæ ſint ſigna propinati veneni,& quæ veneni ingeniti. pag.158.n.156.
Quæ ſymptomata producit venenum tam ante,quam poſt mortem. pag.158 n.157.

Ex Cap. XXXII. De Officio Maſſarij, & Menſtralis.

Ex §. I. ad III.

Mandatur maſſarijs, & meſtralibus locorum, vt delicta commiſſa in eorum territorio denuncient, & malefactores perſequantur. pag.158 & 159.in textu.
Hæc prouiſio neceſſaria eſt ad puniendum, & ad obuiandum delictis. pag. 159. numer. 1.
Maſſarij non denunciantes delicta tenentur de iure pœna falſi. pag.159.n.3.
An maſſarij dicantur deficere in eorum officio, ſi denuncient omnes malefactores vno excepto. pag.159.n.5.
An incumbat fiſco probare, quod maſſarij ſciuerint delictum eſſe commiſſum. pag. 159. n.6. & ſeqq.
An maſſarij compulſi à Iudice ad denunciandum incidant in pœnam tanquam deficientes in denunciando. pagin. 160. num.10.
An teneantur denunciare interficientes bannitum.pag.160. n.11.
An teneantur denunciare ſe ipſos quatenus delinquant. pag.160.n.12.
An maſſarij qui denunciarunt, poſſint recipi in teſtes. pag.160. n.13.
An maſſarij ſi ſint minores, excuſentur ob non factam denunciationem. pag. 160. num. 15.
An maſſarij ſi aliquid dederint ad hoc ne tales crearentur, incurrant ex hoc in aliquam pœnam. pag.160.n.16.
An incurrant pœnam ſi omittant denunciare maleficium commiſſum in confinibus duorum territoriorum. pag.160 n.17.
An teneantur ad pœnam ſi omittant denunciare ex eo quia credunt quod hoc onus ſpe-

ſpectet ad ſucceſſores. pag. 160. n. 18.
An excuſentur ſi non denuncient leues percuſſiones. ibidem n. 19.
Ad inſequendos malefactores vſus, et ſonus Campanæ optimum eſt remedium. pag. 160. n. 20. et ſeq.
An liceat proſequendo malefactores ingredi alienum territorium. pag 161. nu. 22. ſeqq.
An liceat Maſſarijs conuocare Populum contra Clericum delinquentem, et cundem capere. pag. 161. n. 27. et ſeqq.

Ex Cap. XXXII. §. IV. & V.

Mandatur maſſarijs vt inſpiciant cadauera occiſorum, & referant, & prohibetur cuilibet alio tangere illa, & eo magis bona auferre. pag. 161. in textu, & p. 170. num. 1.
An viſitatio cadaueris facta à maſſarijs poſſit inſeruire Curiæ pro viſitatione vulgariter dicta viſum, & repertum. p 171. num. 2. & ſeqq.
Viſitatio cadaueris quando dicatur eſſe in forma. pag 71. n. 4 & ſeq.
An Notarius debeat adhibere Chirurgos, & Medicos in viſitatione Cadaueris. pag. 171. n. 7.
Forma viſitandi cadauer. pag. 171. n. 8.
An, & quomodo cognoſcatur quod quis viuus fuerit ſtrangulatus, ſeu ſuſpenſus. pag. 171. n. 8.
Quid agendum ſi nomen, & cognomen interfecti non poſſit haberi. pag, 172. n. 9. & ſeqq.
Quid agendum ſi cadauer ſit ſepultum. pag. 172. num. 12. & ſeqq.
An ad exhumandum cadauer in Eccleſia ſepultum requiratur licentia Iudicis Eccleſiaſtici. pag. 172. n. 13. & ſeqq.
Quid agendum ſi cadauer eſſet corruptum, & putrefactum, pag. 172. n. 15. & ſeqq.
An poſſit cognoſci, quod oſſa ſint viri, vel fœminæ, quod mortuus fuerit ex vulnere, & de recenti, vel longo tempore. pag. 172. n. 15.
An in delictis peritiam hominum exigentis poſſit procedi abſque hominum relatione pag. 172. n. 16.
An cadaueris recognitio fiat à Notario abſque Iudicis commiſſione, & mandato, pag. 172. n. 17. & ſeqq.
An Iudicis commiſſio ſit in proceſſu regiſtranda. pag. 173. nu. 20. & ſeqq & an, & quando poſſit præſumi. ibidem n. 27. & ſeqq.
An, et quando Iudex poſſit fungi duplici officio Iudicis ſcilicet, et Notarij. pag. 173. n. 30. et ſeq.
Cui maſſario incumbat onus viſitandi demandatum ſi cadauer reperiatur in confinibus duorum territoriorum. pag. 173. ſub num. 31. *verſ. quaro quinto.*
An recognitio cadaueris facta à Iudice ſeculari ſeruiat in iudicio Eccleſiaſtico. pag. 173. ſub n. 21. *verſ. quaro ſexto.*
An Iudici liceat extra locum reſidentiæ pernoctare. pag. 173. n. 32.
An, et quando licita ſit delegatio. pag. 173. num 32.
An delegatus, ſeu Commiſſarius accedat ad locum delicti, et capiat informationem ſuis ſumptibus. pag. 173. n. 32.
An Commiſſarius tranſmitti debeat pro omni, et quocumque delicto. pag 173. nu. 32. *verſ. quaro primo.*
Referuntur caſus, pro quibus debet tranſmitti Commiſſarius. pag 174. n 33.
An facultas, quæ datur Commiſſarijs debeat eſſe reſtricta, et limitata. pag. 174. num. 34.
An Commiſſarius in faciliorem expeditionem commiſſionis poſſit eijcere conſanguineos, et partiales delinquentis pro tempore quo ipſe manet in loco commiſſionis ad fabricandum proceſſum. p 174. num. 35.
An Commiſſarius poſſit compellere Gubernatorem loci ad tradendum proceſſus pro alijs delictis fabricatos contra delinquentem. pag. 174. num. 36.
An Commiſſarius aſſumpta informatione poſſit citare Reum inditiatum. pag 174. num. 37. & ſeqq.
An Commiſſarius habens facultatem aſſumendi informationem, & tranſmittendi Reo inditiato monitorium, ſeu inquiſitionem habeat neceſſitatem inſerêdi in citatione tenorem dictarum ſuarum facultatum. pag. 175. n. 47. & ſeqq.
Quid ſi in citatione enunciet facultates pag. 176. num. 65.
Quid ſi in citatione inſerat fidem facultatum à Notario confectam. pag. 176. nu. 66. & ſeqq.
Quid ſi petatur, quod exhibeatur originale. pag. 177. n. 71. ſeq.
Quid ſi Commiſſarius ſuam commiſſionem exer-

exerceat in Diœceſi, & ſic loco propinquo. pag 177. num 73. ſeqq. ſeu in loco met in quo reſidet Delegans. ibidem numer. 76.
Quid ſi conſuetudo, ſeu ſtilus ſit in loco non inſerendi tenorem commiſſionis pag. 177. num. 77.
Quid ſi citetur ifmet, qui delegationem impetrauit. pag. 177. n. 78.
Quid ſi notorium ſit in loco, quod Commiſſarius habet talem facultatem. pag. 178 num 79. ſeqq.
Quid ſi citatus habeat veriſimiliter ſciētiam delegationis. pag. 178. num 84 & 91. ac ſequen.
Quid dicendum in cauſis criminalibus. pag. 178. n. 85. & ſeqq.
An Incola, & habitator poſſit deputari Commiſſarius. pag. 179 n. 99. & ſeqq.
An Commiſſarius poſſit examinare teſtes in domo Accuſatoris, vel adhærentis. pag. 179. n. 102. & ſeqq.
An debeat in vna menſa ſedere, & edere cum quærelante. ibidem n 105.
An debeat permittere, quod Accuſator, ſeu adhærens aſſociet eum in itinere. pag. 179 numer. 106.
An, & quando Commiſſarius debeat accedere ad domum teſtium ad illos examinandum. pag. 179. n. 107. & ſeq.
An Commiſſarius poſſit allegari ſuſpectus. pag. 179 n. 109.
An Commiſſarius teneatur oſtendere Gubernatori, Poteſtati, ſeu alio officiali litteras ſuæ commiſſionis, & delegationis. pag. 179. n. 110 & ſeqq.
Quid ſi ſit delegatus Principis. ibidem nu. 111. & ſeqq & pag. 180. n. 115. & ſeqq.
Quid ſi tranſmittatur ad Ciuitates, in quibus præſunt Prælati, ſeu Gubernatores, qui habent Breue. pag. 180. num. 115. & ſeqq.
An Rectores Prouinciarum in ſtatu Eccleſiaſtico ſubſint alteri, quam Pontifici, & an poſſint excommunicari ab Inquiſitoribus inconſulto Pontifice. pag. 180. nu. 117. & ſeqq.
An Cardinali ſit credendum ſi non oſtendit litteras delegationis. pag 180. num 128. & ſeqq.
An litteræ delegationis, & Commiſſionis poſſint probari per teſtes ſi deperditæ fuerint. pag. 180. n. 131. & ſeqq.
Et cuius ſumptibus nouæ litteræ ſint impetrandæ. pag. 181. n. 137. & 138.
An Commiſſarius tranſmiſſus ad loca, in quibus præſunt Gubernatores habentes litteras Patentales ad ſex menſes, ſeu annum debeat litteras delegationis oſtendere. pag. 181. n. 141. & ſeqq.
An Commiſſarius tranſmiſſus ad loca Baronalia teneatur oſtendere litteras delegationis. pag. 181. n. 145. & ſeqq.
Quid ſi tranſmittatur ab alio, quam à Tribunali ſupremo. pag. 182. n. 156 & ſeqq. & 159. & ſeqq.
An primæ inſtantiæ poſſint auferri Baronibus. pag. 182 n. 161 ſeq.
Commiſſarij ad exigendum æquiparantur Opinatoribus. pag 183. n. 166. & debent oſtendere litteras delegationis, & quomodo debent ſe gerere. ibidem.
An habeant aliquam facultatem. pag. 183. num. 167.
An Birruarij, & executores miſſi ad exequendum poſſint irrequiſito Gubernatore loci exequutionem facere. pag. 183. num. 170. ſeqq.
An Commiſſarius ſi non oſtendat Officiali loci ſuam Commiſſionem, & incipiat exequi dictam ſuam Commiſſionem poſſit ex hoc capite puniri, & à quo, etiamſi paratus ſit illam oſtendere, & de facto oſtendat. pag. 184. n. 183. & ſeqq.
An officialis loci poſt factam ſibi oſtenſionem commiſſionis poſſit ſe amplius ingerere in cauſa. pag. 184. n. 188.
An officialis aliquid faciens, vel dicens in contemptum commiſſionis debeat puniri. pag. 184. n. 189.
An Commiſſarius faciat vnum, vel plures proceſſus, quando plures in eadem cauſa ſunt delinquentes. pag. 184. n. 190.
An Commiſſarius exigat viatica pro rata à delinquentibus, quando plures ſunt delinquentes, & inquiſiti in eadem cauſa. pag 184 n. 191. ſeqq.
An Commiſſarius, qui recedit à loco Commiſſionis, ſi habet neceſſitatem ad eundem locum regrediendi pro cauſa, egeat noua commiſſione. pag. 184. n. 193. ſeqq.
An Commiſſarius ad fabricandum proceſſum poſſit proceſſum publicare. p. 184. n. 194. vel pronunciare ſuper admiſſione articulorum, vel teſtium. pag 185. nu. 192. vel recipere teſtes ad repulſam. ibid. num 198.
An Commiſſarius exigat viatica pro lubitu ſuo ab inditiatis. pag. 185. n. 199. ſeqq.
An viatica ſint de iure ſoluēda ab accuſatis, vel

vel ab accuſatoribus , ſeu fiſco.pag.185. nu.202.& ſeq. & an Accuſatores , vel fiſcus habeant ius repetendi ab accuſatis,& quo tempore competat eis hoc ius. ibid. n.203. & ſeqq.

Quæ inditia requirantur ad hoc vt Commiſſarius habens facultatem exigendi poſſit exigere illa ab inditiatis , vel inditiandis. pag.185.n.209 & ſeqq.

An Commiſſarius reuerſus ad Vrbem habeat manum Regiam ad exigendum viatica pag 185. num 214. & ſeqq. & pag. 186. num. 222.

An à taxatione Viaticorum detur appellatio pag.185.n.216.

An is , qui non habens intereſſe in cauſa , ſoluit tamen Commiſſario viatica, poſſit appellare à ſententia abſolutoria ad fauorem accuſati prolata pag.186.n.223. & ſeqq. et n.237. et an ſaltem ſupplicet pro reuiſione articuli. ibid.n.239.

An fiſcus appellet pag 186 n.225

An fiſcus adhæreat appellationi interpoſitę ab adhæren e. 186.n.230.

An fiſcus ob ſuperuenientes probationes habeat reſtitutionem in integrum. pag. 186. num.231.

Quid ſi ſit fiſcus , ſeu Promotor fiſcalis Curiæ Epiſcopalis. pag.186. num. 232. ſeqq.

An , et quando recurſui ſit deferendum pag.186. num 240.

An fiſcus appellet à decreto remiſſionis cauſæ ad alium Iudicem.pag 187. n.241.

An fiſcus appellet à decreto quod inquiſitus gaudet indulto . ibid.n.242.

An fiſcus appellet in cauſis pecuniarijs ex crimine deſcendentibus. ibidem n.243

An fiſcus appellet à minoritate pœnæ. pag. 187. num.245.

An fiſcus appellet à ſententia lata in cauſa immunitatis. pag.187. n.246.

An Commiſſarius taxet viatica. pap.187. num. 247.

Quid ſi excedat in taxa viaticorum . ibidem num.248.

Viatica debentur Cõmmiſſario tàm pro acceſſu, quàm pro receſſu,et mora contracta in expediendo negocio ſibi commiſſo pag.187.n.249.

An dietæ pro acceſſu , et receſſu numerentur ad rationem milliariorum,et diſtantię itineris per terram , vel per aerem , aut aquam. pag. 187. n.250.et ſeqq.

An dietæ reſpectu moræ numerentur per dies naturales. pag 187.n.254 ſeqq.

Quid ſi interponantur dies feſtiui . ibidem num.256.

Quid ſi interponatur impedimentum puta tempeſtatis, vis fluminis,latronum, infirmitatis. ibidem. n.257.et ſeqq.

Quid ſi Commiſſarius ducat numerum exceſſiuum birruariorum. pag. 187. n.262. ſeqq. vel faciat viam longiorem . p. 188. num. 266.

An Commiſſarius vacans vno, eodemque tempore duobus diſtinctis negocijs , nec in exercitio vnius per aliud impeditur , debeat habere duplex ſalarium.pag.188. num.268. ſeqq.

An Commiſſarius examinans in vno die tot teſtes,quos poterat examinare in duobus, vel tribus diebus,debeat habere ſalarium habita ratione numeri teſtium . pag.188. num. 273.

An Commiſſarius poſſit compellere conſanguineos delinquentis ad emendum bona eiuſdem delinquentis executata pro viaticis. pag.188.n 275.ſeqq.

An Commiſſarius habeat in bonis delinquentis pro viaticis prælationem cæteris creditoribus. pag.189.n. 281.ſeqq.

Quid in fabricatione proceſſus graduatorij. ibidem n.283.

An Commiſſarius , qui fecit vendere bona delinquentis , & ſibi pro viaticis ſatisfecit ex pecunia inde retracta teneatur reſtituere creditoribus anterioribus . pag. 189.n.285.ſeqq.

An Commiſſarius præferatur fideiuſſori in bonis delinquentis. pag 189.n.288.

An Epiſcopus tranſmittat Commiſſarios. pag.189.n.288. *verſ.quarodecimoquinto* & num.291. & ſeqq.

An Epiſcopus, & Barones tranſmittant Commiſſarios ſumptibus menſæ Epiſcopalis , & Cameræ Baronalis . pag. 190. num.298.

Quid in Tribunali Eminentiſſimi D. Card. Vicarij Papæ. pag.190. n 299.

An conceſſo Commiſſario pro faciendo proceſſu informatiuo debeat concedi pro faciendo proceſſu defenſiuo. p. 190. num. 304.

An Vidua , & qualibet alia perſona miſerabilis habeat variationem fori.pag 190. num.305. & ſeqq.

An Clericis competat ius variandi ab vno foro ad alium . pag.190 n.311.

An didicitis teſtificatis admittatur Vidua ad

ad examinandum alios teſtes. pag. 190. num. 313. & ſeqq.

An Vidua, quæ variando petit tranſmitti Commiſſarium, debeat ipſa ſumminiſtrare expenſas. pag. 191. num. 327. & ſeqq.& pag.192. num. 332.

An Vidua, & quęlibet alia perſona priuilegiata habeat electionem fori, ſi ſit Accuſata. pag.193. num.333. et ſeqq.

Sed an iſto caſu debeat ſe in carceribus conſtituere, vel coram Iudice ſe præſentare. pag.193. num.338.

An virgo habens Patrem habeat electionem fori. pag. 193, num. 344. & ſeqq.

An Officiales Ordinarij locorum accipiant viatica, quando eis à Superiore committitur fabricatio alicuius proceſſus. p.194 num.349. ſeqq.

An Commiſſarius poſſit examinare indifferenter teſtes, quos ſcit eſſe informatos. pag.194.n.352. ſeqq.

Quid ſi ſit Commiſſarius expeditus,& tranſmiſſus ab Auditore Cameræ. pag. 194. num.353. & ſeqq.

Quid ſi ſit expeditus, & tranſmiſſus à Sacra Conſulta. 194.n.357.

Quid ſi ſit expeditus, & tranſmiſſus ab Epiſcopo. pag.195. n.363.& ſeqq.

An regulares poſſint examinari ab Epiſcopo, & eius Curia abſque licentia Superioris Regularis. pag.195.n 368.

An Epiſcopus, ſeu eius Curia poſſit incarcerari facere Clericum alterius Diœceſi repertum in Dięceſi ad effectum, vt teſtimonium ferat in aliqua cauſa. pag. 195 num 370.

An Epiſcopus poſſit repetere à Curia ſeculari Clericum alterius Dięceſi captum & retentum à dicta Curia ſeculari in ſua Dięceſi. pag. 195. n.377.

An Epiſcopus, qui rehabuit à Curia Seculari Clericum alterius Dięceſis captum in ſua Dięceſi, teneatur eundem Clericum remittere ad Epiſcopum ſuum. pag. 196 num 379

An, & quo iure Regulares exempti ſint à iuriſdictione Epiſcoporum. pag.196.nu. 382.& ſeqq.

An licentia examinandi teſtem Regularem exiſtentem in aliena Dięceſi petenda ſit ab Epiſcopo Dięceſis, an vero à ſuperiore ipſius Regularis. pag.196.n.385.

An Epiſcopus, ſeu eius Delegatus poſſit carcerare Clericum in nullius Dięceſi, ſeu in Dięceſi controuerſa. p.196.n.387. & ſeqq.

An Birruarij carcerantes de mandato Epiſcopi Clericum in nullius Dięceſi incurrant in excommunicationem. pag.196.numer. 391.

An Commiſſarius tranſmiſſus à Superiore Regulari poſſit examinare Clericos, vel Seculares abſque licentia Epiſcopi, vel Iudicis Secularis. p.196. n.392.

An Vicarius Papæ,, Gubernator Vrbis, & Auditor Cameræ poſſit tranſmittere Commiſſarium extra Curiam inconſulto Pontifice. pag. 197.n.193.& ſeq.

Commiſſiones in Vrbe à quo, ſeu quibus ſignentur. pag.197.n.396.& ſeq.

An Auditor Cameræ poſſit expedire, & tranſmittere Commiſſarios ad fabricandum proceſſum contra Epiſcopos abſq; commiſſione manu Sanctiſſimi ſignata. pag. 167 n.398.ſeq.

An Auditor Cameræ poſſit tranſmittere contra Epiſcopos monitoria ad comparendum ſi non habeat ſuper hoc commiſſionem manu Sanctiſſimi ſignatam. pag. 197.num.402.ſeqq.

Quid ſi Epiſcopus quando citatur ad comparendum reperiatur, & ſit extra ſuam Dięceſim. pag. 198.n.409.ſeqq.

An Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſint proceſſare Epiſcopos ſine commiſſione manu Pontificis ſignata pag.198.n.411. *verſ. quid dicendum.*

An poſſint Epiſcopum accuſatum de crimine capitali carcerare, et ad Pontificem mittere pag.198. nu. 411. *verſ imo nec poſſunt.*

Quid ſi Epiſcopus ſit ſolùm electus,et nondùm confirmatus. pag.199 num. 411. *verſ. & fallit.*

Quid ſi Inquiſitores velint ſumere informationes contra Epiſcopum ad effectum certiorandi Pontificem pag. 199.n.411. *verſ. fallit tertio.*

Quid ſi Epiſcopus ſit hæreticus notorius,et moliatur in manifeſtum fidei detrimentum. pag.199. n 411 *verſ fallit quarto.*

An Epiſcopus poſſit condemnari ex inditijs in pœnam extraordinariam, ſeu potius ſit ei in huiuſmodi caſu indicenda purgatio Canonica. pag.199. n.412.

An purgatio Canonica, quæ videtur receſſiſſe ab Aula, debeat hodie practicari, et in quibus delictis, et perſonis. pag. 199. num 413. et ſeqq.

An Epiſcopi poſſint ex inditijs cogi ad renunciandum Epiſcopatum. p.199 n.417. ſeqq.

An

Digitized by Google

An Epiſcopus poſſit ſiue cauſa, & abſque Pontificis licentia dimittere Epiſcopatum pag. 199. num. 417. ſeqq. ac pag. 200. num. 430. ſeqq.

An Epiſcopus poſſit ſine cauſa cogi ad dimittendum Epiſcopatum. pag. 200. num. 422 & ſeqq.

Quid ſi extet aliquod graue ſcandalum. pag. 200. num. 427.

An detur modus cogendi inuitum ad renunciandum, & qui ſit. pag. 200. num. 433. ſeqq.

An monitus, & præceptatus ad dimittendum, & renunciandum poſſit ob inobbedientiam priuari beneficio. pag. 200. num. 435. ſeqq.

An Epiſcopus requiſitus, & pro parte Pontificis ſuaſus ad dimittendum Epiſcopatum debeat, & poſſit tuta conſcientia dimittere, & cum qua cautela. pag. 200. num. 439.

An Epiſcopus teneatur ſub pœna peccati mortalis purgare infamiam citra ſuam culpam contractam. pag. 201. n. 449.

An Papa poſſit abſque reali depoſitione declarare, quod Epiſcopus ſtante graui ſcandalo non ſe amplius intromittat de Epiſcopatu. pag. 201. n 450.

Et an facta poſtmodum Epiſcopo intimatione huius declarationis, ac facta inhibitione poſſit Eccleſiam de nouo Epiſcopo prouidere pag 201. n 450.

An Epiſcopus, qui cogitur Epiſcopatum dimittere, debeat prouideri de victu, ac alijs neceſſarijs, an vero debeat bono cambio recompenſari. pag 201. num. 451. & ſeqq.

Tactus cadaueris prohibetur fieri ab hominibus priuatis, & quare. pag. 201. n. 458. & ſeqq.

An, & quomodo poſſit cognoſci quod homo fuit adhùc viuens ſepultus, & terra coopertus. pag. 201. n. 461.

An mortui poſſint bonis ſpoliari. pag. 201. num. 462. ſeqq.

An mortui poſſint affici iniuria. pag. 201. num. 464. ſeqq. & pag. 205 n 523. ſeq.

An liceat perquirere theſauros in ſepulturis. pag. 202. n 469.

An ſepultura mortui poſſit impediri. pag. 202. n 471. ſeq.

An, & quando corpora mortuorum poſſint exenterari. pag. 202. n. 473. & ſeq.

An, & qua pœna puniatur is, qui celat cadauer beneficiati ad hoc, vt præueniat alios in impetratione beneficij. pag. 202. n. 475. & pag. 203. n. 501.

An cadauera mortuorum poſſint ſine licentia abduci, & alio transferri. pag. 202. num. 476. & ſeqq. & à quo ſit concedenda licentia. ibidem & an transferens ſine licentia debeat puniri, & qua pœna. pag. 203. num. 498.

An Parochus ſicut habet curam animarum viuentium, ita habeat curam corporum mortuorum. pag. 202. n. 479.

An ob tranſportationem cadauerũ mortuorum poſſit exigi vectigal. pag. 102. nu. 482. ſeqq.

Quid ſi extet conſuetudo exigendi vectigal ob tranſportationem cadauerum. pag. 202. num. 405. ſeq.

An corpora Sanctorum poſſit de vno loco ad alium ſine licentia transferri. p 202. num. 487. ſeqq.

Quid de tranſportatione, quæ ſit de vna ad aliam Parochiam pag. 202. n. 490.

An Regularibus liceat leuare cadauera de domibus defunctorum abſque Parocho. pag. 202. n. 490. & 203 n. 493.

An Regularibus liceat intrare Parochias cum Cruce ad leuanda cadauera. p. 203. num. 491.

An Parochis, vel Regularibus ad quorum Eccleſiam cadauera defunctorum deferuntur ſpectet benedicere corpora. pag. 203. num. 392.

An appręhendens Sacerdotē & retinens eundem volentem recedere, ad effectum vt audiat legi aliquod decretum S. Congregationis in cauſa factum incidat in can. *ſi quis ſuadente Diabolo* p 203. n. 497.

An licitè poſſit aliquid exigi à Parocho ob licentiam tranſportandi cadauera de vno loco ad alium. pag 203. n 500.

An pompa funeralis tendat in ſuffragium animæ defuncti. pag. 203. n. 502.

An ſtendardi, cerei, & equi bardati, quibus aſſociantur ad ſepulturam ſtrenui milites debeantur Eccleſiæ, vbi ſepeliuntur cadauera eorundem. p. 203. n. 503.

An officialis, qui leuat cadauer à ſuo territorio antea extractum, comprahendatur in edicto prohibente leuare cadauera pag. 204. n. 504.

An officialis territorij, à quo fuit cadauer leuatum poſſit inſtare pro reportatione, & reſtitutione, ſi fuit iam ſepultum. pag. 204. n. 506. & 509.

An cadauer ſit exhumandum ad purgatio-

nem attentatorum. pag.204.n.508.
An officialis leuans cadauer teneatur aliqua pœna, & qua pag.204.n.210.
An, & quando exhumatio cadaueris exigat & præſeferat pœnam. pag.204.nu.511. & ſeqq.
Quid ſi fiat ex curioſitate. pag.204. n.512. & ſeqq.
Quid ſi fiat ad euitandum Populi concurſum. pag 204.n.514.ſeq.
Quid ſi fiat ad effectum derobandi ſpolia. pag.204.n.517.
Quid ſi ſepulchrum deuaſtetur ad leuandum plumbum, ſeu ſaxa. pag.204.uum. 519 & ſeqq.
Quid ſi exhumatio cadaueris fiat ad illud violandum, & mutilandum. pagin. 205. num.522. *verſ.quarto ſexto.* & ſeqq.
An mutilans cadauer hominis mortui incurrat irregularitatem. pag.205. n. 525.
An mutilans cadauer in Eccleſia gaudeat illius immunitate. pag.205.n.526.
An offendens Sacerdotem mortuum incidat in can. *ſi quis ſuadente Diabolo.* pag.205. num.528. ſeqq.
An conſanguinei incidant in pœnam bannimentorum ſi tollunt cadauer,ſeu bona penes illud extantia. pag.205.n.531.

Ex Cap. XXXIII.

De Banditis, & alijs delinquentibus,de eorum proſecutione, ac de receptatoribus.

Ex §.I & II.

Banditi in pœnam vitæ priuati ſunt facultate teſtandi, ac contractus faciendi, ac ſuccedendi ab inteſtato. pagin. 206. in textu.
Bannum, à quo deriuat bannitus, eſt vocabulum barbarum, vulgare tamen, & frequens in Italia. pag.209.num.1.ſeqq. ſignificat ſignum illud militare vulgo *bandiera*, quo contra bannitum, ac contra hoſtes vtimur, ſeu potius ſignificat proſcriptionem iuxta linguam, & idioma Theutonicum. pag. 209.n.4.&ſeqq.
Banniti ſunt illi, qui imputati de crimine, ac ad iudicium vocati non curant comparere, & ſe defendere, ſed ſubſtinent potius in contumaciam ſe banniri. pag. 209. num 9.
Abſens non poterat antiquitùs condemnari pro cauſa capitali, & quare hodie practicetur contrarium. pag.210. num. 11. & ſeqq.
Quid ſeruetur hodie in caſibus executionis faciendæ in effigiem. pag.210.n 17.
An ad condemnandum abſentem ſufficiat ſola contumacia, vel requiratur probatio,vel ſaltem legitima inditia p.210.n.23
Inditia legitima, & ſufficientia ad condemnandum reum contumacem,quę ſint pag.210. n.24 & ſeqq.
An ad condemnandum contumacem ſufficiat vnum inditium, vel plura inditia requirantur. pag.210. n.27 & ſeqq.
Quæ ſit praxis ſeruata à Sacra Conſulta. pag 211.n 32.
An modus procedendi contra contumaces ſit vbique vniformis. pag.211.n 33.
Occidens bānitum, qui ſit ritè,& rectè iuxta ſtylum loci bannitus, debet remunerari. pag. 212.n.35.& ſeqq
Quid ſi contra ſententiam detur poſtmodum aliqua exceptio. ibid n.37.
An banniti in pœnam vltimi ſupplicij poſſint contrahere, & ex contractu ſe obligare. pag.212. n.38.
An banniti in pœnam vltimi ſupplicij habeant teſtamenti factionem. p.212.n.39.
Quid in illis, qui veniunt in poſſe Curiæ, ibidem n.49. & 42.
An teſtamentum factum à bannito, quod dicitur eſſe nullum, conualeſcat reſtituto bannito. pag.212.n 43.
An valeat teſtamentum factum à bannito in loco, in quo banniti non ſunt inteſtabiles, ſaltèm quoad bona, quæ bannitus poſſidet in loco facti teſtamenti. p. 213. num 44.
Quid in terminis iuris communis. pag.213. num.44. & 46.
Quid ſi non fuerit in procedendo ad condemnationem ſeruata forma tradita à iure communi. pag.213.n.44.
Quæ cautela debeat ſeruari à bannito ad hoc vt validè faciat teſtamentum. pag. 213. num. 47.
An banniti, qui priuantur iure faciendi actus legitimos nempe actus introductos

de

de iure ciuili retineant ea, quæ ſunt iuris gentium. pag. 213. n. 49. & ſeqq.
An banniti ſuccedant ab inteſtato. pag. 213. num. 51. & ſeqq.
An accuſent Vxores de adulterio. ibidem num. 54.
An dent conſenſum alienationi rerum emphyteuticarum, & feudalium, ibidem num. 55.
An habeant, & retineant ius petendi alimenta ab illis, à quibus ante bannum illa accipiebat. ibidem n. 56.
An valide contrahant matrimonium. ibidem num. 57.
An excommunicati validè contrahunt matrimonium. ibid n. 58.
An banniti in pœnam capitalem poſſint eſſe in iudicio. pag. 214. n. 59.
Quid in caſu quo conueniantur. ibidem num 63.
An contumax pro crimine exigente pœnam corporalem audiatur per procuratorem pag. 214. n 60.
An banniti capitales poſſint impunè occidi circumſcripto ſtatuto, & edicto. p. 214. num. 65. & ſeq.
An occid ntes bannitum peccent mortaliter. pag 214 n. 67. & 69.
Quid ſi occidatur ob liuorem, vel ob delectationem effundendi ſanguinem, vel ad conſequendum premium. ibidem num. 68.
An banniti poſſint occidi veneno, mediante pecunia, proditoriè, et quouis alio modo benè viſo occiſori. pag. 215. n. 70. et ſeqq
Quid ſi ſint banniti per crimine læſæ maieſtatis. ibidem n 71.
An proditorium poſſit cadere in perſonam banniti, qui tanquam hoſtis publicus debet ab omnibus ſe præcauere. pag. 215. num. 72. et ſeqq.
An banniti poſſint occidi extra territorium bannientis pag. 215. n 75.
Quid ſi delictum, pro quo ſit latum bannum, ſit qualificatum. ibidem num. 76. pag. 221. num. 146
An banniti debeant extra territorium bannientis habere ſollicitudinem ad ſe præcauendum ob bannum cui ſubiectus eſt. 215. num. 77.
An confugientes in alienam Prouinciam retineantur iure, an ſolùm more. p 216. num. 78.
An delinquentium remiſſio ſit facienda de iure. pag. 216. num. 80. ſeqq.
Referuntur plura exempla remiſſionis Reorum ſequutæ. ibidem nu. 82.
An occidens bannitum extra territorium bannientis poſſit puniri in loco banni. pag. 216. num. 84.
Et ad quid teneatur in loco occiſionis. ibid. et pag 221. n. 145.
An occidens bannitum à Principe expreſſè aſſecuratum in ſua Ditione committat crimen læſæ maieſtatis. pag. 217. numer. 85.
An diuerſitas territorij, et Dominij ſit potens, & apta immutare naturam delicti commiſſi in perſonam banniti. pag. 217. num 85
An occidens bannitum proditoriè, vel per aſſaſſinium in territorio bannientis, vel extra gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. pag. 217. num. 86. et ſeq. et pag. 222. num. 148 ſeq.
An ducens per inſidias, et malis artibus hominem ad aliquem locum ad effectum, vt in dicto loco ab alio, ſeu alijs occidatur, effectu ſequuto gaudeat immunitate eccleſiaſtica. pag. 217. n 88.
Quid ſi ſit mandans pag 218 n 99.
An dici poſſit aſſaſſinus is, qui inducitur ad occidendum bannitum ex præmio contra illum à Principe propoſito. pag. 218. num. 200. et ſeqq.
An mediator in aſſaſſinio gaudeat immunitate eccleſiaſtica. pag. 218. n 102.
An ſi mandetur vno, vt mandet alteri ille ſecundò mandans dicatur mandans, vel potius dici debeat nuncius pag 218. numer. 163.
An mandans extra locum immunem, vt occidatur aliquis in locco immuni ſequuto effectu priuetur mandans immunitate Eccleſiæ. pag 219. n 111.
An ſocij criminis, et impuniti probent, ſeu conſtituant inditium ſufficiens pag. 219. num. 120. ſeq
Quid ſi ſint plures, pag. 221. nu. 136. *verſ. nec obſtat*, et n. 139 et ſeq.
An ad effectum priuandi aliquem immunitate Eccleſiæ requiratur plena probatio. pag 221. n. 137. ſeqq.
An banniti poſſint à caſibus reſeruatis abſolui à quocunque confeſſario, et quare pag. 222. 150.
An cauſæ excuſationis minuens pœna mutet delicti ſpeciem pag 222. n 152. ſeqq.

An banniti poſsint impunè occidi, quando poſſunt viui adduci ad Iudicem. p 222. num. 156. ſeqq.
An edictum concedens facultatem cuicunque perſonæ occidendi bannitum compræhendat patrem occidentem filium bannitum, et è contra, et comprænhendat Vxorem occidentem maritum bannitum. pag. 223. n. 163. ſeq.
An poſsit impunè occidi bannitus tolleratus. pag. 223. n. 165. et ſeqq.
An poſsit impunè occidi bannitus, qui fuit extractus ab Eccleſia. pag 223. n. 168.
An poſsit impunè occidi bannitus in Eccleſia. pag. 223. n. 169. ſeq.
An occidentes bannitum in Eccleſia poſsint excommunicari. pag. 223. n. 170.
An excommunicati ex quo occiderunt bannitum in Eccleſia poſsint abſolui abſque ſatisfactione partis, et in quo conſiſtat p. 223. num. 171.
An banniti capitales ſi confugiunt ad Eccleſiam gaudeant illius immunitate. pag. 224. num. 172.
An excommunicatio indicta in Cõſtitutione Gregoriana contra extrahentes habeat locum contra occidentes, et mandantes occidi aliquem in Eccleſia. pag. 224. numer. 172.
An bannitus poſſit reſiſtere, et ſe defendere contra volentes occidere. p. 224. nu. 173. et ſequen.

Ex Cap. XXXIII. §. III.

Prohibetur bannitis, ſeu contumacibus aliarum Curiarum morari in Ciuitate, ſeu Comitatu. pag. 224. in textu, et nu. 1. ſeq. et hoc edictum validum eſſe monſtratur. ibidem n. 2.

Ex Cap. XXXIII. §. IV.

Tollitur vis cuicunque ſaluoconductui nõ conceſſo à legato, ſeu Officialibus Vrbis Romæ. pag 225. in textu.
Quid ſit ſaluuſconductus. pag. 227. n. 1.
Saluuſconductus quas conditiones debet habere. pag 228. n. 1.
An ſaluus conductus factus à Principe debeat ſubſcribi, et inſimul etiam ſigillo muniri, et regiſtrari. p. 228. n. 2. et 3.
Quid in gratia à Principe facta. ibidem n. 3. et 4.
An gratia, quæ intra certum tempus debet regiſtrari, ſi intra dictum tempus non ſit regiſtrata, ſit nulla. p. 228. n. 5.
An ſufficiat, quod gratia regiſtretur in Secretaria, ſeu Cancellaria p. 228. n. 6.
An ſaluus conductus, qui datur criminoſo, ſeu imputato de crimine debeat dari liberè, ſeu potius reſtringi cum clauſula, quod non vagetur per plateas, et loca publica. pagin. 228. num. 7. et cum alia clauſula, quod non tranſeat ante domum inimicorum. ibid n. 8. et 9.
An vocatus à Principe, vel Officiali Principis dicatur affidatus, et debeat haberi, ac ſi haberet ſaluum conductum. p 228. num. 10.
An manens in Eccleſia ſi exeat ab ea vocatus à Principe, vel officiali, debeat, quatenus arreſtetur, reſtitui Eccleſiæ. p. 228. num. 12 et ſeqq.
An Conciliarius ſi vocetur ad Concilium, dicatur aſsicuratus, ita vt nequeat arreſtari. pag. 228. n. 14. et ſeq.
An citatus, et vocatus ad iudicium dicatur aſſecuratus. pag. 228. num. 14. et p. 229. num. 18.
An qui ex commeatu libero, quem præbet Princeps, defert ad Ciuitatem annonam dicatur aſſecuratus, ac ſi haberet ſaluum conductum. p 229 n. 19. et ſeq. et p. 231. *verſ potiſſimum.*
An notorius delinquens poſſit impunè occidi. pag. 230 ſub num. 22. *verſ potuit ergo*
An diffidatus à iure poſſit impunè occidi ante Iudicis ſententiam declaratoriam. p. 230. ſub n 21. *verſ inſuper.*
Quid in terminis iuris communis. ibid. *verſ. ſecundo reſpondetur.*
An Princeps valeat edicere, quod ad impunitam occiſionem poſſit fieri probatio delicti poſt mortem, et occiſionem Rei delinquentis. pag. 230. ſub num 21. *verſ. nihilominus.*
An occidentes in rixa ſint à pœna homicidij liberandi, ſi non conſtet ex cuius vulnere obijerit is, qui pluribus vulneribus à diuerſis inflictis confeſſus, et vulneratus remanſit. p. 231. *verſ. tertium quod reſultat*, & quę pœna debeat imponi Reus ob

ob dictam incertitudinem. pag. 132. *verſ. pœna autem.*

An deferens annonam ad Ciuitatem tacitè, vel expreſsè aſſecuratus ſi deferat eodem tempore aliquam rem furatam, et cum eadem apprehendatur debeat gaudere ſaluoconductu. p. 232 n. 22.

An Legatus à latere poſsit concedere ſaluumconductum indifferenter. p. 232. n. 23. ſeqq.

An poſsit facere gratiam ſine pace. p. 233. num. 27. et ſeqq.

An in ſaluoconducto ſint ſpecificanda nomina, et cognomina omnium eorum, qui affidantur. p. 233. n. 29.

An ſub appellatione ſociorum veniant in ſaluoconductu hæretici, et hoſtes. p. 233 num. 30.

Quid de Iudæis. ibidem.

An ſi numerus ſociorum in ſaluoconductu ſit præfixus, et ducatur aliquis vltra numerum, iſte debeat gaudere, et cui ſpectet declarare quiſnam ſit ille, qui haberi debet extra numerum. p. 233. nu. 32. et ſeqq.

An ſaluus conductus datus à Legato à latere bannitis, ſeu alijs contumacibus ad effectum capiendi alios bannitos ſuffragetur extra iuriſdictionem concedentis. p. 233. num 35.

Quid ſi banniti habentes ſaluum conductum ad dictum effectum habeant neceſsitatem tranſeundi per loca intermedia pro iuſtitiæ ſeruitio adimplendo. ibid. *verſ. quid ſi habens.*

An prohibitio facta de non concedendo ſaluum conductum comprehendat ſaluos cõductus, qui ex neceſſitate iuris debent pro ſeruitio iuſtitiæ concedi quales ſunt qui conceduntur bannitis, quando citantur pro alio delicto. p. 233. nu. 36. & ſeqq. & p. 235. n 45. ſeq.

An huiuſmodi ſalui conductus debeant peti à Reis, an vero à Iudicibus offerri, & in citatione inſeri. pag. 243. num. 37. & ſeqq.

Quid ſi cognitio delicti pro quo Reus debet aſſecurari ſpectet ad Principem. p. 234. num. 41 & ſeq.

Quid ſi Reus. qui debet aſſecurari bannitus ſit in alio Tribunali, vel à Iudice ſuperiore. p. 234 n. 43. & ſeq.

Quid ſi Reus, qui debet aſſecurari ſit bannitus pro crimine mixti fori. p. 234. nu. 44. *verſ limitatur tertio.*

Quid ſeruetur de conſuetudine. pag. 235. num. 44. *verſ. poteſt tamen*, & num. 46. & ſeqq.

An Iudex validè det ſaluum conductum alicui ex correis, quando Princeps alteri eorum conceſſit. p. 235. n. 55.

An dato ſaluo conductu marito cenſeatur datus vxori. pag. 236. n. 56.

An ſaluus conductus ſit dandus ei, qui imputatus de homicidio cum aſſaſſiuio petit aſſecurari pro homicidio, cum intendat ſe defendere, & excuſpare ſuper qualitate aſſaſſinij. pag. 236. nu. 56. *verſ. nec erit*, & n. 57. & ſeq.

An Iudex dato alicui ſaluoconductu poſſit illo pendente procedere in cauſa ad actus contumaciales. pag. 238. n 69. *verſ. quæro ſexto.*

Quid ſi Iudex velit procedere non pro eadem cauſa, pro qua, & in qua fuit Reus aſſecuratus, ſed in alia penitus diuerſa cauſa. p, 239. n 70 & ſeqq.

Quid ſi Iudex velit contra habẽtem ſaluum conductum, & cum ſaluo conductu in carceribus conſtitutum aſſumere informationes ſuper alia cauſa ad effectum aggrauandi aſſecuratum, & oſtendendi eundem eſſe malæ qualitatis in eodem genere. p 239. n. 72. & ſeqq.

An ſaluus conductus obtentus à carcerato ob aliud delictum, pro quo timebat arreſtari debeat ei ſuffragari. pagin. 240. num. 78.

An ſaluus conductus ſuffragetur aſſecurato ſi pendente ſaluo conductu delinquat p 240. num. 80. & ſeqq.

An ſaluus conductus currat ad momentum p. 240. n. 85. & ſeqq.

An datus pro eundo, & redeundo ſuffragetur pro aliqua mora in loco facienda. pag. 241. n. 87.

An datus, vt poſſit à certo loco ire ad alium certum locum ſuffragetur aſſecurato ſi reperiatur in domo. pag. 241. num. 89 & ſeqq.

An, & quando ſaluus conductus ſit ſtrictè interpretandus. pag 241. n 90. & ſeqq.

An bannitus habeus ſaluum conductum, poſſit impunè offendi ab inimicis, ſeu alijs perſonis priuatis. p. 241. n. 93.

An offendens habẽtem ſaluum conductum ſciens eſſe à Principe aſſecuratum committat crimen læſæ maieſtatis, & qua pœna ſit puniendus. pagin. 242. numer. 100.

An ſaluus conductus falſus poſſit, & debeat habenti illum ſuffragari. pag. 242. num. 101. & ſeqq.
Quid ſi falſificet illum imitando manum ſuperioris, ſeu officialium. pag 242. nu. 103. ſeqq.
Quid ſi vtatur ſaluo conductu ab alio falſificato. pag. 242. n. 108. ſeqq.
Quid ſi falſitas ſit viſibilis. pag 243. n. 112. ſeqq.
Quid ſi ſaluus conductus ſit obtentus ex aliqua falſa cauſa Superiori expoſita. pag. 243. n. 119.
An aſſecuratus ab amico de impetratione, & expeditione ſalui conductus, qui re vera non fuit expeditus, debeat reponi in priſtinum, ſi ex hac fidancia venit, & fuit captus. pag. 244 n. 26. & ſeqq.
An Barones poſſint dare ſaluum conductum bannitis. pag. 244. n. 129.

Ex Cap. XXXIII. §. V. ad XI.

Prohibetur receptatio bannitorum, & notoriorum delinquentium. pag. 245. In textu, & pag 247. n. 1. & ſeqq.
An diſpoſitio prohibens Patri, & Matri receptare filium delinquentem poſſit dici rigoroſa, & ad vnquem ſit exequenda. pag. 247. n 2. & ſeqq.
An diſpoſitio prohibens receptare bannitos, & notorios delinquentes procedat, & habeat locum ſi receptatio non ſit ad malum finem. pag. 247. n. 6. & 19 et ſeqq.
Quid ſi fiat extra Statum, et Dominium bannientis. pag 248. n 11.
Quid ſi fiat ad tutelam ſui corporis ad reparandum, et tuendum ſe ab inimicorum impetu pag 248. n. 12.
Quid ſi fiat ab eo, qui ignorat receptatum eſſe bannitum. pag 248 n. 13.
Quid ſi fiat coactè per vim, aut metum. p. 248. n. 14 et 15.
Quid ſi receptati ſint banniti, qui nullitèr banniti fuerunt. pag 248. n. 16. et ſeq.
An Vxor receptans maritum incidat in pœnam bannimentorum. p. 248. n. 23.
An amici receptantes bannitos amicos comprehendantur in prohibitione receptandi pag. 248. n. 24. ſeq.
An banniti, et notorij delinquentes æquiparentur, et an ſtatutum prohibens receptationem malefactorum ſit intelligendum de iam condemnatis, ſeu etiam de non condemnatis. pag. 249. num. 26. & ſeqq.
An prohibitio receptandi delinquētes comprehendat quoſcunque Reos delicto capitali irretitos, an verò ſolùm delicto atroci qualificatos. pag. 249. num. 29. et 31. et 32.
Quid in terminis Bullæ ſa. mem. Sixti V. ibidem num 30.
An publica vox, et fama ſufficiat ad inſtituendum quem in tali ſtatu, vt dici poſſit notorius., et diffamatus delinquens. pag. 249. num. 33.
An ſubminiſtrans arma, ſeu equos ſeu mutuans pecuniam dicatur præſtare auxilium bannitis. pag 250 n. 34 et ſeqq.
An ſcribens bannitis, vel eis mittens nuncium comprehendatur in ſtatuto diſponente de loquentibus cum bannitis pag. 250. num. 37.
An verba *vna ſorte correttione* ſcripta bannito denotent inſtigationem ad malum. pag. 250. n 40.
An allocutio facta incidentèr ex occurſu in itinere cum bannitis ſit punibilis. p. 251. num 42. et ſeq.
An operarius operans in aliquo opere cum alijs inter quos ſit aliquis bannitus incidat in pœnam pag. 251. n 44.
An alloquens cum bannitis, vel illis præſtans opem extra iuriſdictionem. et dominium bannientis incidat in pœnam. p. 251 n. 45. et ſeq.
An alloquens cum bannito in Eccleſia exiſtente incidat in pœnam p 251 n 47.
An, et quando receptatores malefactorum debeant puniri eadem pœna, qua tenentur ipſi malefactores. pa. 251. num 48. et ſeq. et pag. 255 n 69
An comminata pœna contra non exhibentem malefactorem poſſit exequi. p. 251. num. 49.
An Iudex in comminatione certæ pœnæ contra receptatores malefactorum poſſit comminare pœnam pro eius libitu, an vero teneatur aduertere ad qualitatem delicti, et qualitatem receptantis. p. 251. num 50.
An diſpoſitio hic facta contra receptatores malefactorum comprehendat Parochos, et Regulares. pag. 251. n 51.
An ſaltem comprehendat ſimplices Clericos. pag. 252. n. 52.

Pro.

Prohibitum eſt Clericis, et Eccleſiaſticis Bononiæ receptare bannitos ex Conſtitutione per Epiſcopum Bononienſem publicata. pag. 252. n. 53.

Prohibitum eſt Clericis, & Eccleſiaſticis in Regno Neapolitano receptare bannitos ex Conſtitutione ſan.mem. Sixti V. pag. 253. num. 54.

An receptans poſſit puniri ſi receptatus poſt receptationem habuerit gratiam. p. 253. num. 55.

An ſemel receptans bannitum debeat puniri, & qua pœna. pag. 253. n. 56.

An debeat puniri receptans fœminam bannitam pag. 253. n. 57.

An receptio litterarum à bannito ſcriptarum poſſit recipienti eas imputari, & quando. pag. 253. n. 58.

An quis poſſit cogi denunciare, reuelare, ſeu detegere malefactores. pag. 254. numer. 59.

An ſcientia banni præſumatur in receptante, & ſufficiat præſumpta ſcientia, vel debeat per fiſcum concludentèr probari. pag. 254. n. 61. & ſeqq. & n. 67

An ſublata per ſtatutum facultate allegandi ignorantiam banni poſſit allegari impedimentum neceſſariò concludens, ſeu præſeferens ignorantiam. pag. 254. num. 65. & ſeqq.

Receptatorum, & auxiliatorum genus odibile, & peſſimum, & quæ præſumptio reſultet contra eos. pag 255. n. 68.

An, & quando receptator impunitus faciat probationem. pag. 255. n. 70. & ſeqq.

Ex Cap. XXXIII. §. XII.

Prohibitum eſt agere pro bannitis, vel eos in iudicio defendere. pag 255. in textu & num. 1.

An licitum ſit gratiam petere pro bannitis pag. 255. num. 2.

Quid ſi ſententia, & bannum ſit nullum, & iniuſta. pag. 256. n. 3.

An bannitus nulliter poſſit ſuper nullitate audiri per Procuratorem. p. 256. n 3.

An præſtans auxilium, vel fauorem nulliter bannito pœnam incurrat. pag. 256. num. 3.

An defendens hæreticum monſtrando quod non ſit hæreticus incurrat pœnam indictam contra defendentes hæreticum pag. 256. num. 3.

An Aduocatus allegans ad fauorem banniti ad oſtendendum nullitatem banni dici poſſit fauere bannito. p. 256. n. 3.

An Iudex pronuncians ad fauorem banniti. poſſit moleſtari, & puniri tanquam fauerit bannito. pag. 256. n 3. circa finem.

Ex Cap. XXXIII. §. XIII. ad XVIII.

Diſponitur eſſe delictis obuiandum, & datur modus obuiandi. p. 256. in textu.

Proponitur præmium præſentantibus, ſeu occidentibus bannitos. pag. 257. in textu.

An homines priuati teneantur obuiare delictis. pag 259. n. 1. & ſeqq.

An valida ſint banna, & edicta, quibus mandatur hominibus priuatis, vt accurrant, acclament, proſequantur, ſeu aſſocient officiales ad capiendum malefactores. pag. 259. n. 3. & ſeq.

An perſonæ nobiles, ciuiles, & Eccleſiaſticæ teneantur accurrere, & acclamare contra bannitos, & malfactores. p. 259. num. 5. & ſeqq.

An teneantur homines priuati accurrere contra bannitos, ſi officiales ſint per ſe ſufficientes ad capiendum. pag. 260. n. 7.

An homines priuati accurrentes contra delinquentes armis reſiſtentes teneantur de homicidio, quatenus occidant. pag. 260. num. 8.

An teneantur, & puniri poſſint ſi accurrant cum armis deferri prohibitis. p. 260. nu. 10. & ſeqq.

An priuati homines obtineant refectionem expenſarum, ſi expenſas fecerint in proſecutione, ſeu captura delinquentium. pag. 260. n. 14 *verſ. quid ſi fecerint.*

An ad Principem, vel Communitates ſpectet cura, & tutamen, & cuſtodia territorij, & viarum. pag 260 n. 15. & ſeqq.

An delictum commiſſum in Platea Ciuitatis, ſeu Villæ dicatur commiſſum in via. pag. 260. num 19.

An, & quando viæ publicæ ſint de Regalibus. pag. 260. n. 20.

Quomodo probetur quod via ſit publica. pag. 260. n. 20.

An ad conuocandum populum ad arma contra delinquentes ſit vſus campanarum

rum adhibendus. pag. 261. n.21.
An Ciuitatibus competat ius pulſandi campanas. pag. 261. n. 27.
An Barones prohibentes vſum campanę ad conuocandum parlamenta grauent ſubditos. pag. 261 n.27.
An, & quando Principi competat iure meri Imperij tempore neceſſitatis vſus liber campanarum. pag 261. n.28.
An Eccleſiaſtici poſſint impedire pulſum campanæ ad proſequendos malefactores pag. 261. n 29.
An Eccleſiaſtici annuentes pulſationi campanæ ad proſequendum malefactores incurrant irregularitatem. p 261. n 29.
An ægrotantes, Doctores, Scholares, & vicinus poſſint inhibere immodicum pulſum campanarum. p.261. n.30.
An benedictio campanæ ſpectet priuatiuè ad Epiſcopum. pag.261. n.31.
An vſus campanarũ, an verò ignis, ſeu fumi in certis locis accenſi, ſit celerior, & aptior ad proſequendum malefactores, & denunciandum hoſtes. pag. 262. nu.32. & ſeqq.
An contra non accurrentes ad ſonum campanæ ad proſeguendũ malefactores poſſit procedi ſi non conſtiterit, quod fuerint in loco, ſeu territorio in tali diſtantia, vt ſonus potuerit audiri. pag.262. num 36.
Quid ſi non accurerint ex quo ſunt inhabiles ad capiendum malefactores. ibidem num. 73. & ſeqq.
Quid ſi non accurrerint ex quo ſunt Doctores. ibidem num. 39
An edictum quod banniti, & notorij delinquentes poſſit impunè occidi ſit validum. pag. 262, n.40. ſeqq.
An præmium propoſitum ad inuitandum homines ad occidendum bannitos debeat ſolui ſummariè, ſeu ſeruatis ſeruandis. pag. 262. n.42. ſeq.
An huiuſmodi edictum debeat latè, vel ſtrictè interpretari. pag. 262 n.43.
An occiſores bannitorum debeant ad obtinendum decretum pręſentatæ ſe conſtituere in carceribus. p.262. n.45 ſeqq.
Quid in pręſentantibus capita bannitorum, & an poſſint præſentari per Procuratorem. ibidem num.49.
An occidens bannitum debeat caput præſentare, an verò ei ſufficiat docere occidiſſe. pag. 263. n. 50.
An bannitus occidens bannitum debeat habere pacem à parentibus ad obtinendam liberationem. p.263. n.51.
An bannitus occidens bannitum teneatur oſtendere æqualitatem, vel minoritatem eius banni. p.263. n. 54.
An bannitus præſentans alium bannitum teneatur exprimere delicta pro quibus intendit gaudere. pag.263. n.55.
An facta à Principe gratia poſſit ſuper illius effectu diſcuti abſque mandato, & ordine explicito ipſius Principis. p.264. num. 59.
An bannitus pro homicidio ſi præſentet bannitum pro adulterio, & ſimili gaudeat præſentata ſi edictum requirat paritatem, vel minoritatem delictorum. pag. 263. num.61.
An bannitus præſentans bannitum liberetur etiam quoad bona confiſcata. pag. 264. num 62.
An bannitus præſentans alium bannitum gaudeat præſentata, ſi præſentatus ob iniuſtitiam, vel nullitatem ſententię liberetur. pag. 264. n 63.
An occidens bannitum debeat gaudere ſi occiderit ſub pace, quam cum eodem inierat. pag. 264. n.64. & ſeqq.
An bannitus, qui falsò aſſeruit occidiſſe bannitum, & ſub tali mendacio obtinuit abolitionem ſententiæ, & remiſſionem poſſit ex eadem ſententia abolita puniri. pag. 265. n.71. & ſeqq.
An bannitus nominatus ab habente facultatem nominandi vigore præſentatæ factæ alterius banniti gaudeat, ſi fuit captus ante cancellationem banni pag. 265. num. 73.
Quid ſi nominatio non poterat eidem ob aliquam cauſam ſuffragari ibid. & n.74.
Quid ſi nominatus ſit in bona fide. ibidem num.75. & ſeq.
An, & quomodo recognitio banniti ſit facienda ad hoc vt præſentãs gaudeat præſentata. pag. 266. n.79.
An, & qumodo facienda ſit recognitio capitis banniti Curiæ præſentati. pag. 266. num. 80.
An capientes, ſeu occidentes bannitos priuilegientur à iure ſicut priuilegiantur à Principe, an ſcilicet euitent infamiam, & alias notas. pag. 266. n.81. & ſeqq.
An occidens eum qui bannitus eſt in Curia Baronis habeat præmium ſtatutũ à Principe ad fauorem occiſorum banniti. pag. 266. num.83.
An

An habeat præmium is, qui occidit nondum bannitum, citatum tamen ad ſententiam intra terminum, intra quem ob diſtantiam no.: potuiſſet comparere. pag. 266. num. 84. ſeqq.

An habeat præmium capiens, & præſentans bannitum aſſecuratum. pag. 299. nu. 87. ſequen.

An gaudeat præſentata, & habeat præmium bannitus, qui exiſtens in poſſe Curiæ bãnitum præſentat. pag. 266. n. 89. & ſeq.

An edictum ſuper præſentatis, & nominationibus compræhendat bannitos de futuro. pag. 267. n. 91.

An edictum prædictum compræhendat eum, qui occidit bannitum in Eccleſia. pag. 267. n. 94.

An compræhendat eum, qui bannitus eſt pro crimine excepto p. 276. n. 59. & ſeq.

An conſignatio banniti debeat fieri Curiæ maioris Tribunali, an verò ſufficiat ſi fiat Curiæ Baronum. p. 267 n. 97.

An Communitates dicantur delinquere, & quando, & quomodo teneantur. p. 267. num. 100.

An Communitates non capientes malefactorem teneantur ad intereſſe, & ad emendationem damni ei, qui illud paſſus fuit. pag. 268. n 101.

Et an teneantur vltra ſimplum. ibid. *verſ. benè tamen.*

Quid ſi non conſtet plenè de quantitate, & valore. ibidem *verſ & nec debent.*

Quid ſi non conſtet plenè quod delictum ſit commiſſum in territorio illius Communitatis, quæ conuenitur. pag. 269. n 101 *verſ. & nec debent.*

Ex Cap. XXXIII. §. XVIII.

Præcipitur Cuſtodibus Portarum Ciuitatis ne permittat delinquentibus inde exire. p. 269. in textu.

Cuſtodes Portarum tanquam ſalarium habentes deberent eſſe vigiles, & aſſidui in ſeruitio. p. 269 n. 1. & ſeqq.

An Cuſtodes Portarum veniant nomine, & appellatione officialium p 269. n. 4.

An Cuſtodes Pratorum, ſeu Paſcuorum, & Cuſtodes Piſcium, & pecorum, ac porcorum veniant nomine, & appellatione officialium. p. 269. n. 5

Quid de Cuſtodibus Arcium. ibid. n. 6.

An, & quando coquus poſſit dici artifex. ibid. n. 9.

Ex Cap. XXXIII. §. XIX.

Præcipitur reuelatio armorum, ſcripturarum, & cuiuſuis alterius rei, ex qua poſſit deduci inditium contra delinquentes. pag. 270. in textu.

Ex Cap. XXXIII. §. XX.

Præcipitur ne homines priuati, qui adiumẽto ſunt iuſtitiæ offendantur. pag. 270. in textu, & n. 1.

An offẽndens eos, qui ſunt adiumento iuſtitiæ incidant in Bullam ſa. me. Sixti V. ac ſi offendiſſet executores Curiæ. p. 270 numer. 5.

Ex Cap. XXXIII. § XXI.

Præcipitur ne fiant vociferationes erga homines priuatos adducentes ad Curiam carceratos. pag 270. in textu.

Quid ſi vociferationes fiant per laſciuiam, ſeu iocum. p. 271. n. 1.

An Iuuenes inſolentes debeant propter eorum inſolentias puniri, & qua pœna puniri poſſint. p. 271. n. 2. & ſeqq.

Ex Cap. XXXIII. §. XXII.

An pœna Statuti abroget pœnam iuris communis. pag. 271. n. 1.

Quæ pœna ſit imponenda an iuris, vel ſtatuti quando in ſtatuto determinatur pęna citra præiudicium, & derogationem iuris, vel aliorum ſtatutorum. pag. 270. num. 2.

Ex Cap. XXXIV.

De Bannimentorum concluſione.

Ex §. I. & II.

Leges, & Senatus Conſulta non poſſunt ita ſcribi, & concipi, vt omnes caſus compræhendantur. pag 273. n. 2.

Circumſtantiæ factum, vel aggrauant, vel minuunt pag.273. n.2.

Lex debet eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis. pag. 274. n.4.

Id quod hodie iuſtum, & vtile eſt poteſt ex circumſtantijs loci, & temporis fieri iniuſtum, ac contrarium publicæ vtilitati. pag 273. n.5.

Quæ leges fuerint ex tempore mutatæ, & obliteratæ, & ex qua cauſa. pag. 273. num. 5.

Imperialis potentia quare rebus humanis à Deo propoſita. pag.273.n 5.

An in gubernanda Republica in vna ſententia perpetuò permanendum. p.273.n.5.

An arbitrium augendi, vel minuendi pœnam reſideat abſolutè in Principe. pag. 274. num.6. & ſeqq.

An Princeps ſit ſupra legem, & quomodo intelligendum huiuſmodi dictum. p.274 num. 8.

An ſecura conſcientia debeat proficiſci è ſinu, & pectore Iudicis, an verò è ſinu, & vtero legis. pag.274.n 10.

An arbitrium hic reſeruatum pro commutando pœnam habeat aliquam reſtrictionem, & qualem. pag.274 n.11.

An circumſtantię ſemper inhæreant delicto, & quæ ſint quæ delicto inhærent. p.274. num.12. ſeq.

An ex circumſtantijs duplicentur delicta. pag.274.num 14.

An vna, vel plures actiones intentandæ quando ex vno facto plures actiones oriantur. pag.274.n.14.

An pœnæ ſint multiplicandæ pro numero delictorum pag.274.n 15.

An ſint multiplicandæ in circumſtantijs aggrauantibus. ibidem.

Quid in delictis commiſſis ad Officialibus. pag.275. n 16.

An, & quando hodie manus, aut pedis abſciſſio indici poſſit delinquenti. pag.275. num. 16

An reſiſtens Curiæ dicatur committere delictum tangens Principem p.275. n 16.

Ex Cap. XXXIV, §.III.

Conſulores, auxiliatores compræhenduntur in edicto quoad pœnas ſtatutas contra ipſos perpatratores, quamuis de auxiliatoribis nihil ſit dictum. pag 276. in textu.

An præſtans opem delicto debeat puniri eadem pœna, qua punitur delinquens. pag.276.num.2.

Ex Cap. XXXIV. §.IV.

Agitur de emendatione damnorum, & de iuramento in litem. p 276. in textu.

An Iudex criminalis poſſit incidenter pronunciare ſuper intereſſe, & ſic ſuper materia ciuili. pag.277.n.2.

An, & quando debeatur intereſſe hæredibus occiſi. pag.277.n 2.

An ſi plures ſint delinquentes ſint omnes condemnandi inſolidum ad intereſſe. pag.277. n.3. ſeq.

An Iudex criminalis condemnet Reum ad intereſſe, ſi ex inditijs condemnat eundem ad pœnam. pag.277.n.5. & ſeq.

Quid ſi adſint ſolum ſuſpiciones. ibid.

An Iudex criminalis condemnet ad intereſſe ſi hoc pars non petat. p.277.n 7.

Quid ſi condemnatio ad intereſſe feriat tertium poſſeſſorem. p.277.nu 8 & ſeq. & quid ſi adſint tantum inditia. ibidem num 9

Quid ſi tertius ille fuerit citatus. ibid. numer. 9.

An tertius citatus pro ſuo intereſſe poſſit excipere ſuper delicto ſi Reus ſit contumax p 277. n.9. *verſ. ſed hic.*

An ſit locus iuramento in litem, vel requiratur probatio per teſtes quando ex dolo vnius proceditur contra tercium, puta contra patrem pro robaria facta à filio, vel contra Villam pro robaria facta in Territorio eiuſdem Villæ. pag. 278.numer. 9

An occidens Seium volens occidere Caium teneatur ad intereſſe hæredibus occiſi, pag.278 num 10.

Quid reſpectu ad eum qui occidenti vnum pro alio aſſiſtit. ibid. n.11.

An occidens vnum pro alio debeat condemnari ad mortem. pag.278 n.12.

Quid in aſſiſtente, & auxilium cooperatiuum præſtante. ibid.

Ex

Ex Cap. XXXIV. §. V.

Impunitas non conceditur principali de. linquenti,quando fuit ſolus in delicto,& non ſuffragatur ei, qui non ſubminiſtrat probationes ſufficientes ad condemnandum nominatos. pag.278.in textu.
Quid ſi ſubminiſtret tantum inditia ſufficientia ad torturam. p.279. n.2.
An impunitas, quæ iuxta diſpoſitionem bannimentorum debet dari cum clauſula dummodo delinquens non fuerit ſolus, ſi detur abſque iſta reſtrictione ſuffragetur reuelanti pag.279.n.4.
An, & ad quid ſuffragetur impunitas conceſſa ab officiali non habente talem facultatem. pag.279. n.5.

Ex Cap. XXXIV. §. VI.

Reſeruatur Iudici arbitrium exequendi cum exemplaritate requiſita à qualitate delicti. p.279.in textu.
An poſſit in delictis mali exempli decerni, quod Reus antequam tranſmittatur ad triremes fuſtigetur.p.279.n.1.
An diſpoſitio hæc bannimentalis procedat, & habeat locum circa modum procedendi pag.280. n.2.
An, & quando in atrocioribus licitum ſit iura tranſgredi etiam quoad modum procedendi. pag.280.n.7.

Ex Cap. XXXIV. §. VII.

Pœnæ applicari debent Cameræ Ciuitatis, pag.280. in textu.
Pœnæ hic impoſitæ non faciunt ceſſare pœnas impoſitas de iure communi. pag.280 in textu.
An pœnæ pecuniariæ exigantur. pag. 281. num. 1. & ſeq.
An pœna ſtatuti faciat ceſſare pœnam iuris pag. 281. num.3.
An ſit in Electione Iudicis punire Reum vna,vel alia pœna quando agitur de crimine diuerſis legibus puniendo.pag.281 num. 4. & ſeqq.

Ex Cap. XXXIV. §. VIII.

Promittitur accuſatoribus remuneratio, & ſecretum. pag.281. in textu.
An Accuratores debeant ſecretè teneri, & quare. pag.281.n.1.
An hodie ſit in vſu inſcriptio in accuſatione. pag 281.num.3.
An hodie ſit in vſu pœna talionis. p. 281. num. 3.

Ex Cap. XXXIV. §. IX.

Statuitur quod contumacia eius, qui permittit ſe banniri, habeatur pro legitima delicti confeſſione. pag.281. in textu, & pag. 282 num 1.
An contumax, qui debet ex ſtatuto haberi pro confeſſo,debeat haberi pro tali etiam quoad circumſtantias, &qualitates delictum aggrauantes. p.283.n.2.
An qualitas matrimonij debeat probari quando proceditur pro adulterio. pag. 283. num.2.
Quid de paternitate in paricidio. ibid.
Quid in homicidio doloſo ibid.
An ſufficiat quod qualitas habens deformitatem diſtinctam à delicto probetur ex confeſſione Rei. pag.283.n.2.
An ex ſola contumacia poſſit quis condemnari. pag 283 n.3.
An ſententia lata in contumacia legitimis non præcedentibus inditijs poſſit exequi pag 283. num. 3.
Legitima inditia quæ ſint. pag.283. n.3.
An commiſſio citationis poſſit fieri die feſtiuo. pag.284.n.4.& ſeq.
An relatio citationis facta per Nuncium die feſtiuo ſit valida. p.284.n.67.
An relatio citationis debeat fieri per Nuncium Iudici, vel Notario. p.284 n.7.
An debeat fieri Notario cauſæ,an vero ſufficiat facta cuilibet Notario. ibid.n.7.
An citatio debeat fieri iuxta formam præſcriptam, an verò ſufficiat quod fiat quocumque modo,dummodo fiat domi.pag. 284.n.8. & 9.
An citatio debeat fieri in domo,in qua Reus retinet familiam. pag 284.n.10.
Quid ſi Reus habeat plures domos,& Nũcius in relatione non dicat in qua domo citauerit. pag.284.n.11.

An ſit neceſſarium quod Nuncius referat citaſſe domi ſolitæ, & vltimæ habitationis. pag.284.n.12.
An citatio facta in hoſpitio, vel in apotheca ſufficiat. pag.284. n.13.
Quid ſi domus, in qua Reus habitabat tempore delicti, ſit diruta, & quomodo tali caſu procedendum, vt Reus validè citetur. pag. 284. n.14. & ſeq.
Quid ſi Reus poſt factum delictum mutauit domicilium. pag.284.n 15.
An bannitus, ſi pro alio delicto ſit citandus, debeat citari domi ſolitæ habitationis, ſeu potius vt forenſis. pag.284.n 15.
An valida ſit citatio ſi Nuncius dicat citaſſe domi ſolitæ, & vltimæ habitationis, & non dicat an in Ciuitate, vel extra, & Reus habeat domum in Ciuitate, & in Territorio. pag.284 n.16.
An valida ſit citatio ſi Nuncius in relatione dicat citaſſe, prout habuit in mandatis. pag. 285. num.17.
Quid ſi referat citaſſe modo, & forma, vt ſupra. ibidem n.18.
An citatio ſit valida ſi Reo non aſſignetur terminus competens ad comparendum. pag.285. n.19. & ſeqq,
Et quando terminus dicatur eſſe competens ibidem num.20.& 21.
An terminus præfixus à ſtatuto poſſit mutari. pag 285 n.22.
Quid ſi mutetur ad fauorem Rei puta quod aſſignetur terminus magis amplus. ibid.
Qui ſi Iudici ex proceſſu conſtet, quod citandus eſt in loco valde remoto. pag 285 num 23. & ſeq.
An Iudex ſciens quod Reus citandus eſt in vno loco extra ſuam iuriſdictionem debeat facere diligentiam, vt in dicto loco citetur. pag.285 n.25.
Praxis citandi Reum exiſtentem extra Statum Eccleſiaſticum pag 285 n.25.
An citatio ſit valida ſi Reus citetur ad locum non tutum. pag.285 n.26. ſeqq & quando locus dicatur non tutus. ibidem num. ſeqq.
An exceptio mali aeris debeat opponi à Reo pag. 286 n.28.& ſeqq.
An excipiens de malo aere debeat dare cautionem de ſe præſentando debito tempore. pag.286.n 29.& 30.
An, & quando Reo citato ſit offerendus ſaluus conductus. pag.286.n 35.
An citatio commiſſa à Iudice delegato valeat ſi non inſeratur tenor delegationis. pag. 286.n.35. *verſ ſexto requiritur.*
An mutato Iudice tempore proferendæ ſententiæ debeat fieri noua citatio. p.286 n.35. *verſ. & quatenus.*
An contumacia ſit nulla ſi citatio fiat in loco vbi die factæ citationis celebretur feſtiuitas ſi in loco commiſſionis tale feſtum non celebretur. pag. 236.n.36.
An contumacia ſit nulla ſi qualitas criminis oppoſita in citatione non ſit verificata, & probata. pag 286.n.37.
An contumax opponat de incompetentia Iudicis pag.286.n.39.
An contumax poſſit ex ſola contumacia torqueri, quando fuit admiſſus ad nouas pag. 286. n 40.
An condemnatus in contumacia in exilium ſub pœna triremium in caſu contrauenſionis poſſit tanquam contrauentor tranſmitti ad triremes quoties deueniat ad manus Curiæ. p.287. n.41.
An nullitas contumaciæ ob defectum citationis, vel alterius requiſiti poſſit opponi Reo exiſtente in contumacia. pag. 287. num. 42.
An ſententiæ latæ contra contumaces ex ſolis legitimis inditijs ſint indifferenter exequendæ pag.287.n 50.& ſeqq.
Quid reſpectu ad confiſcationem. pag.289. n. 60. & ſeqq.& 66.& ſeqq.

Ex Cap. XXXIV. §. X.

Statuitur hic quod in quolibet caſu diſpoſito in bannimentis poſſit procedi etiam ex mero Iudicis officio p.291 in textu.
Iudicis officium quotuplex ſit. p.291.n.1.
An, & quando quilibet de Populo admittatur ad accuſandum. p.291.n 3.
An in omnibus delictis poſſit de iure procedi ex officio pag.291 n.4 & ſeq.
Quid vigore iuris Canonici. ibidem nu.6. & ſeq.
Quid in crimine adulterij. p.291.n.8.
Quid ſi adulterium ſit notorium. pag 291. num.8. *verſ.quid ſi adulterium*
Quid in terminis Sac. Concilij Tridentini. pag. 291. num.8.
An Iudex poſſit ex ſe, & ex officio proſequi cauſam inceptam cum quærela, quando pars accuſans poſt porrectam quærelam deſiſtit. pag. 292.n.9.

Ex Cap. XXXIV. § XI.

Statuitur quod teſtes confrontati debent haberi pro legitimè examinatis, & repetitis pag.292. in textu.
Ex confrontatione, ſeu affrontatione teſtium cum Reo, quæ bona deriuant. pag. 293. num.2.
An in confrontatione teſtium cum Reo requiratur præſentia Iudicis. pag.293.n.3.
An in confrontatione prædicta ſit reuouandum teſti iuramentum. pag.293.n.4.
An in confrontatione, facta mutua nominū, & cognominum, ac perſonarum recognitione, ſit neceſſaria expoſitio in ſubſtantia, & ſummatim eorum, quę teſtis depoſuit in examine. pag.293.n.5 & ſeqq.
An neceſſaria ſit lectura totius, & integralis depoſitionis factæ per teſtem. p. 293. num.7 & 8. & 9
An confrontatio poſſit fieri turmatim. pag. 293 n.10. & pag.295.n 24.& ſeq.
An confrontatio neceſſario fiat cum omnibus qualitatibus, quæ requiruntur vbi teſtes nunquam examinati fuiſſent. pag. 294. num.11.
An Reo in confrontatione danda ſit facultas interrogandi teſtem. p 294 n.12.
An Iudex debeat proteſtari. quod de ſtilo Tribunalis quatenus non interroget non poterit amplius teſtem interrogare, & repetifacere p.294.n.13 & 14. & ſeqq.
Quid in ſocio criminis pag 294 n 18.
An ſocius criminis in confrontatione debeat etiam in faciem ipſius Rei torqueri vt in tortura dictum, & depoſitionem ratificet & confirmet pag.294 n.20
An & quando Iudex ex neceſſitate teſtes cum Reo confrontet.p.294.n 21. & ſeq.
An teſtes turmatim examinati faciant aliquam probationem. pag. 295. num. 31. ſeqq

Ex Cap. XXXIV. §. XII.

Statuitur quod præcedentibus legitimis inditijs poſſit deueniri ad torturam in delictis admittentibus pœnam arbitrariam, vel pecuniariam in ſumma ſcutorum quinquaginta. pag.296. in textu.
An tortura de qua hic ſit ad pœnam, an verò ad eruendam veritatem. p.299.n.2.
An tortura, de qua hic ſit tortura ordinaria, & ſolita adhiberi, & quot ſint genera torturæ. pag.299. & ſeqq.
An tortura Theologicis, ac politicis principijs repugnet. p.299. nu.6. *verſ.quæro primo*, & ſeqq.
An, & vnde proueniat, quod quis in ſe ipſum ob tormenta mentiatur. pag. 301. num. 19.
An detur, & quæ ſit, cautela ad ſecuritatem Iudicis, & imputati ſimul ad cognoſcendum an per tormenta, vel pro veritate Reus depoſuerit. pag.302.n.23 & ſeqq.
An vera ſit aſſertio, quod tortura ſit maior pœna, quam vtriuſque manus abſciſſio. pag.303.n.31. & ſeq.
An tortura inferatur in delictis leuibus pro quibus imponitur pœna pecuniaria, vel corporis non afflictiua. pag.303. nu.33. & ſeqq.
An inferatur ſi inditia faciant pluſquam ſemiplenam probationem, & per torturam non poſſint ſufficienter purgari. p. 304. num. 43.
An pœna extraordinaria poſſit imponi quando Reus nequit ob aliquod impedimentum torqueri pag.305.n.44.
An Iudex ex circumſtantijs ſibi notis poſſit deuenire ad torturam. pag.306 n.48.
Quid ſi tunc impetret à Principe facultatem torquendi. ibidem n.49.
An tortura poſſit repeti. pag.306.n.50. ſeqq.
An tortura poſſit repeti ex qualitate, & atrocitate delicti. pag 306. n.53.
An tortura poſſit diuidi. pag.306.n.53.
Quid in tormento vigiliæ. ibidem.
Quid in homine robuſto. pag.307.n.53.
Quid ſi tortura non ſit ſufficienter illata. pag. 307 n.53.
Quid ſi Reus poſitus in tortura deficiat. pag.307. num.53.
Quid ſi Reus confeſſus in tormento ductus ad bancum iuris nolit ratificare.pag 307 nu. 57.& an iſto caſu tormentum debeat dari ex integro, an verò pro tempore, quod ſupereſt. ibidem, & an hoc procedit quoad tormentum vigiliæ. ibid
Quid ſi repoſitus in tormento iterum fateatur, & ductus ad bancum iuris iterum recuſet ratificare. pag.307.n 58.
An Iudex non proteſtans velle repetere, vel continuare torturā præiudicet fiſco. pag. 308. n 62.& ſeq.
An Reus recuſans ratificare confeſſionem factam

factam in tortura, ſi repoſitus in tortura eam negatiuus ſuſtinuit debeat dimitti, vel iterum torqueri, ac ſi non purgauerit inditia ex proceſſu ante primam confeſſionem extantia. pag.309 num 63. verſ. iterum in hac.
An debeat in actis ſcribi, quod Reus non vult ratificare confeſſionem in tormento factam, & redigere in ſcriptis reuocationem dictæ confeſſionis. pagin. 309. num 64.
Quid ſi Reus, qui ſaſſus fuit in tortura, ductus ad ratificandum reſpondeat dubitatiuè, vel obſcurè, vel loqui, & reſpondere recuſet. pag.309.n 65.
An tortura purget plenas probationes. pag. 310. num. 66. & ſeqq. & pag.311. num 75.
An tortus ſtantibus plenis probationibus poſſit condemnari in extraordinariam, puta triremium. p 310.n 70.
Quid ſi extabant ſolùm inditia indubitata. ibidem num.71.
Quid ſi agatur de latronibus, vel committentibus delictum atrociſſimum. ibidem num 71.
Quid ſi Reus de pluribus imputatus ſuper vno fuit tortus, cum proteſtatione, quoad cætera crimina. pag.310 n.72.
Quid ſi poſt torturam ſubſtentatam ſuperueniant nouæ, & plenæ probationes. pag. 311.n.72. verſ ſecundus caſus.
Quid ſi confeſſus, & conuictus torqueatur ad ſciendum complices. pag.311.nu.72. verſ tertius caſus.
Quid ſi conuictus torqueatur ad hoc, vt nequeat appellare pag 311. nu.72. verſ. quartus caſus.
Quid ſi Reus inditijs ad torturam grauatus torturam ſuſtineat p.311. num.72. verſ. quintus caſus, & ſeqq.
An duriſſime tortus poſſit in aliquam pœnam extraordinariam condemnari ſi antequam torqueretur erat plenis probationibus grauatus. p.312 n.75.
An Reus plenis probationibus grauatus ſi fuerit tormento ordinario cordæ ſuppoſitus, & negatiuus permanſerit poſſit in aliquam & quam pœnam extraordinariam condemnari. pag.312.nu.75. verſ. ſi verò Reus.
An Reus inditijs indubitatiſſimis grauatus ſi fuerit tormento ordinario tortus, & negatiuus in eo perſtiterit poſſit in aliquam, & in quam pœnam extraordinariam condemnari. pag 312. num.76.
An pœna, quando ex aliqua cauſa minoratur, poſſit eſſe in eadem ſpecie. pag.312. num.77. & ſeqq.
An Reus inditijs vrgentiſſimis, & indubitatis grauatus ſi fuerit tortus tormento ordinario, & negatiuus in eo permanſerit poſſit condemnari, & in quam pœnam. pag.312.n.81. & ſeq.
An Reus inditijs ordinarijs grauatus ſi fuerit tortus tormento ordinario, & negatiuus in eo permanſerit poſſit in aliquam pœnam extraordinariam condemnari, an potius abſolui, vel cum cautione de ſe repræſentando relaxari. pag. 312.n.83. & ſeqq.
Quid ſi ante torturam erat grauatus pluſquam ſemiplena. pag.312.n.86.
An tortus in crimine hæreſis ſi ſubſtinuit negatiuam teneatur abiurare. pag 313. num. 86.
An Sacerdos poſitus ad torturam pro homicidio ex inditijs contra ipſum reſultantibus, & negatiuus in ea permanens poſſit haberi pro irregulari. pag. 313. n 86.
An Clericus non promotus ad Sacros Ordines tortus pro homicidio, & in negatiua permanens, durante nihilominus communi exiſtimatione Populi illum pro homicida reputantis cenſendus ſit irregularis, ita vt promoueri nequeat. pag.313. num. 86.
An Reus qualificatæ confeſſus debeat, & quando torqueri ad præciſè, & ſine qualitate reſpondendum. pag.313 num.87. & ſeqq.
An Reus confeſſus qualificatè debeant abſolui ſi in tortura perſiſtat in qualitate confeſſioni adiecta. p 313.n.86. in fine, & pag.316.n.118 & ſeqq.
An confeſſus qualificatè puta non occidi, ſed ſi occidi ad meam defenſionem occidi poſſit torqueri ſi ex proceſſu non reſultent inditia. pag.314. num. 44. & pag. 315 num.300.
An confeſſus qualificatè puta occidi, ſed ad meam defenſionem occidi poſſit, & quando torqueri ad reſpondendum ſine qualitate. pag.315.n.95. & ſeqq.
Quid ſi fateatur cum qualitate in tormento pag 315. n.102. ſeqq.
An, & quando Iudex poſſit deſiſtere à tormento ſi Reus qualificatè fateatur. pag. 316. num.111. ſeqq.
An Reus in tortura ſufficienter illata negatiuus

tiuus poſſit condemnari ſaltem ad intereſſe partis. pag. 317. n. 123. ſeq.
An Reus tortus pro vno delicto ſi ſuperueniant inditia pro alio delicto debeat iterum torqueri. pag. 317. n. 125.
An Reus de pluribus delictis imputatus poſſit pro vnoquoque delicto ſeparatim torqueri. pag. 317. ſub num. 25. *verſ. dixi pro alio.*
An deficientibus inditijs audiantur partes ſe offerentes paratas ad torturam mutuò ſuſtinendam. pag. 318. n. 126.
An Reus habens aliquid impedimentum in perſona poſſit torqueri. p. 318. n. 127.
An excellens in arte poſſit torqueri. p. 318. num. 130. *verſ. ſed an inter.*
An infantes, vel ſenes poſſit torqueri, & qomodo. pag. 318. n. 131. & ſeqq.
An tortura poſſit inferri ſocijs criminis quando adſunt inditia cōtra ipſos etiam ſi non conſtet pleni de eo, qui occidit. pag. 318. num. 133.
Quid ſi delictum ſit appenſatum. ibidem *verſ. Primus eſt.*
Quid ſi delictum ſit rixoſum. ibid. *verſ. vel delictum non eſt.*
Quid ſi agatur de mandante, & mandatario ibidem *verſ. ſecundus caſus.*
Quid ſi agatur de conſulentibus auxiliantibus proxenetis. ibidem *verſ. tertius caſus eſt.*
An Iudex procedat ad torturam contra aliquem quando plures habet inditiatos de eodem delicto præiudicet fiſco ſi non præſeruet ius procedendi contra alios cum clauſula procedatur pro nunc contra N. pag. 319. n. 134.
An Reo communicanda ſint inditia contra eum exiſtentia antequam deueniatur ad torturam. pag. 319. n. 135.
Quid in delicto atrociſſimo. ibidem *verſ. & hoc procedit.*
Quid ſi adſit timor ſubornationis. pag. 320. num. 135. *verſ. ſubdit hoc procedere*
An Reo danda ſit copia totius proceſſus, an vero danda ſolum capitula. pag. 320. num. 135. *verſ. & quidem.*
An copia proceſſus danda ſit cum expreſſione nominum, & cognominum teſtium, & accuſatoris, pag. 320. num. 135. *verſ. ſed an copia.*
Quid in crimine hæreſis. ibidem. *verſ. ab hac tamen, & verſ. cæterum.*
Quid in alijs criminibus quando teſtibus, ſeu eorum conſanguineis poteſt imminere aliquod peculum. pag. 321. num. 135. *verſ. ex hoc textu,* & an ſufficiat, quodlibet periculum. ibidem.
An in Tribunali S. Officij pandantur nomina teſtium, ſeu accuſatorum ſi ceſſet timor, & periculum. ibidem *verſ. cæterum,* & pag. 322. *verſ. tertiò non eſt.*
An pandantur in dicto Tribunali nomina teſtium quando proceditur contra memoriam defuncti. ibid. *verſ. cæterum.*
An in Trubunali detur copia proceſſus mutilatis nominibus teſtium, & mutilatis, ac occultatis circumſtantijs ex quibus teſtes poſſunt detegi, an vero dantur articuli. pag. 321. num. 135. *verſ. imo nec ſunt.*
An in Tribunali S Officij ſit occultandum nomen ſocij criminis. pag. 322. num. 135. *verſ. non eſt igitur.*
An in S. Officio ſit occultanda nomina teſtium in alijs cauſis, quàm fidei pag. 322. num. 135. *verſ. & nec eſt ſeruanda.*
Quid ſi ſit delictum ſit occaſionatum ex cauſa fidei. ibidem *verſ. & exiſtimo.*
Quid ſi agatur de perſonis vilibus. ibidem.
An confrontatio in S. Officio ſit practicanda ſi agatur de aliquo caſu, quam ibid.
Quid ſi teſtis ſe offert ad confrontationem. ibidem.
Quid teſtis ſit ſuſpectus de falſo. ibid.
An nomina Eccleſiaſticorum ſint per extenſum ſcribedt in proceſſibus, qui fiunt à Iudicibus ſecularibus, quoties delinquunt cum laicis, & à teſtibus nominantur. pag. 323. num. 135. *verſ. non reticenda.*
An dentur caſus, in quibus poſſit procedi ad torturam legitimis non præcedentibus inditijs, & quinam ſint iſti caſus. p. 323. num. 136.
An detur ſortilegium taciturnitatis aduerſus torturam. pag. 324. n. 137.
Quomodo in his Diabolus operetur. ibid.
An licitum ſit Iudici aduerſus maleficium taciturnitatis alio maleficio vti. pag. 325. num. 141.
An carceratis liceat ſe adinuicem inſtruere. pag. 325. n. 142. 145.
An ex inuentione ſchedulæ taciturnitatis penes carceratur oriatur inditium. pag. 325. num. 145.
An, & quo Iudice ſint puniendi vtentes ſortilegio taciturnitatis aduerſus torturam pag. 325. n. 145.

An

An, & quando adhiberi poſſit tormentum vigiliæ ad habendam veritatem à Reis, & quibus aduertentijs Iudex vti debet. pag.325. n.146. & ſeqq.
De tormento funis, ſeu cordæ, & per quantum tempus inferendum. pag.326. num. 157. & ſeqq.
De tormento taxillorum, & per quantum tempus inferēdum. p.327.n.161.& ſeqq.
De tormento ſibilorum, quibus, & per quantum tempus inferendum. pag.327. num. 164.
De gradibus torturæ. ibid.n.165.

Ex Cap. XXXIV. §. XIII.

Legiſlator ſibi reſeruat ius interpretandi hæc bannimenta, ac facultatem procedendi de ſimilibus ad ſimilia pag. 327. in textu.
An interpretari leges ſpectet ad eum, cui competit condere. p.327.n.1.
Quot ſint ſpecies interpretationum, & de qua interpretatione agatur hic.pag.328. num.2 & ſeqq.
An extenſio poſſit fieri in pœnalibus, & quando. pag.329.n.10 & ſeqq.

Ex Cap. XXXIV. §. XIV.

Reuocantur omnia alia bannimenta hactenus edita pag.329 in textu, & pag.330. num. 1. & ſeqq.
An in benè inſtituta Republica plures, vel paucæ debeant eſſe leges. pag. 330. n.3. & ſeqq.
An bannimenta, quæ non ſunt per hanc nouam diſpoſitionem expreſsè, vel tacitè correcta debeant eſſe in obſeruantia.pag. 330. num.6.
An ſufficiat ratio ad correctionem legis includendam. 330 n.7.

Ex Cap. XXXIV. §. XV.

Mandatur vt bis hæc bannimenta in ringheria publicentur ad hoc vt afficiant. pag. 330. in textu.
An neceſſaria ſint proclamata ad legis publicationem. pag.331. n.1.
An forma publicationis præſcripta ſi ommittatur vitiet.p.331.n 1.& ſeqq.
An lex facta eius publicatione in Ciuitate afficiat omnes de Comitatu.p.331. n.4.
An ſciens eſſe publicandam legem ſuper taxatione pretij frumenti poſſit carius vendere ante eiuſdem legis effectiuam publicationem. pag.331.n.4. *verſ propterea non tranſires.*
An ſciens eſſe publicandam prohibitionem certæ monetæ licitè illam expendat ante legis publicationem. ibidem.
Quid ſi talis determinatio facta ſit in publico Concilio. ibidem.
Quid ſi vendens, & reſpectiuè expendens ſit Officialis. ibidem.
An bannimenta legent ſtatim ac facta eſt publicatio. pag 332.n.6 & ſeq.
An probabilis, & veriſimilis ſcientia, quæ ſemper præſumitur eorum, quæ publicè fiunt, ſufficiat ad pœnam corporalem. pag.332. num.11. ſeqq.

CAPI-

CAPITVLVM XXIV.

RVBRICA.

Delle Armi prohibite, & dell'vſo di quelle, che non ſono prohibite.

Continuatio Tituli.

De ſtupro ad arma non eſt ſimbolus, nec argumentum, niſi ob effectu: ſolent enim Conſanguinei ſtupratæ quandoque deuenire ad arma contrà ſtupratorem arg. text. in *leg. vnica Cod. de raptu Virgin.* & non ſolùm propter ſtuprum ſequutum, ſed etiam propter timorem ſtupri futuri, de quo minæ ſint effuſæ iuxtà deciſionem Gram. *deciſ. 5, nu. 9. & ſeqq.* & in hoc ſenſu optima eſt continuatio noſtræ rubricæ.

§. I.

Perche dall'eccesſiua tolleranza di portar Armi ſogliono naſcere molti delitti Sua Signoria Illuſtriſſima deſiderando mantenere la quiete in queſta Città vieta, e prohibiſce, che alcuno ſotto qualſiuoglia preteſto, ò colore di licenza di porrar armi (eccettuando quelle conceſſe ſino al preſente giorno da Sua Signoria Illuſtriſſima, e le perſone, e ſorte d'armi conceſſe come à baſſo) non ardiſca, nè proſuma portare per la Città, Contado, ò diſtretto di Bologna, nè di giorno, nè di notte alcuna ſorte d'armi offenſiue, ó difenſiue ſotto le pene infraſcritte.

SVMMARIVM.

1 *Armorum materia à quibus Doctoribus tractetur.*

2 *Arma dicuntur ab armis iunctura bracchiorum, quæ arma ideſt inſtrumenta ad offendendum apta portare, & admenare ſolent.*

3 *Armorum ſpecies, & differentiæ remiſſiuè.*

4 *Enſis inuentio, & nobilitas.*

5 *Dicitur eſſe arma propria Hiſpanorum, & ab Hiſpanis Romanos ſumpſiſſe.*

6 *Arma fuerunt inuenta à Tubalchaim Nepote Caini.*

7 *Appellatone armorum veniunt omnia, quæ ſunt apta ad nocendum.*

Veniunt Saxa, Baculi, fuſtes num. 11.

Quando tamen ſequuta eſt percuſſio num. 12.

Sed diſtinguas, vt num. 15.

8. *Occidens patena non dicitur armis occidiſſe.*

9 *Percutiens cum Lapide pena maiori, quàm ſi percuſſiſſet armis debet puniri.*

10 *Contrarium.*

Et reditur ratio ibid.

13 *In Edicto probibitorio armorum de conſuetudine non comprabenduntur ſaxa, nec cultelli ad incidendum panem, ſeu adaptandum calamum, & nec inſtrumenta ruralia, nec planella pedis.*

14 *Vulneratus cum planella pedis à muliere fuit Iuuenis, qui tetigit illius manum in fonte aquæ luſtralis.*

16 *Arma dicuntur eſſe cauſa delictorum ab aliquibus, ab alijs negatur.*

17 *Et quare.*

18 *Affirmatiua eſt vera.*

19 *Quia præbent occaſionem adhibendi violentiam vulnerandi, occidendi.*

20 *Armis priuari non debent populi finitimi, ſi periculum illis imminet à vicinis.*

Nec debet in ſpecie illis priuari Ciuitas, vel Prouincia, ne homines reddantur ignaui nu. 23.

Dummodò Populus non ſit ſuſpectus, vel ita efferatus, vt nequeat contineri, niſi per armorum ablationem num. 25.

Exemplum Romanorum nu. 26.

21 *Defenſio nemini eſt probibenda.*

22 *Pacis laudes.*

24 Tex. Cod. de armorum vſu, *quomodo debet intelligi.*

27 *Barones babentes merum, & mixtum imperium, an poſſint concedere, vel interdicere delationem armorum remiſſiuè.*

28 *Argumentum, poteſt probibere delationem armorum, ergo permittere poteſt, non valere ait Bo*uadilla.

29 *Armorum delatio eſt leue delictum de Iure communi.*
30 *Secùs de Iure bannimentorum.*
31 *Delicti naturam grauitas pœnæ non immutat.*
32 *Verbum ardiſca denotat dolum.*
33 *Dolus in materia delationis armorum non ſumitur pro animo nocendi, ſed accipitur pro ipſa contrauentione.*
34 *Apprahenſio cum armis an ſit neceſſaria.*
35 *Diſtingue vt hic.*
36 *De conſuetudine requiritur apprahenſio.*
Dummodò non prohibeatur etiam retentio, num. 39.
37 *Armorum pro delatione non proceditur per inquiſitionem excepto caſu delationis archibuſietti.*
38 *Et excepto caſu delicti ſequuti cum dicta delatione.*
40 *Armatus in domo, vel hoſpitio repertus, an dicatur arma deferre ramiſſiuè.*
41 *Pœna delationis armorum confunditur cum pœna vulneris.*
42 *Contrarium.*
43 *Diſtinctionem ponit* Laganarius, & Danza.
44 *Arma deferens, & deferre faciens à famulo punitur.*
45 *Et ita deciſum penes* Riccium.
46 *Delatio armorum non punitur, ſi ſit momentanea*
47 *Contrarium dicit* Ripa.
48 *Mulieres comprahenduntur in banno armorum.*
49 *Parcitur tamen eis.*
50 *Et non ducuntur ad carceres, ſed cum cautione relaxantur.*
51 *Clerici in edicto armorum comprahenduntur.*
Saltem quoad pecuniariam nu. 54.
Contrarium num. 55.
52 *Clerici arma deferre prohibentur de Iure.*
53 *Et deferentes ſunt excommunicandi.*
56 *Clericis non poſſunt Epiſcopi impartiri licentiam deferendi arma.*
57 *Contrarium ſeruatur.*
58 *Nam dant licentiam ex iuſta cauſa, puta inimicitiæ, & peregrinationis per loca periculoſa.*
59 *Et etiam ex cauſa venationis.*
60 *Hoc vltimum improbatur.*
Clerici non poſſunt armis ſpoliari à Curia, & Miniſtris Curiæ Secularis num. 60. verſ. ſed ſtante quod, & an poſſint reperti in fraganti crimine à dictis Miniſtris capi ad hoc, vt ad Iudicem Eccleſiaſticum ducantur ibid. verſ. quo verò.
61 *Famuli, & familiares Epiſcoporum non comprehenduntur in banno armorum.*
62 *Poſſunt portare arma.*
63 *Et gaudent priuilegio fori.*
64 *Idem eſt in famulis, & familiaribus Sancti Officij.*
65 *Famuli, & familiares, & Officiales, qui gaudent prærogatiua deferendi arma, qui ſint remiſſiuè.*
66 *Birruarij conuincuntur in materia delationis armorum.*
67 *Tribus concurrentibus, quæ tria referuntur.*
68 *Sed dicas quod faciunt ſolùm inditium ad torturã.*
69 *Idem de priuatis hominibus, qui capiant aliquem cum armis.*
70 *Arma defenſibilia de Iure ff portari poterant.*
71 *Secùs de Iure Cod. & feudor.*
72 *Quæ ſint dicta arma.*
73 *Debent applicari fiſco de Iure communi, & vigore Iuris municipalis birruarijs.*
74 *Non ſeruatur de conſuetudine.*
75 *Arma offenſibilia ammittuntur etiamſi non exprimatur hoc in banno.*
76 *Et ſi ſint commodata debent reſtitui Domino, & commodatarius tenetur ad pretium erga birruarios.*
77 *Dummodò ignorabat commodans, quod commodatarius fuiſſet delaturus contra decretum, alias non recuperat.*
78 *Archibuſietti non acquiruntur fiſco, & nec birruarijs, ſed debent deuaſtari.*
79 *Vagina armorum quamuis gemmis pretioſis ornata acquiritur Curiæ.*

1 ARmorum materia ſatis amplè tractatur à
Decian. *tract. crim. lib. 8. cap. 2.* Borell. *de
magiſtr. lib. 3. cap. 17.* Baiard. ad Clar. *qu. 82. nu.
49. & ſeqq.* Cotta *memorial. verbo armorum* Ripa
de noct. temp. cap. 8. & Farin. *qu. 108. per tot.*
Io: Redin. *de Maieſt. Princip. verbo non armis ſolùm
par. 2. num. 160.* Ioſeph. Ricc. *de public. Iudic.
in ſpecie qu. 20. per tot.* Conciol. *crim. reſol.
verba arma* Bouadill. *politica lib. 1. cap. 13. num.
59. & ſeqq.* Guido Pap. *dec. 437.* Didac. Perez.
ordinat. Caſtellæ lib. 2. tit. 14. l. 2. litt. A. D. Carol.
Petra *ritu 68. per tot.* Pereyra *de manu Regia cap.
43. num. 5.* Laurent. Matthęù *de regimin. Regni
Valent. par. 2. cap. 8. §. 8 num. 158. & ſeqq.* Cortiada
deciſ. 71. per tot. D. Sabellus *in ſumma §.
arma per tot.* Io: Vinc. de Anna *in repetit. conſtit.
Regni ſiquis aliquem tit. de illicita percuſſione cum
armis* Nouar. *in l. vnica C. vt armor. vſus lib. 11.*
Arma, vt incipiam ab ethimologia, dicun-
2 tur ab armis, iunctura brachiorum, quæ arma
ideſt inſtrumenta ad offendendum apta defer-
re, & admenare ſolent, vt explicant Laurent.
Beyerlinch. in *Theatro vitæ humanæ tom. 1. ver-
bo arma fol. mihi 516.* & Benedict. Pereyra in
*elucidario S. Theologiæ moral. & iuris vtriuſque
lib. 2. elucid. 3. ſect. 3. num. 617.* apud quos plura
notabilia habentur, & præſertim circa ſpec-
iem, & nomina armorum, quæ in bellis, & prę-
lijs adhibentur: & de ſpeciebus, & differentijs
3 armorum agit etiam Bouadill. *politic. lib. 1. cap.
13. num. 60.* vbi aliquid dicit de inuentione, &
4 nobilitate enſis, & enſem eſſe propria arma
Hiſpanorum, & ab Hiſpanis ſumpſiſſe Roma-
5 nos ex Vegetio, & Lypſio firmat etiam Laur.
Matthęù *de re crim. controu. 19. num. 15.* & de
conſuetudine diuerſarum nationum vtendi ar-
mis ex Corio, ligno, cornibus ſcripſit Borell.
de magiſtr. lib. 3. cap. 17. num. 62. & ſeqq.
6 Fuerunt inuenta à Tubalchaim Nepote
Caini Auitę feritatis hærede, vt ex Guliel. de
Benedictis, Foller. & Danza inquit D. Carolus
Pe-

Digitized by Google

Petra *Magn. Cur. ritu 68. num. 2.* & latè Borell.
de *Magiſtr. lib. 3. cap. 17. num. 68.* & remiſſiuè
Bouadill. *politica lib. 1. cap. 13. nu. 58.*
7 Et ſtricto ſumpto vocabulo ſunt ea inſtru-
menta, quæ ſunt apta ad nocendum ex ſui na-
tura, & deſtinatione, vt dicunt Farin. *qu.* 108.
num. 88. Ricc. *dec. 158. num. 1. par. 7.* Nouar. *vaſ-
ſallor. grauam. 320. num. 2. & in rub. pragm. de ar-
mis collect. 1. num. 1.* Clar. *qu. 82. ſtatuto 6. verſ.
& ſatis in hoc propoſito,* Caball. *crim. reſol. 93.*
D. Carol. Petra *ritu 68. num. 5.* Borell. *de magi-
ſtr. lib. 3. cap. 17. num. 5. & 60.* & Iacob. de Mon-
te Iudaic. *in comment. ad leges, ſeu vſaticos Bar-
cinonæ tit. de emendatione milit. num. 5. paginæ
mihi 7.* ait, quod in ſtricta ſignificatione ap-
pellatione armorum intelliguntur gladij, en-
ſes, lanceæ, & ſimilia, in quorum ſingulis eſt
ferrum ad nocedum aptum. Vnde ſatis appo-
ſitè Decian. *tract. crim. lib. 8. cap. 2. num. 8.* firmat
8 non poſſe dici armis occidiſſe, qui patena in
caput iaculata occidit ſuam vxorem, ex quo
patena non fuit fabricata ad vſum armorum,
ſed ad continenda fercula: & Io. Bapt. Thor. in
Codice rer. iudic. caſ. 56. num. 10. reprobat opi-
nione Martini de Caramanico dicentis in *con-
ſtit. Regni ſi quis aliquem tit. de percuſſione illi-*
9 *cita cum armis*, eſſe puniendum maiori pœna
eum, qui percuſſit cum lapide, quam cum
gladio, tenet cum Andrea de Iſernia in *dicta
Conſtitutione*, quod debet is, qui percuſſit cum
10 lapide mitiori pœna teneri ob rationem, quia
conſtitutio debet intelli de armis in genere
ſpecificatis in ſtatuto, & ita videtur conclude-
re etiã in terminis vſatici Barchinonen. Iacob
de Monte Iudaico *ad dict. vſatic. rub. de emen-
datione militum nu. 5. fol. mihi 7. à tergo*, & eum
ſequitur Iacob. Calicius *in eodem vſatic. nu. 8.
& 10.* qui ait, quod etiam de Iure communi
duriùs punitur ille, qui gladio, & ferro vulne-
rat, quam ille, qui baculo percutit, vt in *l. 1. §.
diuus ff. ad leg. Corneliam de ſicar.* & hoc idem in
terminis banni prohibẽtis arma dicit D. Franc.
de Vico *ad pragm. Sardin. lib. 2. tit. 30. cap. 3. n. 3.*
Lato verò ſumpto vocabulo arma di-
cuntur, & ſunt omnia ea inſtrumenta, quæ
apta ſunt ad offendendum *l. armorum ff. de ver-*
11 *bor. ſignific.* ibi -- *armorum appellatio non vtique
ſcuta tantum, & gladios, & galeas ſignificat, ſed
& fuſtes, & lapides*: & *in l. ſi pignore §. furem
ff. de furtis*, ibi -- *teli autem appellatione, & fu-
ſtis, & ferrum, & lapis, & denique omne, quod
nocendi cauſa habetur, ſignificatur*, & concordat
tex. *in l. 3. §. armis ff. de vi, & vi armata, & in
§. recuperandæ verſic. armorum Inſtit. de interdict.
leg. armatos, & l. pen. §. 1. ff. de vi publica*, Aret.
in §. lex Cornelia Inſt. de publ. Iudic. & Tuſchus
litt. A. concl. 514. num. 4. D. Mattheus Humem
Leitam *de iure luſitano lib. 1. tract. 3. de inquiſi-
tione quæſt. 3. num.* 107. Anton. Matthæus *de
criminib. tit. de vi publica cap. 1. num. 7.* & Iacob.
de Monte Iudaic. *loc. cit.*
12 Præſertim verò ſequuta offenſione, vt innuit
gloſa in *dict. leg. armorum verbo non vtique*, &
expreſſè Giurb. *conſ. crim. 73. num. 3.* qui ex glo-
ſa in *clem. ne in agro verbo arma de ſtatu mona-
chor.* inquit appellatione armorum venire ba-
culos, fuſtes, ſaxa, quando ex illis fuerit ſe-
quuta percuſſio; idem de offenſione facta cum
cultro paruo ad incidendum panem, ſeù aptã-
dum calamum dicit Muta ad *pragm. tit. 41. de
armis num. 52.*
At D. Carolus Petra *Mag. Cur. ritu 68. nu. 5.*
ait de generali conſuetudine non compræhen-
13 di ſub appellatione armorum ſaxa, vel cultel-
los ad incidendum panẽ, ſeu aptandum cala-
mos, nec arma ruralia, nec ferramẽta exercitij,
nec dentes, nec vngues, nec planellam pedis,
& ſubdit, quod mulier, quæ in fonte aquæ
luſtralis in Eccleſia fuerat à quodam Iuuene
ſtudioſè tacta in manu, qua ad ſe ſignandum
14 aquam attigerat, & ex hoc indignata cum
planella pedis eundem Iuuenem in capite læ-
thalitèr percuſſit, non ſolùm euaſit pœnam, ſed
fuit laudibus commendata.
Cęterum de Iure communi textus ſunt cla-
ri, quod appellatione armorum veniunt om-
15 nia ea, quæ ſunt apta ad nocendum: de Iure
verò bannimentorum, quæ ſtrictè ſunt intel-
ligenda, attendi debent verba, & in dubio
arguendum eſt ex coniecturis, & ſubiecta ma-
teria, an veniant ea, quæ ſunt apta ad nocen-
dum, an verò veniant ſolùm ea, quæ principa-
liter ad nocendum ordinata ſunt, vt benè ad-
uertit Decian. *loc. cit. num. 12.*
His poſitis ad ornatum noſtrorum banni-
mentorum. Quęro primò an tollerantia ar-
16 morum ſit, vt dicitur in bannimentis, cauſa
delictorum? Res eſt broccardica, & pro vtra-
que parte poſſunt adduci argumenta, & audi-
ui, cum eſſem in Ciuitate firmi locumtenens
in criminalibus Illuſtriſſimi D. Franciſci Cen-
nini, quem immatura mors nobis eripuit,
quod pręſidente in dicto gubernio Illuſtriſſi-
mo D. Scipione Delcio, qui ob doctrinam, &
eximiam pietatem fuit poſteà ad Cardinalatus
apicem euectus, fuit omnibus permiſſa licen-
tia armorum, & rariſſima fuerunt delicta cum
armis commiſſa: Prohibente verò Succeſſore
omnibus delationem armorum frequentiſsima
fuerunt delicta cum armis patrata: & poteſt
17 eſſe ratio, quia qui dubitat reoffendi ab ad-
uerſario armis munito, non proſilit ſic de fa-
cili ad offenſionem, & prouocationem, quod
non eſt, quando volens offendere certò ſcit ad-
uerſarium eſſe penitùs inermem.
Veritas tamen eſt, quod prohibitione mul-
18 ta delicta rixoſa tolluntur, quia niſi arma eſ-
ſent in promptu apud homines calore iracun-
dię feruidos, multi non occiderentur ex cauſis
friuolis, quę nullius momenti eſſe calore illo
refrigerato iiſdemmet delinquentibus viden-
tur, & propterea non poteſt negari, quin arma
prębeant occaſionem adhibendi violentiam,
19 vulnerandi, & occidendi, vt ex Roland. &
Azeuedo aduertit Bouadill. *politica lib. 1. cap.
13. num. 61. circ. finem*, & Didac. Perez *ordinat.*

Caſtella lib.2.tit.14.leg.24.litt.A, D.Carol.Pe-
tra *M.Car.ritu 68.num.3.* Conciol. *crim. reſol.*
verbo arma reſol.11.num.5.circ. finem, & latiùs
Borell. *de Magiſtr. lib.3.cap.17.num.1.* & Cutel-
lus *ad leges Siculas tit. ad leges Iacobi Regis*
cap.53.nota 56. num.2. ait munus Regis eſſe
arma in pacatis locis portanda vetare, cum
per eorum tractationem ſępè quies publica
turbari poſſit, delatione enim armorum homi-
nes audaciores, ac ad nouanda negotia, tur-
bandamque publicam pacem promptiores
efficiuntur.

Quęro ſecundò an populi, qui confinant
cum exteris gentibus, & inimicis poſsint pri-
uari armis? agit de hac quęſtione Mar. Ant.
20 Roueſchalenſis *in ſchol.* ad Bald.*conſ.382.lib.5.*
& reſpondet, quod ſi periculum, aut damnum
immineat, non ſunt priuandi, quia eſſet eos
manifeſtæ morti exponere, quod Princepes fa-
cere non debent, præſertim ſi exteris ſit per-
miſſa, aut ſaltem non prohibita iniuria, quia
21 eo caſu non deberet iſtis prohiberi defenſio; &
extendit hoc etiam ad caſum, quo periculum
eſſet, ne latrones irruerent in oppida, quia ſi
populi carerent armis ad defendendam pa-
triam, ſacra, liberos, bona, dicerentur facto
Principis expoſiti manifeſto periculo, quod
nullatenus eſt dicendum.

Quæro tertiò an ſaltem poſſit aliqua Ciui-
tas, vel aliqua Prouincia armis à Principe
priuari? Dic quod de hac quæſtione agit idem
Roueſchalen.*loc.cit.* & reſpondet, quod fortè
aliquis Stoicus, & ſuprà modum ſeuerus incli-
naret ad affirmatiuam tum ratione *tit. C.vt ar-
mor. vſus lib.11.* tum ratione publicę vtilitatis,
quæ conſiſtit in pace iuxtà illud *pax alit agri-*
22 *colas, pax ſtudia fouet, mercaturam exercet, di-
uitias comparat, vectigalia auget*; ſed ipſe con-
trarium autumat, quia diuturnum otium cau-
23 ſatum ex pace reddit homines ignauos, & de-
biles ad arma capeſſenda pro Republica, vel
Principis defeſione, vt teſtantur Polibius, &
Cornel. Tacitus, & tamen Reipubl. intereſt.
habere ſubditos ſtrenuos, & manu promptos,
& audaces, & qui rumorem, & ſtrepitum ar-
morum, aut tormentorum non timeant. *Se-
cundò* quia antiqui nouos populos, aut rebel-
les, ſuſpectoſuè armis priuare conſueuerunt, vt
apud bonos Aurores legere eſt: ſublata ergò
hac cauſa non debet Princeps populum ali-
quem, aut Ciuitatem armis priuare, quia hoc
eſſet iniuria eos afficere. *Tertiò* minuuntur
vectigalia, quæ perſolui conſueuerunt ratione
armorum, quæ hinc indè euehuntur. Reſpon-
24 det ad contraria dicendo, quod tex. in *tit. C.
vt armoram vſus* intelligitur de bello, quod
non debet indiçi inſcio Principe iuxta expli-
cationem gloſæ *ibid.* & ſaltem talis lex non eſt
in vſu, cum paſſim arma deferantur. Reſpon-
det ad motiuum publicę vtilitatis, quod illa ex
iam dictis confunditur; & ad motiuum pacis
conſeruandæ ait, quod Reges, & Principes,
apud quos eſt zelus, & cura iuſtitiæ, benè
ſciunt populos gubernare ſine hoc extremo, &
innſitato remedio; & tandem concludit popu-
lum non eſſe priuandum armis, niſi ſit ſuſpe-
25 ctus, vel de nouo ſubactus, vel ità efferatus, vt
non poſſit contineri, niſi per armorum abla-
tionem, vel adſit aliqua alia magna cauſa. Vi-
de Bouadillam *politica lib.1. cap.13. num.61.*
26 vbi quod Seruius Tullius, & Gneus Pompeius
abſtulerunt arma Romanis ex cauſa tumul-
tus ob mortem Clodij, & vide latè tractantem
Borell.*de Magiſtr.lib.3.cap.17.num.74. & ſeqq.*
& Ignatium Gaſtone *Fiſcal. diſcept.2. num.69.
& ſequentibus vſque in finem*, vbi cum retuliſ-
ſet decretum factum in Ciuitate Meſſanæ quo
arma ignea, & ſclopi rotati deferri, & retine-
ri prohibebantur, inquit prohibitionem hu-
iuſmodi non eſſe nouam, cum de iure com-
muni arma prohibita ſint ex *leg.1.ff.ad l. Iul.
de vi publica, & in leg. vnica C. vt armor. vſus
lib.11. & in §.ſi autem Auth.de armis*, & hinc
ſtatuta prædicta eſſe valida dicunt gloſa in
d.auth.de armis verbo minores, Maſuer. in *pract.
tit.de remiſſion. num.13.* Crauett. *conſ.314.* Bo-
rell.*loc.cit.num.1.* Bouadill.*dict.cap.13.num.61.*
imò, ait, eſſe rationabilem, & publico bono
conuenientem cum arma ad humanam vitam
non ſint neceſſaria, ſed arguant malum animũ
in deferente gloſa in *l.licet C.de pactis* Gram.
voto 24.nu.6. Blanch.in *l. fin. n.237.ff. de quæ-
ſtion.* & Alex.*conſ.103. vol.1.* & ſubdit fuiſſe
præciſam in dicta Ciuitate Meſſanæ poſt ſeda-
tam rebellionem: armati enim ſubditi auda-
ciores ſunt ad iniurias inferendas, ad cædes,
aliaque facinora perpetranda, promptiores
etiam euadunt ad nouitates moliendas, pa-
cemque publicam perturbandam Borell. *loc.
cit.num.76.* Cutell. *ad leges Iacobi nota 66. nu.2.*
ideoque armis priuandi ſunt iuxta exemplum
datũ a Pompeio, de quo ſupra, & iuxta moni-
tum Grotij *de iure belli lib.3. cap.8. num.3.* &
Ciceronis in *orat.pro Cælio*.

Cæterum Cutellus *ad leges Siculas tit.ad le-
ges Federici cap.109.nota 98.num.3. & ſeqq.* ait
quod in Dominatu Monarchico debet conce-
di vſus armorum apud Populos fideles, & er-
ga ſuos Reges ſtudio excellentes, & ſubdit ita
practicari apud Siculos: quibus etſi bellorum
temporibus nocturna armorum geſtatio vetita
fuerit, hodie tamen, cum nullus penè ſit, qui
facultate in id ſibi tributa armis non vtatur,
nulla ſanè ex hoc turbatio Reipublicæ vn-
quam ſucceſſit, *vt merito*, ſunt eius verba, *poſ-
ſit aliquo ſeruato delectu, percepto quoque aliquo
lucri genere communiter permitti, atque ita Offi-
nenſi Duce Præſide paſſim conſtitutum eſt, dum
ſoluta quadam quantitate, cuique armorum geſta-
tio diurnis horis permiſſa fuit paruulis igneis tor-
mentis, piſtoletes nuncupant, omnino, ac ſemper in-
terdictis.* in Dominatu verò Optimatum id ſer-
uari non oportet, etenim ibi rarior armorum
vſus eſſe debet exemplo Porſennæ, & Pompei
Magni, qui vllum telum eſſe in Vrbe prohi-
buerunt, imò Pompeius etiam militibus vſum
armo-

armorum prohibuit, niſi cum in hoſtem proce-
dendum eſſet, ac ad arma conclamaretur, pu-
gna inſtante, reliquo temporis ſub cuſtodia
arma retinebantur, & adhoc plura iura ad-
ducit.

Quæro quartò an Barones, qui habent me-
27 rum, & mixtum imperium cum perpetua ad-
miniſtratione poſſint interdicere forenſibus, &
ſubditis delationem armorum in ſuis Baronijs?
affirmant Crauett. *conſ.* 314. Roland. à Valle
conſ. 3. *lib.* 2. Ludouic. Morottus *conſ.* 26. *per to-
tum*, & plures relati à Muta *ad pragm. tit.* 41.
de armis prohibitis num. 71. nam ijs, quæ prohi-
bita ſunt de iure communi, poſſunt addere pę-
nam iuxtà gloſ. in *clement. ne Romani de electio-
nibus*, & hanc opinionem tenent Lucas de Pen-
na, Menoch. Surd. Becc. Bertazol. Baiard. citati
à Rouit. in *rub. pragm. de armis num.* 2. *&* 3.
vide eum, & Doctores, quos ipſe citat, vide
etiàm Capibl. *de Baron. pragm.* 14. *num.* 58. *tom.* 1.
Rendell. *de paſcuis tit. de Baron. fol.* 93. Nouar.
Vaſſallor. grau. 323. *num.* 5. *par.* 1. Tondut. *de præ-
uentione par.* 1. *cap.* 11. *num.* 25. qui ex Surdo
conſ. 152. *num.* 53. *& ſeqq.* ait quod Barones
poſſunt facere prohibitionem pęnalem ſuper
portu armorum: ſed quod ſubditi poſſunt pro
exceſſu pœnæ reclamare, & allegat Alber.
Brun. *conſ.* 207. *lib.* 2. & vide etiàm Farinac.
quæſt. 108. *num.* 129. qui inſuper ait Barones
poſſe concedere licentiam ſuis ſubditis defe-
rendi arma in eorum territorio, dummodò
non ſint archibuſietti, ſed hoc improbat Bo-
uadilla in *politica lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 99. *lit. D.*
28 dicens non valere argumentum poteſt prohi-
bere, ergò poteſt permittere delationem ar-
morum, ſed Muta *loc. cit.* ait quod veritas eſt,
quod poſſunt Præſides Prouinciarum, Maſtra-
tus, Iuſtitiarij, Capitanei, & ſimiles inferiores
à Principe concedere hanc armorum porta-
tionem, & quod ità communiter eſt receptum
præterquam in archibuſiettis. Vide Don Fran-
ciſc. de Vico *ad pragm. Sardiniæ lib.* 2. *tit.* 30.
cap. 10. *per tot.* qui diffusè agit de hac quæſtio-
ne, & etiam de alia an ſcilicer Barones cogno-
ſcant circa delationem armorum contra de-
cretum Regis factam, & an pœnam ſibi poſ-
ſint applicare.

Quæro quinto an delatio armorum ſit leue,
vel graue delictum? dic quod de Iure com-
29 muni pœna eius leuis eſt iuxtà tex. in *cap.* 1. *§.
ſi quis ruſticus de pace tenenda*. At de Iure ban-
30 nimentorum, quo, vt dicit Cortiada *deciſ.*
71. *num.* 8. hodiè quælibet Prouincia vtitur, im-
ponentium pœnam corporis afflictiuam, non
dicitur leue delictum Calefat. *leg. ſi imperium
num.* 182. *de iuriſdict. omn. Iudic.* qui refert ità
fuiſſe deciſum in Rota Senen. & ſequitur Fon-
tanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 14. *num.* 123.
Farinac. *quæſt.* 108. *num.* 154. Giurb. *conſ.* 98.
num. 11. at Cortiada *d. deciſ.* 71. *nu.* 12. *& ſeqq.*
31 inquit quod grauitas pœnæ non poteſt immu-
tare naturam delicti, & hoc pluribus medijs
comprobat, quod ego pluries dixi *in iſtis ob-
ſeruationibus, & ſignanter in proemio* §. 8. *nu.* 26.
& ſeqq. & remitto me ad ea, quæ *ibi* dixi.

Non ardiſca, nè preſuma portare.

Pluriès in diſcurſu dixi in iſtis obſeruatio-
nibus, quod verbum *ardiſca*, ſeù *preſuma* de-
32 notat dolum, ideò hic non repetam, ſolùm
addo Doctoribus hoc firmantibus Dec. *conſ.*
37. *num.* 8. & Roueſcal. *in add.* ad Bald. *conſil.*
382. *lib.* 5. Cardinal. Fęlin. Marſil. Bertazol.
Clar. Cæphal. locis relatis à Muta *ad pragm. tit.*
41. *de armis num.* 39.

Sed an dolus in terminis bannimentorum
debeat probari concludenter, an verò ſuffi-
ciat præſumptio, quæ ex delatione armorum
reſultat? vide Muta *ad pragm. tit.* 41. *de armis
num.* 39. & vide Ioſeph Ricc. *de public. Iudic. in
ſpecie quæſt.* 20. *num.* 8. qui ex Cęphal. *conſ.* 206.
327. *& conſ.* 350. ait eſſe ſpecialitèr proban-
dum dolum in terminis ſtatuti diſponentis
contrà deferentem, ſeù explodentem archibu-
ſium cum animo nocendi, & citat Ball. *de lit-
ter. diſpenſ. caſ.* 5. *num.* 3. *lib.* 3. *& ſuper pragm. tit.*
41. *pragm.* 3. 4. 5. *num.* 5. *&* 6. ſubdit tamen quod
ſufficeret confeſſio extraiudicialis deferentis
ex doctrina Angel. & Foller. quos citat, ſed
ego crederem, quod in terminis bannimento-
rum circà delationem armorum ſufficeret prę-
ſumptiua, quia dolus hìc non accipitur prò
33 animo nocendi, ſed benè accipitur pro ipſa
contrauentione bannimentorum, & ſic pro ſo-
la delatione armorum facta contrà decretum
Principis, vt in ſimili dicit Io: Hornung. in
tract. de amore venenato theſi 41. 42. *in fine*, *&
theſi* 44.

Quæro primò an ſufficiat, quod quis ſit re-
34 pertus cum armis, licèt non ſit à birruarijs ap-
præhenſus? vide Ripam *de noct. temp. cap.* 8.
num. 30. *& ſeqq.* qui refert ſeptem caſus Pe-
guer. *deciſ. crim.* 55. *per tot.* Franc. Marc. Prac. *in
addit.* ad Muſcarell. *tit. de probibit. armor. aſport.
num.* 8. *& reſponſ. crim.* 9. *num.* 49. Afflict. *conſtit.
Regni incip. intentionis rub.* 9. *num.* 9. Paris de
Pur. *de Sindic. verbo Iudex num.* 4. Didac. Perez
ordinat. Caſtellæ lib. 2. *tit.* 14. *leg.* 2. *lit. A. verſ. non
etiam* D. Carol. Petra *M. Cur. ritu* 68. *nu.* 9. *lib.* 1.
Bouadill. *politica lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 108. Marſil.
ſingul. 395. Campanil. *in diuer. Iur. Canon. in* 4.
Iudic. rub. num. 20. Conciol. *crim. reſol. verbo ar-
ma reſol.* 11. *per tot.* Borell. *de Magiſtr. lib.* 3. *cap.*
17. *num.* 46. *& ſeq.* Muta *pragmatica tit.* 41. *de
armis num.* 74. *& ſeq.* Capye. Latro *deciſ.* 78.
num. 1. *& ibi* Gizzius *in addit.* Laganar. ad Ro-
uit. *pragm.* 4. *de armis* Io: Bapt. Mucciu. ad San-
fælic. *deciſ.* 43. *num.* 2. Don Franc. de Vico *ad
pragm. Sardin. lib.* 2. *tit.* 30. *cap.* 3. *num.* 8. Sed ve-
35 ritas eſt quod non requiritur captura, quan-
do bannimenta puniunt eum, qui arma defert
Secus quando puniunt eum, qui cum armis
fuit repertus, quia non punitur, niſi cum
illis fuerit etiam captus, vt declarant Menoch.
de

de arbitr.caſ.394.num.49.& Plach. per eum al-
legatus : de conſuetudine tamen requiritur
36 ſemper appræhenſio, vt teſtatur Farin. *quæſt.*
108.*num.* 43. qui ait nunquam vidiſſe pro ſo-
37 la delatione armorum exceptis archibuſiettis
fuiſſe proceſſum per inquiſitionem in ſtatu
Eccleſiaſtico Angel.in *l.1.in fin.ff.ad leg.Iul.de
vi publ.*Aug.ad Angel. *de maleſic. verbo d.An-
dreas armatus num.8.in fine* Sanfel. *deciſ.43. per
tot.* D.Maſſin. *de confiſc. bon. quæſt.* 8. *num.*14.
& 15. qui ampliat hoc ex doctrina Sanfel.*loc.
cit.* vt procedat etiam in armis prohibitis,
dummodò non ſint archibuſietti, & dummo-
38 dò non ſit cum illis commiſſum aliquod deli-
ctum, quia ſequuto delicto poterit Iudex in-
quirere etiam pro aſportatione armorum, &
procedere per inquiſitionem etiam extrà ca-
ſum archibuſietti, vt firmant Sanfel.& Maſſin.
*loc.cit.*quibus addo Io: Bapt.Thor.*in addit.* ad
Io:Grand.*de bello exulum in prædicam. part nu.
3. fol.mihi* 33. & 34.& Muſcatell. *de cognitione
delict.tit.de probibit.armor.aſportat.num.*18.No-
uar.*pragm. de armis collect.2.num.5.* Conciol.
*d.reſol.*11. *in fine*, & D.Io: Bapt. Muccium ad
Sanfel. *d.deciſ.43. num.9.* & 10. vbi huius rei
reddit bonam rationem.

Limitatur quod dictum eſt de conſuetudine,
quando non ſolum prohibita eſt delatio, ſed
39 etiam retentio, quia tunc nullo modo requi-
ritur apprehenſio, vt ex Menoch. probat Cal-
uinus *de æquitate lib.2.cap.129.num.27.* & plu-
ribus citatis Cortiada *deciſ.* 71. *num.* 26. qui
ità practicari in Cathalonia aſſerit *ibid.*

Quæro ſecundò, an domi, ſeù in hoſpitio
40 repertus armatus dicatur arma deſerre? circà
hanc quæſtionem vide Laur. Matthęu *de Re-
gim.Regni Valent.par.2.cap.8.§.8.num.*158. *cir.
finem*, vbi quid fuerit deciſum refert.

Quero tertiò, an ſequuto delicto confunda-
tur pœna delationis armorum cum pœna de-
licti, puta vulneris? Cęphal. *conſ.204. num.42.*
41 *lib.2.* tenet quod debeat imponi tantummodo
pœna vulneris, licèt pœna delationis armo-
rum eſſet maior, dummodò tamen fuerint ſe-
quutę percuſſiones, aliàs voluit de delatione
dumtaxàt puniri; hoc idem volunt Sanfelic.
*deciſ.43.num.1.*Capyc.Latro *deciſ.*78.Ricc. *de-
ciſ.57.par.2.* At quod vtraque puniatur arma
42 deferens, & cum illis delinquens volunt Ba-
iard.ad Clar.*quæſt.84.num.26.* Claud.ad Ber-
tazol.*conſ.205. num.4.* Caball. *crim. reſol.*158.
*num.13.& ſeqq.*Rouit.*pragm.4.num.5.de armis*,
& Farin.*quæſt.108.nu.168.& ſeqq.* & Guazzin.
reor.defenſ.29.cap.2. num.18. qui ſubdit *ibidem
num.16.* quod de conſuetudine non punitur
pœna ordinaria vulnerans cum pugione: vide
43 diſtinctionem, quam faciunt Laganar.ad Ro-
uit.*dict.pragm.4.litt.A.* Danza *de pugna Docto-
rum tom.3. tit. de armis cap.*8. & remiſſiuè ad
eos D.Carol.Petra *ritu 68.num.12.* vide etiam
Mutam *ad pragmat. tit. 41. de armis prohibitis
num.63.& ſeqq.* qui ait quod debet vnica pœ-
na imponi, quando quis ad effectum vulne-
randi detulit; & quando pœna vulneris eſt
maior, quam delationis armorum: at in facti
contingentia non recedas à conſuetudine, de
qua teſtatur Guazzin. *loc.cit.* dummodò non
adſit ſtatutum, ſeù bannum alitèr determi-
nans, quia ſi tale bannum ſuperuenit, derogat
conſuetudini, & debet attendi, vt dicam intrà
in §.33. *num.* 80. Bartol. *tamen loco relato* à Io:
de Platea §. *item lex Iulia il ſecondo num.* 10.
inſt.de publ.Iudic. ait confundi pœnam, quan-
dò delatiò armorum fuit ad committendum
illud maleficium, quod fuit patratum.

Quęro quartò, an deferre faciens arma per
44 ſuum famulum debeat puniri ęquè ac famulus
deferens? affirmatiuè reſpondendum, nam
armatum famulum ſecum ducens debet puni-
ri per tex. in *leg.ſeruos C.ad leg.Iul.de vi publ.*
Bertachin. *verbo armatos num.* 30. prout quo-
que debet puniri is, qui alieno nomine defert,
45 vt inquit Ricc. *deciſ.211. per tot. par.3.* vbi re-
fert fuiſſe punitum pœna edicti Clericum,
qui fuit repertus portare arma ſub nomine,
& de mandato Domini, quem tunc temporis
inſequebatur, & citat Nouar.*pragm.28. rub. de
armis, & in tract.de elect. fori quæſt.42. ſect.2.*
& eundem *tract. de datione in ſolutum quæſt.2.
par.2.*& Tuſch. *concl.474. litt. F.* agit de hac
quæſtione Io:de Platea in §.*item lex Iulia il
ſecondo num.16.Inſt.de publ.Iudic.*& dicit quod
tenetur ac ſi ipſe portaret *arg. leg.1. §.deieciſſe
ff.de vi, & vi armata*, ſed poſteà determinat
contrarium ex traditis per Doctores per tex.
in *leg.ſi quis perferendum ff.de furt.*& reſponden-
do *ad dict.§.deieciſſe*, dicit quod bene videtur
portare arma, vt teneatur alia pœna, ſed non
illa qua tenetur portans *arg. l.1.C. de nili agge-
rib.non rumpend.* poteſt enim teneri ex eo quia
mandat delationem contra decretum Superio-
ris, & ſic contra it voluntati Superioris.

Benè verum quod ſi delatio eſſet momenta-
45 nea, ſiuè proprio nomine, ſiuè alieno, ſiuè
intrà, ſiuè extrà Ciuitatem etiam ad malum
finem ſit facta, non punitur, vt poſt Burſatt.
*conſ.141.num.16.& ſeqq.vol.2.& conſ.331. nu.
37.vol.3.*Bertazol. *conſ. crim.217. & conſ.219.*
& Farin.*quæſt.108.num.43.*vult Guazzin. *reor.
defenſ.29.cap.2.num.17.* apud quem alia haben-
tur notabilia. Sed iſta opinio non videtur tu-
47 ta Ripæ *de noct.temp.cap.8. num.61.* quia qui-
libet poſſet dicere ſe ſolo momento arma de-
tuliſſe, vide eum, quia adducit quandam mò-
dicationem, & concordantiam.

Quæro quintò, an in banimentis compre-
hendantur mulieres, quarum nulla eſt facta
mentio? dic quod comprehenduntur de ſtri-
48 cto iuris rigore, quia in ſtatuto prohibente
delationem armorum comprehenduntur fœ-
minæ, vt ex Gabriel.Baiard.Decian. Menoch.
Farin. Guazzin. Caball. Vrſell. ait Conciol.
crim.reſol. verbo arma reſol.7. num.1. ex Angel.
Bald.Imola, Pur.Marſ.Gregor.Decian.ait Bo-
uadilla *politica lib.6.cap.13.num.96.*& ex Chri-
ſtinæo *ad leg.municipal.tit.2.art.19.num.5.*dicit
D.Sa-

Digitized by Google

D. Sabellus in *ſumma §. arma num. 9.* at de
49 equitate parcitur eis , vt ex Caluino *de æqui-
tate lib. 2. cap. 129. num. 30.* inquit Conciol. *loc.
cit. num. 4. & alleg. 87. num. 25. & ſeqq.* refe-
rens ex Caluino *loco citato* , quod Senator Bel-
lonus dimiſit mulierem captam cum duobus
ſcloppis rotatis cum præcepto nè impoſterum
deferret ſub pœna fuſtigationis : de qua re vi-
de Giurb. *obſeru. 35.* & remiſſiuè ad eum Io-
ſeph Ricc. *de publ. Iudicijs in ſpecie quæſt. 20.
num. 23.* & ſaltem mulieres iſto caſu non de-
50 bent conduci ad carceres , ſed relaxari cum
cautione, vt ex Felyn. Aenon. Bonacoſſ. aduer-
tit Borell. *de Magiſtr. lib. 3. cap. 17. num. 40.* vi-
de Mutam *pragm. tit. 41. de armis n. 13.* qui ex De-
ciano *tract. crim. lib. 8. cap. 3. num. 27.* ait quod
fœminæ comprehenduntur in prohibitione
portationis armorum, & quod magis punien-
dæ eſſent, quàm maſculi, dum abuterentur fra-
gilitate ſexus : ſed ſubdit *ibid.* quod ridicu-
lum videtur de hoc tractare, & neſcio, inquit,
quo iure poſſent iudices ad punitionem deue-
nire : tandem ſe remittit ad tradita per eum in
*conſuetud. Panorm. cap. 60. num. 25. & in cap. Re-
gni cap. 17. Regis Federici numer. 6. tom. 2.* vide-
tur tamen loqui iuxtà particulares Regni ſan-
ctiones , & ideò non recedas propter eius di-
ctum à firmatis concluſionibus .

Quæro ſextò, an comprehendantur Clerici?
videtur reſpondendum affirmatiuè ex doctri-
na Io: de Platea in *§. item lex Iulia il ſecondo
num. 17. Inſt. de public. Iudic.* dicentis, quod in
his, quæ concernunt publicam vtilitatem, qua-
le eſſe hoc bannum firmat poſt multos , quos
citat, Carolus Calà in *tract. de contrabannis Cle-
ricor. diſſertat. vnica num.* 189. Clerici omninò
comprehenduntur, & hoc idem dicit Calà *ibi-
dem*, Don Franc. de Vico *ad pragm. Sardiniæ
lib. 2. tit. 10. cap. 3. num. 5.* Adden. ad Io: Vincent.
de Anna in *conſtit. Regni num. 13. tit. de illicita
percuſſione cum armis*, qui plures referunt con-
cordantes, & hoc indubitatum videtur eſſe hic,
51 tum quia verba *tutti quantunque priuileggiati*
poſita in §. *ſecundo* comprehendunt Clericos,
qui non ſolum non ſunt priuilegiati , ſed eis
52 expreſsè prohibitum eſt arma ferre *Clem. 1.
de vita, & honeſt. Cleric.* Farin. *quæſt. 108. nu. 31.*
Maſſin. *de confiſcat. bonor. quæſt. 8. nu. 46.* & Con-
ciol. *crim. reſol. 24. num. 1. verbo arma* . Imò de-
53 ferentes ea ſunt excommunicandi *cap. 2.* vbi
DD. *de vita, & honeſt. Clericorum*, tum etiã quia
ſumus in bannimẽtis emanatis à Cardin. Le-
gato à Latere , vt in terminis firmat Poſthi. *re-
54 ſol. 151. num. 13.* quam quoad pœnam pecu-
niariam ſequuntur Vrſell. *examin. apum concluſ.
143. num. 38.* & Conciol. *d. reſol. 24. num. 7.* qui
refert plures Doctores tenentes edicta Princi-
pum Sæcularium concernentia publicam vti-
litatem, & quietem Ciuitatis, & Prouinciæ li-
gare Clericos , circà quam propoſitionem
eiuſque veritatem videndus eſt Corriada *de-
ciſ. 34. numer. 26.* & videndi ſunt ſunt Do-
ctores quos citat *ibidem num. 37.* & Pac. Iorda-
nus *lucubrat. vol. 2. lib. 11. tit. 3. num. 265. in fin.
& vol. 3. lib. 13. tit. 8. num. 88. & lib. 14. tit. 12.
num. 86.* Dian. *reſol. moral. par. 2. tract. 1. reſol. 8.*
Sperell. *deciſ. 122. 123. 124. & 125.* Ciarlin. *con-
trou. 15. num. 73. ſeq. & controu. 191. num. 17. &
ſeqq.* & D. Sabell. in *ſumma §. arma num. 17.*

55 Contrarium tamen hic ſtatuendum ex defe-
ctu voluntatis Legiſlatoris , qui, vt alias dixi,
quando voluit comprehendere Clericos , ex-
preſsè eos nominauit *in aliquibus capitibus, ſeu
§§. harum Conſtitutionum*: nec verba *tutti quan-
tunque priuilegiati* poſſunt eos includere , quia
enumerando priuilegiatos ibi — *Foraſtieri ,
Viandanti , Canalleggieri , Soldati di Militia*, re-
ſtrinxit generalitatem ad nominatos , & illis
ſimiles *vulgatis Iuribus* , nec eſt verum , quod
edicta Card. à Latere Legati iuxtà dictum Po-
ſthij *loc. cit. num. 13. in fine* comprehendunt Ec-
cleſiaſticos , quandò expreſsè eos non nomi-
nant ex ratione publicæ vtilitatis, quia , vt di-
xi obſtat defectus voluntatis, prout in Princi-
pibus Sæcularibus obſtat defectus poteſtatis,
vt in terminis de veriori dicunt Doctores ad-
ducti à Conciolo *dict. reſol. 24. num. 8.*

Dicas igitur, quod Clerici non comprehen-
duntur in bannimentis, ſed bene debent puni-
ri pœna iuris communis , quia eis prohibita
eſt armorum delatio , vt dixi *ſuprà num. 52.* &
pro delatione archibuſiettorum debent puniri
ex Conſtit. Pij Quarti , & B. Pij Quinti , vt ex
Poſti. & Maſſin. dicit Conciol. *reſol. 24 num. 1.*
Verùm quod Clerici ob delationem archibu-
ſietti , & delictum cum illo patratum debeant
degradari , & Curiæ Sæculari tradi , vt dicit
Poſthius *d. reſol. 151. n. 14.* nõ tranſit ſine magna
difficultate ex rationibus per me adductis in
cap. 1. §. 14. num. 20. & ſeqq. quas hìc non re-
peto .

Prætendunt tamen Card. Legati à Latere ,
quod Epiſcopi nequeant impartiri Clericis li-
centiam deferendi arma ob rationem , quia
quæ concernunt bonum, ac quietum , ac poli-
ticum ſtatum Prouinciæ eis demandatæ pen-
dent totalitèr ab eorum poſſe , & arbitrio , &
vltrà auctoritatem Doctorum quos *ſuprà retu-
li* in hac materia armorum, prætendunt iuxtà
doctrinam Ricc. *deciſ. 257. par. 3.* Nouar. *pragm.
de Clericis collect. 6. num. 4.* Maſſin. *de confiſcat.
bonor. quæſt. 8. num. 47.* & Conciol. *d. reſol. 24.
num. 5.* quod Epiſcopis ſit de iure vetitum con-
56 cedere Clericis huiuſmodi licentias . Sed ego
vidi ſeruari contrarium tàm in Legationibus,
57 in quibus Ordinarij concedunt Clericis licen-
tiam arma deferendi non ſolum ob iuſtam cau-
58 ſam inimicitiæ capitalis , & itinerationis per
loca periculoſa , quibus in caſibus certum eſt
poſſe illam concedere, vt firmant Vgolin. Ric.
Campanil. Sperell. Vrſell. *locis relatis* à Con-
ciol. *d. reſol. 24. num. 6.* ſed etiam concedunt
59 Clericis licentiam deferendi archibuſios ad
venandum , quod mihi videtur parum hone-
ſtum, ne dicam ſcandaloſum , quando etiam
60 ſi ob iuſtam cauſam deferrent , deberent de-

ferre

Digitized by Google

ferre arma abſcondita ſub veſte, & pallio, ne
laici, qui proni, & faciles ad hoc ſunt, ſcan-
dalizentur, videntes Clericos portare arma vi-
ce breuiarij.

Sed ſtante quod, vt modo dixi, Clerici debēt
puniri pęna iuris communis, an poſſint à Cu-
ria Sęculari reperti cum armis capi, ſeù armis
ſpolari abſque metu, & ſcrupulo cenſurarum?
quoad ablationem armorum affirmant Farin.
quæſt.8.num.96. Scaccia *de iudic. lib.1. cap.78.
num.5.* Ambroſ. *de immunit.cap.18.num.30.* Pla-
cha, Clar. Menoch. Couar. Salzed. ad Diaz,
Parlador. Bouadill. Garzia, Ceuall. Peguer. Bo-
rell. Carleual. Pereira Carol. de Graſſ. *locis re-
latis* à Cutello, qui eos ſequitur in *commento
ad leges Siculas tit. ad leges Fiderici cap.16. nota
18.num.3.fol.mihi* 136. plures referens Calà de
contrabannis *num.190. ſeqq.* negant vero Sa-
las, Barboſa, Madius, Bonacina, Duard. Bel-
lett. Marta, Megala, Genuenis, Riccius, An-
guianus *locis relat.* à Dian. *moral.p.3.tract.2.re-
ſol.10.* & ego dixi in *c.5.§.1.n.25.* quo vero ad
capturam ad effectum detinendi abſolutè om-
nes vnanimitèr dicunt miniſtros Curiæ Sęcu-
laris non poſſe capere, & detinere cum iura
ſint clara abſolutè prohibentia, ne Clericus à
Laico Iudice cōpręhendatur, vt ait Diana *loc.
cit. reſol.31. in principio*: ad effectum vero du-
cendi ad Iudicem Eccleſiaſticum affirmant
Peregrinus, Gomeſ. Auendan. Oliban. Borel-
lus, Duard. Ortiz. Cenedo, Pereira, Salgad.
Bonacina, Coriolan. Graff. Nauar. Bellett. &
alij relati à Diana *dict.reſol.31.verſ.ſed non de-
ſunt*, quibus addendus Cutellus *loco citato*, qui
teſtatur ita practicari in ſtatu Eccleſiaſtico, &
vidiſſe Gubernatores captum ſummo manè
Eccleſiaſtico Iudici remittere: negant vero Me-
gala, Marta, Souſa *locis relatis* à Diana *dict.re-
ſol.31.* qui affert rationem, quia non eſt tex-
tus in iure canonico, qui declaret poſſe Lai-
cum Iudicem in hoc caſu Clericum compre-
hendere etiam vt ad Prælatum ſuum ducat, niſi
vt eſt tex in *cap.vt famæ §.Laici de ſent. excom.*
de ipſius Prelati licentia. Conciliant Campa-
nil. *diuerſ.Iur.Canon. rub.4. num.26.* Barboſa
collect.tom.2.lib.5.decretal.tit.39.cap.35.num.5.
& Diana *loco citato in fine*, vt miniſtri Curiæ
Sęcularis poſſint capere poſt patratum deli-
ctum, & ſi ſuſpicio ſit de fuga, dummodo re-
cto tramite ducant ad Eccleſiaſticum, niſi im-
poſſibile foret ad eum recto itinere acce-
dere.

Et vt redeam ad materiam, nec in banni-
61 mentis comprehenduntur famuli, & familia-
res Epiſcoporum, qui habent priuilegium por-
tandi arma ſecundum Mutam in *pragm.tit.43.*
62 *de armis nu.59.* Gratian. *decif.233. & diſc.340.
num.27.ſeqq.* Amad. Farin. Menoch. Sperell. Vr-
ſell. & his relatis Cōciol. *crim.reſol.39.n.2.verb.
arma* reprobato Carleualio contrariū dicente
in *tract.de Iudic.diſp.2. n.508.* cui appoſitè re-
ſpondet Sperell. *loco relato* à Conciolo *vbi pro-*
63 *ximè*; Imò gaudent priuilegio fori, & exem-
pti ſunt à iuriſdictione cuiuslibet alterius Tri-
bunalis, vt pluribus citatis firmat Cortiada
deciſ.8.num.124.ſeqq.

Idem dicendum de famulis, & familiati-
64 bus, ac Officialibus S.Officij, & Inquiſito-
rum hæreticæ prauitatis tradunt Doctores,
quos refert, & ſequitur Conciol. *reſol.19.nu.3.*
Muta *loc.cit.* & Cutellus *ad leges Martini de
iuriſdict.cap.2.num.31.fol.mihi* 351. & hoc ſan-
citum extat *in extrauag.* Ioannis XXII. quam
Pegna ad Emeric. *comment.305. fol.584.* ex-
tendit ad Officiales, nè aliquam iniuriam à
malè credentibus, vbi maximè hæretici ab-
bundant, patiantur.

Qui nam verò ſint iſti famuli, qui debene
65 hac prerogatiua gaudere ponit Conciol. *d.re-
ſol.19. num.7.* & latiùs Cortiada *dict.deciſ.8. à
num.117.vſque ad num.133.* qui plurimos refe-
runt concordantes.

Quæro ſeptimò, an birruarij in materia de-
66 lationis armorum conuincant ad condem-
nandum? affirmatiuè reſpondent Bart. in *leg.
diuus n.8.verſ.interueniſſe ff.de cuſtod. Reor.* Gra-
nut. *theor.19.num.5.* Guazzin. *Reor.defenſ.5. cap.
9.num.8.* Farin. *quæſt.108. num.156.* & pleniùs
Caball. *crim.reſol.126.num.11.* Don Franc. de
Vico *ad pragm.Sardiniæ lib.2.tit.26.cap.13.nu.
1.& 2.* Sed quamuis hæc opinio poſſit admit-
67 ti tribus concurrentibus, primò, quod ſit ve-
riſimile carceratum detuliſſe huiuſmodi genus
armorum, vt aduertit Caball. *loc.cit.* ſecundò,
quod ſit difficilè id aliter probare vt ait Ca-
ball. *ibid.* dicens ſe cum maiori audacia de-
uenturum ad condemnandum, ſi factum eſſet
per ſe difficilis probationis reſpectu temporis,
loci, vel alteriùs qualitatis; tertiò, quod ca-
ptus cum armis ſit ſtatim cum illis adductus
ad Iudicem, vt docet Locatell. *quæſt.Iudic. in-
ſpect.5. num.259.* nihilominus quando agere-
tur de pœna capitali non admitterem birrua-
68 rios ad plenam probationem, ſed ſolum ad
torquendum iuxtà aduertentiam Farin. *quæſt.
108. num.156.* de Franch. *deciſ.379.* & Giurb.
conſ.crim.98.num.10. Mutæ *ad pragmatic. tit.43.
de armis prohibitis num.33.& 34.&* 80. qui plu-
res allegat concordantes.

Quæro octauò, an conuincant apprehenſo-
res priuati, nempè illi, qui non ſunt birruarij,
nec à birruarijs dependentes? Vide Ioſeph
Ricc. *de publ. Iudic. in ſpecie quæſt.20. num.7.*
vbi ait quod ſi duo fuerint non omni tamen
69 exceptione maiores ad torturam tantum ſuf-
ficiunt ex Bald. & Salyc. in *leg.fin. C. de probat.*
& Giurb. *conſ.crim.98.num.7.*

Armi offenſiue, e difenſiue.

Prohibent hæc banuimenta delationem ar-
morum offenſibilium, & defenſibilium, & con-
cordant cum bannimentis Vrbis, & Status Ec-
cleſiaſtici, quibus idem cauetur, vt ait Farinc.
quæſt.108.num.74. & concordant cum diſpoſi-
tione

Digitized by Google

tione iuris communis, vt ex tex. in *l.armorum*,
vbi Alberic.*ff.de verb.ſignific.& in auth.de armis*
§.prohibemus gloſ.in *clem.1.§.quia verò nonnul-*
ti de ſtatu Monach. verbo *arma* firmant idem
Farin.*dict.quæſt.*108.*num.*74. Bouadill. *politic.*
*lib.1.cap.13.num.*62.Polidor.Ripa *de noct.tem-*
70 *por.cap.*8. *num.*76. quod eſt verum ſolùm de
Iure Codicis, Authen. & feudor. quibus arma
defenſibilia prohibentur *leg.vnica C. vt armor.*
*vſus lib.*11. *& in cap.*1. *§.ſi quis ruſticus de pace*
tenend. Marſil.Pariſ.Roland.Tiraquell.*locis re-*
latis per Borell.*vbi proximè num.*8. quibus ad-
71 dendus eſt Farinac.*d quæſt.*108. *num.*74. nam
de Iure ff. arma defenſibilia portari poterant,
vt ex Bart.Barbat.Fęlyn.Marc.Mantua, Duen-
nas inquit Borell. *de Magiſtr.lib.*3. *cap.*17. *n.*7.
& concedit Farinac. *loc. cit. & ius ff.* fuiſſe in
prohibitione armorum mire colligitur ex tra-
ditis à Io:Vinc.de Anna in *conſtit. ſi quis ali-*
quem de illicita percuſſione cum armis num. 1.
& ſeqq.

Sed quænam ſint arma defenſibilia remiſſi-
62 uè docet Farin.*loc.cit.num.*75. ego puto,quod
ſint *lorica* , *panzetta*, *galea*, & vt dicitur *il giac-*
co, alia nominat Nouar.*pragm.*14.*de armis col-*
*lect.*6.*nu.*5. & quamuis de iure arma defenſi-
73 bilia Fiſco acquirantur , & hodiè birruarijs
applicentur, vt ex Parid.de Puteo , Claro , &
Azeuedo inquit Bouadill. *loc. cit. num.*62. ta-
74 men de conſuetudine non ſeruatur. teſtante
Decian. *tract. crim. lib.*8. *cap.*4. *num.*18. nun-
quam vidiſſe obſeruatum , quod deferens ſola
arma deſeſibilia illa ammittat , & ſequuntur
Baiard.ad Clar. *quæſt.*82. *num.*64. & Farinac.
*d.quæſt.*108.*num.*73. Sed deferens arma offen-
75 ſibilia vltrà pœnam corporalem, ſemper illa
ammittit , licèt nihil dicatur in bannimentis
de illorum ammiſſione , vt poſt Alex. Afflict.
& Marſil.ait Ripa *de noct. temp. cap.*8.*num.*63.
idem ex gloſ.Bart.Bald.Plach. Io: Ant.de Ni-
gris tenet D.Carolus Petra *ritu* 68. *num.*8. &
ex D.Maſſin.Sperell.Vrſell.Conciol.*crim.reſol.*
*verbo arma reſol.*23.*num.*2.Borell.*de Magiſtr.lib.*
3.*cap.*17.*num.*78.*& ſeqq.* & Ripa *loc.cit. n.*69.
ſubdit quod arma, quando ſunt commodata,
debent reſtitui Domino , qui commodauit , ſi
ignorabat, quod commodatarius erat dela-
turus ea contrà decretum Principis , & quod
76 tunc commodatarius tenetur erga familiam
ad pretium eorumdem armorum , & allegat
Salyc.in *leg.*1.*num.*2.*C.vt nemo priuatus.* Si ve-
77 ro non ignorabat,illa omninò perdit abſq; ſpe
repetendi pretium à commodatario , vide
eum, quia diffuſe loquitur , & reijcit Ludouiſ.
contrarium dicentem *deciſ. Peruſin.*31. *num.*8.
*& 9.par.*1. & vide etiam Bouadill.*politic.lib.*1.
*cap.*13.*num.*111.& Conciol. *d. reſol.*23. *num.*5.
& Muta *ad pragm.tit.*41 *num.*46.

Non acquiruntur tamen Fiſco , & nec bir-
78 ruarijs archibuſietti , quia ſecundum *Conſtit.*
B. Pij Quinti debent deuaſtari , vt declarant
Guazzin.*Reor.defenſ.*29.*cap.*2. *n.*21. D.Maſſin.
*de confiſc.bonor.quæſt.*8. *num.*55. Conciol. *dict.*
*reſol.*23.*num.*2.

Et non ſolum arma perduntur , ſed & va-
79 gina, quamuis gemmis pretioſis ornata , ac-
quiritur Curiæ, Afflict.in *§.ſi quis ruſticus num.*
11.*de pace tenend.*Rouit.*in pragm.*6.*tit.de Cleric.*
*& Diacon.Seluat.*Danza *de pugna Doctor tom.*3.
*tit.de armis cap.*3.*num.*14.Campanil.*direct.Iur.*
*Can.rub.*4.*num.*31.& his relatis Dominus Ca-
rolus Petra *ritu* 68. *num.*8. Bouadilla *politica*
*lib.*1.*cap.*13.*n.*106. ſed contrarium cũ Decian.
*tract.crim.lib.*8.*cap.*3. *num.*57. tenet Benedict.
Pereyra *de Accademia, ſeù Republic.litteraria*
*lib.*3. *de priuileg. quæſt.*13. *num.*483. ob ratio-
nem, quia in pœnalibus, & odioſis non fit ex-
tenſio , & teſtatur ità vidiſſe ſæpè obſeruari:
Verùm quia Decian.non tractat hanc quæ-
ſtionem, ſed dicit quod facta conuentione in-
ter Duces belli , quod merces cuiuſcumque
generis poſſent tuto in vtraque caſtra deferri,
& aſportari exceptis armis cuiuſcumque ge-
neris , vaginæ ad gladios recondendos pote-
rant aſportari, ob rationem, quia vagina non
venit appellatione armorum , & Barboſa Pa-
ter, & filius , vt refert idem Pereyra, irreſoluti
in hoc determinando manſerunt , ideò non
audeo propter ſolam auctoritatem Pereyræ
recedere à communi, præſertim, quia quandò
vaginæ cum gladijs ſunt vnitæ , cenſentur vna
res , & tanquàm acceſſoriæ ſequuntur natu-
ram principalis *vulgatis iuribus* .

Cap. XXIV. §. II. III. IV. & V.

E prima dichiara affatto , & aſſolutamente prohibiti gl' archibugietti corti da ruota , ò da acciarino , baleſtrini , ò archetti corti , & altri ſimili arme atte à ferire da lontano di minor longhezza di trè palmi , cioè oncie dicidotto , le quali armi , à tutti quantunque priuilegiati , comprehendendo ancora i foraſtieri , e viandanti , (i quali in queſta ſorte d'armi non potranno allegare ignoranza) Caualleggieri , e Soldati di militia , ſono aſſolutamente prohibite, nõ tanto à portarſi per la Città, Contado , ò diſtretto , mà ancora à tenerſi in caſa , ò bottega , ò in altro qualunque luogo di queſta legatione , e queſto ſotto pena della forca , & altre pena contenute nella Bolla di Pio Quarto

ſopra ciò, ſaluo ſe, riſpetto à foraſtieri, quali veramente fuſſero viandanti, non pareſſe in altro modo all'arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 3. Anzi commanda à tutti li Maeſtri, & Arteſici, che non debbano in modo alcuno fare, nè acconciare ſimili archibuggietti, baleſtrini, ò archetti ſotto l'iſteſſe pene.

§. 4. Ordinando in oltre à detti Maeſtri, che debbano denontiare alla Corte, chi gli porterà, ò hauerà portate tali armi à conciare ſotto la detta pena, & denonciando (oltre l'impunità) guadagneranno la quarta parte delle pene pecuniarie, che ſi caueranno dal denunciato, e tanto guadagnerà, chi accuſaſſe l'acconciatore, ò fabricatore.

§. 5. Notificando, che chiunque ſaprà, che alcuno teneſſe preſſo di ſe tali armi, è frà trè giorni non nè darà notitia à Sua Signoria Illuſtriſſima, ò al Signore Auditore del Torrone, incorrerà in pena di ſcuti 200. e della galea per anni dieci, e dandone notitia guadagnerà la liberatione d'vn Bandito capitale.

SVMMARIVM.

1 *Archibuſietti dicuntur eſſe arma inſidioſa, magis pernicioſa, proditoria.*
2 *Quarè, & vndè hoc ſit.*
3 *Debet exterminari à Republ. Chriſtiana.*
4 *Sunt reijecta huiuſmodi arma à Duelliſtis.*
5 *Quarè, & vndè hoc ſit.*
6 *Etiam in locis, in quibus delatio armorum non eſt prohibita, hae arma excepta cenſentur.*
Et delicta cum huiuſmodi armis patrata ferè vbique puniuntur pœna mortis, & affertur ratio ibidem verſ. & delicta.
7 *Deferentes archibuſiettum, ſeu retinentes incurrunt pœnam criminis læſæ maieſtatis, & rebellionis.*
Et vitæ ac confiſcationis bonorum num. 54.
8 *Archibuſiettos deferendi licentiam nemo poteſt concedere, nec legatus à latere.*
9 *Et neque Barones Status Eccleſiaſtici ſubditis ſuis.*
10 *Excipiuntur Nepotes Pontificis, & Generalis armorum.*
11 *Archibuſiettos poſſunt ipſimet Barones in eorum feudis deferre.*
12 *Etiam in terminis Bullæ.*
13 *Præſertim ſi habent omnia regalia.*
14 *Qualitas minoris longitudinis debet probari à Fiſco.*
15 *Et debet de ea conſtare per menſurationem.*
16 *Teſtes deponentes per verbum in circa non probant.*
Imò nec Rei confeſſio attenderetur num. 20. verſ. imò nec ſtaretur, niſi exceſſus à iuſta menſura conſiſteret in magno d. n. 20. verſic. ſed conciliat.
Intellige, vt non habeat locum, quando proceditur contrà contumacem n. 19.
Contrarium, nam poſſunt ſatis eſſe ad torturam tantùm num. 20.
17 *Et nec probant ſi dicunt vidiſſe aliquem deferre tormentum breue, & id benè cognouiſſe.*
18 *Quomodo debent deponere adhoc, vt probent.*
21 *Arma debent menſurari cum palmis de canna, non computata capſa.*
22 *Bulla Pij Quarti contra deferentes archibuſiettos comprehendit etiam eos, qui deferrent pro ſeruitio iuſtitiæ, & ipſoſmet miniſtros iuſtitiæ.*
23 *Tranſitus ſimplex non comprehenditur in banno prohibitorio armorum.*
24 *Et ideò Barones, qui de vno feudo in aliud tranſeunt cum archibuſiettis, non incidunt in pœnam.*
25 *Forenſes deferẽtes arma comprehenduntur in edicto armorum.*
26 *De conſuetudine etiam archibuſium onuſtum per Ciuitatem deferentes debent excuſari ſecundum* Bouadillam.
27 *Vide rationem, & nu. 28.*
29 *Intellige in ijs, qui actu tranſeunt.*
30 *Etiãſi in dicto trãſitu accedunt ad fontẽ, ſeu laniũ.*
31 *Dummodo non ſint certiorati de banno, ſeu moniti ad deponendum arma.*
32 *Et tunc etiam debent officiales vti æquitate erga illos ſecundum* Bouadillam.
33 *Retentio archibuſietti eſt prohibita.*
34 *Retentio armorum non punitur de conſuetudine niſi concurrat etiam aſportio.*
35 *Fallit ſtante banno expreſsè diſponente.*
36 *Sed de facto non ſeruatur etiam in terminis archibuſietti.*
37 *Bannum prohibens retentionem armorum non procedit contra retinentem iure pignoris.*
38 *Contrarium vult* Farin.
39 *Nec contra retinentem breui temporis momento.*
40 *Nec contra ignarum.*
41 *Etiamſi neglexerit inueſtigare.*
42 *Quia multoties inimici abſcondunt arma in domo inimici ad nocendum.*
43 *Etiam ſi ignorãtia ſit craſſa, & ſupina, & vide caſum ſingularem, & notabilem.*
44 *Etiamſi ſuperueniat ſcientia.*
45 *Nec contra eum, qui cum eſſet abſens fuit introductus ſcloppus in eius domum.*

46 In-

46 *Intellige ſi habita ſcientia fecit, quid potuit de leuando.*
Et in hoc Iudex attendere debet qualitatem perſonarum num.48.
47 *Caupones omnium malorum ſunt complices.*
49 *Innocens non debet puniri pro nocente, nec Pater pro filio,*
Niſi agatur de pœna modica pecuniaria ibidem.
50 *Retinens ſclopum, ligneum, ſeu fictum non comprehenditur in edicto.*
51 *Nec retinens inutilem puta rubigine infectum.*
52 *Impugnatur in hoc* Baiardus à Farinacio, *ſed immerito.*
53 *Nec comprehenditur is, qui non eſt ſubiectus, puta Clericus.*
55 *Minores deferentes archibuſiettos mitiùs puniuntur.*
56 *Archibuſiettos deferentes non poſſunt de facto, & abſque proceſſu, & defenſionibus puniri.*
57 *Et bannum hoc mandans non valeret.*
58 *Poſſet tamen procedi per horas.*
59 *Nec ſi archibuſiettus eſſet ſine rota.*
60 *Nec ſi eſſet imperfectus, ſeù non aptus.*
Contrarium num. 62. Cum ſit probibita reaptatio ibid.
61 *Praxis faciendi experientiam armorum igneorum circa aptitudinem, & circa onerationem.*
63 *Artifices non poſſunt reaptare, nec fabricare archibuſiettos.*
64 *Arma fabricare, ſeu vendere non eſt licitum ſine licentia* Principis.
65 *Non ſeruatur.*
Reuelare delictum, vel delinquentem, nemo regulariter tenetur nu.65.verſ.ſi non eſſet. Fallit vbi eſt ſtatutum d.num.65.verſ.ſed ſtante, & ita fuit practicatum contra non reuelantem ibid. verſ.& hoc quoque.
66 *Archibuſietti retentionem tenetur, qui ſcit, reuelare vigore bannimentorum, vt in Regno Siciliæ.*

ARchibuſietti, & alia arma hic recenſita inſi-
dioſa, & magis pernicioſa dicuntur à Fa-
1 rin *qu.108.num.52.*& ego adderem *ex Bulla s.*
mem.Pij Quarti *in ordin.49.§.1.*& B.Pij Quin-
ti eadem eſſe proditoria, abhominabilia, &
deteſtanda, & quidem dicuntur proditoria ex
2 eo, quia poſſunt occulto deferri, & explodi
ſub pallio, & nemo poteſt ſibi ab huiuſmodi
arma deferrentibus præcauere,ob quam ratio-
nem ferè ineuitabilia eſſe dicuntur in *d.Bulla*
Pij Quarti *in princip.* & in terminis ità dicunt
Cutellus *ad leg.Federici cap.109.nota 98.num.1.*
Marius Muta *ad pragm.tit.41. de armis probibi-
tis num.91.& ſeqq.*& Laur.Matthęù.*de re crim.
contron.31.num.20.* qui plures allegat concor-
3 dantes: & ideò debent penitùs exterminari è
Republica Chriſtiana, & ab omni alia benè
inſtituta Ciuitate, vt fecit ſan.mem. Pius IV.
in *d.eius Bulla 49.* & Federicus in Regno Sici-
liæ in *d.cap.109.*& monet Bouadill.*politica lib.
1. cap.13. num.97.*& Matthæù *loc.citat .num.19*
Cortiad.*dec.71.num.8. circa finem*, & Cutellus
loc .cit.

Et etiam Duelliſtæ huiuſmodi genus armo-
4 rum reſpuerunt,& in eorum certamine abhor-
rere videntur non ſolùm,quia in taliter cógre-
5 dientibus non poteſt eluceſcere virtus, & ſtre-
nuitas illa,cuius decet viros nobiles,& milites,
ſed etiam, quia videntur velle congredi magis
aliquo furore,& deſperatione perciti,quam ad
propulſandas iniurias, & honoris, & exiſti-
mationis ſuæ conſeruandæ cauſa, vt ex Alcia-
to dicit Conradus *templ.omn.Indic.part.3. con-
cluſ.85.num.11.*

Propterea etiam in locis, in quibus delatio
armorum non eſt prohibita, vt in Cathalonia
teſte Cortiada *d.dec.71.num.4.* illud genus ar-
morum inhoneſtum, falſum,& proditorium,
vt illud appellat Cortiada *ibidem*, exceptum
6 omninò cenſetur, ſecundum Peguer. *deciſ. 59.
num.5.*Azeuedo *recopil.lib.6.leg.6. numer.2.* &
Cortiada *d.dec.71. num.4.*

Et delicta cũ huiuſmodi armis patrata vbique
ferè locorum puniuntur pęna mortis naturalis
non ſolùm ob frequentiam delictorum, quæ
ſolent committi cum dictis armis, vt aduertit
Foller.*tit. de ictu ſcopittæ num.3.& ſeqq.* quem
refert, & ſequitur Muta *loc.cit. num.91.* dicens
quod ex frequentia delictorum fieri poteſt de-
lictum capitale, nempè,vt quis capitaliter pu-
niatur, quod alias non eſſet, nec eſſe deberet
& citat Bart.&Angel.*in l.1.C.de ſuperexact.*ſed
etiam, quia ſunt arma adeò proditoria, ac de-
terminata ad occidendum, vt quandoque, &
per viliſſimos, & ferè in omnibus inutiles ho-
mines famoſi Equites, & generoſi Milites his
maledictis, & diabolica inuentione fabricatis
armis, ſcopettis, archibuſijs, ac baliſtis occi-
duntur, cum rariſſimè tales ictus præuideri
poſſint, vt ex Speculat *tit. de aduocato §. conſe-
quenter*, & Foller. *loc. cit. num.8.& 10.* inquit
Muta *vbi proximè num.91. & 92.* ex hoc enim
poteſt pœna alterari in plùs, vt ex Salyc. in *l.is
qui cum telo Cod.de ſicarijs* ſubdit Muta *ibidem
num.62.*qui ex hoc infert cum Muſcatello *tit.de
ictu ſcoppittæ nu.24.* quod Iudex hanc pœnam
nequit etiam ex cauſa minorare, prout Muſ-
catellum ſic dicentem Ego retuli in *tit.de
homicidio.*

De Archibuſiettis vide *d.Bullam* Pij Quarti
*49.in ordin.*quę imponit contra deferentes, &
retinentes pœnam criminis læſæ maieſtatis, &
7 rebellionis, & de *d. Bulla* faciunt mentionem
Peguer.*dec.56.num.9.*Farin.*q.108.num.52.* Pe-
trus Gregor.de *Republica lib.9. cap.1. num.19.*
Chartar.*dec.70.num.48.*Mar.Cutell. *de Immun.
lib.1.quæſt.17. nu.4.* & his, & alijs relatis Mat-
thæu *de re crim.contron.31.nu.36.*Conciol.*crim.
reſol.verbo arma reſol.13. per tot.* iterum Cutel-
lus *ad leg.ſiculas Federici cap.109.nota 98. nu.1.*
Muta *ad pragm. tit.41. de armis probibitis nu.26.*
Franc. *deciſ.379.*Borell.*de magiſtr. lib.3.cap.17.*
8 *num. 13.* & licentiam deferendi dictos archi-
buſiettos nemo poteſt concedere, nec legatus
à latere, vt expreſsè ſtatuit Pius Quartus in
dicta eius Bulla, & dicit Farin. *quæſt.108.num.*

Digitized by Google

153.& conſ.131.in fine Guazz.de confiſcat.bonor.
concl.13.ampl.88.num.5.

Et neque Barones Status Eccleſiaſtici poſ-
9 ſunt deferendi licentiam dare ſubditis Farin.
quæſt.108.num.58.& ſeqq. Guazzin. loco citat.
num.5. qui ſubdit hoc limitari in Generali Du-
10 ctore armorum Status Eccleſiaſtici, in Nepo-
tibus Summi Pontificis, & in Baronibus , qui
habent conſuetudinem pro ſe . Sed aduerte ,
quod Bulla prædicta tollit omnem conſuetudi-
nem, & licentias quaſcunque nullas , & inual-
lidas exiſtere ſanciuit.

Quid dicendum quoad ipſos Barones? tan-
git hunc punctum D.Franc.de Vico ad pragm.
Sardiniæ lib. 5.tit.30.cap. 10. nu.9. & ait non
eſſe à re alienum , quod ipſi ſint compræhenſi
in prohibitione, & citat Frecciam in ſubfeud.
& Natta conſ.613. At Andreol. controuerſ.426.
11 num.9.& ſeqq. concludit , quod poſſunt defer-
re in eorum feudis , & ex Farin. quæſt.108. nu.
104.inquit procedere etiam in terminis Bullæ
12 Pij Quarti, quia in hac parte non eſt in obſer-
uantia,& iſte caſus non eſt compræhenſus in d.
Bulla,cũ nulla ſit de eo facta ſpecifica mentio,
prout de neceſsè fieri debeat , quia iſte caſus
egebat ſpeciali diſcuſſione, & ideò cum rema-
neat in diſpoſitione Iuris communis, remanet
etiam indubitatum,quod eis licet omnia arma
in eorum feudis deferre ex doctrina Bald. Af-
flict.Menoch.Decian.Farin.quos citat, præſer-
tim quando Barones non ſunt adiuſtar Baro-
num Siciliæ , ſed habent omnia regalia cum
13 omnimoda iuriſdictione ; vt ſubdit Andreol.
ibid.num.19. Poteſt addi ratio, quia Baronum
arma, inſtrumenta pacis ſunt , non tumultus :
quo circa nulla eos prohibitio compræhendit,
vt dicit Cutellus ad leg. Siculas tit. ad leges Fe-
derici cap. 6. de portatione armorum nota 18. nu.
1.fol.mihi 135. Et licet Cutellus ibid. excepiat
caſum portationis armorum vetitorum , vt
ſunt cuiuſcunque generis ſclopi,quæ proditio-
nem præſeferunt , latronibus , facinoroſiſque
conuenientes, non autem nobilibus : & exce-
piat caſum, quo cum illis delinquerent, nam
etiamſi armis licitis abuterentur æquum eſſet,
vt qui ſimilem cum Plebe vitam ducunt , pa-
rem ſentiant legum vltionem,vt Summus Pon-
tifex concludit in cap. recolentes de ſtatu Mona-
chor. nec enim deriuaca à maioribus nobilitas
eos à Plebe ſeparat, ſed diuerſa viuendi ratio.

Attamen in caſu ſimplicis delationis non eſt
recedendum ab opinione Andreoli, nam præ-
dictę rationes admodum ſtringunt.

De armis igneis , & de origine , & inuen-
tione huius generis armorum , & quot nomi-
nibus nomineutur, & vndè denominentur tra-
dit Guibert.Conſtan.Poliſboſtor.cap.9.Zonaras
tom.5. relatus à Maiolo dieb. Canicular. colloq.
1.& remiſſiuè ad eos Rouit. pragm. 1. de ictu
ſcopittæ num.1. & latiùs Matthæu de re crim.
contron.31.per tot.vbi multos recenſet .

Di minor lunghezza di trè palmi , cioè oncie dicidotto .

Iſta qualitas debet probari à Fiſco Bertazol-
14 conſ. crim.461. num.10.lib.2. Farin. quæſt.108.
num.53.Ambroſ.proceſſ.inform.cap. 5.lib.1. nu.
8.& 11. Conciol.crim.reſol.verbo arma reſolut.
13.num.1.Burſatt.conſ.331.num.28. & 45. lib.
3.Ioſeph.Ricc.de public.Iud.in ſpecie quæſt. 20.
num.6. Cortiada dec. 71. num. 25. Muta pragm.
tit.41. de armis num.35.

Et de paruitate debet conſtare per men-
15 ſurationem , & ocularem inſpectionem Guaz-
zin.reor.defenſ.4.cap.8. num.3.& de confiſ. bon.
concl.13.ampl. 88. num.15. Muſcatell. de cognit.
delict.tit.de probib.armor.aſport.num.5. & ſeqq.
& Ciazzin.ad defenſ.reor. diſcep. 151. num.9. &
10. & teſtes deponentes per verbum in circa
16 non probant paruitatem Ciazz. loc.cit. Farin.
qu.108.num.55.Burſatt. conſ.48.in fine,& conſ.
331.Cherubin. ad Bullam Pij Quarti in ordin.
49.Schol.1. Conciol. crim. reſol. verbo arma re-
ſol.13.num.2. D.Maſſin.de confiſc. bonor. qu.8.
num.20. Andreol.contron.426. num.53.& ſeqq.
& nec probant ſi dicant vidiſſe aliquem ge-
17 ſtare tormentum breue , & id benè cognouiſſe
Vermigliol.conſ.crim.187.num.6.Andreol.con-
trou.426.num.5.& ſeqq. & Conciol. d.reſol.13.
num.3.poſſunt enim de facile decipi vt ex Bur-
ſatt. Farin.Guazzin.& D. Maſſin. ait Conciol.
d.num.3. proptereà teſtes debent iſto caſu di-
18 cere, vidiſſe, tetigiſſe , & menſuraſſe , & men-
ſura facta reperiſſe eſſe minorem duobus pal-
mis, alias non probant, vt docet nos Guazz.
defenſ.4.cap.8.num.4. & D.Maſſin. de confiſcat.
bonor. quæſt.8. num. 24. qui citat Muſcatell. &
Ciazzium,addo Cherubin. loco citato Schol. 2.
Andreol.controu.426.nu. 24.& ſeq.& Conciol.
d.reſol.13.num.4.probant enim teſtes ſi dicant
menſuraſſe, vel menſurari vidiſſe , vt dicit D.
Sabellus ſumma diuerſ.tract.5. menſuro num. 7.
in princ.etiamſi procedatur per inquiſitionem,
& piſtola non poſſit ſubijci oculis Iudicis , &
iudicialiter menſurari,vt ex Guazz.& Andreol.
inquit Conciol. loc.cit. num.4. ſed Cortiada
dec.71.num.25. circa finem ait , quod quando
19 proceditur per inquiſitionem contrà eum,qui
viſus fuit deferre arma prohibita , ſufficit ,
quod teſtes deponant ſuper paruitate per ver-
bum in circo,& ita obſeruari in Cathalonia te-
ſtatur,& hoc idem ſeruatum fuiſſe Neapoli te-
ſtatur Thor.compend.dec. p.3. ſect.5.verbo pœna
aſportationis in fine, & teſtatur etiam D. Sabell.
d.5.menſura, qui ſubdit, quod iſto caſu de faci-
li condemnati obtinent gratiam , vel pœnæ
moderationem .

Verum hęc opinio non videtur admittenda,
niſi ad effectum torturæ , vt dicunt Burgos de
20 modo proced. ex abrupt. quæſtion.23.numer.237.
Muſcatell.loco citat.num.9.& D.Maſſin. pariter
loco citato num.24. alias res eſſet periculo ple-

na,

na, ſi credendum eſſet teſtibus deponentibus per verbum ambiguum, vt diximus.

Imò nec ſtaretur confeſſioni ipſius Rei ſi de paruitate deponeret, & fateretur per verbum *in circa*, vt ait Andreol *d.controuerſ.426. num.28.*

Sed conciliant has opiniones D. Sabellus *d.§.menſura num.7.verſ. iſtæ igitur opiniones* dicens, quod prima opinio habet locum, quando exceſſus, & receſſus à iuſta menſura conſiſtit in modico, quod per ſimplicem aſpectum non poſſit de facilè percipi à teſtibus: alia verò, & ſic Cortiadæ, & Thori opinio, procedat quando exceſſus conſiſtit in magno; nam ſi teſtes dicant vidiſſe Titium deferre mazzagattum breuionem vnius palmi, & Titius haberet licentiam deferendi archibuſium, non euitaret pœnam impoſitam contra deferentes terzettam. Nam magnus, ac patens eſt exceſſus inter huiuſmodi arma, ac facilè perceptibilis per ſimplicem aſpectum abſque menſuratione, & ideò erit tunc locus pœnæ impoſitæ pro terzettis, & non illæ impoſitæ pro archibuſijs longis, etiamſi menſura terzettarum non fuerit coarctata, & ad hoc citat Bartol. *tract.de teſtib.num.47.* Maſcard. *de probat. concl. 1047.num.1.& 2.* Muſcatell. *in prax. cognit. delict.tit.de prohibit. armor. aſport. nu. 20. & 21.*

Et hæc D. Sabelli eſt optima diſtinctio, & eſt de indubitabili: ſed Cortiada, & Thorus loquuntur de punitione facienda cum pœna impoſita pro mazzagatto, & in his terminis non recedas à firmatis.

Et nota, quod palmi debent eſſe de canna,
21 non computata capſa, vt aſſerit Cherubin. *loco citato Sebalio* 2. qui hoc deducit *ex bannimentis* Gubernatoris Vrbis *de anno 1610. editis* §. 8.

Comprendendo anco li Foraſtieri, e Viandanti, Caualleggieri, e Soldati di Militia.

Bulla Pij Quarti, de qua *ſupra*, compræhen-
22 dit etiam eos, qui deferrent pro ſeruitio iuſtitiæ & ipſoſmet iuſtitiæ Miniſtros, Farin. *conſ. 131.in fine, & quæſt.108.num.104.* Guazzin. de *confiſc.bonor.concl.13. ampliat.88. num.3.& defenſ.29.cap.2.num.21.* D.Maſsin. *de confiſc.quæſt. 8.num.29.*& Conciol. *crim.reſol. verba arma reſol.14.nu.4.*& reddit rationem Muta *ad pragm. tit.41 de armis num.27.* quia ſeruitium Iuſtitiæ non conſiſtit in hoc.

Sed an compræhendantur illi, qui cum ha-
23 beant licentiam portandi huiuſmodi arma in certis locis, pertranſeunt cum illis per loca prohibita, dum accedunt ad loca permiſſa? reſpondet negatiuè Andreol. *controu. 426. num.19.& ſeqq.*& ponit caſum in Barone, qui
24 volens accedere ab vno feudo ad aliud pertranſit cum archibuſiettis per Dominium alterius, & dicit, quod per modicam moram, & per modum tranſitus delatio tanquam momentanea non facit incidere deferentem in pœnam, & citat Burſatt. Bertazol. Baiard. Farin. Guazzin. *locis* per eum *relatis*, addo Ball. *tract.crim.lib.4.quæſt.3. num.56.* D. Maſsin. de *confiſc.bonor.quæſt.8.num.33.* & Conciol. *crim. reſol.verbo arma reſol.16.num.1.*

Circà forenſes vide Farin. *quæſt.108. nu.16.*
25 *& ſeqq.* vbi citat concordantes, vide etiam Bouadill. *politica lib.1. cap.13. num.68.* qui allegat text. *in cap.1.§.ſi quis ruſticus tit. de pace tenend.* vbi Afflict. & Doctores *in auth.de armis* gloſ. *in rub.Cod de fabricen.lib.11.* Bart. in *l.1.in princ.ff.de vi publ.* Corrad. *templ.omn.Iudic.lib. 1. cap.1.§.4.verbo arma prohibet* Conciol. *crim. reſolut.verbo arma reſol.4.* & Bouadilla *ibidem*
26 ait de conſuetudine excuſari forenſes, qui ſunt in tranſitu, etiamſi deferant archibuſium onuſtum per Ciuitatem, ob rationem, quia viatores non debent eſſe conſtricti onerare,
27 & exonerare arma in ingreſſu, & egreſſu cuiuslibet Ciuitatis, ſeu loci populati, & allegat Didac. Perez. *ordin. Caſtell.lib.8. tit.19. leg.15.* Menoch. *de arbitr. caſ. 364. num. 58.& ſeq.*& Put. de *ſindicat.verbo tortus cap.3. num.3.*
28 & ratio rationis eſt, quia viatores habent præſumptionem pro ſe, quod arma onuſta deferant ad tuitionem ſui contra latrones, inimicos, & contra animalia noxia, ad tex.in *leg. 1.ff.ad.leg.Iuliam de vi publica,& in leg. pen. ff. eod.tit.* At Muta ad *pragma. tit.41. de armis prohibitis num.84.* vult totum contrarium, nempè, quod forenſis veniens deforis cum ſcopetta, & archibuſio parato debet antè ingreſſum Ianuæ Vrbis, locorum, & terrarum exonerare rotam, & archibuſium, nè incidat in pœnam, etſi quod pergat in aliud territorium, quia poteſt deforis ire, & non introire, vel relinquere archibuſium ad portam, & conſignare Cuſtodibus Portarum, & allegat Bertazol. *conſil. 308. numer. 5.* in omnem caſum intellige opinionem Bouadillæ procedere ad
29 fauorem eorum, qui ſunt in via, & actu tranſeunt, & etiam ad fauorem eorum, qui tran-
30 ſeundo accedunt ad fontem, ſeu intrant in lanium, ſeu in alium locum ſimilem, vt explicat Bouadilla *ibidem*, ſecus ſi forenſis per aliquot dies moretur in loco, vel ſit ab ali-
31 quo certioratus de bannimentis, & ſit monitus ad deponendum, & exonerandum arma, nam tunc non excuſaretur, vt explicat Boua-
32 dill. *ibidem*, qui adhùc monet officiciales ad vtendum æquitate erga iſtos.

Anco à tenerſi in caſa, ò in bottega, ò in altro qualunque luogo.

Concordant cum diſpoſitione iuris com-
33 munis, vt eſt tex.in *leg.1.ff.ad leg.Iul.de vi publ.* gloſ. Io: de Plat. Carrer. Ducun. Cyrill. Menoch.& his relatis Farin. *quæſt.108.num.38.* & concordant cum ſanctione Regni Siciliæ, de qua Muta *pragmat.tit.41. de armis num.20.*

& con-

Digitized by Google

& concordant cum diſpoſitione *Bullæ* ſan.me.
Pij Quarti in *ord.n.*49. §. 1. ſuper qua Bulla,
vide Guazzin.*de confiſcat.bonor concl.*13. *ampl.*
88.*num.*10.Conciol.*crim.reſol.verbo arma reſol.*
14. *num.*2. & Farin.*d. quæſt.*108. *num.*39. qui
poſt aliquos, quos citat, inquit, quod de con-
34 ſuetudine non punitur ſola armorum retentio,
niſi concurrat etiam aſportatio: ſed loquitur
in caſu, quo retentio non ſit expreſsè prohibi-
ta in ſtatuto, ſeù banno; etenim data conſtitu-
35 tione expreſsè hoc ſanciente deberent ſeruari,
vt innuit Farin. *ibid.circà finem* Bertazol. *conſ.*
73. *num.*3. & Afflict. *conſtit. Regni intentionis*
*num.*35.*de illicit.portat.armor.* Menoch. *caſ.*394.
*num.*1.*verſ.tertius eſt caſus*, & Caluin. *de æqui-*
*tate lib.*2.*cap.*129.*num.*27. Verum etiam poſita
expreſſa prohibitione pœna ordinaria nun-
36 quam imponitur pro ſola retentione, vt in ter-
minis archibuſietti teſtatur Farinac.*loco citato*
*num.*44.*in fine*, quem refert Conciol. *dict.reſo-*
*lut.*14.*num.*2.

Vlterius aduerte, quod huiuſmodi ſtatutum
recipit plures limitationes.

Primò limitatur, quandò retinentur iure
37 pignoris, vt aduertit Bolognett.*conſ.*25. *n.*13.
Claud.ad Bertazol.*conſ.*74.*litt.A.*Burſatt.*dict.*
*conſil.*331. *num.*46. & 48. Conciol. *dicta re-*
*ſol.*14. *num.*2. ſed non placet Farinacio, qui
38 *ibid. num.*42. fundat ſe in ratione prohibitio-
nis, quæ valdè vrget in contrarium, & nec pla-
cet Mutæ *pragmatic.tit.*41.*de armis num.*26.

Secundò limitatur, quandò breui temporis
39 momento retinuit, puta, quia amicus venit in
domum, & ſtatim receſſit, Burſatt. *conſ.*331.
*num.*46.*lib.*3. Farin.*quæſt.*108.*num.*43.qui citat
Bertazol.*conſ.*217.*num.*2.*& ſeq.* & ibi Adden.
*& conſ.*219. *per tot. & conſ.*173. *num.* 1. *&* 6.
*lib.*1. idem tenent Roueſcal. *in add.* ad Bald.
conſil. 382. *vol.*5. Natta *conſil.* 136. *num.* 12.
& ſeqq. Vrſell.*exam.apum concluſ.*143.*num.*47.
litt.A. & Conciol.*crim.reſol. verbo arma reſol.*
14. *num.*3. Nouar. *pragm.*4. *de armis collect.*3.
*num.*3. Ricc.*deciſ.*109. *par.*1. Muta *ad pragmat.*
*tit.*41.*de armis prohibitis num.*35. nam verbum
retinere denotat temporis continuationem, &
non poteſt verificari in retẽtione momẽtanea;
benè tamen verum quod Muta *loc.cit.* ait quod
iſto caſu retinens excuſatur ſolũ ſi reuelauit.

Tertio limitatur, quando Dominus domus
40 neſcit, ſeù non probatur quod ſciuerit dictam
retentionem, Burſatt. *conſ.*331. *num.*55. & Fa-
rin. *d.quæſt.*108. *num.*44. qui ex Burſatto am-
pliat, etiamſi Dominus non fuit diligens in
41 perquirendo, quia nemo debet credere, quod
arma prohibita in domum ſuam introducan-
tur, & ſubdit Farin.*ibi*, ſæpè vidiſſe, quod ini-
42 mici introduxerunt, & abſcondiderunt huiuſ-
modi arma ad nocendum inimico, & quod
fuit in Vrbe ſuſpenſus furca, qui proprium
43 Patrem calumniauerat cum tali peſſimo ſtra-
tagemmate: ampliat Roueſcal.*in add.* ad Bald.
*conſ.*382.*lib.*5. vt procedat, etiamſi ignorantia
ſit craſſa, & ſupina, puta, quod ſit prohibita
retentio ſcloppi rotati, & Dominus domus
vidit aliquem in domum ingredi cum ſclop-
po, & cum fune accenſa, nam ſi veriſimiliter
non potuerit videre, an eſſet à rota, non debet
teneri pœna proclamatis, quia attenta fune
accenſa, credere debebat non eſſe à rota, nec
amicum delinquere velle Alex.*conſ.*127. *nu.*11.
*vol.*4. & hoc quamuis ſupraueneritſcientia,
44 quod erat à rota, quia ex ſcientia ſuperue-
niente non debet puniri, quia hoc caſu initium
eſt ſpectandum gloſ.in *clem.*1. *verbo ſcienter de*
conſanguin. Crauett. *conſil.*6. *num.*74. & Bald.
*conſ.*410.*num.*5.*vol.*2. & ſubdit *ibid.* Roueſcal.
idem eſſe dicendum, ſi eſſent delati ſcloppi in
45 domum, dum Dominus eſſet abſens Bald.
*conſ.*250.*num.*10.*vol.*1. vel coactus fuerit illos
in domo recipere Socc. Sen. *conſ.*262. *num.*15.
*vol.*3. Cauendum tamen, & aduertendum ait
per quæ verba loquantur proclamata, & quo-
modò ſe declarant, & ſe extendant, & ego cre-
derem, non eſſe excuſandum Dominum, niſi
46 poſt habitam ſcientiam fecerit ex parte ſua
quicquid potuit, vt leuarentur à domo dicta
arma prohibita: & hoc præſertim reſpectu ad
Caupones, Stabularios, & Locanderios, vt
firmat Roueſcal. in *dict.add.*ad Bald.*conſ.*382.
*lib.*5. inquiens, quod ſi poteſt imputari eis ali-
qua culpa in perquirendo, vel interrogando
diuertentes ad eos, an in valiſijs habeant ar-
ma prohibita, tenentur: ſunt enim, vt ſubdit
Roueſcall.*ibid.* huiuſmodi nebulones, temera-
rij, audaces, & omnium malorum complices,
47 & ideò eſt præſumendum contra eos, & inue-
hit contrà Auguſtinum Caccialupum, & Ga-
ſparem Rifſium Locanderios, quos attenta
eorum qualitate ait poſſe capi, aculeo ſubijci,
& veritatem per omne genus tormentorum ab
eis exquiri, & ſic arbitrium Iudicis verſabitur
48 iuxtà facti, & perſonarum qualitatem, vt ad-
uertit idem Roueſcal.*loc.cit.* alias eſſet punire
ignorantes, quod non eſt dicendum, quia eſt
contrà ius, & contrà phas, & contrà commu-
ne bonum, quod inſons puniantur pro ſonte,
49 vt proſequitur idem Roueſcall.*ibi*, & eſſet pu-
nire vnum pro alio, quod neque eſt dicendum,
vt docet Roueſcall. *loc. cit.* qui hinc ait, non
valere edictum diſponens Patrem teneri pro
filio pœna pecuniaria, dummodo non ſit mo-
dica ob duplicem rationem; primò, quia pœ-
na pecuniaria magna æquiparatur corporali
gloſ.in *leg. hæ operæ ff.de oper. libert.* ſecundò,
quia per indirectum parentes darent pœnas
pro liberis. Sed circà pœnas innocentum pro
noxa nocentum, quandò ſcilicèt debeatur, &
exigatur, vel non, vide *plenum tractatum* Mutij
Chartarij *de legitima ſoluenda per Patrem*.

Quartò limitatur, quandò ſcloppus eſſet li-
50 gneus, ſeù fictus, vt inquit Roueſcall. in *add.*
ad Bald.*conſ.*382. per ea, quæ ſcribit Alex. in
leg. & eleganter §.qui reprobos ff. de pignor. act.
vbi mulier prohibita portare perlas, non pro-
hibetur portare perlas falſas, & facit ratio,
quia in archibuſio ficto, ſeù ligneo ceſſat ratio
pro-

prohibitionis, quæ conſiſtit in potentia offen-
dendi: caueant tamen habere huiuſmodi
ſcloppos, quia poſſunt inde habere moleſtiam,
ſi proceditur per inquiſitionem, & ad atteſta-
tionem teſtium, quorum ſenſus poſſunt decipi,
& Curia non admitteret de facili imputatos
ad probandum fuiſſe fictum, ſeù ligneum.

Quintò limitatur, quandò habens ſclopum
ob ſuperuenientiam prohibitionis ſeparauit
rotam à dicto ſcloppo, & tenuit illam in lo-
51 co, vbi rubigine ità conſumpta eſt, vt inuti-
lis omninò eſſet, cum nec claue circumduci
poſſet, nec ipſa propter rubiginem poſſet præ-
ſtare ignem, etenim iſte caſus non poteſt com-
prehendi in banno, quia ratio propter quam
huiuſmodi arma prohibentur, nempè nè offen-
dant, ceſſat in armis rubigine confectis, & non
aptis; paria enim ſunt non eſſe, vel inutilitèr
eſſe, vt ex Iaſ. in *leg. fin. col. 1. ff. de offic. eius &c.*
& in leg. quoties ff. qui ſatiſd. cogant. inquit Ro-
ueſcal. in *add.* ad Bald. *dict. conſ.* 382. vbi refert
hunc caſum habuiſſe de facto, & conſentit Fa-
rin. *quæſt.* 108. *num.* 86. qui citat Bolognett. &
Bertazol. & reprobat Baiard. contrarium di-
52 centem in *add.* ad Clar. *quæſt.* 82. *num.* 79. at Ba-
iard. non meretur repræhendi in caſu ſuo, quia
non loquitur de ſclopo rubigine infecto, ſed
de illo. qui eſt ſine rota, quæ fraudolenter po-
teſt detineri alibi, & ad libitum archibuſietto
adaptari, & ità intelligendus eſt Muta *ad*
pragm. 2. tit. 41. num. 37.

Sextò limitatur, quandò retinens non eſſet
53 ſubiectus Iuriſdictioni ſtatuentis, quales ſunt
Clerici, ſeù familiares Inquiſitorum, vt in ter-
minis reſpondet Roueſcal. *loc. cit. in fine.*

Sotto pena della forca, & altre pene contenute nella Bolla di Pio Quarto

Bulla Pij Quarti in *ordin.* 49. imponit pœ-
nam criminis læſæ Maieſtatis, & rebellionis, &
54 incurri pœnam vitæ, & confiſcationis bono-
rum propter delationem archibuſietti breuio-
ris menſuræ dicunt Guazzin. *de confiſcat. bo-*
nor. concluſ. 13. ampl. 88. in princ. D. Maſſin. *de*
confiſc. quæſt. 8. num. 2. & 58. Farinac. *quæſt.* 108.
num. 52. vbi vix dictam pœnam euitari poſſe
aſſerit, contrà opinionem Gabriel. teſtantis
conſ. 170. num. 4. lib. 1. nunquam vidiſſe ſerua-
ri, nam Gabriel conſuluit ante promulgatio-
nem *Bullæ*, & ſequitur Conciol. *crim. reſol. ver-*
bo arma reſol. 14. num. 2.

Quæro primò, an minores ob delationem
55 archibuſietti ſint furca ſuſpendendi? Cortia-
da *deciſ. 71. num.* 28. dicit, quod non compre-
henduntur, & quod mitiori pœna ſunt punien-
di, & ita apud eum practicatum fuiſſe refert.

Quæro ſecundò, an apprehenſi cum archi-
56 buſiettis ſint ſtatim abſque proceſſu puniendi?
dic quod non, vt ex Farin. *quæſt. 108. num.* 65.
dicit Cortiada *dict. deciſ. 71. num.* 29. Bertazol.
conſ. crim. 219. num. 2. Afflict. *conſt. Regni inten-*
tionis num. 28. & 59. & Muta *ad pragm. tit. 41.*
de armis num. 76. quicquid ſit quoad amiſſio-
nem armorum, quæ abſque proceſſu confiſcan-
tur, vt explicant Bouadilla, & Vela *locis rela-*
tis per Cortiada *ibid.* quibus addendus Muta,
qui loco citato ait, quod quandoque circà
contrauentionem bannorum, quoad pœnas
pecuniarias ſpectantes iuſtitiario, & alijs, ſolet
interloqui ipſis teſtibus receptis, & relationi-
bus Officialium, qui in fragranti ceperunt,
57 quod exequatur bannum. Imò ſi fieret pro-
clama, & bannum, quod reperti cum ſcloppo
rotato breuioris, vel longioris menſuræ, ſta-
tim ſuſpendantur nullis datis defenſionibus,
eſſet omninò nullum, vt reſpondet in terminis
Roueſcal. ad Bald. *conſ. 382. lib.* 5. quia tollere-
tur defenſio, quæ nec diabolo eſt deneganda;
poteſt enim talis repertus tale quid dicere,
propter quod non ſuſpenderetur: poſſet tamen
58 procedi per horas, ad tradita à D. Carol. Ant.
de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ. 520. per*
totum.

Quæro tertiò, an prædicta pœna impona-
59 tur, etiamſi archibuſiettus ſit ſine rota? dic
quod non, ex doctrina, & auctoritate Bolo-
gnetti *conſ. 25. num.* 24. Bonacoſſ. *quæſt. crim. par.*
2. verbo ſtatutum Ball. *variar. lib. 3. caſ. 6. num.* 1.
Farin. *quæſt. 108. num.* 86. Cyriac. *controu.* 310.
num. 134. D. Maſſin. *de confiſc. bonor. quæſt.* 8.
num. 31. Conciol. *reſol. 15. num. 2. verbo arma,*
Ricc. *deciſ. 93. num. 1. par. 1. & deciſ. 19. par.* 3.
Nouar. *pragm. 22. de armis collect. 7. num. 7. &* 8.
Ioſeph Ricc. *de publ. Iudic. in ſpecie quæſt.* 20.
num. 8. & Cortiada *d. deciſ. 71. num.* 27.

Idem ſi non conſtat, quod ſit perfectus, &
60 aptus ad uſum Bolognett. *d. conſ. 25. num.* 24.
Bertazol. *conſ. 74. num.* 12. vbi Add. *litt.* C. Farin.
d. quæſt. 108. num. 86. Guazzin. *reor. defenſ. 4. cap.*
8. num. 4. Cyriac. *d. controu. 310. nu.* 154. D. Maſ-
ſin. *loc. cit. num.* 29. Danza *de pugna Doctor. tom.*
1. cap. 3. de remiſſ. cauſar. num. 3. D. Carol. Petra
ritu 68. num. 4. in fine Coſta, & Caluin. *locis re-*
latis à Conciol. *d. reſol. 15. num.* 3.

Ideo cauti Iudices ſolent adhibere peritos
61 ad habendam relationem, quod archibuſiet-
tus, ſeù ſimile genus armorum habet omnia
inſtrumenta requiſita, & quod eſt aptus, &
idoneus ad explodendùm, & poſtmodum fa-
ciunt præſente ipſo Reo extrahere ex canna,
ſeù fiſtula puluerem, & pilas, & omnia faciunt
coram teſtibus, & ipſo Reo annotare in
proceſſu, vt docent Ambroſin. *proceſſ. inform.*
lib. 1. cap. 5. num. 11. Conciol. *verbo arma reſolut.*
12. num. 2. qui citat Corrad. Guazzin. & D. Maſ-
ſin. & practici ſoliti ſunt interrogare etiam
peritos, vt dicant an puluis nitratus, quo fuit
repertus onuſtus archibuſius, ſit ſufficiens ad
extrahendum pilas plumbeas intus eandem
fiſtulam ferream repertas. Sed prædicta poſ-
ſunt habere locum in archibuſijs iuſtæ menſu-
ræ, at non in archibuſiettis, nam in iſtis cum
ſit prohibita etiam reaptatio vigore banni-
men-

62 mentorum, non eſt neceſſarium, quod conſtet de perfectione, & alijs, de quibus *ſuprà*, vt pluribus argumentis probat in terminis Cortiada *ddeciſ.71.num.77.* Vide eum, & cogita in facti contingentia, quia dura eſt hæc opinio, niſi intelligatur iuxtà terminos in quibus loquitur Baiard.ad Clar.*quæſt.82.num.79.*& in ſtatu Eccleſiaſtico dictæ diligentiæ ſunt omninò neceſſariæ ex dictis ſupra *num.36.*

Fare, ò acconciare ſimili archibuggietti.

Simile bannimentum eſt in Vrbe teſte Fari-
63 nacio *quæſt.108.num.37.* in quo prohibetur fabricatio, venditio, reaptatio ſtilletti, baleſtrinæ, & archibuſietti: & in Hiſpania, teſte Bouadill.*politica lib.1.cap.13.nu.97.* & Didac.Perez *ordin,Caſtell.l b.8.tit.19.leg.51.gloſ. en Poblado*: in Cathalonia Cortiada *deciſ.71.num.27. poſt medium*: in Portugalia Benedic. Pereyra *de accademia ſiuè Republ. litteraria lib.3. de priuilegijs quæſt.13.num.481.* in Regno Siciliæ, vt inquit Muta *in pragmat.tit.41. de armis probibitis num.22.&.31.*

De iure communi non eſt licitum mercari,
64 & fabricare arma ſine Principis licentia, vt per rex. in *auth. de armis §.probibemus*, & per Bart.Io: de Plat. Plach. Scaglion. Marſil. Decian.Menoch.& alios inquit Farin. *dict.quæſt.108. num.35.* at de conſuetudine non ſeruatur,
65 niſi in locis exter indiuidua, & ſpecialis prohibitio, vt aduertit Farin. *ibid. num.36. & 37.* qui *in fine* ſubdit nunquam vidiſſe pœnam corporalem impoſitam prò ſola venditione, & reaptatione ſtilletti non obſtante *Bulla* Beati Pij Quinti.

Ordinando à detti Maeſtri, che debbano denunciare alla Corte chi gli portarà, ò hauerà portate tali armi ad acconciare.

Si non eſſet ſpecialitèr prouiſum circà huiuſmodi denunciationē, non eſſent de iure puniendi artifices non denunciantes: regula enim communis, & trita eſt, quod nemo tenetur reuelare delictum, ſeù delinquentem, vt eſt tex. in *leg. 1. §. ſi tibi ff. de condit. ob turp. cauſ.* Iaſ.Bald. Hoſtien. Diaz, Bertazol.Bonacoſſ.*loc.relatis* à Farinac.*quæſt.51. num.12.* ſed ſtante hac ſpeciali prouiſione artifices non poſſunt denunciationem abſque pœna ommittere ex ijs, quæ dicit Farin.*ibid. num.19.*

Chiunque ſaperà, che alcuno teneſſe.

Et hoc quoque exorbitat à iure communi,& fuit exequutum tempore meo contrà quemdam Leontium Cauponem in hoſpitio tigræ, ſed iſte non ſolum tacuit, ſed etiam occultauit in Cella Vinaria piſtolam breuioris menſuræ, & quod plus eſt, aliquando cum illa appenſa ad latus fuit viſus extrà hoſpitium.

In Regno Siciliæ adeſt pragmatica contrà
66 ſcientes, & non reuelantes eum, qui retinet hoc genus armorum, vt refert Ioſeph Ricc. *de publ.Iudic. in ſpecie quæſt.20. num.23. verſ. circà verò ſcoppettones*, & Muta *ad pragm. tit. 41. de armis num.21.*

Cap. XXIV. §. VI.

Li ſtilletti, pugnali corti, ò coltelli (non comprendendo coltelli da tagliar pane, i quali però ſiano ſpuntati, e non ſiano di maggior longhezza d'vn palmo) minori di trè palmi non ſpuntati ſono, e ſaranno aſſolutamente prohibiti à portarſi dentro à queſta legatione, come nella Bolla di Pio Quinto di ſan.mem. ſotto le pene impoſte di ſopra per gl'archibugetti, la qual pena hauerà luogo contro li priuilegiati, & anco Foraſtieri, e Viandanti ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſsima.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij IV. contrà deferentes archibuſiettos fuit à B.Pio V. extenſa ad deferentes, & retinentes ſtillettos, & cultros.*

2 *Sed non fuit vſu recepta reſpectu ad retentionem quoad pœnam corporalem.*

4 *Et nec reſpectu ad delationem quoad pœnam mortis, & confiſcationis bonorum.*

5 *Deferens pugionem fuit in Ciuitate Peruſij furca ſuſpenſus.*

Bannimenta non probibent retentionem ſtilletti, & in omnem caſum recipiunt interpretationem, quam recipit Bulla, num.3.

6 *Pragmatica contrà deferentes ſtillettos extat Neapoli.*

7 *Et comprehendit deferentes cultros duorum palmorum.*

1 BVlla Pij Quarti, in qua prohibetur delatio, & retentio archibuſietti, fuit per B. Pium V. *conſt.145. in ord.* extenſa ad deferentes, & retinentes ſtillettos, & cultros minores trium palmorum, ſed *dicta Bulla* non fuit vſu
2 recepta, quoad retentionem, ſaltem quoad pœnam corporalem Farin. *quæſt.108. num.41.*

Guaz-

Guazzin.*de confiſc. bonor. concluſ.13 ampl. 88. num.10.* & Conciol. *crimin. reſol.. verbo arma reſol.14.num.2.*

Bannimenta noſtra non faciunt mentionem
explicitam de retentione ſtilletti, ſed poteſt
dici quod comprehendant dictam retentio-
nem ex verbis, *come nella Bolla di Pio Quinto*,
dum enim ſe referunt *ad Bullam* cenſentur ap-
probare omnia contenta *in eadem Bulla*: atta-
men tenendum, quod prohibeant ſolum dela-
3 tionem cum eodem rigore, cum quo pro-
hibet Bulla, & in omnem caſum bānimenta in
hac parte non eſſent attendēda prout de Bulla
dicunt Farin. & alij Doctores citati.

Imò *prædicta Bulla* nec pro delatione fuit
vſu recepta quoad mortem, & confiſcationem
4 bonorum, vt ex Guazzin.Farin. & Baiard. di-
cit Conciol.*loc. cit. reſol.17. per tot.* quamuis
5 Peruſiæ deferens pugionem fuerit furca ſu-
ſpenſus, teſte Honded. *conſ 93. num.28. lib.2.*

Pragmaticam ſimilem prohibentem dela-
6 tionem ſtillettórum, et pugionum refert No-
uar. *pragm.14.de armis collect.6.num.3.* et Ricc.
7 *deciſ.122. par.1.* vbi quod dicta pragmatica
comprahendit eos, qui deferunt cultellos duo-
rum palmorum.

Cap. XXIV. §. VII.vſque ad XXIX.

Le piſtole di miſura d'oncie diciotto s'intendano prohibite à portarſi per la Città, nelle Chieſe, Caſtelli, & altri luoghi murati, e nelli mercati, e feſte di balli coperte, e cariche ſotto pena della morte.

§. 8. Et iſcoperte, però cariche, in detti luoghi ſono prohibite ſotto l'isteſſa pena, ſe la perſona ſarà ſolita far delitti, ò ſoſpetta di far male, e ſe non ſarà tale ſotto pena di cēto ſcudi, & dieci anni di galea.

§. 9. E chi nelli detti luoghi le porterà ſcariche, però con la ruota, ò acciarino sù al ſuo luogo, incòrrerà nella pena di cento ſcudi, e cinque anni di galea ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſsima.

§. 10. E chi le portarà cariche nel Contado, ò diſtretto fuori delle Chieſe, Caſtelli, mercati, luoghi murati, e feſte da balli caderà in pena di ſcudi 200. e della galea per cinque anni, ò dell'eſilio in luogo della galea.

§. 11. E ſcariche, però con la ruota, ò acciarino sù al ſuo luogo, caderà in pena di cento ſcudi, e di trè tratti di corda, ò della prigionia per vn meſe ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 12. L'archibugio longo à ruota, ò da acciarino ſarà prohibito portarſi carico nella Città, Chieſe, Caſtelli, & altri luoghi murati, mercati, e feſte da ballo ſotto pena della galea per dieci anni, da eſtenderſi ſino alla morte in perſona ſoſpetta, ad arbitrio come di ſopra.

§. 13. E ſe non ſarà carico, mà però con la ruota, ò acciarino sù al ſuo luogo di 200. ſcudi, e trè tratti di corda.

§. 14. Mà fuori della Città, e di detti luoghi ſarà prohibito il portarſi carico ſotto l'iſteſſa pena, e ſcarico, mà con la ruota, ò acciarino al ſuo luogo ſotto pena di ſcudi 50. e trè tratti di corda.

§. 15. L'archibugio da fuoco ſarà prohibito à portarſi carico dentro la Città, Chieſe, o Caſtelli, e luoghi murati, e sù le feſte, e mercati con la corda acceſa ſotto la pena di ſcudi 200. e trè tratti di corda.

§. 16. Mà ſe con la corda eſtinta ſotto la pena di ſcudi cento.

§. 17. Et nel Contado pure carico à Contadini ſotto pena di ſcudi 25. ò di trè tratti di corda.

§. 18. Dichiarando, che gl'archibugi, ò piſtole s'intendono cariche ad effetto della pena ordinaria, quando dentro vi ſarà la poluere con altra materia baſteuole ad occidere, ò che il delatore, ò còmpagno haueſſero tal materia in pronto, ancorche la ruota non ſia tirata ſù.

§. 19. Et quanto alla pena ſtraordinaria, quando ſi fuſſe ſemplicemente leuata la ruota, ò acciarino, mentre l'archibugio fuſſe carico dentro, la qual pena ſarà inferiore all'ordinaria poſta di ſopra ſecondo li caſi ad arbitrio di S. S.Illuſtriſſima.

§. 20. Dichiarando, che fuori della Citta, e luoghi ſottopoſti a queſta Legatione, non ſarà lecito à Foraſtieri portare nè le ſudette piſtole di miſura, nè archibugi longhi, quantunque da fuoco, nè altre qualſiuoglino armi di ſotto poſte, mà che ancor eſſi ſaranno puniti con le pene del preſente bando, eccettuando ſolo li foreſtieri veramente viandanti, e come à baſſo.

§. 21. Et perche Sua Signoria Illuſtriſſima non vuole, nè intende, che ne le piſtole, nè altre arme di ſopra ſpecificate da foraſtieri, quantunque anco viandanti ſiano portate dentro la Città; però dichiara eſpreſſamente, che ancor eſſi ſono compreſi ſotto l'iſteſſa prohibitione, e contrauenendo ſaranno puniti con le ſudette pene ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, & à fine, che non poſſino allegare, nè pretendere ignoranza, ordina à tutti l'Capitani, Gabellini, e Chiauieri delle Porte, che debbano notificare à tutti li foraſtieri la preſente prohibitione, e far laſciar le piſtole, e gl'archibugi, ò altr'armi alla Porta, doue entraranno per farle portare all'altra Porta, per la quale voranno vſcire, & ſe voleſſero reſtare in Bologna per qualche giorno le debbano conſegnare tutte riſpetto à gl'archibugi, ò piſtole ſcariche affatto, e con le ruote, ò acciarini tolti giù al Caponotaro del Torrone, che le reſtituerà, quando detti foraſtieri voranno partirſi, le quali all'hora nel iſteſſo modo detto di ſopra ſi doueranno portar alla Porta, per la quale voranno partire detti foraſtieri pur ſcariche, ſotto pena à detti Capitani, &c. di ſcudi cento.

§. 22. E l'iſteſſa pena incorreranno gl'Oſti, Tauernieri, Cameranti, & altri, doue alloggieranno detti foraſtieri, ſenon gli notificheranno la preſente prohibitione, e non portaranno, ò conſegnaranno dette armi come ſopra.

§. 23. E nondimeno li foraſtieri, auenga, che allegaſſero non eſſere ſtati auertiti, come di ſopra, ſe non laſcieranno le armi ſudette incorreranno nelle pene à ſudditi di ſopra impoſte ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 24. E chi abbaſſerà, ò ſcaricherà archibugio, ò piſtola, di qualunque ſorte, ſe bene non feriſe, ò non pigliaſſe fuoco caderà nelle pene reſpettiuamente poſte di ſopra ſotto al Capitolo dell'homicidio.

§. 25. Tutti quelli della Città, Contado, ò diſtretto di Bologna, quali haueranno hauuta licenza di portar archibugio tanto nell'andare, quando nel ritornare di fuori, mentre ſaranno nella Città doueranno portare detti archibugi ſcoperti, e ſcarichi ſenza ruota, ò acciarino.

§. 26. Et il ſimile fare nelli Caſtelli, & altri luoghi murati, nè poſſano rimettere la ruota, ne gl'acciarini sù gl'archibugi, nè caricarli ſe non dopò partiti da detti luoghi.

§. 27.

§. 27 Mà nelle Chieſe, ne Balli, e Mercati non li potranno portare etiam ſcarichi, e ſenza ruota, ò acciarino ſotto pena di ſcudi 50. e trè tratti di corda.

§. 28. Dichiarando, che qualſiuoglia priuilegio, ò licenza, che ſi haueſſe di portar armi, uon ſuffraghi maſsimamente riſpetto à gl'archibugi nelle Chieſe, feſte di balli, mercati, Caſtelli, & altri luoghi murati, anzi ſiano, e s'intendano nulle, grauando li Maſſari, e Meſtrali ſotto le pene impoſte à delatori di dette armi à denunciare. e pigliar quelli, che contrauerranno.

§. 29. E li Sonatori, e Padroni delle feſte, ò Capi de balli, ſubito che vedranno tal'armi, doueranno ceſsare, ò far che ſi reſti di ſonare ſotto l'iſteſse pene.

SVMMARIVM.

1 *Explicatur bannum armorum.*
2 *Rixæ occaſio datur de facili, vbi adeſt concurſus hominum.*
3 *Armorum delatio in loco, vbi adeſt hominũ concurſus, eſt mali exempli.*
4 *Arma ignea debent per Ciuitatem, & loca murata in eundo, & redeundo ferri ſine foccle, & vacua Bononiæ vigore bannimentorum, & Neapoli vigore pragmaticæ.*
5 Zuccar. deciſ. lucen.6.*dicit contrarium.*
6 *Sed non procedit ſtante banno.*
7 *Arma ignea deferri debent per Ciuitatem vacua: ſi ſunt ad vaginam, debent deferri ligata.*
8 *Ligatura debet eſſe talis, quæ ad libitum non poſſit diſſolui.*
9 *Archibuſium deferens onuſtum ex eo, quia non potuit exonerare non debet puniri.*
10 *Intellige vt explicatur hic.*
11 *Archibuſium accipiens è domo ſua, vel aliena, ſeu è manu alterius ad inſultandum corrixantẽ, & ſtatim reuertitur, non punitur.*
12 *Arma non debent deferri occulta.*
13 *Et quare, & nu.34.*
14 *Delinquere ſoliti habent contrà ſe præſumptionem.*
15 *Deferentes arma dicuntur habere malum animum.*
16 *Semel malus, ſemper malus.*
17 *Leuitas deferentis arma ad oſtentationẽ debet puniri ob contemptum legis.*
18 *Mitiùs tamen, & quare.*
19 *Deferens piſtolam exoneratam intùs Ciuitatem punitur pœna triremium: intellige ſi eſt intus onuſta, vel deferens habet promptam, & penès ſe munitionem.*
20 *Vel ſaltem continuò cum piſtola exonerata incederet in contemptum iuſtitiæ.*
21 *Deferens archibuſium non onuſtum debet aliqua pœna puniri.*
22 *Dummodò non ſit imperfectus.*
23 *Archibuſij quomodo debent deferri, adhoc, vt delatio ſit impunita.*
24 *Deferens arma ſine licentia contemnit ſuperiorem, & malum animum habere dicitur.*
25 *Maximè in loco populato.*
26 *Arma non probibita poſſunt deferri in Campanea.*
27 *Secùs intus habitatum, & in Patria.*
28 *Deferens archibuſium onuſtum intus, ſed cum rota dimiſſa per Ciuitatem Bononiæ fuit furca ſuſpenſus.*
29 *Archibuſius vulgo à miccio comprahenditur in banno, etiamſi non ſit facta mentio in ſpecie, & ità fuit deciſum.*
30 *Sed ad meliùs eſſe caſus eſt hic ſpecificatus.*
31 *Forenſes debent certiorari de banno armorum ad hoc, vt incurrant pœnam banni.*
32 *Caupones, quando non notificant debent teneri de armis illatis in hoſpitium remiſſiuè.*
33 *Archibuſiatam explodens aduerſus aliquem, qua pœna debeat teneri remiſſiuè.*
34 *Licentia deferendi arma debet eſſe expreſſa, & in ſcriptis.*
35 *Suffragatur conniuentibus oculis.*
36 *Etiamſi Officialis non habeat facultatem.*
37 *Licentia data pro ſe, & duobus ſocijs, quomodo intelligenda.*
38 *Et an ſocij poſſint incedere ſeparatim à principali remiſſiuè.*
39 *Archibuſius exoneratus, & ſine rota, ſeu acciarino habetur pro baculo.*
40 *Arma non poſſunt ferri ad præſentiam Poteſtatis.*
41 *Nec in Palatio Principis.*
42 *Intellige vt dicitur hic, & nu.* 45.
43 *Et nec in Eccleſia.*
44 *Non procedit hoc in delatione enſis.*
Arma ferri in tripudijs prohibetur, etiam in dominio Mediolanenſi nu. 47
46 *Armis ſpoliari in Eccleſia, an quis poſſit à Miniſtris fori Sæcularis remiſſiuè.*
48 *Arma in terra ad pedes multorum reperta cuius eſſe præſumantur, & an debeant omnes abſolui, vel condemnari ibidem.*
49 *Arma deferens ex priuilegio poteſt in quolibet loco etiam vetito deferre.*

Le piſtole di miſura d'oncie dicidotto s'intendono prohibite à portarſi per la Città, nelle Chieſe, Caſtelli, &c.

1 ADuerte, quod hic ſubintelligitur clauſula, non obſtante licentia, nam abſque licentia nemini licet deferre arma, vt fuit in principio huius capitali diſpoſitum, & ſic illi, qui habent licentiam, poſſunt deferre piſtolam exceptis locis in *hoc*.§. ſpecificatis, & ratio huiuſmodi exceptionis eſt, quia vbi ad
2 eſt concurſus hominum, de facili datur occaſio rixæ: & vlterius datur alijs anſa ſcandali,
3 & mali exempli, quod videtur innuere in ſimili ſanctione Muta *ad pragm.tit* 41.*de armis prohibitis num*.82.vide Didac-Perez.*ordin.Caſtell. lib.8.tit.19.leg.91.gloſ.en poblado*,& Bouadill. *politica lib.1.cap.13.num.97.*

Et ob hanc rationem Neapoli, vt hic, extat
4 ſancitum, quod arma ignea deferantur per Ciuitatem, & loca murata, tam in eundo: quàm in redeundo ſine fucile, & vacua, vt refert Nouar. *pragm.6.de armis collect.4.num.*1.
5 & vbi extat tale bannum, non iuuaret deciſio Zuccar.*dec.lucen.6.*quam refert Nouar. *loc.cit. num.6.*& Vaſſall.*grauam.323.num.* 6. dicentis licere deferre arma per Ciuitatem in diſceſſu,
6 etenim, ſi ſunt ad ignem, debent deferri va-
7 cua, & ſi ſunt ad vaginam, debent deferri ligata ad tex.in *cap.1.§. mercator negotiandi cauſa tit.de pace tenen.in feud.*Iaſ.Bald.Alex. Corrad.Plach. & alij relati à Bouadilla *politica lib.1.cap.13.nu.71.*& Baiard. Decian.Menoch. Farin.*locis relatis* à Conciol.*crim.reſol.1. verbo*
8 *arma num.*1. qui ait, quod tunc ligatura debet eſſe talis, quæ ad libitum non poſſit diſſolui,& hoc aduertit etiam Borell.de *magiſtr.lib.3.cap.17.nu.*38. aduertendum tamen, quod Zuccar. *loco citat.*firmat concluſionem in terminis Iuris communis, nam tempore, quo Ruſticus fuit captus non erat publicatum edictum, quo prohibebatur delatio armorum intus Ciuitatem: innuens quod contrarium fuiſſet deciſum, ſi fuiſſet publicatum, prout poſt lex dies à die capturæ fuit publicatum præfatum edictum prohibitorium.

Fallit tamen regula pluribus modis, primo
9 quando is, qui dum intrat redeundo Ciuitatem, ſeu Terram, aſportat ſcopettam onuſtam,eo quia illam exonerare non valuit,puta quia punctulus non ſubſiſtebat,vel quia fucile erat aqua vel alitèr labefactum, vel ex legitima aliqua cauſa,vt dicit Nouar. *loco cit. nu.*5. qui ita fuiſſe iudicatum refert *ibidem*. Verum
10 qui poteſt leuare,& auferre cartellam, ſeu roram, & fucile è canna, debet hoc modo ſe, & Cutiam cautelare, alias non eſſet abſque omni culpa.

Secundò fallit in eo, qui per momentum arma defert per Ciuitatem, nam delatio ſi ſit momentanea non attenditur, puta quod quis ad inſultandum inimicum accipiat archibu-
11 ſium de domo ſua, vel aliena, & cum illo vadit extra domum, ſed ſtatim reuertitur, vt ex Bertazol. Baiard. Farinac. Guazzin. Ball. D. Maſſin.Andreol.firmat Conciol. *crim.reſol.*16. *num.1.verbo arma*, ſed circa hoc vide quod dixi *hoc capitulo* §.1.*num.*46.& 47.

Tertio fallit in eo,qui in impetu rixæ arma accipit è manu alterius, Caball.*crim. reſol.* 62. *in fine*.

Quartò fallit in eo, qui exit è domo cum armis ad ſedandum rumorem in ſtrata publica Bertazol. *conſ.* 132. & ex eo Ballus *var. lib.* 4. *qu.3.nu.*56.

Coperte.

Et his verbis videtur improbari ratio ſcan-
12 dali, & mali exempli per nos proximè adducta, ſed meo credere non improbatur illa, at perniciosior habetur alia, ex qua poteſt oriri,
13 & deriuari proditio, & non præcautio reſpectu aliorum, qui ex occultatione armorum poſſunt de facili venire ad contentionem, ad quam non venirent, ſi viderent arma, & proptereà à Pio Quarto in *Bulla* 49. & à B. Pio Quinto in *Bulla* 145. arma, quæ occulto deferri poſſunt, dicuntur eſſe ad necem inferendam aptiora, & ferè ineuitabilia.

Se la perſona ſarà ſolita à far delitti, ò ſoſpetta di far male.

Optima eſt hæc diſtinctio, nam ſoliti de-
14 linquere ſemper habent contra ſe præſumptionem, vt per tex.in *l.ſi cui* §.1. *ff. de accuſat. & in l. non omnes* §. *à barbaris ff.de re militar.* inquit Farin.*quæſt.*23. *num.*20.& ideò ſiuè deferant arma abſcondita, ſiuè eadem deferant
15 viſibilia, ſemper dicuntur habere malum animum,quia ſemel malus ſemper præſumitur in
16 futurum eſſe talis *cap. ſemel malus* vbi gloſ.& Dyn.*de reg.Iur. in 6.leg.2 ff.de ſenat. & d.*§. *à Barbaris* cum alijs Iuribus relatis à Farin. *loco citato num.* 21. Alij verò, qui non ſunt ſoliti delinquere, ſolùm præſumuntur habere malum animum,ſi arma deferant abſcondita, non verò ſi habeant viſibilia, quia illa viſibitas oſtendit potiùs leuitatem, & oſtentationem, quam prauitatem animi deferentis; &
17 iſta leuitas debet puniri propter contemptum
18 legis,ſed mitiùs, quia non concurrit,nec vnitur cum contemptu etiam animus lædendi alium vt innuit Taſſonus *de antefato verſ.* 12. *obſeru.1.num.*128.& facit etiam Bouadill.*politica lib.1.cap.13. num.* 119. ſed ad propoſitum noſtrum magis facit tex. *in cap.* 1.§. *mercator* nego-

negociandi de pace tenenda eiuſque violatoribus in feud.

Aduertendum obiter, quod rixoſis, manu promptis, & ſolitis delinquere, non debet dari licentia deferendi arma, imò quandoque ipſi compelluntur dare fideiuſſorem de non deferendo arma, vt dicit Caluin. de *æquitat. par.2. cap.129. ſub num.30. verſ.ex qua concluſione*, qui ſubdit *num.31.* quod pœna talis fideiuſſionis non incurritur, ſi prohibitus deferat arma in itinere, et in villis, et quod ita fuit per Senatum deciſum *die 18. Iunij 1629.* ad fauorem cuiuſdam fideiuſſoris, qui cum principale promiſerat illum non delaturum arma.

Chi nelli detti luoghi le porterà ſcariche, però con la ruota, ò acciarino sù al ſuo luogo.

Debet ſuppleri *iſte* §. nempè, vt intelliga-
19 tur procedere, quando piſtola eſſet intùs onuſta, tunc enim intraret pœna triremium, quia de facili poteſt eleuari rota, & poni puluis in focone, & propter iſtam facilitatem, & potentiam tedendi arma ad actum offenſionis deferens debet tali pœna puniri, aliàs enim eſſet diſpoſitio nimis rigoroſa, & ferè iniqua, niſi ſaltem ſupponatur, quod deferens talem piſtolam habeat penès ſe puluerem, & pilas plumbeas, & quidem ità explicant bannimenta *inferius* §.18. vel debet intelligi, vt procedat, quando, vt plurimùm quis incederet
20 per loca vetita cum armis vacuis, & diſcaricatis, quia tunc continua, & affectata delatio redoleret contemptum iuſtitiæ, & legis, & propter dictum contemptum, deferens eſſet puniendus Decian. *tract.crim.lib.8.cap.3.num.56.* Farin. *qu.108.num.84.* Vrſell. *exam.apum concl.143.num.85.* Menoch. *de arbitr. caſ.394. num.31. in add.* Conciol. *crim.reſol.verbo arma reſol.1.num.2.* & Bouadill. *politica lib.1.cap.13. num.71.*

Verum quod indiſtinctè deferens archi-
21 buſium non onuſtum, debeat aliqua pœna puniri, ait Vrſell. *examen apum concl.143.num.86.litt.A.* & admittit etiam Conciol. *loc. cit. reſol. 15. num.1.* (dummodo archibuſius non
22 ſit imperfectus) & eo magis ſi eſſet onuſtus cum ſolo puluere abſque pilis plumbeis Thor. *Cod.rer.iudic.caſ.60.num.173.* Ad effectum igitur, quod huiuſmodi arma ignea poſſint deferri impunè per Ciuitatem, & loca mutata
23 ad vendendum, reaptandum, & ſimilem alium caſum, debent eſſe abſque focile, incompta, & abſque nitrati pulueris, & glandum munimine, vt in terminis *pragm. Regni Neapolis* ait D.Carol. Petra *Magn.Cur. ritu 68.nu.4.* & ſubdit eſſe *dictam pragm.* conformem Iuri communi, prout dicunt Bertazol. *conſ.74.nu.12. lib.1.* & Danza *de pugna Doctor. tom.1. tit. de remiſſ. cauſ. cap.3.*

Chi le porterà cariche nel Contado, ò diſtretto.

Supple ſine licentia legitima, nam qui non habet licentiam, & audet deferre arma, non
24 ſolum contemnit ſuperiorem, eiuſque legem ad tradita per Taſſonum *de antefat.verſ.12.obſeru.1.num. 128.* ſed præſumitur etiam cum malo animo, & mala intentione deferre, ma-
25 ximè in loco populato, Bouadill. *politica lib. 1.cap.13.num.98.* qui citat Didac.Perez. *ordin. Caſtell.lib.8.tit.19.leg.51.gloſa en plobado*: & quod deferens arma regulariter præſumatur habere malum animum, & contra eundem oriatur inditium, firmant Ricc. *deciſ.19.num. 2. part. 3.* Viu. *deciſ.* 282. & Nouar. *collect. ad pragmatic. de armis rubric. collect. 1. num.10.*

Dicit Nouar. *Vaſſall.grau.323.num.5.* quod extrà habitatum licitum eſt deferre arma non
26 prohibita à pragmatica, quia quando quis vadit in campaneam, & ſic extra habitatum, licitè arma defert *l.1.ff.ad leg.Iul:de vi public.* Bertazol. *conſ.crim.46.* Graſſ. *Cleric. effect.20. num.23.* ſubdens, quod intus habitatum, &
27 præſertim in Patria propria nemo poteſt arma portare: debet tamen intelligi de armis, quæ poſſunt deferri ex permiſſione expreſſa, vel tacita Principis, nàm ſine licentia hodiè nullum genus armorum permittitur ad tex. in *l.armorum ff.de verb.ſignif.* §. *prohibemus Auth. de armis clem.1.* §. *quia verò de ſtatu monach.* vbi gloſ. *verbo arma.*

L'archibuggio longo à ruota, &c. da eſtenderſi ſino alla morte in perſona ſuſpetta.

Scio quod aliquando fuit extenſum arbitriũ vſque ab mortem incluſiuè contrà quen-
28 dam famulum repertum per Ciuitatem incedentem cum archibuſio onuſto intùs; ſed cum rota dimiſſa vulgo *Scroccata*, & fuit magna reſolutio, quia ex proceſſu non reſultabat de mala qualitate eiuſdem.

Fuit dubitatum alias, an in prohibitione facta de archibuſio ad rotam compræhendatur etiam archibuſius, vt vulgo dicitur *à miccio*, ratio dubitandi eſt, quia delatio archibuſij ad rotam maiorem meretur pœnam, tùm quia frequentior, tùm quia poteſt celari, præſertim de nocte, tùm quia expeditior, & noſtris temporibus plus damni affert, vt ex Bertazol. *conſ.308.num.9.lib. 2.* inquit Muta *ad pragmat. tit.41.de armis prohibitis n.39.* Verum dic, quod ex mente legislatoris debet compręhendi, militat enim eadem ratio prohibitionis, & ideò
29 in facti contingentia ita fuit affirmatiuè deciſum in Audientia Apuliæ, vt refert Nouar. *pragmat.6.de armis collect.4.num.4.* At ad eui-
30 tandum controuerſiam etiam hic caſus in ſpe-

cie

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cie fuit in noſtris bannimentis comprehenſus, vt habetur §.15.& quidem benè, quia ex Salyc.& Soec.& Ballis Muta *loco citato in fine*, ſentit poſſe ex hoc minorari pœnam.

Li Capitani, Gabellini, e Chiauieri delle porte debbano notificare à tutti li foraſtieri la preſente prohibitione.

Concordant bannimenta Vrbis, de quibus
31 Farin.*quæſt.*108.*num*.20. debent enim certiorari forenſes ad hoc, vt incurrant pœnam rigoroſiorem, & maiorem ea, quæ intraret de Iure communi, de qua quæſtione agunt Menoch. Cephal. Bertazol. & alij de quibus Farin.*d.quæſt.*108.*num*.17.Caluin.*de æquitate lib.* 2.*cap.*129.*num*.28. & Carol. Ant. de Luca *in add.*ad Vinc.de Franch.*deciſ.*521.*num*.2.Vide quæ dixi *hoc tit.*§.2.*num*.25. *& ſeqq.* & vide, quæ dicit Muta *pragmat. tit.*41.*de armis prohibitis num*.14. *& ſeqq.* qui ait quod forenſes, qui veniunt de longinquis partibus, in quibus talia ſtatuta non vigerent, excuſandi venirent, præſertim quoad pœnam corporalem, & citat, Cardinalem in *clem*.1. *in* 6. *quæſt. de ſtatu Monachor.* Decian. *lib*.4. *cap*.3. *num*. 34. *tract.crim.*Menoch.*conſ.*74.*vol*.1.Cephal.*conſ.* 350. *lib*.3. replicato *in* 5. *conſ.*720. Bertazol. *conſil.crimin.*308.*& conſil.*461. *num*.1. *& ſeq. lib*. 2. *& conſil.* 46. *num*. 11. *& conſil.* 173. *num*.3.*& ſeq.lib*.1. Bolognett.*conſ.*25. *num*.9. *& ſeq.* vel ſaltem mitius ſunt puniendi ſecundum Petrum de Rauèna in *tract.de conſuetud. num*.202.Bonacoſſ. *quæſt.crim. verbo de armis* Baiard.ad Clar. *quæſt.*82 *num*.76. Imò videtur Muta innuere, quod etiam certiorati à Cuſtodibus Portarum venirent excuſandi in aliquo, ſi ſine dolo introiſſent. Vide eum *ibid.*& vide, quæ dicit *num*.84.

L'iſteſſa pena incorreranno gl'Oſti, Tauernieri, Cameranti &c. ſe non notificheranno.

Faciunt ad extornatum *iſtius* §. quæ dixi
32 *hoc tit.*§.2.*num*.47. ex doctrina Roueſchal.in *add.*ad Bald.*conſ.*382.*lib*.5. recurras ad ea.

Chi abbaſſerà, ò ſcaricarà archibugio.

Vide, quæ diffuſè dixi de hac materia in
33 *cap*.7.*de homicidio* §.12. *per totum*. Etenim fruſtrà hic repeterentur.

Tutti quelli, che haueranno hauuta licenza di portar archibugio &c. mentre ſaranno nella Città, li doueranno portar ſcoperti, ſcarichi, ſenza ruota, ò acciarino.

Viſibilitas archibuſij,& aliorum armorum multis inconuenientibus obuiat, vt dixi *ſuprà num*.12. *&* 13. & idem operatur id, quod diſponitur circà diſuitationem rotæ, ſeù plaſtræ acciarini, debent enim leuari è canna plaſtræ, ſeù, vt vulgò dicitur, *la cartella*, quia non poſſunt ſic de facili, & pauco momento temporis reaptari ad malum.

Sed an copulatiuè requiratur, quod fiſtula archibuſij ſit vacua, hoc eſt ſine puluere, & pilis? dic, quod ſic ex diſpoſitione facta in §.18.*&* 19.*&* §.26.

Aduerrendum,quod licentia debet eſſe ex-
34 preſſa, & in ſcriptis, ſecundum Menoch. Decian. locis relatis per Bouadillam *politica lib*. 1. *cap*.13. *num*.99. *litt.G.*at quod etiam diſſimulatione cenſeatur data, & ſuffragetur, ait Borell. *conſ.*45.*num*.25. Giurb.*conſ.*63.*nu*.23. & Ioſeph Riccius *de publ.Iudic.in ſpecie quæſt.* 20.*num*.17. & Borell. *de Magiſtr. lib*.3. *cap*.17. *num*.37. ait ſuffragari permiſſionem factam
35 ab Officiali conniuentibus oculis, etiamſi
36 Officialis expreſsè dare non poſſit, & citat Bald.Roman. & Marſil.

Et quando eſt data prò ſe, & duobus ſo-
37 cijs, amicis, ſeù familiaribus, an intelligatur data prò defenſione ſuæ perſonæ tantum, vel quod illi poſſint arma ad eorum libitum deferre? tradit Farin.*conſ.*45. *num*.4.40. *& ſeqq. lib*.1. & remiſsiuè Conciol.*crim.reſol.verbo arma reſol.*23.*num*.6.

Et an dicti ſocij poſſint deferre, etiam ſi
38 incedant ſeparatim à principali? ponit hoc Farin.*conſ.*45.*per tot.* & remiſsiuè D.Maſsin. *de confiſcat.bonor.quæſt.*8.*num*.11.

Nelle Chieſe, balli, e mercati non li potranno portare etiam ſcarichi, e ſenza ruota, o accarino.

Etenim in iſtis locis non eſt permiſſum alicui, etiam ſi habeat licentiam, deferre arma, & deferens de facto dicitur abuti armis, & licentia, vt per tex. in *cap*.1. §.*ſi quis ruſticus de pace tenen.verbo ad palatium*, & Angel. in *l. armatos in fine ff.de vi publica* dicit Paris de Puteo in *tract. de ſindic. verbo notorium Iudici num*.8. & ſequitur Criſpolt. *de priuileg. milit. priuil*.8.qui ait eſſe de iure, vt corà Magiſtratu, ſeù Iudice eiuſque Palatijs, & etiam in

locis,

locis, vbi multitudo hominum confluit nec
milites poſſint deſerre arma.
Ex huius §. diſpoſitione apparet, quod
prohibitio habet fundamentum in ratione
ſcandali,& mali exempli,& in cultu Dei,quia
alias arma exonerata poſſent dici, & haberi
39 pro ſimplicibus baculis, & quidem ſi vetatur
40 acceſſus cum armis ad præſentiam poteſtatis,
vt obſeruat gloſ.in *l.qui dolo ff.ad leg.Iul.de vi
publ.*Marſil. *pract. crim.§. pro complemento nu.*
7.Viu.*deciſ.*287.Afflict.*Conſtit.Regni intentio-
nis noſtrę num.*14.& his relatis D.Carolus Pe-
tra *ritu* 8.*num.*13. & vetatur acceſſus cum ar-
41 mis ad Palatium Principis, vt eſt tex.in *d.cap.
1.§.ſi quis ruſticus verſ. ad palatium tit.de pace
tenend.in feud.*Corrad. *templ.omn. Iudic. lib.*1.
verbo arma probibet, qui plures allegat con-
42 cordantes, & Farin.*quęſt.*108.*nu.*45.*& ſeqq.*
& D.Sabellus in *ſumma §. arma num.*4. & Bo-
rell. *de Magiſtr. lib.*3. *c.*17.*n.*43.qui tamen ait
hoc non ſeruari, niſi in inquiſito de aliquo
maleficio,de qua conſuetudine teſtatur, etiam
Farin.quem refert,& ſequitur Muta *ad pragm.
tit.*41.*de armis probibitis n.*12.vtriq; cum maiori
43 ratione debet eſſe prohibitus acceſſus cum
44 armis ad Eccleſiam, quamuis quoad enſem
nullibi ſit in vſu, ad tradita per Matthæù *de
re crim.contron.*19.*num.*15. vide D.Petram *loc.
cit.*& Taſſonum *de antefacto verſ.* 7. *obſeru.*3.
45 *num.*68. vbi tamen ait quod Neapoli permit-
titur acceſſus cum armis ad Collaterale
Concilium, & Palatium Proregis, et reddit
rationem talis permiſſionis. Sed an deferens
arma prohibita in Eccleſia poſſit armis ſpo-
46 liari à Miniſtris fori ſæcularis? vide Cortia-
dam, et Doctores per eum relatos *deciſ.* 72.
*num.*6.7.*&* 8. et vide, quæ dixi ego, in *cap.*5.
§.1.*num.*40. *& ſeqq.* et vide, quæ dicit D.Sa-
bellus in *ſumma* §. *Iudex num.*28. *&* §.*arma
num.*18.
De prohibitione deferendi arma ignea,
ſeù haſtilia in tripudijs, agit Caluin. *de ęqui-
tate lib.*2.*cap.*129.*in princip.* vbi extare in do-
47 minio Mediolanenſi huiuſmodi proclama,
teſtatur, et multa pulchra *ibidem* dicit circà
materiam armorum, quæ per te videre po-
teris.
Quid ſi deferens arma in tripudijs ad ad-
uentum birruariorum proijciat arma in ter-
ram, et ex hominum multitudine,et confu-
48 ſione nequeat ſciri à quo, ſeù quibus fuerint
proiecta? agit de hac quæſtione poſt alios,
quos citat, Caluin. *d.cap.*129. *per tot.* et dicit
quod Iudex ad detegendos veros delinquen-
tes debet proſpicere, an penès aliquem, ſeù
aliquos ex exiſtentibus in Tripudio reperian-
tur claues ſclopulorum, globuli plumbei, ac
nitratus puluis, et an claues, et globuli ada-
ptentur ſclopulis in terra repertis, et quoad
alia arma debet proſpicere,an penès aliquem
reperiatur vagina, vel aliud ſignum, et ſtatim
eos ſeparatim interroget &c. quod ſi adhi-
bitis diligentijs non reperiuntur veri delin-
quentes,tunc diſtinguit,dicendo,quod ſi adeſt hominum multitudo,debent omnes ratione incertitudinis abſolui, quia tutius eſt nocentem abſoluere, quam innocentem condemnare, *vulgatis Iuribus*; nec vt aliqui dicunt,& pręſertim Caball.Menoch. Decian. Chriſtinæus, Baiard. ad Clar.locis relatis à D. Sabello in *ſumma §. arma num.*2. debent condemnari pecunialitèr, ſeù alia pœna extraordinaria,quia verior eſt opiniò gloſæ, et Bart.in *leg.*1. §.*ſinè autem ff.ſi quadrup.pauper.*dicentium neminem eſſe puniendum, quando incertum eſt, quis ex duobus exceſſerit.

Si verò non adeſt hominum multitudo, arma reperta ad pedes præſumuntur eſſe eorum, qui adſtant, & citat Bald. et Menoch. quod eſt verum, ſi, prout Caluin.*ibid num.*25. explicat, tot ſint ſcopuli, quot ſunt perſonæ, quia tunc ceſſat incertitudo ex præſumptione, quod vnuſquiſque ſuum ſcopulum deferret, et citat Decian. *tract. crim. lib.*8. *cap.*4. *num.*12. Sed quia Decian. *ibid.* loquitur de repertione vnius gladij ad pedes vnius perſonæ: et etiam quia poteſt dari caſus, prout paſsim videmus, quod vnus deferat duos, aut tres ſcopulos, non poſſum adhærere opinioni Caluini, et teneo potiùs cum Pereyra *de accademia lib.*3.*quæſt.*13.*num.*484. Farin. *quæſt.*108. *num.*158.& Decian. *dict. num.*12. quod ſolum poteſt deueniri ad condemnationem, quandò arma reperiuntur ad pedes vnius, qui neſcit demonſtrare, quis arma ibi poſuerit, & nec veriſimilem affert rationem, quod ipſe illa non habuerit, imò cum iſto caſu procedatur ex præſumptione recederem à pœna ordinaria Edicti prout ex Sanfęlie. *deciſ.*256. inquit D.Sabellus in *ſumma* §.*arma num.*2. *verſ. ſi autem*, verum Muta *ad pragmat.tit.*41.*de armis probibitis num.*87.*& ſeq.*ait,quod vbi gladius repertus in terra ſit proximior vni,quam alteri, tunc ille vnus ſolus punietur ex doctrina Tancredi de Corneto, & Io: de Platea in §. *item lex Iulia il ſecondo col.*3. *Inſt. de publ. Iudic.*& Gandini*tit.de multis quæſtionibus de pœnis num.*8. & ità determinatum fuiſſe dicit ex Alberic. *de ſtatutis par.*2.*quæſt.*121.Sed Albericus *ibid.* dicit quod fuit determinatum, quod omnes teneantur, vt vno ſoluente alij euadant liberi:ipſe tamen tenet quod propter incertitudinem omnes debent liberari.

Qualſiuoglia priuilegio, o licenza,che haueſſe di portar armi non ſuffraghi maſsimamente riſpetto all'archibugi nelle Chieſe, feſte di balli, mercati, Caſtelli, & altri luoghi murati.

Quid ſi expreſsè concedatur à Superiore, vt poſſint deferri in dictis locis? dic quod non eſſent nullæ huiuſmodi licentiæ, & ſuffragaren-

rentur; ſolum enim hic cauetur, quod in licentia generali non veniat faculras deferendi in dictis locis expræſsè ſpecificatis, & exceptuatis.

Quod ſi non eſſet hic expręſsè di-
49 ctum, fortè deferentes arma ex priuilegio poſſent ea deferre etiam in locis hic nominatis ex adductis per Rouit. in *pragm.4.de armis à num. 14. vſque in finem*, & per Capiblanc. *de Baron. pragm.3. num.31. & ſeq.* Contrarium ramen eſſet tenendum ex doctrina Io: de Platea in §. *item lex Iulia il ſecondo num.9. Inſt. de public. Iudic.* vbi firmat quod habens licentiam portandi arma, non poteſt deferre arma offenſibilia apud iudicium, nec in concione Congregatorum, ſeù Conuentu Scholarium *l. qui dolo §. item qui cum telo ff. ad leg. Iul. de vi publ.* vbi Angel. de Peruſio, & hoc idem ex Soccino *regul. 48. fallent.7.* vult D. Sabellus in *ſumma §. arma num. 6.*

Cap XXIV. §. XXX. vſque ad §. XXXII.

Le altre armi offenſiue prohibite ſenza licenza à portarſi per la Città, e per il Contado, & diſtretto, & altri luoghi ſoggetti à queſta Legatione, ſono le infraſcritte. Spade, pugnali longhi da gallone, ſtorte, o ſcimitarre, coltelli longhi vn palmo, o più, ſchioppi da fuoco, mazze, piombarole, partegiane, ſpiedi inhaſtati, e qualunque altre armi in haſta, o vero atte à ferire, le quali non ſi potranno portare per la Città ſenza licenza ſotto pena della perdita delle armi, e di ſcudi 25. d'oro, e di trè tratti di corda, e per il Contado ſotto pena della perdita delle armi, e di ſcudi 25. d'oro.

§. 31. E di più nelle Chieſe indiſtintamente, e per la Città ſola, e per il tempo di notte ſolamente s'intenderanno armi anco li baſtoni, ſaſsi, martelli, li quali s'intenderanno pur anche prohibite come è detto di ſopra ſolamente ſotto pena di ſcudi 25. d'oro, e di trè tratti di corda.

§. 32. S' intenderanno prohibiti à portarſi ſenza licenza, come di ſopra per la Città, & altri luoghi ſoggetti à queſta Legatione la manopola, rotella, zucchetto, giacco, e qualunque altre arme defenſiue, ſotto pena della perdita delle armi, & di ſcudi venticinque d'oro, & di più riſpetto alla Città anco di trè tratti di corda.

SVMMARIVM.

1 *Armorum offenſibilum, & defenſibilium ſpecies enumerantur in bannimentis.*
2 *Enſis inter arma offenſibilia obtinet primum locum*
3 *Eius inuentores Hiſpani ſecundum* Bouadillam: *Romani ſecundum alios.*
4 *Comtrahendit omnes ſpecies armorum propter ſimilitudinem, & figuram.*
5 *Eſt arma nobilium.*
6 *Nobilibus non prohibetur.*
7 *Et Nobiles abſque licentia enſem deferunt.*
8 *Etiã famuli in multis Ciuitatibus hic recenſitis.*
9 *Nobiles poſſunt omnia arma deferre.*
10 *Contrarium.*
11 *Reſtringitur enim facultas ad ſolos enſes.*
12 *Baculi, ſaxa, ligones, &c. habentur pro armis ſecuta offenſione dumtaxat ſecundum ius commune.*
Contrarium ſecundum Bannimenta ibid.
13 *Arma venenata exigunt maiorem penam.*
14 *Sed debet conſtare de qualitate veneni, & quomodo remiſſiuè.*
15 *Arma applicantur fiſco de Iure: ſed de conſuetudiae applicantur Baroncellis, adhoc, vt fiant magis diligentes in perquirendo, & capturando eos, qui arma deferunt.*

1 ENumerantur hic ſpecies armorum offenſibilium, & defenſibilium.
Inter arma offenſibilia primum locum ob-
2 tinet enſis, cuius inuentores ſecundum Bouadillam in *politica lib.1.cap.13.num. 60* fuerunt
3 Hiſpani: alij hoc inuentum tribuunt Romanis, vt inquit idem Bouadilla *loc. cit.* & meritò primum locum obtinet, quia enſis comprę‑
4 hendit omnes ſpecies armorum propter ſimilitudinem, & figuram, quam habet ad multas virtutes, vt dicit Bouadilla *loco citat.* vide eum, & Laur. Matthæu *de re crim. controu. 19. n.15.* & Corrad. *templ. omn. Iudic. part. 3. de prouocato concl.85.num.4. & ſeqq.*
5 Vlterius enſis eſt arma Nobilium, & quoad eos non videtur eſſe de genere armorum
6 prohibitorum, vt ait Nouar. *Vaſſall.grau.323.*
7 *num.3.* & ideò poſſunt abſque licentia enſem
8 deferre, prout de Ciuitate Neapoli, Luceriæ,
& Tro-

Digitized by Google

& Troiæ teſtatur Nouar. *loco cit. num. 3. & 4.*
& quoad Ciuitatem Neapolis etiam Rouit.
pragm. 4. de armis num. 25. & in Gallia Rebuff.
l. armorum verſ. 7. ff. de verbor. ſignific. quem re-
fert Rouit. *ibidem*. Quod eſt verum, quoad
enſes, non verò quoad alia arma, quia licet
9 multi Doctores deſumant ad fauorem nobi-
lium argumentum ex tex. *cap. 1. §. ſi quis ruſti-
cus de pace tenend.* vt ex Rebuff. Luc. de Penna,
Rainand. aduertunt Nouar. *loco citat. num. 4.*
& Borel. *de magiſtr. lib. 3. cap. 17. num. 9.* Contra-
10 rium tamen volunt Tiraquell. Menoch. Plach.
locis relatis per Borell. *num. 10.* & idem dicit
D. Sabell. *in ſumma §. arma num. 5.* ſed Nouar.
11 *loco cit. num. 4.* conciliat contrarietatem, vt
prima opinio procedat quoad enſes; ſecunda
vero quoad alia genera armorum.

Dixi ſuprà, quod baculi, ſaxa, ligones,
12 ſecures, pilæ plumbeæ, ferramenta apta ad
artes, & huiuſmodi, veniunt appellatione
armorum, quando ex his ſequuta fuerit offen-
ſio, at hic ſancitur prædicta comprehendi
ſub appellatione armorum, quando deferun-
tur in Eccleſia, ſeu per Ciuitatem de nocte,
& ideò inuentus in Eccleſia de die, vel de no-
cte, & per Ciuitatem de nocte cum ſaxis, ba-
culo, &c. poteſt puniri, etiamſi nil mali fuerit
cum illis patratum.

Aduertendum, quod ſi hæc enumerata ar-
13 ma, ſeù alia eſſent venenata, grauiorem exi-
gerent pœnam, vt ex Plach. Menoch. Guazz.
Decian. & alijs firmat Conciol. *crim. reſolut 9.
num. 2.* & ex Barbar. Afflict. Corta, Boniom.
Decian. Claud. ad Bertazol. Bonacoſſa, inquit
Muta ad *pragm. tit. 41. num. 49.* & idem ex Me-
noch. D. Sabellus in *ſumma §. arma n. 6.*

At de qualitate veneni debet conſtare per
14 Chirurgos, Medicos, et Peritos, vt ex Guazz.
reor. def. 4. cap. 6. per tot. & cap. 8. num. 5. ſubdit
Conciol. *d. reſol. 9. num. 3.*

Sotto pena della perdita del-l'armi.

De Iure arma applicantur Fiſco, ſed de
conſuetudine hodiè illa ſibi approprient Ba-
15 roncelli, vt diximus *ſuprà*, & forſan hoc fuit
introductum ad animandum Birruarios ad
huiuſmodi inuentiones, & capturas, vt benè
aduertit Bouadill. *politica lib. 1. cap. 13. nu. 112.*
vbi Iura, & Doctores allegat in *margine litt.
D.* & hoc comprobatur ex traditis à Muta ad
*pragmat. tit. 41. de armis prohibitis numer. 44.
& ſeqq.*

Cap. XXIV. §. XXXIII. vſq; ad XXXXVI.

Si eccettuano però dalla prohibitione del portar armi li ſotto ſcritti, li quali potranno portare ſolamente la Spada ſenza altre armi offenſiue, o defenſiue per tutto il giorno, e di notte come à baſſo.

Li Signori Antiani, e loro famiglia, che veramente ſtarà al loro ſeruitio.

Li Signori Tribuni della Plebe con vn Seruitore per ciaſcuno, che di più porti l'alabarda ſecondo il ſolito.

Li Signori Maſſari di Collegio per la loro perſona ſolamente.

Li Signori Senatori con trè Seruitori per ciaſcuno.

Li Signori Rettori, e Priori dello ſtudio, & il Signore Rettore del Collegio di Spagna con due Seruitori per ciaſcuno.

Li due Sindici dello ſtudio per le loro perſone ſolamente.

Li Signori Auditori dell'Illuſtriſsimo Legato, Reuerendiſs. Vice-Legato, o Gouernatore con due Seruitori per ciaſcuno.

Li Signori Auditori di Rota con due Seruitori per ciaſcuno.

Il Signore Podeſtà con la ſua famiglia.

Li Signori Dottori di Collegio Legiſti, & Artiſti con vn Seruitore per ciaſcuno.

Il Signore Giudice della Mercantia, & il Rettore dell'arte della Lana per le perſone loro con vn Seruitore per ciaſcuno.

Il Signore Depoſitario della Camera di Bologna pro tempore con due Seruitori.

Gl'Officiali delle Bollette, & Eſſecutori del loro officio.

Li Datieri, & Appaltatori tanto delli Datij della Città di Bologna, quanto di Roma, e loro Eſſecutori, quali ſaranno deſcritti nella notula ſottoſcritta da Sua Signoria Illuſtriſsima.

Gl'Officiali della Banca de' Soldati per le loro perſone ſolamente.

Li Capitani delle Porte della Città.

Li Conti, e Caualieri priuilegiati per le loro perſone ſolamente, purche ſiano nobili, e viuano Caualereſcamente, e non facciano eſſercitio mecanico, e li loro priuilegi altre volte ſiano ſtati preſentati, & admeſſi, altrimente nō concorrendo le predette qualità non gli ſuffragaranno.

Li Conſiglieri dello ſtudio.

Li Procuratori rotulati, e li Notari del Ciuile di Sua Signoria Illuſtriſſima.

Dichiarando, che li Seruitori ſudetti non goderanno del priuilegio della ſudetta conceſſione, ſe effettualmente non ſeruiranno in Caſa, e non ſaranno inſieme ſalariati dalli ſudetti, e di più dati in nota nella Cancellaria di Sua Signoria Illuſtriſſima, tanto riſpetto à preſenti Seruitori, quanto à quelli, che ſaranno per l'auenire pigliati à ſeruigi de' ſudetti priuilegiati; quali in virtù del preſente non potranno portare ſe non la ſpada ſola, e non altre arme offenſiue, ò defenſiue.

E queſto priuilegio di portar la ſpada ſeruirà riſpetto alli ſudetti Magiſtrati di Palazzo, e della Ruota, & à Signori Senatori, & à loro Seruitori per tutta la notte, e riſpetto à gl'altri, come di ſopra priuilegiati, dalla Feſta di tutti li Santi al primo giorno di quadrageſima fino alle hore ſette di notte ſonate, e dal primo giorno di quadrageſima alla detta Feſta di tutti li Santi ſino alle quattr'hore di notte ſonate.

§. 34. E dichiarando, che gl'eccettuati, o priuilegiati, o che haueranno licenza, non potranno portare la ſpada in tempo di carneuale, cioè dal dì nel quale ſi ſarà cominciato di andare in maſchera ſinal giorno di quadrageſima in tempo di notte, ſe non ſino alle quattr'hore incluſiue ſotto la pena detta di ſopra.

§. 35. Si eccettuano ancora dalla ſudetta vltima prohibitione li Cittadini, & altri habitanti in Bologna, li quali andando in Villa, & iui ſtando, & di li tornando nella Città potranno portare ſenza altra licenza le armi ſecondo il ſolito, cioè archibugio da fuoco, ſcarico però per la Città come di ſopra, ſpade, pugnali longhi da gallone, ſtorte, ſcimitarre, coltelli longhi vn palmo, ò più ſenza punta, e parteggiane, & altre armi inhaſtate.

§. 36. Si eccettuano dalla ſudetta prohibitione li Soldati della guardia di Sua Signoria Illuſtriſſima, e Cauallegieri ſecondo il ſolito; non già mai per gl'archibugietti, nè per altre ſimili arme aſſolutamente prohibite.

§. 37. Et ſi eccettuano anco li Soldati della Militia del Contado, Territorio, e diſtretto di queſta Città così à Cauallo, come à piedi, à quali ſi permette portare le armi conforme à priuilegi conceſsi loro da N. S. & non in altra maniera intendendo però di quelli, che ſaranno veramente Soldati, e rolati, e dati in nota al Capo Notaro del Torrone.

§. 38. Si eccettuano anco dalla ſudetta

detta prohibitione gl' Artefici, li quali potranno portare li loro ordegni, & inſtrumenti neceſſarij per li loro meſtieri in tempo opportuno, dichiarando però, che li Brentatori non poſſano portar baſtone da veruto col ferro più lõgo di mezzo palmo, cioè oncie trè ſotto pena di ſcudi 50. d'oro, e di trè tratti di corda; auertendo, che nell'isteſſa pena incorreranno anco quando lo portaranno di notte, ſe bene di miſura, ſenza euidente neceſſità.

§. 39. Si eccettuano parimente dalla ſudetta prohibitione coltelli da tauola longhi meno d'vn palmo, temperarini, forbicine, e ſtuzzetti ordinarij, quali ſi poſſono in ogni tempo, e luogho portare.

§. 40. Dichiarando, che le licenze di portare armi per la Città conceſſe, ò da concederſi da Sua Signoria Illuſtriſſima, ò dal Reuerendiſs. Monſignore Vicelegato s'intendano per la ſpada ſola, e non per altra ſorte d'armi offenſiue, ò difenſiue, e ſuffraghino riſpetto alla notte dalla Feſta di tutti li Santi al primo giorno di Carneuale ſino ad hore ſette di notte ſonate, e dal primo giorno di Carneuale alla detta Feſta di tutti li Santi ſino alle quatro hore di notte ſonate.

§. 41. E non ſuffragheranno tali licenze à foraſtieri, ſe non ſarà eſpreſſo in eſſa, che ſiano tali.

§. 42. E dichiarando, che alcuno quantunque con priuilegio, ò licenza non poſſa portar altr'armi alle Commedie, che la ſpada, ancorche haueſſe licenza di portar altr'armi, la quale in tale caſo non li ſuffragherà, mà incorrerà non ſolo nelle pene di chi porta tal'armi ſenza licenza, mà di più anco, quando in tale caſo la pena del preſente bando fuſſe minore, nella pena della galea per dieci anni, ò delle eſsilio, e di 300. ſcudi ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 43. Chi hauerà la licenza d'armi difenſiue, non potrà in virtù di quella portar la rottella, ò manopola, ſe tal ſorte d'armi non ſarà eſpreſſa nella licenza.

§. 44. E chi hauerà la licenza d'armi offenſiue, quantunque per il Contado, non s'intenderà habilitato à portar la piſtola di miſura, ſe nõ ſarà nella licẽza ſpecificato in indiuiduo

§. 45 Commanda di più, che le lanterne, che ſi portaranno, habbino trè oſſi, accioche le perſone, che le portano in tempo di notte, poſſano eſſere vedute, e conoſciute, ſotto pena à chi contrauerrà di ſcudi 25. e di trè tratti di corda, e ſe la lanterna fuſſe di quelle, che ſi voltano, ò altrimente prohibita della galea per cinque anni.

§. 46. Auuertendo finalmente, che la contrauentione in portar armi contra la forma del preſente bando non ſi confonderà con l'inſulto, ò delitto, mà i delinquenti ſaranno puniti con l'vna, e l'altra pena.

SVMMARIVM.

1 *In materia delationis armorum etiam de Iure communi ſit exceptio perſonarum.*
2 *Magiſtratus Ciuitatum de Iure communi poſſunt arma deferre.*
3 *Sed vſus eſt in contrarium.*
4 *Ideò hic, prout in ſtatuto Vrbis expreſsè exceptuantur à prohibitione.*
5 *Antianorum Ciuitatis Bononiæ officium, & Iuriſdictio remiſsiuè.*
6 *Decernunt capturam contrà fraudem committentes in mercimonijs.*
7 *Bononienſes ſeſe protectioni Pontificis dederunt cum diuerſis capitulationibus, quas recenſet* Gargiareus.
8 *Conſules Ciuitatum non habent merum, & mixtũ imperium, nec omnimodam iuriſdictionem.*
9 *Ideò non decernut capturam delinquentium.*
10 *Fallit in leuibus.*
11 *Contrarium etiam quoad leuia eſt verius.*
12 *Niſi habeant ex præſcriptione.*
Et niſi procedant contra onerantes annonam n. 14.

Et tunc qualem pœnam poſſunt imponere nu.15. verſ.punitio autem.
13 Iuriſdictio ex præſcriptione acquiritur.
15 Quomodo præſcriptio, ſeu quaſi poſſeſſio oſtendatur, & probetur.
16 Tribuni Plebis in Ciuitate Bononiæ, qui ſint habetur remiſſiuè,
17 Maſſarij Collegij quinam ſint.
18 Senatores Ciuitatis Bononiæ ſunt de Regimine Ciuitatis, & appellantur vulgo Quaranta.
19 Sic dicti, quia ex numero quadraginta conſtabat Senatus, hodiè Senatores ſunt quinquaginta numero, ſed quadraginta nomine.
20 Peregrinus penès Farinac. loquitur de Senatoribus.
21 Senatores, an debeant in criminalibus audiri per Procuratorem.
22 Senatores aliqui ſunt Perilluſtres: aliqui illuſtres: aliqui clariſſimi.
23 Senatores qui ſolùm dicuntur clariſſimi non gaudent priuilegio, vt audiri debeant per Procuratorem.
24 Illi, qui poſſunt audiri per Procuratorem in criminalibus, debent nihilominùs ſe ipſos exhibere adhoc, vt examinentur.
25 Sed hoc non procedit in illis, qui ex priuilegio audiri debent per Procuratorem.
26 Et nec in illis, qui conueniuntur criminaliter in cauſis pecuniarijs.
27 Numerus quadraginta Sacer, & Miſterioſus ſemper fuit apud Deum.
28 Rector ſtudij hodiè non fit Bononiæ, ſed Legatus à latere agit eius vices.
29 Studium Ciuitatis Bononiæ multa habet priuilegia.
30 Collegium Hiſpanicum à quo erectum.
31 Non habetur pro Eccleſia.
32 Et cenſetur locus profanus.
33 Officiales poſſunt de Iure ferre arma.
34 Et poſſunt ſecum ducere alios cum armis pro eorum ſecuritate.
35 Etiam tempore ſindicatus.
36 Quicquid dicat Afflictus, nam tunc egent maiori cautela pro ſui corporis tuitione.
37 Doctores, & Aduocati poſſunt de iure arma deferre.
38 Contrarium ſeruari in praxi teſtatur Farin.
39 Contrà quam praxim inſurgit Verſutus penès Andreolum.
40 Officiales Bollectarum ſunt præpoſiti ad exigendum gabellam à meretricibus.
41 Gabellam impoſitam meretricibus improbat Carpzouius.
Antiquitus exigebatur Romæ ab Officialibus Curiæ de Sabellis, & erat pro ſalario Iudicis, qui ius reddebat inter meretrices nu. 44.
Exigebatur etiam Neapoli nu.45.
Fuit ſublata dicta gabella in dictis Ciuitatibus, & quare n.46.
42 Carpzouius inuebit contra Presbyteros, ſed non benè.
43 Mulieres multæ abſtinent à vita meretricia ex hoc ſolùm, ne deſcribantur in libro, & Tribunali meretricum.
47 Bulla S. M. Leonis X. & Clem. 7. in quibus mandatur bona mulierum impudicarum decedentium ſine teſtamento, ſeu, &c. eſſe applicanda Monaſterio Conuertitarum reuocanda conſulitur.
48 Et quare.
49 Camerales deferentes arma excuſentur ex conſuetudine.
50 Conſuetudo deferendi arma excuſat à dolo.
51 Maximè quando non eſt indiſtincta quoad omnes, ſed ſolùm ad fauorem certarum perſonarum.
52 Patentati non gaudent priuilegio deferendi arma, niſi ſint matriculati, & copulatiuè exercerant officium.
53 Debent continuatè ſeruire.
54 Et per ſe ipſos.
55 De laruis remiſſiuè.
56 Arma tempore baccanali probibentur etjam militibus, & priuilegatis.
57 Contrarium, niſi de militibus fiat expreſſa mentio.
58 Milites deferentes, vendentes, pignorantes arma puniuntur.
59 Artifices poſſunt deferre inſtrumenta ad vſum exercitij.
60 Per ſe ipſos, non per alios,
61 Dummodò non ſint diſcipuli.
62 Incidunt tamen in pœnam, ſi deferant abſcondite.
63 Armorum delatio non permittitur ruſticis.
64 Quare.
Contrarium num. 67.
65 Ruſtici debent eſſe ſecuri etiam inter inimicos, & exercitus armatos, quia illi pro nobis laborant, & ideò debent eſſe Sacroſancti.
66 Et ità fecit Nabucdonoſor.
68 Gladij ad incidendum panem, & aptandum calamos poſſunt deferri.
69 Dummodò non malo animo.
70 Nec ſequatur indè delictum.
71 Licentia deferendi arma intelligitur de ſolo enſe.
72 Forenſes demorantes in Ciuitate debent impetrando licentiam armorum ſpecificare, quod ſunt tales.
73 Forenſes tranſeuntes pro armorum delatione non debent de iure moleſtari, niſi arma ſint prorsùs vetita.
74 Forenſes, qui contraxerunt domicilium, & propter animum continuandi acquiſiuerunt ciuilitatem habentur pro ciuibus.
75 Arma non debent ferri præſertim ignea, & breuioris menſuræ in locis, vbi adeſt concurſus, & multitudo populi.
76 Vagationes nocturnæ prohibentur ſine lumine aperto, & viſibili.
77 Nobilis tamen venit ſupportandus.
78 Lanternam deferre quando, & quomodo liceat remiſſiuè.
79 Delatio armorum confunditur cum inſultu de iure communi.
Contrarium num. 8s.
80 Sed debent ſeruari bannimenta.

82 Ha-

Digitized by Google

82 *Habens licentiam ferendi arma, ſi cum illis delinquit, debet puniri etiam pro delatione armorum.*
83 *Contrarium.*
84 *Concilia.*
85 *Explica conciliationem.*
86 *Habens licentiam ferendi arma ſi cum illis delinquit, ammittit priuilegium licentiæ, ità vt deinceps captus cum armis punitur pro delatione.*

S'eccettuano però dalla prohibitione del portar l'armi li ſottoſcritti &c.

1 EXceptio perſonarum in hac materia indicitur etiam de iure communi, vt videre eſt apud Decian.*tract.crim.lib.8.cap.3.*& apud Bouadill. *politic.lib.1.cap.13.num.75.* & *ſeqq.* qui decem, & nouem limitationes affert, & apud Nouar.*deciſ.*170. qui ſatis amplè loquitur Bertazol.*conſ.329.num.1.lib.2.* Menoch. *de arbitr.caſ.394.num.64.*Farin.*queſt.*108. *nu.95.* & *ſeqq.* & Conciol. *crim. reſol. verbo arma reſol.19.*& *20.*

Signori Antiani.

Magiſtratus Ciuitatum, & Vniuerſitatum
de iure communi, ex quo habent iuriſdictionem,
poſſunt arma deferre abſque licentia,
2 Decian.*tract.crim.lib.8. cap.3. num.46.* Farin.
quæſt.108.num.103.& Bouadill. *politica lib.1.*
cap.13.num.84. Sed quia vſus obtinuit, vt hu-
3 iuſmodi Magiſtratus ab Ordinarijs Officialibus
Principem repræſentatibus licentiam impetrent,
vt prædicti Doctores affirmant; ideò
4 noſtra bannimenta expreſsè eos exceptuant
ad exemplum forſan bannimentorum Vrbis,
in quibus, teſte Farin.*dict.num.*103. inter eos,
qui poſſunt arma deferre, expreſsè nominati
ſunt Conſeruatores, Capita Regionum, &
eorum Prior.

De Antianis Ciuitatis Bononiæ, eorumque
5 officio, & Iuriſdictione tractaut Bald.in *conſ.*
178.num.1.vol.2. & Io·Bapt. Gargiareus *conſ.*
85.num.8.lib.1. qui teſtatur, quod D.Antia-
6 ni dictæ Ciuitatis decernunt capturas contrà
defraudantes publicum, vel priuatum, &
quod ita practicauit, & practicari vidit, &
hoc fundat in diſpoſitione ſtatuti, & in capitulationibus
factis cum Sede Apoſtolica tem-
7 pore quo DD. Bononienſes ſeſe protectioni
S.Pontificis tradiderunt, quas ad verbum regiſtrat,
& Bald. *vbi ſuprà* addit etiam fundamentum,
quaſi poſſeſſionis.

Et quidem videtur hoc eſſe ſpeciale priuilegium,
quia cum Conſules, & adminiſtra-
8 tores Ciuitatũ non habeant merum, & mixtum
imperium, & nec Iuriſdictionem omnimodam,
vt tenent Innoc. in *cap.cum ab Eccleſiarum de offic. ordin.* & Petrus Iacobi in pra-
ctica *tit.de munere, quod imponitur*, & Boer.*de*
Cuſtod. Clau.num.38. non poſſunt decernere
9 capturam delinquentium, quia non habentes
imperium, ſeu Iuriſdictionem altam non poſſunt
aliquem incarcerari facere, ſecundum
Paul.de Caſtro in *l.cum proponas C.de bon.autor.Iudic.poſſeſſ.*Boer.*deciſ.215.num.34.*& Salgad.*de
protectione Reg.par.2.cap.4.n.21.*& *22.*
& ità propter hanc rationem reſponderunt in
terminis Farin. *quæſt.27.num.6.* Corrad. in
pract.tit.de captura num.1. verſ.nec dubium erit
Decian.*tract.crim.lib.7.cap.10.num.23.*

Poteſt dici, quod hoc priuilegium eſt de
iure communi conceſſum omnibus Conſulibus,
& Adminiſtratoribus Ciuitatum, qui in
10 caſibus leuibus poſſunt facere incarcerare, &
delinquentes punire, vt eſt tex. in §.*nos igitur,*
& §.*audiantur,* & §.*iusiurandum,* & §. *quod ſi*
delinquentes Auth.de defenſorib. Ciuitatum coll.
3. & *in l.1. C.de defenſor.Ciuitatum*, & propte-
reà vocantur Conſules Iuſtitię, *cap.licèt ex ſuſcepto
de foro compet.* & habent Iuriſdictionem
voluntariam *ff. de offic. conſul.* & etiam contentioſam
leg. ille, à quo §. tempeſtiuum ff. ad
Trebell. & *l.1.§.denique ff.de appellat.*

Verum dicta iura procedebant antiquitùs
in Vrbe Roma, & Conſtantinopolitana, &
quod dicitur de illis Conſulibus, hodiè non
11 ſeruatur in alijs,quia non ſunt hodiè alibi tales
Conſules, quales erant in prædictis duabus
Ciuitatibus, vt aduertit Petrus Iacobi in
pract.tit.accuſat.furti, & Boer.*d.tract.de cuſtod.*
clau.num.39. qui ex hoc infert, quod Conſules
Montiſpeſſulani eius Patriæ poſſunt dici
Conſules Villæ,& allegat gloſ.in *l.1.C.ſi vnus*
ex plurib.tutor.& *rub.C.de Decurion. lib.10.* &
Rebuff.in *l.nemini num.2.*& *3. C. de Conſulib.*
lib. 12.

Ideò ſatis appoſitè Bald.*loco citato* recurrit
12 ad beneficium præſcriptionis, & quaſi poſſeſsionis,
quia certum eſt, quod ex præſcri-
13 ptione longiſſimi temporis acquiritur iuriſdictio
cum mero, & mixto imperio, vt poſt
Iacob. *tit.de minor.*& *tit.accuſat.furti*, & gloſ.
in §. *iusiurandum verb. iuriſdictione*, & *cap.1.*
§.Iudices, & ibi Bald.*de pace iuram firman.* tenet
Boer.*de cuſtod. clau. num.4.* & quod Conſules,
& Adminiſtratores Ciuitatum poſsint
14 præuia præſcriptione procedere, & punire
delinquentes in exercitio annonæ, & circà
annonam firmat nouiſſimè Capyc. Latro *deciſ.
77.num.12.*& *ſeqq.* qui ait eoſdem eſſe manutenendos
in poſſeſſione, ſeù quaſi poſſeſſione
Iuriſdictionis, & inſuper oſtendit, quod
huiuſmodi poſſeſſio, ſeù quaſi poſſeſſio Iuriſ-
15 dictionis probatur per emiſſionem banni,
item per decreta facta, item per eleuationem
inſtrumenti, quo rei publicè plectuntur vulgò
la girella della corda, & hoc idem vult Donat.
Ant.de Marin. *allegat. iuris 149.per tot.* & *ſignanter
num.17.*

Punitio autem, quæ competit huiuſmodi

Magi-

Magiſtratui non debet, nec poteſt excedere modum, & fines modicæ coercitionis, nam modica tantum caſtigatio, & leuium criminum examinatio his Magiſtratibus erat etiam antiquitus conceſſa, vt eſt tex. in *l Magiſtratibus ff. de iuriſdict. omn. Iudic. & in auth. de defenſor. Ciuit. §. audient*. Aliqui reſtringunt hanc coercitionem ad illam, quæ conſiſtit in verbis, & eſt ſimplicis Iuriſdictionis, vt pronunciare de mittendo in poſſeſſionem ex primo decreto ob contumaciam, vel denegare contumaci ſuam audientiam, *l. ſed & ſi Prætorem §. ſed et ſi cum decreto ff. ex quib. cauſ. maior.* vel condemnare in refectionem expenſarum *l ſancimus C. de Iudic.* ſed dictam coercitionem eſſe corporis afflictiuam innuit Gonzalez Florez *variar. quæſt. 22. num. 11.* dicens non eſſe tutum intellectum, quem aliqui Doctores tribuunt tex. in *l. 1. §. fin. ff. de offic. eius cui mandata eſt iuriſd.* vt loquatur de verbali coercitione, cum legum conditores non faciant mentionem de tali coercitione, & nec in iure Cęſareo, & nec in iure Pontificio reperitur, vt ipſe ait, textus aliquis de verbali coercitione loquens: & ſubdit *num. 13.* in modica corporis coecitione includi verberationem non atrocem *l. ſi quid erit ff. de offic. Proconſul.* & Angel. in *l. Magiſtratibus ff. de iurid. omn. Iudic.* & includi inciſionem auriculæ, vel digiti ex doctrina Guil. de Cuneo, & Olrrad. quos citat Alb. in *leg. imperium*, ſed hoc non placet Dec. & Angelo, & nec ipſi Florez, qui eos refert, quia talis abſciſſio excedit modicã coercitionem, prout, & verberatio, ſi ſit publica, & perſona honeſta: Videtur igitur concludere Florez *loc. cit. num. 15.* modicam coectionem eſſe verberationem non atrocem in vilibus, & carcerationem per aliquos dies in perſona honeſta.

Cæterum qualis ſit iuriſdictio, & ad quam pœnam ſe extendat iuriſdictio Dominorum Antianorum huius Ciuitatis habetur penès Io: Bapt. Gargiareum *in deciſionibus Tribunalis D. Antianorum per eum impreſſis*, ad quas me remitto.

Li Signori Tribuni della Plebe.

De iſtis Tribunis Plebis vulgò Dominis de
16 Collegijs tractat Io: Bapt. Gargiareus *conſ. 85. per tot. lib. 1.* & Bald. *conſil. 402. & conſil. 412. lib. 4. & ſexaginta tres deciſiones* factas in dicto Tribunali in diuerſis cauſis refert idem Gargiareus in *libello inſcripto caſus deciſi in ampliſſimo Tribunorum Plebis Bonon. Magiſtratu*, vide quæ dixi circa amplitudinem huius Tribunalis in *addit.* quam feci *ad c. 2. §. 6. n. 23.*

Maſſari di Collegio:

Collegiorum Maſſarij ſunt de corpore
17 Collegij, & Tribunorum Plebis, & habent votum, & voces in dicto Collegio.

Li Signori Senatori.

Senatores ſunt illi, qui deſtinantur ad Re-
18 gimen Ciuitatis, & vulgò dicuntur *Quaranta*, quia ex tali numero conſtabat Senatus, &
19 quamuis hodiè excreuerit numerus vſque ad quinquaginta, adhuc retinent nomen antiquum.

Peregrin. *conſ. 85. num. 158. inter conſilia*
20 Farin. *lib. 1.* facit mentionem de Senatoribus, & agit de pulchra, & notabili quæſtione, an
21 ſcilicèt, & quando Senatores in cauſis criminalibus poſsint, & debeant admitti ad reſpon-
22 dendum per Procuratorem, & diſtinguit eos in tres ordines nempè Perilluſtres: Illuſtres, &
23 Clariſſimos, & dicit Perilluſtres, & Illuſtres potiri dicto priuilegio, non autem Clariſsimos.

Aduertendum obitèr, quod illi, qui poſſunt audiri per Procuratorem in criminalibus, debent nihilominus ſe ipſos exhibere perſonali-
24 ter ad effectum ſubijciendi ſe examini, debent enim ſuper delicto interrogari; & quamuis poſſint mittere Procuratorem cum inſtructione præciſa ad ſic, & ſic reſpondendum, vt dicit in terminis cauſæ criminalis Butrigar. in *l fin. verſ. ideò tutiùs C. de procur.* qui ponit formam talis mandati ſpecialiſſimi ad ſic, & ſic reſpondendum ſigillatim ſuper omnibus, & ſequitur Rouitus *deciſ. 34. num. 6. 17. 26.* quia tunc reſponſio dicitur eſſe facta à Principali met per organum Procuratoris, vt ex Bart. et Alex. dicit Rouit. *loc. cit. num. 17.* imò talis reſponſio dicitur eſſe depoſitio à Principali in ſcriptis facta, et per Procuratorem in actis exhibita, vt ex Scaccia aduertit Rouit. *loc. cit. num. 19. verſ. verum in vtroque*, nihilominùs ſi Iudex exiſtimet neceſſarium eſſe videre Principalem, et ex vultu arguere innocentiam, vel culpam, vtique poterit compellere ad comparendum in perſona, vt terminato examine relaxetur in forma, et deindè audiet illum per Procuratorem, vt inquiunt Bart. in *l. fin. C. de procurat.* Farin. *quæſt. 99. nu. 246. & 248.* Marta *voto 70. num. 12.* D. Carolus Petra *ritu 196. num. 8.* qui loquitur in terminis vſurarij, et Ayllon. ad Gomez. *de delict. cap. 1. num. 14.* vbi ait, nunquam vidiſſe aliquem audiri in prædictis cauſis, vel alijs per Procuratorem, niſi ſit carceratus, vel ſe præſentauerit. Verum
25 exiſtimo, quod non habeat locum concluſio in cauſis eorum, qui ex priuilegio audiuntur per Procuratorem, alias nulla eſſet differentia inter eos, et alios priuatos, qui in cauſis pecunia-

Digitized by Google

26 cuniaris non debent reijci, ſi inſtant audiri
per Procuratorem, vt poſt multos, quos citat
dicit Farin. *d.quæſt.99.num.76.*

Item obiter notandum ad nobilitatem no-
minis, et ordinis quadraginta Virum Ciuita-
tem Regentium, quod numerus quadraginta
27 Sacer, et miſterioſus ſemper fuit apud Deum,
vt ex D.Auguſt.D.Hieronym.D.Baſil.D.Am-
broſ.et S.Iſidoro aduertit Pater Io: Marquez
*in eius Gubernatore Chriſtiano lib.1.cap.24. §.2.
lib.B.pagina mihi* 181.qui hoe treſdecim exem-
plis pet te *ibidem* videndis optimè oſtendit.

Li Signori Rettori, e Priori dello ſtudio.

Hodiè non creatur Rector Studij,ſed eiuſdẽ
28 vices gerit D.Cardinalis Lagatus prò tempo-
re,& quamuis ſcholares poſſint ſibi facere Re-
ctorem, ſicut quælibet alia Vniuerſitas poteſt
facere,vt per tex.in *l.vlt.ff.de iuriſdict.omn.Iu-
dic,*dicit Bart.in *auth.habita.num.5. C.nè filius
pro Patre*. Nihilominus prò bono gubernij
potuit hæc poteſtas eis auferri, & forſan
ipſimet renunciarunt, quoad criminalia,
facultati, & iuri ſibi competenti ad Re-
ctorem, ſeù Iudicem eligendum, vt teſtatur
Bart.in *d.auth.habita num.4.in fine*, vbi inſuper
ait, quod Scholares Ciuitatis Peruſij nolue-
runt renunciare, prout renunciauerunt dicto
iuri Scholares Bononiæ,ſed adhuc de Schola-
ribus Peruſiuis hoc, exceptis Clericis, non
ſeruaretur.

Studium Ciuitatis Bonòniæ multa habet
29 priuilegia, vt videre eſt penès Ludou.Bologn,
*in ſuo commento priuilegij ſtudij Bononien. con-
ceſsi à Theodoſio Imperatore*, cuins meminit
Afflict. in *præludijs ad conſtit. Regni Neapolit.
quæſt.2.num.2.*

An Scholares habeant in ciuilibus vnum,
vel plures Iudices, & quinam ſint; an poſſint
variare;& ad quem appellent ponit Bart.in *d.
auth.habita num.5.& ſeq.C.nè filius pro Patre.*
Et vide Benedictum Pereyra *de Accademia,ſeù
Republica litteraria lib.7. §.954.955.& ſeqq.*

Et il Signor Rettore del Collegio di Spagna.

Collegium Hiſpanicum tit. S. Clementis
30 fuit erectum à Cardinale Ægidio Alborno-
tio, vt habetur penès Io: Geneſium, & Io:
Franciſcum Sauarum in *compendio Belli Geſti
in Italia ab Ægidio Albornotio*.

De Collegio, & Collegialibus prædictis
agit Ludou.Bolognin. *conſ.37.per tot.*& Gon-
zalez Florez in *libro variar. quæſt. iuris in Epi-
ſtola ad Regem Hiſpaniarum*.

Dictum Collegium tanquam erectum au-
toritate alterius, quam Epiſcopi, non habe-
31 tur pro Eccleſia, ſeu ſimili, & nec Eccle-
ſiæ gaudet priuilegio, & cenſetur eſſe lo-
32 cus profanus,vt pluribus monſtrat Bolognin.
loc.cit.num.19. & 20. qui ait non valere argu-
gumentum, eſt locus pius, ergò habet iden-
titatem, & paritatem Eccleſiæ, & Hoſpi-
talis.

Imò *de anno 1469.* appellabatur dictũ Col-
legium cum nomine Palatij, & non Collegij,
vt videre penès Barbatiam in *cap. cæterum in
fine de offic. delegati* vbi *in fine* D.Barabona de
Auila aſſerit, quod *cum eſſet Scholaris Palatij
Hiſpanorum Bononiæ per Reuerendum*, ſunt for-
malia verba, *in Chriſto Patrem Dominum D.
Ægidium de Albornoz Sacroſanctæ Romanæ Ec-
cleſię Epiſcopum Cardinalem Sabinenſem fundati
proprijs manibus ſcripſit repetitionũ d.tex.factam
à dicto Barbatia*. Hodiè tamen dictum Col-
legium eſt in magna exiſtimatione, & gaudet
omni prærogatiua, & eſt vnum de Collegijs
maioribus Hiſpanorum.

Li due Sindici dello Studio.
Li Signori Auditori dell'Illuſtriſsimo Legato, e Reuerendiſsimo Vice-Legato.

Officiales poſſunt de iure defetre arma ſine
33 incurſu pœnæ Plach.Menoch. Decian.Farin.
Caball.D.Maſsin.Cyriac.& alij relati à Con-
ciolo *crim.reſol.verbo arma reſol.19.n.1.* & poſ-
ſunt etiam ſecum ducere alios cum armis pro
34 eorum ſecuritate,vt ex Caball.aduertit Con-
ciol. *ibid.* & non ſolum durante officio, ſed
35 etiam tempore ſindicatus ob reliquias di-
gnitatis Decian. *tract.crim.lib.8.cap.3. nu.45.*
Vrſell.*exam.apum concl.143.num.91.*quicquid
36 in contrarium dicant Afflict. Put.& Farinac.
quos ſequitur Conciol. *loc.cit.* nam tunc eget
Officialis maiori cautela pro tuitione eius
perſonæ.

Li Signori Auditori di Rota.
Il Signor Podeſtà.
Li Signori Dottori di Collegio Legiſti, & Artiſti.

Doctores, & Aduocati poſſunt, & ipſi de
37 iure ferre arma abſque incurſu pœnæ, vt ex
Plach.Tiraq.Decian. Baiard. Menoch. Farin.
& alijs inquit Conciol. *crim. reſol. verbo arma*
38 *reſol.*20. *num.*1. & praxim in contrarium,de
qua teſtatur Farin. *quæſt.108.num.96.* impro-
39 bat Verſutus de Landis penès Andreol. *con-
trou. 325. per tot.* quem refert, & ſequitur
Conciol. *ibid. num.3.* vide Mutam *ad pragmat.
tit.41.de armis num.53.*

Il Signor Giudice della mercantia.
Il Signor Depoſitario della Camera.
Gl'Offitiali delle Bollette.

Officiales Bolleƈtarum ſunt illi, qui præ-
40 ſuut exaƈtioni gabellæ impoſitæ meretrici-
41 cibus, quam exaƈtionem improbat Carpzou.
praƈt.crim.par.2.quæſt.70.num.7. & ſeqq. &
42 inuehit contrà Presbyteros, ſed non benè,
quia eſt certum, quod multæ mulieres non
proſtituunt ſe ex hoc ſolùm, quia timent de-
43 ſcribi in libro, & Tribunali meretricum, vt
aduertunt Scanarol. *de viſit. carcer. lib.1. §.3.
cap.4.num.1.* & D.Sabell.*praƈt.vniuerſ.§.mere-
trici num.32.*

Huiuſmodi gabella ex meretricibus anti-
44 quitus exigebatur Romæ ab Officialibus
Curię de Sabellis ad Salarium Iudicis, qui ius
reddebat inter meretrices, vt ex Veſtrio *praƈt.
lib.1.cap.14.num.4.* inquiunt Ricciull. *de per-
ſon.reprob lib.2.cap.37.num.1.* & Scanarol. *de
viſit. carcer. lib.3. §.6. num. 26.* ſed hodiè eſt
ſublata *ex Bulla* ſan.mem. Gregorij XIII. *26.
in ordin* §.13. cuius meminit Scanarol. *loc. cit.
num.34.* & exigebatur etiam in Ciuitate Nea-
45 poli, & paritèr hodiè eſt ſublata, vt teſtatur
46 Pratus *in addit.* ad Paſchal. *de patr. poteſt.
par.2.cap.10. num.26. verſ. curioſa circà finem,*
qui refert *in fine ibid.* diƈtam gabellam fuiſſe
ſublatam ad euitanda plura ſcandala, quæ ex
ea oriebantur in informationibus capiendis &
ad ead.ſcandala euitanda, licet non dubitetur
de Iuſtitia *Bullæ* B.Pij V.ad fauorē Conuerti-
tarū noncupatarum S.Mariæ Magdalenæ hu-
ius Ciuitatis emanatę, vt probat Megalius *var.
tomo 1.reſol.9.per tot.* eſſet *ead. Bulla* reuocan-
da, prout in Vrbe eſſet reuocanda *ſimilis con-
47 ſtit.* ſan.mem.Leonis X.*39. in ord.§.7.* & Cle-
ment.*7.in ord.14.§.8.* in ea parte, in qua man-
dant bona mulierum impudicarum deceden-
tium ſine teſtamento eſſe applicanda Mona-
ſterio Conuertitarum, nam quotidiè fiunt
48 proceſſus, (& Deus ſcit quales ſint teſtes) in
præiudicium honoris, & exiſtimationis mulie-
rū defunƈtarum, & earum familiarū. Scio quid
dico, nàm fui Procurator Pauperum in Vrbe,
& vidi aliquem proceſſum ſuper hac materia,
& ſic mens ſancta Pontificis remanet defrau-
data in hoc, & etiam remanet defraudatum
Monaſterium Conuertitarum, cui quotidiè
aliquid lucri ex meretricibus obuenit, & ta-
men Moniales ſemper egent pane, cuius verò
culpa neſcio; hoc vnum ſcio, quod fami-
liæ multæ depauperantur, & infamantur, &
Moniales Conuertitæ nullum indè ſentiunt
leuamen, ſeù commodum: leges enim in ma-
lum vſum ex malitia hominum deduƈtæ, ſunt
penitus abrogandæ: vide in contingenti caſu,
quid dicant Megalius pro explicatione, & in-
telligentia *diƈtæ Bullæ* Beati Pij V. Scanarol.
loco citato §.3.cap.4.num.31.& ſeq. Guazz. *de
confiſcat.bonor.concl.13. lim.42.* D.Vrceolus *de
tranſaƈt.quæſt.39.num.40.* D.Sabellus *in praƈt.
vniuerſ.§.meretrici num.4.ſeq.& num.48.& in
ſumma diuerſ.traƈt. §. meretrix num.10.* qui ex
Rota penès Seraphinum *deciſ.999.* ait quod
diƈta Bulla non habet locum, & nec compræ-
hendit meretrices, quæ ad meliorem frugem,
& vitam redierunt.

Li Datieri, & Appaltatori delli datij.

De datiarijs cameralibus deferentibus ar-
ma vide Cyriac. *contr. forenſ.152. per tot.* qui
allegat Pariſ.*conſ.171. num.19.vol.4.* & Bur-
ſatt. *conſ.77. per tot. & conſ.141.* qui aiunt,
49 quod conſuetudo eos excuſat, ſi deferunt ar-
ma prohibita extrà Ciuitatem, vel intrà Ciui-
tatem per tranſitum, dum exire volunt, ſequi-
tur Andreol. *contr.426. num.3. & 13.* & Con-
ciol. *crim.reſol.verbo arma reſol.25. num.1.* vbi
50 firmat, quod conſuetudo excuſat à dolo,
maximè, quando non eſt indiſtinƈta, quoad
omnes, ſed eſt reſtriƈta ad certū genus perſo-
51 narum, vel certum locum, & tempus, quia
talis conſuetudo eſt valida ſecundum Ro-
land. Farinac.Cyriac.Vrſell.& Menoch.quos
allegat Conciol. *ibid. num. 3.* vide Bouadill.
politica lib.1.cap.13.num.84.

Se effettiuamente non ſeruiranno in caſa, e non ſaranno inſieme ſalariati &c. e dati in nota &c.

Regula communis, & generalis eſt, quod
52 patentati non gaudent priuilegio, niſi ſint
matriculati, & copulatiuè etiam exerceant
effeƈtiuè officium, cui ſunt præpoſiti, vt benè
aduertit Caracciol.*de fori priuileg. remiſſ. qu.
13.per tot.* qui allegar Vinc. de Franch. *deciſ.
481. per tot.* & Caſtill. *deciſ.39. num.4. part.1.*
53 imò requiritur præſtatio ſeruitij continuati
ſecundum Bart. in *l. ſcriniarios* vbi Franc. de
Aretio *in 2.notab.col.1.verſ.nota,* & Dec. *in 2.
not.C.de teſtib.*Franch.*diƈt.deciſ.*481. Imol. *in
clem.vnica num.9. de reliq. & venerat. Sanƈtor.*
Oƈtauian.Caraciol. *loc.cit. num.4.* Io: Franc.
de Ponte *de poteſt.Proreg.rub.de aſſen.Reg. tit.
7. §.7. num.40.& tit. de portu num.11.* Afflict.
Conſtit.Regni intentionis, Niger *repetit. Clem.1.
de vita,& honeſtate Cleric.num.26.* Anna *alleg.
44. & ſing.321.* qui refert ſic deciſum per
Sacr. Concil. & eſt ratio iuxta text. in *l. ſem-
per §.quibuſdam cum ſeq.ff.de iure immun.* quia
artificij cauſa priuilegium conceditur, &
ideò, qui non ſeruiunt, non gaudent, & ſe-
quitur Io: Bapt.Thor.*in add.* ad Io: Franc. de
Ponte *loc.cit.num.8.*& Capibl.*de Baron.pragm.
8.num.239.par.1.* & Rouit. *in rub.pragm. de ar-
mis num.10.*

Et debent per ſe ſeruire, quia non ſufficit
ſerui-

Digitized by Google

54 ſeruire per ſubſtitutos Aret.Iaſ.Dec. locis relatis per Io: Franc. de Ponte *loco citato tit. de portu num.13.*

Dichiarando &c. che non potranno portar la ſpada in tempo di Carneuale, cioè dal dì, nel quale ſi ſarà cominciato di andare in maſchera.

Iſta prouiſio fuit neceſſaria, quia tempore baccanali de facili oriuntur rixæ.

Dixi multa de Laruis in *cap.18. §.33.* vide
55 in occurrenti caſu ea *ibi* poſita.

An compræhendantur milites, & priuilegiati? reſpondeas affirmatiuè, quià qui om-
56 nes dicit, nullum excludit, præſertim quando ità diſponitur ob bonum publicum,& ad euitanda ſcandala, & ob hanc rationem compræhendere milites, ait Bouadill. *politica lib. 1. cap.13. num.77.* & citat Plach. *epit. delict.*
57 *lib.2.cap.8.n.25.* At contrarium, niſi de militibus fiat expreſſa mentio, reſpondet Capibl. *de Baron. pragmat.3 num.31. & ſeq.* vide Mutam in *pragm.tit.41. de armis num.48.*

S'eccettuano li Cittadini, li Soldati della guardia, e della militia, gl'artefici per li loro ordegni, & inſtrumenti neceſſarij per li loro meſtieri in tempo opportuno.

Milites debent deferre arma, & illa deſe-
58 rentes, vendentes, oppignorantes, ſeu aliquo modo alienantes debent puniri *l. qui commeatus §.arma, & l.deſertores §.miles ff. de re milit.* Corradus *temp.omn. Iudic. par.3. de prouocato concl.85.num.6.* Criſpolit. *militar.caſ.6. ſub n.3.* qui *ibidem* reſoluit fuiſſe puniendum militem, qui ſine enſe incedebat. Muta *ad pragm.tit.41. de armis prohibitis num.48.* dicit quod veris militibus conceditur delatio armorum tàm tempore belli, quàm illo finito, & ſic ſemper ſecundùm Duennas, Menoch. Decian. Bertazol. & Farinac. quos allegat: aliter ſi non ſint veri milites, quia iſtis neceſſaria eſt licentia ex Farinac. & Afflict. *locis* per eum *relatis:* at ipſe ſubdit *ibidem*, quod archibuſiectta, & ſcoppettonos etiam veri milites non poſſunt ſine licentia deferre.

Artifices verò poſſunt inſtrumenta, & ar-
59 ma ad eorum exercitium apta deferre, Intrigliol. *ſing. 7. lib.1.* Rouit. *pragmatic.1. de armis num.9.* Bouadill. *politica lib. 1. cap.13. num.42.* Nouar. *Vaſſall. grau.61. par.2.* Muta *ad conſuetud. Panormi cap. 60. num.26. & ad pragmatic.tit.41. de armis num.49.* limitat quoties quis quotidiè tranſiret per Vrbem, & loca habitata cum dictis armis, nam etiamſi deferret ea ligata, poſſet aliqua pœna extraordinaria puniri, niſi taliter eſſent ligata, vt vix cum difficultate diſſolui poſſent.

Sed aduertendum eſt, quod dicta ferra-
60 menta poſſunt deferri à ſolis artiſtis, non autem ab alijs de eorum artiſtarum voluntate, vt dicit Ricc. *deciſ. 211. par. 3.* & Nouar. *vaſſallor. grau.61. par.2. & pragm.14. de armis collect. 6. num.2.* niſi ſint diſcipuli, &
61 dependentes ab artiſtis in eadem arte, vt ſubdit Nouar. *ibid.*

Quid ſi deferant abſconditè? dic quod in-
62 cidunt in pœnam ſecundum Nouar. *dict.grau. 61. num.6.* quaſi tunc videantur habere animum delinquendi: quod eſt verum, ſi locus, & tempus ſit importunum.

Dicit vnum notabile ad propoſitum Bo-
63 uadill. *politica lib. 1. cap.13. num.96.* quod ſcilicèt ruſticis colentibus terram non permittitur delatio armorum, quia illi non de-
64 bent timere, ſed ire ſecuri inter omnes, etiam inimicos, & exercitus armatos, & debent ha-
65 beri pro ſacroſanctis, quaſi ipſi ſoli pro alijs omnibus laborent ad prouidendum de victu, & citat Decian. Petr. Gregor. & Plach. & Mutius Surgens *in adnotat.* ad Marc. Anton. eius fratrem in *tract. Neapoli illuſtrata pag. 252.* ait quod Nabucdonoſor capto Rege
66 Zedechia, omnique eius exercitu proſtrato agricolas, boues, et alia in fundis exiſtentia in pace reliquit, et quod apud Indos belli tempore nulla in re agricolis nocebatur, et citat Diodor. Sicul. *lib. 3.* Arnulph. *de iure Regal. priuileg. 54.* et Guliclm. de Benedict. *cap. Raynutius verb. vxorem num.905.* Subdit ta-
67 men Bouadilla *loco citato*, quod hodiè ruſticis permittitur cum licentia delatio armorum.

Cortelli da tauola, temperini, forbicine, e ſtuzzetti ordinarij, quali ſi poſſono portare in ogni tempo, e luogo.

De huiuſmodi paruis gladijs ad incidendū
68 panē, ſeù aptandum calamos aptis agit Didac. Perez *ordinat. Caſtellæ lib.2. tit.14. leg.2. litt. A.verſ.præterea ſtatutum,* gloſ. in *auth. de armis verbo minores collat.6.* Iaſ. in *§.ex maleficijs num. 85. Inſt. de act.* Æneas Falcon. ad Panormit. in *cap. Clerici num. 7. verb. cultello de vita, & honeſtat. Clericorum* Farinac. poſt plures, quos allegat, *quæſt.108.num.77. & ſeqq.*

Dicit gloſ. in *auth. de armis*, quod cultelli ad calamos aptandos veniunt appellatione armorum offenſibilium, et ſequuntur Felyn. in *cap. ità quorundam de Iudæis*, et Adden. ad Roman. *ſing.267.* Contrarium vult Beſoldus in *Theſau. pract. adauct. litt. M. §. 116. fol. mihi 668.* arg. tex. *in 2.feud.cap.21.tit. de Vaſſall.milit. & in nouell.85. de armis,* ibi *permittimus*

timus cultellos minores , quibus nullus in prælijs vtitur, fatetur tamen Beſold. *ibidem*, quod
continentur in prohibitione, et punitione vſus
illiciti , et propterea ſatis appoſitè Farinac.
loc. cit. num. 82. ait non procedere diſpoſi-
69 tionem , quando quis dolo , et animo malo
huiuſmodi gladios deferret ad aliquem offen-
dendum, et multò magis ſi offendiſſet, et hoc
70 idem vult Borell. *de Magiſtr. lib.* 3. *cap.* 17.
*num.*26.*& ſeq.*

Vndè bannimenta recipiunt hanc inter-
prætationem, vt ſcilicèt quis poſsit dicta ar-
ma impunè deferre, quandò non habeat ma-
lum animum , et quando cum illis non com-
miſit delictum .

Le licenze di portar armi s'intendano per la ſpada ſola .

Appellatione armorum venit quælibet ſpe-
cies , et compræhenditur quodlibet inſtru-
71 mentum aptum natum ad offendendum , *vt
ſuprà* dixi, ideò erat neceſſaria iſta ſpecifica
reſtrictio , quia alias licentia eſſet generali-
tèr intelligenda prò quauis ſpecie armo-
rum .

Non ſuffragheranno tali licenze à forastieri , ſe non ſarà eſpreſſo in eſſe , che ſieno tali .

Intelligitur de forenſibus demorantibus in
72 Ciuitate , ſeù Comitatu, vt declarant Me-
noch. *conſ.* 74. *per totum vol.*1. & Borell. *de
Magiſtr. lib.*3. *cap.*17. *num.* 42. etenim tran-
ſeuntes non indigent hac licentia , niſi defe-
73 rant arma prorsùs vetita, qualia' ſunt archi-
buſietti, pugiones, ſtilletti, proùt ex Menoch.
& Caball. aduertit Antonell. *de loco legali lib.*
3. *cap.*12. *num.*26.

Sed quid dicendum de forenſibus, qui
contraxerunt domicilium , & per longitudi-
nem temporis, & animi continuationem
etiam ciuilitatem ? puto quod non compræ-
hendantur in iſta diſpoſitione , quia haben-
tur prò Ciuibus , vel ſaltem ob aſſiduam con-
74 uerſationem pro incolis haberi debent , ex
traditis poſt alios à Felyn.in *cap.dilectus il ſecondo num.*11.*&* 12.*de reſcript.*

Non poſſa portare altre armi alle Comedie, che la ſpada .

Vbi adeſt populi concurſus , & multitudo,
75 non debet permitti armorum delatio , præ-
ſertim ignotorum, & breuioris menſuræ. Vide
Bouadill. *politica lib.*1. *cap.*13. *num.*98. & Di-
dac. Perez *ordin.Caſtell.lib.*8.*tit.*19.*leg.*51.*gloſ.
poblado* .

Le lanterne , che ſi portaranno habbino trè oſsi .

Tendit hæc diſpoſitio ad euitanda deli-
cta , & ſcandala , vt innuit Capiblan. *de Baron. pragmat.*14. *num.*48. *lib.*1. nocturnæ enim
76 vagationes debent prohiberi , niſi fiant cum
lumine, vel cum titione ignis Nouar. *Vaſſall.
grauam.*236.*num.*3.*par.*1.

77 Aduertendum , quod nobilis venit ſuppor-
tandus, ſi ſit bonæ conditionis, & famæ iuxtà
opinionem Silu. de Arcerijs *conſ. crim. diuerſ.*
71.*num.*2.*tom.*2.

De deferentibus lanternam agit Boua-
78 dill. *politica lib.*1.*cap.*13.*num.*66. Plach.*epith.
delict.cap.*8.*num.*12. Duennas *regul.* 55. *limit.
fin.circ.finem.*

La Contrauentione in portar armi non ſi confonderà col- l'inſulto .

Dixi *ſupra*, quod Cephal.*conſ.*204.*num.*42.
79 *lib.*2. firmat quod confunduntur delicta in-
ſultus , & delationis armorum , ſed quia de-
80 bent ſeruari bannimenta, vt aduertunt Baiard.
ad Clar. *quæſt.*84.*num.*26.Claud.ad Bertazol.
*conſ.*203.*num.*4.Caball.*crim.reſol.*158. *num.*13.
& ſeqq. Farinac. *quæſt.*108. *num.*168. *& ſeqq.*
Guazzin.*reor.defenſ.*29.*cap.*2.*num.*18.Conciol.
*crim.reſol.*2. *num.*1. *verbo arma*, ideò non diſ-
putamus, an opinio Cephal.ſit vera, quàmuis
non confundi dicat de iure communi Con-
81 ciol.*loc.citat.*qui citat Carter.Iſern. Afflict. &
Capyc.Latro .

Poteſt huic annecti quæſtio , an habens li-
82 centiam debeat puniri pro delatione armo-
rum, ſi cum illis delinquat ? affirmatiuè te-
nent Farin.*loco citat num.*131.Guazz.*d.def.*29.
*cap.*19.*num.*19 & Baiard. ad Clar. *quæſt.* 82.
*num.*75. Marſil.*pract. crim.*§. *pro complemento
num.*9. Afflict. *ſuper Conſtit. Regni Intentionis
num.*51. *tit. de illicit. port. armor.* Anton. Ball.
*tract.crim.lib.*4.*quæſt.*3.*num.*55. Carret. *pract.
crim.*§.*in textu num.*10.*& ſeqq.* nàm licentia
deferendi arma continet in ſe tacitam condi-
tionem , ſi & quatenùs habens dictam licen-
tiam armis non abutatur, vt præfati Doctores
83 dicunt . Contrarium firmant Decian. *tract.
crim.lib.*8.*cap.*3.*num.*62. cui videtur adhærere
Don Franc.de Vico *pragm. Sard. lib.*2. *tit.*30.
*cap.*10.*num.*11. & Caball.*crim.reſol.*63.*num.*10.
moti, quia quoad delationem armorum non
delinquit percutiens, cum licentiam ſuperio-
ris haberet, & eſt, quoad ipſum perindè , ac
ſi de iure communi non eſſet prohibita porta-
tio armorum : concedunt tamen , quod gra-
uiùs debet puniri propter abuſum licentiæ ,
quia præter delictum offendit etiam benigni-
tatem ſuperioris , qui dedit licentiam , &

ita

Digitized by Google

ità tenet etiam Conciol. *verbo arma reſolut. 3. num.2.*

Hanc contrarietatem conciliant Capiblanc.
84 *de Baron.pragm.7.num.44.part.1.*& D.Orilia
ad Campanam *ſelect.reſol.1. num.43. & ſeqq.*
dicendo, quod prima opinio procedit, quan-
do habens licentiam deferendi arma, cum illis
delinquit appenſatè: Secunda verò procedit,
quando habens dictam licentiam armis abu-
titur in rixa, & puto quod in iudicando non
85 ſit recedendum ab iſta opinione, niſi quan-
do concurreret duplex abuſus, quia ſcilicet
habens licentiam deferendi archibuſium in-
tus Ciuitatem vacuum, illum detulit onuſtum,
et cum illo etiam deliquit, nàm tunc non at-
tenderetur licentia, vt innuit Caball. *loc.citat.*
ibi *niſi in impetratione licentiæ promiſiſſet
de non abutendo*: accipiens enim licentiam ſic
reſtrictam tacitè promittit de non portando
arma aliter, quam in licentia continetur, et
ſic ſi detulit arma onuſta intus Ciuitatem, et
in Ciuitate cùm illis deliquit etiamſi in ri-
xa debet puniri, ac ſi licentiam non ha-
buiſſet.

Quæro ſecundo, an habens licentiam defe-
rendi arma, et cum illis delinquens, ammit-
tat priuilegium licentiæ, ità vt repertus dein-
ceps cum armis poſſit pro delatione armorũ
86 puniri? reſpondeas affirmatiuè ex veriſimili
mente concedentis, et ita quoad pœnam
amiſſionis licentiæ intelligendum eſſe Marſil.
d.5.pro complemento num.9. aduertunt Decian.
tract.crim.lib.8.cap.4.num.62. Caball.*d. caſ.63.
num.6.& ſeqq.* et D. Orilia *d. reſol.1. num. 48.
circa finem.*

Cap. XXIV. §. XXXXVII.

E conſiderando il pernicioſo effetto, che naſce dalla tolleranza, che per lo tempo inanzi la Legatione di Sua Signoria Illuſtriſſima s'è fatta da Barigelli, Cancellieri, e Sbirri, che ſi ſia portata ogni ſorte d'armi mediante le corrutele, e donatiui; commanda Sua Signoria Illuſtriſſima, che per l'auenire non ardiſcano li Barigelli, Cancellieri, e Sbirri tollerare, che ſi portino armi di qualſiuoglia ſorte ſenza licenza di Sua Signoria Illuſtriſſima, ſotto pena della galea perpetua, & ancò della vita ſecondo la qualità de' caſi; E quei tali, che ardiranno di portar armi ſotto la tolleranza, ò corruttela de gl'iſteſſi Barigelli, e Sbirri incorreranno in pene più graui di quelle, che ſariano incorſi per portare le armi ſenza licenza ad arbitrio di S. Sr Illuſtriſſima.

SVMMARIVM.

1 *Armorum tollerantia per birruarios facta remiſſiuè.*
2 *Dominicus Rizzolius ſuſpenſus Bononiæ ob delationem piſtolarum breuioris menſuræ.*
3 *Fama quod illas deferebat ex tollerantia Baroncelli.*
4 *Sed ex proceſſu nec fumus de hoc habetur.*
5 *Adhuc tamen potuiſſet ſuſpendi vigore bannimentorum, & vigore Iuris communis.*
6 *Licentia data à non habente facultatem non debet ſuffragari.*
7 *Et in terminis armorum ita reſpondet* Perez.
8 *Et datum Baroncello pro huiuſmodi licentijs poteſt repeti in Sindicatu.*

De hac materia dixi plura *ſupra in cap.4.* vide
ea, & vide etiam Didac. Perez. *ad ordinat.*
1 *Caſtellæ lib.2.tit.14.leg.18. lit. A.*
De anno 1664. fuit in hac Ciuitate furca
2 ſuſpenſus Dominicus Rizzolus ob delationē
duarum piſtolarum breuioris menſuræ, ſeu
Mazzagatti, & fuit tunc dictum, prout poſteā
3 audiui, quod deferebat illas ex tollerantia
4 Baroncelli, ſed voluto, & reuoluto proceſſu
nullum verbum de hoc inueni: at quando
5 apparuiſſet, adhuc potuit vigore bannimen-
torum ſuſpendi, & poteſt etiam attentari, quod
licuiſſet ita iudicare, quamuis non eſſet ita
diſpoſitum in bannimentis, quia licentia, &
6 tollerantia data, et facta à non habentē facul-
tatem non debet ſuffragari ad tradita per Af-
flict. *dec,4.per tot & ſignanter num. 5.* et in ter-
7 minis ita reſpondet Didac. Perez. *ordinat. Ca-
ſtell.lib.2.tit.14.leg.2. litt. A. verſ. amplicatur*,
vbi firmat, quod de licentia Alguazeli non
ſit cuipiam arma portare licitum, ob ratio-
nem, quia conceſſio licentiæ ad ſolum Princi-
pem pertinet, *arg.l.fin.Cod. de erog. milit. annon.
lib.12.* Imò vult etiam Perez. *loco citato*, quod
8 is, qui aliquid Alguazelo tribuit pro huiuſ-
modi licentia poterit in ſindicatu repetere id
omne, quod dedit.

CAPITVLVM XXV.

RVBRICA.

Che non ſi faccino conuenticole, nè quadriglie, nè ſi piglino poſſeſſi ſenza licenza de' Giudici, nè ſi faccino alcune altre coſe, dalle quali ſi poſſano cauſar delitti.

Conuenticulæ regulariter fiunt cum armis, vnde benè poſt prohibitionem delationis armorum prohibentur conuenticulæ, adunantiæ, & huiuſmodi, quæ cum portu armorum ſuccedunt.

---

§. I. II. & III.

Per leuare le occaſioni de i ſcandali, che naſcono dalle adunanze di perſone armate, Sua Signoria Illuſtriſſima commanda, che perſona alcuna non ardiſca ſotto qualſiuoglia preteſto, in alcun luogo di queſta Legatione far conuenticole di perſone per qualſiuoglia cauſa non permeſſa ſotto pena al Capo di 300. ſcudi, e delle galea per cinque anni, & à gl'altri di trè tratti di corda per ciaſcheduno, ò in luogo della corda, dell'eſſilio. E tutto ciò, mentre non nè ſeguiſſe altro effetto, poiche ſe ne ſuccederà altro delitto, ſi aggrauarà la pena ſecondo la qualità del delitto ſino alla morte incluſiuè.

§. 2. Dichiarando, che ſarà tenuta conuenticola non permeſſa, & à mal fine, ogni volta, che ſaranno inſieme più di ſei perſone con armi, ò più di dieci, trà li quali alcuno habbi arme, e trà queſti coadunati ci ſia, chi habbi inimicitia, ò qualche occaſione di far queſtione, quando però tali congregati ſiano inſieme à queſto fine, ò per fare altro delitto.

§. 3. Dichiarando anco Sua Signoria Illuſtriſſima, cha le medeſime pene incorreranno quelli, che armati andaranno per la Città, ò per qualche altro luogo murato di giorgo, ò di notte in quadriglia, la quale s'intenderà, quando andaſſero più di ſei perſone armate con occaſione di riſſe, ò inimicitie à fine d'incontrarſi con altri loro Emuli, ò inimici, ancorche non nè ſeguiſſe cattiuo effetto.

SVMMARIVM.

1 *Coadunatio hominum differt à conuenticula.*
2 *Conuenticula ſonat ſemper in delictum.*
3 *Non punitur ſi fiat abſque dolo.*
4 *Requiritur Dux in conuenticula, & quare.*
5 *Requiritur etiam tractatus, & ſic deliberatio.*
6 *Coadunatio multorum poteſt fieri caſualiter ſi vnus poſt alium in locum conueniant.*
7 *Conuenticulæ Auctor grauiùs peccat, & grauiùs etiam punitur.*
8 *Maximè quando auctor eſſet abſque dictis aduatis facturus.*
9 *Dummodò non fiat conuenticula contra Principem, quia tunc omnes punirentur pœna vltimi ſupplicij tanquam Rei criminis laſæ maieſtatis.*
10 *Conuenticula conſtituitur, ſi homines armati ſint vltra ſex, & ſine armis decem.*
11 *Sufficit, quod ſint ſex ſecundum* Beccium.
12 *Contrarium.*
13 *Imò ſi teſtes dicant, quod viderunt ſex perſonas, & vltra non probant.*
14 *Homines armati zappis, fuſtibus, lapidibus, &c. non faciunt numerum.*
15 *Sed in hoc vide Doctores citatos.*
Et an mulieres armatæ faciant numerum dicto num. 15.

numer. 15. verſic. quæro quartò.

16 Canalcatas, coadunationes, conuenticulas in Statu Eccleſiaſtico prohibuerunt plures Pontifices.

17 Quorum Bulla explicantur à Doctoribus.

18 Adunantia unucupata quadriglia, quæ ſit, & qui Doctores mentionem faciant de illa.

19 Iudex debet prouidere ne, partes veniant ad arma.

20 Et cogit illas ad dandum cautionem de ſe non offendendo.

21 Cautiones de non offendendo debent regiſtrari in libro ſpeciali in Cancellaria retinendo iuxta Bullam Pauli Quarti.

22 Et Officiales ſubordinati tenentur eas transmittere ad Cancellariam Maiorem Metropolitanam.

23 Et deficientes puniuntur ex bannimentis Status Eccleſiaſtici.

24 Notarius non edens inſtrumentum tenetur pœna falſi.

25 Notarij Cancellariæ maioris ſi ommittunt regiſtrare in libro cautiones tranſmiſſas ab inferioribus, ſeu receptas in Tribunali tenentur pœna falſi.

26 Et fuit ità deciſum penes Sanfel.

27 Iudex in caſu vrgenti, periculoſo, & moram non admittente ſtatim tranſmittit præceptum rixantibus, & conſanguineis de præſtando cautionem de non offendendo cum clauſula, quod interim habeatur pro præſtita.

28 Et poſt præſentationem præcepti offendens aduerſarium tenetur pœna contenta in præcepto.

29 Et pœna omninò exigitur.

30 Si non de Iure, ſaltem ex obſeruantia Tribunalium Secularium.

31 Ideò in Curia Eccleſiaſtica non exigitur pœna niſi probato dicto ſtylo.

32 Cautiones de non offendendo non dantur in locis in quibus non extat obſeruantia.

33 Sed tranſmittuntur præcepta principalibus, & etiam Conſanguineis, vt ſtatim accedant ad domum, & inde non diſcedant ſub pœna &c.

34 Et poteſt addi in præceptis clauſula, quod domus eis aſſignatur pro carcere.

35 Sed tunc datur eiſdem Præceptatis ſecuritas, ſeu ſaluus conductus pro delicto, pro quo tranſmittitur præceptum, aliàs eſſet nullum, & non afficeret.

36 Et debet inſeri in eodem præcepto.

37 Formula huiuſmodi præcepti ponitur per extenſum.

38 Præceptatus ſi aduerſarium offendit punitur pœna contenta in præcepto, & tenetur pœna ordinaria delicti patrati poſt dictum præceptum exequutum.

39 Nobiliſſimus Vir ex hoc fuit Neapoli decapitatus.

40 Pœna apposita in præcepto non poteſt exigi ſtatim elapſo termino, nam debent accuſari contumaciæ.

41 Imò poſt accuſationem contumaciæ debet expectari triduum.

42 Diſtingue, & dic, quod ſtatim exigitur, ſi præceptum fuit perſonaliter exequutum, quia tunc contemptus eſt manifeſtus, & non poteſt tergiuerſari.

43 Admittitur tamen re integra præceptatus ad purgandam moram.

44 Vide rationem.

45 Terminus trium dierum aſſignatur in cauſis ordinarijs.

46 In alijs, quæ non patiuntur dilationem terminus abbreuiatur, & etiam tollitur.

47 Quando periculum eſt in mora receditur à regulis iuris.

48 Commiſſarij vnde ſumpſerunt in Regno practicam procedendi per horas.

49 Reprobatur hæc praxis.

50 Præceptum exequutum domi afficit.

51 Sed non exigitur pœna poſt lapſum horarum, quia in dubio debemus dicere, quod non adeſt contemptus, & quod præceptatus ignorauerit.

52 Et etiam, quia non citatus perſonaliter non poteſt mulctari.

53 Præceptum præuia licentia Iudicis Eccleſiaſtici poteſt exequi in Eccleſia, & ibi exiſtenti intimari.

54 Exiſtens in Eccleſia poteſt citari.

55 Dummodò non intret pœna ſanguinis.

56 Iudex in caſu vrgenti, periculoſo, & moram non admittente ad ſuccurrendum celeriter inconuenientibus decernit militarem cuſtodiam.

57 Vel procurat capturam conſanguineorum delinquentis.

58 Nam delinquens metu pœnæ conſanguineorum retrahitur à delictis.

59 Et hoc eſt permiſſum ratione publicæ vtilitatis.

60 Vel conſanguinei iubentur exfractare.

61 Iſte modus capturandi, vel mittendi in exilium conſanguineos eſt violentus, nec practicandus, niſi in cauſis arduis.

62 Et contra conſanguineos bannitorum.

63 Et à legatis à latere, qui vices Pontificis gerunt.

64 Exemplum practicatum contra quendam Coroncinam.

65 Conſanguinei, & affines nulla habita gradus conſideratione coguntur ad dandam cautionem de non offendendo, & hoc de ſtylo Sacræ Conſultæ: nam de iure communi, nemo cogitur ad cauendum pro alio.

66 Sed oſtenditur, quod proximiores, qui ab inteſtato ſuccedunt, cogi poſſint ad dandam dictam cautionem de non offendendo, nec coguntur affines, niſi in ſubſidium.

67 Ceſſat tamen ſtylus prædictus quando is pro quo quis adſtringitur ad fideiubendum eſt inimicus eiuſdem.

68 Imò ceſſat etiam quando eſt diſcolus, rixoſus, & malæ conditionis, & famæ.

69 Et quando nihil habet in bonis ad releuandum.

70 Et nec quando eſt bannitus.
Sed hæ exceptiones præter inimicitiæ non admittuntur d.num.70.

71 Pater cautionem præſtat pro filio ſpurio. & pro filio religioſo.

72 Quid

Digitized by Google

72 *Quid ſi filius religioſus ſit iam profeſſus.*
73 *Conſanguinei coguntur dare cautionem de non offendendo à Iudice fori ipſorum.*
74 *Iudex ergo non cogit forenſem, ſi non eſt ſibi ſubditus: & Iudex Eccleſiaſticus non cogit Sæcularem, nec cogit maritum ad dandam cautionem de non offendendo Vxorem, niſi cauſatiuè, vel ratione incidentiæ.*
75 *Iudex Eccleſiaſticus, vel Sæcularis quando poſſit ſe intromittere ad exigendam cautionem à religioſo, & reſpectiuè à Sæculari.*
76 *Rixantibus recuſantibus dare cautionem de non offendendo Iudex relaxat mandatum realiter exequendum in bonis, & capta tenuta declarat bona ſtare loco cautionis.*
77 *Cautio debet præſtari priùs ab illo, qui eam petit.*
78 *Proteſtatio, quod cautio præſtita non valeat, niſi reciprocetur, debet reijci.*
79 *Cautio eſt danda à ſubditis.*
80 *Cautionem Conſanguinei dant pro ſe, & rixante tantum.*
81 *Cautio pro rixante carcerato non debet dari ex coactione Iudicis à Conſanguineis, ſed carceratus debet inuenire fideiuſſorem.*
82 *Cautio debet dari etiamſi rixans ſit diues,*
83 *Et pauper non inueniens fideiuſſorem debet eijci.*
84 *Accuſatus etiamſi repertus ſit innocens, debet dare cautionem de non offendendo, vel debet eyci.*
85 *Æquiùs tamen eſt, quod dimmittatur dato verbo de non offendendo.*
86 *Cautio debet præſtari, etiamſi ſit ſatisfactum parti læſæ quoad pœnam, & quoad intereſſe.*
87 *Cautione de non offendendo fracta non fit compoſitio per Officiales inſcia S. Conſulta.*
88 *Et ſi pœna exigitur à Muliere debet exigi ita, vt Mulier non remaneat indotata.*
89 *Et pœna ſoluta debet refici à principale.*
90 *Et quando hoc ſit verum.*
91 *Proceſſus nouus fit in caſu fractionis cautionis de non offendendo.*

1 COadunatio Hominum, & conuenticula
differunt inter ſe eo modo, quo differunt
genus, & ſpecies, nam coadunatio eſt genus
compræhendens in ſe certum quid indiffe-
rens, nec ad malum declinans, adeò vt Bald.
conſ.262.num.1.lib.2. dicat eſſe genus genera-
liſſimum, quod prædicatur de Congregatione
2 nuda; At conuenticula ſonat vbique, & ſem-
per in malam partem, et in delictum, et Corn.
conſ.216.nu.5.lib.3. ait, quod conuenticula eſt
generaliter prohibita, ad quod vide Dacian.
tract.crim.lib.7.cap.7. num.8. & 9. et Farinac.
3 *quæſt. 113. num.118.* Vnde ad intelligentiam
bannimentorum puto eſſe aduertendum, quod
abſque dolo non punitur coadunatio, et con-
uenticula, vt in ſpecie conſuluit Menoch.
conſ.28.num.13. lib.1. Bertaz. *conſ.77.num.13.*
Tondut. *de præuent.par.1.cap.11.nu.23.* Burſatt.
conſ.141.num.20. lib.2. et Farin. *d. quæſt. 113.
nu.143.* et hinc ſupponunt bannimenta, quod
4 in conuenticula adſit Dux, et author, quia
Dux præſumitur ad malum finem, et malo
animo facere vnionem, vt ex Iaſ. *inſt. de action.
§. ex maleficijs*, et Alex. *conſ.224.vol.2.* ait Boſſ.
tit. de crim. læſæ maieſtat. num.26. & 27. et ſine
Duce, et Authore adunatio non dicitur con-
uenticula, et nec illius pœna habet locum, vt
docet Farinac. *loco citat. num.137. & conſ. 55.
num.9.* vbi dicit, quod duo requiruntur ad ef-
fectum puniendi gentium coadunantiam.
Primo quod conſtet de capite, et authore ta-
5 lis adunationis. Secundo, quod fuerit facta
ad malum finem animo deliberato, et tracta-
tu præcedente in tantum, quod non ſufficeret
probare, quod multi homines concurriſſent
6 ad locum rumoris vnus poſt alium, cum poſ-
ſint abſque dolo ex improuiſo, et ad bonum
finem currere, et vnus poſt alium ſuperuenire
Alex. *d. conſ.224. vol.2.* Crauett. *conſ.4. num.18.*
et Corn. *conſ.216. num.6. lib.3.* et propter di-
7 ctam præſumptionem, et etiam, quia grauius
peccat author, in bannimentis diſponitur,
quod puniatur pœna triremium per quinquen-
nium Author conuenticulæ, et alij interue-
nientes plectantur pœna trium ictuum funis,
ſeu exilij: etenim ſtante dicta præſumptione,
quæ extat contra Ducem, et authorem par eſt,
quod grauiori pœna ipſe plectatur, vt etiam
de Iure communi teſtantur Crauett. *conſ.224.*
8 *num.4. & 5.* Guid. Pap. *dec.423.* et Farin. *d. qu.
113. num.140.* maximè ſi ſine Duce, et autho-
re alij non ſe vniuiſſent, nam ſi alij etiam ſine
ipſo erant omninò facturi non intraret pœna
rigoroſa, ſed arbitraria etiam reſpectu ad ip-
ſum Ducem, vt benè aduertit Farinac. *d. num.
140.* imò ex ſola vnione, ſi aliud malum non
ſequatur, poſſet diminui pœna etiam in ter-
minis bannimentorum, vt dicit Farinac. *loco
citat.* et ante eum Boſſ. *tit. de crim. læſæ maieſtat.
num.29,* vbi teſtatur quod in Statu Mediolani,
licet tales vniones eſſent vigore decretorum
puniendæ pœna corporali, tamen illam nun-
quam vidit imponi ex ſola vnione alio malo
nó ſequuto, et hoc idem dicit Crauett. *d. conſ.
224. num.4.* ibi -- *quando maleficium ſuper quo
fiebat coniuratio eſſet impletum*, et ibi -- *ſi poſteà
factum ſequutum eſſet*, et ibi -- *quia etiam ipſi
principales eſſent puniendi pœna arbitraria.*
Hoc tamen non procedit in conuenticula
9 facta contra Principem, quia tunc omnes vl-
timo ſupplicio afficerentur, ex quo eſſet
commiſſum crimen læſæ maieſtatis ad text. in
l.1. §.1. ff. ad leg. Iul. maieſt.
Et quia non omnis congregatio hominum
inducit conuenticulam, ideò Bannimenta
requirunt, quod homines adunati ſint vltra
10 ſex cum armis, et ſine armis vltra decem, et
inſuper requirunt, quod aliquis ex coadu-
natis habeat inimicitiam, vel aliquam oc-
caſionem faciendi quæſtionem, et rixam; et
in ſubſtantia requirunt, prout diximus
ſupra, quod coadunati ſint ad malum fi-
nem.
Quæro primo, an dici poſſit conuenticula,

ſi ar-

Digitized by Google

ſi armati homines eſſent tantum ſex, et non
11 vltra? Franc.Becc.*conſ.* 71. quem refert Claud.
ad Bertaz.*conſ.* 192.*litt.B.* videtur dicere, quod
ſic ob rationem, quia ſtatutum hoc eſt exten-
dendum, cum ſit fauorabile propter publicam
12 vtilitatem. Sed tu teneas partem negatiuam
cum Farin.*d.quæſt.* 113.*num.* 136. ob rationem
quia non verificata qualitate requiſita à ſtatu-
to pęnali non poteſt procedere ſtatuti diſpo-
ſitio, propter quam rationem ita concludit
etiam Burſatt. *conſ.* 141. *num.* 17. *& ſeqq.lib.* 2.
ſed hoc non procederet in terminis *Bullæ*
Sixti V. de qua facit mentionem Farinac.
conſ. 65. quia *Bulla* non ſe reſtringit ad aliquẽ
numerum ad conſtituendam conuenticulam,
cum reſpiciat etiam ſingularitatem, vt ad-
uertit Farin. *d. conſ.* 65. *num.* 46. *&* 47. Ad au-
toritatem Franc.Beccij *loco cit.* reſpondetur,
quod ipſe loquitur in caſu, quo, ſi non intra-
ret pœna ſtatuti, delictum remaneret impuni-
tum, vt ipſe ſe explicat *in fine dicti conſilij*, ibi-
*Non obſtant allegata in contrarium, quia conſtat
ea procedere, quando in omnem caſum delictum
eſt puniendum, tunc enim minor pœna imponitur,
& nunquam ſit extenſio, vt maior pœna imponatur:
ſecus quando delictum remaneret impunitum,
ſi extenſio non fieret, vt in caſu noſtro, & ita no-
tanter declarat* Bart.in *l.2.§. exercitum ff. de ys,
qui notantur infam. cuius declarationem nos exi-
ſtimamus veriſſimam, & mirum eſt dictos Patres
aduerſantes non conſideraniſſe*, hactenus Becc.

Sed nec ex hoc capite poteſt eius dictum ſu-
ſtineri, quia ſupponit, quod conuenticulæ
non ſint punibiles de iure communi, et quod
ideò ſtatutum ſit extendendum, ſed hoc ſup-
poſitum eſt erroneum, quia vniones ad ma-
lum etiam non extante ſtatuto debent puniri
de iure, nam facere vnionem ad malum eſt
de genere prohibitorum, vt per tex.in *l.dolum
Cod.de dolo, & in l.1.Cod.de ſicar.* probat Boſſ.
tit.de crim. læſæ maieſt. num. 24. & in terminis
ita reſpondet ad rationem allatam à Beccio
Farin.*d.num.* 136.

Quæro ſecundo, an ſit probata conuenticu-
la, ſi teſtes dicant vidiſſe ſex perſonas, & vltra,
13 & non ſpecificant? dic reſpondendum eſſe idem
in hoc caſu, quod fuit reſponſum in antece-
denti, quia numerus debet eſſe certus, & teſtes
debent concludere de neceſſe ſuper qualitate
requiſita à ſtatuto, dicto enim illa, & vltra, in
dicto, & depoſitionibus teſtium non releuat,
quia Iudicem certum non reddit, vt per tex.
in *l.cum furti ff.de in litem iurand.* inquit Bart.
in *l.cum filius §.Pater num.4.ff.de legat.2. & in
d. l.cum furti num.5.*

Quæro tertio, quid dicendum, ſi vltra ſex
homines eſſent armati zappis, fuſtibus, lapi-
dibus, pungettis, ſæcuribus, alijſque ruralibus
14 inſtrumentis? Dic quod non punirẽtur pœna
conuenticulæ, quia prędicta non veniunt, ſtri-
ctè loquendo, appellatione armorum Farinac.
quæſt. 113. *num.* 142. & Corn. *conſ.* 199. *num.* 2.
15 *lib.* 4. Sed vide Farin.*in addit.ad d.qu.* 113.*num.*
140.*impreſſ.poſt.3.lib.conſil.* Decian. *tract.crim.
lib.8.cap.1.num. 3. &* 5. & Caball.*reſolut. crim.
caſ.63.num.4.*

Quæro quarto, an mulieres armatæ faciant
numerum? vide Tondut *de præuentione part. 1.
cap.11.num.23.* qui ex Corneo *conſ.216.num.1.
lib.3.* tenet partem affirmatiuam.

Quæro quintò, an in ſtatu Eccleſiaſtico
vltra Conſtitutionem ſan.mem Sixti V. de qua
16 *ſuprà* adſint aliæ Conſtitutiones prohibentes
conuenticulas, & coadunationes? dic quod
plures extant Pontificum Conſtitutiones
nempè ſan. mem. Ioannis XXII. *in nouo Bul-
lar.10.in ord.* Paul. II. 4. *in ord.* Alex.VI. 1. *in
ord.* Iul.II. 6. *in ord.* quarum Conſtitutionum
ad propoſitum, de quo agimus, potiſſima eſt
conſtitutio prædicta Pauli Secundi: extat in
Vrbe ſtatutum *lib.2.cap.34.* Et extant banni-
menta generalia ſtatus Eccleſiaſtici, & de
materia conuenticulæ, illicitæ coadunatio-
nis, & caualcatæ in terminis dictarum Con-
ſtitutionum tractant Farin. *quæſt.113.nu.148.*
17 *& ſeqq.& in addit.ad d.quæſt.113. d.num.148.
impreſſ.poſt 3.lib.conſil. eiuſd. & in quæſt.175.
num.86. & conſ.65. lib.1. & conſ.195. per tot.
lib.3.* Guazz.*de confiſcat.bonor. concl.13. ampl.*
86. Vermigl. *conſ. crim.134. num.9. conſ.154.
num.7. & conſ.356.num.6.* Spada penes Farin.
conſ.229. num.35. & ſeqq. lib.3. quod conſi-
lium eſt impreſſum in *lib.1.conſiliorum* Spadę
*conſ.25.*Cohell.*ad Bullam Boni Regim. cap.13.*
Poſth.*de manuten.obſeru.1.num.78.* & Conciol.
crim. reſol.1. per tot. verbo Bulla, apud quos
explicitæ remanent dictæ Bullæ, vt nihil addi
poſſit.

Di giorno, ò di notte in quadriglia.

Videtur ſuperflua hæc repetitio, quia in §.
antecedenti ſatis erat prouiſum: ſed hæc eſt ſpe-
18 cialis pro adunantia, ſeù vagatione, quæ fit
in Ciuitate, ſeù locis muratis, ab eis, qui ſic
vnitim incedunt armati ad inueniendũ Æmu-
los, ſeù inimicos, vt pugnent cum illis. Vide
circà hanc adunantiam hominum armatorum
vulgò nuncupatam *quadriglia* Bouadill.*politi-
ca lib.1.cap.13. num.95.* Auiles, Perez, Marſil.
Plach.Paz.Azeuedo, Decian. locis citatis per
Bouadill. *ibid.in margine litt.I.*

Con occaſione di riſſe, ò inimicitie à fine d'incontrarſi con altri loro Emuli.

Quia ad Iudicis officium ſpectat prouide-
19 re, nè partes veniant ad arma, per tex. in *leg.
æquiſſimum ff. de vſufruct.* ideò in ſtatu Eccle-
ſiaſtico, in Hætruria, & alijs locis ferè vbi-
que iuſtificata cauſa timoris, & periculi, ſeù
ſcandali, vt ex Vinc.de Franch. Gaill. Farin.

Guazzin.

Guazzin. Caball. Vermigliol. inquit Conciol.
crim. reſol. 7. num. 6. verbo cautio de non offenden-
do, & D. Vrceolus conſult. 41. num. 24. par. 1.
Baron. de effect. immic. effect. 112. num. 3. à pru-
dente Iudice pro ſufficienti de iudicanda, vt
dicunt præfati Doctores, coguntur partes prę-
ſtare ſibi adinuicem cautionem de non of-
20 fendendo, datis ſcilicet fideiuſſoribus, vt ad-
uertunt Bart. in l. illicitas §. ne potentiores nu. 4.
ff. de offic. Præſid. Farinac. quæſt. 107. num. 36.
pluribus relatis Guazzin. de pace, & tregua p. 2.
quæſt. 15. num. 1. D. Sabell. in ſumma §. cautio
num. 1. nam ſub nomine cautionis venit illa,
quæ præſtatur cum datione fideiuſſoris, vel
pignoris, vt dicunt Maur. Gratian. Duen. Tu-
ſch. Merlin. Barboſa Rota locis relatis à D. Sa-
bell. ibidem; quod eſt verum etiamſi ipſi prin-
cipales, qui debent dare cautionem, ſint ditiſ-
ſimi, adhuc enim debent fideiuſſoribus datis
cauere, vt diſcuſſo plenè articulo deciſum
refert D. Sabell. loc. cit. & ita de conſuetudine
in criminalibus iudicijs ſeruari dicunt Clar.
quæſt. 47. num. 5. Vulpell. de pace queſt. 76. nu. 2.
Guazzin. d. quæſt. 15. num. 6. & his relatis D.
Sabell. d. num. 1.
21 Et dictas fideiuſſiones præſtitas ſan. mem.
Paulus Quartus in conſtit. in ord. 10. §. 15. in
Bullar. nouo. mandauit regiſtrari in libro ſpe-
ciali in Cancellaria criminali retinendo.
Et Officiales ſubordinati inferiorum Tri-
22 bunalium tenentur eas tranſmittere ad Can-
cellariam maiorem, & deficientes in hoc eo-
23 rum munere obeundo puniuntur vigore ban-
nimentorum generalium ſtatus Eccleſiaſtici pœ-
na pecuniaria, & priuationis officij, & non
eſt mirum, cum notarij debeant habere in
promptu huiuſmodi acta, quæ Fiſcum rele-
uant, ſicut tenentur habere in promptu in-
ſtrumenta, quorum copiam non edentes poſ-
24 ſunt conueniri pœna falſi ad trad. per Bald.
in l. fin. num. 23. C. de edend. & Mangrella in ad-
dit. ad Bart. in l. ſi quis §. an haredi ff. eod. tit. &
in rub ff. ad leg. Corn. de falſis, & in ſimili ità re-
peritur cautum in Regno Aragoniæ teſte
Creſpi obſeruat. 5. num. 59.
Et notarij in Cancellaria maiori exiſten-
25 tes, ſi illas in libro non regiſtrant, tanquam
falſarij puniuntur, vt dicit Creſpi loco citato,
& Sanfel. deciſ. 60. num. 4. qui teſtatur fuiſſe
26 tanquam falſarium punitum quemdam no-
tarium, penes quem repertæ fuerunt quędam
informationes, in quibus non erant notati
dies in receptione Teſtium, nec erant regi-
ſtratæ, vel in eis rubricæ appoſitæ; vide eum,
& intellige, vt loquatur de Notarijs, qui cum
dolo, & ad finem occultandi huiuſmodi acta
non regiſtrant, alias poſſunt quidem teneri
de incuria, & negligentia, ſed non de falſo,
quod requirit ad ſui eſſentiam dolum, & im-
mutationem, vel occultationem veritatis.
Quæro primò, quomodo Iudex in caſu vr-
genti, & periculoſo, & moram non patiente
poſſit celeritèr ſuccurrere? dic, quod Doctores
aſſignant quatuor modos, quibus Iudex po-
teſt muneri ſuo ſatisfacere, loquor de locis,
in quibus non obſtat priuilegium, vel præ-
ſcriptio immemorabilis, prout obſtat Bono-
niæ, vbi nequit Superior vti aliquo ex ſubſe-
quentibus remedijs tanquam læſiuis, & con-
trarijs priuilegio, & conſuetudini immemo-
rabili Ciuitatis.
Primò ſuccurret, & celeriter obuiabit in-
conuenientibus, ſi cogat principales ad dan-
dam cautionem de non offendendo, vt eſt
tex. in l. illicitas §. potentiores ff. de offic. Præſid.
& ibi Guil. de Cuneo, & Bart. in l. denuncia-
mus C. de his qui ad Eccleſ. confug. Franch. deciſ.
359. & Sanfel. deciſ. 142. num. 4. qui ait hanc
cautionem eſſe neceſſariam, & debere à Iu-
dice exigi, vbi adeſt timor.
At quia talis coactio exigit tempus, & hoc
interim poſſunt partes ſe offendere, ideò, vt be-
nè aduertit Guazzin. mox cit. quæſt. 17. num. 5.
introductum eſt, vt Iudex tranſmittat princi-
27 palibus rixantibus, & conſanguineis præce-
ptum de cautiones præſtando cum clauſula,
quod interim habeantur pro datis iuxtà praxim
deſumptam ex l. cum poſtulaſſem ff. de damn. in-
fecto Guazzin. tit. de caut. de non offend. §. 3. qu.
17. num. 5. par. 2. qui ibid. nu. 6. ponit formulam
præcepti per extenſum, de Luca ad Vinc. de
Franch. deciſ. 359. nu. 4. & Vermigl. qui (quic-
quid dicant Cyriac. contron. forenſ. 101. nu. 64.
& Marius Antonin. Maceraten. var. lib. 3. reſol.
31. num. 5. qui loquuntur in terminis iuris
communis) probat præceptum cum dicta
clauſula eſſe validum conſ. 166. Conciol. reſol.
7. verbo cautio de non offendendo, Pratus ad
Paſchal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 7. verſ. non in-
ſulſè, & ſi quis poſt præſentationem præcepti,
28 alteram partem offenderit, tenetur ad pœ-
nam in præcepto contentam, vt dicit Guazz.
reor. defenſ. 11. cap. 1. num. 12. & in tract. de pace
par. 2. §. 3. quæſt. 3. Baiard. ad Clar. quæſt. 47.
num. 21. Caball. reſol. crim. cap. 219. num. 13.
D. Sabellus in ſumma §. cautio num. 19. & pœ-
29 na omninò exigitur in caſu contrauentionis
Hercul. de caut. cap. 5. num. 1. 5. & ſeqq. & cap.
9. num. 21. Far. quæſt. 107. par. 1. num. 13. & Ver-
migliol. conſ. 166. num. 7. vbi ait, quod ſuſti-
30 netur id ex ſola obſeruantia Tribunalium ſę-
cularium; quapropter in Curia Eccleſiaſtica
non debet admitti, niſi probata hac obſer-
31 uantia, & citat Vulpell. Hercul. Guazz. Ca-
ball. & Baiard. & quatenus in Curia Eccle-
32 ſiaſtica traſmittatur de facto præceptum
cum dicta clauſula illud eſſet nullum ex defe-
ctu iuriſdictionis vt pluribus citatis firmat
Conciol. reſol. 7. num. 5.
Imò nec præceptum ſimplex debet admit-
ti in locis, in quibus talis conſuetudo non
fuit recepta ex eadem ratione, quia obſeruan-
tia, tanquam quid facti, debet ante omnia pro-
bari, & vt ait Merenda penes D. Vrceolum
conſult. 41. num. 43. par. 1. debet probari ita vt
poſſit dici tranſijſſe in conſuetudinem pro-
priè,

Digitized by Google

priè, & ſtrictè acceptam iuxtà doctrinam
Baldi in *l.1. num.94. C. de ſumma Trinit.* præ-
ſertim cum ſit contra regulas iuris commu-
nis, quod quis caueat pro ijs, quos non habet
in ſua poteſtate, vt per tex. in *l.1.§.famil.ff.de*
vi,& vi arm. Bart. Panormit. Curt. Sen. Ripa,
& alijs dicit Sanfęl. *deciſ.142.nu.15. verſ. quæ*
ſententia, potiſsimum ſi is, qui cogitur dare
cautionem non ſit principalis rixans, vel ſal-
tim nõ ſit particeps rixæ, vt pluribus oſtendit
Merenda penes D. Vrceol. *conſult.forenſ.par.1.*
conſult.41.num.35. & ſeqq. & eſt pariter con-
trà regulas iuris ordinarias, quod quis non
promittens remaneat tamen obligatus ex ad-
ductis à Mario Antonin. Maceraten. *variar.*
lib.3.reſol.31.num.3. & 5. ſed vbi adeſt obſer-
uantia ſeruanda eſt, quia ob bonum publicum
eſt introducta, vt innuit Sanfęl. *d.num.15.verſ.*
attamen materia, & verſ. verum quicquid, cum
hoc tamen, vt nec ex maioritate rationis poſ-
ſit extendi vltra terminos præciſę obſeruan-
tiæ, vt ex Farin. *conſ.144.nu.12.* quem refert,
firmat Merenda *loco citato num. 46.*

Secundò modo poteſt opportunè ſuccurre-
33 re præcipiendo tàm principalibus, quàm con-
ſanguineis, vt ſtatim accedant domum, & in-
dè non diſcedãt ſub pęna pecuniaria pro ſum-
ma benè viſa Iudici, qui poteſt in dicto præ-
34 cepto apponere clauſulam, quod eis aſſignat
domũ pro carcere, ſed iſto caſu debet reis ſic
35 præceptatis dari ſecuritas, ſeù ſaluus condu-
ctus pro delicto, pro quo tranſmittitur præ-
ceptum, alias præceptum eſſet nullum, & non
afficeret, vt ait Pratus ad Paſchal. *de patr. po-*
teſt.par.4.cap.7. verſ.cuius Domini Regentis, &
illi non tenerentur accedere ad eorum do-
mum, quia nemo tenetur ſe ſupponere pœnæ,
36 & dicta aſſecuratio debet inſeri in ipſo præ-
cepto iuxtà formulam, quam per extenſum
ponunt Sanfælic. *deciſ.142. num.2.* Prat. ad
Paſchal. *de patr.poteſt.par.4.cap.7.verſ. notabi-*
lis, & de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ.359.*
num.4. & talis eſt videlicet. *Tenore præſen-*
tium mandatur N. quatenus infrà ſex horas, qua-
37 *rum duas prò primò termino, duas prò ſecundò,*
& reliquas prò tertiò, vltimo, & peremptorio
termino aſſignare volumus, ſe conferre habeat ad
eius domum ſitam intùs hanc Ciuitatem &c. il-
lamque tenere loco tuti, & ſeruri carceris vſque
ad alium ordinem in ſcriptis &c. ſub pœna
ſcutorum mille applican. C. A. elapſo dicto
peremptorio termino, & mandato prædicto non
ſeruato, cum aſſecuratione tamen pro pœna de-
lictorum ex cauſa prædicta mandati, & præ-
ſentationis &c. quo præcepto ſtante, ſi præ-
38 ceptatus ſub tali fiducia inſultaſſet inimi-
cum, & interficeret, non ſolum eſſet pu-
niendus pœna pecuniaria indicta in præce-
pto, vt dicunt Sanfęl. & Pratus *locis citatis*, ſed
teneretur pœna ordinaria homicidij, & re-
fert Io: Bapt. Thor. in *annot.* ad Io: Grand. *de*
bello exulum prædit. quantitatis quæſt.3.nu.29.
fuiſſe decapitatum quemdam nobiliſſimum
39 Virum ex eo, quia habita rixa cum alijs no-
bilibus, exiſtente ordine Proregis interme-
dio, ne diſcederent ab eorum domibus, ſub
tali fiducia cum commitiua inimicos inſulta-
uit, & vnum interfecit, ac alium vulnerauit,
& ad hoc citat Clar. *§.homicidium num.51.* &
poteſt eſſe ratio, quia aſſecuratum à ſupe-
riore occidit, vt innuit Thor. *ibid.* alias ſi
durante calore iracundiæ occidiſſet, eſſet à pę-
na ordinaria excuſandus *ex iuribus vulgatis.*
Vnde non propter homicidium, ſed propter
qualitatem aſſecurationis vnitam homicidio
intrat pœna ordinaria.

Et tunc poterit dubitari, vt euenit in Sac.
Conc. Neap. teſte Sanfęl. *d.deciſ.142. num.3.*
an ſtatim elapſo dicto termino ſex horarum
appoſito in præcepto, poſſit procedi ad exe-
quutionem pœnæ? & Sanfęl. *loc.cit.* reſpondit
40 negatiuè, quia neceſſe eſt quod accuſentur
contumaciæ, ſequitur Franc. Mat. Pratus ad
Paſchal. *de patr.poteſt. par.4. cap.7. verſ.an au-*
tem poſſit procedi ſtatim, vbi ait, hoc eſſe con-
forme iuri communi, & ritui Magnæ Curiæ
in ord.118. & in addit. ad Muſcatell. *de fideiuſſ.*
mod.15.p.1.verſ.tertia ſit quæſtio, inſuper ait,
41 quod iuxtà ritum Magnæ Curiæ ſit poſt incu-
ſationem contumaciæ expectandum triduum.
Poteſt in contrarium dici, quod exequuto per-
ſonalitèr præcepto, & non ſeruato, poſſit
42 elapſo termino appoſito procedi ad exequu-
tionem pœnæ ratione contemptus Iudicis, ex
quo nulla poterit allegari cauſa legitima,
quare mandato non fuerit paritum; ait enim
Fęlyn. in *cap.ſi quis num.1. de maior. & obbed.*
& Dominic. in *cap. nullus 55. diſt.* tunc ali-
quem in contemptum non parere, vbi ſcien-
ter, & contumaciter ſuperioris præcepto ſub-
ijci non vult, & ideò debet puniri pœna com-
minata, vt in ſimili ait Octau. Vulpell. *reſp.*
crim.139.num.12. & 13. cum hoc tamen, quod
43 re integra, hoc eſt interim delicto non ſe-
quuto, & pœna cum effectu, & realitèr non
exacta, ſemper admittatur ille ad purgandam
moram ex ijs, quæ copiosè tradit Giurb.
conſ.33. num.9. & ſeqq. & ità fuiſſe exequu-
tum, teſtatur Sanfęl. *deciſ.141. in fine*, & ratio
44 poteſt eſſe, quia termino præcepti elapſo au-
ditur quis re integra, ſi ab homine ſit præfi-
xus, ſecus ſi à lege Innoc. in *cap. cum in tua*
verb. banna, qui matr.accuſ. Bald. in *l.ſi eo tem-*
pore C.de remiſſ.pign. & in Margaritta verb.ter-
minus Bertach. *verb.terminus nu.50.* nec poteſt
obſtare, quod termini ſoliti trium dierum ſint
45 aſſignandi, quia id procedit in cauſis ordi-
narijs, & non in ijs, quæ non patiuntur dila-
tionem temporis; & ideò ex Iudicis arbitrio
terminus prædictus poteſt ex cauſa non ſo-
46 lùm abbreuiari, ſed etiam tolli, vt ait Bald.
in *l.2.Cod.de dilat. & in l.vnius §. cognitum ff.*
de quæſt. & in l. cum reis C. de pœnis relatus à
Bertach. *loc. cit. in princip.* nam in caſi-
bus, in quibus mora poteſt afferre peri-
47 culum, tunc receditur à iuris regulis, tex. &

Digitized by Google

Bart. in *leg. de Pupillo §. ſi quis ff. de non. oper. nunc.* Giurb. *conſ. 34. num. 33.* & contumaciæ
poſſunt accuſari poſt lapſum horarum, eo
modo, quo accuſantur poſt lapſum dierum,
in quorum locum ex cauſa bene viſa Iudici
ſucceſſerunt horæ, quod poteſt fieri, maxi-
mè cum non tollantur defenſiones, vt ex Bart.
in *extrauang. ad reprimendum verſ. ſummariè*, vbi
Apoſtill. *litt. B.* vult Io: Grandis *de bello exu-*
lum ſpecial. 55. num. 4. qui ait hinc ſumpſiſſe
48 practicam Commiſſarios, qui dant dilatio-
nem ad horas, & licèt ipſe talem practicam
49 non approbet; tamen hoc eſt, ex quo putat
ex breuitate temporis tolli Reo defenſiones,
quod non euenit in caſu, de quo loquimur, &
ideò benè vti poſſumus practica ſupradicta, de
qua teſtatur etiam Io: Bapt. Thoro in *addit.* ad
Grandem *loc. cit.* apud quem plura notabilia
habentur tam in *dicto loco*, quam *in prædic. pati qu. 2. n. 6.* vbi docet practicam requirendi Reũ.

At non exequuto præcepto perſonaliter,
ſed domi ſolitæ habitationis, quod ſufficit
ſecundum Conciol. *crim. reſol. verbo cautio de*
50 *non offendendo reſol. 9. n. 8.* Guazzin. *de pace, & tregua par. 2. q. 27. n. 7. & ſeq.* de Luca ad Vinc.
de Franch. *deciſ. 359. num. 4.* Pratus ad Pa-
ſchal. *d. cap. 7. verſ. notabilis tunc*, Raphael Vi-
loſa *de fugitiuis cap. 18. §. 3. num. 26.* qui refert
fuiſſe deciſum valere, & obligare ad pœ-
nam arbitrariam, quando nulla pœna
fuerit expreſſa; non eſſet æquum poſt lapſum
51 horarum deuenire ad exequutionem pœnæ
comminatæ, ſed deberent accuſari contuma-
ciæ poſt ſolitum terminum trium dierum, ob
rationem, qui in dubio debemus iudicare,
quod non adfuerit contemptus, & quod
ignorauerit præceptum iuxtà ea, quæ tradit
Giurb. *conſ. 34. num. 33.* et etiam quia non ci-
tatus perſonaliter non poteſt mulctari Iaſ. in
52 *l. vnica §. fin. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.* et
Capyc. Latr. *deciſ. 141. num. 4.*

Et adeò fauorabilis eſt iſta prouiſio facta
pro bono pacis, et pacifici ſtatus conſerua-
tione, vt præcedente licentia Iudicis Eccleſia-
53 ſtici, vt eſt penes D. Zuffum in *Conſtitut. Barberina n. 50.* licitum ſit exequi præceptum in
Eccleſia, et exiſtenti in ea intimari, vt inquit
Sanfęl. *deciſ. 141. per tot.* qui teſtatur fuiſſe in
Eccleſia verbaliter citatus quidam prouocans
ad duellum, qui ad impediendum Iudicis
mandatum in Eccleſiam ſe contulit, et ſub-
dit, quod cęptum fuit exequi contrà eum per-
manentem in contumacia pro pœna pecunia-
ria, ſed non proſequutum, ex quo præcepto
54 paruit, & quod hoc fieri poſſit docet Abb.
in *cap. inter alia num. 9. extrà de immun. Eccleſ.*
Aluar. Valaſ. *conſult. 81. num. 4.* Rouit. *ad prag. 1. de iuriſd. innic. non turb. nu. 17. & in pragm. 2. de cit. num. 12.* & alij, quos refert, & ſequitur
Sanfęl. *loc. cit. num. 1. & 2.* qui Doctores hoc li-
55 mitant in caſu, quo citatus eſſet puniendus
aliqua pœna ſanguinis, quia tunc non valeret
citatio, & quod iſta opinio ſit communiſſi-
ma tenent Petr. Pecch. *tract. de iure ſiſten. cap. 6.* & Borell. in *ſumm. deciſ. tit. 44. de citat. n. 74. verbo verbalis citatio*, quos refert Sanfęl. in
addit. ad dictam *deciſ. 141.* Sed vide quæ circà
hanc materiam citationis in Eccleſia executæ
latè dixi in *cap. 1. §. 11. num. 31. & ſeqq.*

Verum his non obſtantibus non recedas à
praxi, quam docet Sanfęlic. *loco citato*, quia
reſtrictio termini ad horas fuit facta ex cauſa
boni publici, vt ſcilicet volens rixari coarcte-
tur ſtatim ad accedendum ad domum, & hoc
modo inhibeatur rixari: Sed exactio pęnę tā-
quam odioſa non debet habere idem priuile-
gium, & ideò quoad illam debet ſeruari ſty-
lus ſolitus, etiam ſi intimatio præcepti ſit fa-
cta perſonalitèr.

Aduertendum tamen cum Domino Ioan.
Bapt. Muccio ad Sanfęl. in *dilucidat. ad deciſ. 142. num. 4.* quod cum dicto præcepto non
ceſſat timor rixæ, ſeù vt dicit D. Muccius, ti-
mor, ne fiat duellum, quia poteſt fieri per in-
terpoſitionem, ſeù ſubrògationem alterius
perſonæ, nàm etiam duelliſtæ, quando ſe ſer-
uant in libertate per aliquos dies, poſſunt
poſteà ſaluo honore obedire præcepto, & ſub-
rogare alium pro ſe ad duellandum. Ideò
cautela eſt, *vt in præcepto iniungatur, quod debeat ſe conferre ad domum, illam habere pro carcere, & non debeat per ſe, vel per alium duellare.* Nos dicemus, quod *non debeat per ſe, vel per alium quoquomodo offendere, aut offendi facere;* ſed meo iudicio tutius eſſet tranſmittere
dictum præceptum, & vno, eodemque tem-
pore etiam citationem ad fideiubendum cum
clauſula, quod *interim habeatur fideiuſſio pro præſtita*, iuxtà ſtylum, de quo *ſuprà*, & ſequor
in hoc doctrinam Guazzini *de caut. de non offend. par. 2. quæſt. 59. num. 5.* vbi ait, quod ad
plenè conſulendum bono publico debēt cogi
conſanguinei bannitorum ad cauendum,
quod non ingrediantur ſtatū Eccleſiaſticum,
& inimicos non offendent, & Ricc. *var. reſol. 395. num. 4. par. 2.* dicentis poſſe quem adſtrin-
gi ad dandam cautionem de benè viuendo,
& etiam aliam de non offendendo.

56 Tertiò modo celeriter ſuccurrit, ſi decernit
militarē cuſtodiam, vt per tex. *l. fin. C. de erogat. militar. annon. lib. 12.* dicit Alciatus in *leg. ſi ſuper poſſeſſione num. 22. & ſeqq. Cod. de tranſact.* vbi teſtatur ita vidiſſe practicatum, Vul-
pell. *de pace quæſt. 77. in fine*, & Sanfęl. *dec. 142. num. 8.* de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ. 359. num. 4.* hoc eſt debent aſſignari milites ad
cuſtodiam eius, in quem cadit timor, ſeù pe-
riculum, & hoc debet fieri expenſis concuſſo-
ris, vt dicunt præfati Doctores, & Salyc. in
l. denunciamus num. 3. Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. ait, quod ſuperior poteſt loco mili-
tum, dare licentiam concuſſo, vt deferat ar-
ma, & armatos ſecum ducat ad ſe defenden-
dum, & hoc multoties ſolet fieri; ſed ego non
permitterem, niſi homini cognitæ bonitatis.

57 Quartò tandem modo ſuccurreret cum ca-

ptura

ptura conſanguineorum , vt ait Io: Grandis
de bello exulum in prædic. pati quæſt. 2. num. 4.
qui ad hoc citat Marſil. in *rub. Cod. de probat.*
num. 230. & ſeqq. & in l. repeti ff. de quæſt. Fę-
lyn. in *cap. Paſtoralis §. pen. de offic. deleg.* &
Diaz. in *reg. 370.* & Grandem ſequitur Thor.
in *addit. ad eum d. num. 4.* qui addit Doctori-
bus allegatis per Grandem , Reg. de Ponte
tract. de poteſt. Proreg. rub. de prouiſ. fieri ſolit. §.
5. n. 14. & ſeqq. certum eſt enim, quod delin-
58 quentes ſaltem metu pœnę conſanguineorum
retrahuntur à delicto , vt in Patre pro filio
dixit Bald. in *l. ſancimus C. de pęn.* Imol. in *leg.*
cum filius ff. de verbor. oblig. Alex. in *l. ſæpè ff. de*
re iudic. Bart. in *l. inte prouiſum,* vbi Alex. *C. de*
fabricenſi. lib. 10. & hoc eſt permiſſum ratione
59 publicę vtilitatis, vt pluribus comprobat Fę-
lyn. in *cap. 2. de conſt.* & Io: Grandis *loc. cit.* &
Io: Bapt. Thor. in *annot.* ad eum in *prædic. pati*
quæſt. 2. num. 2. & Reg. de Ponte *de Poteſt. Pro-*
reg. rub. de prouiſ. fieri ſolitis §. 5. num. 2. qui lo-
60 quuntur in caſu , quo conſanguinei bannito-
rum iubentur exfractare, & dicunt , quod ta-
le edictum compræhenderet etiam fœminas
conſanguineas, Rouit. *rub. de exul. num. 11.* &
compræhenderet etiam conſanguineos Cleri-
corum turbantium quietem publicam, Fran-
chis *deciſ. 463. num. 9.* & id eſſe licitum pro-
bat, vt dixi in *proœm. §. 6. num. 92.* ex Baldo,
& Petro de Ancharano Barbatia in *cap. quia*
quæſitum num. 86. de offic. delegati , vbi ait,
quod , cum quidam rebelles Florentini occi-
diſent in Ciuitate Aretij Ambaſiatores Flo-
rentinos, ſcandalum fuit non mediocre in po-
pulo Florentino , & quod propterea fuit fa-
ctum ſtatutum ex conſultu populi, quod Con-
ſanguinei eorum, niſi pręſentarent illos Com-
muni viuos, aut mortuos , punirentur ipſi ea-
dem pæna , & quod tempore Anchara-
ni fuit factum ſimile ſtatutum , & fuit ſequu-
tus effectus , quia conſanguinei illorum fece-
runt illos occidi .
61 Verum iſte modus eſt nimis violentus , &
ſapit iniuſtitiam , & iniquitatem , vt inquit
Demoſtenes *epiſt. 3.* ibi *iniquiſſimum eſſet,*
quarum rerum Patrem accuſant quidem, ob eas
filios in vincula conijci , quem ad hoc adducit
D. Mutius Cartharius *de pœnis innocent. in*
pręfat. num. 21. & Simancha *de Cathol. inſtit.*
tit. 29. num. 6. qui ſubdit hoc durum , fęrum,
& barbarum eſſe .

Et quamuis ex Philon. Philoſopho *lib. 2. de*
ſpecial. legib. ſubdat D. Carthar. *ibid. num. 22.*
quod , qui nimium ſecuritati conſulit , cogi-
tur ſæpè innoxijs non parcere , & conſonat
ius Canonicum in *cap. ſine culpa de reg. iuris in*
6. vbi dicitur, quod quis poteſt puniri ſine
culpa ſua , ſi ſubſit cauſa ; vnde gloſa in *cap.*
cognoſcentes de conſtit. & in cap. fin. de eo qui co-
gnoſ. conſang. vxor. quam communiter ſequun-
tur Doctores, & ſignanter Rebuff. & Paul. *lo-*
cis relatis à Solorzano *de iure indiar. tom. 1. lib.*
2. cap. 11. num. 32. ait, quod quis puniri poteſt
ſine culpa ſua , non tamen ſine cauſa , & So-
lorzanus *loc. cit. tom. 2. lib. 1. cap. 14. num. 68.*
ait, quod pœna irrogatur etiam ſine culpa ,
ſi aliqua iuſta cauſa interuenit, quæ id requi-
rere videatur , puta , quod expediat Reipu-
blicæ .

Nihilominus per prudentem , & Chriſtia-
num Superiorem aliter , quam cum remedio,
inſontibus præiudiciali, bono publico eſt con-
ſulendũ; præſertim verò cũ tex. in *d. c. ſine cul-*
pa, & gloſ. in d. c. cognoſcentes intelligantur per
Doctores, vt procedant in pœnis, quæ non ſint
corporis afflictiuę, vt explicat Solorzan. *d. cap.*
14. nu. 69. & ſeqq. qui vult , quod diſpoſitio d.
tex. procedat ſolũ quoad pœnas ciuiles, puta
priuationem honorum, bonorum, aut ſucceſ-
ſionis, & in cauſis tantum arduis, vt in crimi-
ne læſæ Maieſtatis .

Propterea carceratio non eſt practicanda,
niſi in caſu, quo adeſſet ſaltem ſuſpicio, quod
ſuis conſanguineis delinquentibus ſint auxi-
lij, & pręſidij , in quibus terminis loquuntur
Io: Grandis, Thor. & alij Doctores *ſuprà ci-*
tati, prout dixi etiam in *proem. §. 6. nom. 90. &*
ſeqq. & quidem non vidi , niſi in his terminis
ſuſpicionis occultæ intelligentiæ, practicari, &
62 nec contrà alias perſonas , quam conſangui-
neos Bannitorum, in quibus terminis loquun-
tur etiam Grandis, & Thor. *locis citatis* , &
63 nec per alios Prælatos , quàm per legatos à
latere, qui in legationibus ſuis vice Pontificis
gerunt ad tex. in *cap. 1. extrà de offic. Legati*, &
in his terminis memini, quod tempore Lega-
tionis Eminentiſsimi D. Cardin. Octauij de
Aquauiua Domini Mei infeſtante Prouin-
64 ciam Romandiolæ quodam Tarone cum ro-
barijs, & recaptis, ſeu compoſitione per vim,
fuit de ordine præfati Eminentiſſimi D. Car-
dinalis Legati à latere, vt retuli in *proem. §. 6.*
num. 95. carceratus eius Pater nuncupatus
Coroncina , contrà quem erat ſuſpicio intelli-
gentiæ, & fuit detentus , donec promiſit , &
fideiuſſorem , ſi rectè memini , dedit, quod
filius non ingrederetur amplius in Prouin-
ciam .

Magis tamen propeium eſſet, vt redeam ad
principiũ quęſiti, procurare capturã, & deten-
tionem eius, qui rixę cauſam pręſtitit, maximè
ſi eſſet aſſuetus rixari, vt bene aduertit Vulpell.
de pace q. 77. n. 3. qui ſubdit *n. 4.* quod Iudex po-
teſt è Ciuitate eijcere, vel relegare tales rixo-
ſos, quod vult etiam Guazz. *loco cit. quæſt. 17.*
num. 12. & benè faciet ſuperior , ſi ante car-
cerationem, & ante eiectionem procuret , vt
partes pacificentur, medicantibus amicis, ſeù
hominibus , qui in aliquibus locis , & præſer-
tim in Romandiola nuncupantur Pacerij, ad
hoc ſpecialiter deputatis ; illi enim ex depu-
tatione generali , ſeù ſpeciali audient ipſas
partes , & auditis differentijs pacificant eos,
vel referant ſuperiori , vt opportunè proui-
deat , vt bene ponderat D. Io: Bapt. Muccius
ad Sanfęl. *deciſ. 142. num. 15. & 16.*

Quæro ſecundò quinam ſint cogendi ad dandam cautionem de non offendendo? dic quod iuxtà terminos iuris communis nemo
65 poteſt cogi ad cauendum pro alio, cum alieni facti promiſſio non ſubſiſtat §. *ſi quis alium inſtit. de inutil. ſtipul. l. ſtipulatio iſta* §. 1. *ff. de verb. oblig.* Pariſ. *conſ.* 156. *vol.* 4. Sanfel. *deciſ.* 142. *num* 15. præſertim vero pro ijs, quos cogendus non habet in ſua poteſtate, & quibus non poteſt prohibere, ne delinquant, vt per tex. in *l.* 1. §. *familiæ ff. de vi, & vi armatu,* & Sanfel. *dec.* 142. *n.* 15. dixi *ſuprà*. Sed iuxtà praxim Tribunalium, præſertim ſtatus Eccleſiaſtici, coguntur omnes tàm conſanguinei, quàm affines, nulla habita conſideratione gradus, ad cauendum de non offendendo, vt de ſtylo Sacræ Conſultæ teſtatur Guazzin. *de pace, & tregua par.* 2. *quæſt.* 59. *num.* 5. quem referunt, & ſequuntur D. Maſſin. *de confiſc. bonor. quæſt.* 47. *num.* 95. & Paſchal. *de patria poteſt. part.* 4 *cap.* 5. *num.* 73. Sed quod ſint cogendi conſanguinei proximiores, qui ab inteſtato ſuccederent, non verò alij, qui carent ſpe releuationis, vult Vermigliol. *conſ. crimin.* 320. *num.* 1. hæc enim materia regulatur à ſucceſſione inteſtati, vt ipſemet Vermigliol. ait *loc. cit.* & replicat in *conſ.* 316. *num.* 1. qui inſuper affirmat, quod hac ratione non ſunt cogendi
66 affines, niſi in ſubſidium alijs proximioribus idoneis non exiſtentibus, & ita decreuit Sacra Conſulta 27. *Octobris* 1607. in litteris directis Gubernatori Peruſiæ, — *che dette ſicurtà ſi diano dalli parenti più proſſimi loro, ſe ſaranno idonei, e caſo nò da quelli, che ſono remoti, purche ſiano idonei, con farli rileuare poi dalli più congionti,* vt refert Vermigliol. *d. conſil.* 316. *num.* 3. & Caſtellus *in ſuo memoriali pag.* 60. refert ſimiles litteras fuiſſe tranſmiſſas Præfecto Nurſiæ 3. *Nouembris* 1607. & hæc opinio ſecundum me eſt tenenda, quam tenet etiam Conciol. *crim. reſol.* 4. *num.* 6. & 7 *verbo cautio de non offenden.* licet D. Maſſin. *loc. citat. num.* 96. reiciat Vermigliol. *d. conſ.* 316. ex eo, quia eius ſcripta pugnant diametraliter cum obſeruantia Sacræ Conſultæ relata à Guazzino *loc. cit.* Etenim ex tenore litterarum Sacræ Conſultæ relatarum à Vermigliolo, & Caſtello, apparet quod Stylus Sacræ Conſultæ non eſt talis, qualem refert Guazzinus, & in caſu relato à Guazzino potuit ille Sacer Senatus moueri ad ita decretandum ſpecialiter ob imminentiam periculi. Nam non eſt veriſimile, quod voluerit ità generaliter decretare, quando ius, & æquitas conſtituunt, & præbent remotioribus exceptionem, quod proximiores debeant cauere ob ſpem, & emolumentum ſucceſsionis, vt ex Hercul. & Cagnolo, & alijs firmat Guazzin. *loc. cit. num.* 2. & 3. & 4. Siquidem cum iſta materia ſit odioſa, & oneroſa, & etiam irrationabilis, & in tantum ſit introducta, in quantum confert quieti Reipublicæ, non eſt extendenda, & dilatanda, ſed eſt potius reſtringenda ad hoc, vt minùs quàm fieri poſſit ius commune lædat, & minùs quam fieri poſsit grauet ſubditos, vt aduertit Vulpell. *de pace quæſt.* 83. *in fine*, quem refert, & ſequitur Merenda penes D. Vrceolum *conſult.* 41. *num.* 40. *par.* 1. & hoc vult etiam Gratian. *deciſ Marchiæ* 133. *num.* 9.

Et quamuis ſubditi poſſint dici grauati, etiam quando, qui non ſunt in gradu ſucceſſibili, in ſupplementum non habilium adſtringuntur ad fideiubendum, nam, vt dixi, ij ſolum deberent teneri, qui emolumentum ſucceſſionis ſperare poſſunt ad tex. in *auth. ſicut C. de legit. tutel. & auth. defuncto C. ad Tertullian.* Etenim de iure ij dicuntur in propoſito attinentes, conſanguinei, & affines, qui ſunt ſucceſſibiles, vt tollatur, & euitetur infinitas, vt per tex. in *l. ſi quis* §. *fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit* Alciat. Tiraquell. Herculan. inquit Guazzin. *d. quæſt.* 59. *num.* 3.

Nihilominus tollerandum, & ſupportandũ tamen eſt ob bonum publicum, quia, vt dixi *ſuprà*, poteſt quis ſine culpa puniri pecuniaritèr, quando adeſt legitima cauſa, vt eſt tex. in *cap. ſine culpa de reg. iur. in* 6.

Propterea dicendum quod Sacra Conſulta à dicto ſtylo, quatenus adfuerit, receſſerit, & alium, de quo Vermigliol. *dict. conſil.* 316. et Caſtell. in *memoriali* introduxerit.

Aduertendum tamen, quod proximiores
67 eximi debent à dicta obligatione præſtandi cautionem, quando illi, pro quibus debent cauere, ſunt eorum inimici, etenim equitas non patitur, quod quis teneatur promittere factum ſuorum inimicorum, vt ex Farinac. Guazzin. Vermigliol. Laderch. Gratian. et alijs inquit Conciol. *d. reſol.* 4. *num.* 4. *verbo cautio de non offenden.* Paſchal. *de patr. pot. par.* 4. *cap.* 7. *nu.* 19. Baron. *de effect. inimic. effect.* 111. *num.* 1. & 2. & *effect.* 112. *num.* 15. poteſt enim ſuſpicari, ne contrauenient ad hoc, vt ipſi, qui cautionem præſtiterunt, vexentur, & affligantur ad tex. in *l. ſi merces* §. *culpa ff. locati*, & aduertit Vulpell. *de pace quæſt.* 83. *num.* 2.

Aduertendum ſecundò, quod licet mul-
68 ti dicant, quod conſanguinei non tenentur præſtare cautionem de non offendendo pro conſanguineis diſcolis, rixoſis, malæ condi-
69 tionis, & famæ, & nec pro illis, qui nihil habent in bonis, & per conſequens non poſſunt releuare indemnes eos, qui fideiubent, & aſſiguant rationem, quia nemo tenetur ſe ponere in manifeſto diſcrimine, & ſunt Hercul.
70 Maurus, & alij relati à Conciol. *dict. reſol.* 4. *num.* 5. attamen in praxi huiuſmodi excuſationes non admittuntur, vt dicunt Farin. *quæſt.* 107. *num.* 32. & Guazzin. *de cunt. quæſt.* 10. *num.* 26. cum quibus pertranſit Conciol. *loc. cit.* qui videntur hoc limitare in caſu, quo conſanguineus eſſet Bannitus, ſequitur Merenda *loc. cit. num.* 50. ſed indeferenter non vidiſſe admitti teſtatur D. Sabell. in *ſummu* §. *cautio num.* 28. *verſ. in practica tamen.*

Aduertendum tertiò, quod data cautione per

Digitized by Google

per Patrem pro ſe, & filijs, non tenetur pro filio ſpurio, quia ſpurij tamquam iure ciuili incogniti non veniunt ſub appellatione filiorum, imò nec ſub appellatione coniunctorum, vt probat Guazzin. *de caut. par.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 2. & ibi Adden. citat Caroccium *deciſ.* 8. & Caball. *caſ.* 210. & nec tenetur pro filio Religioſo Profeſſo, vt oſtendir D. Vrceolus *conſult.* 41. *per tot. part.* 2. vbi teſtatur ità fuiſſe iudicatum, quia Religioſus non eſt in Patris poteſtate, & habetur mortuo ſeculo.

71 Poteſt tamen Pater cogi ad cauendum pro ſpurijs ſpecificè, vt dicunt Guazzin. *dict. quæſt.* 11. *num.* 5. & Sanfælic. *deciſ.* 142. *num.* 15. *verſ. quinimò* Farinac. *q.* 107. *n.* 351. Pratus *in add.* ad Muſcatell. *de fideiuſſ. modo* 11 *par.* 2. Caball. *crim. reſol.* 210. *num.* 11. & D. Sabell. in *ſumma* §. *cautio num.* 21. & idem dicendum reſpectu ad filios Religioſos, vt ait Sanfęl. *dict. deciſ.* 142. *num.* 12. licet D. Vrceolus *d. conſult.* 41. *num.* 47. dicat quod poteſt recurri ad Superiores Religionis, vt Religioſum remoueat à loco; etenim talis abſentia non erit ſufficiens. Nec obſtat, quod non ſit in poteſtate Patris, & quod habeatur pro mortuo, quia adhuc debet pro illo fideiubere, quando iuſta cauſa vrget, vt fuit reſolutum penès Sanfęlic. *dict. num.* 12.

Cæterum qnoad cauendum pro filijs Reli-
72 gioſis Profeſſis pertranſeúndum eſſe puto cum diſtinctione, quam poſt Hercul. Laderch. Farinac. & Guazzin. qui hos citat in *tract. de caut. par.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 24. in terminis præciſis facit Merenda penes D. Vrceolum *dict. conſult.* 41. *num.* 36. & 58. nempè quod Pater teneatur cauere pro filio Religioſo, ſi ipſe ſit principalis, vel particeps rixæ, ſecùs ſi ipſe nullam habeat partem in ea, & filins Religioſus occaſionem offendendi habeat, ſeparatam à perſona Patris. Et ratio eſt quia quando Pater eſt prorſus alienus à rixa Iudex non habet vllum ius eum cogendi ad dandam cautionem: non pro ſe ipſo, quia non deliquit: non pro filio Religioſo, quia non eſt amplius ſub eius poteſtate.

Nec in iſto caſu Iudex poteſt ſe fundare in ſtylo Tribunalium, de quo *ſuprà*, quia ſtylus introductus quoad ſeculares, non poteſt extendi ad Religioſos, vt inqnit Merenda *loco cit. num.* 45. nam ſtylus cogendi ad cauendum de non offendendo introductus contra regulas Iuris non poteſt extendi, nec ex maioritate rationis, vt ex Farinac. *conſ.* 144. *num.* 12. *lib.* 2. ſubdit Merenda *ibidem num.* 46. qui proptereà exigit quod de neceſſe ſit probandum huiuſmodi ſtylum ſic practicatum fuiſſe quoad religioſos, ad hoc vt poſſit obſeruari.

Quæro tertiò à quo Iudice ſint cogendi ad dandam cautionem ij, qui timentur ne offen-
73 dant? Dic quod debent cogi à Iudice ſuo competenti, cum in cautione præſtanda de non offendendo attendi debeat forus eorum, qui cogi debent ad cauendum, vt dicunt Guazzin. *de pace, & tregua par.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 1. & 3. Vermigl. *conſ. crim.* 166. *num.* 3. *in fine* Baron. *inimic. effect.* 112. *num.* 11.

Et hoc eſt adeò verum, vt nec per præſtationem fideiuſſoris dici poſſit prorogata iuriſdictio Iudicis coram quo fuit cautio præſtita, vt eſt tex. in *l. ſi fideiuſſor* §. *ſi quis ff. ſi quis caut.* Etenim talis præſtatio cautionis habet in ſe tacitam conditionem, ſi, & qnatenus præſtita cautio valeat, vt dicunt Bart. Herculan. Cyn. Pariſius, Decian. Baiard. ad Clar. *locis relatis* à Guazzino *loco citato quæſt.* 27. *num.* 1.

74 Sequitur hinc primò, quod ſi forenſis venit ad Ciuitatem, in qua habet aliquem ſuum inimicum, cum non fecerit aliquid, vt poſſit ibi conueniri, non poterit cogi ad dandam cautionem de non offendendo, vt inquit Marſil. in *leg.* 1. §. *præterea num.* 49. *ff. de quæſtion.* Baron. *inimic. effect.* 112. *num.* 16. & Vermigliol. *conſ.* 166. *num.* 3.

Secundò quod Iudex Eccleſiaſticus non poteſt cogere ſecularem ad dandam cautionem de non offendendo vxorem, niſi hoc faciat cauſatiuè, & in conſequentiam, quando ſcilicet maritus peteret coniugis reſtitutionem, illaque exciperet de ſæuitijs, nam eo caſu Iudex Eccleſiaſticus poſſet pronunciare reſtitutionem, ſub conditione cautionis præſtandæ, vt eſt tex. in *cap. ex tranſmiſſa de reſtit. ſpoliat.* Guttier. *can. quæſt. cap.* 24. *num.* 1. & *ſeqq.* Rota *deciſ.* 371. *num.* 13. *poſt* 2. *lib. conſil.* Farin. & his citatis Vermigl. *c. cauſ.* 166. *nu.* 4. & hoc idem quando cognoſcit, quód Reus, qui ex deductis in proceſſu debet abſolui, ſed timet ne abſolutus velit poſtea ſe vindicare nam, & tunc ratione incidentiæ poteſt etiam ex officio cogere ipſum Reum ad dandam cautionem de non offendendo, prout ſæpè hoc practicari dicit Riccius *deciſ.* 129. *num.* 1. *par.* 1. vbi ad hoc plures allegar concordantes, his enim ceſſantibus non poteſt cogere, & ratio eſt, quia Iudex Eccleſiaſticus non habet in laicum iuriſdictionem *cap. ex tenore de foro competent.* Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 125. & Vermigl. *d. conſ.* 166. *num.* 2.

Tertiò quod Iudex Eccleſiaſticus non po-
75 teſt cogere ſęcularem ad dandam cautionem de non offendendo Religioſum, vt ob eamdem rationem, quia nullam habet iuriſdictionem in laicum, firmat in terminis Vermigliol. *d. conſ.* 166. *num.* 1. & 2.

Et quamuis ſecuta offenſione in perſonam alicuius Eccleſiaſtici illata à laico delictum euadat mixti fori, & eſt locus præuentioni inter Iudicem Eccleſiaſticum, & Iudicem laicum, vt dixi in *cap.* . . . nihilominus ante factam offenſionem Eccleſiaſticus Iudex nullam prorſus habet in laicum Iuriſdictionem, vt dictum eſt, & per conſequens, non poteſt eumdem cogere ad cauendum, quia timor offenſionis non eſt ſatis ad tribuendam iuriſdi-

riſdictionem, vt in terminis ex Bart. & alijs reſpondet Vermigl. *loc. cit. num. 3.* maximè quando timor non eſt fundatus in aliquo actu poſitiuo, & in proceſſu non eſt concludenter iuſtificatus, vt ex Herculan. conſiderat Vermigl. *d. num. 3. verſ. & nullus ab hac concluſione*, & eſt ratio differentiæ, quia iuſtificatio illius actus poſitiui inducentis iuſtum timorem poteſt tribuere Iudici Eccleſiaſtico iurifdictionem in laicum ad conſtringendum illum ad cauendum, ne ad executionem vlterioris offenſionis procedat.

Quartò quod Iudex ſecularis non poteſt cogere laicum ad dandam cautionem pro Clerico, vel alio Religioſo, & Eccleſiaſtico, quod non offendat, nec offendere faciat, quia licet habeat iuriſdictionem plenam in laicum ſuum ſubditum, non tamen habet facultatem, & auctoritatem, et iuriſdictionem cognoſcendi de cauſa Clerici, vel alterius Eccleſiaſtici, et ſic non poteſt facere proceſſum ad iuſtificandum cauſam timoris, ſine qua iuſtificatione non poteſt tranſmitti præceptum, & eo minus poteſt quis cogi ad dandam cautionem de non offendendo, vt dixi *ſuprà num. 19.* & Doctoribus ibi adductis addendi ſunt Gaill. *de pace publica lib. 1. cap. 2. num.* 10. Farinac. Caball. Guazzin. de Franch. *locis citatis* à Vermigl. qui hos ſequitur *d. conſ. 166. num. 8.* Ricc. *deciſ. 129. per tot. par. 1.*

Nec opponatur de re iudicata penes Sanfelic. *deciſ. 142. num. 12.* quem refert, & ſequitur Pratus ad Muſcatell. *de fideiuſſ. modo 15. verſ. quinta ſit quæſtio, & in addit.* ad Paſchal. *de patria poteſt. par. 4. cap. 7. verſ. an autem poſſit laicus cogi*, & Baron. *inimicitiæ effect. 112. num. 14.*

Quia reſpondetur primò, quod exemplis non eſt iudicandum *leg. nemo Cod. de ſent. & interloqu. omn. Iudic.* Secundò, quod in caſu relato à Sanfel. Michel Francus, vel erat principalis in rixa, & Nicolaus eius frater, qui erat Clericus particeps, vel è contra, vt apparet ex forma relata à Sanfel. ibi *tam ſuo nomine. quam Nicolai Franchi fratris Clerici ſe obligauit ſub verbo, & fide Regia de non offendendo Nicolaum Coppula*; & non eſt mirum quod fuerit coactus pro ſe, & fratre Clerico, quia tunc Curia ſecularis habet iuriſdictionem in laicum ex cauſa, & facto proprio, & non ſe ingerit in cauſa ſine fundamento, iuxta ea, quæ in terminis aduertebam *ſuprà* ex Merenda penes D. Vrceolum *conſul. 41. nu. 36. & 58.*

Nec dicatur, quod hoc poſito non poteſt conſuli bono publico ad impediendum rixas.

Quia iam dixi, quod iuſtificata cauſa actus poſitiui timoris poteſt Iudex ſe interponere, & ideò non remanet caſus iſte ſine prouiſione.

Nec facit, quod Guazzin. *loc. cit. quæſt. 14. nu. 12.* dicat, quod Clericus rixoſus poteſt cogi per Iudicem laicum ad cauendum de non offendendo.

Quia debet explicari, vt hoc poſſit Iudex ſecularis facere mediante requiſitione, auctoritate, & coactione facienda per Iudicem Eccleſiaſticum, vt ex Riccio *deciſ. 160. per tot. par. 2.* aduertit Addeu. ad Guazzin. *dict. quæſt. 14. num. 12.* & de hac imploratione brachij Iudicis Eccleſiaſtici loquitur Guazzin. *ibid. quæſt. 17. num. 11.* & ita practicari Florentiæ inquit D. Sabellus in *practica vniuerſali §. offeſe num. 17.*

Fallit tamen regula principalis, quando quis ſponte ſua, & ſic non citatus, & nec præceptatus dat cautionem de non offendendo coram Iudice non ſuo, nam tunc iuriſdictio dicti Iudicis prorogatur, vt ex Herculan. dicit Guazzin. *de pace par. 2. quæſt. 27. num. 2.* Ideò ſi Clericus comparet coram Iudice ſeculari, & det cautionem de non offendendo aliquem laicum, ad hoc vt idem laicus illã, datis fideiuſſoribus reciprocet, tunc talis cautio valida eſt ob prorogationẽ, & ſaltẽ fideiuſſor Laicus, ſi Clericus offendat aduerſarium, & cautionem rumpat, non poteſt ſe tueri cum exceptione, quod ſuus principalis, pro quo fideiuſſit, erat Clericus; nam iſta exceptio declinatoria fori, quę competit Clerico principali, non competit laico fideiuſſori *l. ſi Reus ff. iud. ſolu. & l. ſed etſi reſtituatur §. 1. ff. de iud.* Afflict. *deciſ. 205. num. 1. & 2.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum Roman. *ſing. 633.* Guidopapa *deciſ. 562.* Hercul. *de caut. cap. 50. num. 70.* Vrſill. ad Afflict. *d. deciſ. 206. num. 1.* & his relatis Guazzin. *d. quæſt. 27. num. 3.*

Et cum hoc temperamento ſpontaneitatis debent intelligi Imbert. Aufer. Chriſtinæus *locis relatis* à D. Sabello in *ſumma §. cautio n. 16. verſ. an ſit præſtanda à Clerico*, qui videntur velle contrarium.

Quæro quarto, quid eſt faciendum, quando quis non vult fideiubere, & cautionem de non offendendo præſtare, quamuis fuerit trãſmiſſum præceptum, & omnis alia adhibita fuerit diligentia? Dic quod ommiſſis remedijs violentis carcerationis, exilij, & aliorum de quibus plenè agit Guazzin. *de pace, & tregua part. 2. qu. 17. num. 12. & 13.* Tunc Iudex debet mandatum realiter exequendum in bonis re-
76 laxare, & capta tenuta declarare, & interloqui, quod bona in exequutione capta ſtent loco cautionis, & fideiuſſionis de non offendendo vt fuiſſe practicatum *vigore litterarum Sacræ Conſultæ*, teſtatur *in ſuo memoriali* Raimundus Caſtellus *fol. mihi 64. verſ. E non trouandoſi ſtrada*.

Aduertendum, quod ſemper cautio debet
77 præſtari priùs ab eo, qui eam petit, & iuxtà vires patrimonij, & quod debet poſtea reciprocari pariter iuxtà vires patrimonij ab alia parte, & quatenùs in aliquo patrimonium reciprocantis deficiat (*ſummariè conſtituto de paupertate*) debet iſte admitti pro ſupplemento

mento ratæ deficientis ad cautionem iurato-
riam, vt de practica teſtatur Caſtell. *loco
citato*.

Iterùm aduertendum, quod multoties dan-
tes cautionem de non offendendo, proteſtan-
tur, quod cautio non debeat valere, niſi ſit
reciprocata ab Aduerſario, ſed tu debes di-
78 ctã proteſtationem reicere ad tollendam oc-
caſionem litium, vt ait Caball. *reſp. crim. caſ.*
219.*num.*11. Farin.*quæſt.*107. *num.*23. & ratio
eſt, quia etiam admiſſa non valet, quia omnes
DD. affirmant, quod ſi offenſio ſit ſequuta
ex parte promittentis, pœna omninò debea-
tur, Bertaz.*conſ.crim.*183.*num.*13.*lib.*1. Baiard.
ad Clar. *quæſt.*47. *num.* 22. Vinc. de Franch.
*dec.*359. Guazzin.*reor. defenſ.*12. *cap.*10.*num.*3.
Conciol.*crim reſol.*9. *verbo cautio de non offen-
den.* de Luca ad Vinc. de Franch. *d. deciſ.*359.
*num.*3.& Caball.*loc.cit.* & ideò intrat regula,
quod non debet permitti, quod quis faciat ea,
quæ facta non iuuant, nec releuant.

Tertiò aduertendum, quod cautio eſt dan-
59 da per ſubditum, vel conſanguineos ſubditi
delinquentis extra Statum, vt inquit Caſtell.
loco cit.fol.mihi 63. *verſ.da darſi etiam dalle par-
ti*, & teſtatur fuiſſe ſic iuſſum à S. Conſulta
Præfecto Nurſiæ *ſub dat. Romæ* 5.*Octob.* 1622.
& ſubdit ipſe, quod ad dictam cautionem
80 præſtandam non coguntur conſanguinei pro
alijs, quàm pro ſe, & rixante, ſed in hoc ſer-
uanda eſt praxis, & conſuetudo Tribunalis.
Benè verum, quod ſi principalis reperiatur in
poſſe Curiæ, & carceratus, non poſſunt conſan-
81 guinei cogi, ſed ipſe debet inuenire eum, qui
fideiubeat, vt teſtatur Caſtell. fuiſſe iniunctum
Gubernatori Beneuẽti *ex litteris* S.*Conſultæ, ſub
dat.*11.*Ianuarij* 1623. & *Auguſti* 1633. & debet
82 dare fideiuſſorem etiamſi eſſet Diues, vt dixi
ſupra num. 12. & Doctoribus adductis addo
Bonacoſſ.*com apin.*1. *verſ. cautio*, & in caſu,
quo eſſet Pauper, & fideiuſſorem non habe-
83 ret, debet potiùs eijci de Ciuitate, quam rela-
xari cum cautione iuratoria Clarus *loc.cit.* &
Farin. *quæſt.*107.*nu.*41. tutiùs tamen eſt, quod
aliqua perſona nobilis ſumat verbum, & fi-
dem, quod non offendat, neque offendi faciet
Aduerſarium, vt inquit Guaz. *de pac. treg.* &
verb.in 2.*par.*§.3.*qu.*15.*nu.*4.*in fine*.

Quartò aduertendum, quod paſſim occu-
rit, prout euenit tempore, quo eram Locum-
tenens Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domi-
ni Franciſci Cennini in Ciuitate Firmi in quo-
dam Ioanne Iacobo Cornelij de Ripa Tran-
ſona, vt quærelatus, & recognitus pro delin-
quente detegatur eſſe Innocens. Tu iſto caſu
84 non debes illum relaxare abſque cautione
de non offendendo quærelantem, & teſtes, li-
cèt abſoluatur tamquàm innocens, quia po-
teſt eſſe, quod velit vindictam ſumere de
dicta imputatione, & ex hoc inoleuit ſtylus,
quod vel præſtet cautionem de non offenden-
do, vel exulet à Prouincia, vt ait in terminis
Vrſill. ad Afflict. *dec.* 149. *num.* 9. qui allegat
Fælin.*in rub.de treg.& pace*, & Capyc.*dec.*141.
per tot.& tradit fundamenta Vinc.de Franch.
dec. 359. *num.*1. & allegat Bart. Fęlyn. Parid.
Clar. Menoch. Gomez.*locis* per eum *relatis*, &
ſequitur Franc. Mar. Prat. *in addit.* ad Muſca-
tell.*de fideiuſſ.mod.*15.*in princ.par.*1.& *in addit.*
ad Paſchal.*de patr.poteſt.par.*4.*cap.*7. *verſ. non
inſulſe*, & hoc idem dicit Sanfęl.*dec.* 142.*nu.*10.
ſed æquius eſt, quod iſto caſu is, qui non po-
85 teſt præſtare cautionem, obliget ſe ſub verbo
de non offendendo, vt fuiſſe practicatum re-
fert Pratus *loco citato*, & in Vrbe paſſim di-
mittuntur carcerati *cum fide Capitanei*, quan-
do non poſſunt cauere de non offendendo, &
formulam ponit Guazz.*de pace, tregua, & ver-
bo par.*2.*cap.*2. ſeu vt dicit Guazz. *d. quæſt.* 15.
*num.*4.*in fine*, recipiatur verbum pro ipſo Pau-
pere per aliquem potentem Virum, vt in reue-
rentiam illius ſe abſtineat ab offendendo ad-
uerſarium. Periculum enim eſt, vt ait Guazz.
ibid. ne eiectus aſſociet ſe cum facinoroſis, &
improbis hominibus.

Aduertendum quintò, quod cautio debet
86 præſtari, etiamſi ſatisfactum ſit parti læſæ
quoad pœnam, & intereſſe vt firmat ex Sanfęl.
Vrſill. ad Afflict. & alijs Pratus *loc. cit.*

Sexto aduertendum, quod in caſu fractio-
nis dictæ cautionis non poteſt deueniri ad
87 compoſitionem abſque ſpeciali mandato, &
ordine S.Conſultę, teſte Caſtello *loc.cit.fol.*65.
qui dicit emanaſſe ſuper iſto particulari *litte-
ras* 27.*Maij* 1610. At ſi fuerit facta à muliere eſt
88 exigenda pœna ita, vt non remaneat indotata,
prout aduertit idem Caſtellus.

Sed an poſſit fideiuſſor repetere
89 à principali? dic quod Vrſill. ad Afflict.
*deciſ.*149. *nu.*5. reſpondet affirmatiuè in du-
rioribus terminis, prout ante eum dixerat
Affl.*ibid.n.*3.& eamdem opinionem tenet Fa-
rinac. in tribus caſibus *quæſt.* 107. *num.* 35.
Primo quando ita ſe expreſsè obligauit. Se-
90 cundò quando promiſſionem per eum factam
ſaltem ratificauit, licèt expreſsè non promi-
ſerit releuare. Terzo quando promiſſionem
pro eo factam ſciens dolo fregerit, vt faceret
incidere illum in pœnam, vide Vermigl. *conſ.
crim.*328.*num.*5.

Septimo aduertendum, quod in caſu fra-
91 ctionis cautionis, non eſt neceſſarius nouus
proceſſus contra fideiuſſorem, vt videre
eſt penes Cherubin. *in Bulla* Sixti Quinti in
*ardm.*6.

Octauo aduertendum, quod fideiuſſor, qui
ſoluit ex eodem proceſſu, & via executiua re-
petit ſolutum eadem via eſſecutiua, & eodem
modo quo fuit coactus ſoluere, vt audio fuiſſe
in S.Conſulta reſolutum de anno 1667.

Cap. XXV. §. IV.

In oltre per leuar le occaſioni de' ſcandali prohibiſce, che alcuno ſotto qualſiuoglia preteſto etiamdio di licenza conceſſali dalla parte, ò dal teſtatore, non ardiſca ſcientemente pigliar, ò far pigliar poſſeſſo d'alcuna ſorte de' beni, che altrui poſſieda, ò tenga in qualſiuoglia modo, ſenza licenza del Giudice; perche ſe il poſſeſſo ſarà de' beni immobili, e ſarà con armi offenſiue, ò violenza incorrerà in pena della galea per trè anni, e di ſcudi 400. d'oro; mà ſe ſarà ſenza armi, ò violenza incorrerà in pena di ſcudi 200. d'oro, e ſe il poſſeſſo ſarà di coſa mobile, ò d'animali con armi, ò violenza la pena ſarà ſolo di ſcudi 100. d'oro, e ſe ſenza armi, ò violenza di ſcudi 50. & in tutti li caſi ſudetti il delinquente caderà da tutte le ragioni, & attioni, che pretendeſſe, ò haueſſe in detti beni, e detto poſſeſſo ſarà nullo, & inualido, e non apporterà pregiuditio alcuno all'altra parte, la quale nullità hauerà luogo etiam che ciò ſi faceſſe ignorantemente.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis liceatia requiritur ad capiendam poſſeſſionem, & ratio eſt nè alias deueniatur ad arma.*

2 *Dammodò poſſeſſio non ſit vacans.*

3 *Procedit etiam manente pacto in inſtrumento, quod propria autoritate ſine citatione, & licentia poſſit capere poſſeſſionem, nam quicquid ſit de iure communi, de quo iure adhuc requiritur aſſociatio famiglia.*

4 *Vigore bannimentorum requiritur etiam Iudicis licentia.*

5 *Imò etiam habita licentia Iudicis debet deſiſtere, ſi pars ſe opponat, & de facto reſiſtat.*

6 *Sed iſto caſu capiens poſſeſſionem excuſaretur in aliquo, & quando.*

7 *Pena capientis poſſeſſionem propria autoritate, quæ ſit de iure communi, & quæ ſit de iure bannimentorum.*

8 *Diſpoſitio* tex. in l. ſi quis in tantam Cod. vnde vi receſſit ab aula.

9 *Poſſeſſionem capiens propria autoritate, & cum aſſociatione hominum armatorum incidis in penam Bullæ Sixti V.*

10 *Bulla Sixti V. eſt reſtricta.*

11 *Et non habet locum in poſſeſſione capta rerum mobilium.*

12 *Nec in aduaantia facta pro manutenenda poſſeſſione, à qua nunquam fuit eiectus, niſi per vim prius recuperaſſet.*

13 *Armatos homines adunare ad tuendum ius ſibi competens impediendi cuilibet ingreſſum in fundum ad venandum, ſeſeque in dicto iure manutenendum cuilibet permittitur de iure num. 45.*

14 *Afferuntur plura iura.*

15 *Et afferuntur plures Doctores hoc firmantes n. 48.*

16 *Arma, & armatos retinere domi, in agro, ſeu villa præter vſum venationis, & itineris eſt prohibitum.*

17 *Fallit quando retinentur gratia defendendi, ſe, & ſua bona.*

Etiam ſine licentia Superioris num. 21. & 23.

18 *Vim propulſare licet etiam ſi fiat à dormiente, ſeu mentecapto, & ſic fiat ſine animo iniuriandi.*

19 *Vim propulſare cum moderamine inculpatæ tutulæ eſt de iure gentium.*

20 *Vbi non eſt delictum, ibi non eſt pœna, & nec accuſatio recipitur, & nec inquiſitio formatur.*

22 *Autoritate propria poteſt, quis impedire, & reſiſtere ei, qui vult intrare in agrum ad venandum num. 48.*

24 *Omnia noſtra facimus, quæ de mandato noſtro fiunt.*

25 *Bulla Sixti V. prohibens caualcatam non comprehendit manutenentem ſe in poſſeſſione hominibus armatis.*

26 Farinacius *Doctor inſigniſſimus.*

27 *Ab eius opinione non eſt de facili recedendum.*

28 *Secundæ cognitiones fiunt cum maiori, & maturiori reflexione, & ideò tutiores, & ſecuriores exiſtimantur.*

29 *Bulla Sixti V. prohibens caualcatam non comprehendit hominum armatorum adunationem ad frangendum carceres factam.*

30 *Et nec comprahendit adunantem homines ad tuitionem ſui corporis, & cum illis per Ciuitatem ambulantem num. 52.*

31 *Et ita fuit iudicatum tempore Pontificatus Clement. Octaui.*

32 *Contrarium tenentibus reſpondetur remiſſiuè, & num. 51.*

33 *Bulla prædicta Sixti V. prohibens caualcatas fuit declarata à Paulo V. vt non comprahendat eum qui homines armatos adunat ad vim vi repellendam cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

34 *Timor iuſtus, & ſuſpicio fundata dicitur, quotics*

ties proceduat ſigna actus manifeſta voluntatis Aduerſarij, vel præparamenta.

35 *Bulla Pauli V. declarans illam Sixti prohibentem caualcatas non requirit, quod cauſa adunationis ſit iuſtà, contentatur enim, quod ſit vera, & non ficta.*

36 *Iudex cui ex proceſſu conſtat de qualitate excludente, vel minorante delictum debet illam attendere ad eximendum imputatum à vexatione.*

37 *Et quando de dicta qualitate habet fumum in proceſſu debet veritatem indagare.*

38 *Coadunans homines armatos ex cauſa à iure permiſſa non tenetur de commiſſis ab eiſdem hominibus præter eius voluntatem n.46.*

39 *Nec quidem pœna extraordinaria.*

40 *Reijcitur* Berò *contrarium dicens.*

41 Io: Andreæ *dictum expenditur.*

42 *Coadunans homines armatos quando teneatur de commiſſis à dictis hominibus præter cogitatum aduaantis eos.*

43 Tex in leg. quoniam multa facinora Cod. ad leg. Iul. de vi publica *expenditur.*

44 *Armorum retentio hodie non punitur, niſi retineantur archibuſietti, & ſtilletti in Statu Eccleſiaſtico.*

47 *Venandi ius eſt cuilibet à natura tributum.*

48 *Niſi à Dominis agrorum prohibeatur.*

49 *Ad remedium facti non eſt recurrendum, quando remedium iuris adhiberi poteſt.*

50 *Explica niſi iura, & leges id permittant.*

53 *Bulla Sixti V. prohibet caualcatas ad defendendum poſſeſſionem rei violenter adeptæ, vel recuperatæ.*

54 *Perpenduntur verba dictæ Bullæ num.* 59. 63. 65. & 77.

55 *Qui vim vi repellit non dicitur agere temerè.*

56 *Stans in ſuo armatus ad retundendam vim nemini facit iniuriam.*

57 *Et ſi inſultatur ita ſtans non adhibet, ſed patitur vim.*

58 *Ius ſibi dicere eſt recuperare propria autoritate.*

60 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

61 *Conſuetudo differt à lege.*

62 *Conſuetudo eſt quando ſit contra legem per conſuetudinem.*

64 *Facinoroſitatis qualitas requiſita à Bulla Sixti Quinti non adaptatur ei, qui ſe, ſuaque bona tuetur.*

66 *Verba quantumcunque generalia intelligenda ſunt eo reſpectu, quo proferuntur, & ad cauſam propter, quam proferuntur reſtringuntur.*

67 *Pœna conſtitutionis non incurritur niſi verificentur qualitates omnes in conſtitutione expreſſæ.*

68 *Leges omnes habent pro finali cauſa tranquillitatem, & quietem ſubditorum, & tamen reſtringuntur ad ſpecialitatem, propter quam ſiunt.*

69 *Principes habent iura in ſcrinio pectoris.*

70 *Defenſio cum moderamine eſt permiſſa etiamſi per ſtatutum prohibeatur nu.* 79.

71 Tex. in leg. 3. & in l. fin. Cod ad leg. Iul. de vi public. *explicatur num.* 74.

72 *Bucellarij ſunt latrones.*

53 *Iſauri ſunt latrones alijs perfidiores.*

75 Tex. in l. ſi quis in tantam C. vnde vi, *loquitur de inuaſore.*

76 *In lege attendi debet diſpoſitiua.*

78 *Coadunatio armatorum comprehenditur in Bulla Sixti V. ſi fiat poſt adeptam, ſeu recuperatum poſſeſſionem.*

80 *Dominus retinens res famuli in domum per illum inuectas non poteſt à famulo criminaliter accuſari nu.* 84. 85.

81 *Creditor, qui ſine vitio reperitur in poſſeſſione rei ſui debitoris, non tenetur reſtituere, niſi offeratur ſuum creditum.*

82 *Res commodata poteſt ex iuſta cauſa non reſtitui.*

83 *Aliud eſt accipere propria autoritate, aliud eſt retinere propria authoritate.*

86 *Dominus, an poſſit propria autoritate ſpoliare veſtibus famulum recedentem remiſſiuè.*

87 *Turbatiua eſt ſpecies delicti, quæ differentias varias in ſe continet.*

Et quæ ſint num. 89.

88 *Plura ſunt negocia, quàm vocabula.*

90 *Turbatiua eſt nomen generale continens quamcunque moleſtiam.*

91 *Turbat, qui contendit poſſidere rem, quæ ad aliũ ſpectat.*

92 *Et qui mittit executores in bonis alienis.*

93 *Et qui mittit litteras inhibitoriales.*

94 *Et qui negat alium poſſidere.*

95 *Turbatiua inducitur ex ſolis verbis.*

96 *Pro turbatiua agitur ciuiliter, & criminaliter, ſed vna via electa ceſſat alia.*

97 *Sed finita cauſa ciuili poteſt inſtitui criminalis.*

98 *Imò ſi diuerſa ſint facta poteſt vtrumque iudicium inſimul intentari.*

99 *Iniuriarum actio competit, quando turbatiua ſit ſine violentia.*

100 *Sed ſi ſit cum violentia competit actio ex* lege Iul. de vi publica.

101 *Pro turbatiua non agitur criminaliter in Gallia.*

102 *Et nec in Statu Eccleſiaſtico.*

103 *Sed contrarium ſeruari in Statu Eccleſiaſtico teſtatur* Farin.

104 *Conciliantur opiniones.*

105 *Dolus requiritur in turbatiua, adeo, vt intret pœna.*

106 *Aſſignatur ratio.*

107 *Colonis non competit ius turbatiuæ, quia non dicuntur poſſidere.*

108 *Cauſa colorata, temeraria, iniuſta excuſat à turbatiua.*

109 *Accipiens propria autoritate rem ſui debitoris perdit ius, & actionem, & extraordinem punitur.*

110 *Etiamſi ſit mulier, miles, vel ruſticus.*

Senza licenza del Giudice.

1 RATIO ſanctionis eſt, nè deueniatur ad
arma, & ſcandala indè oriantur *l. non*
eſt ſingulis de reg. Iur. Caſtr. in *l. vlt. nu. 1. Cod. de*
edict. Diu. Adr. toll. & Rot. apud Seraph. *deeiſ.*
423. num. 3. quod procedit, dummodo poſſeſ-
2 ſio non ſit vacans, nam poſſeſſione vacua ma-
nente, quis poteſt illius poſſeſſionem capere
abſque incurſu pœnæ, quia bannimenta exce-
ptuant hunc caſum, & quando non exciperent,
adhuc eandem interprætationem reciperent à
Iure communi, vt in terminis bannimentorum
aiunt Menoch. *de recup. poſſeſſ. rem. 5. num. 30.*
& 31. Gratian. *diſcept. foren. cap. 542. num. 13.*
& 14. & Poſth. *de manuten. obſeru. 13. num. 6.* D.
Franc. Vico ad *pragm. Sardiniæ lib. 2. tit. 25. cap.*
19. num. 7.

Sed an manente pacto in Inſtrumento, quod
quis poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſ-
ſionem etiam abſque citatione partis, & abſ-
que licentia Iudicis adhuc teneatur Iudicem,
vel partem requirere? quidquid ſit de Iure
3 communi, de quo Iure requiritur ſaltem aſſo-
ciatio familiæ ad euitandum ſcandala, vt do-
cuit Rebuff. *in Conſtit. Regn. Galliæ tit. chirogra.*
recogn. num. 104. car. 197. tom. 1. Socc. *conſ. 11.*
col. 3. vol. 3. Maſcabrun. *conſ. 90. num. 17. &*
plurib. ſeqq. Dec. *conſ. 73. col. 1. & 2.* ac his ci-
tatis Borgn. Caualc. *dec. 27. nu. 70. part. 2.* indu-
4 bitati Iuris eſt, quod vigore bannimentorum
requiritur præciſè licentia Iudicis, & habita
licentia Iudicis, adhuc ſi pars reſiſtat debet,
5 quis deſiſtere, quia Iudex non cenſetur vo-
luiſſe dare licentiam, vt ingrederetur per vim,
etiamſi reperiret reſiſtentem, vt videtur in-
nuere Menoch. *de recuper. poſſeſſ. rem. 8. num. 32.*
& Farin. *qu. 175. num. 147.* plures citans Vico
loco citato num. 10. & hoc expreſsè volunt Bart.
in l. 3. Cod. de pignor. & Barbatia in *cap. verum*
col. 21. de foro compet. puto tamen, quod in fa-
6 cti contingentia in aliquo excuſaretur, dum-
modò non cauſauerit aliud extraneum deli-
ctum, vt ait Salyc. in *l. 3. num. 11. 12. & 25. Cod.*
de pignor. Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem. 5. n. 85.* &
Farin. *d. qu. 175. num. 239.*

Quæro primo, quæ ſit pœna capientis poſ-
ſeſſionem propria auctoritate? aut interuenit
7 vis, & pœna erit triremium per triennium, &
de Iure communi eſt pœna *l. Iul. de vi public.*
vbi vis publica illata fuerit, vt ait Menoch.
de arbitr. caſ. 39. num. 4. Boſſ. *tit. de pluribus vio-*
lent. Decian. *tract. crim. lib. 8. c. 16. 17. 18. 19. &*
20. & Theſaur. *dec. 35.* & alij relati à Farinac.
d. qu. 175. num. 145. aut non interuenit vis, &
imponitur pœna pecuniaria, & vlterius debet
condemnari ad reſtitutionem poſſeſſionis, vt
benè dicit Farin. *loc. cit. num. 144.* qui ex Specu-
lat. Guliel. de Benedict. & Couar. ait, quod pœ-
na *l. ſi quis in tantam Cod. vnde vi*, hodie eſt an-
8 tiquata, & receſit ab Aula, & ſi tali occaſio-
ne ſucceſſerit aliquod delictum ingreſſus tene-
tur de omni eo, quod fuit indè ſequutum, iux-
tà doctrinam Salyc. *loc ſupra cit.*

Quæro ſecundò, quæ ſit pœna capientis
poſſeſſionem propria auctoritate cum aſſocia-
tione hominum armatorum? dic quod tunc
9 intrat diſpoſitio *Bullæ* Sixti V. in *ordin. 75.* quæ
prohibet fieri caualcatas pro recuperanda,
adipiſcenda, vel retinenda poſſeſſione agro-
rum, finium, limitum, & terminorum, Farin.
qu 113. num. 151.

Sed aduertendum eſt *circà d. Bullam*, quod
incertus ſcribens apud eundem Farinac. *conſil.*
65. à num. 58. ad num. 141. & idem Farin. *in add.*
ad qu. 113. num. 160. oſtendit, quod *Bulla præ-*
10 *dicta* ſit reſtricta ad caſum duntaxat adipi-
ſcendæ, retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſio-
nis, & ait *in fine d. conſ.* quod ità fuit reſolutum
per Clementem Octauum, & hoc teſtatur etiã
Guazzin. *de bon. confiſc. ampl. 86. concl. 13. nu. 3.*
qui *num. 5* ex Farin. *conſ. 65. num. 51. & 66.* ait
11 quod *prædicta Bulla* non habet locum, quando
agitur de adipiſcenda, retinenda, vel recupe-
randa poſſeſſione rerum mobilium, ſed vide
omninò Io: Baptiſtam Spad. *inter conſilia* Fa-
rin. *conſ. 229. per tot. lib. 3.* quod reperitur im-
preſſum in *libro primo conſiliorum ipſius* Spadæ
conſ. 25. vbi latè explicat dictam Bullam.

Aduertendum iterum, quod in *dicta Bulla*
12 non prohibetur adunantia pro manutenen-
da poſſeſſione, à qua nunquam quis fuit eie-
ctus, niſi prius per vim eam recuperaſſet, vel
adeptus fuiſſet Farinac. *in addit. ad d. qu. 113.*
num. 151.

Et quia ſcripſi requiſitus ſuper contentis in
dicta Bulla, non ab re forſan erit, vt allega-
tionem hic referam per extenſum.

Non poteſt monitorium aliquod formari
contra N. N. contumacem ſuper retentione,
& vſu armorum, & nec ſuper conuenticula,
ſeu adunatione armatorum, & nec ſuper exi-
mitione carcerati, & homicidijs Birruariorũ
ab hominibus armatis eiuſdem N. N. vt ſup-
ponitur, patratis.

Quo enim ad retentionem, & vſum armo-
rum, & coadunationem hominum armatorũ
conſtito, prout conſtare ſupponitur, quod D.
N. homines prædictos coadunauit ad tuen-
13 dum ius, quod de iure ſibi competebat, im-
pediendi cuilibet ingreſſum in fundum ſuum
ad venandum, ſeſeque in dicto iure manute-
nendum, non poteſt teneri de retentione, &
vſu armorum, & nec de conuenticula, quia
14 habentur in Iure textus expreſsè permittentes
cuilibet ſe, ſuaque bona armata manu, & ho-
minibus coadunatis tueri in *l. 1. Cod. vnde vi*
ibi -- *rectè poſſidenti ad defendendam poſſeſſionem,*
quam ſine vitio tenebat inculpatæ tutelæ modera-
mine, illatam vim propulſare licet, & in l. 1. §. vim
vi, & §. vi poſſidere ff. de vi armata, ibi -- *qui per*
vim poſſeſſionem ſuam retinuerit, labeo ait non vi
poſſidere, & in l. quamuis. ff. de acquir. rer. domin.
ibi -- *etiam manu prohibendus eſt, ſi eum incom-*
modo

modo cæterorum id faciet, & melior ad propoſitum, de quo agitur textus eſt, intellectus à contrario ſenſu, *in l. prætor ait §. dolo autem ff. de vi bonor. raptor.* ibi — *adhoc ipſum homines colligit armatos, vt damnum det, bonaque rapiat*.

15 Et extant plures Doctores id expreſsè firmantes, quos refert, & ſequitur Vermigl.
16 *conſ.* 134. *num.* 4. qui ait, quod licet prohibitum ſit armatorum copias colligere, ac arma, & tela in domo ſua, in agro, in villa præter vſum venationis, ac itineris, vel nauigationis retinere ad tex. *in* l. 1. *ff. de vi public. & in l. vnica Cod. de armor. vſu lib.* 11. ac propterea abſque autoritate, & licentia ſuperioris collegia, ac ſodalitia, etiam Militibus in Caſtris ſint prohibita ex tex. in *l.* 1. *Cod. de colleg.*

Attamen (ſunt formalia verba Vermigl. *ibid.*
17 *num.* 4.) nulla eſt difficultas, quod gratia defenſionis, tàm perſonæ, quàm rerum licitū eſt gentes colligere, adeò, vt congregationes armatorum hominum licitæ ſint ceſſante dolo malo, & conſilio alijs damnum inferendi ex tex. in *l.* 2. *§. dolo autem malo in princip. & ante medium verſ. homines coactos accipere debemus ff. de vi bonor. raptor.* Bart. *in l. hoſtes num.* 14. *ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.* vbi, quod priuatus pro defenſione rei ſuæ poteſt facere adunationem gentium Boſſ. *tit. de crim. læſæ Maieſt. n.* 23. Decian *tract. crim. lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 48. Farin. *quæſt.* 113. *num.* 139. *& nu.* 141. *&* 143. Sola ad *conſt. Sabaudiæ tit. de proceſſ. inquiſitional. gloſ.* 1. *par. num.* 10 *fol.* 142.

Et hoc procedit etiam dato, quod N. N. voluiſſet ire ad venandū in poſſeſſione præfati N. N. ſine animo, & intentione iniuriandi, vel aliter offendendi, quia vt dicit Bart. in *l. vt vim*
18 *num.* 4. *ff. de iuſt. & iure*, licita eſt defenſio, & propulſatio etiam aduerſus vim factam à dormiente, & mente capto, nam propulſare vim iniurioſam, vel non iniurioſam eſt de iure naturali *l.* 1. *§. arietes ff. ſi quadrup. paup. feciſſe dicatur*, licet propulſare cum moderatione inculpatæ tutelæ ſit de iure gentium, vt ſubdit Bart. *ibidem*.

Propterea cum præfatus N. N. fecerit, quod à iure ei fuit permiſſum, debet eſſe exemptus ab
20 omni prorſus vexatione, quia vbi non eſt delictum, ibi pœna non cadit, accuſatio non recipitur, & inquiſitio non formatur, vt ex Bart. *in l. vbi pactum num.* 10. *verſ. & ideò Cod. de tranſact. & in l. ſeruus num.* 3. *Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* Bald. *conſil.* 415. *num.* 1. *verſic. quarto probatur lib.* 4. Dec. Marſil. Iaſ. & Farin. firmat Petrus Caball. *crim reſol.* 1. *n.* 12.

Nec ommiſſio recurſus ad Superiorem, ac deficientia licentiæ eiuſdem Superioris refragatur.

Quia huic obiecto occurrit ex Cartar. *dec. crim.* 1. *num.* 5. Vermigliol. *d. conſil. crim.* 134.
21 *num.* 4. dicendo, quod congregationes hominum armatorum, quæ fiunt ad defenſionem, & ſic ad bonum finem ſunt licitæ, & nullatenus puniri poſſunt, licet fiant ſine authoritate Superioris, & Ego non ſero adhoc textum in *l. quamuis ff. de acquir. rer. domin.* vbi Pomponius ait — *quamuis, quod in littore publico, vel in mari extruxerimus noſtrum fiat, tamen decretum Prætoris adhibendum eſt, vt id facere liceat, imò etiam manu prohibendus eſt, ſi cum incommodo cæterorum id faciet* verbum enim *manu* hic ſignificat factum propria autoritate abſque vllo conſenſu, ſeu licentia Prætoris, vt habetur in *l. de pupillo §. meminiſſe ff. de nou. oper. nunc.* vbi gloſ. verbo *manum*, allegat adhoc tex. in *d. l. quamuis*, & eundem tex. adducit Bart. *in d. §. meminiſſe in princ.* dicens, quod vtrumque competit, prohibere ſcilicet præcepto Prætoris, & ſua autoritate.

Pondero etiam text. & gloſam loquentem
22 in terminis præciſis oppoſitionis, & reſiſtentiæ factæ volenti ingredi fundum ad venandum in *l. quod enim §. plane ff de acquir. rer. domin.* ibi — *plane qui in alienum fundum ingreditur venandi, aucupandiuè gratia poteſt à Domino, ſi is præuiderit, iure prohiberi, ne ingrediatur*, vbi gloſa in verbo *prohiberi* aduertit, quod licet principaliter prohiberi non poſſit occupare, quod nullius ſit, tamen per conſequentiā, cum prohibetur ingredi, prohibetur, & capere, & ſubdit — *nota, quod poſſum prohibere intrantem in meum, vel etiam manu reſiſtere, vt ſupra ad leg. aquil. leg. quemadmodum circà princip. &* hoc idem dicit Bart. *ibid.* nempè, quod poſſum prohibere volentem ingredi fundum meum, vel etiam manu reſiſtere.

Et tandem conſidero, quod Doctores, qui firmant, licere ad ſui corporis, vel bonorum
23 tuitionem homines armatos adunare, & reſiſtere excludunt prorſus concurſum licentiæ, & conſenſus ſuperioris, quia eo interueniente res eſt de indubitabili, vt ex Corrado, & Farin. ait Raudenſ. *conſ.* 59. *num.* 7. *lib.* 1. quia
24 tunc intrat regula trita, & communis omnia noſtra facimus, quæ de mandato noſtro fiunt, firmum igitur, & inconcuſſum remanet, quod de iure præfatus N. N. nullum delictum commiſit, & propterea, quod nequit monitorio aliquo turbari.

Non obſtat Conſtitutio ſan. mem. Sixti V. *la* 75. *in ord.*

Quia dictam Conſtitutionem non compre-
25 hendere manutenentem ſe in poſſeſſione hominibus armatis pro veritate à Pontifice requiſitus reſpondit incertus ſcribens penes Farin. *conſ.* 65. *à num.* 68. *vſque in finem*, & ſe-
26 quitur Farinac. cuius opinio magni facienda eſt non ſolum, quia eſt Doctor inſigniſsimus,
27 à quo de facili non eſt recedendum, ſed etiam quia recedendo ab ijs, quæ iam typis mandauerat, hanc tuetur concluſionem in *addit.* quam fecit ad *quæſt.* 113. *n.* 148. *&* 151. *&* 160. ſecundæ enim cogitationes, cum maiori,
28 & maturiori reflexione fiant, tutiores, & ſecuriores exiſtimantur. Et nec comprehendere
29 facientem caualcatam, & hominum armato-

Senza licenza del Giudice.

1 RATIO ſanctionis eſt, nè deueniatur ad
arma, & ſcandala indè oriantur *l. non*
eſt ſingulis de reg. Iur. Caſtr. in *l. vlt. nu. 1. Cod. de*
edict. Diu. Adr. toll. & Rot. apud Seraph. *deciſ.*
423. num. 3. quod procedit, dummodo poſſeſ-
2 ſio non ſit vacans, nam poſſeſſione vacua ma-
nente, quis poteſt illius poſſeſſionem capere
abſque incurſu pœnæ, quia bannimenta exce-
ptuant hunc caſum, & quando non exciperent,
adhuc eandem interpretationem reciperent à
Iure communi, vt in terminis bannimentorum
aiunt Menoch. *de recup. poſſeſſ. rem. 5. num. 30.*
& 31. Gratian. *diſcept. foren. cap. 542. num. 13.*
& 14. & Poſth. *de manuten. obſeru. 13. num. 6.* D.
Franc. Vico ad *pragm. Sardiniæ lib. 2. tit. 25. cap.*
19. num. 7.

Sed an manente pacto in Inſtrumento, quod
quis poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſ-
ſionem etiam abſque citatione partis, & abſ-
que licentia Iudicis adhuc teneatur Iudicem,
vel partem requirere? quidquid ſit de Iure
3 communi, de quo Iure requiritur ſaltem aſſo-
ciatio familiæ ad euitandum ſcandala, vt do-
cuit Rebuff. *in Conſtit. Regn. Galliæ tit. chirogra.*
recogn. num. 104. car. 197. tom. 1. Socc. *conſ. 11.*
col. 3. vol. 3. Maſcabrun. *conſ. 90. num. 17. &*
plurib. ſeqq. Dec. *conſ. 73. col. 1. &* 2. ac his ci-
tatis Borgn. Caualc. *dec. 27. nu. 70. part. 2.* indu-
4 bitati Iuris eſt, quod vigore bannimentorum
requiritur præcisè licentia Iudicis, & habita
licentia Iudicis, adhuc ſi pars reſiſtat debet,
5 quis deſiſtere, quia Iudex non cenſetur vo-
luiſſe dare licentiam, vt ingrederetur per vim,
etiamſi reperiret reſiſtentem, vt videtur in-
nuere Menoch. *de recuper. poſſeſſ. rem. 8. num. 32.*
& Farin. *qu. 175. num.* 147. plures citans Vito
loco citato num. 10. & hoc expreſsè voluit Bart.
in l. 3. Cod. de pignor. & Barbatia in *cap. verum*
col. 21. de foro compet. puto tamen, quod in fa-
6 cti contingentia in aliquo excuſaretur, dum-
modò non cauſauerit aliud extraneum deli-
ctum, vt ait Salyc. in *l. 3. num. 11. 12. &* 25. *Cod.*
de pignor. Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem. 5. n. 85.* &
Farin. *d. qu. 175. num. 239.*

Quæro primo, quæ ſit pœna capientis poſ-
ſeſſionem propria auctoritate? aut interuenit
7 vis, & pœna erit triremium per triennium, &
de Iure communi eſt pœna *l. Iul. de vi public.*
vbi vis publica illata fuerit, vt ait Menoch.
de arbitr. caſ. 39. num. 4. Boſſ. *tit. de pluribus vio-*
lent. Decian. *tract. crim. lib. 8. c. 16. 17. 18. 19. &*
20. & Theſaur. *dec. 35.* & alij relati à Farinac.
d. qu. 175. num. 145. aut non interuenit vis, &
imponitur pœna pecuniaria, & vlterius debet
condemnari ad reſtitutionem poſſeſſionis, vt
benè dicit Farin. *loc. cit. num.* 144. qui ex Specu-
lat. Guliel. de Benedict. & Couar. ait, quod pœ-
na *l. ſi quis in tantam Cod. vnde vi*, hodie eſt an-
8 tiquata, & receſit ab Aula, & ſi tali occaſio-
ne ſucceſſerit aliquod delictum ingreſſus tene-
tur de omni eo, quod fuit indè ſequutum, iux-
tà doctrinam Salyc. *loc ſupra cit.*

Quæro ſecundò, quæ ſit pœna capientis
poſſeſſionem propria auctoritate cum aſſocia-
tione hominum armatorum? dic quod tunc
9 intrat diſpoſitio *Bullę* Sixti V. in *ordin. 75.* quæ
prohibet fieri caualcatas pro recuperanda,
adipiſcenda, vel retinenda poſſeſſione agro-
rum, finium, limitum, & terminorum, Farin.
qu 113. *num. 151.*

Sed aduertendum eſt *circà d. Bullam*, quod
incertus ſcribens apud eundem Farinac. *conſil.*
65. à num. 58. ad num. 141. & idem Farin. *in add.*
ad qu. 113. num. 160. oſtendit, quod *Bulla præ-*
10 *dicta* ſit reſtricta ad caſum dumtaxat adipi-
ſcendæ, retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſio-
nis, & ait *in fine d. conſ.* quod ità fuit reſolutum
per Clementem Octauum, & hoc teſtatur etiã
Guazzin. *de bon. confiſc. ampl. 86. concl. 13. nu. 3.*
qui *num.* 5 ex Farin. *conſ. 65. num. 51. & 66.* ait
11 quod *prædicta Bulla* non habet locum, quando
agitur de adipiſcenda, retinenda, vel recupe-
randa poſſeſſione rerum mobilium, ſed vide
omninò Io: Baptiſtam Spad. *inter conſilia* Fa-
rin. *conſ. 229. per tot. lib. 3.* quod reperitur im-
preſſum in *libro primo conſiliorum ipſius* Spadæ
conſ. 25. vbi latè explicat dictam Bullam.

Aduertendum iterum, quod in *dicta Bulla*
12 non prohibetur adunantia pro manutenen-
da poſſeſſione, à qua nunquam quis fuit eje-
ctus, niſi prius per vim eam recuperaſſet, vel
adeptus fuiſſet Farinac. *in addit. ad d. qu. 113.*
num. 151.

Et quia ſcripſi requiſitus ſuper contentis in
dicta Bulla, non ab re forſan erit, vt allega-
tionem hic referam per extenſum.

Non poteſt monitorium aliquod formari
contra N. N. contumacem ſuper retentione,
& vſu armorum, & nec ſuper conuenticula,
ſeu adunatione armatorum, & nec ſuper exi-
mitione carcerati, & homicidijs Birruariorũ
ab hominibus armatis eiuſdem N. N. vt ſup-
ponitur, patratis.

Quo enim ad retentionem, & vſum armo-
rum, & coadunationem hominum armatorũ
conſtito, prout conſtare ſupponitur, quod D.
N. homines prædictos coadunauit ad tuen-
13 dum ius, quod de iure ſibi competebat, im-
pediendi cuilibet ingreſſum in fundum ſuum
ad venandum, ſeſeque in dicto iure manute-
nendum, non poteſt teneri de retentione, &
vſu armorum, & nec de conuenticula, quia
14 habentur in Iure textus expreſsè permittentes
cuilibet ſe, ſuaque bona armata manu, & ho-
minibus coadunatis tueri in *l. 1. Cod. vnde vi*
ibi -- *rectè poſſidenti ad defendendam poſſeſſionem,*
quam ſine vitio tenebat inculpatæ tutelæ modera-
mine, illatam vim propulſare licet, & in l. 1. §. vim
vi, & §. vi poſſidere ff. de vi armata, ibi -- *qui per*
vim poſſeſſionem ſuam retinuerit, labeo ait non vi
poſſidere, & in l. quamuis. ff. de acquir. rer. domin.
ibi -- *etiam manu prohibendus eſt, ſi cum incom-*
modo

Digitized by Google

modo cæterorum id faciet , & melior ad propo-
ſitum, de quo agitur textus eſt , intellectus à
contrario ſenſu, *in l.prætor ait §.dolo autem.ff.*
de vi bonor. raptor. ibi -- *adhoc ipſum homines*
colligit armatos , vt damnum det , bonaque ra-
piat .
15 Et extant plures Doctores id expreſsè fir-
mantes , quos refert , & ſequitur Vermigl.
16 *conſ.134.num.4.* qui ait , quod licet prohibi-
tum ſit armatorum copias colligere,ac arma,
& tela in domo ſua , in agro , in villa præter
vſum venationis, ac itineris , vel nauigationis
retinere ad tex.*in* l.1.*ff.de vi public.& in l.vni-*
*ca Cod.de armor.vſu lib.*11. ac propterea abſque
autoritate, & licentia ſuperioris collegia , ac
ſodalitia, etiam Militibus in Caſtris ſint pro-
hibita ex tex.in *l.1.Cod.de colleg.*
Attamen(ſunt formalia verba Vermigl.*ibid.*
17 *num.4.*) nulla eſt difficultas, quod gratia
defenſionis, tàm perſonæ , quàm rerum licitũ
eſt gentes colligere, adeò, vt congregationes
armatorum hominum licitæ ſint ceſſante do-
lo malo , & conſilio alijs damnum inferendi
ex tex.in *l. 2. §. dolo autem malo in princip. &*
ante medium verſ. homines coactos accipere debe-
*mus ff.de vi bonor.raptor.*Bart.*in l.hoſtes.num.14.*
ff.de capt.& poſtlim.reuerſ. vbi , quod priuatus
pro defenſione rei ſuæ poteſt facere adunatio-
nem gentium Boſſ.*tit.de crim.læſæ Maieſt.n,23.*
Decian *tract. crim.lib.7. cap.19. num.48.*Farin.
quæſt.113.num.159.& nu.141. & 143. Sola ad
conſt.Sabaudiæ tit.de proceſſ. inquiſitional.gloſ.1.
par.num.10 fol.142.
Et hoc procedit etiam dato , quod N. N.
voluiſſet ire ad venandũ in poſſeſſione præfati
N.N. ſine animo, & intentione iniuriandi, vel
aliter offendendi,quia vt dicit Bart.in *l.vt vim*
18 *num.4.ff.de iuſt.& iure* , licita eſt defenſio, &
propulſatio etiam aduerſus vim factam à dor-
miente , & mente capto , nam propulſare vim
iniurioſam, vel non iniurioſam eſt de iure na-
turali *l.1.§.arietes ff.ſi quadrup. paup. feciſſe di-*
19 *catur*, licet propulſare cum moderatione incul-
patæ tutelæ ſit de iure gentium , vt ſubdit
Bart.*ibidem* .
Propterea cum prefatus N.N.fecerit,quod à
iure ei fuit permiſſum,debet eſſe exemptus ab
20 omni prorſus vexatione, quia vbi non eſt de-
lictum, ibi pœna non cadit, accuſatio non
recipitur, & inquiſitio non formatur, vt ex
Bart. *in l.vbi pactum num.10.verſ.& ideò Cod.*
de tranſact.& in l. ſeruus num.3. Cod.de his qui
*ad Eccleſ.confug.*Bald.*conſil.415.num.1. verſic.*
*quarto probatur lib.*4.Dec. Marſil.Iaſ.& Farin.
firmat Petrus Caball.*crim reſol.1.n.12,*
Nec ommiſſio recurſus ad Superiorem ,
ac deficientia licentiæ eiuſdem Superioris re-
fragatur .
Quia huic obiecto occurrit ex Cartar. *dec.*
crim.1. num.5. Vermigliol. *d.conſil. crim. 134.*
21 *num.4.*dicendo, quod congregationes homi-
num armatorum , quæ fiunt ad defenſionem ,
& ſic ad bonum finem ſunt licitæ , & nullate-
nus puniri poſſunt , licet fiant ſine authorita-
te Superioris, & Ego pondero adhoc textum
in *l. quamuis ff.de acquir. rer. domin.* vbi Pom-
ponius ait -- *quamuis , quod in littore publico ,*
vel in mari extruxerimus noſtrum fiat , tamen
decretum Prætoris adhibendum eſt, vt id facere
liceat , imò etiam manu prohibendus eſt , ſi cum
incommodo cæterorum id faciet verbum enim
manu hic ſignificat factum propria autoritate
abſque vllo conſenſu, ſeu licentia Prætoris, vt
habetur in *l.de pupillo §.meminiſſe ff.de non.oper.*
*nunc.*vbi gloſ.verbo *manum*,allegat adhoc tex.
in *d.l.quamuis*,& eundem tex. adducit Bart.*in*
d.§.meminiſſe in princ. dicens, quod vtrumque
competit, prohibere ſcilicet præcepto Præto-
ris, & ſua autoritate .
Pondero etiam text. & gloſam loquentem
22 in terminis præciſis oppoſitionis , & reſiſten-
tiæ factæ volenti ingredi fundum ad venan-
dum in *l.quod enim §.plane ff d e acquir. rer.do-*
min. ibi -- *plane qui in alienum fundum ingredi-*
tur venandi,aucupandiuè gratia poteſt à Domino,
ſi is praniderit , iure prohiberi , ne ingrediatur ,
vbi gloſa in verbo *prohiberi* aduertit , quod li-
cet principaliter prohiberi non poſſit occupa-
re, quod nullius ſit, tamen per conſequentiã ,
cum prohibetur ingredi, prohibetur , & cape-
re,& ſubdit - *nota,quod poſſum prohibere intran-*
tem in meum, vel etiam manu reſiſtere , vt ſupra
ad leg.aquil.leg.quemadmodum circà princip. &
hoc idem dicit Bart. *ibid.* nempè , quod poſ-
ſum prohibere volentem ingredi fundum
meum, vel etiam manu reſiſtere.
Et tandem conſidero, quod Doctores , qui
firmant, licere ad ſui corporis , vel bonorum
23 tuitionem homines armatos adunare, & reſi-
ſtere excludunt prorſus concurſum licentiæ,
& conſenſus ſuperioris , quia eo interueniente
re res eſt de indubitabili , vt ex Corrado , &
Farin.air Raudenſ.*conſ.59.num.7.lib.1.* quia
24 tunc intrat regula trita, & communis omnia
noſtra facimus,quæ de mandato noſtro fiunt,
firmum igitur, & inconcuſſum remanet,quod
de iure præfatus N.N. nullum delictum com-
miſit , & propterea , quod nequit monitorio
aliquo turbari .
Non obſtat Conſtitutio ſan.mem. Sixti V.
la 75. in ord.
Quia dictam Conſtitutionem non compre-
25 hendere manutenentem ſe in poſſeſſione ho-
minibus armatis pro veritate à Pontifice re-
quiſitus reſpondit incertus ſcribens penes
Farin.*conſ.65. à num.68.vſque in finem* , & ſe-
26 quitur Farinac.cuius opinio magni facienda
eſt non ſolum, quia eſt Doctor inſigniſsimus,
27 à quo de facili non eſt recedendum , ſed
etiam quia recedendo ab ijs, quæ iam typis
mandauerat , hanc tuetur concluſionem in
*addit.*quam fecit ad *quæſt.113.n. 148.& 151.&*
160. ſecundæ enim cogitationes,cum maiori,
28 & maturiori refleſsione fiant, tutiores, & ſe-
curiores exiſtimantur. Et nec comprehendere
29 facientem caualcatam, & hominum armato-

rum coadunationem ad frangendum carce-
res, & eximendum carceratos pariter à Pon-
tifice pro veritate requiſiti reſponderunt tres
inſignes Rotæ Auditores Seraphinus, Blan-
chettus, Oranus, vt habetur *deciſ.61.poſt lib.
2.conſilior.* Farinac.*num.7.16.17.19.22.*

Et in terminis tuitionis ſuæ perſonæ ad fa-
30 uorem eius, qui homines armatos adunauit,
& ſecum per Vrbem duxit quo veritate re-
ſpondit Vermigl.*dict.conſ.crim.134.num.7.*ibi
*ſentio pro veritate D.Abb.ob prætenſam coadu-
nationem, & vagationem hominum armatorum
in magna comitiua per Vrbem miuſtè vexari ex
prætextu applicationis præfatæ Sixti V. Conſti-
tutionis*, qui eandem aſſertionem pluries rati-
ficauit, vt in *conſ.154. num.7. & 8. & conſil.
356. per tot.*& idẽ firmarunt ſcribentes penes
Farin. *conſ.65.num.11.17.21.55.62.ſeqq.*

Et cum iuxtà hanc opinionem fuerit aliàs
31 tempore Pontificatus ſan. mem. Clem. VIII.
iudicatum, vt refert Farinac. *d.conſ.65.in fine*,
& forſan fuerit etiam iudicatum in alijs cau-
ſis, in quibus præfati Doctores ſcripſerunt,
ab ea non eſt hodie recedendum.

Præſertim cum motiuis, & fundamentis
pro contraria opinione allatis ab Anonymo
penes Farin.*d conſ.65.à n.68.vſq, ad n.88.*& à
Spad.Fiſci,& Cameræ Aduocato in *conſ.25.*&
penes Farin.*conſ.229. lib.3.* ſatisfaciat ad vn-
32 guem præfatus Anonymus penes eundẽ Far.
d.conſ.65.à nu.109.vſque in finem, & ſatisfacit
Vermigliol. *conſ.356.per tot.* & quidem adeò
diffuſè, & benè, vt nihil addi poſſit.

33 Eoque minus obſtat, quia præfata Sixtina
fuit declarata à ſan. mem. Paulo V. in Con-
ſtitutione impreſſa penes Cherubinum *poſt
Schol. ſecundum ad dictam Conſtitutionem Sixti*
in qua expreſsè excepctuatus eſt caſus noſter
ibi *motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura
deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis
plenitudine hac noſtra perpetuò valitura conſtitu-
tione decernimus, & declaramus Conſtitutionem
Sixti prædeceſſoris huiuſmodi in retinendæ poſ-
ſeſſionis, & quibuſcunque alijs caſibus locum
habere, excepta tantummodo cauſa vera, & non
ficta, ac neceſſaria ad vim vi repellendã cum mo-
deramine inculpatæ tutelæ defenſionis, non tamen
violenter, aut de facto adeptæ, vel recuperatæ
poſſeſſionis, cæteriſque omnibus cauſis in d. Con-
ſtitutione expreſsè exceptis, & permiſsis.*

Etenim ex hac declatione remanet ſublata
omnis difficultas, quia repulſio in caſu vio-
lentis ingreſſus fuit N. N. neceſſaria pro ſui
iuris tuitione, & manutentione ex ijs, quæ
dixi *ſuprà*.

Nec valet replicatio, quod coadunatio ho-
minum armatorum fuit facta ex ſuſpicione,
& non ex cauſa vera.

Quia cum concedatur N. N. extitiſſe
cum hominibus ad venandum, & cum illis
ingreſſum iam fuiſſe in fundum vicini, ti-
34 mor N. N. fuit omninò iuſtus, & ſuſpi-
tio fundata, quia ad hoc, vt impunè quis
iſto caſu operetur, ſufficit videre ſigna,
& actus manifeſtæ voluntatis, vel præpara-
menta, vt ait poſt alios Farinac. *quæſt.125.
num.63.& 64.* qui ibidem *num.196.* ex Bald.
in l.1.num.29.C.vnde vi ſubdit licere vulnera-
re eum, qui ſe præparat, aut eſt in itinere ani-
mo expellendi alterum de ſua poſſeſſione, &
35 per conſequens non ſolum cauſa eſt vera, &
non ficta, ſed ex abundanti eſt etiam iuſta,
qualem non requirit Conſtitutio prædicta
Pauli V. quia Pontifex ibi requirit ſolum,
quod non mendicetur prætextus ad arman-
dum homines.

Et quatenus de veritate huius cauſæ non
plenè conſtet in proceſſu (neſcio enim quo-
modo res probetur) Iudex habet neceſſitatem
indagandi melius, & exactè ſuper illa, quia
ad impunibilitatem N. N. ſufficit quod ha-
beatur in proceſſu N.N. extitiſſe in Villa ad
venandum, & iam ingreſſum fuiſſe fundum
præfati Vicini, nam ſufficit fumus qualitatis
excludentis, vel minorantis delictum, & ſic
vel conſtat de prædicto motiuo, quod habuit
N.N. homines armatos adunandi, & Iudex
36 debet illud attendere ad liberandum eundem
à vexatione, quia iam de hoc ibi conſtat ex
eodem proceſſu informatiuo, vt ait in his ter-
minis Farin. in *d.addit.ad quæſt.123. num.174.
impreſſ.poſt 3.lib.conſil.* vel non conſtat plenè,
& de dicto motiuo habetur in proceſſu ali-
quis fumus, & tenetur Iudex ex officio ſuper
37 eo indagare iuxtà praxim inconcuſſam Sa-
cræ Conſultæ, de qua teſtatur idem Farinac.
conſil.121.

Quo verò ad eximitionem carcerati, &
homicidia birruariorum ab hominibus arma-
tis dicti N.N. commiſſa eſt certum, quod præ-
fatus N.N. non poteſt vllatenus teneri, quia
38 cum iure coadunauerit homines, non poteſt
teneri de delictis, quæ homines prædicti præ-
ter eius intentionem patrarunt, vt eſt tex. in
cap.dilectus filius ibi *nec dedit operam illicitæ
rei, extra de homic. & in cap. Ioannes ibi nos igi-
tur attendentes, quod d. Sacerdoti, qui dabat ope-
ram rei licitæ, nihil potuit imputari eod.tit. & in
cap. fin. ibi attendentes igitur quod Sacerdos ipſe
dabat operam rei licitæ eod. tit. de homicid.* per
quæ, & alia iura, & Doctorum autoritates ità
firmat Farin. *quæſt.126. num.75.* qui ait hoc
39 eſſe verum, tàm quoad pœnam ordinariam,
quàm extraordinariam.

Et licet Bero in *conſ.178.poſt num.23.lib.3.*
dicat intrare pœnam extraordinariam, quan-
do quis dando operam rei licitæ, & non do-
loſæ, vt puta defendendo res, & perſonam
ſuam, inde ſequatur aliquod homicidium.

40 Nihilominus ipſe Bero in hoc expreſsè reij-
citur à Farin. *ibid. num.76.* & quidem iure
merito, quia ſe fundat in auctoritate Io:Andr.
in *cap.quod quis mandato de regul.iur.in 6.* quem
citat Paul.de Caſtro in *conſ.277. num.3. verſ.
ex his ſequitur reſponſio lib.2.* ſed Io:Andr. ibi
41 non tractat de hac quæſtione, & ſolum poſt
num.6.

num.6. in fine, ait quod cum quis committit
homicidium ſine dolo: aut aggreditur factum
doloſum, ex quo ſequitur illud delictum, aut
non doloſum, primo caſu de illo tenetur quaſi
doloſè commiſſo, quamuis in illo dolum non
commiſit *l. quoniam ff. de vi publ. & priu. & l.
eum qui §. ſi iniuria ff. de iniur. & l. ſi quis ſer-
uum §. fin. & l. ſeq. ff. de ſeruo corrup.* Secundò
caſu, aut ſequitur delictum in aliam perſo-
nam, quam contra quam factus eſt aggreſ-
ſus, aut in eandem, primò caſu tenetur de
culpa *leg. ſcientiam §. ſed, ſi defenſionis ff. ad leg.
aquil.* minor tamen imponitur pœna, quam ſi
dolo feciſſet *l. 1. § ſed ſi claua ff. de ſicar.* fallit
ſi aduerſarius dedit culpam illi delicto *l. item
ſi obſtetrix §. pen. l. item mela in princ. ff. ad leg.
aquil.* in ſecundo caſu, aut delictum habet ra-
tionabilem, & probabilem excuſationem, aut
non, ſecundo caſu punitur, minori tamen pœ-
na, quam ſi dolus interueniſſet *l. 3. in princ. ff.
de ſicar.* primò caſu excuſatur in totum per
leg. pen. ff. de adult.

Ex his verbis Io: Andreæ apparet, quod
ipſe loquutus fuit de eo qui patrauit homici-
dium, & ne verbum quidem poſuit de autore
coadunationis hominum armatorum factæ ad
ſui defenſionem, per conſequens Bero perpe-
ram ſe fundat in illius doctrina, & merito, vt
dixi reijcitur à Farinacio, quia loquitur ſine
lege & ſine auctoritate.

Et in omnem caſum opinio Bero *loc. cit.*
nō poteſt adduci ad deciſionem caſus noſtri,
quia *hìc non fuit*, prout *in caſu ſuo*, deuentū ad
congreſſum, & ad pugnam, ſed ſolum N.N.
ſtetit præparatus cum hominibus ad propul-
ſandam violentiam in caſu inuaſionis, & ideò
non debet teneri de delictis, quæ interim præ-
ter ſuam intentionem ab eius hominibus fue-
runt patrata in perſonam aliorum, quam ho-
minum factionis aduerſarij, & ratio eſt quia
cum principaliter, & ab initio de iniuria, &
violentia propulſanda ageret, quod de ſui na-
tura licitum, & permiſſum eſt vt dixi ſuprà, &
firmat ipſe Bero *ibid, num.* 28. delictum ex hac
occaſione, præter cogitatum, ab hominibus
42 adunatis commiſſum, eſt prorſus impunibile
reſpectu ad autorem adunationis, vt benè
explicat Salyc. in *leg. quoniam num. 7. C. ad leg.
Iul. de vi publ.* ibi -- *quæritur an delinquens
vltra, præter, vel extra cogitatum puniatur, &
qualiter? aut in cogitato non eſt erratum, aut eſt
erratum, primò caſu, aut dabat operam rei licitæ,
& tunc delinquendo præter cogitatum, vel cul-
pam non tenetur, vt ff. ad l. aquil. l. qui occidit §.
pen. & l. ſi cum ſeruum ff. de iniur. &c.* & hoc
replicat Salyc. *ibid. num.* 16. dicens: ex pro-
poſito dabat operam rei licitæ, & permiſſæ
igitur vltrà cogitatum non tenetur, & hoc
clarius vult Cyn. in *eadem leg. quoniam num.* 3.
dicens, cum quis delinquit, & incidit in ma-
ius delictum præter conſcientiam ſuam, re-
ferr, an incidat in eandem ſpeciem delicti, aut
in aliam. Si in eandem ſpeciem delicti incidit,
tunc, aut circa plures res, & non tenetur vltra
propoſitum delinquendi, vt *l. vulgaris §. ſi is,
& §. idem iul.* aut circa eandem rem, & tunc,
aut plus deliquit reſpectu eiuſdem rei, aut re-
ſpectu plurium perſonarum, ſi reſpectu plu-
rium perſonarum non tenetur præter propo-
ſitum *vt ff. de iniur. l. eum qui §. an aliquis.* Si
reſpectu ipſius rei, tunc tenetur prout eſt de-
lictum commiſſum, non prout fuit animus
delinquendi, vt *d. §. ſi quis*, ſi verò (*& eſt ca-
ſus noſter*) incidit in aliam ſpeciem delicti, in
quam incidere non propoſuit, tunc non tene-
tur, vt eſt exemplum in *d. l. qui iniuriæ, & leg.
verum ff. de furt.*

Verum eſt quod Cyn. *ibid.* ait hoc non pro-
43 cedere in caſu *dict. leg. quoniam.*, vbi quis in-
cidit in homicidium, & ſic in aliam ſpeciem
delicti, & tamen tenetur, ob rationem, quia
violentia eſt crimen ordinatum ad illud, &
alia facinora: ſed verum eſt etiam, quod ipſe
Cyn. ſubdit *ibidem*, ſecus eſſe ſi crimen, quod
ex animo debuit fieri, non ordinatur ad illud
delictum, quod committitur ſine animo.

Vnde propter duas potiſſimū rationes non
intrat limitatio in caſu noſtro: prima eſt quia
diſpoſitio *d. l. quoniam*, habet locum in eo, qui
intendit facere violentiam, & non procedit
in eo qui intendit ſe defendere, & violentiam
repulſare, quia iſte etiam ſi occidat, ad nihi-
lum tenetur, vt apparet ex littera tex. in *ead. l.
quoniam* ibi -- *placuit ſi forte quis vel ex poſſi-
dentis parte, vel ex eius, qui poſſeſſionem teme-
rare tentauerit, interemptus ſit: in eum ſuppli-
cium exerceri, qui vim facere tentauerit, & al-
terutri parti cauſam malorum præbuerit.* Secun-
da eſt quia dictus N.N. non habuit in animo
aliquod delictum committere, & ſic eo for-
tius ad eius fauorem procedit doctrina Cyni
eum penitus excuſantis, ſi (ceſſante diſpoſitio-
ne *d. l. quoniam*) crimen, quod intenditur, non
ordinatur ad illud delictum, quod committi-
tur ſine animo.

His ſtantibus non obſtant, quæ poſſunt pro
Fiſco adduci, nam

Si fiat fundamentum in retentione armo-
44 rum; quicquid ſit de iure, hodiè pro ſola re-
tentione armorum non proceditur vt ex Bart.
Io; de Platea, Claro, Angel. Decian. & alijs
firmat Farinac. *quæſt.* 108. *num.* 39. qui *nu.* 41.
excipit in ſtatu Eccleſiaſtico retentionem,
archibuſietti, & ſtiletti ex Conſtit. ſan. mem.
Pij Quarti, & B. Pij V.

Si fiat fundamentum in delatione, & vſu
eorundem armorum, & coadunatione homi-
45 num armatorum iam dixi *ſuprà*, quod leges,
& Doctores permittunt ſe armare, & homi-
nes armatos adunare, & habere ad ſui corpo-
ris tuitionem, & bonorum manutentionem.

Si fiat fundamentum in ſcandalo, & incon-
uenientibus inde ſequutis, iam pariter dixi
46 *ſupra*, quod dato principio licito ea, quæ præ-
ter, & extrà propoſitum eueniunt, non atten-
duntur ad aggrauandum, & vexandum auto-
rem

Digitized by Google

rem coadunationis: & iura,& Doctores,quæ,
& qui poſſunt adduci in contrariũ loquuntur
de coadunante homines ad ſaciendam vio-
lentiam ; vel rem illicitam , vt videre eſt pe-
nes gloſam , & Doctores in *leg. quoniam ff. ad
leg.Iul.de vi public.*

47 Si fiat fundamentum in iure à natura cui-
libet conceſſo venandi , & quod nullius eſt
capiendi , iura ſunt clara , & expreſſa , quæ
48 concedunt Dominis agrorum ius prohiben-
di de facto , & propria auctoritate ingreſſum
ijs, qui ad venandum ingredi volunt,vt oſten-
di ſupra ; & textui , gloſæ , & Bart.allegatis
§.*pondero etiam* , addo auctoritatem Georgij
Mor de Nigro Monte in *tract. de iure venandi
cap.2.num.11.& ſeqq.*dicentis -- *is tamen,qui
alienum fundum venandi , vel aucupandi gratia
ingreditur, poteſt à Domino, ſi is prauiderit,pro-
hiberi, ne ingrediatur* §.*feræ inſtit.de acquir.rer.
domin.& l.3.§.1.ff.eodem tit. & l.diuus ff. de
ſeruit.ruſtic.prædior.*vbi dicitur -- *Diuus Pius
aucupibus ita reſcripſit ; non eſt rationabile , no-
lentibus Dominis , vos in alienis agris aucupari,*
& gloſa *ibidem* dicit, *idem in venatione* , me
enim inuito non licet vicino ire per agrum
meum *leg.per agrum C.de ſeruit. & aqua*: quin
& Dominus (*ſunt eius verba*) armata manu
ingredientem prohibere , & ei reſiſtere poteſt
ſecundum gloſam *in ſæpè citata l.3.*verbo *pro-
hiberi,facit l.quemadmodum* §.1. ibi -- *iure ſuo
poſſe eum intercidere ff.ad leg.aquil.*

Addo Auendanum in *tract.de venatione,im-
preſſo poſt tract.de exequen. mandat. Regio folio
mihi 9. in octauo caſu* ibi -- *aunque ſea con ma-
no armado* .

Addo Harpreſt.in §.*feræ num.50. inſtit. de
rerum diuiſ. & acquir.ear. domin.* ibi -- *vt ve-
nator armata etiam manu à Domino prohiberi
poſſit, ne fundum ſuum ingrediatur* .

Et addo Iacobin. de Sancto Georgio *in
tract.de feud.verbo, & cum venationibus num.4.*
ibi -- *item etiam armata manu poſſum reſiſtere
contra volentem intrare fundum meum me inuito.*

49 Nec replicetur, quod , vbi habetur reme-
dium iuris , non poteſt impunè recurri ad re-
medium facti .

Quia hoc procedit, quando iura non tri-
50 buunt vtrumq; remediũ,prout tribuere in ca-
ſu iſto apparet ex *ſupra* adductis , & ex Har-
preſt. *loco citato num.44.* ibi -- *vel priuata;
quod facere poteſt,vel publica hoc eſt Iudicis,au-
ctoritate ſit repulſurus* .

Si demum fiat , prout audio , fieri funda-
mentum *in ſupradicta Conſtitutione* ſan.mem.
Sixti V. ſupplico aduerti, quod hodie ſtante
dicta declaratione ſacta per ſan. mem. Pau-
lum V. ceſſant argumenta, quia ſolum verba
præfatæ declarationis ſunt attendenda , quæ
vt dixi reddunt factum dicti N.N. penitùs
impunibile .

Vlteriùs argumenta,quæ potuerunt,& poſ-
ſunt excogitari ſuper *dicta Conſtitutione* Sixti
fuerunt omnia adducta per dictum incertum
ſcribentem penes Farinac. *d.conſ.65. à nu.68.
vſque ad num.*88.& per Spadam *d.conſ. 25.per*
51 *tot.*& eiſdem argumentis, vt dixi *ſupra in* §.
præſertim, ſuit etiam ſigillatim, & ſufficienter
reſponſum ab eodem incerto ſcribente *d.conſ.
65.à num.109.vſque in finem* , & à Vermigliol.
conſ.356.per totum.

Vnde pro reſponſione ad ea , quæ poſſunt
adduci ex dicta Conſtitutione , ne longo , &
inutili ſermone morer,ſupplico , vt videantur
præfati Doctores .

Duo tamen non ommittam , Vnum eſt
quod Spada, qui *d.conſ.25.*conatus fuit oſten-
dere Conſtitutionem prædictam eſſe genera-
lem, & amplam , & omnes caſus adunationis
armorum compræhendere , caſum noſtrum
expreſsè exceptuat *ibid.num.13.& num.20. &*
52 *melius num.27.* ibi -- *non enim tollit , vt ex
aduerſo præſupponitur , defenſionem legitimæ
poſſeſsionis, nec tuitionem propriæ perſonæ, quæ
omni iure permittitur cum moderamine inculpa-
tæ tutelæ l.vt vim ff.de iuſt.& iure leg.1. & ibi
ſcribentes C. vnde vi cum concordan. Sed ſolum*
53 *probibet defenſionem poſſeſſionis violentèr ade-
ptæ , vel recuperatæ , quæ etiam de iure com-
muni eſt probibita ſaltim , quando incontinen-
ti violentus poſſeſſor à primo poſſeſſore eijcitur
dict.leg.1.* & ibi gloſa, Bart. Bald. & alij *Cod.
vnde vi l. auctoritatem Cod. eod. tit. Contrà vero
ius humanum nihil aliud continet , niſi quod
prohibet defenſionem manu armata etiam ex
interuallo poſſeſſionis violenter , & de facto
adeptæ , & recuperatæ , ac recuperationem
poſſeſsionis etiam incontinenti , & num. 33.*
ibi -- *quia quoad caſum retinendæ poſseſsionis
iſta Conſtitutio nihil innouat,niſi in caſu poſſeſſio-
nis violentèr adeptæ, vel recuperatæ.*

Aliud eſt , quod ex lectura , & verbis eiuſ-
dem Conſtitutionis Sixti apparet, quod illa
non compræhendit caſum, de quo agitur .

54 Primò, quia verba -- Non eſſe ferendum,
vt quis temerè, vel vi adhibita , ius ſibi dicat
non compræhendunt poſſidentem, qui cũ ho-
minibus armatis ſtat in ſuo ad repellendũ vio-
55 lentum agreſſorem,quia ille non agit temerè,
nam vim vi licet repellere *d.l.vt vim ff.de iuſt.
& iure*,& gloſa,*ibi,& in l.liberam verbo vltio-
nē in fine C.quando liceat vnicuiq,* Non adhibet
56 vim, quia ſtans in ſuo præparatus ad retun-
dendam vim nemini facit iniuriam ad tex.in
*leg.quoniam C.ad leg.iul.de vi publ.& in d.leg.
liberam* ibi -- *Liberam reſiſtendi cunctis tribui-*
57 *mus facultatem* , imò dum inſultatur non
adhibet, ſed patitur vim , vt habetur in *d.leg.
quoniam* . Et demum ius ſibi non dicit, quia,
vt per tex.qui eſt ad litteram in *l.extat ff. quod
metus cauſa* ait Cynus in *l. vnica. num.4. C.ne*
58 *quis in ſua cauſa* , ius ſibi dicere eſt recupera-
re auctoritate propria,qui autem ſe,& ſua bo-
na tuetur nihil recuperat .

Secundò , quia verba -- *Vrgentiores , &*
59 *vrgentiſſimas,etiam conſuetudiae permiſſas,cau-
ſas etiam ſi ab alys prouocati,& laceſſiti fuerint.*

Nec

Digitized by Google

Nec ipſa compræhendunt poſſidentem, qui
ſe, & homines armat ad ſuam poſſeſſionem
tuendam, nam cum Pontifex reſtrinxerit lo-
cutionem ad cauſas ſe armandi *conſuetudine*
permiſſas, reliquit in ſuo eſſe cauſas armandi
permiſſas à iure, & lege, inter quas eſt illa
60 tuendi ſe, & bona ſua, exceptio enim firmat
regulam in contrarium *vulgatis iuribus*, nam
61 multum differt conſuetudo à lege, ſiquidem
ſecundum Bart. in *l. de quibus nu. 2. ff. de legib.*
62 conſuetudo eſt, quando fit contra legem per
conſuetudinem.

63 Tertiò, quia nec verba — *vt facinoroſorum
hominum audacia, & immanitate compreſſa ſe-
curitas, & quies, & tranquillitas perpetuò vi-
geat, & conſeruetur*. Compræhendunt poſſi-
dentem, qui ſe, & homines armat ad ſuam
64 poſſeſſionē tuendam, quia in iſtū nullo modo
cadit facinoroſitas, nec ei iſta qualitas poteſt
vllatenus adaptari, vt ad intelligentiam prag-
maticæ factæ ad reſtringendum malefacto-
rum, & facinoroſorum audaciam aduertit
Gizzarell. *deciſ. 25. num. 10. & 11.*

Non eſt ergo Conſtitutio adeò generalis,
vt nullam qualitatem cauſæ hominés ad ar-
mandi perpendas.

Nec verba, quæ videntur eſſe generalia —
65 *Ad remouendos tumultus, ad pacem, & tran-
quillitatem conſeruandam*, refragari poſſunt,
quia, vt ait Vermigl. *d. conſ. 356. num. 1.* verba
prædicta expreſſa ſunt eo reſpectu, quem
Papa in eadem Conſtitutione declarat, ne
quiſquam *temerè*, vel vi adhibita ius ſibi di-
66 cat: verba enim quantumcumque generalia
intelligenda ſunt reſpectu, quo proferuntur,
& ad caſum propter quem proferuntur, re-
ſtringuntur ex Crauett. Seraph. & Rota *locis
per eum relatis*, & hoc idem replicat *num. 2.*
dicens quod hæc generalitas, vt illi locus ſit,
debet includere qualitatem caſus, quod ſibi
quis temerè ius dicat, dum conſtitutio in hoc
reſidet, vt vis non adhibeatur: & hunc putat
verum Conſtitutionis eſſe ſenſum, vt nempè
generaliter intelligatur in quocumque caſu,
& ex quacumque cauſa collectæ armatorum
fiant ad effectum ſibi propria auctoritate ius
67 dicendi: vbicumque enim agitur de impo-
nenda pœna ex aliqua Conſtitutione oportet
verificari omnes qualitates in ipſa Conſtitu-
tione expreſſas, & aliàs pœna non committi-
tur Rota *deciſ. 167. num. 40. ad finem par. 1. rec.*
& in idem coincidit reſponſio, quam genera-
litati huius Conſtitutionis dat ſupradictus
incertus ſcribens penes Farin. *d. conſ. 65. num.
109. & ſeq. & num. 114. & 115.*

Nec quicquam facit quod Pontifex ha-
bens pro cauſa finali tranquillitatem, & pa-
cis conſeruationem inter ſubditos non habuit
rationem ad finem licitum, vel illicitum.

68 Quia omnes leges habent pro finali cauſa
tranquillitatem, & pacem ſubditorum, & ta-
men reſtringuntur ad ſpecialitatem propter
quam fiunt, vt de ſe patet: inſuper Imper. in
leg. nullus Cod. de Iudæis habuit prædictum
finem conſeruandi pacem inter ſubditos, &
tamen habuit rationem ad finem licitum, il-
lumque excludit, vt apparet ex verbis prædi-
ctæ legis ibi — *idcircò tamen iudiciorum vigor,
iuriſque publici tutela videtur in medio conſtitu-
ta, ne quiſquam ſibi ipſi permittere valeat vltio-
nem*: vltio enim ſonat in vindictam, vt ait
gloſa in *l. liberam verbo vltionem C. quando li-
ceat vnicuique.*

Nec eſt veriſimile, quod Pontifex voluerit
compræhendere finem licitum, prout re vera
69 de illo non fuit loquutus, quia cum Princi-
pes habeant iura in ſcrinio pectoris, vt eſt
text. in *leg. omnium C. de teſtamen.* benè ſciuit
70 quod defenſio cum moderamine permiſſa eſt,
etiamſi per ſtatutum prohibeatur Bart. Bald.
Alex. *locis relatis* à Bruno *de conſtit, decretis,
ſtat. verbo defendere.*

In hac cauſa fuit oppoſitum circa reten-
71 tionem Armatorum aliter diſpoſuiſſe Le-
giſlatores in *leg. final. Cod. ad leg. Iuliam de
vi publica*, ſed fuit reſponſum cum gloſa
ibidem, quod Imperator prohibuit, ne quis
72 haberet tales, qui tranſeuntes ſpoliant, & ver-
bo *bucellarios* ait illos fuiſſe latrones, & ver-
73 bo *Iſauros* ait fuiſſe latrones perfidiores alijs.

In *leg. 3. ff. ad leg. Iul. de vi publica*, ſed fuit
74 reſponſum, quod gloſa *ibidem* verbo *habue-
rint* remittit ſe ad explicationem factam in
dict. leg. final. Cod. eodem tit. nempè quod in
tantum prohibitum eſt habere ſeruos, aut li-
beros in armis, in quantum ſint latrones, &
ad malum habeantur, vt in *d. leg. final.*

In *leg. ſi quis in tantam C. vnde vi*, ſed fuit
75 reſponſum, quod tex. ille loquitur de inua-
ſore ibi — *violentèr inuaſerit.*

Et circa Bullam Sixti fuit oppoſitum, quod
Pontifex expreſsè caſum manutenendæ poſ-
ſeſſionis comprahendit, dum in *primo* §. fecit
mentionē etiam de manutenenda poſſeſſione.

76 Sed fuit reſponſum, quod in omni le-
ge attendi debet quid fuerit dictum in di-
ſpoſitiua, vt ex Purpurato inquit Menoch.
*de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 2. num. 15. &
ſeq.* propterea cum poſt verba *hac noſtra
77 perpetuò valitura Conſtitutione diſtrictè inten-
dimus* (à quibus incipere diſpoſitiuam eiuſ-
dem Conſtitutionis eſt manifeſtiſsimum)
87 fiat ſolùm mentio de coaduinatione arma-
torum ad effectum recuperandæ, vel adi-
piſcendæ poſſeſſionis, ſeù quaſi dominiorum
&c. locutio generalis ſuperius facta reſtringi-
tur ad ſpecificata in hac diſpoſitiua ad tradi-
ta per Purpurat. & Menoch. *vbi ſupra*, & in
terminis hoc expreſsè dicit Farin. in *add. ad
dict. quæſt. 113. num. 148. 151. & 160.*

Præſertim, quia verba narratiuæ, & expo-
ſitiuæ ſub prætextu recuperandæ, ſeù manu-
tenendæ, aut adipiſcendæ poſſeſſionis poſſint
ſtare cum verbis diſpoſitiuæ, & eundem ſen-
ſum recipere, ſi explicetur, quod tunc coa-
duuatio facta ad effectum manutenendæ ſit

com-

Digitized by Google

compræhenſa, ſi fiat poſt adeptam poſſeſſio-
nem, vt bene explicat Farin.*d.adit.d.num.148.*
ibi --. *imò Bulla prædicta non prohibet armatas
vocare pro defenſione ſuæ perſonæ, cum, quod &
minus eſt, nec etiam hoc prohibet pro defenſione
ſuæ poſſeſſionis, à qua quis unnquam deiectus
fuit, licèt bene id prohibeat pro defenſione poſſeſ-
ſionis per vim adeptæ, vel recuperatæ, &* nu.151.
ibi -- *pro manutenenda poſſeſſione, à qua nun-
quam quis deiectus fuit Bulla prædicta nō prohi-
bet armatos conuocare, niſi in caſu quo quis prius
eam per vim recuperaſſet, aut adeptus fuiſſet, &
num.*160. ibi -- *verius eſt dictam Bullam non
loqui, niſi de armatis factis pro recuperanda, vel
adipiſcenda poſſeſſione, vel etiam manutenenda
ea per vim recuperata, & adepta.*

Et quidem hæc explicatio conuenit litteræ
79 *dict. Conſtitutionis*, tùm quia tollitur abſur-
dum, quod oritur ex prohibitione defenſio-
nis cum moderamine, quæ, vt dixi *ſuprà*,
competit etiam ſtatuto eam prohibente, tum
quia tollitur, & euitatur, quod Pontifex ſe in-
continenti correxerit, vel oblitus fuerit de
expoſitis in narratiua, tùm quia in dubio fa-
cienda eſt interpretatio fauorabilis Reo, tùm
demum quia verbum, *manutenendæ*, poſitum
inter verbum *recuperandæ*, & *adipiſcendæ* di-
ctam explicationem congruè denotat.

Et hæc dicta ſunt ex abbundanti, quia ad-
proſternenda omnia argumenta, quæ fieri
poſſunt *ſuper dicta Conſtitutione* Sixti ſatis
ſunt reſponſiones ſupeadictorum Vermigliо-
li, & Anonymi.

Quæro tertio, an Dominus retinens, & re-
cuſans reſtituere veſtes, vel alias res in do-
mum inuectas à famulo poſſit criminalitèr
accuſari, ſi prætendat ſibi in illis ſatisfieri de
80 aliquo credito? & negatiuè reſpondendum,
nam creditor, qui reperitur in poſſeſſione ſine
81 vitio, non tenetur reſtituere, niſi ſibi offera-
tur ſuum creditum, ſiue illud habeat hypo-
thecam, ſiue non *l. vnica Cod.etiam ob chiro-
graph. pecun.* Etenim is, qui poſſidet, non te-
netur reſtituere, ſi ex rationabili aliqua cauſa
poteſt retinere, quamuis res illa hypothecam
non habeat, & ponitur exemplū in re commo-
82 data, quæ ex iuſta cauſa poteſt non reſtitui,
vt inquit Balduin. *de pignor. & hypothec. cap.*
13. Thoniat. *deciſ.19.num.5.* & eſt ratio, quia
ex hoc non videtur dominij poſſeſſio inter-
uerti, per tex. in *l.qui rem ff.de acq.poſſeſſ.* Ro-
ta in *Fauentina bonorum* coram Flaua, quæ
eſt poſt Marcheſ.*par.1. fol.mihi 976.*

Nec obſtant bannimenta, quia aliud eſt ac-
83 cipere propria autoritate, aliud retinere, ad
tradita per Vermigliol. *conſ. crim.466.nu.23.
& ſeqq.* qui in terminis ait, quod ideò non po-
84 teſt puniri criminaliter retinens rem, ſine vi-
tio à principio acceptam, cum præſumatur
hoc facere pro ſuo Iure conſeruando, vt vult
Bald. in *l. in poſſeſſionem Cod. ad leg. Iul. de vi
public.* & alia allegat Vermigl. in tali contin-
gentia videndus.

Et in terminis, quod Dominus poſsit reti-
85 nere veſtes ſui famuli recedentis à ſeruitio,
vult Anna *ſingul.*187. & Danza *de pugna Docto-
rum tit.de ſalario cap.5.num.*18.

Sed an Dominus poſſit propria autoritate
86 ſpoliare veſtibus famulum recedentem, an ve-
rò teneatur repetere? Danza *loc.cit.* remittit ſe
ad Bart.Bald.Imol.*in l. & in his §. ſeruis ff. ſol.
matrim.* & Aufrer. *dec.*337.

Quæro quarto, an ſub *iſto* §. compræhenda-
87 tur turbatiua? & reſpondendum negatiuè,
quia turbatio eſt quædam ſpecies delicti, quæ
88 differentias in ſe varias continet, vt vix com-
præhendi poſſit, cum plura ſint negotia, quā
89 vocabula *l.ſi quis infūdi ff.de legatis* 1. Bart.*conſ.*
112.*lib.*1. & ſi vis ſcire quot, & quales ſint,
adeas Menoch.*tract. de retinen. poſſ. rem.3.qu.*
61. nu.462. & ſeqq. Rebuff.*in comment.ad Reg.
Conſtit. Galliæ tom.3. tit.de mater. poſſeſſ.art.1.
gloſ.2. num.36. & ſeqq.* & Maſcard. *de probat.
lib.3. concluſ.*1390. *per tot.* apud quos omnem
materiam benè explicatam inuenies, & pro-
90 pterea cum turbatiua ſit nomen generale, &
quamcumque moleſtiam compræhendat, ita
vt turbare dicatur is, qui contendit poſſidere
91 rem, quæ ad alium ſpectat Alex.*conſ.88.n.31.*
92 *vol.5.* Ruyn. *conſ.105. num.21.lib.5.* & is, qui
mittit executores in bonis alienis Socc. Sen.
conſ.128.num.3.in fine vol.1. Afflict. *deciſ.376.*
93 *num.3.* & is, qui mittit litteras inhibitoriales,
vt dicit Fuſar. *conſ.195.num.61.* & is qui negat
94 alium poſſidere, vt ait Maſcard.*de probat.con-
cluſ.*1390.*num.25. &* 27. & Fuſar.*loc.cit.nu.*60.
95 & tandem turbatiua inducatur etiam ex ſolis
verbis, Menoch.*præſumpt.98.num.*12. Fuſar.*d.
conſ.195.num.58.* vtique ſic generaliter ſumpta
non compræhenditur.

Notandum obiter, quod pro turbatiua po-
96 teſt agi ciuiliter, & criminaliter, & vna via
electa, ceſſat altera; finito tamen iudicio Ciui-
97 li poteſt quis ad criminalem accuſationem
confugere, vt benè declarat Natt. *conſ.* 138.
98 *lib.1.per tot.* imò ſi facta ſint diuerſa, ciuile
non præiudicat criminali, quia poteſt quis ex
vno facto ciuiliter turbatorem conuenire, &
ex alio ſubſequenti facto criminaliter accuſa-
re, vt exemplificat Natt.*d.conſ.138.* quod con-
ſilium notabile eſſe dicit Farin.*qu.*100. *nu.*134.
99 & quando agitur criminaliter, ſi turbatiua
fuerit ſine violentia competit actio iniuriarū,
Mar. Angelell.*conſil.crim.diuerſ.47.num.3.lib.
2.in paruis*, ſi verò turbatiua fuerit cum vio-
100 lentia competit actio ex *l.Iul.de vi public.vel
priu.* Menoch.*de retinen.remed.3.n.*349. Ioſeph.
Ludou.*concl.71.in n.verſ.iſta tamen cōmunis opi-
nio*, & quamuis Rebuff.*loc.ſup.cit.art.1.gloſ.*2.
101 *num.* 40. dicat de conſuetudine in Gallia
non ſeruari, vt pro turbatiua criminaliter de
iniurijs agatur, ſed ſolùm pro damnis, expen-
ſis, & intereſſe, & Virgil.Boccacc.*in tract. vi
poſſidentis cap.12.num.*13. dicat nec ſeruari in
102 ſtatu Eccleſiaſtico, vt quis pro ſola turbati-
ua poſſit accuſari criminaliter, vel iniuriarum
actio.

Digitized by Google

actione conueniri, & tantum contra turban-
tem dari, probata poſſeſſione, mandatum de
103 manutenendo cum inhibitione aſſerat: nihi-
lominus apud nos contrarium ſeruari teſtatur
Farinacius dicens *quaſt.* 100. *num.* 40. quod
quotidiè videmus pro turbata poſſeſſione cri-
minaliter, & per viam quærelę coram Iudici-
bus criminalibus agi.

Poſſunt tamen conciliari opiniones dicen-
104 do, quod Boccaccius loquitur in eo, qui ſi-
ne dolo, & ſine animo turbandi, ſed potiùs
vtendi iure ſuo, & illud conſeruandi turbat,
105 nam ſine dolo nemo punitur, vt in terminis
dicit Maſcard. *de probat. concl.* 1390. *num.* 87. *&*
concluſ. 1191. *per tot.* vbi docet, quomodo, & à
quo probatur dolus; & ſine animo turbandi
nemo debet criminaliter teneri Menoch. *de re-*
tinen. poſſeſſione remed. 3. *num.* 631. *& ſeqq.* & Io-
ſeph Ludouic. *concluſ.* 71. *verſic. quinto quando*
quis; accuſatio enim in cauſa turbatiuæ non
procedit ſi deficiat dolus Bart. in *l.* 1. *ff. ſi is, qui*
teſtam. liber eſſe iuſſ erit Bald. *conſ.* 431. *vol.* 4.
Aug. *de malefic.* §. *ſcienter, & doloſè in princip.*
nu. . . . Io: Petr. Ferrar. *in forma libellan. pro tur-*
bata poſſeſſ. verb, & in ea nititur Boſſ. *tit. de plu-*
ribus violent. num. 48. *&* 65. Gabriel. *conſ.* 166.
num. 12. *vol.* 2. & his relatis Camill. Borellus
conſ. 72. *num.* 1. Farinac. verò loquitur, quando
quis cum dolo, & animo turbandi procedit
ad turbatiuam.

Hæc diſtinctio fundatur in eo, quia non re-
peritur lege cautum, quod pro turbatiua de-
tur, & inſtituta ſit actio criminalis, vt ait Bo-
rell. *loc. cit. num.* 2. datur tamen, & inſtituta eſt
pro ea actio iniuriarum, vt per tex in *l. iniuria-*
rum §. *ſi me ff. de iniur.* & ex Angel. & Zaſio ſub-
dit Borell. *ibid.*

Sed actio iniuriarum requirit dolum, qui
106 capitur ex affectu, & animo iniuriandi *l.* 3.
§. *peu. & fin. cum l. ſeq. ff. de iniur. & in l. ſi non*
conuicij Cod. eodem tit. & ſic quoties concurrit
dolus intrat opinio Farinacij.

Vide plura penes Borell. *loc. cit. per tot.* vbi
107 ait, quod remedium turbatiuæ non competit
Colono *l.* 1. §. *deijcitur* vbi gloſa *ff. de vi, & vi*
armata, nam Coloni non dicuntur poſſidere,
vt pluribus citatis Doctoribus probat Borell.
ibidem num. 5. *& ſeq.* & ideò non poſſunt agere,
quia ſine poſſeſsione prædictum remedium
non competit, vt probat Borell. *ibid.*

Aduertendum tamen, quod omnis cauſa
108 etiam colorata, etiam temerària, etiam iniu-
ſta excuſat in delicto turbatiuæ, & violentiæ
vt ex Socino *conſ.* 131. *num.* 9. *lib.* 1. Decio *conſ.*
565. Imola *conſ.* 16. & alijs probat Ludou. Meſ-
ſia *ad legem Toleti fundam.* 23. *par.* 2. *pagina* 151.
à tergo num. 9. *& ſeqq.* ſubdens ex Angel. quod
rapiens ſeruum fugitiuum ab alio poſſeſſum,
vel rem ſuam de manibus exteri, aut incogni-
ti excuſatur à pœna violentiæ, quia putauit
ita ſibi licere, & ex Baldo ait ſtatutum factum
contra turbantes, vel turbare volentes intelli-
gi, quod compræhendat eos, qui turbant
principaliter, & non ſecundario, & occaſio-
naliter.

Caderà da tutte le ragioni, & attioni.

Vide ſuper ammiſſione Iurium, & actionum
Calephat. *conſ. crim. diuerſ.* 106. *num.* 6. *lib.* 1. *in*
folio, Cępol. *conſ.* 26. *num.* 10. *&* 11. Ludou. *dec.*
109 *lucen.* 1. *num.* 20. qui concludunt, quod acci-
piens propria authoritate rem ſui debitoris
perdit ius, & actionem, & hoc vltrà pœnam
extraordinariam Gomez. Bart. Calephat. Tira-
quel. & alij citati à Menoch. *de recuper. poſſeſſ.*
remed. 1. *n.* 61. & Ludou. *loc. cit.*

An ab hac pœna eximatur mulier, miles,
110 ruſticus? D. Franc. de Vico *ad pragm. Sardiniæ*
lib. 2. *tit.* 25. *cap.* 19. *num* 2. *&* 3. ex gloſa, Azo-
ne & Farin. reſpondet *negatiuè*, quoties poſ-
ſunt peritos conſulere.

Cap. XXV. §. V. VI. & VII.

Ordina anco, che alcuno non ardiſca fare alle ſaſſate nella Città, ò fuori, nè tirar ſaſsi nelli tetti, fineſtre, ò geloſie, porte, ò caſe di qualſiuoglia perſona ſotto pena alli maggiori di diciotto anni di trè tratti di corda, e di ſcudi 50. & alli maggiori di quatordeci, e minori di diciotto di cinquanta ſtaffilate, le quali pene ſi aggrauaranno, ſe queſti tali haueſſero armi, ò baſtoni, ò ne ſeguiſſe altro, conforme alla qualità del delitto.

§. 6. E nelle medeſime pene incorreranno quelli, che ſteſſero à veder fare alle ſaſſate.

§. 7. Chi per le ſtrade della Città tirarà ſaſſi, ò farà bagordi, & in particolare la notte, ò publicamente ad alta voce dirà parole ſporche, ò licentioſe, ſarà punito con la pena di ſcudi 25. ò vero di trè tratti di corda alli maggiori di diciotto,

& alli minori come ſopra di 25.ſtaffilate.

SVMMARIVM.

1 *Puerorum eſt proprius vſus lapidum.*
2 *Lapidationes à Pueris facta prohibentur.*
3 *Ratio aſſignatur num. 12.*
4 *Pugna cum lapidibus permiſſa homicidia indè prouenientia eſſent impunita.*
5 *Lapidum proiectio eſt leue delictum de iure communi, & pœnam corporalem non admittit.*
6 *Neapoli extat pragmatica contra proijcientes lapides, prout in Ciuitate Bononiæ extant bannimenta.*
9 *Cauſam illius promulgationi dederunt Iuuenes, qui adinuicem pugnabant ſaxis, & tellam etiam contra birruarios faciebant.*
10 *Facta pragmatica Neapoli omnes abſtinuerunt ab huiuſmodi pugna.*
11 *Non ſic ſucceſſit Bononiæ, vbi Iuuenes hodie vnitim continuant dictas lapidationes facere.*
Lapides proijcientes in muros, ianuas, feneſtras domorum, quomodo puniuntur remiſſiuè nu.7.
Si aliquem in corpore offendunt tenentur etiam ad intereſſe nu.8.
13 *Fœminæ non comprehenduntur in edicto contra ſaxa praijcientes.*
14 *Occidens hominem cum ictu lapidis non punitur pœna ordinaria.*
15 *Quia non dicitur habere animum occidendi.*
16 *Imò nec poteſt puniri pœna corporali.*
17 *Maximè ſi de nocte per laſciuiam ſaxa proijciens hominem tranſeuntem occidit.*
18 *Ratio prædicta, nempè, quod proijciens lapidem non habet animum occidendi, impugnatur.*
19 *Aſſignatur propterea alia ratio à* Carpzouio.
20 *Sed ratio* Carpzouij *reijcidit in ſenſum eiuſdẽ ſupradictæ rationis.*
21 *Eximitur ergo à pœna ordinaria, & quia deficit animus occidendi, & quia fato potiùs, quàm malignitati eſt tribuendum homicidium.*
22 *Occidens hominem cum percuſſione facta cum lapide manu retento eximitur à pœna ordinaria.*
23 *Contrarium.*
24 *Diſtingue inter delictum appenſatum, vel non appenſatum.*
25 *Statutum loquẽs de percuſſione non habet locum, ſi percuſſio eſt facta cum lapide.*
26 *Aſpicere facientes ad ſaxa eſt probibitum in bannimentis, & quare.*
27 *Proycientes ſaxa per Ciuitatem, quamuis nemini offendant, debent puniri, & tenentur actione iniuriarum.*
28 *Bagordi, quid propriè ſint.*
29 *Verba inboneſta, & licentioſa prohibentur dici per ſtratas* Ciuitatis.
Aſſignatur ratio nu.31.
30 *Prohibitio ſimilis in Hiſpania.*
32 *Et Neapoli.*
33 *Pudenda oſtendere, & nudum incedere prohibitum nu. 34.*
Puniti aliqui ex hoc Bononiæ num.36.
35 *Dictum memorabile Liuiæ Matris Tiberij Cæſaris.*
37 *Bononiæ in feſtiuitate* S. *Bartolomæi licitum eſt pugnis concertare.*
38 *Non tamen ad inſolita, & inſolentias progredi.*
39 *Honeſtas animi in re, quæ aliqua ratione permittitur, cenſetur reſeruata.*
40 *Carnis priuij tempore, ſi quis monachalem, vel fœmineum habitum induens turpe aliquid agat quomodo puniendus remiſſiuè.*
41 *Verba obſcena facere coram fœminis prohibitum lege Romuli.*
42 *Epicharmus Poeta Comicus mulcta fuit affectus ex eo, quia præſente Vxore Hieronis Siracuſæ Tiranni, quid laſciuum protuliſſet.*

Fare alle ſaſſate.

1 PVerorum eſt proprius vſus lapidum, vt pluribus cit. inquit Muta *dec.30 n.12. & in cap. Regni 45. num.35. tom.1.* lapidationes etiam
2 à pueris factæ prohibentur, quia ſuapte natura ad vulnera, & mortem ordinantur, vt eſt
3 in caſu relato à Cæpol. *conſ crim.* 30. & conſiderant Ameſcua *de poteſt. in ſe ipſum lib.2. cap. 11. numer.16.* Ricciull. *de perſon. in ſtatu reprob. lib.5. cap.3. num.6.* & ſaltem poſſunt afferre iniuriam, vt per tex. in *l. ſi ſtatua ff. de iniur.* dicunt Thor. *vot. deciſ.71. nu.11.* & Nouar. *pragm. prima collect.1. num.2. de lapidibus*, & ſi lapidationes, & ludus, ſeu potiùs pugna cum lapidibus tolleraretur, homicidia in eis euenientia
4 non eſſent pugnienda, vt per tex. in *l. qua actione §. ſi quis in colluctatione ff. ad leg. aquil.* Anchar. Anan. Alex. Decian. Marſil. & Cremon. & Tiraquel. ſubdit Ameſcua *loc. citat. num.17.* & Cæpol. *dict. conſ.30. num.3. & ſeqq.* & Ricciull. *loc. cit. num.6.*

Et quamuis de Iure communi proiectio la-
5 pidum dicatur eſſe leue delictum Viu. *deciſ. 368. num.5.* Thor. *d. vot.71. num.16.* & Nouar. *loc. cit. num.2.* & pro eo non reperiatur pœna corporalis impoſita, vt ex Maranta, & Rouit. aduertit Thor. *loc. cit. num.14. & 15.* ſubdens propterea, nec torturæ locum eſſe, ſupple ad habendam veritatem; nihilominùs pœna trium ictuum funis, ſeù ſtaffilatarum impoſita in noſtris bannimentis non poteſt dici rigoroſa, & à Iure communi exorbitans ex rationibus *ſupra* dictis, & etiam quia proijciens lapides facit actionem in ſe illicitam, & reprobatam.

6 De ſimili pragmatica facit mentionem Rouit. *rub. pragm. de lapidibus*, vbi dicit, quod prohibitio, de qua hic, habet ortum *ex edicto ff. de his, qui deiecer. vel effuder.* & quod illud edictum non habet locum niſi deiectio, vel effuſio facta fuerit de die, ſecus ſi de nocte, vt

in

in *leg.pen.§. primo in fine ff. eod. tit.* ſed lex il-
la hoc non firmat ibi -- *ſed quibuſdam locis,*
& nollæ inter ſit . Vide Carol. Tapiam *de*
Iur. Regni lib.5. tit. 33. de iniur. pragmatic. 5.
7 vbi de facientibus petriatas, & macriatas in
muros, ianuas, & feneſtras domorum, vide
etiam Flau. Tortum *ad ſtat. Papiæ ſtat.59. de*
regim.poteſt.nu.3. & crim.ſtat.55. de pœna proy-
cientis lapides.

Et nota, quod ſi ex talibus proiectionibus
aliquis lædatur in corpore, vltra pœnam in
8 banno contentam tenebitur eiam ad intereſſe
ipſi læſo iuxta tex. in *l.fin ff. de his, qui deiecer.*
vel effud. Rouit. *d.rub.num.3.* qui citat Nauar.
manual.confeſſ. cap.15.num.22. Gomez. *lib.3.*
variar.cap.6.tit.de iniur.n.9.& 22.

Dicit Nouar. *loc.cit poſt.num.4.* quod Nea-
9 poli Iuuenes adinuicem lapidibus pugnare
ſolebant diebus feſtiuis extra Ciuitatem pro-
pè Pontem Magdalenæ, & quod erat in tanta
copia, vt auderent facere teſtam contra Bir-
ruarios, qui mittebantur ad obuiandum ſcan-
dalis, vnde fuit facta pragmatica, & omnes
10 abſtinuerunt deinceps in futurum à ſimili pu-
gna. Puto quod hoc idem dederit cauſam
huic edicto, nam teſte Anchar. *conſ.272.* & Cę-
pol. *conſ.crim.30.n.6.* & hic extabat talis cõſue-
tudo pugnandi cum lapidibus, ſed cum valdè
11 diſpari ſuceſſu, nam & hodie Pueri extra Por-
tam, & alibi vniuntur ad faciendum huiuſ-
modi lapidationes, & quandoque etiam Cu-
riæ ſeſe opponunt, non obſtante, quod proce-
datur contra eos ad carcerationem, & ad tra-
ctus cordæ, & quidem hæc conſuetudo, ſeu po-
12 tiùs temeritas, & audacia Puerorum eſt pœ-
nis refrenanda, vt ex Barbat. Alex. & Berta-
chin. dicit Muta *dec.30.nu.12.*

Quæro primo, an *hoc.§.* comprændantur
13 fœminæ? dic quod non ex rationibus addu-
ctis per Thor. *d.vot.71.num.7.& ſeqq.& n.18.*
inquit, quod in facti contingentia contra mu-
lierem, quæ proiecerat lapides in feneſtram
alterius fęminæ pronunciauit, quod carcer
cederet in pœnam, & exfractaret è vicinia;
quamuis M. Curia ſit ſolita condemnare ad
exilium mulieres facientes petriatas, & eum
refere Nouar. *loc.cit.n.3*

Quæro ſecundo, an occidens hominem
cum iactu lapidis puniatur pœna ordinaria?
14 Dic quod non per doctrinam Scipion. Rouit.
pragm.1.de lapidibus num. 2. Menoch. Macera-
ten. Burſatt. Sued. Plot. Intrigl. Cumiæ, Blanch.
Burgos *locis relatis* à Muta *dec.30.num.3.* nam
caſus rixoſus, & fato potiùs, quàm dolo oc-
curſus excuſat ſemper à pœna ordinaria, vt
dixi in *cap.de homicidio*, & innuit Muta *loc.cit.*
num.3.& 8. & vlteriùs occidens cum lapide
15 non dicitur habere animum occidendi, ad
tex. in *l. omne delictum §. ſi quis commilitonem*
ff.de re militar. Muta *d.num.8.* Cępol. *conſ. crim.*
30.à num.3.vſq.ad finem Caball. *de omni gener.*
homicid.num.316. Danza *de pugna Doctor.tit. de*
homicid.cap.5.num.2.& 17. Boer. *tit.de ſeditio-*
16 *ſis num.51.* imò quod occidens hominem per
iactum lapidis, niuis, aut pomi aurantij non
poſſit puniri pœna corporali firmant Boer.
loc.cit.& dec.83.num.12. Aſinius *conſ. crim.di-*
uerſ.110.lib.2.in fol. Griuell. *dec. Dolan.26.n.10.*
Maximè ſi ſaxa proyciat de nocte per laſci-
uiam, nàm tunc ſi hominem tranſeuntem oc-
17 cidit pœna pecuniaria, vel exilio puniri de-
bet Foller. *conſ. crim.diuerſ.137. num.6. tom.1.*
Paul. de Caſtro *in l.1.num.3. Cod. vbi Senator.*
vel Clariſſimi Cępol. *l.1.Cod.de ſeru.fugit. col.8.*
verſ.ex quo refert, & Boer. *d.tract.de ſeditioſis*
num.51. Verùm aſſertio prædicta, nempè, quod
18 occidens cum lapide non dicatur habere ani-
mum occidendi, improbatur à Marian. Soccin.
in *cap.de his num.51.de accuſat.* Fęlin. *in cap. ſi-*
gnificaſti il ſecondo numer. 11. extra de homicid.
Carrer. *pract.crim.§.homicidij autem ſpecies nu.*
54. Plach. *epith.delictor.lib.1.cap.10.num.6.* Me-
noch. *de præſumpt.præſumpt.40.n.14.* Boer. *dec.*
323.n.15. Farin. *quæſt.129.n.142.* Marſill. *conſ.*
crim.91.num.13.& conſ.137.nu.4. & Carpzou.
pract.crim.par.1.quæſt.3. num. 50. qui tamen
19 dicit eſſe eximendum à pęna mortis occiden-
tem cum iactu lapidis ex eo, quia regulariter
ex proiectione lapidis, ſi non ſit grauis, ho-
mines non occiduntur, proindè, licèt quando-
que contrarium eueniat, non tamen homici-
dium pro doloſo habendum, quia proyciens
lapidem ab initio euentum mortis, qui rarè
exindè contingit, neceſſariò cogitare non
potuit. Propterea videtur, quod ipſe Carpzo-
20 uius ex ratione, quam affert foueat opinionē
eorum, qui excludunt animũm occidendi,
quia ſi non potuit cogitare euentum mortis,
ex quo regulariter mors indè ſequi non debet,
ergo nec potuit habere animum occidendi.

Sed prima opinione retenta duplex moti-
uum concurrit ad excuſandum à pœna ordi-
21 naria eum, qui hominem cum iactu lapidis
occidit: primum deducitur ex quo deficit ani-
mus occidendi, & conſequenter deficit dolus,
qui pro animo occidēdi accipitur ab Eugen.
conſ.38.num.10. & Calèphat. *conſil.crim. diuerſ.*
92.num.4.lib.1.in paruis: ſecundum ex quo fa-
talitas potiùs, ac infortunium occiſi, quam
malignitas, ſeù peritia proycientis perculit la-
pidem in partem corporis adeò periculoſam
iuxta tex. in *l.1.Cod. ad leg.Corn. de ſicar.* ibi --
fato plerumque non noxæ imputatur, & exod.21.
num.13. ibi -- *Deus illum tradidit in manus eius,*
ſiquidem peritia in proyciendo poteſt homi-
nem aſſecurare de percuſſione, non verò de
percuſſione in loco corporis periculoſo; cum
vix mira archibuſij ad ſignum ſufficiat.

Quæro tertio, an ſaltem debeat damnari
ad mortem is, qui habens lapidem in manu
cum illo percutit aduerſarium, & occidit? Fa-
rin. *quæſt.126.nu.137.* ait quendam hæbreum
22 fuiſſe damnatum ad triremes, & eum refert,
& ſequitur Muta *d.dec. 30. num.11.* vbi plures
alios citat concordantes; at Ioſeph Ludouic.
23 *dec.Iucen.62. num.15.& ſeq.* refert quendam

Digitized by Google

fuiſſe damnatum ad mortem, ſed commutata
per Senatum pœna fuiſſe tranſmiſſum ad tri-
remes in perpetuum·Tu dicas homicidium,
cùm percuſſione cum lapide in manu reten-
24 to commiſſum eſſe puniendum pœna mortis,
ſi fuerit appenſatum, vt ex Vulpell. & Farin.
dicit Carpzou. *pract. crimin. part. 1. quæſt. 3. num. 57. 59. & 60.* vbi ità practicatum teſtatur.

Quæro quartò, an ſtatutum loquens de per-
cuſſione procedat in ea, quæ facta eſt per la-
25 pidem? negatiuè reſpondet Schenard. *conſil. 64. num. 8. lib. 1.* Gram. *vot. 15. num. 9.* Nouar. *Vaſſall grau. 320. num. 3. lib. 1.* Giurb. *conſ. crim. 73. num. 8.*

Quelli, che ſteſſero à vedere fare alle ſaſſate.

Videntur enim ratificare, & quodammo-
26 do animis fauere actui illicito, & de Iure pro-
hibito.

Chi per le ſtrade della Città tirarà ſaſſi.

Supple etiamſi neminem offendat; ſufficit
27 enim, quod poſſit eſſe damno, ſeù ſaltem im-
pedimento tranſeuntibus, & ideò non eſt per-
mittendum: & facientes debent puniri, quia
tenentur actione iniuriarum, ad tex. in *l. ſi ſtatua ff. de iniur.*

O' farà bagordi, & in particolare la notte.

De verbo *bagordo* dixi in *cap. 1. §. 15. num. 1.*
28 ſed puto, quod non debeat reſtringi, vt il-
lud reſtringit Alumnus in *fabrica Mundi* ad
ludum iaculatorium, nuncupatum la moreſca,
quia poteſt verificari in quolibet baccano fa-
cto cum diſcurſionibus, vociferationibus, in-
quietis rumoribus, quibus Iuuenes inſolentes
ſolent noctis ſilentium cum ſcandalo probo-
rum perturbare.

O' publicamente ad alta voce dirà parole ſporche, ò licentioſe.

Hæc diſpoſitio eſt iuſta, ſancta, & Reipu-
29 blicæ conueniens, vt ex Ariſtotel. *lib. 7. politic.*
30 *cap. 17.* inquit Azeu. *recopil. lib. 8. tit. 10. leg. 5. n. 2.* vbi explicat legē prohibentem dici verba
inhoneſta, obſcæna, & impudica per ſtratas,
& vias de die, vel de nocte, nam vt cætera
31 mala, ſic debet Legislator ſermonis turpitu-
dinem è Ciuitate expellere, quia facilè turpia
loquendo efficitur, vt homines his proxima
faciant, vt proſequitur Azeuedo *ibid.* etenim
primo ſunt cogitationes: *ſecundò* lingua: *tertiò*
factum; ſemper vnum ſequitur ex altero: cogi-
tationes veniunt ex viſu, & auditu, & factum
venit ex cogitationibus, prout explicat Philip.
Scherbius in *comment.* ad Ariſtotilem *loc. cit.*
plura ad præpoſitum refert Picchard. *§. iuris præcepta num. 14. & seqq. Inſt. de Inſt. & iure.*
vbi refert verba Ariſtotel. *loco citato*, & verba
legis ſupradictæ recopil. & conqueritur, quod
Iudices eam non faciant obſeruare.

Neapoli extat pragmatica contra natato-
32 res oſtendentes pudenda, inhoneſta dicentes,
& ſibilantes, de qua Carol. Tapia *lib. 5. Iur. Regni tit. 33. de iniurijs pragm. 3.* & Rouit. in *ead.*
33 *pragm. 3.* vbi ait quod, quoad oſtendentes pu-
denda, credit pragmaticam fuiſſe deſumptam
ex l. cum ſupra C. de re militar. ibi – *publicos oculos nudatus inceſſet*, & ex Io: de Platea *ibidem*
ſubdit, quod eſt inhoneſtum, & inuerecun-
34 dum, ac impudicum nudus incedere, & ſe
nudum aſpectibus hominum exhibere, & hoc
dicit etiam gloſa in *d. l. cum ſupra*, *verbo ſudores*, ibi -- *& nota curialem legem contra eos, qui more beſtiarum ſe inuerecundè balneant in nauigio*, & hoc idem dicit Petrus de Rauenna
in *compendio Iuris pagina mihi 80. à tergo in ſingul. incip. non crederes forſan, quod iura noſtra*,
& refert Dio Caſſius *lib. 8.* & ex eo Io: Hor-
nung. *de amore venenato theſi 36.* & Torreblanca
de iure ſpiritnali lib. 12. cap. 12. num. 68. morti
addictos quoſdam viros, quod nudi obuiam
fuiſſent Liuiæ Matri Tiberij Cæſaris, quos
tamen illa morti venia eripuit dicens *pu-*
35 *dicis mulieribus hos nihil ab ſtatuis differre*, &
Io: Volk. Bechman. in *comment. ad pandectas in l. iuſtitia §. iuris ff. de inſt. & iur. n. 81.* refert fuiſſe
fuſtigatam meretricem, quæ nuda in via pu-
blica choræas duxit, & propterea in hac Ci-
uitate, vt alias dixi, fuerunt tribus ictibus fu-
36 nis puniti illi, qui in feſtiuitate S. Bartholomęi
auſi fuerunt ſe in publica platea nudos aſpe-
ctibus omnium exhibere: licitum eſt enim illo
37 die, pugnis ad inuicem concertare iuxta con-
ſuetudinem, de qua Ameſcua *de poteſt. in ſe ipſum lib. 2. cap. 11. num. 13.* & Soccin. *cap. 1. num. 12. de torneament.* & Ricciull. *de perſon. in ſtatu reprob. lib. 5. cap. 2. num. 11.* at vlterius ad inſo-
38 lita, ac inſolentias progredi nemini permitti-
39 tur, nam in omni re, quæ aliqua ratione per-
mittitur, ius honeſtatis cenſetur reſeruatum
l. his verbis §. interdum ff. de hered. Inſtit. l. 1. ff. de iuſt. & iure l. vnica Cod. de mulier. quæ ſe propr. ſeru. coniunx. Ricciull. de *perſon. in ſtat. reprob. lib. 7. cap. 2. num. 1.* & mihi eſt ad hoc textus ex-
preſſus in *l. vnica Cod. de maiuma lib. 11.* ibi –
Clementiæ noſtræ placuit, vt Maiumæ Prouincialibus lætitia reddatur: ita tamen, vt ſeruetur honeſtas, & verecundia caſtis moribus perſeueret. Vbi Lucas de Penna verbo *ca-ſtis* notat contra eos, qui tempore Carnis pri-
40 uij Monachalem, aut mulierum habitum in-
duentes turpiter ſe effeminant: & contra eos,
qui virili veſte in conſpectu vulgi, & matrona-
rum inuerecunda, & turpia quæque agunt: &
Picchardus *d. §. iuris precepta num. 14.* refert ex

Bal-

41 Baldo, & Tiraquello, quod Romæ extabat Romuli lex, qua prohibebatur, ne quis præſentibus fæminis obſcena verba faceret,& hodie extat tex.in *l.item apud labeonem §.qui turpibus ff.de iniur.*vbi ſancitur iniuriarum actione teneri eum, qui verbis turpibus vtitur, & *num.* 19.refert ex Plutarch.quod Hiero Siracu-
42 ſanorum Tyrannus Epicharmium Poetam Comicum mulcta affecit, quod Vxore eius præſente laſciui quidpiam protuliſſet.

Cap. XXV. §. VIII. IX. & X.

E perche molte volte i Contadini carradori nel venire alla Città,e ritornarſene à caſa con i loro carri incõtrandoſi nelli Cocchi, ò Carozze di Gentilhuomini, Cittadini, ò foraſtieri non ſolamente non vogliono dar loro la ſtrada, come è loro debito, mà gli inſolentano con parole di poco riſpetto, onde ne ſogliono naſcere delitti; Però volendo à ciò prouedere eſpreſſamente commanda à detti Carradori, che incontrandoſi in Cocchi, ò Carozze di perſone ſi nella Città, come in Contado, e diſtretto, debbano ſubito ſenza vſar parola alcuna dar loro la ſtrada, ſe bene i loro carri foſſero carichi, eccettuando però ſe fuſſero carichi di caſtellate piene, ò botte d'oglio, ò vero di fieno, ò paglia, che perciò facilmente poteſſero traboccare.

§. 9. E per l'iſteſſa cauſa commanda à tutti li detti Contadini, che debbano metterſi con le loro carra nell'andare, ò venire da Bologna in vna ſola fila, ò al più in due; doue però è tanta capacità di ſtrada, che facendo dette due fila ſi poſſa ad ogni modo entrare, & vſcire, e commodamente caminare al deſtinato viaggio da Gentilhuomini, ò Cittadini, quali in Carozza, Cocchio, à Cauallo, ò à piedi vanno per li loro negotij. E doue non reſta detta capacità di ſtrada non debbano fare ſe non vna fila ſola di carrà: e quelli, che ſono in fila non debbano vſcire dal ſuo luogo per paſſar auanti, mà debbano ſeguitare dentro alle loro fila ſotto pena in ciaſchedun di detti caſi di ſcudi 25. d'oro, ò di tre tratti di corda da darſegli incontinente.

§. 10. Commanda di più à detti Carradori, che debbano andar innanzi alle loro beſtie così nella Città, come nel Contado ſotto l'iſteſſa pena, e caſo che ſucceſſe la morte d'vn putto, ò altro delitto per contrauentione d'alcuno di detti Carradori, la pena ſarà della galea per anni dieci.

SVMMARIVM.

1 *Curriculorum genera ponunt* Alex. ab Alexandro, Feltman, *& alij recenſiti.*
Et de vehiculis ſibi obuijs agit Feltman. *ibid. nu.*1. *verſ. & de vehiculis.*
2 *Carradores tenentur dare locum Magnatibus, & Ciuibus euntibus in rhedis in via anguſta retrocedendo. & currum ad partem inferiorem ponendo.*
3 *Sed hoc procedit vigore bannimentorum, & non vigore iuris communis.*
4 *Vide diſtinctionem.*
5 *Non debent è fila diſcedere, & cæteros tranſire, & expenditur adhoc* text. in l.item quæritur ff.locati.
6 *Debent incedere ante belluas*
7 *Nè belluæ dent damnum.*
8 *Et de facto fuit condemnatatus ad exilium quidam rhedarius ob homicidium Pueri.*
9 *Licet equi fuiſſent ab alio Puero inſtigati.*
10 *Tenentur vltra pœnam indictam in bannimentis etiam ad refarcitionem damnorum.*
11 *Et quando debeant excuſari à pœna.*
12 *Carradores an debeant reperiri, & capturari in fragranti, an verò poſſit contra eos procedi per inquiſitionem.*
13 *De damni emendatione in plauſtri reuolutione, & an Dominus debeat teneri pro famulo.*

Hæc

HÆC prouiſio fuit neceſſariſſima propter multitudinem curruum, quibus quotidiè annona, ligna, & alia ad Ciuitatem portantur.

1 De curriculorum generibus agunt diffusè Alex. ab Alex. *dier. genial. lib. 2. cap. 30.* Pancirol. *Theſaur. var. lection. lib. 1. cap. 57.* Azeued. *lib. 6. leg. 58 tit. 18. recopil.* & Carol. Tapia *de Iure Regni lib. 7. rub. 41. tit. de vbedarijs, mulionibus &c.* & Rouit. in *pragm. 2. de vbedarijs*: de Cales gallica lingua Sioggie Roulant, curriſellia, aut rotiſellia agit D. Pacichellius *de diſtantijs cap. 6. memb. 9. num. 16. & ſeqq.*

Et de vehiculis ſibi obuijs agit latiſſimè Gerh. Felsman in *tract. de vehiculis ſibi obuijs*, & omnes quæſtiones ad materiam noſtram ſpectantes tangit; ideò me remitto ad eum.

Et de compellationibus, iurgijs, rixis, altercationibus ad vulnera, & cædem vſque inde prouenientibus agunt Ren. Choppin. Ahaſuer. Fritſchius, & alij locis relatis à Feltman. *loc. cit. ſect. 1.*

Sed an diſpoſitio noſtrorum bannimentorum procedat etiam in via anguſta, vt ſimul tranſire non poſſint? videtur quod ſic, nam

2 qui debent dare locum tenentur cedere tam retrocedendo, quam currum ad partem inferiorem ponendo: de iure tamen communi contrarium eſſet dicendum, quia melior eſt

3 conditio præoccupantis, & præueniens debet retrocedere, & locum dare, gloſ. in *l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco public.* Cyn. Salyc. Bald. Tiraquell. Decian. & Azeuedo locis relatis per Carleual. *de Iudic. lib. 1. tit. 2. diſp. 2. quæſt. 7. ſect. 3. num. 899.* & Lelius Zang. Cyriac. & Baronius locis relatis per D. Carolum Petram *ad ritus M. Cur. ritu 4. n. 54. in fine* Bartol. Pomatus in *addit.* ad Bartol. Coppin. Nicol. ab Alto, Speidel. locis relatis à Feltman *loco citato ſect. 6. & 7.* Afflict. *tit. quæ ſint regalia in verſ. plauſtrorum num. 3.* & D. Pacichellius in *tract. de diſtantijs cap 6. membr. 9. num. 20. & ſeqq.* Tu

4 vide benè diſtinguentem Caſſaneum *cathalog. glor. mund. par. 12. conſid. 98.* & Cyriac. *controu. forenſ. 274. num. 16. & ſeqq. vſque in finem*, qui plurium locorum conſuetudinem refert, & vide Pacichell. *loco citato* caſus diſtinguentem *num. 21.* & vide Petrum de Rauenna *in compendio Iuris pagina mihi 84. à tergo ſingul. incip. duo Plauſtra*, vbi ait quod ille debet retrocedere, qui in via arcta poſuit ſe in neceſſitate illa, cum videret alium præoccupaſſe, & allegat gloſ. in *d. l. 2. §. 1.* quod ſi nemo poſuit ſe in dicta neceſſitate illi deferendum eſt, qui in via primò ire cæpit, & allegat Angel. in *l. ſluminum in princ. ff. de damn. infecto*, & gloſam, quam dicit notabilem in *l. per agrum C. de ſeruit. & acq.* & in caſu, quo dubium ſit, quiſnam primò intrauit in via, vtendum eſt ſorte ſecundum gloſam in *d. l. 1.* & hoc vult etiam Nepita *ad conſuet. Catanen. tit. 67. num. 5.* ſed tutius eſt dicere, quod tunc inſpicienda eſt conditio perſonarum, nam minor debet cedere maiori, vt bene conſiderat Baldus in *leg. 11. num. 1. C. de ſeruit.* quem refert, & ſequitur Feltman. *loc. cit. ſect. 8. & ſect. 14.* & ſi æquales, & in pari conditione ſint, gratificationi eſt locus, vt ex Accurſ. Petro, Cyno, Bald. Salycet. & Tiraquell. inquit Feltman. *loc. cit. ſect. 15.* & quod ſtet in arbitrio Iudicis pro amico iudicare cenſuit Padilla in *leg. 11. C. de ſeruit.* quem allegat Feltman. *dict. ſect. 15.* & eſt verum, quando non adeſt timor, ne alter alteri cedens præcipitet currum, nam daro hoc timore Iudex debet pronunciare eum retroducere vehiculum oportere, qui minus oneratus eſt; idque vſu vbique gentium eſſe ex Pontano, Coppino, & alijs firmat Feltman *ſect. 17.* quem vide, quia aliquas fallentias ponit *in ſequentibus ſectionibus*, & vide etiam D. Pacichellium, qui materiam latè tractat *in tract. de diſtantijs cap. 6. memb. 9. alias 10. nu. 19. & ſeqq.* & allegat de materia iſta loquentes Dionyſ. Pontan. *ad tit. 13. §. 7. conſuet. Bleſen.* Themund. *deciſ. Portugal. 49. nu. 19. & ſeqq. par. 2.* Io: le Cerier *de primogenitura lib. 1. quæſt. 9. ſub num. 4.*

Quelli, che ſono in fila, non debbano vſcire dal ſuo luogo per paſſar auanti.

5 Eſt ad hoc textus appoſitiſſimus in *leg. item quæritur ff. locati*, ibi -- *item quæritur, ſi Ceſiarius, idest Carrucarius dum cæteros tranſire contendit, ciſium euertit, & ſeruum quaſſauit, vel occidit, puto ex locato in eum eſſe actionem, temperare enim debuit; ſed & vtilis actio dabitur*, quem textum ad a. 1d propoſitum refert Tapia *de iure Regni lib. 7. tit. 41. de vbedarijs pragm. 2.*

Debbano li detti Carradori andare innanzi alle loro beſtie.

6 Similis conſtitutio iubens, quod carrarij ſtatim ac perueniunt ad portam Ciuitatis cum curribus debeant deſcendere, & in eundo, & redeundo per Ciuitatem debeant ire pedeſtres ante currum extat in Ciuitate Cataniæ, quam per extenſum refert Nepita *ad conſuetudines Cataniæ tit. 67. de ductu curruum conſuetud. vnica*, & extat etiam in Ciuitate Neapoli teſte Carolo Tapia *infra citan.*

Dicit Nepita *ibid. num. 2.* quod ratio talis conſtitutionis poteſt eſſe, ne aliquid damni ſequi poſſit, puta pueros occidere, vel alia animalia, nam melius eſt in tempore occurrere, quam exitum, & malum obuentum expectare *l. 1. C. quando liceat vnicuique*, & Carol. Tapia *de iure Regni lib. 7. tit. 41. de vbedarijs pragm. 2.* dicit quod hoc fuit optimè pro-

7 uiſum, ne equi, ſeu belluæ deterritæ fugam arripiant, & damnum inferant rebus, & perſonis

ſonis Ciuium, & ſubdit quod vidit condem-
8 natum in exilium dominum equorum currus,
qui occiderunt quendam puerum, nec fuit
habita ratio culpæ alterius pueri, qui equos
9 inſtigauerat, prout alias haberi debuiſſet per
tex. in *leg. 1. §. ſed ſi inſtigatio ff. ſi quadrupes*,
quia quando culpa adeſt Carrucarij, ipſe te-
netur per tex. in *l. item quæritur in princ. ff. lo-
cati*; & vlterius, quamuis in bannimentis non
ſit diſpoſitum, debent condemnari etiam ad
10 emendam damni, quod alteri inferunt, ex
contrauentione, vt per tex. in *l. item quæritur
ff. locati in princ.* ait Rouit. in *pragm. 2. num. 1.
de rhedarijs*, & idem per tex. in *l. qui mercedem,
& in l. ſed de damno*, vbi Bart. & in *l. dominus
horreorum ff. locati* vult Nepita *loc. cit. num. 3.*
dicens, quod cuſtos animalium tenetur de
damno, & intereſſe, quod potuit per cuſtodiam
prouidere, & reparare, & ad hoc plura iura
allegat Nouar. *pragm. 1. collect. 1. num. 2. eod.
tit. de rhedarijs*, qui ſubdit, quod rhedarij non
11 debent teneri, ſi, ipſis inſidentibus ſuper
rhedam, equi fugam accipientes damnum de-
derint, ſufficit enim, quod ſolitam diligen-
tiam adhibuerint adhoc, vt ſint immunes à
culpa, & delicto, & teſtatur ex hoc obtinuiſſe
liberari è carceribus M. Cur. Vicar. quendam
Rhedarium, qui poſt quindecim dies carcera-
tionis fuit dimiſſus, ſed hæc eius opinio non
poteſt habere locum, quando ſtatutum vult,
quod debeat deſcendere è curru, & ire pede-
ſter ante animalia, quia facilius retinentur
animalia per eum, qui ſe anteponit, quam per
eum, qui freno, & rhedine vtitur, & ſic nullo
modo tunc poſſet ſe excuſare, & oſtendere,
quod culpa careat.

Sed an poſſit contra iſtos carrarios proce-
12 di per inquiſitionem, vel ſit neceſſe quod re-
periantur infragranti, & capiantur? agit de
hac quæſtione in his terminis Nepita *ad con-
ſuetudines Catanenſes d. tit. 67. num. 4.* qui re-
mittit ſe ad Doctores in *l. ſi barſatorem C. de
fideiuſſ.* Iaſ. & Socc. in *leg. 1. ff. de acquir. poſſeſſ.*
Clar. *quæſt. 82. ſtatuto 6.* & Cumiam in *cap. 60.
ritus Sicil. num. 3.* videtur tamen diſtinguere,
nam quoad damna, & intereſſe ſufficit, quod
quis conuincatur teſtibus ob rationem, quia
hæc pœna venit ex diſpoſitione iuris commu-
nis: quo vero ad pœnam Fiſcalem innuit con-
trarium, ſed quod malè ſeruatur, quia tales
carrarij, vt plurimum à Iudicibus idiotis ca-
piuntur: cogita tamen, an benè in hoc iudi-
ces repræhendat.

Circa emendationem damni in reuolutio-
13 ne plauſtri vidē di Riminald. Iunior. *conſ. 441.*
& Cyriac. *controu. forenſ. 163.* & remiſſiuè ad
eos Pacichellius in *tract. de diſtantijs cap. 6.
memb. 9. num. 23.* qui aliquid dicit de articulo,
an Dominus teneatur de facto, ſeù delicto au-
rigæ, & concludit teneri, ſi fecerit malam ele-
ctionem famuli, aut per locum inuium, & an-
guſtum fecerit equos inſtigare: his enim ca-
ſibus Dominus tenetur ad damnū ciuiliter, &
auriga ad pœnam criminaliter, & allegat ad
hoc Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 69.* Sera-
phin. *deciſ. 527.* Farin. *quæſt. 24. n. 84. & ſeqq.* &
Io: Paul. Xaman *rerum iudicatarum par. 1. dec. 47.*

Cap. XXV. §. XI. vſque ad XIV.

E volendo leuar ogni occaſione di ſcandali, & inconuenienti, che ſogliono molte volte naſcere (come per eſperienza s'è veduto, e giornalmente ſi vede) nelli balli, e feſte, che publicamente ſi fanno nel Contado, prohibiſce, e vieta à qualunque perſona, che non poſſa per l'auenire in alcun luogo del Contado, ò diſtretto di Bologna ballare, ò ſuonare, ò far ballare, ò ſonare per ballo publico ſenza licenza in ſcriptis da ottenerſi da Sua Signoria Illuſtriſſima, e non da altri ſotto pena à gl'autori di detti balli, e feſte di ſcudi 100. d'oro, e di trè tratti di corda, & alli ſonatori di ſcudi 50. ſimili, e di trè tratti di corda, della perdita della mancie, mercedi, & inſtromenti.

§. 12. E caſo, che ſi deſſe licenza, neſſuno ardiſca entrare in detti balli, ò feſte con arme, anzi ſe alcuno vi andaſſe vicino, debba laſciarle fuori, e riſpetto à gl'archibugi di più leuargli la ruota ò acciarino, nè poſſa rimetterglieli, ſe non quando partito per tornarſene à caſa vorrà ripigliarli ſotto le pene contenute nel Capitolo dell'armi.

§. 13. Dichiarando, che la licenza, ò priuilegio, che ſi haueſſe di portar armi nelle feſte, e balli non ſuffragherà ad alcuno in queſto caſo, nè di quelle ſi potranno valere, ò ſeruirſi da quì innanzi, poiche le reuoca, e dichiara nulle tutte, e chi contrauerrà, ſarà punito con le pene contenute ſotto il detto Capitolo dell'Armi.

§. 14.

Digitized by Google

§. 14. Et ordina, che li Maſſari debbano pigliare, e condurre prigioni quelli, che contrauerranno in qualunque caſo de' ſopradetti; & non potendo pigliarli, li denuntijno ſotto le pene iui impoſte.

SVMMARIVM.

1 *Saltationes, & Choreæ ſunt pernicioſæ præſertim mulierum honeſtati.*
2 *Deſcribitur chorea.*
3 *Saltationes habent certum quid ineptiæ ſecundum Scaligerum.*
4 *Dant cauſam rixis, vulneribus, homicidijs.*
5 *Cum cauſa dumtaxat, & non paſſim permittendæ.*
6 *Ab honeſtis honeſtè fiunt.*
7 *Doctores tractantes de chorea.*
8 *Verbum publicamente in materia ſaltationum quomodo intelligendum.*
9 *Bannimenta circà ſaltationes non comprehendunt domeſticam recreationem factam inter affines inſimul in vna domo coadunatos.*
10 *Comprehendunt citarizzationem abſque ſaltatione, dummodò ſit ad finem choreæ faciendæ.*
11 *Requirunt interuentum mulierum.*
12 *Pœna eſt arbitraria, quandò certa non imponitur.*
13 *Clerici, & alij Eccleſiaſtici non poſſunt ſaltare, & choream facere.*
14 *Aſſignatur ratio.*
15 *Pœna eſt arbitraria.*
16 *Aliquando depoſitionis ad tempus.*
17 *Conſtitutionibus ſæcularium poſſunt vti Iudices Eccleſiaſtici pro norma in indicendis pœnis, quando ius canonicum non diſponit.*
18 *Dominus domus pœnam incurrit, ſi intromittit in domum, in qua ducitur chorea, hominem armatum, ſi arma ſint viſibilia.*
19 *Etenim non tenetur perquirere intrantes.*
20 *Maſſarij ſi denunciant ſaltationes, & ſaltantes cum armis non capiant excuſantur.*

1 Saltationes, & Choreæ pernicioſæ videntur, præſertim mulierum honeſtati, nàm
ſecundum Gulielmum Lugdunenſem, de quo
Carpzou. *Iuriſprud. Conciſtor. lib. 2. tit. 8. diff.*
157. num. 3. chorea eſt circulus, cuius centrum
2 eſt Diabolus, à quo omnes virgines, ſeù mulieres ducuntur in ſiniſtra manu in ſignum
3 malitiæ: habent etiam certum quid ineptiæ,
vt firmat Iul. Cæſar Scaliger dicens ſe non vidiſſe maiores ineptias in Orbe, quàm ſaltationes: & quandoque dant cauſam rixis, vul-
4 neribus, & homicidijs. Vndè appoſitiſſimè
D. Eques Leonardus Florauantes in *ſpeculo*
ſcientiæ vniuerſalis lib. 1. cap. 55. ait — *Non*
fù mai trouata arte nel Mondo, nè inuentione,
che fuſſe manco neceſſaria di quello, che fù l'arte
del ballare: nè manco fù mai trouata arte, che
fuſſe cauſa di tante ruine, come è queſta, — &
paulò poſt — *dalla quale ne ſuccedono vna infinità grande di maliſſimi effetti, imperciòche per cauſa del ballo naſcono mille innamoramenti, e mille ruffianerie, e diſoneſtà, e queſto fanno non ſolo li giouani, mà quello, che è maggior vergogna, i vecchi ancora per tal cauſa ſi muouono à fare mille coſe illecite, e vituperoſe, quali tutte eſcono da queſta indiauolata arte di ballare.* Vide diffuſiſsimè de choreis, & ſaltationibus, & ballimachijs loquentem Don Franc. Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib. 2. cap. 44. num. 9. & ſeqq. vſque in finem*, vbi plures ſacros Canones, & plura decreta Conciliorum Generaliũ affert, *& in fine num. 18.* recenſet decretum Synodale factum à S. Carolo Borromęo in Ciuitate, & Archiepiſcopatu Mediolani *ſub tit. de feſtorum dierum cultu*, cuius verba ſunt. *Quoniam autem vſu in hac Prouincia nimis compertum eſt deprauatis his temporibus, & moribus, ad choreas, tripudia, ſaltationes, & id genus alia, nunquam ferè conueniri ſine multis, & ijs quidem grauiſſimis Dei offenſionibus, idque tum ob turpes cogitationes, obſcena dicta, inhoneſtas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuò coniunctas, tùm propter cædes, rixas, diſſidia, ſtupra, adulteria, aliaque mala plurima, inde conſequentia, quam ſæpiſſimè his tot offenſionum, & peccatorum ſeminarijs locum dari, interdicimus ne ſaltationes, tripudia, choreæ ducantur, aut fiant.*
5 Nihilominus nõ ſunt penitùs, & omninò denegãdę, & indifferenter prohibendę, quia ſicut
pernicioſũ, & damnoſum eſſet omnibus ad libitum ſaltare, ità nimis ſerioſi eſſet iudicij
abſolutè, & ſimplicitèr eas damnare dicente
Carpzou. *loc. cit. nu. 7.* quod quamuis multum
mali ex choreis oriatur, & habeant non admodum obſcura pericula, tamen per ſe non
6 ſunt impiæ, & ab honeſtis honeſtè fieri poſſunt, vt pluribus citatis Doctoribus concedit
Ricciull. *de perſon. in ſtat. reprobo lib. 7. cap. 1.*
num. 7. & honeſtè ſaltaſſe Scipionem Affricanum, ac Alphonſum de Aragonia, ac alios
egregios Viros refert Laur. Beyerlinch. in
Theatro vitæ humanæ litt. C. verbo chorea, &
ideò non eſſe choreas damnandas ad læthale,
firmat Azor. *par. 3. lib. 3. cap. 26.* & remiſſiuè ad
eum Benedict. Pereyra in *elucidario Sac. Theologiæ, & iuris vtriuſque lib. 2. elucid. 24. tit. de*
temperantia num. 1514. nam ex ſe illicitæ non
ſunt, niſi ex mala intentione, abuſu, & periculo libidinis, quæ abeſſe poſſunt, vt prò ratione ſubdunt Azor. & Pereyra *loc. cit.*
Vide materiam penes Carpzou. *loc. cit.* Io:
7 Gerhard. in *loc. de coniug. §. 471.* Ricciull. *de*
perſon. reprob. lib. 7. cap. 1. & cap. 2. & 3. qui
alios allegat materiam tractantes, & latiſſimè
penes Laurent. Beyerlinch. in *Theatr. vitæ humanæ litt. C. verbo chorea*, & alios *ſuprà* relatos.

Quæro primò, quomodò debeat intelligi illa dictio *publicamente, e per ballo publico?*

dic

dic quod propriè, & ſtrictè debet intelligi de
8 ſaltationibus, quæ fiunt palàm Cœlo aperto, ſeù in domibus ianuis, vt dicitur, apertis, & patentibus: largè verò comprehendit etiam ſaltationes, quæ fiunt domi, ad quas, licèt ſint clauſæ ianuæ, omnes ferè admittuntur, debet enim conſiderari effectus. De choreis publicis loquitur Pereyra *loc. cit.* & dicit, eſſe eas, quæ fiunt ex maribus, & fœminis, præſertim (*ſunt illius verba*) inter ruſticos, in quibus iuuenes ſolent puellas manu ducere, & ipſius digitos ſtringere, & vna cum eis ſaltare, ſed hæc deſcriptio, quippè nimis lata, non poteſt deſeruire ad explicationem noſtrorum bannimentorum, ideò non recedendum à tradita explicatione.

Quærò ſecundò, an videantur prohibitæ ſaltationes, quæ fiunt inter affines, & domeſticos, qui non habitant in eadem domo, ſed confluunt ad eandem recreationis cauſa? dic
9 quod non, quia non videntur prohibitæ, nec comprehenſæ in banno, modo ſint decentes, & moderatæ iuxtà aduertentiam Gerhard. *loc. cit.* §. 473. & Carpzou. qui eum refert *loc. cit.* ſubdens quod circumſtantiæ quæquæ ſunt penſitandæ, & quod debet haberi reſpectus perſonarum, & temporis.

Quæro tertio, an ſit prohibita citharizatio abſque ſaltatione? bannum loquitur per alternatiuam *ballare, ò ſonare*, & ſic alterutro
10 videtur contentari, quod euidenter oſtendit alia alternatiua *balli, ò feſte*, nam dictio *feſte* refertur ad ſolam citharizationem ſecundùm vſum communem loquendi Ciuitatis; debet tamen citharizatio fieri ad finem incipiendæ choreæ ibi *per ballo publico*.

Quæro quartò, an requiratur de neceſſe interuentus mulierum ad conſtituendum ſaltationem, ſeù citharizationem publicam?
11 reſpondendum affirmatiuè, quia bannimenta videntur reſpicere inconuenientia, quæ vt plurimum ſolent oriri ex riualitate; & ad huius quæſiti explicationem benè adaptatur deſcriptio choreæ facta à Pereyra *loc. cit.*

Quæro quinto, an puniendi ſint ſaltantes, contrà quos nulla legitur ſtatuta certa pœna
12 in hoc banno? dic puniendos eſſe extra ordinem iuxtà gloſ. in *l. nemo martyres Cod. de Sacroſan. Eccleſ.* & Carpzou. *loc. cit. num. 16.*

Quæro ſexto, an comprehendantur Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ? dic quod non,
13 ſed ipſis prohibitum eſt ſaltare, ſeù choreizzare de iure Canonico per tex. in *cap. presbyteri 34. diſtin. & cap. non oportet il ſecondo de conſecrat. diſt. 5. & in cap. his igitur 23. diſt. & in Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. de reform.* & Barboſ. *ibi num. 4. & de Iure Eccl. Vniu. lib. 1. cap. 40. num. 51. & de offic. Parochi par. 1. cap. 6. num. 22.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi cap. 13. §. 30. num. 1.* Iul. Chartar. *deciſ. 20. num. 63. & ſeqq.* & Ricciull. *de perſon. in ſtatu reprob. lib. 7. cap. 2. num. 2.* qui ait quod Clericis prohibentur
14 choreæ non ſolum proptèr honeſtatem, ſed etiam quia illi non debent dare ſigna leuita-
15 tis, & pœna eſt Iudici arbitraria iuxtà diſpoſitionem Sac. Concil. Trident. *loc. cit.* & iuxtà Synodum ſextam Conſtantinopolitanam in
16 Trullo *cap. 15.* eſt depoſitionis ad tempus, ibi *Mimi, & eorum ſpectacula prohibentur, & qui ſecùs fecerit, ſi ſit Clericus deponitur, ſi laicus ſegregatur,* & congruit *auth. de Sanctiſſ. Epiſcop. §. interdicimus coll. 9. & in auth. interdicimus C. de Epiſc. & Cler.* in quibus Imperator contrauenientes tribus annis à Venerabili miniſterio prohiberi, & in Monaſterium redigi ſtatuit, quæ conſtitutio licèt facta à Principe laico, dat ſaltem normam Iudici Eccleſiaſti-
17 co, vt imponat eam pœnam, quando ſuper eodem facto ius Canonicum non diſponat expreſſe de pœna, vt benè aduertit Sperell. *deciſ. 100. num. 41.* & videtur innuere in terminis Chartar. *deciſ. 20. num. 69.* imò Clerici, & Eccleſiaſtici non ſolum prohibentur ſaltare, & canere, ſed inſuper ſpectacula ſaltantium, & cantantium vitare debent, vt aduertit Lucas de Peuna in *leg. 1. Cod. de ſpectaculis, & ſcenic. lib. 11.* ſubdens, quod ſi die ſolemni Eccleſiam contemnentes ad ſpectacula accedant ſunt excommunicandi per tex. in *cap. qui die de conſecr. diſt. 1. & in l. nemo circà med. C. de ſpect.* ait, quod, dum feſtiuitates in honorem Dei celebrantur, prohibendi ſunt laici per Sacerdotes à ſaltationibus choreanum ad tex. in *cap. irreligioſa de conſecr. diſt. 3.*

Entrare in detti balli, ò feſte con armi.

Super iſto §. vide obſeruationem factam in *cap. antecedenti de armis*, ſolum addo quæſtionem vſufrequentem, an ſcilicèt Dominus domus debeat puniri, ex quo admittit in do-
18 mum aliquem armis munitum? puto quod ſic, quia quodammodo contrauenit bannimentis, dummodò arma ſint viſibilia, nàm clam, & in abſcondito delata non poſſunt conſtituere Dominum domus in mala fide, & in contrauentione, cum non ſit obligatus per-
19 quirere, & prò armis inueſtigare, vt dixi ex Roueſcall. in *d. cap. antecedenti*, & ego ſic feci tempore mei Auditoratus practicari, & ſeruari, & ad hoc faciunt Doctores allegati in *cap. 24. §. 2. num. 40. & ſeqq.*

Li Maſſari debbano pigliare, e condurre prigioni quelli, che contrauerranno.

Rigoroſa Conſtitutio, cum vix birruarij
20 talia facientes ſint tuti ab inſultibus, reſiſtentia, & offenſionibus, ſaltem ex interuallo timendis: & Maſſarij eſſent in hoc excuſandi, prout excuſantur illi, qui probabilitèr timent aliquid mali ſibi obuenturum, vt ex

Syluestr. Auila, Rodrig. Turrian. Graff. & alijs firmat Sgroi *lux Prælator. par.3. cap.8. num.32.*

Cap. XXV. §. XV. & XVI.

Vieta anco à qualunque perſona, che nello ſtare alle Comedie non ardiſca tirar pomi, ò altra coſa a' Comedianti, ò ad altri, nè far à pugni, ò cauſar altro rumore nel luogo di eſſe Comedie, ſotto pena di ſcudi 100. e di trè tratti di corda, ò corporale maggiore da eſtenderſi ſino alla galea per cinque anni.

§. 16. E chi cacciaſſe mano in detto luogo (ſupple all'armi) ſarà punito ſino alla pena dell'vltimo ſupplicio incluſiuè, e tutto ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima ſecondo la qualità de i caſi, e delle perſone, e per piena proua delle ſudette coſe ſi ſtarà alla relatione degl'eſſecutori col ſuo giuramento, concorrendoui il detto d'vn'altro teſtimonio.

SVMMARIVM.

1 *Pana, & circenſes debent fieri in populi gaudentis ſolatium.*
2 *Et tunc lætitia populi non debet exturbari.*
3 *Bononiæ in feſtiuitate Maiumæ fiebant Reginæ.*
4 *Nunc poſtes, & ianuæ domorum Amaſiarum aſperguntur, & replentur floribus.*
5 *Comediæ in benè morata, ac inſtituta Republica debeant permitti remiſſiuè.*
6 *An ſint permittendæ in Quadrageſima remiſſiuè.*
7 *Verba* cacciaſſe mano, *an comprahendant arma, quæ non euaginantur.*
Quid ſi euaginetur, & producatur cultellus breuis, num.7. verſ. quid ſi breuem.
Quid ſi euaginetur arma ioco, aut cauſa feſtiuitatis, aut ad illa monſtrandum amico, nu.7. verſ.quid ſi in dicto loco.
Quid ſi arma euaginetur ad defenſam, vel ad ſedandam rixam, num.7. verſ.quid ſi fiat.
Contra arma euaginantem in loco Comediæ proceditur quamuis non ſit repertus, & captus in fragranti, num.7. verſ.an procedi poſſit.
8 *Legatus à latere poteſt ſtatuere, quod credatur Birruarijs.*
9 *Iudex habens amplum arbitrium poteſt adhibere fidem teſtibus inhabilibus, & pluribus defectibus obnoxijs.*
10 *Clauſula, ſola facti veritate inſpecta, operatur, vt Iudex poſſit admittere teſtes, & eis credere, quamuis de iure ſint prohibiti teſtificari.*
11 *Negatiua, quod alij teſtes nec actu, & nec habitu fuerint præſentes, non debet probari, quando agitur coram Iudice habente ampliſſimum arbitrium, quia poteſt credere teſtibus inhabilibus.*
12 *Sufficit enim, quod in proceſſu non ſint nominati alij teſtes.*
13 *Et Curia ignoret alios teſtes adfuiſſe.*
14 *Birruariorum dicto non debet ſtari in re accurſa coram multitudine.*
15 *Teſtes inhabiles admittuntur in caſibus, in quibus aliter veritas haberi non poteſt.*
16 *Secus in rebus non difficilis probationis.*
17 *Iudex ſit circumſpectus in hoc, vt non obſtante banno adhibeat alios teſtes, quam Birruarios maximè ſi ſint ſuſpecti de inimicitia, imò eo caſu reijciat à teſtimonio ferendo.*
18 *Et etiam à captura facienda.*

1 PAna, & Circenſes, vt in prouerbio, debent concedi, & permitti in populi gaudentis ſolatium, vt eſt tex. in *l.1. & l.nemo, & l.vltima C.de ſpectacul.publ.lib.11.* & melior tex. eſt in *l. vt profanos C.de paganis, & ſacrificijs,* ibi *vt profanos ritus iam ſalubri lege ſubmouimus, ità feſtos conuentus Ciuium, & communem omnium lætitiam non patimur ſubmoueri:* quæ iura adhoc perpendit Ricciull. *de perſon. in ſtatu reprob.lib.5.cap.2.num.6.* & tunc quies, & læ-
2 titia publica non debet exturbari, vt inquit Lucas de Penna in *l.vnica C.de maiuma lib.11.* ibi *contra humanam rationem eſt, vt aliquis onoroſum ſe alijs exhibeat, puta dum nihil delectabile exhibet, & delectationes aliorum impedit.*

Dicit gloſa in *rub. Cod. de maiuma*, quod de menſe Maij, quando herbæ, frondeſque
3 virentes lætificant Prouinciales, in Bononia fiunt Reginæ: non audio, quod modò in hac Ciuitate vigeat talis vſus: ſed benè à iuueni-
4 bus ianuæ domus Amaſiarum aſperguntur floribus.

Sed an Comediæ debeant permitti in benè
5 inſtituta, & morata Ciuitate? agit diffusè Creſpi *obſeru.1.§ 5. quæſt.2. inſpect.1. nu.128. & ſeqq.* Bouadill. *politica lib.5. cap.4. num.25. tom.2.* & Cutellus *ad leges Siculas Faderici cap.100.nota 93.num.3.& ſeqq. folio mihi 243.* vbi plura more ſuo eruditionis plena affert, & D.Franciſcus Ramos *ad leg.Iuliam, & Papiam lib.2.cap.46. & 47. per tot.* vbi plenè, & exactè de materia loquitur, & nouiſſimè poſt hæc ſcripta D.Iacob Pignatell. *canon. conſult. 153.tom.8. per tot.*

Vide plura penes D. Carol. Petra *ritu 74. num.11. vſque in finem*, & apud Ricciull. *de perſon. in ſtatu reprob. lib. 3. cap.1. 2. & ſeqq.* Rouit. *pragm.5. tit. ne quid in loco publica*, &

No-

Nouar. *in cod. pragm. collect.* 5. Diana *reſol. moral. par.* 2. *tract.* 3. *miſcell. reſol.* 35. & latiſſimè Chartar. *deciſ. crim.* 20. *per tot.* & Carol. Ant. Burrilier. *diſſert.* 13. *à num.* . . . *vſque in finem.*

6 An ſint permittendæ in Quadrageſima? vide *Cod. Theodoſ. lib.* 15. *tit.* 5. & Bouadill. *dict. cap.* 4. *num.* 24.

Chi cacciaſſe mano in detto luogo, ſupple euaginando arma.

7 Tractat de pulchra quæſtione D. Matthæus Homem Leitam *de iure Luſitano tit. de inquiſitionib. quæſt.* 3. *num.* 87. *& ſeqq.* an ſcilicet prohibita productione armorum in Eccleſia, vel proceſſione cum verbis *arrancamento de arma em Igreia, ou prociſſam*, procedat, & habeat locum conſtitutio, ſi euaginatio non fuerit facta, ſed ſcloppetta, framea, vel romphea vulgo *ſpingarda*, ò *alabarda*, quæ non euaginantur, fuerit adhibita ad faciendum inſultum? diſputat articulum ad partes, & pro negatiua conſiderat, quod verbum *arrancamento* non videtur competere, niſi illi armorum generi, quæ euaginantur, verbi gratia enſis, vel pugio, proprietas enim verborum ſemper eſt attendenda, vt dicunt Mantica *de coniect. lib.* 3. *tit.* 5. *num.* 3. Sanchez *de matrim. lib. x. diſp.* 5. *num.* 4. Maximè in odioſis, & pœnalibus *cap. odia de reg. iur. in* 6. & reſolutum fuiſſe refert ex Cabedo *par.* 1. *arreſto* 49. non fuiſſe *arrancamento na Corte quando algum ſae com alabarda, ou partezana*, pro affirmatiua conſiderat, quod mens legis eſt punire eum, qui cum armis alium in Eccleſia aggreditur propter irreuerentiam, quæ indè ſequitur; ſed maior irreuerentia datur, quãdo quis inſultat cum framea, aut ſcloppetta, ergo non eſt veriſimile, Legiſlatorem hunc caſum voluiſſe excludere: propterea ait ex hoc Cabed. dubitaſſe de iuſtitia ſupradicti decreti: & hac affirmatiua retenta dicit non obſtare verbũ *arrancamento*, quia nõ ſolum poteſt ſignificare euaginationem; ſed quãcunque productionem, vel eleuationem armorum alium aggrediendo, & hoc elicit ex verbis *tirar arma* in alia conſtitutione adiectis verbo *arrancamento*, & hoc replicat Homem *ibidem num.* 106. *ſeqq.*

Ex hac reſolutione remanet elucidatum, quid ſit dicendum in caſu noſtro cum verba *cacciaſſe mano* habent maiorem, & ampliorem ſignificatum ad quamcumque armorum eleuationem, & productionem.

Quid ſi breuem cultellum euaginet? agit de hac quæſtione Homem *loco cit. num.* 94. *& n.* 108. *& ſeqq.* & licet pro affirmatiua dicant dicisũm Cabedo *par.* 1. *arreſto* 19. & Phæbus 2. *par. arreſt.* 171. dummodò ad alium offendendum extrahatur; ipſe tamen concludit pro negatiua ea ratione, quia ille cultellus, quo quis notoriè vtitur ad vſus domeſticos, & qui non ſolet portari ad alium offendendum, non venit ſub nomine armorum, quamuis per accidens, ſicut lapide, vel fuſte, aliquando cum eo aduerſarius offenditur: verum prima affirmatiua videtur mihi magis caſui adæquata, quia non conſideratur geſtatio armorum, & cauſa ob quam geſtatur, ſed ſolum conſideratur euaginatio facta ad offendendum in loco vetito.

Quid ſi in dicto loco vetito quis euaginet arma ioco, & feſtiuitatis cauſa, aut ad moſtrandum illa amico? negat in conſtitutione compræhendi Homem *loc. cit. num.* 95. ſed non videtur omninò impunita euaginatio ob ſcandalum, & perturbationem, quam poteſt cauſare in populo, vt conſiderat ipſe Homem *ibidem num.* 112. cum enim Phæbus *par.* 2. *arreſto* 128. & Mendez à Caſtro *in pract. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 7. & Clar. *loco relato* à Phæbo dicant, quod euaginatio armorum facta domi non compræhendatur in conſtitutione prohibitoria, & de hac reſolutione ipſe Homem dubitet, & in tantum poſtmodum reſidet cum eorũ opinione in quantum ceſſat in iſto caſu ſcandalum, & perturbatio, ſequitur, quod data perturbatione populi non debet eſſe in totum impunibilis ex ijs etiam, quæ dixi *hoc cap.* 5.

Quid ſi fiat ad defenſam? reſpondet negatiuè Homem *loc. cit. num.* 109. *&* 113. qui *ibid. & num.* 95. idem dicit de euaginatione facta ad ſedandam rixam. Sed vide quid velit Caſtill. *dec.* 171. de prouocato delinquente *in corpo di guardia*.

An procedi poſſit ſi in fragranti non capiatur? Mendez à Caſtro in *praxi par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. tenet quod non, ſed contrarium tenendum eſt cum Homem *loc. cit. n.* 115. & hoc ratione ſcandali.

E per piena proua.

Legatus à latere poteſt cauere, quod ſte-
8 tur dicto iurato Birruariorum concurrentibus
adminiculis. Imò quilibet Iudex habens amplum arbitrium poteſt adhibere fidem teſti-
9 bus inhabilibus, & pluribus infamiæ maculis
aſperſis, vt dicunt Criſpolt. *militar. caſ.* 14. *num.* 2. Alex. *conſ.* 65. *num.* 9. *vol.* 1. Boſſ. *de inquiſit. num.* 46. Bardellon. *conſ.* 27. *nu.* 27. *vol.* 1. Caualcan. *de brach. Reg. par.* 3. *num.* 74. *& ſeq.* Antouell. in *Theſauro artis Piſtoriæ num.* 188.
10 inquiens clauſulam, *ſola facti veritate inſpecta*
operari; vt Iudex poſsit admittere teſtes, eiſque credere, etiamſi à iure poſitiuo ſint prohibiti teſtificari. Imò quando Iudex habet ampliſſimum arbitrium, non eſt neceſſe,
11 quod probetur negatiua, quod alij teſtes ha-
biles nec actu, nec habitu valeant haberi Caualcan. *de teſtib. par.* 5. *num.* 191. *verſ. & ſit verificatur*, ſufficit enim, quod non ſint alij te-
12 ſtes nominati in proceſſu, & quod Curia
13 ignoret, an adfuerint alij, quamuis verè alij

Digitized by Google

fuerint præſentes, vt proſequitur Caualcan. *ibidem*.

Sed certè iſta eſt magna factio, & prorsùs
24 exorbitans à iure communi, quia non eſſet ſtandum dicto Birruariorum in re facta coram populo, & multitudine gentium, nam inhabiles, & exceptiones plures patientes ad-
15 mittuntur tantum in caſibus, in quibus alitèr veritas haberi non poteſt, vt dicunt cumulati per Farin. *quæſt.56.num.161.* etenim difficultas probationis teſtes alioquin inhabiles efficit habiles Dec.*conſ.242.num* 3.Surd.*conſ.371. num.91.vol.3.* Giurb.*conſ.43. nu.28.* Honded. *conſ.87.num.3.vol.2.* Farin.*quæſt.24. num.281.* & Criſpolt.*caſ.militar.14.num.12.*& habeantur, ac ſi eſſent omni exceptione maiores Dec. *d.num* 3. Vin. *deciſ.477.num.17.* Giurb. *diſt. num.28.* & Criſpolt. *d.num.12.* ſed quod ſint, etiam in caſu facilis probationis, integræ fidei, non debet ſic de plano admitti ex firmatis à Farin. *quæſt.37.num.63.& quæſt.62.num. 73.& ſeqq. vſque ad num.80.* & Carena *de S.Offic.par.2.de confeſſar.ſollicitantib.tit.6.§.13. num.66.& ſeqq.* nam quando delictum non eſt
16 difficilis probationis, quia eſt perpetratum coram multitudine, tunc nullatenus admittuntur inhabiles ex traditis à Farinac & Doctoribus *locis citatis*.

Ideò Iudex ſit circumſpectus in hoc, & ſi
17 poteſt, habeat depoſitionem aliorum teſtium, & reijciat omninò Birruarios, præſertim ſi contrà eos inſurgat aliqua ſuſpicio inimicitiæ, vel odij, quia tunc ſunt repellendi non ſolùm à ferendo teſtimonio, à quo inimici ſemper repelluntur, vt inquit Bart.in *leg.filius famil.num.6.ff.de donat.* Abb.in *cap.dilectis n.6. de Iudic.* Antonell.*loc.cit.num.189.* Sed etiam
28 à captura, quia Birruarijs inimicis nec captura committi debet, ob rationes recenſitas à Baron. *de effect.inimicitiæ effect.47.per tot.*

Cap. XXV. §. XVII.

In oltre per leuar l'occaſione di mal fare prohibiſce, che nelle ſcuole, e particolarmente di muſica, di ballare, ſonare, ſcrimire, e luoghi, doue ſi giuoca alla palla, da Maeſtri di dette ſcuole, ò giuochi, non s'introducano in camerini, ò altri luoghi appartati giouani à giuocare, ò à trattenerſi in altri modi, nè da loro ſia dato trattenimento alcuno à giouani in qualſiuoglia modo nelle ſcuole, ò caſe loro, ſaluo che nell'imparar le virtù, ò eſſercitij, che reſpettiuamente inſegnano, auertendo, che quelli, che contrauerranno, ſaranno puniti anche di pena corporale ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima etiam ſino alla galea per cinque anni incluſiue.

SVMMARIVM.

1 *Occaſio peccati eſt remouenda.*
2 *Iuuentus eſt inſtruenda ad haſtiludia, ſchirmiam, ſaltus, & huiuſmodi.*
3 *Qui Doctores tractent de hac Materia inſtituendi Iuuenes ad haſtiludia, &c.*

1 TENDIT, Sanctio ad remouendam occaſionem ſcandali, & peccati, quod amat latebras, & loca occulta, & ſolitaria.

Cæterum de exercitijs, quæ tendunt ad
2 morigerandam Iuuenutem, eamque inſtruendam ad haſtiludia, ſchirmiam, ſaltus, & huiuſmodi, vide, quæ referunt Ameſcua
3 *de poteſt.in ſe ipſum lib.2.cap.11.per tot.* & Ricciull.*de perſon.in ſtatu reprobo lib.5.cap.2.n.10.* apud quos habentur multi, qui materiam tractant.

CAP.XXVI.

CAPITVLVM XXVI.

RVBRICA.

Delli Sudditi Otioſi, Vagabondi, Foraſtieri, e Cingari.

Dictum eſt *in cap. præcedenti* de conuenticulis, & quadriglis, & quia illæ, vt plurimum fiunt, & conſtituuntur ex hominibus otioſis, vagabundis, & nulli exercitio, ſeu arti addictis, propterea de his in *hoc capitulo* ſermo, & præciſa diſpoſitio habetur.

§. I.

Per euitare i molti inconuenienti, che ſogliono caggionare i Vagabondi, e gl' Otioſi Sua Signoria Illuſtriſſima ſtatuiſce, & ordina, che chiunque ſuddito habitante dentro à queſta Legatione, che non habb a modo da viuere del ſuo; mà ſia pouero, e non faccia eſſercitio alcuno, ò non ſtia alle ſpeſe, e ſeruigio d' altri, frà trè giorni proſſimi riſpetto à quelli della Città, e frà ſei giorni riſpetto à quelli, che habitano fuori ne' Caſtelli, ò territorio, e diſtretto (mentre in tanto non ſi faranno meſſi con effetto à fare alcun eſſercitio, ò non ſi faranno poſti à ſeruir altri, come di ſopra, con ſeguitare di eſſercitare la loro perſona in eſſercitio, ò ſeruitù) Simile perſona ſi debba partire, e con effetto eſſerſi partita da queſta Città, & eſſer vſcita fuori di queſta Legatione, nè più in tempo alcuno poſſa habitare, ſtare, ò fermarſi in queſta giuriſditione ſotto pena alli minori d'anni 18. maggiori di 14. di 50. ſtaffilate da darſegli in publico, & alli maggiori di detta età della galea per cinque anni; le quali pene ſi eſſeguiranno irremiſſibilmente; e contro tali perſone ſi procederà anco ex officio.

SVMMARIVM.

1 *Vagabundi, errones, mendicantes validi ſunt expellendi è quauis benè inſtituta Republica.*
2 *Auferunt victum pauperibus, & infirmis.*
3 *Morbos, & vitia introducunt, & nutriunt.*
4 *Vel debent cogi ad exercendum aliquod opus.*
5 *Vt ſibi quærant victus in ſudore vultus.*
6 *Eleemoſynam dantes mendicantibus validis, nullum actum meritorium faciunt.*
7 *Et ipſi accipientes debent puniri.*
8 *Vtuntur herbis, & collirijs ad faciendum ſibi intumeſcere tibias, & manus.*
9 *Et ex hoc ſunt grauiter puniendi.*
10 *Debilitantes ſe, vel filios, vt poſſint mendicare, acerrimè ſunt puniendi.*
11 *Medici, qui docent vagabundos modum ſe debilitandi, & ipſi debent puniri.*
12 *Officiales, & etiam priuati poſſunt inquirere ſuper fraudibus, quibus vtuntur mendicantes validi.*
13 *Vagabundi, qui mentiuntur ruinam, naufragium &c. & literis falſis mendicant debent puniri.*
14 *Vagabundi habent præſumptionem contra ſe, & vocantur fures.*
15 *Non habent de Iure communi certam pœnam determinatam.*
16 *Puniuntur hodie iuxta particulares prouiſiones in diuerſis locis factas, quæ referuntur num. 17.*
18 *Sunt illi, qui non habent certam ſedem, ſed modo huc, modo illuc vagantur.*
19 *Qui ſint, & dicantur vigore bannimentorum.*
20 *Condemnati ad triremes, & finito tempore dimiſſi, debent ſe applicare, alias contra eos poterit iterum ad pœnam procedi.*

1 Vagabundi, & errones, & mendicantes validi ſunt expellendi à quauis benè inſtituta Repub. non ſolum, quia auferunt vi-
2 ctum pauperibus, & infirmis, vt habetur *auth. de quæſtor. & cap. non omnis 5. quæſt. 1. &*

cap.

cap.1.82.diſtinct.gloſ.in rub.Cod.de mendic.va-
lid.lib.11.& ibi Lucas de Penna, & Io:de Pla-
tea,& latiùs Bonadill.in politica lib.2.cap.13.n.
32.& in margine ibid.litt.E. ſed etiam, quia
3 morbos, & vitia introducunt, & nutriunt, vt
pluribus monſtrant Bouadill. d.cap.13. nu.27.
& ſeqq.Borell.de magiſtr.lib.3.cap.16. num17.
& Franc. Marc. deciſ.436. par.2. vel ſaltem co-
4 gendi ſunt ad aliquod opus exercendum inx-
ta exempla Reipublicæ Romanæ, & aliorum
Regnorom relata à Bouadill. loc.cit. num.27.
& ſeqq. & à Gonzalez de Salzedo ad nonas le-
ges recopilat.leg.34.tit.7.lib.1.num.48.& ſeqq.
& à Muta ad pragm. tit.54. de vagabundis nu.2.
& 32. puta deputando illos ad purgandas
Plateas,viaſq; publicas §.ſi vero Auth.de Quæ-
5 ſtor. vel aliter cogi debent ad quærendum ſibi
ipſis victū in ſudore vultus iuxtà oraculum,ſeu
maledictionem hominibus ob peccatum Adæ
à Deo Optim.Max. datam, etenim ob mala,
quæ ab otio proueniunt relata à Salzedo loco
citato leg.65.tit.4.lib.2.& à Carol. Anton.But-
tilierio diſſert.13. & à Muta loco citato nu. 14.
& 15. à Principe curandum eſt, ne ſubditi,
6 & eo minus commorantes in eius ditione li-
berè, & abſque ratione viuant,nam ſicut ager
neglectus, quo fertilior eſt, eo magis ſpinis,
& vepribus,& agreſtium plantarum aſperitate
coaleſcit: ità otio dediti, ac bonis moribus
inculti rempublicam perdunt, vt dicit ex Pa-
tric. Salzedo vbi proximè num.3. Vnde quia
potiùs malum, quam bonum deriuat ex tri-
buitione eleemoſynæ, quæ fit iſtis erronibus,
ideò eam tribuens, ſi cognoſcat eos errones
eſſe, nullum actum meritorium facit ad tex.in
7 d.cap.non omnis, & accipientes,ſi valent ex in-
duſtria viuere,debent puniri ad textum in cap.
ad aures de reſcript.& d.cap.non omnis, & Ripa
de peſt.remed.præſeru. num.169.

Et quia quandoque iſti mendicantes validi
8 vtuntur herbis, & ſuppoſitorijs collirijs, qui-
bus ſibi faciunt tibias,vel manus intumeſcere,
vt claudi, vel manibus contracti videantur,
cum non ſint, vt fidem faciunt Bonadill. loco
cit. nu.32. verſ. acuordome Ripa de peſte par. 5.
num.153.Zacch.quæſt.medicoleg.lib.3. tit.2.qu.
1.& ſeqq.Borell.de magiſtr.lib.3.cap.16. nu.16.
& D.Sabell. pract. vniuerſal. verbo vagabondi
num.3. ex hoc ſunt graui pœna puniendi ſe-
9 cundum citatos Doctores, quibus addendi
ſunt Bart.& Io;de Platea in leg.vnica Cod. de
mendicand. Valid. (qui de his, qui vt infirmi
videantur, faciunt ſibi collyrijs intumeſcere
manus, vel tibias, & non de alijs, qui cum
ſint validi, tamen mendicant,loqui tex in.d.l.
vnica exiſtimat) Menoch. Caball.Scannarol.
Bonifat.Carbonar.locis relatis per D. Sabell.
loco citato num.3.Martinus Naurath.de vita,
& morte hominis in addit. ad theor.10. prout,&
10 æquum eſt, punire acerrimè eos, qui ſe ipſos,
vel filios debilitant, vt habilius valeant men-
dicare, tenentur enim leg. fin.ff.de his, qui ſibi
mortem conſciuer. & pari pœna puniuntur
quoque conſentientes, & patientes debilitari
Bart. in leg.1.§. vſque adeo ff.de iniur.ex cuius
dictis colligit Rip. loco cit. nu. 175. quod me-
dicus, vel Barbitonſor, qui docet,qualiter de-
11 bilitari quis poſſit,veniat ſæueriſſimè punien-
dus, ad tex. in l.3.ff. de crim. ſtellion. & in leg.
idem Iuris, & in leg.item ſi obſtetrix ff.ad leg.
Aquil, & tam officiales,quam alij priuati ho-
12 mines poſſunt inquirere,& facere diligentiam,
vt detegatur eorum fictio, vt in ſpecie dicunt
Bouadill.d.num.32.verſ. acuordome, & D. Sa-
bell. loc.cit. num.6.& Zacchia vbi ſupra, do-
cet modos dictam fictionem morbi detegen-
di. Idem dicendum de ijs, qui caſum fortui-
13 tum incendij, ruinæ publicę, vel quid ſimile
mentiuntur, hominesque decipiunt vtentes ad
hoc litteris, & ſigillis falſis, vt ex Petro He-
ing.Matth.Coller. Petro Theod. & Carpzou.
ait Naurath.loc.cit. qui fuſtigationem, & re-
legationem perpetuam his indicendam exiſti-
mat.

Propterea Vagabundi habent præſumptio-
14 nem contra ſe, & vocantur fures à Iodoch.
pract. crim. cap. 110. num.55. & ſeqq. Peguer.
dec.4.num.6.Menoch.de arbitr. caſ.522.& caſ.
531.num.12.Caball.crim.reſol. caſ.178. num.5.
& 6. & Scanarol.qui alios allegat tract. de vi-
ſit.carcerat.lib.2.§.2.cap.12.num.16.quibus ad-
dendi Matth. Berlich. part.5.concl.44.num.31.
Carpzou. pract.crim.quæſt.93.num.75.& Nau-
rath. loc. citat. in add. ad dict. Theor.10. circa
finem.

His conſideratis, quiſque iudicabit æqua,
ac ſancta eſſe bannimenta, quæ imponunt va-
15 gabundis pœnam triremium, nàm cum de
Iure communi nulla certa pœna inueniatur
contra eos ſtatuta, vt aduertit Menoch. dict.
caſ.531.num.12.opere prætium erat, vt in qua-
16 libet Ciuitate, & Regno particularis diſpoſi-
tio fieret contra huiuſmodi homines, qui nec
ſibi, nec alijs viuere ſciunt. Ideò in Hiſpania
17 adeſt leg.partitarum par.2.tit.20.diſponens, quod
Vagabundi à Regno veluti hoſtes profligen-
tur: in Belgio, teſte Iodoch. pract. crim. cap.
151.num.49. & ſeqq.ergaſtulis, publicisque
operibus addicuntur, & quandoque pœna ca-
tenæ infamis, fuſtigationis, & triremium co-
ercentur; ſimiles leges haberi in Sabaudia,
in Cathalonia, in Etruria, & Romæ teſtantur
Sola in decret.antiq.tit. de mendic. valid. gloſ.
vnica,Pegner.deciſ.crim.3. num.12. Caball. re-
ſol.crim.caſ.178.num. 3.Ricciull.quæſt.de vaga-
bund.cap.2.& ſeq. Bouadill. politica lib.2. cap.
13.n.32. D.Sabell.pract.vniuerſ.verbo vagabon-
di num. 1. & ſeqq. & in Regno Neapolitano
diſterrari, vel ad triremes mitti affirmat Io:
Bapt.Thor. in add. ad Io. Grand. de bello Exu-
lum prædicam.pati quæſt.2.num.5. Borell. de
magiſtr.lib.3.cap.15.num.21.Nouar.pragmat.3.
collect.3.num.1.& ſeq.tit. de vagabundis Ricc.
dec.285.par.2.Rouit.in ead.pragm.de vagabund.
Maſtrill.de magiſtr.rub. de vagabund. lib.3.cap.
4.num.216.par.1. & quod hoc genus hominū,

vbi

vbi non extat pariculare ſtatutum, pœnis corporalibus, & carcere, vel exilio ſit puniendum, docent Sola *loco citato*, Simanch. *de republ.lib.8.cap.28.nu.*17.Caball. *crim.reſol.*178. & Scannarol.*loc.cit.cap.*13.*num.*22.

Sed quinam ſint Vagabundi? dic eſſe illos,
18 qui non habent propriam Sedem, ſed modo huc, modo illuc per Orbem vagantur abſque vlla neceſſitate, commoditate, ſeu vtilitate, & cum ſint validi, & robuſti, malunt potiùs mendicare, oſtiatimque ſtipem, & eleemoſynam verè pauperibus furari, quam alicuius ſeruitio, ſeu arti ſeſe addicere, vt benè, & eruditè pluribus docent Scanarol. *d.cap.*12. *nu.*1. *& pluribus ſeqq.*Borell.*de magiſtr.lib.*3.*cap.*16. *num.*19.Nouar.*pragm.*1.*collect.* 2. *num.*1.*de vagabund.*& Bouadill.*politica lib.*2. *cap.*13.*n.*43. & Ricciull.*de perſon.in ſtatus reprobo lib.*9.*cap.* 1. *per tot.*

At noſtra bannimenta explicitè ſub dicto
19 nomine compræhendunt etiam ſubditos, qui non habentes vnde viuant de proprio, artem, & exercitium habere non curant, & nec alterius ſeruitio ſeſe addicunt, & ſic non reſpiciunt, an Vagabundus ſit forenſis, an verò ſit originarius eiuſdem loci, in quo idé tanquam Erro, & Vagabundus verſatur: & congruunt cum ijs, quę dicunt Caball.*crim.reſol.*178.&Nouar.*pragm.*1.*collect.* 2.*n.*5.*& ſeqq. de vagabũd.*& Borell.*de magiſtr.lib.*3.*c.*16.*n.*19.

Faciunt tamen differentiam inter Vagabũdos ſubditos, & Vagabundos forenſes circa pœnam; nam ſubditi maiores decem, & octo annis condemnãtur ad triremes per quinquẽnium. Forenſes verò maiores 18. annis condemnantur ad triremes per decennium, & hoc forſan, quia ſupponunt maiorem malitiam in ijs, qui per regiones exteras peragrare, & vagari ſciunt: vel etiam, quia forenſes maiori odio ſunt proſequendi, quia vt dixi *suprà num.* 3. morbos, & noua vitia poſſunt introducere.

Et adeò ſunt odioſi legibus, & hominibus,
20 vt condemnati ob hoc ad triremes, ſi finito tempore dimittuntur, & ſe non applicant alicui exercitio, contra eos poterit iterùm tanquam Vagabundos procedi, vt inquit Nouar. *d.collect.*2.*num.*11.

Cap. XXVI. §. II. vſq; ad VIII.

Commandando alli Meſtrali della Città ſotto pena di ſcudi 25. e di trè tratti di corda, che debbano notificare ſimili perſone, delle quali à loro verrà notitia; & alli Maſſari de' luoghi, Ville, e communi fuori di Bologna, che li debbano pigliare, e condurre prigioni. Notificando à queſti tali, che per ſemplice denuntia di detti Meſtrali, e Maſſari, ò vero per altri inditij ſufficienti ad arbitrio del Giudice ſi verrà alla cattura, e ſe queſti tali non giuſtificheranno di eſſercitare qualche eſſercitio, ò di eſſer ſeruenti come di ſopra, ſaranno puniti irremiſſibilmente con la pena già detta.

§. 3. Commanda di più, che ſe al preſente alcun foraſtiero vagabondo ſenza eſſercitio ſi tratteneſſe in queſta Città, ò Contado, e diſtretto frà termine di trè giorni riſpetto à quelli della Città, e frà ſei riſpetto à quelli, che habitano fuori debbano partirſi, e con effetto eſſerſi partiti da tutta queſta Legatione, e che per l'auenire non ardiſcano nè loro, nè altri ſimili vagabondi venirci, nè fermarſi ſotto qualſiuoglia preteſto ſotto pena della galea per dieci anni à i maggiori di anni 18. e riſpetto à quelli d'età inferiore maggiori però di 14. di 15. ſtaffilate da darſegli in publico, nè vuole, che tali foraſtieri vagabondi, che per l'auenire veniſſero, e ſi fermaſſero in Bologna, ò in altro luogo della Legatione ſi poſſano ſcuſare ſotto preteſto d'ignoranza, paſſati, che ſaranno li detti termini di trè giorni nella Città, e ſei fuori, dopò li quali ſi preſumeranno hauer notitia delli preſenti banni.

§. 4. In oltre commanda, che tutti li Portinari, ò Gabellini, che ſtanno alle Porte della Città, etiam del Nauiglio, Oſti, Tauernieri, Albergatori, ò Camere locande debbano (conforme al ſolito ordine intradotto da Sua Signoria Illuſtriſſima)

ſima) per l'auenire ogni ſera dar nota diſtinta, e chiara in mano del Caponotaro del Torrone riſpetto alli Portinari, di quelli, che ſaranno entrati quel giorno dentro delle loro Porte, ancorche diceſſero d'entrar per tranſito, e del luogo, doue voranno alloggiare dentro alla Città, e riſpetto à gl' Oſti, & altri ſudetti di quelli; che ſaranno venuti ad alloggiare nelle loro Oſterie, Camere, ò Alberghi con eſprimere il nome, cognome, e patria di tali foraſtieri, ſotto pena à gl'Huomini di trè tratti di corda, & alle Donne della fruſta, ò pecuniaria ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 5. E perche nelle relationi, che ſi danno da Portinari, ò Gabellini, molti dicono d'andare ad allogiare in vna Caſa, e poi non ſi trouano in detto luogo; acciò che non poſſa più alcuno valerſi di ſimile fraude, ordina, e commanda, che niſſuna perſona di qualſiuoglia ſorte tanto Eccleſiaſtica, come Secolare, ſia di qualſivoglia dignità, etiam regolare, & in qualſiuoglia modo eſſente, Marcheſe, Conte, ò di qualſiuogli altra dignità, ò priuilegio, intendendo anche del Miniſtro della Camera, e Capitano della guardia di Sua Signoria Illuſtriſſima, e delli ſuoi Auditori, ò Maſtro di Caſa, ò ſuoi famiIiari, ò del Signore Confaloniero, & Antiani, ardiſca per l'auenire alloggiare, nè laſciar alloggiare alcun foraſtiero, cioè che non ſia della Legatione in Caſa ſua pur vna notte ſenza bollettino, quale ſarà fatto dal Deputato, ò ſuo Soſtituto gratis, e ſenza alcuna ſorte di mercede, ò mancia, quale Deputato ſtarà dalle 21. hora ſino ad vn'hora di notte in Palazzo al luogo à ciò deputato ſotto pena à i Regolari della priuatione di voce attiua, e paſſiua, e della ſuſpenſione da i gradi, e dignità loro, e di eſſer mandati in altri Monaſteri, ò Conuenti fuori di Bologna; & alli Eccleſiaſtici Secolari di ſcudi 25. e della prigionia, & altre pene ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, & alli Laici etiam di qualunque dignità, & à quelli, che alloggiano ne gl' Oſpitali di 100. ſcudi, e d'vn meſe di prigionia, e la medeſima pena vltimamente detta incorreranno li foraſtieri Eccleſiaſtici, Secolari, e Laici, che ſaranno alloggiati dentro la Città ſenza il bollettino, & al Maſtro di Caſa, ò Seruitore, che hauerà cura della Caſa di trè tratti di corda, e l'eſſilio, & à gl'Oſti, Camere locanti, & altri, che fanno queſta profeſſione d'allogiare con pagamento ſotto pena per la prima volta di trè tratti di corda, e di 50. ſcudi, e la ſeconda volta oltre le ſudette pene della priuatione di tal eſſercitio, & alle Donne tanto ſolite, quanto non ſolite d'alloggiare di 50. ſcudi, e d'vn meſe di prigionia, & in caſo di mal fine la pena ſi eſtenderà ſino alla fruſta ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, e per la ſeconda volta di più anco della priuatione di tal eſſercitio, & à queſto effetto vuole, che gl' Oſti, & quelli, che tengono Camere lucande, e fanno tal eſſercitio conſeruino li bolletti di quelli, che alloggierranno con loro à fine di poterli riuedere ogni volta ſi vorrà.

§. 6. E perche detti foraſtieri alcuna volta mutano nome, e cognome, e patria, prohibiſce tal mutatione ſotto pena di trè tratti di corda, ò

della

della galea ad arbitrio di Sua Sig. Illuſtriſſima.

§.7. Si permette però, che ſi dia da mangiare ſenza bollettino à tutti quelli foraſtieri, che per tranſito, ò per altra occaſione ſi fermeranno ſolamente il giorno, mà la notte non alloggieranno dentro la Città.

§.8. Dichiarando, che per il preſente Bando non s'intende pregiudicato al bando delle denontie da farſi all'Officio delle Bollette di foraſtieri per quelle, che in eſſe ſono obligati conforme al ſolito.

SVMMARIVM.

1 *Maſſarij, & meſtrales tenentur denunciare, & reſpectiuè capere vagabundos, ſed malè ſeruatur ab eis.*
2 *De vagabundis remiſſiuè.*
3 *Cuſtodes Portarum Ciuitatis Bononiæ afferunt quolibet ſerò liſtam eorum forenſium, qui ingrediuntur Ciuitatem quolibet die.*
D. Alphonſus Manfredus Notarius Primarius Turroni laudatur.
4 *Rubrica generalis eſſe debet ad nigrum.*
5 *Superiores debent ſcire quinam accedunt ad Ciuitatem.*
6 *Eccleſiaſtici non comprahenduntur in bannimentis Cardinalis Legati, niſi de illis fiat expreſſa mentio.*
7 *Et hoc ex defectu voluntatis, non poteſtatis.*

Alli Meſtrali. Alli Maſſari.

1 Malè ſeruatur hæc prouiſio ab aliquibus Meſtralibus, & Maſſarijs, quia nec denunciant, & nec capiunt huiuſmodi homines.

Alcun foraſtiero vagabondo:

Dixi de erronibus, & vagabundis *in hoc*
2 *Capitulo §.1.* ideò non repetam, quamuis hęc ſit propria ſedes eorum, quæ ibi poſita ſunt.

Portinari. Oſti.

3 Eſt in viridi obſeruantia hæc prouiſio, nàm Cuſtodes portarum omni ſerò afferunt D. Auditori Turroni liſtam forenſium, qui Ciuitatem ingrediuntur; & Cauponæ afferunt liberculum D. Capiti Notariorum Turroni, qui ad præſens eſt D. Alphonſus Manfredus de Lugo Vir integræ probitatis, fidelitatis, & habilitatis, in quo liberculo notantur nomina, cognomina, & patria eorum, qui hoſpitio recipiuntur, & ad euitandas fraudes liber prædictus omni ſerò ſignatur manu prædicti Primarij Notariorum.

Alloggiare, nè laſciar allogiare.

Fit hic digreſſio à vagabundis ad eos, qui ad Ciuitatem accedunt, quamuis non ſint vagabundi, & propterea plùs continet nigrum quàm rubrum, contra commune axioma, de quo Bart. in *l.1.num.3. ff.ſi cert.petat.* nem-
4 pè quod rubrica generalis eſſe debet ad nigrum.

Ratio huius ſanctionis apparet ex verbis *Molti dicono di andare ad alloggiare in vna caſa, e poi non ſi trouano in detto luogo*: neceſſe eſt
5 enim vt Superior habeat notitiam eorum, qui ad Ciuitatem accedunt, & locorum, in quibus morantur, ad hoc, vt poſſit, ſequuto aliquo inconuenienti, inquirere, & ob id Officialis in Palatio à 21. hora diei vſque ad primam noctis horam debet reſidere, ad faciendum bollettinos forenſibus, & eorum nomina, & hoſpitia notandum. Et dictos bollettinos debet facere gratis abſque vlla prorſus mercede, aut dono vt diſponitur in bannimentis, quia debet eſſe contentus ſalario eidem conſtituto à Publico.

Sotto pena à Regolari.

6 Elicitur *ex hoc* §. quod non cenſentur Perſonæ Eccleſiaſticæ compræhenſæ in alijs capitibus horum bannimentorum, in quibus nó reperitur facta expreſſa, & indiuidua mentio Perſonarum Eccleſiaſticarum, nam dùm D. Cardinalis voluit eas comprȩhendere, & ligare expreſsè dixit, & ſic in capitibus, in qui-
7 bus non fit expreſſa mentio Eccleſiaſticorum excluſi ſunt non ex defectu poteſtatis, ſed voluntatis.

Cap. XXVI. §. IX. X.

E per euitar'ogni fraude S.S.Illuſtriſs. prohibiſce, che non ſia allogiato alcuno ſotto nome di Scolaro, ſe non con il bollettino di trè giorni, e poi in virtù della matricola ſua.

§.10. Dichiarando, che à quelli foraſtieri, che fuſſero condannati, ó banditi da' ſtati di qualſiuoglia Prencipe, ò Republica, non ſuffragherà il bollettino, nè la matricola, ſe bene veramente foſſero ſcolari, ſe non faranno mentione nel bollettino, ò matricola di tale Bando, ò condannatione; e però contro di loro ſi eſſeguiranno le ſteſſe pene del bando, ò condennatione, ouero ſaranno rimeſſi al ſuo Prencipe ad arbitrio di ſua Signoria Illuſtriſſima.

SVMMARIVM.

1 *Scholares debent eſſe matriculati.*
2 *Negatiua probatur ex inſpectione, & lectura matriculæ.*
3 *Scholares matriculati ſi non intrant ſcholas, & non ſtudent, non gaudent priuilegia ſcholarium.*
4 *Scholares debent ſecurè venire, & ſtare.*
5 *Tenentur exponere Legato à latere præiudicia, quæ habent alibi ad hoc vt ſint tuti in Ciuitate Bononiæ.*
6 *Facinoroſorum, & delinquentium mora in Ciuitate poteſt turbare quietem eiuſdem.*
7 Auth. habita C.nè filius pro Patre non loquitur de cauſa criminali.
8 *Nec comprehendit ſcholarem delinquentem.*
9 *Forenſes exteri dominij paſſunt puniri Bononiæ pro delictis alibi commiſſis vigore bannimentorum: idem eſt in Regno Aragoniæ.*
10 *Requiritur tamen in forenſibus ſcientia vera, vel præſumpta bannimentorum.*
11 *Et ſufficit dicta ſcientia, licet ignorent qualitatem pœnæ.*
22 *Dictum bannum non valet de Iure.*
Contrarium num. 15.
13 *Forenſes non ſubiecti ratione originis, domicilij, vel delicti, non poſſunt pro delictis alibi commiſſis puniri.*
14 *Fallit in caſibus poſitis num. 16.*
17 *Accedens ad locum, ad quem prohibetur per ſtatutum acceſſus, conſentit iuriſdictioni.*
Et ex ſolo acceſſu delinquit. num. 19.
18 *Iuriſdictio poteſt prorogari etiam in criminalibus*
20 *Sententia Iudicis alterius iuriſdictionis poteſt exequi ab alio ad inſtantiam Iudicis, qui eam protulit.*
01 *Sed vigore bannimentorum non requiritur inſtantia.*
22 *Et etiam de Iure ſi tranſijt in rem iudicatam.*
23 *Sententia an poſſit exequi ſine processu remiſſiuè.*
24 *Bannimenta, ad hoc vt poſſit puniri forenſis pro delictis alibi commiſſis exigunt condemnationem, & ſic non ſufficit proceſſus.*
25 *Et recipiunt interpretationem, vt procedant ſolùm quando Iudex loci delicti non petit ſibi remitti.*
26 *Remiſsio delinquentis de conſuetudine non fit.*
27 *Fallit iubente Principe.*
28 *Vel ſtante ſtatuto.*
29 *Intellige in grauibus.*
30 *Non in leuibus, quæ æquiparantur cauſis ciuilibus.*
31 *Remiſsio delinquentis non fit abſque ſummaria delicti probatione.*
32 *Contrarium in terminis bannimentorum.*
33 *Quia fit ex vrbanitate.*
34 *Et ita practicatur.*
35 *Remittendus Reus debet citari, & audiri ſaltem poſt capturam.*
36 *Fallit quando remittitur ex vrbanitate, & voluntate.*
37 *Et ita practicatur.*
38 *Sublimita, ſi in loco commiſsi delicti plures ſint eiuſdem nominis, & cognominis, & quid debet fieri in iſto caſu.*

1 NOtandum, quod ſcholares debent eſſe matriculati, hoc eſt debent eſſe deſcripta eorum nomina, cognomina, Patria in libro, quem tenere debet matricularius, vt per tex. in *l. matriculam C. de agentib. in reb. lib. xi.* inquit Benedict. Pereyra in *tract. de Academia lib. 3. qu. 4. num. 365. & in elucidario nu. 348.* alias priuilegijs ſcholaribus conceſſis non potiuntur, vt eſt tex. in *d. l. matriculam, & in l. 2. C. de Caſtrenſian. l. quicumque C. de cohortal.* cum alijs Iuribus adductis à Pereyra *de Academia lib. 3. qu. 4. num. 366.* & citat Salyc. Horat. Lucium, Tholoſan. Rebuff. Maſcard. Menoch. Perez, Barboſ. & alios, quibus adden. Alex. ad Bart. in *l. 1. C. de colleg. lib. 11. verſ. item voluit*, & negatiua probatur ex inſpectione, &
2 lectura matriculæ, vt inquit Bart. in *l. fin. n. 2. C. de reb. credit.* Bald. Hercul. Pariſ. Decian. Maſcard. *locis relatis* à Pereyra *loc. cit. nu. 369.* qui ex Dec. in *l. ſcriniarios num. 19. C. de teſtam. milit.* opponit matriculam non conducere ad probandum quem eſſe ſcholarem, ſicut non probat quem eſſe Notarium, mercatorem, militem, ſed poſtea reſoluit conducere ſaltem præſumptiuè, ita vt reijciat in aduerſarium onus probandi contrarium, & quomodò probetur declarat Pereyra *ibidem num. 870.*

Requiritur vlteriùs, quod frequentent ſcho-
3 las, & ſtudeant, nam matriculati, ſi non intrant ſcholas, nec ſtudent, non gaudent priuilegijs ſcholarium, vt eſt tex. in *l. ſi duas §. & vtique ff. de excuſat.* Pereyra *loc. cit. & quæſt. 5 num. 372. & 375.* Bart. in *leg. qui ſub prætextu num. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in l. 1. num. 2. C. de Colleg. lib. 11.* & Dec. in *l. natum damus, §. appellata num. 6. ff ſi cert. pet.* Sed circa re-

quiſi-

quiſitum, quod ſcholaris ſtudeat, & profi-
ciat, tres opiniones Doctorum refert Pereyra
loc.cit.quæſt.7.num.381.382. & 383. prima eſt
eorum, qui dicunt non requiri ſtudium, &
profectum, ad hoc vt ſcholaris gaudeat pri-
uilegijs: ſecunda eſt eorum, qui dicunt ne-
ceſſariò requiri profectum: Tertia eſt eorum,
qui dicunt non gaudere, ſi omninò deſpere-
tur de profectu, aliàs ſecùs.

Se bene veramente foſſero ſcholari.

Hæc diſpoſitio videtur eſſe contra text.in
auth.habita C. nè filius pro patre, ibi -- *omnibus,*
qui cauſa ſtudiorum peregrinantur ſcholaribus,&
maximè diuinarum, & ſacrarum legum profeſſo-
ribus, hoc noſtræ pietatis beneficium indulgemus,
vt ad loca, in quibus litterarum exercentur ſtu-
4 *dia, tàm ipſi, quàm eorum nuncij veniant, & in*
eis ſecurè habitent: Sed re benè inſpecta, ac
conſiderata non corrigit, ſed modificat ius
5 commune in hoc, vt ſcholares teneantur ex-
ponere præiudicia, quibus alibi ſubiecti, &
innodati exiſtunt, & quidem iure meritò, quia
6 ex eorum mora, & incolatu poteſt turbari
quies Ciuitatis, vt habetur penès Creſpi *obſer.*
74.num. 27. Nam ipſi poſſunt in Ciuitate de-
linquere: ſoliti enim delinquere facilè ad cri-
mina proſiliunt *vulgatis Iuribus*, vel ob
grauitatem delicti, vel ob qualitatem, & po-
tentiam partis offenſæ poſſunt in Ciuitate
occidi, & vtroque modo quies populi, & Ci-
uitatis exturbatur.

Poteſt etiam dici, & non abſque funda-
mento, quod *d. Auth. habita*, non loquitur in
7 criminali, & in cauſa criminalitèr intenta, vt
aduertit Bald. in *d.auth.habita num.52. & ſeq.*
& Io: Bruneman. *cent.3. deciſ.* 100: *num.* 5. &
8 eo minùs comprehendit ipſum ſcholarem
delinquentem, vt inquit Bald. *ibid. num.* 31.
quia tunc imputatur ſibi, quod commiſit rea-
tum, à quo omnis honor excluditur, vt in
l.vnica C.vbi ſenat.vel clariſſim. & in l. penult.
C.de Curial.lib. 12.

Obſtat tamen huic aſſertioni Benedictus
Pereyra in *tract.de Accademia, ſeù Republ.lit-*
*teraria lib 9. quæſt.7. num.*1662. vbi ex text. in
l.2.C.vbi de crimin.agi oport.& in l.2.C.vbi ſe-
nator. & ex autoritate Bologn. Io: Bapt.in *ad-*
dit. ad Alber. *verbo ſcholaribus*, Dominic. &
Fælyn. ait ſtudioſos litterarum non poſſe in
locis, in quibus ſtudent ex delictis alibi etiam
in Vniuerſitate commiſſis, puniri, & affert
duas rationes; primo quia ſcholaris eſt in via,
& aduena, qui non poteſt conueniri extrà do-
micilium *l.hæres §.proindè ff.de iudic.* Secundo
quia ſola habitatione non ſortitur forum Sa-
lyc. *d.l.2.C.vbi de crimin.* Sed eius opinio non
procedit, quando adeſt lex, ſeù ſtatutum mo-
dificans diſpoſitionem iuris communis, &
nec quando delicta ſunt grauia, vt ex Rebuff.
priuil. 113. explicat, & ita declarat Pereyra
ibid. & ad conualidationem diſpoſitionis bã-
nimentorum in hac parte videndus eſt textus
in *l congruit ff de offic Præſidir. & in l.9. verba*
vel vbi reperiuntur C.vbi de crimin. agi oport. &
viden. Berlich. *practic.concluſ 45. nu.46. verſ.*
ſed ob alias par.5. vbi ait, quod ſacrilegi, la-
trones, plagiatij, fures, & quiuis alius qui
committit crimina, quæ legibus extra ordi-
nem coercentur, vbi reperiuntur puniri poſ-
ſunt.

Si eſſeguiranno le ſteſſe pene.

9 Similis conſtitutio eſt in Regno Aragoniæ,
vt refert Creſpi *obſeru.74. num.10.&32.*

Aduertendum hic, quod adhoc vt pœna
10 bannimentorum habeat locum debet conſta-
re de ſcientia vera, vel præſumpta eorundem
bannimentorum, puta quia forenſis perman-
ſit in Ciuitate, ſeù Comitatu per duos men-
ſes, præſumitur enim tunc ſcientia ſecundùm
Farin. in *fragm. verbo conſtitutio num. 686. &*
ſeqq. & dicta ſcientia præſumpta ſufficit etiam
ad imponendam pœnam corporalem, vt fir-
mat Farinac. *fragm. verbo bannimenta n.30.*

Et ſufficit, quod forenſis habeat ſcientiam
11 prohibitionis, quamuis ignoret qualitatem
pœnæ præciſæ, vt oſtendit Couar. in *cap. al-*
ma mater §.10.num.8. & 9. in fine de ſent. ex-
com. Sed quando ſcientia eſt præſumpta, po-
teſt forẽſis probare ignorantiã, Farin. *in fragm.*
verbo bannimenta num.29. & verbo conſtitutio,
num.687. in quibus locis docet, quommodò
ſit probanda ignorantia conſtitutionis, &
bannimentorum.

Quæro primò an hoc edictum diſponens
pœnã in ſententia (quæ debet haberi in forma
autentica) contrà forenſem à Iudice compe-
tente indictam, in hac Ciuitate executioni
eſſe demandandam, valeat, & ſuſtineatur?
12 prima facie videtur reſpondendum negatiuè,
quia captus in loco, in quo non eſt Iudici
ſubiectus ratione delicti, originis, vel domi-
cilij, nullo modo poteſt pro delicto alibi
13 commiſſo puniri, vt per tex. in *l.1.C.vbi de*
crim.agi oport. & cap. ſi diligenti de foro com-
pet. dicit Farin. *quæſt.1. num.*14. niſi ſit con-
14 demnatus pro raptu, vt limitat concluſio-
nem prædictam Farin. *quæſt.7.num.8.* vel pro
aſſa ſinio, vt dicit idem Farin. *ibid. num.9.* vel
niſi ſit publicus latro, & ſtratarum diſroba-
tor Farin. *ibid. num.*10. vel niſi ſit vagabun-
dus idem Farin. *ibid.num.*13. vel niſi ſit hære-
ticus Farin. *d.quæſt.7.num.17.*

Contrarium tamen eſt verius, nam edictum
15 huiuſmodi valet, & debet ſeruari, vt firmant
Carleual. de *Iudic.lib.1.diſput.2.nu.832.* Clar.
quæſt.38.num.10.& quæſt.7:.num.11. & Farin.
quæſt.7. num.6. in fine, vbi dicunt, quod non
16 ſubiectus ratione delicti, originis, vel domi-
cilij, poteſt in loco confœderato puniri, ſi ex
capitulis fœderum expreſsè hoc cautum repe-

zitur; & poteſt eſſe ratio, quia tunc is, qui ac-
cedit ad locum, in quo extat tale ſtatutum
17 conſentit in Iudicem illius loci, eiuſdemque
iuriſdictionem prorogat ad tex. in *l. Impera-
tores ff. de iure fiſci l. 1. §. beſtias ff. de poſtulan.*
Bart. in *l. ex hoc iure circa finem ff. de iuſt. & iu-
re* Iaſ. *in ead. leg. ex hoc iure* cum alijs adductis
per Couar. in *cap. alma Mater* §. 10. *num.* 10. *de
ſenten. excomm.* quod poſſe fieri etiam in cri-
18 minibus, oſtendit pluribus citatis Farin. *dict.
quæſt. 7. num. 5. verſ. ſublimita quarto*; & ob
prorogatam iuriſdictionem ab eo poteſt pu-
niri *l. 1. cum ibi not. ff. de Iudic. & l. ſi conuene-
rit ff. de Iuriſd. omn. Iudic.* cum alijs allegatis à
Farin. *d. quæſt. 7. num. 3.* quinimò videtur etiam
19 delinquere, dum contra decretum, & prohi-
bitionem accedit ad locum, in quo Princeps
non vult eum recipere, vt dixi in *proœm.* §. 6.
num. 97. & facit tex. in *l. fin. ff. de interdic. & re-
legat.* & Creſpi *obſeruat. 74. num. 15. in fine*, &
ex hoc capite debet puniri, vt dicunt Docto-
res, quos allegaui *d. num. 97.* accedit his quod
plures Doctores volunt committentes deli-
ctum punibile de iure communi poſſe vbique
puniri, vt dixi hìc *ſub num. 8.*

Quæro ſecundò, an in terminis bannimen-
20 torum requiratur inſtantia, & requiſitoria
Iudicis, qui protulit ſententiam? prout ex
Paulo de Caſtro, & Sapia in terminis iuris
communis neceſſarium dicit Farin. *quæſt.* 11.
num. 61. Caball. Gratian. Amator. Rodriq. &
alij relati à Parexa *de inſtrum. edit. tit. 2. reſol. 9.*
21 *num. 9.* dic quod non, *primò*, quia alias ban-
nimenta nihil diſponerent de nouo, & eſſent
in hoc ſuperflua, quod non eſt dicendum, *ſe-
cundò*, & melius, quia ſententia tranſacta in
22 rem iudicatam, qualis eſt contumacialis, po-
teſt exequi ſine litteris requiſitorialibus, vt
firmat Molinus relatus à Parexa *loco citato
num. 16.*

Quæro tertiò, an ſententia ſine proceſſu, &
23 actis ſufficiat? Vide Farin. *conſ.* 111. *lib. 2.* qui
perpendit ad hoc ius commune, & conſtitu-
tionem Marchiæ.

Quæro quartò, an proceſſus ſine ſententia
24 ſufficiat? dic quod non quia bannimenta
requirunt, quod quis ſit condemnatus, vel
bannitus, & intelligenda ſunt ſtrictè in termi-
nis, & caſu, in quibus loquuntur, & facit Fa-
rinac. *quæſt. 7. num. 18.* ibi — *loquitur in banni-
to, & condemnato pro tali homicidio, vndè ſe-
cus ſi de nouo eſſet condemnandus.*

Quæro quintò, an poſſit hìc puniri exterus,
quandò Iudex loci commiſſi delicti petit ſibi
delinquentem remitti? dic quod poteſt, quia
bannimenta loquuntur per alternatiuam, ibi
*ſi eſeguiranno le steſſe pene, ò vero ſaranno ri-
meſſi*; & ſic remanet in arbitrio Iudicis ele-
ctio puniendi, vel remittendi. Verum prag-
25 matica, de qua facit mentionem Creſpi *dict.
num.* 10. recipit interpretationem, vt quis in
Regno Aragoniæ puniatur, ſi à Iudice loci
delicti non petatur, vt teſtatur Creſpi *ibid*, &
hoc modo poteſt intelligi diſpoſitio banni-
mentorum, quia ſemper potior eſt cauſa Iudi-
cis loci commiſſi delicti.

Saranno rimeſſi.

Remiſſio delinquentis de conſuetudine
26 non practicatur, vt dicit Farinac. *quæſt. 7.
num.* 28. nihilominus Princeps remittit, &
27 iubet, vt remittatur non obſtante dicta con-
ſuetudine, vt pluribus citatis Doctoribus ad-
uertit Farin. *loc. cit. num.* 32. & quando Prin-
28 ceps prohibet ijs, qui in alienis dominijs de-
liquerunt, nè audeant accedere ad ſuam di-
tionem cum comminatione, quod alias re-
miſſio fiet, tunc conſuetudo ceſſat, quia edi-
ctum illi tanquam poſterius factum derogat,
vt alias in iſtis obſeruationibus dixi in ter-
minis conatus, qui de generali conſuetudi-
ne non ſolet puniri, & tamen quando extat
ſpeciale edictum dictæ conſuetudini cenſetur
derogatum, quia tunc res reducitur ad ter-
minos iuris communis, & propterea vbi ex-
tat tale edictum non ſolum Princeps, ſed &
Iudex abſque alia licentia poteſt remiſſionem
huiuſmodi delinquentium facere, non ſolùm
vigore bannimentorum, quorum ipſe eſt exe-
quutor; ſed etiam vigore iuris communis,
quod remiſſionem Iudici concedit, vt eſt tex.
in *auth. de defenſor. Ciuit.* §. *audient*, ſublato
enim impedimento cauſato ex introducta
conſuetudine, Iudex poteſt vti facultate à iu-
re ſibi conceſſa *vulgatis iuribus*: eſt tamen hoc
29 intelligendum in delictis grauibus, & atroci-
bus iuxta tex. in *auth. vt nulli Iudicum* §. *ſi vero
quis comprehenſorum, & clem. vnica iuncta glo-
ſa verbo de more de foro competen.* etenim pro-
30 pter leuia delicta non fit remiſſio, quia
æquiparantur cauſis ciuilibus, in quibus non
procedit remiſſio, & etiam quia expenſæ re-
miſſionis, quas à Reo recuperat Fiſcus, vel
adhærens, ſuperarent iuſtam leuis criminis
pœnam, vt dicunt Carleual. *de Iudic. lib. 1. di-
ſput. 2. num.* 853. Creſpi *obſer. 74. nu. 19.* & Pa-
rexa *de inſtrum. edit. tit. 2. reſol. 9., num. 37. &
ſeqq. &* 61.

Materiam remiſſionis delinquentium tra-
ctant latiſſimè Farin. *quæſt. 7. per tot.* Guazzin.
reor. defenſ. 1. cap. 17. Carleual. *de Iudic. lib. 1.
diſput. 2. num. 800. & ſeqq.* Creſpi *obſeru. 74.
per tot.* Parexa *de inſtrum. edit. tit. 2. reſol. 9. nu.
60. & ſeqq.* & Doctores per eos allegati, vide
quæ dixi in *cap. 7. §. 6. num. 26. & ſeqq.* & Do-
ctoribus *ibi* adductis addo D. Ant. Gulelm.
Ertl *de iuribus Principum exercit.* 23. qui re-
miſſionem delinquentis concedit, niſi ſpecia-
lis ratio politica intercederet: intereſt enim
Reipublicæ, & humanæ ſocietati, ne ſcelera
impunita maneant, quod facilè eueniret, ſi
ſub peregrina protectione quiuis Nebulo tu-
tus lateret, refert exemplum Imperatoris
Turcarum, & Regum Galliæ, & dicit ita
fuiſſe

fuiſſe deciſum in Curia Burdegalenſi, & Ge-
neuenſi: limitat tamen hoc in caſu, quo no-
tum eſſet, quod fugitiuus omni prorſus labe-
careret, cum lex diuina ſeruum fugitiuum-
irato Domino reſtitui non patiatur, vt habe-
tur *Deuteronom. 16. & 23.*

Quæro primò, an in terminis bannimen-
torum de quibus agitur, requiratur aliqua-
ſummaria cognitio delicti in remittente? Do-
ctores de hac materia loquentes iuxta termi-
31 nos iuris communis firmant, vt dixi *cap. 7.*
§. 6. eſſe neceſſarium, quod Iudex requirens,
& petens remiſſionem delinquentis iuſtificet
ſummaria delicti probatione, petitum eſſe-
delinquentem, & eam inſerat in litteris requi-
ſitorijs Ayllon. ad Gomez. *de delict. cap. 1. num.*
87. Cutellus *ad leges Martini controuerſ. 11. nu.*
1. fol. mihi 455. qui plures ad hoc allegat con-
cordantes Carleual. *de Iudic. lib. 1. tit. 1. diſput.*
2. quæſt. 1. num. 26. & quæſt. 7. num. 777. qui
ponderat ad hoc tex. in *leg. Diuus ff. de cuſtod.*
reor. & alij relati à Parexa *de inſtrum. edit. tit.*
2. reſol. 9. num. 60. qui *in fine* ex Petro Bar-
boſa, Auguſtino Barboſa, & Azeued. ait hoc
requiri ex eo, quia Reus afficeretur iniuria, ſi
abſque cauſæ cognitione remitteretur, & hoc
nouiſſimè vult etiam Henricus Zobel *de exe-*
cutione in effigie theſ. 78. qui rationibus pluri-
bus oſtendit neceſſariam eſſe præambulam-
cognitionem, & ſubdit ex Bodino *de Republ.*
lib. 3. cap. 6. optimo vſu inter Moratiores ſer-
uari ab Heluetijs, Geneuenſibus, Lucenſibus,
Genuenſibus, alijſque, vt peregrinos, alibi-
que damnatos ad ſe confugientes integro
ſtatu prius iudicari iubeant, quam externis
Principibus ſubditos ad pœnam repoſcenti-
32 bus reſtituant. Verum in terminis banni-
mentorum non requiritur requiſitoria, & in-
ſtantia, vt diximus *num. 21.* & ideò nec requi-
ritur dicta ſummaria cognitio delicti, quia in
terminis bannimentorum remiſſio fit ex Vr-
banitate, ſeù vt melius dicam, ex voluntate,
33 quo caſu nec petitio, & nec inſtantia requiri-
tur, vt pluribus citatis inquit Carleual. *loco*
cit. tit. 1. diſput. 2. num. 804. & num. 826. & ego
vidi pluries in Romandiola, & in hac Ciui-
34 tate fieri remiſſiones delinquentium ex ſolis,
& puris litteris à Legato à latere, ſeù Princi-
pibus conuicinis ſcriptis, & ita etiam pra-
cticari apud eum teſtatur Creſpi *d. obſer. 74.*
num. 20.

Quæro ſecundò, an Reus ſit citandus, &
audiendus antequam remittatur? Carleual. *de*
Iudic. lib. 1. tit. 1. diſput. 2. num. 779. diſtinguit
35 inter capturam, & remiſſionem ſequuta ca-
ptura Rei faciendam, & *primò* caſu videtur
dicere, quod ſi periculum ſit in mora, quia-
capiendus poteſt fugere, vel latitare, debet
deueniri abſque alio ad capturam, ſi verò pe-
riculum non adſit, citatur Reus ad dicen-
dum cauſam, quare litteræ requiſitoriales
exequutioni mandari non debeant, ſed hæc
diſtinctio non erit tuta in cauſis criminali-
ter intentatis, quia vix poteſt dari caſus, in-
quo non adſit tale periculum: *ſecundò* verò
caſu Reus ſemper debet audiri, ſi vult oppo-
nere exceptiones, cur debeat ſuperſederi, &
ſic ſecundum Carleual. *loc. cit.* quoad pun-
ctum remiſsionis faciendæ Reus debet citari,
& audiri. Melius tamen ipſe Carleual. *diſp.*
2. num. 831. diſtinguit, ſeù potius declarat,
quod dixit *d. num. 779.* nempè prædicta pro-
36 cedere in remiſsione, quæ fit ex neceſſitate,
ſecus in illa, quæ fit ex voluntate, ſeù vrbani-
tate, & citat Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 17.*
num. 6. Clar. *quæſt. 38. num. 21. circa finem,* The-
ſaur. *deciſ. 90. num. 4.* Cartar. *capto bannito cap.*
fin. num. 264. & 265. Farin. *quæſt. 7. num. 32.*
& Franc. Molinum *de brachio ſæculari cap. 43.*
num. 33. & Carleual. ſic dicentem refert, &
ſequitur Creſpi *obſeru. 74. num. 16.* qui teſtatur
37 vidiſſe in Ciuitate Matritenſi plures delin-
quentes extraneos capi, & ad Regnum Ara-
gonum, & Valentiæ remitti, nulla præceden-
te cauſæ cognitione, aut citatione, ſed tan-
tum Regis conſultatione, & iuſſu: & idem-
poſſum teſtari ego, qui in Romandiola, & in
hac Ciuitate pluries delinquentes vidi remit-
ti ad Principes conuicinos, & vidi alios ab
eiſdem Principibus remiſſos ad Dominos
Cardinales Legatos abſque vlla prorſus di-
ſcuſſione, aut citatione.

Poteſt tamen dubitari an prædicta ha-
beant locum, quando non conſtat de identi-
tate perſonæ delinquentis, forſan quia in lo-
co commiſſi delicti plures ſint eiuſdem nomi-
nis, et cognominis, quibus crimen obijci po-
38 teſt, nam ex hac cauſa audiendus eſt Reus,
antequam remittatur, vt fuiſſe practicatum re-
fert Creſpi *d. obſeru. 74. num. 16.* et certè non-
eſt æquum cum tanto diſcrimine vagari, vt
eſt textus in *l. Prætor edixit in principio ff. de*
iniurijs, cum alijs Iuribus allegatis à gloſ.
ibid. verbo certum. Propterea in hoc caſu vi-
di etiam in remiſſione facienda ex vrbanita-
te ſuperſederi, donec à petente tranſmittatur
aliquis ad recognoſcendum, an carceratus ſit
ille, de quo proceſſus, & ſententia cantat,
et tunc carceratus debet recognoſci abſque-
formalitate Iudicij, ſed inter plures: et ita-
practicatum vidi, et eſt optima praxis.

Cap. XXVI. §. XI.

Et in oltre prohibiſce à chi tocca l'of-
ficio di Matricolare li Scolari, che
non ardiſca de ſcriuere nella ma-
tricola ſimili perſone, ſe prima
non ſarà certificato, che ſieno ve-
ramente Scolari ſotto pena corpo-
rali,

Digitized by Google

rali, e pecuniarie ad arbitrio di Sua Signoria illuſtriſſima.

SVMMARIVM.

1 *Officialis deſcribens in matricula ſcolarium eum, qui habet atteſtationem alicuius Doctoris publici excuſatur à pœna ſi detegatur; quod ille non eſt verè ſcolaris.*

2 *Matriculatus ſi recedat à ſtudio, & poſt tempus reuertatur, an debeat iterum matriculari remiſſiuè.*

3 *Matriculatus ſi ſit priuatus matriculo propter inobedientiam, an poſſit rematricular remiſſiuè.*

1 EXcuſantur, ſi deſcripſerint in matricula eos, qui habent ab aliquo lectore publico fidem, quam fraudolenti de facilè extorquent accedendo in principio ſtudij ad audiendam aliquam lectionem.

Quæro primò, an ſcolaris matriculatus ſi
recedat à ſtudio, et poſt tempus reuertatur,
2 debeat iterum matriculari? ponit quæſtionem Alex. ad Bart. in *leg. naturalem §. opum quoque verſ. ſtatuto col. 3. ff. de acquir. rer. domin.* in *conſ. 134. num. 1. in conſ. nouiſſimo 16. num. 1.*

Quæro ſecundò, quid ſi ſcolaris ſit priua-
3 tus matricula propter inobbedientiam, an poſſit ampliùs rematriculari? vide Alex. in *addit.* ad Bart. in *l. ſodales verſ. non poteſt col. 2. ff. de colleg. illicit.*

Cap. XXVI. §. XII.

E per l'iſteſſa ragione prohibiſce à qualſiuoglia perſona di qualunque ſtato &c. che non poſſa pigliare, nè tenere al ſuo ſeruigio alcuno foraſtiero, nè valerſi dell'opera ſua, ſe prima non hauerà ottenuto licenza in ſcritto da Sua Signoria Illuſtriſſima ſotto pene pecuniarie, e corporali ad arbitrio, come ſopra.

PRacticatur iſte modus, ſed cum paruo, ſeù potiùs nullo profectu gubernij, quia licentiæ conceduntur paſſim, et quandoque abſque vllo protſus examine qualitatis perſonarum.

Cap. XXVI. §. XIII.

Dichiarando, che le pene corporali s'eſtenderanno ſino alla morte ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, quando ſi ſcopriſſe, che alcuno teneſſe ſimili perſone in caſa per far qualche aſſaſſinio, ò altro delitto.

SVMMARIVM.

1 *Conatus in aſſaſſinio, quantum puniri poſſit remiſſiuè.*

2 *Arbitrium reſeruatum circa arbitrandam pœnam contra eos, qui retinent homines ad aſſaſſinandum aliquem, poteſt extendi vſque ad mortem remiſſiuè.*

3 *Contrarium eſt verius ob rationes allatas.*

VIDE quæ dixi in *primo libro* in terminis aſſaſſinij, ex ijs enim poteſt colligi quan-
1 tum puniri poſſit conatus in hac materia.

Cadit tamen in terminis bannimentorum difficultas, an arbitrium debeat extendi vſque ad mortem incluſiuè? & prima facie videtur
2 aſſerendum per tex. in §. *in ſumma Inſtit. de Iniur.*

Sed aduertendum, quod vbi voluit D. Cardin. expreſsè dixit arbitrium poſſe extendi vſ-
3 que ad mortem incluſiuè, vt videre eſt in *cap. 25. §. 19.* addo, quod *iſte §.* recipit interpretationem à §. 1. *cap. 7. de homicid.*

Cap. XXVI. §. XIV.

E di più commanda alli Maſſari, & alli Meſtrali delli Communi, Terre, e luoghi del Contado, e diſtretto, che debbano far priggioni tali foraſtieri, vagabondi, e non potendo debbano notificarli ſotto pene di ſopra impoſte.

MAle ſeruatur à Maſſarijs, & meſtralibus hæc diſpoſitio.

Cap. XXVI. §. XV.

Di più Sua Signoria Illuſtriſſima ordina, che qualunque Zingaro dell'vno, e l'altro Seſſo ſi troua ſſe nella Citta, Contado, ò diſtretto di Bologna frà il termine di trè giorni dopò la publicatione del preſente bando debba con effetto eſſerſi partito da tutti i luoghi di queſta Legatione: Prohibendo, che per l'auenire alcun Zingaro non poſſa fermarſi in queſta giuriſditione ſotto pena à gl' huomini della galea per anni cinque, alle Donne della fruſtra, & à i Putti d'eſſere ſtaffilati, & in olrre della perdita di tutte le robbe loro d'applicarſi per la metà à gl'eſſecutori, ò vero ad altri, che li daranno in mano alla Corte, e per l'altra metà alla Magnifica Camera di Bologna.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio ſimilis contra Cingaros extat in Statu Eccleſiaſtico, & in Regno Neapolitano.*
2 *Cingari male agunt in locis, vbi ſunt, & habent præſumptionem, quod ſint fures.*
3 *Debent pro furtis etiam minimis puniri.*
4 *Deſcendunt à Caino, & propter illius peccatum ſunt vagi, & extortes.*
5 *At hoc eſſe falſum dicitur.*
6 *In Turcia licitum eſt harum Gentium mulieribus publicè ſe proſtituere.*
7 *Sunt errones, quia in Ægypto noluerunt hoſpitio excipere Deiparam Mariam.*
8 *Sed eſſe falſum dicitur,*

1 SAnctio ſimilis extat in Statu Eccleſiaſtico,
vt habetur in bannimentis, & in Regno
Neapolis, vt referunt Nouar. *pragmatic. 1. collect. 2. de Zingaris*, & Rouit. *in ead. pragm.*

Cingari ferè ſemprr malè agunt in locis,
2 vbi ſunt, & habent præſumptionem contrà ſe
quod ſint fures, vt inquit Iodoch. *pract. crim. c. 110. n. 55. & ſeqq.* qui multa notabilia dicit de hoc hominũ genere, & Beſold. *theſau. pract. addit. lit. Z. §. 5. fol. mihi* 1025. ait quod iſti in vicis, agris, & templis tẽtoria erigentes victum mendicant fraudibus, nempè proditionibus, latrocinijs, deceptionibus, permutationibus, atq; ex chiromantica diuinatione, & citat Martin. Mager. *de aduocatia armat. cap. 8. num. 77. & ſeq.* qui videntur eadem verba mutuaſſe à Philipp. Camerario, ſeu à Laur. Beyerlinch. *theatro vita humana litt. C. verbo Cingari*, qui ex Camerario horum furaciſſimorum Erronum originem, & inſtituta refert: & Cruſius *de indit. delict. ſpecial. part. 2. cap. 22. nu. 37.* ait quod iſti ex ſortilegijs, & arte diuinatoria damnabili, & ex raptu, & latrocinijs turpem quęſtum faciunt.

Et pro furtis minimis, puta gallinarum;
3 debent puniri Plot. *conſ. 50. n. 27.* & Baiard. ad
Clar. *§. furtum n. 90.*

4 Cingari dicuntur ab aliquibus eſſe poſteri
5 Caini, vagi, & extorres propter illius pecca-
tum: ſed hoc eſſe falſum oſtendit Beſold. *loco*
citato, vbi plura de his ponit. Vide eum, &
vide etiam Addent. ad eum *ibi*, qui ait, quod
6 in Turcia huius gentis mulieribus licitum eſt
ex priuilegio publicè impune ſe proſtituere.

Ab alijs dicuntur eſſe extorres ab Ægypto,
7 & à domo ex eo, quia maiores ſui Deiparam
Mariam, cum ex Iudęa propter Herodis ty-
rannidem in Ægyptum fugeret, hoſpitio exci-
8 pere recuſarunt: Sed hoc eſſe falſum com-
mentum ex Io: à Bucheub. & Crantz, & Came-
rario dicit Cruſius *de indicijs delictorum ſpecial.*
par. 2. cap. 22. n. 37.

Cap. XXVI. §. XVI.

Commanda à tutti li Maſſari, Meſtrali, & huomini delli Communi del Contado, e diſtretto di Bologna, che qualunque volta troueranno Zinghari, li debbano pigliare, e condurre prigioni, acciò contro di loro ſi eſſeguiſca quanto di ſopra è diſpoſito ſotto la pena à Maſſari, e Meſtrali in ciaſcun de' detti caſi di ſcudi 25. e di trè tratti di corda.

SVMMARIVM.

1 *Cingari non priuantur de conſuetudine bonis, quæ ſecum portant, quamuis in bannimentis contrarium ſit diſpoſitum.*
2 *De Cingaris, qui tractent.*

FVerunt aliqui Cingari tempore Mei Auditoratus capti, & carceribus mancipati opèra Maſſariorum, & quandoque birruariorum, & ſoluta captura Baroncello fuerunt dimiſſi cum omnibus bonis, iniuncto præcepto pœnali de exeundo recto tramite à legatione, &
1 non ingrediendo ampliùs in eam, & non au-
diui, quod fuerint vnquam priuati bonis, quę
ſecum habebant.

De Zingaris, vide quæ dixi in §. *antecedenti.*
2 & vide quæ dicunt Martin. Magerus *de aduo-*
catia armata cap. 8. à num. 70. Fr. Io: Marquez
Gouernador Chriſtiano lib. 1. cap. 2. fol. 16. Beſold.
theſau.

theſau.pract.verbo.Z'ngari num. 6. Carena de de S. Offic. *par. 2. tit. 12. à num. 257.* Olauo *in Paralipom.lib.5.cap.5.tit.6.* Franc. de Cordoua in *Didaſcalia cap.5.* & Solarzan. qui hos refert *recopilation.tit.de diuerſos tractados diſcurſo politico ſopra lo Gitanos*; etenim apud hos habebis notitiam originis harum gentium, & pœnarum in eos in diuerſis Regnis ſtatutarum.

CAPITVLVM XXVII.

RVBRICA.

De' Ruffiani.

Sequitur Legislator agere de hominibus, & perſonis perditis, & ribaldis, qui neſciunt, ſeu potiùs nolunt in ſudore vultus quærere, & parare ſibi victum: nam in antecedenti capitulo pertractauit de otioſis, & vagabundis, & Cingaris, qui ex malis artibus viuunt: nunc agit de ijs, qui ex ſcortationibus, adulterijs, deflorationibus quæſtum, & victum ſibi parant.

§. I.

In oltre Sua Signoria Illuſtriſſima ſtatuiſce, che ſe alcuna perſona aſcendente, ò deſcendente dell' vno, ò dell'altro Seſſo, Fratello, Sorella, Marito, Zio, Zia ſarà ruffiana d'alcuna ſua attinente facendo, ò acconſentendo, ſia punita con la pena della fruſtra, ò dell' eſſilio perpetuo da tutta la Legatione ſe ſarà Donna, ſe ſarà Huomo della galea per cinque anni, ò con pena più graue ad arbitrio di S. S. Illuſtriſsima.

SVMMARIVM.

1 *De Lænocinio tractant Doctores, qui hic referútur.*
2 *Lænocinium eſt crimen graue.*
3 *Eſt grauius peccato meritorio hoc eſt illo, quo quis proprio corpore quæſtum facit.*
4 *Eſt grauius adulterio.*
5 *Lænones ex culpabili homicidio fiunt irregulares.*
6 *Lænocinium deſcribitur.*
7 *Committitur pluribus modis.*
8 *Corrumpendo animum, commodando domum, & operam etiam remotam præſtando.*
9 *Requirit pro cauſa formali, & conſtitutiua, quod fiat lucri cauſa.*
10 *Et lucrum non debet eſſe paruum, puta teſtonum.*
11 *Requirit effectum, hoc eſt copulam ſequutam.*
12 *Requirit reiterationem actus per duas vices.*
12 *Imò per tres vices.*
14 *Diſtingue.*
15 *Reycitur diſtinctio à* Paſchalio.
16 *Sed hoc requiſitum improbatur à* Carpzouio, *tanquam contra leges.*
17 *Mediatio in lænocinio ad hoc vt reiterata dicatur, debet reſpicere plures perſonas, & non eaſdem num. 19.*
18 *Fornicationes plures inter eaſdem perſonas reducuntur ad vnum principium, & ſic pro vnica habentur.*
20 *Lænocinium in meretrice non eſt propriè lænocinium, de quo loquitur bannum.*
21 *Rubrica contra lænones compræhendit complices.*
22 *Et qui ſint, & dici poſſint complices.*
23 *Comprehendit minores.*
24 *Contrarium.*
25 *Remittitur arbitrio Iudicis.*
26 *Lænocinium diuiditur in quinque ſpecies.*
27 *Sed in quatuor ſpecies ſecundum bannimenta.*
28 *Prima eſt in commiſſo ab Aſcendentibus; & è contrà.*
29 *Secunda eſt in commiſſo à coniunctis collateraliter.*
30 *Tertia ſpecies eſt in commiſſo à marito.*
31 *Quarta ſpecies eſt in commiſſo ab extraneis.*
32 *Pœna mortis de Iure communi puniuntur Lænones in quanis ſpecie ſit lænocinium n. 40.*
33 *Reycitur Don Franc. Ramos contrarium affirmans*
34 *Ponderantur verba* auth. de lænonibus *n. 35.*
36 *At vigore bannimentorum pœna triremium per quinquennium Viri, & fuſtigationis, vel exilij perpetui fœminæ plectuntur.*
37. *Lænones numquam morte naturali affectos ait Gothofredus.*
38 *Et vſus Tribunalium eſt citra mortem punire.*
39 *Lænocinium commiſſum ab Aſcendentibus eſt ſceleratiſſimum, & impium, & grauius alio.*

41 Et

41 *Et quidam Pater læno filiæ fuit combuſtus.*

42 *Hodie tamen parentes diuerſimodè puniuntur ſemper citrà pęnam mortis.*

43 *Pœna fuſtigationis in patre lænone filiæ prorsùs irridenda.*

44 *Parentes lænones filiarum puniuntur eadem pœna, ſiuè proſtituant filias virgines, ſiuè viduas, ſiuè maritatas.*

45 *Et ſiuè naturales tantùm: ſiuè legitimas, & naturales ſimul.*

46 *Parentes proſtituentes filios maſculos ad patiendum muliebria puniuntur vltimo ſupplicio.*

47 *Lænocinantes verò, vt cum muliere concubant tenentur pœna bannimentorum.*

48 *Permittentes ſcortari, vel tollerantes, vt cum ancillis concumbant tenentur pœna extraordinaria.*

49 *Mater, quæ permiſit filio concubere cum ancillis fuit relegata ad tempus.*

50 *Parentes lænones nunquàm excuſantur in totum ſed benè à tanto in aliquibus caſibus.*

51 *Primo ſi non queſtus cauſa, ſed ex leuitate faciunt.*

52 *In dubio tamen præſumitur cauſa queſtus.*

53 *Ampliatur, ſi pratèr ſpem nihil lucrati ſint.*

54 *Secundo ſi non fuit ſequuta copula.*

55 *Tertio ſi ſemel tantùm fecerunt.*

56 *Requiruntur enim duo actus, & ſecundum aliquos tres actus.*

57 *Contrarium nempè, quod ſufficiat vnicus actus.*

58 *Et hæc contraria opinio eſt verior, quando agitur de lænocinio parentum.*

59 *Quarto ſi ſolùm conſenſerint filiæ vltrò ſe proſtituenti.*

60 *Dummodò non conſenſerint ob pecuniam receptã.*

61 *Et ita intelligenda ſunt bannimenta.*

62 *Quinto ſi fame oppreſſi filias proſtituerint.*

63 *Contrarium nempè, quod non excuſentur ex hoc*

64 *Expenduntur rationes vtriuſque opinionis.*

Conciliantur vt num 66.

Reijcitur conciliatio num.68.

Veritas eſt, quod excuſantur à tanto, & nõ à toto num.69.

65 *Lænocinium verum eſt illud, quod prouenit ex præfixione, & auiditate lucri.*

67 *Paupertas, quæ ſit, & quæ ſit neceſſitus, & differentia inter eas.*

70 *Frater proſtituens ſororem punitur vltimo ſupplicio de iure communi: idem de patruo, vel amita.*

Contrarium. num.71.

72 *Prima opinio eſt vera in terminis iuris communis.*

73 *Lænocinium commiſſum à marito dicitur omniũ turpiſſimum.*

74 *Et grauius eſt lænocinio extraneorum.*

75 *Et grauiſſimum, & nefandum dicitur à Paſchalio, qui reddit rationem.*

76 *Exigit de Iure pœnam mortis.*

77 *Sed ob frequentiam exigit pœnam arbitrariam, vbi non extant ſtatuta de hoc diſponentia.*

Improbatur hoc num.81.

78 *Læno Vxoris condemnatus, vt fuſtigaretur, mitratus, ab vxore, & deindè ad triremes per decennium tranſmitteretur.*

79 *Alia exempla punitionis referuntur, & nu.80.*

82 *Pœna fuſtigationis impoſita lænonibus vxorum dicitur eſſe gloria facinoris.*

83 *Bulla Sixti V. contra lænones non eſt recepta in praxi quoad pęnam vltimi ſupplicij.*

Et quare num.84.

85 *Mariti, qui patiuntur vxores adulterari puniuntur pęna triremium.*

86 *Item qui fingunt dormire, vt faciebant Gyppius, & Galba.*

87 *Et qui domi retinent adulterum, & qui admittunt Iuuenes in domum, in qua habitant cum vxoribus, & cum illis relinquunt ſolos.*

88 *Et illi, qui relinquunt iuuenes cum vxoribus ſub prætextu negotiorum, quæ ipſi mariti potuerant expedire.*

89 *Affinitas tamen, conſanguinitas, amititia intrinſeca poteſt eos tanquam poſitos in bona fide excuſare.*

90 *Etiam ab omni pœna.*

91 *Verùm Mariti, qui fingunt dormire, & alia ſupra enarrata permittunt dicuntur eſſe in lænocinio præſumpto, & idcò non poſſunt condemnari, ſed ſolùm torqueri.*

92 *Mariti, qui ſciunt vxores ſe proſtituere, & tamen retinent abſque vindicta facti, vel iuris comprahenduntur in banno contra lænones.*

93 *Declara tamen, vt declarant Doctores citati.*

94 *Fallit ſecundùm Ioſephum Riccium in marito Catholico, qui tenetur reddere bonum pro malo.*

95 *Refutatur Riccius.*

96 *Declara dictam concluſionem.*

97 *Cautela pro marito ad effugiendum ſuſpicionem lænocinij.*

98 *Mariti accuſantes vxorem de adulterio deridentur.*

99 *Quod ex malitia humana prouenire dicit Matheù.*

100 *Sed abſtineant à vindicta facti ob rationes relatas, & n.103.*

101 *Patri ſolùm permittitur occidere filiam adulteram.*

102 *Fratri non licet occidere ſororem adulteram.*

Intellige vt num.104.

105 *Delinquens calore iracundiæ debet mitiùs puniri.*

106 *Maritus occidens vxorem adulteram ex interuallo tenetur pœna ordinaria.*

107 *Incontinenti nempè in ipſa turpitudine tenetur pœna extraordinaria.*

108 *Laur. Matthæũ commiſeratur maritorum conditionem.*

109 *Princeps poteſt marito occidenti ex internallo pœnam ordinariam remittere, quia læſio honoris ſemper cor premit.*

110 *Ità practicatur Neapoli.*

111 *Laſciuia libidinoſæ mulieris viri honeſti exiſtimationem contaminare non poteſt.*

112 *Mariti habent cauſam, & occaſionem condolendi de adulterio vxorum ob prolis incertitudinem, & etiam quia apud vulgus ſemper*

aliquid exiſtimationis, etiamſi ſint veſtij perdunt.

113 *Mariti occidentes vxores adhoc vt pœna ordinaria liberentur, debent probare adulterium.*

114 *Adulterium non probatur ex ſola inuentione vxoris cum viro in camera abſque aliquo actu Venereo.*

115 *Antonius della Vita, quia non probauit qualitatem adulterij ſufficienter ad impunitatem, fuit ob homicidium vxoris damnatus ad triremes.*

116 *Confeſſus qualificatè non poteſt condemnari in pęnam ordinariam.*

117 *Suſpicio mariti, quod vxor ſit adultera, non eximit eam occidentem à pœna ordinaria.*

118 *Mariti calor, & impetus facilè decernentis eſt reſ æuandus.*

119 *Mariti excuſantur à tanto, ſi ex lænocinio vxorum nullum lucrum recipiunt.*

Contrarium num.120.

Concilia vt num. 121.

122 *Mariti pro lænocinio vxoris ſemel admiſſo tenentur pęna ordinaria.*

123 *Si turpis quæſtus cauſa faciant.*

124 *Et cum effectu quæſtum faciant, nam ſi præter ſpem nihil lucrentur debent pęna extraordinaria plecti.*

125 *Excuſantur ab ordinaria pœna, ſi ex lænocinio non ſit ſequutus effectus nempè copula carnalis*

126 *Etiam in terminis Bullæ Sixti V.*

127 *Lænones poſſunt tollerari, ſi ſolum meretrices proſtituant.*

128 *Lex, & alia diſpoſitio loquens de lænonibus reſtringitur ſecundum Duarenum ad eos, qui ſe ingerunt ad proſtituendum Virgines, & mulieres honeſtas.*

129 *Coitus cum meretrice etiam nupta eſt impunibilis.*

130 *Ità pari ratione debet eſſe impunitum lænocinium.*

131 *Meretrices expediunt Reipublicæ ad maiora mala euitanda.*

132 *Lænones expediunt Reipublicæ ad maiora ſcandala euitanda.*

133 *Verùm dic, quod Lænones meretricum non debent euitare omnem pœnam.*

Aſſignatur ratio num.134.

135 *Fuſtigatio eſt pęna propria, & ſolita imponi lænonibus.*

136 *Lænones in Hiſpania vncti melle, & plumis veſtiti cum mitra infami flagellantur.*

137 *Et quare mitra in hoc crimine adhibeatur.*

138 *Lænones poſtquam fuſtigati ſunt debent etiam expelli tanquam peſtiferi, & nefarij homines.*

139 *Bannum imponens pœnam triremium non comprehendit mulieres.*

140 *Arbitrium reſeruatum contra lænones extendendum vſque ad mortem naturalem, quando agitur de parentibus, & maritis.*

141 *Non tamen in terminis banimentorum.*

142 *Lænones ſunt infames, à teſtimonio repelluntur, feuda amittunt.*

143 *Pacta, & conuentiones inter lænones, & puellas proſtitutas non valent.*

De Crimine lænocinij eſt text. in *auth. de lænon. in l.1.§.qui puero ff.de extraord. crim. in l.atletas §. prætor ait ff.de his qui not. infam. & in l.palam §. ſiqua ff.de ritu nuptiar. & l.lænones C.de ſpectacul.lib.11. & l.ſi lænones C. de Epiſc.aud. & in Concilio generali 6. in Trullo can. 86. & in Concilio Illiberiano can.12. & in iure nouo Pontificio in Bulla* ſa.me.Pauli IV.in *ord.* 18.& ſa.me.Sixti V.in *ord.*46. quam nouiſſimè renouauit ſa.me.Innoc.XI.& de eodē crimine
1 agunt Farin. *qu.144. per tot.* Peguer. *crim.dec.* 15. Caball. *crim.reſol.*171. Rouit. & Nouar.in *pragm.de lænon.* Paſchal. *de patr.poteſt. part.2. cap.*10. Matth. Berlich. *pract. concl.* 40. *par.* 5. Carpzou. *pract. crim. par.2. qu.71.* Gomez. *ad leges Tauri leg.* 80. *num.* 73. & 74. Garon. *ad nouas conſtit. Mediolan.lib.4. tit.6. art.33. de pœnis, & tit.15. artic.8 de meretricib. & lænon.* Scanarol. *de viſit. carcer. lib.1. §.3. cap.* 5. D. Zacchia *de Salario qu.73.per tot.* Chryſtophor. Cruſius *de indicijs delict. ſpecial.par.2. cap* 16. & *cap.*17. Ludou. Gilhauſen. *arbor. Indic.crim. cap.11.tit.20. de lænocin. per tot.* Chriſtinæus, Guttierez, Giballin. Manara *loc. relatis* à D. Sabello in *ſumma §.lænocinium num.* 1. & alij paſſim in diſcurſu citandi.

Etymologia deducitur à verbo lenire, ſiue illicere, vt ex D. Iſydoro, & Feſto inquit Don Franc. de Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib.3.cap.12. num.*1. nam lænones dicuntur eſſe quaſi conciliatores ſtupri eo, quod mentes miſerorum blandiant, & læniendo ſeducant, vt ſubdit Ramos *ibid.*

2 Eſt crimen graue, horrendum, deteſtabile, peſtiferum, & magnopere legibus exoſum, vt habetur in *d.auth.de lænonibus,* & penès Farin. *d.qu.144. num.*1. Paſchal. *d.cap.10.nu.*32. Nouar. *pragm.1.collect.2.num.*10. Scanarol. *d. cap.5. num.* 5. & *ſeqq.* & Iodoch. *pract. crim. cap.91. num.*1. Carpzou. *loc.cit. qu.71. num.*1. Maiol. *de irregular. lib.5. cap.* 41. *num.* 1. Gilhauſen. *arbor. indic.crim.cap.11. tit.20. num.*1. Cortiada *deciſ* 89. *num.* 94. Don Franc. Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib.* 3. *cap.* 12. *per tot.* & *ſignanter nu.*4.

Et eſt grauius ipſo peccato meritorio, hoc
3 eſt illo, quo quis proprio corpore quęſtum facit, vt ex Angel. Aretin. Tholoſan. Peguer. Farin. & Foller. dicit Carpzou. *loc.cit. num.*3. nam vt peccatum meritorium ſpeciale eſt, & ex vnius fœminæ libidinoſo amore naſcitur, ita lenocinium generale eſt, & plures ad ſuam libidinem explendam quęſtus gratia perducit, vt formalibus verbis dicit Iodoch. *pract.crim.cap.91.num.*2. & eſt grauius adulte-
4 rio, vt ait Farin. *d. quæſt.* 144. *num.*2. nam adulter ſolum in ſe delinquit: at lęno in ſe, & in alium, vt ex gloſ. Bart. Angel. Odofr. & alijs proſequitur Farin. *ibid.* quibus adden. Cherubin. *compend. Bullar. in 2. ſcholio* ad dictā Bullam

lam ſan.mem. Pauli IV. in *ordine* 18. & mul-
torum malorum, & homicidiorum cauſam
5 eſſe firmat Maiolus *de irregul. lib.* 5. *cap.* 41.
*num.*1. & propterea lenones ex culpabili ho-
micidio fieri irregulares, fieri infames, & ab
ordinibus quibuſcumque excludi, ex gloſa
in *cap. ſi cuius diſt.*34. & tex. in *cap. ſicut* 32.
*quæſt.*1.*aſſerit* Maiol.*ibid.*

6 Et poteſt diffiniri, ſeù potius deſcribi cum
Iodoch. *pract.crim.cap.*91. *num.*1. & Carpzou.
*pract. crim. par.*2. *quæſt.*71. *num.*1. vt ſit neſa-
rium ſcelus, quo quis ex publicis ſcortationi-
bus, ex adulterijs, ex deflorationibus, aut ex
fornicationibus ſibi quęſtum facit, non qui-
dem proprio corpore, ſed virgines, mulieres,
matronas, aliorum vxores, aut meretrices
huius quæſtus gratia ad actum venereum, aut
publicè, aut occulte pellicens, vel etiam ad
hoc priuatim domi alens, & ex eo meritorio
7 quæſtu viuens: & pluribus modis committi
inquiunt Maiol. *de irregularitate lib.*5. *cap.*14.
*num.*1. & Dominus Zacchia *de ſalario par.*2.
*quæſt.*73. *num.*1. *& ſeqq.* Seducendo ſcilicèt,
8 et corrumpendo animos, et mentes mulie-
rum, vel puerorum: præſtando domum, et
locum aptum ad committendum, ſeù tra-
ctandum carnale crimen: imo operas etiam
remotas præſtando, vt videre eſt penes
eoſdem.

Sed plura debent concurrere ad conſtituen-
dum, et formandum verum, et proprium lę-
nocinium.

Primò requiritur, quod lęnocinium ſit
9 commiſſum quęſtus, et lucri cauſa; euincitur
enim quęſtum eſſe cauſam formalem, et con-
ſtitutiuam lęnocinij, vt aduertunt Farinac.
quæſt. 144. *num.*39. Iodoch. *pract. crim. quæſt.*
91. *num.*5. Peguer. *deciſ.crim.*15.*n.*7. Monald.
*conſ.*55.*num.*21.*lib.*1. Carpzou.*d.quæſt.*71. *nu.*
36. Gilhauſen. *arb.Indic. crim. cap.*11. *tit.*20.
num. 4. Azeuedo *recopil. lib.*8. *tit.*19. *leg.* 2.
*num.*13. Menoch.*cap.*534.*num.*8. Berlich.*con-
cluſ.*40.*num.*72. *par.*5. Scappa *de iure non ſcri-
pto rub. de lęnon. num.*148. *in princ. lib.* 5. Pa-
ſchal.*de patr.poteſt.par.*2.*cap.*10. *nu.*12. et Ga-
ron.*ad nouas conſtit.Mediol.lib.*4.*tit.*6.*de pœnis
art.*33. *num.*4. Capibl. *de Baron. par.*2. *cap.*29.
*num.*3. et Dominus Lanfranch. Zacchia *de ſa-
lario d.quæſt.*73.*num.*8. qui ait, quod lęnonis
nomen non conuenit illi, qui gratis ſuas ope-
10 ras præſtat et lucrum non debet eſſe paruum,
puta teſtonum, vt dicit Ciazzius *ad defenſ.
Reor.diſcept.*36.*nu.*31. et debet præfigi ex pa-
cto, nam Vrbanitas mulieris, vel viri aliquos
teſtonos dantia non conſtituit crimen lęnoci-
nij ex ijs, quæ dicam *infra* §. 1. *num.* 23. 24.
25. 37.

Secundò requiritur, quod ex lęnocinio ſe-
11 quatur effectus, vt reprobatis Foller. Iodoch.
& Bertazolo dicunt Farinac. *dict. quæſt.* 144.
*num.*33. Caball.*crim.reſol.*171.*nu.*15. Menoch.
*dict.caſ.*534.*num.*48. Nouar.*pragmat.*1.*collect.*
7.*num.*17. *de lęnon.* Paſchal.*dict.cap.*10.*nu.*21.
Berlich. *d. concluſ.*40. *num.*75. Carpzou. *dict.
quæſt.*71.*num.*47.*& ſeqq.*

Tertiò requiritur, quod lęnocinium ſit
12 commiſſum ſaltem per duas vices, Peguer.
*d.deciſ.*15.*nu.*11. Beluiſ.*pract.crim.tit.de lænon.
num.*14. Iodoch. *eod. tit. num.* 6. Gilhauſen.
*arb.iudic.crim.cap.*11.*tit.*20.*num.*4. Franch. *de-
ciſ.*68.*num.*1.*& ſeqq.* Caball.*d.reſol.*171.*nu.*12.
13 Imò tres actus eſſe neceſſarios dicit cum Zac-
chia *de ſalario quæſt.*73.*num.*6. Carol. Ant. de
Luca in *addit.* ad Vinc.de Franch. *d. deciſ.*68.
*num.*21. & D.Sabell. *pract. vniuerſ.* §. *ruffiani
num.*4. *& in ſumma d.* §. *lęnocinium num.*1. *&* 2.

Aliqui diſtinguunt inter lænocinium fa-
14 ctum ob quęſtum, & illud factum ſine quę-
ſtu adhoc, vt *primò* caſu vnicus actus ſufficiat,
& *ſecundò* requiratur actus reiteratio.

Sed Paſchal. *de patr. poteſt. par.*2. *cap.* 10.
*num.*23. indiſtinctè vult, quod vnicus actus
15 ſiuè cum quęſtu, ſiuè ſine quęſtu non ſuffi-
ciat, & eum ſequitur de Luca ad Vinc. de
Franch. *deciſ.*68. *num.*1. At Carpzou. *pract.*
16 *crim.par.*2.*quæſt.*71. *num.*73. dicit, quod iura
generalitèr loquuntur, & lęnones indifferen-
ter, & abſque reſpectu, an ſemel, bis, vel plu-
ries deliquerint, puniri iubent: Et hanc opi-
nionem tenendam eſſe puto, dummodò con-
currant ſupradicta requiſita, quæ, vt dixi, ne-
ceſſario debent interuenire ad conſtituendum
verum lęnocinium, de quo leges loquuntur.

Quatenus tamen placeat opinio eorum, qui
reiterationem actuum exigunt poterit tunc
17 attentari, quod reiteratio non ſit conſidera-
bilis, ſi mediatio fuerit pluries adhibita vni,
eidemque viro, & mulieri, quia continuatio
18 fornicationis inter eaſdem perſonas habetur
pro vnica fornicatione, & omnes illi coitus
habentur quoad mundum prò vno, nam om-
nes ad principium reducuntur, Couar. *var.re-
ſol. cap.* 10. *num.*8. Maſtrill. *deciſ.*218. *num.* 6.
& Angel. de Caſtro *conſ.crim.diuerſ.*94. *num.*9.
*lib.*1. *in paruis*: Vnde pragmatica Regni Nea-
19 politani requirit, quod ſaltem duæ mulieres
fuerint proſtitutæ opera eiuſdem lęnonis, vt
inquit Viuius *deciſ.*183. *num.*2.

Quartò requiritur, quod proſtituta fuerit
virgo, vel alia mulier honeſta, nam ſi ſit me-
20 retrix, intrat ſolùm pœna extraordinaria, vt
ex Duareno, Menoch. Berlich. dicam infrà §.
1.*nu.*101. quibus addo D.Sabellum in *ſumma*
§. *lęnocinium nu.*2. *verſ. tria requiruntur*; *& in
pract.* §. *ruffiani num.*7.

21 Sed an comprehendantur complices? aſſir-
mant Nouar. *pragm.*1.*collect.*1.*num.*14.*tit.de
lęnon.* Caball. *crim.reſol.*171. *num.*5. Paſchal.
*d.cap.*10.*num.*19.*& ſeq.* Farin.*quæſt.*144.*num.*
30. Iodoch. *pract.crim. cap.*91. *num.*7. Berlich.
*concl.*40.*num.*71. ideò comprehenduntur illi,
22 qui arte, & fallacijs parentes, ſeù maritum
extrà domum producunt, & retinent adhoc,
vt alius commodè poſſit adulterium commit-
tere, vt dicunt Nouar. & Paſchal. *loc. citat.* &
comprehenduntur illi, qui domum ad hoc

accomodant, vt ex tex. in *l. auxilium ff. de mi-
nor. & l. qui domum ff. de adulter.* Beluiſ. & Fa-
rin. inquit Berlich. *d. concluſ.* 40. *num.* 68. & ge-
neraliter compræhenduntur omnes illi, qui
conſilio, fauore, ope, & conſenſu cooperan-
tur ad peccatum, vt ex Iodoch. Caball. Farin.
& alijs inquit Berlich. *ibid. num.* 71. intellige
tamen prædicta eſſe vera, dummodo concur-
rant requiſita, de quibus *ſupra*.
23 Et an minores compræhendantur? affirmat
Nouar. *loc. cit. num.* 9. *& ſeq.* dummodò ſint
24 doli capaces: negant verò Menoch. *caſ.* 534.
num. 3. & Berlich. *d. concl.* 40. *num.* 70. & fun-
dant ſe in tex. in *l. auxilium* §. *fin. ff. de minor.* at
Farin. *quæſt.* 144. *num.* 32. dicit non excuſari
in totum, ſed pœnam eſſe minorandam in
aliqua parte, & Paſchal. *de patria poteſt. par.* 2.
25 *cap.* 10. *num.* 22. remittit totum ad arbitrium
Iudicis, qui attentis qualitatibus facti, & cir-
cumſtantiarũ poterit, vel non excuſare mino-
rem doli capacem. Vide Matthæũ *de regim.
Regni Valent. tom.* 2. *cap.* 8. §. 8. *nu.* 194. Peguer.
crim. deciſ. 15. Picchar. in *manuduct. ad prax. par.*
3. §. 4. *num.* 77. *&* 78. & remiſſiuè ad hos Cor-
tida *deciſ.* 89. *num.* 96.

Crimen lęnocinij ſecundum Moliu. *tom.* 4.
tract. 3. *diſp.* 97. *num.* 1. & Benedict. Pereyra in
Elucidario num. 908. diuiditur in quinque
26 ſpecies, ſeu genera: in *primo*, inquiunt, ſunt,
qui circa ſuas proprias vxores lęnocinium
exercent: in *ſecundò*, qui lęnocinium exer-
cent circà fœminas, quæ in loco publico de-
gunt, participando de illarum lucro: in *tertiò*,
qui lęnocinium exercent circa eas, quæ in
domibus priuatis ſunt: in *quartò*, qui lęno-
cinium exercent circà eas, quas ipſi in ipſo-
rum domibus habent, ſiue ancillas, ſiue libe-
ras: in *quintò*, qui domum exhibent fornicari
ibi volentibus. Meliùs tamen ad propoſitum
27 fori iudicialis illud per noſtra bannimenta
diuiditur in quatuor ſpecies; *prima* eſt, quan-
28 dò committitur ab aſcendentibus in deſcen-
29 dentes, vel è contra; *ſecunda* ſpecies eſt quan-
dò committitur à coniunctis collateraliter,
30 vel aliter inter ſe attinentes; *tertia* ſpecies eſt
quandò committitur à marito in propriam
31 vxorem: *quarta* ſpecies eſt, quandò commit-
titur à perſona prorſus extranea: & licèt Im-
perator in §. *præcouizzamus auth. de lęnonibus*
has quatuor ſpecies lęnocinij quoad pœnam
32 mortis æquiparet, vt ex gloſ. Beluiſ. Plach.
Iodoch. Foller. Clar. & Tholoſ. firmat Carp-
zou. *pract. crim. par.* 2. *quæſt.* 71. *num.* 9. Berlich.
practicabil. concl. 40. *nu.* 6. *& n.* 56. *&* 59. *par.* 5.
Farinac. *quæſt.* 144. *num.* 9. Gilhauſen. *arbor. iu-
dic. crim. cap.* 11. *tit.* 20. *num.* 5. noluit enim Im-
perator *Ius ff.* in aliquo innouare circà lęno-
nes, nam cum eſſet in iure antiquo ſancita pę-
na vltimi ſupplicij *l.* 2. §. 2. *l.* 8. *l.* 29. §. 33. §. *fin.
ff. ad l. Iul. de adulter. l. ſi lęnones C. de Epiſcup.
audient. leg.* 6. *C. de ſpectacul.* eandem pœnam
vltimi ſupplicij expreſsit Imperator in *auth. de
lęnonibus*, vt intelligeretur iure antiquo ſta-
tutam lęnocinij pœnam in ſuo vigore reli-
ctam eſſe, vt conſiderat Cruſius *d. cap.* 16. *n.* 8.
& 9. & Cherub. 2. *ſcolio ad Bullam* 18. ſanct.
mem. Pauli IV. quicquid in contrarium dicat
33 D. Franc. Ramos *ad legem Iuliam, & Papiam
lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. *verſ. in diſputando tamen*,
vbi ait quod Iuſtinianus Imperator in *d. auth.
de lęnonibus* nomine nouiſſimi ſupplicij non
deſignauit mortem, ſed pœnam capitalem
exilij, vel deportationis, & adhoc ponderat
34 verba, quæ ſubſequuntur in *d. auth.* ibi *in cor-
pore ſupplicium ſuſtinebit, & à Magna hac lon-
giſſimè Ciuitate expelletur*, & ſubdit Iuſtianum
d. Auth. deſumpſiſſe ex *Nouella* Theodoſij Im-
perat. *de lęnonibus*, in qua indicitur pœna exi-
lij, vel metallis publicis addictionis; ſiquidem
eius conſideratio non poteſt ſubſiſtere, quia
Iuſtinian. *in princ. d. auth.* profitetur auxiſſe
pœnas hactenus inſtitutas ab Anteceſſoribus
35 pro hoc ſcelere, vt apparet ex verbis: *Nos au-
tem dudum poſita contra eos, qui ſic impiè agunt,
ſupplicia auximus*. Nec verba ponderata à
Ramos faciunt in contrarium, vel quia ſunt
intelligenda, vt compræhendant controuen-
tionem factam cum ſola, & nuda pactione, &
cautione ex parte mulieris data de non rece-
dendo, & ſic habent relationem ad ſolum
attentatum, vt denotant verba illa -- *Si quis
autem conſcriptionem de cætero in talibus præ-
ſumpſerit, aut fideiuſſorem acceperit, ſciat nullam
quidem ſe vtilitatem huiuſmodi fideiuſſionis, aut
conſcriptionis habere: etenim fideiuſſor quidem
obligatus non erit, conſcriptio verò omninò inua-
lida manebit, & ipſe ſicut prædiximus in corpo-
re ſupplicium ſuſtinebit, & à Magna hac longiſ-
ſimè Ciuitate expelletur*.

Vel quia, vt inquit gloſa *ibid.* verbo *expel-
letur*, ſunt intelligenda in caſu fugæ, & con-
tumaciæ delinquentis: nam ſi non inuenitur,
hoc eſt non incarceretur, ponendus eſt in
bannum: ſed inuentus punitur ad mortem.
Nihilominus hic Legislator mitiùs agendo
36 aduerſus lęnones in tribus primis ſpeciebus
æqualem pœnam triremium per quinquen-
nium quoad maſculos, & fuſtigationis, vel
exilij perpetui quoad fœminas indixit, &
contra lęnones extranearum mulierum cate-
næ infamis, & ſcutorum 200. & contra lęnas
catenæ infamis, & exilij pœnam edixit: &
quidem ità ſtatuit, non quia potuit aſſentiri
37 Gothofredo dicenti in *d. auth. de lęnonib.* num-
quam lęnones morte naturali affectos, vt Go-
thofred. ſic dicentem refert Cruſius *loc. cit.
num.* 9. ſed benè quia voluit ſe, & ſuam legem
accomodare praxi Tribunalium, nam pœna
38 vltimi ſupplicij in lænones in vſu eſſe deſijt,
vt teſtantur Clar. *quæſt.* 68. *num.* 23. Cherubin.
in *compend. Bullar. in ſcholio* 2. *ad Bullam* ſanct.
mem. Pauli IV. in *ord.* 18. qui ait quod debet
hoc mirum videri, Gilhauſen. *arb. Iudic. crim.
cap.* 11. *tit.* 0. *num.* 4. *in fine* Peguer. *crim. deciſ.*
15. *num.* 13. *&* 14. Caball. *crim. reſol.* 171. *num.*
6. *&* 7. & Cortiada *deciſ.* 89. *num.* 97. vbi di-
cit,

cit, quod lęnones fuſtigantur cum mitra, vel
banniuntur à Vicaria commiſſi delicti ad
triennium, vel quinquennium, & ſi ſit mater,
quæ facit lęnocinium in filiam, bannitur à to-
to Principatu per quinquennium, & refert
caſus penes eum ita terminatos, & deciſos, &
Caball. *loc.cit.num.9.* ait maritos, ſeù paren-
tes lęnones ex conſuetudine fuſtigari, & ad
triremes traſmitti ad tempus, vel in perpe-
tuum; & ità exequutum dicit etiam D.Sabell.
in *d.§.lęnocinium num.29.* & ideò Farin. *quæſt.*
144. num.12. dicit hodiè pœnam eſſe arbitra-
riam, & Farinacium ſic dicentem ſequitur D.
Franc.Ramos *d.cap.12.num.7.* qui plures alle-
gat concordantes, & ſignanter Vela *de pœnis*
delictor.cap.20. Guttierez *de delict. quæſt.149.*
num.14. Gomeſ. *ad leg. Tauri leg.80. num.73.*
Azeuedo *recopil.lib.8.tit.11.leg.4.& 5.*

Aſcendente, ò Deſcendente.

De hac prima ſpecie lęnocinij loquentes
Doctores exagerant eius grauitatem, dicendo
39 eſſe crimen ſceleratiſſimum, & impium, &
multò grauiùs quouis alio lænocinio, vt per
tex.in *l.mariti lænocinium §.qui quæſtum, ff. ad*
ad leg.Iul.de adult. inquiunt Caball. *crim. reſol.*
171.num.8. Farin. *qu.144.num.52.* Carpz. *d. qu.*
71.nu.6. Berlich. *d.concl.40. num.6.* & Paſchal.
de patr.poteſt.par.2.cap.16.num.2. & propterea
videtur, quod ſit mitis pœna triremium quoad
Viros, & fuſtigationis, vel exilij perpetui
quoad mulieres, nam vt dixi *ſupra* per tex. in
§.præconizzamus auth.de lænon. indicitur con-
tra eoſdem pœna vltimi ſupplicij, quod fir-
40 mant etiam vltra Doctores citatos Caball.
d.reſol.171.n.8. Garon. ad *nou.Conſtit. Mediol.*
lib.4.tit.de pœn. art.33.num.5. & Paſchal. *de*
patria poteſt.par.2.cap.10. nu.2. & Foller. *pract.*
crim.verbo quod fuit læno num.8. refert fuiſſe
41 combuſtum quemdam Patrem lænonem ſuæ
Filiæ.

Videtur tamen pœna hic ſtatuta eſſe con-
formis pœnæ, quam citra mortem ſolent
Tribunalia imponere contra Parentes læno-
nes filiarum, ſi quidem teſtatur Farin. *qu.144.*
42 *num.60.& ſeqq.* fuiſſe huiuſmodi filiarum lę-
nones quandoque fuſtigatos, quandoque poſt
fuſtigationem, vel ductionem ſuper Aſinum
fuiſſe in exilium miſſos: & quandoque vltra
fuſtigationem, vel ductionem ſuper Aſinum
fuiſſe miſſos ad triremes ad tempus, vel in
perpetuum, & citat Corrad. *rub. de lænonibus*
num.91. & Caball. *crim.reſol.171.num.8.& ſeq.*
& multos ſic tenentes referunt Berlich. *d.concl.*
40.num.4.par.5. Carpzou. *pract.crim.par.2.qu.*
71.num.7. qui hoc improbant prout improbat
43 etiam Gomez *ad l. Tauri d. l.80. num.73.* qui
dicit, quod pœna fuſtigationis pro tali nefan-
do crimine eſt prorſus irridenda.

Quæro primò, an ſit faciendum diſcrimen
inter parentes proſtituentes filiam virginem,
& eos, qui proſtituunt Viduam, vel Marita-
44 tam? Dic quod non, vt in terminis Iuris com-
munis dicunt Menoch. *de arbitr.caſ.534.nu.10.*
Peguer. *dec.15.num.16.* Berlich. *d.concl.40.n.10.*
par.5. & in terminis particularis conſtitutionis
Affl. in *Conſt.Regni par.3. rub. 45.* & Farin. *qu.*
144.num.95.

Quæro ſecundo, an ſit faciendum diſcri-
men inter proſtituentes filias naturales tan-
tùm, & proſtituentes eas, quæ ſunt legitimæ,
& naturales? Dic pariter, quod non cum Me-
45 noch. *d.caſ.534.num.9.* Afflict. *d.rub.45.* Farin.
d.qu.144.num.64. Berlich. *d. concl.40. num.11.*
& Peguer. *d.deciſ.15. num.16.* qui reddit ratio-
nem, quia filiã naturalis ita ſanguine coniun-
cta eſt parentibus, ſicut legitimè nata, & etiam
quia parentes propter reuerentiam, quam eis
naturales filij præſtare tenentur *l. parentes ff.de*
in ius vocan. debent tueri, & conſeruare filia-
rum naturalium honeſtatem.

Quæro tertiò, an ſaltem ſit faciendum diſ-
crimen inter proſtituentes filias fœminas, &
eos, qui proſtituunt maſculos? Dic, quod
46 quando proſtituunt maſculos ad muliebria
patiendum, debent ipſi parentes, ſicut omnes
alij lænones vltimo ſupplicio puniri iuxta tex.
in *l.1.§.fin.ff.de var.& extraordin.crim.* Caball.
reſol.284.per tot. quãdo verò nõ proſtituunt ad
patiendum, ſed benè ad agendum cum aliqua
47 muliere, debent pœna bannimentorum puni-
ri, quia iſto caſu intrat lænocinium, quod ha-
bet locum, ſiue fiat ad inſtantiam Viri, ſiuè ad
Inſtantiam mulieris, vt de ſe patet, & quidem
aggrauatum ex qualitate paternitatis, quia
tàm filiarum, quàm filiorum honeſtatem tue-
ri tenentur, vt innuit Peguer *d.dec.15.num.16.*
quod ſi non inducant eos ad peccandum, ſed
48 conniuentibus oculis permittunt, filios ſcorta-
ri, vel tollerant, quod cum ancillis concubant,
& tunc non tenentur pœna bannimentorum,
ſed alia extraordinaria, vt aduertit Carpzou.
pract.crim.par.2.qu.71. num.14.& ſeqq. vbi re-
49 fert matri permittenti filium cum ancillis
concubere, fuiſſe indictam relegationem ad
tempus, & faciunt quæ dictam *inferius n.31.*

Quæro quarto, an Parentes poſſint aliquo
50 modo excuſari à pœna? dic quod nunquam
in totum excuſantur, ſed benè à pœna ordi-
naria Iuris communis, ſeu ab illa in banni-
mentis ſtatuta eximuntur in pluribus ca-
ſibus.

Primo quando non quæſtus cauſa, ſed ex
51 aliqua leuitate filias proſtituunt, vt per tex. in
auth.de lænonib. Menoch. & Farin. dicit Berlich.
pract.concl.40.nu.16.& 17.par.5. qui ait, quod
in dubio non ex leuitate, ſed quæſtus cauſa
52 proſtitutæ cenſentur, quia in dubio lænocinia
quæſtuaria præſumuntur, ad tex. in *l. atletas*
§.ait Prætor.ff.de his, qui not.infam. & in l. pa-
lam §. lænocinium ff. de ritu nupt. & hoc eſt ve-
rum etiam quando Parens proſtituit ex cauſa
53 quæſtus, ſed præter ſpem nihil prorſus lucra-
tus inde fuit, prout deciſum refert Carpzou.

dict.

dict. quaſt.71.num.52.qui loquitur in terminis
conſtitutionis requirentis lucrum, & effectum
lucri.

Secundò quando non fuit ſequutus effe-
54 ctus, nempè copula carnalis, puta, quia fi-
liam ſollicitauerint ad ſtuprum, ſed inducere
eam non potuerint ad peccatum, ratione
enim euentus, & effectus non ſequuti debent
excuſari, vt per tex. in l.1.§.qui Puero ff. de
extraord.crim. & Farin.Corrad.Afflict. Foller.
Menoch.& Caball.inquit Carpzou. dict. q.71.
num. 47. ſiquidem de generali conſuetudine
conatus hodie non punitur, vt pluribus cita-
tis Doctoribus ratiocinatur Carpzou.ibidem
num. 48.

Tertiò quando ſemel tantum lænocinium
55 in filiam fecerint; etenim requiritur, quod
56 ſaltem per duas vices hoc fecerint Peguer.
crim.dec.15.num.11. Vinc.de Franc.dec.68. n.7.
& Caball.crim.reſol.c.71.num.12. imò tres actus
neceſſarios eſſe autumit cum Zacchia de ſala-
rio q.63.Carol.Ant.de Luca ad Vinc.de Franc.
dict.deciſ.68.num.2.& D.Sabell. pract. vniuer-
ſal.§.ruffiani num.4. Verum contrarium, quod
57 ſcilicet ſufficiat vnicus actus, volunt Berlich.
dict.concl.40.num.77. part.5.Carpzou. dict.qu.
71. num. 73. Rebuff. in leg.lænones Cod. de ſpe-
ctacul.lib.11.

58 Et hæc contraria opinio eſt verior, vt dixi
in principio huius capit. num 16.præſertim con-
tra parentes lænones, vt explicat Garon.ad
nouas Conſtit.Mediol.lib.4. tit.15. de meretricib.
& lænon.art.8.num.8.num.6.& Carpzou. d.qu.
71.num.19.& 20.vbi, quod non reperitur iure
cautum, quod in parentibus requiratur reite-
ratio actuum.

59 Quarto quando Parentes ſolùm conſenſerint
filiæ vltro ſe proſtituenti, etenim iſto caſu ſi-
cut non intrat propriè nomen lænocinij, ità
nec pœna vindicat ſibi locum, vt notant Af-
flict.Conſtit.Regni lib.3.rub.45.num.3.Menoch.
caſ.534.num.12.Farin.qu. 144.num.68. Otero
par.3.diſput.Iur.qu.6.num.6. & his relatis Ga-
ron.ad nouas Conſtit.Mediol.lib.4.tit.6.de pœnis
art.33.num. 3. addo Paſchal. de patria poteſtat.
part.2.cap.10.num.7.Salyc.in l. crimen.num.3.
Cod.ad leg.Iul.de adulter.Berlich.dict.concl.40.
num.19.par.5.nam minùs eſt conſentire forni-
cationi filiæ, quam recipere pecuniam pro
tradenda filia ad luxuriandum, vt benè aduer-
tit Afflict.d.num.3.& ſequitur Farin. d.num.68.
60 Quod eſt verum, ſi parentes nulla recepta
pecunia conſentiant, alias ſecus, vt explicat
Farin.loc.cit. num.58.& allegat Afflict.& Me-
noch. vigore tamen bannimentorum contra-
rium dicendum eſſe videtur, quia expreſsè ca-
uetur, quod in Conſtitutionem incidant, ſi ſo-
lùm conſenſerint, ibi facendo, ò acconſentendo:
Sed ſupplet addendo verba mediante pecunia,
61 ſiquidem bannimenta in locutione, & oratio-
ne obſcura debent recipere interpretatio-
nem, quam recipit Ius commune vulgatis Iu-

62 Quinto quando Parentes fame oppreſſi fi-
lias proſtituerunt, videntur enim coacti, & in-
uiti ad talem crudelem actum acceſſiſſe, di-
cente Petrarca in eis rithmis.

El' Pouerel digiuno
Viene ad atto tal' hor, che in altro ſtato
In altrui hauria biaſmato.

ideò excuſandos aſſerunt Menoch. caſ. 534.
num.14. Farinac. quæſt:144. num.67. Paſchal.
de patria poteſtat. part. 2. cap.10. num.6. No-
uar. pragmatic. 1. collect. 2. num. 20. tit. de
lænon.

63 At contrarium volunt Peguer. crim. dec.15.
num.16. in addit. Lucas de Penna in l. lænones
num.7.Cod.de ſpectacul. lib.11. & ſequitur Ga-
ron. d.art.33.num.4.ſed iſte potiùs rationem,
quam dictum affirmantium improbat, etenim
cum præfati Doctores dicant excuſari ęquè ac
excuſatur is, qui ob neceſſitatem furatur, reſ-
pondet illationem eſſe valdè diſſimilem, quia
res penes diuitem exiſtens efficitur communis
64 cum illo egeno ob obligationem, quam ha-
bet diues, ſubueniendi egeno, & concludit
excuſari debere potiùs, quia ceſſat ratio, quæ
facit, vt proſtitutio dicatur lænocinium, quæ-
ſtus nimirum proſequutio, ſi enim id facit ne-
ceſſitate cogente, ceſſat voluntas faciendi quę-
ſtum, & rationem Garoni eſſe magis pro-
priam, euincitur ex regula, quod ad conſti-
65 tuendam qualitatem lænocinij, neceſſaria ſit
præfixio, & auiditas lucri, & vt vtar præciſis
verbis aliquorum Doctorum, requiritur, quod
proſtituens ex eius vita nefaria, & auaritia
quæſtum huiuſmodi faciat, vt inquit Iodoch.
pract.crim.quæſt.91.num.5.Peguer. dec.15. n.12.
Farin.qu.144.num.17.Beluiſ.pract.crim.tit. de
lænoc.num.14. Scappa de iure non ſcripto rub.de
lenon. cap. 148. in princip. lib. 1. Franc. Mo-
nald. conſil. 55. num. 21. lib. 1. quem ſupra
retuli.

66 Alij conciliant has diſſidentes inter ſe opi-
niones, dicendo, quod opinio affirmatiua
procedat, quando parentes ſunt verè fame
opreſſi, hoc eſt quando laborant inopia, & ne-
ceſſitate præciſa: opinio verò negatiua proce-
dat, quando parentes ſunt ſolum pauperes,
Menoch.de arbitr. caſ.534.num. 14. Farin. dict.
quæſt.144. num.67. Vin. deciſ.454. & Menoch.
ibid.explicat, quæ in propoſito dicatur pau-
67 pertas, & quæ neceſſitas, & hoc idem expli-
cat paucis verbis argutiſſimus Martialis lib.11.
Epigram. 33.

Nec toga, nec focus, nec tritus cimice
lectus.
Nec tibi de bibula ſarta palude teges.
Nec puer, aut ſenior, nulla eſt ancilla, nec
infans.
Nec ſera, nec clauis, nec canis, atque
calix.
Tu tamen affectas Neſtor dici, atque vi-
deri
Pauper, & in Populo, quæris habere lo-

Men-

Mentiris, vanoque tibi blandiris honore.
Non eſt paupertas, Neſtor, habere nihil.

68 Sed contra hanc conciliationem inſurgit
nouiſſimè Berlich. *pract.concl.40.num.21.par.*
5.& tenet abſolute, quod parentibus non li-
cet ob paupertatem, & nec ob inopiam, &
neceſſitatem filias proſtituere, & allegat le-
ges, & rationes magna conſideratione di-
gnas, quas poteris videre in facti contin-
gentia.

69 Non tamen recedas à concluſione firmata
*ſupra n.50.*nempè quod excuſetur à tanto, ſed
non à toto, quod vult.etiam D.Sabell.in *ſum-
ma §.lænocinium num.2.*

Fratello, Sorella, Zio, ò Zia.

Agitur hic de ſecunda ſpecie lænocinij,
nempè de illo, quod committitur à perſonis
collateraliter inter ſe coniunctis, & de Iure
communi tales lænones, qui proſtituunt co-
niunctas, & conſanguineas, debent vltimo
70 ſupplicio puniri, vt de fratre proſtituente ſo-
rorem, dicunt Caball. *crim.reſolut.171.num.8.
verſ.aut frater*, Farin. *qu.144. num.58.* Berlich.
pract.concl.40.num.13.par.5.& de patruo, ſeu
amita, qui habentur loco Parentum firmant
Caball.*d.reſolut.171.num.8.* Berlich. *loc. citat.
num.15.*

At hoc nimis durum videtur Carpzouio
*pract.crim.par.2.qu.71.num.46.*dicenti, quod
71 nullibi reperitur conſtituta pœna mortis in
lænones, ſeù lænas cognatas, & ſanguine ſibi
coniunctas perſonas aliorum libidinibus pro-
72 ſtituentes, & hec aſſertio poteſt eſſe vera in
terminis conſtitutionum Germaniæ: non verò
in terminis Iuris communis, quo etiam extra-
nei pœna mortis plecti debent, vt ex gloſ.
Beluiſ. Plach. Iodoch. Foller eodemque Car-
pzou.Berlich.Farinac. & alijs dixi in §. *ante-
cedenti*.

Vnde non poſſunt lænones in hac ſpecie
contenti effugere pęnas in bannimentis ſtatu-
tas, cum, vt dixi *ſupra* Legislator quoad
pœnam æquiparauerit hunc caſum alijs re-
cenſitis.

Aduertendum tamen, quod excuſationes
ponderatæ ad fauorem Aſcendentium, & de-
ſcendentium eo magis procedunt ad fauo-
rem lænonum, de quibus in *iſto* §. agitur,
ad text. in *auth. multò magis Cod. de Sacroſ.
Eccleſ.*

Marito.

Lænocinium, quod committitur à marito,
conſtituit tertiam ſpeciem huius criminis, &
73 dicitur eſſe omnium turpiſſimum, vt ex *leg.
mercalem C.de condit.ob turp.cauſ.* Butrig. Fol-
ler.Caball.Ricciull. inquit Scannarol. *de viſit.
ca cer.lib.1.§.3.cap.5.num.11.* Maiol. *de irregul.*
74 *lib.5. cap.41. num.2.* & grauius eſſe extraneo-
rum lænocinijs, ex *l. mariti lænocinium §. qui
quæſtum ff.ad leg.Iul.de adult.* & ex gloſ. Add.
ad Butrig. Odofr. Beluiſ. Foller. & Caball. in-
quit Farinac.*quæſt.144.nu.69.* & grauiſſimum,
75 ac nefandum ſcelus eſſe affirmat Paſchal. *de
patria poteſt.part. 2.cap.10.num.8.*ob rationem,
quia maritus, qui debet Vxori præeſſe, &
eam bonis moribus inſtruere, eiuſdem caſtita-
tis, & proprij honoris deſtructor efficitur, vt
proſequitur Paſchal. *ibidem*, Propterea de
76 Iure debet vltimo ſupplicio plecti iuxtà text.
in auth.de lænon.§.præcon:zzamus Caball.*crim.
reſol.171.num.4.& 8.*Farinac.*qu.144. num. 71.*
Menoch. *caſ.534.num.21.*Berlich. *pract. concl.
40.num.25.par.5.*Carpzou. *pract.crim. part.2.
qu.71.num.11.*Matthæù *de regim. Regni Valent.
part.2.cap.8.§.8.num.196.*

At ſicut omnes Doctores conſentiunt pœ-
nam eſſe de Iure capitalem, ità quoque con-
77 ſentiunt omnes propter frequentiam huiuſ-
modi delictorum pœnam capitalem eſſe ho-
diè reſtrictam in locis, in quibus à Statutis
non eſt impoſita certa pæna, ad arbitrariam
fuſtigationis, exilij, & etiam triremium, vt ex
Iodoch.Clar.Menoch.Caball. Farin. Ricciull.
aduertit Scanarol.*loc.cit. num.15.*& hanc con-
ſuetudinem diuerſorum locorum referunt
etiam Berlich. *d. concluſ.40. num.27. & ſeqq.*
Carpzou. *d.qu.71.num.13.* Cortiada *deciſ. 89.
num.97.*Matthæù *de regim. Regni Valent.par.2.
cap.8.§.8.nu.195.& ſeqq.*Nonar. *pragm.1.col.
lect.2. num.8. tit. de lænon.* & Garon. *ad nouas
Conſtit.Mediol.lib.4.tit.6.de penis art. 33. nu.5.
& eod.lib.4. tit.15. de meretricib. & lænon.art.*
78 *8.num.6.* vbi refert, quod fuit condemnatus
quidam Io: Antonius appellatus il Romano,
vt mitratus publicè ab vxore fuſtigaretur, mox
ad triremes per decimum tranſmitteretur, &
finito tempore exularet à Dominio, ex eo
quia proſtituerat cuidam Io: Baptiſtæ Moder-
no propriam Vxorem, ſæpiùs paſſus fuerat ab
eo mulierem cognoſci ſe aſtante, vidente, &
inſimul in eodem lecto cubante, & D. Sabell.
in *ſumma §.lænocinium nu.2.verſ.quod maritum*:
caſum ſimilem, ſed non adeò circumſtan-
tiatum, occurſum Florentiæ refert, & teſtatur
maritum fuiſſe condemnatum ad fuſtigatio-
nem cum mitra ſuper Aſino, & inſcriptione
viſibili cauſam indicante, ac ad triremes per
quinquennium, & dicit, quod eiſdem pænis
fuit cōdemnatus alius maritus de anno 1666.
Ioſeph. Ricc. *de public. iudic. in ſpecie qu. 49.
num.6.*ait, quod in Regno Siciliæ lænones fu-
79 ſtigantur, & in exilium mittuntur, & ſi ſit ma-
ritus ducitur ſuper Aſinum verſa facie ad
caudam, & aſinus ducitur ab Vxore, quod
80 practicari etiam Pariſijs referunt Berlinc.*dict.
concl.40.num.28.*& Carpzou. *d. quæſt.71. num.
13.*& in Regno Valentiæ maritus, & Vxor am-
bo fuſtigantur, ſed maritus, dum fuſtigatur,
incedit coronatus cum inſignijs ignominiæ,
nempè cornibus capiti impoſitis, tintinna-
bulis

Digitized by Google

bulis plenis, vt refert Matthæū *loco cit. num. 195. qui num. 196.* exclamat contra hanc con-
81 ſuetudinem, dicendo, quod pœna ignominioſa Viris probis eſt maior pœna capitali; ſed apud hos lænones coniugum, qui æquo
82 animo turpitudinem ferunt, non pœna, ſed gloria facinoris dici debet, & in hoc concordat Gomez *ad leg. Tauri leg. 80.num.73. in fine* dicens, quod pœna fuſtigationis eſt irridenda pro tali nefando crimine, & pœnam mortis eſſe marito imponendam, aſſerit *ibidem*, Sed exclamario, & exageratio Doctorum nihil prodeſt, quando videmus, quod eriā Prin-
83 cipum Conſtitutiones imponentes pœnam vltimi ſupplicij in praxi non recipiuntur, vt *de conſtit.* ſan.mem.Sixti V.*in ordin.46.* teſtatur Scanarol.*de viſit.carcer.lib.1.§.3.cap.5.num.20.*
84 ob rationem, quam ex Petro Matthæi in Vita Seiani refert *ibid.num.16.*ibi -- *il numero de gl' adulteri moderò il rigore della legge Iulia, perche ſe ella foſſe ſtata capitale, ſi ſarebbono deſolate le famiglie*; & ex hac ratione penes ingenioſiſſimum Boccalinum in *ſecretaria fol.mihi 83.* fingitur Apollinem monuiſſe Seleucum Regem Sorię,vt reuocaret legē contra adulteros prolatam ibi -- *Volendo Voſtra Maeſtà praticare la intimata ſopra gl' Adulteri, ſarà couſtretta di far cauare gl'occhi à poco men, che tutti i ſuoi ſudditi.*

Hinc Legiſlator accommodando ſe temporum moribus rigorem iuris communis temperauit eriam in lenocinio maritorum, vt diximus *ſuprà*: eo vel maximè quia Dei munere inter Catholicos hoc rarò contingit.

Et pœna triremium debent puniri mariti non ſolùm, quandò inducunt vxores ad ſe
85 proſtituendum, ſed etiam quando vxores adulterari patiuntur Farin.*quæſt.144.num.82.* qui citat tex.& gloſ.in *l.1.§.lenocinij ff.ad leg. Iul.de adult.* & Tholoſ.*ſintagm.Iur.lib.36. cap. 11.num.9.* ſequitur Carpzou. *d.quæſt.71. num. 23.* qui *num.28.* ait, idem eſſe, quod quis permittar proſtitui, & ipſemet proſtituat, & hoc idem dicit D.Sabell.*loco proximè citato.*

86 Ideò qui fingunt dormire, vt faciebat Gippius, & Galba, de quibus facit mentionem Paſchal. *de patria poteſt. par.2. cap.10. num.9.* nullo modo poſſunt effugere pœnam, vt inquiunt Paſchal. *loc.cit.*Menoch. *caſ.534.num. 26.*Farin.*d.quæſt. 144.num 82.* Carpzou. *dict. quæſt. 71. num. 24.* Berlich. *dict. concluſ. 40. num. 42.*

87 Prout nec nomen, & nec pęnam lenocinij effugere poſſunt illi, qui retinent domi adulterum, ſeù admittunt iuuenes in domum, in qua habitant cum vxoribus & illos permittunt conuerſari, & remanere ſolos in camera cum vxore,vt exemplificat Farin. *loc.cit. num. 83.* Berlich.*d.concl.40.num.44.& 45.*

88 Et nec illi, qui permittunt, quod aliquis conuerſetur,& cum vxore ſolus remaneat ſub prætextu negotiorum, quæ ipſe maritus poterat expedire, nam vt dicit Martialis *lib.5. epigr.62.*

Criſpulus iſte quis eſt, vxori ſemper adhæret,
Qui,Mariane, tuæ? Criſpulus iſte quis eſt?
Neſcio quid Dominæ teneram qui garrit in aurem,
Et ſellam cubito dexteriore premit.
Per cuius digitos currit leuis annulus omnes:
Crura gerit nullo qui violata pilo.
Nec mihi reſpondes? Vxoris res agit, inquis
Iſte meæ: ſanè certus, & aſper homo eſt.
Procuratorem vultu, qui præferat ipſo:
Acrior hoc Chius non erit Aufidius.
O quam dignus eras alapis, Mariane, latini
Te ſucceſſurum credo ego Panniculo.
Res vxoris agit, res nullas Criſpulus iſte
Res non vxoris, res agit iſte tuas.

Aduertendum tamen, quod affinitas, con-
89 ſanguinitas, & amicitia intrinſeca poteſt eſſe in cauſa, vt maritus ſit, & debeat eſſe in bona fide, & conſequenter debeat excuſari, vt dicunt Farin. *d. quæſt.144. num.83.* & Berlich.*d.concluſ.40. nu.45.* quælibet enim obumbratio ſcientiæ, & complicitatis eximit ma-
90 ritum ab omni pœna etiam extraordinaria lænocinij,vt per tex.in *l.mariti verſ. tunc autem puniendus, & §.quæſitum verſ. quod ſi patiatur ff.ad leg.Iul.de adult.*Farin.*quæſt.144. num.89. & ſeq.*Berber. in *pract.par.1. rub.2. num.17. & 18.* dicit Berlich.*d.concl.40.num.54.*

Et in omnem caſum cum talis ſcientia, &
91 cōplicitas habeatur ſolum præſumptiuè, nunquam poteſt dici ſufficiens ad imponendam pœnam, vt pluribus citatis innuit Farin. *dict. quæſt.144.num.92.*& ego poſſum teſtari,quod tempore, quo fui Procurator Pauperum, & Iudex Eminentiſſimi Vicarij in Vrbe, nunquam vidi fuiſſe condemnatos, ſed tantum torturæ ſuppoſitos huius farinæ homines.

Quæro primò, an comprehendantur illi
92 mariti, qui ſciunt vxores ſe proſtituere, nihilominus retinent abſque vindicta facti, vel iuris? affirmant Peguer.*deciſ.crim.15.num.8.* Paſchal.*de patria poteſt. par.2. cap.10. num.10. in fine* Ioſeph Ricc. *de publ. iudic. in ſpecie qu. 49.num.3.* et Farinac.*quæſt.144. num.84.* Sed
93 vide benè declarantes Foller. *pract.crim.verbo item fuit leno num.26.& ſeq.* Farin. *loc.cit.nu. 88.& ſeqq.*Berlich.*d.concl.40.num.35.& ſeqq. & ſignantèr num.40.*Carpzou. *pract.crim. par. 2. quæſt.71. num.31. & ſeqq.* et Ioſeph Ricc. *dict.num.3.* qui dicit, regulam prędictam non
94 procedere in marito Catholico, qui tenetur retribuere bonum pro malo, ſed vel iocatur,
95 vel ironicè loquitur, etenim Chriſtianus non debet diſſimulare in materia peccati, ſed renetur obuiare etiam dicendo Eccleſiæ, iuxtà Sacroſ. Euangelij proloquium. Crederem tamen ommiſſis diſtinctionibus alijs per Doctores traditis in hac facti ſpecie, quod ſi
96 adulterium vxoris non ſit manifeſtum, nihilque de eo certi habeatur in ore, et notitia vulgi præter incertam ſuſpicionem, et rumoruſculum popularem, quem maritus facilè ſua prudentia, et probitate tueri poteſt, & te-

& tegere, tunc maritus retinens vxorem, & cum ea cohabitans non poteſt condemnari de diſſimulato vxoris adulterio, vt per tex.in *leg. ſine metu Cod.ad leg. Iul. de adulter.* docet formalibus verbis Iodoch. *pract.crim. cap.90. num.3.* Subdens quod ſingulis à naturæ recto dictamine inſitum eſt, vt domeſticorum, atque ideò vxoris propriæ vitia tegant, & probitatem tueantur ſicubi poſſunt, & valent. Si verò adulterium ſit adeò manifeſtum, vt celari, & tergiuerſari nequeat, tunc maritus retinendo vxorem, & cum ea cohabitans cenſetur eſſe in dolo, & debet tanquam læno puniri, vt inquit Iodoch. *d.cap.90. num.1. & 2.* Farin. *quæſt.143. num.27.* Sanchez *de matrim.lib.10.tit.de diuort.diſp.5.num.5.* Matthęù *de regim.Regni Valent.par.2.cap.8.§.8. nu.194.*
97 ideò maritus ſi vult euitare pœnam, & notam, ac maculam lænocinij, debet contrà vxorem, & adulterum inſtare coram Iudice, vel ſaltem debet ipſum Iudicem conſulere, ità enim minùs peccabit, & tutior erit à permiſſi adulterij crimine, iuxtà monitum Iodoch. *d. cap.90. num.4.* Et quia multi conuolant ad
98 vindictam facti, ex quo deriderentur à Iudicibus, & alijs, quando iudicialiter conquererentur de vxore in materia adulterij, vt ex Paulo de Caſtro, Tiraquell. Boer. Bolognin. Bertrand. Soccin. Menoch. Farin. & Caball. inquit Matthæù *de re crim. contron. 12.num.26. & in tract.de regim.Regn. Valent. par.2. cap.8. §.8.num.193.* dicens quod malitia humana vi-
99 liſſimum, ridiculum, & infamem virum reputare aſſuefacta eſt, quem non ſe proprijs manibus de adultero, & vxore vindicantem, ſed apud Iudicem conquerentem aſpicit, & hoc idem dicunt etiam Gram. *decíſ. 23.num.1. & decíſ.98. num.2.* & Peguer. *decíſ.78. num.23.*
100 *&* 42. Conſulo, quod abſtineant à dicta vindicta facti, quia occidere adulterantem
101 mulierem de iure permittitur ſoli Patri, vt eſt tex.in *l.Patri ff.ad leg. Iul. de adult.* ibi *nemo alius ex Parentibus idem iure faciet*: & hoc quidem patri permittitur non ſolùm ob poteſtatem, quam habet in filiam, ſed etiam quia ius præſumit, quod Pater ſemper diſcretè vtatur hac auctoritate in filiam, vt expreſsè prò ratione dicit text. in *l. nec in ea in fine ff.eod. tit.* ibi *quia plerumque pietas paterni nominis conſilium pro liberis capit*: hinc Docto-
102 res eliciunt, vt diffusè dixi in *lib.1.* non licere fratri occidere ſororem adulteram gloſ. & Alberic. in *l.quod ait lex ff.de adulter.* Decian. *tract. crim. lib.9. cap.15. num.18.* Farin.*quæſt. 121.num.48.* Sanfęl.*decíſ.264. num.3.* Paſchal. *de patr.poteſt.par.1.cap.5.num.20.* Franc.Maria Pratus in *addit.* ad Muſcatell. *tit. de adulter. verſ.ſecunda occurrit quæſtio*: & nec licere ma-
103 rito occidere vxorem adulteram pluribus iuribus, & autoritatibus oſtendit Farin.*quæſt. 121. num. 111. & conſ. 141. per tot. lib.2.* excu-
104 ſantur tamen à pœna ordinaria, ſi repertos in ipſa turpitudine occiderint, quia non poteſt negari, quin tunc dicerentur iuſto dolore moti ad delinquendum iuxtà tex. in *leg. adulterium §. Imperatores ff. de adulter.* ſemper
105 enim delinquens inconſulto iræ calore, & ſubita animi commotione debet mitius puniri, vt eſt tex.in *d.§.Imperatores, & in l.Gracchus in fine C.de adult.* & ità in terminis noſtris ait Paſchal. *d.cap. 5. num.21.* & quod debeat tantum exilij pœna puniri, firmat Sanfęl. *d. decíſ.264. num.4.* Vndè ſi maritus occidat ex interuallo, non effugiet pœnam ordina-
106 riam, vt ex Clar. Tholoſ. & alijs dicit Farin. *d. quæſt.121. num.111.* & diffuſiùs *d. conſ. 141.* vbi omnes ferè Doctores de hac materia loquentes expendit: ſi verò incontinenti,
107 & in ipſa turpitudine repertos occidat incurret in pœnam extraordinariam, & ſic quocumque modo occidat erit ſubiectus pœnæ, vt ſatis appoſitè conſiderat etiam Matthæù *de regim. Regn.Valent. par.2. cap.8. §.8. num.193.* vbi commiſeratur maritorum con-
108 ditionem, & medelam aliquam adhiberi deſiderat, dicendo, quod debet læniri pœna maritis, vel pœna grauior irrogari non ſolum adulteris, verùm ſimile crimen attentantibus, ne remedio careat grauiſſimum ſcelus, per quod ſacra, diuinaque iura læſa conſpiciuntur: & hinc fatetur Farin. *d.conſ.141. in fine, & quæſt.121. num.118.* quod Princeps
109 propter occiſoris honorem, & iuſtum dolorem, qui ſemper cor præmit, poterit moueri ad eximendum à pœna ordinaria maritum
110 ex interuallo vxorem occidentem, & ità practicare Sac. Concil.Neapol.teſtatur Gizzarell. *decíſ. 18.* quamuis enim libidinoſæ
111 mulieris laſciuia viri honeſti exiſtimationem, & integritatem contaminare non poſſit, niſi vir ad vxoris turpitudines libens, volenſque conniueat, vt ex Iacob.Martin. *quæſt. illuſtr.diſp.4.quæſt.vlt.cent.6.* aduertit Beſold. Theſaur.*pract.adauct.litt.C. §.62. verbo cornutus fol. mihi* 180. nihilominus mariti habent cauſam, & occaſionem ſemper condolendi,
112 & cóquerendi tum ob prolis incertitudinem, quæ ex adulterio Vxoris reſultat, quod moleſtum, & intollerabile reputat ex Ganauero *conſ.4.num.14.* Matthæù *de regim.Regni Valent. par.2.cap.8.§.8.num.191.* tùm etiam quia apud vulgus ſemper aliquid exiſtimationis, etiamſi ſint neſcij ammittunt, vt ex Troiano Boccalino *lib.1. ragnaglio 70.* proſequitur *ibid.* Mattheù *num.192.* ibi *le maritate con gl' adulterij loro col pugnale d'vn'eterna infamia vccideuano i mariti, e vituperauano i proprij figlioli*.

Vlterius debent à vindicta facti abſtinere etiam quia cum difficultate poterit probari
113 adulterium cum probationibus, quales requiruntur ad excuſandum occiſores, vt videre eſt pœnes Thob.Non. *conſ.109.* Bertazol. *conſ.crim.41.& conſ.434.* & Farin. *d.quæſt.121. num.41.& ſeqq.* qui ait ſolam inuentionem
114 in camera abſque aliquo actu Venereo non ſufficere, & refert Sanfęl. *decíſ.226. num.9.*

verſ. fuit poſtmodum, quod Antonins della Vi-
115 ta, qui faſſus fuerat occidiſſe vxorem, &
adulterum repertos in fragrantia adulterij,
fuit damnatus ad triremes, ex eo quia Domi-
ni Indices non habuerunt qualitatem adulte-
rij ſufficienter ad impunitatem probatam,
& poteſt etiam dici, quod non fuit punitus
vltimo ſupplicio ex eo, quia confeſſio qualifi-
116 cata hoc non permittebat iuxta Doctrinam
Farin. *qu.81. num.557.* & Franch. *deciſ. 556.*

Siquidem non debet exiſtimari ſufficiens
117 ſuſpicio mariti, vt pluribus firmat Sanfel.
deciſ.337. per tot. lib.3. & Paſchal. *de patr. Po-
teſt. par.1. cap.5. num.36.* & euincitur apertè
ex text. in *l. nec in ea ff. de adult.* ibi — *pietas
paterni nominis conſilium pro liberis capit, ca-*
118 *terum mariti, & calor, & impetus facilè de-
cernentis*, vt eſt in textu meo, ſeù vt habetur in
alijs, *facilè ſauientis fuit refrænandus*.

Quæro ſecundò, an cadat excuſatio ad fa-
uorem maritorum? dic quod ſicut Parentes,
ita, & mariti non poſſunt in totum excuſari,
ſed benè excuſantur in parte.

Primò quando proſtituunt Vxores, ſed
119 nullum lucrum indè recipiunt, per tex. in
*l. ea lege §. lænocinij, & l. qui domum, & l. ma-
riti §. plectitur ff. ad leg. Iul. de adult. l. auxilium
§. vltimo ff. de minor.* inquiunt Farinac. *q.144.
num.78. & ſeqq. & num.95. & ſeqq.* Berlich.
pract. conclu.40. num.48. & 49. Carpzou. *pract.
crim. par.2. qu.71. num. 36. & ſeq.* & alij per
120 eos citati; & quamuis gloſa relata ab Aze-
uedo *recopil. lib.8. tit.19. leg.2. num.8.* & Pe-
guer. *deciſ.15. num. 7.* dicat quod maritus te-
netur de lænocinio pœna ordinaria, etiamſi
quæſtum non faciat, quando ipſe inducit v-
xorem ad peccandum, nihilominus non eſt re-
151 cedendum à dicta limitatione, niſi, vt ad-
uertit Farin. *qu.144. num.40.* maritus pluries
hoc crimen ſinè quæſtu reiterauerit, ad gloſ.
in *l. palam §. non ignoſcendum verbo proſtituunt
ff. de ritu nuptiar.*

Nec facit replicatio, quod maritus ſemel
122 tantùm vxorem proſtituens debet pœna or-
dinaria puniri tex. & gloſ. in *l. mariti §. qui
quæſtum ff. de adult.* Farin. *quæſt.144. num.36.*
Peguer. *deciſ.15. num.6.* Franch. *deciſ.68. n.7.*
Menoch. *caſ.534. num.24.* Caball. *crim. reſol.
271. n.13.* Couar. *in epith. de ſponſal. par.2. c.8.
§.11. num.5.* & his relatis Berlich. *d. concl.40.
num. 34.* ſequitur Riccius ad Vinc. de Franch.
d. deciſ.68. circ. med. D. Zacchia *de ſalario qu.
73. num.10.* quia hæc aſſertio procedit ſolum
123 in caſu, quo turpis quæſtus cauſa hoc faciat
iuxta doctrinam Farin. Berlich. & Carpzou.
locis citatis, & manifeſtiſſimè euincitur ex tex.
in *l.2. §. lænocinij ff. ad leg. Iul. de adulter. & in
d. l. mariti §. qui quæſtum ff. eod. tit.* vbi Marcel-
lus ſtatuit, eum non mediocriter delinquere,
qui lænocinium in vxorem exercuit quęſtum
ex adulterio dictæ vxoris faciendo: licet enim
in odium mariti debeant exaſperari leges, &
pœnæ; attamen non debent ad hoc cumulari
ſpecialia contra tot Doctorum claſſicorum
placita, imò contra ſenſum, mentem, & for-
ſan litteram textuum mox citatorum, & etiam
contra practicam Tribunalium, referente
Carpzou. *d. qu.71. num.52.* quod quidam ma-
124 ritus, qui vxorem proſtituit turpis quæſtus
cauſa, non fuit punitus pęna ordinaria ex eo,
quia præter ſpem nihil prorſus lucratus fue-
rat.

Secundo, quando ex lænocinio non fuit
125 ſequutus effectus, hoc eſt copula carnalis, vt
in terminis mariti facientis lænocinium di-
cunt Azeued. *recopil. lib.8. tit.19. leg.2. num.8.*
Gomez, *ad leges Tauri leg. 80. num. 74.* Carp-
zou. *pract. crim. par.2. qu.71. num. 47. & ſeqq.*
& Farinac. *q.144. num.33.* qui firmat hoc eſ-
126 ſe verum etiam in terminis *Bullæ* Sixti V. *in
ordin. 46.*

Lænocinium demùm, quod conſiſtit in
quarta ſpecie, quale committitur ab extra-
neis modo, & forma poſitis à Molina, & Pe-
reyra *loc. cit.* iure optimo punitur mitius, quã
commiſſum à Parentibus, & conſanguineis,
cum minus turpiter agant ad tradita à Belui-
ſu, Add. ad Butrigar. Odofred. Afflict. Ca-
ball. *locis relatis* à Farin. *qu.144. num. 52.* &
Carpzou. *par.2. qu.71. num.5.*
de quibus aliquid infrà dicetur ſuo loco.

Cadit hic non leue dubiũ, an ſcilicet legiſla-
tor permittat lænocinium, quod cõmittitur in
diſponendo, & inducendo meretrices ad ſe
proſtituendum alicui perſonæ? facit hanc du-
bietatem diſpoſitio in §. 3. ibi — *gl'altri, che
commetteranno tale delitto con altre Donne, che
non ſiano meretrici caderanno nella pena &c.* vi-
detur enim tacitè permiſſum; dum nulla pro-
uiſio fuit facta ſuper huiuſmodi lænocinio, &
hoc forſan quia aliqui Doctores exiſtimant,
127 etiam lænones eſſe in Republica tolleran-
dos, dummodò proſtituant meretrices, &
non ſe ingerant cum Puellis, & mulieribus ho-
neſtis, ad quas poteſt dici reſtricta prohibitio
128 loquens de lænonibus, ſecundum Franc.
Duaren. *ff. ad leg. Iul. de adult. cap.5. incip. ſtu-
pratorum pœna verſ. alij quia lænocinium* Ber-
lich. *concl. pract.40. num.74. par.5.* & Menoch.
caſ.534. num.4. ſub fine ſicut enim coitus cum
129 meretrice, etiam nupta, eſt impunibilis,
Clar. *§. adulterium numer. 3.* Boſſ. *tit. de coitu
damn. & punib. num.24.* Caſtr. *conſ.272. lib.2.*
& alij relati à Caball. *crim. reſol. 123. num. 1.*
130 ita quoque debet impunibile eſſe lænociniũ,
quod cum meretrice committitur, prout ex
doctrina Bald. in *l. cum ancillis num.8. C. de
inceſt. nupt.* dicit Oterus *diuerſ. quæſt. Iuris p.3.
cap. 6. num. 5.* qui loquitur in fortioribus ter-
minis, nempè de perſona, quæ domum,
vt ſtuprum fieret, ſciens præbuit Amico, nam
qui vult conſequens, videtur etiam velle an-
131 tecedens, maximè cum ſicut expedit Rei-
publicæ habere meretrices ad maiora mala,
& peccata euitanda, vt pluribus citatis oſten-
dit Garon. *ad nouas conſtit. Mediol. lib.4. tit.15.*
de

de meretricibus, *& lenon. art.* 1. *num.* 1. *& ſeqq.* Amendola *in addit.* ad Vinc. de Franch. *deciſ.* 68. *num.* 23. Rebuff. *ad Conſtit. Regni Franciæ tom.* 1. *in proemio gloſ.* 1. *num.* 37. vbi refert illud dictum S. Auguſtini tolle meretrices de Ciuitate, & omnia libidine conturbabis: & hoc dicit etiam Ibandus de Bardaxi *ad foros Aragonen. tit. de offic. Gubernator. qu.* 5. *nu.* 90. qui remittit ſe ad Rebuff. *loc. proximè citato*,
132 ita qunque expedit, vt reperiantur in Ciuitatibus ij, quorum opera vtantur Viri honeſti, & verecundi, qui cum velint, ſi non caſtè, ſaltem cautè viuere, & caſti videri, poſſint abſque ſcandalo meretrices adire: Abſit tamen hoc dicere, imò cogitare de Legiſlatore religioſo, & diuini zeli cultore, & potiùs debemus dicere quod nolens de hoc caſu diſponere illum reliquit ſub diſpoſitione Iuris
133 communis, de quo Iure lænones meretricum debent ſubire, (quicquid dicat Duarenus,) pœnam extraordinariam, & quidem mitem ex traditis per Berlich. *d. concl.* 40. *nu.* 72. *par.* 5. & Carpzou. qui reſidet pro pœna extraordinaria in hoc caſu in *pract. crim. par.* 2. *quæſt.* 71. *num.* 68. *&* 69. quod vult etiam D. Sabell. *in ſumma* §. *lænocinium num.* 2. *verſ. tria requiruntur*.
134 Nec ratio tollerandi meretrices militat in lænonibus, quia meretrices peccant ſolùm in ſe, lęnones verò in ſe, & in alios, vt dicunt Bart. in *l. athletas* §. *lænocinium ff. de his, qui not. infamia*, & Lud. Gilhauſen. *arbor. iudic. crimin. cap.* 11. *tit.* 20. *de lænocinio num.* 1. Cortiada *deciſ.* 89. *num.* 95. & vlterius quodammodò eſt impoſſibile, quod lænones contineant, & reſtringant ſe ad lucrandum ex proſtitutione meretricum dumtaxat, nam vt ex Agripp. & & Volff. conſiderat Chriſtoph. Cruſius *de indicijs delict. ſpecial. par.* 2. *cap.* 17. *num.* 7. corrupti peccatis publicis in lupanari, quomodo abſtinebunt lænocinis, & proſtitutione priuata?

Con la pena della fruſta.

Indiuiduatur hic pœna, qua affici debent conſanguineæ mulieres; nam cum mulieres non poſſint ob lenocinium condemnari ad
135 triremes, ad quas condemnantur homines, indicitur eis fuſtigatio, quæ eſt pœna propria, & ſolita imponi lænonibus, vt ex Iodoch. Menoch. Caball. Claro, Suarez, Bonacoſs. & Peguer. dicunt Farin. *qu.* 144. *num.* 6. Otero *diſput. part.* 3. *qu.* 6. *num.* 6. & Garon. *ad nouas conſtit. mediol. lib.* 4. *tit.* 6. *de pœnis art.* 33. *num.* 4. *verſ. virgis cæduntur*, vbi quod
136 in Hiſpania lænones vncti melle, & plumis veſtiti cum mitra infami flagellantur; & replicat idem *tit.* 25. *de meretricibus, & lænonibus art.* 8. *num.* 5. Gomez *ad ll. Tauri* 80. *num.* 73. & Peguer. *deciſ. crim.* 15. *num* 14. Sola *ad ſtat. Sabaud. tit. de lænonib.* Muta *ad conſuetud. Panormi cap.* 33. *num.* 48. Clar. *quæſt.* 68. *num.* 24. & ibi Baiard. *in add. num.* 61. Ioſeph. Ricc. *de publ. Iudic. in ſpecie qu.* 49. *num.* 6. Don Franc. Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 7. *verſ. in lænas*, vbi ait quod in Hiſpania, & locis finitimis Gentium moribus recepta magis pœna eſt, vt lænæ publicè ignominioſè traducantur, vel etiam verberentur mitra verſicolori, ac picta redimitæ, ſubdens, quod hoc modo interdum, & mariti vxorum ſuarum lænones puniri ſolent: & ait hunc morem
137 originem ſumpſiſſe ex eo forſan, quod iam olim mitra connumerabatur inter muliebria ornamenta, quibus viri non ſine vituperatione vti poſſent *l. veſtis* §. *veſtimenta verſ. muliebria, & l. argumenta* §. *ornamenta cum l. ſeq. ff. de auro, & arg. leg.* & ad hoc plura Poetarum, aliorumque loca eruditè perpendit.

O dell'eſilio perpetuo da tutta la Legatione.

Puto, quod dictio, *Aut*, hic poſita ſit per errorem loco copulatiuæ, *Et*, quia, vt dicit Farinac. *quæſt.* 144. *num.* 6. *in ſine* hæc gens non eſt Ciuitatibus nutricanda, & ideò fuſtigati
138 lænones debent etiam tanquam peſtiferi, & nefarij homines ab omnibus Ciuitatibus, & locis expelli, vt diſponit text. in *auth. de lænonibus* §. *ſancimus* Iodoch. *pract. crim. cap.* 89. *rub. de adult. num.* 45. Caball. *crim. reſol.* 181. *num.* 7. Farin. *loc. cit. num* 6. Ibaud. de Bardaxi *de offic. Gubernat. quæſt.* 5. *num.* 90. & Auendan. *de exequend. mandat. Reg. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 1. & quod debeant expelli voluit etiam Io. de Platea in *l. eum ſupra C. de re milit. lib.* 12.
Et in hac materia notabile eſt dictum Io. Belitz *proceſſ. crimin. tabula* 14. *quæſito* 5. *fol. mibi* 37. nempè, quod crimina, pro quibus fuſtigatio infligitur ſola corporis coercitione abſque miſſione in exilium ceù reatu in perpetuum duraturo non ſatis, ac ſufficienter puniri videntur, congruit enim bono Præſidi curare, vt Prouincia malis hominibus purgetur *l.* 13. *ff. de offic. Præſid.* Nec obſtat, vt ipſe ſubdit, quod hac ratione delinquens duplici pœna criminali, & ciuili ſimul coerceatur, quia relegatio, ſeu mauis exilium hoc loco pro diuerſa, ac diſtincta pœna neutiquam habetur, ſed eſt pars quædam pœnæ fuſtigationis, quæ perpetuam relegationem ſemper ſibi adiunctam habet, & dicit vidend. Carpzou. *pract. crim. part.* 3. *qu.* 129. *num.* 17. *& ſeq.* & idem vult Belitz *ibid. quæſito* 6. in criminibus admittentibus pœnam amputationis manus, vide eum, & Carpzou. quem citat.

Se ſarà Donna.

Neceſſaria fuit hęc diſtinctio ſexus, quoniam ſi lęnonibus ſimpliciter ſub pœna triremium fuiſſet ſtatuta pœna, cum hęc mulieri-
139 bus non conueniat, bannum illas non compręhenderet, vt ait Proſper Petra ad Gram. *deciſ.63.num.7.*

O con pena più graue.

Dixi in *principio huius capituli*, quod pœna de iure communi, & de iure Bullarum eſt vltimi ſupplicij, & cum Gomez *ad ll. Tauri* 80. *num.73. in fine* Matthæù *de regim. Regni Valentiæ par.2. cap.8. §.8. num.* 196. & pluribus citatis D. Zacchia *de ſalar. quæſt.* 73. *num.* 16. Garono *ad nouas conſt. Mediol. lib.4. tit.6. de penis art.33. num. 5. in annotatione verbi, pena più graue*, dicerem, quod non diſpliceret ſi eſſet mortis, ſi enim de Iure communi lęnones mulierum eis non coniunctarum vltimo ſupplicio afficiuntur, vt dicemus *infrà*, quantò congruentius deberent affici eadem pœna
140 parentes, & mariti proſtituentes filias, & vxores, cum eorum delictum ſit deteſtabilius, vt ex Farin. & Paſchal. & alijs *dixi in §. aſcendente, & in §. Marito*. Verùm hic arbitrium
141 non poteſt excedere ſpeciem pęnę comminatæ triremium, cum videatur reſeruatum ſolû circa quantitatem temporis, vt de ſe patet.

Sed an lænones aliam pœnam, quàm in bannimentis indictam debeant ſubire? reſpondeas affirmatiuè, quia non tolluntur pęnæ
142 ſtatutæ à Iure communi, nempè, quod ſint infames, à teſtimonio repellantur, feuda am-
143 mittant, & pacta, ac contractus inter lænones, & puellas proſtitutas non valeant, & aliæ, quas ex Menoch. Farinac. Corrado, Peguer. refert Berlich. *concl.* 40. *num.78. part.*5. & de pœnis etiam de iure antiquo ſtatutis agit latè D. Franc. Romos *ad legem Iuliam, & Paplam lib.3. cap.12. num.5. & ſeqq.*

Cap. XXVII. §. II.

E ſe alcuna perſona ardirà di perſuadere con luſinghe, promeſſe, ò doni ad alcuna Donzella, ò altra Donna honeſta di qualſiuoglia conditione, che ſi ſottoponga all' altrui volere, incorrerà nell' isteſſa pena di ſopra ſpecificata.

SVMMARIVM.

1 *Obſcuritas huius §. 2. vnde oriatur.*
2 *Dictio, &, copulat ſequentia cum antecedentibus.*
3 *Maximè poſita inter genus, & ſpeciem.*
4 *Et inducit repetitionem qualitatum.*
5 *Legislatorum mos eſt priùs de perfecto, & deindè de imperfecto ſcelere diſponere.*
6 *Sollicitantes alterius pudicitiam effectu non ſequuto extra ordinem puniuntur.*
7 *Conatus in crimine lænocinij punitur pœna ordinaria.*
8 *Sed Doctores hoc dicentes loquuntur ſine lege, cum leges per ipſos allegatę hoc non diſponant.*
9 *Diſpoſitio huius §. 2. debet ſuppleri, & intelligi, vt procedat effectu ſequuto ad euitandum abſurdum.*
10 *Nutrices, quæ lactarunt puellas, & proſtituunt habentur loco parentum.*
11 *Non tamen compræhenduntur ſub ſtatuto loquente de Parentibus.*
Et potiùs extraneæ dici debent. num. 13.
Grauius tamen ſunt puniendæ. num. 14.
Extenſio non fit in pęnalibus. num. 12.

1 DVBIVM eſt an *paragrafus iſte* diſponat de lænocinio extraneorum, & ſic de quarta ſpecie lænocinij per nos *in princip.* relata, an verò diſponat de attentato facto per Parentes, Cognatos, & Maritos, & quidem iſte intellectus, quod ſcilicet loquatur de Parentibus, eſt ſecundum me magis proprius, videtur enim ſubalternatus §. 1. & vt ita dicam concatenatus cum illo, vt denotat dictio, &, quæ copu-
2 lat ſequentia cum antecedentibus, & præſefert continuationem, Alex. ad Bart. in *l. celſus in verbo vide ff. de vſucapion.* præſertim cum poſita ſit inter §. 1. in quo diſponitur de lenocinio perfecto, & §. 2. in quo diſponitur de lenocinio attentato, etenim quando copula, &,
3 ponitur inter genus, & ſpeciem, ſemper inducit coniunctionem, vt dicit Pariſ. ad Bart. in *rub. ff. de iuris, & facti ignorant. verbo de iuris*
4 & ſic inducit repetitionem earum qualitatum, quæ ſpecificatę ſunt *in primo paragrapho* iuxta doctrinam Bart. in *l. ſeiæ §. Caio num.* 1. *ff. de fundo inſtruct.* & hoc elicitur etiam ex veriſimili mente ſtatuentis, cum non ſit credibile, quod legislator voluerit *primo* ſtatuere ſuper attentato lænocinio extraneorum, & *deindè* de eorumdem lęnocinio perfecto diſponere,
5 cum mos legislatorum, & iuris peritorum ſit priùs de perfecto, & deindè de imperfecto facinore diſponere, ad text. *in leg.1. §. qui puero ff. de var. & extraordin. crim.*

Et hoc intellectu retento eſt aduertendum, quod effectu non ſequuto, mitior pœna ex ſpecificatis eſt per Iudicem eligenda, adhoc vt pœna commenſuretur delicto, etenim om-

nes Doctores concludunt, quod ſollicitato-
6 res alterius pudicitiæ debent extraordinariè
puniri, ſi effectus nòn ſequatur, vt ex Affl.
Corrad. Gomez. Tholoſ. Menoch. & Caball.
inquit Farinàc. *quæſt.*144. *num.*33. & faciunt
alij per me citati *ſuprà in* §. 1. *num.*26. & licet
Foller. Bertach. Iodoch. locis relatis per Fa-
rin. *dict. quæſt.*144. *num.*34. dicant, quod in
7 crimine lęnocinij intrat pœna ordinaria,
etiam pro conatu, attamen iura, in quibus
8 fundant hanc aſſertionem, non firmant illam,
nam allegant tex. in *leg.*1. §. *fin. ff. de extraor-
din. crim. & leg. & ſi amici* §. *ſed & ſi ff. ad leg.
Iul. de adult.* ſed tex. in *d.* §. *fin.* quem ad verbum
retulit Paul. IV. in *ſua Bulla, ſeu decreto læno-
nes contra in Bullario Conſtit.* 18. *in ord.* §. 2. ex-
preſsè determinat pœnam extraordinariam
in flagitio imperfecto, ibi — *imperfecto in in-
ſulam deportantur:* tex. verò in *d. l. & ſi amici*
determinat pœnam ordinariam, quia ſequu-
tus fuit effectus, quamuis non in domo ad
colloquium conducta, ſed alibi, vt benè per-
pendit in his terminis Berlich. *dict. concl.*40.
*num.*73. *par.*5.

Si verò magis placet alius intellectus, nem-
pè, quod §. *iſte* diſponat de lænocinio ex-
traneorum, tunc debet ſuppleri, & intelligi,
9 vt procedat effectu ſequuto, alias ſequeretur,
quod conatus in lænocinio extraneorum pu-
niretur æquè, ac punitur lænocinium conſu-
matum in alijs tribus ſpeciebus lęnocinij re-
cenſitis, quod non eſt dicendum, quia quæli-
bet ſpecies earundem habetur, & vere eſt
grauior iſto, vt dixi in §. 1. *num.*11. & 54.

Quæro hic de caſu frequenti, an ſcilicet
nutrices, quæ puellas, quas lactarunt, & ſub
cuſtodia habent, proſtituunt, veniant ſub di-
ſpoſitione *huius* §. *primi*? dic quod alij po-
10 nunt nutrices ſub titulo, & nomine parentũ, vt
Farin. Berlich. Menoch. Tholoſ. locis relatis
per Carpzou. *d. quæſt.* 71. *num.*45. & idem
dicunt de Tutore Caſſan. Tuſch. Beluiſ. & his
relatis Berlich. *concluſ.*40. *num.* 14. & genera-
liter hoc procedere in omnibus ijs, qui loco
parentum habentur, aſſerunt Caball. *crimin.
reſol.*171. *num.*8. Berlich. *loc. cit. num.*15. at
Carpzou. *ibid. num.*46. inquit, quod perſonæ
prædictæ propriè parentes non ſunt, licèt il-
lorum loco habeantur, & propterea non
11 compræhenduntur ſub ſtatuto loquente de
parentibus, ſiquidem in pœnalibus extrà pro-
12 prietatem verborum extenſio facienda non
eſt, ad tex. in *l. interpretatione ff. de pœnis l.* 1.
§. 20. *ff. de exerc. action. cap. odia de reg. iur. in* 6.
13 potius igitur inter extraneos, quàm inter pa-
rentes, ſeù conſanguineas ſunt ponendæ; ni-
14 hilominus grauiori pœna teneri debent ob
fidem violatam, & ob malum exemplum,
quod præbent ijs, quibus ſi non reuerentiam,
ſaltem circumſpectionem maximam debent.

Eclicèt *in Codice Theodoſiano de raptu virgin.*
ità cautũ ſit contra nutrices. — *& quoniam pa-
rentum ſæpè cuſtodiæ nutricum fabulis, & pra-
uis ſuaſionibus deluduntur, his primum quarum
deteſtabile miniſterium fuiſſe arguetur, redempti-
que diſcurſus, pœna immineat, vt eis meatus oris,
& faucium, qui nefaria hortamenta protulerit, li-
quentis plumbi ingeſtione claudatur* ...

Nihilominus non poteſt extendi ad caſum no-
ſtrum, quia Imperator *ibi* loquitur, & diſpo-
nit de raptu virginum, & de ſuaſione nutri-
cum facta puellis ad fugiendum, & permit-
tendum ſe rapi, vt explicatur ibi *ſi quis verò
ex amicis, aut familia, aut fortaſſe nutrices puel-
læ conſilium raptus dederint, aut opportunitatem
præbuerint rapiendi, liquefactum plumbum in
ore, & in faucibus ſuſcipiant, vt merito illa pars
corporis concludatur, de qua hortamenta ſceleris
miniſtrata noſcuntur*, habet enim crimen ra-
ptus aliquid ſpeciali, vt ex Suarez ait del Be-
ne *de immun. Eccleſ. cap.*16. *dub.*31. *num.*6.

Cap. XXVII. §. III.

Gl'altri, che commetteranno tale delitto con altre Donne, che non ſiano meretrici, caderanno nella pena della berlina, ſe ſaranno maſchi, e ſe ſaranno femine della berlina, & eſilio.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio* §. 3. *bannimentorum, vel compræ-
hendit lænones extraneorum non attinentium,
vel compræhendit lænones mulierum in ſtatu
medio exiſtentium, & quænam iſtæ ſint.
num.*2. & 3.

4 *Virgo inhoneſta datur in iure.*

5 *Virgo meretrix etiam datur ſecundum gloſam
in* §. *item* lex Iulia inſt. de Publ. Iudic.

6 *Fœminæ Cauponarum, nec virgines, & nec vi-
duæ dici poſſunt.*

OBſcuritas *paragrafi antecedentis* infert ambi-
guitatem etiam §. *præſentis*, nam ſi ſenſus
antecedentis tendat ad puniendum parentes,
1 conſanguineos, & maritos lænocinium ten-
tantes in filias, conſanguineas, & vxores:
iſte §. procedit de plano, & nulla eget expli-
catione; diſponit enim in tali caſu de læno-
cinio extraneorum, eorumque pœna: ſi verò
ſenſus §. *antecedentis* inducitur, ad lænocinium
extraneorum; *iſte* §. remanet omninò obſcu-
rus, & debemus dicere, quod diſponat de lę-
2 nocinio extraneorum facto in perſonas, quæ
non ſint honeſtæ, & nec ſint meretrices, ſed
in ſtatu medio, etenim in §. *antecedenti* iam
Legislator diſpoſuit de lænocinio ab extraneo
facto in virgines, aut alias perſonas honeſtas
ibi — *ad alcuna Donzella, ò altra Donna hone-
ſta di qualſiuoglia conditione*: in iſto igitur, nè
videatur ſuper eadem re, & ſub diuerſa pœna
diſpo-

diſponere, & ſic ſe immediatè corrigere, quòd eſſet abſurdum, debemus neceſſario dicere, quòd diſponat de lænocinio facto in perſonas in ſtatu medio inter honeſtam, & meretriciam vitam exiſtentes, quales ſunt il-
3 læ, quæ præbentes vni dumtaxat corpus ſuum, non poſſunt dici meretrices, vt poſt alios multos dicunt Caball. *crim. reſol.* 4. 123. *&* 171. & Amendola ad Vinc. de Franch. *deciſ.* 68. *num.* 3. & Menoch. *de arbitr. caſ.* 318. & nec poſſunt dici honeſtæ ad tradita per Alex. *conſ.* 99. *num.* 23. *& ſeq. lib.* 6. & Cæphal. *conſ.* 140. *vol.* 1. & Seſſe *deciſ. Arag.* 95. *num.* 4. 5. *&* 10. Item mulieres, quæ publica opinione reputantur pro honeſtis, occultè tamen aliquod peccatum committunt, nam iſtæ non dicuntur meretrices ſecundum Laderch. *conſ.* 183. *num.* 14. honeſtæ tamen dici non poſſunt, vt monſtrat Seſſe *d. quæſt.* 95. *num.* 11. & melius Ricciull. *de perſon. reprob. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 5. & quidem datur in iure iſte ſtatus medius etiam in terminis, qui videntur inter ſe impli-
4 care, vt eſt in Theſi, qua perhibetur dari virginem inhoneſtam; ſi enim virgo eſt, quomodo vitæ inhoneſtæ? vt argumentatur Fontanell. *de paſt. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 5. *par.* 1. *nu.* 48. & tamen gloſa in §. *item lex Iulia verbo viduam inſt. de publ. Iud.* firmat ſtuprum non
5 dari in virgine meretrice, & ſic ſupponit poſſibile eſſe, quod ſit virgo, & meretrix ſimul, & Fontanell. *loc. cit. num.* 50. ſubdit hoc eſſe mirum, quia probatur expreſsè ex text. in *l. quæ adulterium C. ad leg. Iul. de adulr.* quod
6 fœminæ Cauponarum nec virgines, & nec viduæ dici poſſunt, & de ſimilibus fœminis loquuntur Pariſ. Burſatt. Cæphal. Lup. & Gratian. *locis relatis* per Fontanell. *d. num.* 50.

Tutius nihilominus eſt dicere, quod in *iſto* §. Legiſlator loquatur, & diſponat abſolutè de quarta ſpecie lænocinij *à principio* à nobis recenſita, nempè de lænocinio, quod exercent extranei modis, & formis poſitis à Molin. & Pereyra *locis ſuprà citatis*.

Che non ſieno meretrici.

Ex his verbis apparet, quod ſtatuens voluit excludere lænocinium adauſſum in meretrices, non quia habuit pro vero, quod diximus ſuprà de neceſſitate tollerandi huiuſmodi lænones æquè, ac tollerantur meretrices: ſed quia voluit, hunc caſum relinquere in diſpoſitione iuris communis, quod eſt veriſimilius vt dixi §. *primo*.

Cap. XXVII. §. IV.

Neſſuno di qualſiuoglia ſeſſo, ò conditione tenga in caſa donne per fare loro il ruffiano, ò ruffiana ſotto la pena della fruſtra.

SVMMARIVM.

1 *Caupones retinentes in Caupona mulieres ad proſtituendum, ſeù vt dicit* Garon. *retinentes quæſtuaria corpora tenentur de lænocinio.*
2 *Non eſt permittendum quod prætextu honeſti ſeruitij proſtribula fiant.*
3 *Ancillas proprias proſtituens tenetur pœna lænocinij.*
4 *Lænones non poſſunt prætendere mercedem pro lænocinio.*
5 *Etiamſi facta ſit conuentio.*
6 *Imo etiam ſi data ſit fideiuſſio.*
7 *Nam obligatio, & fideiuſſio eſt de iure nulla.*
8 *Lænones laqueum pro mercede debent reportare.*
9 *Meretrices habent actionem pro mercede.*
10 *Non ſic lænones, & quare.*
11 *Lænones poſſunt mercedem ſibi datam retinere.*

1 IDem ſi Cauponam quis exercet, & in ea quæſtuaria corpora retineat, vt eſt tex. in *l. palam* §. *lænas, & ſeqq. ff. de ritu nupt. & leg. athletas* §. *ait Prætor ff. de his, qui notantur infam. & in auth. de lænonib.* §. *præconizzamus*, & dicunt gloſa in *cap. apud.* §. *crimen* 32. *quæſt.* 1. Maiol. *de irregular. lib.* 5. *cap.* 41. *num.* 1. *verſ. ſciendum autem* Garrou. *ad nouas conſtit. Mediolan. lib.* 4. *tit.* 15. *de meretricib. & lænon. art.* 8. *num.* 1. & D. Franc. Ramos *ad leg. Iul. & Papiam lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 2. etenim non eſt permittendum, quod prætextu honeſti ſeruitij
2 proſtribula fiant, vt per ſupradicta iura, & ex auctoritate Peguer. Franch. & Menoch. dicit Berlich. *concl.* 40. *num.* 66. *par.* 5.
3 Idem ſi proprias ancillas quæſtus cauſa quis proſtituat, vt per tex. in *l. ſi lænones C. de Epiſc. aud. & l. lænones C. de ſpectacul. lib.* 11. Far. Aug. ad Ang. Corrad. & Peguer. inquit Berlich. *loc. cit. num.* 65. & D. Franc. Ramos *d. cap.* 12. *num.* 2.

Quæro hìc, an pro operibus, quas præſtant lænones, mercedem aliquam prætendere poſſint? agunt de hac quæſtione poſt multos, quos citant D. Zacchia *de ſalario quæſt.* 73. *num.* 11. *& ſeqq.* & D. Pacionus *de locato, &*
4 *conducto cap.* 15. *num.* 53. & reſoluunt negatiuè, etiamſi merces fuiſſet conuenta, & conuentio
5 fuiſſet in ſcriptis redacta, prout quandoque in ſcriptis vidi redactam huiuſmodi turpiſſi-
6 mam conuentionem, imò etiam ſi pro obſeruatione præſtita fuiſſet fideiuſſio, quia con-
7 uentio, ſcriptura, ſeù obligatio, & fideiuſſio

eſſent

Digitized by Google

eſſent nullæ ob tex. in §. *præconizamus auth. de lænonib.* & vt ſubdit D. Zacchia *loc. cit.*
8 *num.16.* vice mercedis, & ſalarij conſtituunt leges operarijs huiuſmodi ſuſpendium, vt eſt tex. in *d.§.præconizamus*.

Nec facit in contrarium, quod meretrices
9 habeant actionem petendi mercedem,& quod lęnones meretricibus æquiparentur,vt prò ratione dubitandi dicit D. Zacchia *loc. cit. num.12.& 13.*
10 Quia non eſt inter meretrices, & lęnones aliqua æquiparatio in hoc, dum meretrix facit actum illicitum, ſed non punibilem, tollerantur enim in Republica, vt dicam in *ſequenti Capitulo*, at lænones faciunt actum illicitum, & omninò punibilem, vt reſpondent D. Zacchia *loc. cit. num.17.* & D. Pacionus *dict.cap.15. num.53.*

Quæro ſecundo an, quod accipiunt, poſ-
11 ſint ſaltem lęnones retinere? affirmat, & benè D. Zacchia *loc.cit. num.*18. per tex. in *leg. mercalem C. decondict. ob turp.cauſ.*

CAPITVLVM XXVIII.

RVBRICA.

Delle Meretrici.

Lænones, & meretrices habent inter ſe correlatiuitatem, & quidem neceſſariam,quia vbi extant lænones, ibi de neceſſe extant meretrices, & ideò congruè titulo de lænonibus annectitur pro continuatione titulus iſte de meretricibus.

SVMMARIVM.

1 *Meretrix dicitur à merendo, quia mercede ſuam exercet militiam.*
2 *Turpiter facit, ſed non turpiter accipit.*
3 *Tenetur de conſilio perfectionis reſtituere faciendo elemoſynam: ſed non de neceſſitate ſalutis.*
4 *Poteſt de acquiſitis cum meretricio teſtari, & diſponere ad libitum.*
5 *Epiſcopus non poteſt apponere manus in bonis meretricis ex meretricio acquiſitis, etiam poſt meretricis mortem.*
6 *Fœminæ, quæ non ſunt meretrices publicæ tenentur in conſcientia dare pauperibus, quæ acquirunt ex meretricio.*
7 *Videndi tamen ſuper hoc puncto Doctores citati.*
8 *Homines, qui meretrici promiſſa non ſeruant, peccant.*
9 *Meretrices ſicut non turpiter accipiunt, ita nec turpiter ſtipulantur.*
10 *Et ideo eis competit actio petendi iudicialiter mercedem.*
11 *Et ita deciſum refertur.*
12 *Fallit in fœminis, quæ non ſunt meretrices publicæ.*
13 *Nam illæ, & turpiter accipiunt, & turpiter ſtipulantur.*
14 *Fiſcus poteſt occupare bona, quæ accipiunt ex turpi quæſtu fœminæ, quæ non ſunt publicæ meretrices.*
15 *Meretrici ſimplici an poſſit abſque peccato donari remiſſiuè.*
16 *Mulier retenta domi non poteſt petere mercedem fornicationis.*
17 *Et nec poteſt prætendere ſalarium.*
18 *Retinet tamen ea, quæ durante concubinatu fuerunt ei donata.*
19 *De meretricibus earumque infelicitatibus, & incommodis, & de cauſa tollerandi eas, qui Doctores tractent.*

20 *Me-*

§. I.

Accioche la tolleranza delle meretrici fatta à fine di ſchifar maggior male non cauſi altri diſordini Sua Signoria Illuſtriſsima vieta, che alcuna di mala vita, ancorche non fuſſe ſcritta alle bollette, e ſi diceſſe eſſer maritata, non ardiſca habitare in luoghi, ò contrade honeſte, ò non ſolite habitarſi da meretrici ſotto la pena d'eſsere ſubito ſcacciata, e nondimeno ſia tenuta alla prigione dell'anno intiero, la quale ſi deua al locatore, eccetto però s'eſso da principio haueſse ſaputo la conditione della donna, nel qual caſo s'applichi alle Conuertite, ſalua la facoltà alla meretrice di ſublocare la detta caſa à perſone honeſte.

20 *Meretrices ſunt à legiſlatoribus grauatæ multis incommodis. & quare.*
21 *Meretrices ſub nomine Heliogabalis laudantur.*
22 *Et nomine Apollinis priuilegiantur.*
23 *Et quæ ſint iſta priuilegia meretricum.*
24 *Meretrices tollerantur, ne matronarum, & virginum pudicitia tentetur.*
Improbatur à multis. n.26.
25 *Solon meretrices coemptas Athenis proſtituit.*
27 *Meretricum numerus, quantum poteſt, à ſuperioribus minuendus eſt.*
28 *Meretrices nuptæ non ſunt tollerandæ.*
29 *Et Officiales, qui eas tollerant, peccant mortaliter.*
30 *Non ſuffragante conſuetudine.*
31 *Meretrix nupta debet puniri pro copula etiamſi maritus ſit ſciens.*
32 *Vita mulierum in ſuum corpus peccantium in triplici ſunt differentia.*
Explicatur quælibet differentia ibid.
33 *Mulier, quæ occulto cum aliquo forſan amore capta copulam habet non poteſt connumerari inter mulieres malæ vitæ.*
Et nec poteſt dici infamis. nu.36.
Nam nõ omnes, quæ ſui copiam faciunt efficiuntur infames. n.37.
Etiam ſi duos ob quæſtum admittat. n.44.
34 *Non poteſt tamen dici honeſta.*
35 *Honeſtas omnem turpitudinem excludit.*
38 *Amaſia alicuius non expellenda à vicinia, niſi ſit adeò impudica, vt eius exemplum præbeat alijs occaſionem delinquendi.*
39 *Meretrix emendata comprehenditur in bannimentis, quia infamia non ex hoc abolita.*
40 *Contrarium.*
41 *Diſtingue.*
42 *Meretrix emendata quænam dici poſſit.*
43 *Meretrix publica, quænam ſit remiſſiuè.*
45 *Mos profitendi licentiam fornicationi apud ediles eſt antiquiſſimus.*
46 *Vectigal antiquitus Romæ à meretricibus ſoluebatur.*
47 *Et inſtitutum fuit tempore Caligulæ.*
48 *Pontificibus non fuit in vſu.*
49 *Iudex Curiæ de Sabellis pro iure inter meretrices dicendo certum quid ſingulis annis pro labore à meretricibus accipiebat.*
50 *Fuit ſublata iſta penſitatia à Gregorio XIII.*
51 *A meretricibus tanquam meretricibus, & ob exercitium meretricium exigi vectigal non eſt licitum, & animus Chriſtianus abhorret.*
52 *Meretrices nec decimam eius, quod acquirunt ex meretricatu tenentur ſoluere.*
53 *Redditur ratio ex Diuo Thoma.*
54 *Meretrices, ſublato vectigale, deberent profiteri nomen apud Ediles in pœnam meretricatus.*
55 *Statutum loquens de meretricibus non comprehendit meretrices nuptas.*
56 *Differentiæ multæ ſunt inter meretrices nuptas, & innuptas remiſſiuè.*
57 *Statutum loquens expreſſe de meretrice nupta recipit interpretationem, vt procedat ſi maritus ſit ſciens.*
58 *Aſſignatur ratio.*
59 *Meretrix nupta viuens meritricaliter ignorante marito non poteſt carcerari pro debito, non cognoſcitur à Iudice meretricum, & nec ſubiecta eſt legibus, & incommodis meretricum.*
60 *Meretrices, & perſonæ inhoneſtæ debent eijci è vicinia, & locis, in quibus degunt perſonæ probæ, tam vigore Iuris communis.*
61 *Quam vigore conſtitutionis, ſeù ſtatuti, quod extat in pluribus locis enumeratis.*
62 *Aſſignantur duæ rationes, propter quas debent eijci.*
63 *Eijciuntur etiamſi habitent in domo propria.*
64 *Dummodo extet ſtatutum ita mandans.*
65 *Alias non eijciuntur è domo propria.*
66 *Niſi ſint valdè ſcandoloſæ.*
67 *Filiæ meretricum in Vrbe auferuntur matribus, & in Conſeruatorium ponuntur.*
68 *Meretrices non poſſunt eijci è tota Ciuitate, & Terra.*
69 *Contrarium.*
70 *Concilia.*
71 *Meretrices ſecundum* Ricciullum *non debent è vicinia expelli, niſi in vno ex quatuor caſibus, nempè quando pro meretricibus aſſignatus eſt certus locus: quando inhabitant prope Eccleſiam, ſeu Monaſterium: quando habitant iuxta porticus, ſeu Palatium Principis: & quando eſt ſcandaloſa aliter, quam ex vita meretricia.*
72 *Dictio* Subito *quomodo debet intelligi.*
73 *Iudex antequam veniat ad præceptum de exfrattando è vicinia contra meretricem debet examinare teſtes, & partes ſummarie audire, & dare terminum ad exfrattandum.*
74 *Imò antequam aſſignet terminum de exfrattando debet tranſmittere præceptum de non inquietando vicinos ſub pœna eiectionis.*
75 *Sed, quod poſſit ommitti huiuſmodi præceptum firmat* Themudo.
76 *Sed vide diſtinctionem Autoris circa eiectionem meretricis rixoſæ, & non meretricis, ſed brigoſæ, faſtidioſæ, & vicinis iniurioſæ, & nu. 78.*
77 *E vicinia poſſunt eijci etiam maſculi rixoſi, faſtidioſi, & vicini iniurioſi licet de maſculis non fiat mentio in ſtatuto.*
79 *Mulier quando eijcitur è vicinia ob ſolam vitã meretriciam debet conſtare de tribus, quod mulier ſit meretrix, quod in domo, & vicinia non ſint ſolitæ habitare meretrices, quod inſtantia proueniat ab his, qui habent ius eijciendi.*
80 *Scolares ſunt iuuenes proclines ad mulieres.*
81 *Monitio facta ſcolaribus, vt abſtineant à Venere quia ea intellectus confunditur.*
82 *Ius expellendi meretrices è vicinia competit ratione habitationis.*
83 *Locatores habent ius expellendi meretrices, quando*

do ignorauit qualitatem mulieris.
84 Dummodo habitet in vicinia, alias ſecus.
85 Meretrici debet aſſignari terminus competens ad exfractandum.
86 Dummodo non agatur de meretrice incorrigibili.
87 Vel non habitet prope Monaſterium Monialium, vel domum Principis.
89 Et transacta termino bona poſſunt proijci in viam.
Appellatio non datur à ſententia, ſeu præceptu de exfractando. n.88
90 Intellige de appellatione ſuſpenſiua.
91 Iudex dum facit præceptum de exfractando debet quantum poteſt proſpicere indemnitati domini domus.
Niſi ſcienter indignis locauerit. n.99.
92 Et debet ſi mulier ſit honeſtæ familiæ ſecretò monere, vt diſcedat.
93 Et quatenus velit præceptare in ſcripſis ſimulet aliam cauſam.
94 Iudex poteſt per ſe, & manu ſua ſcribere depoſitiones teſtium abſque interuentu notarij, & proceſſum penes ſe retinere quando agitur de re, quæ tangit honorem mulieris, vel alicuius familiæ principalis.
95 Diſpoſitio textus in cap. quoniam contra de probat. non practicatur in certis caſibus, & præſertim quando publicitas poteſt ſcandalum parere.
96 Mulierem eſſe meretricem quomodo probetur. & num.98
97 Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam vitam meretriciam alicuius.
100 Vicini inſtãtes pro eijectione meretricis à vicinia tenentur Domino domus ad penſionem, & damnum, quod inde prouenit illi.
101 Contrarium nempè, quod damnum cedat in præiudicium locatoris, qui debebat inueſtigare conditionem locatoris.
102 Qui tenetur inueſtigare habetur pro ſciente.
103 Meretrix, quæ poſt factam conductionem domus cæpit meritricari, ſi eijciatur è domo, debet ſentire damnum, & incommodum penſionis.
104 Penſio domus, quando meretrix eijcitur debet ſolui à meretrice vigore bannimentorum, ſed Conuentui Conuertitarum applicatur, quando Dominus ſcienter meretrici locauit.
105 Locantes domos meretricibus, an, & quando peccent, tractant Doctores relati.

1 MERETRIX dicitur à merendo teſte Valla, quem refert, & ſequitur Calepin. verbo meretrix, & Io: Mart. à Coſta de Domo ſupplicationis annot. 20. num. 3. & annot. 6. n. 24. vbi citat Gratian. diſcep. 135. num. 1. nam mercede ſuam exercet militiam, quæ copiam ſui corporis facit, vt ſubdit Calepin. ibid. & ideò quamuis mulier meretricando turpiter faciat,
2 non tamen turpiter accipit ob rationem, quia eſt meretrix, vt per tex. in l.4. ff. de condict. ob turpem cauſam, dicit Iacobus Bonaudus de Sauſero in Apoſtillis ad Io: de Terra Rubea in tract. contra rebelles ſuorum Regum tract. 3. artic. 8. lit. A. verbo meretrix fol. mihi 77. à tergo, & licitè mercedem accipere dicit poſt Innoc. & Io: Andr. Abbas Panormit. in cap. quia plerique col. 6. de immun. Eccleſ. qui col. 7. ſubdit,
3 quod quamuis de conſilio perfectionis teneatur reſtituere faciendo elemoſynam; attamen de neceſſitate ſalutis non tenentur reſtituere, quia ſatis eſt Deo ſatisfacere per pœnitentiam: idem tenent Cynus in l. cum te Cod. de condict. ob turp. cauſ. & Bald. in l. 1. C. eod. tit. & Bonau-
4 dus loco cit. ſubdentes, quod meretrices poſſunt de acquiſitis cum meretricio facere teſtamentum, & diſponere, prout volunt ad libi-
5 tum, & quod Epiſcopus non poteſt in bonis taliter acquiſitis apponere manum, etiam poſt mortem meretricis, & ita ait Bald. ibidem, ſe
6 à quodam Epiſcopo interrogatum reſpondiſſe: limitant tamen hoc in illis, quæ non ſunt publicæ meretrices, quia iſtæ tenentur in foro animæ illud, quod accipiunt dare pauperibus; & ex hac diſtinctione Abb. loc. cit. ait poſſe ſaluari opinionem Ant. de Butrio in dict. cap. quia plerique.
7 Sed de quæſtione, an mulieres, quæ non ſunt meretrices publicæ licitè retineant, & ad libitum diſponant de illis vide latè D. Vrceolum de transact. qu. 39. num. 9. & ſeqq. Zacchiam de ſalario par. 2. quæſt. 76. per tot. Farinac. fragm. verbo concubina num. 552. D. Pacionum de locato, & conduct. cap. 15. n. 52. Fernand. Vaſquez. opuſc. moral. tract. de reſtit. cap. 7. per tot.
Imò Cyn. & Abb. & Bonaud. locis citatis,
8 volunt etiam, quod peccent ij, qui meretrici non ſeruant promiſſa, quia ſicut non turpiter
9 accipiunt, ita nec turpiter ſtipulantur, & pro-
10 pterea eis competit actio petendi iudicialiter mercedem, vt dicunt D. Vrceolus loc. cit. Pratus reſp. crim. 3. n. 27. & ſeqq. Rota penes D. Torre de pactis fut. ſucceſ. dec. 11. nu. 2. Fern. Vaſquez. controu. iuris cap. 48. n. 2. & Paitellus in expedit. 89. nu. 2. & ſeq. qui refert ita fuiſſe penes eum
11 deciſum, quem pluribus adductis ſequitur Filius in addit. ibid. num. 66. & ita fuiſſe deciſum etiam Neapoli dicit Gizzarell. dec. 52. n. 4. contra quoſdam nobiles, qui promiſerant ſoluere penſionem domus cauſa acceſſus, quē ad ipſam habebant.
Sed hoc pariter limitant in mulieribus, quę
12 non ſunt meretrices publicæ, quia ipſæ tur-
13 piter accipiunt, & turpiter ſtipulantur, & ideò
14 tenentur reſtituere, & fiſcus poſſet illa bona occupare. Vide tamen prefatos Doctores, & ſignanter Vaſquez. n. 13. & 15. & Bonaudum, qui latè loquitur, & ex Andrea de Iſernia
15 quærit etiam an ſimplici meretrici poſſit abſque peccato donari. Et vide etiam de hac re loquentes D. Vrceolum loc. cit. & D. Sabellum, qui optimè diſtinguit in ſumma diuerſ. tract. §. meretrix num. 12.
16 Limitant etiam in muliere retenta domi, quæ non ſolùm non poteſt petere mercedem

Digitized by Google

17 fornicationis, ſed nec poteſt prætendere ſala-
rium ſeruitij præſtiti, vt ex Gamma *dec.* 106.
& Andrea de Iſernia *tit. quibus modis feudum*
*ammittatur num.*11. inquit Taſſonus *de antefato*
28 *fol.* 175. *num.* 338. ſi tamen durante concubi-
natu fuerit aliquid illi donatum non poteſt
repeti, vt ex Gamma ſubddit Taſſon. *ibidem*
num. 339.

Nota primò, quod de meretricibus earum-
19 que infælicitatibus, & incommodis, nec non
de cauſa tollerandi eas, agunt diffuſè Farin.
*qu.*136.*num.*74.*& ſeqq.*Garron. *ad nouas Con-*
*ſtit.Mediol. lib.*4.*tit.*15. *de meretricibus art.*1.*&*
ſeqq.& Scannarol. *de viſit. carcerat. lib.*1.§.3.
*cap.*4. *per tot.* Ricciull. *de perſon. reprob. lib.*2.
*cap.*1.*& ſeqq.*D. Zacchia *de ſalario qu.*27. *per*
tot. Paitellus *in addit.* ad Patrem *expedit.* 89.
per tot.& latiſſimè D.Fran.Ramos ad *leg. Iul.*
& Papiam lib. 3. *c.* 18. *& ſeqq.* Mattheù *de re*
*crim.controu.*59.*per tot.*& D.Sabell.*in ſumma* §.
meretrix num. 150.

20 Nota ſecundò, quod legumlatotes multis
incommodis voluetunt meretrices grauare
ad deterrendum fœminas ab huiuſmodi nefa-
ria; & turpi vita, & vt inquit Scanarol. *loc.*
*cit.num.*1. vt ſe ipſas intuentes reſipiſcant, &
ad pœnitentiam impellantur, & vt homines
illas deteſtentur, & hoc idem vult D. Sabellus
in *pract.vniuerſ.*§. *meretrici num.*32. & ad dete-
ſtationem earundem poterit videri Sacra Scri-
ptura in *prouerb. cap.*7.

21 Nota tertiò, quod de laudibus meretricum
& vtilitate ex illis reſultante agit hyronicè
Leonardus Aretinus *in elagantiſſima oratione*
ſub nomine Heliogabali Imperatoris compoſita,
quæ habetur *in libro* vitæ diuerſor. Roman.
Imperat.*fol.mihi* 291.& agit Traianus Bocca-
linus in *Secretaria Apollinis in Epiſtola, quæ*
22 *fingitur Concubinis ſcripta fol.mihi.*456.qui *circa*
finẽ enummerat beneficia ab Apolline eis col-
lata, quæ hic ponam, vt homines illas dete-
23 ſtentur, & fugiant. *Habbiamo determinato di*
concederui alcuni priuilegij, i quali ageuolando
le voſtre fatiche potranno rendere men fallaci le
voſtre arti, e ſono queſti: di potere rubbare ſenz'o-
bligo di reſtitutione: di fingere: di diſſimulare: di
non dire mai la verità: di godere ſenza amare: di
piangere, quando volete: di traſformarui quando
vi piace: di chiedere ſenza diſcretione: di togliere
ſenza pietà: di celar l'odio ſotto le luſinghe: di
ſtrapazzare i voſtri amanti, e finalmente di vendi-
carui inſenſibilmente delle ingiurie, che vi fanno,
facendoli reſtare pelati nella teſta, e nella borſa,
nel termine di quaranta giorni.

Nota quarto, quod licet cauſa potiſſima
24 tollerandi meretrices in Ciuitatibus, & Re-
publicis ſit, ne Matronarum, & Virginum
pudicitia in diſcrimen vocetur dicente D. Au-
guſtino *lib. de ordin.cap.*4. *tom.*1. *relato à* Sca-
narol.*d.cap.*4. *num.*19. quod ſi auferuntur me-
retrices de Ciuitatibus, omnia turbabuntur
libidinibus, & propterea Solon, vt refert Plu-
tarchus in *eius vita*, coemptas meretrices
25 Athenis proſtituit, vt ab adulterijs Iuuentus
cohiberetur, & hinc huiuſmodi turpes perſo-
næ hodiè vbique, & etiam in Vrbe tolleran-
tur Menoch.*de arbitr.caſ.*535. *num.*11. *& ſeqq.*
Vaſquez *controuerſ.illuſtr. cap.*48. *num.*1.*&* 2.
Bonacin.*tom.*1.*tit.de ijs, quæ pertinent ad vſum*
*matrimonij qu.*4. *punct.*14.*nu.*4.Panormit.*cap.*
inter opera de ſponſal. Paſchal. *de patria poteſt.*
*par.*2.*cap.*10.*num.*36.*in fine* Scanarol.&Garon.
locis citatis, & plures referens Ricciull. *de per-*
*ſon.reprob.lib.*2.*cap.*6.*nu.*12. S. Chriſoſt.*homil.*
32. *ſuper Matth.*19.D.Thom.2.2.*qu.*10.*art.*11.
*& lib.*4.*de regim.Princip.cap.*15.Nicolaus de
Lira *Geneſ.cap.*19.& Barboſ.*ff.ſol.matrim.*2. *p.*
*rub.num.*20.*& ſeqq.*nihilominus multi hoc pe-
26 nitùs improbant, & deteſtantur, nempè Clau-
dius Spencæus *lib.* 3.*de continentia Sacerdotum*
*cap.*4.Nauar.*manual.cap.*17.*num.*195.Pater Io:
Mariana *tit.de ſpectaculis cap.*10. & alij plures
quos refert D. Franc.Ramos *ad legem Iuliam*
*& Papiam lib.*3. *cap.* 36. *num.* 8. eiuſdem opi-
nionis ſunt Giballin.*de vniuer. negociat. lib.*1.
*cap.*4.*conſec.*12.*per tot.* Salzed.*in opuſc.*D.Tho-
mæ *de regim.Princip.lib.*4.*cap.*14.*diſſer.*49.quos
refert D.Sabell. *in ſumma diuerſ tract.*§.*mere-*
*trix num.*15.*in fine*, & Hæretici Huſſiti repræ-
henderunt olim permiſſionem,& tollerantiam
meretricum, ex eo, quia ſolius Dei eſt pecca-
ta permittere, vt refert P.Io:Marquez *in eius*
*Gubernatore Chriſtiano lib.*1.*cap.* 29.§.3.*fol. mihi*
218. & quia validæ ſunt rationes pro vna, &
pro altera opinione, Concilium Conſtantien-
ſe noluit ſuper hoc decretum interponere, vt
aduertit Marquez, qui *circa finem* monet Gu-
27 bernatorem, vt ſtudeat ſaltem minuere co-
piam earum: vide eum,& vide Thom.Hurtad.
reſol.moral.par. 1.*reſol.*17.*per tot.*&D.Thomam
2.2. *d.q.*10. *art.*11.

Sed an tollerantia extendatur etiam ad
28 meretrices nuptas? D. Sabell. in *pract. vniuer-*
ſali §.*meretrici num.*55. dicit. quod Pater Coſ-
mus de Pazzis è Societate Ieſu conſultus re-
ſpondit negatiuè per doctrinam Farin. *quæſt.*
141. Clar. §. *adulterium num.* 7. *in fine* Nauar.
Manual.*cap.*17.*num.*195.S.Antonin. *par.*3. *tit.*
3.*cap.*4.§.5. & Petr.Gregor.*ſintagm.Iur. ciuil.*
*par.*2. *lib.*10. *cap.*2. *num.*14. *& ſeqq.* & addit,
29 quod Officiales, qui eas ſcienter tollerant
peccant mortaliter non ſuffragante conſuetu-
30 dine, quia potius dicenda eſt corruptela,
vide D. Sabell. etiam in *ſumma diuerſ. tract.*§.
*meretrix. num.*3. vbi ait, quod meretrix nupta
31 debet puniri pro copula carnali habita cum
alio, etiam ſi maritus ſit ſciens, quod vult
etiam Sanfęlic.*deciſ.*266. vbi ponit tres caſus,
& in tertio agit de meretrice publica nupta,
& ait quod cognoſcens eam carnaliter non
incurrit pœnam, ſed benè incurrit pœnam
mulier: & quod ita fuit iudicatum, & idem
replicat Sanfęlic. *deciſ.* 341. vide eum, & vide
Scannarol.*de viſit.carcer.lib.*1.§.3.*cap.*4.*nu.*44.
vbi ait etiã, quod meretrices poſſunt cõpelli à
parentibus ad relinquendam vitam inho-
neſtam. Al-

Digitized by Google

Alcuna di mala vita.

Videtur compræhendere hæc diſpoſitio
quaslibet fœminas in ſuum corpus peccantes,
quamnis non ſint penitus proſtitutæ, & pu-
blicè expoſitæ, vt aduertit in *ſimili pragm.*
Carol. Tapia *de iure Regni lib.5. tit.26. pragm.*
5. num.6. Verum quia in triplici differentia
32 conſtituitur vita harum mulierum ſecundum
Garon. *ad nouas Conſtit. Mediol. in prælud.1.*
lib.4. tit.15. de meritricibus num.6.

Primò in proſtituta, ſeù proſtibula, quaſi
antè ſtabulum poſita quæſtus nocturni, &
diuturni cauſa.

Secundò in ſimplici meretrice, quæ hone-
ſtioris loco habita noctu tantummodò co-
piam ſui facit.

Tertiò in inhoneſta, quę occultò cum ali-
quo peccat.

Ideò magis tutum eſt dicere, quod
mulieres in hac tertia differentia exiſtentes
non compręhenduntur in *hoc* §. quia quæ oc-
33 cultò cum aliquo, forſan amore capta, con-
ſuetudinem, & copulam carnalem habet, non
34 poteſt inter mulieres malę vitæ connumerari:
vt inquit Menoch. *caſ.328. num.14.* Barboſa *de*
appell. verb. ſignific. appell.150. num.2. Domin.
Bonfin. *ad bannimen. ſtat. Eccleſ. cap.6. num.10.*
Conciol. *ad ſtat. Eug. lib.5. rub.40. num.4.* Ma-
ſcard. *de probat. concl.1066. num.7.* & D. Sa-
bell. *ſumma diuerſ. tract. 5. meretrix num. 1.*
verſ. non tamen, Carocc. Ricc. Triuiſan. Add.
ad Sanfęl. *locis relatis* à D. Sabell. *ibid.* etiam
ſi accepta pecunia rem habeat vt ex Ioanne
Oroſc. Alciat. Pichardo ait Io: Martin. à Co-
ſta *de domo ſupplicationis annot.20. num.4.* li-
cet enim non poſſit dici honeſta, vt ex Fa-
bro, Menoch. & Maſcard. dicit Ricciull. *de*
perſon. reprob. lib.2. cap.2. num.5. & ego dixi in
cap. antecedenti §.3. *num.3.* vbi plures allegaui
concordantes, quibus addo Nepitam *ad con-*
ſuetud. Cataniæ tit.68. conſuetud. vnica num.9.
& ſeqq. qui affert Lucam de Penna, Afflict. &
Butrigar. & vult quod mulier probetur eſſe
inhoneſta etiam non probato actu, vel motu
corporis, ſed ex eo quod ſcolares ingrediun-
tur domum ipſius diu, noctuque, nam hone-
35 ſtas omnem turpitudinem excludit, & ſi-
gnanter fornicariam ad tex. in *leg.4. ff. de con-*
dict. ob turp. cauſ. & in l. Imperialis C. de ſecun-
dis nuptijs, nihilominùs malę vitæ, hoc eſt in-
36 famis, non eſt, vt innuit Ricciull. *loc. cit.* & ex
Surdo *de alimentis tit.7. quæſt.4. num.34. & 35.*
Gratian. *diſcept.135. num.5.8. & 9. diſcep.204.*
num.31. expreſsè inquit Io: Martin. à Coſta
loco cit. annot.6. num.24. vbi ait, quod iſta di-
citur perſona turpis, ſed non infamis, etenim
37 non omnes, quæ ſui copiam faciunt, infames
efficiuntur, vt ex Rebuff. in *leg. Maurus ff. de*
verb. ſignific. pag.730. inquit Azeuedo *recopil.*
lib.8. tit.13. leg.2. num.121. & confert mul-
tum D. Sabellus in *ſua practica vniuerſal.* §. *me-*
retrici num.28. verſ. e veramente, & hoc in ſub-
ſtantia vult dicere Carolus Tapia *de iure Re-*
gni lib.5. tit.26. de meretricibus pragm.5. num.9.
38 qui ex Affl. & Aretin. ait non eſſe expellen-
dam amaſiam alicuius, niſi ſit adeò impudi-
ca, vt eius exemplum occaſionem præbeat
delinquendi, & ità intelligendos eſſe Solam,
Menoch. & Carpzou. dicentes abſolutè etiam
amaſiam alicuius eſſe expellendam, nam re-
moto ſcandalo euidenti puellæ detentæ per
amaſios de vicinia non debent exfractari, &
allegat Bouadillam, & Mutam *locis* per eum
citatis, cum quibus concordat Themud. *deciſ.*
212. num.6. qui alios citat. Vide quæ dicam
infra §.2. *num.6.*

39 Quęro primò an compręhendatur meretrix
emendata? affirmat Garon. *ad nouas conſt. Me-*
diol. lib.4. tit.15. artic.15. n.9. dicens ex Afflict.
& Luca de Penna, quod infamia non eſt abo-
lita, & ideò qui talem meretricem appellat,
non tenetur actione iniuriarum: negant Mar-
40 ſil. Guliel. de Bened. Ripa. Roland. Sola, &
alij relati à Ricciull. *de perſon. reprob. lib.2. cap.*
4. num.3. Ipſe tamen Ricciull. *ibid. num.3.* di-
41 ſtinguit inter eam, quæ ob impotentiam vi-
detur emendata, & eam, quæ verè, & realitèr,
& animo, & corpore receſſit à peccato, & oc-
caſione peccati, & primo caſu compræhendi,
ſecus in ſecundo affirmat, & ratio, quia pri-
mo caſu voluntas facit, quod ſit, & cenſeatur
eſſe in ſtatu meretricali, ſecundò verò caſu
abolita prorſus eſt omnis macula, & nomen
inhoneſtum ad tex. in *Imperialis C. de nupt.* &
hanc diſtinctionem ex Maſcard. *de probat. con-*
cluſ.1003. num.4. facit etiam Nepita *ad con-*
ſuetud. Catan. tit.68. conſuetud. vnica num.62.
& 63.

42 Quæro ſecundò quænam dicatur meretrix
emendata? tradit Ricciull. *loc. cit. cap.22.* &
Nepita loco pariter *cit. num.63.* ait quod me-
retrix dicitur emendata, ſi fecit magnam pæ-
nitentiam, & abſtinuit à malis per triennium,
& occaſio delinquendi, & peccandi eueniſſet,
& à Sacerdote fidem haberet de tali emenda-
tione.

43 Quæro tertiò quæ nam dicatur meretrix
publica, quæ dicatur ſimplex meretrix, &
quæ dicatur priuata? dixi aliquid *ſupra num.*
32. ſed hanc rem tradunt ad ſaturitatem
Theſaur. *quæſt. forenſ.33. num.1.* Peguer. *deciſ.*
12. Farin. *quæſt.136. num.85. & conſ.33.* & ibi
Adden. & Garon. *ad nouas conſtit. Mediol. lib.4.*
tit.15. artic.15. num.3. Gratian. *diſcept. 135.*
num.5. & ſeq. Gizzarell. & Add. *deciſ.52. &*
deciſ.54. Tapia *loc. cit. in rub.* Paſchal. *de patr.*
poteſt. par.2. cap.10. num.27. Maſcard. *concluſ.*
1067. Caball. *caſ.123.* Caſtill. *deciſ.183.* Muta
ad pragm. Regni Siciliæ tit.77. & D. Franc. Ra-
mos *ad l. Iuliam, & Papiam lib.3. cap.17.18. &*
ſeqq. par.2. qui *cap.18. num.4.* ait quod vtcum-
44 que turpis ſit, atque inhoneſta, quę ob quæ-
ſtum duos admiſit, nec matronæ dignitatem
retineat *leg. ſi vxor ff. ad leg. Iul. de adult. leg.*

Digitized by Google

enm tabulls §.quoniam ff. de his, qui vt indig.
non eſt tamen omninò meretrix, quia nec
palam, & promiſcuè vulgaris, profeſſa, &
proſtituta *leg. palam* ibi -- *non ſiqua adulte-*
ris, aut ſtupratoribus ſe committit. & l.probrum
ff. de ritu nupt. de eadem re agunt Couar.
in 4. decret.par.2.cap.8.§.11.num.4. Barboſa
de appell. verb. ſignif. appell.250. num.1. Con-
ciol.*ad ſtat.lib.5.rub.40. num.3.* Pace Iordan.
lucubrat vol.2.lib.10.tit.7. num.60. & vol.3.
lib.14.tit.18.num.457. D.Sabell.*ſumma diuerſ.*
tract.5.meretrix num.1. Calà *de modo articulan-*
di gloſa vnica §.2. num.375. & ſeqq. Sanfelic.
deciſ.341. Adden. ad eum *deciſ.356. verſic.*
meretrix.

Ancorche non foſse alle Bollette.

Dixi aliquid in *cap.24.§.33.nu.40. & ſeqq.*
de Officiali, & officio Bollectarum, nunc
45 addo, quod iſte mos profitendi licentiam
fornicationi apud ediles eſt antiquiſſimus, vt
apparet ex Tacito *lib.2.annal.in fine* ibi -- *mo-*
re apud veteres recepto, qui ſatis pœnarum ad
uerſus impudicas in ipſa profeſſione flagitij crede-
bant, & dicunt D. Sabellus in *pract. vniuerſali*
§.meretrici num.32. in fine D.Franc.Ramos ad
legem Iuliam, & Papiam lib.3. cap.12. num.5.
& cap.18.num.1.& 7. & ex Cuiacio *l.9. de ca-*
lumniat. & ex P.Hærod. *rer. Iudicat. lib.8. de*
adulter.& ſtupr.cap.16. obſeruat Garon.*ad no-*
uas conſtit. Mediol. lib.4. tit.5. de meretricibus
in præludio 1. num.13. vbi inquit ad dictum
morem reſpexiſſe Ouidium in verſu illo.

Famoſam culpa profeſſa facit.

46 Et tempore Reipublicæ Romanæ ſolueba-
tur vectigal à meretricibus, vt ex Tiraquell.
& Guid.Panzirol.ait D.Sabell.*loc.cit.*ſed hoc
47 fuiſſe inſtitutum tempore Caligulæ, & ante
fuiſſe Romę prorſus ignotum aſſerit Ricciull.
de perſon.reprob. lib.2. cap.37. num.1. ſubdens,
quod Alexander Seuerus ſucceſſor noluit ex
tali vectigali congeſtas pecunias in Ærarium
inferri, & ad publica opera erogari iuſſit. At
48 Pontificibus hæc penſitatio non fuit in vſu,
vt dicit Ricciull. *loc. cit. num.1.* licet Iudex
49 Pedaneus Curiæ de Sabellis pro iure inter
meretrices dicendo certum quid ſingulis an-
nis pro eius labore acciperet, vt ex Veſtrio
in *praxi lib.1.cap.14.num.4.*notat Ricciull.*ibid.*
& ſequitur Scannarol. *de viſit. carcerat. lib.3.*
§. 6. num. 26. & fuit ſublata hæc exactio ſala-
50 rij à ſanct. mem.Gregorio XIII. anno 1575.
vt teſtatur Scannarol. *loc.cit. num.34.* & mi-
rum videtur, quod dictus Pontifex, alioquin
zelantiſſimus, non prohibuerit etiam exigi in
eius Patria, & quemlibet Principem horratus
non fuerit ad illud delendum, nam Aug. in
auth.de lenon.in princ. Gregor. Lopez *ad leg.2.*
verbo parafazer tit.22. par.7. Maſtrill. & Bul-
lenger. *locis relatis* per Carolum Tapiam *de*
iure Regni lib.5.tit.26. de meretricibus pragm.6.
aiunt, quod non poteſt Chriſtianus animus
id ferre, cum Alex.Imper.etſi Ethnicus vetuiſ-
ſet talia Vectigalia à Caio Caligula primum
impoſita ſacro Ærario inferri, vt ex Ricciullo
mox dixi, & non eſſe licitum à meretricibus,
51 tanquam meretricibus, & ob exercitium
meretricium vectigal exigere probat Ricciull.
de perſon.reprob. lib.2. cap.37. num.4. & ſeqq.
& confert D.Thoma 2. 2. *quæſt.27. art.2.* qui
52 ait, quod meretrix nec tenetur ſoluere deci-
mam eius, quod acquirit ex meretricatu,
quando actu meretricaliter viuit, & reddit
53 rationem poſt D.Thomam D. Carolus Rota
in *florilegio practic. concl.11. num.16.* quia cum
genus mulierum ſit auariſſimum *l. ſi ſtipulata*
§.vxor ff.de donat.inter vir.& vxor.& l.ſi ego §.
1.vbi gloſa verbo donat.ff.ad Sen.conſul.Velleian.
de facili propter decimæ ſolutionem maior
in peccando præberetur occaſio: ſubdens
quod ad dictam ſolutionem decimæ tenetur
poſtquam prauam dereliquit vitam, & cum
hac Diui Thomę tranſire Monetam, Riccium,
& Hoſtien. inquit Domin.Rota *ibidem.*

54 Crederem tamen proficuum eſſe Reipubli-
cæ, quod ſublato huiuſmodi vectigali rema-
neat officium ad deſcribendum meretrices,
ob rationem, quam retuli in *cap.24. §.33.*
num.43. & quam retuli ex Tacito dicente
dictam profeſſionem, ſeù regiſtrationem
nominis fœminæ in libro, & albo mere-
tricum fuiſſe introductam in pœnam ibi --
more apud Veteres recepto, qui ſatis pœnarum
aduerſus impudicas in ipſa profeſſione flagitij cre-
debant.

E ſi diceſse eſsere maritata.

Neceſſaria fuit hæc indiuidua ſpecificatio,
& mentio meretricum nuptarum, quia aliàs
55 diſpoſitio eas non compræhendiſſet, vt ex
Grilland. Roland. Buccaron. Ricciull. & Se-
raph. inquit Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.1.*
§.3.cap.4.num.48. Ricc.*deciſ.129.num.2.par.4.*
Garon. *ad nouas conſt. Mediol. lib.4. tit.15. de*
meretricib. prælud.2. num.7. vbi plures diffe-
56 rentias refert inter meretrices nuptas, & in-
nuptas, quas vide apud eum in occurrenti
caſu.

Sed an hæc diſpoſitio procedat abſque vl-
la diſtinctione? dic quod debet recipere in-
terpretationem à Iure communi, vt habeat
57 locum ſolum, quando maritus eſt ſciens, &
non alias, nàm quando maritus eſt ignarus,
& neſcit, quod vxor viuit meretricialiter,
58 tunc ſi ceſſat ratio reſpectu honeſtatis mu-
lieris, remanet tamen reſpectus, qui debetur
marito, qui reſpectus cum nequeat ab vxore,
quamuis inhoneſta, ſeparari, efficit, vt vxor
ſit iudicanda tanquam honeſta materfami-
lias, vt ex Menoch.Marſil.Boer.& Gomez.his
formalibus verbis reſpódet Ricciull.*de perſon.*
reprob. lib.2. cap.3.n.6. qui infert ex hoc quod
mere-

merettix nupta viuens meretricaliter igno-
59 rante marito, non poterit carcerari pro de-
bito, non poterit cognoſci à Iudice meretri-
cum, & nec ſubiecta erit legibus, & alijs in-
commodis, quibus ſubiectæ ſunt aliæ meretri-
ces, & ad hoc citat concordantes, quibus ad-
dendus eſt Themudo *deciſ.212.num.3.* & Gra-
tian. *diſcept foren ſ.135. num.20. & diſcept.962.
n.19.* & Nepita *ad cõſuet. Cataniæ tit.68. conſuet.
vnica num.60. & 61.* quamuis enim teneat,
quod vigore conſuetudinis, de qua loquitur,
meretrix nupta debeat eijci è vicinia honeſta-
rum mulierum, dummodo quæſtum fecerit
ſui corporis vltra duas vices, & ad hoc pro-
bandum pluribus vtatur argumentis, nihilo-
minus concludit quod multum debet verti
arbitrium Iudicis in hoc fauore matrimonij,
cum multa in eius fauorem leges ſtatuerint,
vt dicit Neuizzan. *Sylua nuptiali verbo eſt nu-
bendum*: cum eadem diſtinctione pertranſeunt
Caball. *crim. reſolut. 184. per tot.* D. Bonfin.
ad bannimenta ſtatus Eccleſ. cap.6. num.10. &
Conciol. *ad ſtat. Engub. lib.5. rub.40. num.5.*

Vide Tapiam *de iure Regni lib.5. tit.26. de
meretric. pragm.5. num.7.* Azeued. *recopil. lib.8.
tit.13. leg. 2. num. 109.* Carpan. *ad ſtat. Me-
diol. cap.472. num.48.* D. Sabell. *pract. vniuerſal.
§. meretrici num.36.*

Eſsere ſubito ſcacciate.

60 Quod inhoneſtæ debeant eijci à vicinia, &
contrata, & locis, in quibus degunt perſonæ
probæ; eſt etiam de Iure communi, vt eſt tex.
*in l. ſiqua C. de ſpectac. ſcanic. & lænon. lib.11.
l. contra publicam C. de re militar. lib.12. l. non
aliter ff. de vſu, & habitat. & l. ſi pendente ff. de
vſufr.* Rouit. *pragm. 4. de meretricibus* Carol.
Tapia *de iure Regni lib.5. pragm.5. de meretri-
cib. num. 2. & ſequ.* Lucas de Penna in *d. l. ſi
qua col.3.* Auend. *de mand. Reg. part. 2. cap.6.
num. 3.* Paitellus *in adnot.* ad Patrem *expedi-
tione 89. num.24. & ſeqq.* Scannarol. *de viſit.
carcer. lib. 1. §.3. cap.4. num.41. & ſeqq.* & pro
multis Garon. *ad nouas conſt. Mediol. lib.4. tit.
15. art.15. num.1.* & Ricciull. *de perſon. reprob.
lib.2. cap.21. num.2.* qui refert ſimilem conſti-
61 tutionem extare in Ciuitate, & Regno Nea-
politano, in Cathalonia, in Sabaudia, & Ci-
uitate Ferrariæ; ſequuntur Thoro in *ſupplem.
deciſ. verbo meretrix* Sanfelic. *deciſ. 127. nu. 7.*
Franch. *deciſ.316. num.1.* Carol. Ant. de Luca
in *addit.* ad Franch. *ibid. num.1.* Paſchal. *de
patria poteſt. par.2. cap.9. num.77.* Theſaur. *fo-
renſ. quæſt. 33. lib.1.* Fontanell. *deciſ.503. n.23.*
Menoch. *de arbitr. caſ.78. num.11. & caſ. 328.
num.14.* Bouadill. *politica tom.2. lib.2. cap.15.
num.3.* Farin. in *fragm. litt. M. num.407.* Ricc.
reſol. 133. part.2. Themudo *deciſ. 212. num.1.*
Nepita *ad conſuetud. Catan. tit.68. conſuet. vni-
ca num.1. & 2.* qui refert ſimilem conſtitutio-
nem extare in Ciuitate Panormitana, Syra-
cuſana, Catinenſi, & Gallia Conciol. *ad ſtat.
Eug. lib.5. rub.40. num.1.* Caluin. *de æquitate
lib.1. cap.33. nu.4.* & Bonfin. *ad bannimenta ſta-
tus Eccleſ. cap.6. num.10.*

Ob duas quidem rationes, primo quia
62 tanquam leproſę non debent alijs commiſce-
ri, nè exemplo, vel colloquio corrumpant ho-
neſtas, vt dicunt præfati Doctores, & Tho-
loſ. *ſintagm. Iuris part.2. lib.10. cap.2.* ſecundo
quia quodammodò ſunt iniuriæ, & dedecori
perſonis probis, quę poſſunt indè reputari in-
honeſtæ ab ijs, qui familias non habent no-
tas, & cognitas, vt ex Barboſ. Io. de Plat. &
Theſaur. innuit Themudo *deciſ.212. n.4. lib.2.*

Et non ſolum poſſunt eijci è domo condu-
63 cta, ſed etiam à domo propria, vt firmant
Conciolus, & Caluin. *locis mox citatis* Me-
noch. *conſ.798. num.21. & conſ.666. num. 12.*
Caſſan. *conſuetud. Burgund. rub.4. §.5. num.57.*
Capiblanc. *ſingul. 105.* Gizzarell. *deciſ. 56.*
Ricciull. *de perſon. reprob. lib.2. cap.21. num.3.*
Scannarol. *loc. cit. num.42.* Nepita *loco cit. nu.
1. & 8.* & Garon. *vbi proximè num. 11.* qui
64 inquit, quod hæc concluſio non procedit ita
abſolutè in locis, in quibus non extet lex,
ſeù ſtatutum hoc expreſsè ſtatuens, quia con-
65 trarium, nempè quod non poſſint è domo
propria expelli firmant Theſau. *forenſ. quæſt.
33. num.2. lib.1.* Caball. *crim. reſol. 184. num.3.*
Gratian. *diſcept. 135. num.20.* & Genuenſ. *pra-
ctic. Eccleſ. 242. num.1.* Paſchal. *de patr. poteſt.
par.2. cap.10. num.39.*

Poſſunt tamen conciliari diſſidentium opi-
66 niones, vt debeant eijci, quoties concurrat
inhoneſtas valdè ſcandaloſa, vt ex Theſau.
Caball. Gratian. & Paſchal. innuit Garon.
loc. cit. num.11. Fontanell. *deciſ. 503. num. 23.*
& Carol. Anton. de Luca ad Vinc. de Franch.
dec.316. num.1. Caluin. *de æquit. cap.33. nu.6.*
qui *ibidem num. 9.* ait iſto caſu eſſe expellen-
das etiamſi habitent cum Patre, matre, aut
marito, & domus eſſet alterius eorum, nam
vel filia ſola expellenda eſſet, vel cũ ea ipſi pa-
ter, mater, aut maritus, & allegat Afflict.
Theſau., & Carpanum, quibus addo Nepi-
tam *ad conſuetud. Catan. tit.68. conſuet. vnica
num.65.* qui ait, quod conſuetudo, de qua ipſe
loquitur, compræhendit matrem, & filiam, ſi-
ue ſit nupta, ſiue ſit Virgo, ſiuè infans ſit *l. ar-
gentum §. mulier ff. de auro, & argent. leg.* me-
67 lius tamen, & cum multa prudentia, & cha-
ritate in Vrbe Puellæ auferuntur matribus,
& in Conſeruatorio Puellarum conſtituuntur
quando matres ſunt meretrices, & ita paſſim
practicatur ab Eminent. D. Card. Gaſpare de
Carpineo Vicario Papę prudentia, doctrina,
zelo conſpicuo.

68 Sed an hęc diſpoſitio poſſit practicari, vt ex-
pelli poſſint à Ciuitate, & terra, ponit quęſtioné
in terminis Baronũ eijciẽtiũ meretrices ab eo-
rũ terris Taſſonus *de anteſatto verſ. 3. obſeru. 3.*
69 *f.175.* & pro negatiua affert Bald. in *§. Dominus
verò de forma fidelitatis, in feudal.* & pro affirma-

tiua

tiua affert de Ponte *de Potest. Proregis fol.56. num.3.& fol.470. col.2.* & Rouir. *pragm.4. de Baron.num.4.*& Anna *ſingul.* 54. ego dicerem
70 quod ſine cauſa alicuius inconuenientis non poſſint eijci,ſtante quod in Republica cõmuniter tollerentur, et hoc vult Bald. *loc.cit.n.*1.

Sed non placet Ricciull. *d.cap.21.num.5.& ſeqq.* quod meretrices expellantur à Vicinia, & contrada, vbi habitant perſonę probę, &
71 honeſtę,niſi in quatuor caſibus, *Primò*,quando deſignatus eſt certus locus pro habitatione meretricum, tunc enim expelli debent à locis honeſtis, ſiuè habitent in domo propria, ſiuè in domo conducta, quia eligendo vitam meretriciam videntur ſe ſubieciſſe pœnę contra meretrices indictę. *Secundò*, quando inhabitant propè Eccleſiam, ſeu monaſterium monialium. *Tertiò*, quando inhabitant iuxtà porticus,ſeu Palatium Principis. *Quartò*, quando eſt ſcandaloſa aliter, quam ex vita meretricia, quod exemplificari poteſt in ea, quę ſit procax, loquax, faſtidioſa, licentioſa, iniurioſa.

72 Dictio, *ſubitò*, debet intelligi cum grano ſalis, quia aliqua ſummaria informatio pręcedere debet, etenim antequam Iudex deue-
73 niat ob conqueſtionem, & inſtantiam vicinorum ad declarationem, ſeu præceptum de exfractando è domo, & vicinia, debet examinare teſtes, citatis partibus, vt ex Barboſ. *ad ordinat.Luſitan. lib.3. tit.* 18. §. 6. & Phæbo 1. *part. arreſt.* 161. aduertit Themudo *deciſ.* 212. *num.* 7. & teſtibus examinatis, ac partibus *ſummariè* auditis, aſſignare debet terminum trium dierum ad exfractandum, vt pręfati Doctores dicunt *loc.cit.*

Sed ſecundùm Phębum *ibid.* antequam
74 aſſignetur terminus de exfractando, debet fieri pręceptum, cum comminatione pœnę eiectionis, de non inquietando vicinos, alias pręceptum de exfractando poteſt dici nullum prout plures annullatum fuiſſe teſtatur Phę-
75 bus *ibid.* Verum vtroque modo practicari inquit Temudo *dicto num.* 7.

At ego tempore, quo eram Locumtenens
76 criminalis Eminentiſs. Vicarij in Vrbe putabam eſſe diſtinguendum modum procedendi ad eijciendum mulieres, quæ cum eſſent meretrices, erant etiam ſcandaloſę, & rixoſæ à modo procendendi ad eijciendum mulieres, quæ non erant meretrices, ſed erant brigoſæ, & vicinis iniurioſæ, & faſtidioſæ,poſſunt enim & iſtæ perſonæ inquietæ expelli, vt eſt text. in *l.ſi conuenerit* §.*fin. ff.pro ſocio*, & alium text. in *l.Imperatores verſ. ſine iniuria alterius ff.de ſeru.ruſtic. prædior.* adducit ad hoc Io: Martins à Coſta *de Domo ſupplicationis annot.* 20. *num.* 9. & 10. & probat Nepita *ad conſuetud. Catan. tit.*68. *num.* 65. 66. & 67. vbi ait hoc eſſe verum tàm in fęmina nupta, innupta,
77 virgine, & infanti, quàm in quolibet Viro: etiamſi de maſculo non fiat mentio in ſtatuto, nam adhuc extenditur ad maſculos, imò etiã ceſſante ſtatuto poſſunt eijci eo ipſo, quod ſunt iniurioſi, vel alias damnoſi, vt ait ipſe Nepita *ibid. num.* 79. & propterea huiuſmodi
78 fœminis rixoſis, & iniurioſis, & aliter moleſtis transmittebam præceptum de non moleſtando nec facto, nec verbis, cum comminatione pœnæ eiectionis in caſu contrauentionis, & ita multum poſt hæc ſcripta reperio dixiſſe Io: Mart. à Coſta *d. annot.* 20. *num.* 11. meretricibus verò ſcandaloſis, rixoſis, & brigoſis transmittebam pręceptum ſimpliciter de exfractando infra biduum, vel triduum, cum clauſula &c. & hoc etiam ex ſola fide vicinorum comprobata tamen à Paroco.

79 Quando verò eijcitur mulier è vicinia ob ſolam vitam meretriciam neceſſe eſt, quod prius conſtet de tribus.

Primò de vita meretricia, ſeu inhoneſta, vt obſeruat Garon. *dict. art.*15.*num.*6. qui ex Riccio *deciſ.63.num.6.par.1.& deciſ.*312. *n.* 5. *part.*3. ait ex vnico actu meretricio non poſſe eijci, & expelli ex his,quę ego dixi *ſupra.*

Secundo, quod in d. domo, & vicinia non habitent, & ſolitæ ſint habitare huiuſmodi mulieres, nàm à locis ſolitis non debent eijci, Nouar. *deciſ.*95.*num.*5. Androgin.*de priuileg. mulier.cap.3. ſpecial.7. num.22.& ſeqq.* & hoc quamuis inhabitent etiam honeſtæ, quia iſtæ non debent quærere habitationem, vbi inhoneſtę, & infames faciunt incolatum Gizzarell. *deciſ.*5.*num.*23.

Tertio, quod inſtantia proueniat ab his, qui habent ius agendi pro eiectione dicente Farin. in *fragm. litt. M. num.* 408. Themudo *deciſ.*212. *num.*2. Riccio *deciſ.* 129.*num.* 3.*p*.4. & poſt eum Garon. *d.art.*15. *num.* 7. quod ad petitionem Domini domus, qui ſit de alia vicinia, non poſſunt huiuſmodi mulieres expelli, & Garon.addit quod nec poteſt expelli ea,quæ fuit inducta per ſcholaré,cui fuit locata domus: pręcogitare enim debuit locator,
80 ſcholares eſſe iuuenes, & natura procliuos ad mulieres, quod pluribus oſtendit D. Iacobus Bonaudus de Sauſeto in *apoſtillis* ad D.Io.de Terra Rubea *tract.cõtra Rebelles ſuorum Regum art.8. tract.3. lit. A. verbo meretricibus verſic. ab his fol.mihi 78. à tergo*, vbi monet ſchola-
81 res, vt a Venere abſtineant cum per tale vitij ratio, & intellectus tamquam ſuperiores partes mentis confundantur ſenſualitate, quę eſt inferior pars, attrahente, & quandoque prædominante *cap.turbat* 17. *diſt.& cap.*1. *de ſan. vnct.* & potiſſimum monet, ne cum vetulis, & turpibus ſtipendiati coeant, nam volentes vitare luxurioſi nomé,in ſuę famę denigrationem in auaritię crimen turpiter incidunt, vnde nec luxurioſi, ſed auari dici merentur, & inſuper grauius peccant, vide multa pulcra apud eum.

Sed quod dictum eſt de muliere inducta in domum per ſcholarem eſt verum, niſi fiat ad inſtantiam vicinorum, ſeu locator ipſe ſit vicinus, nàm ſi vicini inſtant, quia vt inquiunt Farin.

82 Farin. & Themudo *locis citatis* ius expellendi
è vicinia competit ratione habitationis, non
autem dominij ipſarum domum, non ſolùm
expelli debent mulieres, quæ cum ſcandalo
vicinorum inducuntur, ſed ſecundum Garon.
*loc.cit. num.*10. expelluntur etiam ſcholares,
qui eas inducunt, & ad hoc citat concordan-
tes Bald. in *l.conductor num.*12. *& ſeq. C.loca-
ti*, & Morlam *Emporio tit.* 10. *quæſt.*1.*num.*25
At Ricciull. *de perſon. reprob.lib.*2. *cap.*21. *nu.*
12. ait, quod locator non poteſt expellere,
83 ſi ſciens qualitatem mulieris domum locauit,
alias ſecus ſecundum Menoch. *caſ.*78.*num.*11.
Verum hęc diſtinctio non ſubſiſtit, quia non
84 ex ignorantia, ſed ex vicinitate reſultat ius
expellendi ex Doctoribus citatis, & ſic loca-
tor poterit expellere, ſeù potius inſtare pro
expulſione, ſi ſit vicinus, & inſimul neſciat
qualitatem mulieris.

Etenim his conſideratis, & ſummariè co-
gnitis, poteſt Iudex declarare, quod mulier
debet eijci è domo, & vicinia, & quandoque
etiam à Parochia, & in exequutionem tranſ-
mittit ei pręceptum de exfractando infra
85 breuiſſimum tempus, puta biduum, vel tri-
duum iuxta praxim, quam docet Nepita *ad
conſuetud. Catan. tit.*68. *conſuet. vnica ſub nu-
mer.* 83.

Et quamuis Garon. *loc.cit. num.* 6. ex Re-
buff. dicat, quod iudex exequitur nulla inter-
poſita mora, nihilominus non eſt recedendum
à praxi, quam docet Nepita, quia debet aſ-
ſignari tempus congruum ſi non ad conducē-
dum aliam domum, ſaltem ad inueniendum
beneuolum receptatorem perſonę, & bono-
rum, & ad tranſportandum bona, & hoc ad-
mittit etiam Bouadilla in *politica lib.*2.*cap.*13.
86 *num.*47. quoties non agatur de meretrice in-
corrigibili.

Eandem praxim traditam à Nepita *loc.cit.*
videtur tradere etiam Ricciull. *de perſon.repro-
bis lib.*2. *cap.*21.*num.*14. dummodo non aga-
87 tur de eijciendo meretricem exiſtentem pro-
pe Monaſterium Monialium, vel domum
Principis, nam in iſtis caſibus vult, quod eij-
ciatur nulla interpoſita mora.

Quinimò in his terminis adhuc danda eſt
aliqua dilatio iuxta opinionem Nepitę.

Aduertendum, quod ab huiuſmodi iniun-
88 ctione de exfractando, & à tali ſententia non
datur appellatio, vt ex Rebuff. dicit Garron.
loco cit. & ex Baldo in *l.vnica Cod.de moment.
poſſeſs.* Gram. *deciſ.*58. *num.*15. *& conſ.*111.*in
fine* in ciuilibus dicit Nepita *loc. citat.nu.*84.
qui ſubdit quod tranſacto termino iudex ſta-
89 tim exequitur tales iniunctiones de exfractā-
do è domibus, etiamſi opus fuerit, bona proij-
ciendo: intellige tamen de appellatione ſuſ-
90 penſiua, nam ad effectum deuolutiuum, cum
clauſula non retardata executione, appella-
tio debet omninò admitti, ad tradita per
Caluin. *de æquitate cap.*33. *num.*12.

Aduertendum ſecundo, quod iudex in iſtis
iniunctionibus de exfractando è domo, &
91 vicinia debet habere etiam duas conſidera-
tiones, prima eſt quod per quantum poteſt
proſpiciat ne Dominus domus recipiat dam-
num ex dicta expulſione, vt benè monet Ric-
ciull. *loco citato*. Secunda eſt quod quando
agitur de perſona, & familia ciuili, & mulier
puta ſit nupta, ad tegendum familię, vel ma-
92 riti honorem ſecreto moneat mulierem, vt
diſcedat è domo, & vicinia, & quatenus velit
tranſmittere pręceptum in ſcriptis, vel non
93 exprimat cauſam, vel aliquam cauſam fictam
& ſimulatam exprimat, quę, licet culpoſa,
non tamen infamet, vt docet Bouadilla *dicto
cap.* 13. *num.* 47. qui ad hoc allegat Corrad.
Auend. Mexia, & Diaz. *locis* per ipſum *citatis
litt.E.* & ſubdit *ibidem num.* 48. quod in his
caſibus ſummarię, & ſecretę informationis,
94 quę ſolet ſumi, & practicari ob honorem
mulieris, vel familię principalis, Iudex po-
terit per ſe, & manu ſua ſcribere, & recipere
depoſitiones teſtium abſque interuentu nota-
rij, & eundem proceſſum penès ſe retinere,
95 quod licet ſit contra diſpoſitionem text. in
cap. quoniam contra de probat, permittitur ta-
men in aliquibus caſibus, præſertim quando
publicitas poteſt ſcandalum præbere, vt ex
Bart. Platea, Matheſil. Bald. Fœlin. Abb. Aui-
les. & alijs firmat Bouadill. *loc.cit.nu.*48. *litt.
A.* & hoc idem dicit Villadiego in *politica
cap.*5. *§.*47. *num.*10.

Dixi *ſupra*, quod debet Iudici conſtare de
vita meretricia, ſed quomodo probetur, quod
96 mulier ſit meretrix? dic quod Carolus Tapia
de iure Regni lib. 5. *tit.* 26. *de meretricibus in
rub. & in pragm.*5. ait, probari, ſi degat in lu-
panari, vel in caupona, vel per eos, qui cum
ea concubuerunt, vel per teſtes, qui deponant
de eiuſdem conuerſatione cum hominibus lu-
xurioſis dantibus denarios, & actus venereos
facientibus, ſeù de alijs ſignis, latiùs tamen
de modo probandi in hoc genere peccati lo-
quuntur poſt alios Maſcard. *de probat. concl.*
1063. *per tot.* Ricciull. *de perſon. reprob. lib.*2.
*cap.*5.*per tot.* & Farinac. *qu.* 136.*à num.*76. *vſ-
que in finem quæſtionis* Nepita *ad conſuet. Ca-
tan.tit.*68. *conſuet. vnic. num.* 25. *& ſeqq.* qui
97 ait quod etiam de iure communi admittuntur
teſtes ſingulares ad probandum mulierem,
eſſe meretricem, & citat ad hoc Bald. *conſil.*
107. Cepoll. *conſ.*50. Crauett. *conſ.*73.*nu.*33.
Dec. *in leg. ob carmen §.vltim.ff.de teſtib.* Alex.
*conſ.*13. *num.*13. *vol.*7. Boer. *deciſ.*23. *nu.*83.
Maſcard. *de probat. concl.* 1063. *num.* 37. Sub-
dit Nepita *num.* 36. quod mulier probatur
98 meretrix per ſolum cognoſcentem eam car-
naliter, dūmodo iſte ſit nobilis, & citat Gram.
*conſ.*58. *num.*17. Menoch. *caſ.*99. Maſcard. *d.
concl.* 1063. *n.*27. aliàs per plures, qui cum
ea concubuerunt, ex quo eſt de caſibus, in
quibus ſocius poteſt interrogari de ſocio
Natta *conſ.*105. *num.*4. Maſcard. *loc. cit.* —

Sia

Digitized by Google

Sia tenuta alla pigione.

Damnum eſſe locatoris reſpectu penſionis, aiunt ex Riccio, Molina, Capiblanc. Baldax. de Angel. ad Gizzarell. Garonus *ad nonas cõſtitut. Mediol. lib. 4. tit. 15. num.* 8. Scannarol. *de viſit. carcer. lib. 1. §. 3. cap. 4. num. 43.* D. Sabell. *pract. vniu. §. meretrici num. 42.* Mele in *addit.* ad Gizzarell. *decis. 54. num. 6.* & Baron. *de citat. tom. 2. in addit. ad quæſt. 18. num. 133.*
99 Ricc. *reſol. 133. vol. 2.* Themudo *deciſ. 212.*
num. 9. quando tamen ſcienter indiguis, & inhoneſtis locauit, vt explicant præfati Doctores, & ſignanter Scannarol. *ibid.* & D. Sabell. *loc. cit. num. 43.*

Sed hæc limitatio non eſt vera, ſi inde infe-
100 ratur, quod vicini inſtantes pro expulſione
teneri debeant ad penſionem domus, vt argumentantur Ricc. *d. reſol. 133. num.* 2. Themudo *d. deciſ. 212. num.* 8. dicentes, quod cum vicini ſint cauſa expulſionis, & ſic damni, quod prouenit Domino domus, teneri debent ipſi ad huiuſmodi damnum, argument. text. in *l. Iulianus §. vlt. ff. ad exhibend.* præcipuè cum Domini non delinquant locando domos meretricibus, iuxta ſententiam Leſs. *de Iuſt. & Iure l. 1. tit. 24. dub. 8. num.* 40. quem refert Themudo *loc. cit. num. 8. in fine*.

Siquidẽ Dominus Domus tenetur inueſtiga-
101 re, & ſcire conditionem eorum, cum quibus contrahit, *l. qui cum alijs ff. de regul. Iur.* Alex. *conſ. 77. vol. 3.* & ideò ipſi imputari deber, aliqua ignorantia non obſtante *l. ſimiles* vbi gloſ. *ff. locati* Ricc. *loc. cit. num.* 3. & Themudo *d. deciſ. 212. num. 9.* & ratio rationis eſt,
102 quia, qui tenetur inueſtigare habetur prò
ſciente *l. qui poteſt ff. de reg. Iur. & cap. fin. de elect.* ignorantia enim non eſt fundata eo caſu in iuſta cauſa, vt dicit Paul. de Caſtro *conſil. crim. diuerſ. 46. num. 21. & ſeq. lib. 1. in folio*, & ita deciſum dicunt Ricc., & Themud. *loc. cit.* & cum his conuenit D. Sabell. in *ſumma diuerſ. tract. §. meretrix n. 5. verſ. an autem, & verſ. quando autem*, vbi limitat cõcluſionem in caſu, quo locator probabiliter ignorauit conditionem inhoneſtę perſonæ, vel quia poſt
103 locationem meretricari cæperit, tunc enim
maior, vt ſubdit D. Sabellus, culpa eſt ex parte meretricis, & ideo ipſa meretrix debet eſſe in damno, & ſoluere penſionem pro tempore conuento vſque quo finiatur locatio, vel domus alteri locetur.

Noſtra verò bannimenta tollunt iſtam con-
104 trouerſiam, quia volunt penſionem eſſe à
meretrice ſoluendam, ſed in caſu ſcientię locatoris volunt eſſe Conuertitarum Conuentui applicandam, & optima quidem ratione, quia tam meretrix, quam locator, hoc caſu eſt in culpa ex ijs, quæ conſiderat D. Sabell. in *practica loc. cit. num. 43.*

De articulo autem, an locatores, qui ſcien-
105 ter locant domus meretricibus peccent vi-
tra Leſſium, & Themudo *loc. cit.* loquuntur ad plenum Io: Maior. in *4. ſent. diſp. 35. qu. 35.* Cenedo *collect. ad decretal. 140. n. 5. 10.* Mariana *de ſpectacul. c. 18.* Gabr. Vaſq. *opuſc. 2. de ſcandalo dub. 5. n. 38.* Sanchez. Greg. de Valent. Azor. Bonacina, Roder. Acuna, Salſedo, & alij *locis relatis* à Don Franciſco Ramos *ad leg. Iul. & Papiam lib. 3. cap. 13. num. 7.* Frater Ludou. Lopez in *inſtruct. negotian. lib. 2. cap. 28.* Benedict. Ægidius *de Iure, & priuileg. honeſtat. artic. 9. num. 4.* & remiſſiuè ad eos D. Carolus Petra *ad ritus M. Cur. ritu 166. num. 154.* & latius Ricciull. *de perſon. reprob. lib. 2. cap. 23 per tot.* Nauarr. *manual. cap. 17. num. 195.* Diana *par. 5. tract. 7. reſol. 26.* vbi relatis opinionibus inter ſe hac in re diſſidentium concludit pro negatiua, niſi ob loci circumſtantias alijs detur occaſio peccandi. & eum refert D. Sabell. *d. §. meretrix num. 5. in fine*.

Cap. XXVIII. §. II.

Parimente non poſſa alcuna Donna di mala vita, come di ſopra andare in carrozza, cocchio, o à Cauallo per la Città ſotto pena à lei della fruſta, o dell'eſilio ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, & al Cocchiero, Carrozziero, o ſimile, che fuſſe conſapeuole della qualità della Donna, di trè tratti di corda, e della perdita della carrozza, cocchio, o caualli, ancorche foſſero d' altri, ſe non proueranno di non eſſere conſapeuoli, come di ſopra.

SVMMARIVM.

1 *Meretrices non poſſunt incedere in curru, vel equeſter, & quarè. num. 5.*
2 *Et in multis locis debent deferre ſignum.*
3 *Et nec poſſunt vti habitu virginum, ſeù honeſtarum mulierum.*
4 *Meretricibus non ſunt permittendæ voluptates, & quarè.*
6 *Bannum nè meretrices incedant in curru comprahendit, publicas, & non eas, quæ duos amaſios habent, non comprahendit cantatrices, & nec eas, quæ incedunt in vehiculis vulgo calès, & nec comprahendit illas, quæ itineris longi cauſa curru vinntur.*
7 *Aurigæ, qui vehunt meretrices in eorum curru, puniuntur vigore noſtrorum bannimentorum & ſimilis prohibitio eſt Romæ, Neapoli, Florentiæ.*

Et

8 *Et peccant mortaliter, ſi ſciunt, quod eunt ad peccandum, dummodò non ſint famuli.*
9 *Scientia eſt probanda à fiſco.*
10 *Sed aurigæ poſſunt probare in contrarium.*

PLVRES cauſæ poſſunt afferri, propter quas erat facienda hæc prohibitio, ſed duæ mi-
1 hi videntur appoſitiſſimæ: prima, quod probroſæ mulieres non debent equè, ac honeſtiores matronæ honorari, ac faſtoſæ incedere, adhoc vt diſcrimen ſit inter vnas, & alteras earum, & dictum diſcrimen ſit euideus, & notum etiam forenſibus, & ijs, qui familias nòn cognoſcunt, ad quem effectum in mul-
2 tis locis huiuſmodi fœminæ coguntur deferre ſignum, vt tradunt Baldus in *l. mimi C. de Epiſc.* Audient. Amendola ad Vinc. de Franch. *deciſ. 316. num. 2.* Menoch. *caſ. 535. num. 18.* Didac. de Mari in *addit.* ad Gizzarell. *dec. 52. num. 6.* Dominus Sabell. in *pract. vniuerſali, §. meretrici num. 25.* latè Ricciull. *de perſon. reprob. lib. 2. cap. 30. num. 2. & ſeqq.* Sola *ad ſtat. Sabaud. tit. de meretricib. publ. num. 3.* & Carol. Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 26. de meretricib. pragm. 7. verſ. quod autem*, vbi ſubdit etiam, quod meretrices habitu honeſtarum mulierũ,
3 & virginũ vti non debent, per tex. in *leg. mimi Cod. de Epiſc. audient.* & hoc firmat etiam Ioſeph. Mele in *addit.* ad Gizzarell. *deciſ. 54. nu. 7.* D. Sabell. *loc. cit. num. 25.* & latè Ricciull. *d. cap. 30. n. 3. & ſeqq.* & D. Franc. Ramos *ad l. Iulium, & Pupiam lib. 3. c. 29. per tot. & c. 30. per tot. part. 2.* & comprobatur ex Sacra Scriptura *geneſ. 38. num. 14. & cap. 7. prouerb.* & Tertull. *de cultu fœminarum cap. 12.*

Altera cauſa eſt, quod permittendæ non
4 ſunt voluptates meretricibus, nè honeſtæ habeant occaſionem, & anſam optandi vitam inhoneſtam Ricciull. *de perſon. reprob. lib. 2. cap. 30. num. 9.* vbi ait, quod conniuentia erga habitum meretricum dedit cauſam, quod harum mulierum numerus excreuerit, adeò vt difficile ſit omnes ſignare.

Hinc deſumitur quod nõ benè loquuti ſunt, Bieſius, Cerda, & alij, quos refert, & ſequitur Narbona *ad leges Hiſpan. lib. 7. tit. 12. leg. 18. gl. 8. n. 6. & 7.* dùm aſſeruerunt expedire fortaſsè, quod ſericæ veſtes, auratæ, vniones, ac gemmæ liberè ſolis meretricibus permittantur, vt ſic iſtæ veſtes infames fiant, ac fœminę ipſæ odio illas proſequantur, nè cum inhoneſtis mulieribus in cultu, & ornatu conueniant.

Propterea ſatis appoſitè antiquitùs, & ho-
5 die vbique prohibetur meretricibus vehi quadrigis, & curribus Rouit. *pragm. 5. num. 1. & 2. de meretricib.* Mele in *addit.* ad Gizzarell. *deciſ. 54. num. 7.* Decian. *tract. crim. lib. 8. cap. 7. n. 10.* Tapia *de Iure Regni lib. 5. pragm. 7. de meretric.* Scanarol. *de viſitat. carcerat. lib. 1. §. 3. cap. 4. num. 26.* Menoch. *de arbitr. caſ. 535. numer. 18.* Camill. Borell. *de magiſtr. lib. 3. cap. 13. n. 13.* Narbona *recopilat. lib. 7. tit. 12. leg. 15. gloſ. 6.* Garon. *ad nouas conſtit. Mediol. lib. 4. tit. 15. de meretricib. art. 17.* Halicarnaſſeus *hiſt. lib. 58.* Alex. ab Alex. *lib. 8. dier. genial. cap. 18. circa finem verſ. apud Parthos*, Dominus Sabellus *pract. vniu. §. meretrici, num. 11. & ſeqq.* vbi refert leges, ſeu edicta publicata Florentię Ricciull. *de perſon. reprob. lib. 2. cap. 30. num. 10.* vbi refert, quod Romæ fuit facta prohibitio tempore Pontificatus Vrbani VIII. ſed ante Vrbanum plures Summi Pontifices hoc expreſsè prohibuerunt, nempe Iulius Tertius, Paulus Quartus, & Pius Quartus, prout refert Narbona *dict. leg. 15. gloſa 6.* & D. Franc. Ramos *ad legem Iuliam, & Pupiam lib. 3. cap. 32. num. 4. part. 2.* & Piccardus *in §. iuris præceptu num. 21. Inſt. de iuſt. & iure* refert, quod Domitius Imperator Romæ, & Carolus V. in Hyſpania prohibuerunt probroſis fœminis vſum lecticæ, & vſum ſericarum veſtium, ueuè auro, aut lapillis, ſiuè gemmis ſe ornarent, & Corrad. *templ. omn. Iudic. lib. 1. §. 3. requiſito 22. num. 6. fol. mihi 61. à tergo*, dicit, quod omnes mulieres Romæ prohibebantur *per legem Oppiam*, vti vehiculis in Vrbe tàm intùs, quàm extrà ſpatio mille paſſuum, niſi ſacrificij gratia, & D. Pacichellius *in tract. de diſtantijs cap. 6. memb. 10. num. 13.* refert *Bullam* f. m. Sixti V. *lu 52. in ordine*, prohibentis meretricibus incedere, *in maniche di camiſce per Roma, nè à piedi, nè in cocchio*, & aliam ſa. mem. Vrbani VIII. de qua etiam Scanarolus *loco ſupracitato*, & refert, quod rhedæ fuerunt vetitæ meretricibus etiam ſub fęliciſſimo Imperio CLEMENTIS X. Auguſtiſſ. et immortalis memoriæ, qui Nobis ſcribendi hæc otia fecit.

Nota hic, quod Nouar. in *tract. de elect. &
6 variat. for. quæſt. 12. num. 7.* firmat dictam prohibitionem compræhendere ſolum meretrices publicas, non autem eas, quæ duos amaſios habent, & hoc replicat idem Nouar. in *collect. ad pragm. 4. num. 1. & ſeq. tit. de meretric.* & Carol. de Rota *de priuileg. mulier. cap. 3. ſpecial. 7. num. 7.* quem refert Paichellius *loc. cit. num. 15. in fine* Cutellus *ad leges Federici cap. 71. notu 80. num. 5. fol. mihi 220.* ac Riccius *deciſ. 312. num. 4. p. 3.* Et aliqui ex iſtis volunt, quod amaſij ſint ad minus tres: & Pacichellius *loco citato num. 14.* vult id eſſe verum etiamſi bannimenta loquantur de meretrice, aut muliere inhoneſta, quia ſunt intelligenda de meretricia inhoneſtate, quando ſcilicet viuit meretricio more, & facit publicas inhoneſtates: non autem de ſimplici inhoneſtate, & multo minus de occulta, & adhoc probandum expendit doctrinam Altograd. *conſ. 84. num. 124.* dicentis, quod alternatiua, *aut*, operatur, vt altera eius pars de ijſdem Perſonis intelligenda ſit, & hoc idem Altograd. dicit in *conſ. 70 num. 62.* Cæphal. *conſ. 140. num. 18. & 19.* qui loquitur in terminis ſtatuti diſponentis in vna parte de muliere inhoneſta: & expendit text. *in l. his ſolis C. de reuocanda donatione*, vbi cauetur, quod mulier inhoneſtè viuens non

O reuo-

reuocat donationem, nam adhoc (vt explicat gloſa *ibidem* in verbo *portentoſè*) requiritur, quod viuat meretricio more: infert enim inde Pacichellius, quod iuxta diſpoſitionem huius legis intelligi debent bannimenta, quia recipere debent paſſiuam interpretationem à iure communi: expendit etiam adhoc doctrinam Emanuel. Coſtæ in *cap. ſi Pater p.* 1. *in verbo legauit num.* 40. *de teſtam.* dicentis, quod leges Hiſpaniæ priuantes dote mulieres luxuriosè, & inhoneſtè viuentes debent intelligi de inhoneſtate meretricia, non autem de muliere, quæ ſemel, vel bis cum vno, vel altero inhoneſtatem exercuit, quia non eſt credendum, quod pro ſimplici, & occulta inhoneſtate leges voluerint tanta pœna mulierem afficere: vide eum qui ad idem probandum plures alias autoritates Doctorum adducit, & ſignanter Farin. *quæſt.* 145. *num.* 158. *& ſeqq. & conſ.* 33. *num.* 10. Boſs. *tit. de raptu mulier. num.* 10. Decian. *tract. crim. lib.* 8. *cap.* 7. *nu.* 12. & horum, ac aliorum, quos citat autoritate concludit, quod in huiuſmodi bannimentis, non ſunt compræhenſæ adoleſcentulę Cantatrices, quippe quæ honeſtiſſimam muſices artem exercent, & plura in laudem muſices affert, & miratur quod cum priſco ſæculo, quò caſtitas minimi æſtimabatur, nonnulli illas caſtas fuiſſe exararint, hodie nos in religioſiſſima noſtra ætate Cantatrices huiuſmodi pro honeſtis in dubio habere renuamus.

Nota ſecundò ex eodem D. Pacichellio *loco citato num.* 16. quod in bannimentis loquentibus de rheda, & curru non copræhenduntur vehiculi *vulgò cales, curriſellia, ſeù rotiſellia*, nedum quia pœnalia tanquam odioſa ſunt reſtringenda, & ſtrictè intelligenda ex vulgatis, ſed etiam quia non eſt par ratio cùm matronæ honeſtę non conſueſcant incedere, cum huiuſmodi vehiculis per Vrbem: & propterea ait non eſſe denegandam mulieribus proſtitutis commoditatem, & vſum prælatorum vehiculorum præcipuè cum, vt ipſe ſubdit, ceſſet ſcandalum, cum tunc non ſint oculis expoſitæ, prout eſſent ſi eligerent equitatum, quo caſu veluti magis omnium oculis expoſitę imbecilliores quoſque in libidinẽ facilius traherent: ars etenim earum, quò patentior, eo periculoſior: habentque inſani amoris characteres ad communem incautorum hominum fallaciam in fronte depictos, & certè ad huiuſmodi equitatum ſuperiores benè aduertunt, & ego tempore quo eram in Vrbe Procurator Pauperum habui defendere quandam meretricem nuncupatam *Betta Tedeſchina*, quæ fuit carceribus mancipata ex eo, quia auſa fuit de nocte lucente Luna, & cum iuuenum comitatu incedere eqneſter per Plateam vulgo *Piazza di Spagna*, & parum abfuit, quin fuſtigata fuiſſet, ſtetit tamen per multum tempus in carcere, & merito quidem tum ob motiuum adductum à Pacichellio, tum etiam quia antiquitùs matronæ ſellis, lecticiſque portabantur, vt ex Halicarnaſſeo, & Alex. ab Alex. inquit Pacichell. *ibid. num.* 13. & probroſis fœminis erat prohibitum vehi ſuper illis.

Nota tertio, quod in his bannimentis non compræhenduntur illæ meretrices, quæ peregrè proficiſcentes ante earum domum currum conſcendunt: non enim tenentur ire pedeſter per Ciuitatem, & extra illam currum intrare: bannimenta namque iſta facta ſunt ad tollendum meretricibus inceſſum voluptuoſum, & ad luxuriam, & non ad neceſſitatem, ex cauſa longi itineris contingentem, ſiquidem regulariter illis Rhedæ non ſunt interdictę, vt probat Pacichellius *loc. cit. num.* 13. & ideò prohibitio reſtringenda, vt minus quàm fieri poſſit corrigatur ius commune.

Al Cocchiero, Carrozziero, ò ſimile, che foſſe conſapeuole.

7 Similis pragmatica eſt in Regno Neapolitano, de qua Tapia *de iure Regni lib.* 5. *tit.* 26. *de meretricib. pragm.* 7. vbi imponitur Aurigis pœna triremium ad triennium, & in Ciuitate Florentiæ imponitur pœna trium ictuum funis, & ammiſſionis vehiculi, & equorum teſte D. Sabello in *pract. vniuerſ. §. meretrici n.* 11. & etiam in Vrbe puniuntur aurigę pœna triũ ictuum funis, & amiſſionis vehiculi, & equorum, vt apparet ex bannimentis Illuſtriſs. D. Gubernatoris. §. 63.

8 Imò aurigę, qui deferunt meretrices de vno loco ad alium, ſi ſciunt, illic iri ad peccandum, & ipſi peccant mortaliter, dummodò non ſint famuli, qui excuſantur, vt docet Diana *oper. moral. part.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 11. *& reſol.* 46. *part.* 5.

Scientia autem eſt probanda à fiſco, tanquã
9 qualitas à bannimentis requiſita, vt pluries dixi *in iſtis obſeruationibus*: nec oſtant verba poſita in fine huius §. *ſe non proueranno di non eſſere conſapeuoli*, quia dicta verba denotant quod aurigis non tollitur facultas probandi
10 in contrarium; contraponuntur enim dicta verba obligationi impoſitę fiſco, & Curię probandi ſcientiam in illis verbis ſuperiùs in *eodem*, §. poſitis, *ò ſimile, che foſſe conſapeuole*, & hoc non eget allegatione, quia eſt maniſeſtiſſimum.

Cap. XXVIII. §. III. & IV.

Non poſſi andare per la Città con paggi, ò ſeruitori ſecondo l'vſo delle Gentil Donne, nè à Commedie, nè traueſtita, ò veſtita da huomo, nè per la Città dopo vn'hora di notte ſotto le pene eſpreſſe di ſopra, nelle quali incorra etiamdio chi ſarà in ſua compagnia.

§. 4. Nè li giouerà l'eſſer maritata ogni volta, che non ſarà in compagnia del marito, o del Padre, o de' fratelli, mentre però ſia di vita diſhoneſta.

S V M M A R I V M.

1 *Meretrices non poſſunt incedere per Ciuitatem cum famulis, vel alijs, ſed tantum cum vna ſocia.*
Et nec debent eſſe diſcopertæ in brachijs, vel in pectore, & refertur conſtitut. ſa.mem. Innocent. XI. ibid.
2 *Expelluntur à commedia, & à locis, in quibus interueniunt perſonæ honeſtæ.*
3 *Prohibentur etiam Florentiæ incedere habitu ementito.*
4 *Incedentes in habitu virili poſſunt fuſtigari.*
5 *Prohibentur etiam Florentiæ incedere per Ciuitatem poſt vnam horam noctis.*
6 *Etiamſi in curru, vel equeſter.*
7 *Meretrices nuptæ poſſunt incedere per Ciuitatem poſt horam noctis, ſi cum Marito, Patre, vel fratre eunt.*
8 *Priuilegia meretricum refert* Garonus.

QVOD meretrices nequeant incedere per Ciuitatem cum famulis, vel alijs, niſi tan-
1 tum cum vna ſocia, aduertit Muta in *Pragm. Regni Siciliæ tit. 77. num. 1.* quem refert Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 26. de meretricibus pragm. 7. num. 1.* & idem eſſe in Hiſpania, ait Ramos *ad l. Iuliam, & Papiã lib. 3. c. 30. n. 4. p. 2. & cap. 32. num. 3.* ait quod antiquitus etiam iuſſæ erant incedere ſolæ, aut comite ancilla non amplius vna, & idem eſſe in Ciuitate Cataniæ refert Nepita *ad conſuet. tit. 68. conſuet. vnica num. 48.*

Et in Vrbe ex conſtit. ſan. me. Sixti V. *la 52. in ordine* nequibant ire *in maniche di camiſcie, nè à piedi, nè in cocchio,* vt dixi in *antecedenti paragrapho,* ſemper enim fœminis luxus fuit interdictus, nè ad peccatum viros trahant vt ex Liuio, & Cutello, Nazianzen. Cyprian. & alijs inquit Pacichell. *de diſtant. capitul. 6. membr. 9. ſeù 10. numer. 13.* & ex hoc capite forſan non commendandũ decretum, quod refert Don Franc. Ramos *ad d. legem Iuliam, & Papiam lib. 2. cap. 45. nu. 10.* quo cauetur, ne fœminæ vtantur thoracibus illis dictis, *Eſcotados*, præter eas, quæ corpore quæſtum faciunt, quibus permittuntur, ambulantibus detecto pectore, quamuis, vt ait Ramos, fuerit factum, vt eo ipſę mulieres impudicæ diſtinguerentur à matronis, atque iſtæ tanto magis horrerent nuditatis exceſſum, & luxum propriè meretricum, ſubdens hoc fuiſſe factum ad exemplum alterius inſtituti, de quo loquuntur Athæneus *lib. 2. de Ipnoſophiſt. cap. 6.* & Clemens Alexandr. *lib. 2. pedagog. cap. 10.* improbaui enim hoc in antecedenti §. *num. 4.* Vndè ſanctiùs, & cum maxima prudentia indiſtinctè edicto prohibuit ſa. mem. Innocentius XI. ſub pœna excommunicationis, nè fæminę mammas, pectus, & brachia nudatas, & diſcopertas, ſeù diſcoperta deferrent: ad cuius edicti euidentiam multa affert Frances *de re morali conſult. 15. nu. 1.* vbi tales fœminarum depapillationem, & nuditatem improbat, & merito ſub pœna excommunicationis ab Epiſcopo prohibitas oſtendit, & huiuſmodi nuditates exprobat ex Solorzan. *emplemate 35.* & Michaele Anton. Frances *variar. cap. 2. num. 20.* & ex Diana *p. 2. tract. 4. reſol. 32.* & ſubdit, quod Epiſcopus poteſt Mulieribus, quæ depapillatæ incedunt prohibere, ne Eccleſiam ingrediantur, & in habitu depapillationis accedentes admittantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, & hanc materiam reaſſumit *in conſult. 37. num. 10.* vbi facit explicitam mentionem huius edicti facti à ſa. mem. Innocent. XI. & ait, quod in *parte poſteriori Sanctoralis concione 21. §. 5. à nu. 20.* quantum contra bonos mores talem habitum eſſe fundat præcipuè ex textu 2. *Reg. cap. 11. verſ. 2.* in verbis — *viditque mulierem ſe lauantem ex aduerſo,* quam explicat *à tergo*: vide eum, & vide etiam Neuizzanum *in ſylua nuptiali lib. 4. verbo 'eſt nubendum num. 68. & ſeqq.* & videndus eſt Dantes in *cantu xxiii. ſui Purgatorij* qui ait quod priſcis temporibus fuit ſub eadem pœna excommunicationis prohibita huiuſmodi nuditas:

O *dolce frate, che vuoi tu, ch'io dica?*
Tempo futuro m'è già nel conſpetto,
Cui non ſarà queſt'hora molto antica:
Nel qual ſarà in Pergamo interdetto
A le sfacciate Donne Fiorentine
L'andar moſtrando con le poppe il petto.
Qual barbare fur mai, quai ſaracine
Cui biſognaſſe per farle ir coperte
O ſpiritali, ò altre diſcipline.

Addo viden. Sanctos Patres locis allatis à Pacichellio *loco proximè citato,* & libercuium R. P. Marracij, cui titulus, *Remedio per curare*

rare la vanità feminile, & D. Ioannem de Roa Dauila in *tract. de iuribus Principalib. defendendis quæſt. 5. num. 15. verſ. inſuper cum additur*, *& verſ. propterquam*: vbi firmat, quod prohibita re indifferenti ſub pœna excommunicationis latè ſententiæ ſtatim poſt inobbedientiam incurritur excommunicatio: prohibita vero ſub comminatione excommunicationis ferendæ inobbedientia inducit peccatum mortale propter quod ſuppoſita monitione præcepti prohibitorij decreti poteſt fieri excommunicatio, & reijcit Caietan. ſummam Armill. Driedon. & Diui Antonini, qui dicunt decreta quædam Eccleſiæ de rebus de ſe non grauibus, etiam ſi pœna excommunicationis ferendę addatur, non obligare ad mortale; nam vt ipſe Roa ſubdit hæc ſententia intollerabilis eſt, & contra Eccleſiaſtica dogmata, *quibus ſcimus*, ſunt verba formalia Io. de Roa, *poſſe Eccleſiam ponere præcepta poſitiua de rebus aliàs non vetitis, & propter contumaciam inferre excommunicationem, vt docent præcipuè* Sotus *lib. 1. de iuſtitia*, & Caſtro *de lege pœnali, maximè cum Eccleſia ſemper moueatur grauibus rationibus ad hæc ferenda decreta ad eius gubernationem neceſſaria*.

Nè alle Commedie.

Meretrices ſemper ſunt expellendæ à locis,
2 in quibus degunt perſonæ honeſtæ. Rouit. *pragm. 3. de meretricib. num. 1.* & pluribus citatis Farinac. *in fragment. litt. M. num. 407.* & D. Emanuel. Themudo *Portugal. deciſ. 212. nu. 1. tom. 2.*

Nè traueſtita, ò veſtita da huomo.

3 Similis ſanctio extat Florentię teſte D. Sabello *pract. vniu. §. meretric. n. 15.*

Mulier veſtita habitu virili poteſt condem-
4 nari ad fuſtigationem. Nonar. *Vaſſall. grauam. 309. num. 5. part. 1.*

Rationem habemus *Deuteron. cap. 22. verſ. 5.* ibi — *non induetur mulier veſte virili, nec vir vtetur veſte fœminea, abominabilis enim apud Deum eſt, qui facit hæc*: ſiquidem ait D. Thoma *1. 2. qu. 102. art. 6. ad 6. & 2. 2. quæſt. 169. art. 2. ad 3.* quem allegat D. Franc. de Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib. 2. cap. 44. nu. 16.* mulierem indui veſte virili eſſe incentiuum concupiſcentiæ, & occaſionem pręſtare libidini.

Nè per la Città doppo vn' hora di notte.

5 Similis ſanctio extat etiam Florentię, vt refert D. Sabell. *pract. vniuerſal. §. meretrici num. 13. & 14.*

Nota quod quando non eſſent prohibitę
6 vehi curribus, adhuc incedentes de nocte ſuper ſella equeſtres, ſeù ſuper curru, inciderent in pœnam, quia currus, equus, & ſella ſunt cauſę inſtrumentales, cum quibus quis vadit *l. qui ſella ff. de ſeruit. ruſtic. prædior.* Alber. Brun. *tract. de reb. & diſpoſ. dub. fol. 8. à tergo circ. finem*.

Concordat bannum cum Iure communi, de quo Iure meretrices euntes de nocte debent puniri, vt probat Bald. in *l. quicumque col. 3. ff. de ſeru. fugit.* Brun. *loc. cit. fol. 3. tergo circa finem* Polidor. Ripa *de noct. tempore cap. 7.* & Carol. Tapia *de iure Regni lib. 5. tit. 9. pragm. 3. num. 20.*

Nè gli giouerà l'eſſere maritata, ogni volta, che non ſarà col Marito, ò Padre, ò Fratelli.

Poteſt hoc dici eſſe priuilegium meretri-
7 cum nuptarum, quod poſſint de nocte incedere cum maritis, & alijs attinentibus, & hoc priuilegium debet adnumerari alijs, quæ re-
8 fert Garon. *ad nouas conſtit. Mediol. lib. 4. tit. 15. prælud. 2. num. 7.* vbi tractat de differentijs meretricum nuptarum, & innuptarum. Sed hoc poteſt eſſe verum solùm, quando maritus
9 eſt ignarus, ob reſpectum, qui ei debetur, vt dixi *ſuprà in §. 1. num. 57. & ſeqq.*

Cap. XXVIII. §. V.

Prohibiſce ancora, che ſimili perſone non faccino in caſa da loro habitata, ò propria feſtini, nè meno vadino à trebi, o feſte di perſone honeſte.

SVMMARIVM.

1 *Meretrices debent expelli, & arceri à locis, ad quos accedant perſonæ honeſtæ.*
2 *Meretricibus non ſunt dandæ voluptates, ne honeſtis detur occaſio optandi talem vitam.*

1 ETENIM debent expelli à locis, ad quos accedunt perſonæ honeſtæ, nè illas exemplo, vel colloquio corrumpant, vt ex Rouit. Tapia, & Gregor. Tholoſano dixi *ſuprà*; & confert Concil. Toletan. cuius verba refert Don Franc. de Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib. 2. cap. 44. num. 14.* ibi — *Cæterum quia in partibus iſtis morbus deteſtandæ inhoneſtatis irrepſit, quod mulieres, quæ ſoldaderas vulgariter nuncupantur, intrant publicè domos Prælatorum, & Magnatum ad commedendum, & alia, loquen-*

loquentes praua, & inhoneſta colloquia, plerumque corrumpentia bonos mores, facientes ſpectaculum de ſe ipſis, præcipimus omninò, & maximè Prælatis, ſub obteſtatione Diuini iudicij, ne huiuſmodi mulieres permittant, & etiam quia
2 eis ſunt tollendæ tot voluptates, adhoc vt ipſæ
odio habeant talem vitam; & honeſtis non
detur occaſio optandi earum vitam, vt pariter dixi *ſuprà* ex Ricciull. & Rouit.

Cap. XXVIII. §. VI.

Nè ardiſcano ſaltare in banco in piazza, ò aſſiſtere à Saltimbanchi ſotto l'iſteſſe pene.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres, quæ prodeunt in ſcenam, ſunt irritamenta Veneris.*
Aſſignatur ratio, ibidem.
2 *Puniuntur à Iudice Eccleſiaſtico ſi diebus feſtiuis, vel Veneris prodeunt in ſcenam.*
3 *In alijs verò diebus puniuntur priuatiuè à Iudice Sæculari.*
4 *Circulatores ſunt qui circumferunt ſerpentes.*
5 *Et ijs annumerantur qui hominum mentes ſuperſtitione terrent, num.7.*
6 *Qui ementitas reliquias ferunt.*
8 *Et qui, cum ſint imperiti, pharmaca vendunt.*
9 *Vtentes verbis, caracteribus, & alijs ſuperſtitionibus debent puniri, & quomodo.*
Antiquitus puniebantur capite; & referuntur exempla, ibidem.
10 *Reliquias falſas deferens fuit punitus carcere.*
11 *Reliquias veras deferens, ſi ſit circulator debet puniri.*
Etiam pœna triremium, num.13.
12 *Vendere Agnus Dei, etiam ſi ſint veri, eſt prohibitum.*
14 *Furantes Agnus Dei in magna quantitate in Palatio Apoſtolico fuerunt damnati, & tranſmiſſi ad triremes.*
15 *Quæſtores eleemoſynarum ſi quæſtuant ſine licentia Pontificis, vel Epiſcopi debent puniri ab Epiſcopo etiamſi ſint meri laici.*
16 *Indulgentiam falſam recipientes à falſis quæſtuantibus indulgentiam non conſequuntur.*
17 *Cum bona intentio non ſufficiat.*
18 *Contrarium firmant aliqui.*
19 *Sed primam opinionem tenet Muta.*
20 *Interdictum prohibitiuum datur in materia quæſtuationis eleemoſynarum.*
21 *Tribunal S.Officij hodie cognoſcit contra quæſtuantes.*

1 RAtio huius prohibitionis deducitur ex notatis per Iul. Chartar. *deciſ. crim.20. num.59.* vbi ait, quod huiuſmodi mulieres, quæ prodeunt in ſcenam, ſunt nefandæ Veneris irritamenta; *nunquam enim*, ſunt formalia verba Chartarij, *huiuſmodi hyſtriones commedias pronunciant, & ad eas inſpectores conueniunt* ſinè *multis, ijſque grauiſſimis, Dei offenſionibus, idque ob turpes cogitationes, obſcenaué dicta, inhoneſtas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras illis perpetuò coniunctas*, & Minutius Fęlix in *Octauio*, ait quod eneruix hytrio, amorem, dum fingit, infligit, & D.Franc.Ramos *ad leg. Iuliam, & Papiam lib.2. cap.44. num.6.* ait quod præter dragmata ipſa, & carmina in hiſtrionibus ea recitantibus cernuntur laſciuientes tot corporis, manum, oculorum motus, atque huiuſmodi alia amatoria delinimenta, quæ vel honeſta, vel indifferentia eſſe, nemo ſalua conſcientia dixerit.

Aduertendum, quod ſi hyſtriones, & circumforanei, ſeù circulatores commedias fa-
2 ciunt ſine licentia in diebus feſtiuis, vel veneris, non puniuntur à Iudice Sęculari, ſed à Iudice Eccleſiaſtico, vt refert Caſtellus in *ſuo memoriali fol.mihi 49.* fuiſſe per S. Conſultam ſcriptum Gubernatori Peruſij *ſub die 5. Iunij* 1611.& pluribus monſtrat Chartar.*d.deciſ.20.*
3 *per tot.* in alijs verò diebus puniuntur à Iudice Sæculari, & quidem priuatiuè, vt inquit Caſtellus *loc cit.*

De circulatoribus agit Ant. Matthæus *de crim.ff.lib.47.tit.5.cap.4.* vbi ait, quod ex cir-
4 culatorum genere ſunt illi, qui ſerpentes circumferunt, & proponunt, quorum metu ſi damnum datum fuerit, pro modo admiſſi contra eos datur actio *l.vlt.ff.de extraord.crim.* & eiſdem annumerat illos, qui leues ho-
5 minum mentes ſuperſtitione Numinis terrent,
6 & qui ementitas Sanctorum Reliquias cir-
7 cumferunt, aut faciunt, vt Immagines nutu, fletu, riſu, ſudore leues vulgi mentes terreant,
8 & etiam illi, qui nulla medendi arte inſtructi vendunt miſellæ, atque imperitæ multitudini pharmaca, caracteres, ſuſurros, ad depellendos hominum, pecudumque morbos, aut auertendum à ſegete ventorum, grandinumque lapidationem, & Matthæus *ibid. num.4.* dolet, quod impunè hi vſurpent nomen nobiliſſimum, & medici appellentur.

9 Et quod hi, qui ad depellendum morbos ſuſurris, verbis, caracteribus, ſeu alijs ſuperſtitionibus vtuntur debeant puniri non tamen pœna capitali, ſed pro iudicantis arbitirio, firmat etiam Cruſius *de inditijs delict. ſpecial. par.2. cap.22. num.36.* Antiquitus tamen id capitale fuiſſe ex exemplis, quæ refert oſtendit ipſe Cruſius *ibid.num.33.* ait enim ex Ammiano Marcellino *lib.19.* quod is, qui remedia quartanæ, vel alterius doloris collo geſtaret veneficus Reus capitis interibat, & ex eodem Marcellino *lib. 29.* ait viſum adoleſcentem in balneis admouere marmori manus, vtriuſque digitos alternatim, vocatas, quæ litteras númeraſſe ad ſtomachi ſedandas,

vel

Digitized by Google

vel tollendas cruditates remedium prodeſſe,
id exiſtimantem, gladio percuſſum fuiſſe; &
Anum quandam ſimplicẽ interuallaris febri-
bus carmina recitare conſuetam vltimo affe-
ctam ſupplicio. Vix enim, vt ſubdit Cruſius
ibid. aut nunquam ſine magiæ ſuſpicione tu-
tò quicquam eiuſmodi videbatur præſumi,
aut attentari poſſe: vide eum, quia plura ad
propoſitum notabilia refert.

Et hi circulatores non ſolum puniuntur, ſi
deferant reliquias falſas, vt faciebat Frater
10 Cæpolla apud Boccaccium *dieta ſexta fabu-
la x.* qui fuit ex hoc carceribus mancipatus,
11 ſed puniuntur ſi deferant veras reliquias,
quia prohibiti ſunt eas deferre, vt dicit Ga-
uant.in *Encheridion verbo quæſtores num.* 8.
& Scannarol.de *viſit.carcerat.lib.*1.§.13.*cap.*7.
num. 18.

Et iſta prohibitio habet fundamentum, vt
fraudibus obuietur, vt ait Scannarol. *loc. cit.
cap.*2. *num.*3. ſubdens, quod ex hoc prohibi-
12 tum eſt vendere Agnus Dei veros, vel adulte-
ros, & ego adderem aliam cauſam, nempè
quia reliquiæ, & Agnus Dei, & huiuſmodi
non cadunt in commercio ad tex. in *leg.nemo
Martyres C.de Sacroſ.Eccleſ.* vnde,& eo magis
debent puniri, qui vendunt, vel ſupponunt re-
liquias falſas, & quidem pœna triremium, vt
13 dicunt Farin.*quæſt.*172.*num.*66.Ricciull.*lucu-
brat.Eccleſ.cap.*39. *lib.*1. *num.*6. & Scannarol.
loc.cit. §.12. *cap.*2. *num.* 31. qui dicit quod
Iudex Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij fuit
repræhenſus ex quo condemnauerat quem-
dam Sacerdotem ex defectu probationum ad
carceres ad tempus ob falſitatem reliquia-
rum, ſed forſan ille Iudex legerat apud Boc-
caccium, quod Frater Cæpolla fuerat carce-
ratione punitus.

Sed quid ſi non vendunt, ſed furantur reli-
quias? dic quod fuerunt condemnati,& tranſ-
14 miſſi ad triremes per decennium illi,qui vt re-
ferunt Scannarol.*loc.cit.* & Ricciull. *lucubrat.
Eccleſ. cap.*9. derobarunt in magna quantita-
te Agnus Dei in Palatio Apoſtolico.

Circulatoribus aſſimilantur,& æquiparan-
tur illi, qui vulgò appellantur quæſtuantes,
ſeù quæſtores eleemoſynarum; qui prò ſacris
Hoſpitalibus, lociſque Pijs quærunt eleemo-
15 ſynam,nam ſine licentiâ Romani Pontificis,
vel ſaltem Ordinarij litteris commendatorijs
muniti non admittuntur, & nec admitti de-
bent ad quæſtuandum, vt eſt tex. in *cap. cum
ex eo de pænit. & remiſſ.* & ibi Abb. *& clem.
abuſionibus eod.tit.*& in Sac.Conc. Tridentin.
*ſeſſ.*5.*cap.*2. *de reform.* §.*vlt. & ſeſſ.*21. *cap.* 9.
Maranta in *Medulla Decretal. verb. quæſtorec,*
qui citat ad hoc Nauar. *de indulg. not.*31. *nu.*
46. *& lib.*5.*de pænit.& remiſſ. conſ.*33. & Ro-
tam apud Coccin.*deciſ.*281.*num.*2.*&* 5. idem
dicit Muta *ad pragm.Siciliæ tit.*51.*de pœna af-
fend.confratr. num.*3. qui citat Soccin. *tract. de
oblation.lib.* 20.& Dec.*conſ.*2.Calderin.*conſ.*9.
tit. de priuileg. & ex Bolognin. *de indulgent.
num.*90. ait quod debent puniri quæſtuantes,
ſi non habentes litteras veras Apoſtolicas,
vel Epiſcopi motu proprio, ac temerariè,ſiuè
de facto cum bullis fallacibus, & mendaci-
bus quæſtuantur, & puniuntur ab Epiſcopo,
etiamſi ſint meri laici, vt ex Abb.Oldrado,&
Dec. ſubdit Muta *loc.cit. num.*5. qui inſuper
ait, quod recipientes indulgentiam à falſis
16 quæſtuarijs, etſi cum bona fide hoc faciant,
tamen indulgentiam non conſequuntur; cum
17 bona intentio non ſufficiat Oldrad. *conſ.*76.
Card.in *Clem.*2. *de pænit. & remiſſ.* §. *ad hæc,*
etiamſi talis indulgentia daretur pro remiſ-
ſione peccatorum: ſed contrarium in hoc te-
18 nent Anchar. in *Clem.*1.*eod.tit.* & Iaſ. in *leg.
præſcriptiones C.ſi contrà ius, vel vtilit. publ.*
Sacca *reſp.*3.*num.*547. vbi ait quod quantum
ad ſalutem animarum operantur.

19 Verum ipſe Muta *ibid. num.*6. ſequitur opi-
nionem Oldradi, quam Theologos, & Cano-
niſtas tenere aſſirmat.

Quæro hic an detur interdictum prohibi-
20 tiuum in hac materia eleemoſynarum? dic
quod datur, ſi vnus impedit alium, quando
ſcilicèt duo quæſtuant pro eodem Sancto in
eodẽ die,poteſt enim qui habet ius magis an-
tiquum alteri inhibere, vt ex Bald. Speculat.
Tuſch. & alijs dicit Muta *loc.cit. num.*1.*&* 4.

21 Quæro ſecundò, qui ſit hodie Iudex com-
petens contra iſtos quæſtuarios? Scanarol. *de
inſtit.carcer.lib.*1.§.13.*cap.*7.*num.*18. ait hodie
cauſas quæſtuantium ſpectare ad Tribunal
S. Officij.

CAP. XXIX.

CAPITVLVM XXIX.

RVBRICA.

Degl' Oſti, e Paſticcieri, e di quelli, che frequentano l'Oſterie, e de' Carrozzieri, e Vitturini.

Sequitur Legiſlator agere de hominibus, & perſonis perditis, & in Iure diffamatis, quales ſunt Cauponæ, & Stabularij, vt habetur toto *tit. ff. nauta, Caupon. Stabular.* &c.

---

§. I. II. III.

Commanda S. Signoria Illuſtriſſima, che gl'Oſti, e Stallatichieri nell'albergare foraſtieri, debbano oſſeruare, quanto loro viene impoſto ſotto il Capitolo de' ſudditi otioſi, e vagabondi foraſtieri ſotto le pene in eſſo contenute.

§. 2 E ſe alcun'Oſte tratterà male alcun foraſtiero nelle viuande, ò in altro, ſarà punito ancora corporalmente ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 3. Auertendogli, che tengano buona cura delle robbe, che gli ſaranno conſegnate da chi capiterà nelle loro Oſterie, perche mancando alcuna coſa, ſaranno tenuti à tutti li danni da liquidarſi in difetto di proue mediante il giuramento del dannificato, e l'Oſte ſarà obligato per li garzoni.

SVMMARIVM.

1 *Caupones tenentur diuertentes ad Hoſpitium recipere, & bene tractare circa victualia, lêctum, & ſimilia: probibentur Neapoli recipere aliquem Hoſpitio abſque præuia deſcriptione bonorum, quæ ſecum affert,* verſ. extat pragmatica.

2 *Tenentur bic de inuectis, & illatis ſi derobentur.*

3 *Dummodò conſignentur.*
Vel habeant aliquam ſcientiam de re repoſita in Caupona, num. 5.

4 *Non ſolum ſi derobentur à famulis, ſed etiam à viatoribus.*

6 *Caupones tenentur de inuectis, & illatis etiamſi bona ſint delata in cameram, & forenſis accipiat clauem, vel famulum ponat cuſtodiæ.*

7 *Tenentur, ſi forenſis conſignauit bona alicui exiſtenti in caupona, quem credebat eſſe famulum cum re vera non eſſet, quia Caupones tenentur ſuper boc inuigilare, & ita fuit indicatum.*

8 *Tunc forenſis debet deſcribere perſonam, cui bona conſignauit, ad boc, vt Caupones poſſint inquirere, exbibere, vel pro repetitione conuenire.*

9 *Hoſpitationis materia à quibus Doctoribus tractetur.*

10 *Caupones non poſſunt expellere boſpitem receptum ob alios ſuperuenientes, niſi ſint magnates.*

11 *Non poſſunt vendere res tranſeuntibus pluris, quàm in mercatu.*

12 *Non poſſunt dare vinum dilutum pro mero.*

13 *Fallit in Ciuitate Rauennæ.*

14 *Excedentes taxam puniuntur.*

15 *Res in boſpitio perditæ quomodo poſſint de Iure probari remiſsiuè.*

Se alcun'Oſte tratterà male.

1 COguntur Hoſpites, & Caupones hoſpitari omnes viatores *leg. 1. in fine ff. de fur. aduerſ. naut. & l. 1. in princ. ff. de naut. caup. ſtabular.* & ſicut, vt diſponunt dictæ leges, tenentur tranſeuntes hoſpites diuertentes ad hoſpitium recipere, vt dicunt etiam Bart. in *l. in eas §. ſerui ff. furti aduerſ. naut. in leg. 1. §. maxima ff. de naut. caup. ſtabul,* Io: de Platea in *l. curſum num. 2. C. de curſu publ. lib. 12.* Caball. *crim. reſol.* 187. *num.* 2. D. Carol. Petra *Magn. Cur. ritu* 257. *num.* 33. & Autles *Prator. cap.* 28. *gloſa acogidos num.* 2. dummodo teneant ſignum, & non allegent iuſtam cauſam, vt conſiderat Bart. & D. Petra *loc. cit.* & D. Sabellus in *ſumma §. caupo num.* 2. puta, quia locus ſit totus præoccupatus, vel hoſpes ſit rixoſus, vel ſit bannitus, vt explicat D. Sabell. *ibidem*, ità tenentur eos, qui ad hoſpitium diuertunt, benè tractare circà victualia, circà lectum, & huiuſmodi, & quatenus deficiant, debent puniri, vt ait D. Carolus Petra *loco cit. num.* 36. *& ſeqq.*

Tenga

Tenga buona cura.

De materia tractat plenè Farinac.in *fragm. par.1. verbo caupones num.14.& ſeqq.* quem in facto videbis.

Extat pragmatica in Regno Neapolitano, de qua Carolus Tapia *de iure Regni lib.5. tit. 9.de furto, & rapina pragm.*12. §. *e coſi ancora*, qua cauetur, vt caupones, alijque publicè hoſpitates, neminem hoſpitio recipiant, qui bona ſecum ferant, niſi habita priùs ab eiſdem deſcriptione omnium bonorum ſub pœna triremium per triennium hominibus, & fuſtigationis fœminis hoſpitantibus.

Mitior eſt diſpoſitio noſtrorum bannimentorum mandantium, caupones teneri de in-
2 uectis, & illatis, ſi derobentur, ſeù aliquo
alio modo in caupona deficiant, et perdentur,
dummodo fuerint eis conſignatâ, & bannimenta
ſunt in hoc conformia iuri communi,
& Conſtitutionibus Pontificijs, quibus cauetur
teneri caupones de furto commiſſo in ho-
3 ſpitio, dummodo bona fuerint conſignata
principali, ſeù famulis, vt eſt tex.in *l.1.§.nauigandi*,
vbi gloſ.& Doctor.*ff.de furt.aduerſ.naut. caupo, & ſtabul.* & eſt Bulla ſan.mem. Pij IV. 71.*in ordin.*& *ibi* Cherubin.in *ſchol.*2.

Videtur tamen, quod debeant teneri de dictis rebus, ſi furentur à famulis, non verò ſi à viatoribus auferantur, per tex.in *leg.vnic. §.fin.ff.de furt. aduerſ.naut.caup.ſtabul.* ibi *viatorum autem factum non præſtat, namque viatorem ſibi eligere caupo, vel ſtabularius non videtur, nec repellere poteſt iter agentes, & in leg. licet §. in factum ff. de naut. caupon. ſtabul.* ibi *hoc autem non pertinet ad eum, qui hoſpitio repentino recipitur.*

Cæterum hoc non debet procedere, quando bona ſunt conſignata principali exercitori,
ſeù ſeruientibus ad id deputatis, quia tunc
4 omninò tenentur, ex quo receperunt in ſe cu-
ſtodiam, iuxta tex. in *l.1. §.qui ſint igitur, & §.ſi quis igitur, & §. caupones, & §. laterum ff. de naut.caupon.* gloſ.& Odofred.*ibid.*& Farin.
in *fragm. verbo caupones num.* 27. & 34. qui
5 idem eſſe ait, quando caupones ſaltem habuerunt
aliquam ſcientiam de re repoſita in caupona,
& plures allegat concordantes.

Imò Caball. *crim.reſol.70.num.19.* inquit,
quod licèt viator deferre faciat fardellum in
6 camerā, & claues recipiat, vel famulum apponat
cuſtodiæ, adhùc hoſpitator tenetur, vide eum, & Doctores, quos allegat, præſertim Bald.in *l.1.num.1.* & ibi Salyc.*num.5. Cod.de depoſit.* & Grat. *conſ.94. num.13.lib.2.* nam caupones vt mali, & rapaces communiter habiti, vt inquit Caball. *d.caſ.70.num.41.* arctius pro ablatis tenentur, quam alij locatores, vt præfati Doctores affirmant: eo fortius quia iſti ribaldi, vt conſiderat Rebuff. *ad conſtit.Reg. tom.2. tit.de hoſpitibus num.*10. ſolent plures vnius cubiculi, & archæ claues habere: ideò poſt diſceſſum hoſpitis ad Ciuitatem ſolent aperire alia claue: & ſubdit Rebuff. *ibidem in fine*, quod ſi probari hoc poſſet, laqueo donandi eſſent pro eorum furtiua malitia.

Poteſt hic dubitari de caſu contingibili, an caupo teneatur, ſi forenſis conſignauit bo-
7 na alicui exiſtenti in caupona, quem credebat
eſſe famulum eiuſdem, cum re vera non eſſet:
iſte caſus contingit in Vrbe tempore, quo eram *ibid.* Procurator pauperum, & in Tribunali Illuſtriſſimi Gubernatoris fuit reſolutum affirmatiuè ad fauorem Io: Bapt. Relaù Galli habitantis in hoſpitio Gambari, & poteſt eſſe ratio, quia tenetur hoſpitij exercitor inuigilare.

Credo tamen, quod iſto caſu teneatur fo-
8 renſis deſcribere perſonam, cui bona conſi-
gnauit ad effectum, vt poſſit recognoſci, ad tradita per Farin. *quæſt.3.num.10. verſ.ſublimitando* Lucarell.*de qu.indic.inſpect.5.nu.236.* & Scaccia *de indic.cap.86.num.53.* alias auferretur dicto exercitori modus inquirendi, & exhibendi delinquentem, & ſe liberandi ad formam tex.in *l.1.§. familiæ ff. de public. & in l.ſi poſt C. de aſſeſſor.* vel ſaltem auferretur eidem modus repetendi, vt innuit Farin.*quæſt.24. num.90.*

De hoſpitationis materia videndi ſunt
9 Auend. *de mand. Regio lib.2. cap.*8. Rebuff. 2.
tom.tit.de hoſpitibus, & Iband. de Bardaxi in *comment.ad foros Aragon.tit. de priuil. general. num.*30.& Rebuff.*loc.cit.* ponit multas, & vtiles quæſtiones, nempè quod hoſpitator non poteſt repellere hoſpites prius receptos pro-
10 pter alios ſuperuenientes, quod eſt verum,
niſi ſuperueniret aliquis Nobilis, vt explicat idem Rebuff.*ibid.num.6.* & ex Angel.in *leg.1. ff. de naut.caup.*ſequitur Auendan.*loc.cit.*

11 Quod non poſſunt vendere tranſeuntibus pluris, quam in mercatu; æquum tamen eſt, quod aliquid ratione laboris, & exercitij ipſi ſuperlucrentur.

12 Quod non debent, nec poſſunt dare vinum
dilutum pro mero, & puro; quod eſt verum
13 præter quam in Ciuitate Rauennæ iuxtà
conſiderationem faceti Martialis *lib.5. epigram.* 103.

Sit ciſterna mihi, quàm vinea malo Rauennæ.
Cum poſſim multò vendere pluris aquam.
Callidus impoſuit nuper mihi caupo Rauennæ.
Cum peterem mixtum, vendidit ille merum.

Et demum Rebuff. inquit, quod Magiſtratus debent eis taxare prætium competens, ne caupones deuorent diuertentes ad eos, & ſi excedant taxam, & metas rationis, proue regulariter ſolent metas rationis excedere in exigendo, ſicut ſolent excedere Notarij, vt habetur in *cap.ſtatutum §.Notarium de reſcrip. in 6.* & ſicut ſolent excedere apparitores vt
habetur in *l.defenſionis Cod.de iure Fiſci lib.*10.
14 debent puniri pœna carceris, & pecuniaria.

Vide

Vide eum, & vide etiam D. Carolum Petram *comment. Magn. Cur. ritu 267. num. 36. & ſeqq.* vbi multa de fraudibus, malignitatibus, & malitijs horum nebulonum tradit.

Dixi, quod caupones non poſſunt hoſpites iam receptos expellere propter alios ſuperuenientes, niſi ſuperueniat aliquis nobilis: nunc quæro an caupones, ex quo inceperunt tenere hoſpitium poſſint cogi ad continuandum? dic quod poſſunt cogi ſecundum Bart. in *l. 1. §. cura ff. de offic. Præfect. Vrb. & in leg. 1. num. 1. ff. naut. caupon. ſtabul.* Caball. *crim. reſol. 187. num. 1. & caſ. 287. num. 70.* Catocc. *de loc. & conduct. par. 3. quæſt. 8.* Proſper Rondella *de vinea, vindem. & vino fol. 78. col. 1. verſ. vſum caue*, & his relatis D. Sabell. in *ſumma §. caupo num. 2.* & hoc idem probat Auiles *Prætor. cap. 28. gloſa acogidos num. 1.*

In defetto di proue da liquidarſi mediante il giuramento del dannificato.

Quomodo de iure res in hoſpitio perditæ
15 probari poſſint iuramento habetur penès Farinac. *d. verb. caupones num. 43. & ſeqq.* & Rebuff. *d. 2. tom. tit. de hoſpitibus nu. 11.* qui ait hoc eſſe verum in modicis, & in caſu, quo caupo ſit malæ opinionis, & allegat tex. in *leg. ſemper §. in hoc interdicto ff. quod vi, aut clam l. 1. §. ſi ciſta ff. depoſiti*: ſed non recedas ab opinione Farinac.

Iuramentum tamen debet deferri in defectum teſtium, nam ſi adſint viatores, & famuli, qui cum hoſpite, & viatore aderant iſti ſunt examinandi, vt dicit Rebuff. *loc. cit.*

Cap. XXIX. §. IV. V. VI. & VII.

E conſiderando Sua Signoria Illuſtriſſima i molti inconuenienti, che naſcono dalla frequenza dell' Oſterie, prohibiſce à chiunque habbi moglie, ò figli, ò ſia figlio di famiglia, & alle meretrici, ò altre donne di mala vita habitanti in Bologna, che non ardiſcano andar à mangiare, ò bere all'Oſteria, Bettole, Paſticciarie, ò altro luogo di qualſiuoglia ſorte, doue ſi dia da mangiare, ò bere con pagamento, pegno, ò taglia così dentro la Città, come fuori à vn miglio, nè meno comprar robbe per andar à mangiarle in compagnia, ſe non in caſa con la ſua famiglia ſotto pena à gl'huomini la prima volta di trè tratti di corda, e venticinque ſcudi: e la ſeconda, e terza volta maggiore ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, & alle donne di ſcudi dieci, fruſta, eſilio, ó berlina ad arbitrio, come di ſopra: & à gl'Oſti, e Paſticcieri, ò Bettolieri, & altri di ſcudi 25. e trè tratti di corda, ò d'altra pena ad arbitrio. Auertendo, che quelli, che ſaranno trouati all'Oſteria, ſi preſumeranno eſſerui per mangiare, e perciò incorſi nelle ſudette pene:

§. 5. Non intende peró di vietare ad alcuno il comprare vino à minuto all'Oſteria per beuerlo altroue, anzi commanda à gl'Oſti, che debbano vendere à minuto vino di qualunque ſorte ſi troueranno in caſa, à qualunque gli ne domanderà in vendita, ſotto la pena di ſcudi 25. e trè tratti di corda.

§. 6. Come all'incontro vieta tanto à gl'Oſti, come à Paſticcieri il dar robbe di ſorte alcuna à Terrieri con far taglie, ò pigliar pegni, permettendoſegli ſolo il venderle à contanti.

§. 7. Dichiarando di più, che i Paſticcieri non poſſino vendere ad alcuno, ó far per vendere altro, che coſe pertinenti alla loro arte, come paſticci, croſtate, torte, ſfogliate, & altre coſe ſimili, ſotto pena in ciaſcuno di già detti caſi di ſcudi 25. e di trè tratti di corda, e che non gli ſia reſa ragione contro il debitore.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitia publica ſunt neceſſaria.*
2 *Et ſunt pars alimentorum.*
3 *Hoſpitia præbere forenſibus, non tenentur pri-*

uati exceptis aliquibus caſibus.
4 *Princeps debet proſpicere, ne ſubditi eorum bona obligurient in hoſpitijs.*
5 *Hoſpitia ſubditis prohiberi in totum an ſit licitum.*
6 *Caroli Tupia opera non eſt omnibus præmanibus.*
7 *Legem tabernariam abrogari expedit Fiſco, & Reipublicæ, num.24.*
8 *Promulgata alias diſſuetudine antiquata fuit.*
9 *Imperatores, qui leges tabernarias fecerunt.*
10 *Lex tabernaria, quando lata Mediolani, & quibus verbis.*
11 *Pluries deindè renouata, num.12.*
13 *Ratio huius legis refertur.*
Damnoſa vectigali, num.17.
14 *Hominum genus infimum nullo alio vitio magis, quam gulæ illecebris capitur.*
15 *Mala quæ ex gula veniunt.*
16 *Legis tabernariæ ſuaſores, & approbatores, qui Doctores ſint.*
18 *Mediolani Ciuitatis amplitudo, & magnitudo in numero plebis, & artificum maximè poſita eſt.*
19 *Artifices quarè priuilegiantur, & diſcedere prohibentur.*
20 *Plebi vnus finis, vt vitam degant.*
21 *Eget ob aſſiduos labores oblectamento.*
22 *Birruariorum inſolentia in alicuius edicti executione quid operetur.*
23 *Legis promulgatio duplici modo fieri ſolita.*
25 *Accedentes ad canponam ad commedendum, & bibendum non tenentur pro ſocijs, qui ſumpto prandio abierunt.*
26 *Contrarium.*
27 *Famulus, qui cœpit ſtare cum duobus, vel tribus ſcholaribus, ſi ex illis duo recedant, debet habere totum ſalarium ab vno, ſi labor ex diſceſſu non ſit diminutus.*
28 *Cauponibus permittitur emere ad ingroſſo, & vendere ad minutum, & quare.*
29 *Gabella vini, quod venditur ad minutum remiſſiuè.*
30 *Homines cum maiori facilitate edunt, bibunt, & ludunt, ſi hæc faciant habita fide de prætio, quam ſi accipiunt in pecunia numerata.*
31 *Meretricibus non poſſunt Neapoli caupones dare victualia habita fide de prætio vltrà vnciam vnam.*
32 *Ne deniuculentur ipſæ meretrices ad perſiſtendum in peccato.*
33 *Caupones antiquitus tenebant meretrices in tabernis.*
34 *Hodiè prohibentur de iure communi.*
35 *Fornicatio ſimplex permittitur, ſed ex hoc non debet dari occaſio fornicandi.*
36 *Hoſpitia ſunt à birruarijs, & Fiſcalibus diligenter perquirenda, nè incauti iuuenes imberbes ſeducantur.*
37 *Caupones prohibiti Bononiæ retinere meretrices ſub prætextu locationis manſionum.*
38 *Recenſentur fraudes, quæ committebantur.*
39 *Artifex vnius profeſſionis non debet ſe ingerere in exercitio alterius profeſſionis.*
40 *Ne artificia confundantur.*
41 *Et ne imperiti, & inexpertes in damnum Ciuium ſe exerceant in arte, quam ignorant.*
42 *Et etiam quia ita exigit iuſtitia diſtributiua.*
43 Illuſtriſsimus, & Reuerendiſsimus Seuerolus *laudatur.*
44 *Cerdones non debent conficere, & retinere ephippia, vulgò* Selle, *& alias res ad ephippiariorum artem pertinentes.*
45 *Artifices pileorum non poſſunt ponere in pileis carrellos, quia ſpectat hoc ad eos, qui vulgò dicuntur* Berrettari.
46 *Caligarij poſſunt facere caligas: & ſartores poſſunt facere pallia, & non è contra.*
47 *Nautæ non poſſunt ſe ingerere in officio oneratorum, & exoneratorum.*
48 *Etiam ſi iſti oneratores ſint negligentes.*
49 *Sutores non poſſunt ſe ingerere in arte nuncupata* delli Gioppanari.
50 *Chyrothecarij non poſſunt mulierum calceamenta facere in præiudicium Calceolariorum.*
51 *Niſi ſint auro, ſerico, & odoribus ornata.*
52 *Ephippiarij non poſſunt conficere ea, quæ competunt frenarijs.*
53 *Pannifices fuerunt inhibiti conficere quoſdam pannos à certis perſonis excogitatos.*
54 *Interpolatoribus ad inſtantiam ſartorum, & pannariorum fuit dictum ne puro panno ſarcirent veſtimenta, quæ inter promercalia eſſent habituri.*
55 *Offellarijs fuit Mediolani vetitum conficere* marzapani, caliſoni, confetti, e conditi di zuccaro, *ex eo quia eorum confectio ſpectat ad aromatarios.*
56 *Paſtillarijs vetitum eſt conficere res ad eorum artem non ſpectantes.*
57 *Specificantur res, quæ ad eos pertinent.*
58 *Dictio, ſimili, reſtringit locutionem ad res expreſſè nominatas.*
59 *Differentia etiam inter opificia conſimilia diſcernitur.*
60 *Eduliorum qualitas poteſt cauponibus præſcribi ne citra modum præſcriptum vendant.*
61 *Res, quæ ad vſum hominum venduntur, deberent appretiari à Magiſtratu.*
61 *Artiſtarum merces eſſe taxanda.*
63 *Auiditas, & auaritia hominum eſt refrænanda. Nam proni, & inclinati ſunt omnes ad procurandam propriam vtilitatem ibidem.*

1 AD Curam Principis, & eius Officialium ſpectat, vt fiant publica hoſpitia adhoc, vt forenſes inueniant manſiones, nam huiuſ-
2 modi receptacula pars ſunt alimentorum, vt dicunt, Auend. *de mand. Reg. par.2. cap.8. nu.1.* Abb. & Doctor. *in cap.1. de emption. & vendit.*
3 etenim priuati non tenentur forenſibus hoſpitia præbere exceptis caſibus, de quibus *toto titulo Cod. de metatis, & Epidimiticis lib.12. & in l.1.§. manus ff. de muner. & honor. & in 1.§.1. ff. naut. caup. ſtabular.*

Sed ſpectat etiam ad eorundem curam proſpi-

4 proſpicere, ne ſubditi eorum bona abligurianc
in hoſpitijs, & familiæ peſſnmeant, vt bene fuit
hic prouiſum per noſtrum Legislatorem, quē
in ſpecie propter hanc laudabilem prouiſionē
in bannimentis per eum factam laudat, ex-
extollit Belleēt. *disquiſ. Cler. tit. de diſcip. Cleric.*
§. 10. *num.* 21. & ſimilem prouiſionem ſingulis
annis renouari in Gallia refert Pèguerra *crim.*
dec. 44. *num.* 15. vbi ait, quod in dicto Regno,
tàm in Ciuitatibus, quàm in Oppidis voce
Præconis interdicitur Vxoratis, & Ciuibus,
ne ad gâneas, & diuerſoria accedere audeant,
& ſubdit hoc idem fieri etiam in Catalonia, &
in alijs Regnis legibus prohiberi refert Klo-
chK. *de ærario lib.* 2. *cap.* 58. & ex eo Dominus
Vrceolus *de tranſact. qu.* 37. *num.* 16. vbi plura
refert ad deteſtationem ebrietatis, & hoc cau-
tum lege municipali etiam Florentiæ dicit D.
Sabellus in *ſumma* §. *caupo num.* 2. *verſ. non ta-*
men, qui ait eſſe de iure, quod tam Ciues; &
Oppidani præter neceſſitatem ganeas frequē-
tantes, quam caupones puniantur, & allegat
Meooch. de *arbitr. caſ.* 533. Peguer. *d. decis.* 44.
Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.* 39. *cap.* 7. fate-
tur tamen *ibidem in fine*, quod florentiæ de
facto non ſeruatur.

Poteſt hinc ſumi argumentum diſputan-
5 di, an debeant hoſpitia in totum ſubditis pro-
hiberi, & quia Carolus Tapia de *iure Regni*
lib. 5. *tit.* 47. *conſtit. mores. num.* 24. *& ſeqq.* ponit
per extenſum quaſdam allegationes fiſcales
ſtatus Mediolani, & opera Tapiæ non ſit om-
6 nibus præ manibus, opere pretium eſſe duxi,
hic ad exornatum materiæ noſtrorum banni-
mentorum ad verbum illas referre, potiſſimè
cum, vt ait D. Sabellus *ibid. verſ. non itaque do-*
leant plures perſonæ conquerantur de huiuſ-
modi prohibitionibus quaſi tendant in dimi-
nutionem emolumentorum, quæ ex appaltu
obuenire ſolent.

Vndè bonum eſt, quod ipſi ſciant huiuſ-
modi prohibitiones frequentatoribus taber-
narum extare etiam in Dominijs, & Republi-
cis moratioribus.

7 Legem tabernariam publico edicto præte-
ritis annis in Prouincia Mediolanenſi renoua-
tam fuiſſe conqueruntur apud Regiam Maie-
ſtatem caupones, & hoſpites mediolanenſes,
quæ fiſci ſententiam præcipuè exquiri iuſ-
ſit; quemobrem cum Aduocati, & Syndici,
fiſcales omnes de re tota maturè inter ſe di-
ſceptaſſent communiter deliberatum eſt, tam
fiſci, quam Reipublicæ intereſſe legem abro-
gari.

Principio autem obſeruatum fuit ſæpe-
numero huiuſmodi legem fuiſſe latam, nedum
apud Priſcos populos ſub Imperio Romano-
rum, ſed in hac ipſa Ciuitate, ſemper autem
8 reluctante quodammodo plebis natura, & ip-
ſa docente experientia diſſuetudine ipſa an-
tiquatam. Claudius, quod ego ſciam, primus
legem tulit (*verba Dionis*) modeſtiam, ac
9 temperantiam Populi Romani plurimi facie-
bat, nàm nimias delicias, quæ fuerant Caij
temporibus, ſuſtulit, latiſque ad eam rem ſpe-
ctare viderentur, Caupones enim, in quibus
computare ſolebant, euertit, vetuitque ne
caro cocta, aut aqua calida vſquam vendere-
tur, atque in eos, qui non temperarent ani-
maduertit.

Nero tamen vetuit, nè quid in popina co-
ctum, præter olera, & legumina venderentur:
Veſpaſianus idem eodem Dion. teſte: idem ab
Ampelio Romæ Præfecto tempore Theodoſij
cogitatum teſtatur Amm. Marcell. *lib.* 28. cor-
rexiſſet enim ex parte, licet exigua, irritamenta
gulæ, & ganeas tetras, ni flexus in molliora
amiſiſſet gloriam diù victuram, namque ſta-
tuerat, ne taberna vinaria ante horam quartā
aperiretur, neue aqua vulgarium calefaceret
quiſquam, vel vſque ad preſtitutum diei ſpa-
cium, lixè coctam præponerent carnem, vel
honeſtus quidam mandens in publico videre-
tur. Hoc ad annum Salutis 371. refert Sigon.
de Occid. Imper. *lib.* 7. apud Nos anno 1264.
10 teſte Corio. *lex iſta condita*: inquit ille.

In queſto tempo i Milaneſi ad honore, & vti-
lità della Patria primieramente miſurò il vino
à miſura, e fù ſtatuito, che veruno non beueſſe
in taberna, nè in alcun altra caſa ſotto di graue
pena; ſe non diſtante dall' hoſpitio mercenario ot-
to Caſe.

Item *che verun' huomo non beueſſe, ſe non in*
Caſa ſua, eccetto come di ſopra, e che l' hoſtiero
non vendeſſe vino, ſe non due hore del giorno, ſe
non quando ſuona la Campana del Commune al
Prandio, & alla Cena.

11 Rurſus anno 1272. Vicecomes de Viceco-
mitibus Prætor Mediolani inter alia pluri-
ma ſtatuta, quæ condidit, hoc etiam in-
ſeruit.

Item, *che alcuno Tauernaro non poteſſe dar da*
bere à neſſuna perſona doppo il primo ſuono della
Campana, nè vendere doppo il terzo ſuono della
Campana ſotto pena di lire venti di terzoli.

Item, *che neſſuno preſumeſſe di dar da bere, ò*
mangiare à perſona della ſua famiglia ſotto la
medeſima pena.

Legis obſeruantiam à propria familia inci-
piens. Siluit exinde Mediolani lex iſta vſque
ad annum 1602. diemque 28. *Octobris*, quæ
cum ægrè à Populo recepta eſſet, fuit iterum
12 anno 1604. 5. *Iunij* renouata. Iterum *die* 25.
Auguſti 1605. *& demum die* 13. *Septembris*, ad
vniuerſam Prouinciam propagata.

Ratio ferendæ legis vnica ſemper fuit, &
13 eadem directa ſcilicet ad mores infimæ plebis
corrigendos, publicamque honeſtatem, & par-
ſimoniam in ipſius animos inſinuandam. Hæc
ab hiſtoricis relata, & in proœmio noſtrorum
edictorum expreſſa legitur, ac cum intimum
14 hoc hominum genus nulla alia re, aut vitio
magis capi videatur, quàm gulę illecebris
15 hinc pecuniæ quæſtuariæ profuſio, ebrietas,
rixæ, obſcena verba, & blaſphemiæ, deniquę
in Vxorem, & liberos ſæuitia quædam prouo-

P 2 ſci

Digitized by Google

ſci videtur, quibus malis lege lata, ac pœnæ metu obuiam eundum fuit.

Sic publicè expedire ſcripſerunt inter no-
16 ſtros Peguera *qu.ſua,ſeu dec.44.* Menoch.horum edictorum contemporaneus, fortè etiam ſuaſor *de arbit. cent.6.caſu* 533.poſt Petr.Gregor.in *ſyntagm.iur.lib. 36. cap.7.* ac nouiſſimè Petr. Caball. *reſol. crim.p.1. cap.187.*

Horum omniũ ſicuti laudanda eſt pietas, dũ morum diſciplinæ ſtuduerunt,ità ex alia parte Reipublicæ nocuiſſe, videtur incidiſſe in illud Taciti; *nocuit antiquus rigor, cui iam pares non ſumus*, Vt autem ex re huiuſmodi morum cenſura per viam legum, & accuſationis criminalis, & Fiſco, & Reipublicæ illatum ingens damnum demonſtraretur, infraſcripta conſideranda ſunt.

Primoque diſtinguendum,quod aut quærimus de vtilitate pecuniaria, & immediata fiſci, aut an Reipublicæ ſit vtilis, an incommoda, ſiquidem de primo dubitari non po-
17 teſt, cum vectigal vini, quod minutum dicitur ex hac prohibitione multò minoris locatum ſit, quàm anteà locari ſoleret, imò conductoribus illius temporis mercedis remiſſio conceſſa.Idem dicitur reſpectu vectigalis hoſpitiorum,& denique nomine cuiuſuis perceptionis, quam fiſcus ex hoſpitijs,aut eorum occaſione percipere ſoleret, hoc damnum, nedum aliquo bono compenſari, ſed aliorum malorum occaſione creſcere facile demonſtratur.

Illud autem in hac re præmittendum eſt, & ſemper præ oculis habendum ſcilicet ampli-
18 tudinem, & magnitudinem huius Ciuitatis in numero plebis, & artificum maximè poſitam eſſe, ac ſicut alijs qualitatibus cuilibet alteri Ciuitati par eſſe poteſt, ita hac vna cæteris inſigniorem eſſe. Hinc numerum perſonarum vectigalium amplitudo, rerumque ad humanam vitam neceſſariarum, infinita conſumptio, à quibus tanquam per circuitum cætera omnia proficiſcuntur,quibus hæc Ciuitas ornatiſſima, ac ditiſſima redditur, ità vt ad conſeruandum præſentem huius Vrbis ſtatum nihil antiquius eſſe debeat, quàm plebis retinendæ,alendæ, multiplicandæ cura, atque ſolertia. Hoc autem ſenſerunt antiqui noſtri Duces,qui de artificibus ſollicitudinẽ habuerunt, eos tot priuilegijs dotarũt, eorum diſ-
19 ceſſum pœnæ acerbitate coercere ſtuduerunt.

Ab hac autem lege multipliciter plebem vapulari, certum eſt, & conſequenter ad deſerendam Ciuitatem moueri, allicientibus præcipuè ſumma arte, & ſtudio tot vicinis Principibus.

Primum enim apud infimum hoc hominũ
20 genus, quorum finis, is vnus eſſe videtur, vt vitam degant, ita vt vita ipſa ſit vitis fructus, plurimum poteſt, dum de ſe ipſis deliberant gulæ conſilium, aut vitæ libertas,& licentia quædam.

Secundo horum hominum aſſiduus labor,
21 & opificium natura ipſa cogente magis, quã ſuadẽte aliquod vitæ oblectamentum poſtulare videtur. Hoc autem cum in publicis ludis, quos ad hoc ipſum ſapientiſſimi veteres inſtituerunt, hodiè inuenire non queant, ad commeſſationem, conuictumque diuerterent, ac dum in popina, vt alias ſolebant in Theatro, detinentur à grauioribus malis,& à perturbatione Reipublicę retrahantur.

Tertio ipſa vitę neceſſitas plurimum vrget, ſiquidem neque omnibus horis, neque ſingulis diebus, huiuſmodi homines popinę menſę oportunitatem domi nanciſcuntur, aut paucula pecunia habere poſſunt. Rurſus in popina ſemper aliquid edulij genus, vinumque in quauis minima quantitate, minimo ſi volunt prętio oportunè, & ex tempore paratum inueniunt,cum modica impenſa breuiſſimo temporis diſpendio naturæ neceſſitatem implere queant.

Verum horum omnium carentia leuius fer-
22 ri poſſet, ſi edicti executio ſanctè, & ex lege fieret, ſed cum ea ſatellitibus liberè permiſſa ſit,quis neſcit, quomodo gẽus illa in miſaram plebem pro libidine debacchetur ita,vt neque in caſibus licitis, neque perſonæ permiſſæ ad caupones accedere audeant,imò innumeri ferè nihil tale agentes in via publica nequaquam de popina cogitantes ad carceres rapti fuerint, quis, aut ſine (non dicam) magno damno, ſed ferè omnimoda rerum ſuarum iactura è carcere dimittitur, artificium per plures dies intermittere neceſſe eſt, carceris ſquallorem, & cætera mala perpeti, torturæ ſubijci,plures aureos impendere, ita vt mirandum non ſit, ſi hoc metu terrefacti, quam plurimi de colligendis ſarcinulis cogitauerint, imò ſi numeroſa multitudo poſt hæc edicta abſceſſerit, alienaſque ditiores ſpreta capitis pœna (de qua infra) artificijs ditauerint; & impleuerint. Hinc nedum vini, ſed mercaturæ, & cæterorum vectigalium maxima imminutio.

Præterea ponamus curam ad meram diſciplinam, & benè eſſet, ſi dum hæc mala perpetrantur, mores corrigerentur, & edicta obſeruarentur; enim verò paulò minus, ac antè edictum popinæ frequentantur, commeſſationes, & cęteramala, quæ auertere ſtudemus, committuntur, vel in ipſis popinis,vel in alijs locis, hocque ſatellitum ipſorum, vel aliorum Potentiorum lucro: fertur enim caupones, & alios huiuſmodi ad redimendam vexationem ſiuè iuſtam, ſiuè iniuſtam ſatellitibus,aut alijs perſonis de genere potentiorum menſtruum tributum, & quidem non leue pendere: fertur plurima loca titulo militari, vel aliter ab hac lege immunia ſeruari, ita vt his artibus, & corruptelis incommodum ſine commodo, malum habemus ſine bono.

Illud etiam omittendum non eſt, circumſcripto edicto, non omnes illicitè,& per luxum

popi-

popinas frequentare, ſed aliquos honeſtè plurimos perperam retento edicto, eos ſolum ob metum abſtinere, qui honeſte accedebant, reliquos, quibus ſunt perditi mores, neque pœnæ metu, neque alia ratione ab ijs diuelli poſſe.

Hi ſunt, quos edicta reſpiciunt, dum Vxoris, & filiorum miſerentur, qui ſi naturæ vitio in totam barbariem inciderint, & ſæuitiam, vt in Vxores, & liberos tyranidem exerceant, quis credat vetita caupona, ità ad manſuetudinem, & humilitatem reduci poſſe, quin potiùs omnia periclitari, & quacumque ratione eodem vitio ipſos laborare velle?

Cum autem duplici modo, vt plurimum,
23 leges probentur, alter erat in vſu, lege ſcilicet palam propoſita, vt qui improbare vellet, facere poſſet. Alter verò ab obſeruantia, & praxi deducatur, conſtat, vt paulo ante diximus, legem hanc pluries latam radices agere non potuiſſe, neceſſariam fuiſſe iterationem proclamatum, & tamen, vel non obſeruari, vel damno publico retineri.

Accedit iuris communis, & ſtatutorum indicium, cum enim vtriuſque iuris conditores omnia ad totam vitam pertinentia in certa iuris corpora perſtrinxerint, materiã morum, ſemoto crimine, ſub lege ponere noluerunt, cum mores publici leuiter exemplo, oratione, bonis inſtitutis ſenſim corrigi expediat, non verò legum, vt ita dicam, violentia, quam humana natura præcipuè in infima plebe aſpernatur, & ęgrè ferre poſſe videtur.

Quamobrem, vt initio dictum eſt vtilem;
24 & æquam huius legis abrogationem exiſtimant fiſcales, præcipuè ad plebem in hac Ciuitate amplificandam, & continendam. Quinimò hinc ducta occaſione non poſſunt facere, quin Senatui, ac Suæ Excellentiæ, quod etiam alias factum fuit, iterum ſignificent expedire publico edicto gratioſo innumeros artifices in patriam reuocare; cum enim artificiorum translatio in alienas Ditiones capitale apud Nos ſit, ac tàm ob legem tabernariam, quam alias ob cauſas, & præcipuè ob illecebras, ac pollicitationes vicinorum Principum maxima artificum multitudo aliò habitantum iuerit, & ea de cauſa capitaliter damnata fuerit; expedire putant fiſcales generalem gratiam omnibus fieri modo intra præſtituendum terminum redeant. Hoc alias Senatus ad Suam Excellentiam ſcripſit, quamquam exitu Concilium hactenùs caruerit, hactenùs Tapia.

Vnde ex his elicitur, quod ob ſtatum politicum non expedit Principi hoſpitia ſubditis prohibere: ob dictamen verò iuſtæ rationis huiuſmodi edicta ſancta, & proficua ſunt, & iuri conformia, cum quiſque debeat domi ſuę edere, dum eſt Ciuis de loco, vt dicit Nouar. *Vaſſallor. grau. 2. num. 3. par. 3.* ſiquidem cauponarum inſtitutio non voluptatis, ſed neceſſitatis cauſa fuit reperta; vt eſt text. in *l. licet gratis §. in factum ff. naut. caup. ſtabul.* ideò cauponas adire actum non laudabilem dicit Menoch. *de arbitrarijs caſ. 533.* Belleċt. & Barboſ. *locis relatis* per Nouat. *d. grau. 2. nu. 2.* & quoad perſonas Eccleſiaſticas eſſe punibilem oſtendit pluribus citatis Nouar. *ibidem num. 6. & 7.* & pluribus adductis textibus de iure Canonico comprobat D. Sabell. *in ſumma §. caupo. num. 2. verſ. non itaque doleant.* ſunt enim loca & fomenta intemperantiæ, et incontinentiæ, *l. palam §. ſi quæ cauponam ff. de ritu nupt.* cum alijs iuribus adductis à Nouar. *ibid. num. 5.* propterea in caſu, de quo Tapia *loc. cit.* quia bonum publicum præferri debet priuato, non fuerunt edicta reuocata à Senatu Mediolani, qui cum magna prudentia, et iuſtitia ſemper rexit.

Videtur nihilominus Nouario, vt ipſe ait *d. grau. 2. num. 8.* quod huiuſmodi edicta generalia inferant grauamen Populo: non ſic, ſi ſint particularia; hoc eſt in quoddam genus perſonarum: puta, prout in noſtris bannimentis, in eos, qui habent Vxorem, et familiam, et eos, qui ſolent in cauponis inebriari, et rixas facere, vt ex Bellecto *diſquiſ. Cler. p. 1. tit. de diſciplina* Cler. *§. 20. nu. 21.* aduertit Nouar. *d. n. 8. & ſeqq.*

Pone caſum contigibilem, plures acceſſerunt ad cauponam, ſeu tabernam, & inſimul commederunt, & biberunt, deindè aliqui eorum abierunt, an ij, qui remanſerunt, tenean-
25 tur ſoluere portionem eorum, qui receſſerunt? Proſper Petra in *addit.* ad Capyc. *dec. 125. litt. B.* Pariſ. *de reintegr. feudi cap. 90. num. 17.* & ex his D. Carol. Petra *M. Cur. ritu 8. num. 11. verſ. ijſdem oppido ſuppetias*, reſpondent, quod tenentur tantum ſoluere pro eorum rata, & Proſper Petra allegat adhoc Bart. & Bald. ſed contrarium dicunt Proſper Rendella *de vinea, vindemia, & vino fol. 78. col. 2. verſ. aduerte quoque*, & D. Sabell. *in ſumma §. caupo num. 5.* qui firmant, quod qui remanſerunt in taberna, pro omnibus tenentur, & hanc opinionem ego
26 ſequor, quia ſtante tacita ſocietate inhita ad illum actum accedendi ad cauponam, & ibi commedendi, & ſtante fraude circa concernentia dictum ſocietatem per recedentes ſine ſolutione rerum commeſtarum commiſſa in præiudicium cauponis, puto quod iſte caſus ſit de illis, in quibus ſocius tenetur pro ſocio ad tex. in *l. ſi ſocius*, vbi Dec. *num. 2. ff. ſi certum petatur*; addo, quod res commeſſibiles dantur à cauponibus indiſtinctè, ita vt non poſſit dici, quod pullus ſit datus potius Titio, quam Caio, dum Titius, & Caius in vna menſa, & in vno paropſide edunt inſimul, & propterea ambo prætium pulli, & ſic eandem pecuniam debent: ſed quando duo eandem pecuniam debent, ſi vnus per aliquem modum eximitur ab obligatione, alter non liberatur, vt eſt tex. in *l. cum duo ff. de duobus Reis* ergo &c.

Nec Bar. & Bal. allegati à Petra vidétur tractate hanc quæſtionẽ, imò nec ex reſolutis per eoſdem poteſt inferri ad terminos propoſitæ

quæ-

quæſtionis, etenim Bartolus in *l.ſcio amico ff.*
de annuis legatis, quærit an famulus, qui cæpit
27 ſtare cum duobus, vel tribus ſcholaribus, ſi
duo receſſerint, debeat habere ab vno rema-
nente quantum ab omnibus, et reſpondet,
quod eatenus, quatenus labor diminuitur,
debet minui præſtatio penſionis; vnde cum
tantus labor ſit in ſeruiendo vni, quantus eſt
in ſeruiendo tribus, non debet minui præſta-
tio, ſeu penſio. Baldus verò in *auth. habita n. 98.*
C. ne filius pro patre, quærit an ſcholaris, qui re-
manet alijs recedentibus debeat integrum ſa-
larium, an pro rata, et reſpondet, quod debet
pro rata ad tex. in *l. ſcio Amico §. Medico ff. de*
annuis legat. vnde cum iſti Doctores non lo-
quantur de ſalario debito pro tempore, quo
ſcholares erant ſimul, ſed de ſalario debito pro
tempore, quo famulus ſeruitium præſtauit vni
ſoli, non poſſunt adduci ad deciſionem caſus,
de quo agitur, et in prædictis terminis, qui-
bus loquuntur Bart. et Baldus, loquitur etiam
Cagnolus in *l. diem functo num. 159. ff. de offic.*
aſſeſſor. qui diſtinguit inter caſum famuli, qui
incæpit ſeruire ſcholaribus ſimpliciter nulla
de ſalario conuentione facta, et caſum eius,
qui incepit ſeruire certo conſtituto ſalario, et
dicit, quod primo caſu diminuto labore, de-
bet diminui ſalarium ex arbitrio boni Viri,
qui iuxta aduertentiam Benedic. Pereyra *de*
accademia, ſeù Republica litteraria lib. 9. de di-
ſcipulis quæſt. 5. num. 1651. circa medium, de-
bet attendere an in loco extet conſuetudo,
ſeù ius accademiæ augendi ſalarium famulo,
ſi alius ſcholaris ſuperueniſſet, nàm poſtulat
æquitas, vt ſicut ad augumentum ſcholarium
iubentium creſcit prætium, ità ad illorum de-
crementum decreſcat, vt benè argumentatur
Pereyra *loc. cit.* Secundo verò caſu decre-
mentum non poteſt fieri, quia ſtante conuen-
tione certi ſalarij ſufficit quod per famulũ non
ſtet, & ſit paratus ſeruire per iura allegata à
Cagnolo *ibid.* & à Rebuffo *ſcholar. priuileg. 12.*
num. 8. & à Pereyra *d. num. 1651. in principio*,
quod putat verum Dominus Zacchias *de ſa-*
lario quæſt. 11. num. 12. ſi famulus ſit indefinitè
conductus ad faciendum quicquid erit neceſſe
facere, & in eiſdem terminis loquitur etiam
Benedict. Pereyra *dicto num. 1651.* qui vlterius
quærit an ſcholares, qui receſſerunt teneantur
ſoluere ſuam partem, & reſpondet affirmati-
uè ex Alber. Bart. Bald. & Iaſ. *locis* per eum *al-*
legatis, & comprobat exemplo ſimili, nam ſi
tres conducunt eandem domum, & vnus illo-
rum recedat, alij duo non tenentur ad inte-
gram penſionem, licet vſi ſint tota domo,
quia ex quadam neceſſitate vſi ſunt, cum non
poſſent vti parte domus, ſicut nec parte fa-
muli *l. duo fratres ff. de acquir. hæredit.* ſed limi-
tat hoc Pereyra in caſu, quo ſcholaris rece-
dens proteſtetur ſe illa domo amplius vti nol-
le, vel non poſſe propter rixas, & inquietudi-
nes aliorum. Vnde vt redeam ad Proſperum
Petram ipſe, ni fallar, non iuuatur inductio-
ne Doctorum, quos allegat pro fundamento
ſui dicti.

Debbano vendere à minuto.

Vt viatores habeant abbundanter alimen-
ta, permittitur cauponibus, vt poſſint eme-
28 re *ad ingroſſo*, & reuendere minutatim. Auen-
dan. *de mand. Regio par. 2. cap. 8. num. 3.* Ang.
in *l. annonam ff. de extraordin. crimin.*

Si vis ſcire aliquid de gabella vini, quod
29 venditur ad minutum, adeas Cohelium *ſu-*
per Bulla Boni Regim. cap. 47. n. 55. & ſeqq. &
adeas D. Carolum Petram *Mag. Cur. ritu 267.*
num. 45. & ſeqq. & ſub num. 84. verſ. poſtquam
mandauerim.

Et ſi vis ſcire an caupones poſſint retinere
pignora, & perſonas propria auctoritate
quando recuſant prætium vini bibiti, & cibi
ſoluere, adeas Rendell. & D. Sabell. *locis pro-*
ximè citatis.

Far taglie, ò pigliar pegni.

Sancta lex, quæ tollit occaſionem homini-
bus ſua perfundandi, nàm habita fide de præ-
tio, quiſque faciliùs edit, & bibit, & ludit,
30 quàm ſi numerata pecunia prædicta facere
deberet; & Neapoli extat *pragmatica*, de qua
Tapia *de iure Regni lib. 5. tit. 26. de meretricibus*
pragm. 1. & Taſſonius *de antefato verſ. 3. obſeru.*
3. fol. 174. in qua ſub pœna corporali, & ſub
31 nullitate obligationis prohibetur hoſpitato-
ribus mutuare meretricibus vltra vnciam,
quæ poteſt eſſe neceſſaria pro victu, & veſti-
tu, quam pragmaticam multis exornat Ta-
pia *vbi ſuprà*, dicens, quod *dicta pragm.* iure
optimo eſt fundata, nè huiuſmodi miſerabi-
les mulieres, quæ à Principibus tollerantur
32 ad euitandum maius malum, deuinculentur
à Tabernarijs ob factum mutuum ad perſeue-
randum in peccato, & in diabolica ſeruitute
manere, ſubdens, quod fuit antiquus mos
33 horum tabernariorum meretrices in ſuis ta-
bernis habere, vt apparet ex tex. in *l. palam ff.*
de ritu nupt. & quod hodiè per dictum text.
34 prohibitum eſt, meretrices ad quæſtum fa-
ciendum in tabernis habere, de qua re dixi in
cap. 27. §. 4. num. 1. & monet Fiſcales ad inui-
gilandum pro obſeruantia, *nàm*, ſunt eius
35 verba; *licèt fornicatio iſta ſimplex tolleretur,*
non tamen debet peccandi occaſio præberi ijs, qui
ad comedendum, ſeù cubandum accedunt, quod
eſt proprium tabernarum teſte Accurſio in
d. l. palam, & præſertim monet eos, vt dili-
36 genter inquirenda curent hoſpitia, in quibus,
dum ad dormiendum incauti iuuenes imber-
bes accedunt, multa inibi committuntur ex
dormiendi, & conueniendi occaſione pec-
cata.

Et in hac Ciuitate tempore meo fuerunt
facta

37 facta præcepta cauponibus, nè retinerent
meretrices in eorum hoſpitijs, etiam ſub præ-
textu locationis ſtantiarum intus cauponas
exiſtentium, non ſolùm ob cauſas recenſitas
ex Tapia *vbi proximè*, & à Mario Muta *in*
pragm. Regni Siciliæ incip. ſtatuimo tit. 78. de la-
nonibus; ſed etiam quia fuit mihi relatum,
38 quod mulieres habentes intelligentiam cum
cauponibus quæcumque ſercula, quæ appo-
nebantur in menſa, pertingebant cum lucro
cauponum, & famulorum, & damno eorum,
qui accedentes ad cauponas, cum eiſdem
mulieribus, ſeù potiùs Harpijs neſandiſſimis
accumbebant.

Paſticcieri non poſſino vendere, nè far vendere altro, che coſe pertinenti alla loro arte.

Conuenit quod artifex vnius profeſſionis
39 non ſe ingerat in exercitio alterius profeſ-
ſionis, & ſic manum ponat in meſſem alie-
nam, ſed in rebus ad ſuam profeſſionem ſpe-
ctantibus ſe contineat ad tex. in *l. conſulta*
Diualia C. de teſtam. & l. 3. C. Fabricenſ. lib. 11.
l. in Prouincijs C. de numerarijs, & actuarijs lib.
12. leg. quicunque C. de executor. & exact. eod.
lib. 12. & cap. ſingula 89. diſt. tum ne artificia
40 confundantur vt dicit Cabedo Luſitan. *deciſ.*
158. num. 1. qui ex tex. in *d. l. in Prouincijs C. de*
numerar. & actuar. lib. 12. ſubdit quod punitur
is, qui alterius officio ſe immiſcet, & eum
ſequuntur Fontanella *deciſ. 393. nu. 3. & ſeqq.*
& Xamar. *rer. indicat. par. 1. deſ. 52. num. 5. &*
ſeq. tum ne imperiti, & inexpertes in dam-
41 num Ciuium ſe exerceant in arte, quam igno-
rant. Vnde bene introductum, vt volentes ar-
tem aliquam profiteri, antequam admittan-
tur, examinentur, vt dicunt Cabedo *loc. citat.*
num. 5. Rebuff. *conſtit. Franciæ tit. de Magiſtris*
artificiorum gloſ. vnica tom. 2. Tholoſan *Syn-*
tagm. iuris tom. 1. lib. 15. cap. 32. num. 14. & 15.
& Xamar. *ciuili doctrina §. 14. num. 32.* tum
42 quia ita exigit iuſtitia diſtributiua, vt ex
Vueſſembec. & Berlich. dicit Illuſtriſſimus,
43 & Reuerendiſſimus Dominus meus D. Mar-
cellus Seuerolus Prælatus maximæ eruditionis
in eius voto impreſſo poſt deciſ. Sacræ Rotæ Ro-
manæ coram Remboldo *vot. 11*, ſicut enim
quælibet, vt aiunt, Confraternitas ſua ſuſtinet
onera, & munera à Principe, Ciuitate, vel à
corpore, ſeu Collegio ipſius indicta, ſic quo-
que æquum eſt, vt commoda ſui cuiuſque of-
ficij percipiat ſine metu eorum, qui lucris
alienis ditescere cupiunt, vt ex Fontanella
deciſ. 393. n. . . inquit Xamar. *loc. cit. num. 6.*

Propterea iure meritò prælatus Dominus
meus Seuerolus fuit in voto pro reuocatione
decreti Excellentiſſimorum DD. Conſeruato-
44 rum Vrbis concedentis Cerdonibus, ſiuè
calceorum ſarcinatoribus facultatem confi-
ciendi, & retinendi ephippia, vulgò *ſelle*, &
res alias ad ephippiariorum, vulgò *Sellari* ar-
tem pertinentes.

Et Senatus Luſitanus teſte Cabedo *dict. de-*
ciſ. 158. per ſententiam ſtatuit, ne artifices
45 vulgò ſombreireiros, hoc eſt pileorum arti-
fices per ſe, ſiuè per vxores ſuas ponerent in
pileis, ſeù galeris oſcaireis, quos nos voca-
mus *cairelli* in præiudicium eorum, quos ſir-
gueiros, hoc eſt pilopæos, apud nos *berretta-*
ri, vocant, & alias *de anno* 1581. teſte Xamar.
rer. indicatar. par. 1. deſ. 52. num. 11. inter con-
fratriam ſartorum gerundæ ex vna, & con-
46 fratriam Caligariorum eiuſdem Ciuitatis ex
altera partibus decreuit, quod caligarij poſ-
ſunt facere caligas, ſartores verò pallia, &
non è conuerſo: & hoc idem refert Xamar.
etiam in *ciuili doctrina §. 14. num. 30.*

Et iterum teſte eodem Xamar. *ibidem* idem
Senatus aliàs ſententiauit non poſſe marine-
47 rios immiſcere ſe officio oneratorum, & exo-
neratorum nauium, & *ibidem* Xamar. *num. 33.*
& 34. ait non eſſe permittendum, quod ma-
rinerij ſe poſſint in dicto officio immiſcere,
etiam ſi exoneratores in exonerando, & one-
48 rando ſint negligentes, quia iſti negligentes
debent legitimis pœnis compelli ad debitè
ſeruiendum, & non debent ob eorum negli-
gentiam confundi officia, cum hoc ſit reme-
dium extraordinarium, & exoſum.

Et Sacr. Concil. Neapolitanum decreuit,
quod ſutores non poſſent exercere artem
49 vulgò *delli Giupponari*, vt ex Io: Fran. de Pon-
te, & Nouar. refert D. Seuerolus *d. vot. num. 3.*
qui *ibidem* refert ex Thoro idem Sac. Concil.
Neapol. decreuiſſe non licere Chyrothecarijs
50 mulierum calceamenta facere in præiudi-
cium calceolariorum, niſi ſint auro, ſerico, &
51 odoribus ornata, cum tunc ſint difformia
ab exercitio calceolariorum, qui auro, ſerico,
& odoribus non vtuntur.

Et Senatus, ſeù Scabinatus Lypſienſis teſte
Berlich. *d. deciſ. 26.* decreuit non licere ephip-
52 piarijs ea conficere, quæ frænarijs compe-
tunt, quamuis illæ artes videantur inter ſe
connexæ, &, vna ab alia dependens.

Et Senatus Saxoniæ teſte Carpzon. *lib. 1.*
reſp. Elector. tit. 5. reſp. 47. decreuit non licere
53 pannificibus conficere quoſdam pannos ab in-
ferioris Germaniæ populis excogitatos.

Et Senatus, ſeu Parlamentum Pariſienſe, vt
refert Io: Lucius *Placitor. Curiæ Galliæ lib. 6. tit.*
17. §. 10. in controuerſia, quam pannarij, &
54 ſartores interpolatoribus mouerant, interpo-
latoribus interea vetuit puro panno veſtimen-
ta ne ſarcirent, quæ inter promercalia eſſent
habituri.

Et quod ad rem noſtram attinet, Senatus
Mediol. teſte Carena *reſol. 164.* decreuit non
55 licere offellarijs facere confectionem, & fa-
bricationem, vt vulgò dicitur *delli marzapani,*
caliſſoni, confetti, e conditi di zuccharo di ogni
ſorte, cotognata di zucchero, e moſtazzini ſenza
paſta, nam talium rerum confectio ſpectat pri-

uatiue

Digitized by Google

uatiuè quoad vniuerſitatem offellariorum
ad ſolos Aromatarios: prout confectio, vt
vulgò dicitur, *de caneſtrelli, cannoni, obbiate, offelle, confortini, ranzate, e cacciate, & altre ſimili* ſpectat ad offellarios, vt declaratum
fuit penes Carenam *loco citato in princip. & num.4.*

Nec dicatur cum Io:Brunnemanno *cent.3. decif.41.* quod iſtud ius prohibendi inducit
quandam ſpeciem monopolij, & ideò apud
eum, cum eſſet lis inter pelliones ex vna, &
mercatores ex altera parte, & quæreretur an
mercatoribus prohibendum foret færinas pelles emere, & vendere, ſiquidem pelliones id
ſibi ſolis arrogabant, reſolutũ fuit quod propter ſupradictam rationem, & etiam propter
libertatem mercimoniorum, & alias rationes
apud eum videndas non erat abſurdum, vt in
diuerſis Collegijs arte facta vendantur.

Rationes enim ſupra allatæ præponderant
ad fauorem Reipublicæ: artes enim non ſunt
confundendæ, vt dictũ eſt ſupra, vnde, & apud
eundem Brunneman. *cent. 2. decif. 65.* iudicatum
fuit, quem in duplici opificum Collegio
Ephippiarij, & Scytolomi artium inter ſe affinium eſſe non poſſe, & eſſe de iure communi, vt quis amplius, quam in vno Collegio
non poſſit eſſe, & adhoc plures allegat
leges.

56 Iure igitur extat hìc decretatum, quod pa-
ſtillarijs, vulgò *Paſticcieri* non ſit licitum
conficere alias res ad eorum artem non perti-
nentes, & ad tollendam omnem ambiguita-
tem expreſsè declaratum, quæ ſint res ad eo-
57 rum artem pertinentes, ideſt *paſticci, croſtate,*
torte, ſfogliate, & altre coſe ſimili.

Aduertendum quod dictio, *ſimili*, reſtrin-
58 git locutionem ad res expreſsè nominatas, &
paſtillarij debent ad hoc reflectere, vt euitent
pœnam hic ſtatutam: quamuis enim poſſit di-
ci, quod etiam in aliquo excedentes deberent
excuſari ex eo, quia quædam opificia ità ſunt
ſibi ipſis cognata, & ſimilia, vt eorum ope-
ras, & labores difficillimè diſcernere poſſis,
vt ait Berlich. *d. decif. 26. num. 6.* ſubdens quod
ex hoc ſemper alter alterius operas conficien-
di ius eſſe contendant: nihilominus opifices
benè ſciunt, quando extrà eorum artem va-
gantur: credendum eſt enim, quod ipſi prò
59 ſubſtantiali differentia inter huiuſmodi opi-
ficia, & Collegia mechanica conſeruanda ac-
curatiore iudicio vtantur, prout vti debere in-
quit ex Io: Dauth. *de teſtam. num. 300. verſ. & cum ſemel* Berlich. *d. decif. 26. num. 6.*

Aduertendum iterum, quod non eſt nouum
60 quod præſcribatur modus, & qualitas ven-
dendorum Edulium, nàm Romæ Claudius,
& Nero Imperatores hoc effecerunt teſte Ca-
rolo Tapia *de iure Regni lib. 5. tit. 47. de ludis conſtit. mores num. 24.*

61 Et ad euitandas fraudes omnes res ad vſum
hominum deberent etiam appretiari ad tex.
in l. illicitas ff. de offic. Praſid. & in l. ideò ff. de eo quod certo loco, & in l. pretia rerum ff. ad leg. falcid. & non ſolum in rebus ad victum ne-
ceſſarijs, vt ait Azeuedo *recopil. lib. 5. tit. 11. leg. 20. num. 4.* ſed etiam in alijs rebus qui-
buſcumque, vt latè oſtendit Bouadilla in *ſua politica par. 2. lib. 3. cap. 4. num. 63. & ſeqq.* imò
62 taxandam eſſe etiam mercedem artiſtarum,
nempè ſutoris, calceolarij, magiſtri ligna-
minum, & ſimilium dicit Afflict. in *conſt. Regni per vniuerſas lib. 3. rub. 35. num. 1. & 2.* & citat
Bald. in *l. 1. C. de Epiſc. audien. & in l. 1. §. cura ff. de offic. Præfect. Vrb.* refrenanda enim eſt
63 auiditas, & auaritia hominum, qui faciles,
& proni, & inclinati ſunt ad eorum vtilita-
tem, vt ſubdit Bouadill. *loc. cit. num. 63.* & pro-
pter vtilitatem priuatam deſpiciunt, & ob-
ſcurant famam, & gloriam publicam.

Cap. XXIX. §. VIII. IX. X. & XI.

E per prouedere à diſordini occorſi nel far mercato di caualli, e carrozze da vettura Sua Signoria Illuſtriſsima ordina, che non ſia lecito ad alcuno, che non ſia vero, e legitimo Padrone de'caualli, ò carrozze, ancorche foſſe garzone del Padrone, trattare mercati di eſſe, nè pigliar caparra da alcuno terriero, ò foraſtiero.

§. 9. Il medeſimo diſpone riſpetto à quelli, che tengono caualli, ò carrozze da vettura ſue, che non poſſano far il ſenſale ad altri, che haueſſero caualli, ò carrozze, nè poſſano trattar per le carrozze, ò caualli loro proprij alcun mercato, mediante i loro garzoni, mentre eſſi Padroni ſi trouano nella Città, ſotto la pena in ciaſcun de caſi predetti di ſcudi dieci, e trè tratti di corda.

§. 10. Nella qual pena incorrerà qualũque anco Padrone di carrozze, ò caualli, che dopò hauere preſa la caparra di carrozza, ò cauallo da terriero, ò foraſtiero, ſi naſconderà, ò non ſi trouerà in eſſere al tempo deſtinato, oltre che ſarà te-

nuto

nuto rendere la caparra raddopiata per la prima volta: mà per la ſeconda caderà in pena di ſcudi 25. e della fruſta; e la terza della galea, oltre la reſtitutione della caparra duplicata in ciaſcuno de' detti caſi.

§. 11. E quanto è diſpoſto de carrozzieri, locatori di caualli, e loro garzoni circa li mercati de caualli, e carrozze, s'intenda anco hauer luogo nè barcaroli, e loro garzoni per le loro naui.

SVMMARIVM.

1 *Stabulariorum fraudes, quæ dederunt cauſam edicto, referuntur.*
2 *Forenſes, & viatores ſunt ſub protectione Principis.*
3 *Eas decipere, & fraudare in rebus, quas emunt, eſt magnum crimen.*
4 *Commodans equum pro certo itinere, ſi ſcit equum non poſſe ferre laborem tenetur ad intereſſe conductori, ſi equus deficiat in via.*
5 *Conductor equi ſi contra conuentionem ingroppanit valiſiam, vel hominem tenetur ad intereſſe locatori.*
6 *Equum conducens ad iter certi loci, ſi accelerauit iter ita vt intra duos dies peruenit ad locum, ad quem requirebantur tres dies, non tenetur de interitu equi, ſi non ſit certificatus de indiſpoſitione equi, vel non conuenerit de dietis præciſis.*
7 *Tenetur tamen ſubminiſtrare, quæ pertinent ad curationem equi.*
8 *Et poſtea à locatore illa repetet.*
9 *Conductor, qui medelas ſubminiſtrauit equo non repetit expenſas à locatore, quando infirmitas equi prouenit ex culpa ipſius conductoris.*
10 *Conductor percutiens equum vt ambules cum ligno, vel fuſte inſolita tenetur de deteriorationes, ſecus ſi eum inſtrumento ſolito percuſſerit.*
11 *Conductor equi non tenetur do interitu ſeù deterioratione ſequuta ſine culpa etiamſi pactum interceſſerit, quod debeat teneri licet nec dolus, nec culpa interuenerit, nam repugnat naturæ contractus.*
12 *Vide limitationem, num. 13.*
14 *Conductor tenetur de equi deterioratione, ſeù interitu, ſi non dedit bene comedere.*
15 *Non debet tamen dare tantam bladam, quando eſt cara, ſicut quando eſt vilis.*
16 *Sed contrarium eſt verius.*
17 *Fallit quando locator miſit famulum cum equo.*
18 *Equum conducens longius, quam fuit conuentum tenetur furti.*
19 *Fallit duobus modis remiſſiuè.*
20 *Contrarium tenet* Narbona *ſi equus ſit ſolitus locari.*
21 *Et opinio* Narbonę *eſt tenenda, quia cenſetur reconduxiſſe ex tacito conſenſu Domini.*
22 *Quando tamen equus non eſt ſolitus locari, conductor mitius, quam fur ex hoc puniri conuenit.*
23 *Locator qui ſolitus eſt equum dare ad vecturam, cogitur locare ſoliso prætio.*
24 *Et quatenus prætia ſint diuerſa, ſtatuitur arbitrio Iudicis in caſu coactionis.*
25 *Locator equorum, ſi habet vnum equum pro ſeruitio proprio, & promittit locare equum ſuum tenetur dare iſtum equum, quem tenet pro ſe.*
26 *Et ita fuit iudicatum.*
27 *Locator equi non poteſt prætendere maius prætium pro redeundo, quam accepit pro eundo.*
28 *Conductor ſi deficit in præbendo alimoniam equo tenetur de iſto defectu.*
29 *Sed non de furto, quod inde prouenit, vel quia equus exijs è ſtabulo, & incidi in furem, vel quia plures hinnitus emittens certiorauit ex hoc furem de eius exiſtentia.*
30 *Conductio equi facta ad meridiem exigit ſolum medietatem pratij.*
31 *Onus probandi equum periſſe, vel deterioratum eſſe culpa conductoris pertines ad locatorem.*
32 *Conductor equi, ſi moriatur equus in itinere, debet adire Iudicem, & inducere teſtes etiam ſocios ad deponendum ſuper identitate equi, & ſuper qualitate mortis.*
33 *Damnum equi deperditi, ex quo conductor illum reliquit ante domum locatoris, & locator noluit illum recipere, quia erat deterioratus, cui cedat remiſſiuè.*
34 *Dietæ decurſæ poſt mortem equi an debeantur remiſſiuè.*
35 *Damnum cauſatum ab equo calcitroſo an debeat refici à locatore, vel conductore remiſſiuè.*
36 *Conductor an debeat habere cuſtodiam pulli, ſi conduxit equam habentem pullum.*
37 *Mittens nuncium ad ferendum malas nouellas an teneatur de damno equi, ſi aliquid damnum illi obuenerit ex cauſa dictæ malæ nouellæ allatæ remiſſiuè.*
38 *Lex ſtatuens aliquid de nauta intelligitur idem ſtatuiſſe de caupone, vel ſtabulario, & è contra.*
39 *Nauium genera, quot ſint, & qui illas inuenta uerit remiſſiuè.*
40 *Nauigandi vſus habuit principium à Noè.*
41 *Ius armandi naues connumeratur inter regalia.*
42 *Nauigationis vtilitas, & commodum rem ſiuè.*
43 *Naues bellicis tormentis munitæ habentur loco fortiſſimi præſidij.*
44 *Præda in nauem tormentis bellicis munitam dicitur deducta ad loca tuta.*
45 *Et emens eam non tenetur reſtituere non refuſo prætio.*
46 *Præſumitur contra nautas, caupones, ſtabularios.*

Q 17 Ti-

47 Titulus ff. naut. caupon. ſtabulat. *eſt titulus trium latronum.*

48 *Nauta an teneatur de furto rei in nauem illatæ remiſſiuè.*

Quid ſi fuit conſignata valiſia ſigillata, & clauſa, & fuit reddita aperta. ibidem.

49 *Nauta pro nolitu debet præferri cæteris creditoribus.*

50 *Saltem de æquitate.*

1 ABſurda, de quibus fit mentio *in hoc* §.
eueniebant ex eo, quod aliqui truffatores accipiebant arrhas à viatoribus, & tempore diſceſſus non amplius reperiebantur; & forenſes remanebant deluſi, & in damno: ideò neceſſaria fuit iſta prouiſio, & prohibitio pœnalis etiam contrà famulos, qui non debent ſe ingerere in locatione, & conductione, & vecturis equorum, ſeù rhedarum, quando Domini ſunt in Ciuitate, & ego adderem, & non eſſent infirmi, æquiparantur enim iſti caſus per extenſionem rationis.

Anco Padrone.

Etenim ratio legis compræhendit etiam ipſos Exercitores, ſi viatores defraudant, ac decipiant.

Terriero, ò Foraſtiero.

2 Optima prouiſio, quia Forenſes, & viatores debent eſſe ſub protectione Principis, qui eos tenetur defendere, vt inquit Afflict. in *Conſtit. Regni pœnas lib. 3. rub. 35.* vbi addit eſ-
3 ſe magnum crimen decipere, vel defraudare peregrinos, hoc eſt extraneos, in rebus, quas ipſi emunt.

Hac ſumpta occaſione, occurrunt multæ inſpectiones circa locationem, & conductionem equorum, & rhedarum.

Prima eſt, quod commodans equum prò
4 certo itinere, quando ſcit, dictum equum non poſſe ferre tantum laborem, tenetur ad intereſſe conductori, & ſi equus deficiat in via, ipſe commodans debet remanere in damno, vt per text. in *l. in rebus §. item qui ſciens ff. commodati*, inquit Paulus Caſtren. in *l. eum, qui rem num. 2. eod. tit.* è conuerſo tamen ſi con-
5 ductor onerauerit equum plus ſolito puta, quia ingroppauit valiſiam contra conuentionem factam, vel ingroppauit hominem, debet ipſe teneri ad damna, & intereſſe, vt pluribus citatis dicit Narbona *ad leges Hiſpan. lib. 6. tit. x. leg. 9. gloſa 2. num. 19. &* 20. & hoc idem ex Ripa *de peſte remed. ad conſeruat. n. 32.* inquit Armendariz *ad leges Nauarræ lib. 3. tit. 29. de animalib. conductis ad itinerandum num. 4.*

Secunda eſt, quod ſi conductor habuit equũ ad faciendum iter ad certum locum, adquem
6 ordinariè, & regularitèr requiruntur quatuor dies, & ipſe conductor peruenit ad dictum locum ſpatio duorum dierum, non tenetur de interitu, ſi propter dictam accelerationem equus mortuus ſit, ita Lopez *de contract. cap. 27. §. præterea lib. 2.* quod eſt verum, quoties locator non expreſſit, quod equus aliquali indiſpoſitione laborabat, vel non conuenerit de dietis præciſis, quia iſtis duobus caſibus contrarium eſſet dicendum, vt explicat Lo-
7 pez *loc. citato*: tenetur tamen conductor ſumminiſtrare interim neceſſaria ad curatio-
8 nem, quæ poſtmodum repetet à locatore, vel retinebit equum, quouſque ſibi de medicamentis fuerit ſatisfactum, vt ex Baldo in *l. fin. C. commod. & in l. ſi quis*, vbi etiam gloſa, *C. depoſiti* Angel. in *l. ſi non ſortem §. ſi certum ff. de condict. indebit.* Bonacoſs. *de equis quæſt. 21. & quæſt. 359.* & alijs dicit Narbona *ad leges Hiſpan. lib. 6. tit. 10. leg. 9. gloſa 4. n. 3.* ſed ceſſat, quando infirmitas equi prouenerit ex cul-
9 pa ipſius conductoris, nam tunc non repeteret, vt ait Armendariz *ad leges Nauarræ lib. 3. tit. 29. de animalibus conductis num. 10. circa finem.*

Tertia, quod conductor tenetur de interi-
10 tu, ſeù deterioratione, ſi percutit equum, vt ambulet, cum ligno, vel fuſte inſolita, ſecus ſi cum inſtrumento ſolito, Marſ. in *l. de minore num. 14. circ. med. ff. de q.* Bart. in *l. 1. Cod. de curſ. publ. lib.* 12. Armendarix *loco cit. nu.* 2. Corſett. *ſingul. incip. omns.* Anna *ſing.* 172. qui citat Bart. in *d. l. 1. C. de curſu publico lib.* 12. etenim ſi equus perierit ſine culpa, aut dolo condu-
11 ctoris ipſe conductor non tenebitur, etiam ſi conuentio, & pactum interceſſerit, quod teneatur de interitu licet ſine dolo, vel culpa perierit, nam hoc repugnat naturæ ipſius contractus, & pactum huiuſmodi dicitur vſurarium, vt ex Speculat. *tit. de locato §. nunc dicen-*
12 *dum* Rimin. *conſ. 91. num.* 10. Bonacoſs. *de equis quæſt.* 231. inquit Narbona *loc. cit. gloſa 2. num. 4. & 6.* qui *num. 7.* hoc limitat in caſu, quo equus conductori tradatur æſtimatus, nam per illam æſtimationem periculum in conductorem transfertur, & citat adhoc Bart. in *l. vt certo §. nunc videndum il 1. ff. commodati num. 6.* Bald. Iaſ. & Bonacoſs. *locis* per eum *indicatis*, non approbat tamen dictam limitationem, quia æſtimatio tali caſu non facit venditionem, & ideo ſequitur, & benè opinionem Io: Andr. in *c. vnico n. 17. commod.* & Abb. in *cod. cap. vnico num.* 23. dicentis conducto-
13 rem non teneri niſi expreſsè promiſerit, ſe æſtimationem præſtaturum.

Quarta eſt, quod conductor tenetur, ſi
14 equo non dedit benè cõmedere *l. animalia*, & ibi Bart. *C. de curſ. publ. lib.* 12. Lopez *loc. cit. verſ. ſi igitur*, Anna *ſingul.* 172. ex Bald. in *d. l. animalia*, & Felin. in *cap. auditis col. 20. de præſcript.* ait quod tenetur ſi non dat ſolitum bladum, idem videtur velle Narbona *ad leges Hiſpan. lib. 6. tit. 10. leg. 9. gloſ. 4. num.* 2. vbi ait, quod adeo conductor animalibus itinerantibus

Digitized by Google

bus neceſſaria præſtare tenetur, vt niſi in eo fecerit bonos ſumptus teneatur de damno, & deterioratione, & citat Bald. *loc. cit.* à Cagnol. in *l. contractus num. 63. ff. de reg. Iur.* dicit tamen Bart. *vbi proximè*, quod non tene-
15 tur dare tantam præbendam, quando eſt cara, ſicut quando eſt vilis.

16 Contrarium tamen ex Lopez vult Armendariz *loco cit. num.* 10.

Fallit concluſio, quando locator miſit fa-
17 mulum ad cuſtodiam, & curam equi, Lopez *loc. cit. §. dicimus*, ad quod facit gloſ. in *leg. ſi vt certo §. ſi de me ff. commod. & l. ſi mei cauſa ff. eod.* & hoc ex Bald. in *l. ſi vt certo §. ſi de me ff. commodati*, & ex Imola *in cap. 1. num. 22. de commodato*, vult Armendariz *loc. cit. n. 3.*

Quinta quod is, qui aliorſum equum du-
18 xerit, ac accepit, vel longius perduxerit, quàm petierit, furtum committit. Caball. *crim. reſol. c. 36. num.* 4. qui allegat tex. in *§. furtum autem inſtit. de oblig. qua ex delicto naſcuntur*, & Carorc. *de locat. & conduct. part. 5. tit. de furto num. 1.* & allegat tex. in *l. ſicut certo §. denique ff. commod. & l. ſi furtum ff. de condict. furt.* & Aul. Gell. *noct. atticar. lib. 7. cap.* 15. vide Ca-
19 rocc. *loc. cit.* qui *num. 2. & 4.* ponit duas limitationes, quas videas per te. At Narbona *lo-*
20 *co citato gloſa 2. num. 16. & ſeqq.* tenet abſolutè, quod non committatur furtum ſi equus
21 erat ſolitus locari, & concurro cum eo, quia conductor iſto caſu videtur reconduxiſſe ex tacito aſſenſu Domini, & Armendariz *loco ci-*
22 *tato num. 1.* ait quod mitius, quam fur punietur etiam in caſu quo equus non ſit ſolitus locari, & citat Couar. *var. lib. 3. cap. 15. num. 8.*

Sexta eſt, quod qui equum locare conſue-
23 uit cum ſolito prætio locare cogitur, & ſi diuerſis pretijs illum locare ſolitus ſit, ſta-
24 tuendum illud eſt Iudicis arbitrio in caſu præfatæ coactionis, vt ex Platea, & Auiles. aduertit D. Carolus Petra *Magn. Cur. ritu 257. num.* 31. qui *num.* 32. ſubdit, quod habens plures
25 equos deſtinatos locationi, ſed vnum teneat pro ſe, ſi locauit, dicens, loco equum meum,
26 tenetur dare iſtum, & ita in facti contingentia iudicaſſe teſtatur ex doctrina Bald. in *l. 1. ff. de aur. & argen. leg. & ex l. penult. §. vlt ff. eod.* & Rebuff. *in l. meorum de verb. ſignific.*

Septima eſt, quod locator equi non poteſt
27 prætendere maius prætium pro redeundo, quàm accepit pro eundo, nam idem eſt labor vtriuſque itineris, vt per texr. in *l. ſcio ff. de ann. leg.* & Rebuff. in *tract. de priuileg. ſcolar. priuil.* 151. & Bonacoſs. *tract. de equis quæſt.* 136. vult Narbona *ad ll. Hiſp. lib. 6. tit. x. leg. 9. gloſ. 3. num. 1.* qui plus dicit nempè, quod romnodum reuerſionis cedit commodo conductoris, vnde qui conduxit equum, vt iret ad patriam certo pretio in ſingulos dies conuento, non tenetur plus, & maius pretium dare in redeundo, quamuis aliquid plus alteri lorando pro reditu acceperit.

Narbona *loc. cit. gloſ. 4. num. 2.* ponit notabilem caſum dicens, quod conductor non ex
28 eo quia non dedit pabulum equo poteſt teneri de furto eiuſdem equi ſi ob famem Equus exierit è ſtabulo, & inciderit in furē, quia debet quidem teneri de damno, quod euenit equo ob defectum pabuli, & alimonię, ſed non de damno, quod prouenit aliunde puta ex furto eiuſdem equi, cum culpa illa ad caſum ſubtractionis non fuerit ordinata, & citat Alberic. in *l. damni infecti §. ei quiſſ. de damno infecto*, & Bonacoſs. *tract. de equis qu.* 102.
29 ſed quid ſi equus ob famem plures innitus emiſerit, & fur innitibus certioratus de exiſtentia equi in loco illum ſubſtulerit? dic idē quia ratio allata non excludit hunc caſum.

Octaua eſt, quod ſi conductio equi fiat ad
30 meridiem debebitur medietas pretij, & mercedis, vt ex Baldo in *l. liberti num. 15. C. de oper. liber.* Auiles in *cap. 43. Prętor. verbo nō conſentiran. num. 2.* Rebuff. in *l. 3. verſ. poſt haec ff. de verb. ſignific.* inquit Narbona *ad leg. Hiſpan. lib. 6. tit. x. leg. 9. gloſ. 1. num. 1.* ſubdit tamen cum Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 21. num. 240. in fine*, quod hoc vſu parum receptum eſt.

Nona eſt, quod onus probandi mortem
31 vel deteriorationem equi prouenifſe ex culpa conductoris pertinet ad locatorem, quia aliàs non præſumitur, vt pluribus citatis probat Narbona *loc. citat. gloſa 2. num. 25.* & Armendariz *loc. cit. num. 5.*

Decima eſt, quod conductor ſi equus moriatur in itinere debet loci viciniotis ordina-
32 rium adire, & inducere teſtes, etiam ſocios itineris ad deponendum ſuper identitate equi puta pilamine, ſigno, cicatrice, caractere, ſiue ſtygmate *vulgo merco*, & ſuper qualitate mortis, nam hoc modo poterit liberari, & excuſari ab omni vexatione, vt docet Narbona *loc. cit. num. 22. & 23.* tenetur enim conductor probare identitatem, nempè quod equus mortuus ſit ille met, qui fuit locatus, vt ex Caſſaneo inquit Armendariz *loco citato numer. 5.*

Plures alias quæſtiones ponit Bonacoſſa in *tractatu de equis*, vide eum, & vide Narbona *loc. cit.* præſertim *gloſa 2. per tot.* vbi quęrit etiam, cui cedat damnum, ſi deperdatur equus à conductore relictus, & à locatore
33 non receptus, ex quo prætendebat fuiſſe deterioratum; & an ſint ſoluenda non ſolum
34 damna, ſed etiam mercedes, & dietę poſt mortem equi decurſæ, & an locator teneatur
35 de damno cauſato conductori ab equo calcitroſo, ceſpitoſo, vel aliter vitioſo, puta quia proijcit ſe in flumine, & aquis, & veſtes conductoris deſtruxit: vide eum, ſeù potius vide Bonacoſſam, ad quem ſe remittit Narbona, qui *gloſ. 7. n. 5.* agit etiā de quęſtione, an con-
36 ductor teneatur ad cuſtodiam pulli ſi conduxit equum habentem pullum. Vide etiam Armendariz *loco ſup. citato dict. tit. 29. per tot.* vbi notabiles de materia ponit quæſtiones, &

37 prçſertim, an mittens nuncium ad ferendas
malas, & ſiniſtras nouellas teneatur domino
æqui, ſi nuncius, qui equitauit, paſſus fuerit
vna cum ipſo equo aliquod damnum, & quid
ſi equus commodetur gratis.

Barcaroli, e loro garzoni.

Meritò quia huiuſmodi homines comprę-
38 henduntur omnes ſub vno *tit. de nautis, cau-
pon. ſtabular.* & quoties lex loquitur de his,
ſemper, quod ſtatuit de vno, intelligit de al-
tero eorum genere; vt videre eſt *ff. de naut. caup.
& ff. de furt. naut. caup. &c.*

De nauibus, eorum generibus, & inuento-
39 ribus earum agunt Polidor. Virgil. *de inuent.
rerum lib. 3. cap. 15.* Gregor. Tholoſan. *ſyn-
tagm. lib. 29. cap. 10. & 11.* & alij quos refert
Narbona *ad leges Hiſpan. lib. 7. tit. 10. leg. 12.
gloſ. vnica num. 4.* & Petrus Gonzales de Sal-
zedo *analecta iuris Hiſpan. ad leg. nouas recopil.
lib. 1. tit. 7. leg. 34. num. 52.* qui ait veriorem
40 opinionem eorum, qui dicunt vſum nauigan-
di à Noe initum accipere, & adhoc inter alios
affert autoritatem Camilli Borelli *de præſtant.
Regis Cathol. cap. 19. num. 54. & 55.* & Solor-
zan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 1. cap. 11. nu-
mer. 70.*

De Iure armandi naues connumerato in-
41 ter regalia eſt text. *cap. 1. tit. quæ ſint regal. in
vſibus feudor.* Narbona *ad ll. Hiſpan. lib. 7. tit.
10. leg. 12. gloſ. vnica num. 3.*

De vtilitate, & commodo prouenientibus
42 Reipublicæ ex exercitio nauigationis eſt tex.
in *l. 1. §. ſi is, qui nauem ff. de exercit. act.* & tra-
ctant Ferrettus *de re nauali lib. 1. & 2.* Salzedo
*ad nouas leges Recopil. lib. 1. tit. 7. leg. 34. nu. 67.
& ſeqq.* Solorzan. *de Iure indiar. lib. 1. cap. 8.
num. 8. & 9. & cap. 16. num. 31. & ſeqq.* Borell.
de præſtan. Regis Catholic. cap. 19. nu. 77. Ama-
ya *in l. quoties num. 39. Cod. vt nemini liceat in
empt. lib. 10.*

Naues bellicis tormentis munitæ habentur
43 loco fortiſſimi præſidij, vt probat Galeott.
44 fiſcal. *reſp. 13. num. 109.*

Et ideo præda intra nauem huiuſmodi al-
lata, & deducta dicitur deducta intra loca tu-
ta, vt pluribus oſtendit Galeott. *loc. cit. n. 88.
& ſeqq.* & hoc eſt notandum pro quæſtione,
quam poſui in *cap. de furtis*, emens enim tunc
45 rem derobatam nõ tenetur reſtituere non re-
fuſo pretio.

Sed vt aliquid dicam ad rem noſtram.

Quæro primò, an ſemper præſumi debeat
contra nautas, caupones, ſtabularios? dic
46 quod præſumptio ſtat contra eos, *leg. 1. & per
tot. tit. ff. naut. caup. ſtabul.* Iul. Ferrett. *lib. 1. nu.
60.* qui refert Cardin. Alexandrinum dicere
ſolitum, quod *tit. ille ff. nautæ &c.* eſt titulus
47 trium latronum, & ſic videtur velle, quod
præſumuntur eſſe latrones, vide Farin. *infragm.
verbo caupones num. 54. part. 1.*

Quæro ſecundo, an nautæ teneantur de fur-
48 to rei in naui illatæ? vide diffusè tractantem
Farin. *infragm. par. 1. verbo caupones num. 14. &
ſeqq.* qui *num. 43.* agit de caſu quo nautæ, ſeù
cauponi fuit conſignata valiſia, ſeù capſa
ſigillata, & clauſa, & fuit reddita aperta.

Quæro tertio, an nauta pro nolitu, vel pro
perſonali ſeruitio, in naue, & eius vigore de-
49 beat præferri cęteris creditoribus? vide
Straccham *de nautis, nauibus, & nauigijs part.
vlt. num. 1. & ſeqq.* & D. Franc. Caraſco *reco-
pil. legum Regni Caſtellæ par. 3. cap. xi. num. 185.*
50 qui concludit pro affirmatiua ſaltem de ęqui-
tate per text. in *l. huius ff. qui potior. in pignor.
habean.*

CAP. XXX.

Digitized by Google

CAPITVLVM XXX.

RVBRICA.

Dell'vſo prohibito del Giuoco.

Iſte Titulus habet ex ſe continuationem ad præcedentes, quia ſicut Caupones, meretrices, lænones, ità luſores habentur pro diffamatis, & perſonis perditis, & reprobis; & cum in antecedentibus capitulis de lænonibus, meretricibus, & cauponibus actum eſſet, debebat merito agi in iſto de aleatoribus, & luſoribus. Et quidem iſta tituli ſituatio melior, & aptior eſt illa facta in *ff. poſt tit. de ſeruis fugitiuis*, vt de ſe patet, non dico tamen, quod continuatio facta *in ff.* non ſit bona, quia re vera luſores fugiunt ab otijs laudabilibus, & ideo, & illa eſt bona continuatio.

§. I. II. III. & IV.

Volendo prouedere à ſcandali, che naſcono per cagione del giuoco; commanda Sua Signoria Illuſtriſs. che niuno ardiſca tenere baratteria, ò biſcazza di giuoco in caſa, o bottega ſotto pena della galea per cinque anni.

§. 2. Prohibiſce anco il giuocare à giuochi prohibiti di carte, o dadi, o altri giuochi prohibiti ſimili à queſti ſotto pena della perdita de i denari, che fuſſero in giuoco, e di cento ſcudi d'oro per ciaſcuno, e per ciaſcuna volta, e di trè tratti di corda, ò trè meſi di prigionia, ò dell'eſilio, la qual pena nel giuoco della tagliata per la frequenza d'eſſo vuole, che ſi eſtenda ſino alla galea incluſiuè ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima, conſiderata pero la qualità della perſona, e la quantità del denaro giocato.

§. 3. Nelle quali pene incorreranno ſimilmente quelli, che giocaſſero per interpoſta perſona.

§. 4. Dichiarando, che quelli, che ſaranno trouati in ſtanze à giuocare con le porte di eſſe ſerrate, ſi haueranno per conuinti, che giocaſſero à giuochi prohibiti.

SVMMARIVM.

1 *Ludus quid ſit.*
2 *De ludi materia, qui Doctores tractent.*
3 *Ex ludo oriuntur rixæ contentiones, homicidia, blaſphemiæ.*
4 *Reipublicæ intereſt ne fiant homicidia, nec blaſphemetur, & ne ſubditi ſubſtantijs abutantur.*
5 *Ludus alearum, & teſſerarum prohibitus ſemper fuit.*
Sed conſuetudine exercetur. num. 13.
Et ideo impunibilis eſt hodiè num. 14.
6 *Ludus de iure* ff. prohibitus *erat reſpectu ad pecuniam numeratam tam in parua, quàm in magna quantitate.*
7 *Sed de Iure* Codic. prohibitum *eſt ludere etiam in alijs rebus.*
8 *Ludus permiſſus à Iure qualis ſit.*
9 *Cauſæ probibendi ludum alearum referuntur.*
10 *Peccata, quæ oriuntur ex ludo, ſunt viginti remiſſiuè.*
11 *Inconuenientia, quæ oriuntur ex ludo remiſſiuè.*
12 *Homines ſemper in peiora ruunt.*
15 *Conſuetudo ludendi tamquam contra ius introducta non ſuffragatur.*
16 *Contrarium eſt verius ſi concurrant circumſtantiæ relatæ.*
17 *Ludentes aleis, ſtante conſuetudine, in tantum puniuntur, in quantùm extet ſtatutum id expreſsè diſponens.*
18 *Aleatorium forum dicitur* barattaria, & biſcazza, *& quare.*
19 Barattaria *dicitur à verbo* barattare.
20 *Biſcazzam, & barattariam tenentes qua pœna puniantur.*
21 *Delictum maius eſt ludum domi tenere, quam ludere.*
22 *Affertur ratio.*
23 *Domus, in qua retinetur ludus, ſi fuerit ipſius retinentis, publicatur.*

Expli-

Explica vt num.28.
24 Ludum domi retinens, ſi iniurietur, verberetur non habet actionem.
25 Etiam ſi verberetur, & iniurietur extra locum ludi, dummodo ex cauſa ludi iniurietur.
26 Non poteſt tamen impunè occidi.
27 Dubitatur an hodie deuegetur actio.
29 Pœna in bannimẽtis indicta, an faciat ceſſare pœnam iuris communis, & ſic confiſcationis.
30 Biſcazzam, & barattariam, quando quis retinere dicatur.
31 Refe untur requiſita, ibidem.
32 Barattaria, & biſcazza, ſonant in lucrum.
33 Contrarium.
Prima opinio ſuſtinetur. num.35.
34 Textus in l.1. ff.de aleę vſu, malè explicatur ab Angelo iuxta opinionem Auguſtini de Arimino.
36 Ludum retineri domi ex cauſa lucri ex quibus probetur.
37 Habens licentiam ludendi pro ſe, & alijs non punitur pœna bannimentorum ſaltem in rigore, ſi dicta occaſione retinet biſcazzam.
38 Mulier retinens biſcazzam, & barattariam domi punitur pęna pecuniaria.
39 Viſus ludere, ſi non fuit appræhenſus, non poteſt proceſſari.
40 Contrarium.
Explica vt num.41.
42 Birruarijs referentibus inueniſſe aliquem ludere creditur.
43 Dummodo birruarij exhibeant aleas, ſeù taxillos.
44 Poteſt tamen adhùc dubitari de fide eorum.
45 Præſertim circa pecunias, quas dicunt reperiſſe in ipſo ludo.
46 Inſpectores in ludo, & qui docent ludentes, & qui mutuant ludentibus pecuniam incurrunt in pœnam.
Non tamen in pœnam bannimentorum. 51.
47 Ludẽtes recreationis cauſa non incurrunt in pœnam bannimentorum.
48 Et nec illi, qui ludunt conditione, quod pecunia quæ ammittitur in ludo expendi debeat ad emendum res, quæ communiter inter ludentes commedi debet.
49 Clerici an poſſint ludere aleis recreationis cauſa remiſſiuè.
50 Ludo, & ioco vti licet eo modo, quo licet vti ſomno, & cæteris quietibus.
52 Reperti in vna domo, non ludentes, ſed cum cartis, ſeu aleis ſuper tabula, vel in terra non poſſunt condemnari tanquam ludentes.
53 Luſores repelluntur à teſtificando.
54 Præterquam de ijs, quæ acta ſunt in ludo.
55 Mutuum, quod dant colluſoribus, non repetunt.
56 Sed non ſeruatur in praxi.
57 Luſores reſtituere tenentur id, quod vincunt.
Sed fallit vbi extat conſuetudo in contrarium, ibidem.
58 Ludus dicitur replicatus quoties fit noua extractio pecuniarum, & quoties luſor ſe reponit ad ludendum.
59 Contrarium eſt verius.
60 Statutum puniens luſores comprehendit eos, qui dant pecuniam alteri, vt ludat.
61 Doctores in interpretatione legum ſunt inter ſe adeo contrarij, vt mirandum ſit.
62 Scientia legalis eſt periculoſa, difficilis, & mirabilis ob tantam varietatem opinionum.
63 Iurans non ludere eſt periurus, ſi dat alteri pecuniam ad ludendum.
64 Officiales poſſunt ingredi domos priuatorum ſi ſit ſuſpicio, quod in eis ludatur, vel aliud maleficium committatur.
65 Sed de ſuſpicione huiuſmodi debet conſtare indici aliquo modo.
66 Prohibitio ludendi intelligitur de ludo prohibito.
67 Ludus ſcaccorum eſt ludus magni ingenij.
68 Ludentes ludo tarocchorum ianuis clauſis habent præſumptionem contra ſe, quod cum tarochis ludant ludo probibito.
69 Nam malitia hominum inuenit modum ludendi cum illis ludo prohibito.
70 Reperti in domo, in qua luditur, poſſunt ſtatim condemnari.
Explica, vt num.72.
71 Reperti cum armis poſſunt ſtatim condemnari ſine alio proceſſu.
Explica vt num.72.

Scandali, che naſcono per cagione del giuoco.

1 LVDVS in genere eſt quoduis ludicrum ad animi recreationem, vel corporis exercitationem fieri ſolitum, propoſita tamen quadam lucri ſpe, & damni periculo, vt ex Valla inquit Ambroſius Calepinus verbo *ludus*: & ex Baiard. ad Clarum *§. ludus num.1.* ait Armendariz *ad leges Nauarr. lib.4. tit.21. lege 1. de ludis num. 4.* quod eſt actus quidam ceſſationis, vel recreationis cauſa quandoque ex ſola fortuna, interdum ex induſtria, nonnunquam ex vtraque proueniens: ſed D. Sabellus *in ſumma §.ludus num. 1.* ait quod ludus dicitur contractus, quo ludentes res ſuas periculo exponunt ob ſpem vincendi, & lucrandi rem alterius.

2 Et de materia tractant latè Farin. *qu. 109.* Pariſ *de ludo*, Salas in *tract.de ludo* Auendan. *de mand.Regio p.2.cap.9.* Auiles *Prætor.cap.29* Perez *ad ordinat. Caſtellæ lib.4. titul. 3. leg.9.* Clar. *§. ludus* Armendariz *ad leges Nauarræ lib.4. tit.21. leg.1.de ludis* Franciſ. Maria Pratus ad Paſchal, *de patria poteſt. part. 1. cap.3.* Franc. Sadarin. *Reſp. 50.* & plures quos refert D. Sabellus *d.§.ludus*.

Naſci ex ludo rixas, contentiones, iurgia,
3 vulnera, homicidia, blaſphemias, aliaque mala, & inconuenientia, & præſertim familiarum depauperationem, deducitur optimè ex text. in *auth.alearum vſus, C. de Religioſis, & ſumpt. funer. & alea luſu, & aleatoribus*, non

ſolum

ſolùm quia ſub eodem tit. vnita ſunt funera,
& ſumptus funerum, & luſus alearum, ſed
etiam quia in corpore d. auth. alearum vſus ex-
preſsè hoc dicitur ibi -- prodijt in lacrymas, &
ibi -- proprias ſubſtantias perdiderunt, & ibi --
ex hac inordinatione blaſphemare: ideò Hora-
tius, quem referunt Franc. Sadarinus reſp. 50.
num. 30. & Matthæus de criminibus tit. de alea
cap. 6. num. 3. bene inquit

Ludus enim genuit trepidum certamen, &
iram,
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

4 Et quia intereſt Reipublicæ, nè rixæ, con-
tentiones, homicidia ſequantur, & intereſt,
nè Deo Omnipotenti, qui ſemper, & omni
momento benedicendus eſt, maledicatur, &
pariter intereſt publico, nè quis fortunis ſuis
abutatur ad tex. in d. auth. alearum vſus, & in
§. fin. Inſt. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iuris ideo
fuit ſemper prohibitus ludus alearum, & teſ-
5 ſerarum, vt habetur in l. 2. & 3. ff. de aleator,
& in d. auth. alearum vſus.
6 Verum eſt, quod de iure ff. prohibitum ſo-
lum erat ludere in pecunia numerara tàm in
parua, quam in magna quantitate l. ſolent ff. de
luſu alea, ſed poſtmodum, quia idem eſt quod
7 ludatur in pecunia numerata, ac ludatur in
rebus, cum idem malus effectus inde obue-
niat, fuit de iure Codicis prohibitum ludere
etiam in rebus, vt habetur d. auth. Alearum
vſus C. de Relig. & ſumpt. funer.
Et certè omnis ludus præter enumeratos in
8 d. l. 2. & auth. alearum vſus, eliminari debet è
Republica propter has, & alias cauſas, quas
refert Tapia de iure Regni lib. 5. tit. 47. de ludis,
9 qui ibi nouem cauſas prohibitionis; decem, &
10 ſeptem crimina; & vnum, & viginti peccata
ex ludo oriri exprimit, & conqueritur de
Officialibus, qui non animaduertunt in eos,
imo conſentiunt ob lucrum, quod indè per-
cipiunt. Peccata, quę ex ludis proueniunt enu-
merat etiã D. Antoninus in ſumma p. 2. tit. 1.
cap. 23. §. 6. & inconuenientia multa quæ in-
11 de cauſantur enumerat Auiles Prætor. cap. 29.
gloſa inegos num. 1.
12 Sed homines in peiora ſemper irruentes
13 conſuetudine in contrarium introducta leges
prædictas abrogarunt ferè vbique locorum,
vt ex Clar. Comitolo, D. Anton. D. Thoma,
Bonacina, Nauar. Alſonſo de Caſtro, Barba-
tia, Guido Pancirolo, Perez. & alijs dicit
Franc. Sadarin. dict. reſp. 50. num. 18. & 19.
quibus addo D. Sabellum in ſumma §. ludus
num. 3. verſ. quod ex ludo, & conſuetudine hu-
iuſmodi ludum hodie fieri licitum, vel ſaltem
14 impunibilem ex Couar. Coruino, & Zipęo
firmat Sadarin. loc. cit. num. 20. qui num. 28.
reijcit Raucbbari; Fachin. & Carpzou. dicen-
15 tes conſuetudinem hanc ludendi non poſſe
introduci, & introductam tanquam iuri con-
trariam non ſuffragari, nam firmat ſuffraga-
16 ri, dommodò in ludo interueniant aliquæ
circumſtantiæ, nempè quod ludentes poſſint
de re, & quantitate in ludo perdita liberè
diſponere: quod poſſint dictam quantitatem
ſine graui damno familiæ ſoluere: quod non
fuerint coacti ludere: & quod tantundem
inuicem perdere, & ſoluere poſſint, de qui-
bus conditionibus agunt Card. De lugo, On-
nat. Molin. et Diana locis relatis à Sadarino
loc. cit. num. 29. et ex Azorio, Bonacina, Seba-
ſtiano de Neapoli D. Sabell. in ſumma §. ludus
num. 8.
17 Ideò in tantum hodie ludentes puniuntur,
in quantum ſuper ijs particulariter ſtatuta,
ſeù bannimenta diſponunt, quæ ſunt ſeruan-
da, vt dicunt Amadeus de Sindic. num. 39. &
Farin. quæſt. 109. num. 44. et D. Sabellus loco
cit. num. 8. verſ. quibus addo.

Barattaria, ò biſcazza.

18 Aleatorium forum dicitur barattaria, &
biſcazza, quia ſcilicet in ludo quis conſumit
ſua bona, vt habetur d. auth. alearum vſus,
iuxtà illud Dantis

Biſcazza, e fonde la ſua facultate.

Et pecunia ibi dicitur barattare, et permuta-
re Dominum, cum ab vno tranſeat ad alium,
19 nam barattaria dicitur à verbo barattare, vt
ait Amad. de ſindic. num. 165.
20 Et contra tenentes biſcazzam, ſeù baratta-
riam in noſtris bannimentis imponitur pęna
triremium per quinquennium, et eſſe confor-
me iuri communi deducitur ex traditis à Vi-
talin. et Aretin. et his relatis Farin. quæſt. 109.
num. 137. et optima ratione maiori pœna ple-
cti eos, qui domi ludum retinent, inquit ex
Par. de Puteo Caccialupo, et Azeuedo Tapia
loc. citat. pragmat. 5. num. 1. nam maius deli-
21 ctum eſt ludum domi tenere, quàm ludere,
vt colligitur ex text. in d. auth. alearum vſus
Paris de Put. et Caccialup. locis relatis ab A-
zeuedo recopil. lib. 8. tit. 7. leg. 3. num. 3. etenim
22 retinens ludum cauſa eſt multorum malorum,
ſcilicet blaſphæmię, furtorum, & depaupera-
tionum, & homicidij, vt ex diſpoſitione dict.
auth. alearum vſus, & ex experientia firmat
Angel. de maleſic. verbo mettidore di mali dadi
num. 6. circa medium, & pluribus citatis Muta
ad pragm. tit. 53. de pęna ludent. aleis, vel char-
tis num. 3. 4. 6. & 7.
23 Imò de Iure Domus, ſi fuerit ipſius, qui
tenet ludum, publicatur, vt habetur in d. leg.
24 alearum vſus, & ſi is, qui tenet ludum domi,
iniurietur, & verberetur, non habet actionem
aduerſus iniuriantem, & verberantem, vt eſt
text. in l. 1. ff. de alea luſu, & aleatoribus, etiam
25 ſi extrà locum ludi, dummodo ex cauſa ludi,
iniurietur, & verberetur, vt explicat Angel. loc.
cit. d. num. 6. Auiles Prætor. cap. 29. gloſa ni ta-
bleros num. 6. & Armendariz. ad leges Nauar-
ræ lib. 4. tit. 21. leg. 1. de ludis num. 11. non
26 tamen poteſt impunè occidi, vt ex Auil. Lo-
pez. & Azeuedo dicit Tapia loc. cit.

Et

Digitized by Google

Et cum bannimenta noſtra nihil diſponant
circa publicationem domus, & impunitam
illationem iniuriarum, ſeù vulnerum, rema-
net in hoc incorrectum ius commune, & per
conſequens domus publicari, & tenens biſ-
cazzam impunè offendi poterit, conſideratis
tamen ſemper limitationibus, quas *ad auth. alearum vſus* accomodat Azeuedo *recopil lib. 8.tit.7.leg.3 num.*10. *& ſeqq.* qui plura nota-
bilia in materia congerit in *d.l.3.& alijs legi-
bus ſequentibus*, & Farin. *qu.*109. *num.*153. vi-
deri. Muta *ad pragm.tit.*13.*de pœna ludent.n.*25.
qui refert Par. de Puteo in *tract. de ludo nu.*1.
& 46. dicentem ità iudicaſſe Neapoli in ca-
ſu, in quo receptori ludi in platea portus fuit
27 illi datum tabularium in faciem, ſed *nu.* 24.
dubitat an hoc hodie poſſit verificari in pra-
28 ctica, & *nu.*25. ait quod in conſiſcatione do-
mus non veniunt maſſaritiæ, & alia, quæ ſunt
adornamenta, niſi ſint ad vſum ludi, veluti
Scanna, ſedes, tabulæ, & citat Bartol. Iaſon.
Bald.Io.Andream, Intrigliol.

Sed an ex pœna hic indicta in ſpecie ceſſet
29 pœna iuris communis, & ſic ceſſet publicatio
domus, vide quid dicit Auiles in *d.cap.*29.*gl.
ni tableros num.* 1. *verſ. & per dictam legem re-
giam, & num.*2. *verſ.ſed indicio meo*.

Quæro primo, quando quis dicatur tenere
30 barattariam, & Biſcazzam? dic, quod non
poteſt quis dici barattariam, & biſcazzam
tenere, niſi emolumenti, & lucri cauſa princi-
paliter ludum retineat in domo, vt expreſsè
dicit Auguſt.ad Angel.verb. *metitidor di mali
dadi num.* 8. qui citat gloſa *in l.*1. *verbo Præ-
tor.ff.de Aleator.* & Muta *ad pragm.tit.*53.*de
pœna ludent. num.* 34. citat concordantes
Azon. *in ſumma C.de ſumpt. ſaner. num.*24. &
gloſam *in l.*1. *de aleator.* Paſchal. *de patria po-
teſtat. part.*3. *cap.*6.*num.*98. imò debet aſſiduè
31 & continuè ludum in domo tenere ex cauſa
lucri, itaut dici poſſit eum quodammodo de
hoc artem facere, vt inquit Far. *d. quæſt.* 109.
num. 137. & melius *num.* 160. vbi ad hoc citat
Oddofred. Florian. *locis* per eum *relatis* qui-
bus addo gloſam in *dicto verbo Prætor.* &
Menoch. *de arbitr. caſ.* 399. *num.*17. & addo
Azeuedo *d.leg.*3. *num.*4.*&* 5. & ſic barattaria,
32 & biſcazzia, quæ vocabula in lucrum ſonant,
ceſſante lucro, ſibi locũ propriè non vindicãt,
vt vult Farin.*loc.cit.nu.*151. *in fine*, & ante cum
Salyc.in *l.fin.num.* 2. *Cod. de religioſ. & ſumpt.
ſaner.*& Auguſt.ad Angel.*d.num.*8. quos refert
ipſe Farinac. *loco proximè citato.* At Angel. In
d.verbo metitidor.di mali dadi num. 6. ait ad in-
currendam pœnam impoſitam in *l.*1.*ff.de alea
33 luſa, & aleatoribus* ſufficere, quod quis ſtet
cum altari parato, hoc eſt paret, & præſtet do-
mum, & taxillos, & ſcamnum, & lumina ad
ludendum, quia iſtis illecebris non ſolum di-
citur ſuadere iuuenes, ſed quodammodo dici-
tur eos compellere ad ludendum, ſi ergo ſe-
cundum Angel.*loc.cit.*ſufficit ad incurrendam
pœnam legis ſola præſtatio commoditatis ad
ludendum, fruſtranea erit qualitas animi di-
34 recti, & intenti ad lucrum, ſed quia Auguſt.
in *addit.ibid.*ad Angel. non approbat explica-
tionem, & intellectum, quem dat Ang. dicto
tex.in *l.*1.tum, quia lex pœnalis non debet ex-
tendi, tum etiam, quia tex.in *d.l.*1.requirit vim
effectiuam, & etiam quia qui prædicta ad lu-
dendum ſubminiſtrat ſine animo lucrandi vi-
detur facere ob leuitatem, vel ad ſe exhilaran-
35 dum, & recreandum, & ſic ſine dolo, venit
concludendum, quod etiam in terminis *d.l.pri-
mæ* animus lucrandi requiritur.

Sed quomodo conſtabit, quod lucri cauſa
quis domi ludum retineat? Dic quod con-
36 ſtabit ſi cum prædictorum ſubminiſtratione
concurrat ſolutio exorbitans pro prætio alea-
rum, & luminum, & concurrat præſumptio ex
qualitate perſonæ tenentis domum paratam
ad ludum, alias, vt inquit Auguſt. ad Angel.
loc.cit. num. 8. non cadit præſumptio, quod
cauſa emolumenti, & lucri principaliter fa-
ciat.

Quæro ſecundo, an habens licentiam lu-
dendi pro ſe, & alijs puniri poſſit pœna ban-
nimentorum, ſi retineat occaſione dictæ li-
37 centiæ barattariam, & biſazzam lucri cauſa?
Vide Vermigliol. *conſ. crim.*342. *per tot.* qui
putat quod ad omnem caſum, non debeat pu-
niri ita rigide. Vide eum, & vide Capibl. de
*Baron.p.*2.*cap.*32.*n.*12.*ſuper pragm.*7.vbi quod
licentia data debet ſeruari.

Quæro tertio, an mulier retinens baratta-
38 riam comprehendatur? dic quod non, ſed pu-
nitur pœna pecuniaria, vt fuiſſe punitam
quamdam Margheritam in pænam *ſcutor.*25.
refert Scanarol. *lib.* 1. *de viſitat.*§.13. *cap.*4.
num. 30.

39 Quæro quarto, an viſus ludere poſſit proceſ-
ſari, & puniri, ſi non fuit in ludo appræhen-
ſus? Ricc.*dec.*6.*p.*4.*num.*4. dicit, quod non,
ex doctrina Par.de Put.*de ſindic.verbo nuncius
cap.*2.*num.*4.Alberic, *de ſtatut.p.*2.*qu.*118. Go-
mez *ad ll:Tauri l.*45.*num.*48. *in fine* Brunor. à
Sole *qu.*35.*num.*9. Viu.*com. opin.* 763.*num.*7.
Muta *ad pragm.tit.*53.*de pœna ludent. num.*40.
qui ait Angel. *de maleſic. verbo dictus Andreas
num.*8.*verſic.& ideò*, tenere contrarium, et
40 idem ex Alex.*conſ.*216.*num.*4.*vol.*6. tenet Ar-
mendariz *ad leges Nauarræ lib.*4.*tit.*21.*l.*1. *de
ludis num.*18. *in fine*.

41 Sed eſt aduertendum, quod dd. Doctores
ponunt caſum in terminis ſtatuti punientis
eum, qui inuentus eſt ludere: vnde contrarium
poteſt dici in terminis bannimentorum pro-
hibentium ludere iuxtà ea, quæ dixi in termi-
nis delationis armorum in *rub. cap.*24. *n.*35.

Quæro quinto, an credatur birruarijs refe-
rentibus inueniſſe aliquos ludere? affirmant
42 Auendan.*de exeq.mandato Regio part.*2. *cap.*9.
*num.*9.& Armendariz *ad leg.Nauarræ lib.*4.*tit.*
21.*leg.*1. *de ludis num.*15. at Cæſar. Luccarell.
quæſt.

43 *quæſt.Iudic.inſpect.5.num.159.*dicit quod niſi
exhibeant aleas, vel taxillos,eis non creditur,
& ſubdit, quod hæc eſt veritas, à qua in iudi-
cando non eſt recedendum: adhuc tamen ex-
44 hibitis aleis, vel taxillis poteſt dubitari de
eorum fide,quia poſſunt aleas ſupponere,ideò
circa articulum, quando, & in quibus caſibus
birruarijs, ſatellitibus & nuntijs credatur, vi-
dendi ſunt Menoch.de *arbitr. caſ.*112. Granut.
*theorem.*19.Caball. *crim. reſol.*126.127.*&* 132.
Farin.*qu.*32.*num.*80.*& qu.*56.*nu.*370.*& ſeqq.*
Portules,Azeuedo, Maſcard.Bouadill.Borell.
Carthar.Matthæù, & alij relati à.Cortiada
*dec.*21. *num.*139. & in terminis viden Muta *ad
pragm.tit.*53.*de pœna luden.nu.*15.vbi ait, quod
melius probatur aliquid per ipſam capturam
in fragranti, quam per teſtes: ſubdit tamen,
quod quoad condemnationem, & confiſca-
45 tionem pecuniarum captarum non debet
credi porterijs, nec algozirijs, ideſt birruarijs
capientibus, ſed recipiendæ ſunt informatio-
nes;quæ non debent eſſe adeò exactę cum
modicam informationem ſufficere dicant
Auendan. & Armendariz *loc. cita.*.

Quero ſexto, an indifferenter omnes, qui
ludunt incidant in pœnam bannimentorum?
Videtur dicendum quod ſic, quia quilibet lu-
dens contrauenit legi:imò in pœnas incidunt
45 etiam videntes ludere, vt eſt tex.In.*auth.alea-
rum vſus Cod.de religioſ.& ſumpt.funer.*& dicit
Baldus in *auth. interdicimus num.*1.*C.de Epiſt.
& Cleric.*& Auiles *Prætor.cap.*29.*gloſa table-
ros num.*4.*&* 5.& Armendariz *ad leg.Nauarræ
lib.*4.*tit.*21.*leg.*1.*de ludis num.* 10. qui hoc ex-
tendunt ad dantem materiam videndi ludum,
et ad eum, qui docet ludentem, et ad eum,
qui mutuat ludenti: ſed verius eſt quod non
tenentur omnes indifferenter, nam ludentes
47 recreationis gratia, non debent puniri,etiam
ſi ludant ludo prohibito,vt dicit Intrigiol.*ſin-
gul.*118.*lib.*1.*&* Muta *loco cit. num.*26.*&* 35.&
48 nec comprehenduntur ij, qui ludunt cum con-
ditione, quod ex pecunia, quam vnus,vel plu-
res amiſerint, ematur aliquid, vt communiter
veſcatur, vt eſt tex. in *l. quod in conuiuio*, & ibi
gloſa *verbo permittitur ff.de aleæ luſu, & alea-
torib.*& Armendariz *loc.cit.num.*16. vide Ric-
cium *collect.*3670.Viu. *com.opin.*467. Gutierez
*pract.qu.*92.& D.Sabell.*in ſumma* §.*ludus nu.* 1.
qui remiſſiuè adhos quęrit,an & quando ſit li-
49 citum ludere, & quando recreationis cauſa
ſit permiſſum etiam Clericis,& vide etiam Io:
Velain *de pœnis delict.cap.*22. qui *num.*1. ex Ci-
50 cerone *lib.* 1. *officior.* ait, quod ludo, & ioco
vti licet, ſicut ſomno, & cæteris quieti-
bus.

Quęro ſeptimo,an inſpectores comprehen-
dantur in his bannimentis?Dic quod inſpecto-
res debent puniri de Iure communi, vt dixi
ſupra ex tex.in *auth. alearum vſus Cod. de alea-
torib.* & quoad Eccleſiaſticos eſt tex. in *Auth.
interdicimus Cod. de Epiſc. & Cleric.* ſed non
51 comprehenduntur in bannimentis,ſi de inſpe-
ctoribus non fiat expreſſa mentio,vt inquit Fa-
rin.*d.qu.*109. *num.* 35. & ſequitur Flau.Tortus
*ad ſtatut.Papiæ ſtat.*46.*num.*10. quicquid dicat
Gul.de Cun, quem reprobat etiam Auguſt.ad
Angel.*de maleſic.verbo mettidor.de mali dati n.*
11. vide Mutam, & Doctores per eum relatos
*loc.cit.n.*27*&* 28.

Quid ſi plures homines reperti ſint in vna
Domo non ludentes, ſed penes eos puta ſu-
per tabula, vel in terra erant chartæ,& taxilli?
Dic quod Muta *ad pragm.tit.*53.*de pœn.ludent.
num*41.tractat de hac quæſtione, & dicit, quod
licèt ratione incertitudinis quandoque omnes
ibi in ludo inuenti puniri debeant,tamen non
ſic eſt in pluribus inuentis non ludere, ſed pe-
nes quos erant chartæ, & taxilli, quia propter
52 hanc incertitudinem in iſto particulari con-
demnari non poſſunt, & citat Carrer. *pract.
crim.in* 1.*tract.de appellat.*§. *in textu ibi itemque
eorum n.*2.Barbat.*de Cardin.Legat.q.*5.*n.*24.Fa-
rin.*q.*108.*n.*160.

Quæro octauo, an aliqua alia pœna præter
53 hic enumeraras debeant,& poſſint luſores pu-
niri?Dic quod repelluntur à teſtificando, vt ex
Portules ad Molin. *repertorio* §. *ludus num.*2.
Grani. *dec.*11.*num.* 5. dicit Armendariz *ad leg.
Nauarræ lib.*4.*tit.*21.*leg.*1.*num.*19.Farin.*qu.*56.
*num.*427.Pace Iordan.*lucubr. vol.*3. *lib.*4. *tit.*
18.*num.*497.& D.Sabell.*d.*§.*ludus nu.*4. dum-
54 modo non agatur de probando factum ſe-
quutum in ludo, vt ait Farin. *loco cit.*& dum-
modo probetur, quod teſtis eſſet luſor tem-
pore quo depoſuit, vt ait Armendariz *loc. cit.*
55 Item mutuum,quod dant colluſori non repe-
tunt *auth.alearum vſus & l.*2.*ff. quarum rerum
actio non detur* Io:Vela *de pœnis delictor.cap.*22.
56 *num.*9.quod non ſeruari in praxi dicit Cardo-
ſo *repert.verbo ludus num.*4.item reſtituunt id,
57 quod vincunt gloſa in *d.auth.alearum vſus ver-
bo aleas*, & Vela *loc.cit.nu.*10. ſed à reſtitutio-
ne liberat conſuetudo vbi illa extat, vt ait
Cardoſo *loc.cit.n.*6.

Per ciaſcheduno, e ciaſcuna volta.

Auiles *Prætor.cap.*29.*gloſa inegos num.*6. &
ex eo Armendariz *ad leg.Nauarræ lib.*4.*tit.* 21.
*l.*1. *de ludis num.* 6. ait quod ludens ſi perdidit
58 totam pecuniam, quam extraxit, & poſt ſe-
cundò extraxit aliam pecuniam poteſt puniri
pro duobus ludis, quia ludus factus poſt ex-
tractionem ſecundam pecuniarum dicitur
nouus ludus, & idem vult eſſe ſi vnus ex luſo-
ribus receſſit puta ad accipiendam pecuniam,
& reuerſus ponit ſe ad ludendum, nam & iſte
dicitur eſſe nouus ludus. Imo, & eſt plus, vult
quod ſi lex dicat, quod ſi quis fuerit inuentus
ludendo puniatur, & pluries inuenitur luden-
do debet pluries puniri, quamuis ludus ſit
continuatus. Vnde iuxta hanc opinionem
Auileſ. & Armendarix poſſunt accipi,& intel-
59 ligi noſtra bannimenta; ſed teneas contrariũ,

quia continuatio effectiua, & animus conti-
nuandi, quamuis adſit aliqua intertuptio, con-
ſtituit vnum ſolùm delictum, ſeu vnam ſolam
contrauentionem, ita vt debeat dici, quod ſe-
mel luſit, etiam ſi tota nocte, et cum pluribus,
et diuerſis perſonis luſiſſe conuictus ſit vt ex
Bart. Nauar. et Azorio dicit D. Sabell. in *ſum-
ma §. ludus nu. 2.* et hoc ex Marſil. *in l. fin. nu. 17.
ff. de ſicar.* vult ipſemet Armendariz *loco citato
num. 18.* et vnum ſolùm peccatum facere dicit
Diana *par. 4. tract. 4. reſol 45.* quem rejecto Ca-
ſtropalao, et Guttierez. ſequitur D. Sabellus
ibidem.

Giocaſſero per interpoſta perſona.

Approbant hæc bannimenta opinionem
Guliel. de Cuneo. et Bald. in *auth. interdicimus
Cod. de Epiſcop. & Cler.* et Auguſt. ad Angel. *de
maleficd. verbo mettidor de mali dadi num. 11. in
fine*, qui contra Vbertum de Bobio firmant,
quod ſtatutum puniens luſores compræ-
hendit participes, et eos, qui dant alteri pe-
60 cuniam, vt ludat, vt videre eſt latiùs penes
Farin. *qu. 109. num. 37. & ſeqq.* et penes Auguſt.
ad Angel. *de malefic. verb. mettidor de mali dadi
n. 11.* qui miratur, et conqueritur, quod in inter-
61 prætatione legum Doctores ſint inter ſe adeò
contrarij, vt in vna, eademque lege de dire-
cto pugnent, et ex vna, eademque lege ſumant
quilibet pro ſe argumenta, et ſubdit, quod ex
62 hoc ſcientia noſtra eſt periculoſa, difficilis, et
mirabilis, cum tot ſint ſententiæ, quot ſunt ca-
pita, & propterea Auguſt. *ibid.* laudat Docto-
res, qui delectantur habere diuerſos libros, &
Doctores in ſtudio.

Seù potius dicendum eſt quod bannimenta
ad tollendam controuerſiam Doctorum, ex-
preſsè participes, & eos, qui faciunt ludere
per alios compræhendi ſtatuerunt, & benè,
quia eadem mala proueniunt ex ludo per in-
terpoſitam perſonam exercitato, propterea
ſatis appoſitè Auiles *Prætor. cap. 29. in gloſa ta-
bleros num. 5.* Bald. in *Auth. interdicimus Cod. de
Epiſcop & Cler.* & ex his Armendariz *ad leges
63 Nauarræ lib. 4. tit. 21. leg. 1. de ludis num. 11.* di-
cunt, quod ſi quis iuret non ludere, & poſtea
dat alteri pecuniam ad ludendum dicitur, &
verè eſt periurus.

Con porte ſerrate s' haueranno per conuinti, che giocaſſero à giochi prohibiti.

Bart. *in l. omnis Cod. de aquæduct. lib.* 10. rela-
tus à Muta *ad pragmat. tit. 53. de pæna ludent.
64 aleis, vel cartis num. 25.* & Rebuff. in eadem *l.
omnis in principio* ait, quod poſſunt officiales
ingredi domos priuatorum, ſi ſit ſuſpicio,
quod in eis ludatur, vel *ibidem* alia maleficia
65 committantur: ſed puto, quod de hac ſuſ-
picione debeat conſtare modo meliori,
quo poteſt ipſi Iudici, & quod birruarijs non
ſit licitum domos aliorum adire ad eorum li-
bitum ex ijs, quæ dicit Buccaron. *de differ. in-
ter Iudic. Ciuil. & Crim. different. 67. num. 13.
& ſeqq.*

Nota, quod licet prohibitio ludendi de-
66 beat intelligi de ludo prohibito, vt eſt is, in
quo fortunæ tantum iudicium operatur, vt ex
Burſatt. Farin. & Paſchal. dicit Muta *loc. citat.
67 n. 34.* & ſic videatur exceptus ludus ſchacco-
rum, & vt dicitur à tarocchini, in quorum
quolibet, vt dicit Muta *num. 36.* magnam par-
tem habet ludentis ingenium; Nihilominus
68 quando ludentes ad ludum tarochorum ſtant
cum ianuis clauſis præſumptio ſtat cõtra eos,
quod ludant ad ludum prohibitum, nam etiã
69 cum illis aleis malitia hominum adinuenit
modum ludendi, vt dicitur à primiera, taglia-
ta, ac alijs ludis prohibitis.

Idem fuit ſpeciali pragmatica diſpoſitum
in Regno Neapolitano, vt refert Carol. Tapia
*de Iure Regni lib. 5. tit. 47. de ludis, & luſſoribus
pragm.* 10. qui *ibidem num. 1.* dicit eſſe ſuper hoc
viden. Azeued. *recopil. lib. 8. leg 7. tit. 7.*

Et quod taliter reperti in domo, in qua lu-
70 ditur, poſſint per Iudicem ſtatim condemna-
ri, volunt Auend. Azeued. & his relatis Tapia
loc. cit. & facit, quod dicunt Doctores de re-
71 pertis & appræhenſis cum armis, nam poſſunt
abſque alio proceſſu puniri, vt tradunt Decian.
tract. crim. lib. 8. cap. 4. num. 2. & 4. Baiard. ad
Clar. *qu. 82. num. 65.* Farin. *qu. 108. num. 64.* ſed
72 vtraque concluſio debet intelligi quoad pri-
uationem armorum, & pecuniarum in banca
repertarum, vt explicant Bouadilla *politica
lib. 1. cap. 13 num. 104.* Vela *differt. 44. num. 47.
verſ. quia nec Clerici tom. 2.* & his relatis Cor-
tiada *dec. 71. num. 19.* nam ſi agatur de alia
pœna, debet fabricari proceſſus, & Reus de-
bet audiri in ſuis defenſionibus, vt ex Farin.
quæſt. 108. num. 65. inquit Cortiada *loco citat.*
qui ſic inconcuſsè practicari in Cathalonia te-
ſtatur *in fine, & num. 30.* remiſſiuè ponit quæ
requirantur ad condemnandum in amiſſio-
nem armorum, & quæ requirantur ad pœnam
corporalem. Vide tamen, quæ dixi ſupra ex
Muta circa condemnationem, & confiſcatio-
nem pecuniarum repertarum in ludo.

Cap. XXX. §. V.

In oltre non vuole, che alcuno ardiſca fare Riffe, Lotti, Venture ſotto pena della perdita de i denari, robbe deſtinate, e di 50. ſcudi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Riſſa quid ſit, & de materia remiſſiuè.*
3 *Riſſæ probibitio habetur etiam in bannimentis Status Eccleſiaſtici.*
2 *Ludi, qui in meru fortuna conſiſtunt generaliter ſunt probibiti.*
4 *Riſſe ludus eſt perniciosiſſimus, & multas familius ad mendicitatem aducit.*

1 DE verbo riſſa, ſeu ſorte multa & cum magna eruditione tradit Azeuedo *recopilat.lib.8.tit.7.l.12.per tot.* quem vidiſſe non te pęnitebit.

2 Conſtitutio huic noſtræ ſimilis extat in Statu Eccleſiaſtico, vt habetur in *banuimentis Status Eccleſiaſtici cup.11.*

Ratio huius prohibitionis duplex poteſt eſſe: prima eſt, quia iſte ludus conſtitit in me-
3 ra fortuna, & potius ad diuinandum, quam ad ingenium, & induſtriam exercendam inductus eſt, & ideò prohibitus, quia generaliter prohibiti ſunt omnes ludi, qui in mera fortuna conſiſtuur, vt alijs citatis firmat Farin. *qu.109.num.27.*& D.Bonſinus in *notabili ad dict. c.11.bannim.Stat.Eccl.n.1.*& P. Benedictus Pereyra *in elucidario tit.de ludo num.* 1001. ibi -- *prohibiti ſunt omnes ludi, qui magis fortuna, quã*
4 *arte reguntur.* Secũda ratio eſt quia eſt perniciosiſſimus, & mulras familias Ciuium mediocris fortunæ, & plures pauperum exterminat, & ad mendicitatem reducit, vt bene aduertit Cyriac. *contron.422.n.2.* quem refert D. Bonſin. *loc. cit.*

Sed D. Sabell. *in ſumma* §. *ludus num.*11.ait, quod iſte ludus, qui dicitur Vrnæ, & vulgariter dicitur lotto eſt de ſui natura licitus tanquam trahens originem ab emptione, & venditione, ſed quia multum Reipublicæ, & Ciuitatibus perniciosſus eſt, non niſi auctoritate publica, & Principis permitti debet cum quibuſdam cautionibus, de quibus loquitur Leotardus, quem citat, *in tractatu de vſuris quæſt. 23.num.50.& ſeqq.*

Sed vide circa huiuſmodi ſortes, & lottos, quid diſpoſuerit S.M.Sixtus V.in *conſtitut.*100. *in ordin.*§.37.& quid dicant Diana *par.1.tract. 8.reſol.81.*Leotard.*de vſuris quæſt.23. num.50. & ſeqq.*Molin. *diſput.509.* Martin del Rio *diſquiſ.magic.lib.4.qu.2.concl.1.*& Rota *dec.269. par.16.rec.& dec.289.par.17.rec.*quos Doctores refert D.Sabell.*loc. cit.num.11.*

Cap. XXX. §. VI.

E ſe alcuno farà, vſerà, ò terrà carte falſe, ò dadi falſi, Sua Signoria Illuſtriſſima vuole, che ſia punito con pena corporale ſino alla galea incluſiuè, la quale ſi eſtenderà ſino alla morte incluſiuè, quando viſoſſe ſeguito effetto di pregiuditio del terzo.

SVMMARIVM.

1 *Ludenc cum aleis falſis punitur vigore bannimentorum, & iuris communis pœna arbitraria.*
2 *Ludens cum falſis uleis non committic furtum, quia aliqualiter adeſt animus illius, qui ludendu decipitur.*
3 *Falſitas taxillorum quomodo detegatur.*
4 *Ludeus cum fallacijs, ſi cartæ non ſint falſæ, non compræbenditur in banno.*
5 *Sed punitur de iure etiam pęna mortis.*
6 *Sed boc non approbat* Farinac.
7 *Fallaciæ, & frudes in ludo ſunt duplices, aliæ præcedunt ludum, & aliæ committuntur in ipſu actu ludi, & quæ ſint remiſſiuè.*
8 *Ludum taxillorum, & cartarum, quis inuenerit remiſſiuè.*

1 IN hoc pariter bannimenta concordaut cum Iure communi, vt colligitur ex Bald. *in l.Aduocationis num.2.Cod.de condict.ob cauſ. dat. & in rub.num.2.Cod.de condict. ob turpem cauſam* Par.de Put.*tract.de ludo num.4.*& Caccialup.*eod.tract.num.62.*Fariu.*d.qu.109.nu.63.* qui ait, pœnam eſſe arbitrariam iuxtà facti, & perſonarum qualitatem,& idem dicit Ioannes Vela *de pœnis delictur. cap.22. nu 13.*& Auguſtin.ad Angel.*verbo mettidor. di mali dadi in*
2 *princ.* inquit quod ludens cum taxillis falſis non tenetur tanquam latro de furto, & ideò furca ſuſpendi non poteſt, ſed poteſt benè extra ordinem condemnari, & Auguſt.refert, & ſequitur Farin. *d.qu.106.num.64.*ob rationem ab eodem Auguſt.allaram, quia ſcilicet in furto nullo modo adeſſe poteſt animus, & conſenſus illius, qui derobatur, vt ipſi res ſubtrahatur, ſed aliqualiter adeſt animus, & conſenſus illius, qui decipitur ludendo, & ita ſe reſpondiſſe Duci Ferrariæ perhibet Auguſt. *ibidem.*

Quæro primò, quomodo poteſt cognoſci,
3 & probari, quod taxilli ſint falſi? Dic quod ſuut tales, ſi deteguntur plumbati, aurati, maioribus, vel minoribus punctis ſignati, Far.*d.q.*

Digitized by Google

109.n.67.Par.de Put.*tract.de ludo n.*45.& Caccialup.*eod.tract.n.*63.

Quæro ſecundo, an is, qui in ludo vtitur fallacijs,& deceptionibus, quamvis in Cartis, & taxillis non reperiatur falſitas compræhen-
4 datur in noſtris bannimentis? dic quod non, quia diſpoſitio pœnalis non extenditur, nec egreditur caſum expreſſum, ſed de Iure communi ſubiacet pœnæ corporali ſecundum Farin. *loc.cit.num.*64.qui *num.*65. air, quod taliter decipiens poteſt puniri etiam pœna vltimi
5 ſupplicij, vt fuit practicatum cum quodam de Caramello teſte Pard. de Put. *tract. de ludo n.* 46. & cum quodam Dominichino Senenſi,te-
6 ſte eodem Farin.*d.num.*65.qui putat pœnam prædictam eſſe rigoroſam, & eum ſequitur Muta *ad pragm.tit.*53.*num.*30. & reddit rationem Farin.*loc. citat.* quia ludens cum fallacijs propriè non committit furtum, & ideò non meretur pœnam mortis, cum nemo ad moriendum condemnetur ex reiteratione delicti, præterquam in crimine furti, vt vult.Farinac. *loc.cit.num.*65.& Auguſt.ad Angel. *verbo mettidor.di mali dadi in prnc.*

Et de fraudibus ludentis vide Azeued. *recopil.lib.*8.*tit.*7.*l.*2.*nu.*78. dicentem, quod frau-
7 des ludentium duplices ſunt, quædam præcedunt ludum, & quædam verò committuntur in actu ludi, vide etiam Baiard. ad Clarum §. *ludus num.*14.& Armendariz. *ad l. Nauarræ lib.*4.*tit.*21.*leg.*1.*de ludis num.*5. qui ait, quod fraus in ludo probatur per luſores, & per homines malæ vitæ.

Quæro tertio, quis nam inuenit ludum taxillorum, & cartarum? dic quod habetur pe-
8 nes Franc. Mariam Pratum ad Paſchal. de *patria poteſt.par.*1.*cap.*3.*verſ.quæri, & verſ.pulchrum*, vbi refert etiam mala, quæ ex ludo proueniunt.

Cap. XXX. §. VII.

Annulla parimente tutti gl'oblighi, contratti,ſcritture ancorche giurate, che ſi faranno per occaſione di giuoco prohibito.

SVMMARIVM.

1 *Audientia denegatur mutuantibus pecuniam in ludo, & ijs, qui habita fide de pecunia ludunt.*
2 *Pecunia in ludo amiſſa poteſt repeti in foro fori.*
3 *Quid in foro conſcientiæ remiſſiuè.*
4 *Inſtrumenta, & obligationes, quæ occaſione ludi fiunt annullantur etiam de Iure communi.*
5 *Fallit ſi poſt mutuum factum luſori fiat noua conuentio, & noua obligatio.*
6 *Scommiſſa, & ſponſiones occaſione ludi factæ, an valeant rem ſiuè.*
7 *De ſponſionibus à tempo, e moglie, ſeu à maſchio, e femina remiſſiuè.*
8 *Sponſio fraudolenta eſt illa de dando pro equo tantam frumenti quantitatem quantum conficit vnum granum multiplicatum vſque ad trigeſimam ſecundam vicem.*
9 *Multiplicatio numerum vſq; ad* 32. *vicem facit ſummam immenſam.*
10 *Pactum, quod luſor non poſſit recedere è ludo donec alter eorum totum perdiderit non valet.*
11 *Pactum de non ludendo non tenet ſi fiat ſine appoſitione pœna.*
12 *Quia ſtipulans non poſſet ex pacto agere. Contrarium probatur n.* 15.
13 *Vxor ſi conueniat cum marito, ne ſub pœna teneat concubinam, poterit agere in caſu contrauentionis.*
14 *Mulieres etiam caſtiſſimæ exaſperantur quando mariti retinent concubinas.*

1 DE Iure denegatur audientia tam mutuantibus pecuniam, quam ijs, qui habita fide de pecunia ludunt, vt dicit Farinac. *quæſt.*109.*num.*214.

2 Et inſuper pecunia amiſſa reſtituitur ei,qui eam perdidit, vt per tex.in *l.fin.Cod. de Relig. & ſūpt.funer.*& ex Couar.Auil.&Mar.Mut.inquit Tapia *de iure Regni lib.*5.*tit.*47.*de ludis.& luſoribus pragm.*1.*n.*17.

Quid dicendum in foro conſcientiæ?tradit
3 copioſiſſimè Carol. Tapia *d. pragm.* 1. *num.*3. *& ſeqq.*Ruſus quid dicendum, quando conceditur licentia, vel adeſt conſuetudo impunè ludendi? tradit copioſiſſimè Franc Sadarinus *reſponſ.*50. *per tot.*

Circa nullitatem, et inualiditatem inſtrumentorum, et obligationum occaſione ludi
4 factarum, de qua in noſtris bannimentis,vide Seſſe *dec.*144.*per tot.*et Tapia *loc. cit. num.*16. qui aiunt, idem eſſe ſancitum de iure communi per tex.in *l.fin.C.de relig.& ſumpt. funer.* et dictam legem eſſe in viridi obſeruantia teſtatur.

Sed quid ſi poſt mutuum factum luſori, & perdito mutuo fiat noua conuentio per luſorē ipſum cum mutuante,in qua luſor ipſe ſe obliget ſcriptura, vel teſtibus præſentibus, quod mutuatum ſibi ad ludendum ſoluet ipſi mutuanti? agit de hac quæſtione his formalibus
5 verbis Azeued.*recopil.lib.*2.*tit.*16.*l.*8. *num.*5. & concludit pro validitate ex doctrina Io.Andr. Aufrer.ad Capell.Tholoſ.& Auiles.*cap.Prætorum cap.*29.*gloſ. in Tableto in fine.*

Quid dicendum de ſcommiſsis occaſione
6 ludorum factis? viden.*tex.in l.pen.ff.de aleator.* Fontanell.*de pact.nupt.clauſ.*4.*gloſa* 18.*p.*3. *nu.* 111. & remiſſiuè ad eum Armendariz *ad leges Nauarræ lib.*4.*tit.*21.*l.*1.*de ludo n.*19. Narbona *ad l.Hiſpan.lib.*1.*tit.*7. *leg.*31. *gloſ.*11. Diana

*par.*7.

par.7 tract.9.per tot. Chriſtinæus *Belgic.dec.*198.
199.*& ſeqq.vol.*2.Ricc.*collect.*4107. Leotard.
*de vſur.qu.*30.*n.*42.*& ſeqq.*Giballin. *de vniuer.*
*negociat.tom.*2.*lib.*4.*cap.*10.*per tot.*& remiſſiuè
adeas D.Sabell.*in ſumma* §.*ludus nu.* 10.*in fine*,
7 agit de ſponſionibus, vt vulgo dicitur *à*
tempo, e moglie, & de alijs, quæ decuntur *à*
maſchio, ò femina, & ex D.Vrceolo de *transact.*
q. 28. *nu.*30.*& ſeqq.* dicit non valere ſponſio-
8 nem, quæ ſit de dando equum, & accipiendo
pro prætio tantum frumentum, quantum con-
ficit granum vnum multiplicatum vſque ad
trigeſimam ſecundam vicem, ſcilicet multi-
plicando vnum granum per duplum, duplum
rurſus duplicando vſque ad 32.vices,quę mul-
9 tiplicationes immenſam ſummam conficiunt,
& ideò dicitur fraudolenta,& non attenditur,
vt ipſi firmant.

Quid de pacto, ne poſſint recedere è ludo,
donec alter eorum totum perdiderit? vide
10 gloſam,Caſtr. Ang.Iaſ. in *l.iuris gentium ff.de*
pactis, & Auiles.*Prætor.cap.*29.*gloſa inegos n.*9.
qui tenent dictum pactum non valere, & Aui-
les ait facere contra illos, qui nullatenus con-
ſentiunt aduerſarium ſuum recedere ludo non
finito.

Quid de pacto de non ludendo? agit de
11 quæſtione Bart.Paul.de Caſtro in *l.ex ea par-*
te §.*mulier ff.de verb.oblig.* Montaluo, & Ang.
locis relatis ab Auiles.*Prætor cap.*29. *gloſa ine-*
*gos num.*9.*&* 10.qui videtur concludere,quod
ſi fiat pactum ſine appoſitione pęnæ, non te-
net pactum, quia ſtipulanti non intereſt,quod
12 ſeruetur, & ideò non poteſt agere, quia ſua
non intereſt.

Si verò apponatur pactum, puta quod quis
promittat amico ſuo non ludere,& ſi luderet,
quod ipſi amico daret centum nomine pœnæ,
tunc ſtipulatio valeret, & pœnæ debentur, et
amicus, cui intereſt, poſſet agere.

13 Idem dicit eſſe de caſu vxoris ſtipulantis
pęnam à Viro, ſi tenuerit concubinam, tum
quia intereſt Vxori, ne Vir teneat concubi-
14 nam, nam etiam caſtiſſimæ propter retentio-
nem concubinarum exaſperantur, vt in *auth.*
de nuptijs §.*mitiores*, tum quia tale pactum
tendit ad conſeruandum bonos mores. Sed
iſta ratio proſternit diſtinctionem, quia
militat etiamſi ſtipulatori nihil ex pacto ob-
uenire debeat,et ideò melior eſt aſſertio Bart.
quam affert ipſe Auiles *ibidem*, nempè quod
15 adhoc, vt valeat pactum ſufficit, quod inter-
ſit promiſſoris, et ſic ex hoc valeret pactum,
de quo ſupra, quia intereſt luſori non ludere.
et Viro non tenere concubinam.

Cap. XXX. §. VIII.

E perche è coſa di molto pericolo il giocare alla giarè, e palla maglio per le ſtrade, ò luoghi publici per la Città, e fuori intorno di eſſa; Sua Signoria Illuſtriſſima prohibiſce à qualſiuoglia perſona il giuocare, ò far giuocare à detti giuochi per la Città, ò nelle foſſe fuori delle Porte, e per vn tiro d' archibugio appreſſo quelle, e particolarmente dalla Porta di S. Mamolo ſino à gl' Angeli, e per tutta la ſtrada, che và à Capucini, & à S. Michele in Boſco, ſotto pena di 25. ſcudi per ciaſcuno, & per ciaſcheduna volta, che ſaranno trouati contrauenire, e di trè tratti di corda à gl' huomini,& à i putti di 50.ſtaffilate da darſegli in publico.

SVMMARIVM.

1 *Ludus della giarè, e pallamaglio non debet fieri in locis publicis.*
2 *Aſſignatur ratio ibidem: Neapoli extat ſimilis pragmatica.*
3 *Ludi, qui de iure permittuntur, enumerantur.*
4 *Sed non poſſunt exerceri in omni loco, & nec in omni tempore.*
5 *De ludo pila remiſſiuè.*
6 *Officiales, qui conniuentibus oculis permittunt ludos, an & ad quid teneantur.*

1 ET quidē ex hoc ludo poſſit offēdi, et etiā
occidi tranſeuntes,et ideo non eſt permit-
tendus talis ludus in vijs publicis, per quas
tranſeunt, et debent de neceſſe homines tran-
ſire ad text. in *leg. mela in princip. ff. ad leg.*
aquil.

Similem pragmaticam refert Carol. Tapia
2 *de Iure Regni lib.*5.*tit.*47.*de ludis, & luſoribus*
*pragm.*12.

Quamuis igitur in *l.ſolent* §.*Senatus Conſul-*
3 *tus ff. de aleator.* permittantur aliqui ludi pu-
ta certando haſta,vel pila iaciendo, vel currē-
do,ſaliēdo,luctādo,pugnando,et ſimiles, quos
enumerant etiam Auiles *Prætor cap.* 29. *gloſa*
*iuegos num.*3. et D.Sabell. *in ſumma* §. *ludus*
*num.*1.ſunt enim liciti, quia ſeruiunt ad exer-
cendum corporis vires, & ingenij acumen
oſtendendum, vt dicunt præfati Doctores,
qui

qui plures allegant concordantes.

Nihilominus non ſunt faciendi in omni lo-
4 co ad tex. in *d. l. mela*, & nec in omni tempore puta tempore, quo Sacrificium Miſſæ in diebus feſtiuis celebratur, vt aduertit Armendariz *ad leges Nauarræ lib. 4. tit. 21. leg. 1. de ludis num. 17.*

5 Vide de ludo pilæ Guttierez *pract. quæſt. 92. & ſeqq.* Gibellin *de vniuer. negoc. tom. 2. lib. 4. cap. 9.*

In iſtis bannimentis nihil fuit dictum de Iudicibus, & officialibus, qui ſcienter, & coniuentibus oculis ludos permittunt, ſed dixi in *princip. num.* 10. cum Tapia, quod malè, imò peſſimè agunt, quid igitur dicendum?
6 Dic quod officiales, qui poſſunt prohibere, & non prohibent ludos tenentur ad reſtitutionē perditi à tempore, quo prohibere potuiſſent, vt ex Baiardo ad Clar. §. *ludus num. 4.* & Viu. in *com. opin. 468. num. 9.* inquit Armendariz. *loc. cit. num. 4.* ſed puto, quod ſicut conſuetudo ludendi excuſat ipſos luſores à pœna temporali, vt dicunt Roman. *ſing. 19.* Menoch. de *arbitrar. caſ. 400. num. 71.* & his relatis D. Sabell. *in ſumma §. ludus num. 7. in fine*, & pluribus relatis Sadarinus *loc. ſupra cit.* ita debeat excuſare etiam Officiales, & Iudices ex regula correlatiuorum etc.

CAPITVLVM XXXI.

RVBRICA.

De' Medici, Cirugici, Barbieri, Speciali, e ſimili: & prohibitione del Veleno.

Hactenùs actum eſt de delictis, quæ conſiſtunt in committendo: modo agitur de ijs, quæ conſiſtunt in ommittendo: & quidem ſatis appoſitè, quia Legiſlator debet omnibus modis proſpicere, nè delicta committantur, & commiſſa, nè impunita remaneant, & ideò debet animaduertere in delinquentes, & in eos, qui cum ex edicto teneantur reuelare, delinquentes occultant, & eos Curiæ non manifeſtant. Annectitur in rubrica materia Veneni, quia à Medicis Chirurghis, Aromatarijs venena confici, & adhiberi ſolent.

§. I.

Acciòche i delitti non reſtino occulti, mà venghino à notitia della Corte, ordina, e commanda à tutti i Medici, Cirugici, Barbieri, & à qualſiuoglia altro, che interueniſſe à medicar ferite, ò percoſſe di qualſiuoglia perſona, ò altro male, che poteſſe eſſere cagionato da delitto, ancorche il ferito, ò patiente diceſſe, & altri anco l' atteſtaſſe, che ſi fuſſe percoſſo, ò fatto male da ſe ſteſſo accidentalmente, ò che fuſſe caduto, ò in ſomma, che la ferita, ò percoſſa, ò altro male non fuſſe per delitto, debbano darne notitia l'iſteſſo giorno riſpetto à quelli della Città al Caponotaro del Torrone, ò vero à vno de' ſuoi Suſtituti, e riſpetto à quelli del Contado, ò diſtretto al Maſſaro, ò Meſtrale del luogo del ferito, nominando le perſone offeſe, e diſeriuendo le percoſſe, ò ferite col giudicio, che fanno dell'eſito di tali ferite ſotto pena per ciaſcheduna volta, che non denontiaranno di ſcudi 50. & altre anco corporali ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſsima. Et in oltre tali Medici, Cirugici, Barbieri s'intenderanno ipſo Iure, & facto priuati dell' eſſercitio di medicare in perpetuo, e medicando dopò caderanno

ranno in altre pena ad arbitrio come di ſopra.

S V M M A R I V M.

1 *Reipublicæ intereſt delicta manifeſtari.*

2 *Chirurgi, Barbitonſores, Medici tenentur denunciare qualitates, & quantitates vulnerum.*

3 *Relatio eorumdem Chirurgorum &c. debet eſſe clara ſpecifica, nec ſubdubia.*

4 *Et ſi relatio ſit dubia, poſſunt cogi ad reſpondendum præciſè an vulnus ſit mortale.*

5 *De credulitate tamen deponunt, non de veritate.*

6 *Itá etiam quoad arma, quibus vulnera fuerunt inflicta.*

7 *Medici mittuntur ad inſpiciendum vulnera, & referendum ex officio, & non ad partis inſtantiam, niſi ſit reus in carceribus conſtitutus.*

8 *Et eo caſu electio peritorum fit à Iudice citato Fiſco, & parte offenſa, & cum magna cauſæ cognitione.*

9 *Chirurgi, & medentes debent referre locum vulneris, & illius qualitatem, an ſit mortale omninò, an periculoſum, an cum aliquali periculo.*

10 *Vulnerans ſi poſt factam peritiam carceratur, admittitur ad probandum contrarium.*

11 *Relationibus Medicorum circà qualitatem vulneris inter ſe contrarijs exiſtentibus Iudex arbitrabitur cuinam ſtandum ſit.*

12 *Chirurgi, & Medentes non incidunt in pænam bannimentorum, ſi non faciant relationem de modico vulnere.*

13 *Et nec incidunt, ſi omittunt referre aperturam factam ob tumorem vulgò tincone.*

14 *Bannimenta pænalia non extenduntur.*

15 *Obſtetrices ſolent videre, & tangere pudenda in caſu ſtupri.*

16 *Virginitas in quo conſiſtat.*

17 *Aduocati, Procuratores, Medici, Chirurgici, Obſtetrices, quibus ſecretè deteguntur neceſſaria ad corpus, & ad animam non tenentur reuelare nec timore excommunicationis.*

18 *Medici, ſeù Chirurgi facientes relationem alteratam tenentur pœna falſi.*

19 *Et ita practicatum fuit Florentiæ.*

20 *Debet tamen conſtare plenè, quod prece, pretio, vel amore fecerint falſam relationem.*

21 *Relatio facta à Chirurgo, quod vulnus eſt mortale, an ſit attendenda ſi in dicta relatione reſeruauit ſibi facultatem faciendi meliorem relationem, & in effectu retulit deinde vulnus eſſe ſine periculo.*

22 *Secunda relatio præſumitur facta in gratiam partis.*

23 *Et non excuſat vulnerantem etiam ſi vulneratus poſt 40. dies obierit.*

24 *Quod eſt verum ſi concurrant circumſtantiæ.*

1 EXpedit Reipublicæ, vt delicta manifeſtentur, & membra putrida citiùs, quàm
fieri poſſit, abſcindantur, ne alia membra
inficiant, vt ex Quinto Curt. *hiſt. lib. 1.* Bart.
& Angel. inquit Criſpolt. *caſ. milit. 23. num. 1.*
& ideò neceſſe fuit ſub pœna priuationis of-
2 ficij, aliaque etiam corporali compellere
Medicos, Chirurgos, Barbitonſores, alioſque,
qui medendi artem exercent ad Curię denun-
tiandum quantitatem, & qualitatem vulne-
rum, quorum medelæ præſunt, vel ad præſi-
dendum ſunt vocati, vt dicunt Farinac. *quæſt.
4. num. 17.* Muta *pragm. de pœna temerè accuſant.
tit. 82. num. 24.* Baron. *de effect. inimic. effect. 37.
num. 54.* D. Petra *Mag. Cur. ritu 4. num. 11. verſ.
Chirurgus*, & Nouar. *rub. pragm. de Chirurgis
collect. 1. in princ.* qui ait hoc procedere, etiam
3 ſi Chirurgi ſe ipſos curent, & eorum relatio
debet eſſe clara, ſpecifica, nec ſubdubia adeò
vt, ſi in relatione dixerint, vulnus eſſe cum
4 aliquali periculo vitæ, poſſunt cogi ad ſpeci-
ficè reſpondendum, an ſit mortale, prout ad-
uertit Muſcatell. *de cognit. delict. tit. de vulne-
ribus num. 31.* Sed ſufficere, quod deponant
5 de credulitate, pluribus firmat Farin. *quæſt.
127. num. 113.* & debent etiam deponere, & eis
6 creditur, de inſtrumento, ſeu armis, quibus
iudicant, quem vulneratum fuiſſe Specul. *tit.
de probat. §. fin. tit. probat. ſpecies &c.* & Farin.
loc. cit. num. 115.

Quæro primò an ad partis inſtantiam Medici fiut per Iudicem mittendi ad inſpiciendum vulneratum, & vulneris qualitatem, vt referre poſſint, an vulnus ſit mortale, vel non? & quamuis videatur reſpondendum affirmatiuè ex trad. per Blanch. & Foller. *locis relatis*
7 per Farin. *d. quæſt. 127. num. 10.* tamen ipſe
Farinac. concludit cum Clar. *§. homicidium
num. 45. verſ. ſed pone*, quod non ſeruatur in
practica, niſi Reo in carceribus conſtituto.
8 Et eo caſu electio peritorum facienda eſt à
Iudice citato Fiſco, ac parte offenſa, & cum
magna cauſæ cognitione, ne forte Fiſci in-
tentio deſtruatur, & delinquens impunitus
euadat, & ità in Vrbe ſeruari affirmat Farin.
loc. cit. & num. 139. ait, quod Barbitonſores,
ſeu Chirurgi, qui vigore bannimentorum te-
nentur denunciare omnes vulneratos, quos
9 medicant, debent in denunciatione referre
etiam locum vulneris, & illius qualitatem, an
ſit mortale omninò, an periculoſum, an cum
aliquali periculo, & an ſine periculo, & huic
10 relationi ſtatur; Quod ſi vulnerans capiatur,
aut ſpontè compareat poſt factam relationem
à Medentibus, & Chirurgis, velitque probare
contrarium eius, quod fuit denunciatum à
primo Chirurgo, tunc Fiſco, & inſtigatore
citatis, ſi ſint concordes de Medicis, ſeu de
Medico, Iudex illos de conſenſu partium eli-
git: ſi verò non ſint concordes, Iudex alium,
ſeu alios partibus non ſuſpectos eligit; quod
ſi partes, nec etiam contentiant electioni,
quam facit Iudex, tunc ipſe inquiſitus, & qui
vulnerauit, ſuos peritos, & Medicos produ-
cit, & examinat, Fiſco, & parte citatis, & illis
tan-

tanquam teſtibus examinatis, Fiſcus, & inſtigator habent poteſtatem examinandi in contrarium alios Medicos, ſi velint. Quibus ſic
11 hinc inde examinatis Iudex arbitrabitur, & reſoluit, cuiuſnam relationi ſtandum ſit: plura notabilia vide apud ipſum Far. *loc. cit.* qui diffuſiſſimè more ſuo de materia relationis Medicorum loquitur.

Quæro ſecundò, an Chirurgi, & Barbitonſores incidant in diſpoſitionem banni, ſi præ-
12 termiſerint facere relationem de modico vulnere? negant Thor. *compend. deciſ. Regni verbo Chirurgus tom. 2.* & Nouar. *lib. 1. quæſt. foren. quæſt. 54.* vbi citat Riminald. Iun. *conſ. 359. num. 18.* Tiraquell. *tract. de reb. exiguis num. 33.* & Leo *Valent. deciſ. 113. num. 16. lib. 1.* idem Nouar. *de grau. Vaſſall. grau. 146. num. 3. par. 2. & pragm. 1. collect. 1. num. 5. tit. de Chirurgis, & Barbitonſoribus*, qui tres alias fallentias ponit *ibidem*.

Quæro tertiò, an in hanc diſpoſitionem bannimentorum incidant, ſi omittant referre, & denunciare vulnus, ſeù aperturam fa-
13 ctam ad curandum aliquem è tumore, vulgò tincone? De hac re conſultus *de anno 1659.* ab Officiali S. Seuerini reſpondi quod non his formalibus verbis.

Hauendo N.N. medicato, come Chirurgo vna Ragazza, che haueua vn tumore nell'anguinaglia, ſia gauocciolo, apoſtema, ò tincone, come dicono li volgari, non era tenuto à darne conto alla Corte, benche in riguardo *de' bandi generali dello Stato Eccleſiaſtico cap. 65.* ſiano li Medici, Chirurgi, Barbieri, et altre perſone, che vſano medicare, ſotto pena di priuatione dell'eſſercitio, e di ſcudi cento d'oro, aſtretti à denontiare, e paleſare alla Corte la perſona ferita, offeſa, e percoſſa immediatamente, che l'haueranno medicato la prima volta, ò ſaranno richieſti di medicare.

E poſſo addurre quattro ragioni euidenti in corroboratione di queſta opinione; *la prima è*, che li bandi generali facendo mentione di ferite, offeſe, e percoſſe non poſſono eſten-
14 derſi, come penali, a' malori, che prouengono da altri accidenti, che da ferite, offeſe, e percoſſe, & in conſeguenza non comprendono le poſteme, i tumori, & altri mali, che deriuano ſenza fatto alieno ingiurioſo, naturalmente ne' corpi humani.

La ſeconda è, che li Chirurghi non deuono, atteſa la diſpoſitione de' Bandi, denontiare altro, che la qualità del male, che curano, di modo tale, che non poteua, nè doueua detto N.N. denontiare, che la ragazza era ſtata ſtuprata, perche non era ſtato richieſto à medicarla come ſtuprata, mà ſolo come infetta, e così la ſua relatione ſarebbe ſtata fuori de' termini delli banni, che non aſtringono à denontiare li maleficij, mà la ſemplice qualità dell'offeſa proueniente da altro accidente, che dal naturale.

La terza è, che potendo naturalmente prouenire il tumore nell'anguinaglia da altra cauſa, che dal coito, come ſi legge eſſer occorſo à Bambini per riſcaldamento, e rifreddamento, entra à fauore del Chirurgo la regola, che all'hora chi deue denontiare il maleficio, è tenuto à farlo, quando hà la ſcienza veriſimile, e probabile del delitto, come dicono tutti i Dottori, e perciò non era detto Cherurgo tenuto à denontiare detto male, mentre che non haueua la ſcienza veriſimile, e probabile dello ſtupro, non ſolo perche la Ragazza poteua eſſere mal'affetta nell'anguinaglia, e non eſſere ſtuprata, come ſi è detto, mà anco perche è difficiliſſimo il conoſcere, che vna donna ſia ſtuprata, ſenza la precedē-
15 te eſperienza di viſta, e di tatto, che ſogliono fare l'Oſtetrici, e Mammane, anzi dice il Fontanella *de pactis nuptialibus*, che non ſi poſſa conoſcere dalla rottura del pannicolo chiamato *hymen*, per eſſer vna chimera, e la
16 virginità non conſiſta in altro, che in vna complicatione di membri, la quale ſi può diſciogliere da altro inſtrumento, anche ſenza interuento del coito; per queſto li Chirurghi non ſogliono fare le relationi de' ſtupri, ſe non vi è frattura, contuſione, ò infiammatione, ch'arguiſca eſſerui interuenuto applicatione d'inſtrumento materiale.

La quarta ragione è, che l'Auocato, Procuratore, Medico, Chirurgo, Oſtetrici, & altri
17 ſimili. a' quali ſi ſuole ſcoprire ſecretamen- il biſogno dell'anima, del corpo, dell'honore, ò de' beni, non deuono, nè poſſono, benche moniti con la comminatione della ſcommunica, reuelare, e ſcoprire ciò, che ſotto queſto titolo ſanno, come per dottrina di Fabro nel ſuo Codice, Neuizz. *ſelua nupt.* Gutierez, Marta dice D. Franc. Vico *ad pragm. Sardin. lib. 1. tit. 7. cap. 4. num. 46.* e per la dottrina di Henric. Gaudenſ. Pietr. Ant. Lazzario, Silueſtro, Nauar. Soto, & altri ferma Xamar. *de offic. Iudic. par. 2. quæſt. 4. num. 46. & ſeq.* e per dottrina, & autorità di Azorio dice Criſpolto *caſ. militar. 23. nu. 23.* e ſe ſi permetteſſe il contrario, nè riſulterebbero molti inconuenienti, perche le genti più toſto, che fidarſi di loro eleggerebbero qualſiſia altro partito pregiudiciale, e dannoſo, e le Giouani per non fidarſi delle Oſtetrici, eleggerebbero di metterſi à pericolo di morire, ò di ſoffogare il parto come con queſto particolar eſempio inſegna Xamar. *loco citato* per dottrina di Sairo, e Suarez.

Quæro quartò an alterantes relationem prece, pretio, amore, vel odio incidant in diſpoſitionem horum bannimentorum? dic
18 quod debent puniri pœna falſi, ſecundum Farin. *quæſt. 16. num. 55.* & Nouar. *pragm. 1. collect. 1. num. 6. de Chirurghis, & Barbitonſor.* & D. Sabell. in *ſumma §. venenum. num. 3. verſ. licet autem* ait, quod Medici ſi contra euidentiam facti depouant poſſunt proceſſari, inquiri,

Digitized by Google

ri, & puniri de temeraria, & falſa aſſertione,
19 & teſtatur ita fuiſſe reſolutum Florentiæ *de anno* 1679. contra Medicum, qui retulerat in cauſa veneni.

Aduertendum tamen, quod debet conſtare
20 plenè, & concludenter, quod prece, pretio, amore, vel odio fecerint, nàm non ſufficit præſumptio, quæ reſultat ex qualitate perſonæ, vel temporis, puta, quod Chirurgus ini-
21 tio proceſſus informatiui retulit, vulnus eſſe mortale, ſalua alia meliori relatione facienda, & deindè in alia relatione aſſerit vulnus eſſe ſine periculo, licèt enim maior fides ſit adhibenda relationi, quam faciunt in principio, & ſtatim ac vulneratum prima vice curauerint, quàm relationi, quam deindè faciunt,
22 non ſine ſuſpicione, quod in gratiam partis illam faciant, vt dicit Gabriel. de Bellis in *tit. de ſicar. & venefic. cap. 3. §. 8. num.* 11. & hoc ſufficiat ad puniendum vulnerantem pœna
23 homicidij, quatenus vulneratus moriatur, etiam poſt quadraginta dies, vt pluribus oſtendit Giurb. *conſ. crim. 84. num. 7. & 27.* quia vulneratus quandocunque moriatur etiam ex interuallo infrà annum, ob receptum vulnus deceſſiſſe dicitur, vt ex Farin. Guazzin. Riminald. Iun. dicit Giurba *d. n.* 7. maximè
24 ſi vulneratus poſt receptum vulnus non ſurrexerit è lecto, vt ex Scriptura Sacra *Exod. cap. 21. verſ. 19.* & Accurſ. in *leg. vnic. verbo depulſa C. de emend. ſeruor.* dicit Gabriel. de Bellis *d.* §. 8. *num.* 5. & Medicos peritos adhibuerit, vt concludit Giurb. *d. conſ. 84. num. 27. verſ. tertius caſus eſt.* Nihilominus talis præſumptio non ſufficit ad puniendum Chirurgum, quia poteſt eſſe, quod non dolo, ſed ex eo, quia verè vulnus non mortale omninò opinatus receſſerit à prima relatione, & propterea non eſt æquum, quod non dolo faciens tanquam doloſus puniatur, *vulgatis iuribus*.

Cap. XXXI. §. II. & III.

Non douerà alcun Medico, Cirugico, Barbiero, Diſtillatore, ò altro qualſiuoglia, quantunque ſenza mala intentione comporre veleno, ò altra coſa, dalla quale nè poſſa ſeguire morte, ò alienatione di mente ad alcuno. Nè anco vendere, ò comprare, ò per qualunque altro titolo dare, riceuere, ò tenere tali compoſitioni, ò veleni ſemplici, ò compoſti ſenza licenza ſottoſcritta di mano di Sua Signoria Illuſtriſſima ſotto pena di morte.

§. 3. Permettendo però alli Speziali il ritener le loro ſolite compoſitioni, quantunque veleno ſe, purche non ne diano ad alcuno ſe non corrette, e con la ricetta, & ordine in ſcritto di Medico approuato, e non altrimenti ſotto pena pecuniaria, ò corporale ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſsima.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter Medicum, Chirurgum, & Barbitonſorem, quæ ſit remiſſiuè.*
2 *Medicina, & Philoſophia ſunt ſorores, & vna alteri tàm ſtrictè coniungitur, vt nec ſantillum ſeparari poſſint, aut debeant.*
3 *Medicina omnium artium cognitione, ac circulo conſtat.*
4 *Chirurgia medicinæ cohæret.*
5 *Chirurgus non debet eſſe Doctor, ſed ſufficit, quod ſit practicus Barbitonſor.*
6 *Venenum deriuat à verbo ve, &* neco, *quia necat cum vè ideſt dolore.*
7 *Vel deriuat ex eo, quia vadis per venas.*
8 *Venena omnia, præter corroſiua agunt ob proprietatem ſpecificam, phantaſiæ emulam, ſemini indiſam, formaliter innatam, & fermenti æquiuocè agentis potentias habentem.*
9 *Venenorum diuerſæ ſpecies.*
10 *Quædam ſunt talia in ſua natura, & origine.*
11 *Quædam fiunt ex artificio.*
12 *Venena quomodo necant explicatur.*
13 *Venenum vnum interficit citò, aliud tarde.*
14 *Venena, cum ſint diuerſæ ſpeciei, de neceſſe habent diuerſa ſigna, & ſymptomata.*
15 *Follerius retulit in ſua praxi omnia ſigna venenorum.*
16 *Adamantis ſcobs non infert neceſſariò mortem.*
17 *Contrarium firmatur.*
18 *Venenum non ſemper ſonat in malum, nam datur etiam venenum bonum.*
19 *Venenum ad ſanitatem componere ſpectat ad ſolos pharmacopolas.*
20 *Bannimenta prohibent omnibus præterquam pharmacopolis componere venena etiam cum bona intentione.*
21 *Aſſignatur ratio.*
22 *Venenum conficientes quomodo puniuntur de iure communi.*
23 *Bannimenta punientia pœna vltimi ſupplicij eum, qui bona intentione conficit venenum ſunt rigoroſa.*
24 *Ideò non exequenda niſi in duobus caſibus, primò quando ſequuta ſit mors alicuius.*
Secundò quando ex huiuſmodi venenis ita confectis aliàs ſequuta ſint homicidia, num. 26.
25 *Conſtitutiones imponentes pœnam mortis ijs, qui tenent, vel vendunt venena habent locum ſo-*

Digitized by Google

lum quando mors alicuius ſit ſequuta.

27 *Componens venenum contra decretum Principis etiam ſi illud componat bona mente non poteſt dici eſſe ſine dolo.*

28 *Intentio componentis venenum attendi debet de iure communi quoad imponendam pœnam mortis.*

29 *Ceſſat quando extat lex prohibens componi venenum etiam ſine mala intentione,*

30 *Vendentes, & ementes venenum, & omnes quoquo modo auxiliantes ſcienter debent vltimo ſupplicio affici.*

31 *Ceſſante verò ſcientia ſunt pro culpa puniendi.*

32 *Edictum pœnale contra vendentes compræhendit ratione correlatiuitatis etiam ementes.*

33 *Pharmacopolis permittitur retinere venena, ex eo, quia præparata cum alijs ſimplicibus fiunt ſalutifera.*

34 *Pharmacopolis prohibitum eſt in ſtatu Eccleſiaſtico vendere compoſitiones venenoſas ſine licentia Medici.*

35 *Extuſantur tamen ſi vendiderint cum licentia Medici nondum doctorati, ſed experti, & de breui doctorandi.*

36 *Prout excuſantur ſi dederint res venenoſas viris probis, in quos non cadit ſuſpicio.*

37 *Viduæ pharmacopolarum mortuis maritis non poſſunt aromatarias continuare, & per miniſtros expertos exercere.*

Contrarium videtur de iure communi. num.43.

Et ita in ſimili decretatum fuiſſe refertur, nu.44.

38 *Vxores profeſſorum iuris mortuis maritis gaudent maritorum priuilegijs.*

39 *Vxores Meditorum, & pharmacopolarum mortuis maritis non gaudent priuilegis maritorum.*

40 *Et ita fuit deciſum.*

41 *Impugnatur tamen hæc reſolutio à* Barboſa.

Sed vide, num.46.

42 *Vxoribus Medicorum, & Iuriſconſultorum mortuis maritis non competunt ea, quæ veniunt ratione officij.*

45 *Vidua Barbitonſoris poteſt cōtinuare apothecam, & eam per viros expertos exercere etiam reſpectu ad phlebothomandum.*

Medico, Chirurgo, Barbiero, Diſtillatore.

1 QVÆ differentia ſit inter Medicum, Chirurgum, Barbitonſorem poteſt deſumi ex ijs, quę latè tradidit Narbona
ad leges Hiſpan. lib.3.tit.16. leg.per plures gloſas, & ſignanter gloſa 9.& 12. & leg.10. gloſa vnica: & ex dictis à Tiraquell. *tract.de nobilit. cap.31. num.523.* & Boer. *deciſ.323. num.20.*
Tuſch.*pract.concl.litt.M.concl.159.num.12.* inquit Narbona *gloſa 12.* quod Medicina, &
2 Philoſophia ſunt ſorores, & quod vna alteri
tàm ſtrictè, & tàm tenacitèr coniungitur, vt
nec tantillum ſegregari poſſint, aut debeant:
3 quod medicina non vnius, aut alterius di-
ſciplinæ, ſed omnium artium cognitione, ac
circulo conſtat: quod dicta de Medicis ex-
tendi debent ad Chirurgos cum Chirurgia
4 medicinæ cohereat, & *d.leg.10. gloſa vnica,*
ait ex Tuſcho, quod Chirurgus non debet
5 eſſe Doctor, ſed ſufficit, quod ſit practicus
Barbitonſor.

Comporre veleno.

6 Veneni nomen, vt ait Cardinalis Ferdinan-
dus Ponzettus in *tract.de venenis lib.1. cap.1.*
eſt compoſitum ex *ve*, & *neco*, quia ſæpè ne-
cat cum *ve*, ideſt *dolore* prænunciante mor-
tem: vel dicitur venenum ex eo, quia ex ſe
7 vadit per venas quas aliquando coarctat, vt
inquit Ponzettus *loco citato*, quam vocabuli
etymologiam ex Iſidoro approbant Rebuff.
in *leg.qui venenum num.236.ff.de verbor.ſignif.*
Ioannes Vela *de pœnis delictor. cap.26. num.2.*
& Gerh.Feltman. in *tract. de caduere inſpicien.*
cap.24. qui ait venenum dici eo, quod per ve-
nas vadit: infuſa enim peſtis eius per venas
vagatione aucta diſcurrit, & animam extin-
guit, ideſt animam è corpore ſeparat, & ve-
8 nena omnia, præter corroſiua, agere ob pro-
prietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam,
ſemini inditam, formaliter innatam, & fer-
menti æquiuocè agentis potentias habentem
firmat Io: Bapt. Vanhelmontius in *Orta medi-
cinæ cap. poteſtas medicaminum num.47. fol.
mihi 296.*
9 Et ſunt diuerſæ ſpeciei, vt explicant Zac-
chia *Medicoleg.lib.2. tit.2.qu.2.per tot.* Gerh.
Feltman. *d.cap.24.per tot.*& Card. Ponzettus
loc.cit. cap.2. qui ait quod quædam ſunt ve-
10 nena in ſua natura, & origine, & id vel ex
mineris, vel ex plantis, vel ex fructibus, vel
11 ex animalibus: quædam alia fiunt artificio,
etſi vt plurimum ex alijs venenoſis, quando
ſublimantur.
12 Necant autem quædam qualitatibus mani-
feſtis; & quædam à proprietate, puta, vt ex-
plicat Ponzettus *d. cap. 2.* illa, quorum effe-
ctus non poteſt tribui alicui qualitati, quam
Veteres vocabant mirabilem, puta calidita-
tem inflammantem Napelli, aut frigiditatem
ſtupefacientem Opij.
Sunt quæ interficiunt citò, & alia quæ in-
13 terficiunt tardè, nam quædam incipiunt ope-
rari cum impetu, & citò dilatantur, vt haben-
tia ſubſtantiam ſubtilem: quædam è contra,
vt putreſcentia, vt exemplificat Ponzettus
d.cap.2. & probat Samuel Strykius *de iure ſen-
ſuum diſſert.6. de guſtu cap.4. num.23.* dicens
aliud venenum eſſe præſentaneum illicò in-
terficiens: aliud moratorium, quod ſcilicet
non ſtatim, ſed ſenſim in corpore graſſatur.
14 Et cum venena ſint, vt dixi, diuerſæ ſpe-
ciei, & diuerſæ naturæ, neceſſe eſt quoque
quod ſigna, & ſymptomata ſint diuerſa, &
quia oportet Iudicem ea ſcire, & operosè ni-
15 mis ſtuduit ea referre, & in vnum colligere

Folter.

Digitized by Google

Foller. in *pract. crim. verbo capiat informationem num.* 25.*& ſeqq.* ideò ad eundem remitto Iudicem.

Verùm cum ipſe nihil firmet circa ſcobem adamantis, quam Zacchia *loc.cit.tit.* 2. *quaſt.* 4.*num.*1.2.3.*&* 24. Feltman *d.cap.*24.*num.*11. & Catena *variar. alleg.*122. *num.*3. aiunt cer-
16 tum eſſe ſcobem adamantis necem non inferre neceſſariò, operę prætium eſſe duxi referre per extenſum verba Cardin. Ponzetti contra-
17 rium firmantis in *d.tract.de venenis lib.*2.*tract.* 4.*cap.*2. eius verba ſunt. *Diſtinguntur tamen venena non corroſiua à corroſiuis*, quoniam corroſio frequentius inuenitur in habentibus caliditatem, & ſiccitatem ab extrinſeco: puta ſublimatis, quæ dicuntur cognoſci ex modo ſubſtantiæ, quia ſæpè in iſtis eſt groſſa,& dura: in alijs verò ſubtilis,& mollis. Verum, quia iſte modus ſæpè fallit, nam, & quæ non habent ſubſtantiam duram, & ſunt ex ſe calida, corrodunt. Similiter quædam frigida, terrea,ideò tutius eſt obſeruare viam experiētiæ, quæ facit artem. Nam, & Adamas conſtans ex aqua congelata incidit lapides, & metalla: & granum ipſius immiſſum per virgam in veſicam, dicunt frangere lapidem in ea: & tamen eſt valdè frigidum. Nec poteſt dici, quod operetur iſtud ratione partis calidæ aſſociatæ cum eo,quę ſi eſſet ſenſibilis non poſſet ſe compati cum frigiditate quarti gradus illius: quia tamen terminatur à ſubtili terreo; ideò ratione iſtius incidit &c. Et quando eſt contuſum, ſi ſumatur de eo quantitas vnius ℈ ſoluit continuum, & cauſat vehementem dolorem ſtomachi, à quo non expellitur ſine magna difficultate: quia cum ſiccitate terrea hæret membro, & cum frigiditate extinguit ſpiritus in eo: quare patiens ſentit anguſtiam, & proceſſu temporis cadit in ſincopim, & tunc vix euadit. In principio tamen poſt vomitum debet curari butiro, & oleo dulci, & brodio pingui anſeris, vel caſtrati:puto tamen quod debent dari inciſiua, & abſterſiua, puta mel roſatum, & forte cepa, & piſciculi ſaliti. Et quidam dant in potu ſanguinem hirci recentem. Sed quando eſſet in inteſtinis, debet educi cliſterijs ſimilibus. Si vero non ſufficiunt detur in potu media ℈ vſque ad vnam balſami, & bibat vinum clarum, & ſubtile: quoniam habentes expulſiuam fortem, ſæpè ſanantur.

18 Cæterum hoc nomen veneni non ſemper ſonat in malum, quia datur etiam venenum bonum, quale eſt illud, quod ad ſanitatem à pharmacopolis, & huiuſmodi ſortis hominibus componitur, venditur,& retinetur, vt pet tex.in *l.quod ſæpè* §.*veneni ff.de contrah.empt.* dicit Io: Vela *de delictis cap.*16. *num.* 2. & ex Petro Gregor. Tholoſ.& S.Antonin. aduertit Carolus Tapia *de Iure Regni lib.*5.*tit.*8.*de venenis conſtit. mala noxia num.*2. & ad hoc eſt tex.expreſſus in *leg. qui venenum ff.de verb. ſignific.& in l.*3.§.*adiectio ff.ad l.Corn.de ſicar.* per quæ iura ità adnotauit Monterent.*ad ſtat. crim.Bon.lib.*5.*rub.*20. *de pœna venenantis litt.* C.Farinac.*quaſt.*122.*num.*127.Caball.*de omn. gener.homicid.num.*608.

Et quia componere huiuſmodi venena non
19 ſpectat ad Medicos, Chirurgos, Barbitonſores, Diſtillatores, ſed ad ſolos pharmacopolas, qui debent ea habere pro curandis Infirmis, ideò omnibus alijs, præterquam pharmacopolis, interdicitur ea abſque licentia
20 componere etiam cum bono propoſito, & bona intentione ſub pœna vltimi ſupplicij,
21 & poteſt eſſe ratio, quia poteſt inde prouenire periculum: quamuis enim à principio componantur venena cum bona intentione, poteſt,poſtea data occaſione, quis vti illis ad
22 malum, & quidem etiam de iure communi conficientes venena capite puniendi ſunt: aut ob perſonæ dignitatem ſunt deportandi, vt ſanciuit tex. & ibi gloſ. in *l. capitalium* §. *venenarij ff. de pœnis*, quem textum ad propoſitum expendit Farin. *quaſt.* 122. *num.*36. & ante eum Marſil.in *leg.*3.*num.*1. *& ſeqq.ff. ad leg.Corn.de Sicar.*

23 Videtur tamen nimis rigoroſa iſta diſpoſitio contrà eos, qui venena conficiunt ſinè mala intentione, quia ſine dolo delinquens nemo debet ad vltimum ſupplicium condemnari, vt in ſimili aduertit Farin. *d. quaſt.*122. *num.*43. *&* 48. & ſic non exequenda, niſi ex
24 veneno confecto ſequuta ſit mors alicuius, vt ex Bald. Florian. Cępol. Caſtren. Petr. de Soncin.& Carrer.& alijs inquit Farinac. *dict. quaſt.*122. *num.*46. ſubdens, quod ità intelligendæ ſunt Conſtitutiones imponentes pœ-
25 nam mortis tenentibus, aut vendentibus venenum, quod vult etiam de Angelis ad Foller. *pract. crim. verbo capiat informationem num.*64. vel ſaltem niſi frequenter contingat,
26 quod ex huiuſmodi venenis abſque mala intentione confectis ſequatur mors hominum, tunc enim, licèt ex veneno confecto præcisè non ſit ſequuta mors alicuius, ratione mali, quod indè obuenire poteſt, & ad eradicanda hæc noxia, poteſt exequi rigor bannimentorum ad tradita per Iodoch.Io:de Lignan. & Vulpell. *locis relatis* per Farinac. *d.quaſt.*122.*num.*47.

Nec his caſibus durum, & crudele exiſtimabitur puniri delinquentem dolo vacantem pœna vltimi ſupplicij, quia qui componit
27 venenum contrà denetum Principis, & ſcienter contrauenit edicto, non poteſt dici quod ſine dolo agat, vt pluribus oſtendit Io: Hornung.*de Amore veneuato theſi* 43.*&* 44.quam-
28 uis enim de iure communi debeat attendi intentio componentis venenum ad hoc, vt intret, vel excludatur pœna mortis, vt inquit
29 Grilland.*loco relato* per Hornung.*loc.cit.theſ.* 48. nihilominus quando extat lex præciſe prohibens compoſitionem veneni, etiam ſine mala intentione, debet ad vnguem ſeruari propter temeritatem contrà expreſſam Prin-

eipis prohibitionem ſcienter, atque ideò do-
losè commiſſam, vt perpendit Hornung. *dict. theſ.43.num.44.*

Nè anco vendere, ò comprare.

Vendentes, ac ementes venena, & omnes
30 illi, qui quomodolibet opem, conſilium, fa-
uorem, inſtrumenta, vel aliud ad præben-
dum, vel præparandum venenum ſubmini-
ſtrauerint, debent vltimo ſupplicio puniri, ſi
ſcienter fecerint, aliàs ceſſante ſcientia, ini-
quum eſſet punire eos pœna capitali, cum
31 tantum ſint prò culpa puniendi, Gomez *de de-
lict.cap.3.rub. de homicid. num.9.* Plach. *epith.
delict.lib.1. cap.20. num.9.* Menoch. *de arbitr.
caſ.359.num.1.& ſeqq.* & Farinac. *quæſt.122.
num.51.* Caball. *de homicid. num.549.* Caluin.
de æquit.cap.204. Gabriel. de Bellis *tract. de de-
lict. tit. de Sicar. & veneſic. §.3. & 4.* Tuſch. Fa-
gundez, Matthæù *locis relatis* à D. Sabello in
ſua ſumma §. venenum num.11.

Si non fuiſſet facta ſpecialis mentio de em-
ptoribus, adhuc fuiſſent comprænenſi ex ra-
tione, & natura correlatiuitatis, vt in termi-
nis inquit Afflict. *conſtit. Regni eadem pena
num.1. tit. de malis, & noxijs medicamentis lib.
3. rub.41.* & ideò Cutellus *ad leges Siculas Fe-
derici cap.26. nota 28. num.3. fol. mihi 156.* ait
edictum pœnale contra vendentes monetam
32 adulterinam publicatum comprænendit em-
ptores, licet de illis nulla ſit facta mentio, &
citat Rebuff. in *leg.1. C. de expreſſis lib.11.* Ba-
ptiſt. de Blaſio *de correlatiuis num.6. verſ. quin-
to procedit,* Merlin. *controu.18. num.15.* qui ita
deciſum fuiſſe teſtatur, cum enim prohibitio
pro integritate, & puritate commercij pro-
ceſſerit vtroſque apprehendere debuit emen-
tem, & vendentem Salyc. in *leg.3. Cod. quæ res
vendi poſſ.* Gabriel. *concluſ.3. lib.6. de legibus
num.15.* Merlin. & Cutell. *locis citatis.*

Permettendo però à ſpeciali &c.

Permittitur Pigmentarijs, ſeù Pharmaco-
33 polis retinere venena, quia, quamuis de per
ſe homini data afferant mortem, nihilomi-
nus mixta, & præparata cum alijs ſimplici-
bus, ſunt medicinalia, & ſalutifera, vt docet
experientia, et oſtendit Monterent. *ad Statut.
crim. Bonon. lib.5. rub.20. de pœna venenantis litt.
C.* & copioſiùs Tholoſ. *ſintagm. Iur. p.3. lib.36.
cap. 18.* & ex ipſo Carol. Tapia *de Iure Regni
lib.5. tit.8. de venenis conſtit. amatoria num.9.*
vbi dicit non licere habere, vel vendere, nec
emere medicamenta androphona, non than-
taſima, vel delicteria, ſi per alterius materiæ
adiectionem vſui eſſe non poſſint ſalubri, nàm
mixtione poſſunt ſalubria fieri, vel antidota
eſſe; & tunc quoque nec omnibus, ait, licere
ea vel emere, vel habere, ſed illis tantum,
quibus à Republica iuratò permittitur, phar-
macopolis nempè, & qui temperare nouerint,
& vſum.

Prohibetur hic pharmacopolis vendere
34 compoſitiones venenoſas abſque licentia me-
dici approbati, prout in Statu Eccleſiaſtico
habetur ex Bulla ſa. mem. Gregor. XIII. *con-
ſtit.29. §.7.* Sed quid ſi habuit licentiam à me-
35 dico nondum Doctorato, ſed practico, & de
breui doctorando? excuſandum eſſe ait No-
uar. *pragm.4. collect.1. num.2. & ſeq. tit. de phar-
macopolis, & aromatar.*

Prout, & excuſaretur pharmacopola, qui
36 pulueres, ſeù alias res venenoſas daret, & ven-
deret probis Viris, & Patribusfamilias, in
quibus nulla cadat ſuſpicio, vt aſſerunt Pariſ.
conſil.167. num.10. vol.4. & alij, quos refert,
& ſequitur Farin. *qu.122. num.70.* Arnon. in
dialogo 44. Et Baldax. de Angelis *in addit.* ad
Foller. *pract. crim. verbo capias informationem
num.64.* & Hermoſilla ad Lopez........

Poteſt hic quæri, an iſta permiſſio vindicet
ſibi locum in caſu quo Pharmacopola ſit
mortuus, & Vxor vidua continuet exercere
aromatariam per aliquem probum, et exper-
tum miniſtrum? tractat de iſta quæſtione
Narbona *ad leges Hiſpan. lib.3. tit.16. leg.9. gl.
9. per tot.* & reſoluit, quod vidua non poteſt
37 continuare exercitium aromatariæ etiam ſi
velit vti miniſterio probi, & experti hominis,
& mouetur non quidem ex eo, quia licet vxo-
38 res profeſſorum iuris etiam mortuis maritis
gaudent maritorum priuilegijs, vt ex Guido-
pap. Petro Leſuauder. Perez, & Alciat. et alijs
quos allegat, ait Narbona *ibid. num.10.* nihi-
39 lominus vxores medicorum, et eo minus phar-
macopolarum mortuis maritis non potiuntur
40 eorum priuilegijs, vt deciſum refert Faber
in *ſuo Codice lib.9. tit.28. de dignitatib. defin. 9.
& 10.* quem ſequitur Fontanella *de pactis nupt.
clauſul. 3. gloſa 1. numer. 31.* et ipſe Narbo-
na *num.9.* nam præterquam quod hæc diſtin-
41 ctio, poteſt impugnari ex traditis à Barboſa
in *l. quia tale num.33. ff. ſol. matrim.* non appli-
catur caſui, quia quæ obueniunt ratione of-
42 ficij non competunt vxoribus medicorum,
et nec Iuriſconſultorum, vt pluribus oſtendit
Narbona *ibid. num. 19. & ſeqq.* ſed benè mo-
43 uetur ex diſpoſitione legis expreſsè prohi-
bentis, quod fœminæ pharmacopolarum re-
tineant apothecam, et quidem cum verbo vni-
uerſali *ninguna.*

Propterea in locis, in quibus non extat
lex, ſeu conſtitutio hoc prohibens dicendum
eſt, quod viduæ Aromatariorum poſſunt apo-
thecam continuare adhibendo operam homi-
nis experti, et ita in ſimili iudicatum reperio
penes Io: Lucium *Placitorum Curiæ Galliæ lib.
6. tit.17. §.9. fol. mihi 132.* cuius verba ſunt
*id iuris, ac dignitatis, quod à viris in fœminas
transfundi, atque etiam poſt fata quadatenus Ve-
teres manere voluerunt: in exemplum protractum
44 eſſe videmus vt fœminæ viris opificibus, & ta-
ber-*

bernarijs Sacramento adactis, viduæ eorum artes per famulos idoneos, paſſim exerceant: eius rei exẽplum editum eſt 13. Kal. Decemb. 1427. Ioanna
45 *Alano Poquelino vidua, & tonſorum Collegio de ea re diſceptantibus. Placere, vt ea vidua per atrienſes tonſoriam exercere poſſet: non autem ſecare, aliudue Chirurgicum audere, niſi per experientes: nec ante quam ij recuperatoribus à Curia dandis ſeſe approbaſſent.* Cogita tamen
46 quia Narbona *loco cit.* fundat ſe vt videre eſt *ibidem in fine*, etiam in eo, quia cum viduis medicorum eorum priuilegia non conſeruentur, nec propter cohęrentiam, quam inſimul habent, debent conſeruari viduis pharmacopolarum.

Cap. XXXI. §. IV.

Et in particolare non ſia alcuno, che ardiſca fare, dare, ò pigliar compoſitioni per fare, che alcuna Donna abortiſca ſotto pena corporale ad arbitrio di Sua Signoria illuſtriſſima. E ſe ne ſeguirà l'effetto con l'aborto di creatura animata, ò la morte della Donna, ò ſi ſarà venunuto all'atto proſſimo ſarà punito con la pena poſta al Cap. del Parricidio.

SVMMARIVM.

1 *Abortus animati tractatus remiſſiuè.*
2 *Verba* dare, ò pigliare *habent duplicem ſenſum.*
3 *Veneno proximum occidens eſt proditor, & num. 152.*
4 *Dummodò non ſit inimicus.*
5 *Veneno occidens inimicum tenetur pœna mortis.*
6 *Grauius delictum eſt aliquem veneno, quàm gladio perimere.*
7 *Veneni qualitas ſemper ſupponit præmeditationem in patratione homicidij.*
8 *Veneno interficiens amicum ad conſequendam illius hæreditatem, tanquam aſſaſſinus ducitur ſuper curru per Ciuitatem, forficibus ignitis affligitur, & malleo in capite trucidatur.*
9 *Et etiam morte non ſequuta venenati, debet ipſe venenans mori.*
10 *Veneno alium perimens ad contrahendum matrimonium cum illius vxore, de quo caſu loquitur* Apuleius.
11 *Inualidè contrahit matrimonium.*
12 *Et vltimo ſupplicio punitur.*
13 *Et ità practicatum Ianuæ, & Romæ num. 14.*
15 *Etiam non ſequuta morte ex veneno.*
16 *Poculum porrigens ad concitandum amorem ſequuta morte, debet vltimo ſupplicio plecti. & ſub num. 22.*
17 *Contrarium quando datur abſque intentione necandi.*
18 *Et hæc ſecunda opinio approbatur ab Autore.*
19 *Aſſignatur ratio.*
20 *Quod ſi non ſequatur mors, ſed impetus amoris proueniat, pęna erit pecuniaria, vel carceris.*
21 *Et in coniuge pœna erit ſeria Iudicis increpatio.*
22 *Dummodò non interueniat ſortilegium, quia illius ratione pœna mortis eſſet imponenda.*
23 *Philtrum ad amorem, vel odium concitandum eſt fabuloſum.*
24 *Niſi recipientis læſa ſuſpicio hoc inducat.*
25 *Contrarium.*
Sed requiritur ſaltem ocioſitas in recipiente. num. 28.
26 *Amatoria maleficia vel intrà, vel extrà corpus fiunt.*
27 *Miraculum memorabile ex hoſtia conſecrata remiſſiuè.*
29 *Poculum ad abortiendum ſequuta morte fœtus exigit pœnam, de qua remiſſiuè.*
30 *non ſequuta morte fœtus pœnam mitiſſimam exigit.*
31 *Sequuta morte recipientis exigit pœnam vltimi ſupplicij.*
32 *Etiamſi mors ſequatur præter intentionem.*
33 *Aſſignatur ratio.*
34 *Temeritas doloſa contrà Principis prohibitionem commiſſa exigit pęnam vltimi ſupplicij.*
35 *Poculum ad ſanitatem conſequendam, quod cauſauit abortum, non punitur, ſi fuit datum ex conſenſu medici.*
36 *Et ſinè conſenſu, & conſilio medici pœna extraordinaria puniri debet.*
37 *Datum ad concipiendum, ex quo mulier mortua ſit, meretur pœnam relegationis.*
38 *Nullam verò, ſi mors non ſucceſſerit.*
39 *Aſſignatur ratio.*
40 *Datum ad inducendam ſterilitatem punitur pœna mortis, ſi cum ſortilegio fiat, etiam ſi non ſequatur mors.*
41 *Si verò fiat ſinè ſortilegio ſequatur, ſeu non ſequatur mors pœna erit extraordinaria.*
42 *Contrarium eſt verius, quando indè ſequitur mors.*
43 *Datum ad cauſandum ſomnum, puta ab Vxore marito, ſi mors indè prouenit, punitur pœna ordinaria.*
44 *Si non ſequatur inde mors pœna erit arbitraria.*
45 *Durius arbitranda in caſu propoſiti adulterij.*
46 *Quod ſi detur bono animo, nullatenùs punitur.*
47 *Datum ad cauſandum fatuitatem ſequuto effectu meretur pœnam vltimi ſupplicij vigore bannimentorum.*
Et etiam de Iure communi. num. 52.
48 *Fatuitas poteſt cauſari ex medicamentis.*
49 *Affertur exemplum Iuuenis à muliere inhoneſta infatuati.*
50 *Matrimonium contractum à Iuuene philtrato cum muliere philtrante eſt inualidum.*

Teſta-

Digitized by Google

51 Teſtamentum factum à philtrato, an valeat remiſſiuè.

53 Homo fatuus eſt vna beſtia, & vna ſtatua.

54 Philtrans ad fatuitatem debet puniri duriùs, quàm ille, qui philtrat ad occidendum.

Aſſigeatur ratio ibid.

55 Pœna mortis irrogatur ei, qui veneno infert proximo damnum irreparabile, & ingens aduerſæ valetudinis.

56 Licet Hornung. dicat pęnam fuſtigationis eſſe irrogandam.

57 Poculum datum ad concitandum odium quomodò punitur.

58 Ad cauſandã infirmitatem, ea ſequuta, punitur pœna mortis.

59 Venenum poteſt propinari alteri alitèr, quam per cibum, & potum, vt refutatis Caballo, & Graff. dicit Graſſettus.

60 Corallum, ſeù calamitam portans cum ſuppoſito, quod amabitur, pœnam non meretur.

Explica vt num.62.& 67.

61 Applicans aliquid extrinſecus perſonæ illius, cuius amor incitari intenditur, nullam pœnam meretur, ſi abſque ſortilegio, & abſque læſione corporis fiat.

Explica vt num.62. & 67.

63 Amuleta, & Periapta quid ſint.

64 Operantur ratione naturali, nempè virtutibus à Deo attributis.

65 Quomodò agant.

66 Referuntur Amuletorum aliquæ ſpecies.

68 Venenum extrinſecus applicatum operatur, & alterat corpus, æquè ac operatur intrinſecus ſumptum.

69 Cadauera eorum, qui veneno extrinſeco ſublati ſunt, difficillimè putreſcunt.

70 Amuleta, ſeù periapta per ſe non nocina applicata, & collo appenſa debent aliquam pœnam præſeferre ex ſanctione Caracallæ Imperatoris, qui ſanciuit eſſe condemnandos eos, qui contrà tertianas, & quartanas febres periapta geſtarent.

71 Sed hoc non practicatur.

72 Philtrans liberatur à pœna vltimi ſupplicij, ſi philtrans ob bonas medicinas euadat mortem.

73 Facturas faciens non comprahenditur in bannimentis loquentibus de philtrante, niſi adhibuerit res venenatas.

74 Imò nec comprahenditur, ſi res venenatas adhibuerit, quia mixtum non comprahenditur in caſu ſimplici.

75 Quomodò puniri debeat de Iure communi remiſſiuè.

76 Facturas cum alijs facturis tollere an liceat remiſſiuè.

77 Infatuatus amore mulieris, ſi illi poculum amatorium præbet, excuſatur in aliquo à pœna, & ſuſpicionem hæreſis non incurrit.

78 Bannimenta loquentia de porrigente venenum comprahendunt fœminas.

79 Fœminæ ſunt promptiores, & procliuiores Viris ad maleficium veneni, imò inuentrices huius ſceleris perhibentur.

80 Ideò atrociori pœna puniendæ.

81 Romæ fuerunt damnatæ centum ſeptuaginta Matronæ propter crimen veneficij.

82 Venenum præbens morte ſequuta debet puniri pœna vltimi ſupplicij.

83 At non ſequuta morte debet puniri pœna extraordinaria.

Referuntur plura exempla Tribunalium ibid.

84 Verum concluſio, quod morte non ſequuta intret pœna extraordinaria recipit ſex limitationes enumeratas.

85 Emens, & non præbens quia fuit impeditus, vel quia ſceleris eum pęnituit punitur pęna extraordinaria pecuniaria ſcilicet ſi ſit nobilis, & fuſtigationis ſi ſit vilis.

86 Reprobantur illi, qui volunt ex ſola emptione irrogari pœnam mortis.

87 Imò is, quem ſceleris pœnituit mitius puniri debet.

88 Medicus, qui leuem infirmitatem facit magnam, vel protrahit punitur de Iure communi arbitrio Iudicis.

89 Medici medicamenta inexplorata adhibentes explorandi cauſa an, & qua pœna debeant puniri.

90 Aromatarij vendentes quid pro quo in damnum Reipublicæ puniri debent pœna ſtellionatus.

92 Et ſi mors inde ſequatur pœna mortis ſunt puniendi.

93 Aromatarij, qui ex antiquis ſpeciebus medicinam conficiunt debent puniri.

94 Et quidem tamquam falſarij.

95 Prothomedici debent viſitare aromatarias, & medicamenta vetera, & inutilia effundere, & proijcere.

96 Profeſſores artis ita inter ſe coniunguntur, vt mutua beneuolentia quiſque alterius crimina tegat.

97 Prothomedici poſſunt quandocunque bis, & ter intra terminum viſitare aromatarias.

98 Medicus examinatus poterit iterum ob bonum publicum examinari.

99 Confeſſarij ſemel examinati, & approbati poſſunt iterum examinari.

100 Sacerdotes poſſunt reexaminari, & reperti inſufficientes poſſunt ſuſpendi à celebratione donec habilitentur.

101 Aromatarij, qui in poculis apponunt venena minus benè præparata, ſi inde ſequatur mors debent vltimo ſupplicio affici, etiamſi id propter imperitiam, & temeritatem, & non animo occidendi faciant.

102 Contrarium traditur.

Concorda vt num.103.

104 Aromatarij, qui noxia medicamenta pro ſalutaribus propinant ſi ſcienter faciunt debent vltimo ſupplicio puniri, ſi per imperitiam debent pœnam euadere: ſi per culpam, quia nondum inſtructi debent pœnis debitis plecti.

105 Corporis delicti probatio in crimine veneni eſt difficilis probationis.

106 Iudex in crimine veneni debet eſſe circumſpectus, & cum ſubtilitate ſe gerere.

107 Lætitia Reipublicæ turbatur, & ira Dei in nos prono-

prouocatur, quando delicta non puniuntur.

108 *Corpus delicti in crimine veneni probatur per euidentiam facti, hoc eſt per inſpectionem cadaueris, & per ſigna extrinſecus in corpore apparentia.*

109 *Quæ ſigna debent notari in proceſſu.*

110 *Et quando ſigna non apparent extrinſecus tunc cadauer debet aperiri.*

111 *Dubitant aliqui de veritate huius praxis aperitianis cadaueris, ſed malè.*

112 *Redditur ratio, num.113.*

114 *Venena putrefactina ſolùm intrinſecus in corpore apparent.*

115 *Periti, & Medici ſunt adhibendi in recognitione cadaueris mortui ex veneno.*

116 *Medici, & periti adhibiti in recognitione cadaueris veneno extincti debent dicere ſigna in cadauere reperta eſſe ſigna veneni aſſumpti.*

117 *Et non ſatis eſſet, ſi dicerent ſigna poſſe ex veneno aſſumpto proueniſſe.*

Contrarium, num.119.

Debent tamen ex eorum iudicio ob ſigna, & coniecturas concludere hominem eſſe mortuum ex veneno aſſumpto. 120.

118 *Medici, & periti in recagnitione cadaueris ex veneno aſſumpto extincti quomodo ſint à Iudice interrogandi.*

121 *Corpus delicti in crimine veneni, quando cadauer non poteſt inſpici, probari debet per depoſitionem teſtium, qui viderunt cadauer, & ſigna extrinſecus emanata, nempè liuores, ſpumas, vomitum &c.*

122 *Super quibus ſignis debent medici, & periti de indicio deponere, quod prouenerint ex venena propinato.*

123 *Venenum poteſt in corpore ex malitia humorum generari.*

124 *Venenum ingenitum in corpore dat eadem ſigna, quæ dat propinatum.*

125 *Medici tamen benè diſcernere poſſunt ea, quæ proueniunt à propinato ab illis, quæ proueniunt à generato.*

Improbatur hoc à Sarno num.127.

Sed reijcitur eius dictum, num.128.

126 *Venenum propinatum facit ſtatim mutationem ſtatus, ingenitum verò à natura non ita repentè operatur.*

129 *Cor venenati in flammis, & igne poſitum non comburitur.*

130 *Indicationes veneni referuntur.*

131 *Signa venenorum calidorum.*

132 *Signa venenorum frigidorum.*

133 *Signa venenorum ſiccorum.*

134 *Signa venenorum humidorum.*

135 *Serpentis morſus effectus referuntur.*

136 *Teſtes dicentes vidiſſe N. dare, & propinare alicui venenum, vel imputatus hoc dicens etiã morte ſequuta aſſumentis, non probarent delictum, quia eſt depoſitio dubia, & incerta, quia poteſt eſſe, quod qualitas, vel quantitas non potuerit cauſare mortem.*

137 *Cautela pro Iudice in tali caſu.*

138 *Peritiores, nempè medici ſunt eligendi ad referendum ſuper veneno.*

139 *Et plures debent eſſe.*

140 *Et quamodò deputandi, quando Reus exiſtit in carcere.*

141 *Veneni reperti adnotatia quomodo facienda ad hoc vt conſtet de identitate.*

142 *Corpus delicti in crimine veneni quando non poteſt inſpici cadauer, & nec habentur teſtes, qui de ſignis deponant, probatur per famam publicam.*

143 *Ad effectum inquirendi tantùm.*

144 *Fama nec in crimine veneni probat ad torturam, ſi alia non concurrant inditia.*

145 *Eoque igitur minus probat ad condemnandum.*

146 *Reus qui fatetur prapinaſſe alicui venenum, quomodò eſt interrogandus à Iudice.*

147 *Confeſſio quomodo verificanda in facto, & in Iure.*

148 *Reus in crimine veneni poteſt in pœnam extraordinariam damnari, etiamſi plenè non conſtet de corpore delicti.*

149 *Iudex in crimine veneni debet eſſe pramptior ad torturam.*

150 *Pœna venenetis eſt de iure illa, quæ debetur ob homicidium proditorium.*

151 *Quænam erat antiquitus in Hiſpania.*

153 *Venenans* Sacram *Hoſtiam, vel Sacratiſſimum Sanguinem ad hoc, vt ſumens pereat debet comburi.*

154 *Referuntur exempla huius ſceleratiſſimi criminis.*

155 *Venenatæ res, ſi in ſacratis ſpeciebus reperiantur quid agendum remiſſiuè.*

156 *Signa veneni propinati, & ingeniti, quæ ſint remiſſiuè.*

157 *Veneni Symptomata, & effectus varij, & varia ſunt, prout varia ſunt venena, quæ ſunt ex metallis, ex animalibus, ex vegetabilibus, & quę ſint remiſſiuè.*

158 *Signa quæ cauſat venenum ante mortem, & quæ ſigna cauſat poſt mortem remiſſiuè.*

159 *Inquiſitus de veneno quomodo poſſit defendi remiſſiuè.*

1 DE abortu fœtus animati plura dixi in
cap.6.§.5. num.13. & ſeqq. et quia *ibid.*
num. 54. promiſi materiam poculi venenati,
hic tradere, exequar pro viribus meis quod
ibid. ſpopondi, ſed antequam ad eam acce-
dam, aduerto, quod verba *præſentis* §. ibi --
2 *dare, ò pigliare compoſitioni*, poſſunt referri ad
ſimplicem manualem traditionem, et accepta-
tionem, et poſſunt referri ad actualem propi-
nationem: ſi accipiantur ſecundo modo, at-
tenta, ac ſubtili explicatione egere videntur
ad euitandam abſurditatem, et obſcuritatem,
quam præſeferunt verba, *ſi ſarà venuto all'at-
to proſſima*, quia iſto caſu actus proximus non
eſſet ipſa propinatio, ſed benè eſſet effectus in-
firmitatis ex propinatione prouenientis, licet
mors non ſequatur, et ſic eſſet ſenſus, quod
ex propinatione veneni, ſeù rerum venenata-
rum

rum imponenda eſt pęna arbitraria, dummo-
dò non ſequatur indè mors fœtus, vel matris,
et dummodò non proueniat inde periculoſa
infirmitas: nam altero eorum ſuccedente,
pœna mortis eſſet imponenda iuxtà diſpoſi-
nem *cap.6.§.5.* Sed vt verum fatear, exiſtimo,
quod verba ſint referenda ad traditionem, et
acceptationem manualem, et ſic actus proxi-
mus debet accipi, et interpratari eo modo,
quo illum accipiendum docet Farin. in *addit.*
quæſt. 122. *num.* 28. *impreſſa poſt* 3. *lib. conſil.*
& Vulpell. *reſol.*145.*n.*4.*&* 5.

His poſitis pro declaratione, et explica-
tione textus aduerto, quod pocula venenata
proximis ſuis porrigens ſequuta morte in to-
3 to rigore proditorius homicida dicitur eſſe,
et eſt vt ex Gambacurt. Salyc. Bald. Anania,
et mille alijs firmat Pater Graſſettus *de nece*
proditoria §. 19. *numer.* 1. et ex Caball. *de*
*omni genere homicidij num.*418. inquit Caraſco
tract. de nobilibus non torquendis num. 109. *&*
*num.*111. *&* 112. et ex Farinac. Zacchia, De-
cian. Barboſa, Diana, Sperell. et alijs D. Sa-
bell. in *ſumma* §. *venenum num.* 10. et ex Gre-
gorio Lopez *l.*10.*gloſa fin. tit.*9. *p.*2. inquit Io.
Gratianus *Regul.* 116. *num.* 9. et ex Baldo in
l. cum fratrem C. de his quib. vt indig. & in l. ne-
*mo C. de ſumma Trinit. col.*2. inquit Petr. Binſ-
feld. in *l.*1.*verſ. ſecundus ſenſus C. de malefic. &*
mathematic. fol. mihi 394. ob rationem, quam
affert Graſſett. *loc. cit. num.*3. quia venenator
occidit hominem non præcauentem, nec ſe
defendere valentem à porrigente ſibi appa-
renter Amico, vel *hoſpite*, vel connexo per pa-
rentelam, vel per coniugium, vel per ſtabili-
tam peculiarem ſocietatem, vel per familiari-
tatem, cum regulariter per amicos, & fami-
4 liares venenum propinari ſoleat: quæ ratio
excludit inimicos, vt dicunt del Bene, Sperell.
Diana, Antonell. & alij, quos refert. ſed non
ſequitur Graſſett. *loc. cit. num.* 13. & veneno
occidentem priuari immunitate Eccleſiaſtica
ex Alex. Tuſcho, & Bouadill. inquit Caraſco
loc. cit. num. 111. præſertim ſi, vt ipſe ſubdit,
Vxorem vir occidere velit, & è contra virum
vxor veneno, quod propinauit, cum ab alte-
rutro fidelitas expectetur, atque ideo ſecuri,
& non ſe præcauentes eſſe debent.

Sed omiſſa huius articuli diſputatione
ad ſaturitatem acta per dictos Doctores, præ-
ſertim relatos à D. Sabello *d.*§.*venenum n.*10.
venio ad promiſſa.

Primo igitur Poculum venenatum propi-
natur ad occidendum inimicum, & ſequuta
5 morte, ſemper intrat pœna vltimi ſupplicij;
6 ex quo grauius delictum eſt aliquem veneno,
quam gladio perimere, per text. in *l.*1. *C. de*
*malefic. & mathem. & l.*3 *ff. ad l. Corn. de ſicar.*
nec eſt opus intrare quæſtionem, an homici-
dium fuerit præmeditatum, nec nè, quia qua-
litas veneni ſemper præſupponit adfuiſſe prę-
7 meditationē, & penſamentum in committen-
do homicidium, & procurando hominis mor-
tem, vt pluribus oſtendit Tholoſ. *ſintagm. Iur.*
*p.*3. *lib.*36. *cap.* 18. & ex eo Carol. Tapia *de*
*Iure Regni lib.*5. *tit.*8. *de venenis conſtit. ama-*
toria pocula num. 12.

Secundo datur poculum ad occidendum
amicum, ſeù conſanguineum, adhoc vt diui-
tiæ remaneant in poſſe occidentis, vt eſt caſus
in Iure in *l. eam ratio* §. *fin ff. de bonis damnator.*
& ſequuta morte, pariter imponitur pœna
vltimi ſupplicij, cum ſit patratum cum deli-
beratione præcedente; imò tanquam Aſſaſſi-
nus vehi debet ſuper curru per Ciuitatem, &
8 affligi forſipibus igniris, & deindè trucida-
ri malleo in capite, vt innuit Caualc. *de Brach.*
*Reg. p.*4. *num.*57. & Guazz. *reor. def.*33. *cap.*4.
num. 8. an autem occidens aliquem ſpe con-
ſequendi bona, & hæreditatem occiſi dicatur
committere Aſſaſſinium? tradunt Grat. *conſ.*
52. *num.*44. *& ſeqq. vol.* 2. & Roſſignolus *in*
addit. ad Clar. §. *aſſaſſinium num.* 11. Monte-
rent. *ad ſtatut. Bonon. lib.*5. *rub.*21. *lit. Cod. in*
9 *fine*. Imò hoc caſu etiam ſi non ſequatur
mors, porrigens venenum debet vltimo ſup-
plicio puniri, vt ex Theſaur. et Clar. dicam
infrà in *hoc* §. *quæſito* 2. *verſ. ſecundus caſus eſt*
circà finem.

Tertio datur poculum ad occidendum per-
ſonam coniugatam, vt poſteà inter ſuperſti-
tem, & occiſorem matrimonium contrahatur,
de quo caſu loquitur Apuleius *lib.*2. *de Aſino*
10 *Aureo*, vbi narrat Zoilam Ægyptium defun-
cti cuiuſdam Adoleſcentis ſpiritum ab Orco re-
duxiſſe, corpuſque ceù poſtliminium animaſſe
carmine quodam, atque herbis, quarum alterā
ori, alteram pectori admouit, ac denunciaſſe
ipſum noxio nouæ nuptæ poculo interemptū,
11 vt adultero ſe manciparet, & vltrà quod ma-
trimonium eſt inualidum, & dirimitur, vt tra-
dit Hermannus Buſſembaù *de medulla Theolo-*
*giæ moralis lib.*6. *tract. de matrim. dub.*2. *verſ.*
dicitur quinto crimen Speculat. *tit. de diuort. in*
princ. & Foller. *pract. crim. verb. dentur capitula,*
12 *quod ſuffocauit num.* 69. imponitur etiam pœ-
na vltimi ſupplicij Cenſal. *dec. Ianuen.* 18. *nu.*
36. *& ſeqq.* qui ait, in hoc non excuſare im-
13 petum amoris, & refert fuiſſe ſuſpenſum
quendam Paſtorinum, qui placentam vene-
natam tradi fecerat Patri ipſius Amaſiæ, ad-
hoc, vt poſt necem Patris amaſiam haberet in
14 matrimonio, prout poſt hæc ſcripta fuit deci-
ſum etiam Romæ *de anno* 1678. *in Firmana*
Vxoricidij contra Eliſabettam Valentini, Ni-
colaum Io. Dominici, & Volumniam N. de
S. Angelo Firmanæ Ditionis Caſtro. Et iſtis
15 caſibus auderem dicere ex doctrina Carenæ
*de S. Offic. par.*2. *tit.*12. §. 34. *num.* 288. quod
etiam non ſequuta morte debeat porrigens
venenum vltimo ſupplicio plecti, maximè ſi
maritus, vel vxor hoc faciat, quia is proditor
eſſet ex traditis per Graſſett. & Caraſco *ſupra*
*citat. num.*3. *&* 4.

Quarto datur Poculum ad concitandum
16 amorem, quod poſſe effici pluribus oſtendit
D.Fran-

D.Franciſc. Torreblanca *iuris ſpiritualis lib.*12
cap. 12. *num.* 1. *& ſeqq.* & multis Doctoribus
citatis firmat Dom. Petrus Binsfeld. in *com.*
*ad leg.*4. *C.de malefic. & mathematic. quæſt.* 1.
fol.mihi 462. *& ſeqq.* qui in *princip.dict.quæſt.*
reprobat Io. Vuierum *lib.*3.*cap.*38.*de præſtig.*
Dæmon. qui ſugillat Imperatorem quod in *d.*
*leg.*4. amorem arte magica conciliari ſenſe-
rit, & tunc ſi mors fuerit indè ſequuta, prout
euenisſe Lucretio Poetæ dicit Alciat. *reſp.* 27.
*num.*5. *lib.*7. *tom.*2. & idem ex Petro Crinito
lib. de Poetis Latinis cap. 19. ait Binsfeld. *loco*
*cit.quæſt.*3.*concluſ.*2.*fol.mihi* 476. vbi ex Pli-
nio *natur. hiſtor. lib.*25. *cap.*3. idem eueniſſe
Lucullo aſſerit, vtiq; pęna mortis punitur illud
præbens, vt dicit Farin. *quæſt.* 122. *num.* 112.
17 qui *n.* 114. reprobat Fab. Monteleon.*in pract.*
*arbitr.p.*4. *num.*712. Plach. *Epith. delict. lib.*1.
*c.*20.*nu.*6.& Menoch. *de arbitr.caſ.*358. dicen-
tes tunc intrare pœnam mortis, quando ama-
torium poculum datum fuiſſet ea intentione,
vt illud recipiens periret, aliàs ſecus, & hanc
opinionem, quam tenet Farinac. tenet Bins-
feld. *loc.cit.quæſt.*3. *concluſ.*2. *fol.*476. & no-
uiſſimè tuetur Io. Hornung. in *eius tract. de*
amore venenato theſi 41. Ego tamen ab opinio-
18 ne,& diſtinctione Monteleonis, Plach.& Me-
noch. non diſcederem, quia indulgendum
eſt ei, qui amoris furore obcæcatus poculum
amatorium dedit, vt inquit Iacob. Nouell.*ad*
*defenſ.reor.cap.*1.*num.*58. & Theſaur. *deciſ.*12.
num. 1. qui concludit, quod Reus ſit exilij,
vel relegationis pœna mulctandus per text.in
l.lege Cornelia §.1.*ff.ad leg.Corn.de ſicar.*& alle-
gat ad hoc concordantes Ariſtot.Alciat.Gril-
land. Menoch. & Simoncell. & hoc idem vult
Præſes Abauo *in eius pract.* §.*verum num.*36.
qui teſtatur Senatum Sabaudiæ damnaſſe in
pœnam pecuniariam dumtaxat quamdam
Franciſcam,& Claudiam Mollians, & hoc idē
dicit in *tract.de reatibus quæſt.*7.*num.*179. red-
dens rationem, quia nemo dicet poculum
amatorium datum animo occidendi, cum
amor, & odium ſint contraria, & non poſſint
ſtare in eodem ſubiecto, & ideò dans pocu-
lum amatorium, licet mors indè ſequatur,
non poteſt plecti pœna mortis, quæ non ſtat,
nec eſſe poteſt abſque dolo, & ſic abſque ani-
mo occidendi, & Abauo ſic dicentem refert,
& ſequitur Carena *de S.Officio p.*3. *tit.*9. §.12.
num. 52. Imò Iudices Areopagitæ hoc flagi-
tium impunitum omninò voluerunt vt ex Ari-
ſtotele *lib.*1.*cap.*17. *mag.moral.* et Corraſ.*lib.*4
*miſcellan.cap.*2.*num.*2.3.*&* 4. et alijs refert Io.
Hornung. *de amore venenato theſi* 39. ob ratio-
19 nem, quia Reus hoc caſu non præuidens, id
efficit; amoris ſiquidem cupiditate obcæca-
tus hallucinatur, et perindè neutiquam ſpon-
tanea dicitur huiuſmodi poculi amatorij ex-
hibitio; quandoquidem non ea mente dede-
rat, vt perderet hominem, vt ratiocinatur ex
Ariſtotele Hornung *loc. cit.* Quod ſi mors
20 non fuerit indè ſequuta, ſed ſolum impetus
amoris indè deriuauerit, pœna erit leuis, pe-
cuniaria, aut carcerationis ad tempus, vt in-
quit Io. Hornung. *loc.cit.theſ.*35.at paulo du-
riùs, arbitrio tamen Iudicis, puniri innuit ex
Menoch. *caſ.* 358. et Tholoſan. *ſyntagm. iur.*
*p.*3. *lib.*34. *cap.*12.*num.*9. Binsfeld. *d.quæſt.*3.
*concl.*4. *fol.*477. ob rationem quam aſſignat,
quia præbentes huiuſmodi pocula amatoria
pudicitiam tentant, quæ res eſt turpiſſima, et
peſſimi exempli.

Verum tamen eſt, quod ſi fuerit datum
21 poculum ad concitandum amorem Coniugis
fortè ſeria Iudicis correctio, et increpatio
verbalis ſufficiet, vt benè aduertit Hornung.
*d.theſ.*35.

Et prædicta ſunt vera, dummodò in huiuſ-
modi poculi compoſitione non interuenerit
ſortilegium, nam illo adiecto, ſemper impo-
22 nitur pœna mortis, ad text. in *leg.eorum*, *&*
in leg.nemo,& in leg.multi C.de malefic.& ma-
themat. Grilland. *de ſortileg.qu.*12.*num.*13. *&*
ſeqq. & Farin. *qu.*122. *num.* 115. & nouiſſimè
Hornung. *loc.cit.theſ.*36. *& theſ.*47. & plures
allegans Doctores Don Franc. Torreblanca
*d.cap.*12.*num.*71. *& ſeq.* qui reddit rationem,
quia malis artibus non ſolùm pudicitiam ten-
tant, ſed expoſcunt auxilium Dæmonis hu-
mani generis hoſtem, & ideo ſunt tanquam
transfugæ puniendi,& ſi credunt res ſacras ad
maleficia habere virtutem ſunt hæretici *c.ac-*
cuſatus de hæretic. & pœna hæreſis puniuntur
Grilland. Menoch. Tholoſan. Binsfeld. *locis*
ab ipſo Torreblanca *relatis*: & hoc eſt verum
etiam ſi mors non ſequatur, vt inquit Bins-
feld. *loc.cit.qu.*3. *concl.*3. qui reddit rationem
quia arte magica, & diabolica vti tam ſecun-
dum legem diuinam, quam ciuilem capita-
le eſt.

Non nego tamen, quin pro opinione Farin.
& Hornung. extet textus clarus, & in indiui-
duo caſum decidens in *l. ſi quis aliquid* §. *qui*
abortionis, *ff. de pœn.* ibi -- *qui abortionis*, *aut*
amatorium poculum dant, *etſi dolo non faciant*,
tamen quia mali exempli res eſt, *humiliores in*
metallum, honeſtiores in Inſulam, *amiſſa parte*
bonorum, relegantur. *Quod ſi ex eo mulier, aut*
homo perierit, ſummo ſupplicio afficiuntur.

Nec multum curandum de doli deficientia,
quia iſte eſt vnus caſus, in quo homicidium
punitur pœna mortis, dolo non interuenien-
te, vt reſpondet Farin. *ibid. num.*114. *in fine*,
& hoc idem reſpondent Maranta *in ſpecul.au-*
*reo p.*4. *diſtinct.*1. *num.*79. Cepoll. *conſ.crimin.*
80.*num.*4. Io. Gratianus *Regul.*116.*num.*8.qui
plures allegat concordantes, & hoc idem di-
cit Hornung. *theſ.*41. *&* 42. quando enim lex
expreſsè punit factum damnoſum, & propter
malum exemplum damnabile, non obſtante,
quod non ſit dolo patratum, non debemus
illam interprætare, nec quærere, cur ita Prin-
ceps ſtatuerit, non enim debemus eſſe clemen-
tiores lege, *vulgatis iuribus*, eoque magis,
quia vt dicemus *infrà* ex Hornung. non poteſt

dici carere dolo, qui contra Principis legem
operatur.

Nihilominns ceſſante ſortilegio in confli-
ctu opinionum mitiori, & equiori opinioni
adhærendnm eſſe exiſtimo, nam delicta, quæ
amotis cauſa committuntur mitius debent
puniri, quia potentiſſimus eſt effectus amoris,
qui non conſilio, ſed furore ducitur, vt ex Ti-
raquel. *de pænis temperan. caſ.*4. Claro *qu.*60.
num. 18. Tholoſan. *ſyntagm. iuris p.*3. *lib.* 30.
*cap.*3. *num.*9. Gomes. *var. lib.*3. *cap.*14. *nu.*18.
ait Torreblanea *loco cit. num.*73.

Notandum obiter, quod multi exiſtimant
23 fabuloſum, quod per philtrum ad amorem,
vel odium mentes hominum moueantur, niſi
24 quatenus recipientis læſa ſuſpicio hoc indu-
cat, vt firmat Imperator Federicus in *Conſtit.
Regni Neapolitani incip. amatoria pocula tit. de
veneficijs*, & pluribus dicit Bochel. *de philtris
in præfatione*, Roderic. à Caſtro *Medicopolit.
lib.* 4. *cap.* 2. & alij relati à Io. Hornung. *de
amore venenato theſ.* 1. Sed Andr. de Iſernia
in *dicta conſtit. amatoria pocula*, inquit huiuſ-
25 modi philtra dari, & operari etiam in eos,
qui ſuſpicionem læſam non habent, & hoc
idem innuit Afflict. *ibid. num.*4. & Bald. *conſ.*
360. *num.* 10. *lib.* 3. & pluribus monſtrat Io.
Hornung. *loco cit. theſ.* 1. *& pluribus ſequenti-
bus*, & hoc idem ex Ariſtotel. *lib.*2. *de hiſtor.
animal. cap.*14. *& lib.*9. *cap.*17. Plinio *lib.*8. *c.*42
*& lib.*32. *cap.*4. Tiraquell. *de legib. connub. l.*13.
vult Gabriel Pereyra *de manu Regia lib.*2. *cap.*
53. *num.*24. *verſ. plurima philtra*, vbi ait, quod
amatoria maleficia, ſeù ſortilegia dupliciter
26 fiunt, vel intrà corpus, vel extrà, et citat Gril-
land. *de ſortileg. qu.*3. *num.*15. *& ſeqq. & q.*5.
num. 2. *& ſeqq.* quibus addo Torreblanca *d.
cap.*12. *num.*5. qui allegat Cęl. Caleagn. Mar-
tin. del Rio, Tholoſan. Raphael. de la Torre,
Fariuac. Maiol. et ſubdit Pereyra *ibid.* quod
non ſolùm ſcęleſti, et impij ad amorem con-
ciliandum menſtrua mulierum, et Viri ſemen
in potum, cibumque certis verbis conditum
permiſcent, ſed et Hoſtia conſecrata vtuntur,
et ex Mart. del Rio *diſquiſit. magical. lib.*3. *p.*1.
*qu.*3. *ſect.*1. *verſ. Theocritus* recenſet memora-
27 bile miraculum ex Hoſtia conſecrata occur-
ſum Aufidi in Piceno *de anno* 1273. et quod
adhibentes amatoria maleficia extrà corpus
componunt illa ex capillis, vel vnguium prę-
ſegminibus, vel veſtibus maleficiandi, ex her-
barum folijs, radicibus, inteſtinis, membriſ-
que auium, et aliarum rerum naturalium iux-
tà illud Virgil.

*Limus, vt hic dureſcit, & hæc vt cera lique-
ſcit,*
*Vno, eodemque igni, ſic noſtro Daphnis
amore.*

Verú circa ea, quę eruditiſſimè ponit Torre-
blanca *d. cap.* 12. *per tot.* & ad terminationem
articuli an requiratur recipientis læſa ſuſpicio
poſſunt videri Io. Marcus Marci à Kronland.
*philoſoph. vet. reſtit. p.*5. *de ſtatu hominis præter
naturam ſect.* 3. *per tot.* vbi requirit ſaltem,
28 quod maleficiandus ſit otioſus, nam qui luis
abundat extraneos motus non ſentit, et Van-
Helmontius in *phyſica inaudita tit. de iniectis
materialibus num.* 15. *fol. mihi* 368. hoc exactè
probat, viden. idem Torrebl. *de iure ſpirituali
lib.*12. *cap.*5. *num.*16. vbi ait quod maleficia lę-
dunt non ratione phyſica, ſed ſecundum ma-
lefici intentionem ex pacto cum Dæmone
concurrente actione illa externa manifeſtata,
quod dicit etiam Van-Helmontius, *loco cit.*
quem allegaui etiam infra *cap.*34. §.12. *n.*139.
et poteſt etiam videri Cyriac. *contr.*434. *à num.*
15. *vſque ad finem*, qui agit etiam de articulo,
an Diabolus poſſit tollere homini liberam vo-
luntatem, ita vt homo inde non dicatur pec-
care; poterit etiam videri Bald. *conſ.* 360. *in-
cip. in Chriſti Nomine Amen, quia quæſtio iſta
num.*10. *lib.* 3. vbi ait etiam quod in talibus
maleficijs proceditur leuatiori velo, *vt C. de
malefic. & mathem. l. fin.* et ideò ex ſuſpicioni-
bus poteſt procedi ad carceres, donec veritas
trutinetur, et videtur innuere, quod ex hoc
quædam Regina Aragonum fuit *ex abrupto*,
& nullis datis defenſionibus, torta, quem, ad-
moſtrandum poſſe contra nobiles procedi pa-
latiuo modo, et non datis defenſionibus ad
torturam reprobato Afflicto refert, et ſequitur
Muta *ad Capitula Regni Siciliæ tom.* 6. *cap.*34.
*num.*55. *& ſeqq.*

Quintò datur poculum ad procurandum
abortum, quod eſt graue peccatum, etiam
ſi fœtus ſit inanimatus, & etiamſi aliter fa-
ma, aut vita illius, quæ grauida manſit ne-
queat conſeruari, nam quicquid dicant de
probabilitate contrariæ opinionis reſpectu ad
forum animæ plures Doctores, quos nouiſſi-
mè refert Frances *de re morali conſult.*14. *n.*4.
& 5. hodie non eſt amplius de hoc dubitan-
dum cum inter 65. propoſitiones damnatas
à ſanctæ memor. Innoc. XI. damnata ſit hæc,
quæ eſt *la* 34. *licet procurare abortum ante ani-
mationem fœtus, ne puella deprehenſa grauida oc-
cidatur, aut infametur.* Imò ſan. mem. Vrbanus
VIII. *in conſtit.* 28. *in decreto ſuper caſuum re-
ſeruatione* §.4. *fol. mihi* 71. *in Bullar. nouo to.*4.
decreuit procurare abortum eſſe peccatum
mortale, & inter caſus reſeruatos, etiamſi ab-
ortus non ſequatur, verba decreti ſunt- *Procu-
ratio, auxilium, ſeù conſilium ad abortum facien-
dum poſt animatum fœtum etiã effectu nõ ſequuto*

His quoad forum animæ præmiſſis: quo ad
forum fori, vel ſequitur mors fœtus,
29 & dic prout dixi in *cap.*6. §.5. *num.*13. *& plu-
ribus ſeqq.* vel non ſequitur mors fœtus, & pœ-
30 na mitior erit imponenda, vt ex Barbat.
*conſ.*22. *num.*17. *vſque in finem lib.*2. Carrer. §.
*homicidij par.*1. *num.*8. Gram. *vot.*20. dicit The-
ſaur. *deciſ.*12. *num.*12. *in fine.* Si verò mors po-
31 culum recipientis ſequuta ſit, ſemper impo-
nitur pœna vltimi ſupplicij, vt tradit Fariuac.
*quæſt.*122. *num.*94. *qui in fine* ait, quod iſto ca-
ſu imponitur pœna mortis, etiam ſi mors re-

cipien-

Digitized by Google

32 cipientis tale poculum acciderit præter intentionem præbentis, & idem replicat Farin. *quæſt.87.num.*48. & ita dicunt Theſaur. *d.deciſ.*12. Marant.in *ſpecul. aur. par.*4. *diſtinct.*1. *num.*79. Cępoll.*conſ.crim.*80.*num.*4. Alex.Neuizzan.Marſil.Angel. *de maleſic.* Couar. Gregor.Lopez *locis relatis* à Io: Gratiano qui eos ſequitur *regul.*116.*num.* 8. & Io:Hornung. *de amore venenato theſ.*41.qui explicat tex.in *leg. ſi quis aliquid* §.*qui abortionis ff.de pœn.*dicens, quod Imperator in *dict. leg.* voluit punire pę-
33 na ordinaria homicidium non doloſum ex eo, quia dans poculum facit rem mali exempli; poteſt enim Princeps, vt proſequitur Hornung.*ibid.* facere legem, qua pœnam arbitrariam commutat in ordinariam, & tunc is, qui contrauenit, debet vltimo ſupplicio plecti reſpectu ſuperegreſſi, & ſpreti mandati ſupremi Legislatoris, & hoc replicat idem Hornung. *theſ.* 42. *in fine* dicens, eſſe imponendam pœnam mortis propter temeritatem,
34 quam venenans contrà expreſſam Principis prohibitionem ſcienter, ideoque doloſè committit, ità vt excuſetur quidem à doloſè occidendo intentionalitèr, ſed non à doloſè philtrando; quoniam in hoc quoque factum pœna capitis morte ſecuta animaduertunt leges, & hoc infallibiliter exequetur, quando contingat maleficio, & arte magica abortum cauſari, vt ex Binsfeldio, & alijs firmae Don Franc. Torreblanca *iuris ſpiritualis lib.*12. *cap.*16. *num.*15. 29.qui *ibid. num.*8. *& ſeqq.* dat modum cognoſcendi, quando opē Dæmonum ſequatur abortus in poculo puta quod dentur, & applicentur res naturales, quæ per ſe, & ex ſui natura, naturaliter operando abortum cauſare non valent, & totum opus expectetur à Dæmone, qui eis concurrens opus efficit.

Sextò datur poculum ad Sanitatem, & Doctores conſcientiæ ponendo caſum in muliere prægnante, quæ grauiter infirma ſit, dicunt licere dari ei pharmacum ſanatiuum, ſi fœtus nondum ſit animatus, vt videre eſt penes S.Antoninum in *ſumma par.*3.*tit.*7.*cap.*2.§.2. Couar.in *Clem. ſi furioſus de homicid. part.*2. §.3.*num.*1. Nauar.in *manual. cap.*27. *num.*62. Sanchez *de matrim.tom.*2.*lib.*9. *diſp.*20.*num.*9. & Torreblanca *de iure ſpirituali lib.*12. *cap.*16. *num.*43.Leſſium *de iuſt.& iure lib.*2.*cap.*9. *dub.* 10. Diana *par.*4.*tract.*5.*reſol.*34. Frances *de re moral.conſult.*14.*n.*6.nam vt ſanciuit ſa.mem. Vrban.VIII. in *Bulla* 28. *in decreto caſuum reſeruatorum* §.4.*in Bullar.tom.*4.*fol.*71.fœtu iam animato nullatenus licet, & reddit rationem S.Antonin. *loc. cit.* quia ſalus æterna prolis, vitæ temporali matris eſt præferenda, quam rationem aſſignant communiter Doctores ſupracitati, quibus addendi Lara *de vita hominis cap.*9.*num.*27.Maſtrius in *medulla Theologiæ diſput.*8. *quæſt.*2.*art.*2.*num.*30. Sayrus, & Theſaur. *loc. relatis* à Duardo, qui eos ſequitur in *Com.ad Bullam Cœnæ lib.*2.*cau.*7. *quæſt.* 36.*num.*40.qui vlterius ait non licerē etiam ex eo, quia alioquin directè occideretur innocens ad ſeruandum alterum, quod nefas eſt dicere, vt pluribus oſtendit etiam Leſſius *loc. cit.num.*61. eoque minus licet dari pharmacum mulieri habenti in vtero fœtum iam animatum, quia adhuc dato pharmaco incertum eſt, an ſalus matris inde prouentura ſit vt aduertit Zacchia *Medicolegal.lib.*6.*tit.*1. *quæſt.*7. *num.*15.*verſ.ad has tamen rationes*, & ideò non eſt permittendum quod pro ſalute incerta matris, mors certa fœtus efficiatur.

35 Doctores verò in Criminalibus verſati loquendo in genere cōſiderant, an pharmacum ſit datum de ordine, conſenſu, & cum receptis Medicorum, nam ſi fuerit datum pocu-
36 lum ſine horum ordinatione dicunt, illud porrigenti eſſe imponendam pœnam arbitrio Iudicis determinandam, vt videre eſt penes Theſaur. *deciſ.*12. *num.*11. & Menoch. *de arbitrar.caſ.*357.*num.*21. qui requirit in hoc etiam conſenſum Magiſtratus, ſequitur Farinac.*quæſt.*122. *num.*124. qui ex Theſaur. indiniduat pœnam exilij ad tempus, vel aliam extraordinariam, & eos refert, & ſequitur Caranza *de partu legitimo cap.*16.§.*vnico num.*47. ſi verò fuerit datum cum conſenſu, & receptis Medicorum dicunt, quod porrigens illud ad nihilum tenetur, vt dicūt in ſpecie Theſaur. Farin. Menoch.*loc.relatis* Medicus tamen debet puniri pœna extraordinaria vt ex Gomeſ. *var. lib.*3. *cap.*3. *num.*33. & Molina *de iuſt. & iure tract.*3. *diſp.* 27. *num.*8. & Gregor. Lopez *ad artic. Hiſpaniar. l.* 6.*tit.*8. *par.*7. ait Torreblanca *loc.cit.num.*50. & quicquid dicant Viuius, Ayrer. de Graſſis *locis relatis* à Farinac. *loc. citato num.*125.qui contendunt Medicum, qui pura conſcientia poculum dedit ad ſanitatem nulla pœna eſſe puniendum, pro affirmantium opinione vrgent rationes, quas affert Io: Bapt.Syluaticus *controu.medic. cap.*82. qui ait etiam, quod non datur caſus, in quo certum ſit prægnantem periclitatem ſoſpitem ab abortu futuram, & partu violentia non eiecto, morituram, & eum ſic dicentem refert, & ſequitur Caranza *de partu legitimo cap.* 16. *num.*47. vnde Menoch. *d.caſ.*357. *num.*20. ait quod Medicus debet puniri, quia potius debuit rem in Dei Omnipotentis diſpoſitione relinquere, cum multæ fuerint ex Dei pietate ſeruatæ, & adhuc viuiunt, vt ſubdit Menoch. *ibidem*.

Et hoc potiſſimè procedit in duobus caſibus, *primò* quando dat prægnanti pharmacum, quod ſcit eſſe aptum ad abortum faciendum, nam nullo modo debet hoc facere, quia ante animationem illicitum eſt procurare abortum propter ſanitatem, ſicut illicitum eſt procurare pollutionem ob eundem finem, vtrumque enim eſt contra naturam generationis, neque eſt medium per ſe neceſſarium ad ſanitatem, vt formalibus verbis inquit Leſſius *loco citato num.*61. poſt animationem eo ma-

Digitized by Google

gis eſt illicitum, cum ſalus ſpiritualis, & æter-
na prolis ſit præferenda ſaluti corporali, &
temporali matris, vt dicunt S. Antonin. &
Maſtrius *locis citatis*, Syluester in *ſumma verbo*
*medicina quæſt.*4. Torreblanca *d.cap.*16. *n.*47.
Lara *de vita hominis cap.*9.*num.*25. Leonardus
Duardus in *Bulla Cœnæ Domini lib.* 2. *can.*7.
*quæſt.*36.*num.*39. Zacchia *loco cit.dict. num.*15.
Azor.*inſtit.moral.lib.*6.*cap.*14.§.3. & ideò Me-
dicus tunc debet abſtinere, quia, vt dicunt
præfati Doctores, quando non poteſt ſuccur-
rere vni, niſi cum damno, & periculo alterius,
commodius eſt vt abſtineat. *Secundò* quando
dat, & ordinat pharmacum, quod ignorat
cuius eſt effectus, & potentiæ, etenim tunc
ſi inde ſequatur abortus, vel ſequatur mors,
vel aliud graue damnum recipienti, debet pu-
niri pro modo culpæ, vt pluribus oſtendit
Torreblanca *loco cit.num.*51. *& ſeqq.* & com-
probat Caranza *tract. de partu naturali cap.*
16. §.*vnico num.*46. ſiquidem tunc ſolum Me-
dicus debet excuſari, ſi porrigat pharmacum
de ſui natura morbi illius, ad quod datur, cu-
ratiuum, quia tunc ſi pharmacum præter in-
tentionem, & effectum conſuetum operetur,
non eſt quod Medico imputetur, maximè ſi
dederit poculum curatiuum prægnanti, &
adhibuerit eodem tempore antidota fœtui
iuuantia, vt benè aduertit Torreblanca *ibid.*
*num.*49. & etiam excuſatur, quando nulla ſpes
eſt, quod fœtus edatur viuus, & probabiliter
ſperatur ſanitas matris, ſi adhibeatur ſana-
tiuum remedium, vt inquit Leſſius *loco citato*
*num.*63. & Duardus *loco citato num.*41. quem
refert, & ſequitur Lara pariter *loco cit.num.*31.
& reddit rationem Duardus *ibidem*, quia
tunc mater poteſt vti huiuſmodi remedio cum
videatur vti iure ſuo, nec teneatur vitam ex-
ponere, vbi ſpes non extat ſalutis ſpiritualis
proximi, modo remedium ſit æque ex ſuo ge-
nere ſanatiuum, & allegat Leſſium, Sanchez,
Sayrum, & Bonacinam.

Septimò datur poculum ad concipien-
dum, ex quo ſi mulier obierit, præbens tene-
37 tur pœna relegatioois, vt eſt tex. in *leg.*3. §.
adiectio in fine ff.ad leg. Corn. de Sicar. vbi Cu-
man. Bart. & Matſil. & ſequuntur Grilland.
Florian. Afflict. Carrer. Corad. Gomez, Plach.
Decian. & Baiard. ad Clar. *loc. relat.* à Farin.
*d.quæſt.*122. *num.*101. qui, reprobato Gomez,
tenet, quod ſi mors non fuerit ſequuta, præ-
38 bens poculum nulla pœna puoiatur, ob ra-
tionem, quia regulariter poculum ad conce-
39 ptionem non eſt periculoſum, quippè, quod
confici ſoleat ex rebus, quæ vires corporis
augent, homineſque, & fœminas natura de-
biles medicamine ipſo fortiores ad genera-
tionem reddunt, & ſic porrigens huiuſmodi
poculum debet excuſari, tum ob carentiam
doli, tùm ob carentiam certi periculi, vt in-
nuit Carpzou. *pract.crim.par.*1.*quæſt.*1.*num.*56.
& ante eum Couarruuias in *clem.* 5. *de homi-*
cid. 2.*par. relect. num.*3. & latius Don Franc.
Torreblanca *iuris ſpiritualis lib.*12.*cap.*14.*n.*15.
qui citat Barboſam *de poteſt.Epiſc. p.*3. *alleg.*
51.*caſ.*9. *num.*139. & ait non ſolum porrigen-
tem huiuſmodi poculum non eſſe puniendum,
ſed quatenus remedia naturalia aptè admixta
loco, & tempore debito applicet, vt nec
mors, & nec morbus ſequatur, eſſe etiam
laude dignum, & præmio remunerandum.
Excipiendus tamen caſus poculi incantamen-
tis, & arte diabolica confecti, quia, etiamſi
bonus inde effectus ſequutus ſit, debet coerce-
ri ad tex. in *l. eorum C. de malefic. & mathem.*
ibi *nullius vero criminationis implicanda ſunt re-*
media humanis quæſita corporibus, nam vt ait
in terminis Torreblanca *d.cap.*41.*num.*21. om-
nia magica incantamenta in perniciem ani-
mæ comparantur, & interitum corporis, cui
ſi aliquando ſalutem afferunt id fit, vt in eis
credentes animæ interitum patiantur. Vide
eum qui refert *num.*22. carmina Ouidij, &
declarat quid ſibi velint verſus illi.

Excipe fœcundæ patienter verbera dextræ
Iam ſocer optatum nomen habebit Ani.

Dicit enim quod mulier, quæ concipere
nequibat poſtquam magica omnia incanta-
menta irrita experta fuiſſet, dorſo, & ventre,
& palmis ſcutica verbera accipiebat, vt ſe à
ſterelitate liberaret.

Octauò datur poculum ad inducendam
ſterilitatem, vt vir non poſſit generare, & mu-
lier non poſſit concipire, & eo caſu ſi pocu-
40 lum eſt cum ſortilegio, ſiue ſequatur mors
eius, cui fuit præbitum, ſiuè non, ſemper in-
trat pœna vltimi ſupplicij, vt tradit Farinac.
*quæſt.*122.*num.*110. *& num.*117. Torreblaoca
*de iure ſpirit.lib.*12.*cap.*13. *num.*33. ſi verò eſt
41 ſine ſortilegio, pœna erit extraordinaria, ſiuè
ſequatur, ſiuè non ſequatur mors ſumentis
poculum, vt firmat Farinac. *ibidem num.*109.
motus ex eo, quia dans poculum ſterilitatis
dicatur impropriè homicida, quem ſequitur
Fi. hung. *method.iuris can.tit. de homicidio* §. 3.
42 *num.*15. At quod ſequuta morte ſumentis de-
beat imponi pœna vltimi ſupplicij vult Tor-
reblanca *loco citato num.*34. qui citat tex. in
l.ſi quis aliquid §.*abortionis ff.de pœnis* Gomeſ.
*var.lib.*3.*cap.*3.*num.*7. Molina *de iuſt.& iure*
*tract.*3.*diſp.*25.*num.*7. Clar. *quæſt.*68. Martin.
del Rio *magic.lib.I. ſect.*16. Gratian. *c.* 72.*n.*
17. Barb. *de offic. Epiſc.alleg.*51. *n.*142. & poteſt
eſſe ratio, quia vt ait Gõzales Tellez *cap.*5. *de*
*homicid.n.*7.*circ.finẽ*, is, qui præbet poculũ, po-
teſt præuidere, & cogitare, quod mors inde
euenire poteſt, vel quia poculum ad ſterilita-
tem confici ſolet ex ſpeciebus, quæ inducunt
diſſolutionem corporis, vel affectionem ani-
morum imminuant, & proindè tendit in peri-
culum mortis, vt percuſſio doloſa, quæ fit in-
ſtrumento, quo communiter homicidium
committitur, vt ait Carpzou. *loc.cit.* & ſequi-
tur Hornung. *de amore venenato theſi* 46. quod
eſt potiſſimè verùm, ſi extet edictum, cui con-
trauenitur, vt pluribus tuetur Hornung. *loco*
citato

Digitized by Google

citato theſi 41. 42. in fine, & theſ.43. vide, quæ
dixi *cap.6.§.5.num.74. ſeqq.* Non ſequuta ve-
ro morte intrare ſolum pœnam extraordi-
nariam pro qualitate perſonarum præ-
bentium, & damno illato ex gloſa in *cap. ſi
quis, de homicidio* & Campanil.*rub.11.c.23.n.2.*
dicit Torreblanca *ibidem num.35.* qui vult
quod ita ſunt intelligendi Gomeſ. *dict. cap.3.
num.32.* Molin.*d.num.7.* & Caranza *de partu le-
gitimo cap.16.§.1. num.46.* limitat tamen hoc
in caſu, quo probabiliter conſtet mulierem in
partu vitæ periculum ſubituram, vel quia ni-
mis ſit arcta, vel præ vteri anguſtiam ferre ne-
queat, quia iſto caſu Medico, & perito lice-
bit, remoto maleficio, ei poculum ſterelitatis
præbere, ne concipiat, & adhoc citat Cordu-
bam in *ſumma quæſt.173. & lib.1. quæſt. Theo-
log.quæſt.38.dub.3.* Ludouic.Lopez *p.1. inſtit.
cap.63,* Aragon.*2.2.quæſt.64. artic.7.* Sanchez
de matrim.lib.9.diſp.20.num.15.

Vide circa materiam poculi ad ſterilita-
tem dari latè loquentem Frances *de re mo-
rali conſult.47.per tot.* vbi agit de moniali lan-
guida conſentiente ſibi remedium præberi,
quo perpetuò ſterilis eſſet, & quærit an ipſa,
& conſulentes, ac conſentientes peccauerint
mortaliter, & adhoc expendit *Conſtitutionem*
Sixti V. & Gregorij XIII. & de eadem mate-
ria agit idem Frances *ibid. conſult.14. num.9.*
vbi ait, quod exigitur, quod inde proueniat
radicalis ſterilitas, quod latè oſtendit in *dict.
conſult.47.*

Nonò datur poculum ſomniferum, vt ſæ-
43 pè contingit fieri à mulieribus, ne viri dor-
mientes videant facta ipſarum, & tunc vel ſe-
quitur mors mariti, & pœna erit extraordi-
44 naria, vt dicit Farin. *loc.cit.num.130.* Iudicis
arbitrio durius derminanda in caſu propoſiti
45 adulterij, vt aduertit Io: Hornung.*loc.cit.theſ.
36. in fine.* Quod ſi detur bono animo, ſinè
46 dolo, & nec ad malum finem nulla pœna
imponi debet ſecundum Menoch. *de arbitr.
caſ.358.num.6.* & Alciat. *con.28.num.3.tom.2.
lib.7.* quos allegat Fabius Anna in *addit.* ad
Ioan. Vincen. Anna in *conſlit. terminum vitæ
num.184.*

Et quia in huiuſmodi ſomniferis etiam
vſus magiæ, & artis diabolicæ poteſt inter-
uenire, vt pluribus oſtendit Torreblanca *de
iure ſpiritual.lib.12. cap.21. per tot.* pœna in tali
caſu debet aggrauari iuxta qualitatem ſorti-
legij, vt benè in ſimili conſiderat Farinac.
quæſt.122.num.115.

Decimò datur poculum ad cauſandum fa-
tuitatem, & ſequuto effectu intrat pœna
47 mortis vigore bannimentorum, ibi -- *dalla
quale ne poſſa ſeguir morte, ò alienatione di
mente,* æquiparantur enim hic mors, & mentis
alienatio, vt extat ſancitum etiam Neapoli,
teſte Afflicto *conſtit. mala noxia lib.3.rub.41.in
princ.* qui *num.2.* ait, hoc malis medicamen-
48 tis fieri poſſe, ad tex. in *l. eorum C. de maleſic.
& mathem. & l. ſi quis aliquid §. abortionis ff. de
pœn.* & ſubdit *ibid.* Afflict. vidiſſe proceſſum,
49 in quo quædam mulier inhoneſta alienauit
mentem iuuenis cum malis medicamentis ta-
liter, quod induxit eum ad contrahendum
matrimonium per verba de præſenti, qui de-
indè propter bonas medicinas aſſumptas re-
uerſus fuit, & dedit petitionem in Curia Ec-
50 cleſiaſtica, quia illud non fuit matrimonium,
quia non adfuit eius conſenſus, & eum ſic di-
centem refert Io: Hornung. *de amore venena-
to theſ.25, in fine,* qui dicit, hoc eſſe verum, ſiuè
contraxerit cum perſona, quam etiam phil-
tro non adhibito adamaſſet, ſiuè cum tali,
quam nullatenus adamaſſet, & in *theſibus ſe-
quentibus*, alias multas notabiles quæſtiones
circa validitatem, ſeù inualiditatem matri-
monij pertractat: & *theſ.32.* agit de quæſtio-
51 ne, an valeat teſtamentum factum à philtra-
to ad fauorem eius, qui ad hoc philtrum adhi-
buit.

Et idem puto eſſe dicendum etiam in ter-
52 minis iuris communis, nempè, quod phil-
trans ad fatuitatem debeat ſequuto effectu
pœna mortis puniri, quia homo fatuus eſt
53 vna beſtia, & vt ait Afflict. in *dict. conſt. mala
noxia*, eſt vna ſtatua: & ſic qui priuat alium
humanitate, debet ab humanis tolli, nàm vt
dicit ad ſimile propoſitum in hac materia
Farin. *quæſt.122.num.116.* præbentes tale po-
54 culum debent duriùs puniri, quàm dantes
venenum ad occidendum, quia venenum ad
occidendum intrà paruum tempus occidit:
hoc verò poculum fatuitatis homines ſemper
vexat, & dilacerat adeò, vt non ſemel, ſed
millies moriuntur, & facit etiam doctrina
Carpzou. *pract. crim. par.1. quæſt.18. num.13. &
ſeqq.* vbi ait, eſſe imponendam pœnam mor-
55 tis, quandò ex propinatione veneni fuit illa-
tum damnum irreparabile, & ingens aduerſæ
56 valetudinis, licet faſtigationem indicendam,
dicat Io: Hornung. *loc. cit. theſ.38.*

Vndecimò datur poculum ad concitan-
dum odium, & quia prouenit ex mala volun-
57 tate, dicendum eſt idem, quod diximus de
dante poculum ad ſterilitatem, & fatuitatem
cauſandam, & vide Marſil. in *leg.3. §. adiectio
num.1. ff. ad leg. Corn. de Sicar.* & Farin. *quæſt.
122. num.116.* qui loquitur in proprijs termi-
nis huius caſus.

Decimoſecundò, datur poculum ad cau-
58 ſandam infirmitatem, & ea ſequuta ſi ſit gra-
nis, & irreparabilis intrat pœna mortis per
ea, quæ ex Marſ. Farinac. & Carpzou. modò
dixi *num.54. & 55.*

Decimotertiò datur poculum ad diffi-
cilitandum, & retardandum partum, vt alias
contigiſſe ex Pauſania referunt Martin. del
Rio *diſquiſ. magic. lib.3. quæſt.4. ſect.3.* Torre-
blanca *de iure ſpirituali lib.12. cap.15. nu.13.* &
Gõzalez Tellez *lib.5. decretal. cap. ſi aliquis lit.
D. verbo ſuboles naſcatur de homicid.* & ad octo
annos partum protractum fuiſſe dicunt ex
Apuleio *lib.4. de aſino aureo* ibi -- *Amatoria*

ſa

Digitized by Google

ſui vxorem, quod in ea dieatulè probrum dixerat, prægnutionis ſareinam, obſcpto vtero, & repugnato fœtu perpetua prægnatione dumnunit, & enm ei unmmerant miſella illa octo unnorum onera velut Elephantnm paritura diſtunditur, & huc reſpexiſſe Concilium Guarmacienſe relatum in *d.cap.ſi aliqnis* in verbis, *vt non ex eo ſoboles naſcatur*, omnes tres citati Doctores affirmant, ſed mihi id nullatenus probatur, cum verba illa (ponderata dictione *ex eo*) referātur ad virū, in quo nō verificatur onus illud ventris ex protractione partus, & nec ad hoc genus maleficij poſſunt referri verba *Conſtit. Sixti V. la* 87. §. 5. prout refert Torreblanca *d.cap.15.num.*15. nam verba Sixtinæ hanc partus protractionem nullatenus poſſunt denotare, verba præciſa ſunt — *præterea eiſdem pœnis teneri omninò ſtatnimus eos, qui ſterilitatis potiones, ac venena potionibns propinauerint, & qnominns fœtnm concipiunt impedimentnm præſtiterint*. Vtcunque tamen ſit ſufficit, quod detur rale maleficium ad hoc, vt maleficiator puniatur, quamuis nec Concilium prædictum Guarmacienſe, & nec Sixtina de eo diſpoſuerint, nam ſi inde fętus, vel mater grauata obierit, præbens huiuſmodi poculum debet teneri de occiſo, & vltimo ſupplicio puniri, vt ex Gomeſ. Grillan. Baiard. Tholoſan. Campanil. Bulenger. probar Torreblanca *ibidem num.*16. ſi vero non ſequatur mors extra ordinem punitur, vt ex Gomeſ. Carauza, Tholoſan. & alijs ſubdit Torreblanca *ibid. num.*17. qui vult hoc procedere etiam ſi maleficium nullum effectum, vt in caſu relato à Pauſania, produxerit, quia in hoc ſatis eſt voluntas ex traditis à Torreblanca *ibidem*.

Decimoquartò datur poculum ad exiccandum lac in muliere, quod poſſe fieri ex cauſis pluribus intrinſecis oſtendit Torrebianca de *iure ſpiritnali lib.* 12. *cap.* 17. *per tot.* & adhoc maleficium, airreſpexiſſe Virgilium *eclog.* 3. *in verſu illo*.

Et ſuecns pecori, & lac ſubdueitur ugnis.

& ſi ex tali lactis exiccatione damnum matri, vel fętui obvenerit debet iudicis arbitrio puniri, & quatenus inde mors alterius deriuauerit nulli dubium, quod debeat teneri de occiſo, & pœna vltimi ſupplicij puniri ex ijs, quæ dicta ſunt in præcedenti, maximè verò ſi cum ſortilegio fuerit maleficium patratum.

Quæro modo, an compræhendantur in *hoc* §. ij, qui non in cibo, & potu, ſed olfactu, vel extrinſecùs per attractionem, & expirationem in floribus, vel alijs rebus perſonæ veſtibus adhærentibus applicant venenum? Dic quod reſolutio pendet ab explicatione verborum, *dare, ò pigliare*, de qua mentionem feci in *princip. præſentis* §. *num.* 7. nam ſi dicta verba ſonant in actum manualis traditionis, vtique caſus iſte compræhenditur in bannimentis, quia etiam de Iure communi applicantes venenum, & res venenatas alicui aliter, quam per
59 cibum, & potum, tanquam proditores puniuntur, vt reprobato Caballo, & Graffis inquit Pater Graſſettus *de nece proditoria* §. 19. *num.* 3.

Nec obſtat quod Afflict. in *Conſt. Regni lib.*
3. *rub.* 41. *conſt. incip. poculum amatorium* dicat
60 nullam eſſe pœnam dantis, vel portantis corallum, ſeu calamitam cum ſuppoſito, quod
amabitur, & Farin. *quæſt.* 122. *num.* 117. dicat,
quod applicans aliquid extrinſecùs perſonæ
61 illius, cuius amor incitari intenditur, nullam
pœnam incurit, ſi abſque admixto ſortilegio,
& abſque corporis lęſione faciat. Quia Af-
flicti, & Farinacij opinio poteſt procedere in
62 caſu, quo res extrinſecus applicatæ in ſe, &
63 per ſe non ſunt nociuæ: reperiuntur enim me-
dicamenta, quæ ſuo proprio nomine *Amuleta*,
64 ſeu *Periapta* appellantur, quæ ratione natura-
li, nempè virtutibus, & potentia à Deo rebus
attributis, operantur vires Corporis, inter-
namque cauſam morbi alterando, vt firmant
Iacob. Burleyn. in *eius hoplochriſmate* §. 62. *in
theatro sympathetico fol. mihi* 641. & Mart. Nau-
rath. *de vita, & morte hominis theorem.* 18. *verſ.
alij viciſſim*, qui ait, quod huiuſmodi operatio
à totius ſubſtantiæ rei proprietate procedit,
hoc eſt ab omnibus ſubſtantiæ virilibus, *non*
65 *enim, ſunt eius verba, materia agit ſeorſim, non
formæ, non craſis elementaria; ſed agunt in vnio-
ne per contemperationem eoenntinm elementorum
factu, vt ita tota ſubſtantia aliud nihil ſit, quam
conſpiratio quędum omnium ſubſtantiæ virium ad
effectum eundem, illiſque conſentaneum produ-
cendum:* & Burlein. *loc. cit.* in comprobatio-
66 nem inquit, quod melanthij ſemen catarro,
radicem peoniæ epipleſię, & ſtercus Lupi alli-
gatum colicis medentur, & citat Galen. *lib.*
6. & 10. *de ſimplic. med.* dicentem, periaptis ſic
confidere oportere, vt ſubſtantia illorum, &
non incantationis magorum verba iuuet: de
qua re latè agunt Scholzius, & Burgrauius
loc. cit. per eundem Burlein. *d.* §. 62. & Io: Bapt.
Vanhelmontius in *Tumulo peſtis cap. Zenexton
fol. mihi* 181. & ex iuriſperitis Crutius *de indi-
tijs delict. ſpecial. par.* 2. *cap.* 22. *num.* 34. qui citat
Peucer. *de diuin. lib.* 1. & Goudelman. *lib.* 1. *cap.*
4. *de cura morb. præſt.* ſed Gondelman. tractat
de hac materia *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 45. *& ſeqq.*
67 Secùs ſi res extrinſecus applicatæ ſint de ſe,
& per ſe nociuæ, quia cum ex illis perinde
68 corpus alterari poſſit, ac per ea, quæ intrin-
ſecus cum cibo, & potu capiuntur, vt dicūt Io:
Hornung. *de amore venenato theſ.* 52. *circa finē* &
D. Cardinalis Ferdinandus Ponzettus *de ve-
nenis lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 1. & *tract.* 2. *cap.* 2. & con-
cedit Zacchias *qq. medicolegal. lib.* 10. *cap.* 16. *n.*
8. vbi ex Cardano *de ſubtilitate lib.* 12. ait ca-
69 dauera eorum, qui veneno extrinſeco ſublati
ſunt, difficillimè putreſcere, ſequitur, quod
idem iudicium faciendum eſt de huiuſmodi
veneno, quod de veneno per cibum, & potum
propinato, quia dum militat eadem ratio, de-
bet per conſequens habere locum eadem diſ-
poſitio, *vulgatis iuribus*.

Digitized by Google

Imò nec in eam, quo periapta per ſe non
70 sũt nociua, applicatio illorũ debet eſſe abſq;
omni animaduerſione, *ex ſanctione* Anton.
Caracallæ Imperatoris, qui vt refert Aelius
Spartianus citatus à Langio *lib.1. epiſt.34.* &
Iacob. Burlein. *d.5. 62.* & ab Anneo Roberto
rerum iudicatarum lib.1. c. 5. fol. mihi 79. puniri
ſtatuit eos, qui contra tertianas, & quartanas
febres periapta geſtarẽt, & hoc idẽ *decreto* ſan-
ciuit Conſtantius Imperator, vt ex Ammiano
Marcellino *lib.19. in fine.* refert Robertus *dict.
cap.5. fol.79.* ibi -- *Sub Imperatore Conſtantio ſi
qui remedia quartanæ, vel doloris alterius collo
geſtaret, ſiue per monumentum tranſiiſſe veſpere
maleuolorum argueretur inditijs, ille,* inquit Am-
mianus, *vt veneficus, ſepulchrorumque horrores,
& errantium ibidem animarum ludibria colligens
vana, pronunciatus Reus capitis interibat,* quem
locum Ammiani refert etiam Cruſius de *indi-
tijs delictorum ſpecialibus p.2. cap.22. num.33.*
quem allegaui Ego in *cap. 28.5.6. num.9.*

71 Sed non eſſe vſu receptum, ipſa teſtatur ex
perientia, antiquitus tamen huiuſmodi amu-
leta ab ipſiſmet Imperatoribus publicè ante
pectus ad cordis formam facta ferebantur ad
retundendam inuidiam, vt refert Bartholem.
Vgolinus *de cenſuris Rom. Pont. reſeruatis p.1.
cap. 2. num.1.* ibi -- *Bulla igitur quatuor ſignifi-
cat: primum, ac propriè inſigne quoddam trium-
phantium ad cordis formam factum, quod in
Triumpho Romani gerebant, incluſis quibuſdam
in eo, quibus contra inuidiam ſe tutos exiſtima-
bant,* et hoc idem dicit Foller. in *praxi cenſual.
verbo refert hic fol. mihi* 28. ibi -- *alias Bulla
eſt inſigne triumphantium, quia in triumpho præ-
ſeferebant incluſis intra eam remedijs, quæ crede-
rent aduerſus inuidiam valentiſſima.*

Et quod dixi de punitione geſtantium pe-
riapta de ſe non venenoſa, eo magis procedit
contra illos, qui ea gerunt cum intentione
nocendi alijs, nam eſſet quidem puniendus is,
qui deferret aliquid ad vincendum in ludo, vt
aliqui luſores deferre aſſolent, & hoc mihi
probat Plinius *de naturali hiſtoria lib.29. cap.3.*
& ex eo, & Ann. Robert. *rer iudicat.* Ceuall. in
*exhortatione ad Aduocatos impreſſa in princip.
tomi quarti opinion. comm. contra commun.* refe-
runt enim Claudium Imperatorem iuſſiſſe pu-
niri quendam Aduocatum, quia in ſinu ouum
quoddam deferebat, quod ſuperſtioſæ magiæ
naturalis cultores ad litium victoriam, vi qua-
dam latente, & ſecreta, prodeſſe exiſtimabant,
verba Plinij ſunt -- *Ad victorias litium ac Re-
gum aditus mirè laudatur* (Ouum) *tantæ va-
nitatis vt habentem id in lite in ſinu Equitem
Romanum, è Vocontijs à Diuo Claudio Principe
interemptum non ob aliud ſciam.*

De periaptis, imagunculis, caracteribus,
ſigillis, quæ collo appenſa deferuntur, agunt
Moller. Greg. Gadelm. Io. Vuier. Bodin. Gril-
land. *locis relatis* à Matth. Berlich. *pract. concl.
p.4. concl.5. num.*100. addo Cruſium *loc. citat.
num.34.* qui ex Strabone *lib.15.* ait, quod in
India ſunt incantatores, qui medicare cre-
duntur verbis, ſignis, & caracteribus, & quod
quidam paroxyſmum curari putant verbo
Abacadabra, quibuſdam ſuperſtitioſis formis
ſcripto, & collo appenſo, & ſubdit, quod
Franc. Valeſ. de *ſacra philoſoph. lib.3.* diſputat,
an huiuſmodi verba, & caracteres habeant
vim faſcinandi, aut medendi.

Quæro ſecundo, an compræhendatur ca-
ſus, in quo philatratus euadit mortem ob bo-
nas medicinas, quas ſumpſit? Dic quod bo-
nus euentus etiam cauſatus ob aſſumpta me-
72 dicamenta debet liberare à pœna mortis eum,
qui venenum exhibuit, vt pluribus oſtendit
Gram. in *conſt. mala noxia nu.7. tit. de veneficijs*,
qui plures allegat concordantes de qua re di-
cam *infra num.83. & 84.*

Quæro tertio, an comprehendantur illi,
73 qui faciunt facturas? Dic quod non compre-
duntur, niſi adhibuerint res venenatas, quod
fieri poſſe dicit Franc. Pegna in *comm.* ad Am-
broſ. de Vignate in *tract. de hæreſi quæſt.18.*
quem refert Io: Hornung. *de amore venenato
theſi 69. circa medium*, imò & hoc caſu poſſent
74 excludi à præſenti diſpoſitione, quia caſus
mixtus non compræhenditur in ſimplici *vul-
gatis Iuribus*: & propterea dicendum, quod
iſte caſus remaneat ſub diſpoſitione Iuris cõ-
75 munis, & iuxta diſpoſitionẽ iuris communis
plecti poſſunt facturas huiuſmodi facientes ex
traditis à Marſil. in *l.3. §. adiectio ff. ad leg. Corn.
de ſicar.* Farin. *q.122. n.116.* Io: Hornung. *de amo-
re venenato theſ.65.* & melius *theſi 69.* & Coſpo
in *eius iudice criminaliſta p.2. c.24. et plur. ſeqq.*

Sed an liceat facturas cum alijs facturis tol-
76 lere? vide Io. Marcum Marci *philoſoph. vetur.
reſtit. p.5. ſect.3. de ſtatu hominis præter naturam
fol. mihi 570. & ſeq.* vbi caſus notabiles refert,
et materiam ſubtiliter enucleat; et vide diffu-
sè materiam tractantem Ant. Volpi *moral re.
fol.85. per tot.* vbi multos allegat Autores de
hac re loquentes.

Quæro quarto, an compræhendantur illi,
qui capti, & infatuati amore mulieris, vel è
77 contra poculum amatorium præbent? Io:
Hornung. *loc. cit. theſ.69.* ex Franc. Pegna dicit.
quod per hoc detrahitur crimini multum, &
quod facit etiam ceſſare ſuſpicionem hæreſis,
prout Romæ determinatum fuiſſe teſtatur, &
hoc ex Farin. *qu.98. num.83.* replicat Hornung.
in *theſ.70.*

Quæro quinto, an diſpoſitio compræhen-
dat mulieres? Dic quod loquutio generalis,
78 *non ſia alcuno*, compræhendit omnes, tum quia
nullum excludit *vulgatis Iuribus*, tum quia
maſculinum includit fœmininum *l. qui duos in
fine ff de legat.3. & l. inter ſtuprum ff. de verbor.
ſignificat.* tum etiam, quia mulieres ſunt prom-
79 ptiores, & procliuiores Viris ad malefi-
cium veneni; imò fęminæ hoc malefi-
cij genus primæ excogitarunt, vt ex Quinti-
lian. Natal. Comite, Tito Liuio, Valerio Ma-
ximo, Diuo Auguſtino, Plinio, & Tiraquel re-
fert

Digitized by Google

fert Laur. Mattheù de *Regim. Regni Valant. cap.*
8. §. 8. num. 108. & ſeq. qui affert ex hoc, pœ-
80 nam, quoad fœminas in hoc crimine eſſe ag-
grauandam: Et quod mulieres ſint magis ſuſ-
pectæ, quam Viri in veneficio, dicit ex Bona.
coſſa, & alijs Baldaxar. de Angelis *in addit.* ad
Foller. *pract. crim. verbo capiat informationem*
num. 64. & num. 65. refert Romę fuiſſe centum,
81 & ſeptuaginta Matronas damnatas ex hoc
crimine, & ita inconcuſſe teuendum, licet con-
trarium, nempè fęminas ob ſexus frigilitatem
excuſandas eſſe dicat ex Claro, & Gram. Vul-
pell. *reſp. 145. n. 8.*

Quæro ſexto, an, & qnando in cauſa vene-
ni intret in terminis Iuris communis pœna
mortis? Dic quod ad habendam veritatem
tres caſus ſunt diſtinguendi, quorum.

Primus eſt, quando venenum fuit exhibi-
tum, & propinatum, & mors fuit iude ſequu-
82 ta, & tunc ſemper, & quandocumque impo-
nitur venenanti pœna mortis, vt per tex. in
d. l. 1. & l. 3. Gomez. *de delict. c. 3. rub. de homic.*
num. 7. Clar. *§. homicidium nu. 11.* Decian. *tract.*
crim. lib. 9. c. 21. num. 1. & cap. 25. num. 1. & ſeqq.
& alijs dicit Farin. *quæſt. 122. nu. 1. & ſeqq.* &
idem dicunt Caball. *de omn. gener. homic. n. 418.*
Caraſco *tract. de nobilibus non torquendis n. 112.*
Binsfeld. *in l. 1. verſ. non eſt dubitandum Cod. de*
maleſic. & mathemat. fol. mihi 401. imò, vt pro-
ditor eſt puniendus, vt dixi *ſupra n. 3.*

Secundus Caſus eſt, quando venenum fuit
exhibitum, & propinatum, ſed mors non fuit
83 ſequuta, & tunc quicquid dicant Salyc. Angel.
Couar. locis relatis à Binsfeld. *loc. proximè cit.*
verſ. aut conatus venit. nõ punitur veuenans pę-
na mortis, ſed alia mitiori, vt firmant Pe-
trus de Soncino *conſ. crim. diuerſ. 98. lib. 1. in*
parui Siluan. *conſ. 43. num. 20.* Menoch. *de arbit.*
caſ. 360. num. 47. Decian. *tract. crim. lib. 9. cap.*
46. num. 11. Farin. *quæſt. 122. num. 20.* Gram.
dec. 2. & conſ. 36. num. 16. & 17. & conſtit. Regni
mala noxio num. 5. 6. & num. 7. ait quandam
famulam fuiſſe condemnatam ad ſeruiendũ,
vita durante, in hoſpitali incurabilium. Bald.
conſ. 443. qui ait quemdam Piſanum fuiſſe
tantùm pœna pecuniaria punitum, & ſubdit,
quod eo caſu, ſi eſſet perſona vilis, fuſtigare-
tur, Giouagnon. *conſ. 28. & 29. vol. 1.* qui ait
Reum fuiſſe condemnatum ad triremes. Clar.
§. homicidium num. 14. qui *in fine* ait fuiſſe
condemnatum quendam Thomam ad trire-
mes per decennium Carena de *S. Offic. p. 2. tit.*
12. §. 34. num. 284. qui teſtatur Senatum Me-
diol. condemnaſſe quendam Paulum Quaran-
tanam ad triremes per ſeptẽnium, quod braſ-
ſicis coctis veneuum miſcuiſſet ad necem Vxo-
ris, ex quo ipſa, & nonnullæ Vicinæ, quæ
commederant, fuerunt in Vitæ diſcrimine
Bertachin. in *repertorio verbo venenatio*, quem
refert, & ſequitur Binsfeld. *loc. cit. verſ. alij in-*
diſtinctè, teſtatur ſe hanc ſententiam ſępè Ro-
mæ praticaſſe, & hanc opinionem eſſe magis
communem, & in praxi magis receptam ex
Claro firmant Binsfeld. *ibidem in fine*; & hoc
procedit, etiamſi per accidens non fuerit ſe-
quuta mors, puta, quia is, qui dedit venenũ, vt
ſumens citiùs moreretur, duo venena inſimul
miſcuit, vt in caſu relato ab Auſonio *epigram.*
10. nam cum vnum, vt dicit Muta *dec. 1. num. 9.*
& in cap. Regni *71. nu. 25. tom. 4.* alteri reſiſtat,
& vnum ab altero debilitetur, vt ex Zacchia
Medicoleg. lib. 2. tit. 2. quæſt. 9. ait D. Sabell.
pract. vniuerſ. §. veleni num. 5. & 14. non potuit
nocere; Verùm non tranſit ſic de plano axio-
ma, quod duo venena inſimul, ſeu vnum poſt
aliud data non nocent, quia, ſi ſunt eiuſdem
qualitatis, celeriùs, & efficaciùs operantur, vt
proſequitur D. Sabell. *ibid.* & ſic eo ſolùm ca-
ſu non nocent, quando ſunt contrariæ quali-
tatis, & ideo Medici in caſibus deſperatis adhi-
bent venenum ad repellendum aliud ſecun-
dùm Zacchiam, & D. Sabell. *loc. cit.*

Amplia ſecundùm Farinac. *loc. cit. num. 26.*
etiam ſi interueniat pecunia, & ea mediante
ſit deuentum ad propinationem veneni, quod
tamen non placet Caball. *de omn. gener. homi-*
cid. num. 595. & nec Carol. Tapia *de iure Regni*
lib. 5. tit. 8. de venenis conſt. mala noxia num. 8.
prout nec placeret in filio emente venenum
84 ad necandum Patrem, nam is etiam alio non
ſequuto debet mori, vt probant Farin. *q. 122.*
nu. 18. Bart. in *l. 1. nu. 8. & 9. ff. ad leg. Pompeiam*
de parricid. Igneus in *l. 1. §. quod ſi quis num. 2. ff.*
ad Sillanian. Io: Vela *de pœnis delictor. cap. 26.*
num. 4. Gomez. *variar. lib. 3. cap. 3. nu. 7. in fine*,
D. Laur. Mattheù *de re crim contron. 32. nu. 27.*
Conciol. *crim. reſol. 2. num. 7. verbo venenum*
D Sabell. in *ſumma §. venenum num. 8.* & Vul-
pell. *reſp. 145. num. 4.* ſeu ad necandum eum,
qui habetur loco Patris, vt eſt Abbas reſpectu
ad Monachos, vt ex Bart. & Fælyn. tenet Pur-
puratus *conſ. 186. num. 4. lib. 1.* & eo magis in
volente Principem necare, Claud. ad Bertaz.
conſ. crim. 57. lit. B. & Farin. *loc. cit. n. 27.*

Et generaliter in omni venenatione aggra-
uata ex circumſtantijs delictum augentibus,
quia tunc conatus ad actum proximum dedu-
ctus punitur pœna mortis, vt firmat Carena
loc. cit. num. 288. ideò Senatus Mediolani teſte
Boſſ. *tit. de homic. nu. 13.* damnauit ad mortem
famulam, quæ Domino ſuo venenum propina-
uerat, ne anſa præberetur ſeruis conſpirandi
in Dominos, ſi mitiùs fuiſſet punita ob effe-
ctum non ſequutũ, et ob eandem rationem ità
fuiſſe practicatum refert Vulpell. *reſp.* 145. et
ita practicandum etiam quando famulus vene-
num præparat, vt det ſuo Domino vult Cara-
ſco in *tract. de nobilibus non torquendis nu.* 108.
et ita practicandum quando Vxor propinauit
venenum marito, et è contra quando maritus
propinauit venenum Vxori ex Placha *epit. de-*
lict. lib. 1. cap. 22. num. 32. verſ. quibus illud ait
Caraſco *ibid. num.* 110. et bis fuiſſe practicatum
in Senatu Pedemon. dicit Theſau. *in add.* ad
Patrem *dec. 243. in fine verſ. & in ſeruo*.

Idem fuit in eodem Senatu Pedemontano
pra-

practicatum in eo, qui omnibus de familia
venenum propinauerat adhoc, vt eis ſuccede-
ret in hæredirate, vt dicit Theſau. loc. citat. et
fuiſſe damnatum ad mortem eum, qui pluries
mediante veneno conſpirauerar in mortem
Agnati ſobole carentis ex Igneo refert Clar.
quæſt.92. eiuſdem opinionis eſt Hermoſilla
ad Gregor. Lopez.....

Et concluſio ſupra firmata nec placeret,
quando ex propinatione veneni fuiſſet illatum
damnum irreparabile, et ingens, puta aduer-
ſæ valetudinis, vel mortis citius inde ſequuræ,
vt pluribus oſtendit Carpzou. pract. crim. p.1.
q.18.n.13.& ſeqq. et hoc idem tenent Anton.
Matthæus de criminib. tit.5. de ſicarijs cap. 15.
n.3. et Matthæù, qui loquitur in terminis fori
Regni in tract. de regim. Regni Valent. cap.8.§.8.
n.109. Vtcumque tamen ſit.

Aduertendum, quod dicta concluſio pro-
cedit in terminis iuris communis, vt eſt in
quæſito, nam in terminis legis municipalis
diſpoſitio eiuſdem legis eſſet attendenda, et
ideò in Statu Eccleſiaſtico ceſſat hæc diſpu-
tatio, quia vigore bannimentorum cap. 50. ſola
præparatio veneni animo necandi hominem
punitur pœna mortis, etiam ſi non ſit deuen-
tum ad actum proximum, vt videre eſt in ban-
nimentis, et apud Farin. loc. cit. num.28. et ceſ-
ſat etiam in Vrbe, vbi vigore bannimentorum
Illuſtriſſimi D. Gubernatoris imponitur pœna
mortis, etiam quod non fuerit deuentum ad
aliquem actum proximum, vt teſtatur etiam
Spada conſ. crim. 123. num. 7.

Tertius Caſus eſt, quando venenum fuit
emptum animo necandi, at non fuit præbitum
85 ad bibendum, vel quia Emptor fuit impedi-
tus, vel quia ſe facinoris pęnituit, & tunc pœ-
na tantum extraordinaria imponitur Bald.
conſ.443. qui ait, quod iſto caſu pœna pecu-
cuniaria punitur nobilis, & vilis pęna fuſtiga-
tionis, Cremen ſing. 50. Gram. conſ. crim. 36. &
dec.2. num.32. & dec.47. nu.16. Petr. de Soncin.
conſ. crim. diuerſ. 98. num.6. lib.1. in paruis, & ita
conſuluit etiam Colleg. Bononien. conſil. crim.
diuerſ. 41. d. lib.1. in paruis, & Farin. d. qu.122.
86 num. 25. & 40. vbi reprobat Io: de Lignan.
conſ. crim. diuerſ. 20. lib.1. in paru. Dec. in l. non
vult hæres num.7. in fine ff. de reg. Iur. & Iodoch.
in pract. crim. cap.74. rub. de homicid. num. 2. &
14. qui tenent, quod ſola Emptio veneni me-
retur pœnam gladij; Vide Maluaſ. conſ.112. nu.
32. Ant. Port. penes Farin. conſ.184. num. 15. lib.
2. & Vermigliol. penes eundem Farin. eodem
conſ.184. num.31. Laur. de Penn. conſ.170. Gio-
nagn. conſ.28. nu.4. vol.1. Cyriac. contron.485.
num.18. & 19. Aduerte tamen, quod mitiùs
87 punitur, qui pœnitentia ductus noluit vene-
num dare, quam qui non potuit, vt teſtatur
Farin. d. q.122. n.42. in fine.

Quæro ſeptimo, qua pœna veniat afficien-
dus Medicus, qui leuem infirmitatem facit
88 magnam, & breuem facit longam propter
mala, & noxia medicamenta, vt ægroti bur-
ſam euacuet? iſte caſus non comprehenditur
in bānimentis, Sed de iure cōmuni punitur Iu-
dicis arbitrio l. medicus ff. de var. & extraordin.
criminib. Ripa de peſte de remedio ad curand. nu.
81. & ſeqq. Cruſius de indic. delict. ſpecial. par.2.
cap.25. num. 77. & ſeqq & ſignanter n.81.

Quęro octauo, quid dicendum de medicis,
89 qui medicamina inexplorata explorandi gra-
tia adhibent, vitamque miſeri infirmi tanto
diſcrimini exponunt? Vide D. Carol. Petram
Magn. Cur. ritu 267. num. 82. & ſeqq. & latiſſi-
mè loquentem Cruſium de indicijs delict. ſpe-
cial. p.2. cap.26. num.78. & ſeqq. & vide Tho-
loſan. ſyntagm. Iur. p.3. lib.36. cap. 18. num.4.
vbi ex Galeno, quem citat lib. de purg. medi-
cam. facult. agit de quodam herbario, qui vo-
luit experimentum quoddam facere, & multos
interemit, & ideò fuit vltimo ſupplicio affe-
ctus, vide Ioannem Lucium placitor Curiæ Gal-
liæ lib.6. tit.15. de medicis, qui refert medico
audacius, ac vehementius aliquid in meden-
do conſtituenti fuiſſe pœnam comminatam,
niſi ſe temperaſſet.

Quæro nono, quid dicendum de aroma-
90 tarijs, qui ſæpè vendunt, quid pro quo? ſæpè
enim vt ait Narbona loco infrà citando gloſa 10
num. 1. herbam pro herba facile vſurpant, in
91 maximum Reipublicæ damnum, cum pluri-
mi hac de re occumbant, & alij in graues in-
cidunt infirmitates, dùm liberari, & ſanari
ſe putant: cuius rei notabile exemplum refert
Io: Kunkellius obſeru. chyſmic. cap. 3. fol. mi-
hi 39. Dic quod & ipſi puniri debent pę-
na extraordinaria, nempè ſtellionatus per
text. in l.3. §. ſed et ſi quis ff. de crim. ſtellionat.
& l. ſaccularij in princ. ff. de extraord. crim. & ſe-
92 ueriſſima, ac acerbiſſima pena plecti debent,
ſi conſtaret, quod propter ſuppoſita medica-
menta infirmus deceſſerit, vt inquit Ripa de
peſte de remed. præſeruat. num.147. & ſeqq. per
text. in l. ſi quis aliquid §. abortionis ff. de pęnis,
93 & non minùs ſunt caſtigandi aromatarij illi,
qui ex antiquis ſpeciebus medicinam confi-
ciunt, quia talis medicina magis eſt nociua,
quàm ſalutaris ſecundùm Innoc. & Io. de Ana-
nia in cap. tua nos de homicid. inferentes Aro-
matarium non poſſe ad Sacros Ordines pro-
moueri, ſi indè infirmus deceſſerit, & ſequitur
Ripa loco cit. num. 151. etenim, qui medica-
menta falſa, ſeù minus apta alieni tanquam
vera, & optima vendiderunt tenētur pœna fal-
94 ſi, vt ex Gregor. Lopez, Luca de Penna, &
Maſcard. inquit Narbona ad leges Hiſp. lib.3.
tit.16. leg. 17. gloſa 6. num. 11. qui loquens de
lege mandante Prothomedicis viſitare aroma-
95 tarias, ait, quod ex præſcripto legis Protho-
medici faciunt experimentum medicamento-
rum, & ſi in Aromatarijs inueniunt medica-
menta vetera, debilia, inutilia, noxia, ſaluti-
que hominum damnoſa, debebunt ea effun-
dere, proijcere, perdere, ac concremare, nè
prauè in vſus medicos conuertantur arg. l. cæ-
tera §. mala ff. famil. erciſcund. & citat alia iu-

ra, & Gregor. Lopez, Mexia de taxa panis,
& Auendan. et huiuſmodi leges habemus
etiam nos, et Prothomedici debent in hoc
eſſe ſolliciti, ne vrrificetur, quod inquit Nar-
96 bona *ibid. num. 7.* nempe, quod neceſſitudinis
vinculo profeſſores cuiuſque artis ſibi inuicem
coniunguntur, vt mutua beneuolentia quiſ-
que aliorum crimina tegat: et addit Narbo-
97 na ibid. gloſa 7. quod Prothomedici poſſunt
quandocumque viſitare aromatarias etiam
bis, et ter iutra terminum in lege præfixum,
cum vtilitati publicæ expediat, ne medica-
menta mala, aut noxia vendantur ſubdens,
quod ex hac ratione medicus etiam exami-
98 natus poteſt iterum examinari, et ex Gratian.
diſcep. 167. num. 47. hoc extendit ad medicos
99 ſpirituales, hoc eſt confeſſarios: et ex Bart.
et Marſil. hoc extendit ad promotos ad lectu-
ram, et ego ſcio, quod quandoque furrunt
100 reexaminati Sacerdotes, qui reperti indocti
fuerunt ſuſpenſi à celebratione miſſæ donec
habilitaſſent ſe &c.

Quæro decimo, quid de aromatarijs, &
101 pharmacopolis qui venena minus bene præ-
parata appoſuerunt poculis ex quibus mors
ſit ſequuta? dic quod Gabriel de Bellis *de*
delictis tit. de ſicar. & veneſic. §. 3. num. 11. reſ-
pondet quod debent vltimo ſupplicio plecti,
etiam ſi non animo occidendi id fecerint, &
hoc propter eorum imperitiam, & temerita-
tem. Sed D. Sabell. in *ſumma §. venenum n. 11.*
verſ. quod venena, dicit hoc eſſe valde rigoro-
102 ſum, & non ſimpliciter ſequendum, ſed ita
demum ſi doloſè id egerint, cum ad effectum
pęnę ordinarię ſemper requiratur dolus, Et di-
103 cit verũ, ſi dolus accipiatur pro facto ſcienter
patrato etiamſi non ſit cũ intentione occiden-
di, nã ſi ſcit venena non eſſe benè pręparata, &
nihilominus illa dat ad propinãdum infirmo,
qui indè moritur, non debet pharmacopolæ
ſuffragari, quod non habuerit animum occi-
dendi infirmum: dicit enim Anton. Guiberr.
lib. ſing. quæſt. iuris memorabil. cap. 16. num. 55.
& ex eo Narbona *ad leges Hiſp. lib. 3. tit. 16. leg.*
104 *17. gloſa 6. num. 12.* quod medicus, vel phar-
macopola, qui noxia medicamenta pro ſa-
lutaribus propinant, ſi ſcienter fecerit vltimo
ſupplicio afficitur ex *l. 2. ff. ad leg. Pomp. de*
parricidio: ſi per imprudentiam ignoſcendum,
quia etiam doctiſſimi falluntur *l. 1. ff. de ven-*
tre inſpic. ſi per culpam, quia nondum erat
inſtructus debitis pœnis eſt puniendus, &
iſto modo procedit dictum Menoch. *caſ. 359.*
& Io: Vinc. de Anna in *conſtit. terminum vitæ*
num. 179. & ſeqq. qui volunt, quod de iure
communi debet puniri pœna legis Corneliæ
de ſicarijs is, qui in publicũ mala medicamẽ-
ta vendiderit ad tex. *in l. 3. ff. ad l. Corn. de ſicar.*

Quæro vndecimo, quomodo conſtabit de
corpore delicti in hac materia veneni? dic
quod talis cognitio, & probatio eſt difficilis,
105 & intricata ſecundum Caball. *de omni gene-*
re homicid. num. 627. Carena *de S. Offic. part. 3.*
tit. 1. §. 4. num. 37. & ſeq. Farin. *qu. 2. num. 30.*
& ſeq. & qu. 122. num. 35. Guazz. *reor. def. 4.*
cap. 5. num. 1. Matthęũ *de Regim. Regni Valent.*
par. 2. cap. 8. §. 2. num. 16. & Iudex debet cum
106 magna aduertentia, & circumſpectione, &
ſubtiliter ſe gerere, ne ex eius defectu delictũ
tàm enorme remaneat impunitum, & conſe-
107 quenter lætitia Reipublicæ turbetur, & ira
Dei in nos prouocetur, *ad text. in l. pronuncia-*
tum C. de ferijs, & Gram. *deciſ. 36.* Et veniendo
ad quæſitum dic, quod corpus delicti in hac
108 materia probatur per euidentiam facti, hoc
eſt per inſpectionem cadaueris, & per ſigna
extrinſecus in corpore apparentia, vt ait Mu-
ſcatell. *de cognit. delict. tit. de homicid. ſimplic.*
109 *num. 12. & ſeqq.* quæ ſigna debent in Pro-
ceſſu adnotari formitèr iuxta monitum Bal-
dax. de Angelis in *addit.* ad Foller. *pract. crim.*
verbo capiat informationem num. 68. nàm non
conſtito de ſignis deficeret corpus delicti, vt
ait Guazz. *reor. def. 4. cap. 5. num. 6.* & Farin.
conſ. 19. num. 30. in fine.

Secundo probatur ex aperitione cadaueris,
110 nam, quando ſigna non apparent extrinſe-
cus, tunc corpus humanum debet aperiri, et
ſcindi, vt inquit Foller. in *pract. verbo capiat*
informationem num. 24. Baldaxar. de Angel. in
addit. ad Foller. *loc. cit. nu. 68.* qui tamen dubi-
111 tat de veritate huius praxis, prout de illa
dubitat etiam Muſcatell. *loc. cit. num. 13.* & ma-
112 lè, quia non ſolum poteſt in ventriculo ma-
nifeſtè apparere de veneno, vt inquit Coſpius
in *Iudice Criminaliſta part. 3. cap. 14. num. 4.* &
D. Card. Ponzettus *de venenis lib. 2. tract. 4. c. 2.*
113 Sed etiam, quia poſſunt reperiri interiora
veneno corroſa, vulcerata, & infecta, vndè
praxim prædictam ſeruandam docet etiam
Vermigliol. *conſ. crim. 179. num. 13.* qui ait,
quod inutilis eſſet peritorum depoſitio, ſi fie-
ret extrà locum cadaueris, & cadauere non
aperto, & ex Roderic. à Caſtro *Medicopolit.*
lib. 4. cap. 10. Boſſio *tit. de delict. num. 7.* Ma-
ſcard. *de probat. lib. 2. concluſ. 1034. nu. 7.* Guaz-
zin. *loc. cit. cap. 6. num. 13. & 18.* Carpzou. *pract.*
crim. par. 1. quæſt. 21. num. 7. ita ſeruari teſta-
tur Gerh. Feltman in *tract. de cadauere inſpi-*
cien. cap. 24. num. 1. vbi in fine refert de *anno*
1667. ità Romæ factum fuiſſe.
Nec ſtringit in contrariũ ratio, qua mouentur
Muſcatell. & de Angelis, nempè, quod venenũ
ſigna extrinſecus oſtendit: quia ſecundũ Coſ-
114 pum in *Iudice Criminaliſta cap. 14. n. 4.* dantur
venena ſolum intrinſecus apparentia, qualia
ſunt putrefactiua.

Et tam in primo modo probandi corpus
delicti, quàm in iſto ſecundo adhibendi ſunt
115 Medici, & Periti, qui debent deliberatè, &
ex certa ſcientia eorum profeſſionis, & expe-
116 rientiæ dicere ſigna in cadauere apparentia
eſſe vera veneni aſſumpti ſigna, ac commu-
niter ex aſſumpto, & porrecto veneno proue-
nire, & proinde tenere illum N. ex veneno
mortuum fuiſſe Gram. *vot. 31. num. 21.* Foller.

d. verb.

*d.verb.capiat informationem num.*25.*&* 29.Bal-
daxar de Angelis *ibid.in addit.num.*69.& Mu-
ſcatell. *loc.cit.num.*17.18. *& ſeqq.* qui ait non
117 ſufficere ad probationem corporis delicti, ſi
Periti dicerent ſe eorum iudicio credere ea
eſſe ſigna veneni, ſeù prouenire poſſe ex ve-
neno aſſumpto, & propterea quod Periti non
118 debent interrogari, ſi ille N. ſit mortuus ex
aliquo morbo peſtifero, ſeù febre; ſed tanùm
interrogentur, ſi talia ſigna apparentja ex ve-
neno prouenire ſolent, & Periti iuxta inter-
rogationẽ, reſpondere debent affirmatiuè, vel
negatiuè, & ait quod habuit de facto, & cõſul-
uit ita eſſe ſeruandum ad euitandum inconue-
uiens ſuper quo cõſuluit Alex. *conſ.*115.*vol.*3.

Verù ſufficere, quod deponant de credulita-
119 te vult Farin.*quæſt.*2.*num.*32.& Guazz. *reor.*
*defenſ.*4. *cap.*5. *num.*7. dummodò cum iura-
mento teſtentur Muta *deciſ.*1. *num.*11. Rota
Auenion.*deciſ.*20. Giouagnon.*conſ.*28.*nu.*22.
*lib.*1. Carena *de S. Offic. part.* 3. *tit.* 1. §.4.
*num.*33.Conciol.*crim. reſol.*1. *verbo venenum*,
& D.Sabell.in *ſumma* §. *venenum num.*7. *verſ.*
qualiter conſtare, vbi ait ſufficere, quod de-
ponant de eorum iudicio, ſed quod debent
120 concludere hominem mortuum eſſe ex ve-
neno propinato, adducendo ſigna, & coniectu-
ras; vt dicam ego *infrà*.

Tertiò conſtabit de corpore delicti, quan-
121 do cadauer inſpici non poteſt, per depoſi-
tionem teſtium, qui viderunt cadauer, & ſi-
gna extrinſecus emanata, nempè liuores, ſpu-
mas, vomitum, & huiuſmodi, de quibus
Guazz. *loc. citat. num.* 13. *& ſeqq.* & teſtes
debent deponere tantum de ſignis, ad
122 hoc vt poſteà Periti poſſint Ius deponere,
ſeù elicere, nempè fuiſſe dicta ſigna cauſata
ex veneno propinato, & bibito, vt ait Foller.
*d. verb. capiat informationem num.*16. vbi de
Angelis *num.*69. & iterum Foller. in *verb. ità*
*quod ſororem venenauit num.*14. Farin. *quæſt.*2.
*num.*33. & Caball. *reſ.crim. caſ.*180. *num.*6. &
Don Franciſcus Caraſco in *tract. de nobilibus*
*non torquend. num.*104. qui citat Boſſ.*tit.de de-*
*lictis n.*8. & Io:Vela *de delictis cap.*26. & idem
ex Coſpo dicit D.Sabell. *loco cit.num.*7. *verſ.*
quod ſi quis faſſus fuerit.

Aduertẽdum primò, quod, vt dixi, Periti de-
bent dicere, dicta ſigna proceſſiſſe ex veneno
malo, & prouenifſe ex veneno bibito; nam ſi
dicerent N.deceſſiſſe ex veneno, & non adde-
rent propinato, & bibito, non conſtaret legi-
timè de corpore delicti, vt dicit Caball. *dict.*
*caſ.*180.*num.*8.Farin. *quæſt.*2. *num.*30. Guazz.
*reor. defenſ.*4. *cap.*5. *num.*4. Scaccia *de Iudic.*
*cap.*83. *num.*3. quia contingere poteſt, quod
123 quis moriatur ex veneno ingenito ex humo-
rum malitia, quod oſtendit ferè eadem ſi-
124 gna, quæ oſtendit propinatum, vt ait Boſſ.
*tit.de delict.num.*5. & Far. *d. quæſt.* 2. *n.*34. &
licet dicta ſigna ſint adeò inter ſe conformia,
tamen Medici benè poſſunt cognoſcere an
125 prouenerint ex veneno ingenito, vel bibito,
quia ſi poſt aſſumptionem cibi, in quo vene-
126 num dicitur datum, quis inciderit in maxi-
mam ſtatus ſui mutationem apertè deduci-
tur, quod hoc prouenit ex veneno propinato,
quia ingenitum à natura non tàm repentè
operatur, vt diſcurrit Farinac.*quæſt.*2. *nu.*34.
Caball. *de omn.gen. homic. num.* 621. *&* 627.
Paul. Zacchia *quæſt. Medicoleg. lib.* 2. *tit.*2.
*quæſt.*6. *&* 7. Coſpius in *Iudice Criminaliſt.*
*par.*3. *cap.*10.*& ſeqq.* D.Sabellus *pract. vniuer-*
ſal. §. *veleni num.*12. & Sarno *prax.crim. par.*2.
formula 21. *fol.mihi* 21. Et quamuis iſte cone-
127 tur oſtendere, ſigna veneni ingeniti eſſe ea-
dem cum illis veneni propinati, & propterea
miretur, quod Medici ſint adeò faciles, &
prompti ad aſſerendum mortem prouenifſe
ex veneno propinato: Nihilominus remanet
128 eius dictum improbatum ex aſſertione Ho-
ratij Greci in *eius Medico Fiſcale impreſſ. penès*
eundem Sarnò *tertia par.prax. crim. cap.*3.*&* 4.
Et certè dato cætera ſigna ſint dubia, æquiuo-
ca, & incerta, tale non eſt ſignum, quod de-
ducitur ex improuiſa, & ſubitanea commo-
tione humorum, vt ex Sannerto *de venen.lib.*1.
*par.*5. *cap.*3. inquit Horatius Grecus *loc. cit.*
formula 5. *fol. mihi* 15. qui refert verba San-
nerti, quæ ſunt: *ſi in homine, qui ſanus fuit, nec*
prauis humoribus abbundauit, ſubitò, & actio-
nes, & excreta, & retenta, ac qualitates mutan-
tur, eum venenum accepiſſe, inditium eſt, & ipſe
ſubdit hæc formalia verba verba, *ibid.* nempè
ricorrere ad altra cauſa, che à veneno ſumpto, ò è
ignoranza di chi lo giudica, ò è ſcuſa di chi non
lo vuol dire. Verum Scaccia *de Iudic.lib.*1.*cap*
83.*num.*4. dicit repentinam mortem prouent-
re poſſe ex quinque cauſis etiam à propinato
veneno ortum non habentibus; Sed non rece-
das ab opinione Horatij Greci, quia plures
dantur indicationes veneni propinati, quas
videbis penes D. Sabell. in *ſumma* §. *venenum*
*num.*5. vbi ex Ardoin. Cardano, Dioſcord.
Matthiol. Mercurial. Zacchia, & alijs omnes
contingibiles coniecturas indicatiuas enume-
rat, & *in fine* ait eſſe verum id, quod vulgò di-
129 citur de corde, nempè quod cor veneñati in
flammis, & igne poſitum non comburitur, &
ſubdit quod facto experimento cor venenati
per horam in igne retentum euaſit nigrum, &
durum, & non potuit comburi: & quamuis in-
dicationes prædictæ ſatis eſſe poſſent, nihilo-
130 minus volui hic recenſere eas, quas ponit
D. Cardinalis Ponzettus in *tract. de venenis*
*lib.*2.*tract.*2.*cap.*2.nam liber rarus eſt.

Iſta ſunt omni diligentia proſpicienda, quia
etiam per effectus cognoſcuntur cauſæ. Primum
ſignum commune vnicuique fere veneno eſt in
principio facere anguſtiam, & dolorem ſtomachi,
& interdum nauſeam, quando ſubleuant r humo-
res, & vomitum propter expulſiuam fortem neo,
frequenter etiam ſaliua fluit ab ore, labia tre-
munt, lingua aliquando ſentit ardorem, dentes
ſtupent, ad quæ ſæpè ſequuntur tremor cordis, ſin-
copis, lectigatio: tumor venarum, calor, & fri-

gus, & ſudor aliquando frigidus, tenebroſitas
oculorum, inquietudo, & ſtupiditas, vt enim
totum ferè corpus diſtemperatur, ab eo pariter to-
131 tum compatitur. Signa vero ſpecierum, & pri-
mo calidorum ſunt punctiones, arſuræ ſtomachi,
& ventris, ac etiam febris, quando humores per-
turbati putreſcunt, vel caliditas cogit illos ebul-
lire, quorum corruptio cognoſcitur fœtore oris, &
vt plurimum calida inflammant, & aliquando
mouent ſudorem, qui iſto caſu cauſatur ex labo-
re, vel pugna naturæ. Et quando vapores vertun-
tur in ventum ſuccedunt contorſiones, & rugitus.
Cum vero ſanguis ebullit, rubent facies, & ocu-
li, vel apparent citrini, & ſentitur feruor ſitis,
frequentia pulſus, & aliquando tumor, & ſaltus.
132 Frigidorum autem ſunt congelatio, pigritia, li-
uiditas coloris, frigiditas ſenſibilis, & quod exit
per vomitum, vel ſputum eſt viſcoſum, & ferè cō-
gelatum, & aliqua faciunt ſtuporē, vt opium, &
aliquando ſpiritus, & ſanguis prohibentur moue-
ri: quia frigiditas imobilitat, & coarctat poros, &
quædam inſtrumenta anhelitus, vt plumbum
133 vſtum. Siccorum verò ſunt ſitis, vigiliæ re-
ſtrictio ventris, corpus & cutis fiunt arida, ſicut
facit calx non extincta, & colcatar, quod eſt ſpe-
cies Vitrioli incruſtans carnem. Sed Realgar ſe-
parat partes, de quibus dicemus in particulari.
134 Humida non reputantur lætalia, quia paſſiua,
ſunt tamen aliqualiter uctiua, præſertim quando
habent ſubſtantiam groſſam, vel multum ſuperant
corpus temperatum, quia cogunt putreſcere hu-
mores, quod cognoſcitur ex fœtore exeuntium. Et
aliqua ex odore, vt fungi mali, ex ſe tamen eſſent
cognoſcibiles ex ſapore, quia iſte fundatur in hu-
mido. Et Galen. Retulit de quodam morſo à ſer-
135 pente, qui excitatus à ſomno tractus per manum
oſſa eius apparebant ſeparata à Carne, & ex hac
feſtina putrefactione credidit quod venenum illius
fuerit humidum, puto tamen quod illud diſcrimen
proceſſerit ex alia cauſa, quoniam humiditas non
eſt apta adeo citò ſeparare compagines corporis.
Habet tamen vltra prædicta alia accidentia pro-
pria, quia ad eam ſequitur ſomnus, grauitas, &
leuitas corporis, priuatio ſitis, & mollificatio in
membris.

Aduertendum ſecundò, quod ſi teſtes de-
ponerent, ſe vidiſſe dare alicui venenum, &
quod poſtea ſequuta fuit mors illius, qui il-
lud bibit, iuxta caſum poſitum per Caſtren.
conſ.299.num.2.verſ.quidam verò deponunt, vel
hoc ipſemet imputatus fateretur, vt in caſu re-
136 lato ab Alexand. conſ.116. vol.3. legitimè
non diceretur probatum delictum, quia eſt
depoſitio dubia, incerta, & incognita, cum
non poſſint teſtes cognoſcere, an illud eſſet
venenum, vel non, nec poſſint ſcire operatio-
nem, quam intrinſecus poterat facere in cor-
pore humano. Potuit enim eſſe tàm modica
veneni quantitas, vel talis qualitas venenati,
vt non potuerit cauſare mortem, vt ait Caſ-
ſon. tract. malef. in procm. cap.4. num.3. & pro
multis Matthæù de re crim.controu.64.num.69.
Farin. quæſt.2.num.30. & Muta decif.1. num.9.
& Alex. dict. conſ.115. quem ſequuntur Boſſ.
Boer. Bald. Neuizzan. Ripa, Purpurat. locis re-
latis per Adden. ad Alex. dict. conſil.115. litt. A.
137 & propterea non concluderent; ſed neceſ-
ſarium eſt, quod Iudex, iuxtà monitum
Coſpi in Iudice Criminaliſta par.3. cap.20. vltrà
depoſitionem teſtium, vel Rei confeſſionem
quærat, vndè fuit habitum venenum, cuius
qualitatis, & quantitatis eſſet, & quomodo il-
lud ad propinandum datum ſit, & deinde
adhibeat Medicos, & Peritos ad ſciendum an
venenū in qualitate, & quantitate, & in mor-
tui complexione potuerit mortem inducere,
& faciat quod ijdem periti conſiderent ſigna,
quæ erant in mortuo poſt venenum aſſum-
ptum, & interuallum temporis, quod inter-
ceſſit inter ſumptionem veneni, & obitum, &
hoc modo ſciet, an illud fuerat venenum, vel
non, & an ex eo potuerit ſequi mors, vt ait
Cyriac. controu. for. c.485. num.5.6.9. & 10. &
Matthæù d. controu.64. num.69. Farin. quæſt.2.
num.35. & Muta decif. Sicil.1. num.19. & in
terminis abortus ex poculo ad abortiendum
dato hoc idem neceſſarium dicunt Carpzou.
pract. crim. par.1. quæſt.11. num.26. & Anellus
de Sarno in alleg. impreſſa in pract. crim. formu-
la 86. verſ. & primo deficit, qui ſubdit, quod ex
abortu, vti ab effectu non dicitur probata cau-
ſa abortus, quia abortus ex alio, quàm ex
medicamento poteſt cauſari.

Aduertendum tertiò, quod in loco, vbi
ſunt Medici, Chirurgi, & Aromatarij, licet
omnes eſſent Periti, & haberent notitiam vir-
138 tutis cuiuſcumque rei, tamen ſemper eligen-
di ſunt peritiores, nempè Medici, vt apertè
ſenſit Foll. vbi ſuprà dict. num.14. Eug. conſ.66.
num.45. & 46. Abb. & Dec. in cap. propoſuiſti
de probat. & Ang. in leg. qui luminibus ff. de ſer.
139 ruſt. præd. & tunc non ſufficit vnus Medicus,
ſed plures ſunt adhibendi, vt ait Pacian. de
probat. lib.1. cap.47. num.35. & 36. & Cyriac.
contr. forenſ. cap.485. num.11. & 12. imò ſi Reus
exiſtat in poſſe Curiæ electio Medicorum de-
140 bet fieri de conſenſu partis, Io: Andr. in
d. cap. propoſuiſti, vbi Dec. nu.13. & debet quo-
que interuenire citatio partis ad videndum
fieri recognitionem, vt inquit Eug. dict. con-
ſil.66. num.49. & dixi ego hoc cap. §.1. num.7.
& 8.

Aduertendum quartò, quod ſæpè contin-
141 git reperiri aliquod reſiduum veneni, quo
caſu tu teſtibus præſentibus, & ſi fieri poterit,
coram imputato adnotare facias qualitatem,
quantitatem, & colorem, ſeu ſigna veneni, &
ne vllo vnquam tempore dubitari poſſit de
identitate facias dictum reſiduum veneni, vt
ſuprà repertum penes inquiſitū, vel in eius do-
mo in aliqua carta, ſeù aliàs clauſum, & ſi-
gillatum depoſitare in manibus alicuius
nempè Notarij cauſæ, vt docet Eug. dict. conſ.
66. num.50. ſic enim probatur identitas, quæ
aliàs non præſumitur Rum. conſil.141. num.4.
lib.5. qui ait, hoc maximè procedere pro-
pter

pter temporis diuerſitatem, & deindè vocatis
ijſdem teſtibus, & per eoſdem recognitis for-
miter carta, & ſigillo cum atteſtatione iurata,
quod ſit eademmet, quæ fuit depoſitata, & eo
modo quo fuit depoſitata, aperitur in eorum-
dem teſtium, & duorum, vel plurium perito-
rum præſentia, & ad maiorem cautelam
ijdem teſtes recognoſcunt, puluerem intùs
cartam ſigillatam exiſtentem eſſe eundem-
met, qui fuit ad eorum præſentiã repertus in
domo imputati, & ſucceſſiuè periti factis eo-
rum diligentijs cum iuramento teſtari de-
bent, dictum puluerem eſſe venenum, ſeù con-
fectum ex ingredientibus venenoſis, & mor-
tiferis, reddita ratione ſcientiæ, vt ex Muta,
& Caball. docet Carol. Tapia *de iure Regni
lib.5. tit. de venenis num.*10. & id ſpectare ad
Medicos, & non ad aromatarios, qui habent
tantùm cognitionem nominis rerum, & igno-
raut, cuius ſint virtutis, volunt Foller. *pract.
crim. verb. venenauit ſororem num.*14. Eugen.
conſ.66. num.43. & ſeqq. Honded. *conſil.*88.
num.12.vol.2.

Aduertendum quintò, quod ſi corpus ve-
nenatum haberi, & inſpici non potuerit, &
nec teſtes habeantur, qui de ſignis deponant,
142 tunc probari debet per famam publicam,
quod N. ex veneno obijt, vt ait Muſcatell. *de
cognit.delictor. tit. de ſimplici homicid. num.*16.
quem ſequitur Saruo *pract. crim. par.* 1. *cap.*1.
*num.*8. & ſubdit Muſcatell. quod fama ſuffi-
cit ad probandum delictum in genere, & citat
ſe ipſum in *proem.num.*42. Marſ. *conſ.*5. & Fol-
ler. *verb. capiat informationem num.*24. *& verb.
item, quod ſuffocauit vxorem num.*16. quod erit
143 verum ad effectum inquirendi tantum, prout
ait Foller. *loc.cit.num.*18.27. & 28. & Guazz.
*reor.defenſ.4.c.4.num.*8. nam ad effectum tor-
144 quendi ſola fama non probat corpus deli-
cti, dummodo alia non concurrant inditia, vt
firmant Rota Aueuion. *deciſ.*20. Ludou. Cartus
conſ.crim.diuerſ.99.num.7.& ſeq. lib.1.in paru.
Muta *deciſ.1.num.*8. Spada *conſ.5.num.1.&* 2.
& Farin. *quaeſt.2. num.*30. & faciunt tradita
per Igneum in *l.etſi certus* §. *fin.ff.ad Syllanian.
num.*28. & poteſt eſſe ratio, quia in hac ma-
teria ſicut teſtes de viſu non probant venena-
tionem, vt dictum eſt *ſuprà*, ità nec illam pro-
bant teſtes de fama, ſeù de communi opinione
deponentes, vt ait Spada *conſ.150.num.*3. quia
hoc ſolùm pertinet ad iudicium Medicorum,
vt ex Alex. Burſatt. & Farinac. ſubdit Spada
145 *ibid.* & multò minus fama ſufficit ad con-
demnandum, quia etiam in crimine venena-
tionis, licèt difficilis probationis, requiritur
ad condemnandum legitima probatio corpo-
ris delicti, vt ex Hieron. Laur. Foller. & Farin.
aduertit Spada *conſ.*150. *num.*9. & propterea
146 caſu, quo Reus in tormentis fateatur exhi-
buiſſe alicui venenum, erit iuxtà monitum
Coſpi in *Iudice Criminaliſta par.3. cap.* 20. in-
terrogandus, vndè habuerit venenum, quo-
modo illud præparauerit, & exhibuerit, quæ
ſigna cauſauerit in corpore illius perſonæ,
quæ illud bibit, & per quantum tempus po-
ſteà obierit, & ſi eius reſponſio verificetur in
147 facto per depoſitionem teſtium, & in iure
per peritiam Medicorum, poterit Reus in pœ-
nam ordinariam condemnari, quia iſto mo-
do dicetur conſtare de corpore delicti, etiam
ad effectum condemnandi in pœnam ordina-
riam, ſiquidem in pœnam extraordinariam
148 poterit imputatus condemnari, etiamſi ple-
nè, & liquido non conſtet de corpore delicti,
vt fuit deciſum penes Laur. Matthæu *de regim.
Regni Valent.par.2.cap.8.* §.2. *num.*16. vel ſal-
tem poterit torqueri, vt conſuluit Iacob. Man-
dell. *conſ.* 72. & fuit reſolutum penes Clar.
*quaeſt.*4. *in fine*; Et inquit Carena *de S. Offic.
d.*§.4. *num.37. & ſeq.* quem ſequitur Baron.
*de corpore num.*291. quod ex defectu corporis
delicti in materia veneni, Rei non debent de
facili abſolui, ſed quod res tota cum Princi-
149 pe conſulenda eſt: & quod Iudex debet eſſe
promptior ad torturam in hoc crimine
propter difficultatem probationis, ex
Put. Bald. & Foller. inquit Spada *conſil. crim.*
123. *num.*2. *lib.*1. & ex Baldo Alex. Gram. &
Deciano inquit Don Franciſcus Caraſco in
*tract. de nobilibus non torquendis num.*99. & ex
Bonacoſſa, Farinac. Placha, Decian. Muſca-
tell. Conciol. D. Sabellus in *ſumma* §. *venenum
num.7.verſ.quod in delictis*, qui ait quid agen-
dum in caſu, quo Reus ſit contumax.

Quæro Decimoſecundò, quæ ſit de iure
pœna venenantis? dic quod eſt illa met, quæ
150 conuenit homicidio proditorio, vt ex Gre-
gorio Lopez, & Gomeſio inquit Caraſco *loco
cit.num.*112. *in fine*, vbi ait, quod in Hiſpania
151 lege ſtatutum erat, vt beſtijs feris tradendus
eſſet veneno occidens, ſed quod lex illa anti-
quata fuit, & in illius locum ſucceſſit pœna
homicidij proditorij: ſed veritas huius con-
cluſionis pendet à deciſione, de qua feci men-
tionem in principio *huius* §. nempè an occi-
152 dens veneno ſit proditor, de quo vltra Do-
ctores ibidem per me citatos videndi ſunt illi,
quos plena manu allegat Cortiada *deciſ.* 96.
*num.*15. ad quos me remitto.

In caſu tamen, de quo loquitur Samuel
Strykius in *tract. de iure ſenſuum differt. 6. de
guſtu cap.4.num.*33. nempè in caſu quo ad ve-
nenandum eos, qui ſumunt Sacram Hoſtiam,
153 ſeù Sanctiſſimum, ac Sacratiſſimum Sangui-
nem quis audet Hoſtiam, ſeù Calicem vene-
no inquinare, & inficere, cuius rei duo exem-
pla refert *ibid. num.*32. nulli dubium, quod
debet omninò comburi, vel alia grauiſſima
pœna affici, etiamſi nulla ſit lex hoc expreſsè
ſanciens, quia de hiſce caſibus iura tacent,
quippè cum tales ſint, de quibus nec ferri le-
ges debuerunt iuxtà Solonis monitum.

De veneno propinato in Calice loquitur Diaz
*pract.crim.can.c.*95. vbi ait quod duobus Mona-
154 cis id contigit, & loquitur Dominus Io. Vela
de pœnis delictor. cap. 26. *nu.*8. qui in ſequenti
nume-

Digitized by Google

numero ex Carolo Molineo ait, quod Impe-
rator Robertus vtriuſque Siciliæ Rex inter-
fectus fuit *die 15. Auguſti anno* 1313. Euchari-
ſtia entoxicata.

Et ſi vis ſcire quid ſit agendum, ſi venenum,
vel animal venenoſum ſit repertum in ſpecie-
155 bus conſecratis adeas Fagundez *de precept.*
Eccleſ. lib. 3. cap. 20. per tot. ad quem remiſſiuè
D. Sabell. in *ſumma §. venenum num. 15.*

Si cupis ſcire, quænam ſint ſigna propina-
156 ti, vel ingeniti veneni poteris videre præter
ſupra notatos etiam Zacchiam *quæſt. Medico-*
legal. lib. 2. tit. 2. quæſt. 7. Viu. *deciſ. 487. lib. 3.*
Abano *pract. crim. verbo venenum nu. 7. & ſeqq.*
Coſpium in *Iudice Criminaliſta par. 3. cap. 10.*
& ſeqq. Caball. *de omn. gener. homicid. num. 619.*
Sarno *pract. crim. par. 2. formula 21. & par. 3.*
cap. 4.

Et ſi cupis ſcire ſymptomata, & effectus;
quæ, & quos ſpecialiter ſolent venena quæque
157 producere præter Foller. *pract. crim. verbo ca-*
piat informationem num. 26. vbi diffusè agit de
venenis metallicis, vegetabilibus, & animali-
bus, quem ſupra citaui, adeas etiam Coſpum
in *Iudice Criminaliſta par. 3. cap. 13. & cap. 14.*
& Don Franciſco Caraſco *d. tract. de nobilibus*
non torquendis num. 102. & ſeqq. & Samuelem
Strykium *de Iure ſenſuum diſſert. 6. de guſtu n. 29.*
& 30. vbi refert etiam ſigna, quæ venenum
158 cauſat poſt mortem, & quæ cauſat ante
mortem.

Si tandem vis ſcire quomodo poſſis inqui-
159 ſitum de veneno defendere videbis Gio-
uag. *conſil. 28. & 29. lib. 1.* Ganauen. *conſil. 4.*
Tranched. *conſult. 97.* Careua *alleg. 222.*

CAPITVLVM XXXII.

RVBRICA.

Dell' Offizio de' Maſſari, e Meſtrali.

Non ſatis prouiſum fuit neceſſitati Curię ex præcedenti Capitulo, quia Medici, Chirurgi, Barbitonſores, alijque medentes tenentur tantummodo denunciare, & referre qualitatem offenſionis, ac vulnerum, ad quorum curam ſunt vocati, & adhibiti, ideò opere prętium fuit hoc Capitulum annectere, in quo Maſſarij, & Menſtrales obligantur perquirere, & denunciare maleficia, & capere malefactores: ſic enim territoria malis hominibus expurgata haberi poſſunt.

§. I. II. III.

Eſſendo neceſſariſſima la diligenza de' Maſſari, e Meſtrali per trouar i delitti, & i delinquenti; per tanto Sua Signoria Illuſtriſſima ordina à tutti li Maſſari, e Meſtrali del Territorio, e diſtretto di Bologna, che debbano eſſere vigilanti nel loro officio, e cuſtodire, e tenere eſpurgati li luoghi à loro commeſſi, & ouiar, per quanto potranno ad ogni ſorte di maleficio ſotto l'infraſcritte pene.

§. 2. Particolarmente li medeſimi Maſſari, & i Meſtrali, anco della Città doueranno quanto più preſto potranno denonciare al Signore Auditore del Torrone, ò al Capo Notaro tutti gl'eceſſi, e delitti, che per l'auuenire ſi commetteranno così di giorno, come di notte dentro à luoghi commeſſi al loro officio con deſcriuere fedelmente, e diligentemente la qualità del delitto, & il nome, cognome, e patria del delinquente, la qualità dell'armi, la qualità delle perſone, e la perſona, contro à chi ſarà ſtato fatto, narrando l'occaſione, nominando tutti quelli, che ſi fuſſero trouati preſenti al delitto, ò ne poteſſero dar informatione alla Corte.

§. 3. E di più i Maſſari debbano far ogni diligenza per hauer il malfattore, con radunar gente, e far quan-

quanto ſi dice nel Capitolo de' Banditi, & altri delinquenti &c. E queſto ſotto pena di ſcudi cento, e di trè tratti di corda, & altre pene corporali, come iui ſi dirà.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio, quod delicta denuncientur per Maſſarios vtilis publico, & neceſſaria exiſtimatur.*
2 *Similis prouiſio extat Papiæ, Neapoli, Anconæ, & in Statu Eccleſiaſtico.*
3 *Maſſarij non denunciantes delicta tenentur de iure pœna falſi.*
4 *Et veras probationes reticentes puniuntur tanquam præuaricatores.*
5 *Tenentur reuelare, & denunciare omnes alios, & etiamſi vnum ex delinquentibus ſubticeant, incurrunt pœnam.*
6 *Non puniuntur, ſi Curia non probat eos ſciuiſſe maleficium fuiſſe commiſſum.*
7 *Contrarium.*
8 *Diſtingue.*
9 *Scientia præſumitur in eo, qui tenetur facere diligentiam, & inueſtigare delicta, & quando.*
10 *Maſſarij, qui compulſi à Iudice denunciant, ſi non procraſtinabant, ſed ex aliqua cauſa impediti non denunciant excuſantur.*
11 *Tenentur denunciare maleficium, etiam ſi non mereatur punitionem.*
12 *Non tenentur denunciare maleficium, ſi ipſi illud commiſerint.*
13 *Maſſarij poſſunt fungi duplici officio denunciatoris, & teſtis, & num. 14.*
15 *Si ſint minores excuſantur à pœna.*
16 *Si aliquid dent ad hoc, ne ſindici creentur, non incurrunt aliquam pœnam, quia moleſtias quilibet poteſt redimere.*
17 *Non denunciantes delictum commiſſum in confinio duorum territoriorum, an puniantur remiſſiuè.*
18 *Non puniuntur, ſi credunt onus denunciandi ſpectare ad ſucceſſorem remiſſiuè.*
19 *Excuſantur ſi leues percuſſiones non denunciant.*
20 *Principes ad inſequendum malefactores, vtuntur Campana.*
21 *Campanæ vſus ad inſequendos malefactores.*
22 *Inſequutio malefactoris incæpta in vna iuriſdictione poteſt continuari in alia.*
23 *Si adeſt conuentio inter Principes confinantes, alias ſecus.*
24 *Captura eſt actus contentioſæ iuriſdictionis, & non poteſt in alieno territorio fieri.*
25 *Etiam ſi in actu inſequutionis alienum territorium ingredi contingat.*
26 *Iudex loci requirendus eſt pro captura Rei confugientis.*
27 *Et quomodo facienda ſit huiuſmodi requiſitoria remiſſiuè.*
28 *Bannimenta diſponentia, quod Maſſarij teneantur capere malefactores, non comprehendunt eaſum, in quo Clericus eſt malefactor.*
Contrarium vt ſuo Iudici detur, num. 30.
Concorda vt habetur, num. 31.
29 *Clericus eſt exemptus à Iuriſdictione ſæcularium.*
32 *Clericum bannitum occidens remiſſiuè.*

HÆC prouiſio, qua mandatur Maſſarijs, & Menſtralibus, vt denuncient delicta, & de-
1 linquentes, vtilis Publico, & neceſſaria exiſtimatur, quia tendit adhoc, ne delicta remaneant impunita, vt benè aduertit Flauius Tortus *ad ſtatut. crim. Papiæ rub. 53. n. 2.* & conſerunt adhoc cumulata per D. Carolum Petram *Mag. Cur. Vic. ritu 4. n. 1.* qui *n. 10.* refert Nea-
2 poli ſimilem pragmaticam, & Anconæ ſimile ſtatutum extare, & idem ſancitum eſt in Statu Eccleſiaſtico *ex bannimentis generalibus, & ex Conſtit. Marchiæ cap. 5. lib. 4.* de qua facit mentionem Gratian. *deciſ. 109. n. 1.* & Maſſarij non denunciantes etiam de Iure communi puni-
3 untur, & quidem pœna falſi, ſicut ſi falſam denunciationem feciſſent, vt tradit Ang. in *l. eum, qui Cod. de falſ.* & Bald. in *l. 1. n. 3. Cod. de priuat. carcer.* & Napodan. in *cap. Reg. frequens in ordin. 7. & 28.*

Et veras probationes reticentes puniuntur
4 tanquam præuaricatores, Menoch. *caſ. 323. n. 14.* Tortus *ad ſtat. Papiæ rub. 53. n. 7.* qui *n. 9.*
5 ait, hoc procedere, etiamſi omnes vno excepto, denunciauerint: quèe enim puniuntur ſubticendo vnum ex delinquentibus, quam omnes, vt ex Corbulo *de emphiteu. ampliat. 5. n. 5.* inquit D. Carolus Petra *d. ritu 4. n. 11.* & Adden. ad Bald. in *l. 1. Cod. de priuat. carcer. lit. B.*

Quæro primo, an Maſſarij non denunciantes incurrant pœnam hic ſtatutam ſi Curia non probat eos ſciuiſſe delictum fuiſſe commiſſum? videtur dicendum, quod non, quia
6 pœna non incurritur ex facto negatiuo, puta, quod quis aliquid non fecerit, niſi prius probetur ſcientia, vnde ad puniendum Maſſarios, alioſque non denunciantes prius debet per Curiam articulari, & probari, quod ſciuerint maleficium eſſe commiſſum, & quod ſciuerint illud fuiſſe maleficium, vt ait Crauett. *conſil. 260. col. 2. vol. 2.* Marſ. *conſ. 87. n. 15. lib. 2.* Natt. *225. n. 2. vol. 1.* vbi enim agitur de delicto in ommittendo, ſcientia eſt de ſubſtantia delicti, ideò probanda Oſaſch. *dec. Pedem. 71. n. 36.* Iaſ. *conſ. 46. n. 2. vol. 3.*

Contrarium de directo firmant Anton. de
7 Butr. *c. ab excommunicato extrà de reſcript.* Bald. in *l. C. ad Senat. Conſ. Maced.* ob rationem, quia ſcientia præſumitur in Sindico, Maſſario, & ſimilibus, vt ipſi Doctores ratiocinantur *ibidem.*

Concorda has duas opiniones, vt prima proce-

8 procedat, quando conſtat de diligentia, &
perquiſitione Sindici; Secunda verò proce-
dat, quando de perquiſitione non conſtar,
prout tradir Auguſt. ad Ang. *de malefic. verb.
nec non ad denunciam n.* 10. qui allegat Caſtr.
conſ. 226. eo enim ipſo, quod Sindici probāt ſe
inueſtigaſſe, an fuerit commiſſum aliquod de-
lictum, & iurant ſe non potuiſſe inuenire, ſunt
tuti, vt ait Auguſt. *loc. prox. cit.* & in idem rein-
cidunt ea, quæ tradit Paulus de Caſtro *conſil.
crim. diuerſ.* 46. *n.* 21. *& ſeqq. lib.* 1. *in fol.* qui di-
cit, aut delictum fuit occultè commiſſum, vt
per diligentem inueſtigationem, & inquiſitio-
nem generalem non potuiſſet in notitiam Sin-
dici deuenire, & tunc Sindici non denuncian-
tes non tenentur, aut crimen commiſſum per
diligentem inueſtigationem, & inquiſitionem
generalem potuiſſet ad notitiam Sindici de-
uenire, quia non fuit ita occultè commiſſum,
9 & tunc Sindici tenentur, quia ſi feciſſent dili-
gentiam, ſciuiſſent; qui enim potuit facere, &
ſciuiſſet, habetur pro ſciente, vt eſt tex. in *leg.
qui poteſt ff. de reg. Iur. & cap. fin. de elect.* & hoc
idem in ſubſtantia dicit Bart. in *conſ.* 102. *n.* 5.
lib. 1. *& in l. ſemper §. hoc interdum, ff. quod vi,
aut clam.* vbi Adden.

Quæro ſecundo an incidat in pœnam ille,
qui tenetur denunciare, ſi compulſus à Iudi-
ce denunciauerit maleficium? Bart. in *leg.* 2. §.
quid ergo ff. ad Senatus Conſult. Tertull. vbi Alex.
in *addit.* & in *l. non ſolum §. morte ff. de noui oper.*
10 *nunciat.* diſtinguit hoc modo, aut procraſti-
nabat, & differebat, & tunc ſi compellitur à
Iudice, incurrit pœnam, aut ob aliam cau-
ſam non denunciabat, & non incidit in pœ-
nam.

Quæro tertio an Sindici, alijque, de quibus
ſupra, tenentur denunciare interficientē Ban-
11 nitum, qui impunè poterat occidi? Reſpon-
deas affirmatiuè, quia non pertinet ad Sindi-
cum iudicare, an ille debeat puniri, cum ſit
merus exequutor Bart. in *leg. interdum §. Dinus
quoq; ff. de publ. & vectigal.* qui dicit ità fuiſſe
terminatum Bononiæ Foller. *pract. crim. can.
verbo denunciatione facta n.* 35. Clar. *q.* 7. *n.* 6. &
D. Petra *Mag. Cur. Vicar. ritu.* 4. *num.* 10. *circà
finem.*

Quæro quarto, an Sindicus teneatur ſe
ipſum denunciare, ſi maleficium commiſſerit?
12 abſolutè dicas, quod non per doctrinam Paul.
de Caſtr. in *d. §. Dinus quoq,* Ricc. *collect.* 2745.
Ameſcua *de poteſtat. in ſe ipſum lib.* 1. *cap.* 10.
n. 16. D. Carolus Petra *Mag. Cur. Vicar. ritu* 4.
num. 13.

Quæro quinto, an denunciator, & Sindicus
poſſit recipi in Teſtem, quando Iudex proce-
13 dit per inquiſitionem ex officio? Angel. de
Malefic. verb. necnon ad denunciationē n. 21. di-
cit, quod ſic, & dat cautelam, quod Iudex,
quando non habet alium Teſtem idoneum, niſi
Officialem poſitum ad denunciandum, non
debet procedere ſuper ipſa denuntiatione, ſed
per viā inquiſitionis ex Officio propter publi-
cam famam præcedentem, & poterit Sindi-
cum, vt teſtum examinare, & citat Bartol.
in *l. Dinus Cod. cuſtod. & exhib. reor. & text. in
cap. licet extrà de ſimon.* & quia Bart. loquitur
generaliter, ſiue procedatur per viam denun-
ciationis, ſiue per viam inquiſitionis, ideò
eius dictum reſtringit Salyc. in *l. ea quidem
Cod. de accuſat.* vt procedat ſecundum tradita
per Angel. *loco citato.* At Auguſt. ad Angel. *ibi*
non ſequitur hanc reſtrinctionem, ſed ait do-
ctrinam Bartoli procedere generaliter, prout
loquitur ob rationem Baldi in *cap. in omni ne-
gotio n.* 5. *extrà de teſtibus*, vbi ait, quod Sindi-
cus denunciat ſecundum conſcientiam publi-
14 cam, ſed teſtatur ſecundùm propriam, quæ
officia, ait, eſſe compatibilia, *arg. in l. ſi Con-
ſul ff. de adoption.*

Quæro ſexto, an Sindicus minor 25. anno-
rum incidat in pœnam *iſtius cap.* ratione ma-
leficiorum non denunciatorum? Sebaſt. de
15 Neap. in *cap. Regni frequens de teſtim. publ. diſ-
rob. n.* 25. dicit, quod non incidit in pœnam
*arg. leg. minorib. Cod. in quibus cauſ. in integr. re-
ſtit. non eſt neceſſ.* & ibi not. per Bald. & hoc
idem firmat Gratian. *dec.* 109. *n.* 10.

Quæro ſeptimo, an debeat puniri ille, qui
nè crearetur Sindicus, aliquid dedit? puto,
quod non, quia cuiliber permittitur redimere
16 vexationem, & moleſtias, vt in ſimili dixit
Surd. *conſ.* 132. *num.* 50. *& ſeqq. lib.* 1. recipiens
tamen acceptum reſtituit, & criminaliter pu-
nitur Bald. in *l. quod euitandi Cod. de condit. ob
turp. cauſ.* & Sebaſt. de Neapol. *loc. citat. nu.* 31.

Quæro octauo, an Sindici excuſentur, ſi
17 non denunciant facinus in confinibus duo-
rum territoriorum commiſſum? Vide Baiard.
ad Clar. *qu.* 7. *n.* 12. Danza *de pugna Doctor. tom.*
2. *de homicid. cap.* 7. *num.* 32. & remiſſiuè ad eos
D. Carol. Petr. *M. Cur. Vicar. ritu* 4. *num.* 10. &
Gratian. *dec.* 109. *n.* 2.

Quæro nono, an excuſentur, ſi non denun-
18 ciant credentes, quod ſpectet hoc onus illis,
qui ſucceſſerunt? Vide Cottam *memorial. ver-
bo Sindicatus*, & remiſſiuè ad eum D. Carolum
Petram *loc. cit. num.* 10. & vide Gratian. *deciſ.*
109. *nu.* 7.

Quæro decimo, an excuſentur, ſi non de-
19 nunciant leues percuſſiones, vel offenſiones
vnguibus factas? affirmatiuè ex Franc. Ca-
ſon. inquit D. Petra *loc. cit. n.* 10. *in fine.*

Hauere il malfattore con radunar gente.

Dicit Carolus Tapia *de Iure Regni lib.* 5. *tit.*
45. *de perſequendis malefactoribus cap. diù iam*
20 *n.* 4. quod ad inſequendos malefactores Prin-
cipes vtuntur campana, ad cuius ſonitum, &
pulſationem debet vniri, & accurrere cum
armis militia nuncupata fratrum iuratorum,
& delinquentes inſequi, & ſubdit hoc reme-
dium fuiſſe ab Alcalanorum Duce introductū,
& quo-

Digitized by Google

21 & quoad vſum campanæ ad maleſactores
proſequendum allegat concordantes Dec.in
cap.patentibus n.2.de priuileg. & Marcum Ant.
Surgen.*de Neapoli illuſtrat.lib.1.cap.11.nu.32.*
quibus addendi Danza *de pugna Doctor.tom.2.*
tit. de armat. per campanam cap.8.n.106. D Ca-
rol.Petra M.*Cur.ritu 22.n.3.*

Quæro primo, an liceat in proſequutione
22 maleſactorum ingredi territorium alienum?
videtur, quod ſic,& ità practicari aſſerit Tapia
loc.cit.& ſubdit vigere adhoc *duas Bullas* Bea-
ti Pij Quinti, quibus conceditur Regnicolis
ingredi Statum Eccleſiaſticum ad profligan-
dos maleſactores,& in hac legatione habemus
conuentionem, quæ in principio cuiuslibet
noui gubernij ſolet fieri inter Legatum, &
Magnum Ducem Hetruriæ, qua datur Offi-
cialibus vtriuſque Status facultas ingrediendi
per quinque milliaria, & capiendi maleſacto-
res, cum hoc tamen, quod non extrahantur
à Iuriſdictione abſque participatione, & li-
centia.

At ceſſante conuentione, & concordia fa-
23 cta inter Principes confinantes, non eſt lici-
tum de Iure ingredi alienum territorium ad
capiendum maleſactorem, cum captura ſit
24 actus contentioſæ iuriſdictionis, & ea non
poſſit extrà territorium exerceri, vt per tex.in
l.extrà territorium ff.de Iuriſdict.omn.Iudic.& ex
Boſſio, & Vela firmat Carleual *de Iudic.lib.1.*
diſp.2.qu.7 ſect.1. n.755. etiamſi ingreſſio fiat
25 in calore, & ipſo actu proſequutionis, & in-
ſequutionis in delinquentem fugientem, vt ex
Boſſ.Clar.Gomez, Angel.Bouadill.Farin.Ca-
ballo, & Molino ſubdit *ibidem d. n.755.* qui
26 docet modum, & formam requirendi Iudi-
cem loci, in quo Reus ſe recepit, & plura
27 notabilia *num. 757. & ſeqq.* ponit circa
hanc materiam in contingenti caſu vi-
den.

Quæro ſecundo, an liceat Maſſario commo-
care Populum contrà Clerium delinquentem,
& eundem capere? videtur dicendum, quod
non: nam Bald.in *cap.cum non ab homine n.5. &*
*ſeqq.de Iudic.*Marſil.*rub.de fideiuſſor.num.118.*
Carauit.*pragm.de exulib.n.112.*D.Franc.Vico
ad pragm.Sardiniæ lib.2.tit.21.cap.1. nu.42. qui
citat Hieronym.Oliues, Loſſæum, & Marſil.
dicunt; quod ſtatutum diſponens, quod villa
28 teneatur capere maleſactorem ſub pœna,
non compræhendit, vt teneatur capere de-
linquentem Clericum, quia eſt exemptus om-
29 ninò à Iuriſdictione Secularium, vt eſt notum:
Sed Flau.Tortus *ad ſtatut.crim. Papiæ rub.52.*
tenet contrarium, quia ſtatutum ratione pu-
30 blicæ vtilitatis compræhendit Clericos, qui
poſſunt capi, vt ſuo Iudici conſignentur, iuxtà
doctrinam Menoch.*de arbitr.caſ.*280. *num.* 25.
Poterunt concordari hæ opiniones dicendo,
quod Maſſarius poterit capere cum intentio-
31 no conſignandi Clericum ſuo Iudici, vt dicit
Bald.*loco cit.num.*5.ſed ommittens capere non
incidat in pœnam, niſi Clericus incedebat ſi-
ne habitu clericali, & habebatur pro Laico, vt
inquit idem Bald.in *l.1.n. 9. Cod. ſi à non com-*
pet. Iudic. vel niſi eſſet bannitus à Laico pro
crimine aſſaſſinij, vt inquit Carauit.*loc.cit.nu.*
32 113.*& ſeq.*quem vide, quia loquitur in ter-
minis occidentis Clericum bannitum,& diſtin-
guit tres caſus.

Vide tamen, quæ dixi circa facultatem ca-
piendi Clericos cum armis repertos in *cap.*
14.§.1.*nu.*60. vbi plures opiniones Doctorum
retuli.

Cap.XXXII.§.IV.& V.

Et caſo, che fuſſe trouato cadauero d'Huomo, ò Donna debbano parimente ſubito viſitarlo coll'interuento di qualche perſona, e guardar diligentemente, ſe in tale Cadauero ſi trouino ferite, percoſſe, liuidure, ò altri ſegni di morte violenta, e ſe iui fuſſero armi, ò inſtrumenti maſſimamente per li quali ſi poteſſe conietturare, eſſere ſeguita la morte di tale perſona,& pigliare in nota, anzi cuſtodire tutte le dette armi, & inſtrumenti, & anco li veſtimenti, & altre coſe, che ſi trouaſſero vicine al Cadauero, e darne ſubito notitia come di ſopra ſotto l'iſteſſa pena.

§. 5. Nè douerà alcun priuato, eccetto il Maſſaro, ò Meſtrale toccare il Cadauero, nè leuargli d'adoſſo, ò d'intorno alcuna coſa ſotto l'iſteſſa pena. E ſe per ciò nè ſeguiſſe difficoltà di proue alla Corte, caderà il delinquente in pena di ſcudi ducento d'oro, e di cinque anni di galea, oltre la pena del latrocinio della coſa tolta, ſe in quella poteſſe cadere la pena del furto.

SVMMARIVM.

1 *Maſſarijs mandatur, vt reperto cadauere alicuius hominis, illud viſitent, & referant.*

2 *Sed talis viſitatio non ſeruit ad formalitatem corporis delicti.*

3 *Viſum, & repertum debet fieri à Iudice, & Notario, ſeù à Notario de mandato Iudicis.*

4 *Cadaueris recognitio in forma quomodo fiat, & num.* 8.

5 *Iudex non habet neceſſitatem viſitandi cadauer per ſe ipſum.*

In arduis tamen caſibus accedit ipſe ad viſitandum ibidem.

6 *Vulnerum deſcriptio triplici ratione fit.*

7 *Medici meliùs cognoſcunt qualitatem vulnerum, & quo genere armorum ſint illata.*

9 *Cadaueris recognitio poteſt fieri per modum regiſtus, & per modum examinis teſtium.*

10 *Cadauer in loco publico eſt exponendum, quando Curia non habet teſtes illud recognoſcentes, & hoc ad inueniendum eos, qui cognoſcant.*

11 *Valet tamen inquiſitio ignorato nomine, & cognomine occiſi.*

12 *Si ſit ſepultum debet exhumari.*

13 *Et ſi ſit ſepultum in Eccleſia opus eſt licentia Iudicis Eccleſiaſtici ad exhumandum.*

14 *Et exhumatum debet extrà locum immunem aſportari.*

15 *Si ſit corruptum, & putrefactum debent recognoſci oſſa pro oſſibus humanis.*

16 *Peritorum iudicium in quibus delictis eſt neceſſarium.*

17 *Notarius actuarius poteſt abſque mandato Iudicis facere inſpectionem cadaueris, ſecùs in Notario ſimplice.*

18 *Reijcitur diſtinctio.*

Requiritur abſolutè commiſſio. num. 20.

Ceſſat in locis, vbi eſt conſuetudo in contrarium. num. 25.

19 Notario *actuario enuncianti commiſſionem Iudicis creditur.*

Non verò ſimplici Notario ibid.

21 *Cadaueris viſitatio eſt actus iuriſdictionis, qui non pertinet ad officium Notarij.*

22 *Iudicis, & Notarij perſona in quolibet actu iudiciario neceſſaria eſt ex* tex.in cap.quoniam *contra de probationibus.*

23 *Contrarium ſeruatur de conſuetudine.*

24 *Notarij poſſunt examinare teſtes de commiſſione Iudicis.*

25 *Etiam abſque commiſſione in locis, vbi extat talis conſuetudo.*

26 *Imò in multis locis commiſſio non regiſtratur in actis.*

27 *Commiſſio Iudicis facta Notario de viſitando cadauer, vel examinando teſtes probatur per enunciatiuam Notarij.*

28 *Per Iudicis atteſtationem.*

29 *Per actum ſubſequutum factum à Iudice committente.*

30 *Poteſtates Villarum funguntur duplici officio Iudicis ſcilicet, & Notarij.*

31 *Sed in cauſis capitalibus non eſt tollerandum ob rationem allatam hic.*

32 *Commiſſarij non debent accedere ad loca commiſſionis proprijs ſumptibus.*

33 *Pro quibus delictis debent tranſmitti.*

34 *Procedunt pro criminibus, & contra perſonas dumtaxat ſpecificatas in commiſſione.*

35 *Poſſunt eijcere conſanguineos, & illos de factione pro tempore fabricationis proceſſus, quando timent de ſubornatione Teſtium, vel nè teſtes terreantur ab eorum præſentia dicere veritatem.*

36 *Poſſunt cogere Officiales loci commiſſionis ad tradendum proceſſus, & informationes ad cauſam facientes.*

37 *Commiſſarius deſtinatus ad aſſumendas informationes ſuper delicto poteſt citare Reum ad reſpondendum inquiſitioni.*

Contrarium aſſeritur, niſi hoc habeat in commiſſione. n. 42. 44.

38 *Audientia teſtium alicui commiſſa intelligitur commiſſa receptio iuramenti eorundem teſtium examinandorum.*

39 *Commiſſarius valet cognoſcere de annexis, & connexis cauſæ ſibi commiſſæ, imò etiam de acceſſorijs ad eam.*

40 Tex. in auth. ſed Iudex Cod. de Epiſcop. & Cleric. *eſt alteratus à* Irnerio.

41 Creſcentij deciſio 1. de iureiur. *quomodo debet intelligi.*

43 *Inquiſitio, ſeu monitorium Reo tranſmittendum debet formari a Iudice, & ab eodem commiſſi, vt Reo tranſmittatur.*

45 *Cōmiſſarius in Regno Neapolitano ſpatio vnius diei habita confeſſione à latrone illum ſuſpendi, & villum comburi fecit.*

46 *Sed habebat amplas facultates.*

47 *Commiſſarius habens facultatem procedendi vſque ad ſententiam incluſiuè debet in citatione ad reſpondendum Inquiſitioni, ad bannum, & ſententiam inſerere tenorem ſuæ commiſſionis.*

Contrarium n. 50.

Prima opinio eſt verior. n. 53. *&* 56.

Et eſt recepta in praxi. n. 60. 63.

Et hæc opinio eſt ſeruanda. n. 61.

Ne Iudex, ſi poſtea opponatur talis exceptio incurrat amaritudinem, & conſtituatur in anguſtia. n. 62.

48 *Iudex Delegatus nihil habet de proprio, & tantum poteſt, quantum eſt reſcripto Principis commiſſum.*

49 *Debet igitur reſcriptum manifeſtare alias ſibi non creditur, etiam ſi ſit Vir bonus. n.* 64

51 *Delegatus aſſerendo ſe ſalem in citatione arctat citatum ad petendum ſibi oſtendi delegationem, quia ingerit citato probabilem dubitationem, quod aſſertio ſit vera.*

52 *Conſcientia quando non poteſt certitudinariè ad partem aliquam applicari, tunc quod tutius eſt eligi debet, n.* 91.

54 *De-*

Digitized by Google

54 *Delegatus ante receptionem commiſſionis non poteſt in vim dictæ commiſſionis, licet iam expeditæ, aliquid facere.*
55 *Et ſi aliquid facit eſt prorſus nullum.*
57 *Citatus coram delegato non tenetur comparere, ſi in citatione non ſit inſertus tenor delegationis.*
58 *Et ſic non poteſt condemnari.*
59 *Quia non contraxit legitimam contumaciam.*
65 *Enuncianti in citatione ſe delegatum non creditur.*
Etiam ſi aſſerat ſe delegatum Pontificis ibid.
66 *Delegato etiamſi in citatione inſerat fidem, qua notarius affirmet vidiſſe delegationem, regiſtraſſe, & penes ſe retineſſe, non creditur.*
67 *Aſſignatur ratio.*
68 *Et alia ratio melior aſſignatur.*
69 *Notario dicenti ſcripturam fuiſſe productam creditur quoad productionem, ſed nō quoad tenorem ſcripturæ productæ.*
70 *Quia notarius non eſt rogatus de contentis in ſcriptura producta.*
71 *Delegatus licet teneatur inſerere in citatione tenorem ſuæ delegationis, non tamen tenetur tranſmittere originale commiſſionis.*
72 *Debet tamen originale oſtendere petenti.*
73 *Citatus à delegato ſe enunciante talem debet comparere, ſi delegatus exercet iuriſdictionem in Dioceſi, ſeu Prouincia, in qua eſt delegatus.*
Dummodo diſtantia ſit parua, puta quindecim milliarium. 75.
74 *Nam tunc ſine magno incommodo poteſt petere copiam delegationis, & etiam petere ſibi oſtēdi originale.*
76 *Et magis ſi ſit in loco, in quo eſt delegans.*
Et etiam quando citatus habet ſcientiam, vel veriſimiliter poteſt habere ſcientiam delegationis. n.84.& 94.
Contrarium tamen eſt verius. n.92.& 95.
Concorda, vt dicitur. n.98.
77 *Delegatus non tenetur inſerere tenorem ſuæ commiſſionis, ſi in loco ſit conſuetudo, ſine ſtylus non inſerendi.*
78 *Et nec quando, qui citatur, ipſe delegationem impetrauit.*
79 *Et nec quando iuriſdictio delegati eſt notoria.*
80 *Contrarium in hoc tenent alij.*
81 *Sed iſti reijciuntur.*
Sed non cum fundamento reijciuntur. n.83.
82 *Notorium ſola allegatione probatur. n. 128.*
85 *Iudex delegatus in cauſis criminalibus non debet dare operam recedere à regula, qua firmatur eſſe tenorem delegationis inſerendum in citatione.*
86 *Nam Rei, dum ſunt in fuga vix habent notitiam citationis.*
87 *Et in caſu inaduertentiæ debet id tribuere voluntati Dei.*
Et ex hoc adhærere mitiori. n. 90.
88 *Principum intentio, dum condunt leges cum comminatione pænarum rigoroſarum, tendit ad remonendum ſubditos à delictorum perpetratione, & ideò ſequuto delicto quærunt mille modis, vt eos poſſint cum aliqua apparentia à pœna liberare.*
89 *Oſtenditur hoc euidentia.*
93 *Præſumptio iuris dicitur eſſe liquida probatio.*
96 *Factum non præſumitur, niſi probetur.*
97 Zabarella *reprobatur.*
99 *Incola, vel habitator in loco non poteſt deputari in Commiſſarium.*
100 *Poteſt enim eſſe ſuſpectus.*
101 *Commiſſarij debent aduertere, ne dent ſuſpicionem de ſe partibus.*
102 *Ideò non debent ſe conferre ad domum Accuſatoris, & adhærentis, & nec ibi examinare teſtes.*
103 *Teſtes examinati in domo adhærentis, an probent.*
104 *Cautela pro Reo, quando locus examinis eſt ſuſpectus.*
105 *Commiſſarij non debent edere, & in vna menſa ſedere cum quærelante.*
Poſſunt enim ex hoc allegari ſuſpecti ibidem.
106 *Non debent ſe aſſociare in itinere cum partibus & nec debent xenia ab illis ſeù, amicis eorum accipere.*
107 *Commiſſarij, qui paſſim accedunt ad domum teſtium ad illos examinandum malè faciunt.*
108 *Et quando poſſint hoc facere.*
109 *Commiſſarij poſſunt recuſari, & allegari ſuſpecti.*
110 *Commiſſarius non poteſt exercere ſuam iuriſdictionem, niſi oſtenſis litteris ſuæ commiſſionis.*
111 *Fallit in Commiſſario Officiali Principis.*
112 *Sed & iſte ad euitanda ſcandala tenetur commiſſionem oſtendere.*
113 *Exceptis caſibus celeritatem, & ſecretum exigentibus, nam tunc ſatis eſt, quod exhibeatur commiſſio poſt factam executionem.*
114 *Loquutio generalis parit confuſionem.*
115 *Commiſſarius, qui tranſmittitur ad Prouinciam, & Ciuitatem, in qua reſidet Prælatus habens Breue Pontificium debet oſtendere illi ſuam commiſſionem antequam incipiat exercere iuriſdictionem.*
116 *Redditur ratio.*
Limitatur in quatuor caſibus. num. 124. & 126. & 127.
117 *Rectores Prouinciarum, qui habent Breue Pontificium ad gubernandum in Statu Eccleſiaſtico nullum habent Superiorem, quam Pontificem ipſum.*
118 *Et Pontifice inconſulto non poſſunt nec ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis excommunicari.*
119 *Aut ab alijs quauis autoritate fulgentibus cognoſci.*
120 *Prælati miſſi ad regendum Ciuitates ſunt miniſtri Pontificis.*
121 *Et de illis in re graui, & ſecretum exigenti non eſt diffidendum.*

122 *Nec habendi ſunt minus fideles, quam Commiſſarij.*

123 *Commiſſarij debent notare in proceſſu, quod litteras commiſſionis oſtenderunt.*

125 *Cautela pro Commiſſarijs.*

129 *Cardinali creditur abſque exhibitione commiſſionis, quando agitur de re non preiudiciali tertio.*

130 *Secus in re præiudiciali.*

131 *Exhibitio litterarum Commiſſionis, & delegationis eſt adeò neceſſaria in re tertio præiudiciali, vt ſi deperdantur, non poſſint probari per teſtes.*

132 *Affertur ratio, n. 143.*

133 *Et nec probatur per iuramentum delegati.*

134 *Fallit quando deperduntur poſt factam oſtenſionem.*

135 *Imò, quod poſsit probari perditio, & tenor commiſsionis etiam antefactam exibitionem probat Rulant.*

136 *Et hæc opinio approbatur.*

137 *Commiſſario incumbit onus petendi nouam commiſsionem in caſu deperditionis.*

138 *Sumptibus partis quatenùs caſu deperdita ſit: ſumptibus verò proprijs ſi eam ſua culpa amiſerit.*

139 *Officiali Supremi Tribunalis Papæ, ſeu Alterius Principis miſſo ad capiendum informationem ſuper aliqua delicto creditur abſque oſtenſione commiſſionis, nam non agitur de præiuditio tertij, ſed de ſeruitio, & commodo Principis.*

140 *Nec attendi debet præiudicium, quod reſultat Gubernatori, vel ei, qui proceſſatur ob rationem, quæ redditur.*

141 *Commiſſarij deſtinati ad Ciuitates, & loco, in quibus præſunt poteſtates, qui habent litteras patentales ad annum, debent ſe eis manifeſtare, & petentibus oſtendere etiam commiſſionem.*

Præſertim ſi ſint meri Commiſſarij, *n.* 144.

142 Commiſſio tanquam *quid facti non præſumitur.*

145 Commiſſarij *deſtinati ad loca Baronalia non tenentur commiſſionem oſtendere.*

146 *Redditur ratio.*

*Debent tamen ad euitanda ſcandalo facere cum Officialibus loci aliquod complementum. num.*149.

Sed *ſi officiales petant ſibi oſtendi cammiſsionem, debent illam oſtendere ſecundum* Maſtrillum 150.

147 *Inferior non poteſt legem imponere Superiori.*

148 *Et nec poteſt limitare iuriſdictionem Superioris.*

151 Commiſſarij *deſtinati ad loca Baronalia non tenentur oſtendere commiſsionem officialibus, etiamſi non à Principe met, ſed ab illius Supremo Tribunali habeant mandatum.*

152 *Princeps in locis infeudatis non habet iuriſdictionem primarum inſtantiarum, niſi in defectum iuſtitiæ. num.*161.

153 *Vel in caſibus, in quibus Princeps habet ius ſuperioritatis.*

154 *Poteſt tamen liberè in feudis facere, & exequi omnia, quæ dependent à cauſis in eius Supremo Tribunali introductis.*

155 *Ad Barones non ſpectat cognoſcere ſuper competentia iuriſdictionis cum ſupremo.*

156 Commiſſarij *deſtinati à Gubernatore Prouinciæ intra Prouinciam non tenentur oſtendere commiſsionem officiali ſubordinato.*

157 *Reipublicæ intereſt habere plura pratoria.*

158 Commiſſarius *notus in loco ſolo verbo commiſſionem probat.*

159 Commiſſarij *deſtinati à Gubernatore Prouinciæ ad locum Baronalem intra Prouinciam exiſtentem tenentur oſtendere commiſſionem officiali.*

160 *Redditur ratio.*

162 *Gubernatores Prouinciarum, ſi volunt cognoſcere cauſam loci Baronalis intra Prouinciam exiſtentis in prima inſtantia, debent certiorare Baronem de motiuo aſſumendi dictam cognitionem.*

163 *Si volunt examinare teſtes, vel alium actum Baroni non præiudicialem in Baronia exercere, debent procedere per viam requiſitoriæ, vel* Commiſſarij *miſſi debent oſtendere commiſſionem.*

164 *Gubernator Prouinciæ, & Baro loci intra Prouinciam exiſtentis, quando dicantur æquales reſpectu ad actum in Baronia expediendum.*

165 *Executor faciens executionem in Baronia irrequiſito officiali Baroniæ dicitur vſurpare iuriſdictionem, & quando hoc ſit verum.*

166 Commiſſarij *ad exigendum depent ſe præſentare officialibus, & magiſtratui locorum, & commiſſionem oſtendere.*

167 *Non habent facultatem per ſe ipſos aliquid exigendi, ſed ſolum inſtandi.*

168 *Antiquitus poterant per ſe ipſos exigere.*

169 Tex. in auth. de Collator. §. cos, inducitur *à Doctoribus communiter ad oſtendendum, quod* Commiſſarij, *& delegati Principis tenentur oſtendere commiſſionem.*

170 *Seruientes, Apparitores, Birruarij recipientes mandata à Curia Tribunalis Supremi exequuntur irrequiſito officiali loci. n.*173.

171 *Aſſignatur ratio .n.* 174

172 Citare *extra ſuum territorium irrequiſito officiali, an, & quando liceat.*

175 Citatio *ad comparendum, vel teſtimonium perhibendum in cauſa ſpectante ad Tribunal Principis poteſt fieri irrequiſito ordinario loci Baronalis.*

176 *Pontifex poteſt directè citare Laicos in terris imperij attento, quod imperium dependet ab Eccleſia.*

177 *Homines, qui ſubſunt feudatario inueſtito cum omnimoda iuriſdictione magis ſunt homines Principis inueſtientis, quam inueſtiti.*

178 *Tenentur magis obbedire Principi.*

179 *Man-*

179 *Mandatum de carcerando, pignorando &c. expeditum in Curia Principis poteſt exequi in Baronia irrequiſito officiali.*

180 *Sed poſt factam exequtionem executor tenetur officialem certiorare.*

181 *Aſſignantur rationes.*

182 *Ordinationes in pluribus locis extant, quod pignora capta in executione depoſitentur in loco executionis, & capti mancipentur carceribus loci, in quo capiuntur.*

183 *Commiſſarius, qui non oſtenſo commiſſione exercet iuriſdictionem poteſt puniri, etiam ſi ſit deinde paratus illam oſtendere.*

184 *Debet tamen in hoc locus eſſe pœnitentiæ.*

185 *Et quod non debeat, nec poſſit puniri oſtenditur.*

186 *Executores in quibus caſibus poſſint corripi in loco executionis.*

187 *Sed à quo ſint puniendi, an ab ordinario loci, an verò à Superiore remiſſiuè.*

188 *Officiales locorum facta oſtentione commiſſionis debent in cauſa ſuperſedere.*

189 *Quid ſi lacerent litteras commiſſionis ob indignationem, vel contemptum.*

190 *Commſſarius vnum, & non plures proceſſus facit, quando plures ſunt Rei in eadem cauſa.*

191 *Commiſſarius exercens commiſſionem contra plures exigit viaticu ab idoneis.*

192 *Dummodo non procedat primo contra vnum, & poſtea redeat ad locum commiſſionis ad effectum inquirendi contra alium, quia tunc idoneus non tenetur pro inope.*

193 *Commiſſarius, qui ſecundo redit ad locum commiſſionis ad proſequendum proceſſum an egeat noua commiſsione.*

194 *Deſtinatus ad examinandum teſtes non poteſt ſine commiſſione noua eos repetere.*

195 *Poteſt tamen ſine noua commiſsione interrogationes ommiſſas teſtibus facere.*

196 *Deſtinatus ad recipiendum examen teſtium non poteſt atteſtationes publicare.*

197 *Et nec poteſt diſcutere, an articuli ſint admittendi.*

198 *Et nec poteſt recipere teſtes ad repulſam.*

199 *Commiſſarius non exigit viatica niſi habeat in commiſsione facultatem.*

200 *Superiores poſſunt expedire commiſſionem cum clauſula, quod Commiſſarius poſsit ex ſe exigere viatica.*

201 *Poſſunt etiam ſalarium taxare.*

202 *Viatica debentur à fiſco, vel adhærente.*

203 *Et ipſi repetunt ab accuſato iuxta reſeruationem, quam ſolent Superiores facere ad eorum fauorem in commiſſionibus.*

204 *Repetitio viaticorum non fit niſi terminato negocio.*

205 *Et quidem per condemnationem.*

206 *Criminis titulus non facit quem Reum, ſed ſententia.*

207 *Sententia dat formam, & eſſe rei.*

208 *Exceptio non entis ſubiecti, in quo pars ſe fundat impedit executionem quantumuis priuilegiatam,*

209 *Commiſſarius non exigit viatica, niſi acquiſiuerit contra Reum inditia ad tranſmittendam inquiſitionem.*

210 *Et nec illa exigit ſi proceſſus ſit nullus.*

211 *Qualitas* Commiſſarij *puta, quod alias fuerit inquiſitus de falſo impedit repetitionem viaticarum.*

212 *Viatica non poſſunt repeti, ſi teſtes non perſiſtant in eorum dicto, vel etiam extra iudicium dicant depoſuiſſe contra veritatem tædio carceris.*

213 *Commiſſari, dum habent in commiſſione facultatem exigendi viatica ab inditiatis, vel inditiandis, ſtatim ac acquirunt inditia ſufficientia ad tranſmittendam inquiſitionem relaxant mandata, & bona executata ſub haſta vendunt.*

214 *Sed reuerſi ad Vrbem non poſſunt amplius vti dicta facultate.*

215 *Et ideò debent inſtare coram Superiore.*

216 *Et iſto caſu à taxatione facta per Superiorem datur appellatio.*

218 *Et ita fuit bis iudicatum contra adhærentem repetentem viatica, quia non poterant haberi loco alimentorum.*

219 *Et hac ratione idem eſt dicendum reſpectu ad Commiſſarium viatica petentem coram ſuperiore, quia habentur, ac ſi peterentur alimenta præterita, quæ non habent priuilegium.*

220 *Sed hoc eſt verum ſolum quando eſſet difficultas circa ſufficientiam inditiorum.*

221 *Alias non daretur appellatio ſuſpenſiua.*

222 *Sed tamen ſ.m.* Innoc. *XI. ordinauit quod etiam reuerſis ad Vrbem duret manus Regia.*

Appellatio in dubio admittitur, vt minus partibus præiudicialis. num. 217.

223 *Viatica ſoluens Commiſſario, dum non habet intereſſe in cauſa, nō habet ius appellandi ratione repetionis viaticorum, à ſententia prolata ad fauorem accuſati.*

Contrarium, num. 237.

Sed vix datur iſte caſus. num. 238.

Et quando daretur competeret ſaltem recurſus. num. 239.

224 *Actio competens ex delicto tribuit ius ad appellandum à ſententia ad fauorem Rei prolata.*

225 *Fiſco competit de iure ius ad appellandum à ſententia prolata ad fauorem Rei.*

226 *Sed de conſuetudine non appellat.*

227 Motus proprius, *ſeù* Conſtitutio Pij IV. 58. in ordine Bullar. *eſt vbique ſeruandus.*

228 *Romana Curia eſt mater omnium Curiarum.*

229 *Conſuetudo non appellandi à ſententia abſolutoria reſpectu ad fiſcum procedit etiam ſi abſolutoria lata ſit in ſecunda inſtantia.*

230 *Fauori liberationis Rei plurimum tribuendum*

231 *Fiſcus propter ſuperuenientes probationes de nouo repertas non reſtituitur.*

232 *Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis non appellat.*

Et ita fuit deciſum. 234.

Contrarium dicit Genuen. *235.*

Sed

Sed loquitur de iure communi. 236.

333 *Fiſcus, & Eccleſia in materia reſtitutionis in integrum æquiparantur*.

340 *Recurſui eſt deferendum, quando denegata eſt alicui appellatio, ſed tunc pro admittendo recurſu grauamen debet eſſe notorium*.

341 *Fiſcus prohibitus appellare à ſententijs abſolutorijs etiam ſi ſint interlocutoriæ, & mera decreta appellat à decreto remiſſionis cauſæ ad alium Iudicem*.

342 *Appellat à decreto, quod inquiſitus gaudet indultu*.

343 *Appellat in cauſis pecuniarijs deſcendentibus ex crimine*.

344 *Contrarium*.

345 *Appellat à minoritate pœnæ*.

346 *Non appellat à ſententia lata in cauſa immunitatis ad fauorem Rei*.

347 *Commiſſarij non taxant viatica, quia difficulter ſe continerent intra terminos veræ quantitatis*.

348 *Exigentes vltra taxam coguntur reſtituere vſque ad obulum*.

349 *Dietæ, & viatica debentur Commiſſarijs tam pro acceſſu, quam pro receſſu, & mora*.

350 *Salarium pro acceſſu, & receſſu liquidatur ad rationem* 20. *millearium pro qualibet dicta*.

351 *Etiam ſi vltima dieta conſiſtat in vno milleari*

352 *Numeratio dietarum, & millearium facienda eſt iuxta diſtantiam itineris per terram non autem per aerem, vel mare*.

353 *Millearia* 50. *per mare ſunt minus* 20. *per terrã*. *Explicatur hæc aſſertio ibidem*.

354 *Salarium debitum Commiſſario pro mora numeratur per dies naturales*.

355 *Et numerantur etiam dies feſtiui*.

356 *Commiſſarij poſſunt diebus feſtiuis non itinerare, & adhuc habent ſalarium pro illis diebus*. *Contrarium ibidem*.

357 *Quid in caſu quo habent impedimentum*.

358 *In caſu infirmitatis habent ſolum alimenta*.

359 *Imo habent integrum ſalarium*.

360 *Concordantur opiniones remiſſiuè*.

361 *In Viaticorum taxatione detrahendæ ſunt impenſæ temporis exceſſiui*.

362 *Et exceſſiui numeri birruariorum*.

363 *Dummodo non habeãt facultatem ducendi quot birruarios voluerint*.

364 *Et talis facultas præſumitur impertita, quando Commiſſarius cum tanto numero birruariorum diſceſſit è loco, in quo reſidet delegans*. *Et detrahendæ etiam ſunt impenſæ viæ longioris*. 266.

365 *Commiſſario non permittitur de iure vllus abuſus*.

367 *Commiſſario facienti in vno die iter, pro quo erant conſumendi duo dies, an debeatur ſalarium pro vno, vel duobus diebus remiſſiuè*.

368 *Commiſſarius duobus negocijs vacans non exigit duo ſalaria*. *Contrarium num*. 270.

369 *Milites tenentes duas militias non conſequuntur duo ſtipendia*.

371 *Salarium magiſtratibus togatis debetur ratione laboris, & non alimentorum*.

372 *Ideò eis debetur ſalarium etiam ſi abſint, & accipiant dietas à* Parte.

373 *Et ſi vno die examinent tot teſtes, quot examinare debent in duobus diebus, recipiunt ſalarium pro duobus diebus*.

374 *Salarij duplicati materia remiſſiuè*.

375 *Commiſſarij non poſſunt compellere conſanguineos delinquentium ad emendum bona executata pro viaticis*.

376 *Et nec cogunt vicinos*.

377 *Contrarium videtur diſponere* Bulla Sixti Quarti.

378 *Sed dicta* Bulla *non extenditur ad hunc caſum*.

379 *Bona publicata, vel confiſcata non poſſunt conſanguinei, vel alij ex cauſa Fiſci cogi ad emendum*.

380 *Et hoc expreſsè in iure determinatur*.

381 *Fiſcus non habet prælationem in bonis delinquentis alijs creditoribus*.

382 *Commiſſarius, qui fabricauit proceſſum non habet pro viaticis prælationem creditoribus in bonis delinquentis proceſſati*.

383 *Fallit quoad expenſas fabricationis proceſſus graduatorij*.

384 *Nam tunc expenſa tendit in vtilitatem omnium creditorum*.

385 *Commiſſarius, qui pro ſuis viaticis vendidit bona delinquentis, & ſe ſatisfecit, non tenetur creditoribus anterioribus reſtituere ex quo pecunia fuit conſumpta per ipſum Commiſſarium poſteriorem*.

386 *Maximè ſi anteriores non habent niſi perſonalem*.

387 *Et non fecerint excuſsionem bonorum*.

388 *Commiſſarius, Fiſcus, an fideiuſſor præferatur in bonis delinquentis remiſſiuè*.

389 *Barones de iure non habent facultatem tranſmittendi Commiſſarios*.

390 *Sed de conſuetudine illos tranſmittunt*.

391 *Epiſcopi habent merum, & mixtum imperium*.

392 *Æquiparantur Præfecto Prætorio*.

393 *Habent propterea ius gratiandi etiam poſt latam ſententiam*.

394 *Concedunt dilationem*.

395 *Traſmittuns etiam Commiſſarios*. *Et hos quotidie tranſmittunt* 297.

396 *Imperium merum, & mixtum de Iure canonico de facili delegatur*.

398 *Epiſcopi mittunt Commiſſarios ſumptibus proprijs*. *Contrarium*. 301. *Concorda*. 303.

399 *Cardinalis Vic. Papæ tranſmittit Commiſſarios ſumptibus indiciatorum, & inditiandorum*.

300 *Barones tranſmittunt Commiſſarios ſumptibus proprijs*.

302 *Contrarium de ſtylo*.

304 *Commiſſarius debet concedi pro faciendo defen-*

ſenſiuo, quando fuit conceſſus pro faciendo informatiauo.

305 *Vidua habet electionem, & variationem fori in quacumque parte iudicij, etiam poſt concluſum in cauſa, & etiam in gradu appellationis, num.306.*

307 *Contrarium quoad variationem, quia eſt odioſa, & doli mali plena.*

308 *Maximè poſtquam facta eſt conteſtatio iuditiorum.*

309 *Dummodò non omittat per errorem declinare in tempore.*

310 *Prima tamen opinio eſt communis, & eſt in praxi recepta.*

311 *Variatio fori licita eſt vbi electio datur à iure: ſecus quando datur ab homine.*

312 *Clericus habet electionem Tribunalis, in quo porrigat accuſationem, & querelam pro offenſa, ſed non poteſt variare.*

Vidua ſi variat an obtinere debeat tranſmiſſionem commiſſarij ad fabricandum proceſſum, & informationes aſſumendas.

Verſ. quoad ſecundum, & 326.

313 *Teſtium examen prohibitum eſt poſt didicita teſtificata.*

314 *Quoquo modo ſint didicita etiam ſi non ſit formiter facta publicatio proceſſus.*

315 *Aſſertur triplex ratio huius prohibitionis.*

316 *Iudex poteſt etiam poſt didicita teſtificata recipere ex Officio nouos teſtes, quia ceſſat tunc timor ſubornationis.*

317 *Et eadem ratione idem procedit in Procuratore fiſcali.*

318 *Sed plura ſunt etiam hoc caſu ſeruanda, quæ enumerantur.*

319 *Examen teſtium admittitur poſt didicita teſtificata, quando ceſſat timor ſubornationis.*

320 *Et quando teſtes examinantur, ad confirmandum dicta teſtium iam examinatorum.*

321 *Et quando concurrit aliqua magna cauſa examinandi teſtes poſt publicationem proceſſus.*

322 *Sed hoc procedit ſolùm quando Iudex ex ſe, vel ad inſtantiam ſoli us fiſci examinat.*

323 *Nam ad inſtantiam Partis non poteſt fieri examen, quia adeſt ſuſpicio.*

324 *Et adeſt culpa, & negligentia eiuſdem partis non producentis teſtes in tempore.*

325 *Quæ negligentia impedit de iure examen poſt factam publicationem.*

327 *Commiſſarius ad inſtantiam Viduæ forum vigore* leg. vnicæ Cod. quando Imperat. *variantis debet expediri ſumptibus inditiatorum, & inditiandorum.*

328 *Aſſignatur ratio.*

329 *Contrarium.*

Concilia vt num.332.

330 *Priuilegium* leg. vnic. Cod. quando Imperat. *pinguius eſt, quàm reſtitutio in integrum.*

331 *Principis beneficium non debet trahi ad abuſiuam interpretationem, vt alteri ſit præiudiciale.*

333 *Priuilegium* leg. vnicæ Cod. quando Imperat. *non habet locum in criminalibus.*

Contrarium num.335.

334 *Et non habet locum ad fauorem Viduæ, ſeù pupilli &c. accuſatæ, ſeù accuſati.*

336 *Contrarium* [illegible]

337 *Et ità in facto iudicatum.*

338 *Vidua, & alius habens beneficium* leg. vnicæ Cod. quando Imperat. *ſi ſit accuſata debet ſe conſtituere ad hoc, vt dicto beneficio potiatur.*

Contrarium num.340.

Sed non eſt recedendum à prima opinione. 341.

339 *In criminalibus non admittitur Procurator.*

342 *Carceratus pro vna cauſa criminali poteſt pro alia comparere per Procuratorem.*

343 *Etiam ſi carceratio ſit affectata.*

344 *Virgo habens Patrem non habet electionem fori pro iniuria ſibi illata.*

345 *Contrarium.*

346 *Sed in criminalibus tantum.*

347 *Concorda vt num.348.*

349 *Ordinarij locorum pata Gubernatores, & Poteſtates non poſſunt accipere viatica ſi ijs à ſuperiore committitur aliqua cauſa in loco ſacienda.*

350 *Nec à Camera delegantis poſſunt aliquid prætendere.*

351 *Fallit quando aſſumunt Notarium, quia ſuus fuit à parte allegatus ſuſpectus, nam bene faciunt ſoluere iſto caſu ab ipſa Parte, quæ allegat ſuſpectum Notarium.*

352 *Et fallit quando habent neceſſitatem equitandi, & à loco reſidentiæ recedendi.*

353 *Commiſſarij Auditoris Cameræ habentes facultatem in commiſſione examinandi, compellendi, mulctandi teſtes, poſſunt quoſcunque examini ſubijcere.*

354 *Auditor Cameræ habet autoritatem in laicos, & in Eccleſiaſticos, ſeculares, & regulares, & exemptos.*

355 *Commiſſarij Auditoris Cameræ compellant teſtes ad perhibendum teſtimonium etiam cenſuris Eccleſiaſticis, quamuis ipſi non ſint caractere Eccleſiaſtico inſigniti.*

356 *Et hoc ex conceſſione Papæ, qui poteſt hoc mero laico committere.*

357 *Commiſſarij etiam à Sacra Conſulta miſſi nequeant examinare Eccleſiaſticos abſque licentia ordinarij.*

358 *Clerici inquibus caſibus debent deponere in cauſa criminali remiſſiuè.*

359 *Officialibus ſolitis habere acceſſum ad Pontificem in negociorum expeditione credendum eſt, ſi aliquid aſſerant de licentia Papæ facere.*

360 *Tenor licentiæ examinandi teſtes Eccleſiaſticos concedi ſolitæ ab Ordinarijs.*

361 *Ennunciatiua Notarij non probat licentiam Ordinarij circa facultatem examinandi Eccleſiaſticos.*

362 *Cautela pro Epiſcopis, & Vicarijs circa licentiam examinandi perſonas Eccleſiaſticas.*

363 *Commiſſarij miſſi ab Epiſcopis quomodo ſe gerere debeant.*

Epiſco-

364 *Epiſcopi, & eorum delegati poſſunt compellere teſtes, ſinè Eccleſiaſticos, ſinè Laicos adferendum teſtimonium.*

Extra tamen ſtatum Eccleſiaſticum non ſolent laicos carcerare abſque imploratione brachij. num.366.

365 *Iudices laici impedientes Epiſcopos examinare teſtes incurrunt in excommunicationem Bulla Cœna tanquam eos impedientes vti iuriſdictione Eccleſiaſtica.*

367 *Epiſcopi non poſſunt ſine Superioris Regularis licentia examinare Monachos.*

Et nec abſque licentia Inquiſitoris poſſunt examinare familiares Sancti Officij 369.

368 *Regulares non poſſunt ſe examini ſubijcere ſine licentia Superioris.*

Et an examinati ſine licentia valeat eorum examen ibid.

370 *Epiſcopus, ſeù eius Delegatus poteſt carcerare, & compellere Clericum alterius Diœceſis in ſua Diœceſi repertum ad ſe ſupponendum examini. n.374.*

Et iſto caſu iuriſdictio prorogatur ratione cauſæ, quæ expediri non poteſt ſine depoſitione teſtium 375.

Et etiam prorogatur ratione muneris 376.

371 Clerici quot modis *mutent Iudicem in ſua tamen ſphera, & hierarchia.*

372 Caracter clericalis *inducit mutationem ſtatus reſpectu ad Iudicem, & forum Secularem, ſed non reſpectu ad iudicem, & forum Eccleſiaſticum.*

373 Caracter clericalis *operatur, vt Clericus efficiatur alterius territorij, ac ſi domicilium, & originem mutaſſet.*

377 *Epiſcopus poteſt repetere à Curia Sæculari Clericum alterius Dioceſis in ſua dioceſi carceratum.*

378 *Affertur ratio.*

379 *Tenetur tamen ipſe Epiſcopus Clericum ſibi à Curia Sæculari remiſſum remittere ſuo Epiſcopo.*

380 *Epiſcopus ratione muneris tenetur repetere Clericum alterius Dioceſis in ſua dioceſi carceratum à Curia Sæculari etiam antequam Iudici Seculari conſtet de Clericatu: & ſic antequam Iudex Sæcularis committat ſacrilegium.*

381 *Epiſcopus non poteſt examinare, & compellere ad ſe examinandum regulares abſque licentia Superioris regularium, etiamſi illos reperiat in ſua Dioceſi, imò in eadem domicilium contraxerit n. 386.*

Nam ſunt prorſus exempti à iuriſdictione Epiſcopi tanquam eſſent alterius territorij. num.384.

382 *Regulares antiquis temporibus erant vigore Canonum ſubiecti Epiſcopis.*

383 *Sed hodie vigore Bullarum ſunt exempti ab Epiſcoporum iuriſdictione.*

384 *Monaſteria, & Conuentus Regularium licet ſint intra territorium, & Dioceſim Epiſcoporum non ſunt de territorio.*

385 *Epiſcopus ſi indiget Monaci teſtimonio in aliena dioceſi exiſtentis non petit licentiã ab Epiſcopo loci, ſed ab Abbate, & Superiore ipſius Monaci*

387 *Epiſcopus, ſeù Delegatus Epiſcopi carcerans Clericum in nullius Dioceſi ad effectum eundem examinandi incidit* in can. ſi quis ſuadente *inquantū Clericum indebitè carcerat, et incidit in excommunicationem* c. 11. ſeſſ.23.S.Conc. Trid.& can.17. Bullæ Cœnæ *in quantum carcerat in iuriſdictione aliena.*

388 *Quatenus tamen intendat vſurpare iuriſdictionem.*

389 *Fallit quando territorium eſſet controuerſum, an eſſet nullius.*

390 *Poſſet tamen Epiſcopus peccare, quia non repeteret debito modo.*

391 *Birruarius carcerans Clericum in Territorio nullius non incidit in excommunicationem ſi carceret de ordine Epiſcopi.*

392 *Commiſſarius, ſeu Delegatus à Superiore Regulari nequit examinare teſtes Clericos ſine licentia Epiſcopi, & teſtes Laicos ſine licentia Iudicis Sæcularis, & nec teſtes regulares alterius ordinis ſine licentia Superioris dictæ Religionis.*

393 *Commiſſarij extra Vrbem non tranſmittuntur niſi facto verbo cum ſanctiſſimo.*

394 *Contrarium quando tranſmittuntur à Gubernatore, & Vicario intra diſtinctum, & quando tranſmittuntur ab A. C. in cauſis iure ordi-*

395 *nario ad Tribunal ſuum pertinentibus.*

Fallit tamen quando Commiſſarij tranſmittuntur ſumptibus Cameræ.

396 *Commiſſiones, quæ dantur Commiſſarijs ſignantur manu A.* C., *Card. Vicarij, & reſpectiuè Gubernatoris, et cum viſa Locumtenentis.*

397 *Refertur formula remiſſiuè.*

398 *Commiſſarij non expediuntur contra Epiſcopos niſi ex expreſſa commiſſione, & ordine Papæ de qua, & quo eſt facienda expreſſa mentio in litteris facultatiuis.*

399 *Imò commiſſio eſt ſignanda manu Papæ.*

400 *Auditor Cameræ non debet, inconſulto Pontifice, in ſcriptis quicquid redigere contra Epiſcopos.*

401 *Poteſt tamen ſi vult. num. 105.*

Et ita fuit iudicatum. 408.

402 *Sed non citat eos ad perſonaliter comparendum.*

403 *Nam ad hoc requiritur commiſſio ſignata manu Sanctiſſimi. n.406.*

Dummodo non reperiantur extra Reſidentiam, nam ſi ſint extra Reſidentiam poſſunt etiam citari ab A. C. ad comparendum perſonaliter ſine alia Pontificis commiſſione.

404 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis.*

407 Sacrum Concil. Trident. Seſſ. 24. cap. 5. de Reform. *fuit derogatum* à Bullis Gregorij XIV. & Pauli V.

409 *Auditor Cameræ ſubintrauit in locum Concilij Prouincialis, quod hodie non ſolet in Italia*

Italia conuocari, ad proceſſandum Epiſcopos.

411 *Epiſcopi reſidentes quibus fauoribus gaudeant.*

412 *Epiſcopi non deberent ex inditijs in pœnam extraordinariam condemnari, nam non conſtito plenè ſe delicto indicenda eſſet eis purgatio canonica.*

Aſſignatur ratio. n.416.

413 *Purgatia canonica eſt remedium periculoſum.*

414 *Deſijt eſſe in vſu præterquam in crimine hæreſis.*

415 *Formula purgationis canonicæ remiſſiuè.*

417 *Epiſcopi non poſſunt abſque cauſa, & abſque licentia Papæ cedere Epiſcopatum.*

418 *Aſſignatur ratio.*

419 *Papa gerit vices Dei in terra.*

420 *Cauſæ legitimæ dimittendi Epiſcopatum referuntur.*

421 *Epiſcopi extante cauſa legitima poſſunt cogi dimittere Epiſcopatum.*

Imò etiam ſine cauſa nu. 423.

Circa quem articulum viden. Barbatia n.424.

Poſſunt cogi dimittere etiam non dato bono cambio n.425.

Sed hoc non tranſit ſine magna difficultate. num.426.

422 Iaſon *malè impugnatur.*

427 *Epiſcopi ob graue ſcandalum coguntur renunciare Epiſcopatum.*

428 *Renunciare nemo compellitur.*

429 *Si non extet cauſa.*

430 *Epiſcopi poſſunt ex inditijs, & præſumptionibus cogi ad dimittendum Epiſcopatum, ſi indè in Popolo graue ſcandalum extortum ſit.*

431 *Crimen, & ſcandalum ſunt contradiſtincta in* cap.cum pridem de renunciat.

432 *Ideò alterum interueniſſe ſufficit.*

433 *Epiſcopi ex concludenti criminis probatione deponuntur, & etiam corporaliter puniri poſſunt, & ex minùs concludenti probatione poſſunt cogi ad renunciandum Epiſcopatum, ſi inde ortum ſit graue ſcandalum.*

434 *Inuiti quomodo cogi poſſunt ad renunciandum.*

435 *Epiſcopi moniti, & præceptati à Papa ad renunciandum Epiſcopatum, ſi reddunt ſe inobbedientes poſſunt deponi.*

Præſertim ſi in præcepto comminata ſit pœna indignationis. num.437.

436 *Dominus poteſt Vaſſallum ter monitum, & non comparentem priuare feudo.*

438 *Pœna indignationis de ſui natura importat priuationem.*

439 *Epiſcopus requiſitus, & pro parte Pontificis ſuaſus ad renunciandum Epiſcopatum quomodo ſe gerere debeat ex doctrina* Patris Paſſerini.

450 *Papa, quando Epiſcopus ſuaſus non vult renunciare Epiſcopatum, declarat, quod ſtante ſcandalo amplius de Epiſcopatu non ſe intromittat, & facta intimatione prouidet Eccleſiam de alio Paſtore, ne ob deficientiam Epiſcopi Eccleſia detrimentum patiatur.*

451 *Epiſcopus non debet reduci ad mendicandum.*

452 *Ideo ſine culpa propria, ſiue malitia Plebis cogatur dimittere Epiſcopatum debet prouideri de victu, & alijs neceſſarijs.*

453 *Et ita fuit pluries practicatum, & referuntur exempla.*

454 *Epiſcopus, qui ex culpa propria cogitur renunciare, debet prouideri ita vt non mendicet.*

455 *Homines malè meritos oportet ægeſtate perire.*

456 *Fallit in Epiſcopis ratione ordinis, & ne ſordes delinquenſis obnubilent Innocentes.*

457 *Epiſcopus renuncians Epiſcopatum ex malitia Plebis debet recompenſari cum bono cambio, hoc eſt cum alio æquali Epiſcopatu.*

458 *Cadauer hominis occiſi non debet tangi, & nec ſpoliari, & quare.*

459 *Cadaueris poſitura debet ad vnguem à Notario deſcribi.*

460 *Nam ipſa poſitura poteſt dilucidare delictum.*

461 *Datur exemplum.*

462 *Fiſco non ſunt ſubtrahendæ probationes.*

463 *Priuatus amouens cadauer occiſi poteſt puniri.*

464 *Cadauer non debet bonis ſpoliari, quia debent illa relinqui hæredi, & etiam quia cadaueri, quodammodo fit iniuria.*

465 *Mortui non habent protectorem, niſi Superiorem* Regnantem.

466 *Principi pertinet prouidere, ne mortui afficiantur iniuria.*

467 *De ſpoliatione mortuorum, qui Doctores tractent.*

468 *Bannitus occiſus non poteſt impunè ſpoliari.*

469 *De ſepulchrorum violatiane, qui Doctores agant. 471.*

470 *Theſauros perquirere in ſepulchris an liceat remiſſiuè.*

472 *Pœna imponitur contra impedientes ſepulturam.*

473 *Corpora mortuorum exenterantes, & elixantes excommunicati ſuns excommunicatione reſeruata Pontifici.*

Fallit vt nu.474.

475 *Cadauera Beneficiatorum mortuorum occultantes, vt beneficia non poſſint interim impetrari, an debeant puniri. 501.*

476 *De cadaueris tranſportatione, qui Doctores tractant.*

477 *Cadaueris tranſportatio, ſi fit cum cauſa, debet fieri cum licentia Præſidis, & ſi fiat ſine cauſa, debet fieri cum licentia Principis.*

478 *Sed hodie debet fieri cum licentia Epiſcopi.*

479 *Seu cum licentia Parochi.*

480 *Et quando tranſportatio fit de vno Oppido ad aliud etiam hodie requiritur licentia Præſidis.*

481 *Princeps eſt aſſertor, & vindex ſacrorum, & Religionis.*

482 *Vectigal ſoluitur, dum cadauer de vno loco, ad alium perfertur.*

483 Sed eſt contra diſpoſitionem expreſſam legic.
484 Et improbatur à Naurath pluribus motiuis.
485 Et improbatur etiam in Eccleſiaſticis, etiam ſi prætendatur conſuetudo, à Maranta.
486 Sac. Congreg. Concil. Trident. decretum probibens exactionem Vectigalis pro aſportatione, & introductione cadaueris.
487 Corpora Sanctorum non poſſunt deferri de loco ad locum ſine licentia Pontificis.
488 Etiam ſi fiat de vna Eccleſia ad aliam in eodem loco.
489 Corporis S. Ianuarij tranſportatio facta Neapoli à Cœnobio Montis Virginis in Eccleſiam Maioris fuit cum licentia Alex. VI.
490 Cadaueris tranſportatio nequit fieri de vna Parochia ad aliam ſine licentia, & interuentu proprij Parochi.
491 Regularibus, prout & Presbyteris ſæcularibus non licet intrare cum Cruce Parochias ad leuanda cadauera, niſi præmonito, & requiſito prius Parocho eiuſdem Parochiæ, 493.
492 Parochus, à cuius Parrochia leuatur, & non Regularis ad quorum Eccleſiam portatur debet benedicere corpus defuncti.
493 Cadauer Parocho monito, & recuſante interuenire poteſt leuari à Regularibus a Parochia, & tranſportari ad Eccleſiam ipſorum Regularium.
494 Et ita reſoluit Sac. Congreg. & practicatum fuit de anno 1670. Parmæ.
495 Conſuetudo carens requiſitis non eſt attendenda.
496 Non omne illicitum eſt punibile.
497 Retinens per vim Parochum ad effectum, vt audiat legi decretum contra Parochos, incidit in can. ſi quis ſuadente Diabulo.
498 Cadauer ſine licentia Superioris tranſportans de vno loco ad alium facit actum illicitum, ſed non punibilem.
499 Et ideo in facto accuſatus de tranſportatione fuit in Tribunali A.C. abſolutus.
500 Monetæ exactio pro licentia tranſportandi cadauer de loco ad locum nullatenus poteſt cohoneſtari, & referuntur motiua.
502 Pompa funeralis, tàm in tranſportando cadauer ad Eccleſiam, quàm in erigendo catafalcum tendit in ſuffragium Animæ defuncti remiſſiuè.
503 Stendardi, cerei, & Equi bardati, cum quibus ſolent aſſociari ad ſepulturam Magni Milites, debentur Eccleſiæ, vbi ſepelitur Cadauer.
504 Officialis, qui leuauit cadauer, quod fuerat leuatum à ſuo Territorio, non eſt comprehenſus in bannimentis.
505 Statutum contra amouentem Cadauer habet locum contra eum, qui prima vice mouit.
506 Officialis territorij, à quo fuit aſportatum cadauer, non poteſt ſuſtare pro reſtitutione eiuſdem Cadaueris ſi iam ſit ſepultum.
507 Et datur cautela pro reparando præiudicium, quod inde iuriſdictioni prouenit n. 509.
508 Cadauer non eſt exhumandum ad purgandum attentata.

510 Officialis, qui de Territorio alterius leuauit cadauer, & ad ſuũ territorium aportauit, tenetur de temeritate, & non de turbatiua, & leniter punitur.
511 Exhumatio Cadaueris facta de ordine Superioris non eſt punibilis.
512 Et nec eſt punibilis, ſi fiat curioſitatis cauſa.
Prout nec punibilis, ſi fiat ad euitandum concurſum, & confuſionem Populi. n. 514.
Imò debet de neceſſe fieri, quando Populus concurrit ob conceptum ſanctitatis n. 515.
Debet tamen fieri cum circumſpectione ad euitandum tumultum, vt euenit in amotione Arcæ, in qua erant oſſa Conſtantini Magni. num. 516.
513 Sepulchra reſeraſſe curioſitatis gratia male ceſſit Xerſi, Dario, Alexandro, Ciceroni, Ottoni Tertio, Carolo V.
517 Exhumatio Cadaueris facta ad illud ſpoliandum veſtibus, & alijs rebus prætioſis debet pœna capitis puniri, ſi fiat cum armis, & pœna arbitraria, ſi fiat ſine armis.
518 Spoliare cadauer ſepultum grauiori pœna punitur, quàm ſpoliare non ſepultum.
519 Sepulchrum vaſtans ad ſubtrahendum plumbum, ſaxa, & alia punitur pœna pecuniaria, & condemnatur ad refectionem damni.
520 Imò tenetur pœna corporali.
521 Prima opinio eſt verior, ſi oſſa mortuorum non fuerint extracta.
522 Et niſi ſaxa, & plumbum ſint valoris conſiderabilis.
523 Cadauer vulnerans, vel mutilans puta abſcindendo caput, vel bracchium tenetur de iniuria.
525 Et ſi hoc faciat per indignationem efficitur irregularis.
Mortuis fit iniuria licet abuſiuè. n. 524.
526 Cadaueri caput, ſeu bracchium abſcindens in Eccleſia non gaudet Eccleſiaſtica Immunitate.
527 Alapham dans cadaueri Epiſcopi mortui fuit in defectum plenæ probationis, & ob ætatem damnatus in pœnam exilij, & in caſu contrauentionis ad relegationem.
528 Offendens, & percutiens Sacerdotem mortuum non incurrit in can. ſi quis ſuadente Diabolo.
529 Contrarium.
530 Prima opinio eſt valdè probabilis.
531 Conſanguineis non eſt licitum mouere cadauer, ſeu bona tollere, niſi ſit manifeſtum, & notorium, quod conſanguineus obierit morte ſubita, ſeu ob lapſum in flumen.

1 MANDATVR hic Maſſarijs, & Menſtralibus, vt ſtatim reperto aliquo cadauere humano viſitent illud cum interuentu alicuius aliæ perſonæ, & vulnera inſpiciant, & referant. Sed aduertendum eſt, quod iſta

iſta inſpectio, & viſitatio Maſſario demanda-
2 ta non debet, ne poteſt deſeruire pro inſpe-
ctione, vulgariter dicta viſum, & repertum,
3 vt ex Caſono *de inditijs, & tortur. cap. 2.* Am-
broſin. *proceſſu informatiuo lib. 1. cap. 1. num. 25.*
Marſil. *pract. crim. in princip. num. 4.* Clar. *pract.
crim. qu. 4. nu. 4.* inquit Gerh. Feltman. in *tract.
de cadauere inſpiciendo cap. 3. num. 1.* quia huiuſ-
modi viſitatio debet fieri à Iudice, & Notario,
ſeù à ſolo Notario de mandato Iudicis, vt
docent Angel. *de maleſ. verbo fama publica n.*
108. Boſſ. *de delict. n. 2. & 24.* & Farin. *qu. 2. n. 4.*
Clarus *d. qu. 4. n. 4. & 5.* Ambroſin. *loc. cit. cap.
1. num. 7.* Franc. Marci *par. 2. deciſ. Delphinat. qu.
181. num. 1.* Carpzou. *pract. crim. p. 1. qu. 26. n. 23.*
& Gerh. Feltman. *d. cap. 3. n. 4. & cap. 4. nu. 7*

Propterea dicendum, quod Maſſarijs com-
mittitur, & mandatur, vt viſitent, & inſpi-
ciant cadauer, & vulnera ad effectum ſolùm
referendi ità diſtinctè, vt Iudex poſſit delibe-
rare, an quis ſit ſcelere interemptus, & habeat
neceſſitatem mittendi Notarium ad facien-
dam recognitionem in forma, nè alias gra-
uentur Communitates, quæ vigore conſuetu-
dinis hic extantis tenentur ſubminiſtrare No-
tarijs expenſas.

Quæro primo, quomodo ſit facienda re-
cognitio cadaueris, quæ dicatur, & dici poſſit
4 in forma? Dic quod Iudex accedit cum No-
tario, vt ſemper in arduis caſibus per ſe ipſum
Iudex accedit, vt inquit Maiorana *opopraxi
crimin. cap. 1. num. 4.* non tamen reperitur iure
5 cautum, quod per ſe accedere debeat, vt ex
Muſcatell. Boſſ. Marſil. & Ambroſ. dicit Anel-
lus de Sarnò *pract. crim. tit. de diuerſ. delict. n. 12.*
vel mittit Notarium ad videndum cadauer
occiſi, & deſcribendum, & in actis referen-
dum, quot percuſſiones, quot vulnera, pun-
ctim, vel cæſim, & in qua corporis parte ha-
beat, & an ſint mortalia, vel nè, & cum quo
genere armorum ſint illata, & ſimilia prout
ex Farin. Scaccia Guazzin. Carpzou. & Con-
ciol. dicit Maiorana *loc. cit. num. 4.* & remiſſiuè
ad Magal. *pract. crim. canon. cap. 2. n. 8. &* Caro-
lum Peregrin. in *praxi Vicarior. tit. de denuncia-
6 tione n. 56.* ait Sarnò *loc. cit. n. 12. in fine*, & hęc
fieri debere duplici ratione aſſerit Farin. *loco
cit. Primo* quia homine occiſo contingere po-
teſt, quod vnus de occiſo, alius de vulnere
ſimplici, alius de percuſſione, & alius de alia
teneatur. *Secundo* quia per diſtinctam corpo-
ris delicti qualitatum deſcriptionem deue-
niunt Iudices ad cognitionem, an teſtes ſuper
delicto in ſpecie examinati verum dixerint,
cum ſępè contingat eos plura deponere, quam
ea, quæ ex corporis inſpectione apparent, vt
conſiderant Gomez *de delict. cap. de captura
reor. num. 1.* & Io: de Amic. *conſ. 131. n. 7.* addo
Ego *tertiam* rationem, nempè quia auferretur
Reo modus ſe defendendi, qui poteſt proba-
re ſe tempore delicti non habuiſſe inſtrumen-
tum aptum ad inferendum tale vulnus, & ob
id melius ſemper eſt, quod Notarius adhibeat
etiam Chirurgos, & Medicos ad inſpectionem
7 cadaueris, quia ipſi meliùs cognoſcunt quali-
tatem vulnerum, & quo genere armorum fue-
rint illata, vt inquiunt præfati Doctores, &
Foller. *pract. crim. verbo capiat informationem
n. 4. 29. & 30.* Nouell. *pract. crim. fol. 79. num. 1.*
& Iodoch. *pra. crim. cap. 7. tit. de inſpect. occiſi
n. 1.* Gerh. Feltman. *d. cap. 3. n. 9.*

Notarius igitur perueniens ad locum, in
8 quo iacet cadauer, debet dictum locum cum
ſuis finibus notare, ſecundùm doctrinam Co-
lumban, & Scacciæ relatorum à Caualc. *de bra-
ch. Reg. p. 1. n. 191.* & deindè debet deſcribere
quo modo, manet Cadauer ſupinũ, vel cũ facie
verſus terrã, & eo modo, & forma, quibus repe-
ritur tẽpore viſitationis, & inſpectionis iuxtà o-
pinionẽ Caualc. *vbi ſupra*, & Coſpi in *Indice cri-
minaliſta par. 3. cap. 24. n. 1. & ſeqq.* & deſcribat
faciem, ſtaturam, qualitatem pilaminis, ęta-
tem, & indumenta hominis occiſi, cum omni-
bus illis rebus penes ipſum occiſum repertis:
poſteà faciat illud cadauer ſpoliare, & voluere,
ac ad partes omnes reuoluere, ad effectum inſ-
piciendi, & adnotandi, quantitatẽ, & qualitatẽ
vulnerum, an cæſim, vel punctim; & cum quo
genere armorum ſint illata, vt præcitati Do-
ctores aduertunt, & præſertim Coſpius, qui
diligentiſſimè omnia ponit *loc. cit. per tot.* &
omnes qualitates, & circumſtantias minuta-
tim adnotet etiam illas, quæ nullius ponderis,
& momenti eſſe videntur, quia aliquando iſtæ
poſtmodum conſideratæ à Iudice, ex Fiſco
animaduerſæ poterunt maleficium, & male-
factorem indicare, & detegere, vt benè conſi-
derat Felman. *in tract. de cadauere inſpicien.
cap. 22. num. 13.* etenim, vt ait Zacchias *qu. me-
dicoleg. lib. 5. tit. 2. qu. 11. num. 5.* et ex eo Gerh.
Feltman. in *tract. de cadauere inſpiciendo cap. 20.
n. 4.* nota in iugulo, ſeù guttere relicta à con-
ſtrictione laquei indicat, et oſtendit, quod vi-
uus quis ſuſpenſus ſit, ſi ea fuerit coloris, aut
rubri, aut fuſci, aut liuidi, aut nigri: cutis
iuxta eam notam rugis inſignis, vtpote con-
tracta ex preſſione funis: Arteriæ aſperæ ca-
put ſępè lacerum, laxataque, et ſuo mota lo-
co ſecunda ceruicis vertebra: liuor in facie,
etiamque in cruribus, et bracchijs, nec non
tumor in thorace, ſpuma ore, et muccus nari-
bus, lingua craſſior, et nigra, et extra oris
ſepta prominens, oculorumue expreſſio.

Addunt idem indicari, ſi veſſica ſit rupta,
prout frequenter ſolet rumpi; ſi vrina copiosè
fluat: ſi penis ſit erecta, prout aliquando eri-
gitur: ſi pulmones purulenta materia turgeãt.
Vnde cadaueris ſectio erit adhoc facienda, vt
Zacchias, et Feltman dicunt *ibidem*.

Et poterunt etiam ſcelus excludere, nam
odor grauis, & ſulphureus, & fuſcus color in
parte læſa: oſſa fracta, & comminuta: leuitas
Cadaueris, indicant aliquem fulminis ictu pe-
reijſſe, vt dicunt idem Zacchia *loc. cit. num. 7.
& ſeq.* & Feltman. *pariter loc. cit. num. 5.*

Et prædicta omnia faciat Notarius ad

Digitized by Google

9 præſentiam teſtium per modum rogitus, vt
dicunt Farin. *conſ.171.num.2.lib.2.* & Vermi-
gliol.*conſ.crim.11.n.19.&* 20.vel per modum
examinis redigendo in proceſſu per extenſum
eorundem teſtium depoſitiones, & quatenùs
teſtes prædicti actus, qui vulgò appellatur vi-
ſum, & repertum, non habeant cognitionem
nominis, cognominis, & perſonæ occiſi, de-
bet idem Notarius adhibere, & examinare
alios teſtes ſuper cognitione, et identitate
perſonę occiſi, nempè eos, qui eundem dum
vixit, cognouerint, vt tradunt Foller.*vbi ſupr.*
et Clar.*qu.4. verſ. quando vero* et ad inuenien-
10 dum eos,qui hominem mortuum agnoſcant,
faciat exponere cadauer in platea publica, vt
per tex.in *l.ſtigmata C. de fabric. lib.*10. et Ca-
ualcan.*de brach.Reg.p.1.n.197.* aduertit Baron.
*do corpore n.244.*et ex Guazzin.*Reor. defenſ.4.
cap.2.n.12.*ait Maiorana *opoprax. crim. cap. 1.
n.7.* et ex Ambroſino *proceſſ. informat. lib. 1.
cap.1.num.26.*ait Gerh. Feltman. *de cadauere
inſpiciendo cap.23.num.1.*& omnium latè Coſ-
pius in *Iudice criminaliſta p.3. cap. 26.* & qua-
tenùs non inueniat teſtes,qui illũ cognouerint
tunc ignorato nomine,& cognomine,accura-
tè, & diligenter deſcribat illius perſonam, &
ſigna, & veſtimenta, quibus reperitur cada-
uer indutum examinando teſtes ſuper dictis ſi-
11 gnis, adhuc enim valet inquiſitio, vt omnes
fatentur, præcipuè Boſſ. *tit. de delict. num.33.*
Clar.*qu.4.verſ.quando verò* Farin. *qu.2.nu.28.*
& Bald.in *l.quoties §. ſi quis nomen ff. de hære-
dib.Inſt.*Scaccia *de Iudic. lib.1. cap.97. nu.175.
& cap.83.num. 13. in fine* Baronius *de corpore
par.2.tit.do corpore, eiuſq.partibus.n.205.* Am-
broſin.*proceſſ.informat.lib.1. cap.1. num.27.*&.
Gerh.Feltman.*de cadauere inſpicien.cap.23.n.4.*

Quæro ſecundo, quid ſit faciendum ſi ca-
12 dauer ſit ſepultum? debet exhumari, & inſpi-
ci, Maranta tit.*de inquiſit. n.18.* Corad. *pract.
tit.de inquiſit.n.24.*Caualcan.*dec.18.par.5.*Mo-
nac.Petra ad Gram.Ricc.& Oliban.*locis cita-
tis* per Baronium *de corpore, eiuſq; partibus nu.*
232. Et ſi ſit ſepultum in Eccleſia debet exhu-
13 mari de licentia Iudicis Eccleſiaſtici,vt ex Ric-
cio proſequitur Baronius *ibid. & in 2. parte
in eod.tit.de corpore num.206.*vbi citat Tancre-
di *qq.moral.par.2.tract.5.de var.Eccleſ.ac regul.
dub.qu.30.nu.5.* Diana *tom.9. tract.7.reſol.64.*
& Aylion. ad Gomez *variar.lib.3.cap.12.n.30.*
& reprobat Bouadill.dicentem in *politica lib.
3.cap.15.n.93.* quod Iudex Laicus etiam abſq;
licentia poteſt exhumare cadauer occiſi in
14 Eccleſia ſepultum; imò debet extra locum
immunem aſportari, & inſpici, vt dixi in *cap.
1.§.11.n.24.*vbi latè de materia ſum loquutus
circa exhumationem cadaueris, vide del Be-
ne in *addit.ad tract.de immunit.Eccleſ.verb.cada-
uera, & verb.recognitio* . . . .
& Sgroi *lux Prælator.p.2.cap.5.n.60. fol.145.*

Quæro tertio, quid ſi cadauer ſepultum eſ-
ſet iam corruptum, & putrefactum? Dic,quod
tunc non nocet defectus Inſpectionis, quia
impoſſibilium nulla eſt obligatio, & ſufficit;
quod cognoſcatur per teſtes, & peritos illud
15 eſſe cadauer humanum, ſiue oſſa eſſe huma-
na, vt latè docet Coſpius in *Iudice criminaliſta
p.3. cap. 37. per tot.* quem in occurrenti caſu
videas, quia inſtructus indè plenè de omnibus
neceſſarijs remanebis, & eum refert, & ſequi-
tur D. Sabellus in *praxi vniuerſali §. corpo di
delitto num.15.*& ſubdit Coſpius *ibid.*quod pe-
riti iſto caſu poſſunt dicere, an oſſa ſint Viri,
aut Mulieris, et dat modum cognoſcendi, an
is, cuius ſunt oſſa, vulnere, & ſcelere ſit inte-
remptus,& an de recenti,ſeu à longo tempore
obijerit: & iſto caſu peritia eſt penitùs neceſ-
ſaria, quia oſſa poſſunt eſſe alterius, quam
hominis, nam in delictis, quæ peritiam homi-
16 num requirunt pro illorum perfecta cognitio-
ne, vt in pecunia adulterina, veneficio, anno-
na corrupta, & ſimilibus, nunquam procedi-
tur contra Reum,niſi conſtito plenè de delicto
per peritos in arte,etiam quod teſtes,vel Reus
ipſe confiteatur, & concludant delictum, vt
inquit Burſatt. *conſ.166.n.5.lib.2.*

Quæro quarto, an inſpectio cadaueris poſ-
ſit fieri à Notario abſq; mandato Iudicis? di-
17 ſtingunt aliqui inter Notariũ Actuariũ,& No-
tariũ ſimplicẽ,& primo caſu inquiunt poſſe;Se-
cũdo verò caſu negant:Sed reijcitur hęc diſtin-
18 ctio à Vermigliol. *conſ.crim.11.n.3.*dicente di-
ctam diſtinctionem verificari ſolùm quoad
19 præſtandam fidem enunciatiuæ, nam Nota-
rio actuario creditur, & non ſimplici Nota-
rio, ſi enunciat in actis viſitaſſe de mandato
Iudicis; abſolutè igitur dicendum, quod No-
20 tarius debet habere mandatum Iudicis, &
dictum mandatum ſaltem in proceſſu enun-
ciare, alias non diceretur probatum corpus
21 delicti, quia viſitatio eſt actus iuriſdictionis,
qui non pertinet ad Officium Notarij, vt ex
Caputaquen. Boer. & Bero firmat Vermigl.
d.conſ. 11. per tot.

Poteſt opponi ex *c.quoniam contra de proba-
22 tionib.* vbi requiritur in quolibet actu Iudi-
ciario perſona Iudicis, & Notarij copula-
tiuè.

Sed dicas, quod quicquid ſit de Iure certũ
23 eſt de conſuetudine poſſe Notarios fabricare
proceſſus, & teſtes de commiſſione Iudicis
24 examinare Bellamer. *cap.ſi qui teſtium n. 5.de
teſtib.*Felyn.in *cap.cum cauſam num.30. eod.tit.*
Bald.in *leg. Iudicis num.1.Cod. de fide inſtrum.*
Guazzin.*reor.defenſ.1. cap.6.nu.3.& defenſ.32.
cap.27.num.1.* Gratian. *diſcept.841. n.3.*D.Sa-
bell. *prax.§.Notari num.73.verſ.& atteſtando,*
& Farin. *qu.81.num.46.& qu.77. num.130.&
178.*& melius *nu.198.*vbi ait, quod apud nos,
tàm teſtes pro informatione Curiæ, quàm
ad defenſam recipiuntur à Notarijs regulari-
ter, quandoque tamen ab ipſis Iudicibus, ſe-
cundum, quod ipſi Iudices, vel propter cau-
ſæ importantiam, vel propter ſuſpicionem
ſubornationis, ita arbitrati fuerint.

Et in aliquibus Curijs, & Prouincijs ino-
leuit

25 leuit ſtylus, quod Notari etiamj abſqne com-
miſſione Iudicis fabricent proceſſus, & dicta
teſtium recipiant, & ita Mediolani practicari
teſtatur Clar. *qu.26.num.1. in princ.* & ita pra-
cticari in Hetruria teſtatur D. Sabellus in *pra-
xi §.Notari n.73.*

Et alibi adeſt conſuetudo, quod licet Iudi-
26 ces dent commiſſionem Notario examinan-
di, & proceſſum fabricandi, tamen huiuſmo-
di commiſſiones in actis non regiſtrantur, &
hodiè hoc paſſim, & vbique procedere teſtan-
tur Io: Andr. & Abb. in *cap. quoniam contra de
probat.* Ripa in *cap.1.num.90.verſ. limita 2.de
Iudic.* & Menoch. *de præſumpt. præſumpt.24.n.
19.verſ.qui ſubiungit. lib.2.*

Vbi tamen non extat talis ſtylus, & con-
ſuetudo, ſufficit ad validitatem actus, et exa-
minis, quod appareat de commiſſione Iudicis
aliquo modo, et quidem multifariam poteſt
de ea apparere.

Primo per enunciatiuam ipſius Notarij in
27 proceſſu, et in actis factam, vt poſt multos,
quos refert, firmat Farin *dict.qu.77.num.191.*
quibus addendi Gratian. *diſcept.forenſ.841.n.3.*
et Dom. Sabellus *dict.§.Notari num.73.verſ.&
atteſtando.*

Secundo per atteſtationem Iudicis, vt poſt
28 Bald. quem citat, vult Afflict. *conſtit. Regni in
pecuniarijs num. 4. tit. in quib. cauſ. audien. te-
ſtium committitur*, vbi quærit, quid ſi Iudex
dicit *verbo* Notario, *vade, & examina*; ille
fuit, et examinauit teſtes; non reperitur com-
miſſio in actis, an probent iſti teſtes, et affir-
matiuè reſpondet, ſi Iudex hoc teſtetur.

Tertio per aliquem actum ſubſequutum
29 factum à Iudice, qui examen commiſit, pu-
ta, quod Iudex vigore proceſſus per Notarium
fabricati proceſſerit ad condemnationem,
nàm tunc ſatis manifeſtè monſtrauit, examen
illud ex ſua commiſſione receptum fuiſſe, vt
in terminis citationis, cuius commiſſio non
appareat aduertunt Menoch. de *præſumpt.lib.
2.præſumpt.24.num.12.* Alciat. *de præſumpt.re-
gul,3.præſumpt.14.num.5.verſ. prætereà ſi facta*
Roman. *conſ.497.num.9.* Rum. *conſ.66. num.6.
lib.5.* et Ripa in *cap.1.num.90.verſ. pro concor-
dia de iudic.*

Aduertendum obiter occaſione *cap. quoniã
contra de probat.* quod hodie Poteſtates Villa-
30 rum funguntur duplici officio Iudicis ſcilicet,
& Notarij, & ipſimet ſcribunt acta, vt dicit
Nouar. *Vaſſall. grau.87. num.11. par.2. & in
addit. grau. 149.p.1.* vbi allegat Luc. de Penna,
31 Surd. & Paſchal. In arduis tamen, & capitali-
bus cauſis non eſt hoc tollerandum obratio-
nem, quæ redditur in text. in *d. cap. quoniam
contra.*

Quæro quinto, cui Maſſario incumbat onus
hic demandatum, ſi cadauer ſit repertum in
finibus diuerſorum territoriorum? Dic quod
incumbit ei, in cuius territorio caput cada-
ueris iacet *arg. tex. in l.44.ff.de religioſ. & ſumpt.
funer.* vide tamen de hac re loquentes Limnæũ
de iure publico lib. 4. cap. 8. num. 189. & ſeqq.
Treulterum, Beſoldum, Niellium *locis relatis*
à Felman. qui diffuſè loquitur in *tract. de ca-
dauere inſpiciendo diſput. 2. cap. 12. & cap.13.
per tot.*

Quæro ſexto, an recognitio cadaueris fa-
cta à Iudice Seculari ſeruiat in iudicio Eccle-
ſiaſtico, in quo ſit reproducta? videtur reſpon-
dendum affirmatiuè per tex. in *l.6.ff.de cuſtod.
& exhib. reor.* vbi Marcianus ait, quod olim
inquiſitio fiebat etiam per eos, qui damnandi
poteſtatem non habebant. Viſitatio enim, &
inſpectio cadaueris eſt quædam inquiſitio ge-
neralis vt ex tex. in *cap. ſicut olim. de accuſat.*
Treuol. *2. diſp.31. thes. 1. num. 6. in fine* Car-
pzou. *pract.crim.p.3.q. 107. & quæſt. 108.* dicit
Gerh. Felman. *de inſpect.cadaueris cap.7.nu.5.*
qui inferr hinc, quod Senatus Accademicus
etiamſi non habeat coercitionem, poteſt nihi-
lominus inſpicere cadauer ſcholaris, quia
conſtito ſibi nullam competere cognitio-
nem, ex quo forſan homicidium ſit dolo ma-
lo patratum, remittit Reum cum elogio ad
magiſtratum ciuilem, ideſt politicum.

Diximus ſuprà, quod Curia pro habenda
viſitatione cadaueris in forma probanti, hoc
hoc eſt pro habendo corpore delicti, debet
mittere Notarium, & multoties mittit etiam
vnum ex coniudicibus, cum enim Iudex per
ſe ipſum rebus his præeſſe non poſſit, aut
propter impedimenta, quæ variè iudici obue-
niunt, aut propter diſtantiam loci, non enim
permittitur, & nec Iudici conuenit extra Ci-
uitatem, & locum reſidentiæ pernoctare, ad-
32 inuenta eſt hæc via commiſſionis, & delega-
tionis, vt pluribus oſtendit Rutger Rulant *de
commiſſarijs, & commiſſionibus lib.1.cap.1.n.18.
& ſeqq.* & hanc introductionem eſſe antiquiſ-
ſimam oſtendit Bouadilla *politic.lib.2.cap.21.
num. 5.* & quia iſti debent habere multas ad-
uertentias, vt optimè conſiderat Bouadilla in
politica lib.2.cap.20. per tot. & etiam non de-
bent ſuis ſumptibus accedere ad loca, & in-
formationes ſuper delicto ſumere, vt per tex.
in *cap. quoniam 16. quæſt. 1.* dicit in terminis
tranſmiſſionis Commiſſarij ad fabricandum
proceſſum Cutellus *ad leges Siculas Martini
controuerſia 16.ſub num.5. verſ.probatur primum
fol. mihi 475.* operę prętium eſſe duxi, aliqua
adnotare ſuper tranſmiſſione commiſſario-
rum, & ſuper modo ab ipſis ſeruando in via-
ticorum exactione, & vt dilucidè procedam
expediam materiam, vt mei moris eſt per-
quęſita.

Quæro primo, an Commiſſarius debeat
tranſmitti ad locum delicti pro omni, & qua-
cumque cauſa? & negatiuè eſt reſpondendum
ex adductis à Rulant *loco citato lib. 2. cap. 3.
per tot.* pro leui enim cauſa non debent Com-
munitates, & ſubditi grauari. Etenim ex
commiſſariorum tranſmiſſione familiæ de
pauperantur, vt aduertunt Cutell. *loc.cit.ad le-
ges Martini cap.55. nota 60. num. 1. in fine,* &
Balda-

Digitized by Google

Baldaxar Abtuzzo in *rep.l.1.ff.de offic. eius cui
mandata eſt iuriſdictio quæſt.7.n.112.* qui *ibidem
num.118.& quæſt.6. num.88.* ex Muta,& Bur-
gos ait,quod delegati non deſtinantur, niſi in
caſu graui, & idem dicit Bouadilla *politica
lib.2. cap.21. num. 6.* & in hnc ſequi debemus
diſpoſitionem *Conſtit.Ægidianæ lib.2. cap. 15.*
33 *in princip.* qua cauetur non eſſe tranſmitten-
dum, niſi pro

Rebellione, ſeù tumultu .
Homicidio .
Latrocinio .
Publica derobatione .
Stratarum fractione .
Falſificatione, ſeù adulteratione monetæ .
Falſificatione Bull. Apoſtolic.
*Raptu Monialium, ſeù aliarum honeſtarum
mulierum .*

Vel poſſumus attendere enumerationem de-
lictorum factam in his terminis à Bouadilla
politica lib.2.cap.21.num.6. quam non refero,
quia exiſtimo quod tutior , & magis facilis
ſit regula, quam *ex Conſitutionibus Regis Fer-
dinandi cap.119.* etiam Epiſcopis, vi directiua,
propouit Baldaxar Abbruzzo *locis citatis nu.
99. & 113.* nempè, quod commiſſarij debent
tranſmitti in cauſis, in quibus venit imponen-
da pœna mortis, ſeù deportationis, ſeù mu-
tilationis membri .

Intellige tamen prædicta, quoad tranſmiſ-
ſionem Subauditoris,nam de neceſſe tranſmit-
tuntur Notarij nam in hac legatione in terris
Comitatus non reſident officiales apti ; in
locis enim,in quibus pręſunt officiales ad ad-
miniſtrandam iuſtitiam Deputati, ſeruari de-
bet omninò regula prædicta , quia non niſi in
caſu graui debent transmitti commiſſarij, ob
dictam rationem , & etiam ne fiat præiudi-
cium Ordinarijs Officialibus , quibus relin-
quendæ ſunt cauſæ eis competentes , vt benè
aduertunt Nouar. Vaſſallor. *grau.* 201. *lib.* 1.
& Abruzzo *loc.cit.num.18. in fine* .

Quæro ſecundo, an Commiſſarius, quando
vadit ad fabricandum proceſſum, habeat , &
debeat habere facultatem amplam ita, vt poſ-
ſit procedere quomodo vult , & contra quem
vult ? Dic quod ad euitandam generalitatem
34 autoritas reſtringitur ad ſolos caſus expreſ-
ſos, & pro criminibus ſpecificatis in commiſ-
ſione,vt ait Cancer.*var.reſol.tit.quod noui offi-
ciales cap.9.n.25. part.2.* & ideò formam com-
miſſionis alterare non poteſt Carleual. *de
Iud.& foro comp.lib.1.tit.1.diſp.5. num.27.*

Quæro tertio , an liceat Commiſſario ali-
quid facere in faciliorem expeditionem, &
executionem Commiſſiouis ? dic quod ſi ti-
35 met , ne teſtes ſubornentur à Conſanguineis,
Partialibus, & familiaribus delinquẽtium, vel
timet ne teſtes illorum pręſentia terreantur,ac
dubitent veritatem fateri, poterit illis omni-
bus dare extractum, & pro tempore dumtaxàt
fabricationis proceſſus eijcere ab eorum pa-
tria , quamuis hoc non habeat in commiſſio-
ne, quia tacitè ineſt,Capiblanc.*de Baron.prag-
mat.5. num.45.* & Io. Bapt. Thor. in *addit.*ad
Io. Franc. de Ponte *de poteſtat. Proreg. tit.* 1.
§.5.*num.*2.

36 Et poterit etiam cogere Gubernatores , &
Notarios ad ſibi tradendum omnes alias in-
formationes, et proceſſus,ſiue illorum copias
pro alijs delictis fabricatos,et aſſumptas con-
tra eundem Reum , etiamſi ſint de delictis le-
uibus, poſſunt enim ſeruire ad aggrauandum
delictum principale ipſius Rei, Capiblanc. *de
Baron.pragm.8. cap.58. num.4. & ſeqq. par.2.*
qui reſpondet contrarijs , et allegat concor-
dantes Peguer. *deciſ.* 224. Fabr. in *Codice de
iudic.diffin.1. & C.de iuriſdict. omn. iudic. dif-
fin.26.* vide Capiblanc. qui multis medijs iu-
ridicis id probat .

Quæro quarto , an deſtinatus ad aſſumen-
dam informationem delicti, poſſit illa aſſum-
37 pta citare Reum inditiatum ? Videtur, quod
ſic, quia tendit in executionem , et expedi-
tionem muneris ſibi iniuncti;videmus enim,
38 quod commiſſa alicui audientia teſtium, hoc
eſt commiſſo examine teſtium, intelligitur cõ-
miſſa etiam poteſtas recipiendi iuramentum
eorumdem teſtium examinandorum , vt dicit
Puteus *deciſ.* 258. et D. Carolus Petra *Mag.
Curiæ ritu 142.num.4.* nam Commiſſarius va-
39 let cognoſcere de annexis, connexis , et etiã
acceſſorijs, vt ex Gaillo *lib.1. pract.obſeru.35.
num.8.* ſubdit D. Petra *ibidem* , qui reſpondet
ad text. in *auth. ſed iudex C. de Epiſc. & Cler.*
40 et ad Creſcent. *deciſ. 1. de iureiurand.* qui vi-
detur firmare , quod commiſſo examine te-
ſtium non cenſetur commiſſa receptio iura-
menti , dicens quod vltima verba poſita in
d.auth. ſed Iudex falsò addita fuerant à Irne-
rio teſte Contio *ibidem in gloſa marginali* , et
41 quod Creſcentij dictum non procedit quan-
do Notarius examinat de mandato Iudicis :
Contrarium tamen , niſi hoc expreſsè habeat
42 in commiſſione , reſpondet Scyaloya *practic.
foriudic. cap.2. num.6. & in tract:de torquendis
Reis cap.14. num.45.* Loquitur tamen ipſe in
terminis *pragmaticæ* hoc commiſſarijs prohi-
bentis; ſed puto , quod idem ſit dicendum de
Iure in citatione ad reſpondendum inquiſi-
43 tioni, quæ debet à Iudice principali formari,
et committi : Commiſſarij enim non poſſunt
44 procedere ad hunc actum , niſi habeant in
commiſſionibus facultatem procedendi vſq;
ad ſententiam incluſiuè , vel excluſiuè ad tra-
dita per Scialoyam *d.cap.2. num.* 7. et hoc vi-
detur velle D.Carolus Petra in *d.ritu 142.dict.
num.* 4. dum ait , quod aliquando tribuitur
commiſſarijs poteſtas citandi principales ad
infotmandum , et comprobatur ex Guazzino
defen.13.cap.1.num.15. et ex caſu poſito à Pa-
rid. de Puteo *de ſindic.verbo latro cap.1.*in tan-
tum enim Paris *ibi* excuſat Commiſſarium,
45 qui ſpatio vnius diei habita confeſſione à la-
trone illum fecerat ſuſpendi , et villam com-
46 buri, in quantum fuerat deſtinatus cum am-

pla

pla facultate, et cum quatuor litteris arbitrarijs, quæ extant in Regno.

Sed an in caſu, quo Commiſſarius habeat in litteris patentalibus facultatem formandi, et tranſmittendi monitorium, ſeù inquiſitionem, ac citandi Reum ad reſpondendum monitorio, ſeù inquiſitioni, habeat neceſſitatem inferendi in citatione tenorem ſuæ commiſſionis, ad hoc, vt validè proceſſiſſe dicatur? Dic, quod non conueniunt Doctores in articulo, an Delegatus teneatur in citatione ad comparendum coram ſe inſerere tenorem

47 ſuæ Delegationis. Etenim multi affirmant, et ſunt gloſa in *cap. ſi Epiſcopus 3. quæſt. 2. & in cap. cum in iure de offic. delegati* Bart. in *auth. qui ſemel num. 12. C. quomodo, & quando Iudex, & in l. 2. num. 6. ff. ſi quis voc. in ius non iuer.* Innocent. in *cap. præterea de dilation.* et alij relati à Farin. in *fragment.* verbo *delegatio nu. 91.*

48 et poſſunt moueri ex eo, quia cum Iudex delegatus nihil habeat de proprio, et in tantum poteſt, in quantum cum litteris, ſeù Principis reſcripto eſt ſibi demandata, et collata facultas, debet per conſequens litteras prædictas

49 manifeſtare ijs, quorum intereſt, cum aliàs non ſit ipſi credendum, quamuis ſit vir bonus, & eximius; nam vt ait Hoſtien. & ex eo Barbatia in *cap. cum in iure num. 8. de offic. delegati*, licet quis præſumatur bonus, non tamen præſumitur Iudex, quia iudicatus non ineſt alicui ex natura, vnde benè Iaſ. in *conſ. 145. num. 2. lib. 4.* ait, quod iuriſdictio delegati pendet ex productione reſcripti, & *num. 5.* ait quod aliàs non præſumitur pro iuriſdictione delegati, cum ſit odioſa ad text. & gloſam, & Doctores in *d. cap. cum in iure*.

50 E'contra multi negant abſolutè volentes, quod delegati non ſint obligati ponere in prima citatione tenorem ſuæ delegationis: & ſunt Felyn. in *cap. 1. num. 4. de libelli oblation. & in d. cap. cum in iure de offic. delegati* Speculat. in *tit. de citation. §. 1. num. 14. verſ. item, quod reſcriptum Apoſtolic.* Imola in *cap. præterea num. 7.* Pariſ. *conſ. 99. num. 9. lib. 4.* & alij relati à Farin. dicto verbo *delegatio num. 92.* vbi ex Menoch. *conſil. 100. num. 77. & ſeqq. lib. 1.* refert hanc eſſe magis communem Doctorum ſententiam, quam aſſertionem ante Menoch. fecit Felyn. in *dicto cap. 1. num. 4.* ibi — *Sed communis opinio eſt in contrarium* ſufficit enim oſtendere reſcriptum poſt com-

51 paritionem: Mouentur ad ita dicendum, quia quando delegatus in citatione aſſerit ſe delegatum arctat citatum ad comparendum, & petendum ſibi oſtendi originale delegationis, & dari copiam; Nam quando Iudex enunciat in citatione, quomodo habeat iuriſdictionem, ingerit probabilem dubitationem Reo, quod poſſit eſſe verum quod ſit delegatus; & prop-

52 terea ſuccedit regula, quod quando conſcientia non poteſt certitudinariè ad partem alteram applicari, tunc quod tutius eſt eligi debet, vt per tex. in *cap. Iuuenis de ſponſal.* inquit Hoſtien. quem refert Barbatia *dicto cap. cum in iure num. 10.*

53 In hac Doctorum contrarietate mihi videtur, quod ſit adhærendum opinioni affirmantium, tùm quia fulcitur ex textu in *cap. præterea de dilationib.* ibi — *præterea adiecisti, quod cum cauſa tibi à Sede Apoſtolica delegatæ in litteris citatoriis reſcriptum Apoſtolicum inſeris, vt eo viſo deliberare valeat qui ab altero conuenitur, & in auth. qui ſemel. Cod. quomodo, & quando Iudex* ibi — *iudicique inſinuatis, & per eum aduerſario cognitis*: tum quia verior eſſe dicitur à Bartol. Decian. Felyn. March eſan. Guazzin. Scialoya, Giurba, Maceraten. Burgoſ, Ludouiſ. Campana locis relatis à D. Orilia, qui eos ſequitur in *obſeruat. ad Campanam ſelect. reſol. 12. num. 4.* tùm quia magis fauet Reo ad text. in *leg. non puto ff. de iure fiſci*, tùm quia aliàs poſſet committi fraus, nam ſciens commiſſionem eſſe in perſonam ſuam expe-

54 ditam, poſſet citare ante receptionem litterarum delegationis, & commiſſionis, quod nullatenus licet, vt eſt text. in *cap. ſuper eo il 2. de appell.* ibi — *cum Iudices contigerit litteras recepiſſe*, & aduertunt Io: Andr. Felyn. Roman. Salgado, Rota, Barboſa, & alij locis relatis à Parexa *de inſtrum. edit. tit. 2. reſol. 5. n. 25* plures allegans D. Altimar. *de nullitat. rub. 9. de nullit. ex defect. iuriſd. quæſt. 4. num. 8. & ſeqq.* & ratio eſt, quia intentio concedentis iuriſdictionem eſt prorſus ſuſpenſa ante prædictam receptionem litterarum, vt ex Rota, Franc. & Decian. inquit Parexa *loc. cit. num. 26.* & to-

55 tum quod interim non receptis litteris delegationis agitur eſt prorſus nullum, vt probat Bald. in *leg. eum qui quæſt. 4. num. 5. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Guidopapa *quæſt. 286. num. 2.* Vant. *de nullit. tit. de defect. iuriſdic. deleg. n. 31.* Gratian. *diſcept. 877. num. 8.* Parexa *loc. cit. num. 27.*

56 Et ſic ſecundum me debet firmari regula, quod Commiſſarius in citatione ad comparendum coram ſe debet inſerere tenorem ſuæ commiſſionis, aliàs non procedat validè; Si

57 quidem citatus non tenetur comparere coram citante, ſi ex tenore delegationis non ſit certus de citantis iuriſdictione, vt dicit Bart. in *leg. ſi quis ex aliena in princ. ff. de iudic.* Barboſa in *eadem ſi quis ex aliena num. 9.* Hoſtien. in *dict. cap. præterea.* Boer. Guidopapa, Grauat. Valer. Gratian. Narbona, Bouadilla *loc. relat.* à Parexa *de edit. inſtrum. tit. 2. reſol.*

58 *5. num. 33.* & per conſequens ſi condemnatur ex citatione abſque tenore delegationis tranſmiſſa dicitur nulliter, & indebitè condemnatus, quia contumacia non poteſt dici legiti-

59 mè contracta prout fuiſſe deciſum in Sacro Concil. Neapolitano refert Campana *d. reſol. 12. num. 5.* & hanc opinionem, tamquam

60 tutiorem, receptam eſſe in praxi dicit D. Ori-

61 lia *ibidem num. 10.* ſubdens, quod ita ſeruari debet indifferenter, ne amaritudinem incurrat Iudex, ſi in executione ſententiæ excipiat

Ban-

Bannitus, ſe non veniſſe, quia ſciebat citan-
tem non eſſe ſuum Iudicem, nec credere de-
buiſſe enunciatę delegationi illius tenore
non inſerto in citatione tranſmiſſa, *ſiquidem*
ſunt eius formalia verba, *talis exceptio non*
62 *niſi cum magna amaritudine ſperni poſset*; Et
concluſionem prędictam, vltra ſupracitatos
Doctores firmant Vantius *de nullit. ex defectu*
iuriſdict. num.9. Maſcard. *de probat.concl.*140
Farin. *quæſt. 97. ampliat. 2. & 3.* Menoch. *de*
præſumpt. lib.2. præſumpt. 15. num. 2. Adden.
ad Felyn. in *cap.cum in Iure de offic.deleg.* Scac-
cia *de iudic. cap.32.num.37. verſ.quare delega-*
to Viu. *com. opin. 407. num.5.* Puteus *deciſ.1.*
de conſuetud. Millin. *deciſ.54. num.3.* Roland.
à Valle *conſ.39.num.24. lib.1.* Adden. ad Lu-
douiſ. *deciſ. 127. num. 1.* Andr. Barbat. *cap.*
cum in iure num.10. de offic. deleg. & ex Oſual-
do, & Donello, & alijs Gonzalez. Tallez. in
cod. cap. cum in iure num.3. qui prout etiam
Barbatia *loc.cit.* teſtatur, quod in praxi obti-
63 nuit, vt omnes Iudices delegati copiam fa-
ciunt ſuæ delegationis, dum partes coram ſe
faciunt comparere: de eadem praxi teſtantur
Cenall. *com. contra comm. quæſt.881.* Fermo-
ſin.in *cap.pręterea quæſt.2. de dilation.* & eam-
dem concluſionem tuentur Maranta, Myuſin-
ger. Ricc. Aſin. Lancellott. Rauden. Camill.
Borell. Molin. & alij, quos refert, & ſequitur
Barboſa in *capit. cum in iure num. 4. de offic.*
delegat.

Et licet Farinac. *loco* cit. *num. 93.* credat
pro concordia poſſe dici, quod opinio eorum,
qui dicunt inſertionem tenoris commiſſionis
eſſe neceſſariam, procedat, quando citationis
executio fit in partibus longinquis; alia verò,
& ſic opinio eorum, qui dicunt non requiri
talem inſertionem procedat, quando execu-
tio citationis fit in Dioceſi, ſeù in Prouincia
delegati citantis.

Nihilominus non eſt recedendum à firmata
regula, quia conſideratio facta à Farinacio
poteſt ſeruire ſolùm pro limitatione.

Siquidem concluſio, quæ debet ſeruire pro
regula, debet eſſe generaliter, vt plurimum,
vera: & talis quidem eſt concluſio noſtra, nam.

Si Commiſſarius citat ſimpliciter nulla fa-
cta mentione commiſſionis, regula eſt vera,
64 imò nec principium difficultatis habet, quia
ſi priuatus, qui nullam habet iuriſdictionem,
vel habens iuriſdictionem, non habet illã ſupra
me, vel reſpectu cauſę, vel reſpectu perſonę meę,
citat me ad comparendum, non expreſſa, et
oſtenſa cauſa, propter quam poteſt ſuper me
cognoſcere, certè ego non teneor coram ipſo
citante comparere, dicente Innocentio III. in
cap.cum in iure de Offic. delegat. niſi de mandato
Sedis Apoſtolicæ certus extiteris, exequi non
cogeris, quod mandatur. Et Imperator in *l. 1.*
Cod. de mandat. Princip. ait, *omnes ſciant nemi-*
ni quicquam, niſi quod ſcriptis probauerit, eſſe
credendum, nec vllius dignitate teneri, ſiuè illi
Tribuni, ſiuè Notarij, ſiuè Comitis proferat di-
gnitatem, ſed ſacras noſtras litteras eſſe quæren-
das. & in l. vnica C. de ſuperindicto lib. 10. ibi --
Niſi cum noſtro confirmata Iudicio, & imperia-
libus nixi præceptis, & ita per hęc iura dicit
pluribus citatis Barboſa in *d.leg.ſi quis ex alie-*
na num.9. 10. & 18.

Si Commiſſarius citat cum enunciatiua
ſuæ commiſſionis, et tunc pariter regula eſt
vera, quia licet Doctores, vt dixi *ſupra* non
conueniant, verior tamen ex ſupra adductis
rationibus eſt opinio, quod enunciatiua non
ſufficit; Euincitur enim ex illis, quod enun-
65 cianti non eſt credendum, imò nec ſi Ponti-
ficis delegatum ſe faciat, vt ex Felyn. Guido-
pap. Viucent. de Anna, & Carolo de Graſſ.
inquit Perexa *dict. reſol. 5. num.18.* qui in *dict.*
reſol. num.12.15. & 20. aſſerit hoc eſſe verum,
etiam ſi agatur de Inquiſitore hæreticæ pra-
uitatis, & agatur de Iudicibus conſeruatori-
bus, & de Viſitatoribus Eccleſiaſticis, ac etiam
de Iudicibus executoribus meris, ſiuè mixtis:
& quod Iudici aſſerenti fuiſſe ſibi mandatam
iuriſdictionem non ſit credendum, compro-
bant etiam Rota coram Farin. in *poſthum. de-*
ciſ.6. & 9. Gonzalez. Telez. in *cap.cum in iu-*
re num.4. de offic. deleg. qui pariter ampliat hoc
procedere, quamuis Iudex affirmet ſe ſenten-
tiam proferre auctoritate Apoſtolica, cùm
vnico teſti aſſerenti ſuam eſſe iuriſdictionem
non credatur *cap.cum à nobis de teſtib.* Salgad.
de retent. Bullar. cap.30.§.4.num.9.

Si demùm Commiſſarius non ſolum in ci-
tatione ſe enunciat delegatum, ſed inſuper
66 inſerit in citatione fidem, qua Notarius pro-
fiteatur ſe litteras delegationis regiſtraſſe in
actis, & vidiſſe menſem, diem, & tenorem
earum, & tunc regula etiam eſt vera, quia No-
tario ſic atteſtanti non debet fides adhiberi,
ſeù vt in terminis ait Narbona *ad leges Hiſp.*
lib.2. tit.4. leg.60. gloſa vnica num. 41. Partes
non tenentur, & nec compelli poſſunt ad cre-
dendum, vel acquieſcendum Notario id tale
67 profitenti, cum nec ipſi Iudici credatur id
aſſerenti, vnde meritò improbat, & repræhen-
dit ſtylum, ſeù potius abuſum Notariorum
ſui temporis, qui dum citatoria mandata, vel
requiſitorias delegatorum Iudicum conſcri-
bebant, mandatis ipſis ſeriatim verba com-
miſſionis, vel mandati non inſerebant, ſed
fidem tantummodò commiſſionis exhibe-
bant, qua ſe vidiſſe, legiſſe, & originaliter pe-
nes ſe retinere dicebant, & ſubdit, quod di-
cta praxis meritò eſt reſpuenda, & improban-
da, vtpotè ab interpretum traditionibus alie-
na, & omni rationi repugnans; & Narbonam
refert, & ſequitur Parexa *de inſtrum. edition. tit.*
2. reſol.5. num.50. qui citant Gratian. *diſcep.*
170. num.15. & Bouadilla *politica lib.2.cap.21.*
num. 73. quibus addendi Gonſalex Telez. in
cap.cum in iure num.6. de offic. delegati, vbi etiã
Innocent. *nu.4. & 5.* & Barbatia *num. 20. in*
fine, & Altimar. *de nullitatib. rub.9. de nullitat.*
ex defectu iuriſdict. ordinar. quæſt.4. num.26. &
qui-

Digitized by Google

quidem horum aſſertio eſt vera, ſed ratio,
quam aſſignat Narbona non ſtringit, vnde
dicerem cum Barbatia in *d.cap.cum in iure pe-
ritus num.*21. quod Notario non creditur cir-
68 ca tenorem delegationis, quia quando reci-
pit, et regiſtrat in actis illius tenorem, dici-
tur ſolùm rogatus de productione facta in
actis, et non de tenore inſtrumenti producti,
et nec de contentis in inſtrumento producto;
et ideò ſuper tenore inſtrumenti non poteſt
facere fidem; Vnde benè Innocent. *loc. citat.*
69 ait, quod, licet productio ſit de actis, non
tamen tenor; cuius dictum explicat Barbatia
dict. num. 21. quaſi dicat, quod ſi Notarius
ſcripſit in actis, quod produxit pars tale in-
ſtrumentum, quod creditur Notario, quod
illud produxerit *cap.quoniam contra de probat.*
ſed non creditur de tenore inſtrumentorum,
niſi probetur per Originalia, vel per alios
70 modos; Nam Notarius non eſt rogatus de
contentis in inſtrumento producto.

Concludendum igitur quod regula eſt, Cõ-
miſſarium teneri ad hoc, vt valide procedat,
71 inſerere in citatione tenorem ſuæ commiſ-
ſionis, non teneri tamen tranſmittere Origi-
nale commiſſionis, firmat Guazzin. *reor. de-
fenſ.*13. *cap.*2. *num.*16. vbi ait, quod nec de
iure, et nec de ſtylo debet tranſmitti Origi-
72 nale commiſſionis, ſed benè petenti debet
oſtendi, quod dicunt etiam Campana *reſol.*
12. *num.* 3. et Altimar. *de nullit. tom.*1. *rub.*9.
quæſt. 2. *num.* 20. Narbona *ad leges Hiſpan.
lib.*2. *lib.*4. *leg.*60. *gloſa vnica num.*32. & 33.
Gonzalez. Telez. *dict. cap. cum in iure num.*6.
circa finem.

Hæc regula habet plures fallentias. Pri-
73 ma eſt illa, quam ſupra adduximus ex Fari-
nac. nam ſi delegatus exercet ſuam iuriſdi-
ctionem in Dioceſi, ſeù Prouincia, et ſic in
loco propinquo, ſufficit ſimplex citatio abſ-
que eo, quod copia inſeratur, niſi à partibus
74 petatur, nam partes poſſunt ad libitum pe-
tere ſibi dari copiam, imò oſtendi Originale
commiſſionis, vt dicunt Decian. *conſ.* 18. *nu.*
159. *vol.*1. Narbona *d.leg.*60. *gloſa vnica n.*43
Butr. Iaſ. Gaill. Gratian. *loc. relatis* à Parexa
qui eos ſequitur *d.reſol.*5. *num.* 73. et Iaſ. in
*conſ.*145. *num.*6. *lib.*4. ait, quod quando quis
eſt in loco citantis, vel modicum diſtat, tunc
non eſt neceſſe mittere copiam delegationis,
ſed ſatis eſt ſe aſſerere delegatum, & citatus
tenetur comparere, cùm ei ſit modicum præ-
iudicium, ex quo eſt in eodem loco, vel pa-
rum diſtante; & Parexa *loc. cit.* ex Ludouiſ.
deciſ. 227. *num.* 6. & *deciſ.* 237. ponit exem-
75 plum in diſtantia quindecim milliarium, quę
habetur pro modica diſtantia, & hoc idem
volunt de Luca ad Gratian. *d.diſcept.*170.*n.xi.*
Cancer. *variar. lib.*2. *cap.*2. *num.* 196. & Alti-
mar. *de nullit. tom.*1. *rub. de nullit. ex defect. iu-
riſdict. num.*33. Guazzin. *defin.*13. *cap.*6. *nu.*4.
verſ. tertio limita Counciol. *crim. reſol.*5. *num.*5.
verbo *Iudex* Campana *reſol.*12. *num.* 7. *verſ. li-
mitatur etiam*; vbi D. Orilia in *obſernat. nu.*7.
verſ. vbi quod ſi præſens Gram. *deciſ.*36. *nu.*27.
& *conſ.*54. *num.*17.

Secunda fallentia eſt, quando delegatus
76 exercet iuriſdictionem ſuæ delegationis in
eodem loco, in quo reſidet Princeps dele-
gans; nam non præſumitur, quod delegatus
aſſereret ſe talem, ſi verè non eſſet, cum de
facili ob delegantis præſentiam, & habito ad
eum recurſu poteſt detegi, vt inquit Specula-
tor *ſub tit. de Iudice delegato* §. *ſequitur verſ. in
Curia vero num.*16. & *in tit. de probat. verſ. quid
de Auditoribus num* 3. Roman. in *leg. ſciendum
num.*18. *ff. de verb. oblig.* Iaſon. *d.conſ.*145.*nu.*7
Butr. Imola, Felyn. Iaſ. Dec. Pariſ. Gram.
Menoch. locis relatis à Parexa *d.reſol.*5.*n.*66.
Roman. *conſ.*56. *num.*6. & ibi Mandos. in *ad-
dit. litt. K.* Tuſch. *pract. concl. lit. D. concl.*154.
*num.*25. Maſcard. *de probat. lib.*1. *concluſ.*492.
*num.*2. Farinac. Fragm. verbo *delegatio num.*97.
Decian. *tract. crim. lib.*4. *cap.*25. *num.*58. plu-
res citans Guazzin. *defenſ.*13. *cap.* 6. *num.*3. &
Altimar. *de nullit. rub.*9. *quæſt.*4. *num.*28. *to.*1.
& Barbatia *d.cap. cum in iure num.*11. qui pon-
derat ad hoc dictum Anton. de Butrio in *cap.
quod ſuper his de fide inſtrum.* vbi dixit, quod
ſi delegatus aſſerit ſibi fore commiſſum ali-
quid ſpeciale oraculo viuę vocis à Papa, quod
ſtabitur dicto eius, ſi Papa eſt, vel reperitur
in eo loco, ex quo de facili recurſus haberi
poteſt ad Papam.

Tertia fallentia eſt, quando in loco adeſt
77 conſuetudo, & ſtylus non inſerendi in cita-
tione tenorem commiſſionis, talis enim con-
ſuetudo ſeruanda eſt, vt in terminis dicunt
Lapus *alleg.*32.*n.*4. Decian. *conſ.*18. *nu.* 158.
Gratian. *diſcept.* 170. *num.* 16. vbi de Luca in
*addit. num.*10. Narbona *d.gloſa vnica num.* 42.
Menoch. *conſil.*100. Farinac. *loco cit. num.*95.
Guazzin. *dict. cap.*6. *num.*4. *in fine* alios citans
Parexa *d.reſol.* 5. *num.*72. D. Orilia ad Cam-
panam *d.reſol.* 12. *num.* 7. Rota coram Achil-
le de Graſſis *deciſ.*10. *de dolo*, & *contumacia*
Burg. *de modo proceden. ex abrupto quæſt.* 90.
*num.*14. & Altimar. *de nullit. rub.*9. *de nullit. ex
defect. iuriſd. qu.*4. *num.*32.

Quarta fallentia eſt, quando citatur ille,
78 qui delegationem, & commiſſionem impe-
trauit, & poteſt poni exemplum in Homicida,
qui acceſſit ad Curiam ad quærelandum, &
commiſſionem expediri obtinuit contra om-
nes reperiendos culpabiles, nam ſi ipſe repe-
riatur culpabilis, cum iam ſit de delegatione
certus, vlterius certiorari non debet, vt per
text. in *cap. eum, qui de reg. iuris in* 6. & *in l.*1.
in fine ff. de act. empt. & ex Iaſ. loquente de
Iudice conſeruatore *conſ.*145. *num.*4. *vol.*4. in-
quit Narbona *d.gloſa vnica num.*50. qui *nu.*51.
expendit ad hoc text. in *leg. ſi quis ex argenta-
rijs* §. *probibet ff. de edend.* vbi Argentario, vel
Notario copia aliqua edi, vel exhiberi non
debet, quia ipſe penes ſe originale inſtrumen-
tum habere debet, ſequitur Parexa *d. reſol.* 5.
*nu.*75.

num.75.& ſeqq. vbi alias Rotæ deciſiones al-
legat Altimar. *loco citato num.32.*
79 Quinta fallentia eſt, quando iuriſdictio Iu-
dicis Delegati eſt notoria, tunc enim propter
notorietatem, delegatus non tenetur traſmit-
tere in citatione tenorem delegationis, imò
nec commiſſionem oſtendere, quia ei ſine lit-
teris eſt credendum, vt ex gloſa in *cap. nobi-
liſſimus 97.diſt.* Franc. in *cap. ſcienti num.4. de
reg.Iur.in 6.* Parid. *de put.* Hieronym. à Leiua,
& Vantio probat Narbona *d.gloſa vnica n.52.*
80 & eos refert, ſed non ſequitur Parexa *loc.cit.
num.78.& 79.* reijcitur tamen in hoc Parexa
81 ab Altimar. *d.quæſt.4.num.37.* nam notorium
non eget probatione, ſed ſola aſſertione pro-
82 batur, vt ex Maſcard. Menoch. Vgone, & alijs,
inquit Altimar. *ibid. num.38.* ſed hoc non eſt
83 ſic de plano admittendum, quia poteſt eſſe,
quod ſit notorium in vno loco, & in alio non,
vt ex Io: Andr. & Paulo de Leazar. aduertit
Barbatia in *cap. cum in iure num.15. de offic.
delegat.*

Sexta fallentia eſt, quaudo citatus cum
84 enunciatiua delegationis habuit, vel veriſi-
militer potuit habere ſcientiam delegatiouis,
quia tunc ſuſtinetur citatio, etiam tenore de-
legationis non inſerto Achilles de Graſſis *de-
ciſ.2.num.10.de offic. Iud.deleg.* Ludouiſ. *deciſ.
127.num.2.* D. Orilia ad Campan. *dict.reſol.12.
num.5.* & melius Spada *conſ. crim. 105. num.8.
lib. 1.*

Aliæ plures fallentiæ haberi poſſunt penes
Narbona, & Parexa *locis citatis*, quas non re-
fero, quia non videntur poſſe applicari caſui
noſtro.

Aduertendum tamen, quod, quicquid ſit in
85 Ciuilibus, in Criminalibus cauſis Iudices
non debent data opera recedere à regula, ne
poſtea in puncto crudo habeant amaritudi-
nem, quam indicat D. Orilia in *loco ſupracita-
86 to*. Etenim Rei, dum ſunt in ſuga, & timent
carcerari non habent locum in diuerſorio, &
vix habent notitiam de citatione contra eos
expedita, & per conſequens contra illos pro-
ceditur cum tribus ſuppoſitis. *Primò*, quod
executa citatione domi ſolitæ habitationis
citatus habuerit notitiam eiuſdem citatio-
nis. *Secundò*, quod habuerit notitiam enun-
ciationis commiſſionis. *Tertiò*, quod ſciuerit
citantem eſſe verè Iudicem delegatum, vel
ſaltem non curauerint indagare veritatem ſu-
per enunciata delegatione; ſed hoc eſt con-
tra omnes regulas iuris, tum quia præſum-
ptum de præſumpto non elicitur, tum etiam
quia plures ſpecialitates non debent cumulari
vulg. iuribus.

Quod ſi omiſerint ob inaduertentiam inſe-
rere tenorem commiſſionis, debent hoc tri-
87 buere voluntati diuinæ, & propterea non
debent habere diſplicentiam huiuſmodi ſuc-
ceſſus, ſed potius debent conſiderare, quod
88 Principes, qui condiderunt leges, habuerunt
animum directum ad quietem, & tranquilli-
tatem publicam, & cum pœnis voluerunt ter-
rere ſubditos & eos retrahere à delictorum
perpetratione, & quod diſplicuit eiſdem face-
re carnificinam ſubditorum, & idcircò poſt
factum adinuenerunt mille modos, eos à pę-
na, & præſertim mortis, eripiendi: quo enim
89 tendit illa exacta aduertentia, quod citatio
ſit commiſſa, executa, & relata in die iuridi-
co? quod citatio fiat Domi ſolitæ, & vltimæ
habitationis? quod ſententia feratur in ter-
mino citationis, & huiuſmodi? niſi ad hoc,
vt habeant modum, & cauſam aliquam ap-
parentem liberandi Reos à morte.

Et ſi huic Principes, qui leges condiderunt,
ſe direxerunt, certè Succeſſores, & etiam Iu-
dices debent pari intentione ad fauorem
Reorum ſe dirigere.

Propterea cum Doctores faciant diſtin-
ctionem inter cauſam leuem, grauem, & gra-
uiſſimam, vt videre eſt penes Rolandum à
Valle *conſ.39.num.25.* Campana *reſol.12. nu.
7.* D. Orilia *ibi in addit. num. 11.* Scaccia
de Iudic. lib.1. cap.32. num.35. verſ. tu vide
Abb. in *cap. præterea num.5.de dilation.* Innoc.
in *cap.cum in iure num...* & Barbatia in *eod.
cap. num.49.& ſeq. de offic. delegat.* & in cau-
ſa grauiſſima requirant, quod tenor delega-
tionis debeat in citatione inſeri, vt dicunt
præfati Doctores, vtique Iudices in cauſa
90 criminali, quæ ſemper inter grauiſſimas
computatur, debent adhęrere mitiori, quia
91 in dubio an Reus fuerit ſciens, vel ne de de-
legatione, vel de citantis iuriſdictione, & ſic
quando conſcientia citati non poteſt certitu-
dinariè ad partem alteram applicari, tunc
quod tutius eſt eligitur, vt ex *cap. Iuuenis de-
ſponſal.* & ex Hoſtien. aduertit Barbatia in
d.cap.cum in iure num.10.

Præſertim cum tex. in *cap. cum in iure de
offic.delegati* exigat, vt dixi ſupra, quod quis
92 ad hoc, vt exequi teneatur ſit certus de dele-
gatione, & ſic non ſufficit conſtare præſum-
ptiuè de ſcientia delegationis, vt ait Barbat.
in *d. cap. in iure*; etiam ſi præſumptio ſit iuris,
93 quæ à gloſa in *leg.ſi tutor C.de pericul. tut.* &
probatur in *l.1 & 2.C.de teſtam. milit.* dicitur
eſſe liquida probatio, etenim quando lex re-
quirit probationem, & certitudinem non ſuf-
ficit iuris præſumptio, vt ex gloſa, & Bart.
in *l.1.C. de fide inſtrum. & iure haſtæ fiſcal. lib.
10.* inquit Barbat. *loc.cit.*

Nec dicatur cum Card. Zabarella in *d. cap.
cum in iure num.1. col.2. verſ. item ſecundum
94 Hoſtienſē*, quod citatus coram delegato tene-
tur comparere, etiamſi de delegatione conſtet
tantum præſumptiuè, non obſtante text. in
d.cap.cum in iure, vbi Ordinarius, cui delega-
tus mandat, vt aliquid exequatur, non tene-
tur obedire, niſi certus ſit de delegatione,
nam dicit Zabarella, eſt diſcrimen inter pri-
mum caſum, & ſecundum, quia primo caſu
non agitur de præiudicio alterius, ideò in
dubio parendum eſt: ſecundo verò caſu agi-
tur

Digitized by Google

tur de præiudicio eius, contra quem facienda
eſt executio; ideò debet verè conſtare de dele-
gatione.
Reſpondet enim Barbatia in *d. cap. cum in*
95 *iure num.*10. quod ratio quare oportet, quod
conſtet de delegatione eſt, quia non præſu-
96 mitur factum, niſi probetur, vt in *d.cap.cum in*
iure,et in l.quęcunq.ff.de publician. ſed iſta ratio
tam concernit citatum ad comparendum,
quam Ordinarium ad exequendum, ergo erit
idem ius in vtroque *arg. cap.2.de translat.Præ-*
lat. & leg. illud ff.ad leg. aquil. & ideò ſubdit
Barbatia *ibid.* citatus non tenebitur cōparere
ad ſimplicē citationem aſſerentis ſe delegatū.
97 Poteſt etiam reſponderi ad rationem diffe-
rentiæ aſſignatæ à Zabarella, negando, quod
in primo caſu non agatur de præiudicio alte-
rius, quia, vltra quod magnum eſt illud præ-
iudicium, quod obuenit ipſi citato, vt ait Bo-
rell. *conſ.68.in* 2. reſultat etiam inde præiudi-
cium Iudici Ordinario, cuius iuriſdictio ex
delegatione diminuitur, & propterea, ſi licet
ſecundo caſu Iudici Ordinario excipere de
iure tertij, idem licebit etiam citato, vt in
primò caſu, & per conſequens erit, vt dictum
eſt, idem ius in vtroque, ſed vide quid de
hac re dicam infra.
Vnde omnibus penſatis poteſt dici, quod
98 ſit neceſſaria ſcientia delegationis vera, et
certa, et quod præſumptiua non ſufficit, et ſic
ex fallentijs adductis admittenda eſt omninò
quarta, et poteſt admitti etiam tertia, quia
conſuetudo facit ius vulgatis iuribus, quoad
reliquas cogitandum.
Quæro quintò, an poſſit deſtinari, et de-
putari ad tale munus explendum incola, vel
99 habitator? Rouit. *de offic.Iudic.pragm.9. §.item*
ſtatuimus, et D.Petra ad Capyc. *deciſ.*121.*n.*3.
circ.med, tenent, quod non, et eſt ratio, quia
100 poteſt eſſe ſuſpectus, et quidem debet ſupe-
rior aduertere adhoc, ne partes poſſint aliquo
modo diffidere de iuſtitia, prout, et ipſi Com-
101 miſſarij debent, quantum in ſe eſt, cauere,
ne partes intrent in ſuſpicionem, & propterea
102 malè faciunt, quando ſe conferunt ad do-
mum accuſatoris, & adhærentium, & ibi exa-
minant teſtes, qui deponunt mirabilia, nàm
ibi non poſſunt examinare teſtes, vt aduer-
tunt Bald.in *rub.de Iudic.col.2.in 2.lectura* Re-
buff. *ſuper conſtit.de teſtib.gloſ.vlt.nu.5.tom.3.*
Foller. *pract.crim.can. par.2. §.teſtibuſque dili-*
genter examinatis num.53. fol. mihi 110. & ad
103 remouendam difficultatem, & diſputatio-
nem, an examinati probent, cautela eſt, quod
104 pro parte Rei fiat proteſtatio, quod locus
ille examinis eſt ſuſpectus, & quod propterea
ibidē non examinentur teſtes, tunc enim exa-
minati, non obſtante proteſtatione, nullate-
nus probant Farin. *conſ.205. num.3. vol.3.* &
105 malè etiam faciunt Commiſſarij, qui edunt,
& in vna menſa ſedent cum quærelante, poſ-
ſunt enim, ex quo ſunt Commenſales cum
parte, allegari ſuſpecti, vt dicit Danza *de pu-*
gna Doctorum tom.1. tit. de preeminentia Regiæ
Audient.cap.1.num.54.fol.mihi 16. & malè fa-
ciunt, dum permittunt ſe aſſociare à partibus
106 in itinere, & dum recipiunt Zenia ab illis,
ſeù illorum amicis, vt probat Bouadilla *poli-*
tica lib.2.cap.20.num.13.& ſeqq.
Sed quid dicendum de illis, qui accedunt
ad domum teſtium ad illos examinandum?
dic quod iſti, ſi hoc faciunt paſſim, & abſque
107 diſtinctione, malè, & peſſimè faciunt, nàm
Iudex tunc vilipendit ſe ipſum, & dat mo-
tiuum alijs, vt ipſum vilipendant, & non ha-
beant in exiſtimatione prout debent.
108 Verum ſi accedat ad domum ſenis, infir-
mi, mulieris honeſtæ, & ad domum alicuius
perſonæ egregiæ, quæ deberet examinari,
conformaret ſe diſpoſitioni iuris, vt eſt tex.in
l.ad perſonas ff.de iureiur. Farin. *quæſt.77.n.*202.
D. Carol. Petra *Magn. Curiæ ritu* 142. *num.2.*
tom.1. bene verum quod Doctores quærunt
ob diſpoſitionem dicti textus an debeant Iu-
dices accedere per ſe ipſum, vel alium mitte-
re, & an procedat etiam in criminalibus: ſed
veritas eſt quod etiam per ſe accedunt ali-
quando, & quod procedit etiam in criminali-
bus, vt videre eſt penes Farin. *loc.cit.num.*235.
& D. Petram paritèr *loc.citat.* qui *in fine* re-
miſſiuè ait quinam dicantur perſonæ egregię.
Sed an iſti Commiſſarij poſſint recuſari, et
109 allegari ſuſpecti? reſpondeas affirmatiuè
ex Guazzino *reor.defenſ.13.cap.1.num.1.* et Ro-
uito *pragm. 2.nu.5. de commiſſarijs*, qui ponit
etiam ob quam cauſam poſſint dici ſuſpecti.
Quæro ſextò, an Commiſſarius teneatur
oſtendere Gubernatori, Poteſtati, ſeù alio
Officiali litteras ſuæ commiſſionis, et delega-
tionis? Dic quod Commiſſarius Tribunalis
110 inferioris non poteſt exercere ſuam iuriſdi-
ctionem; niſi exhibitis litteris patentibus ſuæ
commiſſionis Rota *deciſ.6.n.2.& 4.par.4.rec.*
Vernigl. *conſ.148.num.19.* Scannarolus *de vi-*
ſitat.carcer.lib.2. cap.16. num.12. fol. mihi 240.
Oſach. Menoch. Maur. Burgos Farinac. Lau-
rent. Mynſinger. Bertazol. Caualcan. et alij re-
lati à Guazzin. *reor.defenſ.13. cap.1. num.5. &*
cap.6. num.1. & ſeq. Officiales verò Principis
111 non tenentur commiſſionem oſtendere, vt
iudicatum referunt Guidopapa *dec.*346. Boer.
*deciſ.*8. Spada *conſ.crim.2. per tot.* Auiles *Præ-*
tor. cap.1. §. cartas num.1. Verum quod et iſti
112 ad euitanda ſcandala, et non de iuris rigore
teneantur exibere, dicunt Bouadilla *Politica*
lib.2. cap.20. per tot. et Narbona *ad leges Hi-*
ſpan.lib.2.tit.4.leg.60.gloſa vnica. Sed quando
113 agitur de rebus exigentibus celeritatem, et
ſecretum ſatis eſſe exhibitionē factam imme-
diatè poſt ſequutam executionem dicunt Do-
ctores, quos ego retuli in *cap.3. §.12. num.*20.
114 Sed quia loqutio generalis poteſt confunde-
re potius, quàm ſubleuare eos, qui ſtudent
veritati, ideò vt aliquod ſubſidium præſtem
exiſtimo, quod materia ſit per caſus indiui-
duanda.

Primus caſus eſt in Commiſſarijs tranſmiſ-
ſis ad fabricandum proceſſus.

Secundus caſus eſt in Commiſſarijs, qui
tranſmittuntur ad exigendum.

Tertius caſus eſt in ijs, qui tranſmittuntur
ad exequendum pro ciuili, & criminali.

Quoad primum caſum vel tranſmittuntur
à Tribunalibus maioribus, vel tranſmittuntur
ab alijs Tribunalibus. Si tranſmittuntur à
ſupremo Tribunali, videndum eſt, an tranſ-
mittantur ad Ciuitates, in quibus præſunt
Prælati, ſeù Gubernatores, qui habent Breue,
an verò tranſmittantur ad Ciuitates, in qui-
bus præſunt Poteſtates, ſeù Gubernatores,
qui habent litteras patentales ad ſex menſes,
ſeù ad annum: an demum tranſmittantur ad
Ciuitates, & loca, in quibus dominantur, &
præſunt Barones.

Si Commiſſarij tranſmittuntur ad Ciuita-
115 tes, in quibus præſunt Prælati habentes Bre-
ue Pontificium, tenentur omninò ſuam com-
miſſionem, & delegationem oſtendere, ante-
quam incipiant exercere ſibi mandatam iu-
riſdictionem ad text. in *cap. cum in iure peri-
tus de offic. delegati, & cap. nobiliſſimus 97. diſt.
clemen. ininnctæ §. ſanè de election. inter commu-
nes Authen. de collatorib. §. eos autem, & in
auth. de mandat. Princip. §. mox autem*, & ad tra-
dita in his terminis à Caſſan. *conſuet. Burgund.
rubr. 1. §. 7. num. 29.* Nam Commiſſarij iſto
116 caſu non poſſunt denegare oſtenſionem
commiſſionis, ex quo ſint maiores ipſis Pre-
latis miſſis à Principe ad gubernandam Pro-
uinciam, ſeù Ciuitatem, quia re vera non
maiores, ſed ad plus æquales dici debent.
117 Nam huiuſmodi Rectores, apud nos ſal-
tem, nullum habent Superiorem, præter ip-
ſum Pontificem, ſiquidem Ioannes XXII. in
extrauag. cum Mathæus de hæreticis, eos ſoli
Pontifici ſubiectos eſſe voluit, adeo ut ipſo in-
118 conſulto, nec ab Inquiſitoribus hæreticæ
prauitatis ex cauſa fidei excomunicari, & nec
119 ab alijs quacunque authoritate fulgentibus
quauis occaſione, & cauſa vllatenus cogno-
ſci poſſe decreuit; Et nec poſſunt dictam
oſtenſionem denegare ſub prætextu, quod
120 agatur de re graui; ſeù de re, quæ ſecretum
exigit, quia cum Prælati ſint Miniſtri ipſius
121 Principis, non eſt de illis vllatenus diffiden-
dum, & ſaltim non minus fideles, quam
122 Commiſſarij habendi ſunt, & ideò ceſſat
omnis ratio, ob quam poſſit denegari oſten-
ſio commiſſionis, vt optimè aduertit Boua-
dilla *politica lib. 2. cap. 20. num. 24.* qui *ibidem*
123 *num. 21.* ait, quod Commiſſarij debent nota-
re in proceſſu, quod litteræ delegationis fue-
runt oſtenſæ.

124 Sed limitatur in quatuor caſibus. *Primò*,
quando commiſſio eſſet contra Miniſtrum, vel
aliam perſonam de familia ipſius Prælati, vt
ait Bouadilla *loco citato*. *Secundò*, quando
Commiſſarius haberet à Principe ordinem
expreſſum non oſtendendi ſuam commiſſio-
nem, vt dicit idem Bouadilla *ibidem*. Sed iſtis
125 duobus caſibus adhùc exigerem aliquid,
quod præſeferat obſequium, & reuerentiam
in ipſum Prælatum, & ſic vel portarem Epi-
ſtolam Superioris directam Prælato enuncia-
tiuam commiſſionis in genere, quam dicunt
litteram credentialem, vel mitterem meum
Notarium Actuarium, quod frequentius pra-
cticari ait Bouadilla *d. cap. 20. num. 20.* ad ſi-
gnificandum Prælato acceſſum mei pro non-
nullis de Principis mandato exequendis, &
non accederem per me ipſum ad effugiendam
inurbanitatem, quæ de facili incurritur oc-
cultando cauſam veram acceſſus.

126 Limitatur tertiò, quando Conſiliariusmet
Principis, vel alius Officialis principalis acce-
deret ad formandum proceſſum, quod non
ſolet euenire, niſi in facto, & pro re maximi
ponderis; nam tunc iſte non eſſet obligatus
oſtendere commiſſionem, vt dicunt Bouadil-
la *d. cap. 20. num. 25.* Auiles *in Prætor. cap. 1. glo-
ſa cartas num. 4.* qui exemplificat in perſona
nobiliſſima, Authentica, & honeſta, vt eſt Car-
dinalis, Io: de Platea in *l. probibitum num. 2.
C. de iure fiſci lib. 10.* & eſt tex. in *cap. nobiliſſi-
mus 93. diſtin.*

127 Limitatur quartò, quando eſſet notorium
talem habere dictam commiſſionem, ſeù de-
legatam iuriſdictionem, vt dicunt Muta *in
cap. Regni Regis* Alphon. *19. num. 1. & ſeqq.* &
Guazzin. *tuor. defenſ. 13. cap. 1. num. 5. & cap.
6. num. 4.* Nam notorium non eget probatio-
128 ne, ſed ſola allegatione, vt ex Eug. & Me-
noch. inquit Guazzin. *ibidem*.

Et quamuis iſti Doctores non loquantur
de caſu noſtro, ſed bene de illo magno arti-
culo, an perſonæ qualificatæ, vt Cardinali,
credi debeat, quando non exhibet litteras
ſuæ commiſſionis, & delegationis, in quo
præfati, & alij Doctores communiter re-
129 ſoluunt, quod creditur illi, quando agitur
de re non præiudiciali tertio, ſecus quando
130 commiſſio tendit in præiudicium alterius,
quia tunc nullo modo creditur ſine oſtenſio-
ne delegationis, vt ex Angel. in *conſ. 182.* qui
ait *ita intelligendam eſſe gloſam in d. cap. nobi-
liſſimus*, vult Auil. *loc. cit. num. 4.*

In ijs enim, quæ afferunt præiudicium ter-
131 tio, eſt adeò neceſſaria exhibitio litterarum
delegationis, & commiſſionis, vt ſi deper-
dantur huiuſmodi litteræ, non poſſit admitti
probatio per teſtes, vt dicunt Auiles *loc. cit.
num. 6. & 9.* Io: de Platea in *d. leg. probibitum*
tex. & gloſa in *cap. Lugduni 9. quæſt. 2. & in d.
cap. nobiliſſimus*, & plures Doctores allegans
Narbona *ad leg. Hiſpan. lib. 2. tit. 4. leg. 60. glo-
ſa vnica num. 11.* qui ex Bald. in *leg. probibitum
num. 12. C. de iure fiſci lib. 10.* & ex Iaſ. in *l. mo-
re num. 53. ff. de iuriſd. omn. iudic.* reddit ratio-
132 tionem, quia ſcriptura eſt præciſus, & eſſen-
tialis modus ad iuriſdictionis probationem;
ſubdens quod affirmatiua, vel negatiua iu-
riſdictionis, ſeù potius reuocatiua iuriſdictio-
nis

ſtis per ſolam ſcripturam probatur.

133 Imò nec poſſe deperditionem, & tenorem litterarum delegationis probari per iuramentum delegati, ex Iaſ. Carol. de Graſſal. Franc. Curt. & Borgnin. firmat Narbona *loco citato num.* 16.

134 Quod tamen fallit, quando litteræ prædictæ deperditæ eſſent poſt factam oſtenſionem, & exhibitam, quia tunc tam deperditio, quam tenor earum probaretur per teſtes, & per iuramentum ſuppletorium delegati, vt pluribus adductis dicunt Narbona *loc. cit. nu.* 23. *&* 26.

135 & Auiles *d. gloſa cartas nu.* 10. Sed quod commiſſio deperdita non poſſit probari per teſtes, non placet Rutgero Rulant. in *tract. de commiſſion. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 5. *& ſeqq.* quia non eſt grauandus Commiſſarius, ſeù pars in expectando nouam commiſſionem, ſeù duplicatum commiſſionis deperditæ, & ideò firmat, quod eo caſu conſentientibus partibus etiam verbo commiſſarij probatur commiſſio, & eius amiſſio: ijs verò non conſentientibus probatur per teſtes, & in horum defe-

136 ctu per coniecturas, & hæc Rulant opinio, ſequenda eſt ad effugiendam dilationem, & euitandos ſumptus, & expenſas, & propterea Commiſſarius facto verbo cum Gubernatore benè poterit eo conſentiente procedere, quia eo ipſo quod ad ſuas manus peruenit commiſſio poterit validè procedere, vt pluribus citatis dicit Parexa *de edit. inſtrum tit.* 2. *reſol.* 5. *num.* 25. *& ſeqq.* vide Rolant *loc. cit.* qui plures allegat concordantes, & dicit etiam *ibidem num.* 14. quod Commiſſario incumbit

137 onus petere nouam commiſſionem, quia ipſe, & non alius poteſt ſignificare caſum fortuitum deperditionis, & circumſtantias omnes perfectè enarrare, & ob oculos Iudici ponere queit. Subdit tamen *num.* 15. quod Com-

138 miſſarius procurat nouam commiſſionem ſumptibus Partis, quæ illam impetrauerat, ſi caſu perdiderit; proprijs autem ſumptibus ſi ſua culpa amiſerit.

Nihilominus Bouadilla loquitur in ſpecie,

139 & in terminis caſus noſtri, & vlterius hic non agitur de præiudicio tertij, ſed benè de ſeruitio, & commodo Papæ, & Principis, qui vult per Miniſtrum immediatum ſui Tribunalis ſupremi habere informationem criminis, & circumſtantiarum illud concomitantium, quo caſu vt ait Auil. *loco citato num.* 4. & concedunt alij *ſuprà* adducti creditur perſonæ qualificatæ atteſtanti de commiſſione, etiamſi illam non exibeat.

Nec dicatur quod agitur de præiudicio Gubernatoris, qui priuatur iuriſdictione in re cõtenta in commiſſione, & agitur etiã de præiu-

140 dicio eius, contra quem fit proceſſus, quia in concurſu Officialis Supremi præiudicium Gubernatoris non debet attendi, aliàs nunquã daretur caſus, in quo de præiudicio tertij nõ ageretur, ſemper enim cum cõmiſſione aliquo modo derogatur Ordinario, etiamſi agatur de reſcriptis gratioſis, & etiam ſi agatur de diſponendo de regalibus, & de alijs, vt in caſu de quo Parexa *de edit. inſtr. tit.* 2. *reſol.* 5. *num.* 47. & nec attenditur præiudicium eius, qui debet proceſſari, quia tanquam ius tertij non poteſt opponi à Gubernatore *l. loci corpus* 5. *competit ff. ſi ſeruit. vindic.* Bart. & Bald. *locis citatis* à Spada *conſ. crim.* 2. *num.* 12. *&* 13. & nec poteſt opponi ab eo, qui debet proceſſari, quia iſte non poteſt dici intereſſatus, & ſic habere ius, niſi poſtquam factus ſit proceſſus; non poteſt ergo iſtud ius tertij futurum haberi in aliqua conſideratione, & per conſequens remanet verum, quod hic nullius tertij præiudicium verſatur, & quatenus adſit non debet attendi.

Si tranſmittuntur ad Ciuitates, et loca in quibus præſunt Gubernatores, & Poteſtates, qui habent litteras patentales ad ſex menſes, vel ad annum, non tenentur oſtendere litteras commiſſionis ipſi Gubernatori, ſi ſint ſubordinati Prælato Prouinciæ moderatori, quia ſufficit, quod Commiſſarius oſtendat Prælato, vt dictum eſt: ſi vero non ſint ſubordinati alteri, quam Principi, et in ſtatu Eccleſiaſti-

141 co Sacræ Conſultæ, tunc debent ſe his manifeſtare, antequam incipiant operari, et quatenus requirant, et petant ſibi oſtendi commiſſionem, debent etiam illam oſtendere, quia

142 commiſſio tamquam quid facti non præſumitur, ſed probari debet, vt ex Menoch. & Marcian. inquit Rulant. *de commiſſion. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 2. & quidem per ſcripturam, vt dixi

143 *ſupra*, quia affirmatiua, & negatiua, ſeù popotius reuocatiua iuriſdictionis, qualis reſpectu ad ordinarium, cui limitatur iuriſdictio ex commiſſione, eſt delegatio, probatur per ſolam ſcripturam, vt ex Auiles. dixi ſupra. Quod

144 potiſſimum eſt verum in Commiſſarijs, & omnibus alijs delegatis, qui cum nihil habeant proprium, ſed totum recognoſcant à ſuperiore, à quo mandata, ſeù data eſt iuriſdictio, habent per conſequens maiorem obligationem litteras delegationis, & ſic ſcripturam ipſam edendi, & oſtendendi ad probandam collatam iuriſdictionem, vt inquit Altimarus *de nullitat. ib. rub.* 9. *quæſt.* 3. *num.* 23.

Si demum tranſmittuntur ad loca Barona-

145 lia, tunc Commiſſarij habent pro ſe communem Doctorum traditionem, quod non tenentur Baronem, vel Officialem certiorare de ſua commiſſione, & eo minus commiſſionem oſtendere, vt dicunt Guido Pap. *dec.* 346. *n.* 1. Boer. *dec.* 8. *per tot.* Azeuedo *recopil. lib.* 3. *tit.* 5. *leg.* 3. *n.* 5. Bouadill. *d. cap.* 20. *n.* 28. Narbona *ad leg. Hiſpan. d. l.* 60. *gloſa vnica n.* 9. & his relatis Parexa *de edict. inſtrum. p.* 1. *tit.* 2. *reſol.* 5. *n.* 67. Rebuff. *de litteris requiſ. n.* 6. Caſſan. *conſuet. Burgund. rub.* 1. *n.* 108. *&* §. 7. *num.* 24. *fol.* 21. Maſuer. in *praxi de adiornamen. n.* 12. *circa fin.* Auendan. *de exeq. mand. cap.* 11. *n.* 8. Natta *conſ.* 580. Scaglion. Moſcatell. Amod. de Ponte *locis relatis* à Spada, qui eos ſequitur *conſ. crim.* 2.

146 *num.* 1. mouentur Doctores ad ita dicendum,

dum, quia Barones, & Officiales, eorum ſunt prorſus inferiores, & ſic non poſſunt prætendere, quod Officiales maiores eos recognoſcant, & complementum faciant cum eis an-
147 tequam exequantur, etenim inferior non poteſt imponere legem Superiori *cap. venientes de iureiurand.* Bald. in *Auth. ſed nouo iure*
148 *Cod. de ſeru. fugit.* & Adden. ad Guido Papa *d. dec. 346. lit. A.* & nec poteſt inferior limitare iuriſdictionem ſuperioris, vt ex Baldo ſubdit Adden. ad Guid. Pap. *loc. cit.* & propterea nec debet requiri circa executionem litterarum, quæ à Curia Maiori proueniunt, vt ex Caſſaneo, & Boerio dicit Ronchin. in *addit.* ad Guid. Pap. *d. dec. 345.*

Concedunt tamen, ſignanter Doctores Hiſ-
149 pani, quod ad euitanda ſcandala ſit faciendum etiam cum Baronibus, & eorum Officialibus aliquod complementum, vt dicit Bouadilla *d. cap. 2. n. 28.* Narbona *d. l. 60. gloſa vnica num. 9.* Alrimar. *de nullit. rub. 9. de nullitate ex defectu iuriſdict. qu. 4. n. 29. tom. 1.* Parexa, qui ait hoc fieri ex vrbanitate potiùs, quàm de iure *d. reſol. 5. n. 8.* ſed Maſtril. *de magiſtr. lib. 4.*
150 *cap. 16. num. 140. ampliat. 21.* vult, quod ſi Barones, vel Officiales inſtant pro exhibitione commiſſionis, tenentur Commiſſarij illam exhibere.

Obijcitur, quod concluſio modo firmata procedit ſolum quando agitur de exequendo iuſſum, & ordinem ab ipſomet Principe datum.

Sed huic obiecto reſpondetur cum Spada
151 *conſ. crim. 2. num. 2. & ſeq.* quod Doctores loquuntur de mandatis relaxatis à Tribunalibus & Magiſtratibus ipſius Supremi Principis, & non de mandatis relaxatis ab ipſomet Supremo Principe, & quod alias nunquam verificaretur, & locum haberet concluſio, quia Principes non ſunt ſoliti per ſe ipſos mandata decernere, & relaxare.

Obijcitur ſecundò, quod Princeps Supre-
152 mus non habet in locis ab ipſo infeudatis cognitionem primarum inſtantiarum, niſi in defectum iuſtitiæ, vt concedit Natta. *conſil. 580. n. 4.* & ſic non poſſunt mittere executores, & ſuos miniſtros ad examinandum teſtes, & alios actus iuriſdictionales exercendum,
153 niſi in illis caſibus, in quibus Supremus habet ius ſuperioritatis, vt dicit Natta *loc. citato,* & ex Caſſaneo comprobat Spada *dict. conſ. 2. num. 3.*

Sed reſpondetur ſufficere, quod Supremi
154 Principes, & eorum Magiſtratus poſſint libere in Terris Baronum facere, & exequi omnia, quæ dependent à Cauſis in eorum Tribunalibus introductis, vt dicit Capibl. de *Baron. pragm. 8. n. 250.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 4. cap. 16. n. 215. & 257.* Amodeus de Ponte *de laudim. qu. 24. n. 53. & ſeq.* & his relatis Spada *conſ. 2. n. 4.* nam non ſpectat ad Barones co-
155 gnoſcere ſuper competentia iuriſdictionis, & eo minus hoc ſpectat ad Miniſtros, qui mittuntur ad exequendum, propterea remanet vndequaque verum, quod Commiſſarij miſſi à Supremo Principe, vel ab eius Supremo Magiſtratu non tenentur niſi ob ſolam prudentialem commiſſionem oſtendere Baroni, ſeu eius Officiali.

Si verò Commiſſarij tranſmittuntur ab alijs Tribunalibus, quam Principis Supremi,
156 puta à Gubernatore Marchiæ, Peruſij, Viterbij, & tunc Commiſſarij non tenentur exhibere commiſſionem Poteſtatibus, & Gubernatoribus ſubordinatis, quia vt dicit Caſſan. *conſuetud. Burgund. rub. 1. num. 108.* ſi committitur vni iuriſdictio baſſa, aut etiam media, vel alta, quæ ſubalternetur ſuperiori, non videtur propter hoc denegata, & ſublata poteſtas Superiori habenti generalem iuriſdictionem,
157 nam Reipublicæ intereſt habere plura Prætoria, vt in *l. 1. de offic. Præfect. Vrb.* Debent quidem plures illis proponi; Sed hoc non fit per modum nouationis, ſed ſolum per modum accumulationis, & citat Bald. in *conſil. 204. verſ. 5.* & ideo quando Gubernator in quemcumque locum Suæ Prouinciæ mittit Commiſſarium ſemper dicitur mittere illum intra ſuum territorium, & neminem intra illum tenetur recognoſcere pro pari, & æquali, quia ipſe eſt ſuper omnibus.

Additur ex ſuprabundanti, quod Commiſſarij, vt plurimum ſunt cogniti ipſis Poteſta-
158 ribus, & Prouincialibus: Notus enim in illo loco, in quo expedienda eſt commiſſio, etiam ſolo verbo commiſſionem probat vt ex Io: Andr. & Ang. de Gambell. inquit Rulant. *de commiſſion. lib. 6. cap. 2. num. 9.* & confert Amaya in *l. prohibitum num. 2. Cod. de iure fiſci,* qui ait, quod Officiali, qui in Prouincia præſumitur notus, & cognitus, non poteſt reſiſti.

Quod ſi in Prouincia adſit aliqua Baronia
159 tunc crederem, quod Commiſſarius accedens ad illam ad fabricandum proceſſus, ſit
160 obligatus oſtendere commiſſionem, quia Gubernatores Prouinciæ non habent iuriſdictionem in Homines Baroniæ, niſi in defectum iuſtitiæ, vt ait Natta *conſ. 580. num. 4.* & Caſſaneus *conſuet. Burgund. rub. 1. num. 107.* & ideò, vel volunt cognoſcere cauſas in prima
161 inſtantia, quod nec Principes ipſos Supremos poſſe, ait Natta *ibidem* niſi vt ſuprà, & in defectum iuſtitiæ, vt explicat Natta, & iſto
162 caſu debent certiorare Baronem de motiuo aſſumendi cauſam: vel volunt exa-
163 minare teſtes, vel aliquem alium actum exercere non præiudicialem, et non ſolum debent oſtendere commiſſionem, ſed debent potius procedere per modum requiſitoriæ, vt dicit Rebuf. *ad Conſtit. Reg. tract. de litteris requiſit. num. 1.* quia in eo caſu non poſſunt dici Superiores, ſed æquales reſpectu ad dictum actum in Baronia expediendum, vt di-
164 cit Caſſan. *conſuet. Burgund. rub. 1. §. 2. nu. 29. verſ. in mandatis verò,* & hoc firmat in ſpecie Iacob.

Digitized by Google

Iacob.Rebuff.in *l.1.n.3.C. de execut. & exact.*
*lib.*12.dum ait, quod ſi Præſes mittit aliquem
ſeruientem ad terram alicuius Baronis pro
facienda aliqua executione,quod nihil autho-
ritate ſua poteſt facere, niſi prius requiſito
Barone, ſeù eius Officiali ordinario, & alle-
gat tex. in *l.contra.ff.de bon.aut indic.poſſeſſ.* &
165 alia plura iura, & ſubdit,quod ſi fecerit exe-
qutionem irrequiſito ordinario eſſet punien-
dus tamquam vſurpans iuriſdictionem, & Re-
buff. ſic loquentem in his terminis ſeruientis
tranſmiſſi in Baroniam ab alio, quam à Su-
premo Principe, eiuſque Supremo Tribunali
ſequuntur omnes, vt videre eſt penes Boer.
dec.8.ad finem Foller. in *conſtit. ſi quis Clericus*
n.11.& Spada *conſ.crim.2. n.3.*

Quoad ſecundum caſum: certum eſt, quod
Commiſsarij ad exigendum, qui aſſimilantur
opinatoribus, ſe debent, vt eſt ſtylus in Statu
166 Eccleſiaſtico, præſentare coràm Guberna-
tore, & debent oſtendere ſuam commiſſio-
nem, tam Gubernatori, quam Magiſtratui
Communitatis, eidemque Communitati inti-
mare, quod manet in loco ſumptibus, & ex-
penſis communitatis vſque quo fuerit perſolu-
ta ſumma pecuniarum Cameræ debita, & ſic
horum officium eſt extraiudiciale, cum nullã
167 habeant facultatem per ſe ipſos exigendi,
ſed ſolum inſtandi apud Præſidem, vel Gu-
bernatorem, & Communitatem, vt ipſi exi-
gant tributa, illaque exacta tradant ipſis Cõ-
miſsarijs portanda ad Principem,vt ex Iacob.
Rebuff.Io:de Platea, et Luca de Penna oſten-
dit Spada *conſ. crim. 2. n. 5.* poterant tamen
168 antiquitus etiam per ſe ipſos exigere, vt
oſtendit Amaya in *rub.C.de exactor.tribut.n.5.*
& de his exactoribus loquitur tex.in §.*eos Au-*
th. de collatorib. cuius verba ſunt -- *Eos autem,*
qui in Prouincias pro quibuſcunque publicis
exactionibus diriguntur non aliter inchoare exa-
ctionem, niſi prius Prouinciali iudicio inſinuaue-
rint impoſitas ſibi de hoc iuſſiones, vt exſoluen-
tes fiſcalia tributa, nullo pro his periculo, aut
damno ſubjiciantur; hoc ipſo, & ſuper priuatis
negotijs obſeruando.

Verum eſt, quod magis communiter Do-
169 ctores allegant eundem textum ad oſten-
dendum, quod Commiſſarij etiam Principis
tenentur oſtendere litteras delegationis,etiam
ad alia negocia, quam exactionis expeditas,
& ſecundum Me non merentur repræhendi,
quia mouentur ex eodem textu, quem indu-
cunt ex illis verbis -- *hoc ipſo, & ſuper priua-*
tis negocijs obſeruando, vnde Bald.in *l. prohibi-*
tum.n.12.Cod.de iure fiſci lib.10. ait quod text.
in §.*eos* dicit, quod hi, quibus mandatur exe-
cutio publicarum iniunctionum, alias quibus
delegatur cauſa executionis, quæ vertitur in-
ter duos priuatos, ante omnia mandatum in-
ſinuare coguntur, & quod in ſcriptis debeant
producere, & ſubdit ibi Bald. ad magis ſe, &
rem explicandam -- *& illud ſcias, quod eſt iſta*
quædam executio mixta habens aliqualem cogni-
tionem.

Quoad tertium caſum de ſeruientibus, appa-
170 ritoribus, birruarijs, qui recipiunt mandata
relaxata, & expedita in Curia Tribunalis Su-
premi, ſiue ſint ad citandum,ſiue ad exequen-
dum, benè poſſunt exequi ea, quæ habent in
mandatis non requiſito Gubernatore, ſeu alio
Officiali ordinario loci, in quo exequuntur,
vt dicunt Guid. Pap. *dec. 346.* & ibi addentes
Boer.*dec.8.*Natta *conſ.580.* Caſſan. *conſuetd.*
Burgund.rub.1.nu.108.& §.7.n.29. Spada *conſ.*
171 *crim.2.* & alij paſſim, quia vt ait Natta *loc.*
cit. indecorum eſſet Supremo Principi petere
à ſuis Subditis etiam feudatarijs licentiam
exequi faciendi iuſſiones ſuas, vel eius Mini-
ſtrorum, & Officialium, licet enim multum
inter ſe diſcrepent Doctores circa articulum,
an quis poſſit extra ſuum territorium citare
172 abſque requiſitione Iudicis loci, vbi citatio
eſt exequenda,vt late refert Soccin. in *cap.dile-*
*cti filij n.23.de foro compet.*Angel.in *diſput.inci-*
*pien.Bononienſ.in 10.quæſtione.*Foller jn *conſtit.*
*ſi quis Clericus n.11.*Rebuff. *de litteris requiſit.*
gloſa 3.n.11. & dicat Foller.*ibid.* quod quic-
quid ſit de iure, hodie in toto mundo practi-
catur, vt citatio fiat cum requiſitione Iudicis
Domicilij: nihilominus ceſſat in citatione,
173 quæ ſit à ſeruiente, & Nuncio Regis, &
Principis, qui abſque requiſitione, & licentia
Baronis, poteſt exequi, vt dicunt Boer.Foller.
& alij *ſupra* adducti Doctores,quia Princeps,
174 eiuſque Curia habet iuriſdictionem ſupre-
mam ſuper omnibus, & ſic directam, vt ex
Barbat. *conſ.1,col.35.vol.1.*

Ego tamen diſtinguerem inter executio-
175 nem, & excutionem, nam ſi ſit exequendum
mandatum de citando ad comparendum, vel
teſtimonium exhibendum in cauſa ſpectante
ad Tribunal Supremum Principis, de quo
caſu loquitur Natta *dict.conſ.580.* non requi-
ritur requiſitio ordinarij, tum quia feudum
dependet ab ipſo Supremo Domino, mandan-
te fieri citationem, vt dicit Aret.*conſ.58.col.2.*
Rebuff. *de litteris requiſit.gloſ.3.n.17.*Marſ.in *l.*
fin.n.147.ff de iuriſ.omn.iudicũ,& ſequitur Natta
176 *loc.cit.*qui dicit,quod Sũmus Pontifex poteſt
directè citare Laicos in terris Imperij attento,
quod Imperiũ depẽdet ab Eccleſiaſtico,& aſſi-
177 gnat rationẽ Natt.*ibid.n.2.*quia Homines,qui
ſubſunt Vaſſallo inueſtito omnimoda iuriſdi-
ctione magis ſunt Homines Principis inueſtiẽ-
178 tis, quam inueſtiti,vt ei magis tenentur obe-
dire, & vbi eodem tempore concurrunt Prin-
ceps inueſtiens, & Dominus inueſtitus, ita vt
vni tantum parere poſſint, præferendus eſt
Princeps, tùm etiam, quia iſto caſu requiſitio
ordinarij non tendit ad aliud, quam ad mon-
ſtrandam quamdam recognitionem erga ip-
ſum vtilem Dominum, quæ nullatenus eſt fa-
cienda à Supremo Domino Proprietario ob
eaſdem rationes mox adductas.

Si verò ſit exequendum mandatum de car-
179 cerando, pignorando, & hujuſmodi, tunc
requiſitio non eſt neceſſaria ante factum, non
ſolum

Digitized by Google

ſolum ob ſupradictas rationes; ſed etiam
quia periculum eſt in mora, vt aduertit in ter-
minis Rebuff. *dict. tit. de litter. requiſit. n. 6.* ſed
180 benè eſt neceſſaria certioratio poſt factum,
iuxta doctrinam Rebuff. *loc. cit.* quem ſequitur
Spada *d. conſ. 2. n. 1.* & retuli Ego in *cap. 3. §. 12.*
181 *n. 20.* vbi dixi eſſe inconueniens, quod Offi-
cialis loci videat exportari bona, ſeù homi-
nes extra territorium, & ignoret cauſam, & de
cuius ordine præciſo exportētur: nunc addo ex
Eminentiſsimo D. Card. de Luc. *miſcellan. diſc.*
22. n. 7. aliā rationē, periculum ſcilicet eſſe, ne
Banniti, & Facinoroſi fingant ſe Officiales,
& ſub clipeo, & vmbra iuſtitiæ loca depræ-
182 dentur. Vnde iure optimo in pluribus locis
extant ordinationes Superiorum, vt bona
exequuta depoſitentur in loco executionis, &
capti adducantur ad carceres publicas loci, in
quo capiuntur.

Et hoc potiſſimum debet habere locum,
quando Officiales, qui accedunt ad exequen-
dum ſunt noui, et non cogniti in loco arg.
eorum, quæ dicunt Rulant. et Amaya *locis ſu-*
pra citatis.

Sed an Commiſſarius, ſeu executor, qui
183 cum obligatus eſſet oſtendere ordinario loci
litteras ſuæ commiſſionis, antequam illas oſtē-
diſſet incæpit exercere iuriſdictionē, & reſpe-
pectinè fecit executionem, poſſit ex hoc capite
puniri, etiamſi ſit paratus commiſſionem
oſtendere, & de facto oſtendat? Iacob. Rebuff.
d. l. 1. n. 3. Cod. de execut. & exact. lib. 12. tenet,
quod ſic, quia iam commiſit, & conſumauit
delictum, vſurpando iurisdictionem, & idem
vult etiam Bouadilla *d. cap. 20. n. 25.* qui teſta-
tur vidiſſe plures punitos ibi -- *Por lo qual bè*
viſto preſos, y mal tratatos por Corregidores al-
gunos Alguaziles, y Iuezes executores preſun-
tuoſos, y deſcuydados en hazer eſto compli-
mento.

Subdit tamen Bouadilla *ibidem*, quod apud
184 Viros diſcretos, & prudentes debet dari lo-
cus pœnitentiæ in hac facti ſpecie, & propte-
reà proſequendo eius diſcurſum ait -- *però yo*
nò los prenderia ſi no eſtuuieſſen rebeldes en moſtrar
ſu commiſſion, y en monſtrandola ſin otra pena los
ſoltaria con vna correcion.

185 Sed non poſſe Gubernatores procedere abſ-
que reatu contra tales Miniſtros, qui poſt fa-
ctum videntes reuocari in dubium eorum au-
toritatem oſtendunt commiſſionem, tenet ab-
ſolutè Spada *conſ. crim. 2. n. 10. & ſeqq.* qui ait,
186 quod tunc demùm tales Miniſtri, & executo-
res poſſunt corripi; primo ſi exercent Officiū
non ſibi commiſſum à Superiore; ſecundo ſi
requiſiti nolunt oſtendere mandatum Supe-
rioris; tertio ſi exequuntur non habentes inſi-
gnia ſui officij; quartò ſi committunt exceſſus
irreparabiles.

Sed an ſit in iſtis, & alijs caſibus carcerandi
187 à Gubernatore, & Ordinario loci, an ab eo-
dē, vel à Superiore eius, qui eos mittit ſint pu-
niendi? habetur penes Scannarol. *de viſit. car-*
cerat. lib. 2. cap. 16. n. 13. Tuſch. *litt. P. concl. 607.*
n. 20. & videndi ſunt Spada *d. conſil. 2. per tot.*
& Vermigl. *conſ. 175. pariter per tot.* Guazzin.
reor. defenſ. 1. cap. 10. n. 5. & ſeqq. & defenſ. 13.
cap. 2. n. 18. in fine, & cap. 7. per tot. vbi plures
allegat, & videndus eſt etiam Maur. Burg.
de *modo proced. ex abrupt. q. 85. per tot.* Genuen.
pract. Archiepiſc. cap. 23. n. 6.

188 Aduertendum, quod poſt factam exhibi-
tionem, ac oſtenſionem commiſſionis, Offi-
cialis loci, nempè Poteſtas debet ſtatim ſuper
ſedere in cauſa, alias nulliter procedit, Capi-
bl. de Baron. *pragm. 8. cap. 49. n. 6.* & Fontanell.
de pactis nupt. clauſ. 4. gloſ. 11. n. 87. Et quod vbi
189 Poteſtas ob indignationem, vel in contemp-
tum auderet litteras commiſſionis ſibi oſten-
ſas lacerare, deberet puniri, vt inquit Thor.
vot. 88. vbi eliam de lacerante litteras
Nuntij.

Quæro ſeptimo an Commiſſarius vnum,
190 vel plures faciat proceſſus quando plures in
eadem cauſa ſunt inquiſiti? Nouar. *Vaſſall.*
grau. 97. nu. 8. par. 2. dicit vnum ſolum proceſ-
ſum eſſe faciendum.

Quæro octauo an tunc exigat dietas, &
viatica pro rata à quolibet delinquente? Dic,
191 quod exercens ſuam commiſſionem contra
multos exigit viatica ab Idoneis Carleual.
de Iudic. & foro compet. lib. 1. tit. 1. diſput. 5. nu.
22. & 23. dummodò non procedat primo con-
192 tra vnum, & poſteà redeat ad locum ad ef-
fectum procedendi, & inquirendi contra aliū,
quia tunc Idoneus non tenetur pro inope
Carleual. *loc. cit. n. 26.*

Sed an iſto caſu, quo iterum Commiſſarius
193 redit ad locum commiſſionis egeat noua
commiſſione? vide Guazzin. *reor. defenſ. 13.*
cap. 1. num. 6. vbi ait, quod deſtinatus ad exa-
194 minandum teſtes non poteſt eos reperere
ſine noua commiſſione, niſi tamen neceſſariæ
195 interrogationes fuerint omiſſæ, vel teſtes in
examine facto ita confusè depoſuerint, vt de-
beant interrogari ad declarandum eorum
dicta, & allegat Butrium in *cap. licet de offic.*
delegat. Afflict. in *conſtit. Regn. in pecuniarijs n. 3.*
Baiard. ad Clar. *quæſt. 26. n. 12.* ex cuius verbis
poteſt elicij concluſio, quod Commiſſarius,
qui in primo acceſſu non expleuit ſuam com-
miſſionem, poſſit ſine noua commiſſione redi-
re ad eum locum, & examinare teſtes, & con-
ficere proceſſum contra alium Reum in primo
proceſſu non nominatum, aut non ſufficien-
ter inditiatum, etenim non eſt cauſa diuerſa,
& nec eſt articulus diuerſus, prout eſt quando
quis deſtinatus eſt ad compulſandum teſta-
mentum, velit probare tenorem teſtamenti,
nam cum ſit articulus diuerſus non poſſit ſine
commiſſione expreſſa hoc agere, vt inquit Fa-
rin. *conſ. 80. n. 43.* & Guazzin. *dict. cap. 1. num. 6.*
196 diuerſus etiam eſt proceſſus circa examen
teſtium, & publicationem atteſtationum, &
ideò qui habet poteſtatem examinandi non
habet facultatem atteſtationes receptas publi-
candi,

candi, vt ex Maranta, inquit, Guazzin. *ibi-*
dem. prout, & diuerſa eſt etiam commiſſio
examinandi teſtes à commiſſione diſcutien-
197 di, & cognoſcendi, an articuli, vel teſtes.
ſint admittendi, vel nè, & propterea ex vna
non benè infertur ad aliam vt ex Veſtrio ad-
uertit idem Guazzin. *loco citato in fine*, qui
198 *num.* 7. ex hoc denegat Commiſſario poſſe
recipere teſtes ad repulſam.

Quæro nonò, an viatica exigat pro lubitu
ſuo ab Inditiatis? dic quod non poteſt illa
199 exigere, ſi non habeat hoc in commiſſio-
ne, quia in tantum illa exigit, in quantum
Superiores hoc diſpoſuerint, qui poſſunt ex-
200 pedire dictas commiſſiones, cum dicta
clauſula, vt inquit Guazzin. *reor. defenſ.* 13.
201 *cap.* 1. *num.* 4. & 12. & poſſunt ſalarium
taxare, vt eſt text. in *l.* 1. *C. de præbend. ſalar.*
lib. 10. & propterea ſublata vi commiſſionis
ſubſequitur clara iuris concluſio, quod via-
202 tica non debentur ab inquirendis, ſed à
partibus accuſantibus, ſeù à fiſco, vt probat
Caball. *crim. reſol.* 201. Capell. Tholoſan. *de-*
ciſ. 41. & his relatis Guazzin. *dict. num.* 4. ſed
203 in commiſſionibus Superiores ſolent, vt plu-
rimum reſeruare accuſatori Fiſco adhæ enti
ius repetendi ab accuſato, & tunc repetitio
204 non fit niſi terminato negocio, vt dicunt de
Ponte *de poteſt. Proreg. tit.* 10. *rub. de donis, &*
expenſis Vniuerſitat. num. 6. & Maſtrillus *de*
magiſtr. lib. 1. *pag.* 21. *num.* 105. imò non ſuffi-
205 cere, quod de delicto conſtet, niſi ſequuta
ſit etiam condemnatio firmant Io: de Platea
in *leg. fin. verſ. quàm recuperabit poſtea Cod. de*
erogation. milit. ann. lib. 12. vbi ita intelligit
text. in *l. circenſium C. de decurion. lib.* 10. Auen-
dan. *de exequen. mand. Reg. part.* 2. *cap.* 10. *nu.*
14. Scannarol. *de viſit. carcer. lib.* 2. §. 2. *cap.*
16. *num.* 6. Vermigliol. *conſ. crim.* 383. *num.* 1.
& ſeq. & Io. Bapt. Thoro *in addit.* ad Ponte
d. rub. de donis, & expenſis num. 6.

Et quidem eſt etiam æquitati conſonum,
vt interim pendente diſcuſſione proceſſus, &
inditiorum nequeant repeti viatica, quia
206 titulus criminis non facit quem Reum, ſed
ſententia, *leg. fin. Cod. de accuſat.* Capibl. *de*
Baron. pragmat. 5. *num.* 77. & debet expectari
207 ſententia tamquam ea, quæ dat formam,
& eſſe rei, nàm exceptio non entis ſubiecti,
208 in quo pars intentionem ſuam fundat, eſt
impeditiua executionis cuiuſcumque, quan-
tumuis priuilegiatæ ſecundùm Fœlin. & Me-
noch. *locis relat.* per Vermigl. *d. conſ.* 383. *n.* 6.

Quoad exactionem viaticorum, etiam reſ-
pectu ad Commiſſarios plura ſunt ponderan-
da. Primò, venit ponderanda qualitas, &
releuantia inditiorum, quæ non debent eſſe
209 leuia, & ad inquirendum tantùm, ſed de-
bent eſſe ſufficientia ad tranſmittendam in-
quiſitionem, itaut ſententia condemnatoria
contra inquiſitos contumaces, vel decretum
ad torturam contra præſentes proferri iure
poſſit Guazz. *Reor. defenſ.* 13. *cap.* 1. *num.* 14.
Vermigl. *dict. conſ.* 383. *num.* 4. D. Maſſin. *de*
confiſc. qu. 2. *num.* 53. & Conciol. *crim. reſol.* 3.
nu. 1. *verbo fiſcus*.

Secundò, ponderanda releuantia, ſeù irre-
210 leuantia, ac nullitas proceſſus, nàm Com-
miſſarius data proceſſus per ipſum facti irre-
leuantia, atq; nullitate non exigit iure viatica,
& expenſas, vt ait Farin. *quæſt.* 111. *nu.* 581. &
Neuizzan. *conſ.* 15. *num.* 12. & Scaccia *de ſent.*
& re iudic. gloſ. 14. *q.* 20. *n.* 14.
211 Tertiò, ponderanda venit qualitas ipſius
Commiſſarij, & teſtium, nàm ſi Commiſſa-
rius ſit alias falſarius, & ſuſpectus, & teſtes,
212 puta, non perſiſtant in eorum dicto, dicen-
tes cum iuramento etiam extra iudicium,
quod in contrarium ſit veritas, & quod quic-
quid in proceſſu reperitur ſcriptum, fuit ex-
tortum tædio carceris, impedit refectionem
viaticorum, vt ex Farin. *conſ.* 193. *num.* 3. in-
quit Vermigliol. *d. conſ.* 383. *n.* 6.

Propterea ad effectum, vt prædicta diſcuſ-
ſa, & examinata dicantur, neceſſaria eſt pro-
latio ſentẽtię, & ita obtinuiEgo de anno 1674.
die 9. Ian. ex integerrima, & exactiſſima iuſti-
tia Eminentiſs. Domini mei Card. Acciaioli
tunc Auditoris Cam. vigilantiſſimi ad fauorẽ
Reuerendiſs. Archiep. Reginen. per acta Hie-
ronymi Simoncelli eiuſdẽ Tribunalis Notarij.

Cęterùm Commiſſarij, qui habent in fa-
cultatibus exigendi viatica ab inditiatis, ſeù
inditiandis, quę clauſula regulariter ſolet in
commiſſionibus apponi ſtatim, ac ſibi ipſis
213 videtur acquiſiuiſſe inditia ſufficientia ad
tranſmittendam inquiſitionem contra contu-
maces, vel ad torquendum præſentes viatica
vt innuit etiam Guazzin. *defenſ.* 13. *capit.* 1.
num. 12. exigunt ad rationem taxæ, ſeù ſtyli
exiſtentis in Tribunali, cui ſeruiunt, & ad
hunc effectũ, præuia citatione ad ſoluend. re-
laxant mandata contrà bona, & faciunt de
facto vendere bona exequutata ſubhaſta, &
interim currunt ad ipſorum fauorem dietæ,
quia facto partis impediti non diſcedunt, vt
dicam *infrà nu.* 157.

Aduertendum tamen, quod ſi Commiſſa-
214 rij reuerantur ad Tribunal abſque exactio-
ne, non poſſunt ampliùs vti dicta facultate,
quæ durat tantùm, quantum negocio vacant,
215 & ideò pro ſatisfactione debent inſtare co-
ram ſuperiore, Guazzin. *Reor. defenſ.* 13. *cap.* 1.
num. 12. *& ſeq.* & Conciol. *crim. reſol.* 3. *num.* 5.
verbo *Fiſcus*.
216 Et iſto caſu à taxatione datur appellatio,
quia poteſt eſſe, quod ſuperior grauet rela-
xando mandatum pro viaticis, quando non
extant inditia ſufficientia, & talia, qualia
ad hanc viaticorum exactionem requiruntur,
vel relaxando mandatum pro maiori quanti-
tate, & ideo ex hac poſſibilitate debet admic-
ti appellatio vt per text. in *cap.* 3. 2. *quæſt.* 9. *&*
& in cap. vti debitus de appellat. Ruginell. &
Scaccia inquit Guazzin. *defenſ.* 13. *cap.* 1. *nu.* 13.
qui dicit hoc eſſe verum etiam ſi caſus ſit du-

bius, cum in dubio ſit admittenda appella-
217 tio, vt minus partibus præiudicialis, vt ait
gloſa in *d. cap. vti debitus*, quam ſequuntur
Doctores *ibi*, & Dec. *conſ.439. num.1.* & Ri-
min. Iun. *conſ.486.in fine*, *& conſ.793.nu.46.*
218 & Guazzin. *loco cit.* refert, quod ita bis fuit
reſolutum in ſignatura.

Et quamuis in caſibus relatis à Guazzin.
ageretur de viaticis, quæ repetabantur ab ad-
hærentibus, & ſic agebatur de viaticis, quæ
non habebantur, & nec poterant haberi pro
alimentis, & loco alimentorum, prout pro
talibus haberi debent ea, quæ debentur Com-
miſſarijs.

219 Nihilominus nec Commiſſarijs debita ha-
bent priuilegium, quando exiguntur pro ali-
mentis præteritis, dummodo tamen poſſit
220 eſſe aliqua difficultas circa ſufficientiam
inditiorum, alias, vt innuere videtur Guaz-
zin. *ibidem*, non conuenit, quod admittatur
221 appellatio ſaltem ad effectum ſuſpenſiuum,
nam non eſt permittendum, quod Commiſ-
ſatij, qui ad iter ſe accingentes plura
impendunt, & in eundo, & redeundo, &
manendo in loco commiſſionis expenſas fa-
ciunt, conſtricti ſint per tres conformes ſen-
tentias illas rehabere, vnde meritò ſa.me:In-
222 noc.XI.Commiſſarijs reuerſis ad Vrbem du-
rare manum Regiam pro viaticis iuſſit.

Decimo, Colliminat huic alia quæſtio ne-
223 ceſſaria ſcitu, an is qui ſoluit viatica non
habens intereſſe in cauſa poſſit ratione repe-
ritionis viaticorum appellare à ſententia
abſolutoria ad fauorem accuſati prolata? Ca-
ball. *crim. reſol.* 208. *num.* 1. *& ſeqq.* Scanna-
rol. *de viſit.carcerat.lib.2. §.2. cap.16. num.19.*
& Vermigl. *conſ. crim.* 384. *num.* 6. *&* 7. reſ-
pondent negatiuè, ex quo tale intereſſe non
eſt conſiderabile ad effectum, vt audiri poſſit
adhærens in retractatione ſententiæ abſoluto-
riæ ad fauorem Accuſati prolatæ, cum ad
hoc requiratur intereſſe, & actio competens
224 ex delicto, vt inquiunt Antonin. *var.reſol.*
41. *num.* 2. *in princ. lib.3.* & Vermigliol. *loco
cit.* tùm etiam, quia volens quis facere huiuſ-
modi expenſas, non poteſt earum occaſione
melioris effici conditionis, quàm ipſe fiſcus,
cui adhæſit gloſ. in *capit. olim verb. adhæ-
rentes de accuſat.* Lancell. *de attentat.par.2.cap.
12.lim.* 12. *num.* 12. & Vermigliol. *loco citat.*
225 Fiſcus enim, licet de Iure ei competat ap-
pellatio, vt ex Imola Vinc. de Franc. & Fa-
rinac. dicit Antonin. *d. reſol.* 41. *num.* 2. de
226 laudabili conſuetudine non appellat, & nec
in integrum reſtituitur, vt firmant Farinac.
*quæſt.*101. *num.*32. *& ſeqq. & conſ.* 40. *n.*59.
Guazzin. *Reor.defenſ.36. cap.14. num.2.* Ioan.
Bapt. Thor. *vot.22.num.29. par.2.* Sperell. *de-
ciſ.65. num.6. tom.1.* Antonin. *d.reſol.41.nu.
3.lib.3. var.* vbi ait, quod *motus proprius* Pij
227 V. vult dicere Pij IV. 58. in *ord. Bullar. no-
ui*, qui eſt localis pro Vrbe, debet vbique
ſeruari, & ſequitur Philipp. Camerata *reſp.
deciſ.* 2. *num.* 21. *tom.* 1. reddens rationem,
228 quia Curia Romana eſt Mater omnium
Curiarum, Nouar. *vaſſall.grauam.*161. *num.*2.
*part.*2.

229 Et dicta conſuetudo non ſolùm procedit in
prima, ſed etiam in ſecunda inſtantia, puta,
quod Reus appellauerit à condemnatione, &
gradu appellationis fuerit à dicta condemna-
tione abſolutus, & hoc mihi probat *Conſtit.
ſuprad.* Pij IV. 58. in *ord.* §.51. vbi generali-
ter diſponitur, quod fiſcus non proſequatur
230 cauſam appellationis, niſi adſit inſtigator,
& iſte det cautionem de reficiendo expenſas
tàm prioris, quam vlterioris inſtantiæ: fauor
enim liberationis, cui plurimum tribuendum
ſecundum Vinc. de Franc. *deciſ.* 148. militat
tàm in prima, quam in ſecunda inſtantia, ar-
gum. eorum, quæ dicit Maſtrill. *deciſ.* 158.
231 *num.* 21. & ideò fiſcus nec propter ſuperue-
nientes probationes de nouo repertas reſti-
tuitur, vt dicit Bertazol. *conſ. crimin.* 195. *&
conſ.*197.*lib*,1. & Farin. *quæſt.*101. *n.*35.

232 Et procedit etiam reſpectu ad Promoto-
rem Fiſcalem Curiæ Eccleſiaſticæ, & Epiſco-
233 palis, tùm quia Fiſcus, & Eccleſia in mate-
ria reſtitutionis integrum æquiparantur, &
pari paſſu ambulant, vt alijs citatis firmat
Capic.Latro *deciſ.* 165. *num.*48. *lib.* 2. tùm
etiam quia eſſet turpe, & abſurdum, quod
Promotor Curiæ Eccleſiaſticæ eſſet ſeuerior,
& ceruicis magis duræ, quam Fiſcus Curiæ
ſæcularis; tùm demum, quia ita fuit alias
234 deciſum, & per tres conformes ſententias
obtentum in Tribunali Monarchiæ Siciliæ te-
235 ſte Philipp. Camerata *d. deciſ.* 2. *in fine*, vbi
reſpondet Genuen. qui videtur tenere con-
trarium in *prax.Archiepiſ. Neapol. cap.*65.di-
cens, quod eius doctrina procedit inſpecta
236 diſpoſitione Iuris communis, dum in illa
quæſtione nullam facit mentionem huius ge-
neralis conſuetudinis Italiæ.

237 Sed quoad appellationem ratione intereſ-
ſe contrarium volunt Themud. in *præfatione
deciſion. tom.* 1. *num.* 53. & Pegas *reſol. forenſ.
cap.*10.

238 Cæterùm difficile eſt, quod ſuccedat ca-
ſus, in quo quis non habens ius accuſandi,
ſeù alitèr fiſco adhærendi pro delicto velit fa-
cere expenſas, & ſoluere viatica Commiſſa-
rio; ſed quando daretur huiuſmodi caſus,
crederem, quod benè poſſet ſaltem ſupplica-
239 re pro reuiſione articuli, iuxta diſpoſitio-
nem *d.Bullæ* Pij IV. in *ord.*58. & ſic practica-
ri Neapoli teſtantur Capic.latro *d.deciſ.* 165.
*num.*19. *part.* 2. & Ricc. *prax. var. reſol.* 486.
*num.*3. *& ſeqq. part.* 3. qui aiunt, eſſe petitu
240 recurſui deferendum, quando tamen gra-
uamen eſt notorium, nàm Capic.latro *ibid.
num.*20. inquit, maius grauamen requiri in
caſu recurſus, quam in caſu Ordinariæ ap-
pellationis, & eum ſic dicentem refert Ca-
rol.Ant.de Luca ad Vinc.de Franch. *dec.*148.
*num.*2. vide eum, qui plures notabiles quæ-
ſtio-

Digitized by Google

ſtiones ponit in dicta obſeruatione; quarum
241 prima eſt, an fiſcus, qui prohibitus eſt ap-
pellare à ſententijs abſolutorijs, etiamſi ſint
interlocutoriæ, & mera decreta, poſſit appel-
lare à decreto remiſſionis cauſæ ad alium Iu-
dicem, puta Baronem, & adductis rationi-
bus hinc indè reſoluit *ibidem num.* 3. cum
Danza quod poſſit.
242 Secunda eſt, an appellet à decreto, quod
Inquiſitus gaudet indulto, & affirmatiuè re-
ſoluit *ibid. num.*3. Tertia quæſtio eſt, an ap-
243 pellet in cauſis pecuniarijs ex crimine de-
244 ſcendentibus, & *d. num.* 3. pariter affirma-
tiuè reſpondet, quamuis contrarium firmet
245 de Marin. *alleg.* 16. Quarta eſt, an appellet
à minoratione pœnæ, & *num.* 4. cum Muſca-
tello pariter affirmatiuè reſpondet; poteſt
addi quinta quæſtio ex Hieron. Baſilico *dec.*
41. an ſcilicet Fiſcus appellet à ſententia lata
246 in cauſa Immunitatis ad fauorem Rei, &
negatiuè deciſum refert.

Vndecimo, quæro, an taxatio viaticorum
ſit facienda ab ipſo Commiſſario? Intrigliol.
*ſingal.*168. *num.*1. & *ſeqq.lib.*1. ait, quod Cõ-
247 miſſarij difficulter ſe continent intrà termi-
nos veræ quantitatis debitæ pro expenſis, &
viaticis, & ideò neceſſe eſſe, illa taxari per
Curiam, vt dicunt etiam Guazzin. *reor. de-
fenſ.*13. *cap.*1. *num.* 12. & *ſequ.* Conciol. *crim.
reſol.* 3. *num.*5. *verbo fiſcus*, & Scannarol. *de
viſit.carcerat.lib.*2.§.2.*cap.*16. *num.*3. 4. & 5.
248 vbi ait, quod exigens vltrà taxatam ſum-
mam, cogitur reſtituere indebitè exactum
vſque ad obulum.

Vt tamen habeatur aliqua regula, qua Su-
periores hoc valeant dirigere aduertendum
249 primo, quod dietæ, ſeu viatica debentur
Officiali tàm pro acceſſu, quam pro receſſu,
& pro mora contracta in expediendo nego-
cium, Scipio Rouit. *deciſ.* 66. *per tot.* Blaſius
Altimarus *ibi, in addit.* Pratus in *add.* ad Muſ-
catell. *pract.ciuil. part.*7. *gloſ. concluſio verſic.
octauus caſus verſ. Salarium* D. Carolus Petra
M.Cur.Vicar. ritu 243.*num.*14.

Secundo, quod Salarium pro acceſſu, &
250 receſſu liquidatur numerando dietas ad ra-
tionem viginti milliarium pro qualibet dieta,
251 etiamſi dieta vltima conſiſtat in vno tantum
milliare *leg.*1.*ff.ſi quis caut.* Tiraquell. *tract.de
Iudic.in reb.exig.ferend. verſ.octauò allegatur*, &
Rouit. *loc. cit. num.* 2. qui reprobat Rebuff.
contrarium dicentem in *l.*3.*ff.de verb. ſignific.*
& Barboſ. in *l.de diuiſione num.* 6. & 7. *ff. ſo-
lut. matrim.* Pratus *loco cit.* Altimarus in *add.*
ad Rouit. *dict. deciſ.*66. & D. Petra *ritu* 243.
*num.*14.
252 Tertio, quod iſta numeratio eſt facienda
iuxtà diſtantiam itineris per terram, non au-
tem per aerem, aut per aquam, vel per mare,
quantumuis quis fælici, aut infælici diplo-
mare, & nauigatione vſus fuerit, Graff. *conſ.*
5.*in* 2. *diffic. de regul. & transeunt. ad Religio*,
tom. 2. Fæbus *dec. luſit.* 137. *num.* 9. & *ſeqq.*
*par.*2. Cæpoll. *leg.*3. *num.* 15. *de verb. ſignific.*
Rebuff. *loc. cit. verſ. tertio, quando iter fol.* 28.
& his relatis Rouit. *loc. cit. num.* 3. qui expli-
cat Bart. in *tract. de Inſula* Dec. in *cap. cum ſit
Romana* 5. *not. extra de appellat.* dicentes, quod
253 50. milliaria per mare ſunt minus 20. per
terram, quia intelligitur reſpectu faciliores
commeatus, & non reſpectu numerationis
dietarum, Vide Taſſon. *de antefacto verſ.* 2.
*obſeru.*2.*num.*59. Maſtrill. Danzam, Hermo-
ſill. & alios, quos citant Altimarus *loc. citat.
num.*3. & D. Petra *dec.*243. *num.*16.

Sed numerario vitiatorum reſpectu moræ
254 fit per dietas naturales tantùm, quibus mi-
niſter vacauit negocio peragendo, etiam ſi
255 interceſſerint dies feſtiui, in quibus prohi-
bentur actus forenſes, Rouit. *loc. cit. num.*5.
256 qui id non admittit reſpectu acceſſus, quã-
uis Rebuff. *loc. ſupracitato verſic. intellige in
his fol. mihi* 29. etiam in acceſſu admittat,
vult enim, quod in die feſtiuo poſſit in itinere
ſiſtere, & quod debeat habere viatica, Roui-
tum ſequitur D. Petra *d. ritu* 243. *num.* 14. &
Franc. Maria Pratus ad Muſcatell. *d. gloſa
concluſio verſ. octauus caſus*.

Quarto, quod ſi in expediendo negocium
257 contingat aliquod impedimentum, tunc
ceſſante culpa miniſtri, currunt dietæ in ſui
beneficium, ac ſi vtiliter negocio vacaret; vt
ex textu in *l.*2. *ff. ſi quis cantion.* ait Rouit. *d.
deciſ.* 66. *num.* 8. qui exemplificat in impedi-
mento proueniente ex tempeſtate, vi fluminis,
fragrantia latronum, & citat Cæpoll. & Re-
buff. *loc. ſupra adductis*.

Sed an procedat hoc, quando miniſter in-
firmatur? Couar. *var.lib.*3. *cap.*13. *num.*8. di-
258 cit, quod tunc illi debentur ſolum alimen-
ta: gloſ. verò in *leg. arboribus §. de illo ff. de
259 vſufruct.* vult, eidem deberi integrum ſala-
rium.

Vide harum opinionum concordantiam pe-
260 nès Eſcobar. *de ratiocin. cap.* 27. *num.*19. &
ſeqq. Bouadill. *politic. lib.*2. *cap.*21. & Rouit.
remiſſiuè ad eos *loc. cit. in fine*. Vide Blaſium
Altimarum in *addit.* ad Rouit. *d. deciſ.*66. *ad
num.*9. qui plura refert in hac materia infirmi-
tatis officialium.

Quintò, quod in taxatione expenſarum, &
261 viaticorum non ſolùm habenda eſt ratio ha-
ctenus ſolutarum ab alijs de eodem delicto
eodem tempore inquiſitis, ſed etiam detra-
hendæ ſunt impenſæ tùm temporis exceſſiui,
vt in his terminis firmat Guazz. *reor. defenſ.*13.
262 *cap.* 1. *num.* 5. tùm etiam reſpectu numeri
birruariorum, & militum, dummodò non
263 habeat in ſuis facultatibus Commiſſarius,
quod adducat quot milites voluerit, vt inquit
Guazzin. *d. cap.*1. *num.*3. Vermigliol. *conſ.*384.
num. 9. & *ſeqq.* & quidem talis facultas præ-
264 ſumitur, quando cum tot, & tantis birrua-
rijs diſceſſerit è loco, in quo reſidet Superior,
qui commiſſionem eidem dedit, vt firmat Lu-
douic. *dec. Peruſin.*104. *num.* 11. & 12. de Iu-

re enim non permittitur Commiſſario in
265 exercitio eius commiſſionis aliquis abuſus
Io: de Platea in *l.fin.ante finem C.de erog.milit.annon. lib.*12. ex text. in *l.diuus* verbo *abuti*, vbi gloſa *C.de bon. damnat.* Scannarol. *loco*
266 *ſup.cit.num.*10.*&* 11. tùm demũ reſpectu viæ
longioris, quam aſſumpſit, quando per breuiorem accedere potuiſſet, ſi breuior fuiſſet magis vſitata, ex traditis per D.Petram dicto *ritu* 243.*num.*16.

Alia circa huiuſmodi taxationem vide apud Rouir. *d. deciſ.*66.*& pragm.*6.*de comiſs. & execut.* Prat. in *add.* ad Muſcatell. *pract. ciuil. par.*7.*gloſ. concluſio verb. octauus caſus verſ. ſalarium* Taſſon. *de antefacto obſeruat.* 2. *num.*60. vbi tractat, an Commiſſario ſi die-
267 ta duorum dierum fiat in vno, an pro vna haberi debeat, & remiſſiuè Ioſeph Riccius *de public.Iudic.qu.*1.*num.*83.*circa finem p.*2.

Quæro duodecimò, an Commiſſarius deſtinatus ad aliquem locum pro capiendis informationibus, & duobus negocijs diſtin-
268 ctis vacat, nec in exercitio vnius per aliud impeditur, duplex ſalarium, dietas, ac viatica exigere poſſit? videtur dicendum, quod
269 non, exemplo militum, qui dùm tenent duas militias, non poſſunt conſequi duo ſtipendia, ſeù ſalaria, vt fuit deciſum penès Reuerter. *deciſ. Neapol.* 308. *per tot. p.* 1. & ibi de Marinis *in obſeru. num.* 1. Capic. Galeott. *diſſertatione vnica poſt primum libr. reſponſ. fiſcal. à num.*71. *vſque ad* 91.

270 Contrarium tamen ijdemmet Doctores aſſerunt eſſe verum in magiſtratibus Togatis, qui duplex exercentes officium, duplex conſequi debent ſalarium, nã cum duplex ſit onus, duplex ſollicitudo, conſequens eſt dicere, vt duplex vtriuſque Officij habeant emolumentum, ità reſpondent quoque Sanfel. *deciſ.*328. De Marinis *quotidian. reſol.*312.*per tot. lib.*1. Thor. *in compend. deciſ. part.*1. *verbo Salarium duplex* Camill.de Curtè *in* 2. *par. oper. feud. cap.*1. *num.* 156. *& ſeqq.* Pariſ. de Put. *de ſindic. verbo Salaria*, Seſſe *tract. de inhibitione cap.* 1. §.8. *num.* 12. Maſtrill. *de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 79. Marcell. de Mauro *alleg.* 19. *part.* 1. & meliùs quam vllus alius Bouadill. *politica lib.*2. *cap.*20. *num.*68. & Merlin. Pignatell. *controu. forenſ.* 70. *nu.*9.
271 *& ſeqq.* qui ait, quod dictum ſalarium non debetur ratione alimentorum, ſed benè pro labore, & citat Tex. in *auth. vt Iudic.ſine quoquo ſuffrag.*§.*illud tamen*, & reprobat Caſtill. contrarium dicentem in *deciſ.*49. *nu.* 7.*&* 8.

Hinc eſt, quod huiuſmodi Officialibus ab-
272 ſentibus pro ſeruitio Officij, debetur ſalarium, quamuis pro itinere accipiant à parte dietas, vt inquiunt Regens de Ponte *conſ.*133 *vol.* 2. & Capiblanc. *in addit. ad ſingul.* 137. *alias* 75.

Et hinc pariter eſt, quod ſi præciſum nu-
273 merum teſtium tenentur vno die examinare, vt in Regno Neapolitano, vbi Auditores quatuor tantùm teſtes in die tenentur examinare, vt teſtatur Io.Bapt.Thor. ad Io. Grandem *de bello exul. ſpecial.* 69. *circà finem*, ſi in vno die plures examinauerint Teſtes, habebunt Salarium habita ratione numeri teſtium ad rationem quatuor teſtium pro quolibet die, gloſ. *in l.eos* §. *qui pro ſe ff. de falſ.* Alber. *ibid.* Frecc. *de ſubfeud. lib.* 2. *tit.quis ſit Dux num.* 35. Cotta *in memorial. verbo diploma*, Scyaloia *pract.foriudic. cap.*19. *num.* 27. & Io. Bapt. Thor. ad Io. Grand. *de bello exulum ſpecial.*69.

Vide Cutellum, qui plures in materia ſa-
274 larij duplicati allegat *ad leges Siculas Iacobi cap.*57. *nota* 70. *per tot. fol. mihi* 99. qui facit quandam diſtinctionem, quoad forum animæ; vide Leſſium, Tannerum, Ioannem de Heuia, & alios quos refert Diana *p.*3.*tract.*5.*reſol.*77. qui diſtinguit inter ius commune, & ius poſitiuum.

Quęro decimotertio, an Commiſſarius poſ-
275 ſit compellere conſanguineos ad emendum bona inculpati executata pro viaticis? Gizxarell. *deciſ.*87. *num.* 5. & Natta *conſ.*500.*n.*7 tenent, quod non: idem dicunt Bouadilla *politica lib.* 2.*cap.* 21. *num.* 2. Hermoſilla ad Lopez *gloſa* 1. *leg.* 3. *tit.*5. *par.* 5. *num.* 2. qui inuehunt contra commiſſarios, & practicam
276 ab eiſdem introductam cogendi vicinos ad emendum bona delinquentis, hoc idem exagerat D. Narbona *ad leges Hiſpan. lib.* 7. *tit.* 16. *leg.* 18. *gloſa vnica num.* 1. cuius hæc ſunt formalia verba -- *Criminalium cauſarum Iudices ſpecialiter alicuius criminis diſquiſitioni delegati plerumque ſibi data facultate abutuntur, in eo præſertim, quod ipſorum commodum reſpicit, vnde vt ſibi de ſalarijs, ſiue expenſis conſulant, vel alijs ſumptibus præſtam pecuniam habeant, bona delinquentium vendere anxiantur, quorum venditio, cum ob emptorum defectum optatum finem aſſequi nequeat, per impreſſionem, carcerationem, & violentiam ad illorum bonorum emptionem, contra iuſtitiæ, & æquitatis rationem opulentiores Ciues compellunt. Quod cum tot iniurijs ſit plenum legis noſtræ prohibitionem meruit, quæ adeò huiuſmodi coactæ emptiones interdicuntur, vt taliter factæ nullitatis omnimodæ vitio ſubiaceant*, quam iudicum indignam, & deprauatam conſuetudinem, etiam incuſauit *Caſtellus in politica lib.*2.*cap.* 21. *num.*25. *Quæ ſanè prohibitio conuenit his, quæ ab Imperatoribus traduntur in l. nec emere* 16. *C.de iure liberand. nec emere, inquit, nec donatum aſſequi, nec damnoſam quiſquam hæreditatem adire compellitur l.inuitum* 11. *C. de contrah. empt. inuitum, ait, comparare, vel diſtrahere poſtulantis deſiderium iuſtam cauſam non continet*, hactenus Narbona: Videtur in con-
277 trarium facere in Statu Eccleſiaſtico *Bulla* Sixti IV. *inter Conſtit. Marchiæ lib.* 1. *cap.* 11.
278 Verum *dicta Bulla*, non extenditur ad hunc caſum, quia loquitur de exequendis ſententijs latis contrà contumaces; circa cuius Bullæ diſpo-

diſpoſitionem, & intelligentiam vide Cohell. *ad Bullam boni regimin. cap.* 44. & Conciol. *crim.reſol.4. verbo fiſcus num.3. & ſeqq.* Etenim cum prædicta Bulla ſit correctoria
iuris communis, quia nedum non reperitur
279 iure cautum, quod fiſci cauſa quiſpiam
cogatur emere bona delinquentis publicata,
& confiſcata, vt oſtendit Narbona *dicta leg.*
18. *gloſa vnica num.* 7. Sed videtur expreſsè
280 determinatum contrarium cum *in l.poſſeſſores C.de fund. patrimon. lib.* 11. dicatur, quod emphyteutæ fundorum patrimonialium Cæſaris directum dominium emere non cogantur, vt conſiderat Narbona *ibid. num.* 11. qui *num.8. & 9.* dicit facere adhoc etiam text.in *leg.licitatio §.ad conducendum ff.de publican. & l.non intelligitur §.cum quinquennium ff.de iure fiſci*, & in terminis iuris communis, quod nemo cogi poſſit ad emendum bona ob delictum confiſcata volunt Natta *conſil.* 300. *per tot. lib.3.* & Peregrin. *de iurefiſci lib.6.tit. 4. num.* 44. & his relatis Narbona *ibidem num.* 12. ideò tamquam correctoria iuris communis uon poteſt extendi ad alios caſus, quàm inibi expreſſos, vt in terminis *l.1. Cod.vt nemini liceat in empt. ſpecier. ſe excuſ. lib.* 10. ſtatuentis, quod ciues compellendi ſint emere frumentum Reipublicæ reſpondet Parlador. *rer. quidian. lib.2. cap. fin. part. 5. §. 13. num.22.* & ex eo Narbona *loc.cit. n.13.*

Eoque minus poteſt dicta Bulla extendi ad caſum, de quo agitur, quia loquens de bonis poſt condemnationem delinguentis fiſco obuentis in pœnam delicti, non poteſt habere locum in bonis ante condemnationem ob viatica commiſſarij, vel alias expenſas executatis; caſus enim ſunt diuerſi, vt innuit Narbona *loc.cit. num.6.* & facit Parlador. *vbi ſupra num.21.* vbi ait, quod nemo cogi poteſt ad emendum pignora ob debitum fiſcale executata. At in Commitatu Bononiæ coguntur Communia ad emendum, & ita quotidie practicatur.

Quæro decimoquarto, an Commiſſarius habeat in bonis delinquentis pro viaticis prælationem cæteris creditoribus? dic quod fiſ-
281 cus illam non habet, Caball.*crim.reſol.*201. *num.21. verſ.hinc alias* Carleual. *de Iudic.to.2. tit. 3. diſput. 1. num. 29. & 30.* Gizzius ad Capic.latr. *obſeru.47. n.11.* D.Maſſin. *de con. fiſc. quæſt.2. num. 54.* Conciol. *crim. reſol. 3. num.2. verb.fiſcus*, & ideò nec Commiſſarius,
282 pluribus citatis Andr. Cenſal.*lucen.deciſ.*43. *num.7.* vbi agens de concurſu facto cum Creditoribus hypotecarijs ait, quod iſti præferuntur fiſco etiam ſi cauſa fiſci ſit anterior:
283 hoc limitat ibidem, quoad expenſas, quæ fiunt in fabricatione proceſſus graduatorij, nam quoad dictas expenſas debet fiſcus omnibus præferri, vt præfertur hæres beneficiatus Phanucc. *de Inuentar. part.5. num. 35. & ſeqq.* etenim fiſcus in talis proceſſus fabricatione dicitur expendere neceſſariò, & ad vti-
284 litatem omnium Creditorum, quia tendit ad recuperanda, & inuenienda bona confiſcati, & citat Salgad. *laberint.Creditor.part.1. cap.11. num.64. 80. & ſeqq.*

Sed quid ſi Commiſſarius fecit vendere bona delinquentis, & ſe pro ſuis viaticis ſatisfecit in illis, an teneatur ad inſtantiam anteriorum exburſare, & reſtituere id, quod
285 accepit? videtur quod non, ex quo pecunia non extat, ſed fuit conſumpta per creditorem poſteriorem, Rota in *Rom.reſidui dotis 15.Iunij* 1648. coram Emin.Cerro, maximè ſi anterio-
286 res non habent, niſi perſonalem, nam tunc non poſſunt inſtare pro reſtitutione contra poſteriores, Antonell. *de temp. legali lib.*
287 *4.cap.fin. num.*106. & potiſſimùm ſi anteriores non doceant feciſſe excuſſionem bonorum debitoris Gratian. *diſcept.304. n.5.*

Quis præferatur Commiſſarius, Fiſcus, an
288 fideiuſſor in bonis delinquentis? Vide Caualcan. *de brach.reg.fragm.*153.

Quæro decimoquintò, an Epiſcopus, ſeu Barò tranſmittat Commiſſarium in cauſis criminalibus? dic quod de his duabus quæſtionibus agit diſtinctè D. Baldaxar Abruzzius in *repetit.l.1.ff.de offic. eius, cui mandata eſt iuriſd. quæſt.6. & quæſt. 7.* & quoad Barones, ait quod de rigore iuris non habent hanc
289 facultatem, & fundatur in text.in *§.1. auth. vt nulli iudic. & in Authoritate* Alex. in *rubr. ff.de offic.eius, cui mandata eſt iuriſdict. num. 9.* & Farin. *quæſt. 77. num. 71. & 75.* & fundatur etiam in Conſtitutione particulari Regni Siciliæ *cap.15. Regis Ioannis*, verum de con-
290 ſuetudine dicta facultate vtuntur, & pro fundamento talis conſuetudinis non ſolùm adducit Carauit. Foller. Ball. Mutam, Bouadillam, & Maſtrillum locis per eum citatis, ſed inſuper, ait quod conſuetudo introducta eſt ex eo, quia Barones, qui habent merum, & mixtum imperium, habent Vices Magnæ Curiæ.

Quo verò ad Epiſcopos: ait eos habere
291 merum, & mixtum imperium gloſa in *cap. ſi quis Epiſcopus 2. quæſt. 7.* Ricc. *deciſion.* 97. Giurba *conſ.74. num.14.* cum alijs per ipſum Abruzzium relatis *d.quæſt.7.n.99.* & ait æqui-
292 parari Præfecto Prætorio, & citat Riccium, Giurbam, & alios, & hinc infert eos habe-
293 re ius gratiandi etiam poſt latam ſententiam
294 ſaltim de ſtylo, & conſuetudine, & concedendi dilationem, & plures citat concordantes, & infert eoſdem conſequenter habere ius tranſmittendi delegatos, & Commiſſarios;
295 eoque magis, quia de iure canonico me-
296 rum, & mixtum imperium faciliùs delegatur, quàm de iure ciuili gloſa in *cap. quod ſedem de offic. ordin.* & hoc in praxi nullam prorsùs habet difficultatem, quia Epiſcopi,
297 quotidie tranſmittunt Commiſſarios in eorum Diœceſi ad fabricandum proceſſus.

Remanet adhùc difficultas non modica circa ſumptus, an ſcilicet viatica debeant ſolui

ui

ui à proceſſatis, & inditiatis, an verò à Ca-
298 mera Epiſcopali, & Baronali? & reſpectu
ad Epiſcopos, quod debeant ſolui ab eorum
Camera eſt tex. in *cap. cum omni ab de vita, & boneſt. Cleric.* & firmât D. Maſſiu. *de confiſc. q. 2.*
num. 57. & ſeqq. vbi plures refert Doctores,
& reſolutiones S. Congregationis Epiſcop.
& Regul. & Scannarol. *de viſit. carcerat. lib. 2.*
§. 2. cap. 16. num. 22. vbi ſubdit, hoc limitari
299 in Curia Eminentiſsimi Vicarij Papæ propter Eminentiam dignitatis, & in terminis
300 Baronum hoc idem firmant Vico ad *pragm.*
Sardiniæ lib. 1. tit. 18. capit. 19. num. 5. & ſeqq.
Bouadilla *politica lib. 2. cap. 16. num. 107. &*
cap. 21. num. 16. Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 4. cap.*
16. n. 123. & 125.

301 Sed contrarium in terminis Epiſcoporum,
& quidem validis rationibus firmat Tranchedinus *controuerſ. 41. per tot.* & in terminis Ba-
302 ronum de facto ſeruari, quod viatica ſoluant delinquentes teſtantur de ſtylo apud ipſos Maſtrill. *d. nu. 125.* & Abtuzzius *dict. qu. 6.*
num. 88. in fine.

Sed poteſt concordari iſta contrârietas di-
303 cēdo, quod delinquentes ſoluere debēt Cōmiſſarijs expēſas cibarias, & vecturas equorū iuxta *d. c. cum ab omni*, & ſcio, quod ita fuit
pluries reſolutū per S. Cong. Epiſc. & Regul. &
quicquid ſit de rigore iuris hæc praxis videtur ſeruanda, ne delinquentes exultent in eorum malitia.

Quæro decimoſextò; an conceſſo Commiſ-
304 ſario pro faciendo informatiuo proceſſu,
debeat concedi pro faciendo defenſiuo? affirmant Scannarol. loc. cit. *num. 20.* & Vermigliol. *conſ. crim. 17. num. 8.* vide text. in *auth.*
apud Eloquentiſſimum, & vide Farin. latè diſcutientem *quæſt. 77. num. 71. vſque in finem.*

Quæro decimoſeptimò de quæſtione, quæ
ſolet ſæpè euenire in facto. Vidua, Pupillus,
vel alia miſerabilis perſona, quærelauit in
partibus coram Præſide Prouinciæ, & obtinuit tranſmitti Commiſſarium ad fabricandum proceſſum, ſed poſtmodum non ſatisfacta, de modo, quem tenuit dictus Commiſſarius in aſſumendis informationibus, vel ob
aliquam ſuſpicionem conuolat ad Superiorem, & eligendo dictum Tribunal pro ſuo
305 iuxtà diſpoſitionem text. in *leg. vnica Cod.*
quando Imper. inter pupill. & Vid. inſtat tranſmitti alium Commiſſarium ad fabricandum
proceſſum ſuper eodem facto: quæritur quid
Iuris?

Dic quod tria continet hæc quæſtio. *Primum*, an poſſit variare. *Secundum*, an poſſit
inſtare pro tranſmiſſione Commiſſarij, ad fabricandum nouum proceſſum. *Tertium*, cuius ſumptibus debeat Commiſſarius tranſmitti.

Quod primum nulli dubium, quod poteſt
306 variare, quia hoc habet in priuilegio miſerabilis perſona, vt ſcilicet in quacumque
parte iudicij etiam poſt concluſum in cauſa,
& in gradu appellationis poſſit variare, &
reuariare, vt eſt tex. expreſſus in *d. l. vnica*,
& pluribus oſtendit Nouar. in *tract. Elect. &*
variat. fori ſect. 1. quæſt. 1. per tot. & quæſt. 3. pariter per tot. & quæſt. 15. num. 4. & quamuis
307 quoad variationem contrarium velint Marcheſan. & Barboſa *locis relatis* à Nouar. *dict.*
quæſt. 3. num. 2. ea mori ratione, quia variatio eſt legibus inimica, ac doli mali plena
Bald. *conſ. 326. num. 4. vol. 1.* & ob id tamquam odioſa venit reſtringenda Calderin.
conſ. 21. de Iure patronat. Quod præſertim videtur habere locum quando Reus eſt in car-
308 ceribus, & eſt facta conteſtatio inditiorum;
nàm vt ex Couarr. & Azeuedo, ait Caraſco,
tract. de caſib. Curiæ tract. 1. num. 64. lite iam
conteſtata non habet locum Curiæ caſus, &
nec pœnitentia admittitur, quia in iudicijs
quaſi contrahitur, & per conteſtationem tranſiuit iudicium ad contractum quoad eius proſequutionem in ordinatione, & diffinitione
cauſæ ex vulgata *leg. 3. §. idem ſcribit ff. de pecul.* & confert Afflict. *Conſtit. Regni ſancimus*
num. 24. qui concedit, quod Vidua poſt litem conteſtatam poteſt opponere exceptionem declinatoriam ſicut poteſt opponere ex-
309 ceptionem dilatoriam, ſed requirit, quod
per errorē ommittat declinare in tēpore ante
310 ſcilicet conteſtationem. Nihilominus opinio, quod poſſit variare eſt communis, &
eſt in praxi recepta; vt ex Muſcatello in *praxi S. C. gloſa competentes num. 39.* teſtatur Nouar. *d. quæſt. 3. num. 1.* qui *num. 3.* ait, quod hęc
opinio palpabili fulcitur ratione; ſiquidem
verum eſt dicere, quod vbi electio datur à
311 Iure, ibi licita eſt variatio ad tex. in *leg. cum*
qui certarum §. 1. ff. de verb. oblig. & hoc idem
vult de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ. 364.*
num. 5. qui admittit pro vera hanc concluſionem, quando electio datur à Iure, ſecus dicit quando datur ab homine, & exemplificat
312 in Clerico, qui licet habeat electionem
Tribunalis, in quo porigat accuſationem,
& quærelam pro offenſa ſibi facta, non poteſt
tamen poſt factam electionem variare, & citat ad hoc concordantes Sanſæl. & Thorum,
& prædicta concluſio eſt vera, & procedit,
etiamſi ſit concluſum in cauſa, quia adhuc
habens priuilegium *dict. leg. vnicæ* poteſt variare, & reuariare, vt poſt alios dicit Nouar.
loc. citat.

Quoad ſecundùm, aut proceſſus eſt completus, & didicita ſunt teſtificata, aut non.
Primo caſu ſicut Vidua non eſſet audienda
coram primo Iudice, ita audiri non debet
coram Secundò, quia diſpoſitio textus in
cap. fraternitatis de teſtib. & in Clem. teſtibus
eodem tit. & in auth. at qui ſemel C. de probat.
313 prohibet examen teſtium, poſt didicita teſtificata: & hoc procedit non ſolum quando
314 proceſſus fuit formiter publicatus, ſed etiā
quando teſtificata fuerunt quoquo modo didicita, vt pluribus citatis Doctoribus firmant

Digitized by Google

mant Farin. *qu. 75. num. 330. & num. 417. &*
num. 424. Pratus *reſp. crim. 20. num. 63.* & Ver-
migl. *conſ. crim. 354. n. 3.*
315 Et huius diſpoſitionis triplex affertur ra-
tio: timor, ſcilicet ſubornationis; identitas
inſtantiæ, & vt inſtigatoris vexationi finis
imponatur, ita in terminis aduertit Pratus
loc. cit. num. 63. & 65. vbi concordantes plures
allegat. Maxima tamen, & fundamentalis ra-
tio eſt illa proueniens ex timore ſubornatio-
nis, quia vbi ceſſat timor ſubornationis, aliæ
duæ rationes non impediunt receptionem,
& examen nouorum teſtium, & Ideò Iudex
ſemper, & quandocumque admittitur, ſi vult
316 ex officio alios teſtes examinare ob peculia-
rem rationem, quia ceſſat timor ſubornatio-
nis, & ſemper Iudex habet apud ſe publicata
teſtium dicta Foller. *pract. crim verb. fiat publi-*
catio in fine, Carauita *ritu 69. in fine*, Sanſęlic.
dec. 22. num. 1. & ſeq. lib. 1. & ex eadem ratio-
317 ne hoc idem firmant in Procuratore Fiſcali
Io. Andr. Fęlin. & Soccin. locis relatis à Sanſęl.
d. dec. 22. num. 4.

Sed quid dicendum ſi adſit accuſator? dic
quod adhuc Iudex valet procedere ad exa-
men poſt didicita teſtificata, vt dicunt Farin.
qu. 75. num. 418. verſ. quid dicendum, & Sanſęlic.
dict. deciſ. 22. num. 19. cum hoc tamen, quod
318 eo caſu Iudex aduertat, quod nedum accu-
ſator non interueniat, ſed nec habeat noti-
tiam eius, quod fieri debet: & quod non adſit
falſitatis ſuſpicio, & Vermigl. *d. conſ. crim. 354.*
num. 3. ait ſemper adeſſe iuſtum timorem ſu-
bornationis, quando quęrelans, vel inſtiga-
tor vult facere examinare in partibus, & ideò
eo caſu non eſſe admittendum examen etiam
ſi Iudex velit procedere ex officio, vel ad
Fiſci inſtantiam ad examen nouorum te-
ſtium.

Et quamuis poſſit dici, quod diſpoſitio
319 dictorum iurium admittit limitationem,
quod ceſſante timore ſubornationis poſſint
examinari noui teſtes poſt didicita teſtifica-
ta; & quod poſt didicita teſtificata poſſint
320 examinari noui teſtes, ſi confluant, & admi-
niſtrarentur ad confirmanda, & fouenda dicta
teſtium iàm examinatorum ex doctrina In-
noc. in *cap. cum clamor de teſtib.* & Sanſęlic.
dict. deciſ. 22. nu. 15. & ſeq. qui aiunt, quod ſi
probaui per duos teſtes me emiſſe die tali, &
aduerſarius probauit me illo die alibi fuiſſe,
poſſum poſt publicationem atteſtationum
alios producere teſtes ad confirmandum,
quod eadem die fui præſens, & emi, & hoc
idem pluribus monſtrauit Vulpell. *reſp. crim.*
136. num. 14.

Sed vide, quæ dicunt Doctores circa ex-
plicationem, & interpretationem doctrinę, &
aſſertionis Innocentij, quos referunt Vulpell.
& ſcribentes in *dicto conſ. crim. 136. per tot.*

Et demũ admittit etiã, quod, vbi cõcurrit ali-
321 qua magna cauſa ſunt examinãdi teſtes poſt
publicationẽ proceſſus, etenim ea ſtante teſtes
noui debent examinari ſecundum opinio-
nem Clari *qu. 61. verſ. ſed hæc quidem* Farinac.
licèt dubius *quæſt. 75. num. 418.* Carena de
S. Offic. par. 3. tit. 7. num. 74. verſ. aliquando, &
Conciol. *crim. reſol. 1. num. 7. verbo teſtes quoad*
examen, qui reprobat Guazzin. *reor. defenſ. 24.*
cap. 7. num. 4. & Vermigl. *conſ. crim. 324. nu. 10.*
contrarium tenentes.

Nihilominus hæc, & aliæ ſimiles limitatio-
322 nes procedunt ſolùm, quoties Iudex ex ſe,
vel ad inſtantiam ſolius fiſci vult procedere
ad aliud examen; nam ad inſtantiam quęre-
lantis, ſeu inſtigatoris nequit hoc agere, tùm
quia, vt poſt Io: Andr. Card. Decian. & Farin.
quos citat, inquit Vermigl. *dict. conſ. 324. nu. 9.*
323 maxima ineſt ſuſpicio, etenim inſtigator, ſeu
quęrelans videns, quod per teſtes examinatos
non probauit, vt ſperabat, eius intentionem,
cenſetur, quod ſit ex hoc commotus ad alios
ſubornandum, ſiquidẽ ſi habuiſſet alios teſtes,
vtique eos produxiſſet, & examinari eos feciſ-
ſet, antequàm proceſſus publicaretur: & hoc
pluribus comprobat Gonzalez Tellez in *cap.*
fraternitatis de teſtib. num. 1. & 4. qui *nu. 5.* reſ-
pondet ad iura, & ad argumenta, quę poſſunt
in contrarium adduci.
324 Tùm etiam, quia concurrit culpa, & negli-
gentia non producentis in tempore ſuos te-
325 ſtes, quę impedit examen poſt publicatio-
nem, quia qui poterat in priori productione
præuidere, & plenè probare, & non fecit, di-
citur in culpa, & non poteſt poſteà ſupplere
ob regulam Iuris, quod damnum, quod quis
ſua culpa ſentit &c. vt in terminis oſtendit
Vulpell. *reſpon. crim. 136.* & ibi Doctores, qui
ſe ſubſcripſerunt Ludouic. Segnius *num. 13. in*
fine, Hippolit. Riminald. *num. 20. & ſeq.* Simon.
de Prætis *num. 24.* vbi plures allegant concor-
dantes.
326 Vnde concludendum, quod Vidua non
auditur ſi didicita ſint teſtificata: Secus ſi pro-
ceſſus ſit publicatus, & inſimul didicita non
ſint teſtificata, quia tunc ei ſicut, cuilibet alio
Accuſatori, ſeu inſtigatori non eſt deneganda
deputatio, & tranſmiſſio Commiſſarij ad
probandum, & meliùs probandum eius inten-
tionem, vt ex Bald. Salyc. Io. Sicard. Io: Andr.
Bellamera, Henr. Boich. Anchar. Abb. Aret. &
alijs probat Farin. *qu. 75. num. 325. & nu. 328.*
& num. 321. & 337. ceſſat enim, ſi non fuerint
didicita teſtificata, præſumptus timor ſubor-
nationis, & ideo etiam ceſſare debet diſpoſi-
tio illius occaſione emanata, vt ex Butrio,
Abb. & Marian. Soccin. ratiocinatur Farinac.
d. num. 328.

Quo tandem ad tertium videtur dicen-
327 dum, quod Commiſſarius debeat tranſmitti
ſumptibus inditiatorum, & inditiandorum,
328 nam cum lex concedat Viduæ Pupillæ, &c.
variationem, & reuariationem debet eam
concedere abſque vlla refectione expenſarum,
aliàs nullum eſſet priuilegium, quia regulari-
ter mulieri, Ruſtico, & cuilibet aliæ perſonæ
idio-

Digitized by Google

idiotæ datur reſtitutio in integrum refectis expenſis, vt innuit Afflict. in *conſtit. ſancimus num.24.*

329 Contrarium nempè, quod debeat tranſmitti ſumptibus ipſius Viduæ variantis colligitur ex eo, quia licet Vidua habeat ex lege priuilegium variandi, & litigandi, & ſua iura experiendi coràm Iudice ſibi magis benè viſo, hoc tamen non facit, nec facere poteſt cum damno aduerſarij ita, vt iſte cogatur ad expenſam duplicationis proceſſus, vt benè conſiderat Dec. in *l. edita num.96. Cod.de edendo*, dicens, quod facultas emendandi libellum, & variandi conceditur à lege, ſed videtur conceſſa abſque præiudicio alterius argum. *cap.ſuper eo de offic. deleg.l.11.§. ſi quis à Principe ff. nè quid in loco public.* ſiquidem non debet vti priuilegio *d. l. vnicæ* ad opprimendum, & defatigandum collitigantem, vt dicunt Afflict. *d.conſtit. ſancimus num.*18. Campagna in *cap.Regni quod decretum 42. num.15.* Capiblanc. *de Baron. pragm* 8.*par.*1.*num.*340. *& ſeqq.tom.*1. Nouar.*de elect.fori quæſt.vlt.& vaſſall.grau.*351. Ricc.*dec.*318.*num.4. & deciſ.* 324.*num.3.par.3.* ſatis enim debet eſſe, quod collitigans moleſtetur in perſona, hoc eſt trahatur modò ad vnum, & modò ad alium Iudicem abſque eo, quod moleſtetur etiam in bonis, hoc eſt cogatur multiplicare expenſas, nàm lex correctoria, qualis eſt iſta *leg. vnica Cod. quando Imperat.* vt dicunt Bart.& Bald. & alij in *eadem lege*, debet reſtringi, vt vnum, & non duos operetur effectus *vulgatis iuribus*. Et ſic Vidua mutando forum iàm electum debet ſubminiſtrare expenſas ſecundi proceſſus, vel ſaltem debet reficere aduerſario expenſas factas in fabricatione primi proceſſus, ex doctrina Martæ in *tract.de præuentione cap.*1.*n.*10. vbi ait, quod mutans forum debet condemnari in expenſis, & perdit reſcriptum, ſi illud impetrauit ad tex. in *cap. quia nonnulli de reſcript.* vbi gloſa in *verb. expenſis* dicit, quod per ambos Iudices in dictas expenſas condemnari debet, facit ad rem Michael.Ferrerius qui *obſeruat.Cathalon.par.*1.*cap.*25.*num.* 4. ait iuſtum eſſe, quod is, ad cuius ſupplicationem auocata eſt cauſa, condemnetur in expenſis factis vſque ad diem retentionis dictæ cauſæ, confert textus in *cap. ſtatutum* 5. *penult.* & ibi gloſa *de reſcriptis in* 6. vbi ſtatuitur remiſſoriam non aliter, quam ſumptibus petentis concedendam Seuerol.*de remiſſiòn.cap.*26.*verſ. quoniam is*, Grauat. ad Veſtrium *prax. lib.* 6. *cap.vlt.num.*5. *verſ. Iaſon verò*, & Farin.*qu.*72. *num.*125.*&* Guazzin.*reor. defenſ.*15. *cap. vnic. n.*16.*verſ. & conceditur.*

Nec obſtat obiectum quod ſi hoc eſſet, priuilegium *d.l.vnica*, ad nihilum ſeruiret; nam etiam ſine dicto priuilegio mulieri de Iure competeret reſtitutio in integrum refectis expenſis.

Quia priuilegium conſiſtit in facultate
330 accedendi ad alium Iudicem, quamuis iàm coram alio cauſam inſtruxiſſet, quod non competeret ex reſtitutione in integrum, & proptereà non valet argumentum indè deductum, & vlterius militat ratio adducta à Dec. *in d.leg.edita num.*96. quem ſequitur Aſin. in *praxi* §.32. *ampl.*16. & comprobat Adden. ad Bart.in *d.l. edita lit.G.* Dicens quod Principis
331 beneficium non debet ad abuſiuam interpretationem trahi, vt alteri ſit præiudiale ad tex. in *leg.* 2. §. *ſi quis à Principe ff. ne quid in loco public.*

Quid dicendum? Dic quod duo caſus ſunt
332 conſtituendi. Primus eſt in eo, qui vult ob ſolam variationem ſibi refici expenſas coram primo Iudice factas, & non eſt audiendus; quia ſine fundamento petit, nàm electio, & variatio competit de Iure, vt dictum eſt ſupra. Secundus caſus eſt in eo, qui vult refici ſibi expenſas ob multiplicationem, & duplicationem expenſarum ex variatione prouenientiũ, puta quia coactus fuit ſoluere viatica Commiſſario expedito, & tranſmiſſo à primo Iudice, & ſoluit viatica commiſſario tranſmiſſo à ſecundo Iudice à Vidua electo, & iſto caſu eſt diſtinguendum: nam ſi expenſæ, quæ ex variatione huiuſmodi proueniunt, adhuc erant neceſſariæ, & nec iſto caſu benè agit, quia compertum eſt apud omnes, quod delinquentes tenentur reficere expenſas factas occaſione, & ex cauſa delictorum ab ipſis commiſſorum, vel poſt quam fuit terminatum iudicium, quod eſt iuxta tramites iuris cõmunis, vt dixi *ſupra*, vel poſtquàm fuerunt acquiſita inditia ad tranſmittendam inquiſitionem contra abſentes, vel ad inferendam torturam contra præſentes, quod eſt iuxta ſtylum, quo hodie vtimur, vt pariter dixi ſupra. Si verò non erant neceſſariæ, benè, & rectè quidem agit, quia illas debet ſubire Vidua, quæ abſq; iuſta cauſa illas fecit ex traditis à Franc. Marci *dec.*221.*per tot.* qui ait, quod illo pluri tempore, quo Commiſſarius pro vna parte moratus eſt, ab eadem debet conſequi expenſas, & ex traditis à Seuerolo *de remiſſione cap.* 29.*verſ. quod intelligere*, & ex traditis à me ſupra *verſ.Contrarium nempè.* Et maioris explicationis gratia pono exemplum — Vidua accuſauit in partibus Titium pro homicidio Cai ſui Mariti, & à Curia fuit tranſmiſſus Commiſſarius, qui fecit proceſſum, & viatica iuxta ſtylum, & pro dietis, quibus informationibus aſſumendis vacauit, accepit. Poſtmodum Vidua conuolauit ad Tribunal Supremum, & eligendo illud pro ſuo Tribunali, & foro porrexit nouam quærelam, & inſtetit pro tranſmiſſione Commiſſarij, qui acceſſit ad locum delicti cum facultate exigendi viatica ab inditiatis, & inditiandis, & compilato nouo proceſſu coegit Titium ad ſoluendum iuxta ſtylum Tribunalis, & pro diebus, quibus in conficiendo d. proceſſu vacauit, iſto caſu expenſæ duplicantur ex cauſa dictæ variationis, & non debent cedere in damnum accu-

accuſati,niſi in illa parte, in qua erant neceſ-
ſariæ probationes de nouo aſſumptæ.

Propterea recognoſci debẽt ambo proceſſus,
& quatenus in primo proceſſu fabricato à Iu-
dice de partibus acquiſitæ erant probationes
ſufficientes,expenſæ ſecundi proceſſus debent
cedere in damnum Viduæ Variantis, quæ
Commiſſarium in re non neceſſaria petiuit,
& obtinuit. Quia expenſæ prædictæ duplica-
tæ ſunt ſinè cauſa. Quatenus verò probatio-
nes non erant ſufficientes, expenſæ d. ſecun-
di proceſſus tamquàm neceſſariò factæ debent
cedere in damnum ipſius Rei pro ea dumta-
xat parte, quæ fuit neceſſaria: nàm ſi Iudex
Tribunalis ſupremi vidiſſet, prout ante
tranſmiſſionem Commiſſarij debet videre,
proceſſum Iudicis de partibus, vtique tranſ-
miſiſſet Commiſſarium ad probandum deli-
ctum in quærela deductum, & propterea non
eſt imputandum parti, quæ potuit variare, &
Tribunal Supremum eligere, & ita puto eſſe
reſpondendum de Iure, & practicandum de
facto, quamuis non habeam Doctorem, qui
hoc in terminis dicat.

Sed an Viduæ, ſeù Virgines, ſeù pupilli,
ſeù aliæ miſerabiles perſonę accuſatę habeant
priuilegium *d.legis*? Marcheſan. *de Commiſſ.
tit. de auocat.cauſ.*§.2. Scaccia *de appellat.q.*7.
num. 112. & alij relati à Nouar. *de elect. fori*
333 *part.*4. *quæſt.* 12. generaliter dicunt diſpoſi-
tionem *dict. text. in leg. vnica* non habere lo-
cum in Criminalibus,& hanc propoſitionem,
ſeù concluſionem pluribus fundamentis, &
rationibus tueri poſſe oſtendit Nouar.*loc.cit.
à num.*3.*vſque ad n.*19.

334 Et ſaltem non habere locum ad fauorem
eius, qui accuſatus, & Reus habetur firmant
Franc. Caraſco in *tract.de caſibus Curiæ tract.*
1.*num.* 71.*& ſeqq.* & Card. Tuſchus *litt. M.
concl.*274.*n.*7.

Contrarium tamen eſt dicendum, quòd,
335 ſcilicet diſpoſitio habeat locum in crimina-
libus, vt pluribus citatis Doctoribus dicit
Nouar. *d.quæſt.*12. *num.*1.*& num.*19.*verſ.ve-
rùm deueniendo*, *& num.* 20. *& ſeqq.* & pro-
cedat etiam ad fauorem eius, qui accuſatus
336 eſt, vt tenent Afflict. in *Conſtitut. Regni ſta-
tuimus num.*23.Foller. in *eadem Conſtitutione
ſtatuimus num.*51. & Nouar. *loc. citat.num.*21.
337 refert vidiſſe expeditas prouiſiones Magn.
Cur. Vicar. in crimin. ad inſtantiam Eliſa-
bethæ Spanæ Viduæ q. Octauij de lo Dolce,
dùm per R. Cur. Ciuitatis Cauæ ex officio
aduerſus eam procederetur pro cauſa cuiuſ-
dam prætenſi incendij facti in domo ſuę Vi-
cinæ, cum qua diebus præteritis rixata fue-
rat.

Et hoc tranſit apud me ſine vlla prorſus
338 difficultate, ſed cum velint audiri, & fo-
rum eligere abſque eo, quod ſe conſtituant
mihi non videntur audiendæ: regula enim
eſt, quod priuilegiati ad hoc vt admittantur
ad huiuſmodi electionis fori beneficium de-
bent perſonaliter comparere, vt in puncto
dicunt Carauita *ritu Magn. Cur.* 230. *num.*2.
Trentacinq. *variar.reſol.lib.*2. *reſol.*2. *num.*13.
ſub rub.de citat. Capibl. *de Baron. pragmat.* 8.
*part.*1. *num.*337. & his relatis Nouar. *loc.cit.
num.* 30. qui ait id fundari in illa vulgata iu-
339 ris regula, quod in criminalibus non ad-
mittitur Procurator *capit. veniens de accuſat.
leg.*1.*ff.an per alium cauſæ appell.*cum alijs plu-
ribus adductis à Farin. *quæſt.* 99. & cum Ca-
rauita, Trentacinq. Capiblanc. & Campana
*reſol.*6. *num.* 45. tranſit D. Petra *M. Cur. ritu*
230.*num.*2.

Et licèt Afflict. *in d.Conſtit. ſtatuimus n.*26.
340 *verſic. item olim* velit contrarium,nihilomi-
341 nus non eſt à firmata concluſione receden-
dum non ſolùm propter allatas rationes, ſed
etiam quia expedit Reipublicæ vt in odium
Rei forus foro cumuletur ad hoc, vt facilior
ſit ipſius Rei appræhenſio, & punitio, & ideò
non eſt dicendum, quod contumax poſſit ali-
quem ex ſuis Iudicibus recuſare, & impedire,
nè in cauſa, & ad capturam, & condemna-
tionem procedat: & propterea bene reijcitur
Afflict. à Capibl. & à Nouar. *loc.cit.* & à D.
Petra *M.Cur.ritu* 230. *num.*2. ſubdit tamen
Nouar. *ibidem num.* 31. Afflicti opinionem
342 procedere poſſe ſolùm in caſu, quo Reus
ſit in poſſe Curiæ pro eadem, vel pro alia
cauſa, nam eo exiſtente carcerato, etiamſi
pro alia cauſa, poterit comparere per Procu-
ratorem, & forum eligere, & mediante Pro-
curatore ſe defendere iuxta Doctrinam Cla-
ri, Rebuffi, Menoch. & aliorum, quos alle-
gat ibidem, & Nouarium ſic dicentem refert,
& ſequitur D. Petra *ibid. num.*3.

Et puto, quod hoc ſit verum, etiamſi car-
343 ceratio ſit affectata, pro alia tamen cauſa,
quicquid ex Surdo, & Farin. dicat Nouar.
ibid.in fine, quia tunc poſſet Iudex electus ar-
reſtare, & recomendare Reum in carceribus,
in quibus exiſtit, vt eum expedita cauſa,
propterquam ab alio Iudice detinetur, con-
demnet, & puniat.

Et an Virgo habens Patrem habeat electio-
344 nem fori pro iniuria ſibi facta, puta pro ſtu-
pro? Negant Viſcont. ad Vinc. de Franch.
*deciſ.*100. Gratian. *diſcept.*421. *num.* 69. de
Marinis penès Nouar. *de elect. fori ſect.*2. *qu.*
8.*num.*1. *& quotid. cap.* 338. *lib.*1. Capic.la-
tro *deciſ.*54.*num.*5. Affirmant Rouit. *dec.*49.
345 *num.*11. Carleual. *de Iudic.lib.*1. *tit.*1.*diſp.*2.
*quæſt.*6. *ſect.*7. *num.*537. Anichin.*de præuent.
inſtrum. quæſt.* 3. *capit.*3. *num.* 48. Muſcatell.
*prax.lib.*1. *par.*2.*gloſa competens num.* 51. de
Franch. *deciſ.*100. *num.*18. Nouar. *loc.cit.p.*2.
*ſect.*2.*quæſt.*7. qui aliter dixerat *part.*1. *ſect.*2.
*quæſt.*13. *num.* 3. Prat. *diſcept. forenſ.* 13. *& in
addit.* ad Paſchal. *de Patria poteſt.par.*2.*cap.*2.
& in *addit.* ad Muſcatell. *loco cit. num.* 71. *&*
72. D.Petra *M.Cur.ritu* 230. *num.* 24. Vide
eos, & vide Dexart. *deciſ. Sardin.* 72. *per tot.*
Scialoya *de foro compet. cap.*16. *num.* 5. de Lu-

ea ad Vinc.de Franch. *dict. deciſ.* 100. Thoro
*compend. deciſ.par.3. verbo electio an competat.
Virgini in Capillo fol.* 364. & 365. Paſchal. *de
patria poteſt. par.2. cap.2.num.*94. Capiblanc.
de Baron. par. 2. cap. 44. num. 13. & ſeqq. qui
346 concedit hoc in criminalibus, negat tamen
in ciuilibus.

Diſtinguunt inter Virginem agentem ob
347 iniuriam ſibi factam, puta pro ſtupro, &
eam, quæ agit pro iniuria conſanguineorum,
vel non tangente principaliter perſonam pro-
priam Virginis Danza *de pugna Doctorum tit.
de remiſs. cauſ.cap.6. num. 17. & ſeqq. tom.1.*
Carauita *ritu Magn.Cur.19. num.25.* de Fran-
ch. *deciſ.599.* & de Luca *ibid. in addit.* Carle-
ual. *loc.cit.n.538.*

Alij diſtinguunt inter Virginem agentem
348 pro ſtupro violento, & eam, quæ ſtupro
ſponte ſua conſenſit D. Orilia ad Campa-
nam *reſol.6. num.*12. qui refert ita iudicaſſe
Sacr. Conſultã in vna Anconitana ſtupri Fol-
ler. in *Conſtitut.Regni ſtatuimus num.* 72. Capi-
blanc. *de Baron. pragm.* 8. *num.* 329. Carleual.
de Iudic.tom.1. lib.1. tit.1. quæſt.6. ſect.7. nu.
538. Trentacinq. *variar. reſolut. vol. 1. lib.2.
tit.de elect.reſol.2. num. 16. verſ. hæc concluſio*

Quæro Decimo octauo. An Gubernato-
res, & Ordinarij Officiales locorum poſſint
accipere viatica ſi à Superiore eis committi-
tur fabricatio proceſſus ſupra aliquo delicto
intra eius iuriſdictionis Territorium patrato?
Bouadilla tractat hanc quæſtionem in *politica
lib.2.cap.16. num.*108.& reſpondet, quod non
349 poſſunt quicquam accipere, ſi tamquam
Ordinarijs aliàs in prima inſtantia eis com-
peteret cognitio talis cauſæ, verba eius ſunt --
*Aduertaſe, que, ſi à vn Pueblo de vn Eſtado
embia el Señor ſu Gubernador para que auerigue,
y caſtigue algun graue delito ſucedido en el, que
no pueda lleuar el, ni ſus Officiales ſalario algu-
no, en caſo que como iuez Ordinario podia cono-
cer alli de aquel negocio en primera inſtancia,
pues ya lleua ſalario como tal*, & hoc replicat
*eodem lib.2.cap.21.num.*10. & in vtroque loco
350 ſubdit, quod iſto caſu Officiales nec poſ-
ſunt accipere aliquid à Camera Superioris, &
nec poſſunt à Superiore petere, quod in ali-
quo pro expenſis, & laboribus in cauſa præ-
dicta ſuſceptis releuentur. Limitat tamen
351 hoc Bouadilla *dict. numer.* 108. in caſu,
quo Officiales habent neceſſitatem aſſumen-
di Notarium, vel alium in ſeruitium cauſæ in
defectum proprij Notarij allegati ſuſpecti à
parte, nam iſto caſu benè faceret ſoluere
ab ipſa Parte recuſante ſalarium dicto No-
tario aſſumpto, & ſubrogato in locum Ordi-
narij: & Bouadillam ſic dicentem refert Ma-
ſtrill. *de Magiſtrat. lib.4.cap.16.n.125.*

Puto tamen, quod debebit habere ſuas
352 dietas ſi pro ſeruitio cauſæ equitabit, & à
loco Reſidentiæ diſcedet ad fabricandum
proceſſum, vt in ſimili ait D. Ludouic. Meſ-
ſia *de taxa panis concluſ.1. num.*70. qui ad hoc
citat Lucam de Penna, & Plateam in *l.1. Cod.
de præbendo ſalario.*

Quæro decimo nono. An Commiſſarius
tranſmiſſus ad fabricandum proceſſum poſſit
examinare indifferenter omnes, & quoſcum-
que teſtes, quos ſcit, aut exiſtimat veriſimi-
liter informatos? Dic quod debet inſpici à
quo, & cum quibus facultatibus, & clauſu-
lis in commiſſione appoſitis ſit expeditus:
nam ſi ſit miſſus ab Auditore Cameræ Apo-
353 ſtolicæ, & cum autoritate teſtes compellen-
di, & mulctandi, & torquendi pro habenda
veritate poterit indifferenter examinare, &
recuſantes etiam compellere quoſcumque te-
ſtes ad ſe ſubijciendum examini, vt in termi-
nis ait Guazz. *reor.defenſ.13. cap.1. num.3.* Et
354 enim cum Audit. Cam. habeat autoritatem
in laicos, & in Eccleſiaſticos ſeculares, &
regulares, & etiam exemptos, vt ex pluribus
Conſtitutionibus Pontificum probat Lælius
Zecchius *de Republ. Eccleſ. cap.7. de Auditore
Camer.Apoſt.* poteſt communicare hanc facul-
tatem ſuis Commiſſarijs, & de facto, ita
practicatur, nam Commiſſarij compellunt
quemcumque etiam excommunicando, qua-
tenus opus ſit, & quod plus eſt hac faculta-
355 te excommunicandi vtuntur etiamſi non
ſint Eccleſiaſtico caractere inſigniti, & hoc,
356 vt ſupponendum eſt neceſſariò, ex conceſſio-
ne Papæ, qui poteſt prædicta merè laico cõ-
mittere, vt probat Fagnan. *cap.cum contingat
nu.9. de foro compet.*

Si verò ſit miſſus ab alio Tribunali etiam
357 à Sacra Conſulta iuxta exemplum, quod
refert Guazzin. *dict.cap.1. num.* 8. non poteſt
examinare Clericos, niſi habita licentia ab
eorum Superioribus Archidiac. in *cap. quam-
quam* 12. *quæſt.* 2. Genuen. *prax. Archiepiſc.*
358 *Neap. cap.* 36. vbi ponit in quibus caſibus
debeant Clerici coram Iudice laico examina-
ri in cauſa criminali, & in quibus non, & his
relatis Guazzin. *dict. num.* 8. qui ait, quod
cum in quadam cauſa graui ſibi commiſſa à
Sacra Conſulta petijſſet ab eadem licentiam
examinandi in illa cauſa quoſdam fratres S.
Franciſci de obſeruantia ipſa Sac. Conſulta
miſit eum ad Pontificem, à quo habuit licen-
tiam oretenus: & ſubdit, quod de hac licen-
359 tia oretenus habita credendum erat ei, quia
Officialibus ſolitis habere acceſſum ad Pon-
tificem in negociorum expeditione creden-
dum eſſe ait Pariſ. *conſ. 122. num.21. vol.* 4.
aliàs fuiſſet neceſſaria licentia in ſcriptis, quæ
extra Vrbem ſolet dari ab Epiſcopis, vel alijs
360 Superioribus huius tenoris -- *Conceditur li-
centia tali Clerico deponendi in Curia ſæculari in
tali cauſa, dummodo non deponat ſuper articulis
continentibus criminalitatem, infamiam, negati-
uam, aut repulſam*, & de tali licentia debet
361 apparere in actis cum non ſufficiat enuncia-
tiua Notarij; vt reprobatis Syluan. & Farinac.
aduertit Guazzin. *loc.cit. num.* 9. videndus in
facti contingentia quia ex Genuenſi *loc. ſupra
cita.*

Digitized by Google

citato, ponit alias pulchras, & neceſſarias
362 quæſtiones, an ſcilicet conſultius ſit, quod
Epiſcopus, ſeù Vicarius videat articulos, &
notet ſuper quibus debeant Eccleſiaſtici exa-
minari: an talis licentia ſit danda, quando
agitur de examinando Eccleſiaſticum contra
Reum, & an Eccleſiaſtici ſi non obſtante li-
centia recuſent ſe examini ſubijcere, debeant
compelli à Superiore Eccleſiaſtico, an vero à
Iudice, qui impetrauit licentiam.

Idem ſi Commiſſarius ſit miſſus ab Epiſ-
363 copo, quia licet Epiſcopus, & ſic eius de-
364 legatus poſſit teſtes, ſiue Clericos, ſiue lai-
cos compellere ad perhibendum teſtimonium
veritatis coram eo *cap.1.c.ſuper eo, & cap. per-
uenit 1. quæſt.2. cap.cæterum, & cap. cum con-
tra de teſtib. cogend.* ſiue in cauſa ciuili, ſiue
in cauſa criminali iuxta veriorem opinionem
Hoſtien. in *cap. dilecto.8. titul. de teſtib. cogend.*
quam eſſe vſu receptam ex Foller. Clar. & Fa-
rin. dicit Genuenſ. *prax. Archiepiſc. Neapol.
cap. 9. num. 1.* qui ait quod Iudices laici im-
365 pedientes eſſent excommunicati in Bulla
Cœnæ, tamquam impedientes Epiſcopos vti
iuriſdictione Eccleſiaſtica, nihilominus extra
366 Statum Eccleſiaſticum non ſolet laicos car-
cerare abſque imploratione brachij Iudicis
ſecularis, qui tenetur requiſitus illud impar-
tiri, vt pluribus oſtendit Genuen. *loco citato
num. 2. & ſeqq.* & nec abſque licentia Supe-
367 rioris Regularis poteſt monachos examina-
re, & cogere ad ferendum teſtimonium, vt
in terminis ait P. Bordon. *variar. parte 3. reſol.
105. num. 5.* nam Monaci, & Regulares non
368 poſſunt ſine licentia ſui Superioris exami-
nari, vt eſt text. in *cap. non dicatis 12. qu. 1.*
& dicunt Farinac. *quæſt. 61. num. 123. & 130.*
Maſcard. *de probat. concl. 1358. num. 32.* Sua-
rez. *theſaur. recep. ſentent. lit. T. num. 117.* & D.
Carolus Petra *Magn. Cur. ritu 144. num. 3.* vbi
ait etiam, an examen valeat, ſi Monaci ſponte
ſine dicta licentia depouant, de qua re agit
etiam Xamar. *rer. iudic. dec. 17. num. 32. par. 1.*
369 Et nec abſque licentia Inquiſitoris hæreti-
cæ prauitatis poteſt examinare familiares
S. Officij, vt reſoluit Sac. Congregat. *die 11.
Nouembris 1643. in vna Meliten.* ibi -- *Quintò
renſuit non poſſe Epiſcopum cogere familiares
prædictos ad ſubijciendum ſe examini in ſuo Tri-
bunali abſque licentia Inquiſitoris: teneri tamen
Inquiſitorem licentiam prædictam ſemper conce-
dere, ne ex defectu probationum ius partis pereat.*

Sed an Epiſcopus, vel eius Commiſſarius
370 reperiens in ſua Diœceſi Clericum alterius
Diœceſis poſſit illum carcerari facere ad te-
ſtimonium veritatis perhibendum? iſta quæ-
ſtio non fuit, quod ſciam ab aliquo tacta,
forſan quia habetur pro trita, & indubita-
ta ad fauorem Epiſcopi carcerantis, & talis
quidem eſt apud me, nam Clericus non eſt
taliter addictus iuriſdictioni vnius Epiſcopa-
tus, vt non poſſit effici de iuriſdictione alte-
rius Epiſcopatus, ſeu alterius Ditionis Eccle-
ſiaſticæ, & in effectu pluribus modis mutat
371 Iudicem, in eadem tamen Sphera, ſeu hie-
rarchia Eccleſiaſtica exiſtentem, dùm effici-
tur ſubditus Iudici alterius Epiſcopatus ratio-
ne originis, ratione domicilij, ratione deli-
cti, ratione beneficij, ratione contractus, ra-
tione rei ſitæ, & generaliter ex omnibus alijs
modis, quibus de iure quis ſortitur forum,
vt inquit Fagnan. in *cap. ſi quis nu. 10. & ſeqq.
de foro compet.* vbi explicat, quod Epiſcopus
proprius Clerici non ſolum eſt is, qui ordi-
nauit, ſed omnis alius, qui ob vnam ex di-
ctis rationibus, ſeù cauſis poteſt prætendere
ſuam iuriſdictionem tacitè, vel expræſsè fuiſ-
ſe à Clerico prorogatam; & ratio eſt, quia
372 caracter, hoc eſt qualitas illa ſpiritualis ex
ordinum ſuſceptione proueniens, vt explicat
D. Petrus de Vrries *ad Ritum Magn. Cur. 235.
num. 227.* inducit mutationem ſtatus reſpectu
ad Iudicem, & forum ſæcularem dumtaxat
ad tradita per Fagnan. in *cap. nullus num. 36.
& 41. de foro compet. & in cap. à nobis nu. 36.
de Bigam.* ſeu, vt clariùs loquar, dictus ca-
373 racter operatur, vt Clericus dicatur eſſe
alterius territorij, ac ſi Originem, & domi-
cilium mutaſſet, & ſic à territorio Hierar-
chiæ ſecularis transfertur ad territorium Hie-
rarchiæ Eccleſiaſticæ, vt ex Bart. à Ponte, &
Gratiano dicit Cutellus *ad leges Siculas ad leg.
Martin. Regis contr897. 3. num. 13.* Vnde cum
in territorio Hierarchiæ Eccleſiaſticæ non ſit
differentia circa modum acquirendi iuriſdi-
ctionem in Clericum, vt dicit Fagnan. *loco
374 citato*, ſequitur, quod ſicut Iudex ſecularis
poſſet incarcerare Laicum repertum in ſuo
Territorio ad effectum, vt deponat in cauſa
in ſuo Tribunali vertente, etiam ſi dictus Lai-
cus ſit alterius Territorij, & iuriſdictionis,
vt quotidiè, & abque vlla controuerſia pra-
cticatur, ita poterit Iudex Eccleſiaſticus in-
carcerare Clericum in ſuo Territorio reper-
tum adhoc, vt deponat in Tribunali Eccle-
ſiaſtico, etiam ſi Clericus ſit alterius Diœ-
ceſis.

Nec dicatur, quod teſtis nullum fecit a-
ctum propter quem potuerit tacitè, vel expreſ-
sè prorogare iuriſdictionem Epiſcopi non
ſui.

Quia iſto caſu Epiſcopus habet iuriſdi-
375 ctionem prorogatam in Clericum ratione
cauſæ, quæ non poteſt expediri ſine depoſi-
tione teſtium.

Poteſt etiam dici quod Epiſcopus poteſt
376 hoc agere ratione muneris, & poteſt affer-
ri exemplum de Clerico vnius Diœceſis cap-
377 to à Iudice ſæculari in alia Diœceſi, nam
Epiſcopus Diœceſis, in qua reperitur Cleri-
cus captus, poteſt Clericum repetere à Iudice
ſeculari, & hoc ratione muneris, quia aliàs
non pertineret ad ipſum, quia non eſt de ſua
Diœceſi.

Sed melior eſt ratio primo loco adducta;
ſiquidem in tantùm Epiſcopus poteſt repete-

re Clericum alterius Diœceſis captum in ſua
378 Dioceſi in quantum Iudex ſęcularis, con-
ſtito ſibi de Clericatu, illum capiendo incur-
rit in Canonem *ſi quis ſuadente Diabolo* 17.*qu.*
4. & ſic incurrit in crimen ſacrilegij, & prop-
ter dictum ſacrilegium Epiſcopus acquirit iu-
riſdictionem in ipſum Iudicem *cap.cum ſit ge-
nerale de foro compet.* & per conſequens agen-
do in Iudicem ſimul, & ſemel etiam Cleri-
cum inre reperit, vt ex Innoc. in *cap.vt famæ
de ſent. excomm.* & ex Belluga *in ſpecul. Prin-
cip.rub.*11. *§.item dubitatur*, & ex Michele
Ferrer. 3.*par. obſeruation. cap.*178. Cerdan. *de
viſitat.carcer.cap.*11.§.2.*num.*3. firmat Ripoll.
*variar. cap.*1. *num.*31. *& ſeqq.* qui adhoc plura
Iura à Cerdan. *loc. cit.* allata ad verbum ex-
pendit, & refert ex Ferrer. ita in facto fuiſſe
379 iudicatum, & ſubdit, quod Epiſcopus Cle-
ricum ſibi remiſſum à Iudice ſæculari tenetur
remittere ad ſuum Epiſcopum Diœceſanum.

Non eſt tamen hæc ſecunda ratio omninò
380 improbanda, quia ratione muneris tenetur
Epiſcopus inſtare, & agere pro remiſſione
Clerici, etiamſi non conſtet Iudici ſæculari
de Clericatu, & ſic etiam antequam iudex
committat ſacrilegium: etenim ſi non com-
peteret iſto caſu actio ratione ſui muneris,
vtique ageret ſine actione, & repelli deberet,
vulgatis iuribus.

Nec obſtat, quod Epiſcopus nequit abſque
381 licentia Superioris Regularem examinare,
& eo minus cogere ad teſtimonium veritatis
perhibendum, etiam ſi in propria Diœceſi il-
lum reperiat, imò in ipſa Diœceſi domicilia-
tum continuò habeat, vt inquit P. Eliſæus
de Bellograndis *method. crim. tract.*4. *quæſt.*7.
num. 1. ergo pari modo nequit examinare
Clericum ſine licentia ſui Epiſcopi.

Reſpondetur enim, quod argumentum non
procedit, quia non eſt par ratio inter Cleri-
cos, & Regulares, etenim Regulares, qui
382 antiquis temporibus omnes, ſicut cęteri Cle-
rici, erant ſubiecti Epiſcopis Diœceſanis, vt
habetur in *cap. Monaſteria*, *& cap. Abbatibus*
18.*quæſt.*2. *& cap.omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.*7.
cap. cum venerabilis de Religioſ. Domib. cum
alijs plena manu adductis à D. Petro Fraſſo
*de Regio Patronat.cap.*57. *num.*2. *part.*2. hodie
omnes ex *conſtitutionibus* Summorum Ponti-
383 ficum exempti ſunt è iuriſdictione Epiſco-
porum, vt pluribus citatis dicit Fraſſo *d. cap.*
57.*num.* 3. *& ſeqq.* qui ſubdit, quod D. Gre-
gorius Magnus fuit primus, qui in Italia in-
troduxit huiuſmodi eximitionem, prout ha-
betur in *cap.quam ſit neceſſarium*, *& cap.lumi-
noſo* 18. *quæſt.*2. & ſic, vt alias dixi, ex ordi-
natione diuina exempti ſunt, ſicut alij Clerici
à iuriſdictione, ſeu potiùs ab Hierarchia ſe-
culari, & ex Conſtitutionibus Pontificijs exē-
pti ſunt à iuriſdictione, ſeu Hierarchia Epiſ-
coporum, & effecti ſunt de iuriſdictione,
ſeu Hierarchia ipſorum Regularium ita, vt
eorum Domus, & Monaſteria dicantur eſſe
384 intra Territorium, & Diœceſim, ſed non
ſunt de Territorio, & Diœceſi, vt inquit P.
Eliſæus de Bellograndis *method. crim. tract.*4.
*quæſt.*7.*num.*1. qui inde infert, quod ſi occur-
385 rat Epiſcopum indigere Monaci teſtimonio
in aliena Diœceſi exiſtentis, tunc licentiam
petit non ab Epiſcopo loci, ſed ab Abbate,
& Superiore ipſius Monaci.

Propterea cum non ſint ſub iuriſdictione
386 Epiſcopi non poſſunt ab eodem Epiſcopo
ſine licentia Superioris examinari, vt ex Fa-
rin. & alijs ſubdit Bellograndis *ibid.*

Sed an Epiſcopus, ſeu eius Commiſſarius
poſſit Clericum ad habendam eius depoſi-
tionem carcerare in nullius Diœceſi, ſeu in
Diœceſi controuerſa? videtur dicendum,
387 quod non: imò inquantum carcerat inde-
bitè Clericum incidit in *cap. ſi quis ſuadente
Diabolo* 17. *quæſt.* 4. & in quantum carcerat
in aliena Diœceſi incidit in ſententiam excō-
municationis *cap.*11.*ſeſſ.*22. *Sacr. Concil.Tri-
dent. & in can.*17. *Bullæ Cœnæ Domini*, vt ex
Nauar. *conſ.*3. *de Imm.Eccleſ. Concil.Trident.
ſeſſ.*24. *cap.*11. *de reform.* Zerola *in verbo bona
par.*2. inquit Laurent.de Franch. *controu.inter
Epiſc.& Regular. par.*2. *quæſt.* 24.

Verum diſtinguendum eſt cum Paſqualigo
in addit. ad Laur. de Franch. *ibidem num.* 3.
vbi ait, quod ad incurſum in excommunica-
tionem Bullæ Cœnæ Domini, eſt neceſſarium
388 quod Eccleſiaſticus, ſiue alius, intendat v-
ſurpare iuriſdictionem Epiſcoporum, ſeu
aliam rem ſpectantem ad Eccleſiam, tamquā
propriam, ſeù ex intentione eam ſibi appro-
priādi, & ad hoc allegat Suar.*diſp.*21.*de cen-
ſur.ſect.*2.*n.*95. Duard. in *Bulla Cœn.can.*17.*q.*3.
*n.*13. Souſa in *ead.Bulla Cœnæ cap.*18. *n.*86. *&
num.* 2. Filiucc. *tract.*16. *cap.*8. *quæſt.*10. *num.*
219. Bonacin. *diſp.*1.*de cenſur.in partic.quæſt.*
18. *punct.*2. *num.*3. Vnde vt ſubdit Paſquali-
go *ibidem* requiritur, quod cognoſcatur, quod
iuriſdictio eſt aliena, & quod ad ſe non per-
389 tinet, & ideo ſi eſſet controuerſa, & quis
probabiliter putaret ad ſe pertinere, non ha-
beret locum excommunicatio, ſi eam ſibi v-
390 ſurparet, quamuis alias, ſunt verba Paſ-
qualigo, peccare poſſet non repetendo debi-
to modo.

Birruarius autem, ſeu alius executor, qui
391 de mandato Epiſcopi facit, nullo modo po-
teſt dici incurſus in excommunicationem
ex traditis in his ferè terminis à Carcar. *deciſ.
crim.*57. *num.*27.

Idem eſt ſi Commiſſarius ſit miſſus à Re-
392 gulari, quia debet habere licentiam ab
Epiſcopo quoad Clericos, & à Superiore
ſeculari, quoad Laicos, & Superiore Regu-
lari alterius Ordinis quoad Religioſos dicti
alterius Ordinis, vt dicit Pater Bordon. *va-
riar.reſol.*105. *num.* 22. *par.*4. qui firmat con-
cluſionem tam reſpectu Clerici, quàm reſpe-
ctu ſecularis, & reſpectu Regularis alterius
Ordinis, & comprobat non tamen ſic diſtin-

ctè

& P. Sgroi in *tract. Lux Prælator. par. 4. cap. 1.*
num. 9. fol mihi 310.
Aduertendum, quod Guazzin. *dict. defenſ.*
393 13. *cap.* 1. *num.* 3. ait, quod non ſolent ex-
tra Curiam tranſmitti Commiſſarij, niſi fa-
cto verbo cum Sanctiſſimo. Sed hoc non
394 ſubſiſtit, ſaltem hodie, quoad eos, qui
tranſmittuntur intra diſtrictum, etenim Gu-
bernator Vrbis, & Cardinalis Vicarius intra
diſtrictum nullo facto verbo tranſmittunt
Commiſſarios, quia intra diſtrictum habent
iuriſdictionem Ordinariam, quæ fuit cuili-
bet à Papa collata in ipſo principio collati
Officij: & nullo facto verbo tranſmittit Com-
miſſarios etiam Auditor Cameræ reſpectu ad
eas cauſas, quę iure Ordinario ad eius Tri-
bunal deferuntur, & hoc non ſolum intra,
ſed etiam extra diſtrictum, imò, & extra
Statum Eccleſiaſticum; nam ſi Vidua, vel Pu-
pillus, vel alius gaudens priuilegio *leg. vni-*
cæ C. quando Imper. eligit eius Tribunal; vel
perſona Eccleſiaſtica conſtituit ſe in carceri-
bus Vrbis, etiam in prima inſtantia, iſtis, &
ſimilibus caſibus nullo facto verbo, cum San-
ctiſſimo tranſmittit Commiſſarium ad fabri-
candum proceſſum, quia tunc Audit. Camer.
vtitur iuriſdictione ſua ordinaria. Benè ve-
rum eſt, quod in cauſis, quæ non deferun-
tur iure Ordinario ad Tribunal non ſolum
fit verbum cum Sanctiſſimo, ſed eſt neceſſa-
ria commiſſio manu Sanctitatis ſuæ ſignata,
quæ ad verbum ſolet inſeri in Commiſſione,
& litteris facultatiuis, quæ dantur Commiſ-
ſario, & eſt etiam verum, quod tam Audit.
395 Cam. quam Gubernator, & Vicarius ſolent
facere verbum cum Sanctiſſimo pro tranſmiſ-
ſione Commiſſarij, quando volunt illum
tranſmittere etiam intra diſtrictum ſumptibus
Cameræ Apoſtolicæ, quia incóſulto Pontifice
non eſt grauanda Camera in expenſis.
Aduertendum ſecundò, quòd Guazzin.
396 *dict. num.* 3. ait quod commiſſiones, ſeu lit-
teræ facultatiuæ, quæ dantur Commiſſarijs
ſignantur manu Audit. Cam. Gubernatoris,
& reſpectiuè Vicarij, & ita etiam hodie pra-
cticatur, addita Viſa Locumtenentis, vt te-
ſtatur etiam Guazzin. *loc. cit. cap.* 2. *num.* 4. vbi
397 totum modum intitulationis, & formam
ſubſcriptionis refert.
Aduertendum tertiò, quod idem Guazzin.
398 *in dicto num.* 3. ait, quod in Tribunali A. C.
non expediuntur ſimiles litteræ, neque Com-
miſſarij contra Epiſcopos, niſi habita expreſ-
ſa commiſſione à Sanctiſſimo, & de tali ordi-
ne dato A. C. fiat in ipſis litteris mentio: di-
cens, *& hoc eſt ſancitum in facultatibus con-*
ceſſis eidem A. C. imò vigore reformationis Pau-
399 *li V. debet commiſſio ſignari manu ipſius Papæ*
poterat addere *Conſtit. Pij IV. in ordin. la de-*
cima §. 3. *Bullar. tom.* 2. *fol.* 20. *& Sac. Concil.*
Trident. ſeſſ. 24. *cap.* 5. Et licet quoad primam
partem, hoc eſt, quoad habendam commiſ-
ſionem oretenus à Papa concluſio poſſit ſub-
400 ſiſtere, quia non debet A. C. contra Epiſ-
copos, perſonas adeò graduatas, quicquam
inconſulto Pontifice in ſcriptis redigere, &
401 ſi poſſit etiam contrarium attentari ob ra-
tionem, quia Aud. C. eſt Iudex Ordinarius
quorumcumque Prælatorum, & habet facul-
tatem procedendi contra Epiſcopos tàm per
viam inquiſitionis, quàm accuſationis, ſeù
denunciationis, & inſtigationis, eoſque cul-
pabiles repertos puniendi, dummodò tamen
402 monitoria contra Epiſcopos ad comparen-
dum perſonaliter non niſi præuia commiſſio-
403 ne manu Papæ ſignata decernat, vt ex *Bulla*
Gregorij XIV. *impreſſa poſt practicam* Saluſtij
Tiberij §. 12. & ex alia Pauli V. *incip. eximiæ*
§. 12. *&* 13. *Bullar. tom.* 3. *pag.* 214. firmat Fa-
gnan. *in cap. peruenit il primo num.* 25. *& ſeqq.*
de teſtib. cogen.
Nullatenus tamen poteſt ſubſtineri quoad
ſecundam partem, quod ſcilicet commiſſio
ſit ſemper ſignanda manu Sanctiſſimi, quia
vt ait Fagnan. *ibidem num.* 8. Signatura Papæ
non requiritur, niſi in caſu illo ſpeciali, cum
monitoria decernuntur ad perſonaliter com-
404 parendum, nam exceptio firmat regulam
in contrarium in alijs caſibus non exceptis
l. nam quod liquidæ §. *fin. ff. de pen. leg.*
Non igitur, in ſententia Fagnani, impeditur
405 A. C. proceſſare Epiſcopos pro quocumque
delicto, quia hoc ipſe habet in ſua generali
406 commiſſione, ſed ſolùm ex diſpoſitione
Sac. Concil. Trident. & ex Bulla Greg. XIV.
& Bulla Pauli V. impeditur eos, quamuis in-
ditiatos, & repertos culpabiles, citare ad
perſonaliter comparendum; nam hoc Sacr.
Concil. Trident. & Bullæ reſeruarunt Ponti-
fici, & abſque commiſſione manu eiuſdem
Pontificis ſignata noluerunt Epiſcopos poſſe
vocari ad perſonaliter comparendum.
Et comprobat hoc Fagnan. *ibidem num.* 29
dicendo, quod clauſula *dummodo tamen moni-*
taria contra Epiſcopos ad comparendum perſona-
liter non niſi præuia commiſſione manu Papæ ſi-
gnata decernat, poſita in Bulla Gregorij XIV.
§. 3. & Pauli V. in *Conſtitutione in ordine* 71.
§. *de Auditore Cameræ num.* 13. oſtendit, quod
Pontifices voluerunt A. C. poſſe Epiſcopos
proceſſare etiam pro delictis grauibus, nam
exceptio illa *dummodo &c.* declarat regulam
de materia exceptionis, & ſic de grauioribus
delictis eſſe intelligēdam iuxta theoricā Bald.
in *conſ.* 401. *n.* 2. *lib.* 5. etenim ſi de iſtis delictis
non intellexiſſent non habuiſſent neceſſitatem
reſtringendi facultatem circa tranſmiſſionem
monitorij ad comparendum perſonaliter,
quia pro delictis minoribus certum erat, quod
Epiſcopi ex Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.*
6. non poterant citari ad perſonaliter compa-
rendum, vnde adhoc, vt dicta clauſula poſi-
ta ſit ad aliquid operandum, debemus dicere,
quod facultas in Bullis conceſſa ſit ad fabri-
cādum proceſſum ſuper grauioribus delictis;
præſertim verò, quia in dicta Bulla Grego-

rij

Digitized by Google

rij diſpoſitum extat cum verbis pregnantiſſi-
mis ibi — *de omnibus, & ſingulis quibuſcum-
que, & quamtumcumque enormibus criminibus,
& delictis, & exceſſibus*; etenim, vt inquit
Fagnan. *ibidem* dictio *quibuſcumque* eſt æffre-
nata, & vniuerſaliter omnia includit *cap.ſo-
litæ de maior. & obbed.*

Nec obſtat Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 24.
cap.5.* vbi cautum eſt cauſas criminales gra-
uiores contra Epiſcopos etiam hæreſis, quæ
depoſitione, aut priuatione dignæ ſunt, ab
ipſo tantùm Summo Pontifice eſſe cognoſcē-
das, & terminandas: & commiſſiones de
eos proceſſando ſuper huiuſmodi criminibus
manu ipſius Pontificis eſſe ſignandas.

407 Reſpondet enim Fagnan. *loco citato*, quod
ex dictis Bullis Gregorij XIV. & Paul. V. fuit
derogatum dicto Sacr.Concil. & prout latius
videndum eſt apud ipſum Fagnan. qui *nu.30.*
408 refert ita fuiſſe iudicatum in Tribunali Au-
dit.Cam. contra quendam Archiepiſcopum,
quem Commiſſarius Aud. Cam. abſque com-
miſſione manu Sanctiſſimi ſignata proceſſa-
uerat de homicidio, adulterio, ſtupro, &
alijs exceſſibus, & à quo Commiſſario ipſe
Archiepiſcopus ſubtraxerat dictum proceſ-
ſum informatiuum: fuit enim ex indicijs con-
demnatus in pœnam relegationis in Mona-
ſterium Nurſiæ, & ſuſpenſionis à Diuinis, &
ab exercitio iuriſdictionis per triennium, ac
deinde ad beneplacitum Sanctiſſimi: & ait di-
ctam ſententiam fuiſſe *de menſe Iulij 1647.*
confirmatam in Congregatione ſuper reui-
ſione dictæ ſententiæ de mandato ſa. me. In-
noc.X. deputata.

Poteſt etiam attentari, quod ea, quę dicta
ſunt ex Fagnano debeant ampliari, quia
A.C. non ſolum poteſt vigore ſuarum facul-
tatum, abſque noua Pontificis commiſſione
Epiſcopos proceſſare in cauſis maioribus, &
grauibus ex iam dictis: & etiam in cauſis, &
criminibus minoribus, ex eo, quia Audit.C.
409 ſubintrauit in locum Concilij Prouincialis,
quod hodie non ſolet amplius, quod ſciam,
ſaltim in Italia, conuocari. Sed etiam po-
410 teſt eos repertos culpabiles abſque dicta
commiſſione manu Sanctiſſimi ſignata citare
ad comparendum perſonaliter, ſi extra Reſi-
dentiam reperiantur, nam dictum priuile-
gium Epiſcopis fuit impartitum in gratiam
Reſidentiæ, vt colligitur tùm *ex cap.6. ſeſſ.13
Sacr. Concil.Trident.* ibi — *ne is magno ſuo, &
Eccleſiæ incommodo Gregem ſibi creditum relin-
quere*, tùm *ex Bulla* ſa.mem. Pij IV. *Ia 10. in
ord ue* §. 3. ibi — *Eoſdem autem Patriarchas,*
411 *Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos man-
datis noſtris parentes, & apud ſuas Eccleſias,
ſeu in eorum Diœceſibus perſonaliter reſidentes,
ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volen-
tes, vt liberius, & commodius eorum Officio
fungi valeant eis, & eorum cuilibet, vt quan-
do reſciderint, etiam prætextu quorumcumque
delictorum, & ex ceſſuum atrociorum etiam hæ-
reſis, & læſę Maieſtatis criminum per eos quo-
modolibet commiſſorum, ad comparendum per-
ſonaliter in Romana Curia per quoſcumque Iudi-
ces Ordinarios, vel Delegatos etiam S.R.E.Card.
niſi vigore ſpecialis commiſſionis manu noſtra,
vel Rom.Pontificis pro tempore exiſtentis ſigna-
tæ trahi, aut citari non poſſint, nec debeant.*

Tum demùm ex autoritate plurium Do-
ctorum, nam Gonzalez *ad reg.8.Cancell. gloſ.
4. num. 5.* ait decretum Sacri Concil. Trid.
etiam in *ſeſſ. 24. cap. 5.* intelligendum eſſe
de Epiſcopis Reſidentibus, qui etiam ex cau-
ſa atrociſſima hæreſis, aut læſæ maieſtatis mi-
nimè citari poſſunt ad perſonaliter compa-
rendum, niſi ſpeciali commiſſione manu Papę
ſignata, & hoc idem tradit Eraſm. à Coc-
chier. *de iuriſdict.ordin.in exempt.part.1.quæſt.
41.* ſequitur Barboſa in *collect. ad dictum cap.
cap.5.S.Concil.n.1.*

Quid dicendum in cauſis fidei, an ſcilicet
Inquiſitores poſſint procedere contra Epiſco-
pos? Et attento iure communi negatiuè reſ-
pondent Sanctarellus *de hæreſi cap 40. dub. 3.
num.16.* Diana *part.4. tract.8.reſol.21.* Carena
de S.Offic. part.1. tit.5. §.9. num. 75. Molina
de iuſt.& iure tom.6. tract.5. diſp.28. num.19.
Lezana *in mari magno Eremetarum S. Auguſt.
§.51. num.151.* Caſtropal.*tract.4. diſp.8. punct.
12.§.2. num. 6.* & his relatis Pater Matthia
à Corona *de poteſt.& dignit.Cardin. tractat.4.
cap.6. num.1.* Epiſcopi enim, Archiepiſcopi,
Patriarchæ, etiamſi de hæreſi notati debent
cognoſci apud Sedem Apoſtolicam, vel apud
eum, cui Chriſti Vicarius nominatim id mu-
nus demandauit Farinac. *de hæreſi quæſt. 186.
num.112.& ſeqq.* Boſſi. *poſt tract.de triplici iu-
bilei priuilegio in append.de confeſſ.ſollicit du-
bio 19.* Iſidorus Moſcouius *de maieſt. militanc.
Eccleſ.lib.1.par.1.cap.11.de Inquiſitoribus* Lelius
Iordanus *de maiorib. Epiſcop. cauſ. ad Papam
deferen. cap.12.num.11.* Barboſa *par.3.alleg.112.
num.13. quæſt.27.* Simancha *de Catthol. In-
ſtitut.tit.25.num.11. & 12.* Caſtropal. *tom.1.
oper.moral.tract.4.diſp.9.punct.9. num.2.* Ioan.
Saucius *ſelect.diſp.91. num.23.* Trimarch. *de
confeſſario abutente Sacram. pœnitent. diſput. 8.
ſect.1. num.5. & ſeq.* à Corona *loc.cit.d.nu.1.*
qui ait id probari ex text. & ibi Io. Monach.
& Adden. in *cap.Inquiſitores de hæretic.in 6.*

Imo nec poſſunt Inquiſitores tranſmittere
ad Sedem Apoſtolicam Epiſcopum accuſa-
tum, capitiſque Reum, vt dicunt Nauar.
conſ.1.num.5.de foro compet. Caſtropal. *d.tract.
4.diſp.9.punct.9.num.2.* Barboſ. *d.allegat.112.
num.13.* & Corona *loc.cit.n.2.*

Fallit in caſu ſuſpicionis fugæ, nam tunc
poſſunt Epiſcopum carcerare, & captos ad
Summum Pontificem tranſmittere, vt ex Eſ-
cobar. Fagundez, Farin. Caſtropal. Acunna
ſubdit Corona *loc.cit. num.3.* monens, quod
vtantur hac facultate parciſſimè, & ob gra-
uiſſimas, & vrgentiſſimas cauſas.

Et fallit etiam in caſu, quo Epiſcopus eſſet
ſo-

ſolùm electus, ſed nondum confirmatus, vt
ex Acunna, Boſſi, Molina, Sanchez, & Si-
mancha aduertit Corona *loc.citat.num.*4.nam
Epiſcopus electus, & confirmatus etiam ſi ſit
Titularis non poteſt cognoſci, & nec carce-
rari ab Inquiſitoribus, vt ex Molina, Sancio,
Simancha, Barboſa, Timarcha, Acunna dicit
Corona *d.n.*4.

Et procedit quamuis Epiſcopus non ſit
adhuc conſecratus, vt probant præfati Do-
ctores.

Imò Selua, Timarchia, Barboſa, Siman-
cha locis relatis à Corona *dict.num.*4.volunt
quod Epiſcopus electus, & nondum confir-
matus nequeat ab Inquiſitoribus cognoſci ſi
electus ſit à Papa, & aſſignat rationem Co-
rona *ibid. in fine*, quia electio facta à Papa te-
net vicem confirmationis.

Fallit tertio in caſu, quo Inquiſitores ve-
lint ſumere informationes ad effectum certio-
randi, & tranſmittendi illas ad Sedem Apo-
ſtolicam Bonacina *de onere, & obligat.punct.*1.
*num.*18.*verſ.ſecundò* ſequitur, Sancius *ſelect.diſ-
put.*11.*num*:33.*&* 34. Souſa *de ſollicitan.tract.*
1.*cap.*3.*num.*4.*&* 5. Acunna *de ſollicit. quæſt.*
11.*num.*9. vbi Freitas *num.*30. & Corona *dict.
cap.*6. *num.* 3. qui ait, quod Souſa intelligit
de informatione dumtaxat, non autem de
fulminatione proceſſus, & nec de punitione,
& ad effectum ſolum mittendi receptas infor-
mationes ad Sedem Apoſtolicam Diana *p.*4.
*tract.*8. *reſol.*11.Suarez *de fide diſput.*20. *ſect.*4.
*num.*25. Caſtropal. *tract.*4. *diſp.*9. *punct.*6.*nu.*
4. Fagundez in *quinque præcept.Eccleſ.præcep.*
2.*lib.*4.*cap.*3. *numer.* 64. Eſcobar. *de confeſſar.
ſollicit. par.*3. *quæſt.*2. *num.*8. nam formare
proceſſum iudicialiter, etiam ſub prætextu
referendi cauſam inſtructam Pontifici, non
eſt permiſſum Inquiſitoribus, vt ex textu in
cap. Inquiſitores, & ibi gloſa verbo *Apoſtoli-
cæ de hæreticis in* 6. & Farinac. *quæſt.* 186.
*num.*114. dicit Corona *loco citato numer.* 4. *il
ſecondo*.

Fallit quartò in caſu quo notorium ſit Epiſ-
copum eſſe hæreticum, eundemque moliri,
aliquid in manifeſtum fidei detrimentum, &
perniciem fidelium hæreſes ſcilicet publican-
do, fideles ſeducendo, vel aliquid ſimile gra-
ue, & horrendum patrando, tunc enim poſ-
ſe Inquiſitores Epiſcopum capere, & custo-
dire donec Sedes Apoſtolica ſit certior facta
volunt Barboſa *d.alleg.*112. *num.*127. & Coro-
na *d.n.*4.*il ſecondo*.

Viſum eſt ex Fagnano *loco citato*, quod
Epiſcopi poſſunt ex indicijs, & præſumptio-
nibus condemnari in pœnam extraordinariã.
412 Non eſt tamen ab re dicere, quod vbi con-
tra Epiſcopum non conſtat plenè de crimine
debet indici purgatio canonica, nam licet
antiqui Canones de dicta purgatione Cano-
nica diſponentes ſint abrogati, ſeu vt melius
413 dicam non ſint amplius in vſu, quia eſt re-
medium periculoſum, vt ait Fermoſin. in
*cap.ad abolendum num.*11.*de hæretic.& in fiſcal.
allegat.*49. *num.*12. *par.*1. vbi ait quod purga-
414 tio canonica in omnibus alijs criminibus
præter quam in crimine hæreſis in vſu deſijt
eſſe, & allegat Pegn. ad Emeric. *direct.inqui-
ſit.par.*3.*rub.de ſecundo modo finiendi proceſſ.&
comm.*38. *col.*1. *in fine* Simancha *Catthol.inſtit.
tit.*56. *de purg.canon.num.*1. *&* 12. & Farinac.
*de hæreſi quæſt.*194.§.3. *num.*64. cuius purga-
415 tionis formula ponitur per extenſum à Pe-
gna *loco citato verſ.adueniente autem termino*,
& Simancha *pariter loco citato num.* 25. Nihi-
416 lominus, illi quorum fama Populo Chriſtia-
no valdè neceſſaria eſt, Epiſcopi ſcilicet,
Sacerdotes, Prædicatores, & huius generis
alii cogi poſſunt ſe purgare non ſolum in cri-
mine hęreſis, in quibus terminis loquuntur Si-
mancha *loc.cit. num.* 31. *in fine*, & Fermoſin.
alleg. 49. *num.* 13. Sed etiam in alijs crimini-
bus cogi deberent, præſertim authore Pon-
tifice, vt innuit Fermoſin. *dict.allegat.*49. *nu.*
15. & Pirhing. *method. noua iuris can. tit. de
purgat.can.*§.6.*n.*39.

Sed an Epiſcopi cum poſſint ex inditijs, &
præſumptionibus condemnari in pœnam ex-
traordinariã, vt dictum eſt *ſupra* ex Fagnano,
poſſint in delictis grauibus cogi ex inditijs
ad renunciandum, & dimittendum Epiſco-
patum? Dic quod text.in *cap.niſi cum pridem
de renunc.* ſtatuit non poſſe Epiſcopum abſq;
417 cauſa, & abſque licentia Papæ cedere Epi-
ſcopatum, & ratio, qua motus fuit Innocen-
tius III. ad ita ſtatuendum, eſt quia per ele-
418 ctionem, & conſecrationem inter Epiſco-
pum, & Eccleſiam contrahitur coniugium ſpi-
rituale, quod ſoluitur ſolummodò Dei iudi-
419 cio, ideſt ſententia Pontificis, qui Dei vi-
ces gerit in terris, vt per text. in *cap. quanto
de translat. Epiſcop.* inquit Altiſerra in *d. cap.
niſi cum pridem*.

Cauſæ autem propter quas Pontifex de-
bet moueri ad concedendam huiuſmodi li-
centiam, enumerantur in *eodem text. cap. niſi*
420 *cum pridem*, & ſunt ſex nempè *crimen*, *debi-
litas corporis*, *defectus ſcientiæ*, *malitia plebis*,
graue ſcandalum, *& irregularitas perſonæ*, qua-
rum vnamquamque explicant Doctores in
eodem cap.niſi cum Pridem, & ſignanter Alti-
ſerra, Perhing, Fagnan. & alij paſſim.

Ex dict. text. qui loquitur de renunciatio-
ne ſpontè facienda ab Epiſcopo, inferunt Do-
ctores, quod extante cauſa aliqua ex ſex enar-
421 ratis poteſt Epiſcopus etiam inuitus cogi
ad renunciandum, & habent anteſignanum
Innocent. cuius eſt originale dictum in *d.cap.
niſi cum pridem num.*5.*verſ.nos dicimus*, & ſe-
quuntur Imola in *dict. cap. niſi cum pridem nu.*
24. Cardin. *ibidem*, Hoſtienſ.in *ſumma eodem
tit.*Roman. *conſ.*345.*& ſingul.*803. & ibi Ad-
den. Marſil. *ſingul.*683. Abb. in *cap. quæſitum
de rer.permut.* Dec. *in cap.cum teneamur in fine
de præbend.* Corſett. *ſing.*1.*verbo Pax* Couarr.
in regula peccatum par. 1. *num.*5. *de regul. Iuris
in* 6.

Digitized by Google

in 6.Ricciull. *de Iure perſonar. lib.9. cap.5.nn.*
8.Barboſa *in dict.cap.niſi cum pridem num.* 14.
Gigas, Franc. Marci, Bellett. Puſcus, Maiol.
Pariſius *locis relatis* à Barboſa *ibidem*, & hoc
dictum Innocentij eſſe communiter approba-
tum inquit Dec. *loc.cit. num.*13. & non inue-
niſſe in ſpecie reprobatum inquit Iaſ. in *leg.*
*Barbarius nu.*43.*ff.de offic.Prætor.*

Et quamuis aliqui inter quos Nicolaus Pi-
422 gnolatus *in addit.* ad Roman. *dict.ſing.*803.
dicant Iaſonem reprobare dictum Innocentij,
nihilominus eorum aſſertio non ſubſiſtit quia
Iaſon in *dict.leg.Barbarius* non contradicit In-
nocentio, vt deſumitur ex illius verbis, quæ
ſunt hæc -- *Confirmo per id quod dicit Innoc. in*
cap.niſi cum pridem de renunc. vbi dicit, quod ſi
Papa cogit Epiſcopum Inuitum ſine culpa ſua
Epiſcopatui renunciare debet ei prouidere de bo-
no cambio. Sed non puto, quod iſta duo vltima
dicta ſint vera: licet non inueni in ſpecie repro-
bata: quia Papa in beneficialibus habet plenam,
*& liberam voluntatem cap.*2. *in princip.de præ-*
bend.in 6. *& textus clarus in clem.*1. *in fine, vt*
lite penden. per quæ iura dicit D. Anton. in cap.
conſtitutis de Relig. Domib. quod de beneficijs
Eccleſiaſticis poteſt Papa diſponere prout vult,
etiam ſine cauſa remouendo vnum à beneficio, fa-
cit gloſa ſing.cap.per principalem 9.*quæſt.*3.*quę*
dicit quod Papa poteſt ſine cauſa Epiſcopum
deponere, & ſequitur Pan.*in cap. translato de*
conſtitut. Imol. in *cap. ad ſupplicationem in fi-*
nal.not de renunc. D.Card.Floren. in *clem.* 1.*in*
vlt. notab.vt lite pendente. Et ad iſtam abſolu-
tam poteſtatem Papæ in beneficialibus vide Lud.
in conſ. 298. *incip.circa præmiſſam dubij conſul-*
tationem, vbi ad iſta ponderat textum pro ſingu-
lari valdè in clem.dudum §.*verum de ſepult. Ta-*
men contra iſtam gloſ.ſingul.dict.cap.per princi-
palem tenet Panormit. quem vide in diſp. incip.
Epiſcopus, & quidam Rector.in 14. *col. & in*
cap.fin.in penult. & final.col.de confirm.vtil.vel
inut.& multum notanter Card. Floren. *in conſ.*
141.*incip. Sanctiſſimus Dominus Noſter Papa*,
hactenus Iaſon. Siquidem Iaſ. non ſolum
non improbat dictum Innocentij, ſed expreſ-
sè illud confirmat quoad facultatem priuan-
423 di Epiſcopum Epiſcopatu etiam ſine cauſa,
(circa quem articulum videndus eſt And.Bar-
424 batia, qui diſputat rem ad partes in *capit.*
*quod translationem num.*92. *& ſeqq.de offic. le-*
gati) & tantùm dubitat circa recompenſatio-
nem faciendam cum bono cambio; vult enim
425 quod Papa poſſit etiam abſque dicta recō-
penſatione tollere Epiſcopatum, quia in be-
neficialibus habet abſolutam poteſtatem;
426 quod tamen non tranſit abſque magna dif-
ficultate ex ijs, quæ ſubdit Iaſon. *ibidem nu-*
*mer.*44.

Remanet igitur firma concluſio, quod
ſtante cauſa poteſt Papa cogere Epiſcopum,
427 etiam inuitum renunciare Epiſcopatui, vt
loquuti in caſu, quo extet aliquod graue ſcan-
dalum dicunt Federic. de Senis in *tract. de*
*permut.benefic.num.*40. Hoſtienſ. in *dict.capit.*
*niſi cum pridem num.*63. Cardin. Iacobat. *de*
*Concil.lib.*9. *art.*3. *num.*37. Marc. Mantua in
*Dialogo de concil. num.*55. & Pariſ. *de reſignat.*
*lib.*5.*quęſt.*3. *num.* 161. qui teſtatur de com-
muni, & ita vidiſſe ſeruari in praxi affirmat,
& ſubdit, quod ratione ſcandali Epiſcopus
etiam inuitus transfertur de loco ad locum
cap.quæſitum de rer.permut. & ratione ſcanda-
li quis priuatur beneficio *cap. non eſt de regul.*
Iur. & reſpondet ad illud axioma, quo per-
428 hibetur, neminem compelli renunciare,
429 quod procedit quatenus non extet cauſa,
ſecus autem cauſa accedente, & allegat Car-
din. Iacobat. *dict.art.*3. *num.* 25. Etenim pro
bono pacis inducendæ, & ſcandali extinguen-
di Iuris præcepta relaxantur *cap.ſi fortè* §.*iam*
noſtris 28.*quæſt.*1.

Vndè ex his veniendo ad quæſitum pote-
ris reſpondere, quod ſi ex inditijs, & præ-
430 ſumptionibus oriatur in populo graue ſcan-
dalum poterit Epiſcopus cogi ad dimitten-
dum Epiſcopatum, etiam ſi de crimine non
conſtet plenè: nam crimen, & ſcandalum in
431 textu in *dict.cap.niſi cum pridem*, ſunt contra
diſtincta inter ſe, & proptèrea alterius eorum
432 interuentus ſufficit, & ſicut ex criminis cō-
cludenti probatione poſſet contra Epiſco-
433 pum deueniri ad depoſitionem, & etiam
ad pœnam corporalem, ita ex minus con-
cludenti probatione, dummodò inde exor-
tum ſit ſcandalum, debet ad remotionem, &
eo magis ad coactionem ad dimittendum
deueniri.

Difficultas tamen eſt circa modum cogen-
di Epiſcopum ad renunciandum, & circa
qualitatem, & quantitatem cambij.

Et quoad primum reperio Bormond. in
tract.de public. concubinar. §. *vel alterius præe-*
minentiæ num. 32. dicentem, quod duo ſunt
434 modi cogendi inuitum ad renunciandum,
primus eſt, vt deponatur ſupple per ſententiā,
& iſte non eſt modus practicabilis, niſi Epiſ-
435 copus monitus, & præceptatus à Papa ad
renunciandum reddat ſe inobbedientem, nam
tunc propter innobedientiam additam cauſæ
iuſtæ, & legitimæ, & congruæ præcepto fa-
cto poteſt deponi ex ijs, quæ plena manu af-
fert Decian. *reſp.*14. *num.* 66. *& ſeqq. lib.* 3.
436 dicens quod Dominus poteſt Vaſallum
ter monitum, & non comparentem priuare
feudo *cap.*1.*de milite Vaſſallo, qui contumax*
eſt, vbi omnes, & Aflict. *deciſ.* 265. *num.* 39.
437 præſertim ſi in præcepto facto Epiſcopo ad
renunciandum indicta ſit pœna indignationis
438 ipſius Pontificis, quia talis pœna de ſui na-
tura importat priuationem, vt ex Bald. in
*cap.*1. §.*porro in* 2. *col. tit. quæ ſit prima cauſa*
benefic.ammitt. inquit Decian. *loc.cit. num.*68.
Sed iuxta monitum Paſſerini *de ſtatu hominum*
*tom.*1. *quæſt.*185. *artic.*4. *num.* 44. Epiſcopus
requiſitus, & pro parte Pontificis ſuaſus ad
439 renunciandum debet Epiſcopatum dimitte-

re

re verba Paſſerini ſunt. *Vbi igitur contingat Epiſcopum incidiſſe in delictum pro quo nulla eſt impoſita irregularitas, & tamen pro eo impoſita, vel pœna priuationis Officij ipſo facto, vel infamia ipſo facto, vel eſt ſaltem depoſitione dignum, & illud eſt, vel famoſum, vel publicum, vel etiam notorium, quid faciet Epiſcopus? Sotus lib. 10. de iuſtit. quæſt. 2. art. 4. concluſ. 3. ait quod ſi poteſt purgare infamiam ad id tenetur ſub pœna peccati mortalis, ſi in dignitate vult perſiſtere, etiam ſi citra ſuam culpam eam contraxerit. Sed ſi infamiæ ſordes eluere non valet, tunc ſi abſque ſua culpa illis infectus eſt, non tenetur Epiſcopatum deſerere, ſed ſi ex ſua culpa orta eſt infamia ponens impedimentum regimini tenetur cedere. Sed puto, quod ſi pœnitebit manifeſtè Deo ſatisfaciet, & hominibus, & manifeſtis factis bonis qualemcumque malam famam deterget, & non tenebitur cedere Epiſcopatui, ſi aliàs Plebi prodeſſe poſſit. Si verò eius delictum ad forum Eccleſiæ fuerit deductum humiliter Eccleſiæ obbediet, ſaluo ſemper ſibi iure iuſtæ defenſionis. Vel etiam ſponte cedet iudicio Eccleſiæ non expectato, ſi ſibi coram Domino expedire videbitur, nam, & hoc prudentiæ erit ſpontanea ceſſione præuenire ſpoliationem ſi id fieri poſſit.*

Secundus modus allatus à Bormondo *loc.
citat.* eſt vt abſque reali depoſitione Papa
450 declaret, quod Epiſcopus ſtante tali cauſa
puta graui ſcandalo amplius de Epiſcopatu
non ſe intromittat, & hanc declarationem
Epiſcopo intimet, & inhibeat: poterit enim
poſtmodum, ne Eccleſia ob deficientiam
Paſtoris detrimentum patiatur, eam prouide-
re de nouo Epiſcopo, cum talis declaratio,
contineat in ſe tacitam depoſitionem, &
hoc fit, vt de Paſtore habili, & idoneo Ec-
cleſia prouideri poſſit argum. text. in *cap. vlt.
de ætate, & qualitate*.

Quoad ſecundam difficultatem conſtituen-
da eſt regula, quod Epiſcopus non debet re-
451 duci ad mendicandum, vt inquit Innocen.
in *dict. cap. niſi cum pridem d. nu.* 5. propterea
452 ſiue Epiſcopus ex defectu, & culpa propria,
ſiue ex defectu, & culpa, ſeu malitia Plebis
cogitur ad renunciandum ſemper debet pro-
uideri de victu, & de alijs vitæ neceſſarijs, vt
dicunt relati à Patiſio *loc. cit. num.* 176. Bar-
boſa in *d. cap. niſi cum pridem num.* 14. Paſſer.
de ſtatu homin. tom. 1. quæſt. 185. *artic. 4. nu.* 72.
453 qui refert ita fuiſſe obſeruatum per Six-
tum V. & Pace Iordan. *lucubrat. prælud. 8. n.* 72
qui refert ita fuiſſe obſeruatum per Vrba-
num VIII. & idem firmant Ledeſma *de ſtati-
bus cap. 3. concluſ.* 12. *in fine* Ventriglia *prax.
notabil. titul. de renunciat. annot. 4. §. 1. num. 22.
Belleſt. diſquiſ. Cleric. tit. de diſcipl. Cleric. §. 15.
num. 20.*

Cum hac tamen differentia, quod dum
454 Epiſcopus renunciat ex culpa propria debet
eſſe recompenſatus taliter, vt viuere poſſit,
& non habeat mendicare, quamuis enim
455 conueniat malè meritos ægeſtate perire
leg. bona fides ff. depoſiti, attamen ob præſtan-
456 tiam ordinis aliter in ijs ſtatuitur, ne ſor-
des delinquentis obnubilent Innocentes, vt
benè aduertit Iordanus *loco cit. dict. num.* 72.
Si verò renunciat ex culpa, ſeu malitia Ple-
457 bis debet recompenſari cum bono cambio,
hoc eſt cum alio æquali Epiſcopatu, vt deſu-
mitur ex adductis plena manu à Iaſ. *dict. leg.
Barbarius num.* 36. *& ſeqq.* & à Marſil. *dict.
ſing. 634. num.* 8.

Nè douerà alcun priuato toccare il Cadauere, nè leuargli da doſſo, ò d'intorno alcuna coſa.

458 Duo hic videntur prohiberi, nempè tactus
Cadaueris, & ablatio rerum penes mortuum
exiſtentium. Poteſt dici, quod tendunt,
hæc duo ad finem, ne ſubtrahantur bona de-
functi in præiudicium Fiſci, ſeù hæredum,
& ſic in prima parte prohibetur, & punitur
conatus: in ſecunda verò parte prohibetur
ipſa ſubtractio effectiua; Nec poterit videri
abſurdum, quòd conatus puniatur vigore
bannimentorum, quando in hac materia hoc
procedere etiam in terminis iuris communis
firmat per text. in *leg. Imperator Seuerus ff. de
iure Fiſci* Afflictus *in Conſtit. Regni Neapolit. ſi
quis aliquem nu. 7. tit. de ſpoliantibus hominem
obitum lib.* 3.

At prima expoſitio eſt verior, quia Legis-
459 lator ſciens, quod poſitura, in qua reperi-
tur cadauer tempore viſitationis debet ad vn-
guem à Notario deſcribi, quia poteſt diluci-
460 dare delictum, & delinquentem, vt in caſu
relato à Caualcano *de brach. reg. par. 1. num.* 191.
461 qui indè elicuit hominem fuiſſe adhuc vi-
uentem terra coopertum, hoc, inquam, ſciens
Legislator prohibuit, nè à ſua poſitura
cadauer moueatur à priuatis, quia poſſunt
462 indè ſubtrahi Fiſco probationes, quod non
eſt permittendum, vt poſt Tholoſ. Menoch.
Franch. Marci, & alios dicit Farin. *quæſt.* 150.
num. 155. & ſeqq. Vaſquius *quæſtion. illuſtr. lib.
3. quæſt. 96. num.* 10. Carpzou. *lib. 2. iuriſprud.
conciſtor. tit. 24. defin. 375. num. vlt.* Gerh. Felt-
man. *de cadauere inſpic. diſp. 2. cap.* 10. *num. 1.
& num.* 26. ait ex Giurba *conſ. crim.* 25. *nu.* 19.
& 22. quod priuatus amouens cadauer occiſi
463 pro modo culpæ mulctari poteſt, vel in ęre,
vel carcere. Et inſuper prohibuit, nè bonis
cadauer ſpolietur, non ſolum, quia non de-
464 bent illis priuari hi, ad quos ſpectant ad-
tradita à Feltman *loco citato cap. 15. num.* 2. ſed
etiam, quia ſpoliatione fit mortuis quodam-
modò iniuria, & cum mortui non habeant
465 protectorem, niſi Superiorem Regnantem,
vt dicit Afflict. in *dict. conſtit. ſi quis aliquem
466 num.* 2. ad eum ſpectat prouidere, nè affi-
ciantur iniuria, quæ cum bonorum, ſeù ve-

ſtium ſpoliatione cadaueri obuenit ob ratio-
nem adductam ab Afflict. ibid.
467 De ſpoliatione Mortuorum eſt tex. in leg. ii.
§. aduersùs ff. de ſepulch. violat. & in leg. qui ſe-
pulchra, C. eodem tit. & agunt Farin. quæſt. 20
num. 114. & ſeq. Martinus Naurath de vita,
& morte hominis theorem. 98. Menoch. de ar-
bitr. caſ. 387. Marta deciſ. Piſau. 173. & Nouar.
deciſ. 145. & Afflict. in conſt. Regni Neapol. lib.
468 3. rub. 56. qui num. 2. ait, nec bannitum
occiſum poſſe impunè ſpoliari.
469 De violatione ſepulchrorum tractant Fa-
rin. Menoch. Iodoch. Beluiſ. Decian. locis re-
latis per Mart. Naurath de vita, & morte
hominis theor. 97. plures referens Solorzan. de
Iure Indiar. lib. 5. cap. 1. num. 39. & ſeqq. par. 2.
470 vbi quærit, an liceat perquirere Theſauros
in ſepulturis, & eum refert Baron. de corpore
tit. de corpore, eiuſque partibus num. 210. part. 2.
471 & de violatione ſepulchrorum eſt tit. in
C. de ſepulchr. violat. & præcipuè eſt text. in l.
fin. Cod. eodem tit. Rebuff. in Conſtit. Galliæ to.
2. tit. ne beneficiator. cadauera gloſa 4. num. 3. vbi
ait, quod in dicto textu imponuntur pœnæ
contra eos, qui ſepulchra violant: & in auth.
vt defuncti, ſeu funera imponuntur pœnæ con-
472 tra impedientes ſepulturam: & in extrau. 1.
tit. de ſepulchris excommunicantur excommu-
nicatione reſeruata Summo Pontifice hi, qui
473 corpora mortuorum exenterant extrahen-
do inteſtina, vel aliter corpus diuidendo, eli-
xando carnes, vt ab oſſibus ſeparentur, &
excutiantur ad hoc vt oſſa prædicta in ſepul-
turam diſtantem humanda transferant, quod
intelligit Toletus in inſtruct. Sacerdot. lib. 1. c. 36
num. 5. & ex eo Maranta in medulla decreti lit.
C. verbo cadauera procedere, dummodo non
474 fiat in terris infideliũ, vt oſſa ad terras fide-
lium transferantur: & in conſtitutione de qua
ipſe Rebuff. loquitur imponuntur pœnæ contra
475 eos, qui celant Cadauera Beneficiatorum
ſiue corpus diuidatur, ſeu ſcindatur, vel in-
teſtina eijciantur ſiue non, & ſic ſimplex ſuf-
ficit occultatio.

Et de abductione, ſeù translatione cor-
476 poris mortui de vno loco ad alium tractant
Martinus Naurath de vita, & morte hominis,
Theor. 96. Barboſa in leg. ſi vi fluminis num. 1.
C. de Religioſ. & ſumpt. funer. Baron. loc. citat.
num. 201. & Afflict. loco citato num. 4. vbi ait,
477 quod tranſportatio, quæ fit cum cauſa, eget
licentia Præſidis, quæ verò fit ſine cauſa,
eget licentia, & aſſenſu Principis iuxta text.
in leg. nemo C. de religioſ. & ſumpt. funer. ibi --
nemo humanum corpus ad alium locum ſine Au-
guſti affatibus transferat, & hoc idem dicit glo-
ſa in leg. ſi quis enim, & in leg. præcedenti, ff. de
relig. & ſumpt. funer. & in leg. 1. Cod. eod. tit. &
ſubdit Afflict. ibidem, quod hoc erat de iure
478 antiquo, nam hodie dare huiuſmodi licen-
tiam ſpectat ad Epiſcopum per text. in l. nulli
C. de Epiſcop. & Cler. & leg. milites Cod. de re-
lig. & ſumpt. funer. & hoc dicunt Diana par. 3.
tractat. 2. reſol. 120. Paul. Chriſtinæus deciſ.
Belgic. 196. vol. 2. & his relatis D. Sabell. in
479 ſumma §. cadauer. num. 4. & ſpectat etiam ad
Parochum, vt ex Speculator. tit. de diſpenſa-
tionib. §. nunc de Epiſcoporum diſpenſ. 163. ait
Afflict. ibidem, num. 5. ob rationem, quia ſi
Parochus habet curam animarum viuentium,
quod eſt plus, debet habere curam corporum
mortuorum, quod eſt minus, quia ille caſus
non eſt reſeruatus de Iure Epiſcopo. Puto
480 tamen, quod requiratur etiam hodie licen-
tia Præſidis, quando tranſportatur cadauer,
de vno Oppido ad aliud, non quidem ratio-
ne dominij, quod habet in homines, eò ſci-
licet, quod ſit Dominus perſonarum, id enim
Dominium iam per mortem ſublatum, & ſo-
481 lutum eſt, ſed de iure Sacrorum, & Reli-
gionis, cuius ipſe Princeps eſt aſſertor, &
vindex, vt per leg. ſacra ff. de rer. diuiſ. & l. vlt.
ff. vt in poſſeſs. leg. ait Mutius Surgens in adnot.
ad Marcum Aut. eius fratrem in tract. de Nea-
poli Illuſtrata cap. 14. num. 28. in fine, & etiam
482 ratione vectigalis, quod exigitur, dùm
corpus mortuum ex vno loco ad alium per-
fertur, vt dicit Martinus Naurath de vita, &
morte hominis theor. 74. Quod tamen eſt con-
483 tra expreſſam diſpoſitionem tex. in l. nullum
C. de relig. & ſumpt. funer. ibi -- nullum in quopiã
loco vectigal ab aliqua perſona pro corporibus la-
tis præbetur, & Naurath ibid. pluribus improbat
484 exactionem huiuſmodi vectigalis, tum quia
impediendus nemo eſt via publica vti, etiam
ſi de corporibus, & oſſis mortuorum agatur l.
ne corpora ff. de religioſ. & ſumpt. funer. & leg.
ſi necdum C. eodem tit. tùm etiam, quia ſepul-
tura cadauerum magis eſt promouenda, quàm
impedienda, & citat adhoc text. in leg. ſunt
perſonæ in fine ff. de relig. & ſumpt. funer. Io. Ko-
pen. deciſ. 28. num. 15. Ioſeph. Ludouic. deciſ.
78. Garziam de expenſ. capit. 8. & huiuſmodi
485 exactionem, etiamſi prætendatur conſue-
tudo, improbat in Eccleſiaſticis Maranta
reſp. 18. num. 93. & ſeqq. part. 3. Vnde Sacr. Con-
486 gregat. Concil. Trideutin. hanc vectigalis
ſolutionem illicitam eſſe declarauit, & pro-
hibuit fieri.

Dicit inſuper Afflict. loco citato, quod cor-
487 pora Sanctorum non poſſunt transferri de
loco ad locum ſine licentia Summi Pontificis
& citat Hoſtienſ. in ſumma tit. de reliq. & ve-
nerat. Sanctor. in princip. etiamſi fiat de vna Ec-
488 cleſia in aliam in eodem loco exiſtentem,
489 & refert, quod de licentia Papæ Alexand.
VI. fuit de anno 1496. translatum Corpus S.
Ianuarij à Cœnobio Montis Virginis in Ec-
cleſiam Maiorem Neapolis.

Quid dicendum de tranſportatione, quæ
490 fit de vna Parochia ad aliam? Dic quod
nequit fieri abſque licentia, & interuentu Pa-
rochi ipſius defuncti, nàm leuare de Domo ca-
dauera abſque Parocho non licet Regulari-
bus, vt determinauit Sacr. Congregatio Ri-
tuum in Theleſina 18. Auguſti 1629. & in An-

dr. ea.

drien. 29. Nouembris 1631. & reſponderunt
Vgolin. de poteſt. Epiſc.cap.17. nu.3. Gratian.
diſcept.forenſ.cap.492. num.39.tom.3. Barboſ.
de Offic. Paroch.par.3.cap.26. num.66. imò nec
491 eis licet intrare parochias cùm cruce ad le-
uanda cadauera, niſi præmonito, ac requiſi-
to priùs Parocho, vt poſt Villalob. Gratian.
Rodriquez, Lenzana dicit Barboſ. loc. citat.
qui ſubdit ex Sac.Congregat. Rituum Cura-
492 tum, in cuius Parochia defunctus obijt, &
non Regulares, ad quorum Eccleſiam defun-
ctus portatur, debere benedicere corpus de-
493 functi: fallit tamen dicta concluſio, quo-
ties Parochus monitus, requiſitus, & expe-
ctatus accedere recuſat, nam tunc Regulares
poſſunt leuare cadauera, è domibus, vbi ſunt,
& ad ſuas Eccleſias recto tramite deferre, ipſo
Parocho inuito, vt decreuit dicta Sac. Con-
494 gregatio in Nepeſina 11. Decembris 1615.
quam refert Barboſ. loco cit. nu. 70. & iterum
reſoluit in Senogallien.22.Iun.1675. in qua no-
uem alij notabiles articuli fuerunt deciſi. Iſte
caſus accidit de anno 1670. ſi benè memini in
Ciuitate Parmæ inter Parochum S.Quintini,
& Fratres S. Auguſtini, qui leuarunt cadauer
Conſtantiæ Cucouiæ, ex quo Parochus requi-
ſitus noluit interuenire ſub prætextu, quòd
eſſent vocandi, & adhibendi etiam Presbyte-
ri ad rationem, & numerum decem Presby-
terorum pro qualibet Frataria iuxtà conſue-
tudinem, quæ, vt dicebam (eram enim Rela-
tor cauſæ in Sacra Congregatione ſuper ne-
gocijs, & conſultationibus Epiſcoporum, &
Regularium præpoſita) non erat attendenda,
495 quia carens requiſitis, de quibus Borgnin.
Caualcan. deciſ.11. num.46. par.1. non pote-
rat dici legitimè introducta, & tamquam
contrà ius non debebat haberi in conſidera-
tione, ſecundùm Caualcan. loc. cit. num. 47.
& deciſ.43. num.71. eadem par.1. Narta conſ.
252. num. 6. vol. 2. & conſ. 575. num. 32. &
ſeqq. vol.3. & Chaccher. deciſ.Pedem.22. n.3.
& ſeq. non placuit tamen Eminentiſſimis Pa-
tribus, quod vnus ex fratribus Auguſtinianis
legiſſet ſumptum ſupradicti decreti Sac.Con-
gregationis alta voce in Eccleſia tempore
celebrationis Diuinorum Officiorum, & re-
citationem Officij pro Defunctis incępti im-
pediuiſſe, ſed quia non fecerat rem omninò
illicitam, ſucceſſit ad eius fauorem regula,
496 quod non omne illicitum eſt punibile ad
tradita per Caball. crim.reſol.1. n.3. Verum
fuit dictum in eadem Sac. Congregatione,
quod alius frater eiuſdem Religionis S.Augu-
497 ſtini, qui apprehendit Parochum volentem
recedere, & per vim retinuit ad effectum,
vt audiret legi dictum decretum, & Notarius
ſe rogaret de lectura, & notificatione facta
Parocho, inciderat in excommunicationem
can.ſi quis ſuadente Diabolo, nàm non ſolùm
percutiens, ſed etiam retinens Clericum per
veſtes, ne iter ſuum progrediatur, incidit in
dict. can.ſi quis ſuadente, vt poſt Decian. An-
ton. Honded. Alex.Io.de Lignan. Dec.Socc.
Sayr. inquit Graſs. effect. Cleric. 9. num. 85.
Aduertendum tamen, quod ſi de facto fiat
tranſportatio cadaueris de vno loco ad alium
498 abſque Superioris licentia, nulla incurritur
pœna per textum expreſſum in leg.3. §.Diuus
Marcellus ff. de ſepulchro viol. ibi -- Diuus ta-
men Marcellus reſcripſit, nullam pœnam meruiſ-
ſe eos, qui corpus defuncti in itinere per vicos,
aut oppida tranſuexerunt: quamuis talia fieri,
ſine permiſſu eorum, quibus permittendi ius eſt,
non debeant: & hunc textum ad hoc referunt
Lara de capellanijs lib.1. cap.25. & per tot. &
præſertim num.35. & Carolus Maranta reſp.18.
num.95. part.5. & propterea multum poſt hæc
499 ſcripta cum N.N. de Bononia recurſum ha-
buiſſet ad Tribunal A.C. cuius eram Locum-
tenens in criminalibus ob proceſſum fabri-
catum contra ipſum in Curia Archiepiſcopa-
li dictæ Ciuitatis ex eo, quia clandeſtinè, &
de nocte cadauer eius nouercæ in capſa inclu-
ſum tranſportaſſet ſuper curru ad Caſtrum
Butrij, & in ſepulchro maiorum eiuſdem ſe-
pelliri feciſſet eumdem N. N. de anno 1688.
de voto Congregationis abſolui, quia licet
non debuiſſet hoc agere abſque licentia, nihi-
lominus pœnam non merebatur, iuxta diſpo-
ſitionem dict.text.in §.Diuus Marcellus, eoq;
minus, quia ipſe N. N. erat Parochus eiuſ-
dem Parochiæ, in qua dicta eius nouerca
mortua fuit, & ſic nulli prorſus obfuit talis
tranſportatio. Viden. Maranta loco citato,
500 qui ad oſtendendum exactionem monetæ
pro licentia tranſportandi cadauer nullate-
nus poſſe cohoneſtari, ait non ſubſtineri ra-
tione adminiſtrationis Sacramentorum, cum
non adminiſtrentur: non ratione ſepulturæ,
cum non detur: non ratione territorij, quia
Clerici territorium non habent, non demum
ratione alicuius prohibitionis cum nulla ex
legibus prohibitio data appareat.
De occultatione cadaueris facta ad finem
501 puta, vt quis poſſet interim mittere ad im-
petrandum beneficium, quod mortuus habe-
bat, vel vt admittatur reſignatio facta, quæ
non debet admitti niſi elapſo tot dierum ſpa-
tio, vel ad alium finem his ſimilē agit Rebuff.
Conſtit.Galliæ t.2.tit.ne beneficiatorum cadauera
cuſtodiantur per tot. quem retuli ſupra n.471.
Poteſt hic agi de quæſtione, an ſcilicet,
502 Pompa funeralis tàm in tranſportando ca-
dauer defuncti ad Eccleſiam cum magno ap-
paratu, & multitudine intorſtitiorum cereo-
rum, quàm in efformando cataſalchum, ſeu
mauſoleum tendat in ſuffragium Animæ de-
functi? ſed ne longior ſim remitto me ad
Martinum Naurath qui latè agit de hac quę-
ſtione in tract.de vita, & morte hominis.
Non omittam tamen recenſere contingi-
bilem quæſtionem, quam ponit Iul. Ferrettus
in tractat. varietatum inter ius ciuile, & longo-
bardum rub. de ſepulchro violato num. 3. an
503 ſcilicet ſtendardi, cerei, & equi bardati,

quibus ſolent aſſociari ad ſepulturam Equi-
tes, & ſtrenui milites, cedant, & debeantur.
Religioſis, & Eccleſiæ, vbi ſepellitur cada-
uer? & affirmatiuè reſpondet *ibidem*, ex do-
ctrina Bald. in *leg. 1. §. ſed, & qui Cod. de
latina libert. tollen.* & ait adhoc facere notata
per Io. de Imola in *cap. fin. extra de reb. Eccleſ.
non alien.*

Quæro primò, an diſpoſitio bannimento-
rum habeat locum contrà Officialem, qui le-
uat, ſeù leuare facit cadauer, quod fuit an-
teà leuatum, & aſportatum ab eius Territo-
504 rio? Dic, quod non ob duas rationes, pri-
mò, quia bannimenta loquuntur de priuatis,
& ſic non debent extendi ad Officiales, &
perſonas publicas, cum de perſona ad perſo-
nam extendi non debeant vulg. Iuribus. Se-
505 cundò, quia habent locum contra eum,
qui prima vice mouit, iuxta text. in *leg. bones
§. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific.*

Quæro Secundò, an Officialis Territorij,
à quo fuit aſportatum cadauer in aliud Ter-
ritorium, ibique ſepultum, poſſit inſtare pro
reportatione, & reſtitutione cadaueris? Dic,
506 quod non, vt euitetur vexatio corporis ho-
minis mortui, vt ex Medices, & Atinio in-
quit Baron. *de corpore tit. de corpore, eiuſque
partibus num. 243. part. 1. & num. 214. part. 1.*
& ex Innoc. Fælin. Decian. Gramm. inquit
Martinus Naurath *de vita, & morte homin.
theorem. 99. circa finem*, qui ait, quod iſto
507 caſu ad reparandum præiudicium ſufficiunt
litteræ reuerſoriales illius Officialis, qui ca-
dauer leuauit, & ſepelliuit, & confert adhoc
deciſio Rotæ coram Bichio *deciſ. 439.* qua
508 firmatur, non eſſe exhumandum cadauer
ad purgationem attentatorum quam refert,
509 & ſequitur D. Sabell. *in ſumma §. cadauer. num.
12.* Aduertendum tamen, quod cum huiuſ-
modi litteris reuerſorialibus debet remitti in-
ſtrumentum, ſeu examen factum ſuper viſita-
tione cadaueris, & adnotatione vulnerum, vt
reſolutum apud eum teſtatur Gerh Feltman. *de
inſpectione cadaueris diſp. 2. cap. 11. n. 5.* qui citat
Petrum Friderum Mind. *lib. 1. proceſs.* ex *Ca-
mera extrah. cap. 36. num. 15.*

Quæro tertiò, an Officialis, qui leuauit,
ſi non in pœnam bannimentorum, ſaltem in
aliquam pœnam de Iure communi incurrat?
reſpondeas affirmatiuè per ea, quæ dixi *hoc
510 tit. §. 1. num. 23. & ſeqq.* non tamen tenetur
de turbatiua, ſed ſolum de temeritate, vt in-
quiunt Carol. Tapia in *Conſilt. Regni diſcor-
dias*, & Proſper Petra ad Gram. *deciſ. 61. nu.
3.* qui ait, quod talis temeritas leuiter puni-
tur, & ſecundùm Honded. *conſ. 100. num. 79.
vol. 2.* quandoque impunita dimittitur; & ita
reſolutum apud eum teſtatur Feltman. *dicto
cap. 11. num. 5.*

Quæro quarto, fuit ſuprà dictum, quod,
nè vexentur corpora hominum mortuorum,
non debet cadauer ſepultum exhumari, quid
511 ſi de facto exhumetur? Dic, quod ſi
fiat de ordine Superioris, non debet puniri,
nec repræhendi per text. in *leg. Prætor, ait §.
diuus ff. de ſepulchr. violat.* Fariuac. *quæſt. 20.
num. 172.* Naurath *de vita, & morte hominis
theorem. 98.* & de hoc ponunt exemplum Me-
noch. *de arbitr. caſ. 387. num. 23.* Farin. *loc.
citat. num. 125.* & Naurath. *dicta Theoremat.
98.*

Si fiat ex curioſitate, vt faciunt illi, qui
512 reſerant ſepulchra Maiorum, vel Virorum
inſignium, & nec debet puniri: ſed ex exem-
513 plis Xerſis, Darij, Alexandri, Ciceronis,
Octonis Tertij, Caroli Quinti, ſemper malè
cedere, probant Naurath *loc. cit.* & Solorzan.
de Iure Indiar. part. 2. lib. 5. cap. 1. num. 39.

Si fiat ad euitandam confuſionem, & po-
514 puli concurſum vota appendentis ſepulchro
ob ſanctitatem nondùm ab Eccleſia, & Pon-
tifice declaratam, non debet puniri, & nec
repræhendi, imò debet de neceſſe fieri, ex Bul-
515 la S. M. Vrbani VIII. de qua Coutilorus *de
canonizzat. Sanctor. cap. 22. num. 7.* & Pigna-
tell. *can. conſult. 502. per tot.* at cùm magna
circumſpectione, nè Populus tumultuet, vt
516 euenit in amotione Arcæ, qua continebantur
oſſa Conſtantini Magni, vt refert Naurath
loc. cit. theor. 96.

Si tandem fiat ad ſpoliandum cadauer ve-
517 ſtibus, & alijs rebus prætioſis, debet pœna
capitis puniri, ſi fiat cùm armis, & arbitrariè
ſi ſine armis, vt ex Farin. Iodoch. Beluiſu,
Menoch. Decian. & alijs inquit Naurath *loc.
cit. theor. 97.*

518 Aduertendum, quod eſt differentia inter
ſpoliare ſepultum, & ſpoliare cadauer non-
dum humi traditum: Secundò enim caſu nec
capite, & nec relegatione, & nec fuſtigatio-
ne, ſed alia pœna mitiori, puta carcere, pu-
niri debet ſecundùm Farin. *d. qu. 20. nu. 119.* &
Naurath *theor. 98.*

Quæro quintò, quid dicendum de eo, qui
non ſpoliat, ſed ſepulchrum vaſtat extrahen-
do plumbum, ſaxa, & huiuſmodi? Dic, quod
519 intrat pœna pecuniaria, & reſtitutionis re-
rum furatarum, ſeu prætij, vt per text. in
*leg. Prætor ait, ff. de ſepulch. violat. & leg. qui
ſepulchra Cod. eodem tit.* firmat poſt alios Fa-
rin. *dict. quæſt. 20. num. 120. verſ. ſi verò liberi
homines*, & ſequitur Naurath *theor. 99. verſ.
vlteriùs quæritur.* Et quamuis Menoch. *de
520 arbitr. caſ. 387. num. 15.* teneat, pœnam eſ-
ſe debere corporalem, & quidem grauem,
iuxta tex. in *leg fin ff. de ſepulchr. violat.* tamen
521 contrarium verius eſſe dicit idem Menoch.
de recuper. poſſeſs. remed. 9. num. 357. quem
ſequuntur Farin. *quæſt. 20. num. 120. & in
additione ad dicta quæſt. 20. impreſſa poſt 3. lib.
conſil.* eiuſdem Farin. Bonifac. *de furt. §. alie-
næ rei numer. 28. verſ. ſi quis ergo ſtatuam*, &
Naurath *dict. theor. 99.* dummodò tamen
hac occaſione corpora ipſa mortuorum, ſeu
oſſa non extraxerit, quia, hoc ſequuto, pœ-
na corporalis intraret iuxta aduertentiam

Fa-

Digitized by Google

Farin. *dict. quæſt.* 20. *num.* 120. plùs enim de-
liquit, qui defunctorum corpora, & cadaue-
ra moleſtia afficit, quàm qui tumulum demo-
litur, vt proſequitur Farinac. *ibidem*. Et hæc
iura adduxi ego tempore, quo eram Procu-
rator Pauperum in Vrbe, ad fauorem Ema-
nuelis de Mercis, & Caroli Antonij Quæſto-
ris, qui in Tribunali Em. Vicarij erant proceſ-
ſati, & confeſſi de ſubtractione capſæ plum-
beę è ſepulchro D.D. de Raymundis in expur-
gatione ſepulchrorum, quam ipſi fecerant in
Eccleſia S. Petri in Monteaureo, placet nihilo-
minus opinio Menoch. *dict. caſ.* 387. *num.* 15.
522 caſu, quo ſaxa, & plumbum eſſent valoris
conſiderabilis, quia ſi prò furto ſimplici in-
trat pœna corporalis, vt dixi in *Capitulo de*
furtis, multò magis debet imponi in furtò
commiſſo cum circumſtantijs violationis ſe-
pulchri, & Eccleſiæ.

Quæro ſextò, quid ſi non ſpoliant cadauer,
ſed illud violant, vulnerando, vel brachium,
ſeu caput abſcindendo? tractant de hac quæ-
ſtione Bald. in *leg. ſororem Cod. de his, qui vt*
indign. num. 3. *& in leg.* 1. *Cod. de his, qui accuſ.*
non poſſ. num. 15. Boer. *deciſ.* 316. *num.* 10. Fa-
rin. *quæſt.* 105. *num.* 86. & Naurath *de vita, &*
morte hominis theor. 99. Baron. *de corpore tit. de*
corpore, eiuſq; partibus n. 248. *p.* 1. & omnes vna-
523 nimitèr concludunt, nec de vulnere, & nec de
homicidio, ſed tantùm de iniuria teneri; fit
524 enim iniuria, licet abuſiuè, etiam mortuis,
ad tex. *in l.* 1. *ff. de his, quib. vt indign.* gloſ. in
d. l. ſororem, & eſt text. *in l.* 1. §. *& ſi fortè ff. de*
iniur. Farinac. *loc. cit. num.* 85. Abano *practica*
crim. §. *iniuria num.* 43. Naurath *d. theorem.* 99.
qui reprobat Baldum contrarium dicentem
in l. ex hoc iure ff. de legib. num. 24. & dicit Ma-
iolus *de irregular. lib.* 5. *cap.* 48. §. 6. *numer.* 8. *&*
525 *cap.* 5. *num.* 8. quod ſi quis mortuum per in-
dignationem, & mortui ignominiam, mutila-
uerit, incurrit irregularitatem, non quidem
ob ipſam mutilationem, ſed ob ſcandalum,
& horribilitatem, & perpendit ad hoc text. in
extrauag. Bonifac. VIII. deteſtandæ feritatis de
ſepult. & Nouar. *dec.* 145. infert ex hoc, quod
526 mutilans mortuo brachium, & pedem intùs
Eccleſiam non debet gaudere immunitate
Eccleſiaſtica etiam in terminis Bullæ S. Mem.
Gregorij XIV. ſequitur Baron. *loc. citat. num.*
254. *part.* 1. Sed hanc concluſionem non ad-
mitteret P. Graſſett. *de nece prodit.* ex addu-
ctis per eum in *addit. ad* §. 20. *n.* 71. *ſeqq.* quem
527 vide, & ideo cum de anno 1670. R. Petrus
Antonius Boccardus ex odio alapam impe-
giſſet Cadaueri Reuerendiſſimi Moncalui E-
piſcopi Guardiæ fuit decretatum per Sacram
Congregationem Epiſcp. & Regular. *ſub die*
27. *Iunij eiuſdem anni* 1670. me referente,
quod condemnaretur in pœnam exilij pro
tempore arbitrio dictę Sacr. Congregat. ſub
pœna relegationis in caſu controuentionis, &
fuit decretata talis pœna ob defectum plenæ
probationis, & ob ætatem ſexagenariam
ipſius Boccardi.

Quæro ſeptimò, an offendens Sacerdotem
mortuum incurrat *in can. ſi quis ſuadente Dia-*
528 *bolo?* pro negatiua facit tex. in *cap. licitis* 32
529 *q.* 7. pro affirmatiua verò ſtant Fælin. in
cap. à nobis il ſecondo n. 4. *de ſent. excom.* Ricc.
de Iure perſon. lib. 4. *cap.* 60. *n.* 9. Bellect. *diſq.*
Cleric. p. 1. *tit. de fauore Cleric.* §. 1. *n.* 12. Nouar.
d. dec. 145. *n.* 7. Tolet. Tuſch. Sperell. Pacè Ior-
dan. loc. relatis à D. Sabello in *ſumma* §. *cada-*
uer n. 9. Sed S. Congr. in ſupradicto caſu, me
530 referente, cenſuit non intrare excommunica-
tionem, & hanc opinionem pluribus relatis
Doctoribus valde probabilem aſſerit Diana
p. 9. *tract.* 4. *reſol.* 39. & cum hac reſidet D. Sa-
bell. *loc. cit.* Vide Carol. Ant. de Luca ad Vin-
cen. de Franch. *deciſ.* 418. *in fine*.

Quæro octauo, vt redeam ad materiam
bannimentorum, an eorumdem banni-
mentorum diſpoſitio procedat ſi propin-
qui tollant cadauer, ſeu bona penes
illud extantia accipiant antequam ca-
531 dauer ſit inſpectum à Curia? Dic, quod
dùm generaliter loquuntur, generaliter de-
bent intelligi *vulgatis iuribus*: dummodo tamẽ
cadauer ſit ſcelere interẽptum, nam ſi defun-
ctus caſu in aqua, vel ſuò fato ſubito periſſet,
& hoc apertè conſtaret, puta, quia in mul-
torum hominum conſpectu mors præfata
contigiſſet, licitum eſſe propinquis cadauer
ſtatim tollere, & bona accipere, quippe cùm
tunc ratio ceſſet prohibitionis, vt ex Vulteio
conſ. 4. aduertit Feltman. *de cadauere inſpicien-*
do diſp. 2. *c.* 14. *n.* 3. & ita ſeruari ait *ibid. n.* 4. me-
lius tamen facient conſanguinei ſi Iudicis li-
centiam obtineant, ad euitandam moleſtiam,
quæ eis de facto poſſet inferri.

Cap. XXXII. §. VI.

E doueranno gli ſteſſi Maſſari, Meſtrali oſſeruare, quanto è diſpoſto circa quelli, che portaſſero armi sù le feſte de balli come al Cap. 24. & 25. ſotto le pene iui impoſte.

Et fare condurre prigioni, ò almeno denonciare i ſudditi otioſi, e foraſtieri vagabondi, & i Cingari ſotto pena di ſcudi 25. e trè tratti di corda, e come al Cap. 26.

ISte §. erit omni vacuus obſeruatione, quia eius diſpoſitioni pro viribus meis quantum ſufficit ſimplici obſeruationi ſatisfeci ſuis locis, & non repeto hic nè tędioſus fiam.

CAP. XXXIII.

Digitized by Google

CAPITVLVM XXXIII.

RVBRICA.

Contro Banditi, & altri delinquenti, e della loro perſecutione, e pena de' Ricettatori, fautori, & altri ſimili.

In duobus præcedentibus capitulis actum eſt de denunciatione delictorum: nunc agitur de ipſis delinquentibus, & ſic benè, & ordinatè Legislator proceſſit in horum bannimentorum compoſitione, adeòvt ſicut diſpoſitio, ità & ordinatio veniat commendanda, cùm non minoris ingenij ſit ipſa ordinatio, imò ſecundùm Apoſtolum *Epiſt. 3. ad Romanos* quę à Deo ſunt, ordinata ſunt.

§. I. & II.

E per prouedere à gl'inconuenienti, che naſcono dalla tolleranza de' banditi, ſua Signoria Illuſtriſſima dichiara, che tutti li banditi condannati in pena della morte etiamdio in contumacia, ſiano, e s'intendano perpetuamente priui di poter far contratto, ò vltima volontà di qual ſi ſia ſorte, e di poter ſuccedere ab inteſtato, ò per qualſiuoglia vltima volontà, e ſimilmente priui d'ogni atto legittimo, e di tutti li priuilegij, honori, dignità, commodi, & officij, nè poſſano eſſere vditi per procuratore, ò per altri in giuditio, mentre non ſiano conſtituiti nelle carceri. E ſi permette, che tali banniti poſſano eſſere vcciſi, & offeſi da qualſiuoglia perſona ſenza incorſo di alcuna pena.

§. 2. E le predette coſe, haueranno luogo, e ſortiranno il ſuo effetto, ſe bene il bando non ſarà incamerato, purche ſia data la ſentenza, e ſottoſcritta dal Giudice, & publicata mediante l' affiſſione della cedola della ſentenza à canto alla porta delle notarie del Torrone.

SVMMARIVM.

1 *Bannum eſt vocabulum barbarum.*
2 *De tali vocabulo nulla fit mentio in Pandectis.*
3 *Sed in pluribus locis Codicis, Authenticorum, & Canonum expreſſum reperitur.*
4 *Banni ethymologia. num. 7.*
5 *Banniti dicuntur à banno, quod eſt ſignum militare vulgo* bandiera.
6 *Banniti dicuntur ex eo, quia contra eos ſicut contra hoſtes banderia ſigno illo militari vti debemus.*
8 *Bannum idem eſt, ac proſcriptio.*
9 *Banniti ſunt illi, qui de crimine imputati vocati ad ſe exculpandum nolunt comparere in iudicio, & permittunt ſe banniri, & condemnari in contumacia.*
10 *Curandum eſt parum de vocabulis, quando conſtat de ſenſu.*
11 *Nemo antiquitus poterat abſens condemnari.*
Afferuntur duæ rationes. 13.
12 *Niſi tamen poſt litem conteſtatam aufugiſſet.*
Contrarium hodie ob hominum malitiam eſt introductum 17.
Per totum orbem. 18.
Nemo ex ſuſpicionibus debent damnari.
14 *Satius eſt impunitum relinqui facinus nocentis quam innocentem damnari.*
15 *Probationes plenæ, & certæ haberi non poſſunt niſi vtriuſque partis rationibus auditis.*
16 *Sententia ex non executione redditur fruſtratoria.*
19 *Reipublicæ vtile eſt ſi delicta non remanent impunita.*
20 *Contumax habetur pro confeſſo vigore ſtatutorum, quæ vigent in tota Italia.*

Et

21 Et in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Conſtitutionis Marchiæ habetur pro verè, & legitimè confeſſa.

22 Sententia lata in contumaciam non eſt totaliter fruſtratoria, quia habet quandam executionem ex licentia, quæ omnibus datur bannitos occidendi.

23 Inditia legitima requiruntur ad condemnandum Reum in contumacia tamquam confeſſum.

24 Inditia legitima ſunt ea, quæ leuiora ſunt ijs, quæ ſufficiunt ad torturam.

25 Inditia ad torturam, quæ ſint arbitrio Iudicis ſtabilitur.

26 Sed Farinac. dat certas regulas.

27 Alias regulas dat Cutellus.

28 Ad tormentum vigiliæ plura requiruntur inditia vrgentiſſima.

29 Ad tormentum funis, ſeu cordæ, & omnem aliam torturam ordinariam vnum indicium proximum, & reſpectiuè duo remota ſufficiunt n.31.

30 Autor autem vno ſolo inditio abſque adminiculo non acquienit in praxi nu.32.

33 Modus procedendi contra contumaces non eſt vniformis vbique, ſed quæuis Prouincia vtitur ſuo ſtylo.

Referuntur plures ſtyli ibidem.

34 Formula, quæ ſeruatur in Turrono ad condemnandum contumaces.

35 Bannitus iuxta ſtylum loci dicitur ritè, & rectè bannitus.

36 Et poteſt impunè occidi.

37 Occidens bannitum eſt impunitus etiam ſi poſſit ſententiæ dari aliqua exceptio.

38 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij, an poſſint contrahere, & ex contractu ſe obligare remiſſiuè.

39 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij, an habeant teſtamenti factionem. 46.

40 Banniti in pœnam vltimi hodie in confortaria de conſuetudine faciunt teſtamentum.

41 Fallit in hæreticis, & Reis læſæ maieſtatis, & ſecundum aliquos etiam in ſodomitis.

42 Et talis conſuetudo introducta eſt ex tacita permiſſione Principis.

43 Teſtamentum factum à bannito durante banno, an conualeſcat ſi bannitus reſtituatur in priſtinum.

44 Banniti in loco, in quo non poſſunt ex ſtatuto facere teſtamentum, ſi faciant teſtamentum in loco in quo banniti habent teſtamenti factionem, an valeat quoad bona poſſeſſa in ipſo loco teſtamenti.

45 Statuta quando iungi poſſint ad effectum, vt vnum ſuppleat defectum alterius. 48.

47 Cautela pro bannitis ad validè teſtandum.

49 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij priuati ſunt iure faciendi actus legitimos.

50 Actus legitimi quinam ſint.

51 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij retinent ea, quæ ſunt iuris naturalis, & Iuris Gentium.

52 Teſtamenti inuentio eſt de iure gentium, licet, approbatio ſit de iure ciuili.

53 Sed hæc opinio eſt controuerſa.

54 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij habent ius accuſandi Vxores de adulteria.

55 Dant conſenſum alienationi rerum feudalium, & emphyteoticarum.

56 Retinent ius petendi, & habendi alimenta ab his, à quibus antè bannum de iure habebant.

57 Poſſunt contrahere matrimonium.

58 Excommunicatus poteſt validè matrimonium contrahere.

59 Bannitis nihil prodeſt retinere ea quæ ſunt iuris Gentium, ſi in Iudicio non debent audiri.

60 Contumaces non audiuntur per Procuratorem in criminibus, pro quibus imponitur pœna corporis afflictiua.

61 Banniti in pœnam vltimi ſupplicij nec in ciuilibus audiuntur in iudicio.

62 Et actus ſunt nulli quatenus de facto audiantur.

63 Poſſunt tamen conueniri.

64 Etiam pro contractibus factis tempore banni.

65 Dicuntur hoſtes publici.

66 Poſſunt impunè occidi.

Etiam proditariè, & per aſſaſſinium. 70.

Contrarium num.71.

Defenditur prima opinio per plures rationes, num.72.

Præſertim, quia vbicumque ſint debent timere ne occidantur d.n.72. & 149.

67 Occiſores bannitorum non peccant.

68 Si bono Zelo occidant.

69 Quicquid dicant aliqui Doctores.

73 Impoſſibilitas ad præcauendum eſt qualitas conſtitutiua proditorij, & aſſaſſinij.

74 Aſſaſſinij requiſitum inter alia requiſita eſt, vt occiſus non habeat occaſionem præcauendi.

75 Banniti poſſunt occidi etiam extra territorium bannientis. 142.

76 Contrarium remiſſiuè.

77 Occiſio banniti extra territorium dicitur iniuſta, ſed non poteſt dici proditoria.

Præſertim verò, vt occidens poſſit gaudere Eccleſiaſtica immunitate. 86. & 148.

78 Banniti confugientes in alienam Prouinciam retinentur more, non iure.

79 Aliàs ſi iure retinerentur, potirentur iure proprio, & iniuſtiſſimè remitterentur ad locum delicti.

80 Banniti in alienam Prouinciam confugientes poſſunt carcerari, & iure ſuadente naturali remittuntur. 83.

81 Bellum poteſt indici ei, qui delinquentem remittere renuit.

82 Et dantur exempla indicti Belli.

84 Occidentes bannitos extra territorium non poſſunt moleſtari in territorio, in quo illi erant banniti, & in loca occiſionis tenentur tantum de temeritate ob violationem territorij.

85 Vindicta priuata interdicta eſt, vbi publica vigent iudicia.

87 Proditorium ad effectum, vt homicida priuetur immunitate Eccleſiaſtica debet eſſe in vera, & propria, & ſtricta ſpecie proditorij.

Docens

88 Ducens per inſidias, & malis artibus hominem ad locum ad effectum, vt ibi ab aliquo occidatur, & effectu occidetur non priuatur immunitate Eccleſiaſtica.

89 Nam Bulla requirit operationem phyſicam, & non moralem.

Contrarium num. 93.

Sed prima opinio ſuſtinetur. 94. & ſeqq.

Et procedit hæc opinio etiam ad fauorem mandantis. 99.

Etiam ad fauorem mediatoris. 102.

90 Bulla Gregorij XIV. ſuper immunitate non eſt extendenda.

91 Aliud eſt dare cauſam homicidio, aliud eſt occidere.

92 Immunitati Eccleſiaſticæ in dubio fauendum. num. 98.

95 Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur.

96 Sed eſt hoc verum interpretatiuè.

97 Verba Conſtitutionis directa in perſonam, non comprahendunt mandantem, ſecus ſi directa ſint in rem.

Aſſaſſinium non cadit vbi Superiores ob iuſtitiam mediante præmio faciunt aliquem occidere. 100.

Et hoc procedit, etiam fauore mandatarij, & mediatoris. 107.

101 Non eſt inconueniens, vt ad ea, quæ licitè fiunt, homines propoſitis præmijs alliciantur.

103 Mandans Titio, vt mandet Caio, quod occidat Sempronium, ſecundus non eſt mandans, ſed nuncius. 106.

104 Mandans Titio, vt occidat Sempronium, ſi Titius hoc mandet Caio, ſunt ambo mandantes.

105 Mandatum ad occidendum non datur niſi hominibus perditis, & infimæ ſortis.

108 Aſſaſſinium improprium eſt, quando occiſo auferuntur bona, & non attenditur ad priuandum Reum immunitate Eccleſiaſtica.

109 Hoſpitale non habens requiſita neceſſaria ad conſtituendum locum ſacrum, non gaudet prærogatiuis Eccleſiæ.

110 Bulla Gregoriana loquens de occidente in Eccleſia, vel Cæmeterio non habet locum in occidente in alio loco præter expreſſos.

111 Mandans extra locum ſacrum, vt quis occidatur in loco ſacro, non priuatur etiam ſequuto homicidio immunitate Eccleſiaſtica.

112 Paria ſunt in criminalibus non eſſe, & non probari.

113 Confeſſiones Reorum non ſunt habendæ pro exploratis facinoribus ad effectum habendi eos pro delinquentibus pro vt ſe ipſos faciunt, niſi aliunde comprobentur.

114 Iudices debent inueſtigare omnes circumſtantias, & qualitates delicti confeſſati.

115 Inimicitia tamquam, quid facti debet probari.

116 Mandatum ad occidendum debet neceſſariò probari.

117 Relatio eſt probanda inter mandantem, & mandatarium.

118 Delinquere ſine cauſa nemo præſumitur.

119 Non conſtito de mandato, tractatu de occidendo, aut relatione inter mandantem, & mandatarium non poteſt procedi contra illum, qui dicitur tractaſſe.

120 Socij criminis ſunt inhabiles ad probandum, & ad faciendum inditium.

121 Maximè ſi habeant impunitatem.

122 Et eo fortiùs ſi ſint inducti ad accipiendam impunitatem ab Inimicis inculpati, nam cenſentur ſubornati.

Etiamſi ſint plures, ſi plures patiantur exceptiones. 137.

123 Tentans ſubornare vnum cenſetur ſubornaſſe alium.

124 Teſtis vilis non meretur fidem.

125 Teſtis varius ſibi ipſi, & alijs nullam meretur fidem.

126 Teſtis inimicus in totum repellitur.

127 Tractatus de occidendo non ſolet fieri niſi cum perſonis, cum quibus intercedit familiaritas, & intrinſicitas.

128 Teſti deponenti inuериſimilia tamquam ſuſpecto de falſo nulla fides habenda.

129 Periurus repellitur à teſtificando.

130 Criminoſus repellitur à teſtificando.

131 Socij criminis plures patientes exceptiones nullum inditium conſtituunt.

132 Tortura non plures, ſed vnum purgat defectum.

133 Non entis nullæ ſunt qualitates.

134 Adminicula non ſunt ea, quæ indigent adminiculari.

135 Adminicula non ſuffragantur ſi non præcedat aliquis gradus probationis, cui coniungi poſſint.

136 Familiaritas, conuerſatio, retentio delinquentis facta domi non infert ad delictum.

137 Delicti excepti plena probatio requiritur adhoc, vt confugiens ad Eccleſiam poſſit conſignari.

138 Vel ſaltem requiruntur inditia ad torturam.

139 Socij criminis, ſi ſint quatuor, ſufficiunt ad torturam, dummodo non patiantur alium defectum.

140 Nam ſi alios patiantur defectus, nec ad inquirendum faciunt inditium.

141 Treſdecim teſtes ob ſolam inueriſimilitudinem fuerunt reiecti à Rota.

143 Bannitus poteſt etiam proditoriè occidi.

144 Et etiam per aſſaſſinium.

145 Bannitorum occiſores non poſſunt accuſari de homicidio, quia faciunt lege permittente.

146 Bannitus pro delicto qualificato poteſt impunè occidi extra territorium bannientis.

147 Immunitate Eccleſiaſtica non poteſt priuari Reus, quando delictum eſt impunibile, vel eſt excuſabile ita, vt non ſit locus pœnæ ordinariæ.

149 Banniti in quocumque loco ſint debent timere ne occidantur.

Bannu-

Digitized by Google

150 *Banniti poſſunt à quocumque Sacerdote, & etiam in caſibus reſeruatis abſolui ratione periculi, in quo reperiuntur.*

151 *Bannitus non poteſt eſſe tutus, & non timere, ex quo eſt extra territorium bannientis, nam quocumque loco ſit debet timere ne occidatur, & hoc procedit ſiue bannitus ſit pro homicidio, ſiue pro quouis alio crimine per legem Diuinam pœna mortis prohibito.*

152 *Cauſa minuens pœnam facit, vt delictum non ſit de exceptis, quamuis aliàs de iure ſit de exceptis.*

153 *Vxor eximens maritum à manibus Curiæ non priuatur ſuo foro, quamuis eximitio ſit delictum ex conſtitutione particulari alicuius fori priuatiuè, nam amor minuit pœnam.*

154 *Idem dicendum de patre, & filio.*

155 *Contrarium, quia cauſa excuſans minuens pœnam non mutat ſpeciem delicti.*

156 *Banniti poſſunt impunè occidi, etiam quando poſſunt viui duci ad Curiam.*

157 *Affertur ratio.*

158 *Explicatur doctrina Mutæ, & aliorum dicentium contrarium, vt procedat quando banniti ſunt iam in fortijs Curiæ.*

Improbatur talis occiſio à D. Orilia decem motiuis. 161.

Sed praxis eſt, quod poſſint banniti occidi. ibid.

Exceptuantur tres caſus. 162.

159 *Banniti, quando ſunt in poſſe Curiæ ſunt ſub protectione Principis, & non poſſunt offendi.*

160 *Dummodo non ſint in caſu fugæ euidentis.*

163 *Filius occidens Patrem bannitum, & è contra, ſiuè Vxor occidens maritum bannitum, & è contra, non debet eſſe impunitus.*

164 *Contrarium.*

165 *Occidens bannitum tolleratum debet puniri.*

166 *Tollerantia præſtat ſecuritatem bannito.*

167 *Sed ad talem effectum debet habere tres conditiones, quæ referuntur.*

168 *Occidens bannitum extractum ab Eccleſia debet puniri, & qua pœna.*

169 *Bannitus, an poſſit occidi impunè in Eccleſia.*

Banniti in pœnam vitæ gaudent immunitate Eccleſiæ. 72. Verſ. & hac occaſione.

Si delictum non ſit exceptuatum in Bulla Gregorij XIV. *ibidem.*

Occidentes bannitum in Eccleſia, & etiam Officialis id mandans incidit in excommunicationem Conſtitutionis Gregorij XIV. 72. verſ. & ex ipſo Diana.

170 *Occidens bannitum in Eccleſia poteſt excommunicari non propter homicidium, ſed propter violationem Eccleſiæ.*

171 *Et non poteſt abſolui niſi impetrata remiſſione à parte offenſa.*

172 *Explica hoc* [illegible]

173 *Bannitus an poſſit reſiſtere ijs, qui eum aggrediuntur ad occidendum, & poſſit ſe defendere remiſſiuè.*

174 *Quid teneat, hæc quæſtio habetur remiſſiuè.*

175 *Incameratio banni hodie non eſt in vſu.*

1 BANNVM, à quo ſecundùm Caſſaneum
*conſuetud. Burgund. rub. 2. §. 1. verbo, qui
confiſque le corps num. 4.* deriuat bannitus, eſt
vocabulum barbarum, vt inquit Petrus Binſ-
feldius *tit. de iniur. & damno dato cap. 7. in ex-
plicatione textus folio mihi 344.* & ex B ideo
firmat Gaill. *de pace publica lib. 2. cap. 1. num. 1.*
& Dominus Carolus Petra *ritu Mag. Cur. Vi-
car. 270. num. 14. tom. 3.* & nihilominùs, vt ſub-
dit Binsfeldius *loco citato*, eſt vulgare, & fre-
quens in noſtra Italia, & etiam in Gallia,
2 & licet in libris *pandectarum* nulla *de nomine,
& vocabulo banni*, reperiatur facta mentio,
vt ait Binsfeldius *ibidem*, *in Codice* tamen, &
in libro *Authentic. & feudor. & Canon.* pluri-
3 bus in locis de tali vocabulo fit mentio, nem-
pè *auth. item nulla Cod. de Epiſcop. & Cleric. &
auth. item quæcumque Cod. eodem tit. auth. gaza-
ros. Cod. de hæretic. & in lib. feud. tit. hic finitur
lex §. 1. & titul. de Statutis, & conſuetudinibus
contra liber. Eccleſ. editis §. nos Fridericus: & in
cap. Fælicis de pœnis in 6. & in cap. cum in tua
de ſponſal. & in cap. fin. qui matrim. accuſ. poſſ.
& in cap. fin. de clandeſt. deſponſ.*
4 De Ethymologia huius vocabuli plura D.
Carolus Petra *dict. ritu 270. num. 14. & ſeqq.*
& plurima ante ſcripſit Andr. Gaill. *loc. cit. à
num. 1. vſque ad num. 20.* ideò ad eos, & ad
Alberic. in *Dictionario verbo bannum*, Nellum
de S. Geminiano in *tract. de bannitis in 1. par. 2
tempor. quæſt. 3.* Alciat. *lib. 2. parergon. iuris c. 2.*
Lectorem curioſum remitto. Solum ex eiſdem,
& ex Mutio Surgenti ad Marc. Ant. eius fra-
trem in *tract. de Neapol. Illuſtrata cap. 21. n. 14.
folio mihi 361.* referam; quod banniti, vt di-
5 xi, dicuntur, & denominantur à banno; quod
erat ſignum, quo Romani in bello vtebantur,
qua voce adhùc noſtri vtuntur, & banderam
id militare ſignum appellant; vndè Banniti
6 dicuntur ex eo, quia contra eos, ſicut contra
hoſtes banderia, ſigno illo militari, vti debe-
mus: At Laurent. Beyerlinch. *Theatr. Vitæ
human. lit. B. verbo Bannum*, deducens Ethy-
7 mologiam huius vocabuli ex lingua Theuto-
nica ait, bannum ſignificare idem, ac ana-
8 thema, ſeu proſcriptio; & proſcriptionem
ſignificare dicit etiam Binsfeld. *loco citato*;
ibi — *latinè autem bannum dicitur proſcriptio,
& bannire idem eſt, quod proſcribere:* quicquid
tamen ſit de hac ethymologia, certum eſt,
quod vt ait Carolus Tapia *de Iure Regni lib. 5
tit. 40. in rub. de bannitis, & forindicatis*, ban-
9 niti ſunt illi, qui de aliquo imputati crimine,
ad iudicium vocati, ſe defendere non cura-
runt, & potiùs in contumaciam ſe banniri,
& condemnari, quam coram Iudice ſiſtere,
ſuſtinuerunt: parum enim vocabula curanda
10 ſunt, quando de ſenſu conſtat, vt in hac facti
ſpecie per text. in *leg. labeo §. ſed de his ff. de
ſupellect. leg. & leg. 3. §. conditio ff. de adimend.
vel transfer. leg.* inquit Binsf. *loco proximè cit.*

Antiquitùs in cauſis capitalibus, ne-
11 mo abſens poterat condemnari, vt per text.
in *ff. & Codice de requir. reis, & leg. abſentem,
Cod. de accuſat. & leg. abſentem ff. de pœnis, &
in cap. 2. & cap. abſente 3. quæſtion. 9.* aduertit
12 Carol. Tapia *loc. citat. num. 1.* niſi poſt litem
conteſtatam aufugiſſet, vt ex Ant. Matthæio
de criminibus lib. 48. ff. titul. de *Inquiſitione* 20.
cap. 2. num. 23. & Farinac. *quæſt. 11. num. 1.* in-
quit Laur. Matthæù *de Regim. Regni Valent.
par. 2. cap. 8. §. 7. num.* 1. quod dictum, quare-
nus imponatur pœna vltra relegationem,
non placet Azoni in *ſumma de requirendis Reis*
quem referunt gloſ. in *leg. abſentem verbo ad
relegationem ff. de pœnis*, & Bart. in *ead. l. ab-
ſentem num. 1.*

Et duæ rationes afferri poſſunt ad fundan-
dam harum legum ſanctionem; prima aſſi-
gnatur in *dicta leg. abſentem ff. de pœnis*, quia
13 nemo debet ex ſuſpicionibus damnari, ſatiùs
14 enim eſt impunitum relinqui facinus nocen-
tis, quam innocentem damnari: manifeſtæ
15 autem, ac plenę probationes haberi non
poſſunt, niſi vtriuſque partis rationibus per-
ceptis, & percipi non poſſunt, niſi Reus ſit
præſens, & audiatur, vt argumentatur Hen-
ric. Zobel. in *tract. de exerut. in effigie theſ.* 29.
16 Secunda ratio eſt, quia ex non executione
ſententia redderetur fruſtratoria, quod lex
abhorret, vt per text. in *leg. ſi prætor. ff. de Iu-
dic.* ait Capiblanc. *de Baron. pragm. 5. num. 83.*
Sed hominum peſſimorum inualeſcente ma-
17 litia, introductum eſt, vt Reo non compa-
rente etiam in cauſis, & delictis capitalibus,
ſententia ferri poſſit, ita enim de vſu Italiæ
teſtatur Clarus *pract. crim. quæſt. 44. num. 3.*
Ferdin. Vaſquez *contron. illuſtr. lib. 5. cap. 17.
num. 4.* Brunuem. in *proceſſ. inquiſ. cap. 8. mem-
br. 6. num. 26.* De praxi Hiſpaniæ Clar. *ibidem*
Gomez *ad leges Tauri leg. 76. num. 8.* Vaſquez
loc. cit. De praxi, & ſtylo Galliæ, Boer. *deciſ.
63. num.* 8. De praxi, ac ſtylo Germaniæ Zoes.
ff. tit. de procurat. num. 5. in fine Vueſſembe. *ff.
tit. de Requ. vel abſ.* & Zobel. *loc. cit. theſi* 28.
qui tamen hoc non admittit in praxi execu-
tionis faciendæ in effigiem præterquam in
18 certis caſibus. Et de vniuerſali totius Mundi
praxi teſtatur Clar. *loc. cit.* dicens, quod Reus
per contumaciam abſens, ſecundum conſue-
tudinem totius mundi habetur pro confeſſo,
ac conuicto, & per conſequens poteſt dam-
nari ad mortem vſque, & Scipio Gentilis in
diſp. ad legem Cladi theſ. 61. quem refert Zo-
bel. *loc. cit. theſi* 25. ait antiquitus fuiſſe hoc Ro-
mæ ſeruatum in cauſa Catilinæ, & ſubdit non
eſſe improbandum hunc morem, vt ſententia
in abſentem citatum feratur, & ſi capiatur ca-
pite mulctetur; Et huius praxis vtilitas ma-
19 gna eſt, ne delicta remaneant impunita, vt
proſequitur *ibidem* Tapia *numer.* 2. & innuit
etiam Matthæù *dict. §. 7. num. 29.*

Nec huic introductioni potuerunt reſragari
d. duę rationes, quia ob culpâ is, qui citatus nô
comparet, non auditur, & propter culpam
20 habetur pro confeſſo vigore ſtatutorum, quæ
vigent in tota Italia, vt dicit Farinac. *qu. 11.
num. 3.* ſubdens, quod vigore ſtatutorum,
& in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullæ ſan. me.
Pauli Tertij, de qua in *Conſtitut. Marchiæ lib.*
21 *4. cap.* 10. contumaces habentur pro veris,
& legitimè confeſſis, & tamquam confeſſi
condemnantur, & idem ex generali conſuetu-
dine, & ex *Ægidiana Conſtitutione dict. lib. 4.
cap.* 10. quam ad Vrbem, & Statum Eccle-
ſiaſticum extendit Paulus Tertius, *& ex Con-
ſtitutione* 52. Pij IV. firmat etiam Spada *conſ.
crim. 65. num. 3. & 4.* & ſententia non valet
22 dici totaliter fruſtratoria, quia habet quan-
dam executionem, dum forìudicatos, &
bannitos impunè occidi datur omnibus facul-
tas, vt aduertit Capibl. *loc. cit.*

Eſt tamen verum, quod ſola contumacia
non poteſt hoc efficere, ſed requiruntur legi-
23 tima inditia ſuper delicto, pro quo Reus ci-
tatus non vult comparere Plor. *conſ. crim. di-
uerſ. 72. num. 16. vol. 2. in fol.* Afflict. *conſtitut.
pęnam eorum num.* 47. Clar. *quæſt. 44. verſ. quæ-
ro nunquid*, Farin. *quæſt. 1. nu. 16.* Flam. Char-
tar. *tract. capto bannito cap. fin. nu. 58. & ſeqq.
num. 81. & ſeqq. & num. 139.* Scaccia *de Iudic.
cap. 39. num. 1. & cap. 84. num. 6. & 7.* & Mat-
thæu *dict. cap. 8. §. 7. num. 5. & 6.*

Non conſtat tamen apud Doctores, quæ-
nam ſint, & dici poſſint legitima inditia,
cum more conſueto in varias ferantur ſenten-
24 tias, communis tamen practica eſt, quod
paulò leuiora, quàm ad torturam ſufficiunt,
vt ex Brun. Boſſ. & alijs docet Farin. *qu. 11.
num. 70. circa med.*

Sed adhuc remanemus in incerto, quia
nec concordant Doctores in determinando,
25 quænam ſint inditia, quæ ſufficiant ad tor-
turam adeout Menoch. *de præſumpt. qu. 44.
lib. 1. & quæſt.* 89. dicat eſſe remiſſum in Iu-
dicis arbitrio ſtabilire, quæ, & qualia ea
ſint.

26 Sed Farinacius *quæſt. 36. num. 252. & per
tot. & quæſt. 37. nu.* 119. conatur dare certas
regulas, & cum eo pertranſit Leſſius *de Iuſt.
& Iure lib. 2. qu. 29. nu. 149.*

27 Cutellus vero *ad leges Siculas Martini con-
cord. 3. num. 2.* ait, quod apud eum in inditijs
indubitatis vno inditio: in dubitatis vero vno
propinquo, & duobus remotis vtuntur.

Hæc regula Cutelli non poteſt in ſtatu ſal-
tem Eccleſiaſtico indiſtinctè practicari, quia
28 ſi agatur de tormento Vigiliæ requiruntur de
indubitatis plura inditia, vt habetur in *Refor-
matione Tribunalium* ſan. mem. Pauli V. *§. de
indicibus crim. verſ. Tormento Vigiliæ* ibi - *vr-
gentiſsima præcedant inditia*, & ſic vnum ſolum
inditium non ſufficit; ſi agatur de tortura
29 ordinaria funis vnum inditium propinquum
ſufficit, puta vnus teſtis de viſu ſufficit, vt
omnes Doctores firmant, quos refert Farin.
30 *locis citatis* (. Sed ego ſemper requiſitum aliud
ſal-

ſaltem adminiculum, & eſt quodammodò impoſſibile, quod in formatione proceſſus non aequiratur ex ore teſtium, vel Rei aliquid prærer teſtem de viſu) duo verò inditia
31 remota ſuffieere aiunt ijdemmet Doctores.
32 Sed ego ſemper volui habere ſaltem tria inditia remota: cauſam, verbi gratia, publicam vocem, & famam, & fugam ipſius Rei, ſeu aliud ſimile, & ita ſtudio practicare Sacram Conſultam.

Modus autem procedendi contra eoſdem
33 ad ſententiam, non eſt vniformis vbique, ſed quælibet ferè Prouincia habet ſuum ſtylum particularem: de ſtylo Vrbis agit Farin. *quæſt.11. num.* 40. de ſtylo ſtatus Eccleſiaſtici diſponit Conſtitutio, vulgò nuncupata *la Barberina*, ſuper quam annotauit multa Dominus Zuſſus *poſt eius tract. de legitim. proceſſus*: de ſtylo Regni Caſtellæ, & Regni Neapolitani agit copioſè Carleual. *de iudic. par.1. tit.1. diſp.2. quæſt.7. ſect.1. num.* 752. 753. *&* 754. Stylum Regni Valentiæ ponit Laurent. Matthæù *de Regim. Regni Valent. par.2. cap.8. §.7. num.19. & ſeq.* & ſtylum Ducatus Saxoniæ ponunt Vueſſembec, Hartman. Piſtor. Vultric. *locis relatis* à Carleual. *vbi ſupra numer.*755. & ſic in Ciuitate Peruſij, & in Romandiola, prout in hac Ciuitate Bononiæ, etiam ſingularis cuiuslibet loci ſtylus ſeruatur Farin. *quæſt.11. num.40. circ. finem*, & licet Farinac. *ibidem* dicat, quod in Turrono non exprimitur titulus delicti, ſed ſimpliciter dicitur *hæc eſt quædam inquiſitio, quæ fit &c. contra talem, & talem &c. ſuper eo, &c.* & hic relinquitur in albis abſque eo, quod in inquiſitione apponatur delictum, & illius ſucceſſus, ſed in ſententia omnia explicantur; hodie tamen in aliquo eſt immutatus ſtylus à Farinac. relatus, nam in citatione ad reſpondendum inquiſitioni exprimitur titulus delicti, & formula eſt quæ ſequitur.

In Nomine Domini Amen.

34 *Hæc eſt quædam Inquiſitio, ſiue titulus Inquiſitionis, quæ fit, & fieri intenditur de Mandato Illuſtriſs. D. Auditoris Turroni pro parte, & ad inſtantiam Curiæ.*

Contra N. N.

In, de, & ſuper eo quod eum . . . . ſuper quibus &c. die . . Menſe . . . . Anno

Incoata, facta, & formata fuit præſens ſupradicta Inquiſitio contra ſupradictum N. . . . in forma &c.

Die dicta.

De mandato Illuſtriſs. D. Auditoris Turroni Bononiæ Curia inſtante

Commiſſa fuit Citatio contra N. N. quatenus infra ſex dies proximos perſonaliter compareat ad ſe defendendũ ab inquiſitione contra ipſum formata ſuper homicidio, & hic ponitur ſubſtantia Inquiſitionis *Rebusque alijs, de quibus latiùs in proceſſu &c. ad quem &c.*

Die . . Menſe . . . . Anno . . .

Executa fuit ſupradicta Citatio ad reſpondendum Inquiſitioni cum tenore eiuſdem Inquiſitionis in ſubſtantia contra ſupradictum N. domi eius ſolitæ, & vltimæ habitationis ſita in hac Ciuitate dimiſſa copia in manibus Domeſticorum per N. publicum eiuſdem Curiæ Turroni Curſorem, vt mihi retulit &c.

Elapſis ſex diebus præfixis in ſupranorata Citatione à die executionis transmittitur alia videlicet.

Die . . . Menſe . . . . Anno

De mandato Illuſtriſs. D. Auditoris Turroni Bononiæ Curia inſtante,

Commiſſa fuit Citatio cum Tuba contra ſupradictum N. quatenus prima die ſequenti perſonaliter compareat ad ſe defendendum ab Inquiſitione contra ipſum formata, & alias publicata, alias &c.

Die Menſe Anno

Executa &c.

Finito tempore, vt ſupra præfixo tranſmittitur alia Citatio videlicet.

Die . . Menſe . . . . . Anno

De mandato Illuſtriſs. D. Auditoris Turroni Bononiæ Curia Inſtante.

Commiſſa fuit Citatio ad ſententiam contra ſupradictum N. quatenus prima die ſequenti non ſolemni perſonaliter compareat ad audiendum ſententiam, & videndum ſe condemnari in Cauſa Criminali, alias &c.

Die . . . Menſe . . . . . Anno

Executa &c.

Finito tempore vltimæ Citationis deuenitur ad ſententiam prima die non ſolemni immediatè ſequen. poſt executionem eiuſdem Citationis.

Lata ſententia, & de more per Iudicem ſubſcripta, & per Notarium publicata, per Notarium prædictum debet fieri infraſcripta Cedula affigenda ad Valuas Officij Turroni hocmodo videlicet.

N. N. *fuit ab Illuſtriſſimo D. Auditore Turroni condemnatus in pœnam vitæ, ſcilicet furcarum &c. ob homicidium per ipſum temerè, doloſè, & appenſatè commiſſum ictu archibuſiatæ in perſonam N. . cauſis, & occaſionibus, de quibus in proceſſu cauſæ, & ſententia contra eumdẽ lata ad ſcabellum. . in lib.*

Fuit nihilominùs eidem N. reſeruatum tempus, & terminus octo dierum currentium ad perſonaliter comparendum, ſuiſque vtendum defenſionibus iuxtà formam Stat. Bononiæ, & ſtylum Curiæ Turroni &c. ideò &c.

Die . . . Menſe . . . . . Anno

Cedula ſupraſcriptæ ſententiæ latæ contra ſupradictum N. de Bononia continens ſubſtantiam, & tenorem Inquiſitionis, & ſententiæ affixa,

& relaxata fuit ad Valuas Officij Turroni in loco ſolito, & de more &c. per N. publicum Curſorem huius Curiæ, vt mihi retulit, &c. omni &c.

Aduertendum tamen eſt, quod ſi agitur contra forenſes, iſti debent citari ad Valuas Palatij more forenſium.

Si verò contra Ruſticos, & habitatores extra Ciuitatem, & in diſtrictu loco Citationis *cum Tubo*, in ſchedula enim citationis depingitur tuba, tranſmittitur citatio *cum Campana* & iſta debet affigi per publicum Curſorem ad Valuas Eccleſiæ Parochialis illius Communis, in quo præfati Ruſtici habitant, & in reliquis ſeruatur ſupra notatus ſtylus.

Oblatio ſalui conductus aliquando apponitur in citationibus, & maximè quando Rei condemnandi fuerunt pro alijs delictis inquiſiti &c. & tunc ſubſcribitur ab eodem D. Auditore.

Vbi igitur quis eſt condemnatus, & ban-
35 nitus iuxta ſtylum loci dicitur eſſe ritè, &
rectè bannitus, & occidens eum eſt immunis
36 à pœna, imò eſt remunerandus pręmio, vt
diſponitur hic; quod procedit etiam ſi contra
37 ſententiam potuiſſet dari exceptio aliqua,
quia non eſt in poſſe occidentium bannitos
ſcire, ſi in proceſſibus conſtat de delictis per
probationes, vel adſit defectus in procedendo, vt benè aduertit Carauita *prag. 1. de exulib. num. 107. & ſeqq.*

Priui di poter far contratto, ò vltima volontà di qual ſi ſia ſorte.

De iure eſt nimis controuerſa quæſtio, an
38 banniti in pœnam vltimi ſupplicij poſſint
contrahere, & ex contractu ſe obligare, in qua re affirmatiuam tenet poſt alios, quos citat Farinac. *quæſt. 102. num. 23.* negatiuam verò tuentur Campana, & de Virgilijs quos refert, & ſequitur Scialoya *de forindic. cap. 15. num. 46.* & nimis pariter eſt controuerſa alia
39 quæſtio, an banniti habeant teſtamenti fa-
ctionem, vt videre eſt penes Farinac. *dicta quæſt. 102. num. 4. & ſeqq.* & penes Franciſc. Mar. Pratum in *annot.* ad Paſchal. *de patria poteſt. par. 2. cap. 8. num. 27. verſ. tangamus*, vbi arguit pro, & contra, & tandem concludit pro affirmatiua, & hoc idem tenuit in *pract. obſeru. par. 1. cap. 41. num. 20. & ſeqq.* de eadem quæſtione tractant Peregrin. *de Iure fiſci lib. 3. tit. 7.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 45.* Michelor. *de fratribus par. 3. cap. 17. num. 11.* Altograd. *conſ. 98. num. 34.* Maranta *in leg. is poteſt. num. 126. & ſeqq. ff. de acquir. hæred.* Cæpol. *cautel. 122.* Cotta *memorial. verbo Spurius* Gnliel. de Benedic. in *cap. Raynutius verbo, & Vxorem num. 279.* Tiraquell. *de ll. connub. gloſ. 6. num. 31. & ſeqq.* Piſanell. *in conſtit.* Regni *pœnam eorum verbo, & an talis forindicatus*, & Carol. Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 40. conſtit. pœnam eorum num. 16. verbo iudicijs limina* Nell. *de bannit. par. 1. 2. temp. quæſt. 53.* Guazzin. *reor. defenſ. 38. cap. 1. nu. 9.* Caball. *crim. reſol. 264.* Gratian. *diſcept. 303. num. 16. & diſcept. 462. num. 14.* Clem. VIII. *poſt deciſ.* Remboldi *voto primo num. 328. & ſeqq.* nouiſſimè Oliua *de foro Eccleſiæ part. 3. quæſt. 4. num. 54.* & D. Carolus Roſa *ad Conſuetud. Regni, & ſi teſtator §. de ſucceſſ. morien. ſine filijs titul. 3. num. 138. & ſeqq.* & Carolus Ant. de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ. 213. num. 10.* & latiſſimè *deciſ. 501. num. 5. & ſeqq.* vbi plures allegat Doctores de materia loquentes. Bellon. *de iure accreſcend. cap. 7. q. 52.* Coſſa *differt. Iur. lib. 2. reſol. 2.* de Marinis *reſol. 332. per tot.* Faiardo *alleg. fiſcal. 3. num. 38.* & Capicelatro *conſult. 6.* qui diſputant articulum ad partes, deſudant in explicatione text. in *auth. bona damnatorum C. de bonis proſcript.* & magis in explicatione text. in *auth. ſed hodie Cod. de donat. inter Virum, & Vxor.*

Sed quidquid ſit de iure, an condemnatus ad mortem ſit ſeruus pœnæ, & an filij ſuccedant vti hæredes, vel vti filij, & an poſſint
per conſequens teſtari, vel nè? hodie in hac
40 Ciuitate, ſaltem de conſuetudine, condemna-
ti ad mortem, etiam in confortaria, faciunt teſtamentum, quod practicari Neapoli teſtantur de Luca *dict. deciſ. 501. in fine* Maranta *reſp. 26. num. 48. tom. 5.* & practicari vbique teſtatur Manara in *eius noctibus malencolicis interrog. 37. verſ. dico ſecondariamente*, qui li-
41 mitat conſuetudinem in ſodomitis, hęreticis,
Reis læſæ Maieſtatis: & de eadem conſuetudine teſtantur Clar. *lib. 3. §. teſtamentum quæſt. 21. num. 1.* Matthæus Coler. *deciſ. 34.* Caſtill. *deciſ. 37. num. 21. part. 1.* Scialoya *de forindicat. cap. 15. num. 8. in fine.*

Hæc bannimentalis diſpoſitio concordat *cum Conſtitutionibus, & Bullis* Pontificijs ſa. mem. Pij Secundi, Sixti Quarti, Beati Pij V. Sixti V. Clementis Septimi, de quibus faciunt mentionem Farin. *loc. cit num. 55. & ſeqq.* & Chartar. *capto bannito cap. 1. nu. 423.* & Cherubin. *Schol. 2. ad Bullam* 8. Pij Secundi: ſed
42 vt dixi de conſuetudine non ſeruatur in illis,
qui veniunt in poſſe Curiæ, qui etiam in confortaria faciunt teſtamentum, & puto, quod ſit introducta talis conſuetudo ex tacita permiſſione Principis, vt aduertit etiam de Luca in *dicto deciſ. 501. in fine*, & Maranta *dict. reſp. 26. nu. 48. lib. 1.*

Quæro primo, an teſtamentum factum à
43 bannito durante tempore banni, in quo erat
incapax factionis teſtamenti vigore noſtrorum bannimentorum, conualeſcat, reſtituto bannito? Vide benè diſtinguentem Frागoſ. *de Regimin. Reipublic. Chriſt. part. 1. lib. 4. diſp. 11. de remiſſ. pœn. tom. 1. num. 279.* ad quem ſe remittit Pratus ad Paſch. *de patr. poteſt. par. 2. cap. 8. num. 27.* & vide Maſtrill. Nellum negantes; & Oddum, & Farinac. affirmantes in locis citatis à Scialoya *de forindic. cap. 15. num. 8.*

Quæ-

Digitized by Google

Quæro ſecundo, an ſi bannitus in loco, in
quo banniti non poſſunt ex ſtatuto facere te-
ſtamentum, accedat ad locum in quo banniti
44 non ſunt inteſtabiles, vt in Reguo Caſtellæ
teſte Oliua *de foro Eccleſiæ par.3.quæſt.4.n.54.*
ibique faciat teſtamentum, valeat hoc teſta-
mentum, quoad bona, quæ bannitus poſſi-
det in ipſo loco teſtamenti? difficultas pro-
uenit ex hoc, quia bannitus, qui facit teſta-
mentum tamquam forenſis non videtur com-
præhenſus in ſtatuto: Olina *loco citato* reſpon-
det valere, ob rationem, quia lex, ſeù ſtatu-
tum exiſtens in loco banni, non poteſt inha-
bilitare quoad bona extra locum ſtatuti exiſ-
tentia, nam qnoad iſta bona bannitus non
eſt ſubditus Iudicis bannientis, & nec habe-
tur pro forenſi in eodem loco, in quo d. bona
poſſidet, & citat Clar. *in §. teſtamentum qu.
21. num.* 2. ſubdit tamen Oliua *ibidem num.* 55.
quodſi in loco, ad quem banuitus confugit,
non extet lex, quæ habilitet ad teſtandum,
tunc teſtamentum dicitur eſſe omninò nul-
lum, etiam quoad bona, quæ ipſe bannitus
habet in loco confugij, quia bannitus rema-
net vbique inteſtabilis, non vigore legis, &
ſtatuti municipalis, ſed vigore iuris commu-
nis, & ſic ex Claro, quem allegat, requirit,
quod ſit condemnatus ſeruata forma iuris
communis, & pro delicto, pro quo de iure
communi debuiſſet, condemnari ad pœnam
mortis. Et quidē benè Oliua non ſe fundat in
diſpoſitione ſtaturaria, quia ſtatutum nō com-
præhenderet hunc non ſubditum ratione per-
ſonæ, licet poſſit dici aliquo modo talis ra-
tione bonorum, nam dicunt in alijs tamen
terminis Gratian. *diſcept. forenſ.* 431. *num.* 16.
& Rota penes Merlin. *deciſ.* 353. *num.* 43. *&
par.16.recent. deciſ.*412. *num.* 11. *&* 12. quod
ad hoc vt ſtatutum habeat locum, requiritur,
quod adſit ſubiectio tam reſpectu bonorum,
quàm reſpectu perſonæ, & quod talis ſubie-
ctio ſit in vno, eodemque ſtatuto, alias ſta-
tutum loci delicti uon comprænendit bona
ſita extra iuriſdictionem, & ſtatutum loci,
ad quem bannitus confugit, non compræ-
hendit perſonam forenſem, vt aduertit Rota
45 *d.dec.*412. nec ſtatuta huiuſmodi poſſunt ad-
inuicem iungi ad hoc, vt vnū ſtatutū suppleat
defectum alterius, vt dicit Rota *loc. citat.* &
Gratian. *dict. num.* 16. & ſic veritas reſolutio-
nis dependet à ſatis controuerſo articulo, an
46 bannitus ſit inteſtabilis de iure communi,
circa quem articulum videndi ſunt etiam
Menoch. *conſil.*271. *num.*25. quem ſequuntur
Tuſch. *lit.* C. *concluſ.* 165. *num.* 21. & D. Sa-
bell. *in ſumma §. bannitus num.* 19. & Menoch.
dat etiam *ibi num.* 26. cautelam inſtituendi
47 validè bannitum, nempè vt fiat teſtamentum
extra territorium, & inſtituatur de iure com-
muni, & viden. Altograd. *conſ.* 98. *per tot.
lib.*1. *&* Ciarlin. *controu.*161. *num.*25. *& ſeqq.*
& alij quos ipſi allegant.

Et circa veritatem opinionis Gratiani *loc.*
48 *cit.* viden. Surd. Theſau. Mangil. Michelor.
Bellon. locis relatis à de Luca ad ipſum Gra-
tian. *d. diſcept.*431. *n.*4.

D'ogn'altro atto legitimo.

Banniti vltra priuationem iuris contrahen-
di, & iuris teſtandi priuantur etiam iure fa-
49 ciendi quemuis alium actum legitimum, qui
ſcilicet introductus ſit de iure ciuili, vt dicit
gloſa in *leg. legitima ff. de pactis*, vbi explicat
verbum legitima ideſt iuris ciuilis. Qui au-
50 tem ſint iſti actus introducti à iure ciuili, qui-
bus priuantur banniti, habentur, & reperiun-
tur ferè omnes enumerati à Scialoya *de foriu-
dicatis cap.*15. *per tot.* & penes Farinac. *q.*102.
per tot.

Propterea retinent omnia ea, quæ ſunt de
51 iure naturali, & omnia ea, quæ ſunt de Iure
Gentium, & ſic ſunt capaces ſuccedendi ex
teſtamento, vt probant Bertazzol. *conſil.*
498. num.8. & ſeqq. lib. 2. & Farinac. *dict. qu.*
52 102. *num.*43. nam teſtamentum licet ſit de iu-
re ciuili approbatum, non de iure ciuili, ſed
de iure Gentium inuentum eſt; vt præfati Do-
ctores aſſerunt, ſed non procedit abſque ma-
53 gna controuerſia, vt videre eſt penes Meno-
ch. *dict. conſil.* 271. *per tot.* Altograd. *conſ.*98.
& Ciarlin. *controu.* 161. item habent ius ac-
54 cuſandi Vxores de adulterio ſecundum
Amendolam ad Vinc. de Franch. *deciſ.* 240.
*num.*3. Scialoya *de foriudicat. cap.*15. *num.*46.
Capon. *forenſ. diſcept.* 33. *num.* 50. *tom.* 1. &
ita deciſum refert Triuiſan. *deciſ.*3. *vol.* 2. nā
iura matrimonij bannitis non tolluntur, vt
per *leg.* 1. *Cod. de repud.* dicit de Luca ad Vinc.
de Franch. *deciſ.*213. *num.* 10. *circa medium*,
55 item poſſunt dare conſenſum alienationi re-
rum emphyteoticarum, & feudalium, vt
ex Curtio Iun. & Scialoya dicit Capon. *loco
cit.* & retinent ius petendi, & recipiendi ali-
56 menta ab illis, à quibus ante bannum illa
de iure habebant Petr. Duenas *reg.*68. *nu.*10.
Bart. Merlin. Surd. Farinac. Menoch. locis re-
latis à Scialoya *dict. cap.*15. *num.*41. quicquid
dicat Vinc. de Franch. *deciſ.*689. *num.*6. nam
alimenta debentur de iure naturæ *vulgatis iu-
57 rib.* Poſſunt etiam ex eadem ratione contra-
here matrimonium, vt dicunt Vinc. de Franch.
*deciſ.*102. *num.*25. & Scialoya *d. cap.*15. *nu.*43.
qui firmat idem eſſe in excommunicatione
28 valet enim matrimonium ſi excommunicatus
illud contrahit, vt eſt text. in *cap. ſignificaſti de
eo qui dux. in matrimon. quam polluit per adul-
ter.* Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *diſp.* 9.
Ricciull. *de iure perſonar. lib.*4. *cap.*41. *num.*3.
& his relatis Scialoya *d. n.*43.

Nè

Digitized by Google

Nè poſſino eſſer vditi per Procuratore, ò per altri in giuditio.

Nihil iuuat, aut refert diſputare, an banniti re-
59 tineant ea, quæ ſunt de iure naturæ, & de
Iure Gentium, & an retineant etiam ea, quæ
ſunt de iure ciuili, dum in concreto, hoc eſt
in practica non poſſunt obtinere, ex eo, quia
non poſſunt eſſe in iudicio, hoc eſt non de-
bent, & nec poſſunt audiri à iudice, ſublata
iudici à ſtatuto, ſeu conſtitione facultate au-
diendi eos, qui pro illis inſtant: conſiderauit
hoc Bart. in *leg. amiſſione §. qui deficiunt ff. de
capit. dimin.* vbi facta relatione diſputationis
habitæ Piſis, in qua concludit, quod banni-
ti, qui impunè offendi poſſunt, retinent iura
communia, ſubdit quod fruſtranea eſt talis
diſputatio, & dicta retentio iurium commu-
nium, dum ſi aliquid voluerint petere coram
Iudice, non audietur: idem conſiderauit Pa-
cian. *conſ. 60. num. 45.* vbi explicando dictum
Bart. *loc. citat.* ait quod licet banniti in terri-
torio, à quo exulant, retineant iura commu-
nia habitu, & potentia, tamen actu, & exer-
citio illa perdunt: idem perpendit Ciarlin.
controu. 161. num. 66. & seqq. qui relatis Bart.
& Paciani dictis ſubdit, quod banniti, quoad
odium perſonæ æquiparantur excommunica-
tis, & propterea ſicut excommunicati, ita
& ipſi non poſſunt agere, & nec officium iu-
dicis implorare.
60 Regula communis eſt, quod nedum ban-
niti, ſed nec alij ſimplices contumaces pro
criminibus, pro quibus venit imponenda
pœna corporis afflictiua, audiuntur extra
carceres, & per Procuratores, defenſores, &
innocentiæ, vt aiunt, inſtructores, vt pluri-
bus monſtrat Farin. *quæſt. 99. per tot.* vbi con-
cordantes allegat, & omnes ferè caſus diſ-
cutit.

In ciuilibus verò cauſis audiuntur contu-
61 maces, ſed non banniti, quia iſti, vt dixi
non poſſunt audiri per ſe, & nec per interpo-
ſitam perſonam, & ſi de facto audiuntur, ac-
62 tus, qui fiunt omnes ſunt nulli, vt firmant
Vantius *de nullitatibus tit. de nullit. ex defectu
inhabilit. ſeù mandati num. 51. & ſeqq.* Magon.
deciſ. Flor. 26. num. 19. vide rationem apud Af-
flict. in *conſtit. grandis vtilitas num.* 10. & Ca-
rauit. *ritu* 220. *num.* 3. & D. Carolum Petram
ritu 269. num. 30. verſ. quamobrem: idem ex
Tuſcho *lit. B. concluſ. 13.* vult D. Sabell. *in ſum-
ma §. bannitus nu. 22.*

Intellige tamen prædicta actiuè, non verò
63 paſſiuè: nam poſſunt conueniri etiam in lo-
co, in quo ſunt banniti, vt per Surd. & Pere-
grin. dicit D. Sabell. *loc. cit. verſ. poſſunt tamen,
& per ext. in leg. 2. §. ſed ſi cum ei ff. de ſent. paſſ.*
Scaccia, Rota, & Campana dicit D. Orilia
ad Campan. *reſol. 20. num.* 24. & hoc non ſo-
lùm reſpectu ad contractus ante bannum inhi-
tos, nam quatenus de facto bona ſua retinent
poterunt conueniri; ſed etiam reſpectu ad
64 contractus, & obligationes tempore banni
inhitas, etenim nec reſtituti in gratiam poſ-
ſent excipere, & opponere de banno, & con-
tractus nullitate, vt ex Rota *deciſ. 625. nu. 10.*
ſubdit D. Orilia *loco citato*.

Si permette, che tali banditi poſſano eſſere vcciſi, & offeſi da qual ſi voglia perſona ſenza incorſo d'alcuna pena.

65 Banniti capitales, hoc eſt condemnati in
pœnam vltimi ſupplicij, dicuntur hoſtes pu-
blici, & tanquam tales poſſunt impunè of-
66 fendi, & occidi etiam circumſcripto ſtatuto
ſecundum plures Doctores relatos à Farinac.
quæſt. 103. *num.* 8. & eo magis illo ſtante Ma-
ſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num.* 102. Ca-
rol. Tapia *de iure Regni lib. 5. tit. 40. de Banni-
tis conſt. pœnam eorum num. 19. verſ. ſi ipſum
occiderit*, plures referens Graſſettus *de nece
proditoria §. 12. num. 13.* Molina, & Bonacina
locis relatis à Manara in *noctibus malencolicis
interrog. 94.* Menoch. *de arbitr. quæſt. 90. num. 5.
& 6.* Ceuall. *com. contra comm. lib. 1. quæſt.* 554.
Paſch. *de patria poteſt. par. 4. cap. 3. num. 4. &*
Giurb. *conſ. crim in. 3. num. 8.* Ambroſin. *pro-
ceſs. informat. lib. 5. cap. 1. num. 15.* & Capon.
forenſ. diſcept. 33. num. 4. tom. primo Chriſti-
næus *Belgic. deciſ. 152. num. 8. vol. 2.* Adden.
ad Sanfælic. *deciſ. 386. verſ. eſt obſeruandum*
D. Sabell. in *ſumma §. bannitus num.* 1. & ſta-
tuta valere ex Claro, Nigris, Carrer. Paſ-
chal. Caball. Carol. Rota, Menoch. & Farin.
firmat Capon. *dict. num.* 4. & ex Baldo Ca-
rauita *pragm. 1. de exulibus num.* 90. & ex Vi-
uian. Nello, Marſil. & alijs dicit Scialoya
67 *de foriudic. cap. 17. num.* 4. & occiſores banni-
torum, nec mortaliter peccare dicunt Capi-
blanc. *de Baron. pragm. 6. num.* 28. Clar. in §.
homicidium verſ. ſed nunquid Diuus Thomas
2. 2. *quæſt. 64. art. 2. &* 3. Io. Andr. Abb. Al-
ber. Nell. Fælyn. Sotus *locis relatis* per Cara-
uit. *num.* 91. & Tapia, Graſſett. & Manara
locis relatis; ſaltem ſi bono zelo, & non ex
68 liuore, ſeu delectatione effundendi ſangui-
nem, ſeu ad conſequendam propriam liber-
tatem, ſeu pecuniam occidant ſecundum
Afflict. in *Conſtit. Regni Neapol. pœnam eorum
num. 39.* & Farin. *quæſt. 103. num.* 348. Cara-
rauit. *pragm. 1. de exulibus n. 95.*
69 Quicquid dicant Rouit. Duenna, Marſ.
Foller. relati à Capono, qui eos ſequitur
dict. diſcept. 33. num. 5. & quicquid pariter di-
cant relati à Scialoya, *dicto cap. 17. num.* 7.
quia non eſt dicendum, quod Principes ve-
lint cum edictis dare incentiuum peccandi,
vt aduertunt Capiblanc. Graſſett. & alij *loc.
ſupracitatis*, & nouiſſimè Henricus Zobel.
de

de executione in effigie theſ.68. per tot.

Imò quod poſſint banniti occidi veneno,
70 mediante pecunia, proditoriè, & quouis a-
lio modo benè viſo occiſori, aiunt Foller.
Clar. Deeian. Alber Franch. Paſchal. & poſt
hos, quos allegat Tapia *loc.cit. num.21.* Ca-
ball. Manara, Farinac. Diana, Adden. ad
Sanfæl. *locis relatis* à D. Sabello *dict. §. banni-
tus num 2.* Sed vide, quid dicanr hae de re
Menoch. *de arbitr. quæſt. 90. num.48. & ſequ.*
Pater Graſſettus & Doctores per eum allega-
ti in *tract.necis prodit.§.12. num.13.* & latiùs in
addit. ad quæſt.12. num.52.& ſeqq. Caball.*de
homicid. num.579.* Farinac.*quæſt.103. nu.110.*
Matthæù *de re crim. controuerſ.64. num.47. &
ſeqq.* Carauit. *pragm. 1. de exulib. num.33. &
ſeqq.* vbi ponderat verba edicti *liberamente
amazzare, nel meglior modo, e forma, che po-
tranno,* & ait, quod per iſta verba videtur per-
miſſum occidere bannitos etiam proditoriè,
& veneno, ſecus ſi dicta verba non adeſſent,
71 quia ſtatutum dans facultatem occidendi, &
conſtituens præmium occidenti bannitum
non intelligitur in occidente proditoriè, &
nec in occidente per venenum, & allegat
concordantes Io. Andr. Angel. & Guglielm.
de Benedict. dummodò non eſſet bannitus
pro crimine læſæ Maieſtatis, vt ex Cæpolla,
& Marſilio aduertit *ibidem nu. 35.* Imò etiam
attentis ſupradictis verbis generalibus, &
ampliſſimis non comprætendi mandantem
occiſionem banniri per aſſaſſinium, hoc eſt
mediante pecunia firmat Carauit. *ibidem nu.
39.* quia ſtatutum loquens in faciente, non
vindicat ſibi locum in mandante, & ſubdit,
quod ita pluries interrogatus reſpondit.

Cæterùm neſcio videre, quomodò poſſit
72 verificari propoſitio, quod reſpectu banniti
occiſio poſſit dici proditoria, & per aſſaſſi-
nium; eo enim ipſo, quod quis eſt bannitus
in pœnam vitæ, effectus eſt hoſtis publicus,
& debet ab omnibus præcauere, & time-
re, nè occidatur, iuxtà illud Caini *geneſ.c.4.
verſ.14. omnis igitur, qui inuenerit me, occidet
me*, & per conſequens ceſſat proditorium, &
73 ceſſat aſſaſſinium, quia impoſſibilitas ad
præcauendum eſt qualitas neceſſaria, & præ-
cisè requiſita ad conſtituendum proditorium
& aſſaſſinium, nam ſi quis etiam per indu-
ſtriam inſidioſam occidatur ab eo, à quo ſe
cauere debebat, non dicitur occiſus prodi-
toriè, vt dicunt poſt alios multos Farinac.
conſ. 76. num.15. ibi -- *quia occiſus potuit, &
debuit ſe præcauere, homicidium non eſt prodi-
torium. & conſ.168. num.70.* ibi -- *homicidium
proditorium inſidiæ non faciunt, ſed quod eum,
quis interficiat, cui nulla ab Interfectore cauen-
di occaſio erat:* Sperell. *deciſ. 185.* ibi -- *non
conſiſtit* (proditorium) *in extemporanea im-
potentia præcauendi, ſed in deficientia occaſionis,
vel cauſæ præcauendi; ita vt non modo non po-
tuerit, ſed nec debuerit præcauere:* Criſpus *theo-
ric. practic. crim. lib.1. cap.5. num.13.* ibi -- *ra-
tio proditorii firmis principiis conſiderata non con-
ſiſtit in inſidiis, & ſimplici induſtria, ſed in ſe-
curitate, qua occiſus præcauere non poterat;* Iu-
lius Cappon. *diſcept.259.num.14.* ibi -- *neque
homicidium ſub inſidiis verificat qualitatem pro-
ditionis, quæ datur dumtaxat in eo, cui nulla
ab interfectore cauendi erat occaſio.*

Et hoc idem, vt dixi, procedit, & eſt ve-
rum in terminis occiſionis factæ mediante
pecunia, quia vt dixi in *capit. de homicidio*,
74 vnum de requiſitis aſſaſſinij eſt, quod is, qui
occiditur mediante pecunia, non habeat oc-
caſionem præcauendi, vt firmant Couarr.
cap.20. num.9. Cantera *quæſt. crim.tit. de ho-
micid. cap.7. num.44. verſ. quartò tractandum*
Decian. *tract.crim. lib.9. cap.30. num. 18.* Fa-
rinac. *quæſt.123. num.152.* Cyriac. *controu.fo-
renſ.399. num.11.* Gratian. *diſcept.619. nu.26.*
& pro multis, ſemper cum laude nominãdus,
Dominus meus Euſebius de Euſebijs penès
P. Paſſerinum in *comment. ad cap. pro humani
poſt num.20. verſ.quartò, quia vulnera, de homi-
cid.in 6.* addo D. Didacum Mexiam de Ca-
brera *de immunit. Eccleſiaſt. lib.1. §.6. num.12.*
ibi -- *diſponen la muerte al innocente, que deſ-
cuydado de ſemeneiante traiçion ſe halla indefeſo
quando le dan la muerte, & num. 17.* ibi -- *que
innocentes ſe hallan incautos, y deſcuydados de
ſemeiante muerte,* & Ioann. Heuia *Curia Phi-
lippic.tom.1. par.3. §.12. num. 34.* ibi -- *los aſ-
ſaſſinos, que mattan por dineros, ò precio, que
para ello dan, ò reciben por ſer viſto hazerlo ale-
noſamente,* & Bonacina *moral. §.4. num.9. fol.
202.* ibi -- *ratio eſt, quia de ratione aſſaſſini eſt,
vt homicida incautum occidat accepto pretio, vel
pretij promiſſione.*

Et hoc procedit, etiamſi bannitus occida-
tur extra territorium bannientis, tùm quia
non deficiunt Doctores, qui tenent, quod
75 banniti poſſunt occidi etiam extrà Territo-
rium bannientis, ſi in loco, vbi occiduntur
extet ſimile ſtatutum permittens bannitum
poſſe impunè occidi, vt pluribus oſtendit
Vulpell. *crim.reſp.58.num. 3. & 4. & reſp. 59.
num.13. & ſeqq.* & eo magis ſi delictum, pro
quo fuit datum bannum, ſit qualificatum,
& enorme, vt inquit Ferrett. *conſ.330. num.6.*
76 *in fine*, quem, & alios retuli *ſupra
in cap. 2. §. 4. numer. 204.* tum quia occiſio
facta extra Territorium bannientis operatur
77 quidem, quod ſit, & dicatur eſſe iniuſta, &
punibilis, ſed non poteſt cauſare, quod di-
catur proditoriè, vel per aſſaſſinium facta,
quia iſta qualitas, quocumque loco bannitus
occidatur, omninò deficit, quia abſentia
à loco, & territorio bannientis non tollit
bannito ſollicitudinem, quam propter ban-
num debet habere circa ſui perſonam, ſci-
mus enim, quod banniti paſſim occiduntur
in Territorijs alienis, & plurima poſſunt re-
ferri exempla, & propterea vbique debet ſe
præcauere, quia vbique ſibi imminet pericu-
lum, & eius negligentia, & oſcitantia non po-
teſt

Digitized by Google

teſt aggrauare, & qualificare delictum reſpe-
ctu ad occidentem, quia, vt inquit in termi-
nis proditorij Sperell. dict. deciſ. 185. num. 36.
non reperitur iure cautum, quod ex vnius in-
terna non appræhenſione alterius delictum
externum qualificetur: tum demum, quia con-
78 fugientes in alienam Prouinciam retinentur
more, non iure vt ex text. in auth. ſi verò cri-
minis C. ad leg. Iul. de adult. auth. vt nulli Iudi-
cum §. ſi verò quis compræhenſor. cap. ad Apoſto-
licæ de ſent. & re iudic. Moliu. de Brach. ſæcul.
Ludouic. ad Exea in diſcurſu de Cadauer. puni-
tor. inquit Io Chriſtoph. Vargas deciſ. 1. num.
316. alias ſi Malefactores, qui ad alterius ex-
terni Principis territorium confugiunt iure
retinerentur, vtique tuti eſſent ibidem non
79 ſolum à priuatis, ſed etiam ab eiſdemmet
Principibus, nam cum potirentur iure pro-
prio, & non benignitate, & protectione Do-
minantis, iniuſtè carcerarentur iuſſu, & de
mandato Dominantis, & iniuſtiſſimè remit-
terentur ad Dominum territorij, in quo de-
liquerunt, & tamen compertum eſt apud om-
nes, quod iure poſſunt carcerari, & remitti,
imò vt ait Henricus Zobel. de executione in ef-
80 figie theſ. 76. hoc omninò ipſa iuris naturalis
ratio ſuadet, imò iubet, parique conatu, ac
ſtudio Principibus iniungit, quo ipſa delicta
non impunita dimittenda eſſe præcipit. ma-
gnum enim (ſunt verba Zobeli loco citato)
pœnæ effugium aperiretur, ſi Reo tutum in ſuo
Regno quiſque Princeps præſtaret perfugium,
quo pacto maleferiatorum ſemen non in herba
extingueretur, ſed in vberrimam meſſem exere-
ſceret, & non ne ſat probroſum ſi illi, qui ſcele-
ribus prohibendis, reprobiſque puniendis diuini-
tùs ſunt conſtituti, Reos recipiendo, tuendoque
omnis generis crimina foueant, atque corroborent?
Conſtat præterea illum profugum adhùc eius Rei-
publicæ ſubditum permanere, cum in ſui detri-
mentum tantùm, non in ipſius Ciuitatis præiu-
dicium ſe Ciuitate exuat. Nec enim ſuo facto
ſe talis eximere iſti ſubiectioni poteſt, maximè
poſt delictum: quoad pœnam enim iſti Reipublicæ
obligatur, alias ſi etiam iuriſdictioni eum ſe exi-
miſſe dicendum eſſet, nec citari, requiri, damna-
ri, puniri illic poſſet, & intantum iuris natura-
lis ratio vrget, & obligat, vt iuſtè contra
81 recuſantem remittere malefactores poſſit in-
dici bellum, vt ex Gaill. obſeru. par. 1. lib. 2.
cap. 17. num. 29. inquit Zobel loco citato, vel
poſſunt relaxari repræſaliæ, vt ex Hartm. &
Berlich. ſubdit idem Zobel, & teſtatur infa-
82 cti contingentia, vt retuli in cap. 7. §. 6. num.
30. Henricum II. Regem Francorum, cum à
Senatu, Populoque Geneuate per Legatos
petijſſet, vt Baptiſtam Didatum Italum ho-
minem peculatus Reum ſibi redderent, roga-
tique ſæpius denegarent conqueſtum fuiſſe
apud Bernates, in quorum patrocinio Gene-
uates erant, & iure Clarigationis aduerſus
eoſdem vſurum proteſtaſſe, niſi Peculatorem
reddidiſſent, prout huius timore reddiderunt:
ac Hippotas Populos internecione funditùs
deletos à Thebanis, ex quo Phoci Boeti ſi-
carios potius defendere, quam ipſis Theba-
nis rogantibus reſtituere elegiſſent: hùc, ait,
pertinere Beniamitarum exemplum, quibus
cum perfricta fronte fœdi criminis conſcios
exhibere ad pœnam depoſcentibus fratribus
recuſarent, bellum ipſius Numinis conſenſu
decretum fuit, tantiſque animis geſtum, vt to-
ta ferè Beniamitarum Tribus extincta, atque
ex Gente ſua deleta fuerit Iudic. cap. 20. & 21.
& hoc pluribus probat etiam Cutellus ad le-
ges Siculas Martini cap. 16. nota 17. num. 2. &
ſeqq. fol. mihi 332. quem pariter retuli d. §. 6.
num. 30. qui vltra exemplum ex Sacra Scriptu-
ra in dict. cap. 20. & 21. Iudic. affert aliud ex
eadem Sacra Scriptura in cap. 15. eodem libro
Iudicum, vbi Philiſtei ab Hebræis petierunt,
vt Sanſonem nocuum dederent, & affert exē-
plum Romanorum, qui ab Hernicis quoſ-
dam agri ſui depopulatores poſtularunt; &
relato exemplo Romani Pontificis, qui re-
petitionem hanc malefactorum Luſitano Re-
83 gi conceſſit, ſubdit, Principes teneri præcisè
ad malefactores dedendum, vel puniendum
ſuppoſito, id iure Gentium produci ad mu-
tuam quietem tectam, ſartamque ſeruandam.
Vnde Zobel loco citato, ait, quod ex eadem
ſola ratione naturali motus Mahumetes Tur-
carum Imperator repoſcenti Florentinorum
Ciuitati parricidam, qui Iulianum Medicem
ante aras trucidauerat, non Florentinorum
copias metuens, quæ tenues erant, ſed vim
Numinis exhorreſcens, reſtituere non recu-
ſauit; itaque facinoroſum, qui Conſtantino-
polim profugerat, vinctum Laurentio Medi-
ci remiſit ad ſupplicium, eoque nec ſe iuris
ignarum, nec obligationis immemorem oſ-
tendit. Profugi igitur non ſunt tuti iure in
alieno Territorio, & ex relatis exemplis nec
ſunt tuti more quoad Principes, ergo non de-
bent, & nec poſſunt ſe exiſtimare tutos quoad
priuatos, & ideo tantum abeſt, quod tenean-
84 tur pœna proditorij, vt nec moleſtari poſſint
in loco in quo occiſus erat bannitus, quia
ibi bannitus hoſtis eiuſdem Patriæ, & Ma-
giſtratus habebatur, vt ex Baldo in conſ. 434.
verſ. præmittendum eſt lib. 5. Crauett. conſil.
409. num. 15. Rimmald. Iun. conſ. 470. nu. 63.
& ſeq. Turrett. conſ. 330. numer. 4. vol. 4. &
Corneo conſ. 193. lib. 3. ait Zobel. loco citato
theſ. 75. in fine, in loco vero occiſionis tenen-
tur potius de temeritate, ob violationem
Territorij, quam ob occiſionem banniti fo-
renſis profugi, vt innuit Zobel dict. theſ. 75.
dum enim violatur is, qui ſubeſt Territorio,
violatur quoque is, qui præeſt, imò maior
(ego dicam) iniuria redundat in Domi-
num, quia Principis eſt in ſua Prouincia
85 proſpicere, ne quiſquam lædatur, & quia vbi
publica vigent iudicia, interdicta eſt vindi-
cta priuata dicente Euripide, quem alle-
gat Zobel.

Si

Si crimen iſtis aliquid hoſpitibus ſtruis
Ius impetrabis, vt quidem hinc non abſtrahes.

Comprobantur prædicta, quia nemo ex
Doctoribus, quos viderim, firmauit, quod
occidens bannitum expreſsè à Principe aſſe-
curatum in ſua Ditione committat prodito-
rium, licet plures dicant, quod committit
crimen læſæ maieſtatis, extra ordinem tamen
puniendum, vt dicam infra hoc eodem
cap. §. 4. num. 100. ergo, & eo minus poteſt
dici, quod proditorium committat occidens
bannitum tacitè, & implicitè aſſecuratum ad
tex. *in auth. multo magis* Cod. *de ſacroſ. Eccleſ.*
Vlterius diuerſitas Territorij non eſt potens,
& nec eſt apta immutare naturam delicti cõ-
miſſi in bannitum, & ſic in eum, qui debe-
bat ſibi à quolibet cauere, quia ex permiſſio-
ne Principis ſtatuentis quilibet factus eſt
executor ſententiæ contra ipſum latæ: & nec
mos, ſeu conſuetudo habendi bannitum pro
tuto, & aſſecurato, quando extra Territo-
rium bannientis exiſtit, poteſt naturam deli-
cti immutare, quia in quouis loco occidatur
bannitus, ſẽper dicitur occiſus ab eo, quẽ bã-
nitus timere, & à quo ſibi præcauere debebat.

Remanet igitur ſecundum me vera
concluſio, quod occiſio banniti non
poſſit dici proditoria. Et hoc abſque vlla
86 prorſus difficultate procedit ad effectum, vt
occidens per pecuniam, vel per oſtenſam
amicitiam bannitum in Territorio bannien-
tis, vel extra, debeat gaudere immunitate
Eccleſiæ, nam ad hunc effectum, prodito-
rium, ſicut aſſaſſinium, debet eſſe in vera,
87 propria, & ſtricta ſpecie proditorij, vt in
terminis Gregorianæ firmat del Bene *de im-
munit. Eccleſ. cap. 16. dub. 20. ſect. 2. numer. 8.
verſ. quapropter.*

Et cum hæc allegaſſem in quadam cauſa
obtinui decretum fauorabile: ſed quia neſcio
an ex hoc, vel alijs motiuis, quæ tunc addu-
xi, obtinuerim, lubet hic allegationem per
extenſum recenſere, vt tuum ſit inſpicere,
quæ fuerint motiua potiora.

Dñs Cap. N.N. de N. extractus de menſe
Iunij 1679. è Conuentu S. Auguſtini
N. & ab illo tempore retentus nomine Curiæ
Eccleſiaſticæ in carceribus Curiæ ſæcularis
dictæ Ciuitatis ſub prætextu, quod non de-
beat gaudere immunitate ex eo, quia malis
artibus, vt aſſeritur, adduci fecit ad Hoſpi-
tale dictæ Ciuitatis P. ad effectum, vt *ibidem*
occideretur, prout fuit occiſus, à R. G. &
D. cum aſſiſtentia, & complicitate B. & O.
ſupplicat, prout ſperat, pronunciandum ad
fauorem immunitatis, quia prætenſio Curiæ
ſæcularis, nec in Iure, & nec in facto ſub-
ſiſtit.

Non quidem in Iure; quia ſi prætenditur,
homicidium, de quo agitur, eſſe de exceptis
in *Bulla* S. M. Gregor. XIV. ratione prodi-
tionis, triſtiſſimi Iuris eſt, quod ducens per
88 inſidias, & malis artibus hominem ad lo-
cum ad effectum, vt ab alio occidatur, etiam
effectu ſequuto, non priuatur immunitate
Eccleſiæ, vt dicunt Bonacina *de cenſuris in
particular. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 16. §. 8. nu.* 1.
Diana *part. 6. tractat. 1. reſol. 12. in fine* del Be-
ne *de immunit. Eccleſ. part. 2. cap. 16. dub. 20.
ſect. 8. num.* 1. Graſſett. *de nece prodit. §. 20.
num.* 27. Bordon. *de homicidio proditorio num.*
170. *&* 193. Donat. Ant. de Marin. *Iuris re-
ſol.* 171. Iul. Caponus *diſcept. forenſ.* 258. *nu.* 8.
89 & mouentur valida, & irrefragabili ratio-
ne, quia in *Bulla* exceptuatur ille, qui pro-
priè proditoriè occidit, qualis non eſt ille,
qui ducit aliquem, vt ab alio occidatur, quia
non propriè, phyſicè, & immediatè occidit,
ſed ad ſummum moraliter, & per alium libe-
rè agentem occidit, vt ratiocinantur Graſſett.
d. num. 27. del Bene *loc. citat. num.* 2. Bordon.
num. 170. Caponus *dict. numer.* 8. conſtitutio
enim pœnalis non eſt amplianda, ſed re-
90 ſtringenda ad caſus in ea expreſſos, tùm quia
pœnæ non ſunt ampliandæ, ſed reſtringendæ
vt ait del Bene *dict. num.* 2. & Capon. *dict. nu.*
8. tùm quia verba Conſtitutionis ſunt ſtrictè,
& in proprio ſignificatu intelligenda *vulgatis
Iuribus.* Et ideò cum Verba *dictæ Conſtitut.*
Gregor. reſtringantur ad illos, qui per ſe
ipſos homicidium proditoriè committunt,
ibi -- *qui proditoriè occiderint*, non poſſunt ex-
tendi ad eos, qui tanquàm inſtrumenta con-
currunt ad homicidium, vt benè docet Dia-
na *dict. reſol. 12. verſ. notandum eſt.* Bonaci-
na *loc. citat.* Graſſett. *dict.* §. 20. *num.* 26. Bor-
don. *dict. num.* 170, 188. *& meliùs num.* 193.
nàm, ſunt eius verba formalia, *non qui obtu-
lit medicamentum, ſed qui ſuis manibus ſumpſit
dicitur occidiſſe, licet dederit cauſam, leg. item
ſi obſtetrix ff. ad leg. aquil.* aliud ergò eſt dare
91 cauſam homicidio, aliud occidere; hoc in-
ducit carentiam immunitatis, non illud, dùm
iura, illa duo inter ſe diſtingunt, vnde ſo-
la imputatio, vt putauit malè Peregrinus,
non infert priuationem immunitatis, ſed ipſa
met occiſio ex textu Gregorij, *occiderint*;
92 tum demùm, quia in dubio fauere debemus
Immunitati Eccleſiaſticæ, iuxtà aduerten-
tiam Dianæ *dict. reſol. 12. verſ. nota etiam in
fine.*

93 Nec obſtant Remigius de Gondi *de im-
munit. fallent. 14. num. 1.* & Alex. Peregrin. *de
Immun. cap. 7. n. 9.*

94 Quia loquuntur contra textum expreſſum
Bullæ Gregorianæ exigentis phyſicam, & im-
mediatam occiſionem, vt patet ex lectura,
& habent contra ſe tot, tantoſque Theolo-
gos, & Doctores pro Immunitate certantes,
& quod plùs eſt, deſtituuntur ratione: nullo
enim fortiori nituntur argumento, quàm de-
95 ducto ex regula, qua in Iure perhibetur, quod
is, qui per alium facit, perindè eſt, ac ſi per
ſe ipſum faceret, ſed argumentum eſt nullius
ponderis in terminis ſupradictæ Bullæ, quæ

per verba, *qui occiderint*, requirit operatio-
nem phyſicam, veram, ac propriam, & non
96 virtualem, metaphoricam, ac interpræta-
tam, prout præſefert regula ſupradicta, vt ex
Sanchez, Caramuel, Tancredi, Auila, reſpon-
det Pater Graſſett. *d.* §. 20. *n.* 7.

Potiſſimè verò, quia dicta verba, *qui occi-*
97 *derint*, ſcripta ſnnt in perſonam, & non in
rem, vt aduertit Pater Graſſettus *loco citato*
num. 11. etenim ſi *Bulla* ſtatuiſſet occiſionem
proditoriam eſſe excluſam ab Immunitate,
vtique argumentum procederet ex dicta re-
gula, quia tunc mandantem, & omnem aliũ,
qui per alium operatur, comprænderet, ve
ex Bart. Graff. Carena dicit Graſſett. *dict. nu-*
mer. 11. at dum ſtatuit priuari immunitate Ec-
cleſia, qui occidit, non comprænhendit ni-
ſi eum, qui proprijs manibus occidit, vt ex
Guazzin. Tancredi, Riccio, & Suarez, firmat
Graſſett. *ibid.*

Vndè cum pro Immunitate adſint Docto-
res, numero, autoritate, rationibus ſuperio-
res, ad illius fauorem eſt pronunciandum,
quia, vt ex Suarez dicit Pater Graſſett. §. 8.
num. 71. etiam ſi pro vtraque parte Doctores,
98 & rationes eſſent æquales, fauor religionis
deberet tollere æquilibrium opinionum, &
faceret ponderoſiorem opinionem fauentem
immunitati, quam proindè opinionem, &
ſubdit Graſſett. *ibidem* oportet omninò, vt
Iudex præferat opinioni contrariæ, alioquin
æqualis probabilitatis.

Et prædicta habent locum, etiamſi præten-
99 datur D. N. eſſe mandantem, pro ve non
eſſe, inferius monſtrabitur, nam rationes *ſu-*
prà allatæ militant etiam ad fauorem man-
dantis, vt in terminis probant Homobon.
Vinc. Tancred. Petr. Paul. Guazzin. Carena,
Sanchez, quos refert, & ſequitur Graſſett.
loc. cit. §. 20. *num.* 3. & ei aſſentitur Pater Bot-
donns *de homicidio proditorio num.* 163.

Si verò prætenditur dictum homicidium
eſſe de exceptis à *Bulla* ratione aſſaſſinij, ſup-
plicatur aduerti, quod in caſu, de quo agi-
100 tur, non cadit, nec cadere poteſt qualitas,
& nomen aſſaſſinij, quia velamen iuſtitiæ,
propter quam Principes imponunt taleam
contra facinoroſos, & proponunt præmium
ijs, qui facinoroſos occidunt (iſte enim eſt
caſus noſter, nam P. erat homicida, & ſup-
ponitur occiſus de ordine Domini Territorij,
in quo homicidium patrauerat) vtique facit
penitùs ceſſare crimen, & deformitatem, &
pœnam text. in *cap. pro humani de homcid. in*
6. & redditur ratio à Claro §. *homicidium nu*,
101 53. quia non eſt inconueniens, vt ad ea,
quæ licitè permittuntur, homines etiam pro-
poſitis pecunijs alliciantur, & nihilominùs
102 mediatores etiam in tali crimine gaudere
immunitate Eccleſiaſtica, tuentur Diana
reſol. moral. par. 4. *tract. vnico reſol.* 33. *& re-*
ſol. 109. *& par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11. *in fine*, *&*
in ſumma part. 1. *verbo immunitas Eccleſiarum*
num. 75. Nonar. in *ſumma Bullar. tit. de Immu-*
nit. Eccleſ. num. 72. Ricc. *de publ. iudic. quæſt.*
37. *num.* 35. Rouit. *pragmat.* 1. *de aſſaſſinio nu.*
49. Gambacurta *de immunit. lib.* 5. *cap.* 34. *nu.*
14. Maſullus in add. ad Capic. *deciſ.* 112. de
Marinis *reſol.* 171. & hanc opinionem ſatis eſ-
ſe probabilem, ait del Bene *de Immunit. Ec-*
cleſ. lib. 2. *cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 6. *num.* 3. Iul. Ca-
pon. *diſcept.* 158. *num.* 7. *in fine*, ex eo, quod
in *Bulla* Gregoriana priuantur immunitate
tantùm aſſaſſini, quales propriè, & rigoro-
sè non ſunt hj, qui tanquam mediatores in
crimine operantur.

Nec dicatur, quod ipſe Dominus N. qui
iuxta conuentionem antecedenter factam ex-
burſauit poſt homicidium pecuniam Ra-
phaello, & Dominico, non ſolum poteſt di-
ci mediator, ſed potius poteſt, & debet dici
mandans, & tanquam talis debet excludi ab
immunitate Eccleſiaſtica.

Quia reſpondetur hoc non probari ex de-
poſitionibus eorum, qui faciunt ſe manda-
tarios, & ſocios criminis ex rationibus infe-
riùs explicandis.

Secundo reſpondetur, quod etiam proba-
tum non conſtitueret ipſum D. N. mandan-
tem, quia cum non conſtet de aliqua inimi-
citia, vel cauſa propria procurandi necem
dicto P. non poteſt eſſe, & dici mandans ex
hoc ſolùm, quod monetam (*ſupponamus hoc*)
forſan penes eum depoſitatam tradiderit oc-
ciſoribus, adhuc enim diceretur nuntius, me-
diator, tractator, vt colligitur ex Bart. in
leg. aut qui alitèr §. *hæc verba*, *ff. quod vi*, *aut*
clam, *& in leg.* 1. §. *incidit ff. ad Turpill.* quem
ſequitur Ang. *de malefic. verb. & Sempronium*
Rodulphi num. 16. *quæſt.* 6. vbi formant quæ-
ſtionem, an ſi mando tibi, vt tu mandes alio
103 tu ſecundo mandans tenearis, & in reſolu-
tione quæſtionis dicunt hunc talem tanquam
nuntium teneri.

Et quamuis poſſint dari duo mandantes,
104 prout eſt quando Titius mandat Seio, vt oc-
cidat Caium, Seius verò mandat Sempronio,
vt eundem Caium occidat, vt exemplificat
Bart. in *d.* §. *hæc verba num.* 2. nihilominùs ter-
mini huiuſmodi caſus non poſſunt verificari,
& cadere in perſonam D. N. obſtante quali-
tate, & conditione eius perſonæ, cùm hæc
105 mandata non dentur niſi hominibus perdi-
tis, & infimæ ſortis, vt conſiderat Salyc. in
leg. fin. num. 5. *Cod. de accuſat.* & ideò dicen-
dum, quod quandò ſuppoſitum factum à Cu-
ria eſſet verum, quod negatur, mandatum
ei datum fuiſſet ad iubendum, & non ad exe-
106 quendum per ſe ipſum, & per conſequèns
non teneretur de mandato, & tanquam man-
dans, ſed tanquàm mediator ex doctrina
Bart. in *dict.* §. *hæc verba*. Vlteriùs ſicut prop-
107 ter velamen iuſtitiæ proponentes, & dan-
tes præmium occidentibus malefactores præ-
ſeruantur à deformitate, & crimine aſſaſſi-
nij, ita ab eadem deformitate, præſeruantur

omnes alij, qui habent partem, & complici-
tatem retinendo, & exburſando monetam
depoſitatam, vt pluribus oſtendit Iulius Ca-
ponus *dicta diſcept*.258. *num*.2.*& ſeqq*.

Nec quicquam facit, quod præfati facino-
roſi dicant, quod P. fuit bonis ſpoliatus, &
quod D. N. habuit quandam crumenam ple-
nam, vt credunt, monetæ.

Quia, vt dixi, ipſi nullum gradum pro-
108 bationis, aut inditij conſtituunt, & vlte-
rius ſuppoſito, quod hoc ſit de illis aſſaſſinijs
de quibus loquuntur vulgares, adhuc non de-
bet attendi in foro Eccleſiaſtico ad priuan-
dum Reum Eccleſiaſtica Immunitate, vt ex
Alciato, Corrado, Boſſ. Clar. Baiard. ait Fa-
rin. *qu*.123. *num*.163.

Si demùm prætenditur, homicidium præ-
dictum eſſe de exceptis à Bulla ratione loci,
nempè hoſpitalis, in quo fuit patratum, pro-
ſternitur talis prętenſio tùm ex qualitate eiuſ-
dem hoſpitalis, quod, vt pro certo ſupponi-
109 tur, eſt merè laicale, & nullum habet requi-
ſitum neceſſarium ad conſtituendum locum
ſacrum, & immunem, & ſic non fruitur pri-
uilegijs, & prærogatiuis Eccleſiæ, vt ex Va-
laſco Farinac. Borell. Diana, & alijs dicit
Cortiada *deciſ*.43. *num*. 7. *& ſeq*. tùm quia
cum *Bulla* Gregoriana loquatur de occiden-
110 te in Eccleſia, vel Cœmeterio, quilibet
alius locus excluſus cenſetur ex tenore dictæ
Bullæ, & ex diſpoſitione Iuris, quia in odio-
ſis locus pius non venit appellatione Eccleſię,
Farin. *conſ*.76. *num*.14. Ciarlin. *contron*. 154.
num.14.15.16. De Marinis *reſol*. 170. *num*. 12.
Diana *moral.reſol.part*.1. *tract*.1. *reſol*.25. *verſ*.
difficultas, *& verſ. hæc opinio*, del Bene *de*
Immunit. Eccleſ. *tom*.2. *cap*.16. *dub*.19. *ſect*.6.
num.1. Sperell. *deciſ*. 60. Ricc. in *prax. aurea*
reſol.276. *& deciſ*.250. *par*.3. Merlin.*conſ*.55.
Suarez *de religione tom*. 1. *tract*. 2. *lib*.3. *cap*. 9.
Io.Bapt: Muccius ad Sanſel. *deciſ*. 19. *num*.1.
& 4. Ricc. Thoro, Ciarlin. Rodoer. de Luca
locis relatis à Muccio *d.n*.1.

Tùm etiam, quia cum agatur de mandato
111 dato extra locum ſacrum de occidendo aliū
in loco ſacro, & immuni, tale mandatū etiam
homicidio ſequuto, non priuat mandantem
Immunitate Eccleſiaſtica Bonacina *de legibus*
tom.2. *diſp*.3. *quæſt*.7. *de immun*.§.4. *num*. . . .
Diana *moral.part*.1. *tract*.1. *reſol*.10. *in fine*, *&*
par.3. *tract*.1. *reſol*.7. del Bene *de Immun.to*.2.
cap.16.*dub*.19.*ſect*.8. *per tot*.

Remanet ergo ex his firma, & inconcuſſa
concluſio in principio firmata, quod præten-
ſio Curiæ ſæcularis non ſubſiſtit in Iure.

Cæterùm nec ſubſiſtit in facto, quia Curia
ſæcularis non probat, D. N. fuiſſe partici-
pem, & mediatorem in tractando homici-
dium prædictum, paria enim ſunt in crimi-
112 nalibus non eſſe, & non probari, ad tra-
dita per Maſcard. *de probat.concluſ*. 36. *nu*.1.
& ſeqq. & Guazzin. *Reor.defenſ*.29.*cap*.1.*n*.6.
Quod autem non probet patet manifeſtè,
113 quia affert confeſſiones quatuor ſociorum
criminis, quæ ſicut non ſunt habendæ pro ex-
ploratis ſacinoribus ad habendum confiten-
tes ipſos pro delinquentibus, vt ſanciuit text.
in *leg*.1. §. *Diuus Seuerus ff. de quæſtion*. & ad-
uertit Soccin. in *cap.qualiter*, *& quando il ſe-
condo num*.976. *de accuſat*. vbi admonet Iudi-
114 ces, vt benè inueſtigent omnes qualitates,
& circumſtantias delicti confeſſati, vt cogno-
ſcant, an Reus veritatem dixerit, ita, & eo
minùs debent haberi, & reputari tales reſpe-
ctu ad tertium ab eiſdem nominatum, ſi nul-
la alia probatio religionem cognoſcentis in-
ſtruat, iuxta monitum Vulpiani in *d*.§.*Diuus
Seuerus*.

Quod prorſùs verificatur in caſu noſtro,
nedum quia ex proceſſu non probatur D. N.
habuiſſe inimicitiam, vel cauſam inimicitiæ,
cum P. occiſo, vt probari debebat, quia
115 alias tamquam quid facti non præſumitur,
vt ex Crauett. Maſcard. Decian. inquit Hon-
ded. *conſ*.93. *num*.15. *vol*. 2. & nec probatur
eumdem D. N. habuiſſe mandatum, ſeu com-
miſſionem à Domino Principe, cuius Prętor
occiſus fuerat à dicto P. de tractando, &
procurando prædicti P. homicidium, imò,
nec datur fumus alicuius relationis, & cogni-
tionis inter D.N. & eumdem Principem, ſeu
116 illius miniſtros, & tamen mandatum erat
neceſſariò probandum, vt ex Bald. Alexan.
Mandell. & Gabriel. firmat Honded. *loc.cit*.
num.12. *&* 13. & ſaltem erat probanda rela-
tio inter præfatum D. Principem, & dictum
117 D.N. vt ex Decian. *tract.crim.lib*.9. *cap*.33.
num.1. inquit Eminentiſſimus D. Card. Gual-
terius penès D. Zuffum *de legit. proceſſ.quæſt*.
66.*num*.50. *& ſeq*. nam cum non conſtet de
cauſa propria, nec conſtet de mandato, ſeù
commiſſione eius, ad cuius vtilitatem, & iu-
ſtam ſatisfactionem fuit patratum delictum,
deficit fundamentum proceſſus, & inditia
ſuper eo conſtructa omnia corruunt, quia ſi-
118 ne cauſa nemo præſumitur velle delinquere,
vt ex Bart. & Caſon. dicit Vermigl. *conſ. cri-*
119 *min*.34. *num*. 7. & ſine mandato, tractatu,
ſeu relatione eius, qui facit committere deli-
ctum, tamquam corpore delicti deficiente
ad tradita per Eug. *conſ*. 76. *num*. 26. *&* 37.
lib.1. Cyriac. *contron*.105. *num*. 33. 34. *&* 71.
Andreol. *contron*.149. *num*.1. ſuboritur impo-
tentia procedendi contra illum, qui dicitur
homicidium tractaſſe Andreol. *dict. contron*.
149.*num*.6. *verſ.tertius caſus eſt* Giurb. *obſeru*.
30.*num*.12.*par*.1.& Emin. D.Card.Gualterius
loc.cit.num.40.

Sed etiam, quia depoſitiones eorumdem
delinquentium non poſſunt attendi, quia dum
120 faciunt ſe ſocios criminis, & infames red-
dunt ſe inhabiles ad probandum, & facien-
dum inditium. Marſil. *pract.crim*. §.*diligenter*
num.37. *&* 38. Roland. à Valle *conſ*.73. *n*.16.
lib.1. Farin.*quæſt*.44. *num*.4. Honded.*conſ*.93.
num.28. *lib*.2.

Maximè cum habuerint impunitatem, vt
151 ipſi dicunt proceſſ. *fol.* 97. 110. 112. *&* 120.
& cum litteris Impunitatis acceſſerint ad ſu-
bijciendum ſe examini Boſſ. *tit. de oppoſit. con-
tra teſtes num.* 21. Farinac. *quæſt.* 43. *num.* 195.
Spada *conſ.* 118. *num.* 5. *lib.* 1. Vermigliol. *conſ.*
3. *nu.* 14. *&* *conſ.* 15. *nu.* 20.

Et perqniſiti in Dominio Ianuenſi, & in-
152 ducti ad accipiendum impunitatem à D. ini-
mico ipſius D.N. cenſentur ab eodem D. ſub-
ornati, nam tentauit ſubornare alios, vt ex
atteſtationibus datis R.P.D. Ponenti, etenim
123 ex tali tentatiuo reſultat fortis præſumptio,
quod, & hos ſubornauerit Farin. *conſ.* 130. *nu.*
43. Vermigliol. *conſ* 74. *n.* 16.

Et hæ exceptiones ſunt in vniuerſali con-
trà omnes quatuor.

In particulari verò dicitur, quod B. eſt vi-
154 lis, & tanquàm talis non meretur fidem.
Clar. *quæſt.* 24. *verſ. quæro etiam* Farin. *q.* 57.
num. 19. & Honded. *conſ.* 93. *num.* 44. *&* 52. *in
fine lib.* 2.

Eſt varius ſibi ipſi, & alijs contrarius, vt
125 apparet ex folio contrarietatum, & varia-
tionum, quod datur, & ex hoc pariter nul-
lam meretur fidem Honded. *loc. cit. num.* 59.
verſ. ſecundò ex omnibus, & *num.* 52. Eſt men-
dax, imò falſus, ex quo dicit, quod P. fuit
opera D. N. ductus ad hoſpitale, & quod di-
ctus D.N. tranſmiſit duas amphoras vini ad
opiandum dictum P. & tamen non apparet,
quod D. N. habuerit aliquam ſcientiam, ſeù
notitiam d. acceſſus, imò ipſe B. fuit ille, qui
tractauit cum dicto P. vt apparet ex depoſi-
tione Vittorij, & alterius ſocij eiuſdem *pro-
ceſſ. fol.* 51. 52. *&* 56. & amphora, de qua
fuit propinatum vinum P. poſt cænam, erat
eiuſdem B. vt dicit ſamula *fol.* 50. dicit etiam
quod D.N. acceſſerat ad hoſpitale, & tamen
famula *fol.* 50. *&* 55. dicit, quod numquam
iſte fuit in hoſpitale.

Eſt inimicus D. N. vt apparet ex depoſi-
tione famulæ eiuſdem B. à Curia examinatæ
fol. 50. *tergo*, & deſumitur ex quo præfatus D.
N. illum de fuga ſuſpectum arreſtari curauit,
156 vt habetur *proceſſ. fol.* 222. & ex hoc capite
penitùs, & omninò repellitur à teſtimonio fe-
rendo *cap. repellatur cap. cum. P. cap. cum opor-
tet de accuſat. auth. ſi teſtis C. de teſtibus* cũ alijs
relatis ab Honded. *conſ.* 87. *num.* 131. *lib.* 2.

Deponit inueriſimilia, dum dicit, quod
D.N. tractauit cum ipſo de homicidio dicti
P. & tamen præfatus D.N. nullam familiari-
tatem, nullam amicitiam, nullam domeſti-
citatem habebat cum illo, vt dicunt teſtes
proceſſ. fol. 50. *terg. &* 55. 58. 65. *&* 63. *tergo*,
& eſt certum, quod huiuſmodi res, vt conſi-
127 derat Roland. *loc. citat. num.* 36. non confi-
dantur niſi ijs, cum quibus magna intercedit
intrinſicitas; dicit, quod D.N. voluit, quod
ipſe ſcriberet epiſtolam Principi, & quod
Epiſtolam dictauit, & inſuper iuſſit eidem,
vt mitteret famulum ad tractandum cum di-
cto Principe, ſed hæc ſunt inueriſimilia, quia
ſi D. N. habebat correſpondentiam cum D.
Principe, vt ſupponitur, ſed nos negamus,
ad quid iſte circuitus? ſi non habebat corre-
ſpondentiam, ad quid procuraſſet perdere
P. cum quo nullam odij, vel rancoris cauſam
habebat? & ſaltem quare voluiſſet, vt ita di-
cam, perdere meritum, quod affectare po-
tuiſſet penes dictum D. Principem? dicit,
quod pluries tractarunt inuicem in Platea,
& publicis locis, & nullus teſtis hoc dicit in
158 proceſſu, deponenti autem inueriſimilia tan-
quam ſuſpecto de falſo, nulla prorſus eſt fides
habenda. Gram. *conſ. crim. reſol.* 531. *num.* 21.
& ſeq. Rota *in Peruſina Landi num.* 23. *Ianua-
rij* 1614. coram Veroſpio, quæ ex hoc treſ-
decim teſtes conteſtes reiecit, Vermigliol.
conſ. 74. *num.* 4. Rolan. à Valle *conſ.* 73. *nu.* 36.
lib. 1.

Io: O. eſt, & ipſe vilis, & famulus dicti B.
eſt varius, & cõtrarius, vt ex *folio*, deponit inue-
riſimilia, vt *ſupra*, & eſt inimicus D. Cap. N.
ex cauſa arreſti ſupradicti, vt apparet dicto
fol. 222. & ſic militant eadem iura ſupra al-
legata.

R. acceſſit ad deponendum allectus etiam
pecunia, & pretio ſcutorum 100. auri ſibi pro-
miſſorum, vt ipſe ait *fol.* 111. *tergo*, *&* 113. &
ſic tanquàm habens ex depoſitione, vltrà im-
punitatem, intereſſe ex dicta promiſſione re-
pellitur, vt dicit Spada *conſil.* 118. *num.* 5. *lib.* 1.

Eſt contrarius, & etiam varius, vt in *folio
ſupradicto*, eſt mendax. & periurus, dum me-
dio iuramento aſſeruit in fide, quam fecit, &
quæ datur R.P. D. Ponenti, quod fuerat re-
quiſitus, & allectus à M. ad deponendum
complicitatem D. Cap. N. in d. homicidio
P. & quod ſemper renuit hoc agere ex eo,
quia eſt alienum à veritate, & cum poſteà vi-
ctus importunitate, & auri Sacra fame con-
trarium depoſuerit, dicitur periurus, & tan-
159 quam periurus repellitur in totum *cap. ſicut
nobis de teſtibus, cap. teſtimonium eod. tit.* Fęlyn.
Martil. Cæphal. & alij relati ab Honded. *dict.
conſ.* 93. *num.* 30. deponit inueriſimilia, nem-
pè, quod D.C.N. requiſiuit ipſum, & Domi-
nicum ad accedendum ad hoſpitale, & occi-
dendum P. quando per priùs, vt ipſi aiunt,
nũquam vſus fuerat opera eorum in ſimilibus,
nec ipſi, vt aiunt, erant ſoliti delicta huiuſ-
modi perpetrare, & eſt quidem, *vt dixi*, inue-
riſimile, quia hęc ſolent communicari cùm
hominibus exequi ſolitis, manu promptis, &
ſaltem cum ijs, qui tractu temporis poſſint
diſponi ad exequendum, vnde ad proſternen-
dum huius fidem intrant iura, quæ allata ſunt
ad proſternendum dictum B.

C. & ipſe fuit allectus dicta promiſſione prę-
mij *ſcut.* 100. auri, vt habetur *fol.* 112. *terg.* 113.

Eſt varius, & contrarius. vt in *folio*.

Et demùm eſt ex alijs criminoſus, vt appa-
130 ret *proceſſ. fol.* . . . & propter malam præſum-
ptionem, & infamiam ex criminibus reſultan-

tem

tem repellitur, & fidem non facit Farin. *q.43.*
num. 178. *& quæſt.44.num.25.*
Vndè cum iſti tot, tantoſque patiantur de-
131 fectus, nullam prorsùs probationem, &
nec inditium aliquod faciunt Farin. *qu.* 43.
*num.*178. *& qu.*53. *num.*5. *& ſeq.* Vermigliol.
*conſ. crim.*184. *num.*16. Spada *conſ.* 118. *nu.*6.
Honded. *conſ.*100. *num.*22.23. *&* 32. *lib.*2.
Nec dicatur, quod eorum depoſitio rema-
net adminiculata ex depoſitione Antonij, &
ex domeſticitate, & conuerſatione, & reten-
tione domi prędicti R. & remanet confirmata,
& corroborata ex tortura, quam ſuſtinuerunt
in facie eiuſdem Domini Cap.N.
Quia quoad torturam reſpondetur, quod
132 illa non plures, ſed vnicum tantùm purgat
defectum, Burſatt. *conſ.*234. *num.*42. Farinac.
*d.quæſt.*43. *num.*178. Hondend. *dict. conſ.*100.
num. 37.
Quoad depoſitionem Antonij reſponde-
tur, quod, & ipſe fuit tentatus ad deponen-
dum falſum, vt medio iuramento aſſerit, &
demùm fuit à M. inductus ad deponendum
ea, quæ priùs, quippè quæ falſa, deponere
recuſauerat, vt apparet ex atteſtatione, quæ
datur in manibus Ponentis, & cum ſit periu-
rus nullam fidem meretur ex iuribus ſupra
traditis, & ſic non poteſt adminiculare depo-
ſitionem B. & O. qui dicunt, quod fuerunt à
d.D.Cap.N. requiſiti ad afferendum caput P.
ad Principem, & nec poteſt adminiculari ex
depoſitionibus prædictorum B. & O. quia
133 non entis nullæ ſunt qualitates *vulg. iurib.*
134 adminicula enim dici non poſſunt, quæ
135 egent adminiculari, & non ſuffragantur, ni-
ſi præcedat aliquis gradus probationis, cui
coniungi poſſint ſecundum Rotam *deciſ.* 558.
num. 3. *part.* 2. *recent.* Vermigliol. *conſil.* 266.
num. 5.
Quo demùm ad familiaritatem, conuerſa-
136 tionem, retentionem domi prædicti Ra-
phaelis reſpondetur, quod dicta familiaritas,
conuerſatio, & retentio facta in propria do-
mo, non infert ad delictum ex rationibus al-
latis in his terminis ab Honded *conſ.*63. *n.*53.
& ſeqq. quas ne longior ſim ommitto hic re-
cenſere.
Nec obſtat, quod dicti aſſ. Socij ſint plu-
res; Quia ſtantibus exceptionibus, quas in
dicto, & in perſona patiuntur nihil probant,
quamuis eſſent numero maiores Roland.
*conſ.*73. *num.* 16. *lib.*1. Bertazol. *conſ.* 116. *num.*
23. *lib.*1. Maſcard. *de probat. lib.*3. *conſil.* 1311.
num. 19. Farin. *q.*44. *n.*6.
Propterea cum Curia Sæcularis aſſiſtentia
juris, & probationibus, ſeu inditijs ad tor-
turam ſit deſtituta, non poteſt obſtare, & iu-
ſtè procurare, quòd diutius procraſtinetur
reintegratio, quæ debetur Eccleſiæ, & ipſi D.
Cap.N. per tantum tempus vexato, requiri-
137 tur enim plena, & concludens probatio,
quod confugiens ad Eccleſiam delictum ex-
ceptum commiſerit, ad hoc vt poſſit Curiæ
Sæculari conſignari Farin. *conſ.*76. *num.*3. Am-
broſ. *de Immunit. cap.*11. *num.*4. Sperell. *dec.*101.
*num.*17. & his relatis Iul. Caponus *diſcep.* 268.
*num.*13. vel ſaltem requiruntur inditia, quæ
138 ſufficiunt ad torturam iuxtà opinionem
Gammæ *dec.*179. *num.*2. *& dec.*28. Caſtill. *dec.*
156. *num.*9. Guazzin. *reor. def. p. cap.*31. *num.*9.
139 quorum vtrumque hic deficit, quia quatuor
Socij criminis, quando non patiuntur alios
defectus, ſolùm ſufficiunt ad torturam, vt
ex Blanc. loquente de quatuor ſocijs in *tract.*
de inditijs, & tort. num. 384. inquit Guazzin.
*reor. defenſ.*32. *cap.* 8. *num.*5. ſed patientes tot
140 defectus, quot ſupra fuerunt relati, nec ad
inquirendum faciunt inditium, dum ex di-
ctis *ſupra* prorsùs reijciantur, prout propter
141 ſolam inueriſimilitudinem treſdecim teſtes
conteſtes reiecti fuerunt à Rota *in Peruſina*
laudi, de qua *ſupra*.
Poſſet etiam addi, niſi eſſet prorsùs ſuper-
fluum aliud motiuum ad facilitandam reinte-
grationem Eccleſiæ, nempè, quod P. inquiſi-
tus, & proceſſatus de Vxorcidio commiſſo
in Ciuitate, vt apparet eſt depoſitionibus te-
ſtium in proceſſu examinatorum fol. . . . &
142 condemnatus, & bannitus, vt ſupponitur pro
dicto homicidio in pœnam vltimi ſupplicij,
poterat impune occidi in Ciuitate N. Decian.
*tract. crim. lib.*7. *cap.*3. *num.*5. Caball. *de omn. ge-*
*ner. homicid. num.*59. Chartar. *dec. crim.*1. *n.*132.
143 etiam proditoriè, vt ex Vulp. Neguſan. Am-
broſ. Graſt. Caball. Decian. de communi teſta-
tur Pater Graſſett. *de nece proditoria* §.12. *num.*
13. *circ. med.* vbi ex Graff. optimam allegat ra-
tionem, quia ſi non liceret proditoriè occi-
dere, ſtatutum eſſet eluſorium, cum quis nol-
let cum bannito pugnare: imò etiam per aſ-
144 ſaſſinos pecunia conductos, vt ex Graſſ. Nell.
Caball. Neguſ. Decian. & Chartar. firmat
Graſſett. *ibidem.* qui ſubdit, quod bannito-
145 rum occiſores, nec poſſunt accuſari de homi-
cidio, quippè, quod factum eſt lege permit-
tente, aſſiſtente, & fauente, & in caſu de quo
agitur homicidæ tenerentur ſolùm de tranſ-
portatione capitis extra Statum, & Domini-
um Sabaudię, & de ea dumtaxat poſſet pu-
niri, qui mandaſſet illud extrà Statum prædi-
ctum tranſportari, & ſic remaneret delictum
ordinarium, & non exceptuatum in Grego-
riana, & tàm occiſores, quàm mandantes
deberent gaudere immunitate Eccleſiaſtica,
vt ſancitur in *dicta Bulla*.
Quod eſt indubitatè verum etiam ex eo,
quia præfatus P. erat etiam bannitus in pœ-
nam vltimi in Statu Ianuen. ob homicidium
Officialis d. D. Principis, nam quando quis
146 eſt bannitus in pœnam vltimi ſupplicij pro
crimine qualificato, tunc cum maiori facili-
tate admittitur concluſio, quod poſſit impu-
nè occidi bannitus extra Statum, & Territo-
rium bannientis, vt dicit Ferrettus *conſ.*330.
in fine.
Vnde ex hoc pariter capite Eccleſia debet
rein-

Digitized by Google

reintegrari, quia trita, & communis eſt iuris
147 concluſio, quod vbi delictum eſt impunibi-
le, vel eſt excuſabile, itaur non ſit locus pœ-
næ ordinariæ, eo caſu Reus non excluditur
ab immunitate ſecundùm Ciarlin. *contron*.10.
num.139. & Vermigliol. *conſ. crim*.99. *n*.2.

Nec reſpectu homicidij commiſſi in Statu
Genuæ poterat dici tutus in Ducatu Sabau-
diæ, quia hoc non eſt verum quoad effectum
148 inducendi proditorium, & excludendi oc-
ciſorem, ſeu mandantem ab Immnnitate
149 Eccleſiæ, nàm homicida in quocumque loco
debet timere ne occidatur iuxtà illud Caini
Geneſ. cap.4. *verſ*. 14. *omnis igitur, qui inuene-
rit me, occidet me*, & ex hoc nempè, quia
ſunt in continuo periculo mortis poſſunt à
150 quocunque Sacerdote etiam non approbato
& etiam à caſibus reſeruatis, & à cenſuris,
prout alij exiſtentes in periculo mortis abſol-
ui; vt ex Molin. & Bonacina, dicit Manara
in *noctibus malencolicis interrog*. 94. quem af-
fert, & ſequitur D. Sabellus in *ſumma* §. *ban-
nitus num*.1. qui *ibid.num*.2.*verſ.quod dicti*, re-
fert etiam ad hoc Dian. *par*.5.*tract*.3.*reſol*.64.

Et hoc procedit non ſolùm in bannito ex
151 cauſa homicidij commiſſi, ſed procedit, &
habet locum in quouis alio bannito, qui per
legem Diuinam, ſunt morti tradendi, ex quo
vbique, & per totum Orbem ſunt banniti,
veluti exemplificat Plotus *conſ*.24. *num*.15. de
homicidio voluntario Tuſchus in *pract. con-
cluſ. Iuris verbo banniti ex vno loco concluſ*.26.
num.vlt. vbi quod Domini eſt terra, & pleni-
tudo eius, Orbis terrarum, & Vniuerſi, qui
habitant in ea *pſalm*. 25. & his relatis Muta
ad pragmat. tit.49. *de bannitis, & delinquent.
non acceden. ad Cur. num*.7.

Quare &c.

Nota obiter hic, quod concluſio ſuprà fir-
mata ex Vermigliol. & Ciarlino, nempè,
quod vbi delictum meretur aliquam excuſa-
tionem ita vt non ſit locus pœnæ ordinariæ,
tunc Reus non excluditur ab immunitate Ec-
cleſiaſtica, comprobatur ex Narbona *ad con-
cordata Caſtellæ, gloſa* 7. *num*.75. *verſ. niſi fortè
affectio, & gloſa* 18. *num*.113. vbi quærit, an
152 cauſa excuſationis minuens pœnam mutet
delicti ſpeciem ita vt non debeat haberi, &
reputari de exceptis? & veniendo ad caſum
ſpecialem quærit an Vxor familiaris, vel al-
153 terius, qui gaudet foro S. Officij, ab eo ex-
cludatur, ſi Virum à poſſe familiæ exemerit,
vel aliter Satellitibus armata reſiſterit, caſus
enim reſiſtentiæ, & eximitionis ex concorda-
tis eſt caſus exceptus, & nequaquam exclu-
dendam affirmat, quia reſiſtentiam non vi-
detur commiſiſſe ob intenſum amorem, quo
154 Virum diligit, idemque à fortiori in Patre,
& filio reſpectiuè affirmat ex Farinac. *qu*. 30.
num.118. *& quæſt*.97. *num*.151. etiamſi à car-
ceribus vnus alterum exemiſſet.

Sed poteſt dici impugnata ex traditis de
directo contra Narbonam à Cutello *ad leges
Siculas tit. ad leges Martini tit. controuerſiarum
contron*.1. *num*: 25. *fol. mihi* 418. dicens, quod
155 cauſa excuſationis minuens pœnam non
mutat ſpeciem delicti, non enim minùs erit
reſiſtentia, ſi amoris impetu reſiſtatur, ſicut
ſi eodem impulſu homicidium perpetraretur
non deſinèt homicidium dici, at delictum
in concordatis non excipitur per effectum
pœnæ, ſed per nomen ſpeciei; quo fit, vt ſi-
cur plùs, & minùs ſpecie non differant, nec
genere, ſed quantitate *leg. final. ff. de fundo in-
ſtruct*. Surd. *conſ*.427.*num*.48. *& deciſ*.7. *num*.
22. Cæphal. *conſ*. 300. *num*. 11. Natta *conſil*.
402. *num*.16. ità ſi pœna minuatur non tran-
ſibit in aliam ſpeciem delicti, alias audiamus
quo nomine erit nuncupandum, nonne, &
reſiſtentię, ſeù eximentiæ ſicut prius? hinc, ſub-
dit Cutell. loquens de Narb. idē ipſe author in
alio propoſito criminis nefandi à noſtra ſen-
tentia nō declinat in *gl*.8.*n*.18. facit Carleu. *de
Iudic. q*.6.*n*.510.*f*.220. vnde benè contra Ciarl.
& Vermigl. tenet Graſs. *de nece prodit*. §.11.*n*.10
& ſeqq. qui conſimili vtitur argumento.

Inſuper, vt regrediar vnde diſceſſi, banni-
156 ti poſſunt impunè occidi, etiam quando
poſſunt viui adduci coram Iudice, vt firmant
plures Doctores relati à Farinac. *quæſt*. 103.
num. 144. Foller. *de forindic. num*. 13. ea ducti
157 ratione, quia multa poſſunt contingere ad
liberandum ab eorum manibus bannitum
iam captum: & doctrina Mutæ *deciſ*. 7. Paſ-
chal. *de patria poteſt. par*. 4. *cap*.3. *num*. 12. &
Tapiæ *de Iure Regni lib*. 5. *tit*.40. *de bannitis
conſtit. pœnam eorum num*. 23. poteſt habere
158 locum in caſu, quo bannitus ſit captus, &
in poſſe Curiæ redactus, nam tunc nec bir-
159 ruarij, nec alij poſſunt illum tamquam ſub
protectione Principis exiſtentem occidere,
vt aduerti in *cap*. 4. §. 1. *num*. 39. *& ſeqq*. &
Doctoribus ibi adductis addo Scialoyam *de
forindicat. cap*.17. *num*.12. *& ſeqq*. Carol. An-
ton. de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ*. 276.
num.4.*verſ. nec obſtat*, Boſs. Menoch. Caball.
Guazzin. Farinac. locis relatis per D. Sabel-
lum in *praxi Vniuerſ*. §. *banditi nu*. 19. qui hoc
160 limitandum eſſe putat in caſu fugæ euiden-
tis ipſius banniti, nam tunc birruarij, & alij
poſſunt bannitum captum, & in poſſe Curiæ
exiſtentem occidere, & licet concluſionem
ex decem motiuis improbet Dom. Orilia ad
161 Campanam *reſol*.25. *num*. 33. *& ſeqq*. nihi-
lominus concedit *num*.49. quod in praxi ad-
mittitur talis occiſio, *& num*.50. dicit, quod
162 ſtilus non procedit in tribus caſibus, *primò*,
quando bannitus eſt iam captus, & ſecurè
poteſt aſportari ad Curiam. *Secundò*, quan-
do bannitus videns ſe proſequi, & inſidiari
voluntariè, & inermem ſe daret in manibus
capientis, proteſtans ſe velle viuum adduci
ad Curiam; & eius adductio ſine periculo fu-
gæ, & eximitionis ſequi poſſet. *Tertiò*, quando
conſtaret de nullitate banni, & ſententiæ, vel
bannitus haberet ſaluum conductum, dubi-

rar

tat tamen etiam in his tribus caſibus de ob-
ſeruantia. Vide eum.

Quæro primò, an verba generalia *da qual
ſi voglia perſona* compræhendant Patrem oc-
cidentem filium bannitum, vel è contra, &
compræhendant Vxorem occidentem Virum
163 bannitum? Dic quod non quia non eſt cre-
dendum, quod Princeps cogitauerit de caſu
adeò crudeli, & impio: ferre etenim animus
non poteſt, vt hæc in quæſtionem adduci poſ-
ſint, vt inquit Carol. Tapia *loc.cit. num.* 24.
& ante eum Foller. *de cenſibus verbo Nicolaus
Epiſcopus num.* 150. vbi ait ſe contremiſcere
diſcutiendo Patrem poſſe à filio occidi. Idem
innuunt Clar. §. *homicidium verſ. ſed hic quæro*,
& alij relati à Farinac. *quæſt.*103. *numer.* 275.
Manara in *eius noctibus malencolicis interrog.*
92. D. Sabellus *in prax. Vniverſ.* §. *banditi num.*
41. Carol. Ant. de Luca ad Vinc. de Franch.
*deciſ.*276.*num.*2. vbi reddit rationem, quia
ſtatutum non tollit obligationem filij erga
Patrem, & è contra, *& num.* 5. ſubdit, eo
minùs tollere obligationem, quàm habet
Vxor ad maritum, & è contra, & hos duos
caſus vxoricidij, ſcilicet, & parricidij æqui-
parat etiam Barthol. Cepoll. *conſ. crim.* 5 *per
tot.* & Ripa in *leg. ſi conſtante num.* 48. *ff. ſol.
matrim.* quos refert Vinc. de Franch. *dicta de-
ciſ.*278.*num.*8. Verum hæc generalitas, quam-
uis non deberet compræhendere caſum, in
quo duo vincula, & duo ſpecialia concur-
runt, vinculum ſcilicet proximitatis, &
vinculum conſanguinitatis, adhuc in fa-
164 cto deberet excuſare facientem non ſolùm
à pœna ordinaria iuxtà opinionem Tapiæ *lo-
co citato*, ſed à quauis pœna, vt aduertit Fa-
rinac. *dict. quæſt.*103. *num.*276. vbi ait, quod
apud nos, ſi caſus contingeret, ita in practi-
ca ſeruaretur, ſubdens adhoc facere Conſti-
tutionem Sixti V. volentem filium pœna ca-
pitis puniri, ſi Patrem bannitum receptaue-
rit, & è contra: eoque facilius debet admit-
ti in practica opinio Farinacij, quia non de-
ſunt Doctores, qui etiam ſublata amplitudi-
ne verborum ſtatuti tenent abſolutè, filium
poſſe occidere Patrem bannitum, & è con-
tra, & ſunt Bart. cuius eſt originale dictum
in *leg. ſi adulterium cum inceſtu* §. *liberto ff. de
adulter.* Marſil. in *leg.* 2. §. *prætereà ff. de quæſt.* &
relati à Menoch. *de arbitr. quæſt.* 90. *in* 2. *de-
claratione num.* 43. & licet hæc Bartoli opinio
ſit plena impietatis, vt dicit Clar. §. *homici-
dium verſ. ſed hic quæro*, nihilominus poſt fa-
ctum ad excuſandum debet admitti iuxta
practicam, de qua Farinac. *loc. citat.* teſtatur.

Quæro ſecundo, an procedat diſpoſitio, ſi
165 occidatur bannitus tolleratus? negatiuè reſ-
pondent Io. de Arnono *ſing.* 10. & Tapia *loc.
cit. num.* 26. Farinac. *quæſt.*103. *num.* 289. qui
plures allegat concordantes. Etenim ſola
166 tollerantia præſtat ſecuritatem bannito, vt
pluribus citatis Doctoribus ait Merlin. Pi-
gnatelli. *contr. forenſ.*53.*num.*5.*part.*1. & ex Sa-
lyc. Anania Alex. inquit Farin. *conſ.*53.*num.*6.
vbi Adden. plurimos affert concordantes.
Tollerantia tamen ad hoc vt præſtet ſecuri-
tatem bannito, & reddat illicitam eius occi-
167 ſionem, debet habere tres conditiones,
quas ex Petro Franciſco Paſſerino enumerat
Pater Graſſettus *de nece proditoria in addi ione
ad* §. 12. *num.*60. *& ſeqq. impreſſa in fine dicti tra
ctatus*. *Prima* eſt, vt tolleretur in Ciuitate,
& locis frequentatis, & non in Villa, & locis
parum habitatis, Fœlyn. Foller. Graff. Berò,
Farin. & Ambroſ. locis citatis à Graſsett. *ibid.
num.*60. *Secunda* eſt, vt tolleretur à Principe,
nempè ab eo, qui habet facultatem gratian-
di, Berò, Laderch. Paſchal. locis citatis à
Graſſett. *ibid. n.*61.

Tertia eſt, vt tolleretur à Principe per ali-
quem actum affirmatiuum, & poſitiuum;
Ruyn. Gratian. Surd. Mart. Medic. Caluin. Am-
broſ. locis citatis per Graſsett. *ibid. n.*62. & poſt
Ambroſ. & Medic. ponit exemplum in banni-
to, quo Princeps vtitur in aliquo officio, ſed
Vide Farin. *loco citato, & q.*133. *n.*49. *& ſeqq.*

Quæro tertiò, an procedat, ſi occidatur
bannitus, qui fuit extractus ab Eccleſia? San-
fel. *deciſ.* 249. *part.* 2. dicit, quod occidens
168 non poteſt puniri pœna ordinaria, & quod
in facto fuit occidens relegatus in Inſulam,
ſequitur Pratus ad Paſchal. *de virib. patr. po-
teſt. par.*4.*cap.*3.*num.*13.*verſ. his concinit*: ſed in
fine refert, quod eius cliens fuit vltimo ſuppli-
cio affectus, & ſic poteſt abſolutè reſponderi
ad quæſitum, quod bannimenta non com-
præhendunt hunc caſum, nam ſi manens in
poſſe Curiæ, & ſic ſub protectione Principis
non poteſt occidi, vt dixi *ſuprà*, multò minùs
poteſt occidi is, qui refugiatus in Domo Dei
ab eadem extrahitur per vim, & occiditur.

Non deſunt tamen Doctores, qui firmant
169 bannitos poſſe etiam in Eccleſia occidi, &
ſunt Berett. *conſ.*68. Decian. *tract. crim. lib.*6.
*cap.*26.*num.*8. Clar. §. *homicidium nu.*66. Squil-
lant. *de obligat. Cleric. part.*5.*dub.*14.*nu.*9. Ven-
trigl. in *pract. notab. Eccleſ. annot.*23.§.1.*nu.*24.
*tit. de Immun. Eccleſ. part.*2. Mar. Antonin. *var.
reſol.*15.*num.*1. *lib.*3. ob rationem, quia Ec-
170 cleſia eſt in Territorio bannientis, & occi-
ſores poſſunt excommunicari à Iudice Eccle-
ſiaſtico non propter occiſionem ad tradita
per ſupradictos Doctores, & nec propter Sa-
crilegium, quod non committunt, ſecundùm
Burſatt. *conſ.*134. *num.*9. *vol.*2. & Carpan. *ad
nouas conſtit. Mediol. cap. homicidium num.* 717.
ſed propter ſolam violationem Eccleſię, vt ex
Boſſ. & Bonacoſſ. dicit Carpan. *loc. citat.* Vi-
de plenam diſceptationem Iul. Caponi *cap.*
33. *tom.*1. qui ex hoc ait, quod occiſores ban-
niti in Eccleſia exiſtentis validè excommuni-
cantur, & quod non poſſunt abſolui, niſi da-
171 ta ſatisfactione filijs banniti occiſi, & *num.*
49. ſe explicando dicit, quod occiſores non
debent petere, & impetrare remiſſionem, quę
172 in homicidio de Iure ciuili requiritur ad va-
lidi-

liditatem gratiæ, ſed benè debent dare ſatisfactionem, quæ de Iure canonico conſiſtit in refectione damni, quod ex homicidio prouenit filijs, & citat Marantam *reſp.9. tom.2.per tot.* Vide etiam Frances *de re morali conſult.17. num.6.* vbi ex Diana *part.6. tract.2. reſol.21.* ait, quod occidentes bannitos in Eccleſia non poſſunt puniri tanquam homicidæ, ſed ſolum tamquam violatores Eccleſiæ, & Eccleſiaſticę immunitatis: & hac occaſione, ex eodem Diana contra Petrum Sarpum *de Iure aſilorum*, ait quod Banniti in pœnam vltimi ſupplicij fugientes ad Eccleſiam gaudent illius immunitate, & in ea tuti, & ſecuri ſunt, dummodo non commiſerint delicta exceptuata in *Bulla* Gregorij XIV. *&* *num. 7.* ex ipſo Diana reſoluit etiam, quod occidentes bannitum in Eccleſia prout, & Officiales ita mandantes incidunt in excommunicationem dictæ Conſtitutionis Gregorianæ, quamuis conſtitutio loquatur de extrahentibus.

Quæro quarto, an verbum, *ſi permette*, poſitum hic, denotet, quod bannitus tempore,
173 quo occidatur, nequeat reſiſtere, & ſe defendere? Vide Grat. *conſ.44.num.18.vol.2.* Bald. *in leg.1.col.penult.C.vndè vi*, Carauit. in *pragm. de exulib.num.29.* & Gram. *Conſtitut. Regni pæ-*
174 *nam eorum num.45.* quid autem, & quantum releuet hæc quæſtio, ponit Grat. & remiſſiuè ad eum Carauit. *locis citatis*; vide etiam Bologn. & alios adductos à Farinac. *quæſt. 103. num.130. & ſeqq. & quæſt. 125.num.114.* Conciol. *reſol.8.num.8. verbo defenſio* Ball. *variar. lib.3.caſ.1.num.119. & ſeqq.*

Se bene il Bando non ſarà incamerato.

Stilus, de quo fit mentio hic incamerandi, hoc eſt tradendi, & ponendi ſententiam, & bannum ad Cameram actorum, & penès Officiales ipſius Cameræ, de quo habetur in *libro 5. ſtat. crim. huius Ciuitatis rub. 24. §. 1.*
175 hodie non ſeruatur in Curia, ſufficit enim, quod lata ſententia affigatur cedula condemnationis ad parietem propè actuariam Turroni, iuxtà formam bannimentorum *hic*, & ſtatutorum Ciuitatis *dict. lib. 5. rub. 14. §. & ad hoc.*

Cap. XXXIII. §. III.

Commanda anco, che li foraſtieri banditi, ò condannati in pene corporali, ó capitali da altri luoghi fuori della Legatione, così dalli Stati d'altri Prencipi, come dallo Stato Eccleſiaſtico frà il termine di trè giorni dopò la publicatione del preſente bando, riſpetto à quelli, che ſi trouaſſero nella Città, e fra ſei riſpetto à quelli, che ſi trouaſſero nel Contado, ò diſtretto, ſi debbano partire, e con effetto eſserſi partiti. E per l'auuenire non debbano ritornare in alcun luogo di queſta Legatione.

Vietando in oltre à qualunque altri ſimili, che ſono, ò ſaranno banditi, ò condennati, che per l'auuenire non ſi debbano fermare, oltre al termine di trè giorni nella Città, e di ſei nel Contado, ò diſtretto ſotto le pene medeſime, nelle quali ſaranno ſtati condennati ne i loro paeſi, ò luoghi, doue haueranno fatto il delitto, ò d'eſſere colà rimeſſi per l'eſſecutione della condennatione ad arbitrio di Sua Sig. Illuſtriſſima.

SVMMARIVM.

1 *Banniti forenſes non debent manere in Legatione Bononiæ.*
2 *Simile edictum eſt in Dominio Florentino.*

1 FORENSES banniti, ſeu contumaces non poſſunt manere in Ciuitate, ſeu Legatione Bononiæ, vt habetur hic, & in *cap.26. §.10.* vide quæ ibi dixi.

Simile bannum extat in Dominio Florentino, vbi banniti forenſes, ſeù aliter contu-
2 maces prohibentur ingredi, ſeu moram trahere in dicto Dominio ſub pœna triremium, ſeu illa in quam reperiuntur condemnati, ſeu eſſent condemnandi in locis, in quibus deliquerunt, vt refert D. Sabellus in *praxi Vniu. §.banditi, num.14.* & hoc bannimentum eſſe validum firmat Maſcard. *de interpretat. ſtatut. concluſ.6.num.72. & 73.* poteſt enim Princeps ſtatue-

ſtatuere, quod delinquens alterius loci incurrat pœnam, cum in ſuum Territorium ingreſſus fuerit: ab ingreſſu enim illius Territorij inchoatur pœna, quia ingrediendo Territorium vetitum Principem ſtatuentem offendit. Bald. Fælin.& Claud.ad Bertazol. locis citatis à Maſcard. *d.nu.*73.

Cap. XXXIII. §. IV.

Riuoca appreſſo Sua Signoria Illuſtriſsima qualſiuoglia licenza, & ogni ſaluo condotto per cauſe criminali conceſſo, nè vuole, che per l'auuenire ſuffraghi qualſiuoglia fidanza, ò ſaluo condotto, che non ſiano ſottoſcritti di mano di Sua Signoria Illuſtriſſima, ò de' Signori Padroni di Roma, e regiſtrati nella Cancellaria di Sua Signoria Illuſtriſſima, e ſigillati col ſigillo di eſſa Cancellaria.

SVMMARIVM.

1 *Saluus conductus quid ſit, verſ.* ſaluus conductus.
*Saluus conductus, vt ſuffragetur debet habere tres qualitates num.*1. *verſ.* & ſecundum ea quæ.
2 *Gratia perficitur ex ſola Principis ſubſcriptione.*
3 *Imò ſolo verbo.*
4 *Sed ob hominum malitiam ſigillari, & regiſtrari mandatur.*
5 *Si non fuit regiſtrata intra tempus ſtatutum eſt nulla.*
6 *An ſufficiat, ſi regiſtretur in Secretaria, ſeù Cancellaria tantùm.*
7 *Saluus conductus debet dari cum conditione, quod aſſecuratus non vagetur per plateas & loca publica.*
8 *Et nec maneat in loco, vbi degunt partes offenſæ.* 8. 28.
9 *Et nec tranſeat antè domum offenſi.*
10 *Saluus conductus cenſetur datus ei, qui à Principe, vel eius miniſtris vocatur.*
11 *Improbatur factum Ducis Oſſunæ.*
12 *Iudex Eccleſiaſticus debet inſtare pro repoſitione carcerati ad Eccleſiam, quando vocatus à Principe, vel Iudice exijt, & fuit arreſtatus.*
13 *Et ita practicatum refertur.*
14 *Vocatus ad intereſſendum Concilio Communitatis cenſetur aſſecuratus.*
*Intellige vt explicatur n.*15.
16 *Lex, ſeu cōſtitutio concedens generalem ſaluum conductum reſtringitur ad habilia.*
17 Creſpi obſeru.113.num.12. *explicatur.*
18 *Reus vocatus iudicialiter debet cogitare, quod cum rigore Iuris ſit contra eum procedendum, ſecùs ſi comiter vocetur.*
19 *Saluus conductus dicitur conceſſus ex commeatu libero à Principe promiſſo deferentibus annonam.*
20 *Et ita practicatum refertur.*
*Intellige vt num.*21.
21 *Vindicta tranſuerſalis, quando committi dicatur.* verſ. primum, & tollit.
*Vindictam tranſuerſalem faciens poteſt impunè occidi n.*21. verſ. potuit ergo: incurrit enim vigore Bullarum in crimen læſæ maieſtatis, & rebellionis *ibid.* verſ. tum etiam.
Et expreſſè diffidatus eſt ibid. verſ. inſuper, & verſ. præſertim.
Delinquens notorius poteſt occidi vigore Bullę Sixti V. *n.*21. verſ. potuit.
Verbum profligere, *denotat occiſionem, n.*21. verſ. potuit.
*Banniendus proximè habetur pro bannito, n.*21. verſ. potuit.
*Homines naturæ efferatæ ſunt è mundo tollendi, n.*21. verſ. potuit, *& quidem ſtatim ne interim dum expectatur ſententia peiora faciant. ibidem.*
Verbum diffidare, *quid importet, num.* 21. verſ. inſuper.
*Diffidatus à iure non poteſt occidi niſi poſt latam declaratoriam à Iudice, n.*21. verſic. & quamuis, *quando hoc procedat ibidem.* verſ. nihilominus, & verſ. ſecundo reſpondetur.
*Princeps poteſt præpoſterare ordinem agendi iudicialia, n.*21. verſ. nihilominus.
*Delicti probatio poteſt fieri poſt mortem Rei delinquentis, n.*12. verſ. nihilominus.
*Occidens aſſaſſinum fuit admiſſus poſt bannum ad probandum occiſum fuiſſe aſſaſſinum, num.*21. verſ. ſecundo reſpondetur.
*In Reos læſæ maieſtatis, et publicos hoſtes omnis homo miles eſt, n.*21. verſ. in Reos enim.
*Differentia inter occiſionem banniti per ſententiam, & occiſionem banniti per edictum, n.*21. verſ. in Reos enim.
Inuerisſimile eſt, quod quis voluerit, niſi ad conſulendum ſaluti propriæ, irruere in hominem armatum, & cultrum ab eiuſdem latere auferre, quando adhuc ille remaneat validiori armorum genere armatus, nu. 21. verſ. ſecundum quod reſultat.
*Inueriſimile quod eſt habet falſitatis imaginem, n.*21. verſ. ſecundum quod reſultat.
*Teſtes inueriſimilia deponentes nihil probant, n.*21. verſ. ſecundum quod reſultat.
*Agrediendi propoſitum vnde deſumatur, n.*21. verſ. & è contra.
*Offendens, an præſumatur velle duplicare offenſam, n.*21. verſ. quamuis enim.

Vulnerans poſt illatum aliud vulnus ab alia perſona, ſi vulnerauerint in rixa ambo ſunt abſoluendi à pœna ordinaria, & quæ ſit pœna extraordinaria iſto caſu, n. 21. verſic. tertium, quod reſultat.

Theſau. deciſ. 31. quomodo procedat nu. 21. verſ. pœna autem.

Nautis deferentibus ſpecies annonarias conceſſus eſt de iure commeatus, remeatuſque, n. 21. verſ. potiſſimum.

Text. in leg. 3. Cod. de Nauicular. lib. 11. quomodo explicetur, n. 21. verſ. potiſſimùm

22 Deferens annonam ad Ciuitatē vigore ſalui conductus dati deferentibus annonam, non debet illo gaudere reſpectu ad res derobatas, quas ſecum dicta occaſione defert.

23 Legatus à Latere non poteſt concedere ſaluum conductum delinquenti, ſeu bannito non habenti pacem.

24 Dummodò non faciat tempore belli.

25 Vel ex aliqua iuſta cauſa ad breue tempus.

26 Saluus conductus ad longum tempus habetur pro gratia.

27 Legatus à Latere nequit facere gratiam delinquenti abſque pace, vel abſque reſeruatione exilij.

28 Delinquentes non debent accedere ad loca vbi degunt offenſi, ſeu conſanguinei illorum.

29 Saluus conductus datus Titio, & socijs ſuffragatur, etiam ſi non nominentur socij.

30 Dummodò non ſint hæreticè, vel hoſtes, qui debent in ſpecie aſſidari.

31 Iudæis etiam non nominatis ſuffragaretur.

32 Ducti extra numerum præfixum ſunt puniendi.

33 Sed cui ſpectet declarare, qui nam ſint ſupra numerum.

34 Cautela, qua vti debent ſuperiores in concedendo ſaluum conductum N. & socijs.

35 Saluus conductus datus contumaci à Legato à Latere ad capiendum bannitos non ſuffragatur extrà Statum concedentis.

Nec per modum tranſitus neceſſarij, ibidem verſ. quid ſi habens.

36 Bannimenta, quæ ad Principem reſtringunt facultatem concedendi ſaluum conductum, non compræhendunt ſaluum conductum, qui pro ſeruitio iuſtitiæ, & ex neceſſitate Iuris debet dari à Iudice. 45.

Et dantur exempla ibid.

Limitatur in caſu, quo cognitio delicti, pro quo Reus debet aſſecurari, ſpectat priuatiuè ad Principem, ſeu ad Officiales Principis num. 41.

Et in ſpecie in crimine læſæ maieſtatis. numer. 42.

Limitatur ſecundo, in caſu quo Reus eſt bannitus in alio Tribunali. num. 43.

Præſertim ſuperioris. num. 44.

Limitatur tertio in caſu, quo expreſsè tolletur Iudici facultas etiam in caſu ſeruitij iuſtitiæ. num. 53.

37 Saluus conductus etiam non petitus debet offerri, & in citatione inſeri, quando Iudex procedit contra Reum ex alio capite bannitum, ſeu contumacem.

38 Præſertim, quando Iudici conſtat, quod Reus eſt ex alio capite contumax.

39 Sed quando Iudex neſcit validè procedit.

40 At Reus in poſſe Curiæ perueniens poteſt excipere, & ex illo ſe tueri.

46 Senatus Cathaloniæ deciſio, qua fuit condemnatus ad mortem is, qui fuerat aſſecuratus à Iudice ad effectum, vt ſecurus accederet ad perhibendum teſtimonium, reprobatur à Fontanella, & alijs. n. 48.

47 Aſſecurati ad effectum, vt perhibeant teſtimonium, capti debent relaxari abſque vlla impenſa.

49 Securitas data à Iudice, etiam ſi non habeat facultatem debet ſeruari, nequis ſub fide publica decipiatur.

50 Etiamſi detur contra formam ſtatuti clauſulam irritantem habentis. num. 54.

51 Exuli nemo, niſi Princeps poteſt dare commeatum, remeatumque in terminis Iuris communis.

55 Iudex, qui ex ordine Principis dat ſaluum conductum vni ex pluribus delinquentibus in eadem cauſa, poteſt etiam cæteris illum dare, etiamſi in reſcripto non fiat mentio niſi de vno.

56 Vxori licet ire ad locum, ad quem cum ſaluo conductu vadit maritus, etiam ſi habeat prohibitionem accedendi, & in ſaluo conductu non ſit facta mentio de Vxore.

57 Citatus ad reſpondendum inquiſitioni ſuper homicidio cum aſſaſſinio, ſeu alia qualitate poteſt petere ſaluum conductum ſuper qualitate, & Iudex debet illum dare.

58 Contrarium.

59 Prima opinio eſt verior quoties qualitas continet de per ſe malitiam, & deformitatem ſpecie contradiſtinctam à ſubſtantia, cui adhæret. num. 65.

Reſpondetur contrarijs num. 66. 67. 69.

60 Qualitas aſſaſſinij, proditionis, penſamenti habet malitiam, & deformitatem de ſe contradiſtinctam ab homicidio num. 61. & 64.

61 Pœna impoſita propter qualitatem, ſi conſiſtat in ſpecie, dicitur eſſe diuerſa, & contradiſtincta à pœna principalis delicti, secùs ſi conſiſtat in numero.

Dantur exempla, ibid.

62 Homo habet duo iura ad vitam, vnum ad fruendum ea: alterum ad defendendum eam.

63 Contractus hypothecæ, fideiuſſionis &c. ſunt in gratiam eorum contractuum, quibus præſtant ſecuritatem, & tamen cum illis non confunduntur.

68 Reus poteſt ſe defendere dicendo non feci, & ſi feci iuſto dolore feci.

Saluo conductu pendente non poteſt procedi in cauſa ad actus cōtumaciales. 69. v. quæro 6.

70 Secus ſi pro diuerſa cauſa procederetur.

72 Contrarium eſt magis æquum etiam in caſu, quo Curia, vel adhærens vellet probare delictum

lictum ad oſtendendum malam qualitatem Rei, num. 75.

73 *Saluum conductum habens debet eſſe tutus ab omni vi iudiciali, & extraiudiciali directè & indirectè inferenda.*

74 *Concluſione facta in cauſa nemini licet producere teſtes, ſeù inſtrumenta, ſeù proceſſus*

76 *Saluus conductus debet largè interpretari ad fauorem Rei.*

Maximè conceſſus à Principe. n. 90.

Adeo ut comprehendat caſum, de quo nec impetrans, & nec concedens cogitauit. numer. 91.

Et comprehendit caſum, in quo non ſit facta mentio de delictis, quæ ſint minora. numer. 92.

77 *Delinquere ſolitus non dicitur is, qui non eſt confeſſus ſuper delicto.*

78 *Saluus conductus impetratus à carcerato, qui timebat pro alijs arreſtari, non expreſſa carceratione non ſuffragatur.*

79 *Idem eſt in fideiuſſoribus retento.*

80 *Saluum conductum habens, ſi delinquit punitur tantum pro commiſſis poſt obtentum ſaluum conductum.*

81 *Imò etiam pro præteritis.*

82 *Diſtingue inter delictum appenſatum, & delictum in rixa poſt ſaluum conductum patratum.*

83 *Et inter delictum graue, vel leue.*

84 *Debet tamen de delicto poſt ſaluum conductum patrato conſtare plenè, vel ſaltem per inditia indubitata.*

85 *Saluus conductus currit de momento ad momentum.*

86 *Et tempus currit etiam ignoranti.*

Vide illationes num. 87. 88. & 89.

93 *Aſſecuratus cum ſaluo conductu, nec ab inimicis poteſt impunè offendi.*

94 *Si eſt aſſecuratus à Principe: ſecùs ſi à Iudice.*

95 *Intellige, vt procedat in locis, in quibus adeſt ſtylus non aſſecurandi reſpectu ad inimicos, prout extat in Statu Veneto.*

96 *Saluus conductus tollit, ſeù potiùs ſuſpendit ſententiam.*

97 *Offendens habentem ſaluum conductum iniuſtè offendit.*

98 *Et Iudicem contemnit.*

99 *Et ideò debet puniri*

100 *Offendens ſcienter eum, qui habet ſaluum conductum à Principe, an committat crimen læſæ maieſtatis remiſſiuè, & qua pœna puniri debeat.*

101 *Saluus conductus falſus ſuffragatur, vt bannitus debeat reponi in libertate.*

102 *Et ita in facto practicatum.*

103 *Sed hec concluſio non poteſt practicari ſine diſtinctione.*

104 *Falſificans ſaluum conductum imitando firmam Superioris, debet puniri pro falſitate, & pro delicto, pro quo factus eſt ſaluus conductus falſus. n. 107.*

Idem ſi mandat fieri falſum ſaluum conductum. 108.

Idem ſi ſcienter vtitur falſo ſaluo conductu. n. 110.

Idem ſi vtitur illo, in quo falſitas ſit viſibilis. n. 112.

105 *Falſificans ſubſcriptionem Superioris committit grauem falſitatem.*

106 *Et grauiter etiam eſt puniendus.*

109 *Statutum loquens de faciente, an comprehendat mandantem.*

111 *Saluus conductus conceſſus ab Aduocato fiſcali non prodeſt habenti illum.*

113 *Vtens ſaluo conductu falſo, in quo falſitas ſit latens, & intrinſeca, quia habet omnia requiſita, eſt immunis à pęna falſitatis, & etiam à pœna delicti, pro quo eſt cum dicto ſaluo conductu aſſecuratus.*

114 *Dummodò det autorem.*

115 *Et autor non ſit ſuſpectus.*

Et eo magis ſi autor ſit Officialis Curiæ. numer. 117.

116 *Credens leuibus hominibus eſt in culpa: ſecùs ſi bonis, & honeſtis.*

118 Molfettus ad conſuetud. Neapol. part. 4. quæſt. 47. num. 3. in add. *quomodò intelligendus.*

119 *Saluus conductus ex falſa cauſa à Superiore conceſſus debet ſeruari.*

120 *Intellige ſi ſuperior decipitur ex ſe.*

121 *Secùs ſi decipitur ab aſſecurato, qui falſam cauſam expoſuit.*

122 *Et etiamſi decipiatur à tertio cum ſcientia aſſecurati.*

123 *Et ſcientia hoc caſu eſt probanda plenè.*

124 *Alias vix ſufficit ad torturam.*

125 *Et vſus ſolus non ſufficit ad torquendum.*

126 *Aſſecuratus ab Amico, qui falsò ſcripſit obtinuiſſe ſaluum conductum, ſeù gratiam à Principe, & ideò acceſſum eſſe tutum, ſi incidit in manus Curiæ debet tanquàm non affidatus puniri.*

127 *Et ita iudicatum à M. Cur. Vicariæ.*

128 *Contrarium eſt verius.*

129 *Et ſententia M. Cur. fuit per Sac. Concil. reuocata.*

1 DE ſaluo conductu tractant Magalottus in *tract. de ſaluo conductu*, Ioannes Giorgius Bechtius in *tract. de ſecuritate, & ſaluoconductu* Petrus Premus *de ſecurit. promiſſ.* Bellus *de re militar. tit. de ſaluo conductu* Farinac. *quæſt. 29. per tot.* Paris de Puteo *de ſindicat. verbo ſaluus conductus* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ verbo ſaluus conductus* Peguer. *crim. deciſ. 39.* Menoch. *de arbitr. quæſt.* 81. Mendez. à Caſtro *in praxi par. 1. lib. 5. cap. 1. apendic. 2. num...* & Matthæus Homem Leitam *de iure luſitano tract. 2. de ſecuritatibus per plures quæſtiones*, plures referens Conciol. *crim. reſol. verbo ſaluus conductus.*

Saluus conductus, de quo hic, eſt quædam licentia conceſſa Reo ab eo, qui poteſtatem

habet concedendi, vt poſſit liberè incedere,
& etiam ad iudicium accedere, abſque timo-
re carcerationis, & ſecundum ea quæ hic diſ-
ponuntur debet habere tres conditiones ad-
hoc vt ſuffragetur.

Primò, quod ſit ſubſcriptus manu Cardin.
Legati, ſeu DD. Superiorum Vrbis Romæ:
Secundò, quod ſit regiſtratus in Cancellaria
Legationis: *Tertiò*, quòd habeat ſigillum
eiuſdem Cancellariæ impreſſum.

Nota, quod duæ vltimæ qualitates nõ eſſent
neceſſariæ ſimpliciter, niſi hic expreſsè dicere-
tur, quia ſufficit de Iure Principis ſubſcriptio,
2 quæ perficit, & dat omne robur reſcripto, ſeu
3 gratiæ, imò, & ſolo verbo perficitur, vt innuit
Adden. ad Bart. in *leg. more ff. de iuriſd. omn.
Iudic. verbo quæro vlteriùs*, ſcriptura enim
exigitur ſolùm ad comprobationem, & non
ad eſſentiam gratiæ, vt dicunt Rebuff. in
concordat. rub. de mandat. Apoſtolic. §. 1. *gloſſa
1. verbo litteras* Molin. *de primogen. cap.* 8. *nu.* 7.
Azeuedo *recopil. lib.* 5. *titul.* 7. *leg.* 1. *num.* 17.
Caſſan. *conſuet. Burgund. rub.* 4. §. 7. *n.* 40. & his
relatis Narb. *ad leg. Hiſpan. lib.* 1. *tit.* 6. *leg.* 10.
gl. 3. *n.* 6. & propterea ſigillatio, & regiſtratio
non eſſent neceſſariæ, vt in terminis firmat
Petrus Stockmans *deciſ. Curiæ Barbantiæ de-
ciſ.* 148. qui indè infert, quod litteræ Princi-
pis non ſigillatæ habent ſuam efficaciam, &
teſtatur, quod mulier carcerata poſt expedi-
tionem ſalui conductus, ſed antè illius ſigil-
lationem fuit liberè dimiſſa: At quia homi-
num malitia eo peruenit, vt nec Principes
poſſint eſſe ſecuri, nè interueniant teſtes fal-
ſi, vel caracter eorum imitetur, & falſificetur
4 ideò ad validitatem, & ſigillari, & regiſtra-
ri eorum reſcripta mandarunt: Vndè hodie
robur Scripturæ, ſeù gratiæ potiùs in ſigilli
impræſſione, quàm in manu firmantis conſi-
ſtit, vt ex Andr. de Iſernia dicit Afflict. *deciſ.*
21. *num.* 9. & ad probandam gratiam, ſeù eius
qualitates teſtes non admittuntur Rota in
nouis deciſ. 332. *&* *deciſ.* 457. & Mangrell. ad
Bartol. in *rub. C. de diuerſis reſcriptis*.

Nota ſecundo, quod gratia, quæ iuxtà ban-
5 nimenta debet regiſtrari, ſi non fuit regiſtrata
intrà tempus ſtatutum, eſt nulla, & remanet
ac ſi facta non eſſet, Capic. latro *conſult.* 52.
num. 12. 14. 69. *&* 70. *par.* 1. de Ponte *conſ.* 3.
num. 16. *vol.* 1. *&* *conſ.* 34. *num.* 7. *lib.* 2. Geor-
gius *alleg.* 3. *num.* 11. & idem de Ponte *de po-
teſt. Proreg. tit. de aſſenſ reg.* §. 9. *num.* 3. & San-
fæl. *deciſ.* 359. *per tot.*

Sed an ſufficiat, quod ſit regiſtrata in Secre-
6 taria, ſeù Cancellaria tantum? Cephal. *conſ.*
35. *num.* 44. *lib.* 1. videtur velle, quod ſufficiat:
Sed tu ſerua diſpoſitionem bannimentorum.

Nota tertio, quod ad melius eſſe debet ſal-
uus conductus continere aliam conditionem,
7 nempè, quod aſſecuratus non vagetur per pla-
teas, & loca publica, quia ſic dignitas magi-
ſtratus, & iuſtitiæ exigere videtur, vt benè
conſiderat Petrus Zambonus in *pract. crimin.
ad leges Venetas accommod. cap.* 20. *num.* 1. Imò
8 pro bono pacis, & Ciuitatis quieto, nec de-
bet manere in loco, vbi degunt partes offen-
ſæ, & nec tranſire ante domus inimicorum,
9 vt ex Danza. Farinac. Sanfæl. Caball. Nouar.
Capiblanc. & Rouit. inquit Anell. de Sarno
pract. crim. cap. 37. *fol. mihi* 324.

Quæro primo, an forma hic tradita aſſe-
curandi poſſit per aliquod æquipollens ſup-
pleri? puto, quod ſuppleretur, ſi Princeps
10 per ſe, vel per aliquem eius Officialem voca-
ret ad ſe delinquentem, nam videretur
tacitè illi pollicitus ſaluus conductus, vt in-
quiunt Belluga in *ſpeculo Princip. rub.* 21. Vil-
loſa *de fugitiuis cap.* 19. §. 3. *num.* 126. Cancer.
variar. lib. 2. *cap.* 2. *num.* 313. Fontanell. *deciſ.*
338. *num.* 12. *&* 18. *lib.* 2. Vico *ad pragm. Sardi-
niæ lib.* 2. *tit.* 25. *cap.* 12. *num.* 23. Ioſeph Ra-
monus *conſ.* 53. *&* *ſeq.* & Carolus Tapia *de
Iure Regni lib.* 5. *tit.* 57. *de guidat. cap.* 197. *nu.* 1.
11 qui refert fuiſſe improbatum, quod Dux Oſ-
ſunæ feciſſet per Secretariũ vocare ad ſe quen-
dam delinquentem manentem in Eccleſia, &
poſteà carcerari feciſſet: & mirum, quod Ta-
pia non faciat ibidem mentionem de Iudice
12 Eccleſiaſtico, qui poterat, & debebat inſtare
pro repoſitione, & reſtitutione carcerati ad
Eccleſiam, prout alias in terminis terminan-
13 tibus fuit practicatum in Catalonia teſte Fon-
tanella *deciſ.* 339. *per tot. lib.* 2. quem refert
Villoſa *loc. cit. num.* 126. & Cortiada *deciſ.* 77.
nu. 8. *par.* 2. & tempore quo eram Iudex Emi-
nentiſſimi D. Card. Vicarij fuit reſtitutus Ec-
cleſiæ Don Marcus Antonius Lanfrancus, qui
manens in choro ſuæ Eccleſiæ fuit à Iudice
vocatus, dicendo, *che gli haueua da parlare
in Camera*, & egreſſus, fuit propter contre-
ctationem improbatam reliquiarum ductus
ad Carceres Nouas Vrbis.

Et credo, etiam quod ſuppleretur, ſi quis
de Regimine vocaretur ad Concilium Ciui-
tatis cum alijs Conciliarijs; videtur enim eiſ-
14 dem, dùm vocantur, concedi ſaluus condu-
ctus, vt eſt text. in *leg. non alias ff. de iuriſdict.
&* *in cap.* 1. 5. *quæſt.* 2. & ibi gloſſa verbo
venerit, & apoſtilla verſic. *idem eſſet*, Iacob.
Cancer. *var. reſol. tit. de Iuriſd. omn. Iudic. cap.*
2. *num.* 313. *part.* 2. Bellug. *Specul. Princip. rub.*
21. *num.* 4. & faciunt Fontanell. *deciſ.* 339. *num.*
12. *&* *ſeqq. part.* 2. & Ramon. *conſ.* 53. *&* 54.
per tot. & nouiſſimè Villoſa *de fugitiuis cap.* 19.
§. 3. *num.* 118. *&* *ſeqq.* qui allegat etiam Co-
ler. Calicium, Cabedo, & Portules ad Moli-
nam *locis* per eum *relatis*, quibus addendi,
Dan. Moller. *lib.* 2. *ſemeſtr. cap.* 1. & Petrus Heig.
part. 2. *quæſt.* 12. *num.* 38. *&* 39. qui volunt
quamlibet citationem etiamſi non habeat an-
nexam clauſulam publicæ fidei, & ſecuritatis,
in dorſo ſecum ferre ſaluum conductum.

Benè verum eſt, quod quis non debet fide-
15 re, quando non eſt ſpecialiter vocatus, nam
accerſitus ad ſonum Campanæ, vt fieri ſolet,
non poteſt prætendere fidantiam, quia lex, vt
priui-

Digitized by Google

16 priuilegium concedens generalem ſaluum
conductum reſtringitur ad habilia, vt conſi-
derat Raphael de Villoſa *de fugitiuis cap. 19.
§.3.num.106.* & ad autoritatem, & doctrinam
Bellugæ Cancer. Rammoni, & Fontanellæ
reſpondetur, quod illi reprobantur à Creſpi
obſeru.113.n.12. & ſeqq. & benè quidē ſi intel-
17 ligatur iuxtà hanc explicationem, vt ſcilicet
eorum doctrina procedat, quando conſilia-
rij vocantur ſimpliciter ad ſonum Campanæ,
& idem eſt, quando quis vocatur iudiciali-
ter, quia vocatus cùm terminis iudicialibus
18 debet cogitare, quod iudicialiter, & cum
rigore Iuris ſit contra eum procedendum.
Nam ſecus eſt quando quis vocatur à Princi-
pe, Miniſtris, ſeu Iudice, per epiſtolam, ſeù
oretenùs comiter, vt fit, *Vi hò da parlare*,
iuxtà caſum Tapiæ, & Fontanellæ *locis ſuprà
citatis*.

Vide Creſpi, qui *ibidem num. 5. & ſeqq.* quatuor caſus diſtinguit: Vide etiam Matthæum Coller. *proceſs. executiu. part.4. cap. 1. num. 236.* qui ait id non eſſe extra controuerſiam. Vide etiam Petrum Mullerum *de fugitiuis pag.127.* & Carpzou. *pract. crimin. par.3: quæſt.112. num.15. & ſeqq.* qui negant citationem continere in ſe ſaluum conductum, & in omnem caſum id ita eſſe interpretandum, vt ſaluus conductus datus cenſeatur quandiù citatus iudici probabiliter innocens appareret, & cum hoc dicto Rex Poloniæ ſaluauit detruncationem capitis Potkouan, quem data fide ad ſe vocauerat, nam cum quidam datam fidem obtunderent, reſpondit, quod fides ſuffragari debebat, quatenus vocatus non fouiſſet malam cauſam, vt refert D. Iacob. Pignatell. *conſult.67. num.39. tom. 5.*

Suppleretur tertiò, ex commeatu libero,
19 quem præberet Princeps deferentibus Anno-
nam, vt ſolet practicari cum contrabanderijs,
etenim ſi illo tempore accederet aliquis con-
trabanderius proceſſatus, & caperetur, eſſet
liberè dimittendus, vt in terminis fuiſſe pra-
20 cticatum teſtatur Xamar. in *ciuili doctrina
5.16. num. 99.* quem refert Raphael de Vi-
loſa *de fugitiuis cap.19. §. 3.num.99.* inquiens,
fuiſſe declaratum, ſeruum, qui delictum com-
miſerat, accedentem cum quadam triremi,
quę victualia deferebat ad Ciuitatem, gau-
dere debere ſaluo conductu conceſſo genera-
liter annonam deferentibus, & in executio-
nem fuiſſe relaxatum à carceribus, in quibus
detinebatur, & facit ad propoſitum text. in
l.1.Cod.de nauicul.lib.11. vbi nullam vim nau-
cleros annonarias ſpecies deferentes ſuſtinere
debere, ſtatuitur, nec concuſſiones, neque
aliud genus incommodi, ſed venientes, & re-
meantes omni ſecuritate potiri, quem text.
expendit ad rem noſtram Viloſa *loc.cit.n.52.
& ſeqq.* Verùm moneo, ne fidant multum,
quia, vt dixi, lex, ſeù priuilegium, ſeù Princi-
pis placitum reſtringitur ad habilia, vt ait
Villoſa *loc.cit.num.106.* maximè ſi quid mini-
21 mum ſubleuet Ciuitatem cum modica anno-
na, vt ex Menoch. Bellon. Surd. & Xamar. in-
quit Villoſa *loc.cit.num.102.* De textu *dict. l.
prima*, feci ego mentionem, ſed non ma-
gnum fundamentum in certa mea allegatio-
ne, quam hic exiſtimaui imprimendam etiam
ad corroborationem eorum, quæ dixi in *li-
bro primo cap.2.§.4. num.119. & 120.* & eſt.

Ex reſtricto mihi ex gratia tradito reſultat quod die 29. Auguſti 1688. Hieronymus cū ſecure percuſſit, & vulnerauit Ioſephum nepotem Saluatoris, ex eo quia cum vno ſocio conſcenderat cymbam eiuſdem Hieronymi; & cum eadem, ipſo Hieronymo inſcio, acceſſerat ad nauim vulgo *tartana* ad porrigendum illi opem ad approbandum ad littus, & piſces à nautis recipiendum.

Die ſequenti 30. eiuſdem Menſis circa horam 21. præfatus Saluator cultro vulnerauit Cæſarem Filium dicti Hieronymi, & quidem merè in odium, & vindictam dicti vulneris illati à Hieronymo in perſonam Ioſephi, nam cum reperijſſet dictum Cæſarem in platea eidem dixit -- *bella attione hà fatto tuo Padre ferire mio Nepote*, cui Cæſar reſpondit -- *ſe mio Padre era vbriaco, che c'hò che far'io*, & quamuis iſta reſponſio debuiſſet illi ſatis eſſe etiam ad excuſandum Hieronymum, nihilominus, quia habebat intentionem faciendi vindictam tranſuerſalem, omni iure prohibitam, euaginato cultro porrexit manum ad cultrum, quem ad latus habebat Cęſar, ne poſſet ſe defendere, & vnum ictum in eumdem Cæſarem admenauit, & ſub brachio dextero illum lætaliter vulnerauit.

Hoc delicto patrato non ſe retraxit, aut confugit ad Eccleſiam, ſed armatus cultro, & piſtola ſe contulit ad littus maris, vbi extabant rebus ſuis incumbentes Alexander, & Dominicus cognati dicti Cæſaris, & circa vigeſimam tertiam horam eiuſdem diei cum vidiſſet Alexandrum ambulantem per littus, ſeu Riuam, & Dominicum exeuntem ab Horreis in dicto littore exiſtentibus dixit Alexādro, *che rumore ci era*, & Alexander reſpondit -- *niente*, & Saluatori approximatus irruit in eum, & cultrum, quem idem Saluator habebat ad latus, accepit, & cum illo vnum ictum Saluatori dedit, ſuperuenit Dominicus, & cum cultro, quem deferebat duo, vel tria vulnera eidem Saluatori inflixit, & Saluator extraxit piſtolam, ſed non potuit illam explodere, nam Alexander continuauit percutere vſquequo ille viribus deſtitutus ceſpitare cæpit, & quia interim in auxilium præfati Saluatoris quidam eiuſdem conſanguineus acceſſerat, in eundem Alexander cum dicto cultro cucurrit, & deinde reuerſus ad Saluatorem, qui adhùc cum piſtola præ manibus ſtabat, eumdem alio ictu percuſſit, & tunc Saluator prorſus in terram cecidit, & expirauit.

Et hac facti ſerie, quæ ex proceſſu poſtmodum ad Curiam tranſmiſſo veriſſima reperta fuit

Digitized by Google

fuit, tria reſultant ad fauorem Alexandri.

Primum, & tollit prorſus omnem reatum, & pœnam, eſt, quod Saluator in publica platea, & ſic notoriè vulnerauit Cæſarem in odium vulneris illati à Hieronymo Patre Cæſaris in perſonam Ioſephi nepotis ipſius Saluatoris, & per conſequens commiſit vindictam tranſuerſalem; vt diſponitur *in bannimentis generalibus Status Eccleſiaſtici cap. 32. – E non eſſendo coſa al mondo più pernicioſa alla quiete publica, nè più infame appreſſo ad ogni perſona d'honore, che offendere vno per vendetta d'ingiurie, e diſpiacere riceuuto dall'altro; però eſpreſſamente ordina Sua Emin. che da qui innanzi niſſuna perſona proſeguendo l'ingiuria fatta à ſe, ò ad altri, ò qualſiuoglia attione, ò parola, benche veramente non ingiurioſa, dalla quale ſi moua riſentimento, facci, ò facci fare anco à ſangue caldo ſorte alcuna di vendetta tranſuerſale offendendo Padre, Madre, Fratelli, Sorelle, Figliuoli, ò altri attenenti del ſuo inimico, ò auuerſario ſino in quarto grado incluſiuè &c.*

Potuit ergo impunè occidi, tàm ab Alexandro, & Dominico, quàm à quouis alio, tum quia erat notorius delinquens in crimine adeo attroci, & tamquam talis potuit impunè occidi vigore Bullæ S.M. Sixti V. in *ordin.* 6.§.2. ibi -- *aliiſq; ſimilibus notorijs delinquentibus, & facinoroſis hominibus etiam nondum condemnatis*, & ibi -- *vſque ad vltimam profligationem perſequantur, ac vt rapiantur, & apprehendantur, ſeu profligantur*; verbum enim *profligere* denotat occiſionem, vt dicit Farin. *quæſt.* 103. *num.* 169. cuius diſpoſitio eſt multum rationabilis non ſolum, quia proximè banniendus habetur pro bannito, vt eſt tex. in *leg. qui pœnæ* §. *diuus Pius ff. de manumiſs.* Caball. *crim.reſol.*275.*num.*14. Ferrettus *conſ.* 334.*lib.*1. & alij paſſim, ſed etiam, quia homines adeo efferatæ naturæ ſunt ſtatim è mūdo tollendi, ne interim, dum expectatur ſententia, in peiora ruant; vt conſiderant Boſs. *tit.de crim.læſæ Maieſtatis num.* 78. *& nu.*116. *& tit.defenſ.Reor.num.*61.& Gigas *de crim.læſæ Maieſtatis tit. de rebellibus quæſt.* 25. & ex his Farinac. *qu.*103. *n.*11. *in fine*.

Tùm etiam, quia ob dictum crimen vindictæ tranſuerſalis ab ipſo commiſſum effectus erat Reus criminis læſæ Maieſtatis, vt expreſsè diſponitur in Bulla S. M. Pauli Secundi in *ord.*4. quam alij Pontifices confirmarunt ibi - *crimen læſæ Maieſtatis incurrat, & tamquam læſæ Maieſtatis, & rebellionis, ac ſeditionis in Vrbe excitatæ Reus cenſeatur, & habeatur*, & ex hoc etiam potuit impunè occidi, quia in Reos Maieſtatis, & publicos hoſtes omnis homo miles eſt, vt ex Tertulliano formalibus verbis ait Grotius *de iure belli, & pacis lib.* 2. *cap.*20.*theſ.*17. *nu.*2. quem retuli Ego *in lib.* 1. *cap.* 2.§.4.*num.*97.

Inſuper in *dicta Bulla* §.3. committens vindictam tranſuerſalem expreſsè diffidatur ibi- *omneſque præterea talia perpetrantes, & committentes tamquam Chriſtianæ Religionis alieni, publicæ pacis Emuli, ab omni Populo, Ciuitate, Terra, vel loco Eccleſiæ Romanæ mediatè, vel immediatè ſubiecto ſint perpetuò diffidati*, & ideo eo magis potuit impunè occidi, verbum enim *diffidare*, prolatum à Pontifice in *dicta Bulla* importat licentiam cuilibet priuato offendendi, & occidendi, vt loquentes de verbo *diffidare* poſito in *cap.pro humani de homicid. in ſexto* firmant Barboſa, & Paſſerin. in *dicto cap. pro humani*, & pluribus citatis Doctoribus Farinac. *quæſt.*103. *num.*11. qui ait, quod diffidatus poteſt ab omnibus impunè occidi, occidenſque ab ipſo iure ſine alio ſtatuto impunitatem obtinet, quod replicat Farin. *qu.*123 *n.*8.

Et quamuis idem Farinac. *dict.num.*11.*verſ. attamen quicquid*, contra opinionem multorum, quos refert *ibidem verſ.bene verùm* requirat, quod debeat interuenire Iudicis declaratoria adhoc, vt diffidatus à iure poſſit impunè occidi.

Nihilominus eius aſſertio non officit Carcerato, quia procedit, quando non extat Conſtitutio, ſeù Bulla, prout extat in Statu Eccleſiaſtico permittens, quod notorius delinquens poſſit impunè offendi, nam ſtante huiuſmodi conſtitutione ſufficit, quod delinquens notoriè, & in loco publico delinquat ad hoc, vt dici poſſit delinquens notorius; & poſſit impunè offendi, valet enim Princeps ordinem agendi iudicialia præpoſterare, vt firmant Doctores, quos in his terminis adduxi ego in *lib.*1. *cap.*2. §.4. *num.* 119. & valet etiam ad impunitam occiſionem permittere, quod fiat probatio delicti poſt mortem Rei delinquentis, quod fuiſſe practicatum ad fauorem Ducis Vrbini in occiſione Cardinalis Alidoſij, & alterius de quo loquitur Eug. dixi *dict.* §.4. *num.*120. vbi plures ad hoc retuli Doctores in terminis loquentes.

Secundo reſpondetur (& hæc reſponſio tollit omnem difficultatem) quod etiam in caſu, quo diffidatus à lege, ſeu conſtitutione, occidatur ante declaratoriam, occidens debet eſſe impunis ab omni pœna, ſi poſt occiſionem probet, quod occiſus erat talis, qui poterat ex lege impunè occidi, quia ſubſequens declaratoria retrotrahitur ad tempus delicti, vt inquit ipſe Farinac. *eodem num.*11. *verſ.ſed numquid*, & refert Eug. qui *conſ.* 22. *num.* 76. *&* 84. *& ſeq.* arguendo de rebelle ad aſſaſſinum ita concludit, & *in fine dict.conſ.* teſtatur ex hoc liberatos à morte fuiſſe quoſdam, qui aſſaſſinum occiderant; nam in contumaciam condemnati, & capti probarunt illum occiſum fuiſſe aſſaſſinum.

Vnde cum hic ex eodem proceſſu fiſcali appareat, quod Saluator erat Reus criminis vindictæ tranſuerſalis, & ob dictum crimen erat vigore ſupradictæ Bullæ diffidatus, nihil obſtat, quod abſolutionem Carcerati impediat,

diar, ſeu retardare poſſit.

Præſertim cum Reus criminis vindictæ tranſuerſalis ſit à Pontifice in *dicta Bulla* declaratus, & habitus pro Reo læſæ Maieſtatis, rebelli, & ſeditionis excitatore, nam in caſu iſto non eſt neceſſarium procedere per argumentum prout fecit Eugen. *loc. cit.* ſiquidem in dicto caſu relato ab Eugen. occiſus erat ſolùm diffidatus ob crimen aſſaſſinj iuxta text. in *dict. cap. pro humani*. Sed in caſu iſto occiſus erat diffidatus, & in ſimul habebatur pro Reo læſæ Maieſtatis, & habebatur etiam pro Rebelle.

In Reos enim Maieſtatis, & publicos hoſtes omnis homo miles eſt, vt ait Grotius ſupra citatus *dict. theſi 17. num. 2.* ſubdens -- *atque in hoc differt ius occidendi exules, quos bannitos vocant ab iſtarum legum ſpecie, quod ibi præcedit ſpecialis ſententia; hic generale edictum, quod accedente facti euidentia vim latæ ſententiæ obtinet*, & Grotium ſic dicentem refert, & ſequitur Georg. Adam. Struuius *de vindicta priuata cap. 3. aphoriſm. 7.*

Et hoc procedit etiamſi occidens ignoret, vel ex alia cauſa moueatur ad occidendum, vt aduertit Eugen. *dicto conſ. 22. num. 92.* quia ſufficit ad impunitatem, quod Prouincia purgetur malis hominibus, quod principaliter eſt in intentione Statuentis, vt ſubdit pro ratione Eugen. *ibid.*

Secundum, quod reſultat ex dicto proceſſu eſt, quod Saluator erat penitùs, & omninò inermis, & propterea non eſt veriſimile, quod voluerit, niſi neceſſitate, & ad conſulendum propriæ ſaluti coactus, exponere ſe adeo periculoſo experimento irruendi in Saluatorem, & auferendi ab illius latere cultrum, cum quo eumdem vulnerauit, nam non poterat eſſe certus obtinendi intentum, & adhuc Saluator habuiſſet piſtolam, & ſic arma validiora, & maiorem timorem inferentia: Quod autem eſt inueriſimile, habet falſitatis imaginem, vt poſt alios inquit Vermigl. *conſ. 171. num. 25.* & numquam cenſetur factum, vt ait idem Vermigl. *dicto num. 7. & conſil. 31. numer. 5.*

Et quatenus Teſtes dicerent, Alexandrum abſque euidenti neceſſitate irruiſſe in dictum Saluatorem, & illi cultrum abſtuliſſe, quod tamen ex lectura proceſſus numquam poteſt deduci, adhuc nihil probaretur ex regula trita, & communi, quod teſtes inueriſimilia deponentes nullam fidem faciunt, vt ex Gram. *conſ. 62. num. 1. & ſeqq.* & Caball. *crim. reſol. 231. num. 21. & 23.* inquit Vermigl. *conſ. crim. 74. num. 4.* ſubdens, quod per iuſtum Iudicem cuncta ſunt rimanda, & vbi detegit inueriſimilia in teſtibus, neque illis, quamuis pluribus, & conteſtibus fidem aliquam adhibere debet, qua ratione Rota tredecim teſtes reiecit in *Peruſina laudi 23. Ianuar. 1614. coram Veroſpio*.

Eoque minus cum augeatur inueriſimilitudo, ex eo quia non habetur in proceſſu, quod Alexander fuiſſet certioratus de vulnere, quod Saluator per horam circiter ante intulerat in Cæſarē, imò deſumitur contrariū, nam Saluator ſciſcitatus fuit ab Alexandro, *che rumore ci era*, & Alexander reſpondit *niente* iura enim non patiuntur, quod elici poſſit præſumptum de præſumpto nempe, quod ſciuerit; quod voluerit vindictam facere; & quod ad hoc negauerit dictam ſcientiam.

Et è contra acceſſus Saluatoris ad littus maris, in quo erant ſoliti verſari, & eſſe conſanguinei, & affines Cæſaris vulnerati, præparatio piſtolæ, qua vltra cultrum ſe muniuit, & ſupradicta interrogatio facta Alexandro, quæ potuit eſſe cum verbis aſperis, arguunt in Saluatore propoſitum agrediendi, & offendendi etiam prædictum Alexandrum ex poſitis per Farinac. *quæſt. 125. numer. 456. 458. & 469.*

Quamuis enim dicat Farinac. *dicta quæſt. 125. num. 467.* quod offendens non præſumitur velle duplicare offenſam, cuius tamen contrarium volunt Gram. *vot. 34. num. 3.* & Io. de Amicis *conſ. 23. nu. 11.*

Nihilominus eius opinio non procedit, quando ex coniecturis deſumitur animus offenſas multiplicandi, prout hìc, vbi Saluator ſi non habuiſſet talem animum non ſe armaſſet etiam piſtola, & nec ad littus maris, in quo erant conſanguinei dicti Cęſaris, acceſſiſſet, quia potuiſſet cogitare, & timere, ne ab illis offenderetur.

Nec dicatur ad tollendam inueriſimilitudinem, quod Alexander, licet inermis, potuerat ſperare auxilium à Dominico eius fratre.

Quia cum non appareat, quod Dominicus fuiſſet vicinus, non poteſt in hoc fieri fundamentum, ſignanter cum ſuperuenerit ad locum rixæ multò poſt illam inceptam, nam habetur in proceſſu, quod ſuperuenit poſt primum ictum ab Alexandro datum Saluatori cum cultro ab eiuſdem Saluatoris latere ablato, & ideo poſt ſpatium temporis notabile ſumpto argumento ex communiter cōtingentibus, etenim hæc non potuerunt fieri, niſi cum notabili, & conſiderabili temporis ſpatio.

Tertium, quod reſultat, eſt, quod Dominicus prædictus, & ipſe intulit duo, vel tria vulnera in perſonam dicti Saluatoris, ergo remanet incertum, an illata à Dominico, quæ fuerunt poſt primum ictum illatum ab Alexandro, fuerint lętalia.

Effectus huius incertitudinis, quando homicidium patratur in rixa, eſt vt ambo debeant à pœna homicidij liberari, condemnandi dumtaxat in pœnam extraordinariam, vt poſt multos, quos citat, probat Farinac. *q. 96. num. 31.* vbi reddit rationem, quia licet omnia vulnera ſint mortalia, cum tamen homo ſemel tantùm mori poſſit, qui primùm

mor-

Digitized by Google

mortale vulnus intulit, is verè occidit, alius verò, qui deindè percuſſit non hominem, ſed cadauer percuſſiſſe dicitur, & in hac opinione reſidet *ibid. n. 33.*

Pœna autem extraordinaria in iſto caſu non eſt corporalis, ſed eſt pecuniaria, vt pluribus adductis firmat Farinac. *dicta quæſt. 96. num. 57.* qui *num. 58.* ſubdit, quod poteſt eſſe etiam exilij, vel relegationis, & explicat deciſionem Theſau. dicentis in *deciſ. 31. ad finem num. 5.* poſſe etiam ad triremes fieri condemnationem, aduertendo, quod Theſau. loquitur in caſu, quo omnes agreſſi fuerant ex propoſito, & fuerunt contra praxim, qua hodie Iudices vtuntur, torti ad ſciendum, quis occiderit, & perſtiterunt in negatiua.

Sed dicta ſint ex abundanti hæc duo vltima, propter quę pauper carceratus poſſet ſperare eſſe liberandum à pœna triremium, nam his non eget, cum deducta in primo capite abſoluendum, & omnino liberandum eſſe ſuadeant, pro vt ex ſolita iuſtitia liberari non diffidit.

Potiſſimùm cum fuerit carceratus in Ciuitate Anconæ, ad quam cum naui maiolica onerata pro nauta inſeruiēs à R. Neapolitano accellerat; textus enim in *leg. 3. Cod. de nauicul. ſeu Naucleris lib. 11.* Nautis deferentibus ſpecies annonarias meatum, remeatumque concedit ibi — *nullam vim oportet naucleros ſuſtinere delegatas ſpecies annonarias transferentes, nec concuſſiones perpeti, nec aliquod genus incommodi, ſed venientes, ac remeantes omni ſecuritate potiri*; vbi Bart. *num. 8.* ait, quod iſti naucleri non poſſunt detineri ratione debiti, ſiue delicti.

Et quamuis textus loquatur de deferentibus ſpecies annonarias conſignatas, & commiſſas ab Officialibus Principis.

Nihilominus poteſt extendi etiam ad iſtum caſum conſiderando, quod Naucleri, de quibus loquitur textus, ſtabant in loco, & in eodem dominio immediatè Principi ſubiecto, & per conſequens poterant capi in loco, in quo onerabatur nauis, & etiam in loco, in quo exonerabatur, & tamen priuilegio eos potiri ſtatuit, vnde eo magis in caſu iſto, in quo Alexander non poterat capi in Regno; verùm tamen eſt, quod ſpecies, de quibus textus loquitur erant annonariæ, quibus annumerari non poſſunt merces ad Portum Anconæ allaræ, ſed negari nequit eſſe mercem Ciuitati, & Statui Eccleſiaſtico neceſſariam, per conſequens nequit in totum ſperni diſpoſitio dicti textus, ne opituletur Carcerato, ſaltem ad hoc, vt dare debeat impulſum, vt advnquem attendatur ad eius fauorem diſpoſitio ſupradictarum Bullarum.

Iſte pauper, qui erat in contumaciam condemnatus in pęnam triremium perpetuarum, nullum ſubleuamen habuit ex his, ſed fuit tranſmiſſus ad triremes ad tenorem ſententię, & fateor meam ignorantiam non poſſum adhuc percipere fundamentum, nam ex primo motiuo Dux Vrbini inquiſitus de homicidio Cardinalis Alidoſij, qui poſtmodum probauit, quod Cardinalis erat proditor, fuit penitus abſolutus, & hoc idem euenit illi, de quo loquitur Eugen. *conſ. 22.* Ex ſecundo verò, & tertiò motiuo erat liberandus à pœna triremium, & ſaltem tempus condemnationis reducendum, nam ſi pauper iſte motus ex vulnere, quod parum ante fuerat à Saluatore illatum in Cæſarem cognatum ſe armaſſet, & Saluatorem perquiſiuiſſet, & inuentum occidiſſet, vtique ad aliam pęnam, quam triremium perpetuarum non fuiſſet condemnatus, quia iracundia proueniens ex facto Saluatoris occidentem excuſaſſet à pœna ordinaria, vt autoritate plurium Doctorum oſtendi *lib. 1. cap. 7. in rub. num. 54.* & ſic ad triremes perpetuas dumtaxat condemnari potuiſſet, debuit ergo ad eius fauorē dicta pęna minui per plures gradus *primò*, quia iratus deliquit: *ſecundò*, quia inermis abſtulit cultrūē latere Saluatoris ſibi occurrentis, & vt veriſimile eſt inſultātis, & cū d. cultro vulnerauit: *tertio*, quia incertum, an vulnera illata à Dominico, vel illata ab ipſo Alexandro eſſent mortalia. Certè ob infortunium huius pauperis, qui nō poteſt ob paupertatē ſua iura experiri in gradu appellationis, condolui, & condoleo, cum Gramatico, ſeu potius cum Marſilio Ego ſcripſi pro paupere, & gratis, & dico, quod non aliter votaſſem, ſi fuiſſem Iudex in cauſa. Sed forſan allucinor.

Sed, vt ad rem, vnde egreſſus ſum, redeam,
22 quid ſi aſſecuratus tacitè, vel expreſsè cum ſaluo conducto deferat ad Ciuitatem annonam, & cum illa etiam aliquam rem furatam, an poſſit quoad rem prædictam furatam eſſe tutus? agit de hac quæſtione D. Iacob. Pignatell. in *tom. 5. conſult. can. 67.* qui diſputa rare ad partes, *num. 17.* concludit pro negatiua, tùm quia ſaluus conductus, quantumuis generalis, non compræhendit res furatas Caſtren. *conſ. 203. num. 5.* Petrin. de Bellis *de re militar. par. 9. num. 14. in fine*, tùm etiam quia non poteſt concedi in præiudicium tertij, vt ex Ploto *conſ. 73. num. 65.* & Cancer. *variar. tit. de pace, & tregua cap. 11. num. 13.* ſubdit D. Pignatell. *ibidem*, vide eum, qui diffusè rem tractat, & etiam in contrarium adductis reſpondet: de eodem caſu in ſpecie tractat Thomas Cerdan. de Tallada in *tract. viſita de la carcel. cap. 14. numer. 8. & 9.* & concludit pariter, quod reſpectu ad res derobatas non debet gaudere beneficio ſalui conductus.

Quæro ſecundo, an legatus poſſit indifferenter concedere ſaluum conductum delin-
23 quenti, ſeu bannito? Dic quod nec Princeps Supremus regulariter poteſt dare meatum, & remeatū liberum, & in perpetuum cum partis præiudicio, vt inquit Xam. *rer. Iudic, p. 2. def. 128. n. 6.* & idem pluribus oſtendit Io. Bapt. Plotus *conſ. crim. diuerſ. 73. per tot. & ſignanter num. 65.*

lib. 2.

Digitized by Google

24 lib. 2. in folio, ſed verius eſt, quod poteſt ſi
exiſtat cauſa, vt expreſsè dicitur in leg. relega-
ti ff. de pœnis in fine: cauſa autem debet eſſe iu-
ſta; nam Princeps, qui ciuiliter, iuſtèque
agit, non temerè, aut ſine conſilio, & ex li-
bidine, quos pœnis debitis ſententia iuſta
addixit, liberat, aut redire facit, vt benè in-
quit D. Nicolaus Antonius de exilio lib. 3. c. 4
num. 19. qui propterea cum Rebuffo ad Con-
ſtit. Franciæ tract. de reſcript. art. 7. repræhendit
Accurſium, & Bart. qui in dict. leg. relegati au-
ſi fuerunt dicere non ſine cauſa fieri, quod
voluntate, arbitrioque Principis fit. Vnde
in caſu noſtro dicendum, quod ſuccedente
bello, quod Deus auertat, ſemper, & indif-
ferenter poſſet, quia ob ſalutem, & vtilitatem
publicam multa licent Petrus Bellin. de re mi-
litar. par. 9. tit. vnico de ſaluo conductu in princ.
& Capic. latro deciſ. 105. num. 11. In alijs verò
25 temporibus poſſet ob aliquam iuſtam, & ra-
tionabilem cauſam, & ad breue tempus con-
cedere; ſecùs ſi ad longum tempus, quia ha-
26 beretur loco gratiæ Cancer. var. reſol. cap. 11.
num. 113. par. 2. Schrader. conſ. 37. num. 91. &
ſeqq. & remiſſiuè Beſoldus in theſaur. pract.
adauct. litt. G. §. 61. fol. mihi 323.

Multò ergo minus poterit legatus à latere
27 gratiam concedere ſine pace offenſi, aut ſinè
reſeruatione exilij à loco commiſſi delicti, vt
ex tenore Breuis legationis apparet; nam il-
li, qui non obtinuerunt pacem, non debent re-
28 mitti, & ſaltem non debent accedere ad loca,
in quibus deliquerunt, & nec vbi degunt par-
tes offenſæ, de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 10.
de diuerſ. prouiſ. tit. de ſaluo conduct. & Tapia
de Iure Regni lib. 5. rub. 57. de guidat. num. 2.
Phæbus arreſto 151. in fine to. 2. & Thoro com-
pend. deciſ. par. 3. verbo guidaticum conceſſum
circa finem Sanfæl. deciſ. 48. num. 6. contriſtan-
tur enim conſanguinei interfecti ex aſpectu
interfectoris, vt ait Mieres ad Conſtit. Catalo-
niæ tit. de homicidio, & guidatico num. 5. in fine,
qui declarat, quomodo intelligi debet clau-
ſula, quæ ſolet apponi in remiſſionibus, dum-
modo non accedat ad locum commiſſi deli-
cti; non enim reſtringi debet ad domum, vel
campum, vbi quis fuit occiſus; & ſic nec poſ-
ſunt abſque pace, ſeu reſeruatione exilij con-
cedere ſaluum conductum ad longum tem-
pus, quia talis ſaluus conductus habet ean-
dem vim, quam habet gratia, vt dixi ſupra
etiam in principio huius §. et nu. 25. & Docto-
ribus ibi adductis addo Michaelem Ferrer.
obſeruat. part. 2. cap. 35. & Xamar. rer. iudicat.
par. 2. def. 128. num. 3. & 4. qui dicunt guidati-
ca eſſe ſpecies remiſſionis, & non poſſe con-
cedi, niſi parte læſa ſatisfacta.

Quæro tertio, an in ſaluo conductu ſint
ſpecificanda nomina, & cognomina omnium
eorum, qui affidantur? Videtur quod non:
29 ſufficit enim, quod detur Titio, & ſocijs, vt
inquit Roland. conſ. 35. num. 33. vol. 2. Baiard.
ad Clar. quæſt. 32. num. 21. Sed aduertendum
quod ſub numero ſociorum non intelliguntur
30 hæretici, vel hoſtes, qui debent expreſsè affi-
dari. Boer. deciſ. 179. num. 7. Vitalin. de Clau-
ſul. & Io. Grandis de bello exulum in prædicam.
quantitatis num. 9. & Tapia loc. cit. pragmat. 1.
num. 3. & latè D. Iacob. Pignatellus tom. 5.
conſult. 67. num. 25. & ſeqq. Sed Iudæi com-
31 præhenduntur, vt pluribus citatis Doctori-
bus ait Muta ad conſuetud. Panormi cap. 15. nu-
mer. 19. & idem ex Tiraquell. Gigant. & Hoſ-
pingk dicit D. Iacob. Pignatell. dict. conſult.
67. num. 24. aduertendum etiam quod ſi nu-
32 merus ſit præfixus, tunc ductus extra nume-
rum non gaudet, vt ex Vitalin. de Clauſul. in-
quit Io. Grandis loc. cit. num. 9. & Tapia dict.
num. 3. Sed iſto caſu Titio, an Iudici ſpectet
declarare, quinam ſint illi, qui debent habe-
ri extrà, & ſupra numerum? res eſt conſidera-
tione digna, quia Iudex ſemper excluderet fa-
cinoroſum, & è contra Titius ſemper illum
includeret. Dic quod nominatio, & ſpecifi-
33 catio competit Titio, quia ſuperior cum li-
centia adeò generali ſibi præiudicauit, ſem-
per enim facienda eſt interpretatio contra
eum, qui poterat clariùs loqui ad text. in
leg. beneficium ff. de conſtit. Princip. Farinac.
conſ. 45. num. 41. & conſ. 131. num. 1. Menoch.
de arbitr. caſ. 336. num. 25. Surd. conſ. 298. num.
58. Ioſeph. Ramon. conſ. 11. num. 17. Dec. con-
ſil. 51. num. 2. Cyriac. controuerſ. 399. num. 35.
& ideo ad hoc inconueniens vitandum hodie
34 ſolent Superiores concedere huiuſmodi ſal-
uos conductus cum conditione, quod impe-
trantes dent in Cancellaria notam nominum,
& cognominum, & Patriæ ſociorum &c. &
ita fieri debet ad euitandas fraudes.

Quæro quarto, an ſaluus conductus con-
ceſſus à Card. Legato bannitis, ſeu alijs con-
tumacibus ad effectum capiendi bannitos ſuf-
fragetur extra Iuriſdictionem concedentis?
35 tractat de hoc Farinac. conſ. 131. per tot. lib. 2.
& negatiuè reſolutum teſtatur in fine, & ita
exequutum, & Farinacium ſequitur Io. Bapt.
Thoro compend. deciſ. par. 3. verbo guidaticum
conceſſum circa finem.

Quid ſi habens ſaluum conductum habeat
neceſſitatem tranſeundi per intermedia loca
ad hoc vt poſſit ſeruitium iuſtitiæ adimplere?
arguit in ſimili pro, & contra D. Iacob. Pi-
gnatell. conſult. can. 67. num. 32. & ſeqq. to. 5.
& concludit, quod ſi loca inter media ſint al-
terius, quàm concedentis ſaluum conductum
dictus ſaluus conductus non poteſt ſuperiori,
vel æquali, præiudicare, vt ait Cell. Bargal.
de dolo lib. 1. cap. 6. num. 32. & ſeqq. & ideo
conſulit ipſe D. Pignatell. num. 37. in fine,
quod habens ſaluum conductum debeat pete-
re aſſecurationem etiam à Domino loci inter-
medij, & allegat Coler. proceſs. executiu. p. 4.
cap. 5. num. 213. & ſeqq.

Quæro quinto, an bannimenta noſtra
36 compræhendant ſaluum conductum à Iudice
bannitis conceſſum ex neceſſitate Iuris, &

pro ſeruitio Iuſtitiæ, puta quod bannitus de-
beat citari, & condemnari pro alio delicto,
vel debeat tamquam teſtis examinari pro de-
licto ab alijs commiſſo, vel debeat confron-
tari in faciem Rei, & huiuſmodi, de quibus
mentionem in ſpecie faciunt Conciol. *crim.
reſol. verbo ſaluus conductus reſol. 1. num. 3.* &
Carol. Ant. de Luca ad Vinc. de Franch. *dec.*
258. *num.* 1. ? reſpondeas negatiuè, quia vt di-
xi *ſupra num.* 14. ea, quæ veniunt in neceſ-
ſariam conſequentiam numquam denegata
videntur: in neceſſariam autem conſequen-
tiam venit oblatio, & conceſſio liberi ſalui
conductus, quando Iudex vult validè banni-
37 re, & condemnare aliquem ex alio capite
iàm bannitum, ſeu contumacem, vel quan-
do contumacis perſona vult pro ſeruitio Iu-
ſtitiæ vti, Farinac. *quæſt.* 11. *num.* 58. Hercu-
lan. *de caut. de non offend. cap.* 37. *num.* 17. Me-
noch. *de arbitr. quæſt.* 81. *num.* 11. *& caſ.* 337.
num. 2. Conciol. *crim. reſol. verbo ſaluus con-
ductus reſol.* 1. *num.* 3. & pro multis Dominus
Orilia ad Campanam *ſelect. reſol.* 17. *in princ.*
Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 15.
num. 154. *circa med.* Vico *ad pragm. Sardin. tom.*
2. *tit.* 26. *num.* 3. *fol.* 155. & poſt hæc ſcripta
D. Iacob. Pignatell. *conſult.* 67. *num.* 29. *to.* 5.
& huius aſſertionis poteſt reddi ratio, quia
ſaluum conductum largiri ijs, qui cædis Rei
fuerint poſtulati non Maieſtatis, ſed imperij
actus eſt, vt oſtendunt Carpzou. *pract. crimin.
par.* 3. *quæſt.* 112. *num.* 22. *& ſeqq.* & Gerh.
Felman. *de cadauere inſpicien. diſput.* 1. *cap.* 7.
num. 13. qui indè contendit Senatum Accade-
micum poſſe huiuſmodi ſaluum conductũ lar-
giri, quia cum habeat gradum infimum me-
ri Imperij, & inquirere debeat, an ſua ſit no-
tio, ea etiam poteſtas competit, ſine qua
munus ſuum explere non poteſt, qualis eſt
præſentia ipſius Rei, cum ſine ea non poſſit
ad notionem criminis venire arg. *leg.* 2. *ff. de
Iuriſd.* & hodie ab omnibus Iudicibus etiam
inferioribus merum imperium, ſeu iuriſdi-
ctionem altam habentibus, ſaluum conductum
huiuſmodi largiri teſtantur Carpzou. *loc. cit.
num.* 23. *& ſeqq.* Grauius *de ſaluo conductu iu-
dic. cap.* 5. *per tot.* Muller. *de fugitiuis pag.* 127.
& D. Pignatell. *d. conſult.* 67. *d. nu.* 29. & qui-
dem debet offerri à Iudice, & inſeri in cita-
tione, quamuis non fuerit petitus, vt aduer-
tit Farinac. in *addit. ad dictum quæſt.* 11. *n.* 58.
poſt tertium librum conſiliorum eiuſdem, vbi
plurimos allegat concordantes, & reijcit Cla-
rum, & Cornazzan. contrarium dicentes *lo-
cis* per eum *allegatis*, & idem dicunt D. Zuf-
fus in *annotat. ad Conſtitut. Barbarinam nu.* 192.
& ſeqq. Scialoya *de fori iudicat. cap.* 8. *num.* 54.
Guazzin. *reor. defenſ.* 12. *cap.* 1. *num.* 44. Scaccia
de iudic. cap. 32. *num.* 27. *&* 29. *lib.* 1. *& cap.* 9.
num. 1774. *lib.* 2. *& quæſt.* 17. *num.* 2. *limit.* 47.
membr. 1. *num.* 19. *&* 21. Conciol. *loc. citat.
reſol.* 3. *per tot.* & Dominus Orilia *loc. cit. num.*
2. *verſ. alij verò*, qui plures refert concordan-
38 tes, præſertim verò, quandò Iudici proce-
denti innoteſcit impedimentum, quod pro-
uenit ex alio delicto, vt aduertunt Farinac.
Afflict. Baiard. Ferrett. Maſcard. & Guazzin.
locis relatis per D. Oriliam *loc. citat. num.* 2.
qui *num.* 4. ait Iudicem ritè, & rectè proce-
39 dere, quando ſibi non eſt cognitum impedi-
mentum, ſed quod Reus captus poſtmodum
40 debet reſtitui, ſi impedimentum alleget, &
eo ſe tuetur, & hoc eſt quod dicit Conciol.
crim. reſol. 3. *nu.* 3. *verbo ſaluus conductus*, nem-
pè, quod ope exceptionis proceſſus, & ſen-
tentia euadunt nulla, & quidem textus eſt ad
hoc clarus in *leg. ſed, & ſi quis, ff. ſi quis cau-
tionibus ibi meritò huic ignoſcitur*, & in eadem
leg. 5. *illud ſciendum ibi damnato enim datur ex-
ceptio.*

Verùm limitatur hæc concluſio, quando
cognitio delictorum, pro quibus Reus aſſe-
41 curatur, ſpectat priuatiuè ad Principem, ſeu
ad Officiales Principis; nam tunc inferior
non poteſt concedere ſaluum conductum, &
aſſecurare Reum pro huiuſmodi delictis, Caſ-
ſaneus *Conſuetud. Burgund. rub.* 1. *num.* 209. Mi-
chael Ferrer. *obſeruat. par.* 3. *cap.* 378. *ſeu* 379.
Afflict. *deciſ.* 4. *in fine* Menochius *caſ.* 337. *nu.*
10. Io. Grand. *de bello Exul. prædicam. quanti-
42 tatis q.* 2. *n.* 6. Coler. *loc. cit.* & in ſpecie hoc eſſe
verum in crimine læſę Maieſtatis, vel rebellio-
nis, firmat poſt alios Conciol. *dict. reſolut.* 1.
num. 5. & de Luca *d. deciſ.* 258. *num.* 1. Farin.
qu. 29. *n.* 89.

Limitatur ſecundo, quando ille, qui aſſe-
43 curatur, eſt bannitus in alio Tribunali, nam
Iudex non poteſt illi concedere talem ſaluum
conductum Caball. *crim. reſolut.* 50. *numer.* 3.
Guazzin. *reor. defenſ.* 12. *cap.* 1. *num* 58. *verſ. Iu-
dex etiam*, & Fachin. *controuerſ. Iur. lib.* 9. *cap.*
44 62. & multò minùs quando eſſet bannitus ab
alio Iudice Superiore, vel de mandato Supe-
rioris, nàm tunc inferior non poteſt dictum
bannitum aſſecurare, & ei dare ſaluum con-
ductum etiam ex cauſa ſupradicta, quia infe-
rior non poteſt contra factum Superioris diſ-
penſare Farinac. *quæſt.* 29. *num.* 88. Giurb,
conſ. crim. 80. *num.* 3. Maſſin. *de confiſcat. bonor,
quæſt.* 5. *num.* 30. Gram. *vot.* 25. *num.* 11. Me-
noch. *caſ.* 337. *num.* 11. Io. Grand. *de bello Exu-
lum prædicam. quantitatis quæſt.* 2. *numer.* 6. &
Carol. Anton. de Luca ad Vincent. de Fran-
ch. *deciſio.* 258. *numer.* 1. & Conciol. *reſolut.
crimin. verbo ſaluus conductus reſolut. prima
num.* 5.

Limitatur tertio, quando Reus eſſet ban-
nitus pro delicto mixti fori, nam ſi pro eo-
dem delicto quis eſſet proceſſatus, ſeu etiam
condemnatus ab vno Iudice, & ab alio cita-
tur ad comparendum, & ſe defendendum
ab Inquiſitione contra eum formata, & tranſ-
miſſa, quod poſſe fieri, non obſtante præuen-
tione in citatione, & condemnatione oſten-
dit Campana *reſol.* 17. *num.* 8. vbi ait ita pra-
cticari in Regno Neapolitano vigore ritus

205.

Digitized by Google

205. eumdemque ritum diſponere idem, quod
diſponit ius commune affirmat ex Carauita
in *commen. ad dictum ritum* 205. *num.* 1. *&* 11.
& hoc idem pluribus tuetur D. Carolus Petra
in *comment. ad eumdem ritum* 205. *num.* 2. *verſ.*
verum prædictis, & num. 3. *& ſeqq.* & ratio eſt
quia non poteſt contumax vnius Curiæ iuua-
re ſe ob contumaciam illius Curiæ in alia
Curia pro eodem delicto procedente, nam
contumax non allegat litis pendentiam, vt
ait Campana *dict. num.* 8. *circa finem*, & D. Pe-
tra *dict. ritu* 205. *num.* 3. & nec vnus Iudex po-
teſt alterum Iudicem impedire prætextu præ-
uentionis, quia hodie ſolùm attenditur præ-
uentio realis, facta ſcilicet per capturam per-
ſonæ, vt colligitur ex dictis per Farin. Can-
cer. Capiblanc. Guazzin. Antonin. & Vermi-
gliol. & Carleual. *locis relatis* à Conciol. *crim.*
reſol. 3. *num.* 7. *verbo præuentio*, & hoc expreſ-
sè ſancitur in Reformat. S. M. Pauli V. §. *de*
Iudicibus criminalibus verſ. captus, quæ licet
ſit localis, debet vbique attendi, quia ſeruit
ad tollendam controuerſiam excitatam per
Doctores, & declarat, quod vna potiùs, quam
alia opinio ſit iuridica, & tenenda, vt in reſ-
cripto S. M. Clem. VIII. ad Archiep. Panormi
directo aduertunt Sanfælic. *deciſ.* 137. *num.* 2.
Merlin. Pignatell. *controu. for.* 64. *num.* 21. *cent.*
1. & Nouar. in *præfat. collect. ſuper pragm. Regni*
propoſit. 7. ſi inquam citatur ad ſe defenden-
dum, non debet cum ſaluo conductu aſſecu-
rari pro eodem delicto reſpectu alterius Cu-
riæ competentis, quia vnus Iudex non po-
teſt inquiſitum ab alio Iudice diuerſi, & non
inferioris Tribunalis etiam ad effectum com-
parendi aſſecurare, vt dixi ex Caball. Guaz-
zin. Facchin. quibus addo Farinac. *quæſt.* 29.
num. 88. Giurb. *conſ. crim.* 80. *num.* 15. Maſſin.
de confiſcat. bonor. quæſt. 5. *num.* 30. Conciol.
crim. reſol. 1. *num.* 5. *verbo ſaluus conductus* Me-
noch. *caſ.* 337. *num.* 11. & nouiſſimè poſt hæc
ſcripta D. Iacob. Pignatell. *can. conſult.* 67. *nu.*
70. *tom.* 5.

Poteſt tamen dici, quod etiam in iſtis tri-
bus caſibus iudex teneatur offerre Reo ſalnũ
conductum à Principe, ſeu Superiore alte-
rius Tribunalis concedendum, vt innuunt
Franch. Aretin. *conſ.* 16. *num.* 4. *verſ. & licet*
Domini de Rota Fœlin. in *cap. accedens il ſecon-*
do num. 4. *verſ. ſecundo aduerte, vt lite non con-*
teſtata Boſs. *pract. crimin. tit. de citationibus nu-*
mer. 39. & Spada *conſil.* 126. *nu.* 8. *lib.* 1.

Et licet poſſit opponi, quod ſtante ſtatuto,
ſeu banno prohibente conceſſionem ſalui con
ductus, nequeat Iudex aſſecurare bannitum
pro condemnatione, & banno etiam in pro-
prio Tribunali lato, & facta, vt dicit Thom.
Mieres *ſuper Conſtit. Cathalon. collat.* 6. *tit. de*
homicidio, & guidatico num. 3. *fol. mihi* 173. &
ex deciſione Senatus Cathaloniæ dicit Fon-
tanell. qui *tract. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 15.
num. 154. teſtatur fuiſſe ſuſpenſum quemdam
45 Masò, qui contrà formam ſtatuti prohiben-
tis conceſſionem ſalui conductus fuerat à Iu-
dice aſſecuratus ad effectum, vt ſecurus acce-
dere ad Curiam, & uti teſtis in Iudicio exa-
minari potuiſſet. Nihilominus non recedas
46 à firmata concluſione ex ſupra adductis ra-
tionibus, & etiam quia dicta deciſio Senatus
Cathaloniæ expreſsè reprobatur à Fontanell.
ibidem, & à Carena *de Sancto Officio par.* 3. *tit.* 5
§. 8. *num.* 38. qui inquit quemlibet Iudicem
etiam inferiorem poſſe hoc facere de conſue-
tudine quicquid ſit de iure, & allegat Clar.
quæſt. 32. *verſ. ſed hic quæro* Farinac. *quæſt.* 29.
num. 82. Guazzin. *reor. defenſ.* 12. *num.* 58. &
47 reddit rationem, quia Iudex debet aſſecurare
teſtes, quos vocat Follet. *pract. crim. verbo ca-*
piat informationem num. 52. Baiard. ad Clar.
quæſt. 32. *num.* 36. Portules *in add.* ad Molin. *ſu-*
per ritibus Regni Aragon. verbo accuſatio num.
144. *tom.* 1. Seſſe *de inhibit. cap.* 1. §. 5. *num.* 67. *&*
ſeqq. Farinac. Herculan. Menoch. Conciol.
Fontanell. & Dominus Orilia *locis ſupra cita-*
tis in principio præſertim cum illos vocet non
ad beneficandum eos, ſed benè ad proficien-
dum Reipublicæ, nè veritas ex defectu pro-
bationum criminalium occultetur, & delicta
contra bonum publicum remaneant impuni-
ta, vt bene conſiderat Seſſe *loc. cit. num.* 67. *&*
75. vbi firmat etiam, quod capti debent re-
laxari abſque vlla expenſa, & idem eſt dicen-
dum de ſecuritate danda Accuſatis fugienti-
bus, quando alijs delictis ſunt impetiti, vt
firmant Carpzou. *pract. crim. par.* 3. *quæſt.* 112.
num. 23. *& ſeq.* Grauius *de ſaluo conductu iu-*
diciali cap. 5. *per tot. & theſi* 26. et Petrus Mul-
lerus *de fugitiuis pag. mihi* 127. dicentes, quod
ſaluus conductus accuſatis fugientibus, vt
poſſint deliberare ſuper defenſione eorum in-
nocentiæ largitur hodie ab omnibus iudici-
bus etiam inferioribus merum imperium, ſeu
iuriſdictionem altam habentibus: imò ſaluum
conductum largiri ijs, qui cædis Rei ſunt po-
ſtulati, non maieſtatis, ſed imperij actum eſſe
oſtendit ex Carpzou. *dict. quæſt.* 112. *num.* 22.
& ſeq. Gerh. Feltman. *de cadauere inſpiciendo*
diſput. 1. *cap.* 7. *num.* 12. qui vt dixi *ſupra* inde
contendit Senatum Accademicum poſſe hu-
iuſmodi ſaluum conductum largiri, quia cum
habeat, ſunt eius verba, gradum infimum
meri imperij, & inquirere debeat, an ſua ſit
notio, ea etiam poteſtas ei competit, ſine
qua munus ſuum explere non poteſt, qualis
eſt præſentia ipſius Rei, cum ſine ea non poſ-
ſit ad notionem criminis venire arg. *leg.* 2. *ff.*
de iuriſdict.

Propterea fatendum, quod dicta deciſio
48 relata à Fontanella ſapit magnum rigorem,
quia ſaluus conductus conceſſus, ſeu ſecuritas
data à Iudice, etiamſi non habeat facultatem
49 ſuper illa cauſa debet ſeruari, nè quis ſub fi-
de publica decipiatur Bart. in *leg. is, qui Reus*
num. 12. *ff. de publ. Iudic.* Menoch. *de arbitr.*
quæſt. 81. *num.* 12. *& caſ.* 336. *num.* 27. *&* 35.
& caſ. 337. *num.* 5. *& ſeqq.* & Farinac. *conſ.* 59.

num.16. lib.1. & quæſt. 29. num.4. & 95. Vi-
co *ad pragm.Sardiniæ tom. 2. tit. 26. num.4.* &
Tapia *de Iure Regni lib. 5. titul. 57. de guidat.*
pragm.1. num.2. vbi ait fuiſſe annullatum ſal-
uum conductum, & datum terminum aſſecu-
rato ad ponendum ſe in tuto Peguer. *dec. 39.*
Caball. *crim. reſol* 118. Franch. *deciſ.* 258. &
*deciſ.*415. Giurb. *conſ.crim.*80. Merlin.Pigna-
tell. *contron.53.num.*10.Capic.latro *deciſ.*105.
*num.*27. Fontanell. *dict.gloſ.15.nu.*155.Con-
ciol. *crimin. reſolut.1. num.6. verbo ſaluus con-*
ductus Villoſa *de fugitiuis cap.19.§.3. num.*115.
*& ſeqq.& num.*131. Vermigliol. *conſ. crimin.*
246.D.Maſinus *de confiſcat.bonorum quæſt.5.n.*
3.Caluin.*de æquitate lib. 2. cap. 206. num. 12.*
Carol.Ant.de Luca ad Vinc. de Franch. *dicta*
deciſ. 258. num. 2. qui loquitur, prout loqui-
tur Conciol. in terminis, in quibus loquitur
Mieres, & Fontanell. nempè quando eſt con-
50 ceſſus ſaluus conductus coutra formam ſtatu-
ti habentis clauſulam irritantem. Et nouiſ-
ſimè D.Biaſ.Altomarus in *tract.de nullitatibus*
rub.12.qu.33.nu.82.tom.2.

Vnde ſi Auditor Turroni daret ſaluum
conductum bannito, vt compareat ad ſe ex-
culpandum ab alio delicto, vel ad ſe exami-
nandum in aliqua cauſa, bannitus eſſet tutus
pro cauſis in dicto Tribunali exiſtentibus,
quia, vt dixi, bannimentu, quamuis genera-
liter loquantur,non poſſunt compræhendere
hunc caſum.

Nec facit, quod verba illa, *Ne vuole, che*
per l'auenire ſuffraghi qualſiuoglia fidanza, ò ſal-
uo condotto, che non ſiano ſottoſcritti di mano
di Sua Signoria Illuſtriſſima, reducunt rem ad
terminos Iuris communis, de quo Iure nemo
51 commeatum, remeatumque dare exuli poteſt,
niſi Imperator, vt eſt tex. *in l.relegati in fine,*
& l.ad beſtias §.ex Prouincia ff. de pœnis, &
leg.1.ff. ad legem Iuliam maieſtatis, & dicunt
Decian.Surdus, Menoch.Cephal. Farinac. &
Clar. *locis relatis* à Don Franc. de Vico, qui
eos ſequitur ad *pragm. Sardiniæ tom.2. tit. 26.*
cap.9. num.3. fol. mihi 155. & ex Meichſnero,
Alciat. Gaillo, & Mynſinger. inquit Sixtinus
*de Regalibus lib.2.cap.2.num.*14.& ideo non
niſi ab ipſo Principe concedi poteſt, vt firmāt
etiam Caball. *crim.reſol.* 50.*num.*1. Paul.Ant.
Melius *o: ſe n.27. num.*1. Baldaxar. Abruzzo
in eius lectura practicabili leg.1. ff. de offic. eius,
cui &c.quæſt.37.n.545.fol. mihi 361.& propte-
reà præfata verba operantur, vt ius commu-
52 ne ad vnguem debeat ſeruari, remotis omni-
bus Doctorum interpretationibus.

Quia præterquamquòd text. *in dicta lege*
relegati diuerſimodè à Doctoribus interpræta-
tur, aliqui enim volunt loqui non de ſaluo
conductu, ſed de gratia, venia, & indulgentia
delicti, vt poſt Farin. *quæſt.6. num.1. & ſeqq.*
ait Domin.Iacob.Pignatell. *conſult. 67. num.*
30.tom. 5. & aliqui volunt loqui de remeatu
perpetuo, & ſic de illo remeatu, qui con-
tinet damnati reſtitutionem, ſiue ſententiæ,
& pœnæ tacitam abſolutionem, vt fatetur D.
Nicolaus Antonius de *exilio lib.3.cap.4. num.*
5. & dicunt adducti à me *hic num.* 26. &
*num.*28.

Reſpondetur, quod dum non eſt in ſpecie,
& expræſsè prohibita conceſſio ſalui condu-
ctus, quæ ex cauſa dari debet, nunquam Iudi-
53 ci videtur ſublata dicta facultas; requi-
ritur enim, quod ſpeciali lege, vel
ſtatuto id in indiuiduo prohibeatur, Seſſe
de *inhibit.cap.1.§.5.num.*78.& Creſpi *obſeruat.*
85.*num.*34. & in caſu ſpecialis ſtatuti debet
54 aſſecuratus reponi in preſtinam libertatem
ex doctrina Fontanell. Capic-latro, & Carol.
Ant. de Luca *loco cit.* qui allegat Peguer. Fa-
rin.Merlin.Maſſin.& ad hoc confert, quod ex
Feltman.dixi *ſupra num.* 47. nempè, quod lar-
gitio ſalui conductus inhoc caſu non maieſta-
tis, ſed imperij actus eſt; Et ita in effectu
practicatur in Turrono à Dominis Audito-
ribus, & ita practicaui Ego toto tempore,
quo ibi fui. In Tribunali Auditoris Came-
ræ ſolet ſaluus conductus ſubſcribi ab ipſomet
Auditore Cameræ; & ſic nec in Vrbe pra-
cticatur, quod concedatur, & ſubſcribatur à
Principe.

Poteſt etiam attentari, quod bannimenta
non compræhendant alium caſum contigibi-
lem, quando ſcilicèt plures inſimul commiſe-
55 runt delictum; & legatus mandauit dari ſal-
uum conductum alicui eorum, nam ſi Iudex
aſſecuraret etiam alios Socios,quamuis Card.
Legatus non feciſſet mentionem de illis in
eius reſcripto, deberet ſeruari, vt firmat de
Marinis *reſol.150.per tot.lib.1.* Danza *de pugna*
Doctor.tit.de quidat.cap.1.num.62.& ſeqq.tom.
3.Sarnò *practic.crim.11.de exulib.pragmat.* 20.
num.11.fol.mihi 78.& Io:Leonard.Roderic.ad
Donat.Ant.de Marinis *dict.reſolut.*160.& hoc
procedit ex tacita, & coniecturata mente
Principis, qui non cenſetur voluiſſe negare
alteri, quod vni gratioſè conceſſum voluit, &
ex hac ratione dicunt Doctores, quód facta
prohibitione Viro,& Vxori accedēdi ad certū
56 locū ſit licitū Vxori ad dictū locum accedere,
ſi fuerit datus ſaluus conductus Viro, etiam
ſi de Vxore nulla in ſaluo conductu fuerit fa-
cta mentio, ita Pratus *in annot.* ad Paſchal. *de*
Patria poteſt.par.4.cap.4.verſ.nec à prædictis,
& citat Bald.*conſ.409. vol.1.& conſ.414. vol.*
5. Iaſ. *in leg. non tantum ff. de re iudic. in lege*
ſtipulatus fuero ff.de verb. obligat. cum alijs iu-
ribus, & autoritatibus per eum adductis,
quibus addo Mutam *ad Conſuetud. Panorm.*
cap. 54. num.8.

Nec erit incongruum dicere, quod banni-
menta non compræhendant caſum illius, qui
monitus ad reſpondendum inquiſitioni ſuper
homicidio cum aſſaſſinio, ſeu alia qualitate
delictum variante, petit ſaluum conductum
pro homicidio, cum ſuper aſſaſſinio, ſeu alia
qualitate intendat ſe expurgare, & defendere,
nam Iudex tenetur dictum ſaluum conductum

57 con-

Digitized by Google

57 concedere, vt de homicidio cum qualitate
penſamenti inquit Petrus de Zambonis in
pract. crim. ad leges Venetas accommodata qu. 21.
num. 1. & de homicidio cum aſſaſſinio, vel
proditione dicunt Decian. *conſ. 96. num. 8. lib.*
3. & Guazzin *Reor. defenſ. 12. cap. 1. num.* 58. &
facit ad hoc ratio adducta à Bertazol. *conſ. cri-*
min. 280. num. 4. & 5. lib. 2. quem refert, & ſe-
quitur Theſaur. *quaeſt. forenſ. lib. 4. quaeſt. 63.*
num. 5.

Verùm cum plures Doctores aſſerant Iudi-
58 cem non teneri ad concedendum talem ſa-
luum conductum, immo illum eſſe de Iure
negandum, dicant Conciol. *crim. reſol. 6. verb.*
ſaluus conductus, & Illuſtriſsimus, & Reue-
rendiſsimus Dominus meus D. de Rubeis in
Perusina ſalui conductus impreſſa penès Conciol.
in fine libri ſuarum reſolutionum criminalium,
quos ſequitur Carolus Ant. de Luca ad Vinc.
de Franch. *dec. 258. in fine*; poteſt conſequenter
dici iſtum caſum eſſe compræhenſum in ban-
nimentis: præſertim cum in facti contingen-
tia diſcuſſo articulo fuerint tales ſalui condu-
ctus denegati, teſte Conciolo *dict. reſol. 6. nu.* 2.
& Petro de Zambonis *dict. cap. 21. num.* 1. vbi
ait, de ordine Senatus ſaluum conductum
iam conceſſum fuiſſe reuocatum, & laceratum
de *menſe Maij* 1596.

Crederem tamen, non eſſe recedendum à
59 ſupradicta concluſione affirmatiua, quia qua-
litas, quæ facit tranſire delictum de vna ſpe-
cie in aliam, puta mandatum ſimplex in aſſaſ-
ſinium, vel homicidium ſimplex in prodito-
rium, & huiuſmodi, continet de per ſe mali-
tiam, & deformitatem ſpecie contradiſtin-
ctam à ſubſtantia, cui adhęret, ſeu, vt clariùs
dicam, ratio proditorij, aſſaſſinij, & ſimilis
addit malitiæ homicidij nouam malitiam
ſpecie diſtinctam, quæ, & variat, & multipli-
cat crimen homicidij, vt ex Petro Franc. Paſ-
ſerino in *tract. de pollut. Eccleſ. diſp. 5. cap. 14.*
num. 6. Azor. *par. 3. lib. 2. cap. 18. ad finem*, Floron.
de caſibus reſeru. par. 2. caſ. 4. num. 9. Filucc. *tract.*
26. in quintum præceptum Decalogi cap. 6. nu. 115.
firmat Pater Graſſett. *de nece proditor. §. 28. per*
tot. & hoc idem in ſpecie firmat ex Fęlyn. *cap.*
ex parte il 1. num. 38. de reſcript. & Farin. *conſil.*
10. num. 17. & 23. Giurb. *conſ. crim. 22. num. 15.*
ibi *aſſaſſinij qualitas homicidio adiecta nouam*
conſtituit delicti ſpeciem.

60 Ad fundandã hãc opinionem nititur P. Graſ-
ſett. *loc. cit.* nõ ſolũ autoritati Doctorũ, quos ci-
tat, ſed & rationibus pluribus vtitur, & ſignan-
ter *ibidem n. 15.* ex multiplicatione, & diuerſi-
tate, ac grauitate pœnarum homicidij prodi-
torij relatarum à Plach. & Decian. & alijs de-
ſumit argumentum, quod Legislatores agno-
uerint in dicto crimine, quatenùs tali, talem
moralem fęditatem ſupra fæditatem homici-
dialem, vt in illud debuerint tàm enormiter,
& exemplariter animaduertere, quod non fe-
ciſſent, ſi exceſſus ille fęditatis limitaretur ad
gradum intenſiuum intra eandem ſpeciem
ſolam malitiæ homicidialis, & quidem opti-
mè argumentatur, quia pœna diuerſa propter
61 qualitatem impoſita, qualis eſt omnis pœna,
quæ non in numero, ſed in ſpecie conſiſtit; vt
volunt Fontanell. de *pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8.*
par. 14. num. 43. & Caball. *crim. reſol. 56. n. 112.*
& 122. arguit diuerſitatem ſpecificam delicti,
quia alias ſi qualitas eſſet ſolùm aggrauans
intenſiua, pœna deberet eſſe in numero, trire-
mium ſcilicèt per quinquennium extenderetur
ad ſeptennium, vel decennium, vel ad vi-
tam, & non tranſiret ad aliam ſpeciem di-
uerſam, nempè à pœna triremium ad illam
mortis, & nec à morte ad pœnam tractionis
per caudam equi, arrotationis, accoppa-
tionis, combuſtionis, ſciſſionis, & ſimilis:
pœna enim, quæ additur pœnæ conſiſtenti in
ſpecie non additur propter qualitatem aggra-
uantem, ſed bene additur propter qualitatem
diuerſificantem, & variantem delictum, vt
innuit Pater Graſſettus *loc. cit. n. 15. & meliùs*
num. 24. verſ. quam rationem.

Vlteriùs alio vtitur argumento dicens *ibi-*
62 *dem num. 39. & ſeqq.* quod homo habet duo
Iura ad vitam: vnum eſt ad fruendum illam:
alterum eſt ad defendendum illam: & vnum
eſt contradiſtinctũm, & ſeparatum ab alio,
quamuis ſecundum videatur eſſe in gratiam
primi, quia adhuc illud ius ſecundum in gra-
tiam primi ordinatum retinet propriam
formalitatem diſtinctam à formalitate illius
primi Iuris, prout virtutes inferiores ex eo,
quod ſunt in gratiam virtutis Theologicæ,
non deſinunt eſſe formaliter diuerſę à chari-
tate: & ſenſibilia ex eo, quod ſunt in
gratiam hominis non admittunt rationem
diſtinctam à ratione hominis: & contra-
ctus hypothecę, aſſecurationis, oppignora-
63 tionis, & fideiuſſionis ſunt in gratiam
eorum contractuum, quibus præſtant ſecu-
ritatem, & tamen cum illis contractibus non
confunduntur ita, vt ſint ijdem formaliter,
ſed in ſua ſpecifica diuerſitate perſeuerant.
Idcircò infert ex his Pater Graſſett. *ibidem*
64 *num. 40. & ſeqq.* quod ratio proditorij ſuper-
addit malitiæ homicidij nouam malitiam
ſpecie diſtinctam, quia per homicidium ſim-
plex fit iniuria contra Ius ad fruendum vitam:
per homicidium verò proditorium fit etiam
iniuria contra ius ad defendendum vitam: ſed
hæc duo ſunt diuerſa inter ſe in ſpecie, ergo
diuerſæ ſunt etiam pœnæ, quæ indè naſcun-
tur.

Stantibus his non video, quare citatus ad
65 reſpondendum Inquiſitioni continenti duo
delicta diſtincta, poſſit petere ſaluum condu-
ctum pro vno delicto, & pro alio ſe conſtitue-
re, & Iudex teneatur dictum ſaluum condu-
ctum concedere, vt ex Alber. Magalott. De-
cian. Farin. & Guazz. concedit Illuſtriſ. Domi-
nus meus de Rubeis penès Conciol. *loc. cit.* &
nõ poſſit petere, & obtinere ſaluum conductũ,
quando vult aſſecurari pro mero, & ſimplici
homi-

homicidio, & ſe conſtituere ſuper qualitate homicidio addita penſamenti, aſſaſſinij, proditionis, nam nulla poteſt aſſignari ratio differentiæ inter vnum, & alium caſum.

Poteſt dici, quod probata qualitate Reus debet puniri, & ſic ſaluus conductus tanquam fruſtatorius non debet dari.

Verùm ex hoc non recedendum à conclu-
66 ſione firmata, quia ad concedendum, vel negandum ſaluum conductum debet attendi ſolùm, an delictum, ſuper quo petitur ſaluus conductus, ſit ſeparatum, & ſpecie diſtinctum; petitur enim ſaluus conductus ad hoc, vt Reus poſſit ſe exculpare ab imputatione illa, quæ facit tranſire delictum in aliam ſpeciem, & ſic non debet attendi, quod indè ſecundariò prouenit ex culpa, & facto ipſius Rei ſaluum conductum petentis: aliàs enim nec poſſet dari impunitas volenti reuelare delictum à ſe, & ſocijs commiſſum, nam ſi non probat, & nec ponit in clarum, quod promiſit, debet puniri, non obſtante quod obtuitu impunitatis ſe conſtituerit, vt ex Alber. *in l. 1. Cod. ex quibus cauſ. ſeru.* Giurb. *conſ. crim. 22. num. 21.* Capiblan. *de Baron. pragm. 6. num.* 146. iudicatũ pluries fuiſſe teſtatur Sanfel. *dec. 222. num. 4.* & Baſilico *crim. dic. 2. n. 31. & ſeq.*

Non obſtat autoritas Doctorum, vel res iudicata in contrarium ſupra allata.

Quia fundameuta, quibus nititur, de faci-
67 li proſternuntur. Siquidem Illuſtriſſimus Dominus meus de Rubeis in *dicta Peruſina ſalui conductus impreſſa penès* Conciol. *loco cit.* ſupponit primò, quod in ſententia Deciani, & Guazzini non poſſit huiuſmodi ſaluus conductus peti, niſi ab exhibente inſtrumentum confeſſionis ipſiuſmet Rei ſuper homicidio puro, illamque acceptatam à Fiſco ratificet, dum ſe conſtituit. Sed hoc non debet impedire conceſſionem ſalui conductus, quia ſufficit, quod modo, & forma habilibus petitus debeat concedi: aliud enim eſt dicere abſolutè, quod ſaluus conductus non debet dari, & aliud eſt dicere, quod non debet dari, niſi certa forma adhibita: prætereà poteſt etiam attentari, quod Reus non tenetur ad hoc, vt habilitetur ad ſe exculpandum à qualitate delicti, fateri, & ſe grauare cum explicita, & præciſa confeſſione, quia hoc non reperitur Iure cautum, & cuilibet eſt licitum di-
68 cere non feci, & ſi feci, iuſto dolore feci, vt per tex. in *cap. nullus de regul. Iur. in 6.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 2. num.* 2. Bertazol. *conſ. crim. 42. num. 12.* aduertit Nouar. *deciſ. 41. num. 12.* imò obtento ſaluo conductu cum dicta confeſſione explicata adhuc non obſtante dicta confeſſione poteſt probare contrarium, vt deciſum refert Cabedo *loco relato* à Thoma Valaſco *alleg. 67. num. 37.* licet ipſe hoc impugnet *ibid. n. 41. & ſeqq.*

Supponit ſecundò Illuſtriſſimus de Rubeis ex homicidio appenſato non poſſe diuidi appenſamentum citrà deſtructionem ſubſtantiæ criminis, & cum venia Domini mei nec facit
69 ad propobtum caſus noſtri, quia deſtruitur ſubſtantia criminis, quatenùs ſupponitur appenſatum, ſed non deſtruitur ſubſtantia totalis criminis homicidij ſimplicis in rixa, vel calore iracundiæ, vel ad prouocationem commiſſi, vt de ſe patet, & quidem ex hoc ſolùm, quod Fiſcus prætendit delictum eſſe appenſatum, non debet Reo præcludi via ſe defendendi, & oſtendendi delictum eſſe ſine dicta qualitate penſamenti, quia ad hoc ſatis eſt, quod qualitas conſtituat de per ſe nouam ſpeciem delicti à delicto principali contradiſtinctam, vt oſtendi *ſuprà*.

Tertiò ſupponit idem Dominus meus, quod petens ſaluum conductum, debeat narrare omnes qualitates delicti, pro quo illum petit, aliàs ſaluo conductu non iuuetur, & allegat Bertazol. Caualcan. Baiard. Guazzin. Viſcont. Et nec hoc vltimum motiuum debet obſtare, quia ſi Reus non ſe exculpat ſuper dicta qualitate, diximus iam *ſupra*, quod debet pro delicto tanquam cum qualitate commiſſo puniri.

Ad D.D. Conciolum, & de Luca reſpondetur, quod debent intelligi iuxtà Doctorem, quem allegant *vulgatis Iuribus*.

Ad autoritatem verò rei iudicatæ reſpondetur, quod Auditorium legationis Vrbini, teſte Conciolo *d. reſol. 6.* iudicauit ſecundum votum præfati Illuſtriſſimi D. de Rubeis, & ideò ex conſiderationibus, & reſponſionibus adductis non poteſt haberi in conſideratione ad deciſionem futuri caſus.

Alia verò Senatus Veneti corruit ex ijs, quæ refert Petrus de Zambonis *dict. cap. 21.* nempè, quod mandauit lacerari ſaluum conductum iam conceſſum, quia ex lectura proceſſus reſultabat caſum fuiſſe purum, & ob id ſaluum conductum ſuperuacaneum eſſe.

Et hæc ſint dicta ex cauſa motiuandi dumtaxat ob reuerentiam, quam debeo Illuſtriſ. Domino meo de Rubeis; qui poſt hæc ſcripta cum Vrbis mærore, & mea ſumma afflictione morte ſublatus eſt, Vir inſignis, & laude per euum digniſſimus.

Quęro ſextò, an dato alicui delinquenti ſaluo conductu poſſit Iudex illo pendente procedere in cauſa, & actus contumaciales proſequi? negatiuè reſpondet de Franch. *dec. 673. per tot. & ſignanter nu. 9.* Io: Bapt. Thor. *in add.* ad Io: Grand. *de bello exulum prædicam. quantitatis qu. 3. num. 29.* Molfeſ. *ad conſuetud. Neap. part. 4. de ſucceſſ. abinteſt. quæſt. 47. nu. 12.* Merlin. *controuerſ. 53. num 4. lib. 1.* Carol. Ant. de Luca *in addit.* ad Vincent. de Franch. *dicta deciſ. 573. num.* 1. Scialoya *de foriudic. cap. 10. num. 30.* Hieronym. Leo *dec. Valent. 206. lib. 2.* de Marinis *obſeruat.* ad Reuerter. *deciſ. Neap. 187. num. 1. tom. 1.* & ego ſcripſi, & obtinui in ſignatura gratiæ tempore Pontificatus s. m. Alex. VII. ad fauorem Domini Io. Bapt. N. & fuit habitus recurſus ad Signaturam gratiæ,

quia

quia erat lapſus annus à die latæ ſen-
rentiæ.

Quæro ſeptimo, quid dicendum, quando
Iudex durante ſaluo conductu non procedit
contra Reum in cauſa, pro qua fuit conceſſus
ſaluus conductos, ſed in alia penitùs diuerſa?
tractat de hoc articulo D.Chriſtophor. Creſpi
obſeru.85.per tot. & concludit pluribus ratio-
70 nibus adductis poſſe Iudicem procedere, &
proſequi actus contumaciales, ac ſeruatis ſer-
uandis tanquam contumacem condemnare
eum, qui pro alio diuerſo delicto ſe cum ſaluo
conductu pro alijs conſtituit in carceribus ad
ſe defendendum ab aliqua imputatione ſibi
data, & ita deciſum refert *num.42.* ſed facta
relatione ad Regem fuit reſcriptum, quod
71 eueniente alias caſu expediatur cauſa, ante-
quam concedatur, & expediatur ſaluus con-
ductus, & mihi videtur optimè, & ſanctè
prouiſum, quia quodammodò repugnat, quod
quis ſit præſens in Curia, imò in fortijs Cu-
riæ exiſtat, & vno, eodemque tempore pro cõ-
tumace reputetur, & quamuis, quoad per-
ſonam non poſſit ſentire damnum, dum ipſo
Creſpi *ibidem* aſſentiente, debet ad formam
ſalui conductus liberè relaxari, nihilominùs
debet ex cauſa præſentiæ, & ſalui conductus
releuari ab onere, quod ex contumacia, &
proſequutione proceſſus poteſt ſentire: Vide
Zambon. *pract. crim. ad legès Venetas cap. 10.
num. 2.* vbi refert legem Senatus prohibentem
procedi durante præſentatione.

Sed quid dicendum, quando Curia inten-
dit fabricare proceſſum ſuper alio ſimili deli-
cto non ad effectum deueniendi ad condem-
nationem contra aſſecuratum, & cum ſaluo
conductu conſtitutum, ſed benè ad acquiren-
dum contra eumdem inditium malæ qualita-
tis, quod indè reſultabit, ad aggrauandum
ipſum Reum conſtitutum? & negatiuè reſpõ-
72 dendum, nempè non poſſe fabricari proceſ-
ſum ad effectum reproducendi ad aggrauan-
dum, ſeu comprobandum inditia primi pro-
73 ceſſus, tùm quia aſſecuratus debet eſſe tutus
ab omni vi iudiciali, & extraiudiciali, dire-
ctè, ſeù indirectè inferenda ſecundùm Guaz-
zin. *reor.defenſ.12. cap.1. num.* 58. de Luca ad
Vinc. de Franch. *deciſ. 633. num.* 1. qui affert
text.in *leg.1.Cod.de nauicul. lib.* 11. & ibi Io.
de Platea, Angel.& Iaſ.tùm quia ſi facta con-
74 cluſione in cauſa, non eſt licitum accuſatori,
& nec Iudici procedenti vigore accuſationis
producere, aut facere, vt producantur teſtes,
inſtrumenta, ſeu proceſſus fabricati circa
alia delicta ad faciliorem probationem, nem-
pè ad hoc, vt ex ijs detegi poſſit, maleficium
a Reo fuiſſe perpetratum, quod eſt idem, ac
dicere ad monſtrandam malam qualitatem,
& conſuetudinem delinquendi in eodem ge-
nere delicti; vt firmat Parexa *de inſtrum. edi-
ctione par.2.tit.6.reſol.3.num.*88.ob rationem,
quia facta concluſione in cauſa cenſetur taci-
tè renunciatum omnibus probationibus, ac
inſtrumentis producendis, ac omnibus alijs
Iuribus, vt ex gloſ. in §. *quia verò multi auth.
de teſtib.& in cap.cum dilectus de fide inſtrumen-
tor.* Roman.Bald.Io.Andr.Iaſ.Ripa, Maran-
ta,& alijs ratiocinatur Parexa *loc.cit.num.71.*

Multò ergo minùs licitum eis erit prædicta
agere, quando renunciatio eſt expreſsè facta
per conceſſionem ſalui conductus ſuper alijs
criminibus, qui, ſi non plùs, ſaltem hoc idem
75 debet operari, quod operatur tacita.

Tùm quia compertum eſt in Iure, nulla
alia inſtrumenta in Iudicio eſſe producenda,
niſi illa, quibus litigantium vterque ſe vſurum
affirmauerit, vt per text. in *leg.1. §.edenda ff.
de edend. & in leg.ſi aduerſarius Cod. de fide in-
ſtrumen.* & Bart. *in quæſt.14. incip. Iudex ma-
leficiorum num.6.* inquit Parexa *dict. reſolut.3.
num.94.*

Tùm quia proceſſus circa alia delicta poſ-
ſunt reproduci, & cumulari ad duplicem ef-
fectum, ad punitionem ſcilicet, & ad facilio-
rem probationem maleficij, vt aduertit Pa-
rexa *loc.cit. num.*88. etenim accuſatus de fal-
ſitate, ſi alias falſitates commiſerit, habet in-
ditium contra ſe, quod ſit propeoſus, & faci-
lis ad delinquendum in eodem genere mali,
Farinac. qui alios citat *quæſt. 23. num.20. &
ſeq.& quæſt.47. num.199.*

Et ſaluus conductus conceſſus ſuper alijs
debet vtrumque effectum includere, quia
76 debet largè interpretari non ſolum, quia ad
fauorem Rei iuxta text.in *leg.fauorabiliores de
regul.Iur. & leg.ſemper, ff. eodem tit.* Farinac.
*conſ.45.num.28. & conſ.131. num.3. & qu.29.
num.39.* & Thoro *compend. deciſ. part.3. verbo
guidaticum circ.med.* Sed etiam quia interpre-
tatio ſemper eſt facienda contra eum, qui
potuit apertiùs, & clariùs loqui, vt dixi *ſu-
pra*.

Tum demò, quia Iudex iſto caſu proceden-
do ſuper alijs ad acquirendũ inditiũ malę qua-
litatis facit ſuſpicari de ſua fide data cum ſal-
uo conductu, & tamen Curiæ, ſeu accuſato-
ri non proficit, quia reproductio huiuſmodi
proceſſuum, ſuper quibus Reus non fuit cita-
tus, & auditus, nihil prorsùs releuat, nam
ſecundùm Gram. *vot.30. num.25. & ſeqq. &
conſ.45. num.31.* quem refert Farinac. *qu. 23.
num.33.* ad hoc, vt quis dicatur ſolitus delin-
quere, & ob delictum infamis, non ſufficit
ipſius criminis probatio, ſed requiritur pro-
77 prij oris delinquentis confeſſio, vel Iudicis
ſententia, quia non habetur quis pro tali, niſi
fuerit pronunciatum, ipſum eſſe talem: Vn-
dè cum Reus non poſſit ſuper huiuſmodi de-
lictis conſtitui, & interrogari ex impedimen-
to reſultante ex conceſſione ſalui conductus,
meritò dicemus, quod proceſſura eſſet peni-
tùs, & omninò fruſtranea, & ſuperflua, & ir-
releuans, & quatenus Reus conſtringeretur
ad ſe defendendum ab huiuſmodi delictis ad
malam qualitatem reproductis, vtique gra-
uaretur, & indirectè moleſtaretur contra for-
mam

Digitized by Google

mam ſalui conductus, quod non eſt dicendum. Cogita tamen, quia poteſt dici, quod permiſſo fine ſunt etiam permiſſa omnia conducentia ad illum finem, nempè ad condemnationem pro delicto, pro quo Reus ſe conſtituit.

Octauo quæro, an ſuffragetur ſaluus conductus obtentus ab eo, qui cum eſſet carceratus pro vno crimine, & timeret arreſtari, & moleſtari petijt, & impetrauit fidantiam pro alijs criminibus? Cabedo *deciſ. Luſit.65.*
78 *per tot.* diſtiuguit, an fecerit, vel nè mentionem de carceratione, vide eum, ad quem ſe remittit D. Thoma Valaſcus *allegat. 67. num.* 23. vide Io. Martins à Coſta *de Domo ſupplicationis annot. 6. num.* 15. qui citat Cabedo *d. deciſ.65.* & Phæbum *arreſt.172. tom.primo deciſionem*, & vide etiam Prat. *reſp. forenſ. cap. 27.num.4.vſque ad* 30. *par.1.* & Larream *fiſcal. alleg.91. per tot. par.2.* qui firmant concluſionem ad rem facientem, quod reſcripta lite pendente obtenta, nulla facta mentione litis, ſunt ſubreptitia, & ipſo Iure nulla. Vide Michael. Ferrer. *par. 3. obſeru. cap. 372. ſeu 366.* vbi ait, quod traditus manulentæ, ideſt fideiuſſo-
79 ribus relaxatus, non poteſt guidari, quem tamen in hoc impugnat Ioſeph Ramonus *conſ. 53.num. 16. & ſeqq. & conſ. 54. in finem*, & eum videtur ſequi Xamar. in *ciuili doctrina §. 16. num. 31.* & vide eumdem Ferrer. in *cap. 375.ſeu 376.* vbi firmat, quod guidaticum obtentum per debitorem, poſtquam habuit notitiam, quod contra eum fuit petita ſecuritas Iudicij, non ſuffragatur, & eum ſequitur Xamar. in *ciuili doctrina §.16. n. 30.*

Quæro nono, an debeat ſeruari, ſi pen-
80 dente ſaluo conductu affidatus delinquat? Roſſellus de Roſſellis *conſ. crim. diuerſ.27. per tot.* dicit, quod prò præteritis delictis ſibi eſt fiducia ſeruanda: ſed pro delictis commiſſis poſt habitum ſaluum conductum poteſt puniri, quia non prodeſt pro delictis futuris Petr. & Cyn.in *leg.voluntaria Cod.de excuſat. tutor.* Bart.in *leg.qui ad tempus §.fin. ff. de Decurion.* Dec.in *cap.conſtitutus num.7. de appellat.* Cancer. *variar. reſolut. 11. num.314. part. 2.* Io. Grand. *de bello Exulum prædicam.quantitatis q.2.nu.9.*

Sed quod debeat puniri etiam de præteritis
81 delictis, pro quibus eſt aſſecuratus, vult Frãch. *deciſ.258. & deciſ. 717.* Menoch. *caſ.337. num.13.* Farinac. *quæſt. 29. num.58.* Tapia *de Iure Regni lib.5. tit. 57. de guidat. pragmat.1. num.4.*

Quid dicendum? Paſchal. *de patria poteſt. par.4. cap.3. num.17.& ſeqq.* ait de Iure ſecua-
82 ri primam opinionem, dummodò delictum, quod fit ab aſſecurato, fuerit in rixa: ſecus ſi appenſatè commiſſum, & citat Caball. *crim. reſol.128. num.6.* At de iure Regni non fit alia
83 diſtinctio, niſi inter delictum graue, & leuè, nam ſi eſt graue, non gaudet pro primis Ronit. *pragmat.1.de guidaticis num.2.* & idem de delicto punibili, & delicto leui firmant Franch. *deciſ.258.* & Farinac. *ad add. quæſt.29.numer.60.verſ.nec diſſentire,* vbi ſubdit, quod ſi aſſecuratus commiſiſſet aliquod leue delictũ; & ſub hoc colore vellet Princeps occaſionem ſumere illum puniendi, nec æquitati, & nec Iuri conueniens eſſet, Caualc. *de brach. Reg. par.2.num.316. & ſeqq.* ait eſſe puniendum, ſi non leuiter delinquit, nec ad neceſſariam defenſionem, & plures allegat concordantes, & eſt ratio principalis concluſionis, quia ſaluus conductus habet tacitam conditionem in ſe, niſi aſſecuratus concedentem offenderit, ſiuè alijs offenſionis cauſam præbuerit Salgado *de protect. Reg.part.2.capit.4. num.56.* vbi citat Magalott. Ang. & Menoch. & ſubdit offendi concedẽtem per delictum commiſſum, & tunc eſſe procedendum non ſolùm pro delicto nouitèr commiſſo, ſed etiam pro antiquis, pro quibus conceſſus fuerit ſaluus conductus, & hoc idem tenent Guazzin. *reor. defenſ.12.cap.1.nu.58.* D. Maſſin. *de confiſcat. bonor.quæſt.5.num.18.& ſeq.* Carol. Ant.de Luca ad Vinc.de Franch. *deciſ.258. num.3.* Capic.latro *dict.deciſ.105.* Sanfæl. *deciſ.48.* Fontanell. *dict.clauſ.4.gloſ.15. num.157.* & nouiſſimè D. Orilia ad Campanam *ſelect. reſol. 9. in princ.* & Conciol.*crim. reſol.verb.ſaluus conductus reſol.5.n.1.& ſeqq.*

84 Ad hoc tamen, vt pro delictis, pro quibus fuit datus ſaluus cõductus, poſſit procedi, requiritur, quod plenè, & concludenter conſtet, quod aſſecuratus commiſerit nouum delictum, alias deficeret fundamentum intentionis fiſci, vt poſt alios firmant Sanfælic. *deciſion.48.* & D.Orilia ad Campanam *reſol.9. per tot.* vbi ſufficere etiam inditia indubitata, autumit. Vndè ſi reus pro nouo delicto ſuppoſitus torturæ in negatiua perſiſtat, debet reponi pro alijs in priſtinam libertatem, Sanfæl.*dec.48.n.1* & Carol. Ant.de Luca ad Vincen. de Franch. *deciſ.415.num.5.* & Io.Bapt. Muccius ad Sanfæl.*d.dec.48.n.4.*

Quæro decimo, an ſaluus conductus cur-
85 rat ad momentum? Dic affirmatiuè, nam tempus aſſignatum in ſaluo conductu dicitur continuum, & currit de momento ad momẽtum etiam quod de dicta conceſſione iam
86 tranſacta parte temporis aſſignati notitiam bannitus habuerit, nequit enim in loco permiſſo commorari, niſi per illud dumtaxat tempus, quod ſupereſt ad complendum dies aſſignatos; & ſi vlterius permanet, conceſſio non ſuffragatur, & habetur, ac ſi non eſſet aſſecuratus, Caball. *crimin.reſol.249. per tot.* Bald. *conſ.246. lib.5.* Afflict. *deciſ.73.* Guazzin. *Reor.defenſ.12. cap.1. num.58.* Maſſin. *de confiſ.bonor.q.5.n.35.* Concid. *crim.reſol.ſaluus conductus reſol.4.n.11.*

Ideò ſi quis habuit ſaluum conductum pro
87 teſtimonio ferendo in aliqua cauſa, vel ad aliquid aliud ſimile, & acceſſerit ad locum examinis, & depoſuerit, & poſtea rebus alijs

pro-

proprijs agendo moram traxerit in loco, & fuerit captus, non poterit, ſe tueri ſaluo conductu, vt deciſum refert Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 15. num. 154. & ſeqq.* videtur enim, vt ipſe ait, abuti ſaluo conductu, Boer. *deciſ.* 179. *num.* 3. etenim ſaluus conductus datus pro eundo, cenſetur etiam datus pro redeundo, vt pluribus probat D. Iacob. Pignatell. *conſult. 67. à num. 39. vſque ad num. 45. tom. 5.* non autem pro manendo, ſeu morando poſt expeditionem occaſione aliorum negotiorum, pro quibus guidatus, & aſſecuratus non erat, vt proſequitur Fontanell. *ibid. num.* 15. *verſ. dixi quando*, & hoc idem deciſum teſtatur Michael. Ferrer. *obſeruat. par. 3. cap. 373. ſeù 367.* contra eum, qui
88 acceſſerat ad Ciuitatem cum guidatico Victualium, & die ſequenti poſt venditionem Victualium fuit captus, quia ſtatim poterat iter accipere, & tamquam vilis nihil habebat, quod parare deberet pro itinere arripiendo, nec allegauerat cauſam, propter quàm diſtulerat iter incipere.

Hinc etiam eſt, quod conceſſo ſaluo conductu bannito, vt poſſet à certo loco, vbi ſit, Venetias ire, ſi fuerit repertus in propria
89 domo, & captus, non debeat gaudere, vt inquit Petrus Bellus *de re milit. tit. de ſaluo conductu num.* 18. quia veriſimiliter neque impetrans, & neque concedens de hoc cogitauit, iam ſolum fuit petitum, vt liceret tutò iter facere, non etiam domi ſecurè morari, & allegat Bart. in *leg. patronus* §. 1. *verſ. item ex veriſimilitudine, ff. de leg.* 3. & text. in *leg. 3. §. qui hoc interdicto, ff. de itinere, actuque priuat;* & ſequitur Fontanell. *loc. cit. num.* 156. qui ait Menoch. *de arbitr. quæſt. 81. num. 12. & caſ. 336. num. 27. & 33. & caſ. 337. num. 5. & 6.* contrarium dicentem nihil pro fundamento allegaſſe.

Ego tamen crederem opinionem Menochij eſſe æquiorem, quando ſaluus conductus
90 eſt conceſſus à Principe, quia tunc latè eſt interpretandus, vt inquit Farinac. *conſ. 131. num. 1. & 4. & quæſt. 29. num.* 53. Merlin. Pignatell. *controuerſ. 54. num. 3. lib.* 1. Anton. de Ball. *variar. lib. 4 quæſt. 10. num.* 2. & Conciol. *crim. reſol. verbo ſaluus conductus reſol. 4. nu.* 5. Multos citans Villoſa *de fugitiuis cap. 19. §. 3. num.* 89. & non ſolum debet comprehende-
91 re caſum, de quo nec impetrans, & nec concedens cogitauit, & ſic, quando nulla poteſt redundare culpa in impetrantem, ſed extendi etiam debet ad eum, qui dum impetrauit ſaluum conductum, nullam fecit mentionem de
92 delictis, quæ minora ſint expreſſis Nouell. *reg. 48. in 6. ampliatione* Farinac. *quæſt. 29. nu.* 57. Guazzin. *reor. defenſ. 12. cap. 1. numer.* 58. Maffin. *de confiſc. bonor. quæſt. 5. num.* 17. & his relatis Conciol. *loc. cit. reſol. 4. num.* 12. & licet Caual. *de brach. reg. par. 2. num.* 314. dicat ſaluum conductum eſſe ſtricti iuris, & tantùm valere, quantùm ſonat, id tamen procedit, quando eſt conceſſus contra ius, ſeu conſtitutionem, vt diſtinguit Fontanell. *loc. cit. gloſ. 15. num.* 156. & ſic quando conceditur à Iudice, qui ſine cauſa nequit aſſecurare, ſtante prohibitione bannimentali, de qua hic.

Quæro vndecimo, an bannitus aſſecuratus cum ſaluo conductu poſſit impunè offendi ab inimicis, ſeu alijs perſonis priuatis? Dic
93 quod non, imò occidens puniretur pœna mortis Menoch. *de arbitr. caſ. 336. & 337.* qui ampliat, & limitat, Io. Grand. *de bello exulum prædicam. quantitatis deciſ. 2. num.* 8. Bart. in *leg. illicitas §. ne potentiores numer. 9. ff. de offic. præſid.* & Alber. ibi, Aufrer. ad Capell. Tholoſ. *quæſt.* 489. Plach. *epithom. delict. cap. 7. nu.* 10. Iband. de Bardaxi *ad foros Aragon. tit. de offic. deputat. num. 3. fol. mihi* 136. Caſſan. *conſuetud. Burgund. tit. des iuſtices rub. 1. num.* 109. *verſ. ſecundus eſt.* Caſtren. *conſ. 422. lib.* 2. Sed Tholoſ. *ſintagm. Iur. par. 3. lib. 35. cap.* 9. & ex eo Carolus Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 57. de guidat. pragmat.* 1. *num.* 1. ait, non ita eſſe puniendos frangentes ſecuritatem conceſſam à Iudice, ſicut frangentes conceſſam à Principe, & dubitat, an ſit idem de frangente ſecuritatem conceſſam à Prorege, & dicit ad hoc facere dicta per Marc. Anton. Surgent. *de Neapoli illuſtrata lib. 1. cap.* 22. & allegat etiam Montal. & Lopez. *locis per eum indicatis.*

Et licet Aſcanius Clementinus *de patr. poteſt. cap. vlt. num.* 48. quem refert, & ſequitur Pater Graſſettus *de nece proditoria in addit. ad* §. 12. *num.* 65. *impreſſa in fine libri* dicat, quod
94 occidens bannitum habentem ſaluum conductum conceſſum à Iudice debet eſſe exemptus ab omni pœna, etiamſi ſciens, quod bannitus habebat ſaluum conductum, occiderit, quia huiuſmodi ſalui conductus dati à Iudice ſunt limitati, & ad perſonas Officialium referuntur, & citat ad hoc Nellum *de bannitis in 2. par. 2. membr. q. 15. in fine*, & Gozzadin. *conſ. 61. à* 10. *verſ. item quia*.

Nihilominus hæc aſſertio non debet ſic de
95 plano admitti, niſi in locis, in quibus adſit ſtylus, qualis, teſte Petro de Zambonis in *pract. crim. ad leges Venetas accomodata cap.* 20. *num.* 3. adeſt in Statu Veneto, non concedendi aſſecurationem reſpectu ad inimicos, à quibus bannitus habens ſaluum conductum debet cauere, præſertim faciendo ſe aſſociari à Miniſtris Iuſtitiæ, quos Iudex ad dictum effectum debet concedere, vt ſubdit idem Zambonus *loc. cit.* tunc enim ſtante dicto ſtylo inimicus occidens poteſt eſſe ſecurus, alias non, quia vltrà occiſionem iniuſtè factam
96 tempore, quo erat ſuſpenſa cum ſaluo conductu facultas occidendi: per ſaluum condu-
97 ctum enim tollitur, ſeu potius ſuſpenditur ſententia, vt inquit Decianus *conſ. 96. num. 2. lib.* 3. nam eſt quædam diſpenſatio de homicidio, ſeu alio delicto, de quo ſaluum conductum impetrans iam fuit condemnatus, vt ex Bald. in *conſ. 490. lib.* 1. dicit Decian. *loco*

 citat.

citat. num. 3. reſultat indè etiam contemptus
98 Iudicis, qui aſſecurauit, & ex hoc contemp-
tu nequit occiſio eſſe impunita, vt in termi-
99 nis occidentis bannitum aſſecuratum dicunt
Doctores allegati *num. 93.* & in terminis oc-
cidentis bannitum aggratiatum, dicunt Fa-
rinac. *quæſt.* 103. *num.* 94. Capyc. latro *deciſ.*
105. *num.* 66. *lib.* 1. Sarno *pract. crim. cap.* 37.
par. 1. & Baſilico *deciſ. crim.* 2. *num.* 38. *verſ.* 1.
itaque.

Quæro duodecimo, an offendens ſcienter
aſſecuratum à Principe incurrat in crimen
100 læſæ Maieſtatis? Vide Baſilicò, & Docto-
res per eum relatos *dict. deciſ.* 2. *num.* 38. *vſque
in finem*, & vide Carpzou. *practic. crim. par.* 3.
quæſt. 112. *num.* 76. & 78. & Petrum Mulletum
de fugitiuis rub. de fuga delinquentium §. 39. *pa-
gina mihi* 131. qui ait, quod ſi ſaluus condu-
ctus ſit datus à Summo Principe, vel
Republica, tunc offendens taliter aſ-
ſecuratum debet puniri, ac ſi eſſet Reus cri-
minis læſæ Maieſtatis *arg. tex. in leg.* 1. §. 1. *ver-
bo vel adverſus ſecuritatem ff. ad leg. Iul. maieſt.*
ſed ſubdit non eſſe exinde ſtatim inferendum
ad pœnam vltimi ſupplicij, cum etiam depor-
tatione, & quandoque relegatione crimen
læſæ Maieſtatis puniatur *leg.* 40. *iuncta l.* 24.
ff. de pœnis, vnde rectiùs inquit reſponderetur
cum aliquibus Doctoribus, quod iſto caſu
pœna ſit extraordinaria arbitrio iudicis in-
fligenda iuxta qualitatem facti, & perſona-
rum, & citat Boer. *deciſ.* 179. *num.* 5. Menoch.
de arbitrar. caſ. 336. *num.* 1. Carpzou. *loc. citat.
num* 80. & ita iudicatum per Dominos Sca-
binos Lipſ. in caſu, quo Iudex ſaluum condu-
ctum violauerat refert *ibidem*, & hoc ex Gui-
do Papa *deciſ.* 418. *num.* 1. & *ſeqq.* Menoch.
caſ. 336. & Carpzou *d. n.* 80. vult etiã Io. Beliz.
in *proceſſ. indiciar. crim. tab.* 7. *quæſito* 14. dicẽs,
quod text. in *l.* 1. §. 1. *ff. ad l. Iul. Maieſt. in verbo
ſecuritatis* non intendit de ſaluo conductu, ſed
de tranquillitate, & pace publica, in cuius vio-
latores pœnam gladij conſtituit. Sed hoc ab-
ſolutè, & indiſtinctè dicere eſſet abſurdum,
quia, vt diximus *ſupra num.* 93. etiam offen-
dens aſſecuratum à Iudice poteſt vltimo ſup-
plicio aſſici; ideò puto, quod ſic attendenda
qualitas perſonæ, qualitas facti, & qualitas
offenſionis, nam aliud eſt occidere, aliud
vulnerare: aliud eſt offendere bannitum ex
cauſa banni, & aliud eſt offendere bannitum
ex cauſa aſſecurationis, in odium ſcilicet,
Principis, quia illum aſſecurauit, nam iſto
caſu abſurdum eſſet dicere, quod non intrat
pœna mortis ex Farinac. *quæſtion.* 29. *num.* 19.
Guazzin. *de confiſcat. bonor. concl.* 13. *ampl.* 92.
num. 2. & facit ad hoc Dec. *conſ.* 102. *num.* 17.
Ruminald. Iunior. *conſil.* 704. *numer.* 10. *lib.* 6.
Montan. *de Regalib.* §. *bona comitit. crim. maieſt.
num.* 3.

Quæro decimotertio, an ſaluus conductus
101 falſus ſuffragetur? Molfeſ. *ad conſuetud. Nea-
polit. par.* 4. *in addit. ad quæſt.* 47. *num.* 3. reſ-
pondet affirmatiuè, & teſtatur vidiſſe ſerua-
102 tum in quodam famoſo bannito, qui ſub
falſa ſecuritate fuit captus, & tamen fuit re-
poſitus in priſtina libertate: & eum ſic dicen-
tem referunt Giurb. *conſ. crim.* 80. *num.* 14. &
Merlin. Pignatell. *controuerſ.* 53. *num.* 10. *in
fine cent.* 1.

Verum concluſio ſic ſimpliciter ſumpta,
103 & intellecta poteſt parere confuſionem, &
etiam iniuſtitiam, quia iniuſtè relaxaretur is,
qui eſſet in mala fide in falſificando, vel fal-
ſificare faciendo ſaluum conductum, ideo vi-
detur in hoc caſu eſſe diſtinguendum inter
falſitatem extrinſecam, & falſitatem intrin-
ſecam, & inter falſitatem commiſſam ab eo,
qui habet ſaluum conductum, & falſitatem
commiſſam ab alio, & plures caſus ſunt diſ-
tinguendi.

Primus eſt in eo, qui facit ſibi ſaluum con-
ductum falſum, imitando manum Superioris,
& eius Officialium, & iſte non ſolum non
104 debet gaudere beneficio, & ſecuritate ſalui
conductus, ſed debet cum omni rigore puni-
ri pro delicto, pro quo ſtuduit aſſecurari, &
etiam pro falſitate, quam commiſit in fabri-
cando ſaluum conductum, & manum Supe-
rioris, & Officialium falſificando, prout in
ſimili dicit Caball. *crim. reſol.* 151. *num.* 6. nam
105 qui falſificat litteras alicuius Superioris cõ-
trafaciendo in illis ſubſcriptiones Superioris,
& Miniſtrorum committit falſitatem, & qui-
dem alijs falſitatibus grauiorem, dicente Io.
Vela *de pœnis delictor. cap.* 10. *num.* 1. & ex eo
de Marinis ad Reuerter. *deciſ.* 302. *num.* 1.
quod inter plures falſitatis ſpecies grauior eſt
illa, quæ ab his committi ſolet, qui Pontifi-
cis, Regis, aut alterius Iudicis litteras vitiant,
addendo aliquid, vel detrahendo, ſiuè com-
ponendo, & ideo grauiùs etiam puniri de-
bet, vt firmant Reuert. *dict. deciſ.* 302. Gram.
dec. 27. & Afflict. *dec.* 21. & *deciſ.* 404. & ſic
106 debet puniri pro falſitate commiſſa: & debet
107 etiam puniri pro delicto antecedente, quia
non debet reportare commodum ex fraude,
dolo, & falſitate *argum. leg. in fraudem* §. *quo-
ties ff. de Iure fiſci*, & argm. eorum, quæ di-
cunt Angel. Afflict. & Boer. *locis relatis* per
Farinac. *quæſt.* 150. *num.* 27. & in terminis ferè
noſtris Boſs. *pract. crim. tit. de remed. ex ſola cle-
ment. Princip. ſub num.* 36. & Caball. *d. caſ.* 151.
num. 6.

Secundus caſus eſt in eo, qui vtitur ſaluo
conductu modo, & forma prædictis ab ali-
qua priuata perſona falsò compoſito, & tunc
108 ſi vtens mandauit fieri ſaluum conductum
falſum, de eo iudicandum eſt, prout in caſu
præcedenti eſt dictum, quamuis enim circa
qualitatem pœnæ debitæ ob falſitatem ipſam
adſit aliqua controuerſia inter Doctores ex
109 eo, quia mandans non includitur in Statuto
loquente de faciente, vt videre eſt penès Gra-
mat. *dict. deciſ.* 27. & Afflict. *deciſ.* 404. *num.* 6.
nihilominus eſt certum, quod debet puniri
pœna

Digitized by Google

pœna de iure congrua mandanti, & debet
etiam priuari beneficio reſultante ex ſaluo
conductu, qui quippè qui falſus, & nullam
habens ſubſiſtentiam, non poteſt vllum bo-
num parere effectum ad fauorem vtentis, ex
regula non entis &c. ſi verò non mandauit
fieri ſaluum conductum falſum, ſed eo facto
110 ſcienter vtitur, quamuis illum fieri non man-
dauerit, & nec fieri curauerit, debet pariter
puniri pro vſu falſi ſalui conductus ex ijs, quæ
plena manu congerit Farinac. *quæſt.151.n.65. & ſeqq.* & nec poteſt releuari ex ſaluo condu-
ctu à pœna delicti, pro quo eſt aſſecuratus,
quia ſcit ſaluum conductum eſſe falſum, &
prouenisſe à perſona nullam facultatem, & ius
aſſecurandi habente, vt ait Thomas Mieres
ſuper Conſtit. Cathaloniæ collatione 6. tit. de homicidio, & guidatico num.3. fol. mihi 174. & in
fortioribus terminis, nempè de aſſecurato ab
111 Aduocato fiſcali dicit Afflict. *deciſ. 4. per tot.*
& ibi Addentes, Dom. Franc. Vico, *ad pragm. Sardiniæ lib.2. tit. 25. cap.12. num. 22.* qui ci-
tat concordantes Peregrin. *de Iure fiſci lib.2. tit.5. num. 9.* Farinac. *quæſt. 29. num. 98. & 99.* Caball. *crim. reſol. 50. & 151. num.7.*

At ſi vtens ignorat falſitatem, & ignoran-
112 ter eo vtitur, tunc aut falſitas ſalui condu-
ctus eſt viſibilis, & non debet aliquo modo ex
dicto ſaluo conductu releuari, quia poterat
ex ſe, ſeu alios conſulendo venire in cogni-
tionem falſitatis, vt ex Hoſtienſi, & Anania
dicit Farin. *qu.151. nu.38.*

Aut falſitas ſalui conductus non eſt viſibi-
113 lis, ſed intrinſecus illa latet, puta, quod ſal-
uus conductus habeat omnia requiſita, nem-
pè aſſecurationem pro delicto, ſubſcriptio-
nem Superioris habentis facultatem, & ius
aſſecurandi: firmam Cancellarij, ſeu alterius
Officialis, ac impreſſionem ſoliti ſigilli, & eo
caſu debet releuari, & iuuari ex ijs, quæ di-
cit Godofred. & Marian. Socinus, & Farinac.
qui hos refert, & ſequitur *quæſt. 151. num.79. & 82.* & in terminis Campſoris ſoluentis vi-
gore apochæ falſæ, quando falſitas eſt latens
dicit Merenda *lib.23. controuerſ. Iur. cap.21. nu.10. & ſeqq.* & Carol. Ant. de Luca ad Vinc. de
Franch. in *deciſ.304. & in appendice ad eam*,
nam quis non tenetur accedere ad Superio-
rem, & Officiales ad perquirendum ab illis,
an eorum manus ſit imitata, & falſificata, &
an ſigillum ſit verum, vel adulterinum, & fal-
ſificatum: Sufficit enim iſto caſu, quod det
114 authorem, vt ex Marian. Soccin. & Præpo-
ſito dicit Farinac. *dict. quæſt. 151. num.73.* &
115 quod author datus non ſit ſuſpectus, ad tra-
dita per Hoſtien. Henr. Boich. Bertazzol. *loc. relatis* per Farinac. *dict. quæſt.151. num. 72.* ſi-
116 cut enim leuibus hominibus credens eſt in
culpa Lap. *alleg.127. num.2.* Tuſch. *concl.1701. num.21. litt. C.* Giurb. *conſ. crim. 34. num. 24.*
ità credens bonis, & honeſtis Viris à culpa,
& à pœna excuſatur, vt pluribus monſtrat
Giurb. *d. conſ.34. num.18. & ſeqq.*

Et hoc eo fortiùs procedit, ſi Author ſit
117 Officialis Curiæ, in qua expeditus appareat
ſaluus conductus, quia ſatis iuſtificata eſt cre-
dulitas ex Officialis authoritate, licet Offi-
cialis ſit falſarius, Caſtren. *conſ.296. in princ. vol.1.* Tuſch. *d. concl.1701. num.3.* Giurb. *dict. conſ.34. num.24.*

Et iuxtà hos terminos intelligenda eſt de-
118 ciſio, & reſolutio de qua teſtatur Molfeſ. *d. quæſt. 47. num.3. in princ.* allegata, aliter enim
intellecta, nequaquam valet ſubſiſtere in lu-
ce ex allegatis.

Tertius caſus eſt in eo, qui vtitur ſaluo con-
ductu verè, & realiter expedito, & conceſſo
à Superiore, ſed ex aliqua falſa cauſa extorto,
119 & tunc videtur dicendum, quod fides à Su-
periore quomodocumque, & qualitercum-
que promiſſa debet ſeruari, vt dixi *num. 49.*
& aſſecuratus debet relaxari, & priſtinæ li-
bertati reſtitui, vt ad fauorem eius, qui litte-
ras gratiæ minus legitimas exhibuerat, reſ-
pondit Senatus Mediolanen. teſte Claro *qu. 59. num.3.* quem refert Guazzin. *de pace par.1. qu.38. n.17.*

Verum etiam in hoc caſu debet procedi
cum diſtinctione, aut enim Superior decipitur
120 ex ſe, vt in caſu relato à Guazzino d. qu.38.
num.21. conceſſit enim Iudex bannito ſaluum
conductum temporalem, vt cognoſcatur de
delicto in caſu, in quo nō admittitur Procura-
tor, & tunc, vt dicit Guazzin. *ibidem*, ſaluus
conductus debet ſeruari, nè fides publica in
aliquo deficiat, & aſſecuratus ſub ea læſus re-
maneat, ex Iuribus, & Doctoribus, quæ, &
quos referunt Guazzin. *loc. cit.* & Farin. *conſil.*
121 *53. num. 22. & ſeqq.* Aut Superior decipitur
ab aſſecurato, puto, quia ad obtinendum Sal-
uum conductum expoſuit Superiori, quod iam
obtinuerat pacem ab offenſis, quæ tamen
erat obtenta per vim, aut minùs legitimè: &
tunc ſaluus conductus detecta fraude non de-
bet ſeruari, quia iſto caſu aſſecuratus non de-
cipitur, ſed decepiſſe dicitur, vt oſtendit Fa-
rinac. *conſ.3. num.47. & dict. conſ.53. num.23. & ſeqq.* & Guazzin. *dict. quæſt. 38. numer.22.*
Capiblanc. *de Baron. cap.31. num.29. par.2.* Vi-
co *ad pragm. Sardin. lib.2. tit.25. cap.12. num.19. & 20.* Aut Superior decipitur à Tertio, vt in
122 caſu relato à Caball. *crim. reſol.151. num.7.* &
tunc aſſecuratus non gaudet ſaluo conductu,
ſi ſit conſcius, & particeps fraudis: alias ſe-
cùs, vt oſtendit Caball. *loco citato à num.7. vſque in finem*; & hoc caſu, prout in caſu præ-
123 cedenti eſt aduertendum, quòd debet ple-
nè probari ſcientia ad effectum puniendi, &
priuandi aſſecuratum beneficio ſalui condu-
ctus, nam eſt fundamentum, & baſſis inten-
tionis fiſci, cum ſine tali ſcientia aſſecuratus
non poſſit beneficio aſſecurationis priuari.
vt colligitur ex Caball. *crim. reſol.151. nu.11.*
& ex Vinc. de Franch. *deciſ.276. num.11. & 12.*
& ideo quando extant inditia ſcientiæ, eo ca-
ſu debet deueniri ad torturam ad habendam

124 veritatem ſuper ſcientia, & quatenùs aſſecu-
ratus perſiſtat in negatiua, debet in pace di-
mitti ſubiectus tamen primæuis præiudicijs,
vt benè aduertunt Caball. & Vinc. de Franch.
locis citatis.

Iterum aduertendum, quod vſus ſolus non
125 ſufficit ad torquendum, vt inquit ex Blan-
ch. Boſs. Honded. Farinac. *quæſt. 153. nu.* 210.
in fine.

Quartus caſus eſt in eo, qui non habet ſal-
uum conductum bonum, nec falſum penès ſe,
ſed aſſecuratus ab Amico, qui falsò ſuppoſuit
iam obtinuiſſe à Superiore ſaluum cōductum,
vel gratiam, acceſſit liberè ad locum vetitum
126 & in poſſe Curiæ deuenit, & tunc videtur
dicendum, quod non debeat gaudere priuile-
gio aſſecurationis, quia Superior, ſeu Curia
nullam habet obligationem, cum nihil pro-
miſerit, & nullam habet conuenientiam at-
tendendi id, quod perſona priuata falsò ſup-
poſuit, quia hanc ſuppoſitionem prorſus igno-
rauit, & propterea non debet in aliquo re-
leuare hominem deceptum, prout in fortio-
ribus terminis, nempè in aſſecurato ab Ad-
uocato fiſcali, dixi *ſupra* ex Afflict. *deciſ.* 4.
& in terminis caſus propoſiti decreuit Magn.
127 Curiæ Vicariæ, quæ teſte Carolo Tapia
*deciſ. 55. & de Iure Regni lib. 5. tit. 51. de rele-
gatis pragm. 1. num.* 1. condemnauit ad trire-
mes perpetuas Franciſcum delli Nuzzi, qui
cum eſſet miſſus in exilium ab eadem M. Cu-
ria Vicariæ, poſt viginti annos commiſſit
Amico, vt gratiam à Prorege obtineret, ac
pro ea pecunias accommodauit, & cum ami-
cus reſcripſiſſet gratiam, & criminis aboli-
tionem obtinuiſſe, tutum perindè futurum
acceſſum, credens eiuſdem amici litteris
Neapolim reuerſus, fuit ab amico prædicto
Curiæ conſignatus, & ad triremes, vt *ſupra*
condemnatus, quia fuit habitum pro verò,
quod nec obligatio, & nec conuenientia ade-
rat, pro qua eximi à pœna contrauentionis
128 exilij debuiſſet. Contrarium tamen eſt ve-
rius per rationes adductas à Tapia *locis cita-
tis*, propter quas Sacr. Concil. reformando
prædictam ſententiam M. Curiæ Vicariæ de-
129 creuit dictum Franciſcum fuiſſe reſtituendũ,
& reſpondendum in ſuam libertatem, vt te-
ſtatur Tapia in vtroque *loc. cit.* Vide rationes
apud eum.

Dixi *ſupra num.* 51. quod commeatum re-
meatumue imperator ſolùm concedit, modo
addo, quod ſaluum conductum concedit etiã
is, cui Princeps expreſsè facultatem conceſſit
ad text. in *leg. 2. ff. de Conſtit. Princip.* Peregr.
conſ. 84. num. 17. lib. 1. Surd. *conſ. 281. num. 3. &
4.* Giurba *conſ. 49. num. 6.* Guazzin. *Reor. defe.
12. num. 58.* & his citatis Mellius *dict. obſeru. 27
num. 2.*

Imò concedere poſſunt illum etiam, qui
preſcriptione, vel conſuetudine hoc ius ac-
quiſiuerunt, vt dicit Sixtinus *loc. citat. nu. 44.*
qui *ibidem num. 43.* ex Decian. *reſp. 49. nu. 1.*
hoc extendit ad eos, qui Superiorem reco-
gnoſcunt, dummodo habeant poteſtatem
ardua explicandi, quod approbare videtur
Caualcan. *de Brachio Regio par. 2. numer.* 315.
quem refert Vignol. *de iudic. cauſ. crim. cap. 37
num. 6.*

Sed hoc ius denegari Baronibus ex Angel. Surd. Bart. Abb. Afflict. Cæphal. Boſs. Muta, Fulgoſ. Maſtrill. firmat Abruzzo *loc. citat. dicto num. 545. & 548.* & reprobat Capibl. *de Baron. pragm. 6. num.* 65. Maſtrill. qui in *tract. de Magiſtr. lib. 3. cap. 4. num.* 215. ſibi eſt contrarius in ijs, quæ firmauit in *tractat. de indultu cap. 2. num. 14. & de Magiſtr. lib. 5. cap. 6. num.* 159. imò Mellius *loco cit. num.* 3. non ſolum ait ex Farinac. Afflict. Menoch. Cyriac. Ballis Barones non poſſe concedere ſaluum conductum bannitis, ſed inſuper ait, quod ſi concedunt cadunt à feudo, & citat Peguer. Giurb. Maſtrill. à Ponte. Et eo magis hoc ius denegant Iudicibus Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 16. num.* 122. & D. Nicolaus Antonius *de exilio lib. 3. cap. 3. num.* 9. qui ex hoc dicit minus accuratè Loquutos Auileſ. Clar. Boſs. Menoch. Decian. Farinac. qui contrarium firmant dicens eos non poſſe euitare cenſuram Marciani, qui in *leg. relegati de pœnis* ſtatuit, quod nemo poteſt commeatum, remeatumque exuli dare, niſi Imperator ex aliqua cauſa.

Verum quia iura, quæ allegantur non diſponunt, & nec comprehendunt caſum, de quo eſt ſermo, ſiquidem text. in *dict. l. relegati* intellectus eſt à pluribus Doctoribus non de ſaluo conductu, ſed de gratia, venia, & indulgentia delicti, vt ex Farinac. *quæſt. 6. n. 1. & ſeqq.* & D. Iacob. Pignatell. *conſult. can. to. 5. conſult. 67. num.* 30. dixi *ſupra num.* 53. vel ſaltem intelligitur à pluribus de remeatu perpetuo, & ſic de illo remeatu, qui quodammodo, & per neceſſariam conſequentiam continet damnati reſtitutionem, ſiue ſententiæ, & pœnæ abolitionem, vt ex D. Nicolao Antonio pariter dixi *ſupra*.

Et text. in *leg. 1. ff. ad leg. Iul. maieſtat.* in verbis, vel aduerſus ſecuritatem eius, intellectus eſt à Doctoribus non de ſaluo conductu, ſed de tranquillitate, & pace publica non violanda, vt dicit Io. Beliz. *proceſs. iudic. crim. tabul. 7. quæſt.* 14.

Ideo tutius eſt illis concedere hanc facultatem ex doctrina Bart. in *leg. is, qui Reus nu. 12. ff. de publ. Iudic.* & Abb. Auendan. Auiles, Azeuedo, Farinac. & aliorum., quos citat D. Nicolaus Antonius *loc. cit. cap. 3. num. 1. in margine*, quibus addendus D. Iacob. Pignatell. *dict. conſult. 67. num.* 29. etenim ſublata diſpoſitione expreſſa legis certum eſt, quod omnes illi, qui poſſunt per ſe, vel per alios condemnare delinquentes, poſſunt per neceſſariam conſequentiam eis ſaluum conductum concedere, quia, vt dixi, alias validè non condemnant, & ideo debent habere omnia ea,

quæ

quæ ad munus exercendæ iuriſdictionis ſunt neceſſaria, vt ex Io: Franc. de Ponte *de poteſt. Proreg. lib.* 1. *§.* 4. *num.* 54. Farinac. *quæſt.* 29. *num.* 82. firmat Don. Franc. à Vico *ad pragm. Sardinia tom.* 2. *tit.* 26. *cap.* 9. *nu.* 3. *fol. mihi* 155. & comprobat pluribus D. Pignatell. *d. conſult.* 67. qui ait, quod de facto tota die videmus Principes recognoſcentes Cæſarem, imò Comites, Barones, Ciuitates, & Nobiles merum imperium habentes ſaluum conductum concedere, & hoc rationabiliter fieri ait, quia ſi in cauſis criminalibus, in quibus neceſſaria eſſet præſentia Banniti, adeundus eſſet Imperator ad habendum ſaluum conductũ, iudicia penitus protraherentur, quod eſſe abſurdum firmat ex Sichard. quem allegat *conſil. crim.* 5. *num.* 12.

Cap. XXXIII. §. V. vſq; ad §. XI.

In oltre prohibiſce à qualſiuoglia perſona di qualunque ſtato, grado, e conditione etiam Padre, Madre, ò altro attinente il ricettar banditi, ò notorij delinguenti, ò diffamati d'alcun delitto capitale, ò vero in qualunque modo dargli aiuto, conſeglio, ò fauore, ò ſcriuergli, ò parlargli in alcun luogo anco fuori della giuriſditione, e Stato Eccleſiaſtico, e riceuere loro lettere, e portare, e mandare loro ambaſciate ſotto pena dell'vltimo ſupplicio, & altre contenute nelle dette Bolle.

§. 6. Dichiarando, che ſotto preteſto d'ignoranza, ò d'altro non ſarà ſcuſato, chi hauerà riceuute lettere da alcuno de i ſudetti, ſe ſubito hauendole lette, e conoſciute, che ſono di ſimili perſone, non le preſentarà al Caponotaro del Torrone.

§. 7. E quelli, che in qualſiuoglia modo haueſſero notitia della ricettatione di tali banditi, & altri prohibiti da ricettarſi come di ſopra, ò ſapeſſero, doue ſteſſero, habitaſſero, ò praticaſſero nella giuriſditione, ne debbano dar notitia al Sig. Auditore del Torrone, quando li delinguenti foſſero in Bologna, e ſe fuori, all'Officiale del luogo, ſotto pena di ſcudi 200. & altre pene corporali ad arbitrio di S. Sig. Illuſtriſſima, il qual' Officiale in tal caſo douerà commandare la perſecutione di tali banditi, ò altri come di ſopra, ſotto la ſteſſa pena.

§. 8. E li contrafacienti non ſi potranno ſcuſare ſotto preteſto d'ignoranza, mentre li bandi fuſſero publicati mediante l'affiſſione della cedola della ſentenza à canto alla porta delle Notarie del Torrone, ò vero tali perſone foſſero notorij delinquenti, ò diffamati come di ſopra.

§. 9 Obligando il Maſſaro à douere ſubito eſpedire alla Corte di Bologna huomo à poſta à darne conto, non potendo egli venir perſonalmente ſotto la pena di 100. ſcudi d'oro, e trè tratti di corda, ò della galea ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima.

§. 10. Dichiarando, che ſe alcuno, che haueſſe commeſſo delitto dentro la Città, Contado, ò diſtretto di Bologna ſi ſaluerà in alcuna Caſa, ò ſarà aiutato da alcuno, che ſappia il delitto commeſſo da lui, à ſaluarſi, mentre tal delinquente veniſſe à notificare la perſona, che l'haueſſe aiutato, e la Caſa, nella quale ſi foſſe ſaluato, ancorche meritaſſe la morte (ſempre però, che reſti conuinto) ò confeſſo il ricettante di eſſo delinquente, gli ſarà conceſſa l'impunità della pena ordinaria, e ſi procederà al totale caſtigo contro il ricettatore.

§. 11. E ſe alcuno di tali ricettatori darà

darà notitia alla Corte d'alcun'altro ſimile ricettatore gli ſarà rimeſſa la pena, nella quale ſuſſe incorſo ogni volta però, che dia il modo di conuincere il ricettatore; & in queſto caſo il detto del denunciatore col giuramento conſermato in tortura con qualche adminicolo ſarà piena proua ad arbitrio di Sua Signoria Illuſtriſſima. E ſe il denunciatore non fuſſe ſtato complice della ricettatione, il ſuo detto giurato ſenza tortura con qualche adminicolo ſarà piena proua ad arbitrio come di ſopra.

SVMMARIVM.

1 *Bannimenta probibent Patri, & Matri receptare filios bannitos, & concordant cum diſpoſitione* Bullæ ſixti V.

2 *Sunt in hoc rigoroſa.*

3 *Et contra diſpoſitionem iuris communis.*

4 *Ideò potiùs ad terrorem, quom ad exequutionem cenſentur ſacta.*

5 *Receptatio banniti ſacta ratione parentelæ, & ex affectu carnali pœno pecuniaria tantùm punitur. n.10.*

6 *Et ita practicatur de ordine S. Conſulta, vbi receptatio non eſt ad malum finem.*

7 *Affinis ſiuè bonus, ſiuè malus diligitur.*

8 *Receptans conſanguineum bannitum non videtur facere in contemptum legis, & doloſè.*

9 *Inhumanum eſt pœna graui punire eos, qui ſine dolo delinquunt. n.21.*

11 Receptans extra Statum bannientis *de Iure communi non punitur.*

12 *Vel ad tutelam ſui corporis, puta, ob inimicitiam.*

13 *Canpo, qui accepto prætio, & ignoranter dat cibum, & receptum bannitis, de Iure non punitur.*

14 *Receptans bannitos per vim, & metum non punitur.*

15 *Et ſi ſtatim Curiæ denunciat releuatur ab onere probandi vim, & metum.*

16 *Idem ſi banniti receptati ſint nulliter banniti.*

17 *Exceptio nullitatis banni poteſt opponi à receptante, etiamſi ſententia ſit exequuta contra bannitum.*

18 *Scientia nullitatis banni, quando præſumatur.*

19 *Receptans bannitos ſine dolo, & ad bonum finem non punitur.*

20 *Et ita practicatur de ordine Sacra Conſulta.*

22 *Homo iure naturæ adſtringitur ad beneſac iendum homini.*

23 *Vxor receptans maritum bannitum non compræbenditur in banno.*

Nam ob delictum non ſit hodie ſeparatio matrimonij, & nec matrimonij ſoluuntur, ibid.

24 *Amicus receptans amicum bannitum compræhenditur in banno.*

25 *Sed in terminis Iuris communis eſſet excuſandus.*

26 *Bannimenta probibent receptare notorios delinquentes, ſeu diffamatos, ſed ſi hoc non diſpouerent expreſsè eos non compræbenderent.*

27 *Contrarium.*

28 *Prima opinio eſt vera.*

29 *De quibus delinquentibus ſunt intelligendæ, num.32.*

30 Bulla Sixti V. *contra receptantes delinquentes notorios, quommodò intelligenda.*

31 Conſtitutio Marchiæ *loquens de receptatione bannitorum, de quibus bannitis debet itelligi.*

33 *Delinquentes quando dicantur eſſe notorij, & diffamati.*

34 *Verba* in qualunque modo dargli aiuto, conſeglio, fauore, *compræbendunt quemcumque modum auxiliandi, & compæbendunt etiam præſtantem alimenta.*

35 *Et mutuantem pecuniam.*

36 *Dummodò ad molum finem.*

37 *Statutum de loquente cum bannitis, an compræbendat ſcribentem, ſeu mittentem nuncium.*

38 *Bannimenta debent ad vnguem ſeruari, cum expreſsè loquantur de ſcribente bannitis.*

39 *Dummodo ad malum finem ſcriptum eis ſit.*

40 *Epiſtola ſcripta facinoroſo cum verbis* ardirei d'affermare, che quel tale, *qui ſcriſpſit tibi falſum in mei præiudicium*, meritaria vna forte correttione da V. S. *præſefert malitiam, & inſtigationem ad malum finem.*

41 *Verba, quando debeant referri potiùs ad vindictam facti, quàm Iuris.*

42 *Allocutio cum bannitis incidenter facta non punitur.*

43 *Et nec facta ex propoſito, ſi non ad malum finē.*

44 *Operarij, qui vna cum bannito laborant in aliquo re, non compræhenduntur in Statuto contra alloquentes, ſeu opem præſtantes.*

Et ita deciſum ibid.

45 *Bannimenta diſponunt alloquentes bannitos extrà Statum Eccleſiaſticum compræhendi in Edicto, & ſic euitatur controuerſia de Iure excitata.*

An compræhendant alloquentem cum bannito in Eccleſia exiſtenti refugiato. n. 47.

46 *Baroncellus, qui in Ciuitate Lucenſi receptauerat bannitum Status Eccleſiaſtici fuit ſuſpenſus.*

48 *Receptatores malefactorum regulariter puniuntur eadem pœna, qua tenetur malefactor.*

49 *Procedit in caſibus relatis.*

Fallit in alijs ibid.

50 *Index arbitrando pœnam contra receptatores malefactorum quid aduertere debeat.*

Banſi-

Digitized by Google

51 *Bannimenta contra receptatores malefactorum non comprahendunt Parochos.*
52 *Et nec ſimplices Clericos.*
Et an receptantem fœminam bannitam. n. 57.
53 *Statutum Bononiæ contra Clericos receptantes bannitos refertur.*
54 *Bulla Sixti V. contra Clericos receptantes bannitos refertur.*
55 *Receptans bannitum, an poſſit puniri, ſi receptatus poſt receptationem habuit gratiam à Principe de delicto, & banno.*
56 *Receptans bannitos ſemel tantùm, an puniatur eadem pœna remiſſiuè.*
57 *Receptans fœminam bannitam, an comprahendatur in bannimentis.*
58 *Litterarum bannitorum receptio non imputatur recipienti, ſed benè imputatur receptio, & non denunciatio.*
59 *Reuelare delinquentes, quando quis teneatur remiſſiuè.*
60 *Receptans bannitum, ad hoc, vt puniri poſſit, debet habere ſcientiam banni.*
61 *Etiam qualitatum, & circumſtantiarum banni ſecundùm aliquos.*
62 *Et ſcientia iſto caſu debet probari per fiſcum.*
63 *Contrarium in bannimentis ſtatuitur.*
Sed in terminis bannimentorum ſcientia tum ſit præſumpta non ſufficit ad pœnam corporalem. n. 67.
64 *Statutum, quo cauetur, quod quis non poſſit allegare ignorantiam Statuti valet.*
65 *Adhuc tamen allegari poteſt aliquod impedimentum neceſſarium concludens ignorantiã.*
66 *Ignorantia banni quando, & in quibus caſibus poſſit allegari.*
68 *Receptatores dicuntur eſſe genus hominum peſſimum. Vide rationem ibid.*
69 *Receptans bannitos punitur vigore bannimentorum grauiori pœna, quam delinquens, & hoc videtur verum etiam in terminis iuris communis.*
70 *Impunitus de Iure non probat.*
71 *Et multò minus ſi ſuccedit loco accuſatoris.*
72 *Fallit vigore bannimentorum, quæ debent habere locum in caſu, quo proceditur contra contumacem.*
73 *Teſtes duo conteſtes, & omni exceptione maiores requiruntur ad conuincendum.*

1 PRÆSENS diſpoſitio prohibet etiam Patri, & Matri receptare filios bannitos, & diſponit idem, quod diſpoſuit Sixtus V. in eius *Conſtitutione in ord. ſexta*, de qua faciunt mentionem Batard. ad Clar. *quæſt. 90. num. 33* & Farinac. *quæſt. 133. num. 35. 41. 57. 68. & 70.* Conciol. *crim. reſol. 1. n. 1. verbo bannitus, & alleg. 96. n. 18. & ſeqq. & alleg. 97. n. 1. & ſeqq.*
Et non poteſt negari, quin hæc diſpoſitio
2 ſit rigoroſa, dum prohibet Patri, Matri, &
alijs attinentibus ſub pœna vltimi ſupplicij
3 delinquentem receptare, nam text. in *leg. 2.*
ff. de receptat. neque abſoluendos, neque temerè vindicandos ſtatuit, & excuſationem tribuendam affectioni eorum, voluit Carolus Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 42. de receptatorib. pragmat. 3. verſ. etiam alli Padri*, qui citat concordantes Gandin. *pract. crim. tit. de furt. num. 14. & ſeqq.* Farinac. *conſ. 104. num. 17. lib. 1.* & non immeritò poſſumus dicere, prout dicitur in *pragmat. 4. Regni* relata à Tapia
4 *loc. citat.* quod prædicta diſpoſitio debet eſſe
potius ad terrorem malefactorum, quam quod ita rigidè, & rigoroſè exequi debeat; ideò non obſtante hoc bannimento, & non obſtante rigoroſa opinione Monterentij *ad lib. 5. ſtatut. crim. Bonon. rub. 77. litt. B.* puto
5 quod debeat etiam hodie imponi ſolum pœ-
na pecuniaria, & non corporalis contra eos, qui ex parentela, & carnali affectu ad receptandum mouentur iuxta opinionem Boniſac. de Vitalin. *de maleſact. tit. de recept. col. 1.* Auendan. *de exeq. mandat. Reg. part. 2. cap. 7. num. 9. verſ. quarto in materia*: Menoch. Riminald. Iun. locis relatis à Ioſeph Riccio *de publ. Iudic. quæſt. 34. num. 5. part. 2.* Caſtill. *deciſ. 101.* Ball. *ſuper pragmat. lib. 5. variar. num. 10. fol. mihi 415.* Farinac. *quæſt. 30. num. 99. & 100. & quæſt. 113. numer. 200. & ſeqq. & latiſſimè quæſt. 133. num. 32.* & licet *num. 35.* dicat in Statu Eccleſiaſtico non prodeſſe excuſatio-
6 nem, ſtante Bulla Sixti V. nihilominus con-
trarium practicari per Sac. Conſultam, non ſolùm in Patre, & Conſanguineis, ſed etiam in quovis alio, quoties receptatio non fit ad malum finem, teſtatur idemmet Farinac. *ibid. num. 57. in fine*, licet enim tollantur effectus conſanguinitatis ob delictum, non tamen tollitur affectio, vt ex Baldo *conſ. 54. vol. 5.* ait Foller. *in Conſtitut. Regni Neapol. Patarenorum num. 74. tit. de hæretic.* nam banniti affectionem naturalem retinent, quia non tantum
7 diligitur homo affinis, qui ſit bonus, ſed etiã
diligitur, qui eſt malus, eadem ratione affinitatis, vt proſequitur dicere Foller. *loc. cit.* & propterea cum naturalis conſanguinitatis affectio nos nedum moueat, ſed vrgeat, ac impellat, vt inuitè conſanguineorum ſaluti conſulamus, vt ex text. in *leg. 2. ff. de receptat.* & Tiraquell. *de pæn. temper. cauſ. 20. num. 7.* inquit Foller. *vbi proximè num. 72.* & ſanguinis qualitas nullo pacto aboleri, nulloque iure dirimi poſſit, ad text. in *leg. Ius autem ff. de pact. & leg. Iura ſanguinis ff. de reg. Iur.* vtique
8 receptans conſanguineum bannitum, non
videtur in contemptum legis, & doloſe delinquere, ſed benè quadam coactione implicita, & interpretatiua ab illa deſcendente, quæ ſemper hominibus ineſt, & per conſequens debet excuſari, & mitiùs puniri, vt aiunt Tiraquell. & Foller. *locis citatis*, cum
9 inhumanum ſit graui pœna punire eos, qui
ſine dolo errant, vt aduertit etiam Farinac. *loc. cit. num. 57. in fine*, & plures citans etiam Conciol. *crimin. reſolut. 1. numer. 2. verbo bannitus.*
De iure communi plures ſunt caſus, in qui-

quibus receptatio non eſt punienda.
10 *Primò*, quando, vt modo dixi, fuerunt re-
ceptati conſanguinei, vt dicunt etiam Ioan.
Bapt. Thor. in *annotat.* ad Io. Grandem *de Bel-
lo exulum prædicam. pati quæſt.1.num.*10. Gra-
mat. *deciſ.* 29. Bonifac. de Vitalin. *de maleſact.
titul. de receptat. num. 4. & ſequentib.* Rouit.
pragm.6. de recept. & Capiblanc. *de Baronibus
pragm.6.num.12.*
Secundò, quando fuerunt receptati extra
11 Statum, & Dominium Principis, in cuius di-
tione fuerunt banniti Rouit. *loco citato n.5. &
pragmatic.3. num.4.* & Thor. *loc.cit.*
Tertiò, quando fuerunt receptati ab eo, qui
12 habebat inimicitiam, nam pro tutela ſui cor-
poris licet receptare bannitos, vt poſt Rouit.
loc. cit. vult Thor. *vbi proximè*, & poſt Albe-
ric. de Roſat. in *l. rectè C. vndè vi* dicit Foller.
Conſt. Regni Patarenorum n.77.
Quartò, quando non fuerunt receptati ad
13 finem eoſdem receptandi, vt per text. in *l.1.
§. quod autem ff. de ſeru. corrupt.* & alijs autho-
ritatibus inquit Farinac. *quæſt.133. num.* 31.
& poteſt exemplificari in caupone, qui ſi ac-
cepto pretio, & ignoranter dat cibum ban-
nitis in caupona, non tenetur ſecundum
Flau. Tortum *ad ſtatut. crimin. Papiæ rub.* 51.
*num.*5.
Quintò, quando fuerunt receptati coactè
14 per vim, aut metum Flau. Tortus *ad ſtatut.
crim. Papiæ d.rub.* 51. *num.4.* & Farinac. *dicta
quæſt.*133. *num.* 36. vbi plurimos allegat con-
cordantes, dummodò mætus ſit talis, qui ca-
dat in conſtantem virum, vt ex Bertazzol. pro-
ſequitur Farinac. *ibidem nu.*40. imò ſi quam-
15 primum ab eorum poteſtate liberatus Curiæ
denunciauerit iuxta *Bullam* Sixti V. poterit
releuari ab onere probandi illationem metus,
vt ex Bertazz. et Claud. *in addit.* & Simeon. de
Prætis inquit Farinac. *d.qu.133.n.71.*
Sextò, quando fuerunt receptati banniti,
16 qui nulliter banniti ſunt, vt ex Carer. *practic.
crim. in 3.tract. de homicid. & aſſaſſin. §. poſt ve-
rò maleficium num. 34. & ſeq.* inquit Farinac.
*dict. quæſt.133. num.62. & conſ.205. num.8.24.
& 42. & per tot.* Gratian. *diſcept.638. per tot.*
Nouar. *ſingul. Pontif. concluſ.46. num.5.* alter
Nouar. *in ſumma Bullar. tit. de bannitis nu.10.*
17 & iſta exceptio nullitatis banni poteſt oppo-
ni à receptante, ſecundum Brun. *conſ.44. nu.
9.* Caſtren. in *leg.4. §. condemnatum num.5. ff. de
re iudic.* & Marcian. *conſ.18. num.4. lib.2.* qui
ait hoc procedere, etiamſi ſententia ſit exe-
18 quuta contra bannitum. Scientia autem
nullitatis, quando reſultat ex actis, præſumi-
tur Farinac. *conſ.205. num.13.* & Gratian. *loc.
cit. num.10.*
Septimò, & iſte caſus comprehendit om-
nes limitationes, & proſternit omnes amplia-
tiones regulæ, quando fuerunt receptati ban-
19 niti ſine dolo, & non ad malum, ſed ad bo-
num finem, ita ex Rayner. de Foroliu. Bald.
Socc. Gandin. Carrer. Foller. Boſs. Bertazzol.
Riminald. Turrett. Gaill. Baiard. & Tuſch. fir-
mat Farinac. *dict. quæſt.133. num.55.* ſequun-
tur Guazzin. *reor. defenſ.29. cap.2. nu.23.* Ricc.
collect.544. verſ. limita ſexto Conciol. *crimin.
reſol.1. num. 1. verbo bannitus*, & ita ſeruatur
per Sac. Conſultam, quam teſtatur Farinac.
20 *loc. cit. num.* 57. ſæpiſſimè mandaſſe non eſſe
procedendum contra conuerſantes, receptan-
tes, ſeu quomodolibet auxilium bannitis præ-
ſtantes, niſi id doloſè egerint, & ita debet
etiam hic ſeruari, non obſtante diſpoſitione
bannimentorum, vt ex Felyn. Burſatt. Fælic.
Nizzol. Giurb. & Vermigliol. dicit Conciol.
crim. reſol.1. num.3. verbo bannitus, ob ratio-
nem, quia bannimenta ſunt fundata in ma-
lo, quod ex receptatione, & conuerſatione
bannimentorum poteſt euenire Reipublicæ, &
ideo non ligant tranſgreſſores ad pœnam,
ſi finis illorum non violatur, vt dicunt Docto-
res prædicti citati à Conciolo, & etiam quia,
vt dixi *ſuprà*, ex authoritate Farinacij, inhu-
21 manum eſſet tam graui pœna ſine dolo erran-
tes punire, cum receptare, & auxiliari ſit o-
pus charitatis, & ſit actus præordinatus ad
bonum, & licitum, Maceraten. *reſol.19. num.
11. lib.3.* & Farinac. *quæſt.133. num.58.* vbi ait,
22 quod homo homini iure naturali ad benefa-
ciendum aſtringitur, & plures allegat con-
cordantes, quibus addo Conciol. *dict. reſol.1
n.2. verbo bannitus*.
Quæro primo, an ſub his verbis, *ò altro at-
tinente*, comprehendatur Vxor receptans Ma-
23 ritum bannitum? Dic quod non, quia cum
hodie non fiat ſeparatio matrimonij ob deli-
ctum, vt ex Afflict. in *Conſtit. Regni Pattareno-
rum num.76.* numquam ſub huiuſmodi prohi-
bitione venit Vxor, vel Maritus, qui à Deo
ſunt coniuncti, adeo ut vna caro cenſeatur, &
os ex oſſibus, & dicantur ſocij diuinæ, & hu-
manæ Domus, & per condemnationem, &
bannum contra maritum latum iura matri-
monij non tolluntur, *leg.1. Cod. de repud.* & fi-
lij concepti poſt bannum nedum dicuntur, &
ſunt legitimi, & habiles ad ſuccedendum Pa-
tri, ſed inſuper faciunt deficere conditionem
fideicommiſſi, vt ex Petra *de fideicommiſſ. qu.
11. num.615.* inquit Carol. Anton. de Luca ad
Vinc. de Franch. *deciſ. 213. numer. 10. circa
medium*.
Quæro ſecundo, an comprehendantur A-
24 mici? reſpondeas affirmatiuè ex maioritate
rationis, nam ſi prohibentur Genitores recep-
tare, multò magis amici. In terminis tamen
25 iuris communis deberent aliqualiter excuſa-
ri, ex adductis per Foller. in *d. Conſtit. Patare-
norum num.* 79. qui reprobat Salyc. & Afflict.
contrarium dicentes.

Noto-

Notorij delinquenti, ò diffa-
mati:

26 Neceſſaria fuit iſta expreſſio, quia alias in-
telligeretur de malefactoribus condemnatis,
non de contumacibus tantùm, vt poſt Giurb.
conſ.crim.27.num.12. & 16. & conſ.3. num.17.
vult Ioſeph Riccius *de public.* Iudic. *quæſt. 34.*
num.2.circa finem, vbi tamen dicit, quod prag-
matica diſponens de receptatione bannito-
rum, & foriudicatorum, latronum, & noto-
riorum delinquentium, non habet locum; ni-
ſi quis receptauerit illum, qui ſit bannitus, &
inſimul foriudicatus, imò, & graſſator, quia
dictio, &, ſtat copulatiuè, & citat Giurb. *loc.*
cit. & Thor. *voto crim.1.n.6.tom.2.*

At Foller. *pragmat.de exulib. numer.11.* in-
27 quit, quod banniti, & publici delinquentes
æquiparantur.

28 Verùm quod contradiſtinguantur, & noto-
rij delinquentes non contineantur in ſtatutis
loquentibus de bannitis, niſi ſtatuta eos ex-
preſsè comprǽhendant, volunt Nellus *de*
bannit.in 4.par.primi temporis quæſt. 8. & Fol-
ler. *loc.cit.* qui referendo dictum Nelli ait, il-
lud eſſe verum, quem refert Farin. *d. qu. 133.*
num.17.circ.fin.

Sed an omnes delinquentes notorij, ſeu
diffamati debeant euitari, & non receptari?
29 Dic quod in terminis bannimentorum ſunt
euitandi omnes illi, qui committunt delictum,
pro quo pœna capitalis venit de Iure impo-
nenda, nam dum bannimenta indefinitè lo-
quuntur, indefinite ſunt intelligenda: quod
non eſt in terminis *Bullæ* Sixti V. in qua loquu-
tio generalis ex ſpecificatione perſonarum
ſubſequuta reſtringitur, & intelligi debet de
30 perſonis inibi nominatis, nempè *de perduel-*
lionibus, homicidis, latronibus, viarum graſſato-
ribus, fractoribus, incendiarijs, ſicarijs, ext.titijs,
publicæ quietis perturbatoribus, armatas facien-
tibus, Statum Eccleſiaſticum hoſtiliter peragran-
tibus, pro quocumque crimine capitali etiam in
contumaciam bannitis, alijſque ſimilibus noto-
rijs delinquentibus, & facinoroſis hominibus etiã
nondum condemnatis.

Et ad nominatos in *dicta Bulla* reſtringi il-
lius diſpoſitionem, inquit Vermigliol. *conſil.*
crim.115. num. 2. & 4. qui videtur innuere
verba illa *pro quocumque crimine capitali* eſſe
ſupplenda, vt intelligantur, & verificentur ſo-
lum, quando concurrunt crimina, & quali-
tates criminum iam expreſſorum, & quod re-
quiratur qualitas facinoroſitatis ad hoc, vt
habeat locum dicta *Bulla*, aduertunt expreſsè
Farinac. *conſ.101. num.38.* Amat. *deciſ. Mar-*
chiæ 101. num.2. & non ſufficere, quod ſit ca-
pitaliter bannitus, vult Farinac. *conſ.205.nu-*
mer.5. & 6. Giurb. loquens de ſimili pragma-
tica *conſ. crim.27. num. 13.* Muſcatell. *practic.*
tit.de recept.num.7.vſq; ad num.22. Io. Grand.
de bello exulum prædicam. qualitatis quæſt. 2.
num.4. & faciunt tradita per Turrett. *conſ.95.*
num.2. lib.1. & conſ.8. num.25. & ſeqq. lib.2.
Odd. *conſ.53. num.26.* Burſatt. *conſ.402. nu.4.*
& de Ponte *de poteſtat. Proreg. titul. 1. §. 2.*
num.14.

Proptereà Vulpell. *reſp.crim.19. num.3.* fir-
31 mat, quod receptatio bannitorum non eſt
prohibita, quando receptati ſunt banniti ex
alio delicto, quàm homicidij, furti, facino-
roſitatis, & latrocinij iuxta *Conſtitutionem*
Marchiæ tit.de bannitis ad mortem cap.1. nam
inquit Vulpell. *loc. cit.* ſi quis fuerit bannitus
ex eo, quod pro debito ciuili carceribus man-
cipatus, carcerem fregerit, & fugerit, non
debet puniri is, qui eundem poſt bannum
receptauit, & ſubdit *in fine*, quod in Barba-
rienſi Curia pro huiuſmodi receptatione
nunquam fuit proceſſum, nec quiſquam con-
demnatus.

Aduertendum tamen, quod noſtra banni-
32 menta, licet generaliter loquantur, intelligi
debent tantùm de ijs, qui ſunt inquiſiti de
delicto atroci, & enormi, ex doctrina Bart.
& Doctorum in *leg.leuia ff.de accuſat.in leg.aut*
facta ff.de pæn. Foller. *pract.crim. verb. audian-*
tur excuſatores num. 45. & Riccij *de publ. Iu-*
dic.quæſt.34.nu.1.verſ.ſed dubium par.2.

Quæro ſecundo, quando delinquentes di-
cantur eſſe notorij, & diffamati? Dic quod
33 ſunt, & dici poſſunt tales, quando Iudex pro-
cedit contra eos, & in proceſſu conſtat illos
eſſe verè delinquentes, ita in terminis docent
nos Auendan. *de mandato Regio par. 2. cap. 7.*
num.4. Bart. *leg.nè quid col.2. ff.de incend. ruin.*
naufrag. At Conciol. *crim.reſol.1.num.5. verbo*
bannitus ex Burſatt. *conſ.402.num. 11. lib.4.* &
Guazzin. Re*or.defenſ.29.cap.2.num.22. in fine*,
ait ſufficere, quod contra dictos diffamatos
adſit publica vox, & fama de delicto per eos
commiſſo, & ſuper ea ſint teſtes examinati.
Prima tamen opinio magis placet, quia ſe-
cundum Foller. *pragmatic. prima de exulibus*
numer. 11. ratio huius ſanctionis ea eſt, quia
ſententia, & notorium æquiparantur:
ſed notorium non poteſt dici
æquiparatum ſenten-
tiæ, niſi conſtet
ex actis.

Ouero in qualunque modo dargli aiuto, conſeglio, ò fauore.

34 Iſta verba ſunt adeò prægnantia, vt com-
prændant quęcumque modum auxiliandi, &
opitulandi, & ſic compræhendunt ſummini-
ſtrationem armorum, Equorum, nec non ac-
ceptationem rerum, & pecuniarum bannitis
datarum, ſeù tranſmiſſarum, vt ex Gigant. *de
crim. læſæ Maieſt. lib. 1. quæſt.* 34. inquit Muta
*ad pragmat. tit. 48. de pęna Cleric. & laic. recept.
bannit. num.* 23. imò compræhendunt etiam il-
los, qui conciarent, ſeu reconciari facerent
arma quæcumque bannitorum, ſeu pro ſer-
uitio eorumdem, vt ſubdit Muta, *ibidem*,
& compræhendunt, etiam præſtantem ali-
menta, vt contra Bertazol. concludit Farin.
quæſt. 133. *num.* 11. & ita in practica ſeruari
teſtatur; *& num.* 12. ampliat, hoc procedere
35 etiam in mutuante pecuniam, nam, & is di-
citur dare opem, & auxilium bannito, & ci-
tat concordantes Carrer. Bartholom. Thæg.
& Gaill. locis per eum relatis.

Recipiunt tamen bannimenta etiam in hac
36 parte interpretationem, vt habeant locum
ſolùm, quando prædicta fiunt ad malum
finem, iuxtà practicam S. Conſultæ, de qua
Farin. *loco cit. nu.* 57.

O ſcriuergli.

37 Tollitur hic diſputatio, an ſtatutum de lo-
quente cum banniro habeat locum in ſcriben-
te, vel mittente nuncium, de qua Soccin.
Alex. Carrer. Foller. Bertazzol. Baiard. & alij
relati à Farinac. *quæſt.* 133. *num.* 13. qui con-
cludunt negatiuè: ſed affirmatiuè reſpondent
Bald. Baiard. ad Clar. Menoch. relati à Flau.
Torto *ad ſtat. Papiæ crim. rub.* 51. *num.* 9. qui
aiunt, quod ſcribens litteras bannito dicitur
ei dare auxilium, & idem ex Gigante, Tuſ-
cho, Deciano dicit Muta *ad pragmat. tit. 48. de
pœna Cleric. & laic. recep. bannit. num.* 24. ſub-
dens non obſtare, quod verba ſtatuti pęna-
lis debeant ſtrictiſſimè intelligi *leg. Conſtitutio-
nibus ff. ad municipal. leg. cum quidam ff. de liber.
& poſthum. cap. odia, & cap. in pœnis de regul.
Iur. in* 6. quia ratio ſtatuti prohibentis loqui
cum bannitis eſt ne fiant tractatus, & con-
iurationes contra Reſpublicas, & ne manu-
teneantur, & diù viuant ipſi banniti, nec ex-
teri delinquentes. Vnde in talibus ſtatutis ſic
pœnalibus fit extenſio, ex quo cenſentur fa-
uorabilia, meritòque extendenda, cum ſint
condita ob publicam vtilitatem ſecundum
Bart. in *leg. quemadmodum Cod. de agricol. &
cenſit. lib.* 10. & Iaſ. in *leg.* 1. *numer.* 10. *& ſeqq.
ff. de verb. obligat.* vide eos, ſi libuerit, nos
enim debemus acquieſcere diſpoſitioni ban-
38 nimentorum, & eam ad unguem ſeruare, vt
ex Florian. Afflict. Carrer. Foller. & alijs ad-
uertit Farin. *ibid. n.* 5.

Sed, & hoc debet eſſe ad malum finem,
39 alias non admitteret pœnam iuxtà ſtylum,
& practicam Sac. Conſultæ, de qua *ſuprà*, &
aduertit Farinac. *dicta quæſtion.* 133. *num.* 13.
& 55.

Quæro hic, an Epiſtola ſcripta bannito fa-
40 cinoroſo, quæ contineat verba, *ardirei d'af-
fermare, che quel tale*, qui ſcilicet falſum in
præiudicium mei tibi ſuppoſuit, *meritaria vna
forte correttione da V. S.* præſeferat malitiam,
& inſtigationem ad malum? iſte caſus occur-
rit in hac Ciuitate in principio mei Audito-
ratus nempè *de anno* 1671. & dixi, quod ſi di-
cta verba eſſent directa Viro pio, & religioſo,
denotarent fraternam correctionem; at dire-
cta, prout erant, homini facinoroſo, fortis, &
ſanguinolenti brachij, non poſſunt habere
aliam interpretationem, quam ad malū, tùm
quia verba ſunt intelligenda ſecundum ſubie-
ctam materiam, *leg. ſtipulatio iſta*, & ibi Iaſ.
in 5. *not. ff. de verb. ſignif.* Bald. in *leg. data opera
col. 9. verſ. habere quandoque C. qui accuſat. non
poſſ.* Bertach. *repert. lit. V. verſ. verba ſunt acci-
pienda*, vbi affert etiam Ariſtotel. dicentem
primo ethic. quod tunc perfectè enunciamus, cū
ſecundùm ſubiectam materiam loquimur:
tùm etiam, quia relata ad perſonam debent
intelligi ſecundùm naturam, & qualitatem
perſonæ, ad quam referuntur *dict. leg. ſi ſtipu-
latio iſta*, & ibi Iaſ. in 6. *not. ff. de verb. obligat.*
& Bertachin. *loc. citat. verſic. relata ad perſo-
nam.*

Nec facit, quod vbi verba poſſunt refer-
41 ri ad vindictam Iuris, vel facti debent re-
ferri ad Iuris, & ſic ad vindictam licitam.

Quia procedit, quando verba ſunt dubia,
& neſcitur, an ſint directa, vel nè ad Iudi-
cem: ſecùs quando manifeſtè apparet eſſe
directa ad correctionem, & animaduerſionem
illicitam, & ſcandaloſam.

Secundò reſpondetur, regulam non proce-
dere, quando verba aliqualiter ſonant in de-
lictum, quia tunc potiùs in malam partem,
quam in bonam ſumi debent, Farinac. *conſil.*
25. *num.* 13. qui citat Bart. Angel. Alexan. &
Corn. Et nec quando ſumus in his, quæ ſunt
de genere prohibitorū, nam tunc ſemper prę-
ſumitur delictum, vt ex Alexandr. Anan.
Anchar. & Fælyn. inquit Farinac. *loc. citat.
num.* 14.

Digitized by Google

Parlargli.

42 Simplex alloquutio facta incidenter cum banitis ex occurſu in itinere non eſt punibilis; vt ex Bertazzol. Cyriac. Odd. Giurba, & Ball. inquit Conciol. *crim. reſol.* 1. *num.* 4. *verbo bannitos, & in alleg.* 95. *num.* 36. & nec
43 punibilis eſt facta ex propoſitio, ſi non ſit doloſa, vt ex Soccino, Foller. & Bertazzol. ait Farinac. *quæſt.* 133. *num.* 13. & 55. vbi de ſtylo S. Conſultæ teſtatur *in fine*.

Hinc alloquens, & operans cum alijs ope-
44 rarijs, inter quos ſit aliquis bannitus, non incidit in pœnam bannimentorum non ſolum, quia non eſt ad malum finem, vt dixi, ſed etiam quia hæc non eſt propriè conuerſatio, vt aduertit Flauius Tortus *ad ſtat. crimin. Papiæ rub.* 51. *num.* 10. qui teſtatur ita fuiſſe per Senatum Mediolani deciſum *die* 28. *Aprilis* 1588.

Anco fuori della Giuriditione, e Stato Eccleſiaſtico.

Renouant diſpoſitionem *Bullæ* Sixti V. *in ordine* 6. & benè ad tollendam diſputationem,
45 an edictum comprehendat eos, qui extra Iuriſdictionem loquuntur, & auxilium præſtant bannitis, de qua plenè Farinac. *quæſt.* 133. *num.* 64. & *ſeqq.* qui refert fuiſſe ſuſpen-
46 ſum quendam Baroncellum, qui in Ciuitate Lucenſi receptauerat bannitum Status Eccleſiaſtici, fatetur tamen ipſe, quod fuit rigoroſa condemnatio.

Sed an alloquens bannitum in Eccleſia re-
47 fugiatum incurrat in pœnam? dic, quod ſi alloquutio ſit ad malum, iuxtà diſtinctionem Farinac. *quæſt.* 133. *num.* 13. & 55. incidit in pœnam, & debet puniri etiam admiſſa opinione eorum, qui dicunt, Eccleſiam non eſſe de Territorio Principis ſæcularis, de qua dixi *in c.* 1. §. 10. *n.* 84. quia bannimenta expreſsè mandant, eſſe puniendos eos, qui talia faciunt extrà iuriſdictionem, & in terminis quo ad pœnam extraordinariam, ita reſpondet Auendan. *de Mandato Regio par.* 2. *cap.* 7. *num.* 12. qui citat Carrer. *in leg. obſeruare numer.* 130. *Cod. quorum appellation. non recip.*

Sotto la pena dell' vltimo ſupplicio.

48 Receptatores malefactorum regulariter debent puniri eadem pœna, qua puniri debent ipſimet malefactores, & delinquentes iuxtà textum in *leg.* 1. *ff. de recept. & in leg.* 1. *Cod. de his, qui latron. & leg.* 3. §. *ſi quis ff. ad Sillan.* Florian. de S. Petro *in quæſt. incip. inquiſitus de crimine quæſt.* 11. *lib.* 3. Afflict. in *Conſtit. Regni Neapol. Patarenorum num.* 2. *de recept.* Caball. *crim. reſol.* 287. *num.* 2. Io. Franc. à Ponte *de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fieri ſolit.* §. 3 *numer.* 1. & *ſeqq.* Laur. Matthæù *de Regim. Regni Valent. par.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 133. imò maiori pœna debent puniri, vt dicam *infrà num.* 69. fallit tamen regula hæc pluribus modis relatis ab Afflict. *loc. citat. num.* 3. 4. & 5. vbi octo fallentias refert. Tu, omiſſis his, quæ dici poſſunt in hac materia, teneas, quod regula ha-
49 bet locum, quoties vltrà receptationem receptans fuit etiam particeps criminis commiſſi, vt ex Anton. Mattheo *de criminib. tit.* 10. *de recept. cap.* 2. ait Matthęù *loc. cit.* & etiam, quando extat edictum vetans ſub eadem pœna receptare delinquentes, nam tunc ſeruanda eſt ad vnguem, vt innuit Farinac. qui facit mentionem de bannimentis Vrbis in *quæſt.* 133. *num.* 1. *circa finem*, & etiam quando emanauit edictum, ſeu præconium de exhibendo delinquentem, & receptans illum non exhibuit, nam ſi comminata ſit eadem pœna, qua tenetur delinquens, eadem puniri debet, vt per text. in *leg.* 1. *ff. ſi quis ius dic. non obtemp.* explicat Afflict. in *dict. Conſtitut. Patarenorum lib.* 1. *rub.* 2. *num.* 6. & *lib.* 2. *rub.* 3. *num.* 85. vbi ait procedere hoc in caſu requiſitionis factæ particulariter ab Officiali, nam & tunc non exhibens requiſitus pœna comminata tenetur; In alijs enim caſibus eadem lege, ſed non eadem pœna puniri debet receptans, vt per text. in *leg.* 1. *Cod. de recept.* & *leg. vlt.* §. *vlt. ff. de abigeis*, & *leg. vim paſſam* §. *mulierum ff. ad leg. Iul. de adult.* inquit Matthæù *dict. num.* 133. & Afflict. *dict. Conſtitut.*
50 *Patarenorum num.* 4. qui *num.* 6. docet, quod Iudex in arbitrando pœnam contra receptatores debet aduertere ad qualitates criminis, ad edictum, ſeu præconium Iudicis, ad qualitatem receptantis, an ſcilicet ſit extraneus, an verò affinis, vide eum benè explicantem omnem materiam.

Quæro primo, an bannimenta comprehen-
51 dant Parochos, & Regulares receptantes bannitum in Conuentu, ſeu Domo Parochiali? Reſpondeas negatiuè, quia nulla fit mentio de illis in noſtris bannimentis, ſed benè poſſunt puniri vigore *Statuti crim. Bononiæ lib.* 5. *rub.* 78. & *Bullæ* Sixti V. de qua Quaranta in *Summ. Bullar. verbo bannitorum fautores*, idē ſanciuit Clem. VIII. vt refert Ital. *de Immun.*

Digitized by Google

Eccl. lib. 1. c. 5. in initio, & §. 8. & Laur. Peyrin. *de Priuileg. Regular. Conſtit. 4. Clem. VIII. nu. 5.* idem ſanciuit Paulus V. teſte Nouar. in *Lucerna Regular. verbo receptatio*. Vide plura apud Ioſeph. Ricc. *de publ. Iudic. qu. 34. n. 12. & ſeqq. par. 2.*

Quæro ſecundo, an ſaltem comprehendant
52 ſimplices Clericos in eorum domibus particularibus receptantes? dic, idem eſſe, quia nec de illis ſit aliqua mentio. Vide tamen, quid dicant Muta *ſuper pragmat. tit. 48. num. 23. & ſeqq.* & Ball. *variar. lib. 5. pragmat. 1. tit. 48.* Vide *Statutum crim. huius Ciuitatis Bononiæ lib. 5. rub. 78. & Bullam* S. Mem. Sixti V. quam refert Carol. Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. de proſequend. malefactor.* & lubet hic referre per extenſum dictam Bullam, & etiam dictum Statutum, vt Eccleſiaſtici ſibi cauere ſciant ab huiuſmodi receptationibus.

Statut. crimin. Bonon. lib. V.

RVB. LXXVIII.

Conſtitutio D. Bononiæ Epiſcopi ſuper bannitis, & tenentibus eos

Hæc eſt quædam Conſtitutio facta contra Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas per Venerabilem Patrem D. Octauianum Bonon. Epiſcopum tempore Nobilium Virorum Tebaldi de Bruſatis Poteſtatis Bononiæ, & Conradi de Monte Magno Capitanei Populi. In milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſexto, Ind. is 4. cuius tenor eſt Videlicet.

IN Dei Nomine Amen. Licet non ſolum delinquentes, & committentes atrocia, ſed eorum fautores, & conſentientes eiſdem
53 Catholica condemnat autoritas, pari decernimus eos pœna, & animaduerſione puniri: quampluriminum tam de Ciuitate, & Diœceſi Bononiæ Clerici, Conuerſi, Religioſi, Prælati, atque Rectores Eccleſiarum, Hoſpitalium, & Religioſorum locorum præfatam condemnationem non timentes, ſed etiam inſtituta Canonicè temerè contemnentes, homicidiorum, & aliorum criminum enormium, & ſcelerum commiſſores; & præcipuè pro his à Populo; & Commune Bononiæ foro bannitos receptant, & receptarunt hactenus, atque tenent in Eccleſiarum domibus, & alibi, & eos in ſuis delictis manutenent, atque defendunt, ne pœnas ſubeant pro maleficijs commiſſis, quas merentur, ſic opem ferentes eiſdem delinquentibus in commiſſis, & fauorem etiam in committendis non modicum tribuentes, & ſic contra ipſos Clericos, & Eccleſiarum Rectores, atque Prælatos tantus aſcendit clamor in Populo Ciuitatis Bononiæ, tantaque creuerit infamia pro prædictis, quod reformationes multum aridas, & aſperſas contra ipſos, per quos timeri poteſt meritò ipſas Eccleſias irreparabile periculum, atque deſtructionem bonorum, niſi celerè apponatur remedium, incurſuras. Vndè Nos Octauianus Diuina Miſeratione Bonon. Epiſcopus volentes huic morbo congruam adhibere medelam, ne incurabilis fiat ob inimicorum malitiam, & Eccleſiæ noſtræ ſic paratam deſtructionem incurrant, quæ nobis cōmiſſæ ſunt, & fratrum noſtrorum Bononiæ Capituli ad hoc ſpecialiter conuocati expreſſo Concilio, & conſenſu Statuimus, quod nullus de cætero Clericus, vel Conuerſus, vel Religioſus, ſeu hoſpitalis, vel Religioſæ Domus Prælatus, vel Eccleſiæ Rector Ciuitatis Bononiæ pro aliquo maleficio recipiat, vel teneat in Eccleſia ſua, vel domibus eius, vel alibi vbicumque per ſe, vel per alium, nullumque tali bannito de certa ſcientia præbeat auxilium, conſilium, vel fauorem, ſed ſiquem habet, tenet, vel aliquis eſt, vel ſit in Eccleſia, vel in Domibus eius, vel alibi pro eodem ipſum expellat, & reijciat cum effectu, vel ſaperet infra tertiam diem poſt huiuſmodi Conſtitutionis publicationem nullatenus eundem per ſe, vel per alium, nec conſilium impenſuros eidem quouſque fuerit à dicto banno liberatus. Statuentes etiam, quod ſi quis prædictorum huius noſtræ Conſtitutionis temerarius tranſgreſſor extiterit, qui bannitos Communis Bononiæ pro maleficio præſumpſerit retinere, eiſdemque dare auxilium, conſilium, vel fauorem, ipſoſque non expelleret, reijceret, vel receptauerit contra huius Conſtitutionis tenorem, Officij, & Beneficij, & Prælaturæ, vel Dignitatis, vel Rectoriæ, quod, & quam habeat in aliqua Eccleſia Ciuitatis Bononiæ, ipſo facto nihilominus incurſurum, ſi Prælaturam, Dignitatem, Rectoriam, vel Beneficium Eccleſiaſticum ſic priuatus præſumpſerit retinere, quam ex nunc promulgamus in his ſcriptis contra quemlibet ſic agentem. Alios verò excommunicationē, quam ex nunc ferimus in his ſcripris incurrere volumus ipſo facto, ſi ea, quæ continet noſtra Conſtitutio non obſeruent, nullatenus defenſuri delinquentes prædictos, ſi quos, poſtquam huiuſmodi pœnas incurrerint, contigerit ipſos trahi, & detineri pro his ad Iudicem ſæcularem.

SIXTVS

PAPA QVINTVS

Ad futuram rei memoriam.

CVM ſicut accepimus in Regno Neapolitano non deſunt improbi, & facinoroſi ho-
54 mines exules, ſiuè *fuoruſciti*, vulgariter dicti, audaciam modis omnibus coercere, ac Chriſtianæ Reipublicæ, & cunctorum fidelium ſecuritati conſulere, necnon peſſimum huiuſmodi hominum genus palam decipi, & condignis ſupplicijs affici cupientes; Vniuerſis, & Singulis Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, tàm Sæcularibus, quàm cuiuſuis Ordinis Regularibus etiam in Sacris, & Præsbyteratus Ordinibus Conſtitutis in Regno prædicto nunc, & pro tempore degentibus cuiuſcumque Status, gradus, ordinis, & conditionis fuerint, vt ipſi, & eorum quilibet facinoroſos homines prædictos quoſcumque complices, fautores, & conſiliarios locorum Ordinarijs, aut eorum Vicarijs manifeſtare, & detegere, ac etiam ſiuè ad Procuratoris Fiſci, ſiue ad aliorum quorumcumque inſtantiam, ſiue etiam ex mero Officio contra eos inquiratur, aut procedatur in quauis cauſa criminali, vel mixta mota, aut mouenda coram eiſdem Ordinarijs teſtimonium pro veritate perhibere, & quicquid ſciuerint fidelitèr deponere, & teſtificari liberè, & licitè valeant, nec proptereà ipſi, aut Ordinarij aliquam pœnam, aut cenſuram Eccleſiaſticam, ſiue irregularitatis, aut infamiæ notam incurrant, etiam ſi poſteà manifeſtationibus, aut dictis huiuſmodi Curiæ ſæculari communicandis dictorum delinquentium ſanguinis effuſio, membrorum mutilatio, aut mors indè ſequeretur, licentiam, & facultatem Authoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus non obſtantibus generalis Concilij, ac alijs Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Marcum ſub Anulo Piſcatoris die 24. Februarij 1588. Pontificatus Noſtri Anno tertio.

Thomas Gualterius. Concordat cum originali ſalua ſemper meliori collatione.

Dominicus de Torres.

Quæro tertio, an puniri poſſit eadem pœna receptans, ſi receptatus poſt receptatio-
55 nem habuerit gratiam à Principe de delicto, & banno? Videtur dicendum, quod non poſſit procedi iſto caſu contra receptantem, quia durum eſt, quod bannitus redierit in gratiam Principis, & obtinuerit rebannitionem, & is, qui receptauit illum, debeat puniri, nam ſublato principali corruit acceſſorium *vulgatis Iuribus*; ſed Auendan. *de mandato Regio par. 2. cap. 7. num. 4.* firmat contrarium ob rationem, quia remiſſio vni facta ad alium non extenditur ex Andr. de Iſernia *cap. Imperialem in princip. de prohibit. feud. alienat.* & Afflict. in *Conſtit. Patarenorum num. 11.* & quod dictum eſt *ſuprà* pro ratione dubitandi poteſt habere locum ſolùm, quando poſt factam rebannitionem Curia habita noticia de receptatione banniti, vellet pro dicta receptatione procedere, tunc enim proceſſura eſſet nimis aſpera, argu. eorum, quæ dicunt Maſtrill. *de Magiſtrat. tit. de indultu generali cap. 7.* & Capyc. latro *deciſ. 71. in princip. par. 1.* non eſſet tamen iniuſta dicta proceſſura, etiam in hoc caſu, ex rationibus, & Doctorum authoritatibus, quas adducit Afflict. *loc. cit. num. 11.*

Quæro quarto, an imponatur eadem pœ-
56 na, ſi quis ſemel tantùm bannitum receptauit? Vide Afflict. in *Conſtitut. Patarenorum num. 9.* Farinac. *quæſt. 133. num. 55. & ſeqq.* Maſtrill. *deciſ. 316. num. 84.* & Matthæù *de Regim. Regni Valent. par. 2. cap. 8. §. 8. num. 134.* & ante omnes de hac quæſtione tractauit Lucas de Penna in *l. 1. col. 2. verſ. ſed pone C. de deſertorib. lib. 12.*

Quæro quintò, an bannimenta comprehen-
57 dant receptantem fœminam bannitam? Vide Plotum in *leg. ſi quando num. 862. Cod. vnde vi*, & Flau. Tort. *ad ſtatut. crimin. Papiæ 51. num. 6.*

Lette, e conoſciute, che ſono di ſimili perſone, non le preſentarà.

58. Receptio litterarum à bannitis ſcriptarum non poteſt imputari recipienti, ſed benè imputatur ad delictum retentio, & ommiſſio denunciationis dictæ receptionis, quia tunc recipiens quodammodò videtur ratificare miſſionem illarum, & euadit malæ fidei, & criminoſus, dùm tacet, & non exhibet, arg. text. in *leg. vnica C. de famoſ. libell.* & argum. eorum, quæ dicunt Borgnin. Caualc. *deciſ. 35. per tot.* & Cæphal. *conſ. 341. vol. 3.* Adden. ad Bertazzol. *conſ. crim. 237.*

Debba-

Debbano dar notitia.

An quis cogi poſſit ad denunciandum, re-
59 uelandum, ſeu detegendum malefactores, dixi *in cap.2. §.2.* vide quæ ibi dixi. & vide, quæ ponit D. Carolus Petra *ſuper ritib. Magn. Cur. Vicar. ritu 4. num.3. & ſeqq.*

Non ſi potranno ſcuſare ſotto preteſto d'ignoranza mentre &c.

60 Vt receptatio ſit punibilis, requiritur, quod receptans ſciat receptatum eſſe bannitum, ſeu notorium delinquentem, Aldouin. *conſ.24 num.3.* Farinac. *conſ.37. num. 15.* Nouar. *ſuper rub. pragmat. 1. de receptat. collect. 2. num.15.* Cyriac. *contron. forenſ. 345. num.1. vol.3.* Flau. Tortus *ad ſtatut. crim. Papiæ rub. 51. numer. 3.* Conciol. *crim. reſolut. 3. num.1. verbo bannitus*, qui multos allegat concordantes, Signorell. Tuſch. Bart. Gandin. Boſs. Simon. de Pratis, Riminald. Iun. Bertazzol. Ramon. Crauett. Afflict. *locis relatis* à Muta *ad pragmat. tit.48. de pœna Cleric. & Laicor. recept. bannit. nu.38. & in cap.108. Regis Federici lim.1. num.83. & 97. tom.2. & in cap.471. Regis Alphonſi tom.5 & in d. tit.48. num.38.* ex Boſs. *in pract. titul. de rapinis num.16.* ait, quod etiamſi ſtatuta, hoc non dictarent, ſic ſubaudiuntur, nempè ſcienter *leg.1. §.1.* vbi gloſa, & Bart. *ff. de recept.* nec aliter, vt ſubdit Muta, poteſt ſequi condemnatio, niſi inquiſitio, & proſequutio ſic cantaret, vt per Fælyn. *in cap. cum vigeſimum col.1. ff. de Offic. deleg.* Angel. Aretin. *de malefic. verbo maleficio ſemper aſtitit*, ob id omninò debet probari ſcientia, quia aliter ſemper præſumitur contrarium Boſs. *loc. cit. num. 17.* Aret. *conſ.22.* Fęlyn. Nell. Simancha Io. de Platea, Tuſch. & alij, quos ipſe citat *ibid.*

Imò aliqui dicunt non ſufficere, quod re-
61 ceptans ſciat, & ſit certioratus de banno, & ſententia, niſi ſit etiam de ſingulis eiuſdem ſententiæ circumſtantijs, & qualitatibus certificatus, ſiuè per denunciationem Iudicis, ſiuè per intimationem cum tenoris eiuſdem ſententiæ inſertione, Anchar. *conſ. 272. num. 6.* Nattar. *conſ.51. num.1. lib.1. & conſ.348. nu.1. & ſeqq. lib. 2.* Scaccia *de appellat. quæſt. 12. num.7.* & quidem optimè, quia ad hoc mandatur in noſtris bannimentis, vt cedula ſententiæ affigatur propè ianuam Notariæ Turroni.

Et hæc ſcientia in receptante debet proba-
62 ri per fiſcum, cum alias ſatis ſit receptanti pro impunitate conſultum, Turrett. *conſ. 8. num.9.* Maceraten. *variar. lib.3. reſol.19. nu.10.* Cyriac. *d. controu.345. num.3. & 4.* & Farin. pro multis *q.133. n.107. & ſeqq.*

At contrarium volunt noſtra bannimenta,
63 quæ non ſolum volunt eſſe præſumendam ſcientiam poſt affixionem cedulæ propè Ianuam Notariæ factam, ſed inſuper excludunt allegationem ignorantiæ, ibi — *E li contrafacienti non ſi potranno ſcuſare ſotto preteſto d'i-*
64 *gnoranza*, valet enim Statutum, quo cauetur quod quis non poſſit allegare ignorantiam illius Statuti, Bart. *in leg. Dinus il primo ff. ad leg. Corn. de falſ.* Din. *in reg. ignorantia de regul. Iur. in 6.* Alex. in add. ad Bart. *in d. leg. Dinus litt. A.* Bald. *in leg.1. verſ. ſed an valeat, ff. de legat.*

Eſt tamen verum, quod etiam ſtante Statuto, ſeu tali bannimento prohibente allega-
65 tionem ignorantiæ, adhuc poteſt allegari aliquod impedimentum neceſſariò concludens, ob rationem, quia Conſtitutio expreſsè volens ignorantiam non poſſe allegari, intelligitur excludere ignorantiam craſſam, & ſupinam, non autem iuſtam, & probabilem, vt ex Anania, Gomez. Alex. de Neuo, Ploț. Menoch. & Mantua aduertit Farinac. *infra gmat. verbo conſtitutio num. 709.* & propterea
66 debet imputato prodeſſe, quod fuerit, & ſit infirmus, & quod inhabitauerit, & inhabitet in remotiori loco Ciuitatis, iuxta aduertentiam Farinac. *loc. cit. num.699.* vbi ait, ſuffragari probationem infirmitatis, & *quæſt. 133. num.132.* ait, ſuffragari habitationem in locoremotiori Ciuitatis, & citat Laderch. Imol. *conſ.204.*

Dixi ſuffragari, quod fuerit, & ſit infirmus, & inhabitauerit, ac inhabitet in remotiori loco, quia prædicta vera ſunt, & procedunt ſolùm durante impedimento, vt inquit Farin. *d. verbo conſtitutio num. 701.* nam ceſſante infirmitate, & data ambulatione per Ciuitatem ignorantia non præſumitur, vt replicat Farinac. *in fragm. verbo bannimenta num.43.* vbi allegat Roman. *conſ.59. num.5.* Butr. Imol. & Alex. de Neuo in *cap.2. extrà de conſtit.* & Capra *concl.5. n.41.*

Quæro, an ex dicta præſumpta ſcientia,
67 poſſit Reus condemnari in pœnam impoſitam in bannimentis? & abſolutè credere em eſſe reſpondendum negatiuè, quia cum bannimenta explicitè non diſpoſuerint circa pœnam, recipiunt illam interpretationem, quam recipit ius commune, quod ſcilicet, ex præſumpta ſcientia quis non poſſit puniri pœna ordinaria delicti, ſed extraordinaria, imò non corporali, ſed mitiori, & pecuniaria, vt poſt Bart. Bald. Fælyn. Foller. Menoch. Bertazzol. Riminald. Turrett. Laderch. Imol. Tuſch. & Baiard. inquit Farinac. *quæſt. 133. num. 136.* cui addo Auendan. *de mandato Regio par.2. cap.7. num.11.* & Conciol. *crim. reſol. 3. n.3. verbo bannitus.*

Men-

Mentre tal delinquente veniſſe à notificare.

Meritò Legislator odio adeò vehementi proſequitur Receptatores, & auxiliatores, vt potiùs delinquenres ipſos, quam eos, qui receptant, ſeù auxiliantur ſuſtinere proteſte-
68 tur: peſſimum enim genus eſt receptatorum, ſine quibus latere nemo diù poteſt, vt eſt tex. in *leg. 1. ff. de receptat.* & ſecundùm Farinac. *quæſt. 133. num. 1. circa finem*, dupliciter ipſi delinquere videntur, & quia occulrant, & quia appræhendere, & Curiæ eos conſignare negligunt, nam Iure cautum eſt, eum, ad quem latro confugit, teneri illum appræhendere, ſi commodè capere poteſt vt inquir Andreas de Iſernia, & Afflict. in *Conſticut.* Regni *lib. 2. rub. 3. num. 86.* & negligens ad effectum eundem occultandi debet puniri pœna relegationis, vt per *leg. metrodorum ff. de pœnis*, ait Afflict. *loc. citat.* & vlteriùs præſumitur, & cenſendus eſt eſſe ſocius criminis, vt per tex. in *leg. 4. ff. de his, qui latron.* & ex Peguer. *dec. crim. 36. num. 4. & 5.* formalibus verbis, inquit Tapia *de Iure Regni lib. 5. tit. 42. cap. licet contra nu. 2.*

Nec exiſtimetur nouum, quod auxiliator
69 maiori pœnæ ſubijciatur, quia Vulp. in *leg. ſi per alium §. hoc iudicium ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vi eximat*, ſanciuit, quod eximens captum vltrà pœnam corporalem debeat reficere non id, quod in veritate eſt, prout reficere debebat eximitus, ſed quanti ea res eſt ab actore æſtimata, de qua controuerſia eſt. hoc enim additum eſt, vt appareat, etiamſi calumniator quis ſit, tamen hanc pœnam eum perſequi, vt conſiderat Creſpi *obſeruat. 80. num. 14. tom. 2.* & Ant. Faber. *in rational. ad leg. ſed eximend. §. 1. ff. eodem*, quem citat Creſpi *loc. citat.* reddit rationem, quia ne priuatus ſibi cauſæ cognitionem adroget, & maieſtas Prætoris violetur, faciliùs ferendum eſt, vt calumniator pœnam lucretur, quam vt eximentis delictum non puniatur; ſic igitur in caſu noſtrorum bannimentorum potiùs ferendum eſt, quod delinquens euadat pœnam, quam auxiliator non caſtigetur. Sed circa regulam ſic generaliter poſitam vide, quæ dixi *ſuprà num. 49.*

Il detto del denunciatore.

In odium Receptatorum inducitur hoc ſin-
70 gulare, impunitus enim de Iure non probat, Boſs. *tit. de oppoſ. contra teſt. num. 21.* Franch. *deciſ. 459. num. 1. & ſeqq.* Farinac. *conſ. 161. num. 9. & conſ. 182. num. 25. & quæſt. 43. num. 193.* Caball. *crim. reſol. 29. num. 1. & ſequ.* & Vermigliol. *conſ. crim. 36. num. 5. & conſ. 42. num. 1.* & multò minùs, qui ſuccedit, vt hic,
71 loco accuſatoris, Oſach. *deciſ. 79. num. 7. & 55.* Ruyn. *conſ. 146. num. 1. vol. 5.* & his relatis Farinac. *dict. quæſt. 43. numer. 192. circa medium.*

Putò tamen, quod non faciat probatio-
72 nem ad conuincendum, & condemnandum Reum præſentem, & carceratum, ſed ſolùm ſufficiat, quando Reus eſt contumax: tunc enim concurrente fuga, & contumacia ipſius Rei, ſufficeret ad tranſmittendam inquiſitionem, iuxtà ſtylum Curiarum, de quo in ſimili Farin. *q. 46. nu. 34.* alias diſpoſitio hæc contineret iniquitatem, vt ſcilicet dictum vnius criminoſi, vltronei, & denunciatoris torti, & iurati cum adminiculo ſufficiat ad mortem Rei, cum requirantur ad hoc duo teſtes con-
73 teſtes, & omni exceptione maiores, vt pluribus oſtendit Gram. *conſ. crim. 1. per tot.* & Farinac. *conſ. 23. num. 3. & conſil. 60. numer. 11.* imò in iſto caſu vltra dictum criminoſi, & fugam exigerem etiam aliquod aliud adminiculum concernens in ſpecie ipſam receptationem, nam in caſu, de quo loquitur Farinac. *loco citato* vltrà dictum vulnerati, & fugam accuſati concurrit exiſtentia ipſius vulneris, quod licet poſſit eſſe, quod fuerit inflictum ab alio, quàm ab accuſato, nihilominus non eſt veriſimile, quod vulneratus ad nocendum veteri inimico obliuiſcatur recentis, & velit hunc nouum inimicum excuſare, & non proſequi

---

Cap. XXXIII. §. XII.

Chiunque comparirà in giuditio per tali banditi per agere, ò diffendere, ò vero tratterà negotio eſtraiudiciale per loro incorrerà in pena di cento ſcudi, & della galea.

SVMMARIVM.

1 *Probibitum eſt pro bannitis comparere, & iudicialiter, vel extraiudicialiter res eorum agere.*

2 *Aduocare, procurare, gratiam petere pro bannitis abſque licentia Principis, an ſit licitum remiſſinè.*

3 *Aduocare pro bannito licet, quando ſententia eſt nulla, vel iniuſta, & latè agitur de materia.*

1 IN *hoc §.* prohibetur quilibet comparere, ſeù agere iudicialiter, ſeu extraiudicialiter pro bannitis ſub pœna triremium, & ſcutorum centum. Vide Farinac. *quæſtion. 133.*
2 *num. 73.* vbi diſputat, an de Iure liceat aduocare, procurare, gratiam petere pro bannitis abſque præcedente venia à Principe obtenta, & plurimos allegat Doctores, vide etiam

etiam Clar. *quæſt.* 82. *ſtat.* 2. *num.* 2. & Flau. Tortum *ad ſtat.crim.Papiæ* 51. *num.*8. & Octauium Corſettum *diuerſ.Sicul.conſil.inſcript. iuſtificationes ſpectabilis Octauij Corſetti num.*31. *fol.mihi* 128.

Sed, an hæc dipoſitio procedat, quando
3 bannum, & ſententia eſt nullum, & iniuſta? Dic quod non vt probat Corſettus in *dict.eius conſilio, ſeu iuſtificatione, num.* 36. *&* 47. cui ſe ſubſcripſerunt, & adhæſerunt plures excelſi illius temporis Iuriſconſulti, nam conſtitutio, ſeu bannimenta non vindicant ſibi locum in his, qui minus rectè, & nulliter ſunt banniti, prout in ſimili Statutum permittens impunè poſſe bannitum offendi intelligitur de eo, qui ritè; & rectè eſt bannitus, & ideo ex tali Statuto non iuuatur offendens bannitum, cuius bannum eſt nullum Bartol.in *leg.*1.*ff.de adult.* Angel.in *leg.*4. *§. condemnatum ff.de re indicat.* Marſil.*conſ.*10.*&* *conſ.*16.vt formalibus verbis reſpondet Ant. Glauarinus Iuriſconſ. Bonon. in *ſubſcriptione* ad Corſett.*loco citato num.*43. *&* 44. & idem firmat *ibidem* in ſubſcriptione Iacobus Angel.de Barga *Iuriſconſultus Piſanus nu.* 148. *&* 170. nam cum banna de facto lata debeant reuocari Marſil. in *practic. §.ſecunda num.*72. Bald.in *cap. cum cauſam de teſtib.*neceſſe eſt, quod nulliter banniti audiantur hoc petentes ad text. in *leg. ad rem mobilem de procurat.* etiam per Peocuratorem, quia in criminalibus nullitas poteſt proponi per Procuratorem, vt ex Benedicto de Plumbino, & Bonifacio di Vital. ait Barga *loc.cit. num.*151. & hoc replicat Barga *ibid. num.*173. & hinc infert, quod cum banna ſint reuocanda, & bannitus ſit de proximo rebanniendus nulla pœna propterea incurritur ab eo, qui illi fauorem præſtat, prout in ſimili de præſtante fauorem hæretico monſtrando; quod ex proceſſu non conſtat eſſe hæreticum dicit Clarus §. *hæreſis verſ.vlterius pro hæreticis*, & hoc in terminis banni iniuſti firmat Bernardinus Nerettus Iuriſconſultus Florentinus in *ſubſcriptione dict. conſil. Corſetti num.*208. *in fine*, *&* *num.*218. & allegat Alexandr.*conſ.*77.*lib.*3 & Menoch. *de arbitr. quæſt.*90. *num.*7. *&* *ſeq.* dicentes, quod offendens iniuſtè bannitum non iuuatur Statuto permittente offenſionem banniti: Comprobatur ex eo, quia allegatio iuris facta per aduocatum, nec directè, & nec indirectè in realitate affert fauorem bannitis, nam ſi bannum validum eſt talis allegatio, non facit, quod bannitus non ſit bannitus, ſi verò non eſt validum, rurſus allegatio, non facit, quod bannitus non ſit bannitus, ſed ſolùm detegit eſſe bannum reuocandum, & reuocatio non prouenit ex allegatione, ſed ex iuſtitia meritorum cauſæ, vt benè ait Corſett.*ibid.n.*37. Vlterius Aduocatus cũ huiuſmodi allegatione, nedũ non pręſtat fauorem bannito, ſed potius fauet Curię, nã oſtendendo bãnito, quod ipſe eſt nulliter, & eo magis, quod eſt iniuſtè bannitus facit ipſum bannitũ animoſiorem ad ſe conſtituendum, & præſentandum, & ſic tanto facilius ſe purgabit poſtquam videt non poſſe de iuſtitia contra eum procedi.

Etenim, vt prudentiſſimè conſiderat Corſett. *loc.cit.num.*37. intentio Legiſlatorum, & Statuentium in edicendo contra fautores bãnitorum ea eſt, ne banniti ex huiuſmodi fautorijs inducentur ad perſeuerandum in bãno, ex quo multa inde inconuenientia ſequuntur. Vndè dicendum, quod Aduocatus cum allegatione oſtendente nullitatem, ſeu iniuſtitiam banni fauet intentioni Curiæ, vel ſaltem non compræhenditur in Statuto, quod non poteſt loqui de iſto fauore, vt dicit Corſettus *ibidem* vide eum, & Doctores, qui ſe dicto Conſilio ſubſcripſerunt, quia loquuntur de caſu notabili; Prætor enim Panormi vigore pragmaticæ diſponentis, quod non poſſit procedi contra Ciues Panormitanos, & habitantes in Ciuitate niſi ad quærelam, & accuſationem Partis offenſæ, declarauerat nullum bannum contra duos Ciues à Capitaneo eiuſdem Ciuitatis latum, vnde quærebatur, an fauiſſet bannitis, & incidiſſet in pœnam, & negatiuè reſponderunt pluribus iuribus, & rationibus per eos adductis.

Cap. XXXIII. §. XIII. vſque ad §. XVII.

Di più vuole, & ordina, che ciaſcuno di queſta Legatione, che in alcun luogo di eſſa ſi trouaſſe preſente ad alcun'homicidio, ò altro delitto, ò fuſſe vicino, ouero habitaſſe nel luogo, doue tal'homicidio ſi commetteſſe, & in particolare i Bottegari, & Artefici, che vedeſſero, ò ſentiſſero rumore, queſtione, ò riſſa, ò in qualſiuoglia modo ne haueſſero notitia, che debbano con ogni loro potere, etiam con le armi opporſi à ſimili delinquenti per ouuiare al delitto, e ſeguitare tali delinquenti, correndogli dietro con arme, e grida per fermarli, acciò vengano in poter della Corte; & in campagna ſonare la ſtremida, ò ſentendola, correre à i paſſi per fermare li delinquenti, e condurli prigioni, e

quel-

quelli; che non haueſſero le armi, ſiano obligati perſeguitarli con gridi, & acclamationi, acciò ſi leuino loro altre genti contro, & i delinquenti ſiano preſi, ò ſi ſappia, doue ſiano fuggiti, ſotto pena à chi contrauerrà di trè tratti di corda, & altre pene ad arbitrio.

§. 14. Commanda di più à tutti gl'huomini de'Caſtelli, Terre, e Ville del Conrado di Bologna, & à loro Officiali, e Maſsari, & à qualſiuoglia altre perſone publiche, & priuate di qualſiuoglia Stato, e particolarmente à quelli, che dimorano vicini alli confini, che debbano con ogni eſquiſita diligenza tener eſpurgati i Territorij loro dalli homicidiali, ladroni, aſsaſſini, banditi, & altri facinoroſi, e delinquenti, ò turbatori della quiete publica, ò priuata, e capitando tali perſone in alcuno de'detti Luoghi debbano ſubito ſonare la campana alla ſtremida, leuar le grida, auuiſar li vicini per meſſi à poſta, ò con altri ſegni, e muouerſi incontinente contro tali ſcelerati con mano armata, e fare ogni ſforzo per hauerli nelle mani, ſeguitandogli per tutto il Territorio di Bologna, ò ſuo Diſtretto, ſenza abbandonarli mai per ſino alla cattura, e pigliandoli li tenghino ſotto buone cuſtodie, e li conſegnino alla Corte di S. Signoria Illuſtriſſima.

§. 15. Et acciò ſi renda loro il ſaluarſi impoſſibile, ò almeno più difficile, commanda, che tutti li circonuicini, vdita la campana, il rumore, ò altri ſegni debbano ancor eſſi ſubito dare all'armi di mano in mano, e riſponderſi inſieme di modo, che tutti gl'habitanti del paeſe atti à portar'armi ſi mouano in vn medeſimo tempo alla loro perſecutione, vadano à i paſſi, ſi vniſcano, e ſcorrino, oue ſia di meſtiero in maniera, che, ne ſegua la cattura di detti delinquenti.

§. 16. E perche la ſperanza del premio, & il timore della pena ſono ſproni all'vbidienza; dichiara, che chiunque darà viuo in poter della Corte alcuno delli detti facinoroſi, guadagnerà ſcudi cinquanta per ciaſcuno di eſſi, e la remiſſione d'vn bandito, ouero di ſe ſteſſo, ſe n'haueſſe biſogno per ſimile delitto, ſe bene fuſſe ſtato ſuo compagno, ò ſeguace: e chi darà vn bandito morto, guadagnerà ſcudi venticinque, e la remiſsione come di ſopra.

§. 17. E chi darà vn capo bandito viuo, guadagnerà cento ſcudi, e chi lo darà morto cinquanta, e di più guadagnerà in ciaſcuno di queſti due caſi la remiſsione d'vn'altro capo bandito di ſimile conditione, ò pure di ſe ſteſſo, ſe ſarà tale. E non volendo la remiſsione d'vn capo bandito, ſe li darà per due banditi ſemplici; Mà chi contrauerrà al preſente bando, ò ſentendo ſonare la campana, ò il rumore, non pigliarà l'armi, e non correrà come di ſopra, caderà ipſo fatto, ſe ſarà Vniuerſità in pena di mille ſcudi, e ciaſcheduna perſona particolare in pena di cento ſcudi, e di trè tratti di corda, & altre pene corporali ſino alla galea per anni cinque ad arbitrio di ſua Signoria Illuſtriſsima.

S V M M A R I V M.

1 *Delictis obuiare, an quis teneatur remiſſiuè.*

2 *Bannimenta, quæ mandant, quod homines delictis obuiare, & delinquentes capere teneantur, intelliguntur, ſi abſque damno, & periculo poſſunt.*

Vel ſi poſſunt abſque dedecore. n. 5.

Non obligant Eccleſiaſticos, n. 6.

Non obligant, quando birruarij ſunt in numero ſufficientes ad capturam. n. 7.
3 Valent, & debent ſeruari. n. 35.
4 Inobedientia non accurrentium ad ſonum campanæ ad arma, quomodo probanda.
8 Accurrens ad rumorem ex tenore bannimentorum, ſi delinquentem reſiſtentem archibuſiata occidat, non tenetur de homicidio.
9 Vide notabilem reſolutionem in hoc caſu.
10 Et nec tenetur de delatione armorum prohibitorum.
Præſertim ſi incedat arma prohibita ferens cum birruarijs. n. 13.
Et non intercedat magnum interuallum inter delationem armorum, & occiſionem banniti, num. 14.
11 Et hoc procedit, etiamſi deferat archibuſiettos.
12 Quod non placet Farinacio.
15 Territorij, & viarum cura, & cuſtodia ſpectat ad Principem. n. 99.
Hodie iniuncta eſt Communitatibus. n. 17. 98. & quare num. 102.
16 Delinquens in via publica afficit ſpeciali iniuria Principem, qui habet ſub protectione vias.
18 Prouinciales tenentur reſiſtere facinoroſis, & eos expellere.
19 Delictum commiſſum in platea Ciuitatis, vel Villæ non dicitur commiſſum in via, quia via ſtatim, quod ingreditur plateam moritur.
20 Viæ exiſtentes intrà Vrbem, ſeù Villam non ſunt de regalibus Principis.
21 Campanæ vſus ad conuocandum populum ad arma.
22 Vſus profaniſſimus apud Paracelſum.
23 Verbi ſtremida etymologia in ſtatuto Papiæ, & in Bononiæ bannimentis.
24 Campanæ ſonitus fugat Dæmones.
25 Doctores, qui tractant de vſu, & ſono campanarum ad perſequendum malefactores referuntur.
26 Campanarum inuentio, et antiquitas habetur remiſſiuè.
27 Vſus competit Ciuitatibus.
28 Imò Principi, & quando.
29 Impediri vſus an poſſit ab Eccleſiaſticis.
30 Sonus immodicus poteſt inhiberi ad inſtantiam ægroti, Doctoris, Scholaris vicini.
31 Benedictio cui ſpectet.
32 Campanæ ſono celeriter fit notificatio.
33 Notificatio fit per campanarum ſonitum, & per focos, hoc eſt per accenſionem ignis.
34 Quæ ſit celerior, & certior.
35 Laudatur, quæ fit per ſonum Campanarum à Carauita.
36 Campanæ ad ſonum non accurrens, quando non eſt puniendus. num. 37. & 39.
38 Minores, ſenes, Doctores non tenentur accurrere ad ſonum campanæ.
40 Præmium, & impunitas occidentis bannitum remiſſiuè.
41 Bannum mandans occidi impunè bannitos eſt validum.
Et tanquam fauorabile Reipublicæ debet latè interprætari. nu. 44.
42 Et præmium promiſſum debetur.
43 Et debetur celeriter, & ſinè exceptione, & dilatione eſt ſoluendum.
45 Occidens bannitum non auditur, nec admittitur ad allegandum occidiſſe bannitum, niſi ſe conſtituat in carceribus.
46 Sed non ſeruatur ob fauorem publicum.
Et ſufficit, quod caput banniti præſentetur per Procuratorem. n. 49.
47 Bannimenta Gubernatoris Vrbis faciunt ceſſare diſpoſitionem Conſtit. Apoſtolicarum.
48 Maximè ſi expreſsè derogent.
50 Bannitus occidens bannitum abſque eo, quod præſentet caput banniti, ſatis eſt, quod doceat occidiſſe.
51 Remittitur abſque pace offenſi, & ei ſolum prohibetur acceſſus ad locum, vbi pars offenſa degit.
52 Remittitur abſque diſcuſſione, an ſit bannitus pro maiori, vel minori delicto.
53 Contrarium vigore bannimentorum.
54 Ad dignoſcendum paritatem delicti inſpicitur ſententia.
55 Remittitur abſque eo, quod exprimat delicta, pro quibus intendit gaudere.
56 Dummodò edictum ſit factum à Principe, & ob publicam vtilitatem, & motu proprio.
57 Banniti remiſſio facta abſque expreſſione delictorum, quando ſuffragetur bannito.
Expenduntur caſus relati à Farinac. conſ. 53. Capiciolatro deciſ. 71.
58 Text. in leg. 2. Cod. de general abolitione expenditur.
59 Gratiæ validitas non poteſt diſcuti abſque expreſſo Principis concedentis mandato.
60 Gratia nulla, an ſuffragetur per modum ſalui conductus.
61 Delicti paritas, quãdo extare dicatur remiſſiuè
62 Liberatio promiſſa bannitis occidentibus alios bannitos an porrigatur ad bona confiſcata.
63 Liberatio, ſeu præmium præſentanti bannitum debetur etiamſi bannitus præſentatus liberetur propter iniuſtitiam, ſeù nullitatem banni.
64 Occidens bannitum, cum quo iniuit pacem non tenetur aliqua pœna, ſi pacem fecit antequam inimicus fuiſſet bannitus.
Ob rationes plures relatas ibid.
65 Secus ſi pax ſit facta poſt bannum.
66 Maximè ſi bannum fuit illi datum ex eadem cauſa, pro qua fuit facta pax.
67 Reijcitur hæc illatio.
68 Reijcitur etiam diſtinctio.
69 Veritas eſt, quod excuſari debet à pœna legali, ſed non à pœna conuentionali.
70 Seu potius excuſari debet, quando pax eſt facta ſine licentia Superioris: non autem ſi cum dicta licentia ſit inita.
71 Bannitus, qui falsò aſſeruit occidiſſe bannitum, & cum dicto mendacio obtinuit remiſſionem poteſt puniri ad formam ſententiæ, quam
cum

Digitized by Google

cum dicta falſa aſſertione aboleri obtinuit.

72 *Et punitur, citrà tamen mortem, ob ſolam dictam aſſertionem falſam.*

73 *Bannitus nominatus ab eo; qui bannitum occidit, ſi vigore dictæ nominationis nimium ſe fidat, & ex hoc incidit in poſſe Curiæ, debet excarcerari, & reponi in libertatem.*

74 *Contrarium.*

Diſtingue, vt num. 78.

75 *Bannitus cancellatus de banno vigore nominationis non legitimæ debet reponi in libertatem, ſubiectus primæuis præiudicijs.*

76 *Dummodò non ſit particeps, ſeù conſcius falſitatis.*

77 Aſcanij Tholomæi *rationes expenduntur.*

79 *Banniti recognitio quommodo ſit facienda.*

80 *Recognitio capitis banniti quommodo facienda.*

81 *Occiſores bannitorum reputantur æquè ac executores iuſtitiæ.*

82 *Et ad inſtar illorum ſunt infames, repelluntur à teſtimonio in cauſa graui, nec frui poſſunt dignitatibus ciuibus conceſſis,*

83 *Habent præmium etiamſi occidant illum, qui eſt bannitus in Curia Baronis,*

84 *Occidens eum, qui erat citatus cum termino nimis breui, adeò vt non potuiſſet ob diſtantiam comparere, & ſic habetur, ac ſi non comparuiſſet, non gaudet præmio.*

85 *Imò debet puniri.*

Diſtingue, vt num.86.

87 *Bannitum aſſecuratum præſentans non gaudet præmio.*

88 *Et occidens ſcienter aſſecuratum debet puniri.*

89 *Carceratus an poſſit præſentare bannitum, & frui præſentata, n.90.*

91 *Edictum concedens, quod bannitus gaudeat præſentata, comprehendit bannitos de futuro.*

92 *Contrarium.*

93 *Prima opinio tenenda.*

94 *An comprehendat occidentem bannitum exiſtentem in Eccleſia.*

95 *Non comprehendit bannum exceptum.*

96 *Contrarium.*

97 *Comprehendit præſentantem bannitum alteri Curiæ, quàm principali.*

100 *Vniuerſitates, quando poſſint puniri.*

101 *Quando debeant teneri ad damna.*

Debbano con ogni loro potere etiam con le armi opporſi à ſimili delinquenti per ouuiare al delitto, e ſeguitare tali delinquenti.

1 EST multum controuerſa apud Doctores
quæſtio, an quis teneatur obuiare deli-
ctis, vt videre eſt penès Farinac. *quæſtion.51.*
num.4. & ſeqq. vbi innumeros Doctores al-
legat vt eius moris eſt, meritò igitur hìc ad tol-
lendam dictam controuerſiam mandatur, vt
artifices, apothecarij, & alij accurrant ad ru-
morem ad effectum ſedandi rixas, obuiandi
delictis, & capiendi, ſeù perſequendi delin-
quentes, & prædicti omnes debent præſto eſ-
2 ſe, & mandata exequi, ſi poſſunt abſque eo-
rum damno, & periculo, aliàs non, vt dixi
cap.2. §.3. & benè explicant huiuſmodi ban-
num Paris de Puteo *de ſindic. verbo familiaris,*
Andr. de Iſernia *Conſtitut. Regni pœnam eorum*
in fine verſ. item repugnat Mangrell. in *addit.* ad
Bart. *leg.1. §. occiſorum ff. ad Sen. Conſult. Sil-*
lan. & Pereyra *de manu Regia lib.2. cap.33.*
3 *num.5. in fine.* Valida enim eſſe banna, qui-
bus mandatur vicinis, & ſubditis, & ſindi-
cis, vt quando viſi ſunt banniti, detur eis
perſequutio, & acclamatio; vel vt aſſocient
Officiales ad capiendum malefactores fir-
mant præfati Doctores, & ſignanter Man-
grell. *dicto §. occiſorum*, vbi dat formam
4 probandi inobedientiam, dicendo, quod te-
ſtes deponentes, quod Villa fuit negligens
in capiendo malefactores, debent dicere,
quod erat rumor, quod talis erat occiſus,
vel derobatus, & quod ſi homines Villæ cu-
curriſſent, vtique cæpiſſent, & allegat Bart.
in *l. qui teſtamento, §. veteres ff. de teſtament. &*
*conſ.*102. & de materia, an Communitas cō-
pelli poſſit ad capiendum malefactores agit
diſputando ad partes D. Franc. Vico *ad prag-*
matic. Sardiniæ lib.2. tit.21. cap.1. num.15. &
ſeqq. & ipſe ſtat pro affirmatiua. Vide eum,
& rationes, & authoritates per eum adduc-
tas, latè enim, & per plures notabiles am-
pliationes, & limitationes rem omnem dilu-
cidat.

Sed an perſonæ ciuiles, & Nobiles, & Ec-
cleſiaſticæ teneantur accurrere? dixi in *cap.2.*
§.3. num.4. & 5. quod non, quia in hoc au-
5 xilio exhibendo ſemper ratio conditionis per-
ſonæ habenda eſt, etenim auxiliari non tene-
tur is, cuius conditio non patitur, vt tale au-
xilium ſine dedecore exhibere queat, & ſic
duæ limitationes adaptantur regulæ: nempè
ſi fieri poteſt ſine dedecore, et ſi fieri poteſt
ſine periculo, vt dixi, et quoad perſonas Ec-
cleſiaſticas vrget etiam periculum irregulari-
6 tatis, per quod non tenentur ſumere arma

contra bannitos, etiamſi Patriam obſederint,
niſi in caſu, quo vires laicorum non ſuffice-
rent, & abſque auxilio Eccleſiaſticorum ban-
niti non poſſent reprimi, tunc enim abſque
peccato, & metu irregularitatis arma ſume-
rent, & pugnarent, vt ex Genuen. in *prax. cap.
34. num. 16.* Danza *de pugna Doctor. tit. de ſono
campanæ cap. 40. num. 41.* inquit Iul. Capo-
nus *forenſ. diſcept. 33. num. 21. tom. 1.* poteſt
etiam adaptari tertia limitatio, nempè,
quando Ciues, & homines de communi, ſeu
Villa non accurrunt ex eo, quia birruarij e-
7 rant ſufficientes ad proſequendum malefa-
ctorem, quem inſequebantur, Capiblanc. *de
Baron. pragmat. 19. num. 56.* Scyaloya *de forin-
dicat. cap. 19. num. 3. in fine* Capon. *dict. diſcept.
33. nu. 25. in fine.*

Quid ſi accurrentium aliquis in delinquen-
8 tem reſiſtentem cum armis explodat archi-
buſiatam, & occidat, an debeat puniri? dic
quod non, vt fuit reſolutum in Regno Valen-
tiæ teſte Laur. Matthæu *de Regim. Regni Va-
lent. cap. 8. §. 8. num. 114. & ſeqq.* qui ſubdit
9 reſolutionem eſſe notabilem ex eo, quod in
proceſſu contumaciali, in quo Reus non au-
ditur, fuit lata.

Quid ſi accurrant, & proſequantur banni-
tos cum armis prohibitis? Dic quod pro de-
10 latione huiuſmodi armorum non poſſunt pu-
niri, cum debeat conſiderari ſolùm cauſa
delationis Bouadilla *politica lib. 2. cap. 13. nu-
mer. 85.* Danza *de pugna Doctor. tom. 2. tit. de
armatione per Campaneam cap. 7. num. 6. & c. 8.
num. 6. & 12.* & ex Nello, Menoch. Decian.
Guazzin. Farinac. Maſſin. Vrſell. & Graſſett.
inquit Conciol. *crim. reſol. verbo arma reſol.
28. num. 1. & ſeq.* vbi ampliat etiam in dela-
11 tione archibuſietti ex doctrina Vrſell. & Graſ-
ſet. quod non placet Farinac. *qu. 108. nu. 118.*
qui ſolùm concedit, quod ſequuta occiſione
12 banniti Princeps propter bonum euentum
gratiam facere debet de delatione archibu-
ſietti, vt refert Conciol. *ibid.* & dicit Cara-
uit. *pragm. 1. de exulib. n. 105.*

Præſertim verò ſi in ſocietate birruario-
13 rum, & Officialium cum dd. armis incede-
rent, vt ex Burſatt. Farin. Vrſell. inquit Con-
ciol. *ibid. n. 3.*

Et multum interuallum non intercederet
14 inter delationem, & occiſionem, nàm ma-
gno interuallo intercedente contrarium eſſet
dicendum ex Doctrina Nelli, Menochi relat.
à Conciol. *ibid. n. 4.*

Quid ſi fecerint aliquam expenſam pro ca-
piendo malefactore? Dic, quod recuperant
illam à fiſco ſecundum Clar. *quæſt. 29. num. 7.*
Caball. *crim. reſol. 279. num. 9.* Farinac. *quæſt.
103. num. 174.* Flauium Tortum *ad Stat. crim.
Papiæ rub. 50.* & Afflict. *Conſtit. Regni Nea-
pol. Inſtitiarij lib. 1. rub. 50. n. 14.*

Debbano con ogni eſquiſita diligenza tener eſpurgati i Territorij loro dall' homicidiali, ladroni &c.

15 Spectat ad Principem cura, & tutamen, &
cuſtodia Territorij, & viarum, vt dicunt Ta-
pia de *Iure Regni lib. 5. tit. 42. cap. licet contrà
num. 2. & lib. 7. titul. ne quid in public. plateis
pragmat. 5.* & Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. cap.
10. num. 270. & ſeqq.* & Cancer. *var. cap. 2. de
Iuriſd. omn. Iudic. num. 96. par. 2.* vbi ait, quod
delinquentes in via publica, cum hæc exiſtat,
16 & ſit ſub protectione Regis, cenſentur quod-
ammodò ſpeciali iniuria afficere Regem,
eius ſecuritatem violando: nam ad Princi-
pem ſpectat reddere itinera publica tuta, &
citat Bart. & Angel. in *l. ne quid ff. de incend.
ruin. naufrag.*

Sed hodiè hoc onus impoſitum eſt ferè
17 vbique Communitatibus, & forſan non be-
nè ex iam dictis authoritatibus Doctorum,
& ex ratione euidenti, quia tributa conſtitu-
ta ſunt Principi, vt ſubditos in pace prote-
gat, eaque ad repellendos hoſtes eroget, vt
vt pluribus oſtendit Mutius Surgens *in adnotat.*
ad Marcum Anton. eius fratrem in *tract. de
Neapoli Illuſtrata cap. 21. priuileg. 42. fol. mihi
390.* fallit tamen, quando incurſiones fiunt
culpa, & ex contumacia ipſorum ſubditorum;
promittens enim aliquem defendere non te-
netur, ſi culpa ſua illi veniat offenſio, vt ex
Socc. Alber. Gram. & Iaſon. aduertit Surgens
loc. cit. præſertim cum Prouinciales teneantur
18 reſiſtere facinoroſis, & eos expellere, & in-
ſectari, vt ex Bartol. ſubdit Mutius Surgens
ibidem, quem vide, quia multa ad propoſitum
adducit, & vide etiam Carauit. *pragmatic. 4.
de exulibus num. 20. & ſeqq.* qui oſtendit, Vni-
uerſitates eſſe in culpa, vide etiam Cancer.
var. cap. 4. de ſono emiſſo num. 21. part. 3. vbi
dicit caminum eſſe vias publicas, & vicina-
les, quas publicas etiam reputari aſſerit, &
ex Calic. in *tract. de ſono emiſſo quæſt. 5. verſ.
quæro appellatione viæ*, firmat delictum com-
19 miſſum in platea Ciuitatis, vel Villæ non
dici commiſſum in via, quia ſecundùm Bart.
in *leg. 1. ff. de loc. & itiner. public.* via ſtatim,
quod ingreditur plateam, moritur, & non
dicitur amplius via, ſed platea, & ſubdit,
quod via publica, quæ ingreditur Oppidum,
aut Villam moritur, & amplius non dicitur
via publica, ſed vicus Villæ, aut Ciuitatis,
20 & indè infert tales vias, vbi exiſtunt intra
Vrbem, non eſſe de Regalibus Regis, & ci-
tat ſe ipſum in *cap. 2. de Iuriſdict. omn. Iudic.
num. 99. par. 2.* & Franc. Becc. *conſ. 51. num. 5.
& 21.* & curam ſpectare ad Magiſtratum aſ-
ſerit *ibid.* & remiſſiuè ad Laderch. *conſ. 124. n. 5.*
tradit quomodò probetur, quod via ſit publica.

Vide

Digitized by Google

Vide plura circa vias publicas apud Mon-
tanum *de Regalibus §. via publicæ, à num. 1. vſ-
que in finem* : & apud Ioſeph Roſam *conſult. 1.
per tot.*

Sonare la Campana à ſtremida.

21 Beatus Pius V. in *Conſtitutione in ordine
10. §. 11.* diſponit, prout diſponunt noſtra
bannimenta, quod Communitates capiant
bannitos, & ſicarios, & quod ad populum
conuocandum pulſent campanas; idem Sta-
tutum eſt in Hetruria, teſte D. Sabello *pract.
vniuerſal. verbo banditi num. 7. 10. & 12.* & ad
hunc ſtylum poſſunt referri carmina Petrarcæ
in rithmo incip.

Spirto gentil, che quelle membra reggi.
qui quodammodò de hoc conqueritur - ibi -
*Nè ſenza ſquille s'incomincia aſſalto.
Che per Dio ringratiar fur poſte in alto.*

Quid dixiſſet vir ille Religioſus, ſi vſum
22 profaniſſimum Campanarum apud Paracel-
ſum in *Archidoxis lib. 6.* legiſſet?

Verbo *Stremida*, vtitur Statutum crimina-
le Papiæ *rub. 52.* ſecundùm Flau. Tortum,
23 & puto quod idem ſit dicere, quod pulſetur
campanam ad ſtremitam, ac dicere, quod
pulſetur ad arma, & ethymologia *ſtremidæ*,
deducitur hìc ab effectu, quaſi malefactores
audientes ſonitum campanæ, quo homines
concitantur ad capiendum arma, contremiſ-
cunt, & conſternantur, ad inſtar Dæmonum,
24 qui ſonitum campanæ fugiunt, vt dicunt
Creſpetius in *ſumma verbo Campana*, & alij
relati à D. Carolo Petra *Magn. Cur. ritu 12.
num. 1.*

Vide circa hanc materiam Danzam *de pu-
25 gna Doctorum tit. de ſono campanæ capit. 40.*
Scyaloya *de forindicat. cap. 19. num. 3. & ſeqq.*
Capon. *foren. diſcept. 33. num. 25.* Cancer. *var.
reſol. part. 3. cap. 5. de ſono emiſſo*, & Fonta-
nell. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 11. num. 41. &
ſeqq.* vide Ancharan. *cap. grauis de ſent. excom.*
vbi ait, quod multiplex eſt officium campa-
næ, & quod ex diuerſitate ſonorum percipi-
tur diuerſitas gerendorum actuum, vt Bo-
noniæ.

De inuentione, modo, priuilegio proceſ-
ſus ſoni emiſſi ad proſequutionem, & profli-
gationem malefactorum, agit Fontanell. *loc.
cit.* Et vide plura apud D. Petram *dict. ritu 12.
per tot.*

De inuentione, antiquitate, & vſu cam-
26 panarum tractant Fr. Angel. Roccha in *tract.
de campanis*, & Baron. Maiolus, Matth. Mar-
tinus, *locis relatis* per Beſoldum *theſau. pract.
adauct. litt. G. §. 66. verbo de campanis* Rouit.
*pragmat. 1. de perſequend. malefactor. num. 28.
& ſeq.*

Pulſum campanæ Ciuitatibus competere
27 de Iure communi eſt gloſ. in *leg. aliud §. refer-
tur ff. de regul. Iur.* Beſoldus *loc. cit.* Bertachin.
repertor. litt. C. verbo Campana Bart. in *leg. 1.
Cod. de decurion. lib. 10.* & *in leg. 2. ff. de decret.
ab ordin. faciend.* & Barones grauant ſubditos,
ſi prohibent vſum campanæ ad parlamenta-
rios vniendum, vt ait Nouar. *vaſſall. grau.
10. part. 3.* & D. Petra *dict. ritu 12. numer. 2.
in fine.*

Quærit Beſold. *ibidem*, an Iure meri impe-
rij tempore neceſſitatis competat Principi v-
28 ſus liber campanæ? Et reſpondet, quod ali-
qui dicunt vſum earum Principi liberum eſſe
debere, ſed ipſe concludit competere, quan-
do adeſt metus ſeditionis, ſeù conuentuum
illicitorum, & etiam quando Ciuitas ex im-
memorabili non præſcripſit tale ius.

Quæro ſecundo, an Eccleſiaſtici poſſint
impedire pulſum campanæ ad proſequendos
29 malefactores? Affirmarem de campanis pu-
blicè erectis authoritate Epiſcopi in Campa-
nili Eccleſiæ, ſed vide Seraphin *deciſ. 223.* &
Rouit. *pragmat. 1. num. 29 de proſequen. male-
factor.* Dec. *cap. patentibus num. 2. de priuileg.*
Nouar. *vaſſallor. grau. 330. par. 1.* & D. Petram
ritu 12. num. 3. vbi remiſſiuè ad Danzam *tom.
2. de pugna Doctor. tit. de armat. per campaneam
cap. 8.* dicit, ad quem ſpectet dare licentiam
pulſandi campanam, & ex Genuen. *prax. Ar-
chiep. cap. 42. num. 14.* ait non contrahere ir-
regularitatem Epiſcopum, vel alium Eccleſia-
ſticum annuentem illam pulſari, & hoc idem
ex Genuen. *loc. cit.* & Baldaxar. de Angel. in
ſuo *prato ſuper leg. omnes num. 8. Cod. de defenſ.
Ciuit.* vult Scialoya *de forindicat. cap. 19. n. 2.
in fine.*

Quæro tertio, an Ægrotantes, Doctores,
30 Scholares, & vicinus quilibet poſſint inhibe-
re immodicum pulſum campanarum? Adden.
ad Beſold. *loc. cit.* affirmat, quando eſt gra-
uis, nimius, & non neceſſarius ſtrepitus.

Quæro quarto, an benedictio campanæ
31 ſpectet priuatiuè ad Epiſcopum? Adden. ad
Beſold. *ibidem*, dicit, ſpectare etiam ad Ab-
bates, quoad vſum eorum Eccleſiarum, &
citat M. Anton. Maceraten. *lib. 1. reſol. final.
caſ. 3.*

Dixi ſuprà, quod de campanis Ciuitatis
Bononiæ, & de diuerſitate ſonorum loquitur
Ancharan. in *cap. grauis de ſent. excommunic.*
modò addo in eadem Ciuitate Bononiæ cam-
panas muſicas olim fuiſſe, vt aiunt Hieron.
Magnus *de tintinnabulis cap. 17.* & Roccha *de
campanis cap. 12. fol. mihi 95.* ibi -- *vidimus o-
lim Bononiæ in Æde Epiſcopali antiqua tria tin-
tinnabula argentea ea arte facta, vt cum à Sacer-
dotibus muſicæ non ignaris ad ſonum edendum
monerentur, muſicos concentus emitterent.*

Vdita la campana, il rumore, ò altri ſegni, debbano ancor eſſi ſubito dare all'armi di mano, in mano &c.

32 Cæleris iſta notificatio, quæ fit per ſonum
campanæ, olim fieri per Angaros, hoc eſt
33 focos per Turres diſpoſitos, quibus mira
celeritate hoſtium aduentus per vniuerſam
Prouinciam denunciabatur, aſſerit ex Bar-
claio in *Argenide lib.1.* & ex Ioſepho Pellier.
Solorzan. *de Iure Indiarum lib.1. cap.12. num.
25. tom.2.* & ego poſſum teſtari, quod etiam
hodie in locis maritimis viget modus per fo-
cos denunciandi, verùm modus iſte per cam-
34 panam celerior, & certior videri poteſt pro
locis inter ſe propinquis, & vicinis, nam
reſpectu ad loca, quæ multùm ſint inter ſe
remota, celerior eſt notificatio per focos.
De iſto modo occurrendi maleficijs com-
mittendis, & prouidendi commiſſis per ſo-
num campanæ, quo incitantur homines lo-
ci ad ſuſcipiendum arma, & malefactores
perſequendum, agit Carauit. *pragmat. 1. de
exulibus num. 64. & ſeq.* vbi ait eſſe modum
35 pulcherrimum, & ſubdit, quod ſi ea cura,
& diligentia, qua præceptum eſt, per Vniuer-
ſitates Regni ſeruarentur, fælices populi,
quia nunquam, vel rarò maleficia patraren-
tur, & ſi forſan committerentur, illicò pa-
tratores eſſent in fortijs Curiæ; & conqueri-
tur, quod peccatis populorum adeò malè exe-
cutioni demandetur, & dicit, quod hæc pra-
ctica deſumpta eſt ex text. in *l. 2. verſic. ſin
autem, & verſic. tribuni, Cod. de his, qui la-
trones.*
Aduertendum, quod contra non accurren-
36 tes non poteſt procedi ad pœnam, niſi con-
ſtet fuiſſe in loco, ſeù Territorio, vndè ſonus
campanæ exaudiri poteſt, Rouit. *pragm. 1.
nu. 26. de proſeq. malefact.*
Idem dicendum, quando non accurrentes
37 ſunt inhabiles ad capiendum malefactorem,
Bart. in *l. ſi tertius in princ. ff. de aq. plu. arcend.* &
Flau. Tortus *ad ſtat. crim. Papiæ rub. 25. num. 3.*
38 & Carauit. *loco cit. num. 67.* qui excipit ab hac
obligatione minores annis 18. Senes, & Do-
ctores, quibus ratione ætatis, & profeſſio-
39 nis non conuenit arma ſumere, & miratur
de quibuſdam Officialibus, qui Doctores exi-
re fecerunt cum enſibus ſubtus pallia, quia fuit
male factum, potiùs prouocans riſum, quàm
Edicti exequutionem: limitat tamen Carauit.
in *pragmat. 4. de exulibus num. 34.* non proce-
dere, quod dixit circà perſonas honeſtas,
quando Officialis in perſona reperiretur in
conflictu capiendi malefactorem, quia
tunc quælibet perſona teneretur auxilium
ferre.

Chiunque darà viuo in poter della Corte alcuno delli detti facinoroſi, guadagnerà.

Dixi multa in *cap. 2. §. 4.* tàm circa
40 præmium, quàm circa impunitam occiſio-
nem bannitorum, & notoriorum delinquen-
tium, ideò hic non repeto.
Addo, quod hoc bannimentum eſt vndi-
41 que validum, vt firmant Dec. *conſil. 65.
per tot. lib. 1.* Soccin. Senior *conſil. 157. lib. 2.*
42 & Farinac. *quæſt. 103. num. 180.* & præmium
in bannimentis propoſitum debetur, & ſo-
lutio talis eſt facienda celeri expeditione
abſque tela iudiciaria, & alia exceptione, ſeu
43 dilatione, nàm generaliter creditoribus fiſ-
ci ſummariè prouidetur ſine dilatione, ſola
facti veritate inſpecta, & maxima celerita-
te, vt in Vrbe ſeruari teſtatur Farinac *quæſt.
25. n. 176.* & vult Clar. *qu. 78. verſicul. ſed quæ-
ro,* Salicet. *in leg. ſi quis num. 1. in fine Cod. de
bon. proſcript.* & in ſubſtantia hoc voluit in-
telligere Carauit. *pragmat. 1. de exulib. nu. 42.*
44 & tanquam Reipublicæ fauorabile debet la-
tè interpretari Dec. *conſil. 65. num. 3.* Marſ.
ſing. 124. & 294. & conſil. 32. num. 5. Farinac.
quæſt. 103. num. 6. Decian. *tractat. crim. lib. 4.
cap. 29. num. 2.* Caball. *crim. reſolut. 279. num. 13.
& reſolut. 198. num. 8.* Giurb. *conſil. crimin. 11.
num. 3.* Burſatt. *conſil. 461. num. 27.* Theſaur.
forenſ. quæſt. 58. num. 6. lib. 2. Crauett. *de an-
tiq. tempor. par. 4. 5. videamus modo numer. 28.*
Guazzin. *Reor. defenſ. 2. cap. 9. num. 19. verſic.
ſed verè,* vbi limitat hoc in caſu, quo ex-
tat ſtatutum reſtrictum, & limitatum.
Et ad hunc effectum debemus dicere.
Primo quod occidens bannitum, quam-
uis *ex Conſtitut.* Pij IV. 52. *in ordin.* §. 4. homi-
45 cida non debeat audiri, & nec admitti ad
allegandum occidiſſe bannitum, niſi ſe
conſtituat in carceribus; etenim occidens
bannitum tenetur perſonaliter comparere,
46 Caball. *crim. reſolut. 23. num. 11.* nihilominus
non debet id exigi ob dictum fauorem publi-
cum, & ad animandum alios ad occidendum,
& extirpandum ſimiles facinoroſos, prout
nec exigitur in Statu Eccleſiaſtico *vigore ban-
47 nimentorum*, quæ de ordine Pontificis emiſſa
faciunt ceſſare diſpoſitionem Conſtitutionum
Apoſtolicarum priùs emanatarum, Caballin.
*ad Conſtitut. Marchiæ lib. 2. cap. 51. verſic. com-
poſitionem* Farinac. *conſil. 150. num. 30.* maxi-
48 mè ſi expreſsè fuerit conſtitutioni deroga-
tum, Duardus in *Bulla Cœnæ Domini lib. 2. can.
7. quæſt. 1. num. 21. & ſequ.* & ſufficere caput
banniti præſentari per Procuratorem dicit
49 Carauita *pragmat. 1. de exulib. nu. 170. & ſeqq.*
Farinac. *quæſtion. 103. num. 178.* Theſaur. *forenſ.
quæſt. 20. num. 1. lib. 3.* & ſufficere, quod ca-

pūt

Digitized by Google

put banniti præſentetur in Curia Baronis fir-
mant idem Farinac. *dict. quæſt.*103. *num.*360.
in fine, & Carauit. *loco citat.num.*44.*& ſeqq.*
& generaliter, quod pro occiſore banniti poſ-
ſit comparere tertius, & debeat à Iudice au-
diri, & occiſor abſolui abſque eo, quod ipſe
perſonaliter compareat, firmant ex Buccaron.
Bartol. Paſſerin. Marſil. Ioann. Anton. de
Nigris, Guzzadin. Gabriel, Io. Turrio,
Baiard. Eugen. Scappa, Bertazol. Ambroſ.
Franch. Manara, & Bruno Pater Graſ-
ſett. *de nece proditoria* §. 12. *in additione
num.*57.

Secundò nec debet exigi, quod occidens
50 debeat præſentare caput, quia ſatis eſt, quod
doceat occidiſſe ob rationem modo addu-
ctam, & etiam, quia intentio ſtatuentium eſt
dumtaxat extirpare bannitos, quæ ratio licèt
non expreſſa, tacitè ineſt, vt ait Caball. *crim.
reſolut.* 276. *num.* 10. & ideò occidens debet
habere præmium, quando Curia habet ſuum
intentum propter mortem banniti, Carauit.
*pragmatic.de exulib. pragmat.*1. *num.*147. & ita
reperio, fuiſſe practicatum Romæ *die* 17.
Martij 1633. ad fauorem Bartholomæi Ra-
nucci, qui occidit, & non præſentauit caput
Dominici della Muta, vt apparet penès Cha-
ritatis Notarium, *& in libris Banchi* Domino-
rum de Siris, vbi fuit facta ſolutio: quæ ob-
ſeruantia, quando res eſſet dubia, ſufficeret
ad pronunciandum ad fauorem occidentis,
prout aduertit Caball. *crim. reſolut.* 279. *num.*
15. & ita fuit obſeruatum in hoc Tribunali,
vbi tempore mei Auditoratus bis ſucceſſit iſte
caſus, nempè de anno .... ad fauorem Lau-
rentij Lenſi de Grauaiono, qui occidit Aniba-
lem Auguſtini; et de anno 1675. de *Menſe
Decembris* ad fauorem Io: Philippi de Rio
Com.Saxi, qui occidit Petrum Lollium.

Tertiò nec debet exigi, quod bannitus oc-
51 cidens alium bannitum debeat habere pacem,
et remiſſionem à parte offenſa ad hoc, vt
gaudeat indultu hic promiſſo, nam propter
bonum publicum ſufficit, quod occidenti
prohibeatur acceſſus ad locum, vbi pars of-
fenſa degit, Carauit. *dict. pragmatic.*1. *de exu-
lib.num.*172. Farinac. *quæſt.*103. *num.*176. et D.
Sabell. in *pract. vniuerſ.* §. *banditi n.*37. *verſ. & in
queſto caſo*.

Quartò nec debet exigi diſcuſſio, an occi-
52 dens alium bannitum fuerit bannitus pro
maiori, ſeu minori delicto, Theſau. *quæſt. fo-
renſ.*20. *num.*2. *lib.*3. et hoc abſque vlla diffi-
cultate procedit in Statu Eccleſiaſtico vigore
bannimentorum.

At vigore *noſtrorum bannimentorum* videtur
53 dicendum contrarium ex verbis §. 16. ibi -- *la
remiſſione d'vn bandita, ò vero di ſe ſteſſo, ſe ne
haueſſe biſogno, per ſimile delitta*, prout de ſimi-
li ſtatuto dicunt Caball. *caſ.*197. *num.*8. *& caſ.*
244. Guazzin. *Reor. defenſ.*2. *cap.*9. *num.*19. Fa-
rinac. *quæſt.*103. *num.*160. *& ſeqq.* et D. Sabell.
practic. vniuerſale §. *banditi num.*37. Et in locis,
54 in quibus, vt hic, exigitur dicta diſcuſſio, de-
bet aduerti, quod ad ſuſtinendam ſententiam
rebannitionis propter paritatem delicti, non
eſt inſpiciendus proceſſus, ſed ſententia præ-
ſentata in Tribunali, quia talis eſt ſtylus, vt
reproducantur ſententiæ, & non attendantur
proceſſus, & iſte ſtylus eſt ſeruandus ad vali-
ditatem futurarum ſententiarum, Oſach. *dec.*
22. *nu.*6. *& 7.* & ſolùm tenorem ſententiarum
eſſe attendendum diſponit text. in *leg. quoad
ſtatum ff. de pœnis*, vbi gloſa: Crederem tamen,
quod ſi vtile eſſet Reo, poſſet ipſe etiam ex
proceſſu rem diſcutere; nam ſententia debet
attendi (ad hoc vt dignoſcatur mutatio ſta-
tus) ſolùm quando agitur de pœna mortis,
quia tunc ex genere pœnæ, & non ex cauſa
inducitur, & fit mutatio ſtatus, at quando
agitur de alia pœna inſpici debet pœna, et
cauſa, vt per tex. in *leg. ictus fuſtium ff. de his
qui notantur infamia* benè diſtinguit Bart. in
dict. leg. quoad ſtatum, vide Caball. *crimin.
reſolution.* 197. *& caſ.* 244. Farinac. *qu.* 103.
*n.*185. *& ſeqq.*

Quintò tandem non debet ob dictum fauo-
55 rem publicum exigi, quod præſentans ban-
nitum viuum, vel mortuum exprimat delicta,
pro quibus intendit gaudere, extenditur enim
ad omnes, & quaſcumque accuſationes e-
tiam nondum inſtitutas, vt inquit Bart. in
leg. de pupillo §. *ſi pluribus ff. de noui oper. nun-
ciat.* Grat. *conſ.*137. *volum.*1. *& conſil.*144. *vol.*2.
Carauit, *pragmatic.*1. *de exulibus num.*171. dum-
56 modò concedatur à Principe motu proprio,
et ad publicam vtilitatem Iaſ. in *dict.* §. *ſi plu-
ribus num.*7. Foller. *pragmat.*5. *num.*13. *&* 14.
de abolit. inter comment. Rouiti, & Donat. Ant.
de Marin. *quotid. reſolut*, 159. *num.*2. *&* 3. *lib.*1.
vbi refert cuidam Cicotto non profuiſſe gra-
tiam, ex quo erat conceſſa à Prorege ad eiuſ-
dem Cicotti inſtantiam, contrarium ſentiens,
ſi gratia fuiſſet conceſſa motu proprio; &
in terminis, quod non ſit neceſſaria dicta
expreſſio delictorum, innuit Merlin. Pi-
gnatell. *controuerſ. forenſ.* 54. *num.*5. 6. *&* 7.
*cent.*1.

Poteſt in contrarium adduci Farin. *conſ.*53.
57 *per tot.* ſed non facit ad caſum noſtrum, quia
in caſu à Farinac. relato Locumtenens Gu-
bernatoris habebat limitatam facultatem
ad remittendum bannitos, qui non commi-
ſiſſent delicta grauiora commiſſis per occi-
ſum, & tamen ipſe remiſerat, & gratiaue-
rat bannitum pro delictis etiam non expreſ-
ſis, etiam quod eſſent grauiora, & plura
expreſſis, vt videre eſt *dict. conſil.* 53. *num.* 1.
& 18. & propterea non erat attendenda,
quia quicquid Iudex inferior facit, & pro-
mittit contra præſcriptum Superioris eſt nul-
lum, & inualidum, & fiſco non præiudi-
cat, & Reus non poteſt gratiam opponere,
et cum illa ſe tueri, quia tunc non dicitur,
nec poteſt dici tutus ſub fide publica, ſed ſub
clypeo iniuſtitiæ; vt *formalibus verbis* inquit

Fa-

Digitized by Google

Farinac. *ibid. num.* 34. Imò Reus in dicto caſu Farinacij commiſerat delicta atrociſſima, & pro maiori parte læſæ maieſtatis crimen in ſe continentia, vt videre eſt *ibid. num.* 29. & ideò erant exprimenda, & ſpecificanda ad validitatem gratiæ, & remiſſionis.

Poteſt etiam adduci Capic-latro *deciſ.* 71. *per tot.* & Gizzi. *in addit. ibidem*, ſed nec iſtorum doctrina facit ad propoſitum, quia prædicti Doctores non tangunt punctum quæſtionis noſtræ, ſed dicunt indultum non ſuffragari, niſi adſit partis offenſæ remiſſio.

Rursùs poteſt adduci in contrarium diſpo-
58 ſitio tex. in *leg.* 2. *Cod. de generali abolit.* ſed ſa-
tisfacit Carauit. *dict. pragmatic.* 1. *de exulib. num.* 153. dicendo, quod antiquitus abolitiones erant ad tempus, & ſic in forma ſuperſeſſoriæ, & non in forma abolitionis concedebantur, vt aduertit gloſ. in *leg. abolitio ff. ad Turpill. & leg. aut priuatim* §. *triginta eod. tit.* & ideò text. in *dict. leg.* 2. non poteſt applicari ad caſum noſtrum, & hoc etiam deducitur ex gloſ. in *d. l.* 2. *in figurat. caſus*.

In omnem caſum mihi videtur, quod con-
59 ceſſa remiſſione per Principem motu pro-
prio, vel ad Rei inſtantiam, nequeat diſcuti de validitate gratiæ ex defectu non ſpecificationis, niſi expreſsè hoc idemmet Princeps mandet, quia, quando dat facultatem inquirendi contra aliquem pro delictis commiſſis, numquam cenſetur conceſſiſſe hanc facultatem circa ea, quæ fuerunt per ipſum remiſſa, niſi ſpecialiter reuideri mandauerit, vt in ſimili aduertit Alexand. *conſil.* 106. *numer.* 3. *lib.* 2.

Et ſaltem, vbi ſententia rebannitionis ex
60 hoc capite ſit nulla, gratiatus debet redire
ad ſuos limites, & priſtinæ libertati reſtitui, Farinac. *quæſt.* 6. *num.* 57. *& quæſt.* 59. *num.* 56 Maſtrill. *de indultu cap.* 45. *num.* 12. & Capibl. *de Baron. lib.* 2. *pragmat.* 7. *num.* 28. apud quem vide pulchram diſtinctionem. Vide Farinac. *dict. conſ.* 53. & Guazzin. *de pace lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 17. *& ſeqq. & ad defenſ. reor. defenſ.* 2 *cap.* 9. *num.* 6. apud quos poterit Iudex veritatem concluſionis inuenire.

Quæro primo, an bannimenta concedentia, quod occidens, vel præſentans banni-
61 tum poſſit eximi facere de banno ſe ipſum,
vel alium bannitum pro pari, vel minori delicto, habeant locum in bannito pro homicidio, occidente, vel præſentante bannitum pro adulterio, vel ſtupro, vel inceſtu, vel pro furtis, & huiuſmodi? Vide Alber. de Roſat. *in leg.* 1. *Cod. de maleſ. & Mathemat. & in tract. Statut. lib.* 4. *quæſt.* 99. *per tot.* Nell. *de bannit. in* 3. *par.* 2. *temp. quæſt.* 8. Soccin. *conſ.* 157. *num.* 14. *&* 16. Caball. *crim. reſolut.* 197. *per tot.* Farinac. *quæſt.* 103. *num.* 190. & Guazzin. *reor. defenſ.* 2. *cap.* 9. *num.* 14. *& ſeqq.* Dec. *conſ.* 65. Crauett. *de antiquitat. tempor. part.* 4. §. *videamus modò num.* 28. & alios per eoſdem Doctores citatos.

Quæro ſecundò, an remiſſio hic promiſſa
62 contineat liberationem etiam quoad bona
publicata, & incorporata? Superflua eſt iſta quæſtio, quia in hac Ciuitate non confiſcantur bona, niſi in caſibus crim. læſæ Maieſtatis humanæ, & Diuinæ, vt pluries dixi, ex Vermigliol. *conſ. crim.* 1. & Gozzadin. *conſ.* 96. *nu.* 4. & alijs.

Nihilominùs negatiuè reſpondeas per Doctrinam Caball. *dict. reſol.* 197. *num.* 12. Guazzin. *reor. defenſ.* 2. *cap.* 9. *numer.* 20. *&* 21. & Bald. quem citat in *conſ.* 426. *num.* 5. *lib.* 1. vbi inquit, quod quando vnus eſt condemnatus in pœnam mortis, & confiſcationis bonorum per copulam, &, duo dicuntur eſſe bāna vnum in perſona: alterum in bonis, quia pœna adiuncta per copulam facit, duas eſſe ſententias: vide Caball. *ibidem*, & vide Capyc. latro *deciſ.* 72. *per tot.* & Gizzium in *obſeruat.* ad eundem *deciſ.* 71. *num.* 6. *& ſeqq. & dicta deciſ.* 72.

Quæro tertio, an concedenda ſit libera-
63 tio, ſeu prœmium, ſi bannitus præſentatus,
ex iniuſtitia ſententiæ fuit condemnatus in pœnam extraordinariam, vel ex nullitate ſententiæ fuit admiſſus ad nouas defenſiones, & factis defenſionibus fuit liberatus, vel quia probauit innocentiam, vel quia tortus ſuſtinuit? Dic, quod debet concedi pręmium, ſeu liberatio, quia quad capientem, & præſentantem, ſufficit, quod præſentatus ſit bannitus, vt conſiderat Carauit. *pragmat.* 1. *de exulib. num.* 139.

Quęro quarto, an procedat diſpoſitio bannimentorum ad fauorem inimici occidentis bannitum, cum quo fecit pacem? Dixi in *hoc cap.* §. 1. *num.* 38. quod banniti poſſunt impunè occidi per venenum, per aſſaſſinium, & etiam proditoriè: At in hac facti ſpecie plures ſunt Doctorum opiniones, aliqui enim dicunt, quod ſi pax ſit inita antequam ini-
64 micus fuiſſet bannitus, dicta pax non obligat,
tùm quia omnis promiſſio intelligitur rebus ſic ſtantibus, vt ex Carauita *pragmat.* 1. *de exulibus num.* 137. dicit Farinac. *quæſt.* 103. *num.* 47. tùm quia offenſa non dicitur facta, nec inducitur niſi per actum punibilem, qualis non eſt occiſio bannitorum, vt dicti Doctores explicant *ibidem*, tùm quia pactum de non offendendo bannitum non obligat, cum ſit contra vtilitatem publicam, cui nemo poteſt renunciare, vt dicit Bald. in *leg.* 1. *num.* 16. *Cod. ſi à non competen. Iudic.* quem ſequuntur plures relati à Farinac. *quæſtion.* 103. *num.* 57. & Vulpell. *de pace quæſt.* 57. teſtatur de veriori, licet in foro honoris ſecus eſſe credat, & de magis practicata teſtatur Thob. Nonius *conſ.* 112. *num.* 23. *& ſeqq.* & propterea contraueniens non ſolum non debet puniri, ſed debet præmiari, vt ex Carauita *pragm.* 1. *de exulib. num.* 127. ait Farinac. *dict. quæſt.* 103. *num.* 48. qui *num.* 51. ampliat hoc procedere etiamſi inimicus reconciliatus moueatur ex

odio,

Digitized by Google

65 odio, & non ex bono Zelo iuſtitiæ. Si verò
pax ſit facta cum inimico iam bannito, di-
cunt, quod pax debeat ſeruari, & controue-
niens debet puniri Clar. §. *homicidium nu.* 60.
Salyc. in *leg. fin. num.* 2. *Cod. quando liceat vni-
cuique* Gargiar. *patrocin.* 7. cum alijs addu-
ctis per Farinac. *dict. quaeſt.* 103. *num.* 55. nam
fides etiam hoſti eſt ſeruanda, vt pro ratione
dicit Clar. *loc. cit. num.* 61. ſed videtur Cara-
uitæ *loc. cit. num.* 129. & Farinac. *quaeſt.* 103.
num. 60. quod iſte caſus non poſſit continge-
re, quia timore pœnæ nemo ſe interponeret
ad faciendam pacem cum bannitis: ego ta-
men ſcio, quod quandoque conceditur à Su-
perioribus licentia, quod poſſit tractari cum
bannitis ad effectum pacis ineundæ, intereſt
enim Reipublicæ, quod homines quietè, &
pacificè viuant ex traditis per Marſil. *conſ.* 9.
num. 41. & ſic benè poteſt dari caſus, & po-
teſt contingere, quod de eo in Tribunalibus
diſputetur.

Diſtinctionem hanc admittit Clar. *dict. nu-*
66 *mer.* 60. potiſſimum quando bannum fuit da-
tum inimico ex alia cauſa, quam ex ea, ſuper
qua fuit facta pax: at reijcitur Clarus à Ca-
67 rauita *loc. cit. num.* 132. ob rationem *ſuprà* al-
latam, nempè quia offenſa non inducitur, ni-
ſi per per actum punibilem, & Carauitam ſe-
quitur Farinac. *loc. citat. num.* 49. propterea
alij indiſtinctè dicunt, quod ſiuè pax ſit fa-
68 cta ante bannum, ſiuè ſit facta poſt bannum,
ſemper occiſſo banniti ſit impunibilis, Bald.
Angel. Clar. Nellus *locis relatis* per Carauit. *d.
pragm.* 1. *de exulib. num.* 129.

Quid dicendum? Salyc. in *dicta leg. fin. nu-
mer.* 2. conciliat diſſidentium opiniones di-
69 cendo, quod occidens debet excuſari à pœ-
na legali, ſed non à pœna conuentionali: Ego,
vt meam interponam ſententiam, dicerem,
70 quod opinio affirmatiua, nempè quod occi-
dens bannitum, cum quo iniuit pacem, de-
bet puniri, procedat quando pax facta eſt
cum authoritate, & de licentia Superioris,
quia tunc videtur diſpenſatum quoad paciſ-
centes rigori legis, vt per text. in *leg. conuen-
tionum ff. de pactis.* oſtendit Marſil. *conſ.* 9. *num.*
23. 24. & 41. negatiua verò procedat, quan-
do ſine authoritate Superioris partes pacem
faciunt, nam iſto caſu priuatorum pacto iuri
publico, & ad fauorem Reipublicæ indicto
non derogatur, iuxtà Doctrinam Bald. *loc.
ſuprà cit.*

Quæro quinto, an bannitus, qui falsò aſ-
ſeruit ſe bannitum occidiſſe, & ſub tali men-
dacio obtinuit remiſſionem, debeat, & poſ-
ſit puniri ex ſententia, quam cum dicta falſa
aſſertione aboleri, & cancellari obtinuit? af-
71 firmatiuè reſpondet, et de facto exequutum
Pariſijs refert Foller. *pract. crim. in* 3. *part.* 3.
princip. verbo, & ſi confitebuntur num. 116. &
ſequitur Caball. *crimin. reſol.* 151. *per tot.* vbi
agit etiam de pœna, quam meretur ex dicta
72 falſitate commiſſa, & concludit eſſe debere
citra mortem; vide eum diffusè loquentem
de materia.

Quæro ſexto, an nominatus vigore præſen-
73 tationis ab habente poteſtatem nominandi
factæ poſſit puniri, ſi fuit captus, ex quo an-
tè banni cancellationem ſe nimium fidauit?
Aſcan. Tholom. *in addit.* ad Nunt. Tartagl.
pract. crim. rub. de defenſ. reor. cap. 1. *incip. ſi de-
linqueas col.* 2. concludit negatiuè, & teſtatur
ita reſolutum in Sacro Concilio, et ſaltem
debet dimitti obnoxius primæuis præiudicijs,
vt dicunt Tholom. *loc. cit.* qui refert de facto
fuiſſe nominatum reſtitutum priſtiuæ liberta-
ti, quamuis nominatio non debuiſſet ſuffra-
gari, Thor. *in addit.* ad Io: Grand. *de bello
exulum prædicam. quantitatis quaeſt.* 3. *num.* 29.
Baiard. ad Clar. §. *homicidium num.* 227. Mer-
lin. Pignatell. *controu. forenſ.* 53. *num.* 12. &
ſeqq. cent. 1. et Guazzin. *reor. defenſ.* 2. *cap.* 9.
num. 26. & 27. Euidentioribus tamen ratio-
74 nibus contrarium in hac ſecunda parte tue-
tur Farinac. *quaeſt.* 103. *num.* 184. qui refert,
quod tempore Pontificatus Beati Pij V. qui-
dam Firmanus, qui habebat pro ſe nomina-
tionem, et etiam Iudicis Decretum, ex eo,
quia à Iudice appellationis fuit viſum, quod
nominatio per ipſum habita ipſi non ſuffra-
gabatur, fuit furca ſuſpenſus: vide eum in fa-
cti contingentia.

Quid ſi nominatus ſit à non habente legi-
timam facultatem, et vigore illius ſit de ban-
no cancellatus, puta quod nominans cum
mendacio, et falſo prætextu occiſionis ban-
niti obtinuerit facultatem nominandi? ponit
75 caſum Caball. *dicta reſol.* 151. et concludit,
76 quod debet redire in ſtatum ſuum primæ-
uum, dummodò non fuerit particeps, et con-
ſcius falſitatis.

Iſte caſus differt à præcedenti, quia hic ſe-
quuta fuit cancellatio banni, at in caſu præ-
cedenti nominatus habet ſolum pro ſe nomi-
nationem, quæ ſola abſque decreto Iudicis
non debet ſuffragari, ſi de Iure nominatio
non poſſit ſubſtineri, vt probat Farin. *dicta*
77 *quaeſt.* 103. *num.* 184. nec rationes per Aſca-
nium Tholomæum adductæ *loco citato* vrgent
multum, nam prima, quod paria ſint, cap-
tum eſſe cum indultu, vel intuitu indultus,
procedit, quando indultus de Iure valet, ſub-
ſtinetur, et ſuffragatur ex adductis, et conſi-
deratis per Farin. *conſ.* 53. *n.* . . .

Secunda ratio, quod ſtante ſeruitio facto à
nominante acquiſitum eſt ei ius nominandi
ex banno, & promiſſione Principis, cui con-
trauenire non licet: procedit, quando ex par-
te Principis, vel Officialium eiuſdem proue-
nit inobſeruantia banni, ſed quando proue-
nit ex facto, & oſcitantia, & incuria nomi-
nati, qui debebat inueſtigare naturam, &
qualitatem nominationis, tunc nulla poteſt
conſiderari inobſeruantia, ſeu deceptio, vt
pariter aduertit Farinac. *dict. conſil.* 53. *nu-
mer.* 23.

Tertia ratio quod Princeps facit gratiam,
& indultum, & non Iudex, qui ſolum decla-
rat illud, quod continetur in banno, eſt om-
ninò vera, ſed militat contra nominatum, quia
ſi iudex declarat, caſum non eſſe comprehenſũ
in banno, quando re vera non comprahen-
ditur, Iudex tunc nihil ponit, nec leuat, ſed
tantùm declarat, quod ineſt in banno, & ſic
argumentum retorquetur.

Poteſt tamen procedere opinio Tholomæi
78 caſu, quo inualiditas nominationis eſſet in-
trinſeca, vt dixi *in hoc cap.* §. 4. *num.* 113. &
quando verba banni poſſent vario modo in-
terpraetari, vt ex Baldo *conſ.* 400. ait Tholo-
mæus *loc. cit.*

Quæro ſeptimò, quomodò fieri debeat re-
cognitio banniti præſentati ad hoc, vt præ-
ſentans debeat gaudere præſentata, ſeu habere
nominationem, & præmium? Dic, quod da-
79 tur forma per Doctores, et ſignanter per
Bart. in *leg. Diuus num.* 5. *ff. de cuſtod. Reor.* &
in leg. inter ſtipulantem §. 1. *num.* 13. *ff. de verb.
obligat.* Clar. *quaeſt.* 96. Cartar. *capto bannito
cap.* 2. *num.* 1. Caball. *crim. reſol.* 270. Thor. *ad
deciſ.* Salernit. *deciſ.* 31. *num.* 11. Nouar. *deciſ.*
118. *per tot.* Ambroſin. *proceſs. informatiuo lib.
6. cap.* 1. *per tot.* Farinac. *quaeſt.* 11. *num.* 14. *cir-
ca finem* D. Zuff. *de legitim. proceſs. quaeſt.* 149.
per tot. vbi quod debet legi teſti ſententia; et
quod ita mandauit Sacr. Conſulta Guberna-
tori Anconæ.

Quæro octauo, quomodò ſit facienda re-
80 cognitio capitis banniti? debet fieri eo mo-
do, & forma, quibus recognoſcitur bannitus
viuens, et eius formula ponitur per Nouar.
deciſ. 124. *per tot.* & Caball. *crim. reſol.* 270.
ſed non eſt neceſſe, quod ponatur inter plura,
vt ex Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 175.
in fine, & *cap.* 83. *num.* 13. inquit Baron. *de
corpore part.* 2. *tit. de corpore, eiuſque partibus
num.* 105.

Quæro nono, an capientes, & occiden-
tes bannitos, qui adeò priuilegiantur à Prin-
cipe, ſint priuilegiati etiam à iure? Dic,
81 quod reputantur æquè, ac executores iuſti-
tiæ; et adinſtar illorum ſunt infames, & à
82 teſtimonio repelluntur in cauſa graui, nec
frui poſſe dignitatibus ciuibus conceſſis, fir-
mant Farinac. *quaeſt.* 103. *num.* 351. Caball.
de homicid. num. 65. Chartar. *deciſ. crim.* 1. *num.*
153. Paſchal. *de patr. poteſt. par.* 4. *cap.* 3. *n.* 42.
& nouiſſimè Iul. Capon. *diſcept. forenſ.* 33. *nu.*
20. *tom.* 1. qui ex Paſchal. et Lotter. ait nec
ad dignitates Eccleſiaſticas admitti poſſe.
Vide, quid dicat Carauit. *pragmat.* 1. *de exulib.
num.* 178. & *ſeqq.*

Quæro decimo, an debeatur præmium, ſi
occidatur ille, qui fuit bannitus in Curia Ba-
83 ronis? Affirmant Carauit. *dict. pragmat. de
exulibus num.* 6. & *ſeqq.* Baiard. ad Clar. *qu.*
71. *num.* 26. Theſau. *forenſ. quaeſt.* 10. *in fine lib.*
2. & Farinac. *qu.* 103. *n.* 123. & 124.

Quæro vndecimo, an debeatur præmium
occidenti eum, qui non eſt condemnatus, ſed
benè citatus eſt ad ſententiam foriudicatio-
nis, ſeù bannitionis infra certum terminum,
intra quem ob diſtãtiam impoſſibile eſt, quod
compareat, et ſic poterat haberi, ac ſi non
comparuiſſet? tractat de hac quæſtione Ca-
rauit. *pragmat.* 1. *de exulib. num.* 118. & *ſeqq.*
et ex Bart. *in leg. ita ſtipulatus num.* 51. *ff. de
condit. & demonſtrat.* reſpondet negatiuè, quia
84 de neceſſe debet expectari lapſus termini,
etiamſi bannum diceret *tutti quelli fuoruſciti,
che frà'l termine di dieci giorni non compariran-
no, saranno tenuti per fuorgiudicati*, ob ratio-
nem, quia conditio dependet ex facto imple-
re debentis, et duo requiruntur copulatiuè,
nempè lapſus termini, et quod non compa-
ruerint, ad text. in *leg. in illa ff. de verb. obli-
gat.* & *cap. commiſſa de elect. in* 6. imò iſto ca-
85 ſu occidens debet etiam puniri ſecundùm
Farinac. *quaeſt.* 103. *num.* 123. & *num.* 325. &
86 *ſeqq.* mihi tamen videtur, quod ſint atten-
denda verba Edicti, nam ſi datur licentia
occidendi bannitos, & *notorios* delinquentes,
nulli dubium, quod tunc occidens nondùm
bannitum, euadit impunè, & præmium con-
ſequitur ex firmatis per Farinac. *loc. cit. n.* 328.
& *ſeq.*

Quæro duodecimo, an capientes banni-
87 tum aſſecuratum debeat habere præmium?
Dic, quod non, vt reſpondent Nell. *de Ban-
nit. in* 2. *par.* 2. *tem. quaeſt.* 17. Farinac. *qu.* 103.
num. 294. & quatenus acceperint præmium,
debent illud reſtituere Caball. *crim. reſol.* 151.
num. 6. et Guazzin. *reor. defenſ.* 10. *cap.* 6. *num.* 5.
88 et ſi ſcienter occidit aſſecuratum debet pu-
niri, Farinac. *dicta quaeſt.* 103. *numer.* 279. &
ſeqq.

Quæro decimotertio, an gaudeat hoc in-
dultu, & præmio is, qui exiſtens carceratus
bannitum præſentauit? Iſte caſus occurrit an-
nis præteritis Romæ, vbi manens Reus in
carceribus Turris Nonæ vidit tranſire per viã
hominem, quem ſciebat eſſe capitalem ban-
nitum, et quia vendebat fructus, vocauit il-
lum intùs carceres ſub prætextu emendi di-
ctos fructus, & ſtatim conſignauit cuſtodi,
dicens, eundem eſſe bannitum, & ad ſui li-
89 berationem eundem Curiæ præſentare, & ne-
gatiuè reſpondet Ioſeph Ludou. *deciſ. Lucenſ.*
15. *num.* 73.

Affirmatiuè verò reſpondet Io: Grand. *de
90 bello exulum prædicam. quantitatis quaeſtion.* 3.
num. 1. qui refert, ita fuiſſe ſeruatum, et al-
legat Vinc. de Anna *ſingul.* 240. et ita audiui
fuiſſe ſeruatum Romæ in caſu mox relato per
acta Charitatis; et hæc affirmatiua abſque
vlla prorſus difficultate procedit ad fauorem
eius, qui habilitatus cum cautione bannitum
præſentat, vt inquit Raphael Villoſa *de fugi-
tiuis cap.* 18. §. 3. *num.* 19. vbi ita fuiſſe his iu-
dicatum Mediolani teſtatur.

Vide Thor. in *addit.* ad Io. Grand. *loc. cit.*
Catalan. *de indultu Clar. quaeſt.* 59. *num.* 13.

Scia-

Scialoya *praxi foriudic. cap. 24. num. 12.* qui allegat plures Doctores de materia loquentes.

Quæro decimoquarto, an hæc bannimen-
91 talis diſpoſitio comprehendat bannitos de futuro? Dic, quod ſic, quia habet tractum ſucceſſiuum, et quoad vtilitatem publicam, et quoad permanentiam, et durabilitatem ſuam, vt inquit Bolognett. in *leg. omnes populi num. 241. ff. de iuſt. & iur.* quem ſequuntur Baiard. ad Clar. *§. homicidium num. 205.* Farinac. *quæſt. 103. num. 342.* et Paſchal. *de patr. poteſt. par. 4. cap. 3. num. 19.* Contrarium
92 dicit Vinc. de Franch. *deciſ. 360. & deciſ. 468.* et remiſſiuè Guazzin. *reor. defenſ. 2. cap. 9. numer. 28.* ob rationem, quia alias daretur materia delinquendi, contra text. in *leg. conueniri ff. de pact. dotal.* Carauit. *pragmat. 1. de exulib. num. 100. & ſeqq.* Capyc. latro *dec. 105. num. 29.* quilibet enim poſſet ſe ad delinquendum inducere, exiſtens certus, quod cum aliqua nominatione ſe à banno, et pœna liberabit. Vndè Farinac. *in add. ad dict. q. 103. num. 312. & 339.* diſtinguit inter remiſſionem, quæ fit à Iudice, et remiſſionem, quæ fit à Principe, et Carolus Anton. de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſ. 468. numer. 4.* diſtinguit inter eum, qui ſuis manibus occidit, et alium, qui habet nominationem. Mihi tamen videtur eſſe vigore *bannimentorum* ſemper, et omni momento loquentium tenendam indiſtin-
93 ctè opinionem Bolognetti *loc. cit.* et contraria opinio poteſt procedere in edicto ſpeciali, et non in emanato per modum legis vniuerſalis.

Quæro decimoquinto, an comprehendat
94 eum, qui bannitum occidit in Eccleſia? Guazzin. *dict. cap. 9. num. 25.* remittit ſe ad Vinc. de Franch. *deciſ. 402.* Sed vide plenam diſceptationem Iul. Capon. *diſceptat. 33. per tot. tom. 1.* et vide Thor. ad lo. Grand. *de bello exulum prædicam. quantitatis quæſt. 3. nu. 15. verſ. 7. excipitur*, qui ex Aſcanio Tholomæo *in add.* ad Tartagliam in *pract. crim. tit. ad defenſ. reor. verſ. præterea*, ait, quod Reus fuit excluſus ab indultu, at priſtinæ libertati reſtitutus, et vide, quæ dixi ego hoc *cap. §. 1. n. 51. & ſeqq.* et vide Peregrin. *conſ. 103. num. 10. lib. 2.* qui ex Baldo *conſ. 307. lib. 5.* ait, quod Statutum præmians occidentem bannitum locum habet etiam ſi occidatur extra Territorium, Eccleſia enim ab aliquibus dicitur eſſe extra Territorium, et ſubdit Peregrinus *ibid.* quod ſicut non poteſt iſto caſu procedi contra occiſorem, (qui, vt dixi debet ex dicta occiſione præmiari) ſic nec etiam contra mandatorem, quia delictum impunibile, quoad vnum ex iiſtis, eſt impunibile quoad alium Angel. *malefic. verbo, che hai adulterato num. 24.* quod intellige eſſe verum reſpectu ad Iudicem loci, qui occiſum banniuerat, vt explicat Peregrin. *ibid. num. 9.*

Quæro decimoſexto, an comprehendat
95 bannitum pro crimine excepto? Foller. in *pragmat. 1. de exulib. num. 34.* Vinc. de Franch. *deciſ. 330.* Guazzin. *dict. cap. 9. num. 25.* te-
96 nent partem negatiuam: at Farinac. *quæſt. 103. num. 129.* dicit in practica ſeruari contrarium.

Quæro decimoſeptimo, an conſignatio debeat fieri Curiæ, et Officialibus Curiæ Tur-
97 roni, an verò ſufficiat conſignatio facta Maſſarijs locorum, ſeu Officialibus Baronum? agit de hac quæſtione Carauit. *pragmat. 1. de exulib. num. 47. & ſeqq.* vbi ponit etiam quid ſit dicendum, ſi conſignatus aufugiat? vide eum, quia multa notabilia dicit, et vide Farinac. *quæſt. 103. num. 360.* qui teſtatur, quod de facto practicatur, quod conſignatio fiat etiam alteri Officiali.

Se ſarà Vniuerſità in pena di mille ſcudi.

98 Dixi ſupra *hoc eodem §. num. 17.* quod forſan non benè iniungitur Communitatibus onus tenendi expurgata Territoria à facinoroſis, et malis hominibus, et quidem hoc eſſe ius nouum, hoc eſt, de nouo, et contra ius commune inductum firmat Andr. de Iſernia, et Afflict. in *Conſtitut. Regni Neapol. rub. 26. ſuper inciſionibus lib. 1. de malefic. clandeſt.*
99 nam de omni Iure ſpectat ad Principem dominantem cuſtodia Territorij, et ſi propter eorum defectum latrones, et facinoroſi infeſtent ſubditos, ſeu forenſes per Ditionem itinerantes, et eis damnum inferant, ipſe Princeps tenetur ad reſtitutionem, quia redditus, quos habet, ſunt quaſi ſtipendia ad hoc inſtituta, vt ex Diuo Thoma *2. 2. quæſt. 62. art. 7.* dicunt Andr. de Iſernia in *d. rub. 26. & rub. 27.* et Afflict. *d. rub. 26. n. 1.*

Vndè cum eiſdem Andr. de Iſernia, et Afflict. *locis citatis* dici poteſt, quod contra Ius commune indicitur pœna contra eaſdem Cōmunitates, quia nemo pro delicto alterius puniri debet per text. in *cap. non debet de regul. Iur. in 6.* ſed non militat horum Doctorum ratio, ſeù dictum in caſu noſtrorum bannimentorum hic, quia in tantùm Communitates puniuntur, in quantùm non accurrunt, & ſic in quantùm contraueniunt edicto Superioris: etenim Vniuerſitates, quamuis videan-
100 tur eſſe corpora ficta, & delinquunt, & puniuntur, vt dicit Bart. in *leg. aut facta §. nunquam num. 2. 3. & 4. ff. de pen.* quem ſequuntur Mynſiger. *obſeruat. 78. cent. 4.* & Loſæus *de Iure Vniuerſitat. par. 4. cap. 1. nu. 11. & ſeqq.* Sed quia non eſt indiſtinctè verum, quod Communitas de delictis teneatur, non erit abs re aduertere, quod Bart. *loc. cit.* diſtinguit hoc modo. Aut loquimur de delicto, quod conſiſtit in omittendo, puta, quod ipſa Vniuerſitas teneatur aliquid facere, & omittat 101 licèt hoc contingat per negligentiam, & cul-

pam adminiſtratorum, tamen Vniuerſitas ipſa dicitur delinquere per *leg. iubemus Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Aut loquimur de delicto, quod conſiſtit in committendo, & hoc caſu quædam delicta ſunt, quæ non reſident penès Vniuerſitatem, vt eſt in homicidio, dolo, vi, metu, & huiuſmodi, & tunc Vniuerſitas propriè, & verè hæc delicta committere non poteſt, quoniam iſta requirunt perſonam veram: quædam verò ſunt delicta, quæ tantùm fieri poſſunt per ipſam Vniuerſitatem, vt eſt facere Statuta, dare iuriſdictionem, collectas imponere, & huiuſmodi, & tunc Vniuerſitas dicitur delinquere *auth. item nulla Communitas Cod. de Epiſc. & Cleric.* quia non poteſt dici, quod aliquis priuatus hæc faciat, cum hoc faciat ipſa Vniuerſitas, in qua eſt illud ius, et poteſtas.

Verùm Marſ. in *pract. crim. §. conſtanter nu.* 47. et Loſſæus *loc. cit. num.* 17. requirunt, quod in delictis in committendo ſemper interueniat communis, & ſimultanea deliberatio, & conuocatio totius populi ad hoc, vt Vniuerſitas tamquam delinquens poſſit ipſa puniri: ideò melius diſtinguendo aiunt, quod ſi delictum eſt momentaneum, vt homicidium, Vniuerſitas non poteſt teneri, niſi appareat de determinatione facta cum Populi conuocatione per capita domorum: ſi verò delictum habet tractum ſucceſſiuum, & cauſam ſucceſſiuam, vt bellum, rebellio, impoſitio gabellæ, & indictio, & permiſſio nundinarum, tunc non requiritur probatio communis, & ſimultaneæ deliberationis, cum per tollerantiam cenſeatur Vniuerſitas ratificare, Bart. in *dict. §. nonnumquam num.* 10. Hieronym. de Monte *de finib. regund. cap.* 72. *num.* 13. & 14. Loſſæus *loc. cit. num.* 19. Dec. *conſ.* 486. *num.* 13. *vol.* 2. vbi ait, quod Vniuerſitas in caſu habente tractum ſucceſſiuum obligatur ex delicto, licet à principio non conſenſerit, ſatis enim in facto ipſo declaratur intentio Vniuerſitatis, Boer. *tract. de ſedition. cap. vlt. num.* 9. & 10. Roland. à Valle *conſil.* 66. *num.* 32. et Innoc. in *cap. grauem num.* 1. *extra de ſent. excommunicat.* vbi expreſsè dicit Vniuerſitatem poſſe puniri ex delicto facto per homines de Vniuerſitate tanquàm ſingulos ex delicti ratificatione ſequuta, & ſequitur Loſſæus *loc. cit. n.* 22. & *ſeqq.*

Quando igitur Vniuerſitas ex propoſito cum conuocatione populi determinat non accurrere ad ſonum Campanæ, aut negligit accurrere, ſemper ex *ſuprà* aſſertis tenetur ad pœnam hic ſtatutam, & ad eandem debet eo fortius teneri, quando occultat malefactores, aut eos capere negligit.

Pœna hic ſtatuta cedit lucro Cameræ, & nihil dicitur de emendatione damni, quod indè prouenit offenſo, quid igitur dicendum? Dic, quod damnum tanquam proueniens ex
101 culpa non accurrentium, ſemper debet refici etiam ab Vniuerſitatibus, ex traditis per Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 205. & *ſeqq.* Vide ſuper hoc Gram. *deciſ.* 47. Baiard. ad Clar. *quæſt.* 87. Farinac. *dict. quæſt.* 24. *num.* 197. & *ſeqq.* Caball. *crim. reſol.* 287. *num.* 64. & *ſeqq.* Polidor. Ripa *de nocturno tempor. cap.* 30. *per tot.* et Tapia *de Iure Regni lib.* 5. *tit.* 7. *de homicid. & damnis cap. ſi damna, verbo centum auguſtalium.*

Et quamuis circa emendationem damni, quando non prouenit ex culpa poſitiua Vniuerſitatis occultantis, ſeù negligentis capere malefactores, videatur nimis durum, quod ipſa teneatur parti læſæ, quando, prout dixi *hoc eodem titulo, §. debbano con ogni eſquiſita diligenza*, culpa plus eſt in Principe, qui habet redditus, & gabellas, & pedagia, vt faciat iuſtitiam, & vias cuſtodiat, nam omnes violentias, & latrocinia Regni debet Rex emendare, vt in terminis ex Diuo Thoma inquit Andr. de Iſernia in *dict. Conſtit. ſi damna clandeſtina in principio*, & *rurſùs in verbo iuxta probata Inquiſitionis*, qui propter hoc firmat, quod contra Vniuerſitatem non iuratur in litem, quando non conſtat de valore.

Nihilominus, vt dixi *ſuprà num.* 18. Vniuerſitates debent hoc onus ſubire ex rationibus *ibidem* adductis, in quas coincidunt illæ, quas affert Gloſator in *Conſtit. Regni Neapol. ſi damna clandeſtina* relat. à Tapia *de Iure Regni lib.* 5. *tit.* 7. *de homicid. & dammis clandeſtin. fol. mihi* 78. nempè, quia præſumitur, quod homines Vniuerſitatis maleficia committant, vel delinquentes receptent, ad text. in *leg. ne quid ff. de incend. ruin. naufrag.* ſed melior apud me eſt ratio, quia dd. homines debent cum cura, & ſollicitudine præuidere, & quandam ſpeculam agere, nè in ipſorum locis, & Territorijs mala aliqua committantur, arg. *leg. apud Chriſtianos Cod. de Epiſcop. audiend.* quod ſi non faciunt, ipſi videntur eſſe in culpa, & delinquere, *leg. Iure prouiſum Cod. de fabricen.* & *leg. fin. Cod. de naufrag. lib.* 11. debent itaque, ſunt verba formalia dicti Gloſatoris, vbi *ſuprà*, *poſſeſſores locorum littora, & itinera maximè vbi frequens eſt tranſitus, ſollicitè cuſtodire*, *arg. tex. in rub. Cod. de littor. & itiner. cuſtod. lib.* 12. publicè enim intereſt, ſinè metu, et periculo per itinera commeari *leg.* 1. *§ ſumma ff. de his, qui deiecer. vel effuder.* ſi ergo non præuideant, et negligant, in culpa verſantur *leg. ſi putator ff. ad leg. aquil.* & & *leg. ſi cum fundum ff. de contrab. Empt.* et tanquam negligentes cuſtodes puniendi ſunt *leg. nam ſalutem §. effractura ff. de Offic. Præfect. Vigil.* et hoc volunt etiam Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 141. *num.* 21. Vulpell. *conſ.* 90. *nu.* 2. & *ſeq.* et Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 205. Benè tamen verum eſt, quod iuxta opinionem Gloſatoris *loc. citat.* ex huiuſmodi præſumptione, et mala cuſtodia non debent teneri, vltra ſimplum ad damni emendationem, et nec debent reficere damnum, ſi non conſtat ple-

plenè de quantitate, et valore, quia non debet ſtari in hoc iuramento damnum paſſi. Vide plurimas quæſtiones pulchras, et contingibiles, quæ ponuntur per commentantes *dictam Conſtitutionem* Regni *ſi damna clandeſtina*, quas omitto referre, quia non multum pertinent ad ornatum noſtrorum bannimentorum. Et nec debent reficere damnum niſi conſtet plenè, quod delictum ſit commiſſum in Territorio, ſiquidem non ſufficit, quod corpus delicti ſit repertum in Territorio, vt probat Vico *ad pragmat. Sardin. cap.6. tit.21. in fine*, et ex eo Petrus Queſada Pilo *controu. forenſ. cap.4. num. 40. & ſeqq.* quia cum poſſit eſſe, quod delictum fuerit extrà commiſſum, et quod corpus delicti fuerit intra Territorium aſportatum non conuenit, quod dùm agitur de odio irrationabili procedatur per præſumptiones.

Cap. XXXIII. §. XVIII.

Commanda à Capitani, e Cuſtodi delle porte della Città, che non laſcino vſcire per le porte loro alcun bandito, ò altro delinquente, che haueſſe commeſſo delitto, mà ſentendo ſonare la ſtremida, ò vero ferrata, ò altrimenti hauendo notitia di tali, che voleſſero vſcire, ſubito debbano chiuder le porte, ò quando non haueſſer potuto ciò fare, leuargli il rumore dietro, ſotto pena della galea per cinque anni.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtodes Portarum habent multa emolumenta, & ſunt ſalariati à Camera Ciuitatis.*
2 *Debent eſſe aſſidui in Cuſtodia.*
3 *Quandoque potiùs adiumento ſunt facinoroſis ad fugiendum.*
4 *Cuſtodes portarum veniunt ſub nomine Officialium.*
5 *Cuſtodes pratorum, ſeu paſcuorum dicuntur Officiales.*
6 *Cuſtodes arcium dicuntur Officiales.*
7 *Officiales, qui dicantur remiſſiuè.*
8 *Coqui poſſunt dici Magiſtri, & quando.*
9 *Coquus Principis dicitur habere dignitatem.*

1 CVSTODES Portarum Ciuitatis habent multa emolumenta, & ſunt etiam ſalariati à Camera Ciuitatis, & ideò debent eſſe
2 aſſidui in ſeruitio, & inuigilare, nè facinoroſi ingrediantur, ſeu egrediantur: ſed quan-
3 doque faciunt contrarium, & potius eiſdem adiumento ſunt ad fugiendum, & pœnas euadendum.

Circa hos Cuſtodes Portarum, dicit vnum notabile verbum Barbatia in *rub. de offic. dele-*
4 *gati num.35.* nempè, quod iſti veniunt nomine Officialium, quia eſſe Cuſtodem Portarum dicitur officium ad text. coniuncta gloſa in *leg. nequis verbo officiorum Cod. de dignitat. lib.12.* & quod ex hoc conſuluit hic Bononię, quod Cuſtodes Portarum Ciuitatis, & Gabellini, & ſtantes ibi ad cuſtodiam compræhenduntur *in Conſtitutione* Sacræ Eccleſiæ Sancti Petronij Patroni, qua cauetur, quod habentes officium a Communi Bononię teneantur facere certam oblationem illi Eccleſiæ in Feſto Sancti eius: latè enim patet dictio, ſeu potius verbum *Officium*, & verbum *Officialis*, adeò vt ſub tali nomine veniant Cuſtodes
5 Pratorum, ſeu paſcuorum, & Cuſtodes piſcium, & pecorum, & porcorum, vt ſubdit Barbatia *ibidem*, qui infert contra aſſertum Petri de Ancherano, quod eo magis nomi-
6 ne Officialium veniunt Cuſtodes Arcium, & *num.36. & ſeqq.* refert multos alios, qui no-
7 mine Officialium compræhenduntur, & *in fine num. 43.* ait eſſe menti tenendum, quia nuſquam meminit legiſſe ita accumulata, & quidem verum dicit, cum vſque ad coquum eos enumeret: imò de coco ſubdit, quod ſi
8 eſſet cocus circa ſubtilia cibaria diceretur artifex, & quod Magiſter Ioannes eius cocus contendebat, & volebat appellari Magiſter,
9 & artifex, & ait quod eſſe cocum Principis eſt dignitas, circa quod plura poteris videre penes Auguſtinum Maſcardum *in tabula Cebetis diſcurſu 1. fol. mihi 9.* vbi quod antiquitùs coqui erant capaces honorum.

De Cuſtodibus, & cuſtodia Portarum Ciuitatis multa dicit Oterus *de Officialibus c.13. ſub nu.3. & ſeqq. par.2.*

Cap. XXXIII. §. XIX.

Vuole oltre di ciò, che qualunque perſona come di ſopra haueſſe notitia appreſſo di chi, ò doue fuſſero armi offenſiue, e difenſiue, lettere, polize, ſcritture, ò altre coſe habili à dar inditio alla Corte contro tali delinquenti di delitto capitale, ò loro complici, ſia tenuta, & obligata à riuelarlo, e darne notitia à Sua Signoria Illuſtriſſima, ò al Signore Auditore del Torrone frà il termine di trè giorni al più, altrimenti cada nelle pene di ſopra imposte à quelli; che non riuelaſſero li ricettatori.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio reuelandi, denunciandi malefactores remiſſiuè.*

1 DE huiuſmodi obligatione reuelandi, & denunciandi malefactores, & pertinentia ad eos dixi *in cap.2. §. 2. per tot. & in c.5. §.1. num. 57. & ſeqq.* Vide, quæ ibi poſita ſunt.

Cap. XXXIII. §. XX.

E perche è douere, che chi aiuta in qualſiuoglia modo la giuſtitia, viua ſicuro più, che ſi può da ogni perſecutione, ordina, che ſe mai in tempo alcuno ſarà fatto affronto, ingiuria, ò vero offeſa perſonale, ò reale in qualſiuoglia ſorte, à Contadini, o ad Artegiani, ouero ad altre perſone, da chi ſi chiamaſſe offeſo per eſſer egli ſtato ritenuto, ò preſo da eſſi, ò da qualche ſuo parente, ò Amico nella Città, o in campagna, in qualſiuoglia luogo, quel tale incorra nella pena della vita, & altre contenute nella Bolla di Siſto V. San. Mem. publicata contro à quelli, che fanno violenza alla Corte.

SVMMARIVM.

1 *Omnes, qui ſunt Curiæ adiumento in arreſtando, capiendo, perſequendo malefactores, reputantur adinſtar executorum.*
2 *Hos offendens incidit in* Bullam Sixti V.

1 OMNES illi, qui ſunt adiumento Curiæ ad arreſtandum, capiendum, perſequendum malefactores, reputantur adinſtar executorum, quia omnis Iuris executor, dicitur executor Iuſtitiæ Luc. de Penna in *leg. nemiuem num.1. Cod.de ſuſcept. Præpoſ.& Arcbar.lib.10.* Bald.in *leg. 1. num. 15. Cod.ſi non à compet. Iudic.* Ruyn. *conſ.4.num.13.&* 18.*vol.*
2 *5.* & eos offendens ex dicta cauſa incidit in *Bullam* Sixti V. vt pluribus monſtrat Farin. *conſ.65. num. 36. & ſeqq.* vbi agit de quibuſdam Foranenſibus, qui vim fecerunt in Cuſtodes damnorum datorum exequentes &c.

Cap. XXXIII. §. XXI.

E nella pena della galea per cinque anni incorreranno quelli, che gridaſſero dietro à Contadini, che conduceſſero prigioni, ouero gli faceſſero qualche oltraggio, ingiuria, ò impedimento nel condurli, ancorche non ne ſeguiſſe alcuno effetto d'impedimento. Mà ſe l'effetto, ò fuga del prigione ſeguiſſe, ſi attenderà la pena impoſta al cap. 3. à chi leuaſſe prigioni di mano alla Corte.

SVMMARIVM.

1 *Vociferatio facta in ruſticos, qui conducunt captos ad carceres, debet puniri pæna triremium, ſi feriò, & data opera fiat; alias facta per laſciuiam, ſeu iocum leniter punitur.*
2 *Inſolentes non debent eſſe abſque pæna.*
3 *Inſolentes ſequuta fuga carcerati debent pęna triremium puniri.*

DISPOSITIO præſentis §.21.debet intelligi, vt procedat, quando data opera, & ſe-
1 riò prædicta fiunt in ruſticos, ſeu alios aſſocian-

cianites ad Carceres maleſactorem, nam ſi per laſciuiam, ſeu iocum aliquid in eos oretenùs effutiretur, vt faciunt Iuuenes Romæ tempore carnis priuij, dùm birruarij equitantes currunt per Curſum, vt eſt notum omnibus, non intraret pœna triremium, ſed aliqua alia leuis iuxtà modum temeritatis, & laſciuiæ, vt oſtendit Follen. *cap. item caueant iuſtitiarij num. 16. tit. de offic. Præfecti, ſeù Iuſtitiar.* qui multa ad propoſitum refert pulchra, notabilia; & omninò videnda: huiuſ-
2 modi enim inſolentes non debent eſſe abſque pœna, vt dicit Faber. *in eius Codice lib. 1. tit. 5 diffinit. 8.* & facit text. in *leg. capitalium §. ſolent ff. de pœnis*. At pœna triremium eſſet im-
3 ponenda ſolùm, quando ex inſolentijs, & ſibillationibus ſequeretur fuga carcerati ad text. in *d. §. ſolent*.

Cap. XXXIII. §. XXII.

Finalmente dichiara Sua Signoria Illuſtriſſima, che non intende per le coſe ſudette recedere dalla diſpoſitione delle Bolle Apoſtoliche, nè dalle prouiſioni de' Signori Superiori di Roma publicate in Bologna ſotto li 17. di Maggio, e li 14. di Luglio 1608. & de' Statuti di Bologna in quei caſi, che qui non ſono eſpreſſi, e doue le pene qui ſono minori, non s'intendino leuate le maggiori.

SUMMARIUM.

1 *Pœna Statuti abrogat pœnam Iuris communis.*

2 *Banna mentis aliquid prohibentia ſub certa, & determinata pœna citra præiudicium, & derogationem aliorum Statutorum, non faciunt ceſſare maiorem pœnam à Statutis indictam.*

BENE fuit expreſsè dictum, quod pœna hic ſtatuta debet ſtare augumentatiuè, alias enim regula eſſet in contrarium, quia pœna
1 Statuti abrogat etiam pœnam Iuris communis, Giurb. *conſ. crim. 24. num. 5.* Caball. *crim. reſol. 2. num. 3. & ſeqq.* Sola *ad decret. Sabaud. tit. de edict. annon. gloſ. 11. num. 6.* Sed vide Doctores relatos per Afflict. in *Conſtit. Regni Neapol. lib. 3. rub. 56. num. 8.* & dixi ego in *proemio*.

Et, quod pœna maior debeat imponi,
2 quando proclamata prohibent aliquid ſub certa, & determinata pœna citrà præiudicium, & derogationem aliorum Statutorum inquit Caball. *crim. reſol. 4. num. 4.* & Afflict. *Conſtit. Regni lib. 3. rub. 56. num. 8.* apud quos alij habentur concordantes.

CAPITVLVM XXXIV.

RVBRICA.

Concluſione de i Bandi.

Verbum concludere, ſeù concluſio varijs modis accipitur in Iure, vt notant Doctores in *cap. paſtoralis de cauſ. poſſeſſ. & in cap. quoniam contra de probat.* Menoch. *de arbitr. quæſt.* 33. *in princip.* & Muſcatell. *pract. ciuil. par. 6. gloſ. de Iure num.* 1. *&* 2. & ibi Addend. hic autem accipitur pro terminatione, & præcluſione, ac denotat finem eſſe impoſitum diſpoſitioni bannimentorum cum hoc Capitulo, quaſi pro coronide aliorum appoſito.

§. I. & II.

Perche nel fare bandi, conſtitutioni, e leggi maſsimamente penali, & in materia de'delitti, non è poſsibile determinare il conueniente caſtigo, che ſi deue à delinquenti, o traſgreſſori in ciaſcun caſo particolare. E per contrario rieſce molto facile la determinatione doppo il caſo ſeguito, poiche le circoſtanze della cauſa, e perſone, e luogo, & il tempo, la qualità, quantità, e l'euento, & altre circonſtanze in ciaſcun caſo nè inſegnano tal'hora di mitigare, e tal'hora di aggrauare le pene, & alcuna volta per la frequenza de'delitti è neceſſario in alcun caſo eſſagerare, o eſſacerbare la pena, oltre, che non è ſtata mente di Sua Signoria Illuſtriſſima d'abbracciare col preſente bando tutti i delitti, nè tutte le ſorte di pene, quali non ſariano potute rinchiudere in picciolo volume:

§. 2. Però S.S.Illuſtriſs.in tutti li caſi ſecondo le predette,& altre circonſtanze ſi riſerua la facoltà di poter aggrauare,ſgrauare,togliere,ò mutare le ſudette pene di pecuniarie facendole corporali, e per lo contrario, ſecondo le parerà giuſto, e conueniente, e che quando vn delitto hauerà più qualità aggrauanti le pene in ciaſcun caſo ſeparatamente poſte ſi comulino, doue potranno, à maggior caſtigo del delinquente.

SVMMARIVM.

1 *Paragraphus primus cap. 34. vndè deſumptus.*

2 *Circumſtantiæ ſunt attendendæ in imponendis pœnis, & quarè.*

3 *Pœna certa, & determinata non poteſt per legem indici, quia factum, vel facti circumſtantiæ immutant ius.*

4 *Lex debet eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis, vtilis, manifeſta, loco, temporique conueniens.*

5 *Iuſtum, & vtile, quod hodie eſt, poteſt cras iniuſtum ex circumſtantijs loci, vel temporis fieri.*

6 *Pœnæ omnes hodie Principi ſunt arbitrariæ.*

7 *Ratio eſt quia Princeps ſumit arbitrium ex motu cœleſti.*

8 *Axioma, quo perhibetur, quod Princeps eſt ſuprà leges, quomodò intelligendum ex ſententia* Boccalini.

9 *Arbitrium debet regulari ſecundùm leges.*

10 *Et ſecundùm conſcientiam publicam, & Iuribus conſonam, & non ſecundum conſcientiam priuatam, & cerucilloticam.*

11 *Reſtrictum ad commutationem pœnæ pecuniariæ in corporalem, & è contra non extenditur ad commutandum corporales in capitales.*

Circum-

11 *Circumſtantiæ, quæ inſunt, & inhærent delicto, quæ ſint.*

13 *Et quæ ſint, quæ concurrunt tamquam delicta ſeparata.*

14 *Et iſto ſecundo caſu circumſtantiæ non efficiunt, vt duplicentur pœnæ, ſed vt imponatur pœna grauior ea, quæ imponeretur, ſi delictum eſſet ſinè tali circumſtantia.*

15 *Pœnarum multiplicatio, an, & quando poſſit imponi.*

16 *Quid in Officialibus delinquentibus in Officia.*

1 DESVMPTVS eſt *iſte primus* §. partim ex textu in *leg.neque leges ff.de legib.* ibi *neque leges, nec Senatus Conſulta ita ſcribi poſſunt, vt omnes caſus, qui quandoque inciderint, comprahendantur, ſed ſufficit ea, quæ plerumque accidunt, contineri*, & hoc propter magnā ingenij exiguitatem, vel propter nimiam negociorum mutabilitatem, vel propter incognitam hominum fidelitatem, vel propter delictorum multiplicitatem, vt inquit gloſ. *ibidem*, quam refert Montaluus in *lib. 1. tit. 1. leg. 4. littera C. ſeptem partitarum Hiſpan.* & partim deſumptus eſt ex text. in *leg.aut facta ff.de pœnis* ibi — *ſed hæc quatuor genera conſideranda ſunt ſeptem modis: cauſa, perſona, loco, tempore, qualitate, quantitate, euentu.*

2 Et meritò quidem circumſtantias eſſe attendendas cauetur, cum illæ ſint, quæ factum, ſeu delictum taliter aggrauant, vel minuant, vt atrox, vel leue illud faciant, vt pluribus citatis oſtendit Farinac. *qu. 18. nu. 63.* & Caball. *crim.reſol.99.nu.*100.

1. Propterea impoſſibile eſt certam dare le-
3 gem; & determinatam ſtatuere pœnam contra delinquentes, nam factum ipſum de per ſe, vel qualitates concurrentes poſſunt immutare ius, vt eſt notum.

Vlteriùs lex non ſolùm debet eſſe honeſta
4 iuſta, poſſibilis, ſecundùm naturam, & ſecundum conſuetudinem Patriæ, neceſſaria, vtilis, manifeſta quoque, nè aliquid per obſcuritatem in captione contineat, nullo priuato commodo, ſed pro communi Ciuium vtilitate; ſed debet etiam eſſe loco, temporique conueniens, vt habetur in *can. erit autem lex 4. diſtinct.* ſed hoc naturæ hominum, ac actibus humanis repugnat, quia id, quod hodie
5 ex ſe iuſtum, & vtile eſt, poteſt ex circumſtantijs loci, & temporis iniuſtum, aut contrarium publicæ vtilitati fieri, vt ex Barboſa, & Sayro aduertit Creſpi *obſeruat. 1. num. 169. & ſeq.* vbi allegat tex. in *leg.ex facto ff.de vulgari, & in cap.ſugeſtum de decimis* gloſ. *in cap. alma mater verba commutat de ſent. excomm. in 6. text. in leg. vnica Cod.de caducis tollen. & cap.quia ſancta §.verum 63. diſtin.* & hoc idem aduertunt Taſſonus *de antefacto verſ. 2. obſeruat. 2. num. 1.* & Valaſc. *de Iudice perfecta rub. 9. annot. 6. num. 9.* vbi citat text. in *cap. non debet de conſanginit. & affinit.* & plures citans Bouadill. in *politica lib. 2. cap. 10. num. 33. tom. 1.* Sed meliùs Sextus Cæcilius penès Aul. Gellium *noct. attic. lib. 20. cap. 1.* ibi — *non enim profectò ignoras legum opportunitates, & medelas pro temporum moribus, & pro rerum publicarum generibus, ac pro vtilitatum præſentium rationibus, proque vitiorum, quibus medendum eſt, feruoribus mutari, atque flecti, neque vno ſtatu conſiſtere, quin vt facies Cœli, & Maris, ita rerum, atque fortunæ tempeſtatibus varientur. Quid ſalubrius viſum eſt rogatione illa Solonis de iugerum numero præfinito? Quid vtilius plebiſcito Voconio de coercendis mulierum hæreditatibus? Quid tàm neceſſarium exiſtimatum eſt propulſandæ Ciuium luxuriæ, quàm lex licinia, fannia, aliæque item leges ſumptuariæ? omnia tamen hæc obliterata, & operta ſunt Ciuitatis opulentia quaſi quibuſdam fluctibus exeſtuantis*, hinc benè Marius Cutellus *ad leges Siculas tit. ad leges Federici cap. 115. nota 104. num. 2. fol. mihi* 272. ex Iuſtiniano Imperat. in *leg. 2. Cod. de veter. iur. enuclean.* ait, quod ideo Imperialem fortunam rebus humanis Deus propoſuit, vt poſſet omnia, quæ nouiter contingunt, & emendare, & componere, modis, rebuſque competentibus tradere, & ex Cicerone, ſubdit, quod numquam in præſtantibus in gubernanda Republica Viris laudāda eſt in vna ſententia perpetua permanſio, conuerſis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis; ſed tempori ſeruiendum eſt: & vt in nauigando tempeſtati obſequi artis eſt, etiamſi portum tenere nequeas, cum verò id poſſis mutata velificatione aſſequi, ſtultum eſt eum tenere cum periculo curſum, quem cœperis potiùs quam eo immutato, quo velis peruenire; ſic in adminiſtranda Republica prudentibus Viris propoſitum eſſe debet otium cum dignitate, & non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare. Mutari ergo, vt proſequitur dicere Cutellus *ibidem num. 3.* leges, ac regendi modos pro temporum, ac morum varietate conuenit *cap. erit autem lex 4. diſtinct.* & hoc repetit idem Cutellus *tit. ad leges Martini controuerſia prima num. 17. fol. mihi* 414. vbi ex Gregorio Tholoſan. *de Republica lib. 10. cap. 5. num. 10.* ait, quod eſſet lex tyrannis, ſi mutatis cauſis Conſtitutionis, & rationibus introductionis ceſſantibus, illa eadem imperaret lex.

Digitized by Google

Si riſerua la facoltà di poter aggrauare, ſgrauare, togliere, ò mutare le ſudette pene di pecuniarie facendole corporali, e per lo contrario ſecondo le parerà giuſto.

Prudentiſſimus Legiſlator, quamuis potuiſſet ſibi reſeruare ſimpliciter arbitrium
6 augendi, & minuendi pœnas iam ſtatutas, eum hodie pœnæ omnes ſint Principi arbitrariæ etiam vſque ad mortem, ſi ita ſibi videatur ex facti, & perſonarum qualitatibus, vt ex Farinac. Auguſt. ad Angel. Boſs. Carrer. Gram. & Afflict. inquit Caball. *crim. reſol. 99. num.* 103. ob rationem, quam reddit
7 Afflict. *loc.* per eum *cit.* quia Princeps ſumit arbitrium ex motu cæleſti.

Nihilominus, quia vt aduertit Boccalinus in *Secretaria Apollinis in Epiſtola ad Anaſſarcum Abderitam fol. mihi* 357. *coloro, i quali hanno detto, che i Prencipi ſono collocati ſopra la legga (ſe non ſono ſtati più empi di voi) han-*
8 *no valuto, che ciò s'intenda eſſer eglino ſopra la legge, perche ad eſſi ſolamente tocca il procurarne l'aſſeruanza, e punirne la transgreſſione*; proteſtatus fuit velle ſuum arbitrium regulare ſecundum circumſtantias enumeratas in *dict. leg. aut facta ff.* de *pœnis*: etenim arbitrium
9 debet regulari ſecundùm leges, quia qui habet poteſtatem diſponendi ſecundùm arbitriũ,
10 non propriam, ſed publicam, & Iuribus conſonam conſcientiam ſequi debet, vt ait Iacob. Gallus *conſ.* 75. *num.* 19. & Natta *conſ.* 6. *in fine lib.* 1. ait poſt Bald. in *leg.* 1. *col.* 5. *Cod. ſi plures vna ſent.* quod ſecura conſcientia de ſinu Iudicis, & de ſecreto pectoris ipſius non debet proficiſci, ſed de vtero, ac ſinu legis *leg. illicitas* §. *veritas ff.* de *offic. Præſid. & cap.* 1. §. *Sacramentum de conſuetud. recti feud.* & rationes, propter quas arbitrium non debet eſſe omninò liberum, & ceruellotieum, plures affert Bouadill. in *palitica lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 10. *& ſeqq.* quem vide, quia benè, & attentè nimis diſcurrit.

Iterum aduerto hic, quod arbitrium reſer-
11 uatum, eſt reſtrictum ad commutandum pœnas pecuniarias in corporales, & è contra, & ideò non poſſet Card. Legatus vigore huius reſeruationis commutare pœnas corporales in capitales, vt benè ex Fælyo. in *cap. ex litteris col. pen. de Conſtit.* Bald. in *l. conuenticula C. de Epiſc. & Cler. & in l.* 2. *C. de probat.* Angel. in *l. quicumque C. de ſeru. fugit. & ibid.* Cæpol. *num.* 40. Salazar. *de vſu, & conſuetud. cap.* 5. *nu.* 8. *&* 90. inquit Bouadill. in *politica lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 141. *tom.* 1.

Quando vn delitto hauerà più qualità aggrauanti.

12 Quædam circumſtantiæ inſunt, & inhærent ipſi delicto, quarum ſeptem ſpecies enumerat Farinac. *quæſt.* 18. *num.* 65. *& ſeqq.* nempè mali exempli, temporis nocturni, clandeſtinatis, hypocriſiæ, proditionis, conſuetudinis delinquendi, & qualitatis perſonæ delinquentis, ſeu offenſi. Et de his circumſtantijs loquitur text. in *leg. aut facta ff. de*
13 *pœnis*: quædam verò non inhærent delicto, ſed concurrunt tamquam delicta ſeparata ad aggrauandum ipſum delictum principale, & de his circumſtantijs loquitur text. in *leg. quoniam multa facinora Cod. ad leg. Iul. de vi public.*

Species circumſtantiarum iuxta text. in *leg. aut facta de pœnis* efficiunt, vt delictum reputetur atrox, vel leue; vt firmat Farinac. *dict. quæſt.* 18. *num.* 63. *& ſeqq.*

Species verò circumſtantiarum, de quibus in *dicta lege quoniam multa facinora*, efficiunt, vt duplicentur delicta, vt poſt Din. Alber. Bart. Paul. de Caſtro, Socein. Plach. Clar. & Couar. inquit Farinac. *quæſt.* 22. *num.* 6. ſed
14 ex hoc non duplicantur pœnæ, vt ſancuit tex. in *leg. plura delicta ff. de action. & obligat.* vbi Modeſtinus reſpondit -- *Plura delicta in vna re, plures admittunt actiones, ſed non poſſe omnibus vti probatum eſt*: nam ſi ex vna obligatione plures actiones naſcantur: vna tantummodò, non omnibus vtendum eſt: vnica igitur pœna imponi debet, grauior tamen ea, quæ imponeretur, ſi delictum non haberet aliud delictum annexum, vel non eſſet taliter circumſtantiatum, vt aduertit Farin. *q.* 22. *nu.* 13. *&* 15. *in fine.*

Et quamuis pœnas eſſe multiplicandas iux-
15 ta numerum delictorum ſanciatur in *leg. nunquam plura ff. de priuat. delict.* nihilominus non officit noſtræ aſſertioni, quia vt explicat gloſa in *dict. leg. plura delicta*, verbo *probatum text. in leg. nunquam* loquitur de delictis prouenientibus ex diuerſis factis, textus vero in *dicta leg. plura delicta* loquitur de pluribus delictis prouenientibus ex vno facto: & eandem diſtinctionem repetit gloſa in *dict. l. nunquam plura* verbo *concurrentia*, & comprobat pluribus Farinac. *dict. quæſt.* 22. *num.* 4. 26. *&* 27.

Quod ſi replicetur pœnas poſſe multiplicari etiam pro vnico delicto circumſtantijs grauato, vt habetur in *auth. incaſtas nuptias, C. de incaſt. nupt.*

Reſpondetur hoc eſſe hodie ſublatum per tex. §. *ſi quis verò Auth. vt nulli Iudicum, & in* §. *oportet Auth. de mandatis Principum.*

Vlteriùs reſpondetur, quod, quicquid ſit de Iure, de conſuetudine, & ſtylo Tribunalium non practicatur multiplicatio pœnarum,

vbi etiam delicta ſunt plura, & ex diuerſis factis deſcendunt, vt dicit Carpzou. *pract. crim. quæſt.132. num.80. & ſeqq. part. 3.* ibi -- *licèt enim Reus alicuius delicti leuioris, alia adhuc crimina perpetraſſe perhibeatur, ac confeſſus fuerit; attamen diuerſæ pœnæ ipſi haud quaquam coniunctim ſolent imponi, ſed certa aliqua pœna, carceris, relegationis, aut etiam mulcta pecuniaria pro omnibus ſimul criminibus determinari conſueuerit: idque æquiſſimum eſſe videtur, cum pœna illa ſiue carceris, relegationis, aut pecuniaria, in tantum augeri, & exaſperari queat, vt omnibus delictis facillimè ſatisfaciat, ac in proportione æquali correſpondeat, nec vlla pœnarum diuerſarum multiplicatione opus ſit: quin & pro ratione diuerſorum, ac multifariorum criminum ad fuſtigationis pœnam, quæ longè ſufficiens eſt, perueniri poſſe quiuis concesserit:* hactenùs Carpzouius.

Dubitaui tamen in quodam caſu, de quo
16 fui conſultus, an hæc conſuetudo procedat in delictis Officialium, quia ſpeciale eſt, vt firmat gloſa in *auth. nouo iure verbo confiſcatis Cod. de pœna Iudic. male iudic.* vt Officiales, qui delinquunt in Officio, vltrà pœnam corporalem etiam bonorum publicatione plectantur, & hoc non ſolùm in his, qui iuſtitiam adminiſtrant, vt cauetur in *dict. auth. nouo Iure* ibi -- *ſi verò criminalis cauſa fuerit, confiſcatis bonis omnibus in exilium mittatur*, ſed, & in quolibet alio Officiali etiam ſi extremum, ideſt paruum, & infimum habeat Officium, vt cauetur in *leg. ordinariorum Cod. de cohortalib. et princip. lib. 12.* ibi -- *eos etiam, qui pro ſceleribus ſuis ſoluti militiæ cingulo, addicuntur infamiæ, nec integro peculio ſub hac occaſione lætentur*, vbi Bart. ait ſolutus militia ob delictum non ob hoc quietem accipiet, & bona talis delinquentis illi militiæ relinquuntur, & hoc clariùs dicunt *ibidem* Io: de Platea, & Andreas de Barulo Merlin. Pignatell. *conſult. forenſ. cap. 30. num. 4. cent. 2.* & hoc expreſſus mihi probat text. in *§. coges autem verſ. & interminaberis auth. de mandat. Princip.* ibi -- *coges autem publicos exactores in ſuis de ſuſceptis manifeſta facere omnia, in quibus ea dederunt Zygocephalorum, aut iugorum, aut iugalium, aut quolibet modo per regiones nuncupentur, & pro quibus hæc, & qualibet prædijs exiguntur, & datorum quantitatem ſiue in ſpeciebus, ſiue in auro, & interminaberis eis, & magnum damnum* (intellige in bonis,) *& manus amputationem, ſi hoc, quod præcipitur quidem ſemper, vſque nunc autem cuſtoditum eſt, non deinceps omnibus modis ſeruent.*

Hoc autem eſſe ſpeciale inductum contra Officiales delinquentes in Officio non ſolùm deducitur ex dicto gloſæ in *dict. auth. nouo Iure verbo confiſcatis*, ſed etiam deducitur ex eo quia cum idem Imperator in *§. ſiquis verò Auth. vt nulli Iudicum*, prohibuiſſet manus, aut pedis abſciſſionem, aut huiuſmodi quædam inferri ſupplicia, per quæ articuli diſſoluuntur, & prohibuiſſet Reorum ſubſtantias fieri lucrum Iudicibus, aut eorum Officijs, aut fiſco, & hoc idem quoad confiſcationem bonorum ſtatuiſſet in *§. oportet Auth. de mandat. Princip.* nihilominus, quando in eodem *Auth. de mandat. Princip. §. coges autem*, tractauit de delictis Officialium, & manus abſciſſionem, & damnum magnum in bonis interminatus fuit.

Augebat dubium doctrina, & opinio Bolognetti *conſil. 33. numer. 27.* dicentis, quod quando delicta, quoquo modo Principem tangunt, quod poteſt verificari in eo, qui facit reſiſtentiam Curiæ, vt exemplificat Bolognett. & in eo, qui intuitu Officij, ad quod fuit à Principe præpoſitus, falſitates in rationibus, & libris publicis committit, tunc nullo modo confunduntur, & quodlibet delictum exigit ſuam proportionatam pœnam.

Eoque magis augebat dubium obſeruantia Tribunalium, reperio enim Officiales pro delictis in Officio, & exercitio, & intuitu Officij commiſſis fuiſſe condemnatos in pœnam corporalem, & pecuniariam ſimul, nam refert Reuerter. *deciſ. 14. in fine*, quod quidam Officialis à Regia Camera deputatus, pro Cuſtodia Portus, quia in dicto Officio deliquit, fuit condemnatus in pœnam triremium in perpetuum, & inſimul in nonuplum illius pecuniæ, quam ſubtraxerat: *& deciſ. 260. in fine*, refert, quod Bartholuſius de Pertijs præceptor ſubſtitutus ex eo, quod ab aliquibus Vniuerſitatibus vltra ducatos octingenta extorſerat, fuit condemnatus ad remigandum per ſeptennium, & ad ſoluendum Regiæ Curiæ ducatos quinque mille, & Vniuerſitatibus omne id, quod ab eis extorſerat, & Ioann: Baptiſta Thoro in *addit.* ad Salernitan. *deciſ. 27. num. 3.* refert quemdam Officialem fuiſſe de *anno 1627.* condemnatum ad relegationem perpetuam, & ad ſoluendum ducatos bis mille.

Si riſerua la facoltà di poter aggrauare, ſgrauare, togliere, ò mutare le ſudette pene di pecuniarie facendole corporali, e per lo contrario ſecondo le parerà giuſto.

Prudentiſſimus Legislator, quamuis potuiſſet ſibi reſeruare ſimpliciter arbitrium
6 augendi, & minuendi pœnas iam ſtatutas,
cum hodie pœnæ omnes ſint Principi arbitrariæ etiam vſque ad mortem, ſi ita ſibi videatur ex facti, & perſonarum qualitatibus,
vt ex Farinac. Auguſt. ad Angel. Boſs. Carrer. Gram. & Afflict. inquit Caball. *crim. reſol. 99. num.* 103. ob rationem, quam reddit
7 Afflict. *loc.* per eum *cit.* quia Princeps ſumit
arbitrium ex motu cęleſti.

Nihilominus, quia vt aduertit Boccalinus
in *Secretaria Apollinis in Epiſtola ad Anaſſarcum Abderitam ſol. mihi* 357. *coloro, i quali hanno detto, che i Prencipi ſono collocati ſopra la legge (ſe non ſono ſtati più empi di voi) han-*
8 *no volute, che ciò s'intenda eſſer eglino ſopra la legge, perche ad eſſi ſolamente tocca il procurarne l'oſſeruanza, e punirne la tranſgreſſione*; proteſtatus fuit velle ſuum arbitrium regulare
ſecundum circumſtantias enumeratas in *dict. leg. aut facta ff. de pœnis*; etenim arbitrium
9 debet regulari ſecundùm leges, quia qui habet poteſtatem diſponendi ſecundùm arbitriũ,
10 non propriam, ſed publicam, & Iuribus
conſonam conſcientiam ſequi debet, vt ait
Iacob. Gallus *conſ. 75. num. 19.* & Natta *conſ. 6. in fine lib. 1.* ait poſt Bald. in *leg. 1. col. 5. Cod. ſi plures vna ſent.* quod ſecura conſcientia de
ſinu Iudicis, & de ſecreto pectoris ipſius non
debet proficiſci, ſed de vtero, ac ſinu legis
leg. illicitas §. veritas ff. de offic. Præſid. & cap. 1. §. Sacramentum de conſuetud. recti feud. & rationes, propter quas arbitrium non debet eſſe omninò liberum, & ceruelloticum, plures
affert Bouadill. in *politica lib. 2. cap. 10. num. 10. & ſeqq.* quem vide, quia benè, & attentè nimis diſcurrit.

Iterum aduerto hic, quod arbitrium reſer-
11 uatum, eſt reſtrictum ad commutandum pœnas pecuniarias in corporales, & è contra,
& ideò non poſſet Card. Legatus vigore huius reſeruationis commutare pœnas corporales in capitales, vt benè ex Fælyn. in *cap. ex litteris col. pen. de Conſtit.* Bald. in *l. conuenticula C. de Epiſc. & Cler. & in l. 2. C. de probat.* Angel. in *l. quicumque C. de ſeru. fugit. & ibid.* Cæpol. *num.* 40. Salazar. *de vſu, & conſuetud. cap. 5. nu. 8. & 90.* inquit Bouadill. in *politica lib. 2. cap. 21. n. 141. tom. 1.*

Quando vn delitto hauerà più qualità aggrauanti.

12 Quædam circumſtantiæ inſunt, & inhærent ipſi delicto, quarum ſeptem ſpecies enumerat Farinac. *quæſt. 18. num. 65. & ſeqq.*
nempè mali exempli, temporis nocturni,
clandeſtinatis, hypocriſiæ, proditionis, conſuetudinis delinquendi, & qualitatis perſonæ delinquentis, ſeu offenſi. Et de his circumſtantijs loquitur text. in *leg. aut facta ff. de*
13 *pœnis*: quædam verò non inhærent delicto,
ſed concurrunt tamquam delicta ſeparata
ad aggrauandum ipſum delictum principale,
& de his circumſtantijs loquitur text. in *leg. quoniam multa facinora Cod. ad leg. Iul. de vi public.*

Species circumſtantiarum iuxta text. in *leg. aut facta de pęnis* efficiunt, vt delictum reputetur atrox, vel leue; vt firmat Farinac. *dict. quæſt. 18. num. 63. & ſeqq.*

Species verò circumſtantiarum, de quibus
in *dicta lege quoniam multa facinora*, efficiunt,
vt duplicentur delicta, vt poſt Din. Alber.
Bart. Paul. de Caſtro, Soccin. Plach. Clar. &
Couar. inquit Farinac. *quæſt. 21. num. 6.* ſed
14 ex hoc non duplicantur pœnæ, vt ſanciuit
tex. in *leg. plura delicta ff. de action. & obligat.*
vbi Modeſtinus reſpondit — *Plura delicta in vna re, plures admittunt actiones, ſed non poſſe omnibus vti probatum eſt*: nam ſi ex
vna obligatione plures actiones naſcantur:
vna tantummodò, non omnibus vtendum
eſt: vnica igitur pœna imponi debet, grauior
tamen ea, quæ imponeretur, ſi delictum non
haberet aliud delictum annexum, vel non
eſſet taliter circumſtantiarum, vt aduertit
Farin. *q. 22. nu. 13. & 15. in fine.*

Et quamuis pœnas eſſe multiplicandas iux-
15 ta numerum delictorum ſanciatur in *leg. nunquam plura ff. de priuat. delict.* nihilominus non
officit noſtræ aſſertioni, quia vt explicat gloſa in *dict. leg. plura delicta*, verbo *probatum*
text. in leg. nunquam loquitur de delictis prouenientibus ex diuerſis factis, textus verò in
dicta leg. plura delicta loquitur de pluribus delictis prouenientibus ex vno facto: & eandem diſtinctionem repetit gloſa in *dict. l. nunquam plura* verbo *concurrentia*, & comprobat
pluribus Farinac. *dict. quæſt. 22. num. 4. 26. & 27.*

Quod ſi replicetur pœnas poſſe multiplicari etiam pro vnico delicto circumſtantijs
grauato, vt habetur in *auth. inceſtas nuptias, C. de inceſt. nupt.*

Reſpondetur hoc eſſe hodie ſublatum per
tex. *§. ſi quis verò Auth. vt nulli Iudicum, & in §. oportet Auth. de mandatis Principum.*

Vlteriùs reſpondetur, quod, quicquid ſit
de Iure, de conſuetudine, & ſtylo Tribunalium non practicatur multiplicatio pęnarum,
vbi

Digitized by Google

vbi etiam delicta ſunt plura, & ex diuerſis factis deſcendunt, vt dicit Carpzou. *pract. crim. quæſt.*132. *num.*80. *& ſeqq. part.* 3. ibi -- *licèt enim Reus alicuius delicti leuioris, alia adhuc crimina perpetraſſe perhibeatur, ac confeſſus fuerit; attamen diuerſæ pœnæ ipſi haud quaquam coniunctim ſolent imponi, ſed certa aliqua pęna, carceris, relegationis, aut etiam mulcta pecuniaria pro omnibus ſimul criminibus determinari conſueuit: idque æquiſſimum eſſe videtur, cum pœna illa ſiue carceris, relegationis, aut pecuniaria, in tantum augeri, & exaſperari queat, vt omnibus delictis facillimè ſatisfaciat, ac in proportione æquali correſpondeat, nec vlla pœnarum diuerſarum multiplicatione opus ſit: quin & pro ratione diuerſorum, ac multifariorum criminum ad fuſligationis pęnam, quæ longè ſufficiens eſt, perueniri poſſe quiuis conceſſerit:* hactenùs Carpzouius.

Dubitaui tamen in quodam caſu, de quo
16 fui conſultus, an hæc conſuetudo procedat in delictis Officialium, quia ſpeciale eſt, vt firmat gloſa in *auth. nouo iure verbo confiſcatis Cod. de pœna Iudic. male iudic.* vt Officiales, qui delinquunt in Officio, vltrà pœnam corporalem etiam bonorum publicatione plectantur, & hoc non ſolùm in his, qui iuſtitiam adminiſtrant, vt cauetur in *dict. auth. nouo Iure* ibi -- *ſi verò criminalis cauſa fuerit, confiſcatis bonis omnibus in exilium mittatur*, ſed, & in quolibet alio Officiali etiam ſi extremum, ideſt paruum, & infimum habeat Officium, vt cauetur in *leg. ordinariorum Cod. de cohortalib. et princip. lib.* 12. ibi -- *eos etiam, qui pro ſceleribus ſuis ſoluti militiæ cingulo, adducuntur infamiæ, nec integro peculio ſub hac occaſione lætentur*, vbi Bart. ait ſolutus militia ob delictum nòn ob hoc quietem accipiet, & bona talis delinquentis illi militiæ relinquuntur, & hoc clariùs dicunt *ibidem* Io: de Platea, & Andreas de Barulo Merlin. Pignatell. *contiou. forenſ. cap.* 30. *num.* 4. *cent.* 2. & hoc expreſſus mihi probat text. in §. *coges autem verſ. & interminaberis auth.* de *mandat. Princip.* ibi -- *coges autem publicos exactores in ſuis de ſuſceptis manifeſta facere omnia, in quibus ea dederunt Zygocephalorum, aut iugorum, aut iugalium, aut quolibet modo per regiones nuncupentur, & pro quibus hæc, & qualibet prædijs exiguntur, & datorum quantitatem ſiue in ſpeciebus, ſiue in auro, & interminaberis eis, & magnum damnum* (intellige in bonis,) *& manus amputationem, ſi hoc, quod præcipitur quidem ſemper, vſque nunc autem cuſtoditum eſt, non deinceps omnibus modis ſeruent.*

Hoc autem eſſe ſpeciale inductum contra Officiales delinquentes in Officio non ſolùm deducitur ex dicto gloſæ in *dict. auth. nouo Iure verbo confiſcatis*, ſed etiam deducitur ex eo quia cum idem Imperator in §. *ſiquis verò Auth. vt nulli Iudicum*, prohibuiſſet manus, aut pedis abſciſſionem, aut huiuſmodi quædam inferri ſupplicia, per quæ articuli diſſoluuntur, & prohibuiſſet Reorum ſubſtantias fieri lucrum Iudicibus, aut eorum Officijs, aut fiſco, & hoc idem quoad confiſcationem bonorum ſtatuiſſet in §. *oportet Auth. de mandat. Princip.* nihilominus, quando in eodem *Auth. de mandat. Princip.* §. *coges autem*, tractauit de delictis Officialium, & manus abſciſſionem, & damnum magnum in bonis interminatus fuit.

Augebat dubium doctrina, & opinio Bolognetti *conſil.* 33. *numer.* 27. dicentis, quod quando delicta, quoquo modo Principem tangunt, quod poteſt verificari in eo, qui facit reſiſtentiam Curiæ, vt exemplificat Bolognett. & in eo, qui intuitu Officij, ad quod fuit à Principe præpoſitus, falſitates in rationibus, & libris publicis committit, tunc nullo modo confunduntur, & quodlibet delictum exigit ſuam proportionatam pœnam.

Eoque magis augebat dubium obſeruantia Tribunalium, reperio enim Officiales pro delictis in Officio, & exercitio, & intuitu Officij commiſſis fuiſſe condemnatos in pęnam corporalem, & pecuniariam ſimul, nam refert Reuerter. *deciſ.* 14. *in fine*, quod quidam Officialis à Regia Camera deputatus, pro Cuſtodia Portus, quia in dicto Officio deliquit, fuit condemnatus in pœnam triremium in perpetuum, & inſimul in nonuplum illius pecuniæ, quam ſubtraxerat: *& deciſ.* 260. *in fine*, refert, quod Bartholuſius de Pertijs præceptor ſubſtitutus ex eo, quod ab aliquibus Vniuerſitatibus vltra ducatos octingenta extorſerat, fuit condemnatus ad remigandum per ſeptennium, & ad ſoluendum Regiæ Curiæ ducatos quinque mille, & Vniuerſitatibus omne id, quod ab eis extorſerat, & Ioann: Baptiſta Thoro in *addit.* ad Salernitan. *deciſ.* 27. *num.* 3. refert quemdam Officialem fuiſſe de *anno* 1627. condemnatum ad relegationem perpetuam, & ad ſoluendum ducatos bis mille.

Cap. XXXIV. §. III.

E perche doue è fatta mentione di delinquenti principali, il più delle volte ſi è laſciato di far mentione de'mandatori, conſultori, auſiliatori, fautori, ricettatori, compagni, partecipi, complici, e di quelli, che haueſſero ratificato il delitto commeſſo, ò datone cauſa, Però Sua Signoria Illuſtriſſima vuole, e dichiara, che tutti queſti tali, e ciaſcuno di loro, che haueranno ordinato, conſigliato, agiutato &c. innanzi, ò dopo, o nell'iſteſſo atto del delitto con armi, o ſenza s'intendano eſſer compreſi nelle ſteſſe pene imposte à delinquenti principali, ſaluo in caſi, ne i quali ſi fuſſe impoſta altra pena col temperamento però dell'arbitrio di ſopra.

SVMMARIVM.

1 *De fautoribus, conſultoribus, auxiliatoribus, opem præſtantibus in delictis quinam Doctores loquantur.*

2 *An debeant eadem pœna, qua principales puniri.*

DE fautoribus, auxiliatoribus, & opem præſtantibus in delictis dixi in *varijs locis harum obſeruationum*.

Solùm igitur addo, quod de hac materia
1 copioſè tractant Farinac. *quæſt.* 130. *qu.* 131. *& quæſt.* 132. *per tot.* Caball. *crim. reſol.* 192. *&* 198. Guazzin. *reor. defenſ.* 33. *cap.* 10. *per tot.* Giurba *conſ. crim.* 4. 2. 7. 14. *&* 42. Ricc. *deciſ. Archiep. Neapol.* 30. *par.* 1. Menoch. *de arbitr. caſ.* 349.

Vide Cyn. in *leg. vnica Cod. de Nili aggerib. non rumpend.* vbi diſputat, an præſtans opem
2 delicto debeat puniri eadem pœna, qua punitur delinquens, & dicit, quod Iura circa hoc videntur contraria, nam in *leg. vtrum ff. ad leg. Pomp. de parricid. & in leg. quiſquis C. ad leg. Iul. Maieſt.* cauetur, quod opem præſtans debeat puniri eadem pœna cum faciente, & in *dicta leg. vnica* cauetur, quod opem præſtans debet minori pœna teneri, & dicit ex Gandino *rub. de homicidiarijs*, quod eueniente caſu in iſta Ciuitate Bononię Dynus, & quidam alij Doctores conati fuerunt dictam contrarietatem conciliare dicendo, quod præſtans opem punitur eadem pœna cum principali, quando cum miniſterio, quod præſtat, dedit cauſam mortis, secùs ſi talem cauſam non dedit. Sed Cyn. *loc. cit.* dicit, quod contra hanc diſtinctionem eſt tex. in *leg. ſacrilegij §. his autem ff. ad leg. Iul. pecul. & in leg. is, cuius ope ff. de adulter.* præterea qui comitatur malefactorem eadem pœna punitur *leg. vnica §. pœna Cod. de raptu Virgin.* & fatetur neſcire, quid dicat circa hoc. Vide Franc. de Amaya *lib.* 3. *obſeruat. Iuris cap.* 4. *num.* 43. *& ſeqq.* & Vide D. Carolum Petram *Mag. Cur. ritu* 274. *num.* 83. *& ſeqq.* qui de explicatione eorumdem Iurium contrariantium tractant. Sed tu in hac Ciuitate attendas diſpoſitionem bannimentorum, quæ omnem tollunt diſputationem circa hunc articulum.

Cap. XXXIV. §. IV.

Et in tutti li caſi, ne'quali alcuno patirà danno, o intereſſe immediatamente, o mediatamente, etiamdio fuori dell'intentione del delinquente, & in qualſiuoglia modo per cauſa di delitto commeſſo da altri, dichiara, che i delinquenti, & auſiliatori, partecipi, & altri di ſopra enumerati tutti in ſolido ſaranno tenuti all'emendatione de' danni, & intereſsi da liquidarſi per lo giuramento del dannificato.

SVMMARIVM.

1. *Iudex criminalis tenetur incidenter condemnare Reum ad omnia damna, & intereſſe, & ad reſtitutionem rerum ablatarum.*
Alias tenetur de proprio. n. 7.

2 *Ceſſat in tribus caſibus relatis* à Farinac.

3 *Si plures ſint delinquentes omnes inſolidum ad intereſſe condemnat.*

4 *Quia qui ſoluendo eſt, tenetur pro eo, qui ſoluendo non eſt.*

5 *Poteſt eos condemnare ad intereſſe, quando condemnat eos tanquam confeſſos, vel conuictos de crimine.*

6. *Et etiam, quando condemnat tanquam inditiatos.*

8 *Non tamen condemnat tertium poſſeſſorem, qui non deliquit.*

Niſi

Digitized by Google

9 *Niſi ſit citatus. Citatus pro ſuo intereſſe an poſſit excipere de delicto d.n.9.*verſ. ſed hic inſurgit.

Et an contra tertium ſufficiant inditia. num.9 verſ. & an contra.

10 *Occidens Seium volens occidere Caium tenetur ad intereſſe hæredibus occiſi.*

11 *Imò etiam aſſiſtens illi, qui occidit Seium volens occidere* Caium *tenetur ad dictum intereſſe.*

12 *Occidens vnum pro alio, tenetur tam ipſe, quàm aſſiſtens pęna ordinaria.*

Ergo etiam ad intereſſe. ibid.

1 HIC ſtabilienda eſt regula generalis,
quod Iudex criminalis poteſt, imò te-
netur incidenter condemnare Reum ad om-
nia damna, & intereſſe, & ad reſtitutionem
rerum ablatarum per tex.in *leg.ſed, & loci §.
ſi dicatur ff.fin. regund.* ibi — *Iudex, qui de
crimine cognoſcit, etiam de finibus cognoſcere
poteris*, Bart.in *leg. interdum §.qui furem nu.4.
ff. de furtis* Magon. Surd. Scaccia, Clar. Ba-
iard. Facchin. Carol.de Graſſ. Ricc. Ramon.
locis relatis per Blaſium Altimarum in *addit.*
ad Rouit. *decis. 67. num.*30. & innumeri rela-
ti à Farinac. *quæſt. 1. num. 62. 63. & 64.* qui
2 tribus modis hanc Concluſionem limitat,
quas limitationes per te ipſum videre poteris
ibi, quem videas etiam in *quæſt. 117. per tot.*
vbi tractat, an, & quando debeatur intereſſe
hæredibus occiſi, vel ipſimet vulnerato, de
qua re tractat etiam Caball. *reſolut. crimin.
caſ.*238.

Et quidem ſi plures ſint delinquentes, de-
3 bent omnes ad intereſſe condemnari, quia om-
nes inſolidum tenentur ſecundum Theſau.
deciſ. 254. & Boer. *deciſ.* 310. & ideò ſi plures
ſocij furati ſint granum, vel quid aliud mo-
4 bile, ſi vnus ſoluendo non ſit, debet qui ſol-
uendo eſt pro alijs ſoluere Ronchegall. *de
duobus Reis leg.eumdem num.*313.& Peguer.*de-
ciſ.crim.26.in addit.*

Et non ſolùm Iudex condemnat ad intereſ-
5 ſe eos, quos tanquam confeſſos, vel tanquam
conuictos condemnat ad pœnam criminalem,
iuxtà opinionem Bald. in *leg.qui crimen nu.23
Cod.qui accuſar.*Caball. *crim.reſol.82. num.14.
& ſeq.* & Farinac. in *addit.ad quæſt. 1. num.
66.impreſſ.poſt tertium librum conſilior.eiuſdem*,
qui ex communi firmat, quod Iudex crimi-
nalis non poteſt incidenter condemnare ad
damna, & intereſſe, niſi condemnatus fuerit
confeſſus, vel conuictus, & Farinac. ſubdit,
quod ea, quæ ſcripſit *tit. de Reo confeſs. &
conuicto quæſt.86.num.*68. procedunt, quan-
do ad intereſſe agitur ex crimine ciuiliter.

Sed etiam eos condemnat ad intereſſe,
6 quando criminaliter ex inditijs condemnat
ad pęnam, vt concludunt Vermigliol. *conſ.
crim. 274. per tot.* Rouit. & Paſchalius in *al-
leg. impreſſis* apud eũdẽ Paſchal.*de patr.poteſt.
par.1.cap.5.num.* & Merlin. *controu. forenſ.* 20.
in fine cent. 1. qui alios allegant aſſirmantes,
quod Iudex criminalis conſequutiuè con-
demnat Reum ad reſtitutionem rerum abla-
tarum, quando propter Inditia indubitata
condemnat furem in pœnam extraordina-
riam, & ſubdit Vermigl. *loc. cit.* quod do-
ctrina Caball. & Farinac. qui eum ſequitur
procedit in proprijs terminis ſuſpicionis, &
non quando inditia ſunt indubitata, & ego
memini, quod iuxtà hanc opinionem fuerunt
condemnati quidam de Campo Filono Status
Firmi propter inditia indubitata ad trire-
mes per quinquennium, & ad reſtituendum
granum è fouea ablatum, ſed vide, quæ co-
pioſè dixi *de hac re in cap. 14. §. 19. numer.54.
& ſeqq.*

Et Iudex criminalis ad hoc præcisè tene-
7 tur etiam parte non petente, & omittens
condemnare ad intereſſe tenetur de ſuo Par-
ti ſatisfacere, Caball. *dict. caſ.82. num.4. &
ſeqq.* Farinac. in *d.addit. num. 67.* & Baiard.
ad Clar. *qu.2.n.7.*

Aduerten. tamen, quod licet Iudex poſſit
condemnare delinquentem criminaliter ad
pœnam, & ciuilitèr ad reſtitutionem furti,
vel intereſſe aliquod, non tamen poterit ſic
8 ciuiliter condemnare tertium poſſeſſorem,
qui non deliquit Bart.in *leg.interdum §.qui fu-
rem num.5. ff.de furt.* Bertazz. *conſ. crim.* 232.
9 *num.* 3. vbi Claud. in *add. litt. A.* dummodò
ille tertius non fuerit citatus in cauſa crimi-
nali prout declarat Boſs. *tit.de falſ. num.95.*
Surd. *deciſ.135.num.19.* & Mandell. *conſ.*485.
num.2. & 9. qui ait ſufficere, quod ille Ter-
tius fuerit citatus pro eadem Cauſa, vel ha-
buerit notitiam ſententiæ contra principalem
delinquentem latæ. Vndè Farinac. *dict. loco*
ait, quod doctrina Bart. in *dicto §. qui furem*
procedit, quando hæres defuncti delinquen-
tis condemnatur, nam hoc Iudex criminalis
non valet efficere, quia per mortem delin-
quentis eſt prorsùs expirata Iuriſdictio Iudi-
cis criminalis, vndè ſecus eſt, quando de-
linquens viuit, & condemnatus eſt, quia
nihil impedit, quin Tertius citatus pro ſuo
intereſſe in Iudicio Criminali poſſit etiam
ab ipſo Iudice criminali condemnari ad re-
ſtitutionem, & ait, quod ita practicatur.

Sed hìc inſurgit magna quæſtio, an ſcili-
cet Tertius iſte citatus pro ſuo intereſſe poſſit
excipere de delicto, ſi Reus eſt contumax? pro
affirmatiua facit Scarlatin. & Bertazzol. qui
eum refert *conſ. crim.* 314. vbi refert ita fuiſſe
iudicatum: prò negatiua facit Bartholomęus
Valmarana *conſ.crim.diuerſ.69. per tot.lib.1.in
fol.* & Adden. ad Magon. *deciſ.Lucen.94.* qui
loquitur etiam in terminis Bullarum Apoſto-
licarum: Vide eos.

Et an contra Tertium ſufficiant inditia?
videtur, quod non ex traditis ab Andr. Bar-
batia in *cap.dilecti col.10. de foro compet.* vbi
ex Petr.de Anchar.ait, quod vbi propter do-
lum

Digitized by Google

lum vnius agitur contra tertium puta contra Eccleſiam ex dolo Prælati, vel contra pupillum ex dolo Tutoris, vel contra Patrem ex dolo filij, vt ſunt Statuta in pluribus partibus Italiæ, vt Pater teneatur de robaria facta per filium, tunc contra Patrem fiat probatio per Teſtes, & non per iuramentum, & ſi Villa tenetur ad extimationem robariæ factæ per deprædatores fiat probatio per teſtes, & plures ad hoc allegat Auchar. & ſubdit Barbatia, quod cum hoc tranſit omnis iuriſprudentia, & licet ipſe teneat contrarium ob rationem, quia vbi duæ cauſæ concurrunt ad aliquid operandum, vt in caſu, nam duæ cauſæ concurrunt, vt damna probentur per iuramentum, difficultas ſcilicet probationis, & dolus damnificantis ad text. in *cap. fin. quod metus cauſa*, tunc ſufficit, quod vna cauſa exiſtat, difficultas ſcilicet probationis, vt diſpoſitio legis habeat locum *leg. ſi non lex ff. de hæred. inſtituen. & leg. libellorum §. non ſolent ff. de his qui not. infam. §. affinitatis Inſtit. de nupt.* nihilominus non recedas à communi quia, quando agitur contra non doloſum debet ceſſare probatio priuilegiata, & in ore duorum, vel trium debet ſtare omne verbum *vulgatis Iuribus*.

Mediatamente, o immediatamente, etiamdio fuori del l'intentione del delinquente.

Occurrit difficultas, an ſcilicet occidens Seium volens occidere Caium teneatur ad in-
10 tereſſe hæredibus occiſi? & videtur caſus affirmatiuè deciſus in noſtris bannimentis, ibi -- *patirà danno, ò intereſſe immediatamente, ò mediatamente etiamdio fuori dell'intentione del delinquente*, & ad idem eſt textus expreſſus in *leg. ſcientiam §. qui cum aliter ff. ad leg. Aquil.* ibi -- *ſed ſi defendendo mei cauſa lapidem in aduerſarium miſero, & non eum, ſed prætereuntem percuſſero, lege aquilia tenebor*, illum enim ſolùm, qui vim infert, ferire conceditur, & hoc in terminis noſtris firmant in *d. §. qui cum aliter* Odofred. Fulgoſ. & Florian. & Farin. in *q. 119. nu. 123.*

Quæro ſecundò, an is, qui accommodauit arma, & armatus aſſiſtit illi, qui occidit Seium volens occidere Caium, teneatur & ip-
11 ſe ad intereſſe hæredibus occiſi? Et videtur iſte quoque caſus deciſus aſſirmatiuè in noſtris bannimentis, ibi -- *dichiara, che li delinquenti, & auſiliatori, partecipi, & altri &c. tutti in ſolido ſaranno tenuti all'emendatione de'danni, & intereſſi &c.* & idem autumo dicendum de Iure communi, etenim eſt certum, quod tam homicida, quàm particeps homicidij tenetur ad huiuſmodi damna, & intereſſe, vt probat Io. Bapt. Plot. *de in litem iurando leg. ſi quando num. 698. Cod. vnde vi*, & ſequitur Bertazzol. *conſ. crim. 17. num. 1. & conſ. 18. num. 17.*

Nec facit, quod homicidium non fuit ſequutum in perſonam eius, quem occidere intendebant.

Quia ſi ſufficit dolus in genere ad hoc, vt
12 occidens vnum pro alio debeat condemnari ad mortem, vt volunt Bart. Bald. Farin. Couar. Caball. Theſau. Clar. Carpzou. & alij longa ſerie relati à Hieronym. Baſilico *deciſ. crim. 16. num. 11.* quæ opinio fuit per plures ſententias diuerſis Iudicibus, & temporibus approbata in Tribunali Turroni, vt dixi in *cap. 7. in rubrica num. 48.* & idem ſit affirmandum reſpectu auxiliantis, aſſiſtentis, & opem præſtantis ob regulam communem, & tritam, quod præſtans auxilium cooperatiuum delicto præmeditato debet puniri eadem pœna, qua punitur principalis delinquens, vt probant poſt Dec. Natt. Theſau. Grat. Caualc. Menoch. Marſil. & alios Farinac. *quæſt. 131. num. 67. & ſeqq.* & Guazzin. *reor. defenſ. 33. cap. 10. num. 5.* vtique debemus per *auth. multò magis C. de Sacroſanct. Eccleſ.* aſſerere cum maiori fundamento, quod, & vterque teneatur ad intereſſe, & damna erga hæredes occiſi.

Cap. XXXIV. §. V.

Et in tutti li caſi, doue ſi tratta di concedere l'impunità à traſgreſſori, che denunciaſſero altri compagni del delitto, tutto s'intenda, purche il denunciato, o li denunciati reſtino conuinti, e contro di loro ſia luogo alla pena: dichiarando, che nella conceſsione di tal'impunità non ſia compreſo il delinquente principale, quando fuſſe ſolo, mà ſe haueſſe compagno, à chi di loro denunciaſſe giouarà l'impunità eccettuando i caſi, ne i quali altrimenti fuſſe ſtato diſpoſto.

SVMMARIVM.

1 *Impunitatis materia, & formula remiſſiuè.*
2 *Impunitate quis gaudet, ſi ſubminiſtrat indicia ſufficientia ad torturam.*
3 *Impunitas non eſt concedenda abſque commodo Reipublicæ, nempè abſque eo quod aliquis det exemplum cum pœna alijs ad abſtinendum ſe à delictis.*

Con-

Digitized by Google

4 *Conceſſa ſimpliciter intelligitur data ad formam ſtatuti.*

5 *Reus captus ſub gratia, vel impunitate, quando poteſt prætendere, quod ſit libertati reſtituendus.*

1 DE materia, & formula ſolita impunitatis dixi in *cap.2. §.4. per tot.*

Solùm addo eſſe aduertendum, quod in bannimentis videtur exigi, quod impunitus ad hoc, vt impunitate gaudere poſſit, debeat plenè probare delictum, ibi -- *purche il denunciato, ò li denunciati reſtino conuinti, e contro di loro ſia luogo alla pena*, & tamen hoc non
2 ſeruatur in praxi, nam ſufficit, quod det contra denunciatos inditia ſufficientia ad torturam; & forſan ad tollendam hanc diſputationem, & difficultatem hodie expreſsè in conceſſione impunitatis dicitur, *purche dia inditij ſufficienti alla tortura contro li carcerati, & à traſmetter l'Inquiſitione contro li contumaci*: Sed certè ſi non exprimeretur hoc in huiuſmodi conceſſione, crederem adhuc impunitum non teneri ad aliud, quàm ad ſubminiſtrandum inditia ſufficientia ad torturam, & moueor, quia alias contra bonum publicum rari eſſent, qui ſe exponerent periculo plenæ probationis.

Aliud hic puto aduertendum, nempè, quod ſtatuitur impunitatem non ſuffragari principali delinquenti, quando ipſe ſolus abſque ſocijs deliquit, & quidem optimo Iure, quia
3 non expedit Reipublicæ, quod delicta remittantur abſque vllo prorſus commodo gubernij, nempè abſque eo, quod aliquis cum pœna det exemplum alijs ad abſtinendum à delictis.

Sed, an conceſſa impunitate Reo abſque iſta reſtrictione poſſit Reus prætendere ſaltem repoſitionem in priſtinum? Dicas quod
4 non, quia dicitur tunc conceſſa ad formam diſpoſitam in bannimentis, quæ dum declarant, quomodò debeat intelligi impunitas à Principe, vel Iudice promiſſa, operantur, vt impunitas ſemper habeat, & retineat in ſe conditionem in bannimentis expreſſam ex deductis per Villoſam *de fugitiuis cap. 19. §. 3. num.106.* & ſic nec conqueri, nec fidem publicam valet Reus pro ſe allegare, vt in gratia conditionata, quam Iudex tamquam verificatam, & adimpletam admiſit, firmant Farinac. *conſ.53. num.23. & ſeq.* & Guazzin. *de pace par.1. quæſt.38. num. 21.* Cæpoll. *conſ.7 num.5.* & Nell. *de bannit. in prima par.3. temp. quæſt.3.*

Nec Reus poteſt prætendere reponi in libertatem ſubiectus primæuis præiudicijs iuxta tex. in *leg.1. C. de his, qui ven. ætat. & leg.1. ff. de Conſt. pecun.* cum allegatis per Guazzin. *reor. defenſ.2. cap.9. num.6. & de pace d. qu.38.*
5 *num.* 21. quia dicta Iura procedunt, quando impunitas eſt conceſſa, & tamen non poterat concedi, vt inquiunt Menoch. *caſ.338. num. 5.* Farinac. *conſ.53. num.22.* Guazzin. *dict. quæſt. 38. num.* 21. & etiam, quando fuit conceſſa à non habente facultatem, vt ex Io. de Platea, Franch. Giurb. Molfeſ. Merlin. & alijs inquit Iul. Capon. *forenſ. diſcept.14. num.6. tom.1.* at non habent locum, quando impunitas eſt conceſſa cum conditione appoſita à Principe, vel ſubintellecta à lege, vt dicunt Villoſa, Cæpoll. Nell. Farinac. & Guazzin. *loc. cit.* tunc enim Reus decipitur à ſemet ipſo, & non à Principe, & nec à Iudice, & nec ab alio: lex enim eundem certiorem fecit de conditione, quam habebat in ſe impunitas, vt dixi.

Cap. XXXIV. §. VI.

Dichiara anco, che in tutti li caſi, doue s'impone la pena della morte, ò dell'vltimo ſupplicio Sua Signoria Illuſtriſſima riſerua à ſe, & al Signore Auditore del Torrone, l'arbitrio nell'eſſecutione della giuſtitia di fare quella dimoſtratione, che la qualità del delitto richiedeſſe.

SVMMARIVM.

1 *Pœna in turpibus delictis quomodò aggrauari debet.*

2 *Pœna in delictis atrocibus non aggrauatur propter pluralitatem delictorum, ſed propter atrocitatem.*

3 *Arbitrium reſeruatum quoad impoſitionem pœnæ qualificatæ, non habet locum in arbitrando modum procedendi.*

4 *Vigilia tormentum non datur niſi in delictis atrociſſimis.*

5 *Ideò non datur pro rapina armata manu cum conuenticula, & ſub nomine Curiæ commiſſa.*

6 *Contrarium fuit practicatum ex facultatibus legationis.*

7 *Iura transgredi in puniendo, & in procedendo licet.*

1 ADVERTIT ad propoſitum Farinac. *qu. 22. num.31.* quod in quibuſdam delictis turpibus, & mali exempli aliquando fuſtigantur Rei, & deindè, vel relegantur, vel tranſmittuntur ad triremes, & exemplificat hoc procedere in eos, qui committunt aliquam magnam falſitatem, vel Cameram Apoſtolicam defraudant; & in quibuſdam alijs atrociſſimis delictis, vt puta, in aſſaſſi-

nis,

nis, qui mediante pecunia aliquem magnæ autoritatis Virum occidunt, vel in ijs, qui pariter occidunt aliquem in eius domo animo ipſum derobandi, & teſtatur vidiſſe, antequam furca ſuſpenderentur, in loco commiſſi ſceleris manum delinquentis amputari, & citat Cæpoll. in *auth. ſed nouo Iure num. 42. C. de ſeru. fugit.* quibus addo diffusè, & latè loquentem, & plura exempla referentem Carpzou. *pract. crim. quæſt. 132. n. 20. & ſeqq.*

Et ſubdit *ibidem* Farinacius, quod hæc pęnarum incompatibilium multiplicatio, vſu
2 ſit recepta non ex pluralitate delictorum, vt innuunt Doctores, ſed benè propter atrocitatem criminis, & vt facinoroſi perterriti ab atrocitate pœnarum, abſtineant ſe ab atrocioribus delictis.

Sed hoc procedit in executione pœnæ, vt apparet in exemplis relatis à Farinacio, & expreſsè ſtatuitur in bannimentis; vndè aliter videtur dicendum, quando ſumus in procedendo, nam tunc debet attendi qualitas, & natura ipſius delicti iuxta terminos Iuris communis, vt dixi ſupra in *cap.* ... propterea ſi quis commiſerit rapinam armata manu, & cum conuenticula hominum armatorum, cum vſurpatione, & vſu nominis Curię cum oſtenſione, & ligatura derobatorum, & cum fractura capſarum, & huiuſmodi alijs qualitatibus aggrauantibus, & delicta alia
3 ſeparata à delicto principali continentibus, poterit ſe defendere ab extenſione arbitrij, quoad modum exquiſiti tormenti, licet non quoad modum exquiſitæ pœnæ, nam cum
4 ad tormentum Vigiliæ requiratur, quod delictum ſit atrociſſimum, & tale non dicatur, niſi Statutum imponat pęnam grauiorem, quam ſimplicis mortis, puta igne cremari, in fruſtra ſcindi, rotæ inſeri, ad caudam equi trahi, vt inquiunt Clar. *§. 1. num. 9.* Farinac. *quæſt. 18. num. 61. & ſeqq. & quæſt. 38. nu. 71.* & Scanarol. *de viſit. carcerat. lib. 2. §. 6. cap. 7.*
5 *num. 13.* non poteſt pro rapina, nec pro vllo alio delicto ex enarratis conſequutiuè commiſſis ad dictum tormentum deueniri, quia non niſi pœna ſimplicis mortis imponitur in noſtris bannimentis.

Verùm Eminentiſſimus D. Cardin. claræ
6 memoriæ Bonacurſius de latere Legatus bis in præterito anno 1675. vtendo facultatibus Legationis dixit, rapinam ſupradictis circumſtantijs grauatam eſſe delictum atrociſſimum & Reos de ea vehementiſsimè indiciatos vigilandos: conſiderauit enim prudentiſſimè, vt in omnibus facere ſolitus erat, frequentiam talium delictorum: conſiderauit, quod in tormento funis, quod hodie vbique contemnitur à Reis, nemo vnquam tempore ſuæ Legationis falſus fuit: conſiderauit, quod circumſtantiæ adeò grauantes debent aliquid operari, & tandem habuit pro vera opinionem eorum, qui aſſerunt in atrocioribus li-
7 cere iura tranſgredi etiam in procedendo, maximè in Tribunalibus ſupremis, & ipſo Principe præſente, & ita mandante, Lud. Ramon. Roland. & Tuſch. locis relatis per Oldephop. *obſeru. crim. 16. tit. 4. num. 10.* qui licet videatur improbare hanc concluſionem in tota dicta obſeruatione, nihilominus non tangit punctum huius noſtri articuli, ſed ſolùm dicit non licere Iudici iura tranſgredi in procedendo, hoc eſt non licere eidem deuenire propter atrocitatem criminis ad tormentum, quando non habet indicia ſufficientia, quod nos non negamus, ſed dicimus, quod ſtantibus indicijs ſufficientibus licitum eſt iura tranſgredi, & quoad modum puniendi, & quoad modum procedendi, quod in criminibus exceptis firmat nouiſſimè Laur. Matthæu *de re crim. contro. 25. num. 26.* vbi allegat plures Doctores concordantes, & ponderat ad hoc tex. in *leg. ſi quis filio 5. quid tamen ff. de inuſt. rupt. &c. & in leg. 1. Cod. de Cuſtod. Reor.*

Cap. XXXIV. § VII.

E perche per breuità quaſi in neſſun luogo, ſi è fatta mentione dell'applicatione delle pene: dichiara, che in tutti li caſi, doue s'è fatta tal'omiſſione, le pene ſi debbano applicare alla Mag. Camera di Bologna, e che per le pene particolari poſte dalli preſenti bandi, non s'intendano leuate le pene maggiori dalla Ragion commune impoſte.

SVMMARIVM.

1 *Duplex Camera eſt in Ciuitate Bononiæ vna Ciuitatis, altera Legationis, ſeu Apoſtolica.*
2 *Pœnæ pecuniariæ non exiguntur remiſſiuè.*
3 *Pœna Statuti abrogat pœnam Iuris communis.*
4 *Pœnæ electio eſt in arbitrio Iudicis, quando agitur de delicto, pro quo diuerſæ ſunt leges pœnam indicantes.*
5 *Ceſſat regula rigore bannimentorum.*
6 *Etiam de Iure communi, quia ſemper maior eſt imponenda.*

Came-

Camera di Bologna.

1 DVBIVM eſt, an loquatur de Camera Ciuitatis, an verò de Cam. Apoſt. Lega-
2 nis, ſed vtcunque ſit, fruſtranea eſt hæc prouiſio, quia pœnæ pecuniariæ non exiguntur in hac Ciuitate, vt dixi in *proemio* §.6.*nu.76.* & §.11.*num.10.*& *ſeqq.*

Non s'intendano leuate le pene maggiori.

Erat neceſſaria iſta expreſſio, quia regula
3 eſt in contrarium, nempè, quod pœna Statuti abroget pœnam Iuris communis, vt dixi alias ex Giurb. *conſ.25. num. 5.* Caball. *crim. reſol.2. num. 3.* & *ſeq.* & Sola *ad ſtat. Saband. tit.de edicto Annonæ gloſ.* 11.*nu.6.*

Dicunt Doctores, & præſertim Caball. *loc.*
4 *cit. reſol.4. num.7.* & 8. quod eſt in electione Iudicis, qua pęna velit punire delinquentem, quando agitur de crimine diuerſis legibus
5 puniendo, ſed hoc ceſſat in præſenti, quia ſecundùm bannum maiorem debet imponere, & forſan ita etiam fieri deberet de iure, quia quando proclamata prohibent aliquid ſub certa pœna citrà præiudicium, & dero-
6 gationem aliorum Statutorum, ſeù Iuris communis, maior pœna ſemper eſt imponenda, vt aduertit Caball. *dict. reſol.4. num.6.* & Afflict. *Conſtit. Regni Neapol.lib.3. rub.56.nu.8.* vbi plures allegat Doctores.

Cap. XXXIV. §. VIII.

E promette à tutti gl'accuſatori, che ſecretamente veniſſero ad accuſare, ò denunciare alcun delinquente, che oltre la remuneratione, ſaranno tenuti ſecreti.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatores ſunt tenendi ſecreti, & quarè.*
2 *Accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis.*
3 *Tallionis pœna, & inſcriptio accuſationis receſſit ab Aula, & quare.*

1 SECRETE' tenendi ſunt illi, qui accuſant, quia alias multi abſtinerent non ſolùm,
2 quia accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis *cap. ſi quis Epiſcopus 2.quæſt.7.* ſed etiam quia accuſatores poſſunt timere, ne ab accuſatis offendantur, & ideò expedit ob bonum publicum promittere accuſatoribus, quod eorum nomina non propalabuntur: ex qua
3 cauſa hodie ſublata eſt inſcriptio, prout ſublata eſt Tallionis pœna, ex eo, quia propter grauitatem pœnæ prædictæ multi ab accuſando ſe continebant, nolentes ſe ſupplicij ſimilitudini, & Talionis pœnæ propriæ manus inſcriptione ſe ſubmittere, vt oſtendit poſt alios, quos citat Farinac. *quæſt. 16. num.3.*

Cap. XXXIV. §. IX.

Et in oltre vuole, e dichiara, che in tutti i caſi di delitti compreſi, e non compreſi ne i preſenti bandi, ne i quali in contumacia del Reo ſi verrà al Bando, ò ſentenza condennatoria, quando ſaranno preceduti inditij legitimi, la contumacia del bandito, ò condennato hauerà contro di lui la medeſima forza in tutto, e per tutto, come ſe fuſſe legitimamente confeſſo, ò conuinto.

SVMMARIVM.

1 *Contumax legitimis extantibus inditijs habetur pro confeſſo, ſeù conuicto ex bannimentis, & ex conſtitutionibus Pontificijs.*
2 *Habetur pro confeſſo etiam quoad qualitates aggrauantes delictum.*
In qualitatibus tamen, quæ relinquunt delictum in ſua ſpecie, & hoc latè explicatur ibidem.
Et datur exemplum in homicidio appenſato, & doloſo, vnde ſecus in parricidio, in adulterio, & in inceſtu, ibid.
3 *Sententia lata ſinè legitimis inditijs eſt nulla, & inualida, & nequit exequi.*
Quando autem legitima dicantur inditia explicatur ibidem.
4 *Contumax vt quis dici poſſit, requiritur, quod Iudex committat citationem.*
5 *Et quidem die iuridico.*
6 *Quod nuntius referat citaſſe.*
Quod ſeruetur forma in commiſſione praeſcripta, nu. 8.
Quod in citatione aſſignetur terminus competens. n.19.
Et qualis dicatur talis. n.20.
Quod locus, ad quem quis citatur, ſit tutus. num.26.
Qualis locus non ſit tutus. n.27. & 35.
7 *Relatio Nuntij an debeat fieri die iuridico. Iu-*

dici, vel Notario: Notario cauſæ, vel cuilibet alio Notario remiſſiuè.

9 Citatio facta domi ſolitæ, & vltimæ habitationis ſufficit, quando in commiſſione non eſt aliter mandatum.

10 Citatio debet fieri in domo, in qua Reus detinet familiam, quæ ei denunciare poſſit.

11 At ſufficere, quod Nuncius referat citaſſe domi habitationis non facta mentione ad quam domum, licet plures habeat domus.

12 Citatio eſſet incerta, & indiſcreta ſi Nuncius referret citaſſe domi non addita clauſula ſolitæ habitationis.

Sed clauſula, & vltimæ habitationis non eſt neceſſaria, ibid.

13 Citatio facta in hoſpitio, ſeù in apotheca non valet, quia locus hoſpitij, ſeù apothecæ, non eſt locus, in quo quis degat.

14 Citatio facta in domo, in qua habitabat Reus tempore delicti, ſed tempore citationis reperitur diruta valet ſecundùm Laur. Matthæù.

15 Contrarium vult Thorus, & traditur modus citandi in tali caſu.

16 Præſumitur exequuta in loco, in quo Nuncius exercet Officium.

17 Præſumitur exequuta ad formam commiſſionis, quando commiſſio non continet alternatiuam.

18 Certum eſt id, quod certum eſt per ſe, & illud quod eſt certum per relationem.

21 Dieta vna eſt vulgaris, & alia eſt legalis: vulgaris eſt illa, quæ eſt iuxtà conſuetudinem Regionis: legalis continet 20. milliaria.

22 Vulgaris non poteſt nec ad fauorem Rei immutari.

23 Intellige vt explicatur hic.

24 Terminus legalis, quando debeat aſſignari.

25 Iudex ſciens Reum eſſe in certo loco extra ſuam Iuriſdictionem debet procurare, quod ibi citetur.

28 Impedimentum loci non tuti debet allegari pro parte citati.

29 Imò citatus tempore æſtiuo, quo quis non tenetur comparere debet etiam dare cautionem de ſe præſentando tempore debito.

30 Contrarium.

31 Notorium releuat ab onere probandi.

32 Contumax non eſt, qui non tenetur venire.

33 Terminus non currit legitimè impedito.

34 Proceſſus factus à Iudice ſciente impedimentum citati eſt nullus.

35 Iudex delegatus debet in citatione inſerere tenorem ſuæ delegationis ad hoc, vt coarctet citatum ad comparendum. verſ. ſextò requiritur.

Et ſi mutetur Iudex debet fieri noua citatio, ibidem.

36 Citatio facta in loco, in quo die executionis celebratur feſtiuitas, quæ in loco expeditionis non celebratur, eſt nulla contra dictum Innocentij.

37 Contumacia non annullatur ex eo, quia qualitas criminis apposita in citatione non eſt verificata, & nec probata in proceſſu.

38 Intellige, vt habetur hic.

39 Contumax quando poteſt opponere de Iudicis incompetentia.

40 Contumax admiſſus ad nouat, an ex ſola contumacia poſset torqueri.

41 Exiliatus in contumacia ſub pęna triremium, ſi capitur non tranſmittitur ad triremes, ſed ad exilium.

Aſſignatur ratio, ibid.

42 Contumax opponit per Procuratorem nullitatem ſententiæ contumacialis.

43 Et ita iudicatum.

44 Anullata ſententia reſpectu ad vnum correum remanet nulla etiam reſpectu ad alium quamuis contumacem.

Si nullitas concernat vtrumque, ibid.

45 Et hoc ex tacito Principis aſſenſu.

46 Nullitas ſententiæ poteſt à contumace allegari.

47 Contrarium.

48 Et hæc vltima eſt verior opinio.

49 Debet tamen Iudex nullitate comperta Principem conſulere.

50 Sententiæ in contumaciam latæ legitimis præcedentibus inditijs in Statu Eccleſiaſtico executioni demandantur contra bannitos vigore Conſtitutionum Pontificiarum.

51 Redditur ratio.

Explica vt num. 57.

52 Sententia lata in contumaciam legitimis præcedentibus inditijs dicitur lata propter delictum, num. 62.

Contrarium num. 55.

53 Inditia legitima iuncto contumacia Rei faciunt liquidiſsimam probationem.

54 Et operantur idem, quod operatur vera confeſſio.

56 Bullæ Pontificiæ diſponentes circa Reorum contumaciam quomodo ſunt intelligendæ.

58 Bannitus comparens intra annum ſi ſolum habeat contra ſe inditia legitima non condemnatur iuxta ſententiam, ſed torquetur ad habendam veritatem.

59 Sententia indiuidua non debet eſſe exequibilis in vna parte, & in alia non.

60 Bannitus ſe præſentans intra annum non recuperat bona niſi ſuam innocentiam oſtenderit, & fuerit per ſententiam abſolutus.

Diſtinguuntur tres caſus, quibus oſtenditur, quando hoc procedat, & quando non. numer. 66.

61 Comparitio banniti intra annum non extinguit effectum ſententiæ.

Contrarium 64.

Et quando hoc verum ſit. n. 73.

62 Sententia lata in contumaciam dicitur diffinitiua.

63 Contrarium nempe, quod ſit interlocutoria.

65 Bonorum annotatio quid operetur.

67 Contumacia vigore Statuti inducit legitimam, & concludentem probationem.

Ban-

68 *Bannitus intra annum ſe conſtituens admittitur à Iudice ad faciendum defenſiones, ſed ſibi incumbit onus probandi innocentiam aliàs condemnatur.*
69. *Terminus datus bannito ad ſe intra annum conſtituendum an ſit prorogatio termini aſſignati in monitorio.*
70 *Terminus, qui datur à lege ad appellandum, quid operetur.*
71 *Sententia durante termino ad appellandum non dicitur ſententia, ſed Iudicis pronunciatum.*
72 *Et per ſolam appellationem extinguitur.*
74 *Bannitus conſtituens ſi intra annum recognoſcitur pro illo, de quo cantat ſententia, & datur ei terminus ad dicendum cauſam quare ſententia exequi non debeat.*
Niſi oſtendat ſuam innocentiam exequitur ſententia. nu. 76.
75 *Teſtes habentur pro legitimati, & non repetuntur licet bannitus ſe intra annum conſtituat.*
77 *Stylus introductus ab aliquibus confiſcandi, & bona banniti incamerandi, & diſtrahendi peſſimus.*

In contumacia.

1 CONTVMAX legitimis extantibus inditijs habetur pro confeſso, vt diſponitur *in præſenti §.*, & concordat cum Conſtitutionibus Apoſtolicis, de quibus faciunt menmentionem Farinac. *quæſt.11.num.3.* & Chartar. *capto bannito cap.1. num.2. & ſeqq.*

Vide quæ dixi in materia contumaciæ in *cap.33.§.1. num.1. & ſeqq.* addo ijs, quæ *ibi* dixi, quod de Iure communi eſt multum con-
2 trouerſum, an contumax debeat haberi pro confeſſo quoad qualitates aggrauantes, vt videre eſt pœnes Farinac. *loc. cit.* Chartar. *d. cap.1.num.338. & ſeqq.* & D. Sabellum *in eius praxi verbo contumaci num. 23.* & ideò multi Doctores dicunt, quod vbi Statutum generaliter prouidet, vt contumax habeatur pro confeſſo, intelligitur quoad delictum, non quoad qualitatem aggrauantem delictum ob perſonam delinquentis, vel eius, in quem delinquitur, vt firmat Ancharan. *conſil. 48. num.5.* quem refert, & ſequitur Gugliel. de Benedictis in *cap. Raynutius verbo motuo itaque il primo num. 168. de teſtam.* & ponunt exemplum in adulterio, nam cum qualitas matrimonij aggrauet delictum fornicationis, debet matrimonium verè probari, tanquam ex hoc aggrauetur delictum, vt exemplificat Ancharan. *ibidem*, & hoc exemplum refert etiam Guglielm. de Benedict. *loc. cit.* qui affert etiam exemplum parricidij, nàm quis non condemnabitur, vt parricida, niſi conſtiterit plenè, quod occiſus erat Patter eius, qui occidit: debet enim de hac qualitate Paternitatis, & filiationis conſtare eo modo, quo Paternitas, & filiatio probari debent *l. filium ff. de his, qui ſunt ſui, & in cap. per tuas de probat.*

Et quia Farinac. *quæſt.11. num. 63. verſ. ſed certè apud nos, & conſ.28. num.3.* & Chartar. *dict. cap. 1. num. 388.* teſtantur de vſu contrario, puto eſſe aduertendum, quod vſus de quo teſtatur Farinacius poteſt habere locum in ijs qualitatibus, quæ relinquunt delictum in eadem ſpecie, vt de homicidio doloſo exéplificat Chartar. *tract. capto bannito cap. 1. nu. 369.* & de homicidio deliberato exemplificat Franc. Beccius *conſ. 111. num.18.* ſecus, vt ait Baiard. ad Clar. *quæſt.44.num.52. & ſeqq.* in ijs qualitatibus, quæ faciunt, vt delictum tranſeat in aliam ſpeciem delicti, vt in adulterio, in quo qualitas matrimonij facit, vt fornicationis delictum aſſumat nomen, & ſpeciem adulterij, & in parricidio, in quo qualitas filiationis, & paternitatis reſpectiuè facit, vt homicidium aſſumat nomen, & tranſeat in ſpeciem parricidij, & in crimine incæſtus, in quo qualitas conſanguinitatis, ſeù affinitatis facit, vt fornicatio aſſumat nomen, & tranſeat in crimen incæſtus, & alijs huiuſmodi, & moneor ad ità dicendum, quia tunc qualitas haber deformitatem diſtinctam, & ſeparatam à deformitate delicti, cui adhæret, vt dixi in *cap. 33.* vbi tractaui de conceſſione ſalui conductus, quando petitur ſuper qualitate.

Iſta autem deformitas diſtincta, & ſeparata à deformitate alterius delicti exigit conſtitutionem præciſam, & particularem ſui corporis delicti, prout in adulterio exigit, quod probetur matrimonium: in parricidio exigit quod probetur filiatio: in incæſtu exigit, quod probetur conſanguinitas, ſeu affinitas: alias ſine probatione præciſa, & particulari harum qualitatum deficit corpus delicti quoad deformitatem, quæ ſeparat delictum fornicationis ab adulterio, & incæſtu, & ſeparat delictum, & crimen homicidij à parricidio, vt dicunt Muſcatell. & Foller. *locis relatis* à Sarno *pract. crim. tit. diuerſor. delictor. num. 32.* & ceſſante probatione corporis delicti ſuboritur impotentia procedendi ſuper eodem delicto, vt omnes fatentur: & in crimine aſſaſſinij firmat Cyriac. *controu. 399. num. 18.* vbi poſita ex Farinac. & Alex. pro vera concluſione, quod ad hoc, vt aſſaſſinus vbique puniri poſſit, requiritur, quod conſtet eum eſſe talem, ſubdit ad propoſitum noſtrum, ſunt eius verba formalia, *quod intelligo ego, vt debeat conſtare aliundè, non autem, quod carceretur delinquens, & extorqueatur ab eius ore, quia alias rarò haberet locum concluſio, quod priùs conſtare debeat de hac qualitate aſſaſſinij.*

Dixi legitimis extantibus inditijs, quia hodie receſſit ab aula ſtylus condemnandi ex ſola, & ſimplici contumacia, vt dixi in *dict. cap. 33. §. 1. num. 10.* & propterea quando ſen-
3 tentia eſſet lata non præcedentibus inditijs,

eſſet omninò nulla, & inualida, & non poſ-
ſet exequi, Ploт. *conſ.crim.diuerſ.72. num.16.
vol.2.in fol.* Afflict. *Conſtit.* Regni *pœnam eo-
rum num.* 47. Clar. *quæſt.44. verſ. quæro num-
quid*, & Farinac. *quæſt.11.num.16.* vbi tamen
reprobat eos, qui requirunt plenas, & con-
cludentes probationes, & etiam reprobat eos,
qui requirunt ſaltem inditia ſufficientia ad
torturam, nam in Vrbe, & Statu Eccleſia-
ſtico inditia legitima dicuntur ea quæ ſuffi-
ciunt ad inquirendum (hoc eſt leuiora ijs,
quæ indicant ad torturam) iuxta *Bullam* Bea-
ti Pij Quinti *Conſtit. 9. in ordine incipien. Du-
dum* §. 2. & idem vult Chartar. *capto bannito
cap.fin.num.58. 81.& 139.*

Multa tamen requiruntur ad hoc, vt quis
poſſit dici contumax, & in legitima contu-
macia conſtitutus.

4 Primò, quod Iudex committat citationem,
vt eſt text. in *leg.vltim. Cod.de exhib. reis*, &
5 quidem die Iuridico, quia in die feſtiuo com-
miſſio nequit validè fieri, vt inquit Muta *ſu-
per ritu 259. num. 44.* & Sanfælic. *deciſ. 141.
num.2.* & dixi *Ego in lib.1. cap.1. §.9. num.*
6 Secundò requiritur, quod fiat relatio per
Nuncium, qui citationem affixit, vel præ-
ſentauit, Bald. in *leg 2.in 5.not. Cod.de ſport.*
Afflict. in *Conſtit. Regni in ciuilibus in 2. not.*
Franch. *in cap.cum parati in pen.col.de appellat.*
7 controuertitur tamen apud Doctores, an
debeat fieri in die Iuridico, vt dixi *dicto cap.1.
§.9. num. 15.& ſeqq.* & an debeat fieri Iudi-
ci, vel Notario, Bart. in *extrauag. ad repri-
mendum verbo de plano*, quem ſequitur Lan-
franch. in *clem.ſæpè in verbo de plano in 2.col.
verſ. ex his etiam infert de verb. ſignific.* & an
fieri debeat Notario cauſæ, vel cuilibet alio
Notario: ſed in his omnibus videtur atten-
dendenda conſuetudo Regionis, & loci, vt
inquit Spada *conſ.148. num.15. lib.1.*

Tertiò requiritur, quod forma tradita à
8 Iudice in commiſſione ſeruetur, vt ex Farin.
& Foller. inquit D. Carolus Petra *Mag. Cur.
ritu 94. num.7.* & ſi non ſit præſcripta forma,
ſufficit, quod Reus ſit citatus domi ſolitæ,
9 & vltimę habitationis. Farinac. *quæſtion.11.
num.38.* Sacca *conſ.23. num.24.* Tuſch. *concl.
249. num.31.lit.C.* Sforz. Odd. *conſ.72. n.12.*
Ricc. *de publ.Iudic. quæſt.37. num. 11. part.2.*
10 qui inſuper ait, quod debet citari in domo,
in qua Reus detinet familiam, quæ ei denun-
ciare poſſit, & allegat Giurb. *conſ. crim. 67.
num. 8.& ſeq.* ſed ſufficere, quod Nuncius
11 referat citaſſe ad domum habitationis, & non
faciat mentionem ad quam Domum, licet
habeat plures Domus, tenet D. Zuffus in *an-
not. ad Conſtit. Barberinam num. 162. & ſeqq.
impreſſ. poſt tract.de legnim.proceſſ.* vbicumque
enim fiat ſemper eſt eiuſdem naturæ, & non
mutatur eius finis, vt ſubdit D. Zuffus *loc.cit.*
& hoc tenent etiam Sanfæl. *deciſ.225. num.8.*
Thor. in *ſupplem.compend.verbo citatio, an vi-
tietur*, & D. Petra *dict.ritu 94.nu.8.* inquiens
ex Sanfælicio nulla lege eſſe prouiſum, quod
in relatione exprimatur dicta clauſula, & pu-
12 to, quod dicat verum, quantum ad dictio-
nem, *vltimæ*, nam dictio ſolitæ habitationis
eſt neceſſariſſima, ob rationem, quia alias
citatio eſſet incerta, & indiſcreta, & tan-
quam talis non afficeret, vt inquiunt Eugen.
conſ.2.num.7. & 8. & Farinac. *quæſt.11.nu.41.
in fine*, & ſequitur D. Petra *dict.ritu 94.num.9.*
13 qui ſubdit, quod citatio facta in hoſpitio,
ſeù in apotheca non valet, quia locus hoſpi-
tij, ſeù apothecæ non eſt locus, vbi quis de-
git, & citat Alex. Lanfranc. Troys. Petram
ad Gram. Sanfelic. Nouar. & Vinc. de Fran-
ch. ſed explica hoc, vt explicat Antonell. *de
loco legali lib.2. cap.1.nu.441.*

Quid dicendum, ſi domus, in qua Reus
habitabat tempore patrati delicti diruta repe-
riatur tempore citationis? tractat de hoc ar-
ticulo Laur. Matthæù *de Regim. Regni Valent.
par.2.cap.8. §.7.num.46.* & dicit fuiſſe factam
14 citationem in ſolo domus dirutæ: at Io.Bapt.
Thor. in *compend. deciſ. tom.1. verbo citatio ad
forindicandum*, ait fuiſſe in Regno Neapoli-
15 tano obſeruatum fieri edictum in locis fre-
quentatis illius loci: ſed mihi in tali caſu tu-
tius videtur eſſe, quod Reus citètur in ſolo
domus dirutæ, & vlterius citetur per affixio-
nem ad valuas Curiæ, & ſoliti loci, abun-
datior enim cautela non vitiat iuxta practi-
cam relatam à Farinac. *quæſt.11. num.41. cir-
ca med. & in add.ad dictam quæſt.impreſs.poſt 3.
lib.conſil.* qui ponit caſum in eo, qui poſt de-
lictum mutauit domicilium, & ait quod in
Vrbe ſeruatur, quod quando deliuquens poſt
delictum mutauit domicilium, puta aufugit,
non citetur ſimpliciter domi ſolitæ habitatio-
nis, ſed addatur clauſula quatenus eam ha-
beat, ſin minus ad valuas &c.

Hoc idem eſt practicandum, quando cita-
tur bannitus, nam cùm non retinear iura Ci-
uitatis non ſufficit, quod citetur domi ſolitæ
habitationis, ſed debet citari tanquam foren-
ſis, & vagabundus etiam per affixionem,
vt ex Foller. ait Campana *reſol.17.n.9.*

Iterum quid dicendum, ſi Nuncius referat
citaſſe domi ſolitæ, & vltimæ habitationis,
ſed non explicat, an in Ciuitate, vel extra
Ciuitatem ſit poſita domus? Dic, quod non
16 præſumitur Nuntium egreſſum fuiſſe limites
Iuriſdictionis loci, vbi officium exercet, quia
eſſet delictum, quod nunquam præſumitur
vulgatis Iuribus, & ideo debet præſumi, quod
executio fuerit facta in domo ſolitæ habita-
tionis intùs Ciuitatem, vel in Territorio, ſeù
pertinentijs dictæ Ciuitatis, quia debemus
faucre validitati actus, quando ſubiecta ma-
teria patitur, vt per *leg. vbi ita donatur ff. de
donat.cauſ.mort.* Guazzin. *reor.defenſ.10. cap.2.
num.7.* Benintend. *deciſ. Bonon.57. num.3.* di-
cit Capyc.latro *deciſ. 161. num.21. lib.2.* aut
enim Reus habet domum ſolùm intùs Ciui-
tatem, & relatio refertur facta ad dictam

do-

Digitized by Google

domum ibi poſitam, aut habet domum vnam
intrà Ciuitatem, & adhuc ſubſiſtit citatio,
quia vbicumque fiat, ſemper eſt eiuſdem na-
turæ, & non mutatur eius finis, vt ſubtiliter
ponderauit D. Zuffus in *annot. ad Conſtit. Bar-
ber. num. 162. & ſequ.* dummodo promiſcuè
modo in vna, & modo in alia habitet, ita, vt
verè poſſit dici, quod vna, & altera domus
ſit domus ſolitæ habitationis.

Tertio, quid dicendum ſi Nuntius referat
citaſſe eo modo, & forma, prout habuit in
mandatis? Dic breuiter ommiſſis diſtinctio-
nibus allatis per Guazzin. *reor. defenſ. 10. cap.
4.* quod ſi Iudex commiſit citationem fieri
perſonaliter, vel domi, ſi Reus perſonaliter
inueniri non poteſt, tunc relatio tanquam
17 incerta non afficit, vt pluribus citatis Do-
ctoribus inquiunt Guazzin. *loc. cit. num. 6.* &
Capyc. latro *dict. decis. 161. num. 16.* aut com-
miſſio eſt, vt exequatur Domi, & tunc valet
relatio, & afficit, quia non poteſt referri,
niſi ad ipſam formam à Iudice preſcriptam,
prout dicunt Guazzin. & Capyc. *loco mox ci-
tatis*, & Scaccia *de Iudic. cap. 48. num. 7.* & de
Franch. *dec. 322.*

Idem dicendum in relatione facta per Nũ-
cium, *quod exequutus fuit citationem modo,
& forma, vt ſuprà,* aſſerit Capyc. latro *dicta*
18 *decis. 161. num. 16.* vbi ita iudicatum refert,
quia certum eſt non ſolum id, quod eſt cer-
tum de per ſe, ſed etiam illud, quod eſt cer-
tum per relationem ad aliud, vt ait Vant. *de
nullit. tit. de nullit. ex defect. citat. n. 137.*

Quarto requiritur, quod in citatione aſſi-
gnetur terminus præfixus ad comparendum,
ve ex Bart. Bald. Carauit. Vant. & Scaccia
inquit Guazzin. *reor. defenſ. 10. cap. 2. num. 9.*
19 & quidem debet eſſe competens, vt ex Van-
tio, Veſtrio, & Grauat. proſequitur Guazzin.
20 *ibidem num. 11.* et dicitur talis is, qui præſ-
cribitur à Statuto, ſeù conſuetudine loci, &
his deficientibus aſſignatur terminus legalis,
nempè vnius diei pro vigeſimo quoque mil-
leare iuxtà text. in *leg. 1. ff. ſi quis caut.* & ibi
Doctor gloſ. in *cap. nonnulli verſ. vltrà duas die-
tas de reſcript.* & Bertach. *repert. litt. D. verbo*
21 *dieta*, vbi ait, quod dieta duplex eſt, vulga-
ris ſcilicèt, & legalis: vulgaris habetur iux-
ta conſuetudinem Regionis; & legalis con-
tinet viginti milliaria.

Et aduertendum, quod terminus vulgaris
Statuti ſcilicet, ſeù conſuetudinis loci non
22 poteſt immutari, etiamſi ad fauorem ipſius
Rei fiat, puta, quia aſſignetur Reo terminus
magis amplus, vt iudicatum refert Lau. Mat-
thæù *de Regim. Regni Valent. par. 2. cap. 8. §. 7.
num. 52. & ſeqq.* vbi reprobat contrarium
tenentes ea ductus ratione, quia Iudex non
debet eſſe liberalior, & clementior lege, &
nec quid Reo vtilius futurum ſit, ſed quid
æquius, & conuenientius debet attendere,
vt dicunt Scaccia, Gannauer., & Fabr. *loc.*
per eum *citatis*: quod non eſt verum, quan-
23 do ex proceſſu conſtat Iudici, quod citatus
eſt in loco valdè remoto, nàm tunc non de-
bet aſſignari terminus vulgaris, ſed benè aſ-
24 ſignatur terminus legalis ad rationem vigin-
ti milleàrium pro quolibet die, alias termi-
nus nimis anguſtus reſpectu diſtantiæ loci, in
quo citatus reperitur, redderet citationem
nullam, & contumaciam inefficacem, & nul-
lius momenti ad ſuſtinendum actus deſuper
fundatos, vt firmant Odd. *conſ. 72. num. 26. &
ſeq.* Roland. *conſ. 40. num. 27. vol. 1.* Burſatt.
conſ. 225. num. 1. lib. 2. Ayin. *conſ. 103. num. 9.
& 10. vol. 1.* Bald. *conſ. 41. num. 2. vol. 1.* Pe-
regrin. *conſ. 3. num. 9. vol. 5.* Carauit. *ritu 123.
num. 3.* Vant. *de nullit. ex defect. citat. num. 67.*
Sanfælic. *pract. Iudic. ſect. 4. num. 2.* Afflict.
decis. 104. num. 3. & Barz. *decis. Bonon. 151.
num. 12.*

Imò poteſt attentari, quod Iudex ſciens
25 Reum eſſe in certo loco extrà ſuam Iuriſdi-
ctionem, debeat facere diligentiam, vt ibi
citetur ad effectum, vt habeat notitiam cita-
tionis contra eum commiſſæ, Ang. in *leg. 1.
num. 3. verſ. & ſi ille eſt extra Prouinciam C. de
requir.* Reir Alber. in *leg. 1. num. 2. & 3. verſ.
ſed poſtquam citatio ff. eodem tit.* Oldrad. *conſ.
43. num. 7.* Odd. *conſ. 72. num. 18.* Vbert. *de
citationib. cap. 11. num. 115. tom. 2.* Farinac. *qu.
11. num. 43.* & Spada *conſ. 132. n. 11.*

Dixi, quod poteſt attentari, quia in pra-
xi ſufficit ad validitatem actus, & contuma-
ciæ, quod Reus citetur cum termino compe-
tenti domi ſolitæ, & vltimæ habitationis ip-
ſius Rei, vt dixi *ſuprà*, & ita ſe habere com-
munem Italiæ conſuetudinem, teſtatur De-
cian. *conſ. 18. num. 94. & ſeq. lib. 1.* & ſequi-
tur Farinac. *dict. quæſt. 11. num. 43. verſic. ſed
quicquid ſit*, & vlterius citatur de ſtylo per af-
fixionem ad valuas in confinio Status Eccle-
ſiaſtici exiſtente erga locum, ad quem con-
ſtat in proceſſu Reum ſe contuliſſe, & ita
ſcio fuiſſe pluries practicatum.

Quinto requiritur, quod locus ad quem
26 citatur ſit tutus, vt pluribus Iuribus, & Do-
ctoribus allatis inquit Farinac. *quæſt. 11. num.
55.* & Antonell. *de loco legali lib. 2. cap. 1. num.
112.* apud quos habetur etiam, quod locus
27 dicitur non tutus, vel propter inimicitiam,
vel propter bellum, vel propter peſtem, vt
exemplificat Farinac. *loc. citat.* & ex Coller.
proceſſ. exequut. par. 4. cap. 1. num. 169. & ex
Pariſ. *conſ. 33. num. 13. lib. 2. & conſ. 28. num. 6.
& conſ. 110. num. 16. lib. 4.* dicit Antonell. *loco
cit. num. 114.* qui ſubdit hoc procedere etiam
propter aeris intemperiem, & citat Baiard.
ad Clar. *quæſt. 34. num. 29. & ſeqq.* quibus ad-
do Blaſ. Altomar. *de nullitat. rub. 12. quæſt. 33.
num. 38 tom. 2.* Scaglion. *ritu Magnæ Curię 163
num. 27.* Foller. *pract. crim. verbo audiantur ex-
cuſatores* Sanfæl. *decis. 31. num. 1. vol. 1.* Ma-
ſtrill. *decis. 235. num. 12. & ſeqq.* Scaccia *de
Iudic. cap. 32. num. 33.* Maſcard. *concl. 20. nu. 1.
& ſeq. lib. 1.* Muſcatell. *pract. ciuil. gloſa com-*

petentes num. 102. Corn. *conſ.* 109. *num.* 2. *lib.* 2.
Neuizzan. *conſ.* 51. *num.* 10. *& ſeqq.* Menoch.
caſ. 421. *num.* 27. Surd. *de alimentis quæſt.* 13. *in
fine*, Afflict. *deciſ.* 289. *num.* 27. & Nouar. *vaſ-
ſall. grauam.* 46. *num.* 4. *& ſeqq. par.* 2.

Aduertendum tamen, quod effectus huius
exenſationis ceſſat, ceſſante cauſa, vt dicit
Baiard. & Antonell. *loc. citat.* & exceptio ſi-
gnanter de malo aere debet pro parte ipſius
28 citati opponi, vt inquiunt Scaglion. Foller.
Baiard. & Sanfæl. *locis ſupra citatis*, & citatus
29 tempore æſtiuo ad locum mali aeris, non ſo-
lùm debet opponere, ſed debet etiam dare
cautionem de ſe præſentando tempore debi-
to, nempè de menſe Septembris, ſeù Octo-
bris Carauit. *ritu* 266. *num.* 6. *verſ. licet regula-
ritèr*, & Sanfælic. *loco cit. num.* 4. At mihi non
30 videtur iuridica hæc coarctatio ad præſtan-
dam cautionem, quia facta oppoſitione, ea-
que probata, quatenus non ſit notoria, nam
31 notorium releuat ab onere probandi, vt ex
Pariſ. & Afflict. oſtendit Antonell. *loc. citat.
num.* 123. non poteſt cogi ad comparendum,
vt ex Rota Afflict. & Boſ. ſubdit Antonell.
ibidem num. 125. & per conſequens nec poteſt
reputari, & declarari contumax; quia qui
non poteſt cogi, non tenetur venire, ſecun-
dùm Boſ. *tit. de citationibus num.* 37. quem
citat Antonell. *ibidem num.* 127. & qui non
32 tenetur venire non poteſt tanquam contumax
validè condemnari, *cap. noſtrum Erarium §.
alias, & demùm verſ. plus accepit* 25. *diſt.* Alex.
Marant. Neuizzan. Crauett. Menoch. *locis re-
latis* per Farinac. *quæſt.* 11. *num.* 50. nam im-
33 pedito legitima cauſa non currunt tempora
legis, vel hominis, vt ex Roland. & Afflict.
dicit Farinac. *dict. num.* 50. propterea proceſſus
34 factus à Iudice ſciente impedimentum eſſet
omninò nullus, vt pluribus citatis oſtendit
Farinac. *ibid.*

Item nec locus dicitur tutus, quando cita-
35 tus poteſt timere carcerationem, vel aliud
graue incommodum etiamſi proueniat ex de-
licto ipſius citati, vt inquit Farinac. *dict. qu.*
11. *num.* 58. & ideo debet iſto caſu offerri, &
concedi ſaluus conductus, vt dixi in *c.* 33. *§.* 4.

Sexto Requiritur, quod quatenus Iudex,
qui procedit, ſit Iudex delegatus, debet in-
ſerere in citatione tenorem ſuæ delegationis,
alias citatus non tenetur comparere, & con-
tumacia non contrahitur, Vide Salgad. *de
retent. Bullar. par.* 2. *cap.* 24. *num.* 45. *& ſeqq.* &
vide quæ dixi *cap.* 32. *§.* 4. *num.* 37. *& ſeqq.* vbi
latè.

Et quatenus mutetur Iudex in proferenda
ſententia debet fieri noua citatio, alias eſt
nulla ſententia, quæ fertur à nouo Iudice
Ægidius Caſtigion. in *Alphabet. iurid. verbo
citatio*, qui citat Salgad. *de Reg. poteſt. par.* 3.
cap. 9. *num.* 206. *& par.* 4. *cap.* 5. *num.* 8. Solor-
zan. *de Iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 73.
& lib. 3. *polit. cap.* 31. Minadou. *deciſ.* 28. Ricc.
par. 7. *collect.* 3182. Parlardor. *rer. quotid. lib.* 2.
5. *par. §.* 9. *num.* 28. Et quid mutato Iudice de-
legato? Ricc. *collect.* 1194. *part.* 4. qui citat
Gratian. & alios.

Quæro primò, an contumacia dicatur nul-
36 la, ſi citatio fiat in loco, vbi die citationis
factæ celebretur aliqua feſtiuitas, quando lo-
cus expeditionis ſimile feſtum non colat?
Agunt de hac quæſtione Thor. *compend. deciſ.
tom.* 1. *verbo citatio* Gualter. 3. *par. princ. rub.* 2.
num. 49. Matthæù *de Regim. Regni Valent. dict.
§.* 7. *num.* 61. Foller. Viu. Maſull. locis relatis
per D. Carol. Petram *Magn. Curiæ ritu* 116.
num. 5. vbi plure allegat concurdantes, & re-
ſoluunt eſſe nullam contra dictum Innoc. in
cap fin. de ferijs: intellige, ſi eodem die ſit fa-
cta commiſſio iuxta dicta *ſupra num.* 5. nam
ſi commiſſio eſt facta die iuridico, nihil re-
fert, quod executio ſit facta die feſtiuo, quia
executio citationis cum non ſit actus iuriſdi-
ctionis, ſed nudum miniſterium, non importat
nullitatem, ſed vide quæ dixi *cap.* 1. *§.* 9.

Quæro ſecundo, an contumacia ſit nulla,
37 ſi qualitas criminis appoſita in citatione
non ſit verificata, & probata, puta quod di-
catur in citatione homicidium commiſſum
fuiſſe ex inſidijs, & in actis de inſidijs non
conſtet? agunt de hac quæſtione Gizzarell.
deciſ. 16. *num.* 11. Thoro *compend. deciſ. tom.* 2.
verbo citatio, & Matthæu *dict. §.* 7. *num.* 62. &
reſoluunt pro validitate contumaciæ: dubi-
to tamen de veritate huius aſſertionis, quia
qualitas adiecta, & non verificata in proceſſu
potuit retrahere delinquentem à determina-
tione comparendi, & ſe conſtituendi, ad tra-
dita per Farin. *q.* 1. *n.* 11. *&* 23. & D. Zuffum *de
38 legitim. proc. q.* 4. *n.* 9. ideò intelligas eam pro-
cedere iuxtà limitationes adductas à Farin. *loc.
cit. n.* 31. *& ſeqq.* 37. *&* 39. à Caball. *crim. reſol.*
56. *et* 173. & à Conciol. *in addit. ad crim. reſol.* 9.
num. 5. *verbo accuſatio*.

Quæro tertio, an contumax poſſit oppo-
39 nere de incompetentia Iudicis? Agunt de
hac quæſtione Giurb. *conſ. crim.* 48. *& conſil.*
95. Carleual. *de Iudic. tom.* 1. *diſputatione* 2.
num. 600. *&* 1000. & Creſpi *obſeru.* 6. *nu.* 116.
& ſeqq. & num. 125. *& ſeqq.* vbi agit de pro-
ceſſu criminali contra contumacem à Iudice
incompetente; & firmat quod ex renunciatio-
ne, quam videtur facere contumax benè po-
teſt procedi ad aliquam mulctam, ſed nihi-
lominus acta ſunt nulla, & idem firmat Car-
leual. *loc. cit. num.* 1000. qui benè declarat ma-
teriam *num.* 1001. *& ſeqq.* Sed iſti Doctores,
ex profeſſo non tractant quæſtionem noſtram,
ideo pro enucleatione articuli ad eas D. Ca-
rolum Petram in *ritu* 269. *ſub num.* 26. *verſic.
quin exponebatur*, *& num.* 28. *verſ. citra enim.*

Quæro quartò, an contumax poſſit ex ſo-
40 la contumacia torqueri, quando fuit admiſ-
ſus ad nouas? Vide Farinac. *quæſt.* 77. *&* 82.
& conſ. 22. *num.* 2. *& ſeqq.* Caball. *crim. reſol.*
110. *num.* 15. *& reſol.* 181. Chartar. *capto ban-
nito cap.* 1. *num.* 225. *&* 275. diffusè Scanarol.
de

Digitized by Google

de viſit. carcerat. in appendice cap. 33. per tot.
fol. mihi 69.

Quæro quinto, an contumacia ſit conſide-
41 rabilis reſpectu exiliati ſub pœna triremium,
ita vt captus debeat ad triremes traſmitti?
Dic, quod non, quia ſententia continet in
ſe conditionem, quod tranſmitti debeat in
exilium, ſi, & quatenus inciderit in manus
Curiæ, & ſi poſtquam fuerit miſſus in exilium,
denuò contraueniendo exilio peruenerit ad
manus Curię, tunc debet tranſmitti ad tri-
remes, vt dicit Cherubin. in *Bulla* Sixti V.
in *ordine 6. ſcholio* 1. qui allegat concordantes
Chartar. *tract. capto bannito cap. fin. num.* 13. &
Caball. *crim. reſol.* 238. *num.* 3. *& ſeqq.* addo
aliam euidentem rationem, nempè, quia
ſententia cum dicta comminatione trire-
mium non fuit Reo intimata, prout intima-
ri debet, cum non ſufficiat notitia, vt con-
ſuluit Farinac. *conſ.* 93. *num.* 10. & ſequitur
Guazzin. *reor. defenſ.* 33. *cap.* 27. *num.* 14. nam
vbi monitio, & intimatio eſt neceſſaria, non
ſufficit ſcientia ad incurrendam pœnam, vt
proſequuntur *ibidem* præfati Doctores.

Quæro ſexto, an nullitas contumaciæ ob
defectum citationis, vel alterius ſubſtantia-
42 lis requiſiti, poſſit opponi Reo exiſtente in
contumacia? agit de iſta quæſtione Vinc. de
Franch. *deciſ.* 232. *& deciſ.* 688. vbi ait, quod
contumax extra carceres poteſt per Procura-
torem opponere de nullitate notoria ex actis
43 reſultante, & quod in facto ita fuit iudica-
tum, ſed reclamante fiſco fuit ſuſpenſa reſo-
lutio: de eadem re agit D. Sabell. in *ſumma*
§. bannitus num. 29. *verſ. imò etiam contumax*,
qui relata *d. deciſ.* Vinc. de Franchis ait, quod
numquam vidit admittere bannitos contu-
maces ad allegandum nullitates ſententię di-
cens, quod hoc eſſet magnum præiudicium
fiſci, & iuſtitiæ: ſed *verſ. benè recordor*, teſta-
tur quemdam iam condemnatum in contu-
maciam pro homicidio in pœnam capitis, &
confiſcationis bonorum, cum occurrerit ite-
rum eundem proceſſum proponi contra alios
complices non contumaces iuxta practicam
fuiſſe ex Officio, & contumacia Rei non
obſtante, ad inſtigationem Procuratoris ad
aures iudicis fauorabilis, releuatum à dicta
pœna capitali, & arbitrariè condemnatum
in pœnam quinquennalis confinis, cum ter-
mino etiam ad comparendum, & ſe magis
iuſtificandum circumdando, caſſando, & an-
nullando priorem ſententiam contumacialem
capitalem, ſubdens quod dictus Reus non
comparuit cum iam, etſi contumax, obti-
nuiſſet plus quam ſperare poſſet eo ſub præ-
textu, quod quibuſdam verbis iniurioſis fuiſ-
ſet ab occiſo prouocatus, quod non fuerat
animaduerſum in priore expeditione: & ait,
quod ita fuit exequutum (cum approbatione
Magni Ducis) contradicente tamen D. Au-
ditore militarium legionum ſuæ Celſitudinis
Sereniſſimæ. De eadem re agit latè D. Ori-
lia ad Campanam *reſol.* 25. *num.* 22. *& ſeqq.* &
44 pluribus oſtendit, quod annullata ſententia
reſpectu vnius ex Correis, qui ob nullitatem
fuit admiſſus ad nouas, dicitur annullata
etiam reſpectu abſentis, ſi eundem nullitas
prædicta concernit: & hoc ratione indiuidui,
quod non patitur, vt nulla ſit quoad vnum,
exiſtat verò, quoad alios, & citat plures Do-
ctores id firmantes, & in terminis Scyaloiam
prax. foriudicat. cap. 25. *num.* 72. & hanc aſſer-
tionem validiſſimis, ac euidentiſſimis corro-
borat argumentis, itaut nihil addi poſſit.
Comprobat illam ex Gizzarell. *deciſ.* 12. &
Nouar. *quæſt. forenſ.* 155. *lib.* 1. *& deciſ.* 243.
num. 9. de Luca ad Vinc. de Franch. *dict. de-*
ciſ. 688. *num.* 7. dicens, quod ſi nullitas pro-
uenit, quia citatio omnium facta ſit die feſti-
uo etiam abſenti, & foriudicato prodeſt, ſe-
cus ſi nullitas concernat vnum ex Correis dũ-
taxat, puta quia nullitas prouenit ex capite
minoris ætatis, & hanc ſequor opinionem,
quia non eſt permittendum, quod bannitus,
qui ex defectu requiſiti neceſſarij ad conſti-
tuendam, & formandam contumaciam non
eſt talis, interim ſubiaceat periculo occiſio-
nis, & offenſionis.

Nec obſtat, quod iudex nequit ex ſe an-
nullare ſententiam, cum hoc ſit reſeruatum
Principi, vt per tex. in *leg.* 1. *§. vltim. ff. de quæ-*
ſtion. dixi *lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 10. *num.* 60. *verſ. po-*
teſt eſſe ratio.

Quia, quando Princeps admiſit nullita-
45 tem ſententiæ reſpectu ad vnum, annullauit
illam etiam reſpectu ad alios, nam ratione
indiuidui corruit in totum ita, vt non ſit opus
vt iterum annulletur, vt ex Fontanell. *deciſ.*
65. *num.* 9. inquit D. Orilia *loc. cit. n.* 25.

Difficultas eſt, quãdo opponitur nullitas di-
rectè à contumace: nam tunc iudex non poteſt
ſententiam iam latam annullare per ſe, & non
habet tacitum Principis aſſenſum, prout in-
eſt in caſu ſupraposito, quid dicendum? Dic,
46 quod ſuper iſto caſu eſt deciſio Vincent. de
Franch. 232. *& deciſ.* 688. vbi de Luca in
addit. ad vtramq. deciſ. allegat Nouar. *deciſ.* 14
qua videtur innuere, quod opponens etiam
in cõtumacia exiſtens debet audiri: At in *add.*
47 *ad deciſ.* 688. *num.* 2. allegat in contrarium
Tapia in *Conſtit. pęnam eorum num.* 8. Maſtrill.
deciſ. 161. *num.* 16. & de Marinis *reſol.* 33. *nu.* 6.
48 & hanc contrariam in puncto iuris exiſtimo
tenendam, cum temperamento, quod Iudex
teneatur tunc comperta nullitate Principem
49 conſulere iuxta diſpoſitionem tex. in *leg.* 1. *§. ſi*
quis vltro ff. de quæſtion. 161. *Principi cum*
ſcribere oportet ſi quando ei, qui nocens videba-
tur, poſtea ratio innocentiæ conſtitit.

Quæro ſeptimo, an ſententiæ latæ contra
contumaces ex ſolis legitimis inditijs ſint in-
differenter exequendæ? Dic, quod in Statu
50 Eccleſiaſtico pro affirmatiua habemus Bul-
lam B. Pij V. in *Conſtit.* 9. *in declaratione §.* 2.
ibi *quinimo, quod Iudices præfati ſententias ip-*
ſas

Digitized by Google

*ſas condemnatorias, tàm in Vrbe, quam extra
eam latas, & ferendas, ſi tamen legitimis præ-
cedentibus inditijs ad inquirendum promulgatæ
fuerint, executioni realiter, & corporaliter ſuis
loco, & tempore congruis reſpectiuè totaliter, &
integrè contra ſic captos demandent, & deman-
dari faciant.*

Et id poteſt fulciri ratione, qnia inditia
51 legitima operantur, vt delictum haberi de-
beat pro patrato ab eo, contra quem vrgent,
& contumacia eiuſdem inditiati operatur, vt
idem haberi debeat pro confeſſo ſuper eodem
delicto, quia iura, conſtitutiones, ſtatuta
ſupponunt, qnod eo caſu non poſſit, & nec
debeat dubitari de delinquēte, & ſic ſimul ef-
ficiunt, & operantur, quod ſententia inde
52 emanata, quamuis lata ſit in contumaciam,
debeat dici lata propter delictum taliter con-
feſſatum, & non propter contumaciam, vt
ex Rota *deciſ.468. n.8. & 9. par.14. recent.* ait
D. Sabellus in *ſumma* 5. *bannitus num.* 19. &
concordat D. Zuffus *de ligitim. proceſſ. qu.*195.
num. 9. *& ſeqq.* & faciunt verba conſtitutio-
nis Marchiæ *lib.4. cap.*10. ibi *in quo banno di-
catur, quod Rector, Iudex, vel Locumtenens fa-
cit illum exbanniri propter illam contumaciam,
& delictum, ſuper quo fuit citatus.* Etenim
53 inſimul faciunt liquidiſſimam probationem,
& rem notoriam Alex. in *l. manifeſtè in* 2. *not.
ff. de iureiur.* Ruin. *conſ.*19. *num.* 3. *lib.*5. Ber-
tazzol. *conſ.*82. *num.*18. Chartar. *capto banni-
to cap.*1. *num.*48. & 52. & his citatis Spada
54 *conſ.*65. *num.*5. qui ex Nello, Foller. & Char-
tar. ſubdit quod operatur idem, qnod vera
confeſſio, & quod illi æqniparatur.

Verum, quod ſententia præcedentibus in-
55 ditijs legitimis lata dicatur lata propter de-
lictum, & non propter contumaciam, non
procedit ſiue magna contradictione, Nam
56 Rota in *pluribus deciſionibus* firmauit, quod
Conſtitutiones Pontificiæ ſuper hac materia
diſponentes, debent intelligi, quando con-
demnantur contumaces ex probationibus de-
licti concludenter factis in proceſſu, & præſer-
tim in *Romana Canonicatus S. Angeli Veneris
vlt. Febr.*1567. coram R. P. D. Cotta *impreſ-
ſa* à Farinac. *quæſt.*11. *num.* 92. ibi *non obſtat
motus proprius Pij Quarti prohibens abſolutio-
nem à crimine, & audientiam, & appellationem,
quia intelligitur à ſententijs, vel alijs diſpoſitio-
nibus ſuper crimine, non autem ſuper contuma-
cia, quia eſt odioſus, & reſtringendus. Et in
Ciuitatis Caſtelli donationis Lunæ* 16. *Decembris*
1575. coram R. P. D. Seraphino *impreſſa* à
Farinac. *loco citato*, ibi — *non propter delictum
principaliter, ſed propter contumaciam fuiſſe
proceſſum ad huiuſmodi declarationem*, & ibi —
*quia an ſententia ſit lata propter contumaciam,
an propter delictum colligi poſſet ex actis; Nam
vbi tantummodo contra Reum adſunt inditia de-
lictum arguentia, non autem clara, & concludens
ipſius delicti probatio, cum ſententia recipiat de-
clarationem ex actis, dicendum eſt condemnatio-
nem tali caſu eſſe factam propter contumaciam,
non propter delictum, & in Ciuitatis Caſtelli
ſupplementi legitimæ* 27. *Ian.* 1603. coram R.
P.D. Iuſto *impreſſæ poſt* 2. *lib. conſil.* Farinac.
*deciſ.*191. *num.*5. ibi — *non obſtat Bulla Pij IV.
quia ſæpius fuit deciſum loqui in bannitis in
contumaciam propter delictum, vt etiam dixerunt
Domini in hac eadem cauſa coram Mc dic Lunæ
22. Aprilis anni præteriti.*

Iſte intellectus comprobatur, nam Pius
IV. in *Conſtit.*52. exprimit meram contuma-
ciam, vbi voluit intelligere de ſententia lata
propter ſolam contumaciam, vt videre eſt
ibidem §. 7. & 8. vnde quando prout in §. 9.
ſimpliciter loquitur de condemnatis in contu-
maciam, pro crimine, debet intelligi de ſen-
tentia lata propter crimen.

Præterea Pontifex in dicta Bulla admittit
ad defenſionem condemnatos infra ſex men-
ſes, ergo non intelligit de condemnatis in
meram contumaciam, quia huiuſmodi con-
demnati non egerent hac admiſſione, quia
ſola comparitione ſententia reſolueretur, &
ibi Papæ Mens fuit oecurrere, ne propter
temporis diuturnitatem aliquo modo perde-
rentur probationes fiſci, quibus propter
contumaciam redargui poſſent: & hoc idem
dixit Rota in *deciſ.*84. *num.*6. *impreſſa poſt pri-
mum lib. conſil.* Farinac. & in alijs deciſioni-
bus relatis ab eodem Farinac. *quæſt.* 11. *num.*
92. & à D. Orilia ad Campanam *reſolut.* 20.
*num.*5.

Nec aliter intelligi poteſt *Conſtit.* B. Pij V.
in ordine 9. quia nihil penitus de nouo diſpo-
ſuit circa qualitatem ſententiæ in contuma-
ciam latæ tam in *Conſtitutione* 9. §. 4. *quam in
illius declaratione* §. 1. & 2.

Et nec ſine controuerſia procedit, quod
57 ſententia in contumaciam lata debeat execu-
tioni realiter, & corporaliter deman-
dari.

Quia licet hoc ſit verum, quoad eos, qui
ſe præſentant poſt annum, vt expreſsè diſpo-
nit B. Pius V. in *dict. Conſtit.* 9. §. 4. ibi — *con-
tumacibus huiuſmodi defenſiones, non niſi poſt
anni elapſi terminum, denegari debere.*

Et ſit etiam verum, quoad eos, qui intra
vel poſt annum capti ad manus Curiæ deue-
niunt, vt pariter expreſsè ſanciuit idem Pon-
tifex in *dicta delaratione* §. 2. ibi — *quod banni-
ti in contumaciam condemnati in pœnam capitis,
& vltimi ſupplitij, ſi capti ad manus Curiæ de-
uenerint per Iudices ad nouas, ſiue alias defen-
ſiones faciendas, etiam intra dictum tempus non
admittantur.*

Nihilominus nullatenus procedit reſpectu
ad eos, qui ſpontè ſe intra annum conſtituunt
qui à Iudicibus poſſunt in eorum defenſioni-
bus audiri, tam *ex Conſtitut.* 52. Pij IV. §. 9.
ibi — *Rei in contumaciam condemnati ad ſuas
defenſiones faciendas admitti non poſſint, niſi in-
fra ſex menſes*, quam ex *dict. Conſtit.* 9. B. Pij
V. §. 4. ibi — *cumque etiam ſæpè contingat par-*

tes

*tes ipſas , contrà quas in contumaciam procedi
conſuenit , vel ita nogociorum mole grauari ,
vel ita longè abeſſe , vt ipſorum contumaciam
ſex menſium ſpatio huiuſmodi expurgare minimè
queant, terminum ſex menſium huiuſmodi ad an-
num prorogamus, ac contumacibus huiuſmodi de-
fenſiones non niſi poſt anni elapſi terminum de-
negari debere .*

Et re vera praxis Tribunalium eſt , quod
comparens intra annum, ſi fuerit bannitus ex
58 inditijs legitimis ad inquirendum , non pu-
nitur ad formam ſententiæ , & banni , etiamſi
nihil ad ſui defenſam probauerit , ſed ſolùm
ſuper ipſo delicto torquetur , vt dicunt Farin.
*quaſt.*11. *num.* 77. & 105. Caball. *crim. reſol.*
110. *num.*24. Baiard. ad Clar. *quaſt.*64.*num.*
34. & D. Zuffus *de legitim. proceſſus quaſt.*60.
*num.*19. & *ſeqq.* & alij per eos citati , & hoc
idem deberet eſſe quoad bona confiſcata ,
59 quia ſententia cum ſit indiuidua , non debet
eſſe exequibilis in vna parte , & in alia non .

At praxim hanc , ſeu conſuetudinem non
extendere vires ſuas ad bona confiſcata con-
tendunt Criminaliſtæ ex eo, quia practicanda
eſt in ſolo caſu , in quo illa viget , & ideo di-
cunt , quod comparens intra annum bona
60 confiſcata non recuperat , niſi ſuam innocen-
tiam probauerit , & per ſententiam fuerit ab-
ſolutus , ſublata enim conſuetudine , & praxi
prædicta remanet ad fauorem Curię concluſio,
61 quam veram exiſtimant, quod cōparitio intra
annum non extinguit effectum ſententię, quia
ſententia, licet feratur in contumaciā, eſt diffi-
61 nitiua, & propter delictum, & non propter ſo-
lam contumaciam fertur , vt pluribus oſten-
dit Farinac. *dict. quaſt.*11. *num.*93. & *ſeqq.* &
ſequuntur Caball. *crim. reſol.* 180. *num.* 5. &
ſeqq. & Scaccia *de indic. lib.*1. *cap.*98. *ſub nu.*
7. & eo ipſo , quod lata eſt in contumaciam
ſortitur effectum ſuum , quia fertur in eum ,
qui vigore ſtatutorum habetur pro confeſſo ,
& comparitio ſpontanea banniti infra annum
effectum illius non extinguit .

Sed hæc eorum aſſertio reijcitur à Rota ,
63 quæ, vt dictum eſt, firmat , quod talis ſenten-
tia eſt interlocutoria , & non diffinitiua , &
quod fertur propter contumaciam , & non
propter delictum , & per conſequens , quod
64 ſola comparitio banniti infra annum effectum
eiuſdem ſententiæ reſoluit , & extinguit , &
hoc voluit etiam Paul. de Caſtro *conſil.* 141.
*num.*3. & ſequuntur D. Orilia ad Campanam
*reſol.*20.*num.*17. Vernigliol. *conſ.* 254. Pace
Iordan. *lucubrat. tom.*3. *lib.*14. *tit.*25. *num.*189.
& Antonell. *de tempore legali lib.*3. *cap.*13. *nu-
mer.*25. qui ex Iordano *loc. citat.* ait , quod
quando ex conſuetudine , ſtatuto , vel ſtylo
ſeruatur probatio reſultans ex contumacia ,
talis probatio dicitur priuilegiata , & conſe-
quenter non tranſit in iudicatum .

Fortificatur , quia in terminis iuris com-
65 munis , ſi annotatus comparet infra annum,
ſtatim ac dat cautionem de ſtando iuri recu-
perat bona, vt legitur in *leg.* 1. *§.*1. *verſ. ſed,* &
Papinianus ff. de requiren. Reis, vbi non ſolum
cautum eſt, vt contumax comparens infra an-
num data cautione bona recuperet, ſed inſu-
per diſpoſitum eſt, quod Reus ſi infra annum
perſiſtens in contumacia moriatur, bona eius
ad ſucceſſores tranſmittuntur .

Quid dicendum? Dic reſpondendo ſtrictè
ad quæſitum , quod diſputatio non cadit cir-
ca eos, qui ſe conſtituunt poſt annum , & nec
circa eos qui intra , vel poſt annum capiun-
tur , quia vt dictum eſt ſententiæ contra hos
præcedentibus legitimis inditijs latæ indiſtin-
ctè executioni demandantur, & nec cadit diſ-
putatio circa eos , qui ſe intra annum conſti-
tuunt circa pœnam corporalem, nam vt dictū
eſt contra hos ſententiæ in contumaciam le-
gitimis præcedentibus inditijs latæ nullo mo-
do executioni demandantur , ſed reſoluun-
tur taliter , vt de illis nulla habita conſidera-
tione banniti tanquam non fuiſſent condem-
nati ponuntur ex dictis inditijs ad torturam
ad hoc vt ore proprio delictum fateantur, ſo-
lùm igitur remanet diſputatio circa effectum
ſententiæ latæ contra eum , qui ſe intra an-
num conſtituit reſpectu ad pœnam realem ,
hoc eſt reſpectu ad confiſcationem bonorum,
priuationem Officij , ſeu beneficij , & huiuſ-
modi , & circa hunc punctum exiſtimo, quod
66 aſſertio Criminaliſtarum poſſit in puncto iuris
ſubſtineri , & vt hoc oſtendam conſidero tres
caſus quorum vltimus facit ad rem noſtram .

Primus eſt , quando ſtatutum mandat ſim-
pliciter , quod contumax habeatur pro con-
feſſo pro delicto , pro quo citatus non vult
comparere , ſed permittit ſe in contumaciam
banniri , & tunc , omiſſa diſputatione , an
requiratur declaratoria Iudicis , de qua poſt
Farinac. Chartar. Scaccia , agit D. Zuffus *de
legitim. proceſs. quæſt.*198. & *quaſt.*205. ſtatim
ac lata eſt ſententia, Statutum facit operatio-
nem ſuam , nempè efficit , quod confeſſio re-
ſultans ex contumacia inducat legitimam ,
67 concludentem , & liquidiſſimam delicti pro-
bationem , vt ex Barr. & Augel. & alij dicit
Farinac. *quaſt.* 11. *num.*97. adeo vt Bart. in
leg. diuus ff. de cuſtod. Reor, quem ſequuti ſunt
Boſs. Clar. & alij relati à Farinac. *loc. citato
verſ. contrarium,* dicat , quod Iudex non po-
teſt admittere ipſum Reum ad probandam
ſuam innocentiam , ſi ad manus Curiæ deue-
nerit , ob rationem , quia ſecundum ſtatuta
Ciuitatum Italiæ banniti habentur pro con-
feſſis, & ideò vbi ſunt capti, non eſt opus alio
68 proceſſu , ſed ſola reſtat executio ; ſi verò
Reus ſponté ſe conſtituat, tunc Iudex admittit
quidem ad probandam ſuam innocentiam ,
ſed interim effectus ſententiæ remanet integer
& tunc demum Reus liberat ſe , & ſua bona,
ſi docto de ſua innocentia per contrariam
diffinitiuam ſententiam fuerit abſolutus , vt
ex Afflict. Rota, Iodoch. & alijs probat Fari-
nac. *d. qu.* 11. *num.*86.

Secundus caſus eſt, quando ſtatutum mandat, quod habeatur pro confeſſo is, qui citatus pro delicto non comparet, ſed permittit ſe in contumaciam banniri, reſeruato tamen eidem aliquo ſpatio temporis ad ſe conſtituẽdum in carceribus, & tunc ſtatutum non facit ſtatim operationem ſuam, quia obſtat tẽ-
69 pus conceſſum bannito ad ſe conſtituendum: præfixio enim temporis prædicti eſt quædam prorogatio termini in monitorio aſſignati ad comparendum, vt dicit D. Zuffus *de legitim. proceſs. quæſt. 60. num. 2.* & quamuis ipſe D. Zuffus hoc reprobret *ibidem num. 34. & ſeq.* nihilominus non loquitur in terminis iſtius ſecundi caſus, ſed in terminis caſus tertij *infra* explicandi; ſed quatenus prædicta ratio non poſſit ſubſiſtere, vrget ſaltem alia,
70 quæ poteſt deduci ex præfixione termini, qui à lege datur ad appellandum intra decenniũ; nam interim pendente dicto termino ſententia nullam operationem, & nullum effectum producit ob rationem, quia ſententia intra decennium non meretur nomen ſententiæ, ſed donec adhuc adeſt appellandi facultas,
71 dicitur eſſe pronunciatum Iudicis, & tunc demum dicitur eſſe ſententia, quando dicta facultas appellandi amplius non ſubſiſtit, vt benè aduertit Coler. *de proceſs. execut. in rubr. de ſenten. & re iudicata num. 4. in fine*, & hoc in effectu dicit Abb. in *rub. de ſentent. & re iudicata num. 4.* & ſequitur Scaccia in *tract. de ſent. & re iudicat. gloſa 14. quæſt. 2. num. 4.* qui *ibidem num. 7.* ait, quod propterea res iudicata intelligitur, quando nec ſuſpenſiuè, & nec deuolutiuè appellabilis eſt; quamuis enim executio in aliquibus ſententijs non ſuſpendatur per appellationem, nihilominus non diceretur res iudicata, quia per appellationem poteſt retractari, & allegat concordantem Rebuff. in *tract. de ſent. execut. in præfat. num. 16. verſ. ſecundo infertur tom. 1. fol. 306.*

72 Imò per ſolam appellationem pronunciatum extinguitur, vt per text. in *leg. 1. in fine ff. ad Turpillian.* inquit Chartar. *capto bannito cap. 1. num. 131.* & ideo iſto ſecundo caſu ſpon-
73 tanea banniti comparitio tollit in totum effectum ſententiæ, vt ex Rota dicit Vermigl. *conſ. 254. num. 1.* & ſecundum me potiſſima ratio eſt, quia confeſſio vigore ſtatuti non poteſt dici inducta perfectè, niſi tranſacto tempore aſſignato ad comparendum, ad tex. in *l. 1. ff. de requir. reis*.

Tertius caſus eſt, quando Statutum mandat, quod contumax habeatur pro confeſſo, aſſignato tamen aliquo ſpatio temporis ad comparendum, vt ſuam innocentiam oſtendat in ſuis defenſionibus, & tunc, vt in *primo caſu* ſtatutum ſtatim, ac lata eſt ſententia, facit ſuam operationem, & præfixio temporis affert beneficium bannito comparenti intra terminum, ſed nullatenus præiudicat ſententiæ, & iſte eſt caſus Conſtitutionis Marchiæ, quæ loquitur ſimpliciter, ſed fuerunt illi adiunctæ Conſtitutiones ſan. me. Pij IV. & B. Pij V. quæ bonificant comparentem intra annum, ſed nullatenus derogant diſpoſitioni *dictæ Conſtitutionis Marchiæ*, vt euincitur manifeſtè ex deductis à Chartario *capto bannito cap. 1. numer. 211. & ſeqq.* & à Zuffo *de legitim. proceſs. q. 60. num. 38. & ſeqq.*

Vnde ex primo, & tertio caſu infertur,
74 quod bannitus, qui infra terminum à Statuto, ſeù Conſtitutione præfixum ſe conſtituit, debet tamquam bannitus recognoſci pro illo, de quo cantat ſententia, & deindè datur ei terminus ad dicendam cauſam, quare ſententia exequi non debeat, & quatenus velit probare ſuam innocentiam admittitur ab eodem Iudice ad articulandum, & probandum.

75 Infertur ſecundo, quod proceſſus non eget ligitimatione, & ſic teſtes non debent repeti, vt dicunt Farinac. *quæſt. 11. num. 105. & qu. 72. num. 100.* Guazzin. *reor. defenſ. 24. cap. 9. num. 14.* D. Zuffus *de legitim. proceſs. qu. 60. num. 28.*

Infertur tertio, quod niſi bannitus oſten-
76 derit ſuam innocentiam, & contrariam ſententiam ad ſui fauorem reportauerit, pœna in ſententia indicta ſit puniendus, vt dicunt Farinac. *dict. quæſt. 11. num. 102. verſ. limita 1. circa finem, & in verſ. limita ſecundo* & D. Zuffus *loc. cit. num. 33. & 43.*

In terminis autem ſecundi caſus prædicta omnia debent ceſſare, quia ſententia non habet vim, & effectum ſententiæ ex iam dictis.

Infertur quartò, quod in terminis ſecundi,
77 & tertij caſus malè, & peſſimè aliqui in Statu Eccleſiaſtico contra formam *Conſtitutionis* Pij Quarti in *2. declarat. §. 9.* ſtilant intra annum capere poſſeſſionem bonorum banniti, illa incorporare, & diſtrahere, nam non poſſunt hæc agere, quia pẽdente termino præfixo, ſeu reſeruato bannito ad ſe cõſtituendum nihil poteſt innouari, & quatenus aliquid fiat intra dictum tempus, omne id, quod fit, dicitur nulliter operatum, quia eſto etiam, quod ſententia ſit diffinitiua, & lata ſit ob crimen, & non ob contumaciam iuxta opinionem Farin. *quæſt. 11. num. 92. verſ. authoritas Rotæ*, adhùc tamen pendente anno non fecit tranſitum in iudicatum, vt diſponitur in *dicta Bulla*, & per conſequens non dedit ius Fiſco incorporandi, & eo minus alienandi, & diſtrahendi, vt benè conſiderat Farinac. qui *dict. quæſt. 11. num. 88.* exclamat, & excandeſcit contra Fiſcales, & eo magis contra Iudices relaxantes intra annum mandata capiendi actualem poſſeſſionem bonorum condemnati.

Digitized by Google

Cap. XXXIV. §. X.

Notificando, che in ciaſcuno delli caſi compreſi nel preſente bando, ſi procederà non ſolo ad quærelam partis, mà anco ex Officio, acciò i delitti vengano trouati, & i delinquenti puniti.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis Officium eſt triplex nobile, mercenarium, aduerſarium.*
2 *Ideò triplex eſt modus procedendi.*
3 *Accuſare quilibet poteſt in delictis publicis.*
4 *Delicta ſuper quibus procedi poteſt ex Officio, quæ ſint remiſſiuè.*
5 *Aduocatus quid facere debet, quando Iudex procedit ex Officio in delictis, in quibus non poteſt procedere.*
6 *Hodie in quolibet delicto proceditur ex Officio de Iure canonico.*
7 *Et etiam de conſuetudine.*
8 *Fallit in crimine adulterij.*
Niſi adulterium ſit notorium, ibid.
9 *Iudex proſequitur cauſam etiam ſi accuſator poſt porrectam quærelam deſiſtat.*

Si procederà non ſolo à querela.

OFFICIVM Iudicis eſt triplex, nobile ſcilicet, mercenarium, & aduerſarium, quo-
1 rum exempla ponit Bart. in *leg. iuſdicentis numer. 12. ff. de Iuriſd. omn. Iudic.* ideo triplex e-
2 tiam eſt modus procedendi, nempè per viam denunciationis, accuſationis, & ex Officio, quorum terminorum explicationem tradit Angel. *de maleſic. verbo ex mero Officio, verbo ad quærelam Titij, & verbo nec non ad denunciationem*, vbi plures tractat notabiles quæſtiones.

Sed an quilibet de Populo admittatur ad accuſandum? reſpondeas affirmatiuè in deli-
3 ctis publicis, dummodò expreſsè prohibitus non reperiatur *leg. qui accuſare*, vbi Bart. *ff. de accuſ.* Clar. *quæſt. 14. in princip.* Decian. *tract. crim. lib. 1. cap. 6. num. 1.* Farinac. *quæſt. 12. nu. 8.* ſecùs in priuatis delictis, in quibus admittuntur ſolùm illi, qui ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequuntur, *leg. fin.* vbi gloſ. & Bart. *ff. de priuat. delict.* & Farin. *loco cit. n. 7.*

Mà anco ex Officio.

Multa ſunt delicta, in quibus de Iure
4 non poteſt procedi per inquiſitionem, & ex Officio, de quibus Io: Franciſc. de Leonard. *de praxi Offic. Regni cap. 5. num. 46.* qui adducit ſeptem caſus, in quibus iudex procedit ex Officio, Carauita *ritu 233. num. 14.* Campagna *cap. ad conſultationem num. 20.* Intrigliol. *deciſ. 19. num. 13. & 14. & deciſ. 41. num. 10.* & Farin. *qu. 18. n. 15.*

In caſibus, in quibus vetitum eſt procedi ex
5 Officio, Aduocatus debet facere inſtantiam, quod declaretur per Iudicem non eſſe ad vlteriora procedendum, & ſi Iudex interloqui denegabit, poterit appellare, vt docet Foller. *pract. crim. verbo detur copia capitulorum num. 6. & 8.*

Sed hodie de Iure canonico in quolibet de-
6 licto proceditur per Inquiſitionem, & ex Officio, Bald. in *cap. 1. de Offic. ordin.* Dec. *Rub. de Iudic. num. 68. & ſeq.* Barbat. *conſ. 43. col. 4 vol. 1.* Maranta *ſpecul. in 6. par. tit. de inquiſit. num. 39.* Iacob. Nouell. *ad defenſ. reor. in princ. num. 4.* Io. Maria Monticell. *pract. crim. reg. 1. num. 1. & 7.* & his relatis Farinac. *quæſt. 1. nu.*
7 8. Imò hodie de conſuetudine in quolibet loco, & foro proceditur ex Officio, Abb. Bald. Gandin. Aug. ad Angel. Cuman. Vitalin. Anania, Blanch. Boſs. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *d. qu. 1. num. 9. verſ. limita tertio, & qu. 12. nu. 1.*

An autem hæc conſuetudo procedat reſpectu adulterij? nam expreſsè ſancitur non eſſe procedendum ad inſtantiam alterius, quam nominatorum in *leg. quamuis Cod. ad*
8 *legem Iuliam de adulterijs*: Farinac. *d. quæſt. 1. num. 10.* reſpondet negatiuè ex Fulgoſ. *conſil. 135. col. 1. & 2.* & Vulpell. *reſp. crim. 94. num.* & negatiuè pariter ex Carol. de Graſſil. Boer. Lancellott. Corrad. & Boſſ. reſpondet Portules *ad repertorium Molinè §. adulterium nu. 8.* qui reprobat Gram. *deciſ. 31.* Villalob. *com. opin. verbo adulterium* Olan. *in autonomia lit. A. verbo adulterium*, contrarium firmantes, & hoc idem vult alijs citatis Antonell. *de regimin. Eccleſ. par. 2. lib. 6. cap. vlt. & de tempore legali lib. 2. cap. 82. num. 14.* & concordat *Conſtitutio Marchiæ lib. 4. cap. 69.* vbi ſancitur, quod in crimine adulterij, ſtupri, inceſtus, & fornicationis non admittatur alius ad accuſandū, quam Pater, Mater, Auus, Auia, Fratres, Nepotes, Maritus.

Quid ſi adulterium ſit notorium? Dic, quod non ſolùm, quando eſt notorium, ſed & quando adeſt diffamatio poteſt Iudex ex Officio procedere, vt oſtendit Farinac. *qu. 141. num. 44. & 46.* & expreſsè ſtatuit *Conſtitutio Marchiæ loc. cit. cap. 69. & 70.* & Sac. Concil. Tridentin. *ſeſs. 24. cap. 8. de reform.*

Et quamuis in dict. Sac. Concil. Trident.

detur forma procedendi, quod ſcilicet debeat præcedere trina monitio, nihilominus hoc ſtatuit ſolùm ad effectum, vt præuia dicta monitione poſſit indici pœna ibi ſtatuta, & non alias.

Sed quid ſi pars poſt porrectam quærelam in delictis priuatis deſiſtar, an Iudex poſſit cauſam ex ſe, & ex Officio proſequi? affir-
9 matiuam tenent Innoc. *cap. ad noſtram il ſecondo de Iureiuran.* Io. Franc. de Leonard. *loc. cit. num.* 47. Iband. de Bardaxi *comment. ad foros Aragon. tit. de priuileg. gen. num.* 9. Sanfelic. *deciſ.* 22. *num.* 23. Gram. *deciſ.* 31. & Mangrell. ad Bart. in *leg. ex lege Iulia* §. *ſi publico ff. ad leg. Iul. de adulter.* & in terminis adulterij Antonell. *dict. cap.* 82. *num.* 14. aſſignat rationem Cicero in *epiſt.* 21. *ad Quintum fratrem*, & ex eo Cutellus *ad leges Siculas tit. ad leges Federici Regis cap.* 117. *nota* 106. *in principio fol. mihi* 178. quia adductum in iudicium fortaſſe dimitti non oportuerit: conquiri verò ad iudicium neceſſe non fuit, & ratio rationis eſt ſecundum Cutellum *ibid. num.* 1. quia ſi ad iudicium non acceſſerit pacto locus fiet, quod criminis dirimet quæſtionem, nam poſtea calor iudicis Fiſcum aduocat, eique ius parit irreuocabile.

Cap. XXXIV. §. XI.

In oltre Sua Signoria Illuſtriſſima inherendo alla Conſtitutione, e decreto ſopra ciò fatto dall'Illuſtriſſimo Sig. Cardinal Saluiati, mentre era Legato in queſta Città ordina, e vuole, che per l'auuenire i teſtimonij indotti per la Corte, quando ſaranno ſtati confrontati in faccia del Reo con debito, e conueniente modo, s'habbino per leggitimamente, e ſolennemente eſsaminati, e repetiti, come ſe veramente fuſſero ſtati ripetiti con la citatione del Reo, e ſuoi interrogatorij; E ciò habbia luogo ogni volta, che, oltre al concorſo degl'altri requiſiti del confronto, il Giudice nell'atto del far il confronto, ò prima hauerà monito il Reo à far gl'interrogatorij à i teſtimonij, e che hauerà permeſſo, che il Reo all'hora li poſſa fare, e quelli hauerà fatti ſcriuere, ſe però il Reo gl'hauerà fatti, con le riſpoſte dategli dal teſtimonio, il che ſeruato dalla parte del Giudice, ſe il Reo non hauerà fatti gl'interrogatorij, mà da lui ſarà mancato di farli nell'atto di detto confronto; non ſarà più lecito al Reo, nè à chi per lui interueniſſe pretendere, che il teſtimonio, ò teſtimonij ſiano repetiti, ſe però altramente non ſarà conceſſo da Sua Signoria Illuſtriſſima.

SVMMARIVM.

1 *Confrontationis materia à quibus Doctoribus tractetur.*
2 *Duo bona reſultant ex confrontatione, & quæ ſint.*
3 *Confrontatio, vt debito modo fiat, debet fieri coram Iudice.*
4 *Cum renouatione iuramenti.*
5 *Teſtis debet in ſubſtantia recenſere ea, quæ in ſuo examine depoſuit.*
6 *Quod hodie non practicatur.*
7 *Recenſetur modus confrontationis, quæ in praxi ſeruatur.*
8 *Multoties non legitur totum examen teſtis, & quarè.*
9 *Confrontatio ſicca, quæ, & quando fiat.*
10 *Debet fieri ſeparatim, nempè vnus teſtis poſt alium debet confrontari, & non omnes ſimul.*
Aſſignatur ratio, & diſcutitur ad plenum materia poſt num. 22. *vſque in finem.*
11 *Et debet fieri cum qualitatibus, quæ requirerentur, quando teſtis non eſſet examinatus.*
12 *Debet in actu confrontationis dari Reo facultas interrogandi teſtem.*
13 *Cum proteſtatione, quod amplius non repetitur;*
14 *Teſtes confrontati non repetuntur.*
Maximè ſtante ſtylo, & ſtatuto ita mandante, num. 16.
15 *Fallit quando Reus eſt rudis.*
17 *Contrarium.*
18 *Socius criminis confrontatus non repetitur.*
19 *Etiam de ſtylo Sac. Conſultæ.*
20 *Debet tamen Reus torqueri in faciem Rei.*
21 *Confrontatio ſtat in arbitrio Iudicis, etiam in terminis bannimentorum.*
22 *Quando non ſit facienda.*
23 *Teſtes ſunt examinandi ſigillatim.*
24 *Imò turmatim examinati nulliter deponunt.*
25 *Aſſignantur quatuor rationes.*

Con-

Digitized by Google

Contrarium num.30.
Prima opinio eſt verior . n.37.
26 *Teſtes debent de iure naturali , & Diuino examinari ſecretè, & ſeparatim .*
27 *Lex in iure ciuili , vel iure canonico non extat, quæ loquatur de teſtibus turmatim examinatis .*
28 *In Gallia , & Sabaudia extat ſtylus examinandi teſtes in turba .*
29 *Et ita fuiſſe practicatum in multis ruſticis in turba interrogatis* refert Paulus de Caſtro .
31 Te*ſtibus in turba examinatis, quando ſit ſtandum , & eorum dicta ſint attendenda . numer.34. & 36.*
32 *Teſtes plures turmatim examinati habentur ſaltim loco vnius teſtis .*
Et ſaltim faciunt præſumptionem . nu. 39.
33 *Dictum vnici teſtis de directo deponentis de crimine facit iuditium ad torturam .*
35 *Teſtes in re graui non improbandum , quod alijs præſentibus deponant .*
38 Textus in cap. 2. de cauſa poſſeſs. & proprier. *quomodo intelligendus remiſſinè .*

1 TRACTAT diffusè de materia confrontationis teſtium D. Io. Zuffus *de legitim. proceſs.quæſt.*132. & pluribus ſequentibus, in quibus omnia contingibilia ponit , Scaccia *de Indic. cap.86. num.53.* Ambroſ. *proceſs. inform.lib.2.cap.9. num.1.* Farinac. *quæſt.72.nu.*139. Caball. *crim.reſol.269.num.15.*Guazzin. *Reor.defenſ.20.cap.21. num.1.* Vermigliol.*conſil.crim.257. num.1.* Chartar. *pract.crim.lib.3. cap.1.num.82. & cap.3.num.28.* & Scannarol. *de viſit.carcerat.lib.2. cap.6.per tot.* Tabor *de confrontatione* Beſoldus *theſau.pract.adauct.lit. C.§.57. verbo confrontieren.fol. mihi* 178. Oldephop. *obſeruat. crim.tit.4. obſeruat.4.* Matthæù *de Regim. Regni Valent. cap.8. §.4.n.29. & ſeqq.* Conciol.*crim.reſol.verbo confrontatio .*
Ex confrontatione duo bona reſultant, pri-
2 mum , quod Iudex poteſt ex dictis, vultu , &
intrepiditate teſtis colligere , an verùm dixerit, vt benè conſiderat Beſold. *loc.cit.verſ.Iudex poteſt in fine* , iuxta illud *tu magis ſcire potes in leg. 1. §. ideoque diuus ff.de teſtib.* ſecundum , quod Reus ex præſentia teſtis , & ex confrontatione, ſeù, vt eam vocant Scanarol. & Adden.ad Beſoldum *loc. cit.* affrontatione eiuſdem magis afficitur, & vrgetur ad fatendam veritatem , vt aduertunt Chartar. *capto bannito lib.3. cap. 1. num. 83. & 86.* Scanarol. *loc. cit. num.2. & 3.* & Beſold. *loco citato* , ex præſentia enim teſtium vix poteſt euadere Reus iudicium , & veritatem negare , nam vbi teſtes delictorum circumſtantias commemorauerint, titubabit facilè Reus , nec poterit commodas adducere reſponſiones, vt ſubdit Scanarol. *ibidem* Ambroſ. *loc. cit. cap. 9. num.5. verſ.& ego*, & Zuffus *pariter loco citato qu.143. num.1.*

Et ad hoc , vt debito , & conuenienti modo facta dicatur , plura debent interuenire .
Primo , quod fiat coram , & in præſentia
3 Iudicis non ſolùm ob rationes modò recenſitas, ſed etiam quia præſentiam eiuſdem eſſe omninò neceſſariam diſponit textus in *Auth. apud eloquentiſſimum Cod.de fide inſtrum. & §. quoniam Auth.de teſtibus* , & volunt gloſ. in *clem. vnica de Offic.delegat. & in cap. at ſi Clerici de iudicijs* , & Zuffus *de legitim. proceſs. qu. 132.nu.7. & qu.141.nu.4.*
Secundo , quod fiat cum renouatione iura-
4 menti veritatis dicendæ coram ipſo Reo delati , vt inquit Scanarol. *loc. cit. num.1. & 3.* qui citat Burſatt. Bertazzol. & Charrar. *locis* per eum *relatis*, & hoc idem dicit Beſold.*dict. §.57. verſ.Iudex poteſt.*
Tertio , quod teſtis ad interrogationem
5 Iudicis facta priùs ad inuicem mutua nominum , & cognominum , ac perſonarum recognitione recenſeat in ſubſtantia ea , quæ in ſuo examine pro veritate dixit , & depoſuit , vt ex Guazzin. *reor. defenſ.20. cap.19. num. 8.* docet Zuffus *dict.quæſt.*132. *num.*2. Sed quod
6 dicitur de reepilogatione examinis , hodie in Tribunalibus non ſeruatur , nam facta mutua ad inuicem recognitione interrogatur
7 teſtis , an ea , quæ depoſuit , pro veritate dixerit , & depoſuerit , an ſi audiret ea legi recognoſceret , & quatenùs ratificet , & confirmet in faciem imputati, & habitis reſponſionibus congruis Iudex mandat alta , & intelligibili voce ad claram amborum teſtis,& Rei intelligentiam legi examen &c. & hac praxi hodie, & forſan etiam malè vtuntur communiter Iudices noſtri .
Nota tamen , quod multoties non fit le-
8 ctura totius examinis , ſed ſupprimuntur de ordine Iudicis qualitates , & circumſtantiæ delicti , & præſertim hoc fit , quando Reus eſt torquendus denegatis defenſionibus, nunc
9 enim confrontatio debet eſſe ſicca , & non plena , ita quod ſi poſtea inquiſitus ſponte , vel per torturam fateatur delictum, Iudex poſſit ex confeſſatis qualitatibus reſultantibus ex proceſſu , & ipſi Reo non notificatis, cognoſcere , an Reus verum dixerit , vel nè , vt benè aduertit Farinac. *conſil.* 226. *numer.* 7. *tom.3.*
Aliàs enim poſſet dubitari nè Iudex ſuggerentis potiùs , quam interrogantis vice functus fuerit Farinac. *quæſt.72. num. 139. & 144. & 266.* Guazzin. *dict. defenſ. 20. cap. 20. num.8. & 9.* & Scanarol. *loc.cit. nu.7.*
Sed id fieri debet ſolùm , quando non datur copia inditiorum , vt inquit Farinac.*conſ.* 192. *num. 12. lib. 2. & quæſt. 72. nu. 139.* Zuffus *q.147.n.9.* Conciol.*reſol.3.n.5.*
10 Quarto, quod fiat ſeparatim , nempè quod vnus teſtis poſt alium confrontetur , quando ſunt plures,non verò turmatim Hond.Guazz. Chartar. & his relatis Scanarol. *loc.cit. nu.6.* Zuffus *q.136.*& Conciol.*reſol. 2. n.4.* & hoc ad euitan-

euitandam ſuggeſtionem,& nè adinuicem teſtes animentur contra Reum in ipſo actu confrontationis.

Quinto, quod fiat cùm omnibus qualita-
11 tibus, quæ requiruntur, vbi teſtes confrontandi nunquam examinati fuiſſent, Honded. *conſ.101. num. 30. lib. 1.* vndè ſi examen erat recipiendum cum tortura, confrontatio pariter eſt facienda cum tortura Ambroſin. *proceſſ. inform.lib.2.cap.9.nu.1.*

Sexto, quod Reo detur facultas interrogan-
12 di teſtem, quatenus velit, vt ex Claro, Baiard.Afflict. Honded. Farinac. Caball.Guazzin.& Chartar.inquit Scanarol.*loco cit.n.9.*

Septimo tandem quod fiat proteſtatio ei-
13 dem Reo, quod quatenus non interroget, non poterit amplius teſtem repetere, ſeu repeti facere, vt practicatur in Tribunalibus Legationum, & etiam in Tribunali Gubernatoris Vrbis, vbi poſt confrontationem teſtes
14 non repetuntur de ſtylo d.Tribunalis, vt refert Scanarol. *loc.cit. num.* 10. & Zuffus pariter *loco citato qu.*140. *n.*1.

Et quamuis communiter admittatur diſtin-
15 ctio, quod adhùc Reus repetere poteſt teſtes, quando ipſe eſt rudis, & non ſufficienter interrogauit, vt dicunt Vernugliol. *conſ. crim.* 257. *num.*2. & Farinac. *quæſt.*72. *num.* 144. & Scanarol. *loc.cit.num.*10. & Zuffus *dict. quæſt.* 140. admittat hoc eo fortius procedere, ſi Reus proteſtatus fuit velle repetere cum interrogatorijs, nihilominus quando Iudex ipſe dando facultatem interrogandi proteſtatus fuerit ipſi Reo, vt interrogaret, quia de ſtylo Tribunalis teſtes confrontati amplius non repetuntur, certè non admitteretur opinio ſu-
16 pradictorum Doctorum in hoc Tribunali,vbi non ſolum adeſt ſtylus, ſed bannimenta expreſsè præcludunt Reo viam repetendi.

Nec mihi negotium faceſſit, quod Reus ſit
17 rudis, quia Innocentia, quæ reſpuit reatum, dat imputato animum, & vigorem, & ingenium ſe expurgandi, & mendacem reddendi eum, qui falsò imputat, vt benè dicit Petrus Matthæus in *hiſtoria Henrici Quarti Galliæ Regis lib.5. narrat.4.* ibi — *ſe egli è innocente, la verità è tanto potente, che ella ſi ſottomette tutte le ſtrategemme, e tutti gl'artificij dell'accuſatore:* quem refert Merlin.Pignatell.*controu.33. n.26.cent.2.*&CiceroMarci Cecilij cauſas agẽs exclamat: *ò magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraque omnium inſidias facilè per ſe ipſam defendat*, quem ad aliud tamen propoſitum refert Solorzan. in *recopilacion de diverſos tractados, tit. honorarias y iubiladas nu.487.fol. mihi 349.*

Quæro, an prædicta procedant etiam in
18 ſocio criminis, de quo in bannimentis nulla fit mentio? reſpondendum affirmatiuè, quia tacitè includitur ſocius criminis, cum in illo actu examinis, & confrontationis ille fungatur Officio teſtis, vt de ſe patet, & per conſequens, omnia quæ dicuntur de teſte, videntur dici de ſocio criminis, qui in teſtis locum ſuccedit.

Vlterius eſt ſtylus in quolibet Tribunali,
19 etiam Sac. Conſultæ, quod ſocij criminis confrontati non repetantur, vt teſtantur Lucatell. *quæſt. iudicial. inſpect.5. num.234.* Caſtellus in *eius memoriali fol.* 58. & Zuffus *de legit.proceſſ.quæſt.140. num.8, & qu.211.nu.3.* ſed ipſe *num. 4. & ſeqq.* conatur probare contrarium.

Aduertendum nihilominus, quod ſimplex
20 confrontatio non eſt ſatis, ſi in præſentia, & facie ipſius Rei non torqueatur, & in tortura confirmet, & ratificet eius dictum, debet enim adhiberi tortura ad validitatem talis confrontationis, quia ſinè illa ſocius criminis tanquam inhabilis ad teſtimonium ferendum propter complicitatem, nullatenus probaret, vt inquit Matth. Stephan. *de Offic. Iudic.lib.9. cap.8.* & poſt eum Beſold. *loc. cit. verſ.ſic poteſt.* leuiter tamen torquetur, vt dicunt Farinac. *quæſt.43. num.140.* & Peregrin. *conſ.2.nu.157. lib.2.*

Quæro ſecundò, an ſtantibus bannimentis
21 noſtris debeat Iudex ex neceſſitate confrontare? Peregrin. *conſ.2. num.157. volum.2.* ait Authores in Iuriſprudentia docuiſſe, quod Reus de ſe confeſſus debet in præſentia nominari, cum iuramento aſſerere ſic eſſe, aliàs nominatio non operatur Boer. *dec.* 319. *num.4.* Clar. *quæſt.2. num.11. verſ. quæro nunquid* Vulpell. *conſ.30. num.7.& conſ.83. nu.8.* Farinac. *quæſt.43. num.40. & ſeqq.* Sed,quod de iuramento præfati Doctores dicunt non placet aliquibus Doctoribus, vt ſubdit Peregrinus *ibidem verſ.ſed quod*, ſed ſeruandum eſſe ſtylum fori ait Menoch. *de arbitr.caſ.* 474. *num.62.& ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1317. *num.*47. Farinac. *quæſt.*43. *num.*144. quos refert Peregrin. *ibidem*.

Vnde videtur dicendum, quod confrontatio ſit neceſſaria; ſed dicas, quod eſt in arbitrio Iudicis confrontare, vel repetere, imò
22 multoties debet ex neceſſitate ommitti confrontatio, puta, quando Reus eſſet vafri ingenij, vt ait ex Cicerone *lib.de Orat.* Scanarol. *loc.cit.num.*12.& etiam quando eſſet confrontandus ſeruus cum Domino, Vaſſallus cum Patrono, filius cum Patre, Pauper cum magno Diuite, timidus cum Potente, & huiuſmodi ſimiles homines, in quos cadit timor reuerentialis, Chartar. *pract.crim.lib.3.cap.1. num.97.* Ambroſ. *proceſſ. inform.lib.2. cap.9. num.6. & 7.* Scanarol. *loc. cit. num.* 12. & Beſold. *loc.cit.verſ.non tamen*, dicens, quod hi difficulter contra prædictos tales in eorum faciem ſuum dictum confirmare audent ſaltem ſine aliqua vacillatione. addendi Zuffus *q.*133.& 144.& Conciol.*crim.reſol.*1.*n.*8.

Dixi ſupra, quod teſtes non ſunt repetendi
23 turmatim, nunc addo ad elucidationem articuli, quod concluſio fundata eſt in text. in *cap. venerabili de teſtibus*, quo mandatur Iudicibus

Digitized by Google

dicibus, vt curent examinare ſigillatim teſtes,
24 & indè eliciunt Doctores, quod examinati
inſimul turmatim, & vt aiunt, per turbam,
nulliter deponunt, gloſ. in *cap. cum cauſam*,
verbo procures, *eodem tit. de teſtib.* & ibi Bald.
num.46. Butr. *num.15.* Abb. *num.5.* Io. Andr.
in *dict. cap. venerabili verbo ſigillatim in princ.*
Fœlyn. *ibid. num.3.* & Fagnan. *num.5.* & hanc
concluſionem pluries canonizauit Rota
penes Farinac. *conſ.5. num. 60.* apud Coccin.
deciſ.162. num.4. apud Duran. *deciſ.6. nu. 10.*
apud Poſth. *de manutenen. deciſ.383. numer. 1.*
ſequuntur Farinac. *quæſt.80. num.94.* Menoch.
de arbitr. quæſt.29. Boſs. *tit. de oppoſit. contra
teſt. num.88.* & Adden. ad Butatt. *dec.555.*

Et huius concluſionis ratio multiplex aſſi-
25 gnatur; Primo quia quando vnus ſeorſum
ab alio deponit, liberiùs profert veritatem.
Secundò, quia melius poteſt conuinci de fal-
ſitate. Tertiò, quia aliàs vnus ſuggerit al-
teri, & ideò ambo poſſent per eundem præ-
meditatum ſermonem deponere: Quartò,
quia inde vociferationes, confuſiones, con-
tradictiones coram Iudice fierent, & partes,
quæ foris ſtant, poſſunt audire, & indè im-
pediri ad alios teſtes ſuper eiſdem producen-
dos, vt explicant Doctores, & ſignanter Glo-
ſa, & Fagnan. in *dict. cap. venerabili*; ſed hæc
vltima ratio communiter ab eiſdem Docto-
ribus reprobatur.

Imò Bart. *ſuper extrauag. ad reprimendum*,
verbo, *& figura num. 15.* ait inductum eſſe
26 de Iure naturali, ſiuè Diuino, quod teſtes
ſecrete examinentur, & citat gloſam in *leg. ſi
quando verbo voluerint Cod. de teſtibus*, & Bart.
ſic dicentem ſequuntur Baiard. ad Clar. *q.23.
num.2.* & Guazzin. *reor. defenſ.14. cap.2. nu.6.*
& Bartolus ad ita dicendum mouetur ex eo,
quia Daniel edoctus à Spiritu Sancto riexa-
minauit vnum ſeorſum ab alio Senes, qui con-
tra Suſannam depoſuerant; elicit enim ex hoc,
quod hoc ſit de Iure naturæ faciendum, &
ſtante quod eſt relatum hoc factum in Sacra
Scriptura, ita ſit de Iure Diuino faciendum.

Et quamuis non reperiatur lex iuris ciuilis,
27 vel Canonici, quæ de teſtibus per turbam
examinatis loquatur, vt aduertit Faber. in
ſuo *Cod. lib.4. tit.15. de teſtib. diff.3. numer.4.*
quem refert Carena *de S. Offic. par.3. tit.7. §.8.
num.62.*

Et in Gallia, ac Sabaudia adeſſe ſtylum
28 examinandi teſtes in turba, ac admittendi
depoſitiones turmatim factas, teſtantur Fa-
ber. *loc. cit.* Godofred. Abano *de reatib. qu.6.
num.23. & ſequ. & in praxi 5. teſtium coactio
numer. 48. & 49.* & ex his Carena *loco citato
num.61.*

Et aliquando fuiſſe obſeruatum, quod mul-
29 ti ruſtici ſimul fuerunt interrogati, & omnes
reſponderunt certo modo refert Paul. de
Caſtro in *l. minimè n.2. ff. de legibus*.
30 Et poſſe fieri de Iure, probat Afflict. in
cap.1. num.136. ex quibus cauſis feud. amittatur,
31 cuius opinioni potiſſimum adhærendum,
quando ex circumſtantijs, vel ex confeſſione
Rei ſubſequuta, vel aliunde conſtiterit, te-
ſtes veritatem puram, ſinceram, & integram
dixiſſe; motiuum enim, ob quod teſtes de-
bent deponere ſecretè, & ſeorſum vnus ab a-
lio, deducitur ex eo, quia probationes de-
bent eſſe clariores, & certiores adeò, vt Iu-
dices ad hoc, vt abundantiorem plenitudi-
nem probationis habeant, & fugiant pericu-
lum falſitatis, oportet, vt non ſolum curent
examinare teſtes ſecretè, ſed etiam de circum-
ſtantijs interrogent, vt ait Paſſerin. in *praxi
quæſt.13. art. 3. num. 31.* ideò quoties ceſſat
timor, & ſuſpicio falſitatis, Iudex poteſt abſ-
que ſcrupulo attendere depoſitionem huiuſ-
modi teſtium, vel ad condemnandum, quia
faciunt plenam probationem, vel ad torquē-
32 dum, quia dum loco vnius ſaltem habentur,
vt firmant Zuffus *de legit. proceſs. quæſt.33. &*
Conciol. *crim. reſol.3. num.1. verbo teſtes quo-
ad examen*, debet dici, quod ſufficienter in-
33 dicant ad torturam, quia ſecundùm Care-
nam *de S. Offic. par.3. tit.3. num.23.* Bict. Bor-
don. Sgroy, Franc. à S. Iul. de Angel. *locis re-
latis* à P. Paſſerin. qui eos ſequitur *prax. Tri-
bun. Regul. qu.21. art.3. num. 17.* dictum vnius
teſtis de delicto deponentis ſatis eſt ad tor-
turam.

Et eo magis ſufficiunt ad condemnandum,
34 ſi teſtes in turba non deponant in toto exa-
mine de re ſpectante ad vtrumque, ſed in vna
parte denuncient, & teſtentur de re ſpectan-
te ad vtrumque, & in alia parte quilibet lo-
quatur ſigillatim de re ſpectante particulari-
ter, & præcisè ad ipſum ſolum teſtem loquen-
tem ita, vt in vna parte deponant quidem
inſimul, ac in alia parte non inſimul, ſed be-
nè ſolùm coram loquuntur, nam licet ha-
beant exceptionem in illa parte, de qua de-
ponere debebant ſigillatim, nè vnus ab alio
inſtrui potuiſſet, certè non poſſunt habere
exceptionem, quoad aliam partem, circa
quā quilibet vnicus dici poteſt, etenim non eſt
35 improbatū, imò vtile in re, & negocio, & cauſa
graui, quod teſtis præſentibus alijs deponat,
vt ex tex. in *c. vt officium de hæret. in 6.* aduertit
Abb. in *cap. cum cauſam num.5. de teſtibus*, &
ex Bald. & Ant. de Butr. Fœlyn. in *dict. cap.
venerabili nu.3.*

Nec nullitas examinis in vna parte poteſt
viciare totum examen.
36 Quia cum examen contineat capita ſepa-
rata, & ratio inſtructionis procedat in vno,
& non in alio capite, non poteſt dici, quod
nullitas ex vno capite totum examen inficiat,
iuxta tex. in *leg. etiamſi 5. ex cauſa ff. de minor.*
vbi gloſa *verbo audiendus, & in leg. cum actum
ff. de negoc. geſt.* & in terminis depoſitionis te-
ſtium gloſa in *cap. ſi ad ſcripturas verſ. quod in
eis diſt. 9.*
37 Nihilominus non poteſt negari primam
opinionem fundatam eſſe in tex. in *dict. cap.*
vene-

venerabili de teſtibus , *& in leg. nullum Cod. de teſtibus* , & communiter eſſe à Doctoribus habitam pro vera ob euidentiam rationis , qua innixa conſpicitur, & ob manifeſtum contextum litteræ , ex qua dicta decretalis in *capit. venerabili* deſumpta eſt quam refert Gonzalez in *eodem cap. venerabili num.* 5. vbi ait , quod Honorius reſcripſit , vt iterum teſtes ſigillatim reciperentur , & ſeorſum interrogarentur non quia de veritate dubitaſſet, ſed quia non iuxta iuris formam in re adeo graui teſtes examinati fuerant .

Et quamuis ab aliquibus adducatur text.
38 in *cap. 2. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* ad oſtendendum licitum eſſe inſimul examinare teſtes , nihilominus intellectus, quem tribuunt dicto textui, reprobatur ab Add. ad Abbat. in *dict. cap. venerabili in fine de teſtibus* .

Poteſt tamen dici , quod teſtes examinati
39 per turbam faciunt præſumptionem , vt in terminis firmat Farinac. *conſ. 5. num.* 81. cuius opinio coadiuuatur ex regula , quod teſtes nulliter examinati faciunt præſumptionem Dec. Gram. Foller. quos refert Farinac. *ibi* , & firmat Rota coram Coccino *deciſ. 36. nu. 9. dec. 173. nu. 4. dec. 617. n. 20. & dec. 905. num. 5. dec. 1094. num. 2.*

Cap. XXXIV. §. XII.

E perche molte volte è difficile il conuincere i delinquenti , ſe non ſi viene all'atto della tortura Sua Signoria Illuſtriſſima ordina , e vuole , che ne i delitti , doue è poſta la pena arbitraria, ò pecuniaria, che aſcenda , ò poſſa aſcendere alla ſomma di cinquanta ſcudi , poſſa il Giudice procedere alla tortura per hauere la verità ; precedendo però gl'inditij legitimi .

S V M M A R I V M.

1 *Tortura eſt duplex , vna infertur pro pœna, & eſt loco pœnæ , alia eſt præambula ad pœnam .*
2 *Hæc ſecunda venit appellatione quæſtionis .*
3 *Licet aliqui faciant differentiam inter torturam, & quæſtionem .*
4 *Torturæ genera varia ſunt , & quænam ſint remiſſiuè .*
Refertur genus tormenti nuncupatum Potus Sueticus . ibid.
5 *Noua , & inuſitata tormentorum genera ad Carnifices, & non ad Iudices ſunt referenda.*
6 *Torturæ materia à quibus Doctoribus tractetur .*
7 *Tortura repugnat Theologicis , ac politicis principijs , quia in Scriptura ſacra nullibi de tortura ſit mentio .*
8 *Moyſes prudentiſſimus indagator ea non fuit vſus .*
9 *Multi populi illam ignorant .*
10 *Eſt fallax remedium .*
11 *Eſt inuentum tyrannicum .*
12 *Nec curandum, quod delicta remaneant impunita ſublatis torturis , quia non omnia delicta in hoc mundo punit Deus, & quare .*
13 *Contrarium probatur ex eo quia Doctores fatentur torturam rationi eſſe conuenientem , & Reipublicæ vtilem .*
14 *Mores gentium ferè cunctarum approbarunt.*
15 *Abſurda, quæ ſublata tortura ſequerentur .*
16 *Etiam Sancti ſuadent huius experimenti probam .*
17 Beſoldus *hac opinione retenta pro vera reſpondet fundamentis alterius opinionis .*
18 *Tortura ad hoc , vt poſſit inferri multa requiruntur, & quæ ſint. num. 26.*
19 *Rei in tortura poſiti multoties in ſe mentiuntur, & multa exempla referuntur à Doctoribus .*
20 *Ob impatientiam , vt dicit* Vulpianus .
Ob tædium , vt dicit Caſſiodorus . *n. 22.*
Referuntur ad hoc verba Diui Auguſtini *numer. 23.*
Et verba Ciceronis . *num. 24.*
21 *Tortura poteſt dici potius exploratio patientiæ, quam veritatis .*
25 *Certitudo moralis ſufficit ad actus humanos regendos, num. 29.*
27 *Confeſſiones Reorum pro exploratis facinoribus haberi non debent , niſi verificentur .*
28 *Confeſſio verificata ex circumſtantia non ſcita prius per Iudicem , oſtendit quod confeſſio emanauit è fonte veritatis .*
Affertur textus Scripturæ ſacræ Ioſuè qui fuit ab Authore allegatus Eminentiſſ. D. Card. de Caualerijs ad ſuſtinendam quandam monitionem factam à Iudice ad habendam à Reo veritatem dict. num. 28. verſ. iſtum textum .
30 *Iudex debet ſententiare ſecundùm acta , & probata .*
31 *Tortura eſt maior pœna , quàm vtriuſque manus abſciſſio .*
32 *Contrarium .*
33 *Infertur etiam in cauſis pecuniarijs , & pœnam corporalem non admittentibus .*
34 *Contrarium .*
Prima opinio eſt vera in terminis bannimentorum .
35 *Non infertur niſi intret pœna vltra relegationem per biennium .*
36 Fontanella *dicit Doctores hoc dicentes loqui ſecundum iura municipalia .*

Tor-

38 *Tortura an inferri poſſit in cauſis effectis corporalibus remiſſiuè.*

39 *Iudex ex iuditijs poteſt ſecundum eius arbitrium torquere, vel condemnare in pœnam extraordinariam.*

40 *Imò debet omninò torquere ſecundùm aliquos.*

41 Reprobantur *Doctores ita dicentes.*

42 *Reprobantur etiam Doctores dicentes dependere ab Arbitrio Iudicis torquere, vel condemnare.*

43 *Diſtingue. Vbi latè de pœna extraordinaria.*

44 *Qui non poteſt torqueri ob impedimentũ ætatis, rupturæ, & huiuſmodi, debet condemnari in aliquam pęnam extraordinariam leuem.*

45 *Iudex ex inditijs ſufficientibus ad torturam poteſt deuenire ad pœnam etiam corporalem, quando cauſa agitur in aliquo Supremo Tribunali.*

46 *Reus debet relaxari, quando inditia, quæ habentur in proceſſu non ſufficiunt ad torturã.*

47 *Deus non eſt tentandus, quando delicta ex proceſſu redduntur incognita.*

48 *Iudex ex circumſtantijs ſibi notis extra proceſſum poteſt deuenire ad torturam ſecundum* Giurbam, *ſed reprobatur.*

49 *Poteſt in enormibus, quando non habet inditia ſufficientia impetrare à Principe facultatem torquendi ſecundùm* Campaneam, alias de Nigris, *ſed reprobatur.*

50 *Tortura ſemel illata poteſt repeti.*

51 *Contrarium.*

52 *Concorda.*

53 *Diſtingue.*

54 *Tortura in vltimo temporis momento magis afficit corpus cruciatibus.*

55 *Deliquium quamuis arguat debilitatem complexionis* Rei, *non excuſat à complemento torturæ.*

56 *Vide rationem.*

57 *Reus qui faſſus eſt in tormento, ſed non vult ratificare, reponitur, & reducitur ad torturam.*

58 *Quid ſi ſecunda vice poſitus in tortura fateatur denuò, ſed ductus ad bancum iuris denuò non vult ratificare.*

Reuocatio confeſſionis factæ à Reo, ſeù non ratificatio debet redigi in actis. 64.

Ob rationes allatas. ibid.

Quid ſi Reus non ratificet, & nec expreſsè reuocet. n.65.

59 *Tortura vltrà tertiã vicẽ non poteſt repeti. n.60*

61 *Imò cauti Iudices ad tertiam torturam non veniunt, & quare.*

62 *Inſufficienter tortus debet iterum torqueri, & quando hoc procedat.*

63 *Iudex in decreto depoſitionis Rei à tortura debet proteſtari, quod intendit continuare torturam, alias præiudicat fiſco.*

66 *Tortura eſt ſpecies probationis, qua reus ſuam innocentiam oſtendit. n.106.*

67 Reus *tortus in negatiua perſiſtens reputatur melior, quam ante accuſationem habebatur, n.107.*

68 *Tortura non purgat plenas probationes.*

69 *Sed debilitat. num. 108.*

70 *Et quæ pęna tunc poſſit imponi nu.71. & 72.*

73 Reus *tortus ſufficienter ſi perſiſtit in negatiua debet abſolui, vel cum cautione relaxari. num.84.*

74 *Et inſufficienter tortus debet in pœnam extraordinariam, & etiam ad triremes in Supremis Tribunalibus condemnari.*

75 *Explica iuxta caſus diſtinctos. nu.76. 81.85. & 86.*

77 *Pœna, quando ex aliqua cauſa debet minui, non poteſt eſſe in eadem ſpecie.*

78 *Contrarium.*

Et hæc ſeruatur in ſupremis Tribunalibus. 80.

79 *Pœna triremium perpetuarum, & ad tempus differt.*

82 *Pœnæ gradus minuitur, quando minuitur gradus inditiorum.*

Torturam ſuſtinens ſi ſit imputatus de crimine hæreſis non debet, & nec tenetur abiurare ſi tortura ſit ſufficienter illata, & nec ſi ſit Sacerdos poteſt haberi pro irregulari ſi tortus ſit pro homicidio. Sed quid ſi ſit ſimplex Clericus, & velit poſt ſuſtentatam torturam pro homicidio promoueri ad ordines ſacros n.85. verſ. & hoc modo.

87 *Confeſſus qualificatè debet torqueri ad præciſè & ſinè qualitate reſpondendum.*

88 *Contrarium.*

89 *Diſtingue vt num.90.*

91 *Diſtinctio Authoris.*

92 Reus *confitens ſpontè cum qualitate, ſi incipit cum negatiua, puta, non occidi, & ſi occidi, ad meam defenſionem occidi, habetur pro negante, & debet torqueri, vt præciſè fateatur.*

93 *Dummodò adſint inditia ſufficientia ad torturam, quia ſola reſponſio ſic qualificata non ſufficit.*

94 *Etiamſi præcedat diffamatio ſuper delicto contra ipſum* Reum.

95 *Si verò incipit cum affirmatiua, puta occidi, ſed ad mei defenſionem, debet condemnari, ſi cum dicta confeſſione qualificata adſunt plenę probationes.*

96 *Debet torqueri leuiter, & deindè in extraordinariam condemnari, ſi concurrunt inditia vrgentiſſima, & indubitata.*

97 *Nam leuis tortura inditia non purgat.*

98 *Debet vel condemnari, vel torqueri arbitrio Iudicis, ſi adſint inditia pluſquam ſemipleuè probantia.*

99 *Et debet omninò torqueri, ſi inditia ſolùm ſemipleuè probant.*

100 *At ſi non adſint inditia, ſed ſola extat rei confeſſio qualificata reus nec torquetur, & nec condemnatur.*

101 *Confeſſio Rei, qui cum affirmatiua incipit qualificatè fateri, ſufficit ad torturam, ſi concurrit diffamatio, ſeù aliquod aliud inditium.*

102 *Reus confitens qualificatè in tormentis, ſiue inci-*

incipiat fateri tum affirmatiua, ſinè cum negatina debet teueri, & continuari in tortura ad hoc vt ſimpliciter reſpondeat.

*Vide rationem, num.*110. & 111.

103 *Ratio differentiæ inter caſum Rei ſpontè, & Rei iu tortura confitentis.*

104 *Reus confeſſus qualificatè in plano examine cenſetur adiecisse qualitatem ad ſe eximendum à pœna.*

105 *Ideò ei non creditur circa qualitatē, niſi probet.*

109 Confeſſus *qualificatè iu tortura, & in qualitate adiecta perſiſteus debet omninò abſolui.*

110 *Quia habetur ac ſi per teſtes qualitatem adiectam probaſſet, tortura enim ſuccedit loco teſtium.*

112 *Reus confeſſus in tortura cum qualitate minuente delictum, non poteſt in pœnam ordinariam condemnari, & quarè.*

113 *Articuli habentur pro probatis, quando facto Iudicis non probantur.*

114 *Iudicis animus debet inclinari ad inueniendam veritatem.*

115 *Reus non debet deponi à tortura, niſi Iudex cognoſcat ex facto, ſeu aliqua veriſimilitudine, quod ille puram veritatem dicit.*

At ſi cognoſcit ex deductis in proceſſu, vel alia circumſtantia, quod non dicit veritatem, debet tormentum continuare. 117.

116 *Faſſus veritatem non debet in tortura detineri, alias grauatur.*

118 Tortura *prodeſt Reo qualificatè confeſſo quoad omnem pœnam.*

119 *Secundum alios, quoad pœnam ordinariam tantùm.*

120 *Quod procedit etiam ad fauorem eorum, qui iu plano examine qualificatè fatentur.*

121 *Veritas eſt quod debet iu hoc caſu Rei confeſſi in plano examine procedi iuxta diſtinctiones poſitas n.* 91. & *ſeqq. in caſu verò* Rei *confeſſi in tortura debet diſtingui vt hic.*

122 Tortura *immoderata debet computari in pœna Reo infligenda.*

123 Tortus *ſufficienter perſiſtens in negatina poteſt condemnari ad intereſſe partis iuxta reſolutionem S.Conc. Neapolitani.*

*Contrarium num.*124.

125 Tortus *pro vno delicto poteſt pro alio delicto ſuperuenientibus inditijs torqueri, ſi tranſacti ſint dies* 40.

Intellige, & explica vt non procedat, quando pro pluribus criminibus quis torquetur, quia vnica vice, & non pro numero delictorum torquetur, ibid.

126 *Partes, quæ ſe offerunt ad ſubſtinendum torturam in probationem eorum, ſuper quibus deficiunt inditia, non ſunt audiendæ.*

127 Torqueri *non poteſt impeditus morbo, ſeù impedimento aliquo ex recenſitis, & an excellens in arte poſſit torqueri n.*130.

*Et de facto tortus poteſt dicere de nullitate confeſſionis n.*130.

128 Tortura *illata ſanauit laborantem podagra.*

129 *Probatio in contrarium admittitur, quando Periti referunt torturam poſſe inferri non obſtante impedimento allegato.*

131 Torqueri *non poteſt infans: ſicut nec ſenex.*

132 *Intellige vt hic.*

133 Tortura *poteſt inferri ſocijs criminis, quando exſtant inditia contra eos, licet non conſtet quiſnam ex ipſis occidit.*

134 *Cautela pro* Iudice *in iſto caſu.*

135 *Copia inditiorum debet dari Reo, & eius defenſori, alias confeſſio, illis non communicatis, extorta iu tormentis eſt nulla.*

Et in dicta copia debent dari nomina, & cognomina teſtium, & an hoc ſit verum in Tribunali S.Officij latiſſimè diſcutitur.

*Nomina Eccleſiaſticorum an poſſit ſcribi in proceſſu iudicis laici ſi delinquant inſimul cum ſecularibus ſub n.*135. *verſ.* non relinquenda.

136 *Reus in quibus caſibus poteſt abſque inditijs torqueri.*

Et referuntur ſex caſus ibid.

137 *Sortilegium taciturnitatis aduerſus torturam verum eſſe aſſerunt relati hic.*

138 *Negat Paulus Zacchia.*

139 *Prima opinio cenſetur vera.*

140 *Ponitur ab aliquibus ſchedula huiuſmodi ſortilegij, & malè.*

141 *Iudici licet vti ſortilegio contra ſortilegium taciturnitatis.*

Contrarium eſt verius, nam præter abraſionem pilorum, mutationem veſtium, vel loci, & dilationem tormenti ad aliud tempus nullo alio licet vti remedio ibid.

142 *Vtens ſortilegio taciturnitatis incurrit pœnam.*

143 *Et eam incurrit etiam docens.*

144 *In carceribus eſt ſcola inſtruentium carceratos ad negandum delictum.*

145 *Sed ſi eſt carceratus is, qui alium carceratum inſtruit ad negandum delictum nullatenus tenetur.*

146 Tormentū *Vigiliæ nō infertur niſi in atrociſſimis*

147 *Vigiliæ tormenti materia penes quos Doctores habetur.*

148 *In die, quo infertur tormentum vigiliæ nullum aliud tormentum poteſt infligi.*

149 *Procedit hoc non ſolum in tormento vigiliæ, ſed in quouis alio tormenti genere.*

150 *In dicto tormento Reus non poteſt detineri vltra decem horas.*

151 *Hodie extenditur etiam ad duodecim horas, & quarè.*

152 *Non infertur niſi delictum ſit atrociſſimum, & inditia ſint vrgentiſſima.*

153 *Aliquando tamen infertur in delictis ordinarijs loco fune, & quando.*

154 *Aduertentiæ multæ, & quæ ſint adhibendæ in tormenti Vigiliæ illatione.*

155 *Fœminæ non ſunt torquendæ dicto tormento, & quare.*

Seruatur tamen aliquando contrarium ibid.

156 *Et nec dicto tormento ſupponendi ſunt illi, qui ſunt debilis complexionis, ſeù aliquo particulari morbo laborant.*

Digitized by Google

157 *Tormentum funis, ſeù cordæ frequentiſſimum in Tribunalibus.*
158 *Non excedit ſpatium vnius horæ continuatæ.*
159 *Et quid in teſtibus, & quid in ſocio ad purgandam maculam.*
160 *Cum fune ſubtili magis cruciat, quam cum groſſa.*
161 *Tormentum taxillorum vulgo* ſtanghetta, *paruipenditur à Iudicibus, quia parum in illo confidunt, & quare.*
162 *Eſt tamen ceſſantibus fraudibus intenſiſſimum.*
163 *Per quantum tempus infertur.*
164 *Tormentum ſibilorum omnium leniſſimum eſt.*
165 *Torturæ gradus quot, & quales ſint.*

1 AGIT hic Legiſlator non de tortura, quæ ſolet aliquando inferri in pœnam, & punitionem delicti, ſed de illa, quæ pertinet ad præparandum, & perficiendum proceſſum in ordine ad eruendam veritatem, & ſic de tortura, quæ poteſt dici præambula ad pœnam delicti poſtmodum inferendam, quam Faber in *ſuo Codic. lib.9. tit.21. diffinit. 17. num. 5. in alleg.* & ex eo Balthaſ. Corrad. Zahnnius *de mendacijs lib.1.cap.29. num.2.* dicunt eſſe præparatorium quoddam ad mortem, vel naturalem, vel ciuilem, vel ſaltem ad pœnam corporalem. De hac duplici tortura, & de differentia inter vnam, & alteram intercedente, agit Antonius Queuedus in *libro de indit. & tortura par. 2. cap. 1.* & ex eo Didacus Garzia de Traſmiera in *tract. de polygamia lib.3. quæſt.7. num.1. & ſeqq.* Carrer. de Nigris, Farinac. *locis relatis* à Domino Io: Bapt. Muecio ad Sanfælic. *dec.48. n.7.*

Huiuſmodi tortura venit etiam ſub nomi-
2 ne, & appellatione quæſtionis, vt habetur in *leg.1. & toto titulo ff. de quæſtion.* Bocer. tamen in *tract. de tortura cap.1. num.12.* & ex eo Hieronym. Baſilicò *crim. deciſ. 8. num. 85.* facit
3 differentiam inter quæſtionem, & torturam, dicens torturam eſſe ipſum actum tormenti, quæſtionem verò conſtare ex interrogatione, & tormento.

Et licet varia ſint torturæ genera, proue
4 referant Farinac. *quæſt. 38. num. 55. & ſeqq.* Peregrin. *conſ.2. num.124. & ſeqq. lib. 2.* Antonius Quæuedus *de tortura par. 2. cap. 1.* Didac. Garzia de Traſimiera *de polygamia lib.3. quæſt.7. num.6.* & nouiſſimè Gaſpar. Manzius in *comment. ad criminalem ſanctionem Carolinam art.58. num. 20. & ſeqq.* vbi omnium ferè tormentorum genera refert, & Samuel Strykius in *tract. de iure ſenſuum diſſert.6. c.4. num.1. & ſeqq.* agit de modo torquendi Reū per guſtum, dando ſcilicet ad potandum potionem amaram iuxta text. in *Scriptura ſacra Numer. cap. 5. verſ. 18.* vel denegando res ad guſtum pertinentes puta cibum, vel potum, quod ſapere nimiam crudelitatem ex Zacchia *qq. Medicoleg. lib.6. tit.2. quæſt.1. num. 32.* firmat Strykius *ibidem num. 5.* præſertim ſi denegetur potus, grauius enim eſt perferre ſitim, quam famem, vt dicunt Zacchia, & Strykius *loc. cit.* viden. qui facit mentionem cuiuſdam potus, quem appellat Potum Sueticum, quo milites Sueui in Bello moto in Germania vti ſolebant: infundebant enim, vt ipſe refert, aquam fetidam ori hominum in terram proiectorum, & deindè pedibus pectus illorum calcabant, donec confiterentur loca, vbi pecunias reconditas haberent.

Nihilominus hic intelligitur de tortura ordinaria, & ſolita adhiberi in Tribunalibus Status Eccleſiaſtici, nam noua, & inuſitata
5 tormentorum genera ad Carnifices, & non ad Iudices ſunt referenda, ad tradita per Hieronym. Baſilicò *d. dec. 8. num. 14.*

De tortura pleniſſimum tractatum fecerunt
6 Farinac. *quæſt. 36.* & pluribus ſequentibus Bocer. *de tortura,* Queuedus *de tortura,* Scialoya *de tortura Reorum,* Zanger. *pariter de tort. Reor.* & de materia tractant Peregrin. *d. Ct. conſ. 2.* Baſilicò *crim. deciſ. 8. per tot.* Carena *de S. Offic. par.3. tit.10. per 25. §§.* Conciol. *crim. reſol. verbo tortura per 20. reſolutionis ibi poſitas* Manzius *ad conſtit. crim. Carolin. art.45. & pluribus ſequent.* D. Sabellus in *ſumma §. tortura per tot.*

Propterea ego aliquas tantum quæſtiones curioſas, & alias in praxi frequentes breuiter attingam.

Quæro primo, an tortura Theologicis, ac politicis principijs repugnet? agunt de hac quæſtione Beſold. *Theſau. pract. adaut. litt. P. §.11. fol. mihi 724. & ſeqq.* Hieronymus Baſilicò *crim deciſ. 8. num.1.* Balthaſsar. Corrad. Zahnnius in *tract. de mendacijs lib. 1. cap. 29. per tot.* Anton. Matthæus *de criminibus tit. de quæſtionibus cap.5. per tot.* Iohan. Volk. Bechmannus in *commentar. pandectar. theoricopr. &c. tit. de quæſtionibus num.1. & ſeqq.* & quia Beſoldus *loc. cit.* diffuſiùs, quam alij materiam tractat, & rationes hinc indè adducit, & liber non eſt omnibus præmanibus, referam ſummatim eius dicta, & pro affirmatiua affert.

Primò, quod in Sacra Scriptura nullibi de
7 tali medio ad eruendam veritatem apparet.

Secundo, quod Moyſes prudentiſſimus in-
8 dagator in ea præſertim politica, vbi cum pertinaci, duræque ceruicis populo res illi fuit tantum adminiculum, & præſidium non iuſſit adhiberi.

Tertio, quod non ſolus Populus Iſraeliti-
9 cus tormenta illa ignorauit, ſed, & in Regno Aragoniæ, alijſque adhuc locis per Iudicem in delictis imponi non poſſe teſtatur Gomez *tom.3. reſol. 13. in princ. tit. de delictis*, & in Anglia etiam prohiberi, aſſerunt Grenius in *ſuo Tribunali reformato lib.1. cap.4. fol. 80.* & Thomas Smithus *lib. 1. Republ. Anglorum cap.27.* relati à Beſoldo *loc. citato* quibus addo Hieronym. Baſilicò *crimin. deciſ. 8. numer. 12.*

Quarto, quod huiuſmodi remedium eſt fal-
10 lax, & mendax, quia multi ſe admiſiſſe confeſſi ſunt crimen, quod tamen ab alijs perpetratum res nimis ſerò docuit, & viciſſim quorumdam in tormentis perferendis duritia, & obſtinatio tanta fuit, vt exquiſitiſſimis etiam cruciatibus ad confeſſionem impelli non potuerint ſcelerum illorum, quorum tamen Reos fuiſſe, vel tùm conſtitit, vel veritas temporis filia poſteà manifeſtauit, vt eſt text. expreſſus in *leg. prima*, §. *quæſtioni ff. de quæſtion.*

Quinto, quod multi Doctores, & præſertim Vuilhelmus Zepperus *lib. 5. legum Moſaycarum forenſ. explanat. cap.* 10. Io. Greuius in *ſuo Tribunali reformato lib.* 1. *cap.* 4. & Antonius Prætorius relati à Beſoldo *dict.* §. 11. *in princ. fol. mihi* 724. improbant violentas haſce
11 quæſtiones tanquam ethnicum, & tyrannicum inuentum expers omnis charitatis, & commiſerationis, quæ ſontibus etiam, & Reis ſuo modo debetur, à quo debent cauere Chriſtiani, præſertim cum Tyranni, quorum primus Nimbroch teſte Polidoro Virgilio *lib. 2. de rer. inuent. cap.* 3. inuenerint hunc modum ad tuendam ſuam dominationem.

Nec curandum, quod torturis ſublatis de-
12 licta remaneant impunita, quia ſecundum D. Chryſoſtom. *homelia* 46. *ad Pop. Antioch.* nec ab omnibus hic exigit Deus, nè ſurrectionem deſperes, & iudicium deſinas expectare, quaſi omnes hic reddant rationem. Nec rurſum omnes abire permittit impunitos, ne rurſum omnia prouidentia carere putes. Verum punit, & non punit. Et in quantum punit oſtendit, quod hic punit, & illic rationē expoſcat. In quantum autem non punit, facit, vt credas, quod eſt aliquod poſt præſentem peregrinationem tremendum Tribunal: propterea ſecundum Diuum Aug. in *lib. 3. contr. epiſtol. Parmeniani cap.* 2. Miſericorditèr corripiat homo, quod poteſt. Quod autem non poteſt, patienter ferat, & cum dilectione gemat, atque lugeat, donec aut Deus deſuper emendet, & corrigat, aut vſque ad mortem differat eradicare Zizaniam, & paleam ventilare.

Pro affirmatiua verò affert primo, quod
13 Iuriſconſulti vno ore fatentur iuſtum, rationi conueniens, ac etiam Reipublicæ vtile eſſe tormenta quandoque adhiberi.

Secundo, quod mores, legeſque Gentium
14 ferè cunctarum approbant modum hunc, ne delicta, quæ regulariter occultè perpetrantur, & vix per aliam inquiſitionem protrahi in lucem poſſunt, remaneant impunita, & ſic detur occaſio, & aperiatur via delinquendi, vt conſiderant Gomeſ. Farinac. Petrus Ærodius, Bocerus Hering. Parthenius litigioſus, Philipp. Steinhauſen. & Delrio relati a Beſoldo *loc. cit. fol. mihi* 727. quibus addo Hieron. Baſilicò *deciſ. crim. 8. num.* 12. & Didac. Garziam de Traimreta *de polygamia lib. 3. qu.* 7. *num.* 3. *& ſeqq.* qui ex tex. in *l. edictum ff. de quæſtion.* ait, quod tormenta ſunt efficaciſſima ad veritatis cognitionem.

Tertio, quod mundus non poteſt ſtare in
15 pace ſine timore torturæ, nam ſi teſtibus, & præſumptionibus perpetuò vtendum eſſet, neceſſariò ſequeretur, aut ſceleratos ad ſupplicium eſſe trahendos etiam nulla eorum propria confeſſione accedente: aut ex centum flagitioſis vix vnum eſſe puniendum: ſiquidem, & rectè qualificati teſtes raròadmodum haberi poſſunt, cum ſcelera, præſertim grauiſſima, ſine teſtibus committantur, & homines ita ſint comparati, vt ſua ſpontè ſcelus nullum conſiteantur, quod morte piandum eſſe ſciant. *Quæ autem*, ſunt verba Beſoldi, *futura eſſet hominum vita, & qualis Reſpublicæ cuiuſque Status, ſi ex multis flagitioſis vnus, aut alter ſolum ad debitam pœnam raperetur: reliqui, quorum ſcelera, vel iuratis teſtibus, vel ipſorum propria confeſſione probari non poſſent, impunè dimitterentur, nemo non videt: cum ſcil. ert id ad flagitia iteranda, & pro nefaria libidine in alios graſſandum, non feneſtram ſolum, ſed, & fores patentes præberet.*

Quarto, quod etiam Sancti ſuadent huius
16 experimenti probam; nam S. Iſidorus Peluſiota *lib.* 1. *Epiſtol.* 116. *Cum ſapiens*, inquit, *veritatis inuentum habeas multiplicem tormentorum machinam, timore ad iudicium vtere: quandoquidem Diuina lex improbis te conſtituit terrorem.*

Et hanc negatiuam opinionem eleganti
17 ſtylo etiam alijs prolixioribus rationibus munitam ſequutus Beſoldus *loc. cit. fol. mihi* 728. reſpondet contrarijs.

Ad primum inquit, quod licet in Veteri Teſtamento ignotæ, vel non viitatæ fuerint torturæ, alia tamen ferè conſimilia media vſurpabantur, & ſortes in dubijs, & occultis maleficij, quorum autores ignorabantur, ad hibendæ, ut legimus ex *Ioſ. 7. verſ.* 4. Samuel. *lib. 1. cap. 14. verſ. 30. Ionæ cap. 1. verſ.* 7. & potionem amaram ad explorationem adulterij vſitatam fuiſſe, habetur *Num. cap. 1. verſ.* 13.

Ad ſecundum, inquit, quod in vetuſta illa Iudaica Republica ſimplicitas, & ingenuitas maior erat, vtpote in qua homines vnius naturæ, ac gentis, vniuſque Religionis conformiter viuebant, atque adeo in ea minor rerum confuſio erat; indeque inſtituta Populi illius non adeò accommodata ſunt ad Republicas temporum horum, quibus, & malitia, & in omne ſcelus decuplo maior libido, & vbi in vna non dico Regione, vel Vrbe, ſed Oppido, Vico, Pago cohabitant homines gentium diuerſiſſimarum, atque adeo etiam ingeniorum, & morum, haut omninò iuſtitiæ adminiſtrandæ, flagitiorumque depræhendorum in tanta rerum, quæ nunc in mundo eſt, confuſione multo difficilior ratio ſit, quam erat in Iudaica Politia,

& ad

& ad hoc citat Keckerman. *diſput. pract.* 32. *quæſt.*4. & idem innuit Baſilicò *dict. deciſ.* 8. *num.*12.

Ad tertium ait, quod Angli iuxta relationem *libelli Iuſtitiæ Britanicæ inſcripti ad finem* in crimine læſæ Maieſtatis de facto contra Catholicos quoſdam adhibuerunt.

Ad quartum, & quintum reſpondet, quod ſi regulæ Iuriſperitorum, & Republicarum ſapienter informatarum inſtituta obſeruentur, vix eſt, vt tortura iniuſtitiæ, vel crudelitatis accuſari queat, requirunt enim *Primo*, quod
18 conſtet de delicto hoc eſt de corpore delicti: *Secundò*, quod præcedant inditia veriſimilia, probabilia, legitima; qualia ſunt, illa quæ ſunt diſpoſita, & ſancita à Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus in *leg. milites §. oportet C. de quæſtion.* cuius verba ſunt — *oportet autem Iudices, nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum ſunt, ad inueſtigationem veritatis à tormentis initium ſumere, ſed argumentis primum veriſimilibus, probabilibuſque vti, & ſi his veluti certis inditijs ducti inueſtigandæ veritatis gratia ad tormenta putauerint eſſe deueniendum, tunc id demùm facere debent, ſi perſonarum conditio patiatur. Hac enim ratione etiam Vniuerſi Prouinciales noſtri fructum ingenuæ nobis beneuolentiæ conſequentur*, quem textum extollit, & pluribus exornat Baldus *conſ.*78. *num.*1. *&* 2. *lib.* 3. quod eſſe verum etiam in delictis atrociſſimis longo ſermone probat Peregrinus *conſ.* 2. *à num.*97. *vſque ad num.* 109. *lib.* 2.

Tertio, quod confeſſiones Reorum ratificentur ex interuallo temporis, & extra locum tormentorum, & deindè aliundè verificentur. *Quartò*, demùm quod in modo tormentorum habeatur ratio perſonæ, grauitatis, ſeu leuitatis delicti, inditiorum, & præcipuè vſitati tormenti, & ad ſingula allegat leges, & authoritates Doctorum: ſubdit deteſtandos eos, qui more tyrannorum adhibent tormenta in pœnam; vel vanam, & inanem gloriam, & maiora Officia affectantes noua genera tormentorum miſeris Reis imponunt, & improbat captiones, & artes, quas recenſet Paris de Puteo *de ſindic. verbo tortura verſ. & aduertendum*, & Longlæus *ſemeſtrium lib.*4.*capit.*5. & Delrio *diſq. magic. ſect.*10.

Antonius Matthæus *de criminibus titul. de quæſtionib. cap.* 5. *per tot.* agit, vt dixi, de hoc eodem articulo, & ad longum rationes hinc indè adducit, quæ in ſubſtantia ſunt eędemmet, quas affert Beſoldus, & cum Ludouico Viues improbat torturam, præterquã in crimine læſæ Maieſtatis, & in caſu, quo inſertur confeſſo ad reuelandum complices.

Bechmannus verò, qui, vt pariter dixi, agit de hoc articulo in *tit. de quæſtionibus* neutram ſententiam abſolutè, & ſimpliciter approbat: ſed diſtinguit inter tormenta mediocria, & grandia, vel immania, inter modum torquendi crudelem, & modicum: inter cauſam torquendi dubiam, vel non, & inter tormentorum vſum, & abuſum.

Mihi omnibus benè penſatis verior videtur opinio Beſoldi; vndè concludo cum eodem, & cum Hieronym. Baſilicò *dict. deciſ.*8. *num.* 15. & cum communi praxi Tribunalium, vſus enim, & conſuetudo tot cultiorum Gentium faciunt pro iuſtitia quæſtionum vt ait Bechmann. *loc. cit. num.*6. concludo, inquam, torturam non repugnare principijs Theologicis, & politicis, imò omninò eſſe neceſſariam pro bono Iuſtitiæ, & Gubernij, quicquid dicant Bachou. ad Vueſſembech. *tit. de quæſtionib.* & Ant. Matthæus, & alij quos reprobat Struuius *diſſert. crim.* 1. *theſi* 16.

Quæro ſecundo, vndè proueniat, quod-
19 quis in ſe ipſum ob tormenta mentiatur? Plurima enim extant exempla eorum, qui in tortura, & deindè etiam extrà locum torturæ fecerunt ſe reos criminum, quæ nunquam admiſerunt, quorum *quadraginta duo* retulit Oldephop. *in appendice ad obſeruat. crimin.* aliqua retulit Scanarol. *de viſit. carcerator. lib.* 4. §. 7. *cap.* 1. *per tot.* & nonnulla retulit Beſold. *loco ſupracitato*. Et ego vidi Rauennæ lapidem poſitum ad honorem nobilis de Amaducijs, qui confeſſus delictum, quod mox ab alio perpetratum fuiſſe apparuit, fuit miſerè capite plexus; Et parum abfuit, quin caſus fuerit hic Bononiæ renouatus de præſenti *anno* 1675. in quinque carceratis, quorum tres in tormento Vigiliæ, & poſt ad banchum Iuris aſſeruerunt commiſiſſe in communi Calcariæ rapinam cum qualitate conuenticulæ, nominis Curiæ, fracturæ capſarum, ligaturæ Orlandi, & Vincentij de Gulfarinis, & abductione Vincentij per centum paſſus extra domum: alij verò duo pariter in tormento Vigiliæ faſſi fuerunt commiſiſſe rapinam ferè cum iiſdem qualitatibus in Com. Mongiorgij in domo illorum de Blaſiniis, & tamen tam primi, quam ſecundi erant de prædictis prorſus Innocentes; inciderunt enim in manus Curiæ veri Rei, qui in plano examine rem ex ordine expoſuerunt, & debitas pœnas laqueo luerunt. In his duobus caſibus primi potuerunt ex publica voce, & famæ ſeriem facti narrare, & eoſdem ſocios, quos vulgus fecerat ſibi ipſis adiungere, ſed ſecundi, qui ſtatim facta rapina fuerunt capti ad nominationem, & indicationem derobatæ mulieris atteſtantis benè cognouiſſe eos, non video quomodò potuerint ſeriem facti, prout re ipſa erat, dicere, & ſocios indiuiduare, de quorum vno, nec mulier, & nec Curia vllam prorſus habuerat ſuſpicionem. Iſti duo caſus occurſi tempore mei Auditoratus effecerunt, vt criminalitatem, quam cum Fontanell. *deciſ.* 258. *num.* 10. *lib.* 1. pro re faſtidioſa ſemper habui, & contra genium exercui, vt teſtis eſt mihi Deus, quod de facili eredent, qui ſciunt quomodo me criminalitati addixerim, periculoſiſſimam, & deſpicaciſſimam

dein-

deinceps etiam habuerim, ſed oportet ſerui-
re Deo, & Principi, & manere in vocatione.

Benedictus, & laudatus ſit Deus, qui ſuc-
currendo meæ bonæ intentioni, & rectiſſimæ
menti Eminentiſs. D.Card. Bonaccurſij à La-
tere Legati nunquã ſatis laudati, hos pauperes
è faucibus mortis eripuit, & me liberauit à
cõfuſione, quia, licet iuſtitiam ſecundũ acta, &
probata feciſſem, adhuc tamen perfuſus fuiſ-
ſem, & quidem manifeſtè apparuit in hoc mi-
ſericordia, bonitas, & prouidentia Dei, nam
cum D. Cardinalis deliberaſſet, quod præfa-
ti morti traderentur poſt reuerſionem Magna-
tum, & Ciuium ab eorum Villis, quæ ſolet
regulariter eſſe circa medietatem menſis No-
uembris non amplius eorum recordati fui-
mus, & per omni die Veneris, & ſic ſemel
in hebdomada liſtam carceratorum in ſolita
Congregatione legebamus: tandem circa
medietatem menſis Ianuarij ſubſequentis ad-
uenit ad me homo forenſis, qui impulſu Dei,
vt credendum, petijt impunitatem, & aliquam
recognitionem pecuniariam, eaque obtenta
factum vtriuſque latrocinij iudicialiter expo-
ſuit, & modum habendi ſocios indicauit, quo-
rum duo ad manus Curiæ peruenerunt, & de
plano delictum confeſſi vltimo ſupplicio af-
fecti fuerunt.

Et vt ad quæſitum reuertar, dico, quod
Vvlpianus in *leg. 1. §. quæſtioni ff. de quæſtion.*
20 hoc tribuit hominis impatientiæ, dicens,
alij, tanta ſunt impatientia, vt quoduis men-
tiri, quam pati tormenta velint. Vndè Mi-
chael Montanus *loco relato* à Beſold. *dict.* §.11.
fol. 727. periculoſam eſſe ait inuentionem il-
21 lam eculei, & quæſtionum adeò, vt videatur
magis exploratio patientiæ, quam veritatis;
æquè enim is, qui ſuſtinere, & perferre tor-
menta poteſt, & is, qui non poteſt, verita-
tem celat: idem aſſerit Caſſiodorus *lib. 3. va-*
22 *riar. epiſt.* 46. tribuens hoc tædio, quo pertæ-
ſus homo, gratiùs ſibi eſt ſpem citæ mortis
expetere, quam tormentorum crudelia ſuſti-
nere, *inter ſupremas enim*, vt ſubdit Caſſio-
dor. *anhelanti anguſtias, votum eſt, potiùs pe-*
rire, quam viuere; quia deteſtabilis ſenſus pœ-
narum excludit dulciſſimæ ſalutis affectum. Et
ex hoc inquit Lucas de Penna in *leg. quoties,*
Cod. de d gutat. lib. 12. relatus & ipſe à Be-
ſold. *loc. cit. fol.* 725. faciliùs reperiuntur, qui
ſe vltrò morti offerant; cum nemo tam timi-
dus ſit, vt inquit Seneca ad Lucillum *epiſt.* 22.
vt malit ſemper pendere, quàm ſemel cade-
re: Vide quæ ad hoc propoſitum ex Cicero-
ne in *orat. pro Silla* affert Baſilicò *deciſ. crim.* 8.
num. 14.

Quæro tertio, an detur cautela ad ſecuri-
tatem Iudicis, & imputati ſimul? D. Auguſt.
lib. 19. de Ciuit. Dei cap. 6. relatus à Beſold.
dicto §. 11. *fol.* 727. intollerabile, plangen-
23 dum, rigandumque, ſi fieri poſſet, fontibus
lacrymarum, ait, quod cum propterea Iudex
torqueat accuſatum, nè occidat, neſciens
innocentem, idem fiat per ignorantiæ miſe-
riam; vt & tortum, & innocentem occidat;
quem torſerit, nè innocentem occideret. Si
enim ſecundùm iſtorum ſapientiam, vt pro-
ſequitur D. Auguſtinus, delegerit ex hac vi-
ta fugere, quam diutiùs ſuſtinere tormenta,
quod non commiſit, commiſiſſe ſe dicit, quo
damnato, & occiſo vtrum nocentem, an in-
nocentem Iudex occiderit, adhuc neſcit:
quem nè innocentem neſciens occideret, tor-
ſit: ac per hoc innocentem, & vt ſciret, tor-
ſit, & dum neſciret, occidit, idem innuit Ci-
24 cero in *Orat. pro Silla* relat. à Baſilicò *deciſ.*
crim. 8. *num.* 14. ibi — *illa tormenta gubernat*
dolor, & moderatur ſtatura cuiuſque tùm ani-
mi, tùm corporis. regitque quæſitor, flectit libi-
do, corrumpit ſpes, infirmat metus, vt tot re-
rum anguſtijs nihil veritati loci relinquatur. Vn-
de ex eiuſdem Diui Auguſtini, & Ciceronis
ſententia videtur quodammodò impoſſibilis
adinuentio cautelæ certæ, & ſecuræ: & qui-
dem cautela, quæ habeat phyſicam certitu-
dinem, non poteſt dari, ſed benè poteſt dari,
25 quæ habeat moralem, qualem ad actus huma-
nos regendos, & ſuſtinendos ſufficere, pluri-
bus ad propoſitum monſtrat Pater Graſſett.
anathom. necis prœditor §. 29. *n.* 22. & 236.

Cautela igitur eſt, vt Iudex non procedat
26 ad tormenta, niſi conſtito plenè de corpore
delicti iuxta *text. in leg. 1. §. item illud ff. ad Se-*
nat. Conſult. Sillan. & niſi præcedant inditia
veriſimilia, probabilia, legitima, iuxtà text.
in *leg. milites Cod. de quæſtion.* & niſi facta ipſi
Reo conteſtatione prædictorum legitimorum
inditiorum fuerit data copia proceſſus Pro-
curatori, & Aduocato ipſius Rei, & niſi fue-
rit in Congregatione criminali factum decre-
tum de torquendo, & niſi concurrant alia,
quæ eſſe neceſſaria dicit D. Sabellus in *ſum-*
ma §. *tortura num.* 4.

Et habita confeſſione in tormentis, & ra-
tificatione illius, vt dicunt, ad bancum Iuris
poſt honeſtum temporis interuallum, Iudex
debet procurare habere verificationem, iux-
ta monitum Vulpiani in *leg. 1. §. Diuus Seue-*
rus ff. de quæſt. vbi ait, *confeſſiones Reorum*
27 *pro exploratis facinoribus haberi non oportere,*
ſi nulla probatio religionem cognoſcentis inſtruat;
& propterea Tertullianus *in apolog.* relatus à
Beſoldo *dicto* §. 11. *fol.* 729. ait, leges præſcri-
bere, vt confeſſi damnentur; Iudices verò
non debere eſſe contentos ſola confeſſione,
ſed, & conſequenter exigere qualitatem facti,
numerum, locum, tempus; & hanc verifica-
tionem, ſtudeat, ſi poſſibile eſt, habere Iudex
ex aliqua circumſtantia, quæ non ſit deducta
in proceſſu ante Rei confeſſionem, nam con-
28 feſſio circumſtantiata ex aliquo adminiculo
non ſcito priùs per Iudicem, nec ipſi Reo
conteſtato, demonſtrat, talem confeſſionem
emanaſſe ex fonte Veritatis cognitæ Reo,
nullatenus ei ſugeſtæ, & habemus de hoc
exemplum ſingulare in Sacra Scriptura in

libro

libro Ioſue cap. 7. verſ. 19. & ſeqq. ibi -- *& ait Ioſue ad Achan: fili mi da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere, atque indica mihi, quid feceris, ne abſcondas: Reſpondit Achan Ioſue, & dixit ei: verè ego peccaui Domino Deo Iſrael, & ſic, & ſic feci: vidi enim inter ſpolia pallium coccineum valdè bonum, & ducentos ſiclas argenti, regulamque auream quinquaginta ſiclorum, & concupiſcens abſtuli, & abſcondi in terra contra medium Tabernaculi mei, argentumque foſſa humo operui. Miſit ergo Ioſue miniſtros, qui currentes ad Tabernaculum illius, reperierunt cuncta abſcondita in eodem loco, & argentum ſimul: auferenteſque de tentorio tulerunt ea ad Ioſue, & ad omnes filios Iſrael, proijeceruntque ante Dominum. Tollens itaque Ioſue Achan filium Zaræ, argentumque, & pallium, auream regulam, filios quoque, & filias eius, & boues, & aſinos, & oues, ipſumque Tabernaculum, & cunctam ſupellectilem (& omnis Iſrael cum eo) duxerunt eos ad vallem Achor: vbi dixit Ioſue: quia turbaſti nos, exturbet te Dominus in die hac: lapidauitque eum omnis Iſrael, & cuncta, quæ illius erant, igne conſumpta ſunt.*

Iſtum Textum Scripturæ Sacræ allegaui de menſe Februarij 1688. Eminentiſsimo, & Reuerendiſſimo Domino meo Domino Card. de Caualerijs Archiepiſcopo Capuano, qui, dum hęc imprimuntur, cum omniũ męrore obijt, ad ſubſtinendam confeſſionem à Reo factam ad monitionem, & interrogationem Iudicis, quę talis fuit -- *Et monitus vt veritatem dicat quoniam pluribus ſe innoluit, iuſtitiam, & veritatem præ oculis habeat, caueat neminem indebitè inculpare, nec ſperet miſericordiam à Deo, quando mendacijs iuſtitiam, vel proximum lædit:* dicebam enim, quod, licet talis monitio, quatenus Reo deſperationem miſericordiæ Dei proponat, poſſit dici extra communem ſtylum, nihilominus non poteſt dici, quod non ſit legalis cum ſit vniformis monitioni factæ à Ioſue monente Achan ad fatendum delictum: formula enim -- *Da Gloriam Deo, confitere*, qua iuxta expoſitores Sacræ Bibliæ vti ſolebant Hebræi, non importat ſimplex iuramentum de veritate dicenda prout videtur velle Gonzalez Tellez in *cap. etſi Chriſtus n. 12. de iureiur.* ſed importat adiurationem, qua Rei, vt dicunt dicti expoſitores, adiurati per Deum ſolemni ritu de veritate interrogabantur; & hoc euincitur manifeſtè ex textu *noui teſtamenti Ioannis cap. 9.* vbi Hebræi, cum interrogaſſent cœcum natum, quem Dominus Noſter Ieſus Chriſtus illuminauerat, denuò facta adiuratione interrogarunt. Monitio, ergo, & interrogatio facta à Ioſuè fuit concuſſiua, & tamen Achan, inde confeſſus, fuit lapidibus obrutus, & vna cũ ſuis cõbuſtus: Reo tamẽ de quo agebatur, profuit ad euadendam pœnam ordinariam ex decreto S. Conſultæ facto *die 21. Nouembris* 1687. & confirmato *die 10. Februarij* 1688. nec fuit mihi imputandum, quod in re criminali vſus fuerim authoritate Sacræ Scripturæ, quia, vt ait Barbatia in *cap. quia quæſitum num. 45. de offic. delegati* Sacra Scriptura poteſt allegari in deciſionibus cauſarum etiam in modo puniendi *cap. certificari de ſepult. cap. tua de decim.* Gloſ. in *auth. vt iudices ſine quoque ſuffrag. §. 1.*

Cognoui tamen, vt ad rem regrediar, in cauſis ſupradictis rapinarum, quod nec iſta cautela ſufficit ad certificandum phiſicè, Iudicem, quia confeſſi rapinam commiſſam in Commune Mongiorgij nominarunt Iulianum de Franceſchellis, & in hac parte fuit habita bona verificatio, quia & ille abſuit à domo nocte commiſſi delicti, & diſceſſerat cum Aſino, cum quo aſſerebant fuiſſe aſportata bona, & illi de Calcaria dixerunt Ioan. Dominicum Tintum acceſſiſſe ad domum de Gulfarinis armatum cum ſolo baculo, illumque fuiſſe per incuriam, & feſtinantiam relictum in domo eorumdem de Gulfarinis, & re vera fuerat ibidem relictus quidam baculus, qui fuit recognitus ab accuſatis confeſſis, & deindè pro verificatione etiam fuit recognitus inter plures à teſtibus pro baculo, quem ſolitus erat deferre Dominicus Tintus, & tamen baculus non erat dicti Dominici, & nec Iulianus cum veris latronibus interuenerat.

Propterea concludendum omnia ſub Luna
eſſe incerta, fallacia, mendacijs, & erroribus
expoſita, ſed quia vt diximus ad actus huma-
29 nos regendos, & ſuſtinendos ſufficit certi-
tudo moralis, vt ex Diuo Thoma *2. 2. qu. 70.*
art. 2. & ex Philoſopho *1. ethicor.* inquit Pater
30 Graſſettus *dict. §. 29. num. 236.* ſat eſt Iudici,
quod ſecundùm acta, & probata, & ſic ſe-
cundum conſcientiam publicam pronunciet
iuxta text. in *cap. dilectus, & cap. accepimus,*
& cap. contingit de fide inſtrum. cap. paſtoralis,
§. quia verò de offic. deleg. & in leg. adoptio ff. de
de adopt. & in leg. illicitas ff. de offic. Præſid. cum
alijs adductis per Valaſc. *de Iudice perfecto*
rub. 14. annot. 3. n. 4.

Quæro quarto, an vera ſit aſſertio, quod
31 tortura ſit maior pœna, quam vtriuſq; manus
abſciſſio? affirmat tex. in *§. fin. Auth. vt nulli*
indic. & affirmant Boſs. *tit. de tortura num. 12.*
Peguer. *deciſ. crim. 16. num. 5.* negant Caleph.
32 in *leg. imperium num. 179. de iuriſd. omn. indic.*
& Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 14. num.*
100. *& ſeqq.* & ſaltem non poſſe verificari in
tortura, quæ adhibetur noſtris temporibus
aſſerunt ijdem Doctores mox citati pro ne-
gatiua.

Quæro Quinto, an tortura inferatur in
delictis leuibus, pro quibus imponitur pecu-
niaria, vel corporis non afflictiua? affirmati-
33 uam tuetur Caball. *crim. reſol. 170.* cum alijs
34 Doctoribus per eum allegatis; negatiuam
verò tenent Farinac. *quæſt. 38. num. 6. & q. 42.*
num. 9. & 28. vbi in *addit. impreſs. poſt tertium*
libr. conſil. dicit opinionem Caball. eſſe rigo-
roſam, Guazzin. *Reor. defenſ. 30. cap. 3. num. 6.*
Luca-

Digitized by Google

Lucatell. *quæſt. Iudic. inſpect.* 5. *num.* 301. *&
ſeqq.* Antonell. *conſ.* 8. *num.* 44. Hieronym.
Baſilicò *crim.deciſ.*3. *num.* 31. *&* 32. Garzia
*de polygamia lib.*3.*quæſt.* 7. *num.*10.*& ſeqq.* ſi-
quidem non debet modus procedendi eſſe
durior, & aſperior pœna, quæ debet pro de-
licto imponi, vt dicunt prædicti Doctores.

Et quod non inferatur, niſi pœna ſit vltrà
35 relegationem per biennium, dicunt Gram.
*conſ.*15.*& vot.*25.Muſcat.*de probat.delict.tit.de
Vulneribus n.*29. Foller. *verbo Rei indurati tor-
queantur n.*12. Peguer *deciſ.crim.* 16.*n.* 2. Sed
Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.*4.*gloſ.*14.*n.*105.
36 non approbat hanc opinionem, & hos Do-
ctores loqui ſecundum Iura municipalia aſ-
ſerit.

Nos ſumus extra omnem difficultatem,
37 quia noſtra bannimenta diſponunt debere
procedi ad torturam in delictis, pro quibus
imponitur pœna arbitraria, ſeu pecuniaria
aſcenden. ad ſummam ſcutorum quinquagin-
ta,& ſic procedimus iuxta doctrinam Caball.
quæ à bannimentis noſtris pro vera ſtabilitur:
& conuenit hæc diſpoſitio cum placito plu-
rium Doctorum, & etiam eſt rationabilis,
nam quando pœna pecuniaria eſt magna, &
etiam quando agitur cum vilibus, quibus le-
uius eſt aliqualem torturam pati, quam pe-
cuniam ſoluere, vel exulare non eſt inconue-
niens deuenire ad torturam, vt ex Claro *q.*64.
verſ. præterea debet, & ibi Baiard. Caball. *re-
ſol.*28. *& reſol.* 170. Guazzin. *reor. defenſ.*30.
*cap.*3. Matthæù *de re crim. controuerſ.*27. *num.*
24. & Anton.de Ballis *variar. lib.* 4. *quæſt.* 5.
*num.*12. *& ſeqq.* Scialoya, & Conciol. dicit
D. Sabellus in *ſumma* §.*tortura num.*5.qui hoc
ampliat procedere etiam in cauſis damni da-
ti, dummodò tortura ſit leuis; & *ibid. verſ.
quod poſſit inferri*, ampliat id procedere etiam
in cauſis ciuilibus habentibus crimen anne-
xum, & contra vſuraros, & mercatores fal-
litos.

Quæro ſexto, an de iure inferatur tortura pro
38 pecuniarijs effectis corporalibus? dixi in *c.*5.
§.1.*num.* 122. quod debet attendi natura ip-
ſa delicti, vide quæ copioſè dixi in *dicto loco*
confert id quod dicit Garzia *de polygamia
lib.*3. *quæſt.*7.*num.*28. & Hieronym. Baſilicò
deciſ.crim. 8. *num.* 33. vide hos Doctores ad
comprobationem eorum, quæ diximus *dict.
cap.*5.

Quæro ſeptimo, an Iudex quando non
habet in proceſſu, niſi inditia, debeat de ne-
ceſſe venire ad torturam? Dic, quod reſidet
39 in eius poteſtate venire ad torturam, vel ad
aliquam pœnam extraordinariam. Nouar.
*deciſ.*71. *per tot.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 1.
*quæſt.*92. *num.*3. Carena de S.*Offic. par.* 3. *tit.
de confeſs.tit.*8. §.1. *num.*17. Farinac. *conſ.*109.
*num.*15. Ioſeph Ludouic. *concl.*45. *verſ. ſolent
autem*, & multos referens Cenſal. *vot.crim.*10.
*num.*17.

At Gomez *var.lib.*3. *cap.*12.*in fine*, & Fac-
chin. *controu.Iuris lib.*1. *cap.*29. tenent, quod
40 ſit hoc caſu deueniendum omninò ad tortu-
ram; & affert pro ſua opinione tres leges, &
reſpondet contrarijs, quæ poſſunt allegari:
Verum quia Gomeſius reprobatur à Menoch.
dict. quæſt. 92. & Facchineus reprobatur in
41 ſpecie à Mantienz. Iun. in *repet. cap.*2.*nu.*163
de præſumpt. quem refert Carena *dict.num.*17.
& verſa uice opinio Menoch.Nouar. Farinac.
42 & aliorum quodammodò confundit termi-
nos torturæ, & condemnationis extraordi-
43 nariæ, vt innuit Cenſal. *vot. crim.* 4. *num.* 6.
Propterea poterunt opiniones præfatorum
Doctorum conciliari dicendo, quod vbi ex-
tat ſemiplena probatio tunc Iudex, nè con-
fundantur prædicti termini, debet omninò
deuenire ad torturam iuxta opinionem Go-
mezij, & Facchinei, vbi verò extat pluſquam
ſemiplena probatio, ita vt tortura non poſ-
ſit ſufficienter tollere inditia extantia, & tunc
Iudex debet omninò deuenire ad pœnam ex-
traordinariam, non ſolùm, quia ita exigunt
inditia quæ per torturam non poſſunt peni-
tus elidi, & tolli, ſed etiam quia periculum
eſt nè Reus faciat potentiam in brachijs ſuis,
& pœnam meritam eludat, vt benè conſide-
rat Farinac. *conſ.* 108. *num.* 117. *& conſ.* 109.
*num.*27. vndè benè omiſſa tortura imponi po-
teſt extraordinaria iuxta opinionem Millei in
*pract.crim.num.*86. *fol.mihi* 150. Capyc. *deciſ.*
126.*num.*14. *&* 17. Farinac. *conſ.*125.*num.*16.
*& quæſt.*86. *num.*64. Bald.in *leg. fin. num.*8.
Cod.de probat. Paſſerin. *prax. quæſt.*29. *artic.*1.
*num.*14. *in fine*, Caualcan. *de brach.reg.par.*3.
*num.*30. Gram. *vot.*15. *num.* 14. Gomez. *loco
citato cap.*13. *num.*28. Caſtill. *deciſ.*160. *num.*
69.*par.*2. Zuffus *de proceſſ. crim.legitim. quæſt.*
190.*num.*16.

Vbi verò inditia poſſunt tolli, vel quia
poteſt inferri tormentum Vigiliæ, vel tortu-
ra poteſt repeti, tunc erit in poteſtate Iudicis
torquere, vel condemnare iuxta opinionem
Menoch. Nouat.& aliorum, quos *ſupra* retuli,
etenim non præcludendum Iudici ius eligendi
viam ſibi viſam magis proficuam Curiæ, &
Fiſco.

Hæc conciliatio, ſeù diſtinctio coincidit
in illam, quam faciunt Doctores inter proba-
tionem ſemiplenam, mediam, & plenam,
quam ſequutus eſt Bordon. *prax.cap.*5. *nu.*14.
& refert Paſſerin. *in praxi quæſt.*29. *art.*1. *nu-
mer.*14. mediam autem dicunt eſſe illam, quæ
excedit ſemiplenam, ſed ad plenam non per-
tingit, hoc eſt pluſquam ſemiplena, & mi-
nuſquam plena eſt, & dicunt hanc ſufficere
ad pœnam extraordinariam imponendam.

Sed contra diſtinctionem plures Doctores
varijs medijs inſurgunt, & ſunt Marſil. *rub.
de probat.num.*237. Sarmient. *Select.interpret.
lib.*1. *cap.* 1. *per tot.* Decian. *conſ.* 175. Auen-
dan. in *dictionario litt. P. verbo præſumptio*,
Paſqualigo *deciſ.*216. *num.*13. & horum tria
ſunt potiſſima argumenta: *Primum*, quod
Iura

Digitized by Google

Iura volunt neminem niſi confeſſum, vel conuictum eſſe condemnandum: *Secundum*, quod ſicut non datur medium inter delictum, & non delictum: Neceſſe enim eſt aſſerere, quod Reus, qui poſtulatur de homicidio, occidit, vel non occidit, ita nec datur medium inter torturam, & pœnam, ſiquidem ſi pœna media, hoc eſt extraordinaria, conſtituitur, & occidiſſe, & non occidiſſe Iudex iudicaſſe videtur, quia in quantum condemnat dicit occidiſſe, & in quantum recedit à pœna ordinaria, dicit non occidiſſe: *Tertium*, quod factum eſt indiuiduum, & ideò nullo pacto pęna illi facto applicanda poteſt diuidi.

Huiuſmodi tamen argumentationi, quæ videtur eſſe adinſtar argumenti Zenonis negantis motum dicendo, aut quis mouetur vbi eſt, aut vbi non eſt: vbi eſt non poteſt moueri, quia ibi eſt: vbi verò non eſt, non poteſt moueri, quia ibi non eſt, benè ſatisfacit P. Didacus Sgroi in *tract. Lux Prælatorum part. 6. cap. 3. num. 9.* nam ad primum dicit, quod ad imponendam pœnam ordinariam requiritur liquidiſſima probatio, & quod Reus ſit confeſſus, vel conuictus: ſecus quoad pœnam extraordinariam, & quidem iura, quæ loquuntur in vno caſu, non poſſunt nec debent extendi ad alium caſum, quando non eſt par ratio, & quando repugnat bonæ gubernationi Status, & Dominij.

Ad Secundum reſpondet negando totum, quia quando Iudex infligit pœnam extraordinariam non iudicat Reum totaliter delinquentem, neque totaliter non delinquentem: ſed aliquo modo delinquentem, & ſicut Iudex poteſt deuenire ad torturam, quando eſt certus de delinquente tantum, quantum ſufficit ad torturam, quod à nemine negatur, & concedit P. Paſſerinus *dict. quæſt. 29. artic. 1. num. 10.* ita debet dici, quod poſſit deuenire ad pœnam extraordinariam, quando eſt certus tantùm, quantum ſufficit ad talem, & tantam pœnam.

Ad Tertium reſpondet, quod factum, quatenus ſubſtat probationi, eſt diuiſibile, & diuiditur.

Propterea communis, & verior, & in praxi admiſſa eſt opinio, quod vbi extat probatio, quæ ſemiplenam excedat, poteſt ad pœnam extraordinariam deueniri, vt de communi teſtatur Sgroi *loc. cit. n. 4.*

Et quamuis Paſſerin. *dict. quæſt. 29. art. 1. num. 16. & 19.* dicat, quod Reus non poteſt damnari in extraordinariam, etiamſi de delicto pluſquam ſemiplenè conſtet, ea ductus ratione, quia pœna extraordinaria eo ipſo, quod imponitur pro delicto dicitur eſſe ordinaria eiuſdem delicti, pro quo imponitur, & ideo requirit ad hoc, vt imponi poſſit, quod de delinquente conſtet certò certitudine requiſita ad condemnandum, quæ certitudo ſecundum enm non habetur, niſi per plura teſtimonia, quorum quodlibet ſaltem ſemiplenè probet, & duplicem ſemiplenam neceſſariam eſſe dicit *ibidem numer. 17.* quod ante eum voluerunt Alber. Clar. Alex. Menoch. *locis relatis* à Farin. *qu. 86. n. 22.*

Nihilominus non eſt minus vera opinio ſupra firmata, quod ad pœnam extraordinariam ſufficit probatio, quæ ſit pluſquam ſemiplena, vt dicunt citati Doctores, quibus addendi ſunt Bart. Bald. Marſil. Aret. Brun. Gram. Capyc. Boſs. Maſcard. Menoch. Peguer. *locis relatis* à Farin. *eadem qu. 86. num. 24. & 27.*

Præſertim ſi agatur de delicto atroci, occulto, difficilis probationis, & veriſimile ſit, non poſſe haberi alias probationes, vt innuunt Gomez. Caualc. Guazzin. relati à Sgroi *loc. cit. num. 4. verſ. tria autem*, & Paſſerin. *dict. quæſt. 29. art. 1. num. 18. circa finem*, & quoad delicta occulta, & difficilis probationis firmant Bald. Alex. Brun. Crauett. Gram. & alijs quos refert, & ſequitur Farinac. *dicta quæſt. 86. num. 29. & 32.* vbi ait ab hac opinione non eſſe recedendnm, ratio autem eſt, quia ex ſententia Sgroi *loco citato* tunc iudex eſt certus certitudine requiſita ad talem condemnationem.

In omnem caſum, quod dictum eſt ex Go-
44 mez. & Fachin. non procedit, quando propter aliquod impedimentum ætatis, conditionis, rupturæ, vel ſimilis, nequit deueniri ad torturam, quia tunc de neceſſe debet Iudex venire ad pœnam aliquam, lenem tamen pecuniariam, vel exilij ſecundum Farinac. *q. 41. num. 111. & conſ. 82. num. 5.* Baiard. ad Clar. *quæſt. 64. num. 72.* Guazzin. *reor. defenſ. 30. cap. 18. num. 6.* & Caball. *crim. reſol. 288. num. 19.* Conciol. *crim. reſol. 8. verbo tortura num.* Scialoya *de torquen. Reis cap. 13. in fine* Anſald. *conſ. 129. in fine* D. Sabell. in *ſumma §. tortura num. 7. verſ. & quando Reus, cap. 41. num. 7.* & Cyriac. *controu. 106. num. 14.* qui tamen de hoc remanet ſubdubius *ibidem num. 18.* & quate-
45 nus proceſſus agatur in aliquo Supremo Tribunali deuenire poteſt etiam ad pœnam corporalem, vt pluribus citatis Doctoribus firmat Carena *de S. Offic. par. 2. tit. 12. §. 32. nu. 263.* Theſau. *quæſt. forenſ. 45. in fine*, & de Luca ad Vinc. de Franch. *deciſion. 538. num. 4.* quamuis ad pœnam extraordinariam requirat inditia indubitata Cenſal. *dict. vot. crim. 4 num. 6.* qui ad hoc allegat text. in *leg. fin. Cod. de probat.* & Farinac. *quæſt. 88. num. 55. & ſequentibus.*

Vbi demùm inditia non ſufficiant ad torturã,
46 debet Reus relaxari cum cautione de ſe repræſentando ſecundùm Gram. *vot. 34. nu. 22.* Anguiſ. ad Angel. *de malefic. verbo fama publica num. 101.* quia quando ex proceſſu crimina
47 redduntur incognita, non eſt tentandus Deus, ſed eius iudicio eſt relinquenda cognitio, & caſtigatio Tholoſ. *de appellat. lib. 2. cap. 18. n. 8.* & Miranda *tract. de ordin. Iudic. quæſt. 27. art. 3.*
48 *concluſ. 1. num. 40.* Ideò non placet aſſertio

Giurb. *conſ.crim.87. num.11. circa finem*, dicentis poſſe Iudicem ex circumſtantijs ſibi notis extra proceſſum procedere ad torturam; & nec placet dictum de Nigris in *cap. Regni*
49 *ſubditorum rub.de violent.num.136. circa finem*, volentis, quod Iudex in delictis enormibus, quando non habet inditia ſufficientia, & eſſet ingens ſuſpicio contra aliquem impetret à Principe, vt poſſit cum illis inditijs torquere, de qua quæſtione agit nouiſſimè Hieronym. Baſilicò *crim.decis.8. num.38.& 39.* quia ſine inditijs nemo poteſt torqueri, etiamſi Princeps torqueri mandet, vt docet Andr. de Iſernia in *Regni Conſtitutione proſequentes de pugnis ſublatis verbo eſt exequata conditio*.

Quæro octauo, an tortura poſſit repeti? Dic, quod variæ ſunt Doctorum opiniones,
50 aliqui tenent affirmatiuam moti ex text. in *leg.16 ff.de quæſtionibus* ibi-- *repeti quæſtionem poſſe Diui fratres reſcripſerunt*, & ex text. in *leg.vnius 18. §.reus ff.eodem* ibi -- *Reus euidentioribus argumentis oppreſſus repeti in quæſtionem poteſt, & in Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag.§.illud*, & etiam mouentur ex conſuetudine Tribunalium, de qua teſtantur Bart. Guid. de Suzzar. & alij relati à Farinac.*q.38. num.74.* aliqui verò tenent partem negatiuam
51 nempè torturam ſemel illatam ampliùs repeti non poſſe, vt videre eſt penès Farinac. *loco citato* Conciol. *crim.reſol.12. num.1. verbo tortura*, & Her. Baſilicò *decis. crim. 8. numer. 51.*
52 Aliqui volunt, torturam repeti poſſe ſolùm in caſu, quo noua ſuperueniant indicia primis vrgentiora, & diuerſi generis, Farinac. *loc.cit.num.90.* Conciol. *dict.reſol.12. num 4.* Hieron.Baſilicò *d.dec.8.n.52.*& alij ab eiſdem adducti, quibus addendus Peregrin. *conſ. 2. num.130. lib.2.* quo caſu ante illationem torturæ facienda eſt Reo conteſtatio illorum inditiorum, quæ ſuperuenerunt, & ſuper illis audiendus eſt Reus in ſuis defenſionibus, vt remiſſiuè ad Chartar. *de interrog. Reis lib. 4. cap.1. nu. 165. & ſeqq.* Maiorana in *opopraxcrim. lib.2.cap.9. num. 100.* innuit D. Sabelli in *ſumma §.tortura num. 24. verſ.an autem, & verſ ſequenti*.
53 Verum aliqui, & quidem melius deſcendendo ad caſus particulares volunt, quod tortura poſſit repeti in caſibus ſequentibus.

Primo repeti poteſt ex qualitate, & atrocitate delicti, ſiquidem delictum atrociſſimum ex ſui natura exigit tormenti repetitionem, quando Reus in negatiua perſiſtit, vt ex Caſono, Carrer, & alijs dicit Carpzou. *pract.crim.quæſt.125.num. 47. & ſeqq. par.3.* qui ait reſidere in Iudicis arbitrio ſemel, vel bis repetere tormentum, ſed ego non vidi ob atrocitatem delicti repeti, niſi ſemel torturam, & ſic vidi Reum tortum hodie per mediam horam, & poſtera die per aliam integram horam, & quando infligitur tormentum Vigiliæ, hodie infligitur tormentum funis per mediam horam, & poſtera die infligitur tormentum vigiliæ, iuxtà praxim, quam refert Scanarol. *de viſit.carcer.lib.2.§.6 cap.4.*

Vidi etiam in delictis atrocibus diuidi, ſeù ſcindi torturam iuxta praxim, de qua facitme mentionem Sprenger. *par. 3.* Mallei *quæſt.14.* Farinac. *quæſt.38. num.83.* Guazzin. *reor.defenſ.30. cap.23. num.6.* Antonell. *de temp. legali lib.4. cap.20. num. 6.* & Conciol. *dict. reſol.12. num.16. verbo tortura*, nam cum Reus eſſet torquendus per horam, hodie fuit leuiter tortus, & poſtera die fuit tortus vſque ad finem temporis ad torquendum deſtinati, & D. Sabellus in *ſumma §. tortura num. 15.* ait, quod in atrociſſimis, & perſonis valdè robuſtis poteſt incipi à leuiori tortura torquendo prima vice per ſpatium vnius credo: ſecunda vice per ſpatium mediæ horæ, & tertia vice torquendo pro illo tempore, quod remanet ad complendam horam deſtinatam à principio ad torturam ipſius Rei, & iſtum modum dicunt Doctores fieri per viam continuationis, & non per viam repetitionis tormenti, vt aduertit Spenger. *loco cit.* ſed hanc praxim damnat Martinus del Rio *diſquiſ.Magical.lib. 5. ſect.8. circ. princ.* dicens, quod hæc praxis callidior, quam verior, & crudelior, quam æquior ſibi videtur, nec enim decet, inquit, huiuſmodi verborum captiunculis ſæuitiam intendere: quid prodeſt vocare continuationem, quæ re vera eſt reiteratio? Verùm quicquid dicat del Rio praxis Tribunalium eſt in contrarium, quoad tormentum cordæ, nam propter atrocitatem tormenti hæc cautela diuidendi torturam non poteſt adhiberi in tormento vigiliæ, quod non diuiditur, & nec repetitur Guazzin. *reor.def.30. cap.23.num. 12.* Scanarol. *de viſit. carcerat.lib.2. §.6.cap.4. num.23.* Antonell. *de tempor.legal.lib.4.cap.20. num.6.* & Conciol. *crim.reſol. 12. num.16.in fine, verbo tortura* Lucatell. *Iudic. quæſt.inſpect. 5.num.23. & 67. & ſeqq.* D. Sabellus in *ſumma §.tortura nu.19.*

Intellige tamen, vt tormentum vigiliæ non poſſit diuidi, niſi quando ob aliquod impedimentum tormentum non poſſet illo tunc continuari, nam isto caſu, benè poterit iſtud tormentum diuidi, vt dicit Guazzin. *d. cap. 23.in fine.* qui teſtatur, quod vnica vice ita fuit in Vrbe ſeruatum, vt primò breuiori tempore fuerit detentus Reus in tormento, & poſtea iterum ob grauitatem delicti, & indiciorum fuerit ei repetitum; quod ego exiſtimo procedere quando Reus poſitus in tormento in principio deficit ita, vt nequeat in eodetineri, & nec pro illo ſero in torméto iterum poni: nam iuſtúeſt, quod eo caſu die ſeguēti, vel alio congruò ex medicorũ iudicio iterum ponatur in tormento, & ad ſufficientiam torqueatur: & in tormento funis cautela diuidendi adhibetur ſolum in caſu, quo tortura deſtinata eſſet ad integram horam, nam ſi de Iure Reus eſſet torquendus ſolùm per mediam horam,

plus,

Digitized by Google

plùs, vel minùs, tortura non eſſet diuidenda, quia Reus ſic acritèr torqueretur, vt alijs citatis dicit Antonell. *loc.cit.num.6.* & Lucatell. *dict. inſpect.5. num.68.* Guazzin. *reor. def.30. cap. 23. num.7.* dummodò non agatur de torquendo homine robuſto, nam in homine robuſto, quem nihil pati in tormento appareat, etiam deſtinata ad mediam horam diuidi poteſt, vt dicit Guazzin. *loc.cit.num.6. & 7.* & facie doctrina Peregrini *conſ.2. num.122. & 123. lib. 2.* qui ait quod cautè aget Iudex ſi hoc notare faciet in proceſſu.

Secundo poteſt repeti ex inſufficientia tormenti illati, nam repetitur quoties per vnicam torturam inditia non ſunt totaliter purgata, & eliſa, vt ex Bart. Paride de Put. Brun. Blanch. Mill. & alijs dicit Farinac. *dict.q.38. num.79. & 81.* & ex Clar. Ambroſin. Guazzin. & alijs Conciol. *d.reſol.12. num.8. & 13.* addo Peregrin. *d.conſ.2.n.132. lib.2.*

Et hæc concluſio eſt vera non ſolùm, quando extant inditia grauiſſima, & vrgentiſſima, quæ per vnicam torturam purgari non poſſunt, in quibus terminis loquuntur Farinac. & Conciol. *locis citatis*.

Sed procedit etiam in caſu, quo Reus po-
ſitus in tortura deficit, & deliquio opprimi-
tur, nam vt dixi *ſupra*, & iſto caſu ſi ex con-
ſilio Medicorum Reus fuit à tortura depoſi-
tus, iterum proportionato, ac debito tempo-
re debet eidem tormento ſubijci, ad hoc, vt
computata prima tortura compleatur ſpatium
temporis determinati vſque ad momentum,
54 nam illud extremum momentum torturę ma-
gis afficit corpus cruciatibus feſſum, & ſic
magis eſt aptum ad eliciendam veritatem
delicti, vt ex Parid. de Put. & Bocero dicit
Hieronym. Baſilicò *deciſ. crim.8. num. 6.* qui
refert ita fuiſſe deciſum.

Et quamuis deliquium poſſit arguere
55 debilitatem complexionis ipſius Rei, quæ
facit, vt tortura illata poſſit haberi pro ſuffi-
cienti, iuxta aduertentiam Farinac. *d. quæſt.
38. num. 82.* nihilominus non excuſat à com-
56 plemento torturæ, quia Syncopis non eſt
morbus, nec ſpecies morbi impedientis illa-
tionem torturæ, ſed prouenit ex paſſione cor-
dis, vt ex Galeno proſequitur Baſilicò *loc.cit.
num.6.* Sed iudex ad hoc benè aduertat, &
adhibeat iudicium medicorum, ne in perſo-
na debili de facili tormenta repetat, nam
illum opprimere poſſet, vt ex Gandino, Gui-
do de Suzzar. Parid. de Puteo, & Farinac.
admonet Peregrinus *conſ.2.num.133.lib.2.* qui
num. ſeq. ait, quod in dubio Iudex debet in-
clinare in mitiorem partem pro non repeti-
tione tormenti *ad leg. ſi de interpretatione, &
leg. ſi Præſes ff. de pœnis, leg. fauorabiliores ff. de
regul. Iur.*

Tertio poteſt repeti, quando Reus fuit è
tormento depoſitus ex eo, quia faſſus fuit
57 delictum, ſed ductus ad banchum Iuris no-
luit ratificare, poterit enim iterum reduci ad
tormentum, & cruciari vſque ad complementum totius temporis determinati: Imò iſte ſic confeſſus poteſt ex integro torqueri, quia ex confeſſione emanata inſurrexit nouum inditium, ex quo poteſt deueniri contra Reum ad nouam torturam, vt ex Boſs. Farinac. Ant. de Ball. & P. Layman. dicit Conciol. *crim. reſol.1. num.1. verbo confeſſio, & reſol.12. num. 15. verbo tortura*, & ex Parid. de Puteo, & & Gandin. idem affirmat Hieronym. Baſilicò *deciſ. crim.8. num.46. & num. 53.* & ex Boer. Zanger. & alijs Carpzou. *pract. crim. qu.126. num. 46. par. 3.* & hoc procedit etiam in tormento vigiliæ, capræ, ſeu caualetti; nam licet dictum tormentum non poſſit diuidi, & nec poſſit repeti ob eius atrocitatem, nihilominus iſto caſu Reus eidem tormento reponitur, & ita videmus paſſim practicari apud nos, & ita pluries practicatum Florentiæ apparet ex relatis à D. Sabello in *ſumma §. tortura n.25. verſ. & quoad dictas placentulas, et verſ. & ita ſeruatum fuit*, & teſtatur D. Sabell. quod in primo caſu relato cum tormentum fuiſſet decretatum, & deſtinatum pro tempore octo horarum, & tertia hora currente faſſus fuiſſet delictum, fuit in dicto tormento repoſitus, ex quo noluit ratificare, & in illo retentus per dictas octo horas integras, non computatis illis tribus primis: in ſecundo vero caſu relato ait, quod cum tormentum fuiſſet decretatum pro duodecim horis, & Reus in illo poſitus faſſus fuiſſet in termino duarum horarum cum dimidia, repoſitus in eodem tormento, ex quo noluit ratificare, fuit in eodem retentus per nouem horas cum dimidia, quæ computatis primis implebant totum decretum: & hoc ſecundum exemplum fuiſſe magis iuridicum reputatum aſſerit: ſed ratio per me modo allata contrarium ſuadere videtur, & quidem ſolùm computari debet tempus tormenti antecedentis, quando Reus in tormento deficiat, vt dixi *ſupra*, cogita tamen an dolor, qui poteſt augeri ex repoſitione, ſeu repetitione tormenti poſſit eſſe talis, vt ſuppleat, nolo enim eſſe author vt ſeueriùs agatur cum paupere Reo, & in facti contingentia reſpectu ad tormentum vigiliæ conſulerem peritos, & ita faciendum moneo.

Difficultas tamen eſt, an Reus, qui tor-
mento poſitus ſecunda vice fatetur, ſed du-
ctus ad banchum Iuris ad ratificandum ite-
58 rum negat, an debeat tertio torqueri? & cõ-
muniter Doctores dicunt, quod non, mori
ea ratione, quia ex ſecunda confeſſione non
oritur inditium nouum, & diuerſi generis à
primo, prout requiritur ad hoc, vt tortura re-
peti poſſit, vt ex Marſil. Gram. Carrer. Boer.
Simanch. Peguer. Cartar. Farinac. & Guazz.
aduertit Conciol. *dict. reſol. 1. numer.3. verbo
confeſſio*.

Verùm Carpzou. *dict. quæſt. 126. num. 51. & ſeqq.* in hac materia autumit, eſſe diſtinguendum inter caſum delicti atrociſſimi, &

caſum delicti atrocis ; & in ſecundo caſu nul-
latenus repetendam aſſerit, in primo verò ca-
ſu repetendam quidem , ſed non vltra hanc
tertiam vicem .

Et Doctores relati à Conciol. *dict. reſol.* 1.
num. 5. volunt torturam eſſe tertiò repetendã,
ſi inditia , propter quæ deuenitur ad tortu-
ram, ſint vrgentiſſima , ſecus ſi ſint inditia
ordinaria .

Sed neutra horum ſatisfacit opinio . Non
quidem opinio Carpzouij, quam tenent etiam
Ambroſ. *proceſs. inform. lib.*4. *cap.*5. *num.* 16.
& Peregrin. *conſ.*2.*n.*136.*lib.*2. quia tertia tor-
tura regulatur potiùs ex qualitate inditiorum
remanentiũ, quã ex qualitate delicti ad tradita
per Oldephop. citatum in *hoc cap.*§.6. *num.*7.

Nec obſtat, quod qualitas criminis multum
ad hoc conferat vt dixi in *hoc cod.c.*§.6.*n.*7.*&*
in hoc §.*n.*35. & quod in atrocioribus debēt iu-
dices proniores eſſe ad torturam , vt ex text.
in *leg. vbi Cod. de falſis* Bald. Alex. Gram. Boſs.
Igne . Claro dicit Peregrin. *conſ.* 2. *num.*100.
101. *&* *num.*114. *lib.*2.

Quia concedo totum , imò addo quod in
atrocibus iudices debent etiam acerrimam
adhibere torturam vt ex *dict. leg. vbi* , *& leg.*
edictum ff. de quæſtion. ibi -- *in cauſis capitali-*
bus , & atrocioribus , vt veritas haberi poſſit, ef-
ficaciſſimæ quæſtiones adhibentur , dicit Peregr.
*loc. cit. num.*115. ſed debet intelligi ſi , & qua-
tenus remaneant inditia , quæ vrgeant, vt ait
Peregrin. *ibidem* .

Et nec ſatisfacit opinio eorum , qui dicunt
non eſſe repetendam torturam , quando illa-
ta fuit ex inditijs ordinarijs , quia poſito ,
prout eſt veriſſimum , quod inditia ordina-
ria , per quæ deuenitur ad torturam , non di-
cuntur eliſa , ſed potius confirmata , & robo-
rata ex ſequuta confeſſione non ratificata , vt
innuit Carpzou. *dict. quæſt.* 126. *num.*44. *p.*3.
vtique ex illis in ſuo primo robore manenti-
bus poterit deueniri ad tertiam torturam .

Non obſtat, quod ex confeſſione in ſecun-
da tortura facta, & non ratificata non oriatur
inditium nouum , & diuerſi generis à primò.
Quia ad effectum repetitionis torturæ ſufficit,
quod inditia non remanſerint eliſa ex tortu-
ra illata , vt dixi *ſupra* : ideo ſtantibus his pu-
to, quod iſto caſu tortura poſſit ſemper repe-
59 ti non tamen vltrà tertiam vicem , quia im-
pium eſſet vltra tertiam vicem illam repete-
re , vt dicunt Paulus de Caſtro *conſ.* 299. *n.*5.
*lib.*2. Peregrin. *conſ.*2. *num.*136. *lib.*2. Marſil.
Blanc. Carrer. Boer. Boſs. citati à Farinac.
*quæſt.*38. *num.*96. & Gomez. Clar. Guazzin.
Ambroſ. Carena , & Layman. citati à Con-
ciol. *dict. reſol.*1. *num.*2. *verbo confeſſio* , & Pa-
ris de Puteo , Bocer. citati à Hieronym. Ba-
ſilicò *dict. deciſ.*8. *num.*55. & Ant. Fabr. Caſon.
& Boer. citati à Carpzou. *pract. crim. qu.*126.
*num.*50. *par.* 3. & hoc idem dicit D. Sabellus
in *ſumma* §. *tortura n.*15. *verſ. quod tortura*, qui
tamen ait, quod Iudex habens bracchium re-
gium poteſt vſque ad quartam vicem repete-
re torturam , ſeparatis tamen diebus , puta
interpoſito trium, quatuor, ſex, octo, decem,
vel quindecim dierum , & plurium arbitrio
Iudicis iuxta debilitatem , vel robuſtitatem
patientis, ſed Boſſius *tit. de tortura numer.* 44.
relatus à Farinac. *dict. num.*96. & à Peregrin.
*dict. conſ.*2. *num.* 136. aſſerit , quod nunquam
vidit Reos torqueri vltrà trinam vicem .

Imò Reus tertia vice confeſſus in tortura ,
60 ſi non ratificat confeſſionem extrà locum
torturæ , debet abſolui ex hactenus deductis,
vel ſaltem debet cum fideiuſſione de ſe repræ-
ſentando relaxari iuxtà doctrinam Farinac.
*dict. quæſt.*38. *num.*96. Laderch. Imolen. *conſ.*
184. *num.*4. & Peregrin. *dict. conſ.*2. *num.*137.
*lib.*2. & hoc idem vult D. Sabellus *loc. cit. dict.*
*num.*15. *verſ. qualiter* ; qui tamen ſubdit, quod
iſte Reus poteſt etiam condemnari in pœnam
extraordinariam , quando per malitiam con-
fiteretur delictum in tortura ad euitandam
ipſam torturam ; quia tunc non poſſet dici
ſufficienter purgaſſe inditia .

61 Propterea cauti Iudices quando habent in
poſſe Curiæ aliquem ribaldum de ſchola il-
lius, de quo facit mentionem Marſil. in *leg. re-*
*peti num.*13. *& ſeqq. ff. de quæſt.* non veniunt
ad tertiam torturam , ſed habita confeſſione,
ex illa, licet non ratificata, & ex alijs inditijs
ex proceſſu reſultantibus veniunt ad pœnam
extraordinariam ob doctrinam Caball. *crim.*
*reſol.*288. *num.*24. Gazzin. *reor. defenſ.*30.*c.*24.
in fine Afflict. *Conſtitut. Regni ſi damna clande-*
*ſtina num.*62. quem reprobato Farinacio *dict.*
quæſt. 38. *num.* 95. ſequitur Conciol. *dict. re-*
*ſol.*1. *num.*10. *verb. confeſſio* .

Et ita credo eſſe ſeruandum in praxi, dum-
modò non adſit ſtatutum , quale extat in
Regno Siciliæ , nempè quod Reus ter in tor-
mentis confeſſus , & ter extra tormentum in
ratificatione negans habeatur pro confeſſo, &
pœna ordinaria puniatur , nam cum tale ſta-
tutum valeat , & debeat ſeruari , vt ex Guaz-
zin. Giurb. & Ball. ait Conciol. *dict. reſol.* 1.
*num.*9. & Hieronym. Baſilicò *dict. deciſ.*8. *num.*
58. non debet in præiudicium fiſci ommitti
tertia tortura .

Dixi *ſuprà* , quod inſufficienter tortus de-
62 bet iterum torqueri , ſed intellige hoc pro-
cedere , prout intelligit Theſau. *quæſt. forenſ.*
10. *lib.*3. nempè , vt habeat locum , quando
per imprudentiam Iudicis fuit inſufficienter
tortus ; ſecùs ſi cauſa cognita per Iudicem
fuerit præſcriptus gradus torturæ , quia tunc
nullatenus poteſt repeti tortura , & ſubdit,
63 quod etiamſi nullus fuerit præſcriptus gra-
dus torturæ , ſi non fuerit proteſtatum de
tortura reiteranda , ſeù continuanda repeti
non poteſt , & teſtatur , ita fuiſſe iudicatum
in ſenatu Sabaudiæ , & hoc volunt etiam
Franc. Seuerin. in *alleg. Iuris impreſſa* per No-
uar. Vall. *grau.*200. *num.* 92. *par.*2. Peregrin.
*conſ.*2. *num.*132. *lib.*3. qui ait, quod Iudex de-
bet

Digitized by Google

het per Actuarium cauſæ notari facere, quod habet animum repetendi, D. Sabell. in *ſumma §. tortura num. 15. verſ. quod tortura*, & multi citati à Guazzin. *deſ. 30, cap. 23. num.* 10. qui tamen exiſtimat dictam proteſtationem non eſſe neceſſariam; imò ſi ſit ommiſſa haberi pro appoſita cum ſoleat apponi ex conſuetudine notariorum.

Iterum in hac materia occurrit difficultas, an ſcilicet ſit tortura repetenda, quando Reus, qui in prima tortura faſſus eſt, & ductus ad bancum Iuris non vult ratificare, & ideò repoſitus fuit ad torturam, & permanſit negatiuus, an ſcilicet debeat poſtmodum iterum torqueri? Farinac. in *quæſt. 38. num. 92.* ex Iodoch. in *pract. crim. cap. 33. rub. de repetit. n. 12. fol. mihi* 115. tenet, quod non debet reponi ad torturam, quia purgatum eſt illud inditium ex dicta confeſſione præcedenti ortum; vndè amplius torqueri non debet, ſed dimitti, & eamdem rationem adducit Iodoch, *loco citato* dicens — non eſt tertiò torquendus, quandoquidem inditia prioris confeſſionis per ſupplicium, & pœnam ſecundæ torturæ ſatis expiata ſunt. At Marius Muta *ad pragmatic. tit. 2. de offic. Iudic, num.* 21. tenet, quod debet iterùm cruciari, & teſtatur ita apud eum ſeruari, & reddit rationem, quia eo ipſo, quod quis confeſſus eſt in prima ligatura torturæ, & in ſecunda eſt negatiuus, circumducta eſt prima, ac ſi numquam illata fuiſſet, & iterum incipiendum eſt, vndè ſunt eius verba, *nil prodeſt ſi in hoc iterum negatiuus ſit, quia oportet, vt ſit etiam negatiuus in repetitione torturæ circumſcripta prima, nec habita conſideratione vlla ad eam, & ſi in ſecunda eſt etiam negatiuus, tunc dimittetur, & ſi confeſſus eſſet, tunc eſſet opus noua ratificatione, & conſequenter licet tertia vice fuerit tortus, tamen non dicitur realiter ter tortus, quia de prima non habenda eſt conſideratio, & licet inditia prioris confeſſionis factæ, in tortura per ſupplicium, & pœnam ſecundæ torturæ eneruata ſint, & expiata iuxta rationem redditam à* Farinac. *dict. num.* 92. ex Marſil. & Claro, quos allegat, *tamen ſubauditur ſemper ſecuta ſecunda tortura, quia alias daretur tortura prima ſine ſecunda, quod eſſe non poteſt abſque confeſſione, & ratificatione, & ita intelligo Milleum, Clar. Chartar. & alios citatos per ipſum* Ferinac. In ſubſtantia vult Muta, quod tortura data Reo confeſſo, qui non vult ratificare, purget ſolùm inditium reſultans ex confeſſione, & non purget inditia, quæ reſultant ex proceſſu, propter quæ fuit deuentum ad eam torturam, in qua Reus faſſus eſt delictũ, quod noluit poſtea ratificare.

Quid dicendum? fateor quod ponderatio facta per Mutam eſt ſubtilis, & habet etiam magnam apparentiam, ſed eam ſequi non poſſum, quia confeſſio per torturam extorta, cum habeat præſumptionem, quod ob dolorem emanauerit, non facit per ſe ipſam inditium ad torturam, ſed benè corroborat inditia, propter quæ illata tortura fuerat decreta, vt dixi *ſuprà* ex Carpzouio, & ſic quando Reus ponitur in ſecunda tortura non ponitur in ea propter ſolam confeſſionem, ſed & propter confeſſionem, & inditia præcedentia ſimul, & per conſequens Reus permanens negatiuus in hac ſecũda tortura purgat, & elidit confeſſioné, & inſimul debilitat inditia, adeout iſta non remaneant amplius integra ad nouam torturam inferendam. Vndè mihi videtur verior opinio Farinacij, cum hoc tamen, quod iſta ſecunda tortura debeat eſſe integra qualis ſcilicet fuerat à principio à Iudice decreta, & determinata, vt dixi *ſuprà num.* 57. & iſto modo debet intelligi, quod dixi *ſub dict. num.* 57. de inditio oriente ex confeſſione, nam non inſurgit indè nouum inditium ſufficiens de per ſe ad torturam, cum ſit debilitatum ex præſumptione, quod ob dolorem emanauerit.

Vidi quandoque dubitatum, an debeat de
64 neceſſe ſcribi, & in proceſſu redigi, quod Reus ductus ad Banchum Iuris noluit confeſſionem in tormentis factam ratificare? iſte caſus ſucceſſit tempore, quo eram Procurator Pauperum in Vrbe, etenim Iudex non curans reponere Reum ad torturam, ex quo volebat contra eum ad pœnam extraordinariam deuenire, ommiſit redigere in proceſſu conſtitutum, ſeù examen Rei confeſſionem in tormentis factam reuocantis: ſed fruſtra de hoc dubitatur, tum quia in proceſſu omnia ſunt adnotanda, tum quia futuris temporibus non poterit ſciri quomodò, & ex qua cauſa fuit deuentum ad condemnationem, an ſcilicet ex confeſſione, an verò ex inditijs, tum quia debet apparere de tenore, & forma reuocationis ex eo, quia Reus poteſt negare ratificationem, quia delictum non commiſit, vel dicere, quod per errorem delictum faſſus fuit, & quia inter iſtos duos caſus magna eſt differentia, vt videre eſt penes Foller. Farin. & Guazzin. *locis citatis* per Conciol. *reſolut. 1, n. 7. verbo confeſſio*, ideo intereſt omninò etiam Reipublicæ, quod actus ipſe redigatur in forma in proceſſu, iuxta formulam, quam ponunt Chartar. *de interrog. Reis lib. 4. cap. 1, num.* 145. Ambroſ. *proceſſu inform. lib. 4. cap.* 15 Guazzin. *Reor. defenſ. 30. cap. 36. num. 1. & ſeq.* Diana in *ſumma verb. inquiſ. prax. in torquen. num.* 244. quos refert Conciol. *reſol. 19. nu. 18. verbo tortura*: tùm demum quia ita in terminis ex Caſono firmat D. Zuffus *de legitim. proceſs. quæſt. 190. & ſeqq.*

Sequitur ex his, quod ratificatio, vel reuocatio confeſſionis in tortura emanatæ eſt omninò neceſſaria, & in ſcriptis eſt etiam de neceſſe redigenda, vt pluribus oſtendit D. Zuffus *loc. cit. qu. 191. per 195.*

Sed quid, ſi Reus ductus ad ratificandum,
65 vel dubitatiuè, vel obſcurè reſpondeat, vel planè loqui, & reſpondere nolit? tractat de hoc articulo Carpzou. *pract. crim. quæſt.* 126.

n. 74.

num.74. & ſeqq. par.3. vide reſolutionem ar-
ticuli apud eum, qui benè loquitur, & in ſub-
ſtantia concludit, quod ſi Reus poteſt tor-
queri, debet cogi per torturam: ſi verò non
poteſt torqueri, puta quia tertia vice tortus,
& tunc debet condemnari in pœnam extraor-
dinariam, & ita deciſum fuiſſe teſtatur.

Quæro nono, an tortura purget plenas
probationes? videtur reſpondendum affirma-
66 tiuè, quia tortura eſt ſpecies probationis,
qua Reus ſuam oſtendit innocentiam adeò
67 efficaciter, vt debeat exiſtimari, & reputa-
ri melior, quam antè accuſationem habeba-
tur, vt ex Iacob. de Beluiſ. *pract. crim. tit. de*
*quæſtion. num.*102. inquit Carol. Ant. de Luca
in obſeru. ad Vinc. de Franch. *deciſ.*538. *nu* 1.
& ex Gram. *deciſ.* 96. *num.* 3. dicit Farinac.
quæſt. 40. *num.* 1. etenim ſecundum Cicero-
nem in Topicis ad Trebatium, quæ verberi-
bus torti, & igne fatigati dicunt, ea videtur
veritas ipſa dicere, vt referunt Farinac. *loc.*
cit. & Didac. Garzia de Traſmiera *de polyga-*
68 *mia lib.* 3. *quæſt.*7. *num.* 4. ſed partem nega-
tiuam nempè torturam non purgare proba-
tiones, & per conſequens non impedire con-
demnationem, ne imperitia Iudicis præiudi-
cet fiſco, & Reipublicæ, cuius intereſt deli-
cta puniri, volunt Marſ. *ſing.*108. Gram. *conſ.*
22. *num.*24. & *deciſ.*8. *num.*347. Gomez. *var.*
*lib.*3. *cap.* 13. *num.* 20. & Ayllon. *in addit.* ad
eum *num.*21. vbi plures allegat concordantes
Franciſ. Seuerin. penes Nouar. *Vaſſallor. grau.*
200. *num.*98. *par.*2. Vinc. de Franch. *dec.* 538.
*num.*577. & Caball. *crim. reſol.* 288.

In hac contrarietate Farinac. *dict. quæſt.*40
69 *num.* 11. concludit torturam non tollere, ſed
debilitare plenas probationes, adeò vt ea
illata nunquam Reus, qui negatiuam ſuſti-
nuit, poterit condemnari in pœnam ordina-
70 riam, ſed ſolum extraordinariam, & quidem
ſi delictum ſit capitale ad triremes perpetuas,
vel ad tempus, & ſequuntur Theſau. Giurb.
Guazzin. Caball. Carena, Capyc. latro, &
Conciol. qui hos refert *reſol.*14. *verbo tortura.*

Carolus Ant. de Luca ad Vinc. de Franch.
*d. deciſ.*538. *nu.*3. & 4. admittit, quod tortu-
ra eneruat plenas probationes, prout ener-
uat etiam inditia indubitata, ſed circa pœ-
71 nam diſtinguit caſum plenæ probationis à
caſu inditiorum indubitatorum, & primo ca-
ſu ait eſſe locum poſt torturam pœnæ trire-
mium perpetuarum, vel ad tempus iuxta opi-
nionem Capyc. latro & Conciol. Secundo ve-
rò caſu ait contra Reum in tortura negatiuum
intrare pœnam ad ſummum exilij, iuxtà opi-
nionem Theſau. & Giurb. locis per eum ci-
tatis, dummodo iſto ſecundo caſu non tra-
ctetur de latronibus, & nec de delinquenti-
bus in cauſis grauiſſimis, quia huiuſmodi ho-
mines etiam negatiui in tortura damnaren-
tur ad pœnam corporalem, & ad triremes
perpetuas, vel ad tempus ex doctrina The-
ſau. *quæſt.* 45. *num.*1. *lib.* 1. & Morlæ *Empor.*
*Iur. tit.*12. *quæſt.*1. & Guazzin. *reor. defenſ.*30
cap. 40. *num.* 18. & hoc idem firmat eſſe in
omni crimine occulto, & in crimine, quod
contingit cognoſci in Supremis Tribunalibus,
& allegat Theſau. *dict. quæſt.*45. *num.*6. & 7.
& *num.*11. *in fine*, & Morla *loc. cit.* Et Muta *ad*
pragmat. Regni *Siciliæ*, *titul.* 2. *de offic. Iudic.*
*num.*26. ait quod Reus in negatiua perſiſtens
in tortura debet abſolui, quia per torturam
purgantur inditia quantumuis indubitata,
& fortia, & *num.*27. ait, quod Surdus, qui
*conſ.*132. *num.* 88. *lib.* 1. ait quod poteſt quis
hoc caſu condemnari ſaltem mutata pœna
corporali in pecuniariam, non loquitur ibi de
Reo, cui fuit illata tortura, & in tortura per-
manſit negatiuus: Sed limitat hoc in homi-
nibus diffamatis, & ſimilibus, *in quibus eſto,*
quod eſſent torti, & negatiui, ſoliti fuimus
(ſunt eius verba) *condemnare ad triremes, vel*
quid ſimile, vt obſeruauimus Meſſanæ de anno
1616. vbi illum de Ribaldo latronem, qui fura-
tus fuit certas pecunias cuidam Græco condem-
nauimus, & *num.* 28. ait, quod vbi Iudex eſt
informatus, quod Reus, qui permanſit in
negatiua in tortura, eſt malus, & quod ſi
eum liberaret deteriora committeret, poterit
eumdem relegare tanquam hominem malæ
famæ, vel ad opus publicum condemnare,
vt loca malis hominibus expurgentur, & ita
Mediolani, & Romæ ſeruatum fuiſſe ex Cla-
ro, Farinac. & alijs refert *ibidem*: Gaſpar
Mantius in *commen. ad conſtit. crim. Carolin.*
*artic.*61. *num.*6. & 7. ait quod in aliquibus lo-
cis ſolent etiam poſt grauem torturam, & per-
ſeuerantiam in negatione, vbi inditia ſunt
vrgentia, Reum condemnare in extraordina-
riam pœnam, puta triremium, præſertim,
quando Reus eſt valdè famoſus Iul. Clar. *qu.*
64. *num.*38. Gram. *deciſ.*22. *num.* 24. Matth.
Stephan. *art.* 58. *num.* 6. ſed ei dura videtur
hæc practica ob rationem, quia diutinæ car-
cerationis, & torturæ non minor eſt crucia-
tus, quam pœna corporalis; Secundo, quia
ſi indicia fuerunt valdè vrgentia potuit Reus
vel acriter torqueri, vel tortura ſæpius repeti,
Tertio, quia melius eſt in miſericordia exce-
dere quam in ſeueritate. Laur. Matthæù *de*
*re crim. controu.*26. diſputata materia ad par-
tes, relatiſque Doctoribus pro vtraque opi-
nione concludit *num.* 19. quod acerbitas tor-
turæ, quam Reus negans ſuſtinet, aliquid
purgare debet, ac per conſequens de rigore
pœnæ ordinariæ ſubtrahere, *non enim* (ſunt
eius formalia verba) *coæquandus erit, qui ta-*
lia paſſus fuit cum eo, qui hos dolores non ſubſti-
72 *nuit*: & pro enucleatione materiæ quinque
caſus diſtinguit.

Primus caſus eſt, quando Reus de pluribus
criminibus proceſſatus torquetur ſuper vno
cum proteſtatione, quoad reliqua plenè pro-
bata, & tunc, etſi ſuſtineat torturam, & ne-
gatiuus permaneat, poterit pro dd. crimini-
bus, ſuper quibus non fuit tortus, nec per-
nia-

manens in tortura fuit interrogatus, in pœnam ordinariam condemnari, ex Gomez, *var. lib. 3. cap. 13. num. 20.* Gram. *conſ. 1. nu. 3.* Farinac. *quæſt. 40. num. 16.* & alios quos citat *loc. cit. num. 22.*

Secundus caſus eſt, quando Reus de vnico crimine accuſatus fuit ex inditijs tortus, & negatiuam in tortura ſuſtinuit: ſed poſt torturam ſuperueniunt nouæ, & plenæ probationes, & fiſcus intendit ex his nouis, quæ ſuperuenerunt, Reum eſſe in pœnam ordinariam damnandum, & iſto ſecundo caſu Reũ afficiendum pœna ordinaria, reſpondet ex Couar. Caball. Farinac. Guazzin. quos citat *ibidem num. 24. & 25.* præſertim quando probatio ſuperuenit, antequam Reus ſit à Iudice abſolutus, & reijcit Peguer. dicentem contrarium *deciſ. crim. 70. in fine, & in prax. cap. 12. num. 5.* & reſpondet Vinc. de Franch. *deciſ. 577.* qui poteſt adduci in contrarium, dicendo, quod de Franch. loquitur in caſu, quo iuxta Conſtitutiones Regni non ſuperuenerat plena probatio, requirebantur enim ex dicta Conſtitutione depoſitiones trium ſociorum criminis, & in illo caſu ſolùm duorum ſociorum depoſitiones habebantur, nam depoſitio alterius ſocij, qui pro tertio haberi debebat, iam erat per torturam paſſam penitùs eliſa, & de medio ſublata.

Tertius caſus eſt, quando Reus conuictus, & condemnatus torquetur cum proteſtatione ad ſciendum complices, iuxta text. in *l. qui vltimo ff. de pœnis*, & neque ex negatiua in hoc caſu Reus iuuatur, etiamſi ſine proteſtatione tortus ſit, quia tortura ſuper complicibus eſt pars condemnationis, & ſententię, vt ipſe firmat *ibidem num. 30. in fine, & de Regimin. Regni Valent. cap. 8. §. 9. n. 99.*

Quartus caſus eſt, quando Reus plenè conuictus torquetur ad hoc, vt fateatur, & tanquam conuictus, & confeſſus nequeat appellare iuxta text. in *leg. 2. Cod. quorum appellat.* & interueniente proteſtatione, non iuuari Reum ex negatiua in tortura habita, firmat *dict. contron. 26. num. 31.* fatetur tamen hoc licitum non eſſe, niſi in enormiſſimis, ſeu in caſu quo diſciplina publica, vel alia iuſta cauſa exigat celeritatem in executione iuſtitiæ: & propterea ceſſante ſpecialitate alicuius grauiſſimi, & cruenti delicti negatiuam in tortura ſeruatam Reo, quantumuis conuicto, prodeſſe ex Cantera, & Io. Vela concludit *num. 35.* quibus addi poſſunt Farinac. *quæſt. 40. num. 9.* Guazzin. *reor. defenſ. 30. cap. 40. num. 1.* Caball. *crim. reſol. 288. nu. 34.*

Quintus caſus eſt, quando Reus non conuictus, ſed inditijs ad torturam ſufficientibus grauatus torquetur, & in negatiua perſiſtit, & tunc aut tortura fuit leuis, aut fuit plena: ſi fuit leuis extra ordinem pro qualitate perſonæ, & inditiorum condemnatur Reus per doctrinam Caball. Clar. Farinac. Gamm. Cantera, & Vela quos citat *dict. contron. 26. num. 37.* ſubdens hanc condemnationem in ſupremis Tribunalibus etiam ad triremes extendi ſecundum Io. Bapt. Thoro *compend. deciſ. tom. 5. verb. tortus ſi non fuerit, verſic. & propterea.* Si verò tortura fuit plena Reus debet abſolui diffinitiuè, vel ab obſeruatione Iudicij, vt in *fine dictæ controuerſiæ* dicit.

Et quidem Matthæu *loco citato* ſatis appoſitè, & accuratè loquutus eſt voluiſſem tamẽ quod de vltimo caſu latiùs loquutus fuiſſet,
73 quia licet ambæ concluſiones per eum relatæ ſint veræ, nempè quod plenè, & ad menſuram inditiorum tortus, & in negatiua permanens debeat diffinitiuè abſolui, vel cum cautione de ſe præſentando relaxari, vt in praxi ſeruari ex Carrer. Clar. Baiard. Caball. Burgos Guazzin. Farinac. Chartar. Franch. & Scyaloya firmat etiam Cenſal. *vot. crim.*
74 *1. num. 18.* & quod leuiter tortus, & negatiuus permanens debeat in extraordinariam condemnari, & etiam ad triremes à Supremis Tribunalibus tranſmitti: quam concluſionem omnes admittunt, vt videre eſt penès Farinac. de Luca, & alios ſupra citatos, quibus addo Hieronym. Baſilicò *crim. deciſ. 8. num. 68.* & Cenſal. *dict. vot. crim. 1. numer. 7.* nihilominus hæc ſecunda concluſio reſpiciens inſufficientiam torturæ, & remanentiam inditiorum eget aliqua maiori dilucidatione, & magis exactè circa eam ſe geſſit more ſuo Farinac. *dict. quæſt. 40. num. 13.* quem ſequuntur Guazzin. *ad defenſ. reor. 30. cap. 40. num. 2.* Caball. *crim. reſol. 93. num. 29. & caſ. 288. numer. 21. & ſeqq.* Scialoya *de torquen. reis cap. 4. n. 26.* & Cenſal. *d. vot. crim. 1. n. 7.*

Etenim eſt certum, quod pœna extraordinaria, in quam venit condemnandus Reus, qui in tortura fuit negatiuus, debet iuſtificari, & regulari ex qualitate inditiorum poſt torturam remanentium, vt dicit Scaccia *de re iudicata gloſ. 14. quæſt. 7. num. 111.* itaut debeat per gradus minui, prout minuuntur inditia, & quidem proportione geometrica, vt ait Theſau. *forenſ. quæſt. 13. num. 11. lib. 3.* cum hac tamen aduertentia, quod in Tribunalibus inferioribus Iudices ex inditijs etiam indubitatis non poſſunt deuenire ad pœnam corporalem vt dicunt Doctores relati à Farinac. q. 86. *num. 113.* in Tribunalibus verò Supremis imponitur etiam pœna triremium, vt dicit Matthæu *loco citato*, & volunt plures congeſti per Farinac. *dict. quæſt. 86. num. 114. & 117. & ſeqq.*

Propterea, ſuppoſito, quod cauſa agatur
75 in aliquo Tribunali Supremo, ſi Reus plenis probationibus grauatus fuerit plenè, & duriſſimè tortus puta cum tormento vigilię, vt in caſu Farinac. *quæſt. 40. num. 15.* & in caſu Cenſalij *vot. crim. 1. per tot.* & in caſu Spadæ *conſ. 114. lib. 1. per tot.* vel cum tormento cordæ per horam cum baculo ad pedes, & iteratis quaſſationibus, vt in caſu Farinac. *conſ. 175. num. 21.* vel cum tortura repetita per binas,

nas, vel tres vices, vt dicit Farinac. *quaeſt.*
38. *num. 97. &* 106. vtique tunc ex huiuſmo-
di tortura probationes eſſent adeo eneruatæ,
vt non remaneret quid ſufficiens ad condem-
nandum, & ideo iſto caſu Reus in tortura
negatiuus debet abſolui tanquam totaliter
purgatus, & ad plus ad expurgandam Pro-
uinciam debet mitti in exilium pro bono ſta-
tus gubernio, vt dicunt Farinac. *dict. quaeſt.*
40. *num.* 15. & Cenſal. *d. vot.* 1. *in fine*, & Spada
d. conſ. 114. *in fine*.

Si verò Reus dictis plenis probationibus
grauatus fuerit tortus tormento ordinario
cordæ, & tunc quia ex dicta tortura non
poſſunt dici eliſæ probationes taliter, vt non
remanſerint contra Reum iuditia indubitata,
poterit ipſe Reus in tortura negatiuus con-
demnari in pœnam triremium perpetuarum,
vt dicunt Farinac. *conſ.* 175. *num. 7. &* 20. *&*
quaeſt. 40. *num.* 13. Cenſal. *dict. vot.* 1. *num.* 7.
Carolus Ant. de Luca ad Vinc. de Franch. *de-
ciſ.* 538. & Conciol. qui plures allegat *crimin.
reſol.* 14. *verbo tortura*.

Si fuit tortus ex inditijs indubitatiſſimis,
76 qualia exemplificant Barboſ. *in leg.* 2. *nu.* 95.
ff. ſolut. matrim. & Capye. latro *deciſ.* 163. *num.*
64. *in fine*, ſeù ex inditijs omninò indubitatis,
quæ exemplificat Ciarlin. *controu.* 151. *nu.* 12.
Merlin. Pignatell. *controu.* 64. *num.* 16. & Pa-
ter Graſſett. *de nece proditoria* §. 29. *num.* 204.
verſ. & de hoc inditiorum indubitatorum genere,
& huiuſmodi inditijs tortus tortura ordina-
ria ſi permanſit in negatiua, poteſt dictus
Reus negatiuus condemnari ad triremes ad
tempus, quia ſi condemnatus fuiſſet antè tor-
turam, exemptus, & liberatus fuiſſet à pœna
ordinaria ex eo, quia non erat plenè conui-
ctus, & ideò poſt torturam debet in aliquo
releuari iuxtà aduertentiam Farinc. *dict. quaeſt.*
40. *num.* 15. quem ſequitur Cenſal. *dict. vot.* 1.
num. 8.

Nec obſtat concluſio, quod quando ex ali-
77 qua cauſa minoratur pœna, non poteſt hæc
eſſe in eadem ſpecie, vt dicunt Riccius *deciſ.
Archiep. Neapolit.* 169. *num.* 9. *par.* 4. Guaz-
zin. *Reor. defenſ.* 35. *cap.* 14. *num.* 15. *verſ. tan-
dem Aduocatus* Vermigliol. *conſ. crim.* 68. *nu.*
9. & Hieronym. Baſilicò *crim. deciſ.* 8. *num.* 40
78 quia reprobatur pluribus ab Auendan. *de
Mandato Regio par.* 2. *cap.* 16. *num.* 17, 18. *&* 19.
& à Franc. Maria Prato *pract. obſeruat.* 20. *à
n.* 13. *vſq; in fin.* & nouiſſimè à P. Didaco Sgroi
in *tract. Lux Prælatorum p.* 7. *c.* 6. *per tot.* qui af-
fert eandem diſtinctionem, quam nos ex Ca-
ballo, & Fontanell. adduximus *in c.* 7. §. 1. *n.*
158. de pœna conſiſtente in ſpecie, & pœna
conſiſtente in numero, & infert hinc, quod
quoties pœna conſiſtit in ſpecie, non poteſt
dari in eadem ſpecie, ſi contingit, quod illa
ſit minoranda: ſecùs ſi conſiſtit in numero,
quia tunc, ſi pœna debet propter aliquam cau-
ſam minorari poteſt intra eandem pœnæ ſpe-
ciem imponi, & exemplificat in pœna trire-
mium, quæ ſi eſſet perpetua ex ſtatuto, ſeù
lege imponeretur ad tempus, vide eos, qui
benè materiam enucleant: ego addo, quod
cum pœna triremium ad imperpetuum aſſi-
miletur deportationi: & ad tempus aſſimile-
79 relegationi, vt dixit *loc. cit.* ex Capibl. *de Baron.
pragmat.* 7. *num.* 14. *par.* 1. & diuerſi imperij,
& diuerſi effectus ſint pœna triremium per-
petuarum, & pœna triremium ad tempus, vt
ex Bart. Calephat. & Peregrino dicit Fon-
tanell. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 14. *num.* 57.
& ſeqq. & per conſequens ſit differentia inter
vnam, & aliam pœnam, non poteſt dici,
quod damnatus ad triremes ad tempus ſit
damnatus in eandem ſpeciem pœnæ; Et quod
tollit penitùs difficultatem, quando aliqua
difficultas remaneret, eſt quod in Tribuna-
80 libus Supremis dicta concluſio non fuit vſu
recepta, vt verſati in criminalibus ſubſellijs
optimè ſciunt.

Si Reus fuit tortus ex inditijs vrgentiſſimis,
81 & indubitatis, & in tormento permanſit in
negatiua, tunc Reus poteſt condemnari ad
relegationem, ſemper enim vnus gradus pœ-
82 næ eſt minuendus, quando vnus gradus in-
ditiorum minuitur, vt diximus *ſuprà* ex The-
ſau. *quaeſt. forenſ.* 13. *num.* 11. *lib.* 3. ſeù potiùs
poteſt condemnari ad Exilium, vt practicari
in Vrbe dicit Farinac. *dict. quaeſt.* 40. *num.* 15.
quem refert Cenſal. *dict. vot. crim.* 1. *num.* 9.
& referunt Guazzin. Caball. Chartar. Scia-
loya ab eodem Cenſal. citati *ibidem num.* 9.
& 10. vbi aduertit eos omnes loqui in termi-
nis inditiorum indubitatorum.

Sed tu iterum aduerte, quod Farinac. &
Doctores, qui eum ſequuntur loquuntur in
Reo duriſſimè torto, & ſic, quando non con-
currit hæc qualitas, benè poterit dari rele-
gatio, vt ſeruetur proportio in imponendis
pœnis, quam docet nos Theſau. *loco citat.* &
admittit P. Didacus Sgroy *dict. cap.* 6. *num.* 1.
verſ. quod quando.

Si demùm Reus fuit tortus ex inditijs ordi-
83 narijs, nempe ex ijs, quæ regulariter ſuffi-
ciunt ad torturam, & exemplificantur in
ſemiplena probatione à Sigiſmund. Scaccia
de re iudicata gloſ. 14. *quaeſt.* 7. *num.* 111. tunc
84 in negatiua permanens debet abſolui diffi-
nitiuè, vel iuxta praxim hodiernam, de
qua ſupra, debet cum cautione de ſe præſen-
85 tando relaxari, vt ait Zanger *de tortura
cap. vltim. num.* 2. & Gaſpar Manſius in *Com-
ment. ad Conſtit. criminalem Carolinam artic.* 61.
num. 4. *& ſeqq.* etiam ſi leuiter fuerit tortus,
quia inditia, quæ remanent poſt torturam
non ſufficiunt ad imponendam pœnam, vt
pluribus docet Sigiſmund. Scaccia *dict. quaeſt.*
7. *num.* 111. qui ait, quod Iudex benè poteſt
hoc caſu ſupplere cum alia competenti tortu-
ra vſque ad totalem purgationem inditio-
rum.

86 Et puto, quod idem ſit dicendum in caſu,
quo tortura fuit illata ex inditijs pluſquam
ſemi-

ſemiplenam probationem conſtituentibus, quia ex tortura quantumuis leui debilitantur, & eneruantur adeò inditia, vt non remaneat amplius ſemiplena probatio, ſine qua Reus nequit in extraordinariam condemnari, imò Scaccia *loco citat. ait*. & ego dixi *ſupra num.* 43. quod ex ſemiplena probatione Iudex nequit condemnare in extraordinariam, ſed omninò debet ad torturam deuenire, & ratio eſt ea, quam aſſignat P. Paſſerinus in *praxi quaſt.* 29. *art.* 1. *num.* 16. nempè, quia tunc Iudex non eſt certus de delicto, niſi quantum ſufficit ad interrogandum Reum, vel extra torturam, vel in tortura, & hoc pluribus medijs oſtendit, vt poteris per te ipſum videre: & hoc modo intellectus benè loquutus eſſet Simancha *de Cattholicis inſtitutionibus tit.* 56. *de purgat. canonica num.* 18. & 20. & *ſeqq.* vbi firmat, quod tortus in crimine hæreſi ſi ſubſtinuit negatiuam in tortura, non tenetur abiurare, & contrariam conſuetudinem crudelem, iniuſtam, & laqueis plenam eſſe oſtendit, & Simanchæ opinionem amplexus fuit Farinac. *de hareſi quaſt.* 185. *num.* 128. & *qu.* 194. *num.* 58. dummodo tamen Reus fuerit ſufficienter tortus. Hanc concluſionem ego exiſtimaui fuiſſe, & eſſe extendendam ad caſum irregularitatis, nam ſi Sacerdos poſitus ſit ad torturam pro homicidio ex indicijs cōtra ipſum vrgentibus, & negatiuam ſuſtinuerit, non poterit amplius haberi pro irregulari, ſi fuerit ſufficienter tortus, quia ſicut purgauit inditia, quoad omnem reatum reſpectu pœnæ, ita etiam illum purgauit reſpectu irregularitatis ad tradita per Simanch. *loco cit.* cuius argumenta benè conferunt ad fundandam hanc ampliationem, & breuitatis cauſa ommittuntur cum poſſint penes eundem videri.

Nec refragantur adducta à D. Iacob. Pignatell. *conſult.* 19. *tomo* 6. qui facit quæſitum, an Clericus, qui de homicidio inquiſitus indicia tortura diluit, durante nihilominus communi exiſtimatione Populi illum pro homicida reputantis cenſendus ſit irregularis ita, vt promoueri nequeat? Et affirmatiuè reſpondet ductus authoritate Sac. Congregationis Concilij in terminis ità reſpondentis in Nouarien. dimiſſoriarum ad ordines die 1. Octobris 1661. & motus ratione, nempè, quia ex notorio delicto homicidij conſurgit irregularitas ratione generalis infamiæ, quæ ex tortura potius augetur, quia diffamatio, & ſcandali cauſa redditur ex tortura maior, & euidentior, & macula iam contracta ex imputatione, ac diffamatione homicidij ob negatiuam in tortura confirmatam non poteſt dici ſublata.

Quia eius opinio poteſt procedere in terminis, in quibus ipſe loquitur, nempe in Clerico promouendo, & non arctato ad ordinum ſuſceptionem, quia huic dare, vel negare ordines eſt remiſſum arbitrio Epiſcopi adeo, vt cauſas adducere non teneatur, neque ab eiuſmodi denegatione appellare liceat, vt firmat ipſe D. Pignatell. *ibidem num.* 4. Secus dicendum, vt ipſemet D. Pignatell. aſſerit *ibidem num.* 3. & *ſeqq.* in ijs, qui iam promoti ſunt, & etiam in ijs, qui arctati ſunt ad ordines ſuſcipiendum, & aſſignat D. Pignatell. rationē differentię, quia Epiſc. interdicens promoto ordinum exercitium, & arctato ordinum ſuſceptionem, irrogat pœnam poſitiuam priuationis iuris iam obtenti, & quæſiti, & ideo non poteſt illam indicere, niſi habeat plenam probationem delicti, ſeu veram infamiam, quæ irregularitatem inducat: hæc autem ceſſat, quoties Reus in tortura permanſit negatiuus, quia cum tortura purgauit inditia, & infamiam ex inditijs reſultantem, & pro innocente habendus eſt ex dictis *ſupra num.* 66.

Nec obijciatur primo, quod is qui ſuſtinuit torturam abſoluitur ob defectum plenæ probationis, & non ob probatam innocentiam.

Secundo, quod tantum abeſt, quod tortura auferat maculam iam contractam ex imputatione, & diffamatione homicidij, vt potius irroget Clerico maiorem infamiam.

Tertio, quod ſententia abſolutoria ob torturam ſuſtentatam obtenta tollit punitionem, & infamiam iuris, ſed nullatenus tollit infamiam facti ex qua ſcandalum Populi oritur, vt conſiderat Rota in *Sabinen. coram Sacrato* relata à Marcheſan. *de commiſſion. par.* 1. & *in Calagurirana* 5. *Iul.* 1655. & 15. *Maij* 1656. *coram Bichio*, quas refert D. Pignatell. *loc. cit. num.* 5.

Reſpondetur enim ad primum, & ſecundum, quod tortura eſt ſpecies probationis, qua Reus oſtendit ſuam innocentiam adeo efficaciter, vt debeat exiſtimari melior, quam antè accuſationem habebatur, vt oſtendi *ſupradict. n.* 66. & 67. & melius probat pluribus Simanch. *loc. cit. n.* 22.

Ad tertium reſpondetur, quod infamia iuris debet attendi in Clerico promoto, de quo nos loquimur, infamia vero facti in Clerico promouendo, de quo loquitur D. Pignatell. qui hanc diſtinctionem optimis medijs comprobat adeo vt nihil addi poſſit.

Quarto decimo, an qualificatè confeſſus debeat torqueri ad præcisè, & ſine qualitate reſpondendum, & an tortus debeat abſolui, ſi perſiſtat in qualitate confeſſioni adiecta?

In prima parte dubij Doctores ſunt inter
87 ſe contrarij, & pro affirmatiua ſtant Bald. Claud. Sayſſell. Gram. Foller. & alij relati à Farinac. *quaſt.* 81. *num.* 136. pro negatiua
88 ſtant Clar. Triuis. Bertazol. & alij relati ab eodem Farinac. *loc. cit. num.* 137. qui *num.* 138. reſidet cum hac negantium opinione, motus ea ratione, quia ſi Reus tortus, vt ſimpliciter reſpondeat, perſiſtat in tortura, abſoluendus

Rr ... eſt,

eſt, cum per torturam, non obſtante quacumque proteſtatione tanquam contraria facto, purgentur nedum indicia, ſed etiam probationes: & ideo ad effugiendum iſtud periculum cautius eſt deuenire ad pœnam extraordinariam, & ita teſtatur ſeruari in practica in Vrbe. Alij verò relati à Caballo *crim. reſol.*17. *num.* 25. 12. diſtinguunt inter Reum
89 dicentem non occidiſſe, & ſi occidit occidiſſe ad neceſſariam defenſionem: & Reum dicentem occidiſſe; ſed ad ſuî defenſionem feciſſe, & rationem differentiæ allegant, dicendo, quod confeſſio primo modo facta habetur pro negatiua delicti: Secundo verò modo facta habetur pro affirmatiua, & propterea confeſſus primo modo torquetur: at confeſſus ſecundo modo condemnatur, quatenus qualitatem confeſſioni adiectam non probet, vt pluribus oſtendit Caball. *loco citato per tot.* alias enim adinuentus eſſet modus pro Iudicibus fraudandi Fiſcum,& Reos confeſſos liberandi, quod non eſt dicendum, vt inquiunt Farinac. *d. quæſt.*81. *num.* 137.*in fine* Caball. *d.caſ.*17.*nu* 7. & 10.*in fine*.

90 Alij demum dicunt Reum qualificatè confeſſum poſſe moderatè torqueri, vt ſimpliciter, & ſine qualitate reſpondeat, & perſiſtentem in ſuo dicto poſſe condemnari in extraordinariam pœnam, vt ex Gram. *vot.*2.*num.* 17.(quod meliùs, & apertiùs aſſerit *ſuper Conſtit.Regni de homicidijs puniendis num.* 9. quem refert Caball. *caſ.*17. *num.*10.) & ex Carena *de S.Offic.par.*3.*tit.*8. §.1.*num.*8.*verſ.vel tandem* Boer. *deciſ.*164.*num.*16. Theſau. *deciſ.*13.*num.*3 & 4. Maſtrill. *deciſ.*246. & Sperell. *deciſ.*108. *num.*38. dicit Conciol.*crim.reſol.verbo confeſſio reſol.*24.*num.*26.

Meliùs tamen, & tutiùs eſt dicere, quod
91 aut Reus confeſſus eſt ſpontè, aut confeſſus eſt in tormentis: ſi Reus confeſſus eſt ſpontè cum qualitate, tunc conſtituendi ſunt duo caſus; primus caſus eſt in eo, qui incipit fa-
92 teri cum negatiua, puta dicendo, quod non occidit, & ſi apparuerit, quod occiderit, fecit ad ſui defenſionem, & quia taliter confeſſus habetur pro negante, vt ex Baldo, Angel.Iaſ.Clar.Nouell. Carrer.& alijs dicit Caball.*dict.caſ.*17.*num.*2. & ex Berò, Fœlyn. Marian.Millæo, Foller. Cyrill. Boſſ. Gabriel. & alijs dicit Farinac. *quæſt.*81. *num.*141. vtique Reus debet torqueri ad hoc vt veritatem dicat ſuper homicidio non ſolum, quia Iudex non debet admittere iſtam reſponſionem conditionatam, puta, ſi occidi, occidi ad meam defenſionem, vt docet Caſon. *tract. de torm.cap.*28. *rub.de confeſſ.ſponte numer.*19. quem refert, & ſequitur Farinac. *quæſt.*81.*numer.*144. ſed etiam quia taliter confeſſus nihil prorſus ponit in eſſe contra ſe, dum habetur ac reputatur pro merè negante vt dixi,& hoc in terminis vult Gram.in *Conſtit.Regni tit.de homicid.puniend. num.*9. vbi firmat,quod incipiens reſpondere cum huiuſmodi negatiua, torturam non euitabit.

Aduertendum tamen, quod torturæ eſt lo-
93 cus, ſi, & quatenus in proceſſu habeantur indicia ſufficientia ad torturam, alias enim ex ſola huiuſmodi reſponſione non deuenitur contra Reum ad torturam ob regulam triceam, & generalem, quod tortura non poteſt inferri, quando legitima non extant indicia, vt pluribus citatis oſtendit Farinac. *quæſt.* 37. *num.*1.*& ſeqq.* & ob authoritatem Caball. ſic in ſpecie reſpondentis in *d.caſ.*17.*n.*7.

Nec obſtat Bald. in *leg.vnica num.*11. *Cod. de confeſſis* ibi- *ſi tamen Iudex vult cautiùs procedere, nè incidat in opiniones Doctorum, mediantibus tormentis cogat ipſum ſimplicit&r confiteri, quod poteſt, quia habet pluſquam indicia.*

Quia reſpondetur Baldum non dicere, quod ſola hæc reſponſio ſufficiat ad torquendum, alias non dixiſſet in verbo plurali, quod Iudex habet pluſquam indicia, deuotat enim cum illo verbo plurali requiri adhoc concurſum aliorum inditiorum: vndè benè Clarus *pract.crim.quæſt.*45. *verſ.ſed pone,quod Reus in fine*, & ex eo Menoch. *de præſumpt. lib.*1.*quæſt.*89. *numer.*142. *in fine*, & Farinac. *quæſt.*37. *num.* 183. dicunt ad torquendum Reum non reſpondentem præcisè requiri, quod ſuper delicto adſit diffamatio, vel aliquod aliud inditium contra Reum, quia non debet eſſe in poteſtate Iudicis ſub prætextu non præciſæ reſponſionis torquere illum Reû, contra quem ſuper delicto principali nulla habet indicia; eſſet enim per indirectum admittere, quod directa via denegatur, vt formalibus verbis dicit Farin.*d.n.*183.

Secundo reſpondetur Baldum loqui in terminis valdè diuerſis à caſu noſtro, nempè in Reo confitente ſe commiſiſſe homicidium, ſed ad ſui defenſionem neceſſariam, vt benè perpendit Caball *dict. caſ.*17. *num.* 3. 6. & 7. & cum nos ſimus in caſu, & in terminis Rei negantis commiſiſſe homicidium, non benè ex doctrina, & caſu Baldi infertur ad caſum in facti ſpecie propoſitum.

Nec obſtat Farinac. *quæſt.*37. *num.* 176. & *ſeqq.* & *num.*183. vbi poſt alios multos, quos citat, vult quod Reus reſpondens qualificatè ſi præcedat diffamatio ſuper delicto principali, debet poni ad torturam, vt præcisè, ſimpliciter, & abſque qualitate reſpondeat.

Quia, vt iam dixi, & hic ad maiorem ex-
94 plicationem replico Farinac. & Doctores per eum citati loquuntur in terminis Rei ambiguè, & non præcisè reſpondentis: nos autem loquimur in terminis Rei abſolutè negãtis; habetur enim incipiens fateri cum negatiua pro merè negante, vt dictum eſt *ſupra*, & propterea non benè applicantur termini, vt de ſe patet.

Secundus caſus eſt in eo, qui incipit fateri cum affirmatiua, puta occidi, ſed ad mei neceſſariam defenſionem, & iſto caſu, vel vltrà confeſſionem taliter qualificatam adſint

proba-

Digitized by Google

probationes, vel adſunt ſolùm inditia, vel eſt
ſola ipſa confeſſio. Si adſunt probationes,
95 non conuenit ponere Reum in tormentis,
quia tenderet in præiudicium fiſci, & Reipu-
blicæ, & eſſet aperire viam Iudicibus fraudes
committendi, vt inquiunt Triuiſan. *deciſ.35.*
num. 33. Farin. *quæſt.81. num.131.& num.137.*
& ratio eſt, quia tunc locus eſt condemnatio-
ni in pœnam ordinariam ex ipſis probationi-
bus, & multò magis ex probationibus, &
confeſſione qualificata ſimul, quæ probatio-
nes exiſtentes corroborat, vt dicit Farinac.
*dict.quæſt.*81.*num.*129. *&* 131. *&* 133. vbi plu-
res allegat concordantes.

Si cum confeſſione ſic qualificata concur-
96 rant contra Reum inditia vrgentiſſima, &
indubitata, tunc Reus debet leuiter torqueri,
vt præcisè reſpondeat, & perſiſtens in dicto
debet in pœnam extraordinariam condemna-
ri iuxta opinionem Gram. *vot.2. num.16. &*
17. Boer. *deciſ.164. num.16.* Theſau. *deciſ.103*
num.3. & 4. Maſtrill.*deciſ.246.num.6.* & Ca-
rena *de S.Offic.dict.§.1. num.14.* nam leuis tor-
tura non multum fiſco præiudicat cum non
ſit ſufficiens ad purgandum inditia, vt benè
poſt alios dicit Carena *loco cit. num. 15.* & è
contra cum ea poteſt haberi confeſſio ſim-
plex, & explicita, quæ ſufficeret ad pœnam
ordinariam, & ideo in iſto caſu non eſt omit-
97 tenda tortura, & qui aliter faciunt, non
ſunt boni aleatores, & ſunt reprehendendi, vt
dicit Scaccia *de re iudicata gloſ. 14. quæſt. 7.*
num.112. ſi verò inditia ſint ordinaria, talia
98 tamen, quod Reus remaneat pluſquam ſe-
miplenè grauatus, & tunc erit in arbitrio Iu-
dicis Reum plenè torquere, vel omiſſa tortu-
ra in extraordinariam condemnare, vt dicit
Bald. in *dict.leg.vnica num.21.Cod.de confeſſis,*
qui concludit tutius eſſe, quod Iudex, nè in-
cidat in opiniones Doctorum, procedat ad
torturam, ſed admittit etiam, quod poteſt
venire ad pœnam extraordinariam, & certè
non eſt tollendum hoc arbitrium Iudici, qui
poterit cognoſcere tutius eſſe venire ad tor-
turam, quam ad pœnam extraordinariam,
& è contra, vt dixi *ſupra num. 43.* at ſi rema-
99 net ſolùm grauatus ſemiplenè, quia tunc ex
ſemiplena non poteſt deueniri ad pœnam ex-
traordinariam, de neceſſe debet inferri tor-
tura, vt inquit Ioſeph. Ludou. *deciſ.Lucen.19*
num.20. quem refert Farinac. *quæſt.81.n.135.*
& dixi ego *d.num.43.*

Si demum adeſt ſola confeſſio, tunc Reus
100 nec condemnatur, & nec torquetur ex tra-
ditis per Clar. *quæſt.45. verſ. ſed pone* Meno-
ch. *de præſumpt.lib.1.quæſt.89. num.142.* & Fa-
rinac. *quæſt.37. num.* 183. quos *ſuprà* allega-
ui, dummodò tamen non concurrat diffama-
tio, ſeù aliquod aliud inditium, ſeù admini-
101 culum ſuper eodem delicto, quia diffama-
tione, ſeù alio inditio concurrente Reus de-
beret torqueri ad præcisè reſpondendum, vt
dicunt Doctores ſupracitati.

Aut verò Reus confeſſus eſt cum qualitate
102 in tormentis, & tunc ſiuè incipiat fateri cum
negatiua, ſiuè fateatur cum affirmatiua reſ-
ponſio qualificata non recipitur, nec recipi
debet per Iudicem iuxta monitum Bald. in
dict.leg.vnica num.21.Cod.de confeſſis ibi — *in-*
ſtruo Iudicem, quod non admittat talem reſpon-
ſionem, quia ſi interrogatio eſt ſimplex, non de-
bet admitti reſponſio duplex, & implicita, imò
Iudex debet tunc continuare torturam, adhoc
vt ſimpliciter, & ſinè qualitate confiteatur, vt
in terminis docet Maſtrill. *deciſ.246. num.6.* &
103 ratio differentiæ inter caſum Rei confeſſi
ſpontè, & caſum Rei confeſſi in tormentis
eſt, quia ſpontè confeſſus debet probare
qualitatem confeſſioni adiectam ad hoc, vt
à pœna eximatur, vt dicunt Gram. *vot. cri-*
min. 2. num.12. & ſeqq. Bertazzol. *conſ. crim.*
449. *num. 1. & 2.* & meliùs Bald. in *dict. leg.*
vnica num. 21. Cod.de confeſſis, cenſetur enim
104 quod confitens ſpontè homicidium addat
dictam qualitatem ad ſe eximendum à pœna,
& ſic quod mortis cauſa fugiendæ, vel ab ali-
quo conſultus fuit motus adhoc allegandum,
vt aduertit Boer. *deciſ. 164. num.24. in fine,*
& propterea ei nullatenus credendum, vt di-
105 cit Gram. *dict.vot. 2. num. 1.* & antè eum
Bald. *in dict.leg.vnica num.21.* quia præſump-
tio Iuris eſt contra eum, prout firmant dicti
106 Doctores *loc. cit.* At confeſſus in tormentis
cenſetur dixiſſe veritatem in totum, quia, vt
dixi *ſuprà num. 67.* ex Cicerone in Topicis ad
Trebat. Farinac. *quæſt. num. 1.* & Garzia *de*
polygam. lib.3. quæſt.7.num.4. quæ verberibus
torti, & igne fatigati dicunt, ea videtur veri-
tas ipſa dicere: tortura enim, vt dixi *ſuprà*
num. 66. ex Farinac. & Carolo Antonio de
107 Luca eſt ſpecies probationis, qua Reus ſuã
innocentiam oſtendit adeò efficaciter, vt de-
beat exiſtimari, & reputari Reus tortus eſſe
melior, quam antè accuſationem habebatur:
108 vndè tortus perſiſtendo in negatiua elidit
omnem præſumptionem, & omnia inditia,
& etiam plenas probationes eneruat, ac de-
bilitat ſecundùm Farinac. *quæſt.40. num. 13.*
Theſau. Giurb. Guazzin. Caball. Carenam,
Capyc.latr. & alios, quos refert Conciol.
crim. reſol.14.verbo tortura, & perſiſtendo in
109 tortura in qualitate confeſſioni adiecta, de-
bet omninò abſolui, Boſs. *tit.de confeſs.n.28.*
Bertazol. *conſ.crim.27. num.7. & 8. & conſil.*
449. *num.* 28. Gram. *dict. vot.2. num.6. & 9.*
110 & Farinac. *quæſt.* 81. *num.* 138. quia perſi-
ſtens in qualitate confeſſioni adiecta habetur
ac ſi per teſtes qualitatem probaſſet, quandò
eam in tortura ſuſtinuit, vt ex Crauett. *conſ.*
35. *num.20. vol.1.* Boſs. *tit.de confeſſ.num.56.*
dicit Farinac. *conſ.60. num.* 26. & idem dicit
Giurb. *conſ.crim.43. num.9.* & P. Grallett. *de*
nece proditor. §.30. num. 14. in fine, & Burgos
de modo proceden. ex abrupto quæſtion. 100. nu-
mer.34.

Vlteriùs cum Iudex teneatur veritatem in-
111 dagare, & pro ea habenda ab Ore ipſius
Rei deueniat in defectum alterius modi ma-
gis apti, ad torquendum ipſum Reum, non
debet in ipſa via deſiſtere, ſed potius progre-
di, & continuare tormentum, quando videt,
quod Reus quoquo modo incipit ſe diſpone-
re ad veritatem fatendam, aliàs non poteſt eſ-
ſe tutus in conſciencià, quia ponit ſe in peri-
culo condemnandi Innocentem, vel eum, qui
tantam pœnam, ac tale ſupplicium non me-
retur, & cum ſua celeritate in deſiſtendo à
tormento præiudicat etiam Fiſco, & Reipu-
blicæ, quia Reus confeſſus in tormentis cum
112 qualitate excludente, vel minuente delictum,
non poteſt condemnari in pœnam ordina-
riam ob rationem ſupra allatam, nempè quia
cenſetur dixiſſe veritatem, & præſumptionem
contra ſe exiſtentem eneruat: & etiam quia
facto Iudicis non potuit proſequi probatio-
nem Innocentiæ, quam in tortura, & cum
tortura facere incæperat: quando enim facto
Iudicis præcluditur Reo via probandi ſuam
innocentiam illa debet haberi pro probata,
113 vt in terminis Iudicis non concedentis fa-
cultatem Reo examinandi teſtes ſuper articu-
lis, vt articuli habeantur pro probatis in-
quiunt Farinac. *quæſt.67.num.231.& conſ.43.
num.1. in fine*, & Vermigliol. *conſ.15. n.45.*

Nec dicatur, quod non eſt adimenda Iudi-
ci facultas deſiſtendi à tormento, quando ex
circumſtantijs cognoſcit continuationem Fiſ-
co, & Reipublicæ eſſe præiudicialem, quia
hoc non poteſt fieri in caſu iſto, in quo con-
feſſio Rei habet annexum inſeparabiliter gra-
dum probationis reſultantis ex tormento, vt
dixi *ſupra*. Et ideo iſto caſu tenenda eſt opi-
nio Peregrini, qui in *conſ.2. num.122. & 123
lib.2.* ait, quod vbi iudex videt Reum indu-
ratum debet facere notare hoc in proceſſu, &
debet deſiſtere à tortura non vt condemnet
in pœnam extraordinariam, ſed benè, vt po-
ſtridie, vel alio die dictam torturam conti-
nuet.

Prȩterea animus Iudicis debet inclinari
114 circa veritatem inueniendam, & debet eſſe
tanquam mediator inter fateri, & negare, vt
per text. in *leg. qui tacet de regulis iuris* Boſs.
tit. de defenſ. Reor. num.9. dicit Caualcan. *de
brach. Regio par.3. num.237.* qui exagerat con-
tra Iudices, qui non attendentes, an confeſ-
ſio Rei ſit vera, vel erronea animum ſolum
habent ad perſeuerantiam confeſſionis, ſed
vt Reus velit nolit, perſeueret in confeſſione,
quando modo ait, modò negat: etenim de-
bet Iudex amplecti quod eſt verius, quia
finis eius debet eſſe veritas arg. text. in *leg. il-
licitas §. veritas ff. de Offic. Præſid.* Bart. in *quæſt.
incip. Iudex maleficiorum*, & Cyriac. *contron.
150. num.93.* ait quod Iudex, vbi quis in tor-
mentis fatetur, debet eſſe valdè circumſpe-
ctus in animaduertendo, an fatendo dicat ve-
ritatem, vel potius doloris impatientia men-
tiatur, & an confeſſio ſit probabilis, poſſibi-
lis, & veriſimilis Menoch. *de arbitr. caſ. 269.
num.3.* Batard. ad Clar. *quæſt.64. num.142.* Fa-
rinac. *quæſt.81. num.28. & 29.* & eſt text. in
leg.1. §. Diuus ff. de quæſt. ibi -- *ſi nulla probatio
religionem cognoſcentis inſtruat*; & quidem
non ſolum ad effectum condemnandi, ſed
etiam ad effectum acceptandi confeſſionem,
& Reum à tormentis deponendi, vt deduci-
tur ex Maſtrill. *dec.246. n.40.*

Concludendum igitur, quod Iudex non
115 debet acceptare à Reo poſito, & exiſtente
in tormentis confeſſionem qualificatam, hoc
eſt non debet deponere ipſum Reum à tor-
mentis ob confeſſionem cum qualitate à Reo
factam.

Et quamuis Maſtrill. *dict. decis.246. num.40*
dicat, quod Iudex debet Reum à tortura de-
ponere, ſi videt, & cognoſcit ex facto, vel
ex aliqua veriſimilitudine, quod Reus dicit
puram veritatem, aduertit enim, quod in
tantum Iudices acceptando confeſſionem
qualificatam deſtiterunt à proſequutione tor-
menti in caſu de quo agit, in quantum co-
gnouerunt, quod confeſſio ſic qualificata
erat veriſimilis, & præſumptionem pro ſe
habebat: & ratio ob quam Iudex debet eo ca-
ſu deſiſtere à tormento, ea eſt, quia Reus,
116 qui faſſus eſt veritatem, non debet in tor-
mento detineri, & quatenus detineatur am-
pliùs in eo dicitur grauari, vt oſtendit Giurb.
*conſ. crim.85. in princ. & num.13. & num.30. in
117 fine*: nihilominùs inde non ſequitur, quod
debeat deponi à tormento, quando addit
confeſſioni qualitatem inueriſimilem, quia
tunc Iudex eſt certus, quod Reus non fatetur
veritatem, & ideo debet continuare tormen-
tum, quod ad habendam veritatem adhibet,
alias à fine ſibi propoſito, & ab obligatione
indagandi veritatem recederet contra text. in
leg. & ſi non defendantur ff. de pœnis, & *leg. 1.
§. fin. ff de quæſtion.* & facit ad propoſitum
Caualcan. videndus *de brach. reg. dicta part.3.
num.237.*

Et vlterius non poterit poſtmodum Reum
ſic confeſſum condemnare quia, vt dixi, eius
dictum in tormento habet annexam proba-
tionem, quæ non poteſt ſeparari.

Quoad ſecundam partem dubij Doctores,
etiam in hac parte ſunt contrarij inter ſe: nam
aliqui dicunt, quod tortura debet Reo quali-
ficatè confeſſo prodeſſe quoad omnem pœ-
118 nam, & ſunt Farinac. *dict. quæſt.81. nu.140.*
& Bertazzol. *conſ crim.27. num.5.* aliqui dicunt,
119 quod debet tortura prodeſſe quoad pœnam
ordinariam dumtaxat, & ſunt Gram. *vot. 2.
num. 17.* Boer. *decis. 164. num. 16.* Theſau. *de-
ciſ.13. num.3. & 4. & in fine* Maſtrill. *dec.246.
num.8. & 20. & in fine* Theſau. *forenſ. qu.46.
num.3. & ſeqq. lib.3.* Bolognin. *in leg. vt vim
num.48. ff. de Iuſt. & Iure* Gomez. *var. cap.3.
num.26. in fine lib.3.* nam confeſſus qualificatè
in plano examine, ſi qualitatem non probat
exami-

120 eximitur ſolùm à pœna ordinaria, vt dicit
Abb. cuius eſt originale dictum in *cap. au-
ditis num. 32. de præſcrip.* quem ſequuntur Fe-
lyn. *ibid. num. 30. & in cap. cum venerabilis nu-
mer. 15. de except.* & Dec. *in dict. cap. venerabilis
num. 83. & ſeqq.* Farinac. *quæſt. 81. num. 116.
& 157.* Gomez. *var. cap. 3. num. 26. lib. 3.* Ayl-
lon. *ibi in additiona* Bertazol. *conſ. crim. 27. nu.
2. lib. 1.* & Sperell. *deciſ. 108. num. 36. & ſeqq.*
qui hanc concluſionem ampliat pluribus mo-
121 dis; ſed tu dicas quod ſi qualitas reddit deli-
ctum impunibile, & Reus eſt ſufficienter tor-
tus, non poteſt imponi pœna ex doctrina
Farinac. *dict. quæſt. 81. num. 140.* & ex ijs quæ
dixi *num. 109. & ſeqq.* ſi verò Reus non eſt ſuf-
ficienter tortus, & tunc, vel defectus proue-
nit ex facto Iudicis, & debet repeti tortura,
vt dixi *ſupra*, vel prouenit ex facto Rei, pu-
ta, quia defecit in tormento, & tunc erit in
arbitrio Iudicis reponere Reum in tortura, vt
dixi *ſupra*, vel condemnare eundem in pęnam
extraordinariam regulandã iuxtà eaquę dixi,
n. 70. et ſeq. ſi demùm qualitas non reddit deli-
ctum impunibile, ſed tantùm pœnam minuit,
& tunc etiam tortus debet ſubire pœnam
qualitati congruam iuxta *deciſionem* Mattrill.
deciſ. 246. num. 8. & 20. & ſeqq. Theſau. *de-
ciſ. 13. num. 3.* Laur. Matthæù *de re crim. con-
trou. 57. num. 34. in fine*, nam tortura debet
prodeſſe ſolùm in illa parte, in qua qualitas
adiecta excuſat, etenim eſſet abſurdum dice-
re, quod tortura debeat prodeſſe in illa par-
te, quam non elidit, ſed potiùs confirmat.
Benè verum eſt, quod ſi tortura fuerit immo-
122 derata ita, vt multùm fuerit exceſſum in
modo, & tempore adhibiti tormenti, pote-
rit de illa haberi conſideratio in pœna Reo
poſtmodùm infligenda, quia debet fieri com-
putatio, vt inquiunt Decian. *tract. crim. lib. 4.
cap. 17. num. 22.* & Azeuedo *recopil. lib. 8. titul.
16. leg. 1. num. 61.* & ego dixi *in cap. 1. §. 10. nu-
mer. 45.*

Quæro decimo, an negatiuus in tortura
ſufficienter illata poſſit ſaltem condemnari ad
intereſſe partis, puta ad reſtitutionem rei de-
robatæ? in Sac. Conc. Neapolitano fuit re-
123 ſolutum affirmatiuè teſte Merlino Pigna-
tell. *controu. forenſ. 50. in fine cent. 1.* apparet
enim ex *cap. anteced. 19. nu. 5. & 6.* quod ille
accuſatus fuerat negatiuus in tortura.

124 Negatiuè verò reſpondent Rouit. *deciſ. 67.
num. 27. & ſeqq.* & Capyc. latro *deciſion. 75.
num. 8.*

Vide de Ponte *deciſ. 24.* Nouar. *Vaſſall.
grau. 114. par. 2.* & vide quæ dixi in *cap. 14. §. 19
num. 54. & ſeqq.*

Quæro vndecimo, an qui fuit tortus pro
125 vno delicto poſſit torqueri iterum, ſi ſuper-
ueniant inditia pro alio delicto? Dic, quod
tranſactis quadraginta diebus torquetur, &
interim non poteſt Caſtill. *deciſ. 177. num. 10.
par. 2.* Anton. *de Ballis var. lib. 2. de quæſt. &
tortura quæſt. 14. n. 1.*

Dixi, pro alio delicto, quia inquiſi-
tus de pluribus delictis, puta, de pluribus
homicidijs, de pluribus furtis, de pluribus
falſitatibus, & huiuſmodi, de quibus, & vno
quoquo extant inditia ad torturam, non po-
teſt ſeparatim primo pro vno, & poſtea pro
alio, ſeù alijs torqueri, ſed vno, & eodem
tempore pro omnibus delictis, de quibus in
proceſſu apparent inditia, torqueri debet, &
ſi non ſufficienter vna vice tortus fuerit, ite-
rum repetitur, vt docet Farinac. in *addit. ad
quæſt. 38. num. 112. poſita poſt tertium librum
conſiliorum eiuſdem*, vbi reprobat Martinum
del Rio contrarium dicentem *diſquiſit. magic.
lib. 5. in 2. append. quæſt. 34.* & Farinac. ſequi-
tur D. Zuffus *de legitim. proceſs. quæſt. 65. nu. 2.*
D. Sabell. in *ſumma* §. *tortura num. 13.* & Do-
minus Hieronymus Cala *ſuper pragmat. 11. de
Empt. & vendit. par. 1. cap. 16. num. 47. & ſeq.*
ibi — *hinc eſt, quod quando plurium delictorum
cumulatio fit, non fiunt plures inſtantiæ, ſed vni-
tate ſpecifica vnica eſt inſtantia, vnicum Iudi-
cium, & vnica ſimiliter ſententia Reus condem-
natur pro omnibus*, & D. Zuffus *ibidem* teſta-
tur, quod Fiſcus cum voluiſſet diuidere deli-
cta cumulata non obtinuit ob inſtantiam In-
quiſiti petentis ſibi conteſtari omnia delicta,
& huius aſſertionis plures afferri poſſunt ra-
tiones, quarum *prima* eſt nè continentia cau-
ſæ diuidatur, vt aduertunt Zuffus, & Calà
loc. cit. ſecunda eſt nè Reus pluribus inſtantijs
defatigetur, vt dicunt præfati Doctores.
Tertia eſt nè tandiù punitio in præiudicium
Reipublicæ differatur, nam inter vnam, &
aliam torturam quadraginta dies intercedere
debent ex adductis à Caſtill. & Ball. *locis ſu-
pracitatis*. *quarta* demum ratio eſt, quia de-
lictis pluribus ſimul, & ſemel conſideratis,
& ponderatis tortura poteſt eſſe grauior, &
atrocior, & ratione coaceruatorum crimi-
num poteſt etiam repeti, vt docet Farinac. *loc.
cit.* ſicut in delictis, quorum pœna arbitraria
eſt, ſi delicta cumulentur in vno proceſſu
Reus poteſt condemnari ad triremes, licet de
per ſe, & ſeparatim perpenſa remigationis
pœnam non mereantur, nàm tunc Iudex ar-
bitrio ſuo ſolet eligere pœnam, quæ correſ-
pondeat omnibus criminibus, quamuis ſin-
gulis non conueniat, vt ex Carpzou. *practic.
crim. par. 3. quæſt. 132. num. 80. & ſeqq.* inquit
Calà *loc. cit. num. 86. & ſeq.* propterea non
benè loquutus videtur Ballis *dict. quæſtion. 14.
num. 1.* dum ait, ſunt eius formalia verba,
*inutile non erit diſcutere, ſi ſunt contra Reum
diuerſa delicta probata, & torquetur ſuper vno
ſeparatim, ſi eſt negatiuus, elapſis quadraginta
diebus à prima tortura ſecundùm conſuetudinem
torquetur ſuper alijs*, & loquitur ſine ratione,
& ſine authoritate, & conſuetudo, de qua
teſtatur apud Iudices ignaros extat, vt ad-
uertit Farinac. *loc. cit.* ibi — *hanc limitationem
in ſpecie ab aliquo pertractatam non inueni, ea
nempè ratione, vt credo, quia indubitabilis ſit.*

Sed

Sed quia ſcio quandoque Iudices ignaros contrarium ſeruaſſe, hoc ideò, & illam addidi.

Sed an quod dixi de ſpatio, & intercapedine dierum quadraginta inter vnam torturam, & aliam, procedat, quando tortura repetitur? Dic, quod non, quia apud nos ſufficit interpoſitio vnius diei, & apud Dom. Sabellum in *ſumma §. tortura num.* 15. ſufficit, quod interponatur ſpatium ad minus trium, quatuor, ſex, octo, decem, vel quindecim dierum, & plurium arbitrio Iudicis attenta debilitate, vel robuſtitate patientis, & adhoc plures allegat concordantes.

Quæro duodecimo, an deficientibus inditijs debeant audiri partes offerentes ſe para-
126 tas ad torturam mutuò ſuſtinendam? negatiuè reſpondet Beſoldus *Theſau. pract. adauct. litt. V. num.* 20. *fol. mihi* 1034. & hoc idem ex Bruno, Caſonio, Martil. Claro, Maſcard. Farinac. & Gaillo vult Gomez. *de poteſt. in ſe ipſum lib.* 15. *num.* 4. dicens, quod licet videatur hoc aliquando obſeruatum, vt habetur ex Quintiliano *declamatione* 7. nihilominus modus iſte probandi legibus cognitus non eſt, & hoc idem dicit Caualc. *de brach. reg. part.* 3. *num.* 223. *& ſeq.*

Quæro decimotertio, an Reus, qui habet aliquod impedimentum in eius perſona poſſit torqueri? Dic, quod non; ſiuè impedi-
127 mentum ſit perpetuum, vt puta proueniens ex ruptura inteſtinorum, fractura brachij, ſtrictura, ſeù ſtructura pectoris continuati; ſiuè ſit ad tempus, vt febris continua, quartana, tertiana, podagra, & huiuſmodi, nam aliquo morbo laborans, ſeu aliquo membro infirmus, ſeù debilitatus nequit torqueri Zacch. *medico legal. quæſt.* 7. *lib.* 6. *tit.* 2. Horatius Græcus *in tract. inſcript. Medico fiſcale ſect.* 4. *cap.* 2. D. Sabell. in *ſumma §. tortura num.* 7. qui loquitur de tertianarijs, quartanarijs, patientibus dolores capitis, vertigines, apoplexiam, epilepſiam, patientibus nimiam obeſitatem, vel pinguedinem, & allegat Zacchiam, Farinac. Ludouic. Guazzin. Conciol. & ad eximendum laborantes morbo gallico allegat Add. ad Sauſæl. *deciſ.* 355. & ad eximendos à tortura podagricos allegat Scialoya *de torquen.* Reis *cap.* 13. *num.* 39. Giurba *conſ.* 8. Anſ̃ld. *conſ.* 129.

Cæterùm aliquando tortura profuit poda-
128 gra inueterata laborantibus, cum ex ea ſanati fuerint, cuius experimenti duo exempla refert Fabricius *obſeru. Chirurg. cent.* 1. *obſeru.* 79. quem allegat Beſold. *Theſau. practic. adauct. litt.* P. §. 11. *fol. mihi* 727. ſed quiſque poteſt dicere cum gloſ. in §. *licet Inſtit. quibus ex cauſis manumiſs. non licet*, ab hoc prodeſſe liberet nos Deus.

Vlterius Reus, qui fuit tortus non obſtan-
129 te impedimento allegato, puta, quia Chirurgus, ſeù Medicus dixerat potuiſſe torqueri, poteſt in termino ſibi aſſignato ad dicendum cauſam, quare &c. examinari facere alios teſtes, qui dicant torturam non potuiſſe inferri ex impedimento Caſtill. *deciſ.* 178. *num.* 11. *par.* 2. & poteſt dicere de nullitate
130 confeſſionis, vt pluribus monſtrat Afflict. *Conſtit. Regni Neapol. lib.* 1. *rub.* 27. *nu.* 43. *tit. de homicid. clandeſtin.*

Quod eſt verum in caſu quo dictum Chirurgi non fuiſſet legitimatum, & Reus non fuiſſet ante torturam auditus in ſuis defenſionibus, prout ex præeminentia M. Curiæ practicari ſolet in Regno Siciliæ.

Sed an inter impedimenta perſonalia retardantia, ſeu potius excludentia illationem torturæ poſſit annumerari excellentia alicuius artificij torquendum nobilitantis? iſta materia pertinet ad *text. in leg. ad beſtias ff. de pœnis* ibi — *ſed ſi eius roboris, vel artificij ſint, vt dignius Populo Romano exhiberi poſſint, Principem conſulere debet*: & iuxta traditiones ſuper dicto textu ſcribentium diſcutienda eſt, & propterea dicendum, quod excellentia artis debet retardare Iudicem ab illatione torturæ, & conſulere Principem, cui facienda eſt relatio criminis admiſſi, & qualitatis excellentiæ concurrentis in perſonam deliquẽtis, nam diſpoſitio *dict. leg. ad beſtias* non procedit taxatiuè reſpectu ad condemnatos ad beſtias, quia habet locum reſpectu ad quaſcumque alias pœnas, vt benè aduertit Narbona *ad leges hiſp. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 35. *gloſa* 5. *num.* 35. *verſ. quod idem*: præſertim verò ſi ſint corporis afflictiuæ, & eo magis ſi poterunt afferre impedimentum exercitij, ſiquidem tunc ob præiudicium, quod poteſt Reipublicæ obuenire, eſt à pœnis huiuſmodi abſtinendum, & per conſequens abſtinendum à tortura tùm quia poteſt cauſare mortem, vt dicit Gomeſ. *var. cap.* 13. *num.* 36. & Marſil. *in leg. edictum num.* 11. *ff. de quæſtion.* tum quia poteſt cauſare debilitationem bracchiorum, ſeu digitorum, quibus artifex vti deberet ad exercitium, vt ait Farinac. *quæſt.* 41. *num.* 88. tum demum quia excellentia de per ſe habet meritum diſponẽdi Principem ad remittendã etiã omnem pęnam, vt inquit Narbon. *loc. cit.* qui tamen refert Azoni non profuiſſe excellentiam iuris. hæc ſcripſi in gratiam N. famoſiſſimi, Pictoris, cui tortura imminebat, quia excellens in arte nõ debet mori, & nec torqueri.

Quæro decimoquarto, an ſit ſufficiens im-
131 pedimentum ætatis infantilis, ſeù decrepitatis? annuit Horat. Græcus *loco ſupracitato*. Vide P. Fragroſ. *de Regim. Reipubl. Chriſt. par.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 12. §. 14. *num.* 90. *& ſeqq. tom.* 1. & Farinac. *quæſt.* 41. *num.* 16. *& ſeqq.*
132 qui diſtinguit inter torturam grauem, & leuem, & territionem, vide eum.

Quæro decimoquinto, an tortura poſſit inferri ſocijs criminis, quando adſunt inditia contra ipſos etiamſi non conſtet plenè de
133 eo, qui occidit? affirmat Spada *conſ.* 106. *per tot. lib.* 1. extantibus enim inditijs contra plures omnes torquẽtur non obſtãte, quod ex

ſocijs

ſocijs aliqui iam torti negatiui in tormento perſtiterint, vt videre eſt penès Theſau. *deciſ. 24. circa finem*.

Negat Io. Bapt. Muccius in *dilucidat.* ad Sanfælic. *deciſ. 36. num. 11. & ſeqq.* ob rationem, quia auxilium ſpecificatur à delicto principali, & ſic illi adhæret, & acceſſorium vocatur, itaque niſi liquidò conſtet, & plenè probatum ſit delictum principale ita, vt nulla ſuperſit Reo defenſio, *quinimò*, ſunt eius verba, *niſi fuerit Reus damnatus, nec vllum ſuperſit remedium, non poterunt auxiliatores puniri, licet cuſtodiendi ſint: & quamuis omnes æquali pœna puniendi ſint, non tamen æquali modo contra omnes procedendum, ſed primò contra eos, qui delictum conſumarunt, & perfecerunt, qui verè principales denominantur, deindè verò contra alios auxiliatores*.

Sed circa hoc quæſitum tres caſus ſunt diſtinguendi. *Primus*, eſt in pluribus inſimul inſultantibus, ſed non conſtat quis ex eis vulnerauerit, & occiderit, & hoc caſu, vel delictum eſt appenſatum, & quia omnes tenentur pœna ordinaria legis Corneliæ de ſicarijs *leg. 1. §. Diuus, & leg. is, qui cum telo Cod. ad leg. Cornel. de ſicar.* & Imperator Leo *conſtitut. 70. de Graſſation.* Alex. *conſ. 15. num. 4. lib. 1.* Adden. *ibidem lit. B.* omnes etiam, extantibus legitimis inditijs, poſſunt torqueri, vt punctualiter docet NosClarus *pract. crim. §. homicidium verſic. ſed hìc incidenter quæro*, vbi inſuper, ait quodſi Rei ſint contumaces formatur inquiſitio contra omnes æqualiter narrando factum, & dicendo, quod vnus eorum vulnerauit, & occidit, & alij auxilium præſtiterunt, neminem nominando pro homicida, & omnes condemnantur in contumacia in pœnam homicidij, quam praxim citato Claro, & alijs pluribus Doctoribus relatis indicat Farinac. *quæſt. 96. num. 61. & in addit. impreſſa poſt 3. lib. conſilior. eiuſdem dict. nu. 61.* affert concordantem Caball. *crimin. reſol. 198. num. 33.* quibus addo benè in terminis noſtris loquentem Giouagnon. *conſ. 87. num. 3. lib. 1.* qui *num. 8.* ampliat hoc procedere etiam in caſu, quo dubitatur, an homicidium ſit appenſatum ob rationem, quia contumaces præſumuntur doloſi.

Vel delictum non eſt appenſatum, & tunc ad reperiendum verum delinquentem poſſunt pariter torqueri omnes, qui interueniſſe coniunguntur, vt in ſimili de ijs, qui reperiuntur in domo, in qua homo fuit interfectus dicunt Doctores quos refert, & ſequitur Farinac. *quæſt. 52. num. 99.* Nec huic aſſertioni contradicunt Clar. Farinac. & Giouagnon. *locis citatis*, quia concedunt hoc caſu poſſe contra eoſdem, ſi ſint præſentes, deueniri ad pœnam extraordinariam, et ſi ſint contumaces ad pœnam homicidij, quod tamen improbat, & quidem benè Giouagnon. *ibidem num 8. verſ. ſi autem contumaces*, quia ex quo ſunt contumaces non debent condemnari in maiorem pœnam, quam exigit delictum, & propterea vult, quod ſiuè Rei ſint præſentes, ſiue ſint contumaces debent condemnari in pœnam extraordinariam. Si poſſunt condemnari in extraordinariam, ergo eo magis poterunt torqueri: & hoc apud me nullam habet difficultatem, quia, quando aliud fundamentum deficeret ad eos torquendum, ſufficeret, quod ſint veriſimiliter informati, vt eſt notum.

Secundus caſus eſt in mandante, & mandatario, & de hoc dixi ad ſufficientiam in *cap. 7. de homicidio §. 2. in 1. quæſito*; vbi tractaui, an probationes factæ à mandatario pro ſint mandanti, & latius *ibid. in 3. quæſito, & in add. impreſſa poſt 2. tomum ad dictum §. 2. num. 70.* vide quæ ibi dixi, & vide Intrigliol. *deciſ. 19. num. 20.* Farinac. *quæſt. 3. num. 8.* Giurb. *conſ. 91. num. 18.* qui volunt poſſe etiam deueniri ad extraordinariam contra mandantem, non conſtito de mandatario, dummodò notitia perſonæ mandatarij habeatur ſaltem per famam.

Tertius caſus eſt in conſulentibus, auxiliantibus, proxenetis, & iſto caſu poteſt habere locum opinio D. Io. Bapt. Muccij, & de iſto caſu loquuntur Menoch. Baiard. ad Clar. Guazzin. Conciol. quos refert, & ſequitur D. Sabell. in *ſumma §. tortura num. 17. verſic. quod tortura illata principali*.

Nota, quod Giurb. *conſ. crim. 87. n. 23.* dat caute-
134 lam, vt Iudex quando habet plures ſocios pro eadem cauſa detentos dicat in decreto torturæ *procedatur pro nunc* contra N. N. præſeruat enim dicta clauſula ius Fiſco integrum procedendi ſucceſſiuè contra cæteros carceratos ad eandem torturam non obſtante, quod tortus perſtiterit in negatiua.

Quæro decimoſexto. Dixi *ſupra* non poſſe procedi ad torturam, niſi præcedant legitima inditia, ſed an debeant dicta inditia communicari Reo, & eius defenſori? Reſ-
135 pondeas affirmatiuè, & vlterius dicas quod confeſſio extorta in tormentis non communicatis priùs inditijs ad defendendum, etiamſi ratificata, eſt nulla, & neque confitenti, neque vlli alio nocet, vt inquit Oldephop. *contra Carpzou. decad. 1. quæſt. 9. num. 11. & obſeru. pract. tit. 4. obſeru. 4. num. 5. 10. 11. & 15.* et hoc idem videtur velle Afflict. in *Conſtit. Regni Neapolit. lib. 1. rub. 27. num. 43. & ſeq. tit. de homicid. clandeſt.* et abſolutè firmat Peregrin. *conſ. 2. num. 148. lib. 5.* vbi allegat tex. in *clem. Paſtoralis de re iudicata* Angel. *de maleſic. verbo fama publica num. 37. &* Farinac. *q. 38. num. 84.*

Et hoc procedit in omni delicto, etiam atrociſſimo, nam antequam Reus torqueatur danda eſt ei copia proceſſus cum termino cōpetenti ad faciendum defenſiones, et purgandum inditia, vt in crimine hæreſi dicunt Baldus *conſ. 95. vol. 1.* Boſs. *tit. de indit. & tortur. num. 78. & tit. de hæretic. num. 9.* Paris. *conſ. 2.*

n 155.

Digitized by Google

num.155. lib.4. Roland. *conſ.12. num.61.lib.3.* Franc. Perſonal. *de indit.num.22.* Vulpell.*reſponſ. 21. num. 3.* et his relatis Peregrin. *dict. conſ.2. num.145.* et in crimine læſæ maieſtatis dicunt Bart.in *extrauag.ad reprimendum verbo, & figura num.15.* Afflict. *tit. quæ ſint regalia verbo, & bona committentium num. 7.* Gigas *de crim. læſæ maieſt. tit. qualiter in crim. procedatur quæſt 19. nu. 3.* Roland. Vulpell. Oſaſc. Perſonal. locis relatis à Peregrin. *ibidem*: et in crimine aſſaſſinij dicunt Carrer. in *pract. §.circa quintum num.16.* Laurent. Auenion. *deciſ 15.* et Peregrin. *loco citato*: et in crimine veneni, et parricidij Gram. *voto tertio*, et Peregrin. *vbi proxime*; et in crimine ſodomiæ Farin. *qu. 39. num. 111.* et Peregrin.*ibid.* et generaliter in omnibus atrocioribus, et enormiſſimis procedere dicunt Marſil.Gram.Carrer. locis relatis à Peregrin. *loc.cit.* vbi ex Io: Maria Monticellio *reg.crim.14. num.3. &* Farinac. *dict.quæſt.39. num.41.* ait contrarium nullibi reperiri in iure: *& num. 147.* ſubdit hoc procedere quamuis Reus eſſet malæ vocis, & famæ, et adeſſet timor ſubornationis, & adhoc probandum allegat Farinac. *dicta qu.39.nu.70.& 75.*

Et quidem in Vrbe, & Statu Eccleſiaſtico datur copia totius proceſſus, & actorum, vel loco copiæ accommodatur Procuratori, & Aduocato proceſſus Originalis, vt teſtatur etiam Farinac. *dict. quæſt. 39. num. 112. & 113.* quamuis in *cap.qualiter, & quando de accuſat.* cautum ſit danda eſſe capitula, vt legitur in *dict. cap. qualiter, & quando*, ibi -- *& exponenda ſunt ei illa capitula,de quibus fuerit inquirendum,et facultatem habeat defendendi ſe ipſum.*

Et iuſta, & ſancta eſt praxis prædicta,quia ſi Reus non habet totum proceſſum poteſt in aliqua parte remanere indefenſus, & præiudicium maximum recipere: & propterea benè Peregrin. *dict.conſ.2. num.149.* improbat, quod Iudex proponat Reo indicia, eumque incontinenti cum ſuis defenſionibus audiat, quia, vt dicit, non eſt ex præſcripto iuris ordine, & nimis læditur Rei defenſio, quandoquidem habita copia indiciorum, vel lectis, & benè intellectis indicijs, commodiùs, & vtiliùs formare poteſt ſuas defenſiones, limitat tamen hoc Peregrinus *n.150.* in Principe; cui concedit arbitrium ſic ordinandi,quia non eſt omninò tollere defenſionem, ſed immutare ordinem iuris poſitiui, quod quidem ius eſt in manu Principis *leg. Princeps ff. de legib.* Afflict. *deciſ.391. num.4.* Alex.Iaſ. Fœlyn. Aſin. Farinac. locis relatis à Peregrin. *ibidem*, qui in fine refert ita ſeruari Venetijs in cauſis atrocibus, quæ aſſumuntur per excelſum Decem Virũ Conſilium, ad quod citat etiam Gigantem, & Decian.

Sed vide Afflict. Guazzin. Matthæù, Scialoyam, Sanfælic. Anton.de Bellis, Maioran. Calà, & alios quos refert Dominus Sabell. in *ſumma §. tortura numer. octaua*.

Sed an copia proceſſus danda ſit cum expręſſione nominum, et cognominum teſtium? Dic quod regula communis, & trita elicita ex text. in *cap. 2. de teſtibus, & in cap. qualiter, & quando de accuſat.* vbi communiter Doctores, et Paris. *in conſ.2.num.155. lib.4.* Clar. *quæſt.49. num. 1.* et pluribus relatis Parexa *de edict. inſtrum. tit. 6. reſol 8. num. 24.* quod nomina teſtium, et accuſatorum ſint Reis publicanda,innixa eſt etiam æquitati, vt ſcilicet poſſint Rei habere modum ſe defendendi, et excipiendi contra dicta, et perſonas eorumdem teſtium, à quibus inculpari ſe vident, nam ſicut per ſuppręſſionem nominum infamandi, ac per exceptionum excluſionem deponendi falſum teſtibus audacia datur vt eſt in text.in *d.cap. qualiter,& quando §.debent*: ita Reo depręſſio præbetur. Siquidem, vt benè conſiderat Io: Bapt. Muccius in *dilucidat.* ad Sanfælic *deciſ.24. num. 11.* non poterit Reus ſe plenè defendere, ſi ignorat teſtium perſonas, quas poſſet ex capite inimicitiæ redarguere, quod genus defenſionis optimum eſſe firmat ex Martino del Rio *diſquiſ. magic. lib.5. in appendic. quæſt. 2. per tot. &* poſſet etiam eos tanquam falſos repellere ex locorum, et temporum circumſtantijs, vel poſſet ex notitia perſonarum teſtium Iudicem inſtruere, vt in repetitione facienda illos ſuper aliquibus ad veritatem dignoſcendam interrogaret, quare eueniret,vt in aliquo fortè variarent, et ex hoc torturæ ſupponendi eſſent iuxta dictum Sanfælic. *d.dec. 24.*

Nec huic inconuenienti occurrit ſciſcitatio, quæ poteſt fieri Reo ad dicendum, an, et quos habeat inimicos.

Quia præterquam, quod vix dari poteſt, quod quis omnes poſſit hoſtes præcipuè occultos explicare cum quandoque quis non aduertat ad offenſionem, quia talem non credidit, & quandoque obliuiſcitur, quia lædens in puluere, at læſus, vt eſt in procubio, ſcribit in marmore, & ideo ex ſpecificatione nominum bene poteſt reminiſci.

Reſpondetur,quod non in ſola exceptione inimicitiæ conſiſtit defenſio, ſed in mille alijs aduertentijs, & præſertim in abſentia teſtis à loco, & tempore ſuppoſiti delicti.

Ab hac tamen regula recedi poſſe ſtatuit Bonifac. Octauus in *cap.fin.de hæretic.in 6.*vbi, & quoties agatur de cauſis fidei, & inſimul poſſit timeri, ne teſtibus, vel accuſatori in perſonis, ſeu bonis eorum, vel affinium, & conſanguineorum aliquid damnum obueniat tunc enim nomina non ſunt publicanda verba text.ſunt clara ibi -- *Iubemus tamen, quod ſi accuſatoribus, vel teſtibus in cauſa hæreſis interuenientibus, ſeu deponentibus (propter potentiam perſonarum contra quas inquiritur) videant Epiſcopus, vel Inquiſitores graue periculum imminere, ſi contingat fieri publicationem nominum eorumdem, ipſorum nomina non publicè, ſed ſecretò coram Diæceſano Epiſcopo, vel*

eo

Digitized by Google

eo abſente ipſius Vicario, quando Inquiſitores procedunt, quando verò procedit Epiſcopus coram Inquiſitoribus, ſi haberi commodè poſſit copia eorumdem, ac nihilominus, ſiuè Epiſcopus, ſiue Inquiſitor proceſſerint, aliquibus alijs perſonis prouidis, & honeſtis, iuriſque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum proceſſum, ſuper quo deliberandum eſt, ſeriosè manifeſtari, ac integraliter explicari, & de ipſorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus) exprimantur; ſicque, non obſtante quod illis, contra quos huiuſmodi depoſuerunt, nomina ipſorum non fuerint publicata, adhibeatur ad cognitionem iudicis inſtruendam plena fides depoſitionibus teſtium eorumdem, & ibi — *Ceſſante verò periculo ſupradicto, accuſatorum, & teſtium nomina (prout in alijs fit iudicijs) publicentur.*

Et in hoc diſcernendo Pontifex grauat conſcientias Iudicum ibi — *Cæterum in his omnibus præcipimus tam Epiſcopos, quam Inquiſitores puram, & prouidam intentionem habere, ne ad accuſatorum, vel teſtium nomina ſupprimenda, vbi eſt ſecuritas, periculum eſſe dicant: nec in eorum diſcrimen ſecuritatem aſſerant, vbi tale periculum immineret, ſuper hoc eorumdem conſcientias onerantes.*

Ratio autem huius ſanctionis factæ à Bonifacio Octauo fundatur in bono communi, & vtilitate Reipublicæ, vt ſcilicet teſtes, & accuſatores, ſcientes nomina eorum eſſe occultanda, facilimè ad deferendum, & reſpectiuè deponendum inducantur, vt aduertit Barboſa in dicto *cap. fin. nu. 6.* & licet hoc fiat cum aliquali delinquentis præiudicio auferendo medium ad defenſionem ordinarium, nihilominus, vt ſubdit Barboſa *ibidem*, non eſt inconueniens, quod hoc fiat ex iuſta cauſa, & propter maius bonum publicum conſequendum, præſertim cum alijs medijs defenſio maneat delinquenti conſeruata, & hoc replicat Barboſa *ibid. num.* 8.

Ex hoc textu deſumpſerunt aliqua Tribunalia praxim occultandi nomina teſtium, & accuſatorum etiam in alijs criminibus, quam hæreſis, quando teſtibus, & accuſatoribus poteſt ex publicatione nominum damnum prouenire ita teſtantur Afflict. in *Conſtit. Regni bi num. 19. tit. de Inquiſit.* Muta *ad pragm. Sicil. tit. 2. de offic. iudic. num. 11.* qui ait, quod Iudex debet conſiderare non ſolum, quod poteſt contingere deferenti, ſed etiam quod poteſt contingere eius Agnatis per Agnatos delati per ea, quæ ipſe adnotauit in *cap. Regni Sicil. c. 47. Regis Martini n. 1. tom. 3.* Aldrette *de Religioſ. diſcip. tuend. lib. 1. c. 14. n. 10.* Creſpi *obſeru. 89. & 90.* Farin. *q. 39. num.* 88. del Bene *de ſanct. Offic. par. 2. dubit. 198. ſect. 12. per tot.* Clar. *quæſt. 49. num. 3.* Barboſa in *cap. fin. de hæretic. n. 6.* & Parexa *de edit. inſtrum. tit. 6. reſol. 8. num. 28.* qui licet *ibidem num. 29.* referat Farinac. *loco citato num.* 87. dicere numquam ſe meminiſſe, quod Reo inquiſito quãtumuis magnæ potentiæ pro alio delicto, quam hæreſis, non fuiſſe publicata, ac expreſſa nomina teſtium, & referat Clarum *loco citato* dicere, quod Senatus Mediolani numquam præter quam in vno caſu, quem refert, nomina occultaſſe, & Barboſam pariter *loco citato* dicere, nomina iuxta veriorem Doctorum opinionem inconcuſsè pandi debere, nihilominus *ibidem num.* 30. ex Solorzano *de Iure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 8. num. 11.* teſtatur in Viſitationibus Miniſtrorum Regiorum ſeruari, quod nomina teſtium non pandantur ob nimiam eorum potentiam.

Et hoc poſſe fieri tuta conſcientia, quando imminet periculum firmant Butrius, Fælyn. Nauar. *locis relatis* à Barboſa *dict. capit. final. num. 7.*

Non ſufficit tamen quodlibet periculum, & nec quælibet potentia ſatis debet eſſe Iudici ad practicandam huiuſmodi nominum occultationem, nam text. in *dict. cap. fin.* exigit, quod periculum, quod timetur, ſit graue puta mortis, vel detruncationis ipſorum teſtium, ſeu Parentum, vel deuaſtationis ſubſtantiæ, vt ex Vberto Locato in *Iudic. Inquiſit. verbo Aduocatus num. 1.* inquit Farinac. *quæſt. 188. num. 10.* & potentia debet eſſe, vel ob familię genus, vel ob inquiſiti diuitias, & opulentiam, vel ob inquiſiti, vel parentum, ſeu factionis malitiam, & facinoroſitatem, vt explicant Farin. *ibidem*, & Paſſerin. in *d. cap. fin. num. 15.* & alij paſſim.

Cæterum in Tribunali S. Officij in cauſis fidei de conſuetudine receſſum eſt non ſolùm à regula prædicta Iuris fundata in *cap. qualiter, & quando*, ſed etiam à limitatione eiuſdem regulæ fundata in *d. c. fin.* ſiquidem in fauorem fidei introductũ eſt, vt nunquã nomina teſtium, ſeu accuſatorum edantur, & publicentur, etiã ſi non adſit timor, & periculum, vt de tali conſuetudine teſtantur *Repertor. Inquiſitor. verbo nomina verſ. nunc videndum* Paramus *de Orig. S. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 4. in rub. de exped. proceſſ. num.* 48. del Bene *dict. ſeſſ. 12. num. 2. verſ. & ideo*, Farinac. *qu. 39. num. 88. & dicta quæſt. 188. num. 12.* Guttierez *de delict. quæſt. 8. num. 9.* Barboſa *in cap fin. num. 11. de hæret. in 6.* Simancha *Cathalic. inſtit. tit. de teſtib. num. 27.* Parexa *de edit. inſtrum. tit. 6. reſol. 8. num. 26.* Carena *de S. Offic. par. 3. tit. 7. num. 65.* Pegna, Emeric. Royas *locis relatis* à Paſſerin. *d. cap. fin.* qui eos ſequitur, & ait quod nec publicanda ſunt nomina teſtium, quando agitur contra memoriam defuncti, et allegat Sabelles *de materijs fidei lib. 3. cap. 20. num. 188. & ſeq. &* Souſa *aphoriſm. lib. 2. cap. 6. &* Carena *dict. tit. 7. num. 65.* quibus adden. Formoſinus in *cap. abſolutos quæſt. 1. num. 22. in tract. crim. tom. 2.*

Imò nec ſunt dandi articuli, ſeu copiæ depoſitionum cum circumſtantijs talibus, vt inde poſſit aliquo modo deſumi, & coniectari quinam ſint teſtes, qui depoſuerunt, vt dicunt

tunt Emeric. Pegna, Lælius Zecchus locis relatis à Thoma del Bene *dict. ſect. 12. in reſol. difficul. num. 2. & à Farinac. dict. quæſtion. 188. num. 7.* qui in fine ex Lælio Zecchio ſubdit peccare mortaliter Iudices nomina teſtium, ac denunciantium, vel circumſtantias eorum depoſitionis publicant, & ego dicerem teneri etiam ad omnia damna eis, vel conſanguineis eorum obuenientia.

Dicit Repertorium *Inquiſit. verbo nomina verſ. nunc videndum*, & ex eo Farinac. *dicta quæſt. 188. num. 12.* hanc conſuetudinem poſſe approbari ex quadam extrauaganti Innoc. VI. quam Repertorium refert ad verbum, *ibidem.*

Et Farinac. in *quæſt. 39. num. 88. verſ. vbi propterea*, dicit omnem controuerſiam eſſe ſublatam ex Bulla Pauli Tertij.

Sed neutrum videtur ſubſiſtere, quia vt ipſe Farinac. benè conſiderat *ibidem numer. 89.* Bulla Pauli, cuius diſpoſitio eſt, vt nomina pandantur præterquam in crimine hæreſis, & alijs criminibus à iure exceptis iuxta tamen iuris diſpoſitionem, videtur ſe referre ad diſpoſitionem *cap. fin. de hæretic. in 6.* vt ſcilicet tunc ſolùm occultentur nomina, ſi immineat periculum.

Bulla verò, ſeu extrauagans Innoc. dum vult, quod nullatenus nomina publicentur propter ſcandalum, vel periculum, quod ex publicatione ſequi poſſit recipit eandem interpretationem.

Propterea innitendum eſt dumtaxat conſuetudini, quæ tamen non eſt deſtituta ratione, nam vt ait Paſſerin. *loc. cit. num. 15.* periculum accuſatorum, & teſtium regulariter adeſſe reſpectu Inquiſitorum in Sancto Officio, tam potentium, & Nobilium, quam aliorum iudicatur, & ſaltem in hoc Tribunali adeſt periculum cauſis fidei Vniuerſis, vt aduertit Simancha *Catholic. Inſtitut. tit. de teſtib. nu. 27.* & clarius loquitur Carena *dict. tit. 7. n. 65. circa finem*, dùm ait, quod non publicantur nomina, vel quia S. Officium ſemper præſumit adeſſe periculum, vel & rectius fortaſſe, quia ſemper militat ratio fauoris fidei cum teſtes facilius indicent delicta, cum ſciunt ſe non eſſe publicandos.

Verum conſuetudo hęc, cum omnis conſuetudo ſit ſtricti iuris, & tantum habeat de potentia, & effectu, quantum de vſu, vt pluribus oſtendit Piagius *de conſuetud. quæſt. 17. num. 1.* non eſt extendenda nec ex identitate, & nec ex maioritate rationis, ſed ſeruanda eſt in caſibus, in quibus vſum obtinuerit.

Non eſt igitur ſeruanda in caſu, quo agatur de ſocio criminis, qui etiam ad faciem Correi adduci, & cum eodem confrontari debet, vt ex Genuen. *prax. Archiepiſcop. Neap. cap. 68. num. 6.* ait del Bene *dict. ſect. 12. num. 7 & ſeqq.* Salelles *de mater. Tribunal. fidei lib. 2. cap. 2. num. 245. tom. 1. & lib. 3. cap. 20. num. 162.* Pegna ad Emeric. *part. 2. comm. 48.* Farinac. *dict. quæſt. 188. num. 30.* Carena *de S. Offic. par. 3. tit. 7. num. 53.* Martin. del Rio *diſquiſ. magic. lib. 5. in 2. appendic. quæſt. 39.* Caſtro Palaus *tract. 4. diſp. 8. punct. 15. §. 3. num. 8.* & Paſſerin. *dict. cap. fin. num. 27.* & eſt ratio, quia iſte eſt caſus mixtus, qui non continetur in ſimplici vulgaris iuribus, ſed melior eſt ratio, quia ſocio criminis numquam poteſt occultari adeo complicitas, vt non inde valeat Correus ſaltem ex circumſtantijs penetrare, quod conſocius ſit, qui depoſuit: vlterius non conducit, & nec expedit cauſæ, imò non poteſt practicari talis occultatio in ſocio criminis, vt practico Iuriſtæ patet: addendum ex Paſſerin. qui plures allegat concordantes *loc. citat. num. 27.* & ſignanter Caſtro Palaum in *moral. par. 1. tract. 4. diſp. 8. punct. 15. §. 3. nu. 8.* quod in iſto caſu teſtis ob ſocietatem, & non ob teſtificationem etiam confrontari cogitur, & quod ex tali nominis conſocij manifeſtatione, ſeu confrontatione non reſultat graue inconueniens, nam teſtis ſocius criminis ſe ipſum condemnat, & Reus tenetur ſocium denunciare.

Et nec eſt ſeruanda in alijs cauſis, quam fidei, etiam ſi cauſa agitetur in Tribunali S. Inquiſitionis, prout pluries fuit in Sacra Congregatione reſolutum, & præſertim (prout apparet in quadam notula, quam habeo) *die 1. Iulij 1615. Die 3. Martij 1650. & die 19. Octobris 1672.* & exiſtimo hoc habere locum etiāſi delictum ſit occaſionatum ex cauſa fidei, adhùc enim talis cauſa non poteſt habere priuilegium cauſæ meræ fidei tributum, niſi inde panderentur merita cauſæ fidei, ob rationem ſuprapoſitam, quia conſuetudo tamquam contra ius introducta eſt ſtrictè interpretanda, & non poteſt extendi ad caſus non extantis conſuetudinis.

Tertio non eſt ſeruanda in caſu nullum præferente periculum, puta quia tam inquiſitus, quam teſtis ſint perſonę viles, vt explicant Genuen. del Bene, Salelles locis *proximè citatis* Pegna, Simancha, Diana relati à Paſſerin. *d. cap. fin. n. 28.*

Et nec in aliquo caſu graui, dummodo hoc fiat de ordine Eminentiſs. DD. Cardin. Generalium Inquiſitor. qui vt dicunt Royas, Emeric. Pegna, Repertor. Inquiſit. & Simancha locis relatis à Thoma del Bene *dict. ſect. 12. num. 5.* permittunt fieri confrontationem, etiam in cauſis fidei, ſed coram ipſis.

Et neque in caſu quo teſtis ex ſe ipſo ſpontè ſe offerret ad confrontationem, & vellet depoſitionem ſuam contra Reum in faciem eiuſdem Rei confirmare, vt ex Salelles dicit Paſſerin. *d. cap. fin. num. 26.*

Rurſus nec ſeruanda, quando teſtis eſt ſuſpectus de falſitate, nec via occurrit, qua ſublato dubio appareat veritas, vt dicunt Caſtro Palaus dicto *num. 8.* & Paſſerin. *num. 29.* ſubdens, quod in hoc caſu ne innocens forſan damnetur poterit teſtis compelli ad confrontationem, & allegat Pegnam *dict. com. 48.*

Fari-

Farinac. *quæſt.*188. *num.*31. Scaccia *de Iudic. cap.*87.*num.*19. Salelles *dict.art.*20.*n.*166.

Sed in his etiam vltimis duobus caſibus expectanda eſt ſupremæ S.Congregationis licentia ex dictis ſupra,& innuit Caſtro Palaus *d.n.*8.*in fine*.

Non relinquenda hìc queſtio an nomina Eccleſiaſticorum vna cum laicis delinquentiũ ſint in proceſſu laicali deſcribenda per extenſum,an verò per N.N. ?

Videtur dicendum nomina Eccleſiaſticorum eſſe per extenſum ſcribenda in proceſſibus,qui à Iudicibus ſæcularibus in criminali conficiuntur, quoties à Correis, vel teſtibus nominantur,nam hoc in terminis firmant plures Doctores.

Souſa enim in Bulla Cœnæ *cap.*20. *diſp.*95. *concl.* 2. *num.* 4. quem refert, & commendat Diana *par.*1. *tract.*2. *reſol.*53. ait -- *Quando in aliquo facto criminali Eccleſiaſtici, & Sæculares ſimul conuenerunt eatenus Iudex Sæcularis poterit circa Eccleſiaſticos teſtium dicta recipere, quatenus ad id procedendum contra laicos neceſſarium fuerit.*

Duardus in *Bulla Cœnæ libr.* 2. *canon.* 19. *quæſt.*5. *num.*2.& 4. ait -- *Iudex laicus capiens informationem pro aliquo delicto in quo nominantur perſonæ Eccleſiaſticæ non incidit in excommunicationem noſtri Canonis, quia is non dicitur proceſſare Eccleſiaſticos, cum proceſſus à citatione incipiat*, & ad dictionem quomodolibet poſitum in textu ait -- *intelligendam quãdo quomodolibet authoritatiuè ſe ſæculares interponant in cauſis capitalibus Eccleſiaſticorum, ac ſi ad ipſos pertineret de illis cognoſcere*, & allegat Sayr. *lib.*3. Theſau. *tom.*1.*cap.*23.*n.*2.

Pueronus ad dictam *Bullam Cœnæ can.* 19. *in Elengo num.*19. §.*imò reperto circa finem* ibi-*quod ſi de facto laicus ſimul, & Eccleſiaſticus delicto cooperati fuerint, poterit idem iudex laicus quatenus opus fuerit ad formandum proceſſum contra laicum etiam dicta teſtium, vel complicum, vel aliud quid ſimile agere*, & citat Bonacinam, Filiuccium,& Graſſium.

Del Bene *de Immun. Eccleſ.cap.*9. *dubit.* 31. *num.*5. ait -- *aduerte, quod ſi quando in aliquo facto criminali Eccleſiaſticus, & ſæcularis Iudex conuenerunt, eatenus poteſt iſte circa Eccleſiaſticos teſtium dicta recipere, quatenus id ad procedendum contra laicos neceſſarium ſolum fuerit, alias à Cenſura Bullari non excuſatur.*

Et aliqui Doctores inducunt hoc ex textu in *extrauag.*cum Matthæus *de hæretic.* ponderantes verba -- *alij vero ſuper ijs, quæ &c.*

Et ſuadetur quidem ratione, & æquitate cum alias laici comquiſiti poſſent ex occultatione nominum Eccleſiaſticorum, & mutilatione eorum,quæ perſonas, & Eccleſiaſticorum facta concernunt priuari modo faciendi ſuas defenſiones.quod non eſt permittendum.

Propterea Epiſtola ſcripta à S. Conſulta ſub die 4.*Martij* 1681.poteſt dici legitimis innixa fundamentis,quæ talis eſt.

La Sacra Conſulta vedendo, che in alcuni Sommarij de'proceſſi, che giornalmente ſi traſmettono, non s'eſprimono i nomi delle perſone Eccleſiaſtiche, ò d'altri eſſenti dal foro ſecolare chiamati per conteſti, ò complici de'delitti, de'quali ſi tratta, mà ſi deſcriuono con le lettere N. N., hà ſtimato, che ciò ſia abuſo, douendoſi ſcriuere le depoſitioni, come ſi proferiſcono per hauer l'intera verità del fatto. E però vuole, che in auuenire ſiano deſcritti diſteſamente i nomi di tutti i delinquenti tanto laici, quanto Eccleſiaſtici, & altri eſenti come ſopra nel modo, che da Correi, ò Teſtimonij ſono nominati: aggiungendo, che ſubito, che s'hà notitia della reità, ò complicità di detti Eccleſiaſtici, ò altri eſenti ſenza trattener la proceſſura in quanto à gl'altri, ſe ne dia parte alla ſteſſa Sacra Conſulta per attender ſopra di queſti gl'ordini della medeſima, così dunque V. S. faccia, che ſegua &c.

Nec poteſt exprobari, niſi in quantum in ea nulla legitur facta mentio ordinis, ſeù annuitionis Pontificis prout de neceſſe fieri debet,quoties de Eccleſiaſticis à Tribunali ſeculari, quantumuis Supremo, contingit fieri diſpoſitio, quia à Tribunali Eccleſiaſtico, vel de ordine Pontificis, eſt facienda.

Et ex hoc capite eſſet alia, facto verbo cum Sanctiſſimo, ſubroganda, in qua optimum eſſet demandare, quod à Iudicibus laicis fiat proteſtatio ſtatim, ac nominentur Eccleſiaſtici, quod non intendunt nomina,& facta Eccleſiaſticorum nominatorum recipere, niſi in quantum tendunt ad dilucidandum factum reſpectu ad laicos proceſſatos.

Hoc enim modo, & Immunitati Eccleſiaſticæ, & indemnitati Reorum conſulitur.

Sed an dicta regula, quod debeant præcedere inditia legitima ſit abſolutè, & vndequaque vera? Doctores, & ſignanter Gram, 136 *vot.*32 *num.*9. Clar. *quæſt.*64. Farinac. *q.*37 *num.*79. & Carena *de S.Offic. par.* 3. *de indit. & tort.* §. 18. *num.* 118. ponunt dictam regulam affirmatiuam, ſed illa eſt pluribus modis limitanda.

Primo, quando Reus carceratus non vult Iudici reſpondere, vel non vult reſpondere præciſè Capyc. *deciſ.*145. Farinac. *loc. citat. num.*176. Diana *tract.*6.*reſol.* 34. *par.* 4. *reſol. moral.* & his relatis Carena *loc. cit.*119. quod intellige procedere iuxtà ea, quæ ponit Farinac.*qu.*37.*nu.*173.

Secundo, quando Reus non vult iurare Carena *ibid.d.nu.*119.

Tertio, quando Reus ſimulat furorem, Faber in *ſuo Cod.lib.*9. *tit.*21.*diſ.*1. vbi, quod Senatus ſolet aliquando iubere, vt huiuſmodi Rei ſimulantes fatuitatem in ſecretum locum ducantur, & toto Senatui exhibeantur inſpecturo ex vultu, & ſermone quales re vera ſint, & eum refert, & ſequitur Carena *loc.cit.num.*119. & *in hyſtoria Luana* alias de

Monſ. de Thoy *de Lugdimenſibus obſeſſis*, habentur hæc verba. *Guglielmus Mareſcottus, ni fallor, Medicus Regius coram Rege, & Senatu, Reo in medium adducto, obſeruato vultus, oris, & arteriarum motu ſic effatus. In hoc homine nihil eſt à Dæmone, parum à morbo, multum à malitia: hinc tuectus ad torturam oppoſitus coniurationem aperuit, & tanti criminis author pœnas luit*, vndè ego in ſacti cuntingentia ex Doctrina Fabri, Carenæ *loc. citat.* & Danzæ de *pugna Doctor. tit. de homicidio cap.4. num.16. tom.2.* & ex dicto exemplo hyſtorico dixi, quod Petrus Querenghus, qui ex coniecturis viſus fuit ſimulaſſe furorem, erat ſupponendus torturæ.

Quarto limitatur in homicida, qui nulla intercedente inimicitia occidit, poteſt enim torqueri ad indicandum mandantem per tex. expreſſum in *leg. & ſi certus ff. ad Syllan.* Farinac. *q.37. nu.154.* & Carena *loc.cit.nu.120.*

Sed tunc Reus debet eſſe confeſſus, vel plenè conuictus occidiſſe, vt dicunt d. Doctores.

Quinto limitatur in bannito, qui antè executionem ſententiæ debet ſuper alijs torqueri, & ſuper complicibus, & receptatoribus ad textum in *leg. qui vltimo ff. de pœnis* Clat. *quæſt. 64.* Carena *loc. cit. num.* 121. qui aiunt hoc generaliter obſeruari in crimine aſſaſſinij, furti, sfoſſationis annonæ, & ſalis, ſubdit tamen Carena *num.* 122. quod hæc conſuetudo non eſt extendenda ad alios caſus, & quod Senatus cenſuit Puerum ſodomitam confeſſum non eſſe interrogandum ſuper alijs eiuſdem generis, niſi adeſſent inditia ſpecialia, & allegat Porro *in addit.* ad Ambroſ. *proceſs.inform.lib.4. cap.2. num.5.* vide Farinac. materiam plenè examinantem *qu.37. nu 169. & ſeqq.*

Sexto tandem limitatur in Cuſtode bonorum, Caupone, & ſimilibus Farin. *qu.37.nu.* 159. Carena *loc.cit.n.123.*

Sed mihi videtur, quod etiam in iſtis caſibus neceſſe ſit, quod ſuo quoquo modo legitima præcedant inditia, nam ſi agitur de Cuſtode, debet conſtare de conſignatione, & deficientia rerum: ſi agitur de bannito, debet conſtare de hac qualitate, & de veriſimilitudine, quod habuerit complices, & receptatores: ſi agitur de homicida, debet conſtare, quod ſit confeſſus occidiſſe, & debet conſtare, quod non habens cauſam propriam occidit: ſi agitur de ſimulante furorem, debet conſtare aliquo modo de huiuſmodi ſimulatione: ſi agitur de Reo, qui non vult iurare, ſeù reſpondere, debet de huiuſmodi renitentia apparere, & debet vlterius apparere, quod iniultè recuſet, nam ſi quis interrogatur de re, ſuper qua non tenetur reſpondere, prout multi dantur caſus, vtique ex hoc non poſſet torqueri; propterea concludendum, quod ſemper, & in omni caſu debent haberi, & præcedere legitima inditia.

Quæro decimoſeptimo, an ſit verum, quod dicunt de ſortilegio taciturnitatis aduerſùs torturam? Paulus Ghirlandus, & Sprengerus relati à Beſoldo *Theſau.pract. adauct.lit.P.*
137 *§.11.fol.mihi 726.* teſtantur ſe in facto comperuiſſe, quod tortura eleuati dormiebant capite decliuo, ac ſi iacerent in lecto abſque vlla penitùs lamentatione, & ad tractus cordæ erant tanquam ſtatua marmorea: ac dùm eleuabantur dicebant à principio quædam verba ſubmiſſa voce, deindè ſilebant vt dormientes.

Et ſubdit Beſoldus *loco citato*, quod etiam per maleficas abſentes poſſunt maleficio ſilentij ligari ij, qui tormentis applicantur, & quod in Iſpruc quædam malefica iactare ſolebat, quod vbi ad minùs filum ex veſtimentis alicuius detenti haberet, tantum efficere poſſet, quod quantumcumque tormentaretur etiam vſque ad mortem, nihil fateri poſſet.

Iodoch. *pract.crim. cap.37. num.21.* relat. à Diana *par.4. tract.6.reſol. 37.* & à Vulpi *moral. reſol. 84. num.* 21. refert caſum ſibi occurſum de quadam muliercula, quæ numquam in tormento faſſa fuit, niſi poſtquam fuerunt abraſi omnes pili, & fuit reperta ſchedula in pudendis. Et hoc maleficium, quod vocat taciturnitatis, & inſeuſationis dari ex Binsfeld. Nicolao Remigio, Sprenger. Pegna, & alijs dicit Don Franc. Torreblanca *de iure ſpirituali lib.12. cap.20. per tot.*

138 At Paulus Zacchia *qq. Medicolegal. lib.7. quæſt. 5. tit. 4. de ſtigmat. Magar.* negat hoc fieri poſſe ope Dæmonum, quia Dæmonis potentia irrita eſt in Reos, quandocumque in manibus iuſtitiæ detinentur.

139 Mirum tamen hoc videtur Hieronym. Baſilicò *decſ crim.8. num.24.* cum Innumeri Doctores contrarium teneantur, & Delrio *diſquiſ. magical.lib.5.ſect.9.* firmat nonnullos tantam fidem huic maleficio taciturnitatis præſtitiſſe, vt vltro ſe Iudicibus, & tormentis obtulerint.

Quomodo autem Diabolus in his operetur dirigente iter Idea deſiderij humani oſtendit Vanhelmont. in *ortu medicinæ, tit. de iniectis numer.* 15. & *tit. de iaculatorum modo num.2. & 3.*

De ſortilegio ſilentij loquuntur Delrio, Paris de Puteo, Bocer. Vuecher. Guill. Bouchet. BocKel, & Gohauſ. *locis relatis* à Beſold. quibus addo Sanfel. *decſ.265.per tot.* Simon. de Pretis *conſ.* 105. Caball. *crimin. reſol.223. num.71.* Carena *de S.Offic.par.2. tit.11.§. 16. num.146. & ſeqq.* vbi multos allegat, & Hieron. Baſilicò *dict.decſ.crim.8.num.19.& ſeqq.* vbi ait huiuſmodi ſilentij beneficium acquiri poſſe aſſuetudine, ex potu lapidis memphitis, ex eiſn placentæ ſactæ cum farina, & lacte matris, & filiæ: vino medicato, & ope Dæmonum, & in vnaquaque re affert authores, & ante eum prædicta poſuit Carpzou. *pract.crim.quæſt.125. num.65. & ſeqq. par.3.*

Aliqui impreſſerunt in eorum libris ſchedulas

140 dulas huiuſmodi ſortilegij, & verba cum notis, & ſignis poſuerunt, vt fecerunt Sanfęlic. *dict.deciſ.265.* Vulpi *moral.reſol.84.nu.20.* Beſold.*dict.§.11. fol.mihi 726.* Carpzou.*pract. crim.quæſt. 125.num.65. & ſeq. par.3.* & Hieron. Baſilicò *dict.deciſ.8. num.23.* & durum mihi viſum fuit, quod Cardinalis Ponzettus in *tract.de venenis lib.2. tract.1. cap.5. in fine* ponat verba, quibus vtuntur quidam circumforanei ad ſanandum eos, qui morſum ab animalibus venenoſis patiuntur: videntur enim ſuperſtitioſa.

Et aliqui volunt Iudici licere contra huiuſ-
141 modi maleficia vti remedijs ſuſpectis conſiſtentibus in verbis, vt inquit Hieronym.Baſilicò *dict.deciſ.8. num.29.* ſed præter abraſionem pilorum, mutationem veſtium, vel loci, vel dilationem tormenti ad aliud tempus, de quibus Baſilicò *loc. cit.* Binsfeld. Ambroſin. Chartar. *locis relatis* à Diana *reſolut. moral. tract.6.reſol.37. par. 4.* turpe eſt, quod Chriſtianus vtatur maleficio ad maleficium tollendum, quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona, vt ex Diuo Paulo ait Baſilicò *vbi ſupra*: vide tamen Baldum *conſ.360.incip. in Chriſti nomine Amen; quia quæſtio iſta n. 10. lib.3.* qui ex Magiſtro Io. de Ripa in *ſumma Confeſſorum rub de impedimento ligationis* videtur inclinare in partem affirmatiuam, & affert rationem, qua mouetur ad ita tenendum: & vide etiam D. Franciſc. Torreblanca *de iure ſpirituali lib.12. cap. 25.* qui pluribus tuetur id non licere, & *num.29.* improbat aſſertum Paracelſi *lib.de morbis caduc.* & *lib.de cæleſt. medic.* dicentis, quod nihil refert, an Deus, an Angelus, an Diabolus ægro ferant opem modo morbus curetur, vnde hiſpani, Hagaſe el milagro, y hagalo el Diablo: & hoc pro aphoriſmo hæretico habet: & non licere maleficium maleficio tollere pluribus oſtendit etiam Petrus Binsfeld. *leg. 4. Cod.de malefic. & mathemat. quæſt. 5.* per quinque concluſiones a *fol.497. vſq, ad fol.504.*

Quæro decimo octauo, an vtentes dicto ſortilegio, ſeu maleficio ſilentij debeant puniri? Simon de Prætis *conſ.105.* Clar. *§.hæreſis in fine* Caball. *crim.reſol.223. num. 71.* Sanfæl. & Vulpi *locis citatis* tenent eſſe puniendos
142 Sed contrarium, & ſecundum me minus benè, firmat Laderch. Imol. *conſ.103. per tot.* qui non ſolum excuſat vtentes huiuſmodi ſortilegijs ad redimendum proprium ſanguinem, ſed excuſat etiam alios, qui docent dicta ſortilegia torquendos, dummodo tàm torquendi, quam ipſi, qui docent, ſint carcerati; licitum enim ait carceratis, quod mutuam ſa-
143 lutem procurent, & dummodò, prout in caſu, de quo ipſe loquitur, ſortilegia non ſint hæreticalia, vide eum, & vide etiam Andream de Iſernia in *conſtit. Regni de homicid. clandeſt. rub. 77. col. 6.* qui ait, quod de his
144 inſtructoribus ſolet eſſe ſchola in carceribus & Beſoldus *Theſau.pract.ad add.litt.P.§.11.fol. mihi 726.* ait, quod carcerati ſolent dicere torquendis, quid enim ſi haberes brachia fracta, non ne ſuſtineres medicum aptantem oſſa cum dolore? quid ſi dolore iliaco vexareris, non nè ſuſtineres dolorem? & Paris de Puteo *de ſindic.verbo tortura, grauior*, inquit, quod Aduocati ſolent indurare corda eorum, & dicere clientulis carceratis, qui timent torqueri, melius eſt ſemel in tortura pendere, quam ſemper in furca ſtare, vt refert Beſold. *dict. §. 11.* qui ex Marſilio, & Delrio refert etiam quemdam Mediolanenſem in tormento dixiſſe: *Io ſtimo meglio l'eſſere tormentato mille volte nelle braccia, che vna volta nella gola:*
145 ſed ſi, vt dicit Laderch. carcerati cũ alijs carceratis loquẽtes eoſdem animant, & inſtruunt, non debent puniri, quia non reperitur Iure cautum, quod carcerati nequeant ſe adinuicem moneri, ne fateantur vt ex Farinac. *qu. 31. num.107. & 108.* dicit etiam Lucatell. *qu. Iudic.inſpect.5.num. 280.* vbi *in fine* teſtatur ita in facto fuiſſe reſolutum; quem ego retuli in *cap.3. §.9. num.195.* Vide Afflict. *conſt. Regni Neap.lib.1.rub.27.n.63.tit.de homicid. clandeſt.* Farin. *q.38.n.96.* Guazz. *def.30.c.24.n.5.* Cenſ. *voto crim.1..num.31.* Baſilicò *deciſ.crim.8. num. 25.& ſeq.* & Fabr. *in Cod. tit. 21. de quæſtion. diff. 3.* vbi quod ex inuentione ſchedulæ reſultat nouum indicium ad torturam, & ita deciſum fuiſſe in Senatu Sabaudiæ refert *ibidem*, & quod poſſit, & debeat reperta penes carceratum ſchedula huius maleficij ſilentij conteſtari ipſi Reo dicta repertio, & augeri tortura, vel pęna aliqua extraordinaria infligi dicit D. Sabell. in *ſumma §. tortura num. 22. verſ. quod qui inuentus eſt*: & quod ſit aſſignandus terminus ad faciendas defenſiones, quando ſuperueniunt indicia, vult idem D. Sabell. *ibid.n.15.verſ circa quam repetitionem.*

Sed à quo Iudice ſint puniendi? Sanfælic. Vulpi, & alij citati *in princ.* tenent Iudicem laicum eſſe competentem: at Carena *de S. Offic.par.2.tit.11. §.16. num.146. & ſeqq.* ait de Iure communi cognitionem eſſe mixti fori in ſortilegio ſimplici: eſſe vero ſolius inquiſitoris in ſortilegio hæreticali, de Iure verò Bullarum firmat ſpectare talem cognitionem in quocumque caſu ad ſolum inquiſitorem.

Quæro decimonono, an bannimenta noſtra loquantur de tormento Vigiliæ? Dic, quod non, quia volunt poſſe deueniri ad torturam pro delicto, in quo intrat pœna arbitraria, etenim certum eſt, quod tormentum
146 vigiliæ non infertur, niſi in atrociſſimis, & in quibus aliquid plùs quàm ſimplicis mortis pœna indicitur, vt dicam *infra num. 152.* & ſic quoad vſum tormenti Vigiliæ remanent incorrecta iura, & conſtitutiones, quæ de illo loquuntur.

Lubet tamen aliquid de d.tormento, ac alijs
147 vſu receptis hic ponere, & in primis dico, quod de hoc Vigilię tormento loquuntur Paulus V. *Conſtit.71.in ord.* Marſil. *in l.1.num.26.ff.*
de

Digitized by Google

de quæſt. Grilland. *de quæſtion. qu.* 2. *num.* 1. Chartar. *de interrog. Reis lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. Farinac. *quæſt.* 38. *num.* 70. Guazzin. *Reor. defenſ.* 30. *cap.* 21. *num.* 13. Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.* 2. §. 6. *cap.* 4. *per tot.* Zacchia *medicoleg. lib.* 6. *tit.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 19. *& quæſt.* 5. *& 6.* Antonell. *de temp. legal. lib.* 4. *cap.* 20. Lucatell. *iudic. quæſt. inſpect.* 1. *num.* 23. *& ſeqq. & inſp.* 5. *num.* 6. Coneiol. *crim. reſol.* 16. *nu.* 2. *verbo tortura* Spada *conſ. crim.* 114. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Cenſal. *vot. crim.* 1. D. Sabellus *in ſumma* §. *tortura num.* 2. 19. 24. *&* 27.

De ſimili tormento loquuntur Beſoldus in *ſæpè citato* §. 11. *fol.* 724. *& ſeqq.* & D. Sabell. *locis proximè citatis*, & Horatius Græcus in *medicofiſcali* penès Sarnò *pract. crim. in fine d. libri* Manzius *ad conſtit. crim. Carolinam art.* 58. *num.* 20. *& ſeqq.* qui allegat Zanger. Roſbach. & Vveiʒengger. de eodẽ tormento loquentes.

Quando infertur dictum tormentum, nul-
148 lum aliud tormenti genus eadem die præcedere debet, vt diſponitur in *dicta Conſtit.* Pauli V. & ait Guazzin. *dict. defenſ.* 30. *cap.* 21. *nu.*
149 13. *verſ. nec vnquam*, & hoc in quouis alio tormenti genere ſeruari debet, quia Reus nimiùm affligi, vel debilitari non debet, vt aduertit Manzius in *Conſtit. crim. Carolina art.* 58. *num* 46.

Et non poteſt quis vltrà decem horas in
150 dicto tormento detineri Chartar. *dict. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. Farinac. *quæſt.* 38. *num.* 71. Guazzin. *dict. num.* 13. & Scanarol. *loc. citat. num.* 21.
151 Sed hodie etiam vltrà vſque ad duodecim horas protenditur ex vſu Tribunalium, vt habetur penès Spadam *conſ. crim.* 114. *num.* 2. *verſ. quod autem*, & Farinac. *quæſt.* 38. *nu.* 71. quia forſan homines ex huius tormenti illationis frequentia non adeo vt priùs deterrentur, vſus enim reddit illud, vt ita dicam, familiare.

Dictum tormentum, vt dixi, non poteſt inferri, niſi duo concurrant, primo, quod aga-
152 tur de delicto atrociſſimo; ſecundum, quod vrgentiſſima, aut ferè indubitata inditia præcedant, Chartar. Farinac. Guazzin. & Scannarol. *locis citatis* Antonell. *de tempor. legal. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 5. & Spada *conſ.* 114. *num.* 3. & Illuſtriſſimus Dominus meus Euſebius de Euſebijs in elaborata, ac electiſſima eius allegatione impreſſa penès Paſſerinum in *cap. pro humani de homicid. in* 6. *poſt num.* 20. vtinam omnia præfati Domini mei doctiſſima ſcripta pro bono publico ederentur; inditia autem eſſe talia dicuntur, quando ſunt proxima delicto, & ſunt concludenter probata, vt ex Menoch. & Farinac. aduertit Scannarol. *loc. cit. num.* 16. qui *num.* 17. ait ſufficere, quod ſint duo inditia: delicta verò atrociſſima ſunt enumerata à Cenſalio *vot. crim. Rotæ Ianuæ* 1. *num.* 15. nempè hæreſis, læſæ maieſtatis, euerſionis Status, proditionis, aſſaſſinij, homicidij alicuius ſacræ perſonæ, puta, Cardinalis, aut alterius Magni Principis, & Farinac. *qu.* 38. *num.* 71. enumerat parricidium, aſſaſſinium, crimen læſæ maieſtatis, latrocinium, ſed Clarus *pract. crim.* §. 1. *num.* 9. *verſ. ego autem*, tradit regulam generalem, quod omne delictum, pro quo lex, ſeu ſtatutum imponit pœnam grauiorem; quam ſimplicis mortis, in ipſo genere mortis, dicitur eſſe atrociſſimum, quem ſequuntur Oddo *de reſtit. in integr. par.* 2 *quæſt.* 80. *num.* 5. *& ſeqq.* & Farinac. *quæſt.* 18. *num.* 89. & alijs quos retuli *cap.* 5. §. 1. *num.* 102. quibus addo Dominum Euſebium penès Paſſerin. *loc. cit.*

Aduerte tamen, quod aliquando datur di-
153 ctum tormentum etiam in delictis non atrociſſimis, nam quando Reus propter aliquod impedimentum non poteſt tormento funis torqueri, tunc poteſt idem ſupponi dicto tormento Vigiliæ, cum hoc tamen, quod etiam iſto caſu delictum ſit graue, inditia ſint vrgentia, non excedat ſpatium ſex horarum, & Rei non abradantur Guazzin. *defenſ.* 30. *cap.* 21. *verſ. circa tempus*, & Scanarol. *citat. n.* 32. & D. Sabell. *in ſumma* §. *tortura n.* 19.

Multas aduertentias ponit Scanarolus *loc.*
154 *cit. num.* 23. ad inſtructionem Iudicis procedentis ad illationem dicti tormenti. *Primò*, nè brachia eleuentur nimis. *Secundò*, nè repetatur, ſeu diuidatur, maximè quando ex informatiuo, & ex abrupto proceditur. *Tertiò*, nè vigiletur, qui ſemel, atque iterum tortus fuit tormento funis. *Quartò*, quod pili, & crines totius corporis abradantur nouacula. *Quinto*, quod Reo denudato, ac raſo offeratur ſpeculum, vt ſui aſpectu deterreatur. *Sextò*, quod Iudex ſemper aſſiſtat per ſe ipſum. *Septimò*, quod Chirurgi, & Medicus accommodent Reũ in d. tormento, & aſſiſtant in alia ſtantia, vt in caſu deliquij poſſint præſtò eſſe, & ad comprobationem harum aduertentiarum citat Farinac. Guazzin. Chartar. & Conſtitut. Pauli V.

Subdit *ibidem* Scanarol. *num.* 19. quod fæ-
155 minæ non ſunt vigilandæ ob rationem, & reſpectum honeſtatis: ſed teſtatur vidiſſe vigilari in Vrbe quandam Chaterinam Siculam monetariam, & ſubſtinuiſſe per 12. horas; monet tamen nè exemplum ſeruetur, niſi Principe conſulto, quod dicit etiam D. Sabell. in *ſumma* §. *tortura nu.* 19.

Dicto tormento ſubijci non poteſt, qui eſt
156 debilis naturæ, vel alia infirmitate particulari laborat, Lucatell. *de quæſt. Indic. inſpect.* 5. *num.* 67. Decian. *conſ* 92. *num.* 136. *vol.* 2. Farin. *qu.* 38. *nu.* 82.

De tormento funis, ſeu cordæ plura ponit D. Sabell. in *ſumma* §. *tortura num.* 2. vbi
157 ait eſſe frequentiſſimum apud Tribunalia, *& num.* 13. ait non poſſe excedere ſpatium
158 vnius horæ continuatæ, niſi quandoque in atrociſſimis per quadrantem vltra, *num.* 14.
159 ait, quod in tortura teſtium pro habenda veritate non exceditur ſpatium mediæ horæ: & pro purganda macula non exceditur ſpatium vnius Credo, niſi Iudici vltra detinendos

dos

160 dos putauerit, *& num.16.* ait quod tortura cum fune ſubtili magis cruciat, quam illata cum groſſa; intellige de funiculis, cum quibus ligantur manus.

De tormento taxillorum vulgo *ſtanghetta* plura ponit idem D. Sabell. in *ſumma* §. *tortura*, *& num. 2. verſ. tertium tormentum* illud deſcribit, *& num. 20.* ait iſtud tormentum
161 paruipendi à Iudicibus, & Doctoribus, quia parum in eo confidunt ad eruendam veritatem propter fraudes, quæ in illo inferendo à miniſtro tormentario adhiberi poſſunt,
162 quamuis ceſſantibus fraudibus intenſiſſimum afferat dolorem propter partis, in qua adhibetur, ſenſibilitatem magnam, ita vt à nonnullis inhumanum appelletur: &
163 propterea, vt ait, infertur per ſpatium duorum, quatuor miſerere, vel trium, ſeu quatuor Pater noſter, iuxta aduertentiam Ambroſin. *proceſs. informatiu. lib. 4. capit.* 11. et Guazzin. *reorum defenſ.* 30. *cap.* 21. *num.*11. et quamuis Chartar. *de interrog. reis lib.*4. *cap.*2. *num.*9. dicat poſſe hoc tormentum inferri per quartam partem vnius horæ, nihilominus eius opinionem non ſeruari ait, ſubdens, quod fuit repræhenſus quidam Iudex, qui ſequutus opinionem Chartarij per quartam horæ partem etiam interpolatim illud adhibuerat.

De totmento Sibilorum agit idem D. Sabellus *loco citato* qui *num.*2. illud deſcribit ex
164 Doctoribus, quos citat, *& numer.* 21. ait quod eſt omnium leuiſſimum, et minus periculoſum, et ſolet adhiberi cum pueris, vel mulieribus, et caſibus leuibus, et quoad ſpatium temporis regulari debet iuxta opinionem Ambroſini, et Guazzini, vt dictum eſt de tormento taxillorum.

165 De gradu torturæ agit idem D. Sabell. in *d.* §. *tortura num.* 3. vbi firmat quod ſex ſunt gradus.

Primus eſt Rei ſpoliatio, ligatio, & funi applicatio.

Secundus eſt eleuatio in altum per vnum miſerere ſine quaſſatione.

Tertius eſt detentio Rei ſic eleuati per duos miſerere, vel plus ſine quaſſatione.

Quartus eſt detentio Rei eleuati per mediam horam, vel per horam integram cum aliquo ictu, ſeu quaſſatione.

Quintus eſt detentio Rei eleuati cum compedibus ferreis, vel alio pondere ad pedes, vel cum ligno alligato ad pedes ne iungantur, vel quando irroratur aqua frigida in dorſo Rei in tormento pendentis, vel quando dantur quaſſationes.

Sextus eſt quando tormentum repetitur.

Cap. XXXIV. §. XIII.

E doue naſceſſe dubbio circa l'intelligenza de' preſenti Bandi Sua Signoria Illuſtriſſima ſi riſerua l'interpretatione di quelli, sì come anco la facoltà di procedere de ſimilibus ad ſimilia ex maioritate, vel identitate rationis.

SVMMARIVM.

1 *Eius eſt interpratari, cuius eſt condere leges.*
Intellige hec eſſe verum, quando ſit interpratatio extra ambiguitatem verborum legis. num. 8.
2 *Interpratatio legis non dicitur proprie quando ſit ab eo, qui poteſt condere, ſed potiùs eſt declaratio.*
3 *Interpratatio legis triplex eſt: prima eſt ea, qua ſit à Principe, & habet vim legis.*
4 *Secunda eſt, quæ ſit à conſuetudine, & pariter habet vim legis.*
5 *Tertia eſt, quæ ſit à Doctoribus, & in tantum attenditur, in quantum reſtringitur ad verba, & mentem legis.*
6 *Declaratio legis non ſit ab alio, quam à Principe.*
7 *Declarandi ius eſt perſonaliſſimum in tantum quod nec à ſucceſſore poteſt fieri.*
9 *Interpratatio declaratoria, qua ſit propter ambiguitatem verborum legis, ſeù ſtatuti competit cuilibet Iudici.*
10 *Extenſio non ſit in pænalibus.*
11 *Nec ex identitate rationis.*
12 *Et nec ex maiorate rationis.*
13 *Fallit, quando agitur de coercendis delictis.*
14 *Dummodò non facta extenſione delicta remaneant impunita.*
15 *Et ratio ſcripta ſit in lege.*
16 *Lex vna aliam interpratatur, & vnum caput ſtatuti ab alio declaratur.*
17 *Extenſionis legis, ſeu ſtatuti materia penes, quos Doctores habetur.*

1 EIVS eſt interpratari, cuius eſt condere leges *leg.* 1. *ff. de Conſtit. Princip. leg.* 2. *& leg. fin. Cod. de legib. cap. inter alia de ſent. Excomm. cap. ex parte il 2. de verb. ſignific.* Carauit. *pragm.* 1. §. *XV. num.* 5. *tit. de Senat. Conſ. Macedon.* Montaluus *lib.* 1. *tit.* 1. *leg.* 10. *lit. A. partitarum Hiſpan.* & Bart. in *leg. omnes populi num.* 54. *&* 56. *ff. de iuſt. & Iure*, & nouiſſime D. Antonius Guilielmus Ertl in *Paleſtra aulico iuridica de iuribus Principum exercitatione* 57. *in princip.* vbi allegat plura iura, & ſignanter

ter

ter *nouellam* Iuſtin. 143. *de mulier. rapt. paſt.*
& hoc idem ex Panormit. in *cap. ad audientiam*
num. 2. de decimis dicit Carolus à l'Eſpinoy in
addit. ad Philippum Nigrum in *tract. de ex-*
ceptione Canonica num. 7. Et hæc non dicitur
2 propriè interpretatio, ſed declaratio, & iux-
ta declarationem à Principe factam debet ſer-
uari, quia declaratio legis operatur idem,
quod ipſa lex *leg. ita fidei ff. de Iure fiſci*. Si-
quidem triplex eſt legis humanæ interpræta-
tio ſecundum gloſ. in *l. ſi de interpretat. ff. de*
legib. Suarez. in *tract. de legib. lib. 6. cap. 1. nu. 1.*
Faiardo *fiſcal. alleg. 9. num. 513. Prima* eſt,
3 quæ fit à Principe, & talis interpretatio ha-
bet vim legis *leg. vltima Cod. de legib.* Suarez.
loc. cit. num. 2. & 3. & Faiard. *num. 514. Secun-*
4 *da* eſt, quæ fit à conſuetudine, & eiuſdem
ponderis exiſtimatur *leg. de quibus, & leg. ſi*
de interpretatione ff. de legibus Suarez *loc. cit.*
num. 4. & Faiardo *pariter loc. cit. num. 515.* Ertl.
loc. citat. verſ. hæc omnia fol. mihi 197. Tertia
5 eſt illa, quæ fit à Doctoribus Iuris peritis,
qui habent facultatem gloſandi, & interpre-
tandi *leg. 1. ff. de orig. Iur. leg. 1. ff. ſi cert. pet.*
& in leg. ſi negotium ff. de priuileg. credit. cum
alijs adductis per Faiard. *loc. cit. num. 516.* &
Ertl. *vbi proximè verſ. ſecunda eſt doctrinalis,* &
hæc eſt propriè legis interpretatio, & in tan-
tum attendenda, in quantum reſtricta ad ver-
ba legis, & ad mentem Legislatoris, vt ex
Suarez, & alijs aduertit Faiardo *ibidem*
num. 517. & ſeqq.

Imò quatuor eſſe ſpecies interpretationis,
ex gloſa in *cap. 1. verbo interpretatus de poſtul.*
Prælator. & in cap. ſicut §. ex his 11. quæſt. 1.
& in leg. ſi de interpretatione ff. de legibus fir-
mat Fagnan. *in cap. cum veniſſent in princ. de*
iudicijs, qui *num. 1. & ſeqq.* explicat, & ad-
ducit exemplum cuiuſcumque ſpeciei, circa
quam materiam videndi Doctores, & præ-
ſertim Fermoſin. in *dict. cap. cum veniſſent*, hic
autem non intelligitur de ſecunda, & nec de
tertia interpretatione, ſed de prima, quæ
tanquam facta à Principe habet vim legis, &
pro lege ſeruari debet, vt dixi, & hæc inter-
6 pretatio, ſeu declaratio non poteſt fieri ab a-
lio, quam à Principe ſecundum Bald. in *cap.*
ea quæ de re iudic. & Carauita *loc. cit. num. 6.*
qui inſuper ex Bart. in *leg. inter ſtipulantem §. 1.*
ff. de verb. oblig. ait, quod ius declarandi in
7 tantum eſt perſonaliſſimum, quod Iudex ſuc-
ceſſor non poteſt declarare ſententiam ſui
prædeceſſoris.

Intellige tamen prædicta quoad interpræ-
tationem faciendam extrà ambiguitatem
verborum bannimentorum, ſeù ſtatuti, regu-
la enim illa eius eſt interpretari, cuius eſt
8 condere, procedit in dicta interpretatione,
quæ fit extra ambiguitatem verborum ſtatu-
ti, vt dicit Decian. *conſil. 36. num. 5. vol. 5.*
Creſpi *obſeruat. prima §. 4. num. 70.* Ioannes
Mart. à Coſta *de Domo ſupplicationis annot. 4.*
num. 11. & huiuſmodi interpretatio eſt, quæ
habet vim legis generalis, vt ex Decian. &
Roman. aduertit Creſpi *dict. num. 70.* etenim
9 interpretatio declaratoria, quæ fit propter
ambiguitatem verborũ ſtatuti competit cui-
libet Iudici, vt dicunt Creſpi *loc. cit.* & Can-
cer. *var. reſol. lib. 3. cap. 3. num. 62.* & ſunt ad
hoc textus, quos ad hunc propoſitum perpen-
dit Creſpi *ibidem num. 69.* videlicet *in leg. non*
vt ait ff. de legib. ibi -- *interpretatione, vel iu-*
riſdictione ſupplere, & in leg. quæſitum ff. de
teſtibus, ibi -- *veruntamen, quod legibus om-*
miſſum eſt non ommittetur religione iudican-
tium: & in hoc notabilia ſunt verba Panor-
mitani in *cap. ad audientiam num. 2. de decimis*,
quem refert, & ſequitur al'Eſpinoy ad Phi-
lippum Nigrum *tract. de exemptione Canonica*
num. 7. dicit enim -- *aut apparet de mente, &*
eis ſtandum eſt etiam contra proprium ſignifica-
tum verborum leg. cum pater §. dulciſſimis ff.
de leg. 2. & cap. ſecundo requiris de appellat.
aut non conſtat de ſtatuentis mente, nec colligi
poteſt, quia ratio non exprimitur, tunc ex
coniecturata ratione, aut extendere, aut reſ-
tringere licebit, licet odioſa, & eſt ſingulare,
& notabile dictum Dyni in *leg. ſcire §. ſufficit,*
ff. de excuſat. tutor. ſi ratio conijcturari non
poteſt recurrendum erit ad verba legis, & ſi ſint
clara, erunt obſeruanda leg. ille §. cum in ver-
bis ff. de legat. 3. ſi ſint dubia, fiet interpreta-
tio per alias leges, vt iura iuribus concorden-
tur leg. cum expediat de electione in 6. illis defi-
cientibus recurrimus ad conſuetudinem loci leg.
minimè, & leg. ſi de interpretatione ff. de legibus
leg. cum dilectus de conſuetudin. ſi nulla adſit
conſuetudo tendimus ad ſimilia cap. cum dilecta
de confirmat. vtilit. vel inutilit. leg. non poſ-
ſunt ff. de legibus, in defectu verò omnium,
quando per remedia ſupradicta certitudo legis
non poteſt haberi tunc demum, & non ante
conſulendus eſt Princeps. Vide eos, qui di-
cunt etiam, quod numquam, tam ſtrictè
ſunt interpretanda ſtatuta, vt recedamus à
propria ſignificatione verborum *dict. cap. ad*
audientiam iuncta gloſa ibidem.

La

La facoltà di procedere de ſimilibus ad ſimilia ex maioritate, vel identitate rationis.

10 Extenſio in pœnalibus non fit Bald. in *leg. cum proponas Cod. de hæred. inſtit.* Afflict.
11 *deciſ.21. num. 5.* etiam ex identitate rationis Dec. *conſ.168. num. 4.* Purpureat. *conſil. 321. num.23. vol.1. & conſ.446. num.3. lib.2.* imò
12 nec ex maioritate rationis Eug. *conſ.68. num. 15.* Veſill. ad Afflict. *deciſ. 334. & deciſ.369. num.4.* Farinac. *fragm. par.1. num.73. & ſeqq. verbo extenſio*, & Giurb. *conſil. crimin.6. numer.17.*

Hæc tamen concluſio procedit, niſi agatur
13 de puniendis, vel coercendis delictis Bart. in *leg. quemadmodum 5. not. Cod. de agricol. & cenſit. lib.11.* Roman. *conſ.105.* Franch. *deciſ.315.* Maſcard. *de interpret. ſtatut. concl.4. num.207.*
14 ſed hoc eſt verum, ſi extentione non facta delicta remaneant impunita *leg.3. §. vtrum*, & ibi Barr. & Bald. *ff. ad ſyllan.* Boſſ. *tit. de pœnis num.12.* Farinac. *fragm. dict. part.1. num. 148. & ſeq.* Honded. *conſ.95. num.13.* vel in
15 lege ſcripta ſit ratio Ricc. *deciſ. 122. num. 3. par.1.* Iacob Gallus *conſ.114. nu.42.* & Giurb. *dict. conſ.6. num.18.* nam vbi in lege non eſt expreſſa ratio, nullo modo poteſt fieri extenſio ita, vt delictum poſſit dici eſſe comprehenſum in lege de tali delicto non loquente Sanchez. *de matrim. lib.3. diſput.42. num.4.* D. Carol. Petra *Magn. Cur. ritu 274. num. 86.* imò poteſt etiam dubitari an expreſſio rationis ſufficiat, quia pœnæ impoſitio non pendet tantum à ratione, ſed ex placito Legiſlatoris volentis hanc forſaſſe pœnam non illam, vt ſubdit D. Petra *loc. cit. num.87. verſ. germana igitur*, ratio enim, licet ſuadeat pœnam, non æquat tamen ad hanc, vel illam, vt ex Alphonſ. de Caſtro *de lege pœnali lib.1. cap.7. docum,3.* et Sanchez *de matrim. lib.10. diſp.4. n.3.* ait D. Petra *ibid.* obtinuit nihilominus viſus, vt ratio in lege expreſſa ſufficiat ad hoc, vt delictum, in quo militat eadem ratio deformitatis, & prohibitionis, dicatur comprehenſum in lege, vt mox citati Caſtro, Sanchez. & D. Petra fatentur.

Meritò igitur ad tollendas has diſceptationes Legiſlator ſtatuit ſibi reſeruare arbitrium extendendi bannimenta ex identitate, ſeu maioritate rationis ſemper tamen ex ſimilibus ad ſimilia, & ſic in arbitrando debet attendere diſpoſitionem præſentium bannimentorum, & non poteſt limites eorum egredi, quia ad illa ſe reſtrinxit, quod eſt de
16 Iure, quia vna lex ab alia interpretationem capit, & caput ſtatuti ab alio capite eiuſdem ſtatuti *leg. non eſt nouum ff. de legibus* Maſcard. *de ſtatut. interpret. concluſ.1. num.109.* Fontanell. *deciſ. 245. num. 6.* & Matthæu *de regim. Regni Valent. cap.8. §.8. num. 102.* & quando caſus, de quo agitur, non eſt deciſus per legem propriam, & in terminis caſus diſponentem deciditur de Iure per leges in ſimili procedendo de ſimilibus ad ſimilia, vt eſt tex. in *l. non poſſunt ff. de legibus* ibi — *nō poſſunt omnes articuli ſigillatim, aut legibus, aut Senatus Conſultis, comprehendi, ſed cum in aliqua cauſa ſententia eorum manifeſta eſt is, qui iuriſdictioni præeſt ad ſimilia procedere, atque ita ius dicere debet, & in leg. ſeq.* inquit Vlpian. *nam vt Pedius ait, quoties lege aliquid vnum, vel alterum introductum eſt bona occaſio eſt, cætera, quæ tendunt ad eandem vtilitatem, vel interpretatione, vel certa iuriſdictione ſuppleri.*

Materiam extenſionis, vide apud Farinac.
17 *in fragm. dicto verbo extenſio*, & apud Campaneam *in cap. Regni adhoc à num.144. vſque in finem titul. de furtis*, & apud Doctores per eos citatos.

Et de regula ſimilibus ad ſimilia, vide Fabrum *lib.5. Orat. inſtit. cap.11.* Euerard. *loco à ſimili*, Menoch. *de Arbitr. caſ. 84.* vbi explicat quando caſus dicatur ſimilis, vt indè argumentum à ſimili deducatur Camill. Gallin. *lib.5. de verbor. ſignific. cap.16.* Alphonſ. Modicium *§. lex eſt dub.56. num.4. lib.1. reſolut. ſeu dubitat.* & remiſſiuè ad illos Thom. Valaſcus *allegat.92. nu.4.*

Et quando poſſit procedi à ſimilibus ad ſimilia ponit diffuſè Fælyn. in *cap. præterea in 4. not. de ſponſalibus* vbi *num.1. & ſeqq.* ponit regulam cum octo limitationibus.

Cap. XXXIV. §. XIV.

E finalmente per togliere ogni dubio, caſſa, reuoca, & annulla ogni altro bando generale, e qualunque altro ſopra à delitti generalmente ſino ad hora fatto, e publicato, & ogni altro, che contenga materia determinata nel preſente.

SVMMARIVM.

1 *Leges, ſtatuta, bannimenta compilantur ad hoc, vt in vnum reſtringantur ea, quæ debent ſeruari.*
2 *Et ita euitetur obſcuritas, & confuſio, quæ ex multiplicatione legum generatur.*
3 *Leges in bene inſtituta Republica paucæ ſunt.*
4 *Sunt inſtar medicamenti.*
5 *Leges vbi multæ ſunt, ibi multæ etiam ſunt lites, & mores improbi.*

It Leges,

6 *Leges, quæ per nouam diſpoſitionem non ſunt correctè, debent manere in obſeruantia.*

7 *Dicuntur diſponere, ſi ceſſantibus verbis, ratio vrget.*

CVM hæc ſint bannimenta generalia, quæ in hac Ciuitate ſeruari debent, meritò omnia alia Legiſlator reuocauit, & annullauit, & ita fuit etiam diſpoſitum per compilatores ſtatutorum Bononiæ, vt apparet *lib. 6. in concluſione eorumdem ſtatutorum* §. *item dicimus, & ſtatuimus*; ibi — *nullam in futurum habere debeant obſeruationem, vel firmitatem,*
1 & eſt ratio, quia ad hoc compilantur leges, ſtatuta, bannimenta, vt ſcilicet in vnum
2 reſtringantur, quæ obſeruari debent, & ita euitetur obſcuritas, & confuſio, quæ ex multitudine, & multiplicatione conſtitutionum, legum, & bannimentorum oriri ſolet.

3 Adde, quod in benè instituta Republica paucæ debent eſſe leges, quia leges in Re-
4 publica ſunt inſtar medicamenti, vt ex Platone ait Laurent. Beyerlinc. in *Theatr. vitæ humanæ litt. L. verbo leges fol. mihi* 54. to. 4. Vndè nèc multas eſſe conuenit, nec itidē varias,
5 vbi enim leges multæ ſunt, ibidem multę lites ſunt, & mores improbi, vt ſubdit Beyerlinc. *loc. cit.* & Boccalinus in *ſecretaria Apollinis in Epiſtola ad Platonem fol. mihi* 249. ait. *Veramente la multiplicità delle leggi è apertò ſegno della corruttione de' coſtumi, e dell'inoſſeruanza di tutte le coſe. Doue ſi fanno le molte, non ſi oſſeruano le poche,* & paulò poſt. *Doue s'oſſeruano le poche, non fanno d'huopo le molte, e non baſtano le molte, doue ſi traſcurano le poche.*

Che contenga materia determinata nel preſente bando.

Siquidem ea bannimenta, quæ expreſsè,
6 vel tacitè per nouam diſpoſitionem non ſunt correcta, debent manere in obſeruantia, & ita apparet etiam diſpoſitum in *concluſione ſtatutorum Bononiæ*, ibi — *& vbicumque, & quorumcumque caſu ius municipale diſponeret, ius aliquod commune in caſu diſpoſito non vindicas ſibi locum, etiam ſi contra, vel aliter diſponere videretur, & vbi ius municipale non diſponeret, tunc in quolibet caſu ius commune ciuile debeat obſeruari.*

Quærit *ibidem* Monterent. *litt. B. verbo non diſponeret*, nunquid dicatur non diſponere,
7 ſi ceſſantibus verbis ratio impellat ad ita dicendum? & concludit eſſe attendendam rationem expreſſam, vel etiam non expreſſam, ſi vnica poſſit tantùm aſſignari iuxtà gloſ. & DD. *in leg. quamuis Cod. de fideicomm.* ſatis enim lege dicitur caueri, vt probatur in *leg. bis ſolis Cod. de reuocan. donat.* & ſubdit quod Doctores vocant hanc intenſionem ad differentiam extenſionis, & plura adducit per te videnda, cum non multum faciant ad rem criminalem.

Cap. XXXIV. §. XV.

Et acciòche li preſenti ordini, e bandi paſſino à notitia d'ogn'vno così Terriero, come Foraſtiero Sua Signoria Illuſtriſſima ordina, e commanda, e vuole, che ſiano publicati alla Renghiera due volte ſecondo il ſolito, e che ciò ſeguito habbino forza d'inuiolabil legge da oſſeruarſi onninamente da tutti di qualſiuoglia ſeſſo, ſtato, grado, conditione, preminenza, e dignità di queſta Città, ſuo Contado, e diſtretto, e da altri, che da queſti bandi vengano compreſi, ſenza, che alcuno poſſa pretendere ignoranza.

SVMMARIVM.

1 *Proclamata ad publicationem ſtatutorum, ſeu bannimentorum, antiquitùs non requirebantur in Ciuitate Bononiæ.*

2 *Forma à Principe præſcripta debet ſeruari, ad hoc, vt bannimenta ligent.*

3 *Et quod forma ſit ſeruata debet conſtare per relationem Curſoris.*

4 *Bannimenta in quibus locis debent publicari.*
Et an ſcientia legis conditæ nondum publicatæ afficiat dict. n. 4. verſ. dixi ſupra.

5 *Legitimè publicata contrauenientes afficiunt, & innodant.*

6 *Statim elapſo termino in bannimentis præfixo.*

7 *Et nullo præfixo termino in bannimentis poſt lapſum duorum menſium.*

8 *Imò ſtatim poſt ſcientiam habitam.*

9 *Publicatio bannimentorum fit ea ratione, vt quamcitò deducantur in notitiam Populi.*

10 *Et habita notitia ſtatim effectum ſuum ſortiuntur.*

11 *Scientia eorum, quæ publicè fiunt, præſumitur.*

12 *Non tamen ſufficit talis ſcientia præſumpta ad imponendum pœnam corporalem.*

Con-

13 *Contrarium verius eſſe, & in praxi ſeruari teſtatur* Farinacius.

14 *Ignorantiæ bannimentorum poſt publicationem illorum in locis ſolitis factam allegatio eſt fruſtatoria, & inanis.*

15 *Et ob probablicm ignorantiam vix Ruſticus, & idiota excuſatur à pena ordinaria ex Principis benignitate.*

1 SOlitum, ſeù ſtylus, de quo hic non vigebat antiquitùs, quia olim in hac Ciuitate non requirebantur proclamata ad publicationem ſtatutorum, vt ex Ang. in *auth. de non eligend. ſecund. nubend. §. fin.* Alex. *conſ. 39. in fine lib. 3.* Dec. in *cap. 2. num. 13. extrà de conſtit.* & Roland. à Valle *conſ. 99. num. 4. lib. 2.* firmat Monterent. *in concluſione ſtatutor. Bononiæ lib. 6. §. quorum autem litt. A. verbo* Kalendis.

Hodie debet ſeruari forma hic præſcripta ad hoc, vt bannimenta ligent, licet enim de Iure ſufficiat ſimplex publicatio, nam de eſſentia legis, ſtatuti, bannimenti eſt, quod publicetur adhoc, vt liget ſubditos ad text. in *l. ſed & milites §. pen. verbo promulgatum ff. de excuſat. tutor. auth. vt facta noua Conſtit. col. 5. §. ſi vero cauſas verſ. iubemus auth. de litigioſ. §. fin. auth. de defenſor. Ciuit.* Franc. Marci *dec. 63* Caualcan. *deciſ. 30. num. 9. par. 1.* Gram. Capell. Tholoſan. Borell. Medices locis relatis à Don Franc. Magretto *ad conſtit. pragmat. proemial. quæſt. 2. num. 1.* ita vt non facta publicatione nullatenus afficiat Panormit. Paris. Menoch. Anguian. Chriſtineus relati à Magretto *loco citato num. 2.* quia præſumitur interim ignorantia, vt ex Coſta, & Farinac. ſubdit Magretr. *ibid. num. 3.* ſed non requiritur, quod huiuſmodi publicatio reiteretur, quia ſemel facta obligat ad text. in *l. boues §. hoc ſermone ff. de verbor. ſignific.* & dicunt Anibal. Troys. Bald. Alex. Afflict. locis relatis à Muta *ad prag. tit. 1. de offic. Proreg. num. 70.* nihilominus hic neceſſaria eſt reiterata publicatio eo modo, quo diſponitur in bannimentis, nàm forma
2 dara à Principe in condendo leges, vel ſtatuendo non poteſt ommitti, quia dicitur actus ſubſtantia Bald. in *leg. prolatam C. de ſent.* & Bertach *repert. litt. F. verbo forma*, Ideò de-
3 bet conſtare per relationem Curſoris, ſeu Præconis fuiſſe bis publicata ex Rengheria ad effectum, vt omnes afficiant; & eorum ignorantia allegari non poſsit, vt docet Rota in *Signina Panarum 25. Maij* 1616. coram Manzanedo alias Ottembergo.

Et merito quidem ordinatur duplicatio, & reiteratio publicationis, quia vt ex Riminal. & Berrazzol. inquit Muta *loc. cit.* in re conſiderabili, & inuſitata debet publicatio fieri bis, & etiam ter.

Et ſeruata hac forma in publicatione afficiunt omnes de Comitatu, nec eſt neceſſe,
4 quod publicentur in omnibus locis Comitatus vt inquit Afflict. in *conſtit. grandis vtilitas num. 15. verſ. quid ſi iſta dubitatio* Alex. Romanus in *prag. 1. de blaſphemia num. 59.* Zabarella in *proem. Clement. §. vniuerſitas num. 5.* Burſatt. *conſ. 45. n. 48.* Azzor. *inſtit. moral. cap. 7. q. 3. lib. 5* & Farinac. in *fragment. verbo conſtitutio n. 650. & ſeq.* Campanea, de Ponte, & Carauita locis relatis à de Luca ad Vinc. de Franch. *dec. 360. nu. 2.* et quamuis alij inter quos Farinac. *conſ. 135. num. 25.* Paris. *conſ. 171. num. 4. & 5. lib. 4.* Alex. *conſ. 181. n. 13. lib. 6.* Plor. *de in litem iuran. §. 51. n. 12.* et Burſatt. *conſ. 200. num. 104.* Danza *de pugna Doctor. tit. de pragm. public. nu. 16.* dicant quod conſtitutio pœnalis non ſolùm eſt publicanda in Ciuitate, ſed etiam in locis Prouinciæ, Caſtris, Villis, & Terris mediatè ſubiectis; nihilominus Farinac. in *fragm. dict. verbo conſtitutio num. 650.* teſtatur hanc concluſionem apud nos non eſſe vſu receptam, imò remota, ac ſublata etiam hac conſuetudine veriorem de iure eſſe opinionē, quod non requiratur publicatio in alijs locis, quàm in Ciuitate Dominante diſputato ad partes articulo firmat Azzor. *loc. cit.*

Dixi ſupra, quod lex ſi non ſit publicata non ligat ob rationem, quam poſt alios, quos citat allegat Magrettus, nempè quia interim præſumitur ignorantia: modo addo, quod hæc ratio mihi non ſatisfacit, quia non ob ignorantiam, ſed ex quo non eſt publicata nō afficit publicatio enim, eſt de forma vt dicit Bald. in *d. l. prolatam*: & propterea non tranſiret apud me ſine magna difficultate concluſio, quod, qui ſciēter ante publicationē edicti moderantis prætium grani, illud vendidit longè maiori prætio, ligetur edicto nondum publicato, quam cōcluſione ex Ripa, Bart. Menoch.
5 Sola, Maſtrill. probat Magrettus *loc. cit. nu. 4.* qui idem aſſerit de eo, qui futuram monetarum prohibitionem ſciens, illas ſtatim expendit, nam ſi accipitur generaliter, et ita vt ſonat non eſt vera, & cauſaret abſurdum, quia ea poſita deberet interim ceſſare commerciū, & nemo poſſet vendere, quod non eſt dicendum, etiam ex eo quia multa poſſunt contingere, vt lex etiam in ſcriptis redacta non publicetur, & ideo in duobus tantum caſibus poſſet procedere, primo quando in publico conſilio lex facta, & lata eſt, vt in caſu Angeli in *auth. de non eligen. ſecund. nub. §. fin. nu. 22.* quem ſequuntur Doctores ſupra relati, tunc enim concurrunt effectiua prolatio legis, et publicitas, vt conſiderant Angel. et Alex. *loc. citatis*. Secundo caſu quando eſt Officialis is, qui vendit vel expendit: iſte enim qui omninò certus eſt, quod lex, ſeu edictum fiet ſuper tali re, nequit ea notitia abuti ex adductis à Leſsio *de iuſt. & iure lib. 2. cap 21. dub. 5. nu. 48. & ſeq.* In alijs enim non attenditur ignorantia, vel ſcientia, niſi concurrat mendacium, vt explicant Leſsius *loc. cit. nu. 45. & ſeqq.* et Diana *moral. par. 1. tract. 8. reſol. 45.*

Hab-

Digitized by Google

Habbino forza d'inuiolabil legge.

5 Etenim nulli dubium, quod facta legitimè
publicatione bannimentorum illa afficiunt,&
innodant contrauenientes, vt dixi ex Farin.
d.verbo constitutia n.650. & ſeqq. & Rota *in*
d.Signina pænarum, nam facta publicatione
bannimenta legis habent vigorem vt dixi.

Sed an ſtatim facta publicatione ligent, an
verò debeat labi aliquis terminis? Dic, quod
6 vbi in ſtatuto,ſeu bannimentis præfigitur ter-
minus, ille currit ad momentum,& eo elapſo
ſtatim afficiunt Abb.in *c.2.n.37.de conſtit.* in-
tellige quoad præſentes, nam quoad abſen-
tes tempus erit arbitrarium, ſeu vt dicit Ma-
grettus *loc.cit.q.3.n.7.* verius, & ſecurius eſt,
vt eos ligent,ſi poſt duos menſes à die publi-
cationis contrauenient, & citat Magrett.*ibid.*
adhoc probandum tex. in *auth. vt facta noua
conſtit.*§.1. Bart.in *l.omnes populi n.57.de iuſt.
& iure* de Franch. *deciſ.360. n.3.* & alios Do-
ctores penès eum videndos, & hoc idem di-
cunt de Marinis ad Reuerter. *obſeruat. 434.n.
3.* Taſſonus *de antefato verſic.9. obſeruat.1.n.7*
et de Luca ad Vinc. de Franch. *dec.360.n.2.*

Quando verò non eſt in bannimentis pręfi-
xus certus terminus,prout non apparet pręfi-
xus in noſtris, tunc incipiunt ligare poſt elap-
7 ſos duos menſes, qui principiant currere à
die ipſa publicationis,vt eſt text.in §.1. *Auth.
vt facta nou.Conſt.* & dicunt Add.ad Capell.
Toloſan. *dec.445.in fine* Menoch.*de arbitr.caſ.
185.n.8.* Farin.*loc.cit.n.658.* Anguian.*de legib.
lib.4.contron.1.n.15. & 16.* Magrett.*d.quæſt.3.
num.5.*

Dummodò tamen non conſtet, ſeù appa-
8 reat de veriſimili notitia, ſeù ſcientia contra-
uenientis, quia conſtito de illa eſſent
puniendi etiamſi non eſſent elapſi duo men-
ſes, nec ſeptimanę gloſ.in *cap.2.de reb.Eccleſ.
non alien.verbo hactenus in 6.* Bart. *in l. omnes
populi in 5.qu.ff.de iuſt.& Iure* Abb. *in cap. 1.
de poſtulat.prælat.* Fęlyn. *in cap. 2. de conſtit.* &
eſt ratio, quia cum ſtatutorum, & bannimen-
9 torum publicatio ea ratione fiat, vt quam
citò in notitiam populi deducantur Bald. in
l.Sacratiſſimæ C. de legib. habita illorum noti-
10 tia ſtatim effectum ſortiri debent Cardin.Pa-
normit.& Fęlyn.in *cap.paſtoralis de fide inſtrum.*
Ripa *in l.dies 5.hoc autem num.33. ff.de damno
infecto.*

Vide tamen Menoch. *de arbitr. caſ.186.* Ga-
briel. *concl.4.tit.de legib.& Conſtit.lib.6.* Dan-
zam, Coſtam, Rouit. Scialoyam *locis relatis à*
de Luca ad Vinc.de Franch. *dec.360.n.3.*

Quæro an probabilis, & veriſimilis ſcien-
11 tia, quæ ſemper præſumitur adeſſe eorum,
quę publicè fiunt, & ſciuntur Iaſ. *conſ.83.n.2.
vol.1.* Fariu.*fragm.verb.conſtitutio n.687.et ver-
bo bannimenta n.29.*& Carena *de S.Offic. par.7.
tit.13.§.22. nu.80.* ſufficiat ad imponendam
pœnam corporalem? Crauett.*conſ.193.* Surd.
12 *deciſ.221. num.14.* tenent quod non: & gloſ.
Card.& Imola in *clem.2. de hæretic.* Abb.in
conſ.34.lib.1. Fęlyn.& Dec.in *cap.2.nu.37. de
conſtit.* dicunt ſufficere ad actus nullitatem,
& non quoad aliam pœnam. At Fariuac.*d.
verbo bannimenta n.30.* ait in practica vidiſſe
13 plures in pœnam corporalem condemnari
ex ſola hac pręſumpta ſcientia, ac proindè
ſubdit poſt publicationem Conſtitutionis in
14 locis ſolitis manem eſſe allegationem igno-
rantię, & eum refert, & ſequitur Carena *loc.
cit.n.81.* qui *n.82.* conſiderat poſſe ob proba-
15 bilem ignorantiam excuſari ruſticum, vel
idiotam à pœna ordinaria bannimentorum
arbitrio Principis,ad quem eſſe recurrendum
aſſerit.

Et ſic ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei,& Glorioſę Virginis Mariæ, ac B.Petronij compleui Bononiæ die 10. Februarij 1676.dare primam manum his meis Obſeruationibus, quibus ſecundam,& tertiam ad expoliendas,& augendas, & reuidendas dare ſperabam,cum eſſem Romæ:Vix tamen hoc fieri contigit,nam dum Romę per aliquod tempus fuit mihi otium, non fuit animus has typis mandare: poſtmodum cum fuiſſem certioratus de euulgatione mearum annotationum ad bannimenta generalia Status Eccleſiaſtici facta ab illo Amanuenſi, de quo feci mentionem in Epiſtola ad Lectorem, & ſic fuiſſem coactus cogitare de editione, publica officia,quibus fui addictus, his ſeriò applicare non permiſerunt: faxit Deus quod ſint Publico profuturę.

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM, ET CONCLVSIONVM

Quæ in hoc Tertio Libro continentur.

Primus numerus ſignificat paginam, ſecundus verò numerum marginalem.

A

ABOLITIONES antiquitus erant ad tempus, & in forma ſuperſſeſſoriæ. pag.264.num.58.
Abortus arte diabolica ſequutus. pag. 147. numer. 34.
Abortus ex alio, quam ex medicamento poteſt prouenire p.156. num.137.
Abortus animati tractatus remiſſiuè. p.143. num.1.
Abortum procurare eſt graue peccatum. p.146. n.28.
Etiam ſi fętus ſit inanimatus ibid.
Et etiam ſi aliter fama, & vita grauidæ nequeat conſeruari ibid.
Abortum procurare etiam effectu non ſequuto eſt inter caſus reſeruatos. p. 146. num.28.
Abortum procurare fęto animato non licet.
Abortus. *Vide proceſſus*.
Abſurda, quæ, ſublata tortura, ſequerentur. pag 300. nu.15. & ob dicta abſurda Sancti ſuadent probam torturæ. pag. 300. num.16.
Accedens ad locum, ad quem prohibetur per ſtatutum acceſſus, conſentit iuriſdictioni. 76. 17.
Et ex ſolo acceſſu delinquit. n. 19.
Accedentes ad cauponam ad commedendum, & bibendum non tenentur pro ſocijs, qui ſumpto prandio abierunt. 117 num.25.
Contrarium. 26.
Accipiens propria authoritate rem ſui debitoris perdit ius, & actionem, & extra ordinem punitur. 57. 109.
Etiamſi ſit mulier, miles, vel ruſticus. num.110.
Accurrens ad rumorem ex tenore bannimętorum, ſi delinquentem reſiſtentem archibuſiata occidat, non tenetur de homicidio. 259. 8.
Vide notabilem reſolutionem in hoc caſu. num. 9.
Et nec tenetur de delatione armorum prohibitorum. 10.

Digitized by Google

Præſertim ſi incedat arma prohibita ferens cum birruarijs. n. 13.
Et non intercedat magnum interuallum inter delationem armorum, & occiſionem banniti, n 14.
Et hoc procedit etiamſi deferat archibuſiettos. 11.
Quod non placet *Farinacio*. 12.
Accurſius, & Bart. repræhenduntur ab *Antonio* ex quo dixerunt non ſine cauſa fieri, quod voluntate Principis fit. p. 233. num 24.
Accuſare quilibet poteſt in delictis publicis. 291. 2.
Accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis. pag. 281. n. 2.
Accuſatio pro turbatiua non procedit ſi deficiat dolus. p. 57. n. 105.
Accuſatores ſunt tenendi ſecreti, & quare. pag. 281. n. 1.
Accuſatores *Vide teſtes*.
Accuſatus etiamſi repertus ſit innocens debet dare cautionem de non offendendo, vel debet eijci. pag. 47. n 84.
Æquiùs tamen eſt, quod dimittatur dato verbo de non offendendo. pag. 85.
Accuſatus de falſo, ſi alias falſitatem commiſit, habet contra ſe inditium malę qualitatis. pag. 239 n 75.
Actio competens ex delicto tribuit ius ad appellandum à ſententia ad fauorem Rei prolata. pag 186. n. 224.
Actio criminalis non datur pro turbatiua, ſed pro ea datur actio iniuriarum. pag. 57. num. 105.
Actio vna intentanda quando plures ex vno facto oriuntur. pag. 274. n. 14.
Actus legitimi quinam ſint. pag. 213. n. 50.
Adamas conſiſtit ex aqua congelata. pag. pag. 139. num. 17.
Adamas quomodo, & quid ſumptum in virga, vel ſtomacho operetur. pag. 139. num. 17.
Adamantis ſcobs non infert neceſſariò mortem pag. 139. n. 16.
Contrarium firmatur. 17.
Adminicula non ſunt ea, quæ indigent adminiculari, pag. 221. n. 134.
Adminicula non ſuffragantur ſi non pręcedat aliquis gradus probationis, cui coniungi poſſint. pag. 221. n 135.
Aduocare, procurare, gratiam petere pro bannitis abſque licentia Principis, an ſit licitum remiſſiuè pag. 255. n. 2.
Aduocare pro bannito licet quando ſententia eſt nulla, vel iniuſta, & latè agitur de materia. pag 256. n. 3.
Aduocatus quid facere debet, quando Iudex procedit ex Officio in delictis, in quibus non poteſt procedere. pag. 291. num. 5.
Aduocatus allegans ad fauorem banniti. p. 256. num. 3.
Aduocati, Procuratores, Medici, Chirurgi, Obſtetrices, quibus ſecretè deteguntur neceſſaria ad corpus, & ad animam non tenentur reuelare nec timore excommunicationis. pag. 136. n. 17.
Ijdem facientes relationem alteratam tenentur pœna falſi. pag. 136. num. 18.
Et ita practicatum fuit Florentiæ. 19.
Debet tamen conſtare plenè, quod prece, pretio, vel amore fecerint falſam relationem. 20.
Relatio facta à Chirurgo, quod vulnus eſt mortale, an ſit attendenda ſi in dicta relatione reſeruauit ſibi facultatem faciendi meliorem relationem, & in effectu retulit deinde vulnus eſſe ſine periculo. pag. 137 num. 21.
Secunda relatio præſumitur facta in gratiam partis. pag. 137. n. 21.
Et non excuſat vulnerantem etiamſi vulneratus poſt 40. dies obierit. n. 23.
Quod eſt verum ſi concurrant circumſtantiæ. num 24.
Adulterium non probatur ex ſola inuentione vxoris cum viro in camera abſque aliquo actu Venereo. pag. 89. n. 114.
Adunantia nuncupata quadriglia, quæ ſit, & qui Doctores mentionem faciant de illa. pag. 39. num. 18.
Affectio naturaliter nos impellit, vt inuiti conſanguineorum ſaluti conſulamus. pag. 247. num. 7.
Affinis ſiuè bonus, ſiuè malus diligitur. pag. 247. num. 7.
Ager neglectus quo fertilior eo magis ſpinis, & vepribus coaleſcit. pag 70. n. 6.
Aggrediendi propoſitum vnde deſumatur. pag. 231. n. 21. *verſ. & è contra*.
Alapham dãs cadaueri Epiſcopi mortui fuit in defectum plenæ probationis, & ob ætatem damnatus in pœnam exilij, & in caſu contrauentionis ad relegationem. pag 205. num 527.
Aleatorium forum dicitur *barattaria, & biſcazza*, & quare. p. 127. n. 18.
Aliud eſt dare cauſam homicidio, aliud eſt occidere. pag. 217. n. 91.

Aliud

Aliud eſt accipere propria authoritate, aliud eſt retinere propria authoritate. pag. 56. num. 83.

D. Alphonſus Manfredus Notarius Primarius Turroni laudatur. p 73. n. 3.

Allocutio cum bannitis incidenter facta non punitur. pag. 251. n. 42.

Et nec facta ex propoſito, ſi non ad malum finem. 43.

Alternatiua, aut, quid operetur. p. 105. n. 6.

Amaſia alicuius non expellenda à vicinia, niſi ſit adeò impudica, vt eius exemplum præbeat alijs occaſionem delinquendi. pag. 99. num. 38.

Amatoria maleficia, vel intrà, vel extrà corpus fiunt. p. 146. n. 26.

Amicus receptans amicum bannitum compræhenditur in banno. p. 248. n 24.

Sed in terminis Iuris communis eſſet excuſandus. 25.

Amicus accommodans domum ad peccandum. pag. 90. n. 130.

Amor, & odium ſunt contraria. p. 145. n. 18

Amor arte magica conciliari poteſt. p. 145. num. 16.

Amoris potētiſſimus eſt effectus. p. 146. n. 22

Amuleta, & Periapta quid ſint. p. 150 n. 63

Operantur ratione naturali, nempè virtutibus à Deo attributis. 64.

Quomodo agant. 65

Referuntur Amuletorum aliquæ ſpecies. pag. 150, n 66.

Amuleta, ſeù periapta per ſe non nociua applicata, & collo appenſa debent aliquam pœnā præſeferre ex ſanctione Caracallæ Imperatoris, qui ſanciuit eſſe condemnandos eos, qui contrà tertianas, & quartanas febres periapta geſtarent. pag. 151. num 70.

Sed hoc non practicatur. 71.

Quid de Breuibus collo appenſis? *Vide Vignat. de baretic. qu. 3* & ibi *Pegna in additione ad eum.*

Ancillas proprijs proſtituens tenetur pœna lænocinij. pag. 94. n. 3.

Andreoli opinio circa facultatem Baronum deferendi archibuſiettos. p. 12. nu. 11. & ſequen.

Angli in crimine læſæ maieſtatis vtuntur tormento. pag. 301. n. 17.

Annonam deferens ad Ciuitatem fuit habitus pro aſſecurato. pag. 229. n. 20.

Annullata ſententia reſpectu ad vnum correum remanet nulla etiam reſpectu ad alium quamuis contumacem. p. 287. n. 44

Si nullitas concernat vtrumque. ibid.

Et hoc ex tacito Principis aſſenſu. n 45.

Antianorum Ciuitatis Bononiæ officium, & iuriſdictio remiſſiuè p. 29. n. 5.

Decernunt capturam contra fraudem committentes in mercimonijs.

Antonius della Vita, quia non probauit qualitatem adulterij ſufficienter ad impunitatem, fuit ob homicidium vxoris damnatus ad triremes. p. 90 n. 111.

Appaltatores conqueruntur, & de qua re pag. 115. n. 6.

Appellatio non datur à ſententia, ſeu præcepto de exfractando. p. 103. n. 88.

Intellige de appellatione ſuſpenſiua. 90.

Applicans aliquid extrinſecus perſonæ illius, cuius amor incitari intenditur, nullam pœnam meretur, ſi abſque ſortilegio, & abſque læſione corporis fiat. p. 150 num 61.

Explica, vt n. 62. & 67. *Vide Pegnam in addit. ad Vignat. de beretic. q. 12. n 14.*

Appræhenſio cum armis an ſit neceſſaria. pag. 5. num. 34.

Diſtingue vt n. 35.

De cōſuetudine requiritur apprçheſio. n 36

Dummodò non prohibeatur etiam retentio. num. 39.

Arbitrium non datur in modo procedendi pag. 280. n. 2.

Arbitrium reſeruatum circa arbitrandam pœnam contra eos, qui retinent homines ad aſſaſſinandum aliquem, poteſt extendi vſque ad mortem remiſſiuè. p. 78. n. 2.

Contrarium eſt verius ob rationes allatas. num. 3.

Arbitrium debet regulari ſecundum leges. p. 274. n. 9.

Et ſecundùm conſcientiam publicam, & Iuribus conſonam, & non ſecundum conſcientiam priuatam, & ceruellot icam num. 10.

Reſtrictum ad commutationem pœnę pecuniariæ in corporalem, & è contra non extenditur ad commutandum corporales in capitales. n 11.

Arbitrium reſeruatum contra lænones extendendum vſque ad mortem naturalem, quando agitur de parentibus, & maritis. pag. 91. n. 140

Non tamen in terminis bannimentorum num. 141.

Arbitrium reſeruatum quoad impoſitionem pœnæ qualificatæ, non habet locum in arbitrādo modum procedendi. p 280. n. 3

Archiepiſcopus fuit condemnatus in pœnam relegationis, & ob quam cauſam. p.198. num 408.

Archibuſius vulgo *à miccio* comprahenditur in banno, etiamſi non ſit facta mentio in ſpecie, & ità fuit deciſum. pag.21. num 29.

Sed ad meliùs eſſe caſus eſt hic ſpecificatus. n.30.

Archibuſij conueniunt latronibus, & facinoroſis, & non nobilibus. 12. 13.

Archibuſij debent deferri intus Ciuitatem ſine plaſtra, ſeu cum diſuitatione rotæ. p.22.ſub num.31.

Archibuſij diſuitati, & ſine plaſtra an debeant etiam eſſe, & deferri ſine puluere, & pilis in canna. p. 22. ſub n.33.

Archibuſij quomodo debent deferri ad hoc, vt delatio ſit impunita. 21. 23.

Archibuſius exoneratus, & ſine rota, ſeu acciarino habetur pro baculo. 23. 39.

Archibuſietti retentionem tenetur, qui ſcit, reuelare vigore bannimentorum, vt in Regno Siciliæ. p.16. n. 66.

Archibuſietti non acquiruntur fiſco, & nec birruarijs, ſed debent deuaſtari. 8.78.

Archibuſietti ſunt arma determinata ad occidendum, & non poſſunt præuideri, & cum illis quandoque per viliſſimos, & fere in omnibus inutiles homines famoſi Equites, & generoſi milites occiduntur. pag.11.n.6.

Sunt arma Diabolica aſtutia inuenta. ibidem.

Archibuſietti dicuntur eſſe arma inſidioſa, magis pernicioſa, proditoria. pag. 11. num.1.

Quarè, & vndè hoc ſit. n.2.

Debet exterminari à Republ. Chriſtiana. num.3.

Sunt reijecta huiuſmodi arma à Duelliſtis. n.4.

Quarè, & vndè hoc ſit n.5.

Etiam in locis, in quibus delatio armorum non eſt prohibita, hæc arma excepta cenſentur. n.6.

Et delicta cum huiuſmodi armis patrata fere vbique puniuntur pœna mortis, & affertur ratio ibidem *verſ. & delicta.*

Archibuſiettos deferendi licentiam nemo poteſt concedere, nec legatus à latere. p.g.11.n.8.

Et neque Barones Status Eccleſiaſtici ſubditis ſuis. n.9.

Excipiuntur Nepotes Pontificis, & Generalis armorum. n.10.

Archibuſiettos deferentes non poſſunt de facto, & abſque proceſſu, & defenſionibus puniri. p.15.n.56.

Et bannum hoc mandans non valeret. numer.57.

Poſſet tamen procedi per horas. n.58.

Archibuſiettos poſſunt ipſimet Barones in eorum fæudis deferre. 12. 11.

Etiam in terminis Bullæ. 12.

Præſertim ſi habent omnia regalia. 13.

Archibuſiatam explodens aduerſus aliquem, qua pœna debeat teneri remiſſiuè. p. 22. num.33.

Archibuſium deferens onuſtum ex eo, quia non potuit exonerare non debet puniri. p.20. n.9.

Intellige vt num. 10.

Archibuſium accipiens è domo ſua, vel aliena, ſeu è manu alterius ad inſultandum corrixantem, & ſtatim reuertitur, non punitur. 20. 11.

Argumentum eſt locus pius ergo habet paritatem Eccleſiæ non valet. pagin. 31. num 32.

Argumentum deſumptum ex quantitate, & multiplicatione pœnarum. pag. 237. num. 60.

Argumentum, poteſt prohibere delationem armorum, ergo permittere poteſt, non valere ait *Bouadilla*. pag 5. n.28.

Armorum materia à quibus Doctoribus tractetur. pag.2. n.1.

Arma dicuntur ab armis iunctura bracchiorum, quæ arma ideſt inſtrumenta ad offendendum apta portare, & admenare ſolent pag 2. n.2.

Armorum ſpecies, & differentiæ remiſſiuè. pag.2. num.2.

Arma dicuntur eſſe cauſa delictorum ab aliquibus, ab alijs negatur. p.3.n.16.

Et quare. 17.

Affirmatiua eſt vera. 18.

Quia præbent occaſionem adhibendi violentiam, vulnerandi, occidendi. pag. 3. num. 19.

Arma fuerunt inuenta à Tubalchaim Nepote Caini. pag.2. n.6.

Appellatione armorum veniunt omnia, quæ ſunt apta ad nocendum pag.3.n.7.

Veniunt Saxa, Baculi, fuſtes n.11.

Quando tamen ſequuta eſt percuſſio n. 12.

Sed diſtinguas, vt num. 15.

Arma debent menſurari cum palmis de canna, non computata capſa. p.13.n.21.

Ar.

Digitized by Google

Arma arguunt malum animum in deferente. pag. 4. n. 26.
Arma non poſſunt ferri ad præſentiam Poteſtatis. pag. 23 n. 40.
Nec in Palatio Principis. n. 41.
Intellige, vt dicitur n. 42. & 45.
Et nec in Eccleſia. n 43.
Non procedit hoc in delatione enſis. numer. 44.
Arma ferri in tripudijs prohibetur, etiam in dominio Mediolanenſi. pag. 23. n. 47.
Armis ſpoliari in Eccleſia an quis poſſit à Miniſtris fori Sæcularis remiſſiuè. pag. 24 num. 46.
Arma in terra ad pedes multorum reperta, cuius eſſe præſumantur, & an debeant omnes abſolui, vel condemnari. pag. 23. num. 48.
Arma deferens ex priuilegio poteſt in quolibet loco etiam vetito deferre. pag. 24. num. 49.
Arma ignea debent per Ciuitatem, & loca murata in eundo, & redeundo ferri ſine focile, & vacua Bononiæ vigore bannimentorum, & Neapoli vigore pragmaticæ. pag 20. n. 4.
Zuccar. deciſ. lucen. 6. dicit contrarium. num. 5.
Sed non procedit ſtante banno. n. 6.
Arma ignea deferri debent per Ciuitatem vacua: ſi ſunt ad vaginam, deferri ligata. pag. 20. n. 7
Ligatura debet eſſe talis, quæ ad libitum non poſſit diſſolui. n. 8.
Arma defenſibilia de Iure ff. portari poterant. pag. 9. n. 70.
Secus de Iure Cod & feudor. n. 71.
Quæ ſint dicta arma. n. 72.
Debent applicari fiſco de Iure communi, & vigore Iuris municipalis birruarijs numer. 73.
Non ſeruatur de conſuetudine. 74.
Arma offenſibilia amittuntur etiamſi non exprimatur in hoc banno. p. 9. n. 75.
Et ſi ſint commodata debent reſtitui Domino, & commodatarius tenetur ad prætium erga birruarios. 76.
Dummodò ignorabat commodans, quod commodatarius fuiſſet delaturus contra deuetum, alias non recuperat. 77.
Arma fabricare, ſeu vendere non eſt licitum ſine licentia Principis. pag. 16 n. 64.
Non ſeruatur. n. 65. q non
Arma deferens, & reaptari faciens debet ab artifice denunciari. p. 16. n 65. *verſ. ſi non eſſet.*
Arma debent deferri diſcoperta, & quare pag. 22. ſub num. 33.
Arma reperta penes aliquem illa contra deuentum deferentem abſque proceſſu confiſcantur. pag. 15 n. 56
Arma ad humanam vitam non ſunt neceſſaria. pag. 4. n. 26.
Arma tempore baccanali prohibentur etiam militibus, & priuilegiatis. p. 33. n. 56.
Contrarium, niſi de militibus fiat expreſſa mentio. n. 57.
Arma non debent ferri præſertim ignea, & breuioris menſuræ in locis, vbi adeſt concurſus, & multitudo populi. pap. 34. num. 75.
Arma deferens, & deferre faciens à famulo punitur. pag. 6. n. 44.
Et ita deciſum penes *Riccium*. n. 45.
Arma deferendi licentia poteſt dari à Superiore ei, qui timet offendi ab aduerſario, imo etiam conducendi ſecum homines armatos. pag. 42. n. 56
Arma non prohibita poſſunt deferri in Campanea. pag. 21. n. 26.
Secùs intus habitatum, & in Patria. n. 27.
Arma non debent deferri in Eccleſia, tripudijs, ſeu mercatu, etiamſi adſit licentia. pag. 22. ſub n. 38.
Arma non poſſunt deferri coram Magiſtratu, ſeu Iudice, ſeu in eorũ Palatijs, & nec in locis vbi multitudo hominum confluit pag. 22. ſub num. 38 & pag. 23. n. 44.
Quid ſi deferens ſit miles ibid.
Quid ſi habeat licentiam. pag. 24. n. 49.
Quid ſi arma ſint exonerata. p. 23. n. 39.
Quid quoad enſes. ibid. n. 44.
Arma venenata exigunt maiorem pœnam. pag. 25. num. 13.
Sed debet conſtare de qualitate veneni, & quomodo remiſſiuè. n. 14.
Arma applicantur fiſco de Iure, ſed de conſuetudine applicantur Baroncellis ad hoc. vt fiant magis diligentes in perquirendo, & capturando eos, qui arma deferunt. pag 25. n. 15.
Arma non debent deferri occulta. pag. 20. num. 22.
Et quare 13. & n. 34.
Arma, & armatos retinere domi, in agro, ſeu villa præter vſum venationis, & itineris eſt prohibitum. p. 51. n. 16.
Fallit quando retinentur gratia defendendi ſe, & ſua bona: n. 17.
Etiam ſine licentia Superiorum numer. 21. & 22.

Pro

Pro armorum euaginatione facta in loco vetito an procedi poſſit ex officio non ſequuta captura infragranti. pag.67.n.7. *verſ. an procedi poſſit.*
Armorum licentia datur à Principe. pagin. 35. num 7.
Armorum tollerantia per birruarios facta remiſſiuè. pag.35. n 1.
Armorum retentio hodie non punitur, niſi retineantur archibuſietti, & ſtilleti in Statu Eccleſiaſtico. p.53.n.44.
Armorum euaginatio facta domi non comprahenditur in conſtitutione prohibitoria. pag 67.n.7. *verſ. quid ſi in loco.*
Armorum euaginatio facta in loco vetito ad defenſam non comprahenditur in edicto. pag.67.n.7. *verſ. quid ſi fiat.*
Armorum vſus debet permitti in Dominatu Monarchico apud Populos fideles: ſecus in Dominatu Optimatum. p 4.n.26.
Armorum licentia non debet dari rixoſis, & ſolitis delinquere. pag.21.num.18.*verſ. aduertendum.*
Armorum delatio non permittitur ruſticis. pag.33. n 63.
Quare. 64.
Contrarium n.67.
Armorum offenſibilium, & defenſibilium ſpecies enumerantur in bannimentis. p. 24. num. 1.
Armis priuari non debent populi finitimi, ſi periculum illis imminet à vicinis. pag. 4 num. 20.
Nec debet in ſpecie illis priuari Ciuitas, vel Prouincia, ne homines reddantur ignaui. num.23.
Dummodò Populus non ſit ſuſpectus, vel ita efferatus, vt nequeat contineri, niſi per armorum ablationem n.25.
Exemplum Romanorum. n.26.
Armorum delatio in loco, vbi adeſt hominum concurſus, eſt mali exempli. pagin. 20 num. 3.
Armorum pro delatione non proceditur per inquiſitionem excepto caſu delationis archibuſietti. p 6 n.37.
Et excepto caſu delicti ſequuti cum dicta delatione 38.
Armorum delatio eſt leue delictum de Iure communi. p 5. n. 29.
Sed iis de iure bannimentorum. 30.
Armorum ignorum origo, inuentio, nomina remiſſiuè p.12.n 14. *verſ. de armis.*
Armatus in domo, vel hoſpitio repertus, an dicatur arma deferre remiſſiuè. 6.40.
Armatos homines adunare ad tuendum ius ſibi competens impediendi cuilibet ingreſſum in fundum ad venandum, ſeſeque in dicto iure manutenendum cuilibet permittitur de iure.p.50. 13.& n. 45.
Afferuntur plura iura. 13.
Et afferuntur plures Doctores hoc firmantes. n.48.
Arte magica, & Diabolica vtentes puniuntur pœna mortis. pag.145.n.22.
Aromatarij, qui in poculis apponunt venena minus benè præparata, ſi inde ſequatur mors, debent vltimo ſupplicio affici, etiamſi id propter imperitiam, & temeritatem, & non animo occidendi faciant. pag.154. n 101.
Contrarium traditur. n.102.
Concorda vt n. 103.
Aromatarij, qui noxia medicamenta pro ſalutaribus propinant ſi ſcienter faciunt debent vltimo ſupplicio puniri, ſi per imperitiam debent pœnam euadere, ſi per culpam, quia nondum inſtructi, debent pœnis debitis plecti. p.154.n.104.
Aromatarij vendētes quid pro quo in damnum Reipublicæ puniri debent pęna ſtellionatus. pag.153. n.90.
Et ſi mors inde ſequatur pęna mortis ſunt puniendi. n.92.
Aromatarij, qui ex antiquis ſpeciebus medicinam conficiunt debent puniri. p.153. num. 93.
Et quidem tanquam falſarij. n.94.
Aromatarij quando euadunt irregulares. pag.153. num.93.
Artifex vnius profeſſionis non debet ſe ingerere in exercitio alterius profeſſionis. pag. 119. n.39.
Ne artificia confundantur. 40.
Et ne imperiti, & inexpertes in damnum Ciuium ſe exerceant in arte, quam ignorant. num.41.
Et etiam quia ita exigit iuſtitia diſtributiua. num. 42.
Artifices quare priuilegiantur, & diſcedere prohibentur. pag 116. n 19.
Artifices poſſunt deferre inſtrumenta ad vſum exercitij. pag 33.n.59.
Per ſe ipſos, non per alios.60.
Dummodò non ſint diſcipuli. 61.
Incidunt tamen in pœnam, ſi deferant abſcondite. 62.
Artifices pileorum non poſſunt ponere in pileis cairellos, quia ſpectat hoc ad eos, qui vulgò dicunt *Berettari*.p.119 n.45.

Artifices non poſſunt reaptare, nec fabricare archibuſiettos. p. 16. n. 63.
Artifices ad patriam reuocandi gratioſo propoſito edicto. pag. 117. n. 24.
Artificiorum translatio extra Patriam capitale eſt apud aliquos. p. 117. n. 24.
Articuli habeutur pro probatis, quando facto Iudicis non probantur. pap. 316. nnm. 113.
Artiſtarum merces eſt taxanda. pag. 120. num. 61.
Aſſaſſinium improprium eſt, quando occiſo auferuntur bona, & non attenditur ad priuandum Reum immunitate Eccleſiaſtica. pag. 219. n. 108.
Aſſaſſinium non cadit vbiSuperiores ob iuſtitiam mediante prẹmio faciunt aliquem occidere. pag. 218 n 100.
Et hoc procedit, etiam fauore mandatarij, & mediatoris. p. 107.
Aſſaſſinus poteſt vbique puniri. pag 7. numer. 14.
Aſſaſſinus cum qua exemplaritate debet puniri. pag. 280. n. 1.
Aſſaſſinij qualitas debet probari aliunde, quam ex ore Rei. p. 283. n. 2.
Aſſaſſinij requiſitum inter alia requiſita eſt, vt occiſus non habeat occaſionem præcauendi. pag. 215. n 74.
Aſſecuratus ab Amico, qui falsò ſcripſit obtinuiſſe ſalnum conductum, ſeù gratiam à Principe, & ideò acceſſum eſſe tutum, ſi incidit in manus Curiæ debet tanquam non affidatus puniri. p. 244. n. 125.
Et ita iudicatum à M. Cur. Vicariæ. numer. 127.
Contrarium eſt verius. n. 128.
Et ſententia M. Cur. fuit per Sac. Concil. reuocata. n. 129.
Aſſecuratus cum ſaluo conductu, nec ab inimicis poſt impunè offendi. pag. 241. num. 93.
Si eſt aſſecuratus à Principe: ſecùs ſi à Iudice. num. 94.
Intellige, vt procedat in locis, in quibus adeſt ſtylus non aſſecurandi reſpectu ad inimicos, prout extat in Statu Veneto. num. 95.
Aſſecurati ad effectum, vt perhibeant teſtimonium, capti debent relaxari abſque vlla impenſa. p. 235. n. 47.
Aſpicere facientes ad ſaxa eſt prohibitum in bannimentis, & quare. p. 60. & 26.
Atteſtanti de viuæ vocis oraculo quando credendum. pag. 177. n. 76.
Audientia teſtium alicui commiſſa intelligitur commiſſa receptio iuramenti eorundem teſtium examinandorum. pag. 174. num. 38.
Audientia denegatur mutuãtibus pecuniam in ludo, & ijs, qui habita fide de pecunia ludunt. p. 132. n. 1.
Auditor Cameræ concedit bannito ſaluum conductum, quando eundem citat ad comparendum pro alio delicto. pag. 236. num. 54.
Auditor Cameræ habet authoritatem in laicos, & in Eccleſiaſticos ſeculares, & regulares, & exemptos. p. 194 n. 354.
Auditor Cameræ non debet, inconſulto Pontifice, in ſcriptis quicquid redigere contra Epiſcopos. p. 197. n. 400.
Poteſt tamen ſi vult. nu. 401. & 405.
Et ita fuit iudicatum. n. 408.
Sed non citat eos ad perſonaliter comparendum. n 402.
Nam ad hoc requiritur commiſſio ſignata manu Sanctiſſimi. n. 406.
Dummodo non reperiantur extra Reſidentiam, nam ſi ſint extra Reſidentiam poſſunt forſan etiam citari ab A. C ad comparendum perſonaliter ſine aliaPontificis commiſſione. p. 403.
Auditor Cameræ ſubintrauit in locum Cõcilij Prouincialis, quod hodie non ſolet in Italia conuocari ad proceſſandum Epiſcopos. p. 198. n 409.
Auditor Cameræ tranſmittit Commiſſarios reſpectu ad cauſas, quæ iure ordinario ad eius Tribunal deferuntur, nullo facto verbo cum Pontifice. pag. 197 n 394.
Auditor Turroni Bononię concedit ſaluum conductum bannito, quando illum citat ad comparendum pro alio delicto. pag. 236. n. 54.
Auocationem cauſæ obtinens debet condemnari ad expenſas iam factas ante auocationem. pag. 192. n. 329.
Auiditas, & auaritia hominum eſt refrænanda. pag. 120 n. 63.
Nam proni, & inclinati ſint omnes ad procurandam propriam vtilitatem. ibidem.
Auriculæ inciſio cuius ſit iuriſdictionis. pag. 30. num. 15.
Aurigæ, qui vehunt meretrices in eorum curru, puniuntur vigore noſtrorum bannimentorum, & ſimilis prohibitio eſt Romæ, Neapoli, Florentię. p 105. n. 7.
Et peccant mortaliter ſi ſciunt, quod eunt

ad

ad peccandum, dummodo non ſint famuli. n. 8.
Aurigæ ſcientia eſt probanda à fiſco. n 9.
Sed Aurigę poſſunt probare in cōtrariū. 10.
Autor contra genium criminalitatem exercuit. pag. 301. n. 19.
Authoritate propria poteſt quis impedire, & reſtitere ei, qui vult intrare in agrum ad venandum, p. 51. n. 22. & 48.
Auth. habita C. nè filius pro Patre non loquitur de cauſa criminali. p. 75. n. 7.
Nec compræhendit ſcholarem delinquentem. num. 8.
Auxilium præſtans cooperatiuum punitur eadem pœna. pag. 278. n. 12.
Auxilium ſpecificatur à delicto principalis. pag. 319. n. 133.
Contra auxiliatores quomodo procedendum. pag. 319. n. 133.
Axioma, quo perhibetur, quod Princeps eſt ſuprà leges, quomodò intelligendum ex ſententia *Boccalini.* p. 274. n. 8.
Azoni non profuit excellentia iuris. p. 318. num. 130.

B

BACVLI, ſaxa, ligones, &c. habentur pro armis ſecuta offenſione dum taxat ſecundum ius commune. pag. 25. num. 12.
Contrarium ſecundum Bannimenta ibid.
Bagordi quid propriè ſint. p. 60. n. 28.
Baldus circa torturam dandam Reo qualificatè reſpondenti declaratur. pag. 314. num. 93.
Bannum eſt vocabulum barbarū. p. 209. n. 1
De tali vocabulo nulla fit mentio in Pandectis. n. 2.
Sed in pluribus locis Codicis, Authenticorum, & Canonum expreſſum reperitur. n. 3.
Banni ethymologia. p. 209. 4. et 6.
Bannum idem eſt, ac proſcriptio. pag. 209. num. 8.
Bannum nè meretrices incedant in curru compræhendit publicas, & non eas, quæ duos amaſios habent, non compræhendit cantatrices, & nec eas, quæ incedunt in vehiculis vulgo calès, & nec compræhendit illas, quæ itineris longi cauſa curru vtuntur. p. 105. n. 6.
Bannum imponens pœnam triremium non compræhendit mulieres. 91. 139.
Banni emiſſio denotat poſſeſſionem iuriſdictionis. pag. 29. n. 15.
Bannum prohibens retentionem armorum non procedit contra retinentem iure pignoris. p. 14. n. 37.
Contrarium vult *Farin.* 38.
Nec contra retinentem breui temporis momento. n. 39.
Nec contra ignarum. n. 40.
Etiamſi neglexerit inueſtigare. n. 41.
Quia multoties inimici abſcondunt arma in domo inimici ad nocendum. n. 42.
Etiam ſi ignoratia ſit craſſa, & ſupina, & vide caſum ſingularem, & notabilem. num. 43.
Etiamſi ſuperueniat ſcientia. n. 44.
Nec contra eum, qui cum eſſet abſens, fuit introductus ſcloppus in eius domum. num. 45.
Intellige ſi habita ſcientia fecit quicquid potuit de leuando. 46.
Et in hoc Iudex attendere debet qualitatem perſonarum n. 48.
Bannum mandans occidi impunè bannitos eſt validum. p. 262. n. 41.
Et tanquam fauorabile Reipublicæ debet latè interpraetari. n. 44.
Et præmium promiſſum debetur. 42.
Et debetur celeriter, & ſinè exceptione, & dilatione eſt ſoluendum. n. 43.
Banniendus proximè habetur pro bannito: p. 230. n 21. *verſ. potuit.*
Bannimenta Status Eccleſiaſtici prohibent delationem armorum etiam defenſibilium. p. 8. n 69. *verſ. prohibent hæc.*
Bannimenta diſponunt alloquentes bannitos extrà Statum Eccleſiaſticum comprę hendi in Edicto, & ſic euitatur controuerſia de Iure excitata. 251. 45.
An compræhendant alloquentem cum bannito in Eccleſia exiſtenti refugiato. numer. 47.
Bannimenta debent ad vnguem ſeruari, cum expreſsè loquantur de ſcribente bannitis pag. 250. n 38.
Dummodo ad malum finem ſcriptum eis ſit. n. 39.
Bannimenta prohibent receptare notorios delinquentes, ſeù diffamatos, ſed ſi hoc non diſponerent expreſsè eos non compræhenderent. p. 249. n. 26.
Contrarium. n. 27.
Prima opinio eſt vera. n. 28.
De quibus delinquentibus ſunt intelligenda, num. 29. & 32.

Bannimenta prohibent Patri, & Matri receptare filios bannitos, & concordant cum diſpoſitione *Bulla Sixti V*. pag.247. num.1.
Sunt in hoc rigoroſa. n.2.
Et contra diſpoſitionem iuris communis. num.3.
Ideò potiùs ad terrorem, quam ad exequutionem cenſentur facta. n.4.
Bannimenta, quæ ad Principem reſtringunt facultatem concedendi ſaluum conductum, non compræhendunt ſaluum conductum, qui pro ſeruitio iuſtitiæ, & ex neceſſitate Iuris debet dari à Iudice. pag.234. n 36.45.
Et dantur exempla ibid.
Limitatur in caſu, quo cognitio delicti, pro quo Reus debet aſſecurari, ſpectat priuatiuè ad Principem, ſeu ad Officiales Principis. num.41.
Et in ſpecie in crimine læſæ maieſtatis. numer.42.
Limitatur ſecundo, in caſu quo Reus eſt bannitus in alio Tribunali. n.43.
Præſertim ſuperioris. num.44.
Limitatur tertio in caſu, quo expreſsè tollatur Iudici facultas etiam in caſu ſeruitij iuſtitiæ. num.53.
Bannimenta debent ad vnguem ſeruari.250 num.38. et p.251. n.49.
Bannimenta loquentia de porrigente venenum compræhendunt fœminas. pag.151. num.78.
Bannimenta contra receptatores malefactorum non compræhendunt Parochos.251. num.51.
Et nec ſimplices Clericos. n.52.
Et an compræhendant receptantem fœminam bannitam. num. 57.
Bannimenta aliquid prohibentia ſub certa, & determinata pœna citra præiudicium, & derogationem aliorum Statutorum, non faciunt ceſſare maiorem pœnam à Statutis indictam. 271. 2.
Bannimenta circà ſaltationes non compræhendunt domeſticam recreationem factam inter affines inſimul in vna domo coadunatos. pag.65. n.9.
Compræhendunt citarizzationem abſque ſaltatione, dummodò ſit ad finem choreę faciendæ. num. 10.
Requirunt interuentum mulierum. 11.
Bannimenta Gubernatoris Vrbis faciunt ceſſare diſpoſitionem *Conſtit. Apoſtolicarum*. pag.262. n.47.
Maximè ſi expreſsè derogent. nu.48.
Bannimenta, quæ mandant, quod homines delictis obuiare, & delinquentes capere teneantur, intelliguntur, ſi abſque damno, & periculo poſſunt. pagin.259. numer.2.
Vel ſi poſſunt abſque dedecore. n.5.
Non obligant Eccleſiaſticos. n.6.
Non obligant, quando birruarij ſunt in numero ſufficientes ad capturam.7.
Valent, & debent ſeruari. n 35.
Bannimenta habita notitia ſtatim effectum ſuum ſortiuntur. pag 332.n.10.
Bannimenta recipiunt paſſiuam interpretationem à iure communi. pag.106. n.6.
Bannimenta diſponentia, quod Maſſarij teneantur capere malefactores, non compræhendunt caſum, in quo Clericus eſt malefactor. p.161. n.28.
Contrarium vt ſuo Iudici detur. n.30.
Concorda vt habetur n. 31.
Bannimenta prohibent omnibus præterquam pharmacopolis componere venena etiam cum bona intentione. pagin. 139. num.20.
Aſſignatur ratio. n.21.
Bannimenta pœnalia non extenduntur. 136. num.14.
Bannimenta ad hoc vt poſſit puniri forenſis pro delictis alibi commiſſis exigunt condemnationem, & ſic non ſufficit proceſſus. 76. 24.
Et recipiunt interprætationem, vt procedant ſolùm quando Iudex loci delicti non petit ſibi remitti. n.25.
Bannimenta in quibus locis debent publicari. p.331.n.4.
Bannimenta punientia pœna vltimi ſupplicij eum, qui bona intentione conficit venenum ſunt rigoroſa. p.139. n. 23.
Ideò non exequenda niſi in duobus caſibus primò quando ſequuta ſit mors alicuius. num.24.
Secundò, quando ex huiuſmodi venenis ita confectis aliàs ſequuta ſint homicidia. num.26.
Bannimenta non prohibent retentionem ſtilletti, & in omnem caſum recipiunt interprætationem, quam recipit Bulla. pag.17. num.3.
Bannimenta non ligant tranſgreſſores ad pœnam ſi finis illorum non violatur. pag.248. n.20.
Bannimentorum iure qualibet Prouincia hodie vtitur quoad puniendam delatio-

nem armorum. pag. 5. n. 30.
Bannitus nominatus debet indagare naturam, & qualitatem nominationis. p 265. num. 77.
Bannitus comparens intra annum ſi ſolum habeat contra ſe inditia legitima non condemnatur iuxta ſententiam, ſed torquetur ad habendam veritatem. pagin. 289. num. 58.
Bannitus ſe præſentans intra annum non recuperat bona niſi ſuam innocentiam oſtenderit, & fuerit per ſententiam abſolutus. p. 289. n. 60.
Diſtinguuntur tres caſus, quibus oſtenditur, quando hoc procedat, & quando non. num. 66.
Bannitus ſaluum conductum habens debet cauere ab inimicis faciendo ſe aſſociare à miniſtris iuſtitiæ. pag. 241. n. 95.
Bannitus intra annum ſe conſtituens admittitur à Iudice ad faciendum defenſiones, ſed ſibi incumbit onus probandi innocentiam aliàs condemnatur. p 289. n. 68.
Bannitus iuxta ſtylum loci dicitur ritè, & rectè bannitus. p 212. n. 35.
Et poteſt impunè occidi. n. 36.
Bannitus pro delicto qualificato poteſt impunè occidi extra territorium bannientis pag. 221. num 146.
Bannitus conſtituens ſe intra annum recognoſcitur pro illo, de quo cantat ſententia, & datur ei terminus ad dicendum cauſam quare ſententia exequi non debeat. p. 290. n. 74.
Niſi oſtendat ſuam innocentiam exequitur ſententia. n 76.
Bannitus occidens bannitum abſq; eo, quod præſentet caput banniti, ſatis eſt quod doceat occidiſſe. p. 263. n. 50.
Remittitur abſque pace offenſi, & ei ſolum prohibetur acceſſus ad locum, vbi pars offenſa degit. n. 51.
Remittitur abſque diſcuſſione, an ſit bannitus pro maiori, vel minori delicto num. 52.
Contrarium vigore bannimentorum num. 53.
Remittitur abſque eo, quod exprimat delicta, pro quibus intendit gaudere. pag. 263. num. 55.
Dummodò edictum ſit factum à Principe, & ob publicam vtilitatem, & motu proprio. num. 56.
Banniti remiſſio facta abſque expreſſione delictorum, quando ſuffragetur bannito pag. 263. num. 57.
Expenduntur caſus relati à *Farinac. conſ.* 53. & à *Capyciolatro dec.* 71. p. 264. n 57.
Bannitus nominatus ab eo, qui bannitum occidit, ſi vigore dictæ nominationis nimium ſe fidat, & ex hoc incidit in poſſe Curiæ, debet excarcerari, & reponi in libertatem. 265. n. 73.
Contrarium. n. 74.
Diſtingue, vt n. 78.
Bannitus cancellatus de banno vigore nominationis non legitimæ debet reponi in libertatem, ſubiectus primæuis præiudicijs pag. 265. n. 75.
Dummodò non ſit particeps, ſeù conſcius falſitatis. num. 76.
Aſcanij Tholomæi rationes expenduntur. pag. 265. n. 77.
Banniti recognitio quomodo ſit facienda. pag. 266. num. 79.
Bannitus, qui falsò aſſeruit occidiſſe bannitum, & cum dicto mendacio obtinuit remiſſionem poteſt puniri ad formam ſententiæ, quam cum dicta falſa aſſertione aboleri obtinuit. pag. 265 n. 71.
Et punitur, citrà tamen mortem, ob ſolam dictam aſſertionem falſam. n. 72.
Bannitus non poteſt eſſe tutus, & non timere, ex quo eſt extra territorium bannientis, nàm quocumque loco ſit debet timere ne occidatur, & hoc procedit ſiue bannitus ſit pro homicidio, ſiue pro quouis alio crimine per legem Diuinam pœna mortis prohibito. p. 222. n. 151.
Bannitus an poſſit reſiſtere ijs, qui eum aggrediuntur ad occidendum, & poſſit ſe defendere remiſſiuè. p. 224. n. 173.
Quid releuet hæc quæſtio habetur remiſſiuè. num. 174.
Bannitus poteſt etiam proditoriè occidi. pag. 221. n. 143.
Et etiam per aſſaſſinium. 144.
Bannitus an poſſit occidi impunè in Eccleſia. pag. 223. n. 169.
Bannitus occiſus non poteſt impunè ſpoliari. pag. 202. n. 468.
Bannitus quomodo citandus. pag. 284. num. 15.
Banniti in pœnam vltimi ſupplicij retinent ea, quæ ſunt iuris naturalis, & Iuris Gentium. pag. 213. n. 51.
Banniti in quocumque loco ſint debent timere ne occidantur. pag. 224. n 149.
Banniti in pœnam vitæ gaudent immunitate Eccleſiæ. pag. 223. n. 72. *Verſ. ex hac occaſione.*

Si

Si delictum non ſit *exceptuatum in Bulla Gregorij XIV.* ibidem.

Banniti in pœnam vltimi ſupplicij habent ius accuſandi Vxores de adulterio. pag. 213. num. 54.

Dant conſenſum alienationi rerum feudalium, & emphyteoticarum. n 55.

Retinent ius petendi, & habendi alimenta ab his, à quibus ante bannum de iure habebant. n. 56.

Poſſunt contrahere matrimonium. n. 57.

Banniti ſunt illi, qui de crimine imputati vocati ad ſe excuſpandum nolunt comparere in iudicio, & permittunt ſe banniri, & condemnari in contumacia. pag. 209. num. 9.

Banniti in loco, in quo non poſſunt ex ſtatuto facere teſtamentum ſi faciant teſtamentum in loco, in quo banniti habent teſtamenti factionem, an valeat quoad bona poſſeſſa in ipſo loco teſtamenti. pag. 213. n. 44.

Banniti in pœnam vltimi ſupplicij priuati ſunt iure faciendi actus legitimos. p. 213. num. 49.

Banniti confugientes in alienam Prouinciam retinentur more, non iure. p. 216. num. 78.

Aliàs ſi iure retinerentur, potirentur iure proprio, & iniuſtiſſimè remitterentur ad locum delicti. nu. 79.

Banniti in alienam Prouinciam confugientes poſſunt carcerari, & iure ſuadente naturali remittuntur. pag. 216. nu. 80. & 83.

Banniti poſſunt impunè occidi etiam quando poſſunt viui duci ad Curiam. p 222. num. 156.

Affertur ratio. num. 157.

Explicatur doctrina Mutæ, & aliorum dicentium contrarium, vt procedat quando banniti ſunt iam in fortijs Curię num 158.

Improbatur talis occiſio à D Orilia decem motiuis. n. 161.

Sed praxis eſt, quod poſſint banniti occidi. ibidem.

Exceptuantur tres caſus. n. 162.

Banniti, quando ſunt in poſſe Curiæ ſunt ſub protectione Principis, & non poſſunt offendi. p. 222. n. 159.

Dummodo non ſint in caſu fugæ euidentis. num. 160.

Banniti dicuntur à banno, quod eſt ſignum militare vulgo *bandiera*, 209. 5.

Banniti dicuntur ex eo, quia contra eos ſicut contra hoſtes banderia ſigno illo militari vti debemus. p. 209. n. 6.

Banniti poſſunt occidi etiam extra territorium bannientis. pag. 215. n. 75 & 142.

Contrarium remiſſiuè. 76.

Banniti poſſunt à quocunque Sacerdote, & etiam in caſibus reſeruatis abſolui ratione periculi, in quo reperiuntur. p. 222. num. 150.

Banniti in pœnam vltimi ſupplicij, an poſſint contrahere, & ex contractu ſe obligare remiſſiuè. pag. 212. n. 38.

Banniti in pœnam vltimi ſupplicij, an habeant teſtamenti factionem. pagin. 212. num 39. & 46.

Banniti in pœnam vltimi hodie in confortaria de conſuetudine faciunt teſtamentum. pag. 212. n. 40.

Fallit in hæreticis, & Reis læſæ maieſtatis, & ſecundum aliquos etiam in ſodomitis. num. 41.

Et talis conſuetudo introducta eſt ex tacita permiſſione Principum. n. 42.

Banniti in pœnam vltimi ſupplicij nec in ciuilibus audiuntur in iudicio. pag. 214. num. 61.

Et acta ſunt nulla quatenus de facto audiantur. num. 62.

Poſſunt tamen conueniri. n. 63.

Etiam pro contractibus factis tempore banni. num. 64.

Dicuntur hoſtes publici. pag. 214. n. 65.

Poſſunt impunè occidi. n. 66.

Etiam proditoriè, & per aſſaſſinium. n 70.

Contrarium num 71.

Defenditur prima opinio per plures rationes. num. 72.

Præſertim, quia vbicumque ſint debent timere ne occidantur. d. n. 72. & 149.

Banniti ſe conſtituentes intra annum. p 288. num 57.

Bannitum nulliter bannitum offendens non iuuatur Statuto. pag. 256. n. 3.

Bannitus nulliter poteſt per Procuratorem audiri ſuper nullitate. pag. 256. n. 3.

Bannitum aſſecuratum pręſentans non gaudet præmio. pag. 266. n. 87.

Et occidens ſcienter aſſecuratum debet puniri. n. 88.

Bannitorum conſanguinei cogi poſſunt ad cauendum, quod banniti non ingrediantur Statum Eccleſiaſticum. pag 42. n. 55. *verſ. aduertendum.*

Bannitorum occiſores non poſſunt accuſari de

Digitized by Google

de homicidio, quia faciunt lege permittente. pag. 221. n. 145.
Bannitus nulliter poteſt per Procuratorem audiri ſuper nullitate banni. p. 256. n. 3.
Bannitis nihil prodeſt retinere ea quæ ſunt iuris Gentium, ſi in iudicio non debent audiri. pag. 214. n. 59.
Barattaria, & Biſcazza ſonant in lucrum. pag. 128. num. 32.
Contrarium. num. 33.
Prima opinio ſuſtinetur. n. 35.
Barattaria dicitur à verbo *barattare*. p 127 num. 19.
Baroncellus, qui in Ciuitate Lucenſi receptauerat bannitum Status Eccleſiaſtici fuit ſuſpenſus p. 251. n 46.
Baronum arma ſunt inſtrumenta pacis, non tumultus. pag. 12. n. 13. *verſ. poteſt addi.*
Barones poſſunt concedere ſubditis licentiam deferendi arma in eorum Baronijs, dummodo non ſint archibuſietti. pag. 5. num 27. Contrarium. ibidem Prima opinio eſt verior. ibidem.
Barones non habent ius concedendi bannitis ſaluum conductum. pag. 244. n. 129. *verſ. ſed hoc ius*. Contrarium firmatur. ibidem *verſ. ideo tutius*.
Barones concedentes ſaluum conductum cadunt à feudo. pag. 244 nu. 129. *verſ. ſed hoc ius.*
Barones de iure non habent facultatem transmittendi Commiſſarios. pag. 189. nmer. 289.
Sed de conſuetudine illos tranſmittunt.
Barones poſſunt in eorum Baronijs augere pœnas in his, quæ prohibita ſunt de iure communi pag. 5 n. 27
Barones poſſunt facere prohibitionem pœnalem ſuper portu armorum. p. 5 n 27.
Ad Barones non ſpectat cognoſcere ſuper competentia iuriſdictionis cum Supremo. pag. 182. n. 155.
Barones tranſmittunt Commiſſarios ſumptibus proprijs p. 190 n. 300
Contrarium de ſtylo. 302.
Barones habentes merum, & mixtum imperium an poſſint concedere, vel interdicere delationem amorum remiſſiuè. p. 5. num. 27.
Barones prohibentes vſum campanæ ad parlamenta grauant ſubditos. p. 261 n. 27
Barones an cognoſcant circa delationem armorum factam contra deuetum Regis, & an pœnam ſibi applicent. pag 5. n. 28.
Bartoli dictum explicatur à *Farinacio*. pag. 277. num. 9.
Bellum poteſt indici ei, qui delinquentem remittere renuit. pag 216. 81.
Et danrur exempla indicti Belli. n. 82.
Beniamitarum Tribu extincta, & quare. pag. 216. n. 82.
Berò reijcitur à *Farinac*. & merito. pag. 53. num. 41.
Beſoldus ſtat pro tortura, & reſpondet fundamentis alterius opinionis. pag. 300. num. 17.
Eminentiſs. Card. Bonaccurſij rectiſſima mens. pag. 280. n. 6. & pag. 302. n. 19.
Bonum publicum debet præferri priuato. pag. 117. num. 24.
Bona confiſcata nemo cogitur emere. pag. 189. num. 280.
Bona publicata, vel confiſcata non poſſunt conſanguinei, vel alij ex cauſa Fiſci cogi ad emendum p 189 n. 279.
Bonorum annotatio quid operetur. p 289. num. 65.
Bononiæ in feſtiuitate Maiumæ fiebant Reginæ pag. 66. n. 3
Nunc poſtes, & ianuæ domorum Amaſiarum aſperguntur, & replentur floribus. num. 4.
Bononiæ in feſtiuitate S. Bartholomæi licitum eſt pugni concertare. p. 60. n. 37.
Non tamen ad inſolita, & inſolentias progredi. num. 38.
Bononienſes ſeſe protectioni Pontificis dederunt cum diuerſis capitulationibus, quas recenſet *Garg arcus*. p. 29. n. 7.
Birruarius carcerans Clericum in Territorio Nullius non incidit in excommunicationem ſi carceret de ordine Epiſcopi. pag. 196. n 391.
Birruarij ſolent taxam excedere. pag. 112. num. 13.
Birruariorum in plebem debaccatio. p. 116 num. 22.
Birruarij conuincunt in materia delationis armorum. pag. 8 n 66.
Tribus concurrentibus. n 67.
Sed dicas quod faciunt ſolùm inditium ad torturam. n 68.
Idem de priuatis hominibus, qui capiunt aliquem cum armis. 69.
Birruariorum dicto non debet ſtari in re occurſa corã multitudine pag 68. n. 14.
Birruariorum inſolentia in alicuius edicti exequutione quid operetur. p. 116. numer. 22.
Birruarijs referentibus inueniſſe aliquem ludere creditur. p. 128. n. 42.

Dum-

Dummodo birruarij exhibeant aleas, ſeù taxillos. num 43.
Poteſt tamen adhùc dubitari de fide eorum. num.44.
Præſertim circa pecunias, quas dicunt reperiiſſe in ipſo ludo. n 45.
Biſcazzam, & barattariam, quando quis retinere dicatur. pag. 128.n.30.
Referuntur requiſita, ibidem 31.
Biſcazzam, & barattariam tenentes qua pęna puniantur. p.127.n.20.
Buccellarij ſunt latrones. p.55. n.72.
Bulla Sixti V. contra lænones non eſt recepta in praxi quoad pœnam vltimi ſupplicij. pag.88. n.83.
Et quare num 84
Bulla Sixti V prohibens caualcatam non compræhendit hominum armatorum adunationem ad frangendum carceres factam pag.51. n.29.
Et nec compræhendit adunantem homines ad tuitionem ſui corporis, & cum illis per Ciuitatem ambulantem. pag.52. 30. & 52.
Et ita fuit iudicatum tempore Pontificatus Clement. Octaui. n.31.
Contrarium tenentibus reſpondetur remiſſiuè. n 32 & n.51.
Bulla prædicti Sixti V. prohibens caualcatas fuit declarata à Paulo V. vt non compræhendat eum, qui homines armatos adunat ad vim vi repellendam cum moderamine inculpatæ tutelæ.p 52.n 33.
Bulla Sixti V. contra Clericos receptantes bannitos refertur. p.253.n.54.
Bulla Sixti V. pro caualcata eſt reſtricta. pag. 50.n.10
Et non habet locum in poſſeſſione capta rerum mobilium. n.11.
Nec in adunantia facta pro manutenenda poſſeſſione, à qua nunquam fuit eiectus, niſi per vim prius recuperaſſet. n.12.
Bulla Sixti V. prohibens caualcatam non compræhendit manutenentem ſe in poſſeſſione hominibus armatis. p 51 n.25.
Bulla Sixti V. prohibet caualcatas ad defendendum poſſeſſionem rei violenter adaptæ, vel recuperatæ. p.54.n.53.
Perpenduntur verba dictæ Bullæ. n. 54.59. 63.65. & 77.
Bulla Sixti V. contra receptantes delinquentes notorios quomodò intelligenda. pag.249. n 30.
Bulla Sixti V. contra receptatores reſtringitur ad receptantes eos, qui exprimuntur in eadem Bulla. pag. 249.n.30. *verſ. & ad nominatus.*
Bulla Pij IV. contrà deferentes archibuſiettos fuit à B. Pio V. extenſa ad deferentes, & retinentes ſtillettos, & cultros. pag. 16. num 1.
Sed non fuit vſu recepta reſpectu ad retentionem quoad pœnam corporalem, num.2.
Et nec reſpectu ad delationem quoad pęnam mortis, & confiſcationis bonorum. num.4.
Bulla Pij IV. circa condemnationem Reorum in contumacia quomodo intelligenda p.288. n.56. & ſeqq.
Bulla Pij Quarti contra deferentes archibuſiettos compræhendit etiam eos, qui deferrent pro ſeruitio iuſtitiæ, & ipſoſmet miniſtros iuſtitiæ. pag.13. nu.22.
Bulla Pauli V. declarans illam Sixti prohibentem caualcatas non requirit, quod cauſa adunationis ſit iuſta, contentatur enim, quod ſit vera, & non ficta. p.52. num.35.
Bulla Gregorij XIV. ſuper immunitate non eſt extendenda. 217. 90.
Bulla Gregorij XIV. reſtringitur ad phyſicè occidentes. pag.217. n.90.
Bulla Gregoriana loquens de occidente in Eccleſia, vel Cæmeterio non habet locum in occidente in alio loco præter expreſſos p.219 n.110.
Bulla ad fauorem Conuertitarum. pag. 32. num.46.
Bulla Innoc. VI. & Pauli Tertij circa ſuppreſſionem nominum Teſtium in S Officio. pag 322. num. 135. *verſ. dicit Repertorium.*
Bulla Leonis X. & Clem. VII. in quibus mandatur bona mulierum impudicarum decedentium ſine teſtamento, ſeu, &c. eſſe applicanda Monaſterio Conuertitarum reuocanda conſulitur. pag.32 numer 47.
Et quare. num.48.
Bulla contra Meretrices ad fauorem Conuertitarum non procedit contra eas, quæ ad meliorem vitam redierunt. pag. 32. num 48.
Bullæ Pontificiæ diſponentes circa Reorum contumaciam quomodo ſunt intelligendæ. pag.288. n.56.

C

CADAVER Parocho monito, & recuſante interuenire poteſt leuari à Regularibus à Parochia, & tranſportari ad Eccleſiam ipſorum Regularium. 203. num. 493.
Et ita reſoluit Sac. Congreg. & practicatum fuit de anno 1670. Parmæ. n. 494.
Cadauer vulnerans, vel mutilans puta abſcindendo caput, vel bracchium tenetur de iniuria. p. 205. num 523.
Et ſi hoc faciat per indignationem efficitur irregularis. n. 525.
Cadauer repertum in domo in qua plures inhabitant pag. 319. n. 133.
Cadauer non debet bonis ſpoliari, quia debent illa relinqui hæredi, & etiam quia cadaueri, quodamodo fit iniuria. p. 201. num. 464.
Cadauer hominis occiſi non debet tangi, & nec ſpoliari, & quare p. 201. n. 458.
Cadaueris poſitura debet ad vnguem à Notario deſcribi. pag. 201. n. 459
Nam ipſa poſitura poteſt dilucidare delictum. num 460.
Datur exemplum. n 461.
Cadauer ſine licentia Superioris tranſportans de vno loco ad alium facit actum illicitum, ſed non punibilem. pag. 203. num. 498.
Et ideo in facto accuſatus de tranſportatione fuit in Tribunali A. C. abſolutus. num. 499.
Cadauer in confinibus duorum territoriorum repertum. pag. 173 ſub num. 31.
Cadaueris recognitio facta in foro ſeculari ſeruit in foro Eccleſiaſtico. pag. 173 ſub n. 31. *verſ. quæro ſexto*
Cadaueris inſpectio eſt quædam inquiſitio generalis. pag 173. ſub nu. 31 *verſ quæro ſexto*.
De cadaueris tranſportatione, qui Doctores tractent. pag. 202. n. 476.
Cadaueris tranſportatio ſi ſit cum cauſa, debet fieri cum licentia Præſidis, & ſi fiat ſine cauſa, debet fieri cum licentia Principis p. 202. n. 477.
Sed hodie debet fieri cum licentia Epiſcopi. num 478.
Seu cum licentia Parochi. p. 479,
Et quando tranſportatio fit de vno Oppido ad allud etiam hodie requiritur licentia Præſidis. n. 480.
Cadaueris recognitio poteſt fieri per modum rogitus, & per modum examinis teſtium. pag. 172. n. 9.
Cadauer in loco publico eſt exponendum, quando Curia non habet teſtes illud recognoſcentes, & hoc ad inueniendum eos, qui cognoſcant. p. 172. n. 10.
Valet tamen inquiſitio ignorato nomine, & cognomine occiſi. n. 11.
Si ſit ſepultum debet exhumari. n. 12.
Et ſi ſit ſepultum in Eccleſia opus eſt licentia Iudicis Eccleſiaſtici ad exhumandum. n. 13.
Et exhumatum debet extrà locum immunem aſportari ad illud recognoſcendum. num. 14.
Si ſit corruptum, & putrefactum debent recognoſci oſſa pro oſſibus humanis. numer. 15.
Cadaueris recognitio in forma quomodo fiat. pag. 171. n. 4. & 8.
Cadauer non eſt exhumanandum ad purgandum attentata. p 204. n. 508.
Cadaueris viſitatio fit à Notario de mandato Iudicis. p 171. nu. 3. & quomodo formanda. ibidem n. 5. & ſeq.
Cadaueris aperitio ad cognitionem veneni fuit practicata Romę in Secretario veneno interfecto. pag. 154. num. 113.
Cadaueris ſituatio, & poſitio. pag. 171. n. 8. ſpoliatio, reuolutio, ac inſpectio. ibid. vulnerum annotatio an cęſim, vel punctim illatorum, ibidem.
Cadaueri caput, ſeu bracchium abſcindens in Eccleſia non gaudet Eccleſiaſtica Immunitate. pag 205. n. 526.
Cadaueris minuta deſcriptio eſt facienda quando non apparet de nomine, & cognomine interfecti. p. 172. n. 10.
Cadaueris viſitatio eſt actus iuriſdictionis, qui non pertinet ad officium Notarij. pag. 172. num. 21.
Cadauera Beneficiatorum mortuorum occultantes, vt beneficia non poſſint interim impetrari, an debeant puniri. p. 202. 475. & 501.
Cadauera eorum, qui veneno extrinſeco ſublati ſunt, difficillimè putreſcunt. pag. 150. n. 69
Cales. *Vide Edictum*.
Caligarij poſſunt facere caligas; & ſartores poſſunt facere pallia, & non è contra. pag. 119. n. 46.
Calumniator. pag. 255. n. 69.
Camera inconſulto Pontifice non eſt grauan-

Digitized by Google

uanda expenſis. pag. 197. num. 395.
Cameram Apoſtolicam defraudans cum qua exemplaritate debet puniri. p. 279. num. 1.
Camerales deferentes arma excuſantur ex conſuetudine. pag. 32. n. 49.
Caminum quid ſit. pag. 260. n. 18.
Campanæ vſus ad conuocaudum populum ad arma. p. 261. n. 21.
Vſus profaniſſimus apud Paracelſum. pag. 261. num. 22.
Campanæ ad ſonum non accurrens, quando non eſt puniendus. p. 262. n 36. & 37. & 39.
Campanæ muſices in Ciuitate Bononiæ. pag 261. num. 31.
Campanæ vſus ad inſequendos malefactores. pag. 161. n. 21.
Campanæ ſonitus fugat Dœmones. p. 261. num. 24.
Campanarum inuentio, & antiquitas habetur remiſſiuè. pag. 261. n. 26.
Vſus competit Ciuitatibus. n. 27.
Imò Principi, & quando. n 28.
Impediri vſus an poſſit ab Eccleſiaſticis. num. 29.
Sonus immodicus poteſt inhiberi ad inſtantiam ægroti, Doctoris, Scholaris vicini. pag 261. n. 30.
Benedictio cui ſpectet. n. 31.
Campanæ ſono celeriter fit notificatio pag. 262. num. 32.
Captura eſt actus contentioſæ iuriſdictionis, & non poteſt in alieno territorio fieri. pag. 161. n. 24.
Etiam ſi in actu inſequutionis alienum territorium ingredi contingat. n. 25.
Captura quando periculum eſt in mora debet concedi. pag. 77. n. 35.
Capti cum ſaluo conductu debent relaxari abſque vlla expenſa. pag. 235. n. 47.
Caput banniti præſentans. p. 263. n. 49.
Character clericalis inducit mutationem ſtatus reſpectu ad Iudicem, & forum Secularem, ſed non reſpectu ad Iudicem, & forum Eccleſiaſticum. pag. 195. numer. 372.
Character clericalis operatur, vt Clericus efficiatur alterius territorij, ac ſi domicilium, & originem mutaſſet. p. 195. numer. 373.
Cardin. Octauij de Aquauiua Legati à latere egregium factum. pag. 43. numer. 64.
Cardin. Acciaiolus laudatur. pagin. 185. num. 212.
Cardinalis Alidoſius occiſus impunè à Duce Vrbini. pag. 230. ſub num 21. *verſ. nihilominus*, & pagin. 232. *verſ. iſte pauper*.
Cardin. de Caualerijs Archiepiſcopus Capuanus laudatur, pag. 303. nu. 28.
Card. Gaſpar de Carpineo Vicarius Papæ laudatur pag 101. num. 66.
Cardinalis Vic. Papæ tranſmittit Commiſſarios ſumptibus indiciatorum, & inditiandorum pag. 190. n. 299.
Cardinali creditur abſque exhibitione commiſſionis, quando agitur de re non præiudiciali tertio. pag 180 n 129.
Secus in re præiudiciali. n. 130.
Cardinales Legati à latere in Legationibus vice Pontificis gerunt. p. 43 n. 63.
Carcerati pro vna cauſa criminali poteſt pro alia comparere per Procuratorem. pag. 193. num. 341.
Etiam ſi carceratio ſit affectata. n. 342.
Carceratus an poſſit præſentare bannitum, & frui præſentata. pagin. 266. nu. 89. & 90.
Carceratio quæ damna afferat. pagin. 116. num 22.
In carceribus eſt ſchola inſtruentium carceratos ad negandum delictum. pag. 325. num. 144.
Sed ſi eſt carceratus is, qui alium carceratum inſtruit ad negandum delictum nullatenus tenetur n. 145.
Carnis priuij tempore ſi quis monachalem, vel fœmineum habitum induens, turpe aliquid agat quomodo puniendus remiſſiuè. pag 60. n. 41.
S. Carolus Boromæus prohibuit tripudia, ſaltationes, & choreas. p. 64 n. 41.
Caroli Tapiæ opera non eſt omnibus præ manibus. pag. 115. n. 6.
Carpzouius inuehit contra Presbyteros, ſed non benè. pag. 32. n 42.
Carradores tenentur dare locum Magnatibus, & Ciuibus euntibus in rhedis in via anguſta retrocedendo, & currum ad partem inferiorem ponendo. pagin. 62. numer. 2.
Sed hoc procedit vigore bannimentorum, & non vigore iuris communis. n. 3.
Vide diſtinctionem. n. 4.
Non debent è fila diſcedere, & cæteros tranſire, & expenditur ad hoc *text. in* §. *item quæritur ff. locati*. n. 5.
Debent incedere ante belluas. n. 6.
Nè belluæ dent damnum. n. 7.

Et

Et de facto fuit condemnatus ad exilium quidam rhedarius ob homicidium Puerinum. 8.
Licet equi fuiſſent ab alio puero inſtigati. num. 9.
Tenentur vltra pœnam indictam in bannimentis etiam ad reſarcitionem damnorum. num. 10.
Et quando debeant excuſari à pœna. n. 11.
Carradores an debeant reperiri, & capturari infragranti, an verò poſſit contra eos procedi per inquiſitionem. p. 63. n. 12.
Caſus duo conſiderabiles referuntur. pag. 301. num. 19.
Caſus in quibus poteſt procedi ad torturam non præcedentibus inditijs. pag. 323. num. 136.
Caualcatas, coadunationes, conuenticulas in Statu Eccleſiaſtico prohibuerunt plures Pontifices. p. 39. n. 16.
Quorum Bullę explicantur à Doctoribus num. 17.
Cauponæ neceſſitas, & vtilitas. p. 116. n. 21.
Cauponas adire illaudabile. pag. 117. n. 24. & quoad Eccleſiaſticos punibile. ibid.
Caupona locus intemperantiæ. p. 117. n. 24.
Cauponarum inſtitutio non voluptatis, ſed neceſſitatis cauſa fuit facta. p. 117. n. 24.
Caupo, qui accepto prætio, & ignoranter dat cibum, & receptum bannitis, de iure non punitur. pag. 248. n. 13.
Caupones non tenentur recipere hoſpitem, quando totus locus eſt præoccupatus, pag. 111. num. 1 & nec quando hoſpes eſt rixoſus, vel eſt bannitus. ibid.
Caupones puniuntur ſi malè tractant hoſpites ad ſe deuertentes. p. 111. n. 1.
Caupones tenentur deuertentes ad Hoſpitium recipere, & benè tractare circa victualia, lectum, & ſimilia: prohibentur Neapoli recipere aliquem Hoſpitio abſque præuia deſcriptione bonorum, quæ ſecum affert, pag. 111. nu. 1. *verſ. extat pragmatica.*
Tenentur de inuectis, & illatis ſi derobentur. num. 2.
Dummodò conſigentur. n. 3.
Vel habeant aliquam ſcientiam de re repoſita in Caupona, n. 5.
Non ſolum ſi derobentur à famulis, ſed etiam à viatoribus. n. 4.
Caupones tenentur de inuectis, & illatis etiamſi bona ſint delata in cameram, & forenſis accipiat clauem, vel famulum ponat cuſtodiæ. p. 112. n. 6.
Tenentur ſi forenſis conſignauit bona alicui exiſtenti in caupona, quem credebat eſſe famulum, cum re vera non eſſet, quia Caupones tenentur ſuper hoc inuigilare, & ita fuit iudicatum. n. 7.
Tunc forenſis debet deſcribere perſonam, cui bona conſignauit ad hoc, vt Caupones poſſint inquirere, exhibere, vel pro repetitione conuenire. n. 8.
Caupones retinentes in Caupona mulieres ad proſtituendum, ſeù vt dicit *Garon.* retinentes quæſtuaria corpora tenentur de lænocinio. pag. 94. n. 1.
Caupones prohibiti Bononiæ retinere meretrices ſub prætextu locationis manſionum. pag. 119. n. 37.
Recenſentur fraudes, quæ committenbantur. num. 38.
Caupones antiquitus tenebant meretrices in tabernis. pag. 118. n. 33.
Hodiè prohibentur de iure communi. numer. 34.
Caupones omnium malorum ſunt complices. pag. 14. n. 47.
Caupones ſolent taxam excedere. pag. 112. num. 13.
Caupones non poſſunt expellere hoſpitem receptum ob alios superuenientes, niſi ſint magnates. pag. 112. n. 10.
Non poſſunt vendere res tranſeuntibus pluris, quàm in mercatu. n. 11.
Non poſſunt dare vinum dilutum pro mero. num. 12.
Fallit in Ciuitate Rauennæ. n. 13.
Excedentes taxam puniuntur. n. 14.
Caupones an poſſint retinere perſonas quando recuſant ſoluere. p. 118. n. 29.
Cauponibus permittitur emere ad ingroſſo, & vendere ad minutum, & quare. p. 118. num. 28.
Cauſa colorata, temeraria, iniuſta excuſat à turbatiua. pag. 57. n. 108.
Cauſa minuens pœnam facit, vt delictum non ſit de exceptis, quamuis aliàs de iure ſit de exceptis. p. 222. n. 152.
Cauſæ prohibendi ludum alearum referuntur. pag. 127. n. 9.
Cauſæ continentia non debet diuidi. pag. 317. num. 125.
Cauſæ legitimæ dimittendi Epiſcopatum referuntur. pag. 199. n. 420.
Cauſæ criminales Epiſcoporum etiam hęreſis à Pontifice cognoſcuntur. pag. 198. num. 406.
Cautio de non offendendo poteſt cumulari

cum

cum illa de bene viuendo. pag.42.nu.55. *verſ. aduertendum*.
Cautio de non offendendo debet dari ab eo, qui ſuccedere debet ab inteſtato.pag. 44. num 65.
Cautio debet præſtari priùs ab illo, qui eam petit. pag. 46. n.77.
Cautio debet præſtari, etiamſi ſit ſatisfactum parti læſæ quoad pœnam, & quoad intereſſe. pag.47.n.86.
Cautione de non offendendo fracta non fit compoſitio per Officiales inſcia S. Conſulta. pag. 47. num 87.
Et ſi pœna exigitur à Muliere debet exigi ita, vt Mulier non remaneat indotata. num 88.
Et pœna ſoluta debet refici à principale. num. 89.
Et quando hoc fit verum. n.90.
Cautio eſt danda à ſubditis. p.47.n.79.
Cautionem Conſanguinei dant pro ſe, & rixante tantum. pag.47. n.80.
Cautio pro rixante carcerato non debet dari ex coactione Iudicis à Conſanguineis, ſed carceratus debet inuenire fideiuſſorem pag 47 n.81.
Cautio debet dari etiamſi rixans ſit diues. pag 47 num.82.
Et pauper non inueniens fideiuſſorem debet eijci n. 83.
Cationes de non offendendo debent regiſtrati in libro ſpeciali in Cancellaria retinendo iuxta Bullam Pauli Quarti. p. 40 num. 21.
Et Officiales ſubordinati tenentur eas tranſmittere ad Cancellariam Maiorem Metropolitanam. n 22.
Et deficientes puniuntur ex bannimentis Status Eccleſiaſtici. n. 23.
Cauere pro alijs eſt contra diſpoſitionem iuris communis, ſi eos non habeat in poteſtate is qui cogitur cauere. p.41. n.32.
Cautiones de non offendendo non dantur in locis in quibus non extat obſeruantia pag.40 n.32.
Sed tranſmittuntur præcepta principalibus, & etiam Conſanguineis, vt ſtatim accedant ad domum, & inde non diſcedant ſub pœna &c.n.33.
Et poteſt addi in præceptis clauſula, quod domus eis aſſignatur pro carcere n.34.
Sed tunc datur eiſdem Præceptatis ſecuritas, ſeu ſaluus conductus pro delicto, pro quo tranſmittitur præceptum, aliàs eſſet nullum, & non afficeret, n. 35.
Et debet inſeri in eodem pręcepto n.36.
Formula huiuſmodi præcepti ponitur per extenſum. n.37.
Præceptatus ſi aduerſarium offendit punitur pœna contenta in præcepto, & tenetur pœna ordinaria delicti patrati poſt dictum præceptum exequutum. pag 41. num.38.
Nobiliſſimus Vir ex hoc fuit Neapoli decapitatus. n.39.
Pęna appoſita in pręcepto non poteſt exigi ſtatim elapſo termino, nam debent accuſari contumaciæ. p.41.n 40.
Imò poſt accuſationem contumaciæ debet expectari triduum. n.41.
Diſtingue, & dic, quod ſtatim exigitur, ſi pręceptum fuit perſonaliter exequutum, quia tunc contemptus eſt manifeſtus, & non poteſt tergiuerſari. n.42.
Admittitur tamen re integra præceptatus ad purgandam moram. n.43.
Vide rationem. n.44.
Cautionem de non offendendo non cogitur quis dare pro perſona, quam non habet in poteſtate. pag.44. n 65.
Cautionem de non offendendo dant affines quando conſanguinei non ſunt idonei, & quomodo releuentur. p.49 n.65.
Cautela pro Iudice quando quis non vult dare cautionem. pag.46.n.76.
Cautela pro Reo, quando locus examinis eſt ſuſpectus. pag. 179 n. 104.
Cautela abundans non vitiat p.284.n.15.
Cautela pro Epiſcopis, & Vicarijs circa licentiam examinandi perſonas Eccleſiaſticas. pag. 395 n. 162
Cautela qua vti debent ſuperiores in concedendo ſaluum conductum N & focijs pag. 233. n.34.
Cautela pro bannitis ad validè teſtandum. pag. 213. n.47.
Cautela pro Commiſſarijs. p.180. n.125.
Cautela pro Iudice quando non habet teſtes ad probandum delictum, niſi Officialem. pag 160. n.13.
Cęcus natus illuminatus à Ieſu Chriſto Domino Noſtro quomodo facta adiuratione fuit à Iudæis interrogatus. p.303. num. 28.
Cerdones non debent conficere, & retinere ephippia, vulgò *Selle*, & alias res ad ephippiariorum artem pertinentes. pag. 119. num. 44.
Certitudo moralis ſufficit ad actus humanos regendos. p.302.n.25.29.

Certum eſt id, quod certum eſt per ſe, & illud, quod eſt certum per relationem. pag. 285. num. 18.

Cingari male agunt in locis, vbi ſunt, & habent præſumptionem, quod ſint fures. pag. 79. num 2.

Debent pro furtis etiam minimis puniri. num. 3.

Deſcendunt à Caino, & propter illius peccatum ſunt vagi, & extortes. n. 4.

At hoc eſſe falſum dicitur. n. 5.

In Turcia licitum eſt harum Gentium mulieribus publicè ſe proſtituere. n. 6.

Sunt errones, quia in Ægypto noluerunt hoſpitio excipere Deiparam Mariam. num 7.

Sed eſſe falſum dicitur. n. 8.

Cingari non priuantur de conſuetudine bouis, quæ ſecum portant, quamuis in bannimentis contrarium ſit diſpoſitum. pag 79 n. 1.

De Cingaris qui Doctores tractent. pag. 79. num. 2.

Cyni dictum circa varietatem, & contrarietatem quarundam legum. p. 276. numer. 2.

Circumſtantiæ, quæ inſunt, & inhærent delicto, quæ ſint. pag 274. n. 12.

Et quæ ſint, quæ concurrunt tamquam delicta ſeparata. n. 13.

Et iſto ſecundo caſu circumſtantiæ non efficiunt, vt duplicentur pœnæ, ſed vt imponatur pœna grauior ea, quæ imponeretur, ſi delictum eſſet ſine tali circumſtantia. num 14.

Circumſtantiæ, quæ videbantur irreleuantes in recognitione cadaueris detexerunt malefactorem. p. 171. n 8.

Circumſtantię ſunt attendendę in imponendis pœnis, & quarè. p. 273. n. 2.

Circulatores ſunt qui circumferunt ſerpentes. pag. 109 n. 4.

Et ijs annumerantur qui hominum mentes ſuperſtitione terrent n. 5. & 7.

Et qui ementitas reliquias ferunt n. 6.

Et qui cum ſint imperiti, pharmaca vendunt. num. 8.

Vtentes verbis, characteribus, & alijs ſuperſtitionibus debent puniri, & quomodo. num 9.

Antiquitus puniebantur capite, & referuntur exempla. ibidem.

Citare extra ſuum territorium irrequiſito officiali, an, & quando liceat. pag. 183. num. 172.

Citatio ad comparendum, vel teſtimonium perhibendum in cauſa ſpectante ad Tribunal Principis poteſt fieri irrequiſito ordinario loci Baronalis. p. 183. n. 175.

Citatio ad dandum fideiuſſionem, & cautionem de non offendendo, quomodo, & cum qua clauſula ſit concipienda. p. 40. n. 26. *verſ. primo ſuccurret* cum ſeq.

Citatio facta domi ſolitæ, & vltimę habitationis ſufficit, quando in commiſſione non eſt aliter mandatum. p. 284. n 9.

Citatio debet fieri in domo, in qua Reus detinet familiam, quæ ei denunciare poſſit. pag. 284. n. 10.

At ſufficere, quod Nuncius referat citaſſe domi habitationis non facta mentione ad quam domum, licet plures habeat domus. num 11.

Citatio eſſet incerta, & indiſcreta ſi Nuncius referret citaſſe domi non addita clauſula ſolitæ habitationis. p. 284. n. 12.

Sed clauſula, & vltimæ habitationis non eſt neceſſaria. ibidem.

Citatio facta in hoſpitio, ſeù in apotheca non valet, quia locus hoſpitij, ſeù apothecæ, non eſt locus, in quo quis degat. pag. 284 num 13.

Citatio facta in domo, in qua habitabat Reus tempore delicti, ſed tempore citationis reperitur diruta valet ſecundùm *Laur. Mattheù.* p. 284. n. 14.

Contrarium vult *Thorus*, & traditur modus citandi in tali caſu. n. 15.

Præſumitur exequuta in loco, in quo Nuncius exercet officium. n 16.

Præſumitur exequuta ad formam commiſſionis, quando commiſſio non continet alternatiuam. n. 17.

Citatio ad valuas, quando domus Rei ſit diruta. pag. 284. n. 15.

Citatio an contineat ſaluum conductum. pag. 229. num. 18.

Citatio facta in loco, in quo die executionis celebratur feſtiuitas, quæ in loco expeditionis non celebratur, eſt nulla contra dictum Innocentij. pag. 286. n. 36.

Citatio cuius commiſſio non apparet quando præſumitur facta de Iudicis commiſſione. pag 173 n. 29.

Citatio an poſſit validè exequi in Eccleſia. pag. 42. num 54. & ſeqq.

Citatus à delegato ſe enunciante talem debet comparere, ſi delegatus exercet iuriſdictionem in Diœceſi, ſeu Prouincia, in qua eſt delegatus. p. 177. n. 73.

Dum-

Dummodo diſtantia ſit parua, puta quindecim miliarium. n.75.
Nam tunc ſine magno incommodo poteſt petere copiam delegationis, & etiam petere ſibi oſtendi originale. n.74.
Eo magis ſi ſit in loco, in quo eſt delegans. num. 76.
Et etiam quando citatus habet ſcientiam, vel veriſimiliter poteſt habere ſcientiam delegationis. n.84.& 94.
Contrarium tamen eſt verius n 92.& 95.
Concorda, vt dicitur. n.98
Citatus ad reſpondendum inquiſitioni ſuper homicidio cum aſſaſſinio, ſeu alia qualitate poteſt petere ſaluum conductum ſuper qualitate, & Iudex debet illum dare. pag.237. n.57.
Contrarium. n.58.
Prima opinio eſt verior quoties qualitas continet de per ſe malitiam, & deformitatem ſpecie contradiſtinctam à ſubſtantia, cui adhæret. n.59. & 65.
Reſpondetur contrarijs n.66 67. & 69.
Citatus coram delegato non tenetur comparere, ſi in citatione non ſit inſertus tenor delegationis. p 175 n 57.
Et ſic non poteſt condemnari. n.58.
Quia non contraxit legitimam contumaciam. num 59.
Citatus ad iudicium an dicatur aſſicuratus quaſi habeat ſaluum conductum. p. 229 num. 18.
Ciues an cogi poſſint emere frumentum Reipublicæ. pag. 189. n.280.
Clauſula dummodo non accedat ad locum commiſſi delicti, quomodo intelligenda. pag.233 n.28.
Clauſula, ſola facti veritate inſpecta operatur, vt Iudex poſſit admittere teſtes, & eis credere, quamuis de iure ſint prohibiti teſtificari. p.67. n.10.
Clemens Papa X. fecit otium Authori ad ſcribendum. p.105. n.5.
Clementiores lege non debemus eſſe. pag. 145. num. 22.
Clericus habet electionem Tribunalis, in quo porrigat accuſationem, & querelam pro offenſa, ſed non poteſt variare. pag. 190. num. 312.
Clericus rixoſus poteſt cogi ad cauendum mediante auctoritate Iudicis Eccleſiaſtici. pag.40.n.75. *verſ nec facit.*
Clericus eſt exemptus à Iuriſdictione ſecularium. pag. 161. n. 19.
Clericum bannitum occidens remiſſiuè. p. 161. num, 32.
Clericus repertus portare arma de mandato Domini, quem ſequebatur, fuit punitus exilio. pag 6.n.45.
Clericus non promotus ad ſacros non poteſt promoueri, ſi non obſtante negatiua in tortura, duret communis exiſtimatio Populi habentis eum pro homicida. pag. 313. num. 86.
Clerici in quibus caſibus debent deponere in cauſa criminali. p.194.n.358.
Clerici in edicto armorum comprehenduntur. pag.7. nu.51.
Saltem quoad pecuniariam. n.54.
Contrarium. n.55.
Clerici arma deferre prohibentur de iure. pag. 7. num. 52.
Et deferentes ſunt excommunicandi. numer. 53.
Clericis non poſſunt Epiſcopi impartiri licentiam deferendi arma. p.7. n.56.
Contrarium ſeruatur n.57.
Nam dant licentiam ex iuſta cauſa, puta inimicitiæ, & peregrinationis per loca periculoſa. pag.7. n. 58.
Etiam ex cauſa venationis. n.59.
Hoc vltimum improbatur. n.60.
Clerici nõ poſſunt armis ſpoliari à Curia. & Miniſtris Curię Secularis. p.8.60. *verſ, ſed ſtante quod*, & an poſſint reperti in fraganti crimine à dictis Miniſtris capi ad hoc, vt ad Iudicem Eccleſiaſticum ducantur ibid. *verſ.quo verò.*
Clerici debent portare Breuiarium, & non arma. pag 8.n 60.
Clerici inuenti cum armis poſſunt à Curia ſeculari illis ſpoliari. p.8.n.60. *verſ. ſed ſtante*. Contrarium ibidem *verſ.negant verò.*
Clerici non poſſunt à Curia laicali capturari ſi inueniantur cum armis p.8.num.60. *verſ.quo vero ad capturam.*
Fallit ſi laici velint ducere eos ad Iudicem Eccleſiaſticum: ſed contrarium etiam in hoc firmatur ibidem: conciliantur opiniones, vt videre eſt ibidem.
Clerici ſi contemnentes Eccleſiam die ſolemni ad ſpectacula accedunt ſunt excommunicandi. pag 65 n.17.
Clerici, & alij Eccleſiaſtici non poſſunt ſaltare, & choream facere. p.65. n.13.
Aſſignatur ratio n.14
Pœna eſt arbitraria. n.15.
Aliquando depoſitionis ad tempus. n.16.
Clerici ob delationem archibuſietti an debeant degradari, & Curiæ ſeculari tradi.

Vide pag. 7. nu. 55. *verſ. dicas igitur.*
Clerici comprahenduntur in edicto, concernente publicam vtilitatem. p. 7. n. 50. *verſ. quarto ſexto* ſed an hoc verum ſic habetur remiſſiuè ibid. n. 54.
Clerici mutant Iudicem in eadem hierarchia ratione originis, domicilij, delicti, beneficij, contractus, rei ſitę. pag. 195. num. 371.
Clerici, ac etiam Regulares ex ordinatione Diuina exempti ſunt à Hierarchia ſeculari. pag. 196. n. 383.
Clerici quot modis mutent Iudicem in ſua tamen ſphera, & hierarchia. p. 195. numer. 371.
Clerici an poſſint ludere aleis recreationis cauſa remiſſiuè p. 129. n. 49.
Clericis prohibita eſt delatio armorum de iure. pag. 7. n. 55.
Chorea deſcribitur. p. 64 n. 2.
Choreæ non ſunt ducendæ in diebus ad honorem Dei feſtiuis. p. 65. n. 17.
Choreæ ab honeſtis honeſtè fieri poſſunt. pag. 64. num 6.
Chorearum exprobatio facta à Florauante. pag. 64 num. 4.
Chirurgia medicinæ cohæret. p. 138. n. 4.
Chirurgus non debet eſſe Doctor, ſed ſufficit, quod ſit practicus Barbitonſor. p. 138. num 5.
Chirurgi, Barbitonſores, Medici tenentur denunciare qualitates, & quantitates vulnerum. pag. 135. n. 2.
Chirurgi & medentes debent referre locum vulneris, & illius qualitatem, an ſit mortale omninò, an periculoſum, an cum aliquali periculo p. 135. n. 9.
Chirurghi. & medentes non incidunt in pœnam bannimentorum, ſi non faciant relationem de modico vulnere. pag. 136. num. 12.
Et nec incidunt, ſi omittunt referre aperturam faſtam ob tumorem vulgò *zincone*, num. 13.
Chyrothecarij non poſſunt mulierum calceamenta facere in præiudicium Calcolariorum pag. 119. n. 50.
Niſi ſint auro, ſerico, & odoribus ornata. num. 51.
Coadunatio hominum differt à conuenticula. pag. 38. n. 1.
Coadunatio armatorum comprahenditur in Bulla Sixti V ſi fiat poſt adeptam, ſeu recuperatam poſſeſſionem. p. 55. n. 78.
Coadunans homines armatos ex cauſa à iure permiſſa non tenetur de commiſſis ab eiſdem hominibus præter eius voluntatem. pag. 52. n. 38. & 46.
Nec quidem pœna extraordinaria. n. 39.
Reijcitur *Bero* contrarium dicens n. 40.
Io: Andrea dictum expenditur. n. 41.
Coadunans homines armatos quando teneatur de commiſſis à dictis hominibus præter cogitatum adunantis eos. pag. 53. num. 42.
Coadunatio multorum poteſt fieri caſualiter ſi vnus poſt alium in locum conueniant. p. 38. n 6.
Coercitio ſimplicis iuriſdictionis quæ ſit. pag. 30. num. 15.
Coercitio verbalis, quæ ſit. p. 30. n. 15.
Coitus cum meretrice etiam nupta eſt impunibilis. pag. 90. n. 129.
Ità pari ratione debet eſſe impunitum lænocinium. num. 130.
Coitus cum meretrice nupta. p. 98. n. 31.
Coitum habentes cum Vetulis grauiùs peccant pag 102. n. 81.
Collegium Hiſpanicum à quo erectum. pag 31. num. 30.
Non habetur pro Eccleſia. n 31.
Et cenſetur locus profanus n. 32.
Collegium S Clemen is in Ciuitate Bononiæ appellabatur Palatium. p. 31. nu. 32.
Habet magnam prærogatiuam, & eſt de Collegijs Maioribus pag. 31. n. 32.
Colonis non competit ius turbatiuæ, quia non dicuntur poſſidere p. 57. n. 107.
Commiſſarius in Regno Neapolitano ſpatio vnius diei habita confeſſione à latrone illum ſuſpendi, & Villam comburi fecit. pag. 174 n 45
Sed habebat amplas facultates. n. 46.
Commiſſarius habens facultatem procedendi vſque ad ſententiam incluſiuè debet in citatione ad reſpondendum Inquiſitioni, ad bannum, & ſententiam inſerere tenorem ſuæ commiſſionis. pag. 175. num. 47.
Contrarium, num. 50
Prima opinio eſt verior, n. 53. & 56.
Et eſt recepta in praxi. n. 60. 63.
Et hæc opinio eſt ſeruanda. n. 61.
Ne Iudex, ſi poſtea opponatur talis exceptio, incurrat amaritudinem, & conſtituatur in anguſtia. n. 62.
Commiſſarius vnum, & non plures proceſſus facit, quando plures ſunt Rei in eadem cauſa. pag. 184. n. 190.
Commiſſarius exercens commiſſionem contra

tra plures exigit viatica ab idoneis. pag. 184. num. 191.
Dummodo non procedat primo contra vnum, & poſtea redeat ad locum commiſſionis ad effectum inquirendi contra alium, quia tunc idoneus non tenetur pro inope n. 192.
Commiſſarius, qui ſecundo redit ad locum commiſſionis ad proſequendum proceſſum an egeat noua commiſſione pag. 184 num. 193.
Deſtinatus ad examinandum teſtes non poteſt ſine commiſſione noua eos repetere. pag. 184. n. 194.
Poteſt tamen ſine noua cōmiſſione interrogationes ommiſſas teſtibus facere n. 195.
Deſtinatus ad recipiendum examen teſtium non poteſt atteſtationes publicare. num. 196.
Et nec poteſt diſcutere, an articuli ſint admittendi. num. 197.
Et nec poteſt recipere teſtes ad repulſam. num. 198.
Commiſſarius non exigit viatica niſi habeat in commiſſione facultatem. pag. 185 num. 199.
Commiſſarius non exigit viatica, niſi acquiſiuerit contra Reum indiiia ad tranſmittendam inquiſitionem. pag 185. n 209.
Et nec illa exigit ſi proceſſus ſit nullus. num. 210.
Commiſſarius, qui tranſmittitur ad Prouinciam, & Ciuitatem, in qua reſidet Prælatus habens Breue Pontificium debet oſtendere illi ſuam commiſſionem antequam incipiat exercere iuriſdictionem. pag. 180. n. 115.
Redditur ratio. n. 316.
Limitatur in quatuor caſibus. num. 124. & 126. & 127
Commiſſarius, qui non oſtenſa commiſſione exercet iuriſdictionem poteſt puniri, etiam ſi ſit deinde paratus illam oſtendere. pag. 184. 183.
Debet tamen in hoc locus eſſe pœnitentię. num. 184.
Et quod non debeat, nec poſſit puniri oſtenditur. n. 185.
Commiſſarius deſtinatus ad aſſumendas informationes ſuper delicto poteſt citare Reum ad reſpondendum inquiſitioni. pag. 174. n. 37.
Contrarium aſſeritur, niſi hoc habeat in commiſſione. num. 42. 44
Commiſſarius, ſeu Delegatus à Superiore Regulari nequit examinare teſtes Clericos ſine licentia Epiſcopi, & teſtes Laicos ſine licentia Iudicis Sæcularis, & nec teſtes regulares alterius ordinis ſine licentia Superioris dictæ Religionis. pag. 196. num. 392.
Commiſſarius notus in loco ſolo verbo commiſſionem probat. p. 182. n. 158.
Commiſſarius valet cognoſcere de annexis, & connexis cauſæ ſibi commiſſæ, imò etiam de acceſſorijs ad eam. pag. 174. numer. 39.
Commiſſarius non poteſt excedere formam commiſſionis pag. 174 n 34.
Commiſſarius, qui fabricauit proceſſum non habet pro viaticis prælationem creditoribus in bonis delinquentis proceſſati. pag. 189. n. 282.
Fallit quoad expenſas fabricationis proceſſus graduatorij. n. 283.
Nam tunc expenſa tendit in vtilitatem omnium creditorum. n. 284.
Commiſſarius, qui pro ſuis viaticis vendidit bona delinquentis, & ſe ſatisfecit non tenetur creditoribus anterioribus reſtituere ſi pecunia fuit conſumpta per ipſum Commiſſarium poſteriorem. pag. 189. n. 285.
Maximè ſi anteriores non habent niſi perſonalem. n. 286.
Et non fecerint excuſſionem bonorum. num. 287.
Commiſſarius, Fiſcus, an fideiuſſor præferatur in bonis delinquentis remiſſiuè. pag. 189 n. 288.
Commiſſarius duobus negocijs vacans non exigit duo ſalaria pag. 188. n. 268.
Contrarium num. 270.
Commiſſarius non poteſt exercere ſuam iuriſdictionem, niſi oſtenſis litteris ſuæ commiſſionis. p. 179. n. 110.
Fallit in Commiſſario Officiali Principis. num. 111.
Sed, & iſte ad euitanda ſcandala tenetur commiſſionem oſtendere. n. 112.
Exceptis caſibus celeritatem, & ſecretum exigentibus, nam tunc ſatis eſt quod exhibeatur commiſſio poſt factam executionem num. 113.
Commiſſarius ad inſtantiam Viduæ forum vigore *leg. vnica Cod. quando Imperat.* variantis debet expediri ſumptibus inditiatorum, & inditiandorum. pag. 191. num. 327.
Aſſignatur ratio. n. 328.

Con-

Contrarium num. 329.
Concilia, vt num. 332.
Commiſſarius debet concedi pro faciendo defenſiuo, quando fuit conceſſus pro faciendo informatiuo. p. 190. n. 304.
Commiſſari, dum habent in commiſſione facultatem exigendi viatica ab inditiatis, vel inditiandis, ſtatim ac acquirunt inditia ſufficientia ad tranſmittendam inquiſitionem relaxant mandata, & bona executata ſub haſta vendunt. pag. 185. num. 213.
Sed reuerſi ad Vrbem non poſſunt amplius vti dicta facultate. n. 214.
Et ideò debent inſtare coram Superiore. num. 215.
Et iſto caſu à taxatione facta per ſuperiorem datur appellatio. n. 216.
Et ita fuit bis iudicatum contra adhærentem repetentem viatica, quia non poterant haberi locum alimentorum n. 218.
Et hac ratione idem eſt dicendum reſpectu ad Commiſſarium viatica petentem coram ſuperiore, quia habentur, ac ſi peterentur alimenta præterita, quæ non habent priuilegium n. 219.
Sed hoc eſt verum ſolum quando eſſet difficultas circa ſufficientiam inditiorum. num. 220.
Alias non daretur appellatio ſuſpenſiua. num. 221.
Sed san. mem. Innoc. XI. ordinauit quod etiam reuerſis ad Vrbem duret manus Regia. num. 222.
Appellatio in dubio admittitur, vt minus partibus præiudicialis, n. 217.
Commiſſarius vide ſumpſerunt in Regno practicam procedendi per horas pag. 42. num. 48.
Reprobatur hæc praxis n. 49.
Commiſſarij debent notare in proceſſu, quod litteras commiſſionis oſtenderunt pag. 180. n. 123.
Commiſſarij non debent edere, & in vna menſa ſedere cum quærelante. pag. 179. num 105.
Poſſunt enim ex hoc alligari ſuſpecti. ibidem.
Non debent ſe aſſociare in itinere cum partibus, nec debent xenia ab illis, ſeù amicis eorum accipere. pag. 179. n. 106.
Commiſſarij, qui paſſim accedunt ad domum teſtium ad illos examinandum malè faciunt. p. 179. n. 107.
Et quando poſsint hoc facere. n. 108.
Commiſſarij poſſunt recuſari, & allegari ſuſpecti. pag. 179. n. 109.
Commiſſarij debent aduertere, ne dent ſuſpicionem de ſe partibus. p. 179. n. 101.
Ideò non debent ſe conferre ad domum Accuſatoris, & adhærentis, & nec ibi examinare teſtes n. 102.
Commiſſarij deſtinati à Gubernatore Prouinciæ ad locum Baronalem intra Prouinciam exiſtentem tenentur oſtendere commiſſionem officiali. p. 182. n. 159.
Redditur ratio. n. 160.
Commiſſarij deſtinati ad loca Baronalia non tenentur oſtendere commiſſionem officialibus, etiamſi non à Principe mer, ſed ab illius Supremo Tribunali habeant mandatum. pag. 182. n. 151.
Commiſſarij deſtinati ad loca Baronalia non tenentur commiſſionem oſtendere. pag. 181. n. 145.
Redditur ratio n. 146.
Debent tamen ad euitanda ſcandala facere cum Officialibus loci aliquod complementum. n. 149.
Sed ſi officiales petant ſibi oſtendi commiſſionem, debent illam oſtendere ſecundum *Maſtrillum*. n. 150.
Commiſſarij, qui habent hoc in facultatibus, ſtatim exigunt viatica. pag. 185 numer. 213.
Commiſſariorum praxis, & ſtylus in exigendo viatica. pag. 185. n. 213.
Commiſſarij tranſmiſſio. *Vide Iudex.*
Commiſſarij ad exigendum debent ſe præſentare officialibus, & magiſtratui locorum, & commiſſionem oſtendere. pag. 183. num. 166.
Non habent facultatem per ſe ipſos aliquid exigendi, ſed inſtaudi. n. 167.
Antiquitus poterant per ſeipſos exigere. num. 168.
Commiſſarij deſtinati ad Ciuitates, & loca, in quibus præſunt Poteſtates, quid habēt litteras patentales ad annum, debent ſe eis manifeſtare, & petentibus oſtendere etiam commiſſionem. p. 181. n. 141.
Præſertim ſi ſint meri Commiſſarij n. 144.
Commiſſarij non taxant viatica, quia difficulter ſe continerent intra terminos veræ quantitatis. p. 187. n. 147.
Exigentes vltra taxam coguntur reſtituere vſque ad obulum n. 248.
Commiſſarij poſſunt diebus feſtiuis non itinerare, & adhuc habent ſalarium pro illis diebus. p. 187. n. 256.

Con-

Contrarium. ibidem.
Quid in caſu quo habent impedimentum. num. 257.
In caſu infirmitatis habent ſolum alimenta. num. 258.
Imò habent integrum ſalarium. n. 259.
Concordantur opiniones remiſſiuè. numer. 260.
Commiſſarij non poſſunt compellere conſanguineos delinquentium ad emendum bona executata pro viaticis. pag. 188. numer. 275.
Nec cogunt vicinos. n. 276.
Contrarium videtur diſponere Bulla Sixti Quarti. n 277.
Sed dicta Bulla non extenditur ad hunc caſum. n 278.
Commiſſarij non expediuntur contra Epiſcopos niſi ex expreſſa commiſſione, & ordine Papæ de qua, & quo eſt facienda expreſſa mentio in litteris facultatiuis pag. 197. n 398.
Imo commiſſio eſt ſignanda manu Papæ. num. 399.
Commiſſarij extra Vrbem non tranſmittuntur niſi facto verbo cum Sanctiſſimo. pag. 197. num. 393.
Contrarium quando tranſmittuntur à Gubernatore, & Vicario intra diſtinctum, & quando tranſmittuntur ab A C. in cauſis iure ordinario ad Tribunal ſuum pertinentibus n. 394.
Fallit tamen quando Commiſſarij tranſmittuntur ſumptibus Cameræ. n. 395.
Commiſſarij deſtinati à Gubernatore Prouinciæ intra Prouinciam non tenentur oſtendere commiſſionem officiali ſubordinato. pag 182. n. 156.
Reipublicæ intereſt habere plura prætoria pag 182. n. 157.
Commiſſarij non debent accedere ad loca commiſſionis proprijs ſumptibus. p. 173. num. 32.
Pro quibus delictis debent tranſmitti. numer. 33.
Procedunt pro criminibus, & contra perſonas dumtaxat ſpecificatas in commiſſione. num. 34.
Poſſunt eijcere conſanguineos, & illos de factione pro tempore fabricationis proceſſus, quando timent de ſubornatione Teſtium, vel nè teſtes terreantur ab eorum præſentia dicere veritatem. n. 35.
Poſſunt cogere officiales loci commiſſionis ad tradendum proceſſus, & informationes ad cauſam facientes; num. 36.
Commiſſarij Auditoris Cameræ compellunt teſtes ad perhibendum teſtimonium etiam cenſuris Eccleſiaſticis, quamuis ipſi non ſint charactere Eccleſiaſtico inſigniti. pag. 194. num. 355.
Et hoc ex conceſſione Papæ, qui poteſt hæc mero laico committere. n. 356.
Commiſſarij etiam à Sacra Conſulta miſſi nequeunt examinare Eccleſiaſticos abſque licentia ordinarij. pagin. 194. numer. 357.
Commiſſarij Auditoris Cameræ habentes facultatem in commiſſione examinandi, compellendi, mulctandi teſtes, poſſunt quoſcumque examini ſubijcere. p. 194. num. 353.
Commiſſarij miſſi ab Epiſcopis quomodo ſe gerere debeant. p. 195. nu. 363.
Commiſſario non permittitur de iure vllus abuſus. p. 188. n. 265.
Commiſſario facienti in vno die iter, pro quo erant conſumendi duo dies, an debeatur ſalarium pro vno, vel duobus diebus remiſſiuè. p 188 n. 267.
Commiſſario incumbit onus petendi nouam commiſſionem in caſu deperditionis. 181. num. 137.
Sumptibus partis quatenùs caſu deperdita ſit: ſumptibus verò proprijs ſi eam ſua culpa amiſerit. n. 138.
Commiſſariorum tranſmiſſione de paupe. rantur familiæ. p. 173. num. 32.
Commiſſarij debent tranſmitti quando pro delicto imponenda eſt pœna mortis, ſeu deportationis, ſeu mutilationis membri. pag. 174. num. 33.
Commiſſio manu Sanctiſſimi ſignata quando ſit neceſſaria. p. 197 nu. 394.
Commiſſio Iudicis facta Notario de viſitando cadauer, vel examinando teſtes probatur per enunciatiuam Notarij. 173. n. 27.
Per Iudicis atteſtationem. num. 28.
Per actum ſubſequutum factum à Iudice committente. n. 29.
Commiſſio tanquam quid facti non præſumitur. pag. 181. num. 142.
Commiſſio noua eſt neceſſaria quando articulus eſt diuerſus. pag. 184. nu. 195.
Commiſſiones de proceſſando Epiſcopos in grauioribus cauſis ſignari debent à Pontifice. pag 198 n. 406.
Commiſſiones, quæ dantur Commiſſarijs ſignantur manu A C., Card. Vicarij, & reſpectiuè Gubernatoris, & cum viſa

Lo-

Locumtenentis : 197. 396.
Refertur formula remiſſiuè . n 397.
Communitas an compelli poſsit capere malefactores . p.259. n.4.
Commodans equum pro certo itinere, ſi ſcit equum non poſſe ferre laborem tenetur ad intereſſe conductori, ſi equus deficiat in via. pag.122. n.4.
Communitates in Comitatu Bononienſi ſumminiſtrant expenſas Notarijs equitantibus pro ſeruitio iuſtitiæ. pag. 171. num.3. in fine .
Communitates debent cuſtodire vias in Territorio, & quare. p.260 n.17.
Conatus in crimine lænocinij punitur pœna ordinaria p.93. n 7.
Sed Doctores hoc dicentes loquuntur ſine lege , cum leges per ipſos allegatæ hoc non diſponant. n 8.
Conatus in a ſaſinio quantum puniri poſſit remiſſiuè. pag. 78. n.
Conatus quando puniri poſſit p.76.n.28. *Concil Trident. Seſſ. 24 cap de R form.* fuit derogatum à *Bullis Gregorij XIV. & Pauli V.* p.198. n 407.
Conductor , qui medelas ſubminiſtrauit equo, non repetit expenſas à locatore, quando infirmitas equi prouenit ex culpa ipſius conductoris. p.122 n.9.
Conductor percutiens equum , vt ambulet cum ligno , vel fuſte inſolita tenetur de deterioratione , ſecus ſi cum inſtrumento ſolito percuſſerit p 122.n.10.
Conductor equi non tenetur de interitu , ſeù deterioratione ſequuta ſine culpa etiamſi pactum interceſſerit , quod debeat teneri licet nec dolus, nec culpa interuenerit , nam repugnat naturæ contractus. p.122.n 11.
Vide limitationem n.12.& 13.
Conductor tenetur de equi deterioratione, ſeù interitu , ſi non dedit bene comedere. pag. 122. n 14.
Non debet tamen dare tantam bladam, quando eſt cara , ſicut quando eſt vilis. num. 15.
Sed contrarium eſt verius. n.16.
Fallit quando locator miſit famulum cum equo. num. 17.
Equum conducens longius , quam fuit conuentum tenetur furti p.123. n 18.
Fallit duobus modis remiſſiuè. n.19.
Contrarium tenet *Narbona* ſi Equus ſit ſolitus locari. n.20.
Et opinio *Narbonæ* eſt tenenda, quia cenſeatur reconduxiſſe ex tacito conſenſu Domini n.21.
Quando tamen equus non eſt ſolitus locari, conductor mitius, quam fur ex hoc puniri conuenit. n. 22.
Conductor equi ſi contra conuentionem ingroppauit valiſiam , vel hominem tenetur ad intereſſe locatori, pag. 122. numer. 5,
Conductor equi debet probare identitatem ſi in itinere equus perierit. pag. 123. numer. 32.
Conductor equi , ſi moriatur equus in itinere , debet adire Iudicem , & inducere teſtes etiam ſocios ad deponendum ſuper identitate equi, & ſuper qualitate mortis. pag.123.num.32.
Conductor ſi deficit in præbendo alimoniam equo tenetur de iſto defectu. pag. 132. num.28.
Sed non de furto , quod inde prouenit, vel quia equus exijt è ſtabulo , & incidit in furem , vel quia plures hinnitus emittens certiorauit ex hoc furem de eius exiſtentia num.29.
Conductor an debeat habere cuſtodiam pulli , ſi conduxit equam habentem pullum. pag. 123. n 36.
Conductio equi facta ad meridiem exigit ſolum medietatem prætij p 123. n.30.
Confeſſio per torturam habita præſumitur per dolo. em extorta. p 309.nu.63. *verſ. quod dicendum*, ideo non facit per ſe inditium ad orturam. ibid
Confeſſio quomodo verificanda in facto, & & in iure. p.157.n.1 17.
Confeſſio Rei , qui cum affirmatiua incipit qualificatè fateri , ſufficit ad torturam, ſi concurrit diffamatio , ſeù aliquod aliud inditium. p.315.n.101.
Confeſſiones Reorum pro exploratis facinoribus haberi non debent, niſi verificentur . num.302.n 27.
Confeſſio verificata ex circumſtantia non ſcita prius per Iudicem , oſtendit quod confeſſio emanauit è fonte veritatis. pag. 302. n.28.
Affertur textus Scripturę ſacrę Ioſuè qui fuit ab Authore allegatus Eminentiſs. D Card. de Caualerijs ad ſuſtinendam quandam monitionem factam à Iudice ad habendam à Reo veritatem dict.n.28. *verſ. iſtum textum.*
Confeſſiones Reorum non ſunt hăbĕdæ pro exploratis facinoribus ad effectum habendi

bendi eos pro delinquentibus, pro vt ſe ipſos faciunt, niſi aliunde comprobentur. pag. 219. n. 113.
Confeſſiones Reorum debent ratificari à Reis ex interuallo, & extra locum torturæ, quando in tortura fiunt. pag. 301. n. 18 pag. 302. n. 26.
Confeſſiones Reorum debent verificari. pag. pag. 301. n. 18. & pag. 302. n. 27.
Ex confeſſione in ſecunda tortura ad bancum iuris reuocata non oritur nouum inditium. pag. 308. num. 58. *verſ. non obſtat.*
Confeſſus in tormento ſi nolit ratificare extra locum torturæ debet ex integro torqueri. pag. 307. n 57. Quid reſpectu tormenti vigiliæ. ibid.
Confeſſus pro ſecunda vice in tormento ſi fateatur, & noluit ratificare non debet tertio reponi ad torturam. pag. 307. nu. 58. contrarium in caſu delicti atrociſſimi ibidem *verſ. verum.* Imò in quocumque delicto ſi inditia ſint vrgentiſſima. p 308. n. eod. *verſ Doctores.* Concilia n. 59.
Confeſſus qualificatè debet torqueri ad præciſè, & ſine qualitate reſpondendum pag. 313 num 87.
Contrarium. 88.
Diſtingue, vt 89. 90.
Diſtinctio Authoris. n. 91.
Confeſſus qualificatè in tortura, & in qualitate adiecta perſiſtens debet omninò abſolui. pag 315. n. 109.
Quia habetur ac ſi per teſtes qualitatem adiectam probaſſet, tortura enim ſuccedi loco teſtium. n 110.
Confeſſus qualificatè non poteſt condemnari in pœnam ordinariam. p. 90. n. 115.
Confeſſarij ſemel examinati, & approbati poſſunt iterum examinari. pag. 154. numer. 99.
Confiſcatio bonorum. p 275. n. 16.
Confrontatio, vt debito modo fiat debet fieri coram Iudice. 293. n. 3.
Cum renouatione iuramenti. n. 4.
Teſtis debet in ſubſtantia recenſere, quæ in ſuo examine depoſuit. n. 5.
Quod hodie non practicatur. n 6.
Recenſetur modus confrontationis, qui in praxi ſeruatur. n. 7.
Multoties non legitur totum examen teſtis, & quarè. n. 8.
Confrontatio ſicca, quæ, & quando fiat: pag. 293. n. 9.
Debet fieri ſeparatim, nempè vnus teſtis poſt alium debet confrontari, & non omnes ſimul. n. 10.
Aſſignatur ratio, & diſcutitur ad plenum materia poſt n. 23. vſque in finem.
Et debet fieri cum qualitatibus, quę requirerentur, quando teſtis non eſſet examinatus. num. 11.
Debet in actu confrontationis dari Reo facultas interrogandi teſtem. n. 12.
Cum proteſtatione, quod amplius non repetitur. n. 13.
Confrontatio ſtat in arbitrio Iudicis, etiam in terminis bannimentorum. pag. 294. num 21.
Quando non ſit facienda. n. 22.
Confroutatio terret Reum, & inducit ad fatendum. pag. 293. n. 2.
Confrontationis materia à quibus Doctoribus tractetur. p 293. n. 1.
Sac. Congreg. Concil. Trident. decretum prohibens exactionem Vectigalis pro aſportatione, & introductione cadaueris. pag. 202. n 486.
Congregatio criminalis in die Veneris qualibet hebdomada fit Bononiæ. pag. 302. num 19.
Copia inditiorum debet dari Reo, & eius defenſori, alias confeſſio, illis non communicatis, extorta in tormentis eſt nulla. pag 319. 135.
Et in dicta copia debent dari nomina, & cognomina teſtium, & an hoc ſit verum in Tribunali S. Officij latiſſimè diſcutitur. num. 135.
Copia proceſſus non datur in S. Officio, niſi ſuppreſſis nominibus, ac etiam circumſtantijs, quibus poſſunt detegi Perſonæ teſtium. pag. 321. num. 135. *verſ. imò nec ſunt.*
Copia proceſſus danda eſt Reo ante torturam. pag. 302. n. 26. & p. 306 n. 52.
Coqui poſſunt dici Magiſtri, & quando. pag. 269. n 8.
Coquus Principis dicitur habere dignitatem. pag. 269. n. 9
Corallum, ſeù calamitam portans cum ſuppoſito, quod amabitur, pœnam non meretur. pag. 150. n. 60.
Explica vt n. 62. & 67.
Cor venenati in flammis, & igne poſitum non comburitur. pag. 195. n. 129.
Correctio fraterna. pag. 250. n. 40.
Corpus delicti in crimine veneni quando non poteſt inſpici cadauer, & nec habentur teſtes, qui de ſignis deponant, probatur

batur per famam publicam. p. 157. numer. 142.
Ad effectum inquirendi tantùm. n. 143.
Corpus delicti in crimine veneni, quando cadauer non poteſt inſpici, probari debet per depoſitionem teſtium, qui viderunt cadauer, & ſigna extrinſecus emanata, nempè liuores, ſpumas, vomitum, &c. pag. 155. n. 121.
Super quibus ſignis debent medici, & periti de iudicio deponere, quod prouenerint ex veneno propinato. 122.
Corpus delicti in crimine veneni probatur per euidentiam facti, hoc eſt per inſpectionem cadaueris, & per ſigna extrinſecus in corpore apparentia pag. 154 num. 108.
Quæ ſigna debent notari in proceſſu. numer. 109.
Et quando ſigna non apparent extrinſecus tunc cadauer debet aperiri. n. 110.
Dubitant aliqui de veritate huius praxis aperitionis cadaueris, ſed malè. n. 111.
Redditur ratio. n. 113.
Corpore delicti ceſſante non poteſt procedi pag. 283. n 2.
Corpus delicti deſcriptio ſeruit Iudici ad cognoſcendum an teſtes verum dicant. pag 171. n. 6.
Corporis delicti probatio in crimine veneni eſt difficilis probationis pag. 154. numer. 105.
Corpus delicti debet haberi ante torturam. pag. 301 n. 18. pag. 302 n. 26.
Corpus delicti in adulterio, inceſtu, in parricidio &c. pag 283. n. 2.
Corpora mortuorum exenterantes, & elixantes excommunicati ſunt excommunicatione reſeruata Pontifici. pag. 202. numer. 473.
Fallit, vt nu. 474.
Corpora Sanctorum non poſſunt deferri de loco ad locum ſine licentia Pontificis. pag. 202 n. 487.
Etiam ſi fiat de vna Eccleſia ad aliam in eodem loco. n 488.
Corporis S. Ianuarij tranſportatio facta Neapoli à Cenobio Montis Virginis in Eccleſiam Maiorem fuit cum licentia Alexan. VI. pag. 202. n 489.
Cadaueris tranſportatio nequit fieri de vna Parochia ad aliam ſine licentia, & interuentu proprij Parochi. p. 202. n. 490.
Conſanguinei, & affines nulla habita gradus conſideratione coguntur ad dandam cautionem de non offendendo, & hoc de ſtylo Sacræ Conſultæ; nam de iure communi, nemo cogitur ad cauendum pro alio pag. 44. n. 65.
Sed oſtenditur, quod proximiores, qui ab inteſtato ſuccedunt, cogi poſſint ad dandam dictam cautionem de non offendendo, nec coguntur affines, niſi in ſubſidium. n. 66.
Ceſſat tamen ſtylus prædictus quando is, pro quo quis adſtringitur ad fideiubendum, eſt inimicus eiuſdem n. 67.
Imò ceſſat etiam quando eſt diſcolus, rixoſus, & malæ conditionis, & famæ. numer. 68.
Et quando nihil habet in bonis ad releuandum. n. 69.
Et nec quando eſt bannitus. n. 70.
Sed hæ exceptiones præter inimicitiæ non admittuntur d. n. 70.
Conſanguinei coguntur dare cautionem de non offendendo à Iudice fori ipſorum. pag. 45 n. 73.
Conſanguinei contriſtantur ob aſpectum interfectoris eorum conſanguinei. pag. 233. num 28.
Conſanguinei non coguntur cauere pro conſanguineis inimicis. p. 44. n 67.
Conſanguineis non eſt licitum mouere cadauer, ſeu bona tollere, niſi ſit manifeſtum, & notorium, quod conſanguineus obierit morte ſubita, ſeu ob lapſum in flumen. pag 205. n. 531.
Conſanguinitas ſeu ſanguinis qualitas nullo pacto aboleri, nulloque iure dirimi poteſt. pag. 247. n. 7.
Conſules Ciuitatis quare vocentur Conſules iuſtitiæ. p. 29. n. 10
Conſules Ciuitatis Romæ, & Conſtantinopolitanæ. p. 29. n. 11.
Conſules Villæ qui nam dici poſſint. pag. 29 num. 11.
Conſules Ciuitatis debent manuteneri in poſſeſſione, ſeu quaſi iuriſdictionis exercitæ. pag 29 n 14.
Conſules Ciuitatum non habent merum, & mixtum imperium, nec omnimodam iuriſdictionem. p. 29. n. 8.
Ideò non decernunt capturam delinquentium num. 9.
Fallit in leuibus num. 10.
Contrarium etiam quoad leuia eſt verius. num. 11.
Niſi habeant ex præſcriptione. n 12.
Et niſi procedant contra onerantes annonam. n. 14.

Et

Et tunc qualem pœnam poſſunt imponere. n. 15. *verſ. punitio autem.*
Conſulibus Ciuitatis competit modica coercitio, & leuium criminum examinatio pag 30. num. 15.
Conſuetudo nō appellandi à ſententia abſolutoria reſpectu ad fiſcum procedit etiamſi abſolutoria lata ſit in ſecunda inſtantia. pag. 186 229.
Conſuetudo differt à lege. pag. 55. 61.
Conſuetudo eſt quando fit contra legem per conſuetudinem. pag. 55. 62.
Conſuetudo ludendi tamquam contra ius introducta non ſuffragatur. p. 127. numer. 15.
Contrarium eſt verius ſi concurrant circumſtantiæ relatæ. n 16.
Conſuetudo carens requiſitis non eſt attendenda. pag. 203. n 295.
Conſuetudo deferendi arma excuſat à dolo. pag. 32. 50.
Maxime quando non eſt indiſtincta quoad omnes, ſed ſolùm ad fauorem certarum perſonarum. n. 51.
Conſuetudo eſt ſtrictiiuris. p. 322. n. 135. *verſ. verum conſuetudo.*
Conſuetudini derogatur eo ipſo, quod ſuperueniat bannum, ſeu ſtatutū determinans contrarium eius, quod de conſuetudine ſeruatur. pag. 6. 43.
Conſtitutio localis debet vbique attendi quando tollit controuerſiam excitatam per Doctores, & declarat quod vna potius, quam alia ſit iuridica. pag. 235. 44. *verſ. limitatur tertio.*
Conſtitutio Sixti V. non loquitur de protractione partus. pag. 150 ſub n. 58.
Conſtitutionibus ſæcularium poſſunt vti Iudices Eccleſiaſtici pro norma in indicendis pœnis, quando ius canonicum non diſponit. pag. 65. 17.
Conſtitutiones imponentes pœnam mortis ijs, qui tenent, vel vendunt venena habent ſolùm quando mors alicuius ſit ſequuta. pag 139. 25.
Conſtitutio correctoria iuris communis non poteſt extendi. p. 189. 280.
Conſtitutio Marchiæ loquens de receptatione bannitorum, de quibus bannitis debet intelligi. pag. 249. 31.
Conſtitutio loquens de bannitis, & foriudicatis, ac notorijs delinquentibus, an requirat vtriuſque qualitatis interuentum. pag. 249. 26.
Conſtrictio guttoris. *Vide hominis viuentis.*
Conteſtatio inditiorum eſt facienda Reo ante illationem tormenti. pag. 302. 26. & pag. 306. 52.
Conuertitæ vnde habeant inopiam pag 32. num. 48.
Conuertitæ, vide verbo Bulla, & verbo Pontificis mens.
Contractus hypothecæ, fideiuſſionis, &c. ſunt in gratiam eorum cōtractuum, quibus præſtant ſecuritatem, & tamen cum illis non confunduntur. pag 237. 63.
Conuentio inter Legatos, & Magnum Ducem Hetruriæ qua datur facultas Officialibus vtriuſque ſtatus ingrediendi per quinque milliaria ad proſequendum, & capturandum malefactores. pag. 161 numer. 22.
Conuentione inter Duces belli facta quod merces cuiuſcumque generis poſſint tuto in vtraque Caſtra deferri, & aſportari exceptis armis poterunt aſportari vaginæ ad gladios recondendos pag. 9. numer. 79
Conuenticulæ Auctor grauiùs peccat, & grauiùs etiam punitur. pag. 38 7.
Maximè quando auctor eſſet abſque dictis adunatis facturus n. 8.
Dummodò non fiat conuenticula contra Principem, quia tunc omnes punirentur pœna vltimi ſupplicij tanquam Rei criminis læſæ maieſtatis. n 9.
Conuenticula conſtituitur ſi homines armati ſint vltra ſex, & ſine armis decem. pag. 38. 10.
Sufficit, quod ſint ſex ſecundum *Beccium.* num. 11.
Contrarium num 12.
Imò ſi teſtes dicant, quod viderunt ſex perſonas, & vltra non probant n. 13.
Homines armati zappis, fuſtibus, lapidibus, &c. non faciunt numerum. 14.
Sed in hoc vide Doctores citatos. n. 15.
Et an mulieres armatæ faciant numerum dicto. n. 15.
Continuatio quando faciat vnum ludum, & vnum peccatum. pag. 130. 58.
Concluſione facta in cauſa cenſetur renunciatum probationibus. pag. 239 74.
Concluſione facta in cauſa nemini licet producere teſtes, ſeù inſtrumenta, ſeù proceſſus. 239. n 74.
Condemnatio in perſona, & in bonis continet duo banna. pag. 264. 62.
Comediæ in benè morata, ac inſtituta Republica an permittendæ remiſſiuè. 66. 5.

D 2 An

Digitized by Google

An ſint permittendæ in Quadrageſima remiſſiuè. num.6.

Comparitio banniti intra annum non extinguit effectum ſententiæ. pag. 289.61.

Contrarium. 64.

Et quando hoc verum ſit. 73.

Complices in lænocinio qui dicantur.p.83. 21. & ſeqq.

Componens venenum contra deuetũ Principis etiam ſi illud componat bona mente non poteſt dici eſſe ſine dolo.pag.139 num. 27.

Contemptus in dubio non præſumitur. p. 42. 51.

In contemptum quando quis non parere dicatur, pag. 41. 42.

Contumax non poteſt haberi pro confeſſo quoad qualitates aggrauantes. pag.282. num 2.

Contumax non allegat litis pendentiam. pag.235 41. *verſ limitatur tertio.*

Contumax opponit perProcuratorem nullitatem ſententiæ contumacialis.pag 287 num. 42.

Et ita iudicatum. 43.

Contumax quando poteſt opponere de Iudicis incompetentia. 286. 39.

Contumax admiſſus ad nouas, an ex ſola contumacia poſſit torqueri. pag. 286. num 40.

Contumax. pag.255.72.

Contumax non eſt, qui non tenetur venire pag. 286. 32.

Contumax vt quis dici poſſit, requiritur, quod Iudex committat citationem p.284 num. 4.

Et quidem die iuridico. 5.

Quod nuntius referat citaſſe. 6.

Quod ſeruetur forma in commiſſione præſcripta num.8.

Quod in citatione aſſignetur terminus competens n. 19.

Et qualis dicatur talis. n.20.

Quod locus, ad quem quis citatur, ſit tutus. n. 26.

Qualis locus non ſit tutus. n.27. & 35.

Contumax habetur pro confeſſo vigore ſtatutorum, quæ vigent in tota Italia. pag. 210. 20.

Et in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Conſtitutionis Marchiæ habetur pro verè, & legitimè confeſſo 21.

Contumax in cauſa veneni, pag.157. numer. 149.

Contumax legitimis extantibus inditijs habetur pro confeſſo, ſeù conuicto ex bannimentis, & ex Conſtitutionibus Pontificijs. pag 283.. 1.

Habetur pro confeſſo etiam quoad qualitates aggrauantes delictum. n.2.

In qualitatibus tamen, quæ relinquunt delictum in ſua ſpecie, & hoc latè explicatur. ibidem.

Et datur exemplum in homicidio appenſato, & doloſo, vnde ſecus in parricidio, in adulterio, & in inceſtu. ibid.

Contumaces, ex quo ſunt contumaces non ſunt in maiorem pœnam condemnandi. pag 319. 133.

Contumaces non audiuntur per Procuratorem in criminibus, pro quibus imponitur pœna corporis afflictiua. pag.214. num 60.

Contumaces habent præſumptionem contra ſe quod doloſè occiderint. pag 319. num 133.

Contumacia non annullatur ex eo, quia qualitas criminis appoſita in citatione non eſt verificata, & nec probata in proceſſu pag. 286. 37.

Intellige. vt habetur hic. n.38.

Contumacia vigore Statuti inducit legitimam, & concludentem probationem. pag. 289. 67.

Contumaciæ poſſunt incuſari poſt lapſum horarum eo modo quo accuſantur poſt lapſum dierum pag 42 n.47.

Conſcientia quando non poteſt certitudinariè ad partem aliquam applicari, tunc quod tutius eſt eligi debet. pag. 175. numer 52. & 91.

Conſcientia ſecura venit è ſinu legis & non è ſinu, & pectore Iudicis. p.274. 10.

Conuenticula ad malum eſt prohibita de iure communi pag 39. 12.

Conuenticula ſonat ſemper in delictum. pag 38. 2.

Non punitur ſi fiat abſque dolo. n.3.

Cultellus quo quis notoriè vtitur ad domeſticos vſus non venit ſub nomine armorum.pag.67.num.7 *verſ. quid ſi breuem.*

Cultelli ad adaptandum calamum an habeantur pro armis offenſibilibus.pag 33. num 68

Culpa villæ. Vide Communitates.

Criminalitas eſt res faſtidioſa. pag.301. 19. & etiam periculoſa, ibidem.

Criminis titulus non facit quem Reum, ſed ſententia. pag.185. 206.

Cri-

Crimen læſæ maieſtatis quandoque punitur citra mortem. p.242. 100
Crimen, & ſcandalum ſunt contradiſtincta in *cap.cum pridem de renunciat* pag.200 num. 431.
Ideò alterum interueniſſe ſufficit. n. 432.
Creditor, qui ſine vitio reperitur in poſſeſſione rei ſui debitoris, non tenetur reſtituere, niſi offeratur ſuum creditum. 56. 81.
*Creſpi obſeru.*113. *num.*12. explicatur.pag. 229. 17.
Creſcentij deciſio 1. *de iureiur.* quomodo debet intelligi. pag. 174. 41.
Criminoſus repellitur à teſtificando.p.220. num. 130.
In criminalibus non admittitur Procurator. pag.193. 339.
Credentes res ſacras ad maleficia habere virtutem ſunt hæretici. p.145 22.
Credens leuibus hominibus eſt in culpa; ſecùs ſi bonis, & honeſtis. pag. 243. numer. 116.
Curriculorum genera ponunt *Alex.ab Alexandro,Feltman.* & alij recenſiti.pag.62. num. 62.
Curandum eſt parum de vocabulis,quando conſtat de ſenſu pag 209 10.
Cuſtodes Portarum habent multa emolumenta, & ſunt ſalariati à Camera Ciuitatis. pag. 269 1.
Debent eſſe aſſidui in Cuſtodia. n 2.
Quandoque potiùs adiumento ſunt facinoroſis ad fugiendum n.3.
Cuſtodes portarum veniunt ſub nomine Officialium pag.269. 4.
Cuſtodes pratorum, ſeu paſcuorum dicuntur Officiales pag.269. 5.
Cuſtodes arcium dicuntur Officiales. pag. 269. 6.
Cuſtodes portarum Ciuitatis Bononiæ afferunt quolibet ſerò liſtam eorum forenſium, qui ingrediuntur Ciuitatem quolibet die. pag. 73 num.3.

D

DAMNVM cauſatum ab equo calcitroſo an debeat refici à locatore, vel conductore remiſſiuè. pag 123. 35.
Damnum equi deperditi, ex quo conductor illum reliquit ante domũ locatoris, & locator noluit illum recipere,quia erat deterioratus, cui cedat remiſſiuè. p. 123. num. 33.
De damni emendatione in plauſtri reuolutione, & an Dominus debeat teneri pro famulo. pag 63. 13.
Dantis carmina nuditatem pectoris,& brachiorum fœminarum improbantia referuntur pag.107. 1.
Debilitantes ſe, vel filios, vt poſſint mendicare, acerrimè ſunt puniendi. pag.70. num. 10.
Deceptio quando poſſit conſiderari in officiali pag.255. 77.
Declaratio legis non fit ab alio, quam à Principe. pag.328. 6.
Declarandi ius eſt perſonaliſſimum in tantum, quod nec à ſucceſſore poteſt fieri. pag. 328. 7.
Decreta, quæ reperiuntur facta ab aliquo magiſtratu denotant poſſeſſionem iuriſdictionis, ſeù quaſi pag.29 15.
Decretum de torquendo fit in Congregatione. pag 302. 26.
Defenſio Rei in mille aduertentijs conſiſtit pag 320 135. *verſ reſpondetur.*
Defenſio nec Diabolo eſt deneganda. pag. 15 57.
Deferens annonam ad Ciuitatem vigore ſalui conductus dati deferentibus annonam, non debet illo gaudere reſpectu ad res derobatas, quas ſecum dicta occaſione defert. pag. 232 22.
Deferens archibuſium onuſtum intus, ſed cum rota dimiſſa per Ciuitatem Bononię fuit furca ſuſpenſus. pag. 21. 28.
Deferens piſtolam exoneratam intùs Ciuitatem punitur pœna triremium: intellige. ſi eſt intus onuſta, vel deferens habet promptam, & penès ſe munitionem. pag. 21. 19.
Vel ſaltem continuò cum piſtola exonerata incederet in contemptum iuſtitiæ pag. 21. 20.
Deferens archibuſium non onuſtum debet aliqua pœna puniri. pag. 21. 21.
Dummodò non ſit imperfectus. n 22.
Deferens arma ſine licentia contemnit ſuperiorem, & malum animum habere dicitur. pag. 21. 24.
Maximè in loco populato. n. 25.
Deferens pugionem fuit in Ciuitate Peruſij furca ſuſpenſus. p. 17 5.
Deferentes arma dicuntur habere malum animum. pag. 20. 15.
Deferentes archibuſiettum, ſeù retinentes incurrunt pœnam criminis læſæ maieſtatis, & rebellionis. p. 11. 7.

Et

Et vitæ, ac confiſcationis bonorum. numer. 54.
Delatio armorum confunditur cum inſultu de iure communi. pag. 34. 79.
Contrarium. n. 81.
Sed debent ſeruari bannimenta. n. 80.
Delatio armorum non punitur, ſi ſit momentanea pag. 6. 46.
Contrarium dicit *Ripa*. n. 47.
Delegatus aſſerendo ſe talem in citatione arctat citatum ad petendum ſibi oſtendi delegationem, quia ingerit citato probabilem dubitationem, quod aſſertio ſit vera. pag. 175. 51.
Delegatus non tenetur inſerere tenorem ſuæ commiſſionis, ſi in loco ſit conſuetudo, ſiue ſtylus non inſerendi. pag. 177 num. 77.
Et nec quando, qui citatur, ipſe delegationem impetrauit. n 78.
Et nec quando iuriſdictio delegati eſt notoria. n. 79.
Contrarium in hoc tenent alij. n. 80.
Sed iſti reijciuntur. n. 81.
Sed non cum fundamento reijciuntur. numer. 83.
Delegatus licet teneatur inſerere in citatione tenorem ſuæ delegationis, non tamen tenetur tranſmittere originale commiſſionis. pag. 177. 71.
Debet tamen originale oſtendere petenti. num. 72.
Delegatus ante receptionem commiſſionis non poteſt in vim dictæ commiſſionis licet iam expeditæ, aliquid facere. p. 175. num. 54.
Et ſi aliquid facit eſt prorsùs nullum. numer. 55.
Delegati iuriſdictio pendet ex reſcripto. pag. 175. n. 49.
Delegato etiamſi in citatione inſerat fidem, qua notarius affirmet vidiſſe delegationem, regiſtraſſe, & penes retinere, non creditur. pag 176. 66.
Aſſignatur ratio n. 67.
Et alia ratio melior aſſignatur. n. 68.
Delictum non capitale ob frequentiam poteſt fieri capitale pag. 11. n. 6.
Delictum appenſatè à pluribus commiſſum punitur pœna ordinaria quoad omnes. pag. 319. 133.
Delictum maius eſt ludum domi tenere, quam ludere. pag. 127. 21.
Aſſertur ratio. 22.
Delictum præſumitur in his quæ ſunt de genere prohibitorum. pag. 250. 41.
Delictum commiſſum in platea Ciuitatis, vel Villæ non dicitur commiſſum in via, quia via ſtatim, quod ingreditur plateam, moritur. pag. 260. 19.
Delicti naturam grauitas pœnæ non immutat. pag. 5. 31.
Delictum impunibile quoad occidentem eſt tale etiam quoad mandantem. pag. 267. num. 94.
Delictum poteſt committi à Communitate, & quando hoc ſit verum. p 267. n. 100.
Delicti, & confeſſionis Rei verificatio quomodo facta in S. Scriptura. pag. 303. numer. 28.
Delicti excepti plena probatio requiritur ad hoc, vt confugiens ad Eccleſiam poſſit conſignari. pag. 221. 137.
Vel ſaltem requiruntur inditia ad torturam. pag. 238 n 138.
Delicti probatio poteſt fieri poſt mortem Rei delinquentis p. 230. n. 12. *verſ. nibilominus*.
Delicti paritas, quando extare dicatur remiſſiuè. pag. 264 61.
Delicta quæ amoris cauſa committuntur mitius debent puniri. p. 146. 22.
Delicta ſuper quibus procedi poteſt ex Officio, quæ ſint remiſſiuè. pag. 291. numer. 4
Delicta pro quibus tranſmittuntur Commiſſarij. pag. 174 n 33.
Delictorum expreſſio quando ſit neceſſaria. pag. 263. 56.
Delictis obuiare, an quis teneatur remiſſiuè pag. 259 1.
Delinquens in Corpo di Guardia prouocatus, an & quomodo puniendus. p. 67. n. 7. *verſ quid ſi ſit*.
Delinquens in via publica afficit ſpeciali iniuria Principem, qui habet ſub protectione vias p. 260. 16.
Delinquens vltra, præter, vel contra cogitatum an puniatur, & qualiter. p. 53. numer. 42.
Delinquens calore iracundiæ debet mitiùs puniri. pag. 89. 105.
Delinquens notorius poteſt occidi vigore Bullæ Sixti V. pag. 230. num. 21. *verſ. potuit*.
Delinquentes non debent accedere ad loca vbi degunt offenſi, ſeù conſanguinei illorum pag. 233. 28.
Delinquentes quando dicantur eſſe notorij, & diffamati. p. 249. 33.

De-

Delinquere ſolitus non dicitur is, qui non eſt confeſſus ſuper delicto. pag. 239 numer. 77.
Deliquere ſoliti habent contra ſe prǽſumptionem. p. 20. 14.
Delinquere ſine cauſa nemo præſumitur. pag. 219. 118.
Deliquium quamuis arguat debilitatem complexionis Rei, non excuſat à complemento torturæ. p. 307. 55.
Vide rationem. 56.
Dęmones. Vide Campanæ.
Deus benedicitur, & laudatur. p. 302. 19.
Deus non eſt tentandus, quando delicta ex proceſſu redduntur incognita. p. 305. num. 47.
Deus in hoc mundo non exigit omnia nec ab omnibus. pag. 300. 12.
Dei prouidentia, & miſericordia oſtenditur in quodam facto. p. 302. 19.
Diabolus quomodo operetur in ſortilegio taciturnitatis aduerſus torturam p. 324. ſub n. 139.
Diabolica arte vtens debet puniri etiamſi bonus effectus inde proueniat. pag. 148. num 39.
Diabolus an poſſit tollere homini liberam voluntatem. pag. 146. n. 28.
Dictio, &, copulat ſequentia cum antecedentibus. pag. 92. 2.
Maximè poſita inter genus, & ſpeciem num 3.
Et inducit repetitionem qualitatum. n. 4.
Dictio, dummodo, declarat regulam de materia exceptionis. p. 197. 406.
Dictio, quibuſcumque, eſt effręnata, & vniuerſalitèr omnia includit. pag. 198. numer. 406.
Dictio, *Subito*, quomodo debet intelligi. pag. 102. num. 72.
Dictio, ſimili, reſtringit locutionem ad res expreſsè nominatas. p. 120 58.
Dictio, vltra, in dicto teſtium quid importet. pag. 39. 13.
Dictum ſceleſtum. pag 325. n 141.
Dictum cuiuſdam Carcerati. p. 325. n. 144.
Dictum vnici teſtis de directo deponentis de crimine facit inditium ad torturam. pag. 295. 33.
Dictum memorabile Liuiæ Matris Tyberij Cæſaris. pag. 60. 35.
Dieta vna eſt vulgaris, & alia eſt legalis: vulgaris eſt illa, quæ eſt iuxta conſuetudinem Regionis: legalis continet 20. milliaria. pag. 285. 21.
Vulgaris non poteſt nec ad fauorem Rei immutari. n. 22.
Intellige, vt explicatur n. 22.
Dietæ, & viatica debentur Commiſſarijs tam pro acceſſu, quam pro receſſu, & mora. pag. 187. 249.
Dietę decurſę poſt mortem equi an debeantur remiſſiuè. pag. 123. 34.
Dies 40 debent intercedere inter vnam torturam, & aliam. p. 317. n. 125. & p. 318 n. 125. *verſ. ſed an quod dixi.*
Digiti inciſio cuius ſit iuriſdictionis. p 30. num. 15.
Diffidatus à iure poteſt ab omnibus impunè occidi etiam ante ſententiam Iudicis. pag. 230. ſub n. 21. *verſ. inſuper.*
Contrarium. ibid. *verſ. & quamuis.*
Concorda, vt habetur. ibid *verſ. nibilominus*, & *verſ. ſecundo reſpondetur.*
Diffidatus à iure non poteſt occidi niſi poſt latam declaratoriam à Iudice. p. 230. 21. *verſ. & quamuis*, & quando hoc procedat ibidem. *verſ. nibilominus, & verſ. ſecundo reſpondetur.*
Differentia inter occiſionem banniti decretatam per ſententiam, & occiſionem banniti decretatam per edictum. pag. 230. n. 21. *verſ. in Reos enim.*
Differentia etiam inter opificia conſimilia diſcernitur. 120. 59.
Differentia inter Medicum, Chirurgum, & Barbitonſorem, quæ ſit remiſſiuè. pag. 138. num. 1.
Ad dignoſcendum paritatem delicti inſpicitur ſententia. pag. 263. 54.
Diſpoſitio contra Cingaros extat in Statu Eccleſiaſtico, & in Regno Neapolitano. pag 79. 1.
Diſpoſitio §. 2. debet ſuppleri, & intelligi, vt procedat effectu ſequuto ad euitandum abſurdum. pag 93. 9.
Diſpoſitio *textus in cap. quoniam contra de probat.* non practicatur in certis caſibus, & præſertim quando publicitas poteſt ſcandalum patere. pag. 103. 95.
Diſpoſitio generalis reſtringitur ad ſpecificata. pag. 55. 87.
Diſpoſitio *tex. in l. ſi quis in tantam C. vnde vi receſſit ab aula.* p. 50. 8.
Ad Diuerſoria accedere quibus prohibitum. pag. 115. 4.
Doctores, & Aduocati poſſunt de iure arma deferre. p. 31. 37.
Contrarium ſeruari in praxi teſtatur *Farin.* n. 38.

Con-

Digitized by Google

Contrà quam praxim inſurgit *Verſutus* penes *Andreolum*. n.39.
Doctores, qui tractant de vſu,& ſono campanarum ad perſequendum malefactores referuntur. pag.261. 25.
Doctores tractantes de chorea. 64. 7.
Doctores in interpretatione legum ſunt inter ſe adeo contrarij, vt mirandum ſit. pag. 130 61.
Dolus requiritur in turbatiua ad hoc, vt intret pœna. p 57. 105.
Aſſignatur ratio n.106.
Dolus in materia delationis armorum non ſumitur pro animo nocendi, ſed accipitur pro ipſa controuentione. pag 5.numer. 33.
Dolus in delatione armorum an probetur præſumptione, quæ ex eorum delatione reſultat. pag.5 32.
Dolus debet ſpecialiter probari in terminis ſtatuti diſponentis contra deferentem, vel exploeentem archibuſium ad nocendum p.5.n. 32. ſufficit tamen confeſſio extraiudicialis explodentis. ibid.
Dolus quomodo, & à quo probari debet. pag.57. 105.
Dolo non caret qui contra Principis legem operatur. pag.146.22.
Dolo carens quando debeat puniri. p.145. num. 22.
Domeſticorum vitia ex naturæ dictamine tegimus. p 89. 96.
Dominicus Rizzolius ſuſpenſus Bononiæ ob delationem piſtolarum breuioris menſuræ pag.35 2.
Fama quod illas deferebat ex tollerantia Baroncelli. pag.35 3.
Sed ex proceſſu nec fumus de hoc habetur. num. 4.
Adhuc tamen potuiſſet ſuſpendi vigore bannimentorum, & vigore iuris communis. num. 5.
Dominus retinens res famuli in domum per illum inuectas non poteſt à famulo criminaliter accuſari. p.56.n.80.84.85.
Dominus, an poſſit propria authoritate ſpoliare veſtibus famulum recedentem remiſſiuè. p 56.86.
Dominus poteſt Vaſſallum ter monitum,& non comparentem priuare feudo. p.200. num. 436.
Dominus domus pœnam incurrit, ſi intromittit in domum in qua ducitur chorea, hominem armatum, ſi arma ſint viſibilia. pag. 65. 18.
Etenim non tenetur perquirere intrantes. num. 19.
Dominus domus non habet ius inſtandi pro eiectione meretricis è domo ſi ipſa in diuerſa contrada habitet. pag. 102. num. 79.
Domus, in qua retinetur ludus, ſi fuerit ipſius retinentis, publicatur. pag. 127.numer. 23.
Explica, vt n.28.
Domo conducta à pluribus ſi aliquis recedat, an ab alijs ſit ſoluenda tota penſio. pag. 118. 27.
Ducens per inſidias, & malis artibus hominem ad locum ad effectum, vt ibi ab aliquo occidatur, & effectu occidetur, non priuatur immunitate Eccleſiaſtica. p.217. num. 88.
Nam Bulla requirit operationem phyſicam, & non moralem. n.89.
Contrarium num. 93.
Sed prima opinio ſuſtinetur. num. 94. & ſeqq.
Et procedit hæc opinio etiam ad fauorem mandantis n 99.
Etiam ad fauorem mediatoris n. 102.
Duellitę dicunt,quod præceptatus ad accedendum ad domum ne duellet poterit poſt aliquod tempus parere, & alium in ſui locum deputare ad duellandum. pag 42. nu 55.*verſ.aduertendum*. Datur cautela pro Curia in iſto caſu ibid.
Duo bona reſultant ex confrontatione, & quæ ſint. pag. 293 2.
Duplex Camera eſt in Ciuitate Bononiæ vna Ciuitatis, altera legationis,ſeu Apoſtolica. pag 281. 1.

E

EBRIETATIS deteſtatio. pag.115.numer. 4.
Eccleſia an ſit de territorio Principis ſecularis. pag 251 47.
Eccleſia poteſt facere præcepta de rebus aliàs non vetitis p.108.ſub n.1.
In Eccleſia fuit verbaliter citatus is,qui prouocatus ad duellum,ad Eccleſiam ſe retraxit pag 42 53.
Eccleſiaſtici non comprahenduntur in bannimentis Cardinalis Legati, niſi de illis fiat expreſſa mentio. p.73.6.
Et hoc ex defectu voluntatis, non poteſtatis. num.7.

Eccle-

Eccleſiaſtici quando abſque periculo irregularitatis poſſunt accurrere contra bannitos. pag.259. 6.
Eccleſiaſticorum nomina. Vide nomina.
Edictum prohibens delationem armorum concernit vtilitatem publicam. pag. 7. n. 50. *verſ. quarò ſextò.*
Edictum quando vim ſententiæ obtineat. p 231. *verſ. in Reos.*
Edictum de exhibendo delinquentem comminata certa pœna exeqnitur contra controuenientem. pag.251.n.49.
Edictum factum à Florentinis contra conſanguineos eorum, qui occiderunt in Ciuitate Aretij Ambaſciatores. pag.43. num. 60.
Edictum loquens de Rheda non compræhendit rotiſellia vulgò cales. pag. 106. num. 6.
Edictum diſponens quod ſententia alibi lata exaquatur in loco edicti an validum ſit. pag 75. 12. & ſeq.
Edictum prohibens aliquam rem indifferentem ſub pœna excommunicationis, an ſuſtineatur pag.108. n.1.
Edictum concedens, quod bannitus gaudeat præſentata, compræhendit bannitos de futuro. p.267. 91.
Contrarium. 92.
Prima opinio tenenda. 93.
An compræhendat occidentem bannitum exiſtentem in Eccleſia. 94.
Non compræhendit bannitum exceptum. num. 95.
Contrarium. 96.
Compræhendit præſentantem bannitum alteri Curiæ, quàm principali. 97.
Edictum pœnale contra vendentes comprehendit ratione correlatiuitatis etiam ementes. pag. 140. 32.
In Edicto prohibitorio armorum de conſuetudine non comprændenduntur ſaxa, nec cultelli ad incidendum panem, ſeù ad aptandum calamum, & nec inſtrumenta ruralia, nec planella pedis. pag.3. num. 13.
Eduliorum qualitas poteſt cauponibus preſcribi ne citra modum præſcriptum vendant. pag. 120. 60.
Eius eſt interprætari, cuius eſt condere leges. pag. 327. 1.
Intellige hoc eſſe verum, quando ſit interpraetatio extra ambiguitatem verborum legis. num.8.
Electio in Eiſcopum facta à Papa tenet vicem confirmationis. pag.199. 411. *verſ. imò Selua.*
Eleuatio girellę pro tortura denotat poſſeſſionem, vel quaſi iuriſdictionis. pag.29. num. 15.
Eleemoſynam dantes mendicantibus validis nullum actum meritorium faciunt. pag. 70. n.6.
Et ipſi accipientes debent puniri. 7.
Emens, & non præbens venenum quia fuit impeditus, vel quia ſceleris eum pęnituit punitur pœna extraordinaria pecuniaria ſcilicet ſi ſit nobilis, & fuſtigationis ſi ſit vilis. pag. 153. n.85.
Reprobantur illi, qui volunt ex ſola emptione veneni irrogari pęnā mortis. n.86
Imò is, quem ſceleris pœnituit mitiùs puniri debet. n.87.
Enſis inter arma offenſibilia obtinet primum locum pag. 24. 2.
Eius inuentores Hiſpani ſecundum *Bouadillam*: Romani ſecundum alios. n.3.
Compræhendit omnes ſpecies armorum propter ſimilitudinem, & figuram. numer. 4.
Eſt arma nobilium. n 5.
Nobilibus non prohibetur. n.6.
Et Nobiles abſque licentia enſem deferunt. n.7.
Etiam famuli in multis Ciuitatibus hic recenſitis. n.8.
Enſis inuentio, & nobilitas. pag.2. 4.
Dicitur eſſe arma propria Hiſpanorum, & ab Hiſpanis Romanos ſumpſiſſe. pag.2. num. 2.
Enunciatiua Notarij non probat licentiam Ordinarij circa facultatem examinandi Eccleſiaſticos. p.194. 361.
Enuncianti in citatione ſe delegatum non creditur. pag. 175 65.
Etiam ſi aſſerat ſe delegatum Pontificis. ibidem.
Epicharmus Poeta Comicus mulcta fuit affectus ex eo, quia præſente Vxore Hieronis Siracuſæ Tiranni quid laſciuum protuliſſet. pag. 61. 42.
Epiſcopus non arctatur dare Ordines Clerico promouendo. pag. 313.n.86. ſecus in promoto, vel arctato ad ordines ſuſcipiendum. ibidem.
Epiſcopus interdicens promoto ordinum exercitium, vel arctato ordinū ſuſceptionem irrogat pœnam poſitiuam priuationis iuris iam obtenti, & quæſiti, quod non poteſt facere. niſi habeat plenam probationem

tionem delicti, ſeu veram infamiam, quæ irregularitatem inducat. p.313.n.86.

Epiſcopus poteſt prohibere ne admittantur ad Euchariſtiæ Sacramentum mulieres depapillatæ. pag. 107.n. 1.

Epiſcopus Titularis confirmatus non poteſt cognoſci, nec carcerari ab Inquiſitoribus. pagin. 199. num. 41 r. *verſ.& fallit*.

Epiſcopus proprius Clerici quis dici poſſit. pag. 195. 371.

Epiſcopus non poteſt apponere manus in bonis meretricis ex meretricio acquiſitis, etiam poſt meretricis mortem. pag. 97. num. 5.

Epiſcopus non debet reduci ad mendicandum. pag. 201. 451.

Ideo ſiue culpa propria, ſiue malitia Plebis cogatur demittere Epiſcopatum debet prouideri de victu, & alijs neceſſarijs. n.452.

Et ita fuit pluries practicatum,& referuntur exempla n.453.

Epiſcopus, qui ex culpa propria cogitur renunciare, debet prouideri, ita vt non mendicet. 201. 454.

Epiſcopus requiſitus, & pro parte Pontificis ſuaſus ad renunciandum Epiſcopatum quomodo ſe gerere debeat ex doctrina *Patris Paſſerini* p.200 439.

Epiſcopus renuncians Epiſcopatum ex malitia Plebis debet recompenſari cum bono cambio, hoc eſt cum alio æquali Epiſcopatu. pag. 201. 457.

Epiſcopus, ſeu eius delegatus poteſt carcerare, & compellere Clericum alterius Diœceſis in ſua Diœceſi repertum ad ſe ſupponendum examini. pag. 195. num. 370. & 374.

Et iſto caſu iuriſdictio prorogatur ratione cauſæ, quæ expediri non poteſt ſine depoſitione teſtium 375.

Et etiam prorogatur ratione muneris. numer. 376.

Epiſcopus poteſt repetere à Curia ſæculari Clericum alterius Diœceſis in ſua Diœceſi carceratum.pag. 195.num. 377.

Affertur ratio. 378.

Tenetur tamen ipſe Epiſcopus Clericum ſibi à Curia Sæculari remiſſum remittere ſuo Epiſcopo. 379.

Epiſcopus ratione muneris tenetur repetere Clericum alterius Diœceſis in ſua Diœceſi carceratum à Curia Sæculari etiam antequam Iudici Seculari conſtet de Clericatu, & ſic antequam Iudex Sæcularis committat ſacrilegium. p.196. 380.

Epiſcopus non poteſt examinare, & compellere ad ſe examinãdum Regulares abſque licẽtia Superioris regularium, etiamſi illos reperiat in ſua Diœceſi, imò in eadem domicilium contraxerit. pag. 196. num. 381. 386.

Nam ſunt prorſus exempti à iuriſdictione Epiſcopi tanquam eſſent alterius territorij. n.384.

Epiſcopus non poteſt dare Clericis licentiam deferendi arma, quia hoc ſpectat ad regimen politicum. pag.7. nu. 55. *verſ. prætendunt tamen*.

Epiſcopus ſi indiget Monaci teſtimonio in aliena Diœceſi exiſtentis non petit licentiam ab Epiſcopo loci, ſed ab Abbate, & Superiore ipſius Monaci. p.196. 385.

Epiſcopus, ſeu Delegatus Epiſcopi carcerans Clericum in nullius Diœceſi ad effectum eundem examinandi incidit *in can. ſi quis ſuadente* inquantum Clericum indebitè carcerat, & incidit in excommunicationem *cap 11.ſeſſ.23. S.Conc. Trid.& can.17. Bullæ Cœnæ* in quantum carcerat in iuriſdictione aliena.pag.196. num. 387.

Quatenus tamen intendat vſurpare iuriſdictionem 388

Fallit quando territorium eſſet controuerſum, an eſſet nullius. 389.

Poſſet tamen Epiſcopus peccare,quia non repeteret debito modo. 390.

Epiſcopus notorius hæreticus poteſt ab Inquiſitoribus capi, & cuſtodiri pag. 199. 411. *verſ fallit quartò.*

Epiſcopi, Sacerdotes,Prædicatores poſſunt hodie cogi ad ſe purgandum purgatione Canonica. p.199 416.

Epiſcopi ob ſcandalum poſſunt cogi inuiti ad renunciandumEpiſcopatum.pag.200 427. ſeq.

Epiſcopi reſidentes in ſua Eccleſia,ſeu Diœceſi non poſſunt citari ad comparendum perſonaliter, niſi de commiſſione manu Pontificis ſignata,etiam ſi agatur de hæreſi, ſeu crimine læſæ maieſtatis. p. 198. num. 41 1.

Epiſcopi non poſſunt ſine Superioris Regularis licentia examinare Monachos. pag. 195. 167.

Et nec abſque licentia Inquiſitoris poſſunt examinare familiares Sancti Officij. num. 369.

Epi-

Epiſcopi extante cauſa legitima poſſunt cogi dimittere Epiſcopatum. pag. 199. num. 421.
Imò etiam ſine cauſa. n. 423.
Circa quem articulum viden. *Barbatia* num 424.
Poſſunt cogi dimittere etiam non dato bono cambio. n. 425.
Sed hoc non tranſit ſine magna difficultate. num. 426.
Epiſcopi habent merum, & mixtum imperium p. 189. 291.
Æquiparantur Præfecto Prætorio. 292.
Habent propterea ius gratiandi etiam poſt latam ſententiam. n. 293.
Concedunt dilationem. n. 294.
Tranſmittere poſſunt Commiſſarios. numer 295.
Et de facto tranſmittunt. n 297.
Epiſcopi ex concludenti criminis probatione deponuntur, & etiam corporaliter puniri poſſunt, & ex minùs concludenti probatione poſſunt cogi ad renunciandum Epiſcopatum, ſi inde ortum ſit graue ſcandalum. p 200. 433.
Epiſcopi, & eorum Delegati poſſunt compellere teſtes, ſiuè Eccleſiaſticos, ſiuè Laicos ad ferendum teſtimonium. p 195. num. 364.
Extra tamen ſtatum Eccleſiaſticum non ſolent laicos carcerare abſque imploratione brachij. n. 366.
Epiſopi moniti, & præceptati à Papa ad renunciandum Epiſcopatum, ſi reddunt ſe inobbedientes poſſunt deponi. p. 200. num. 435.
Præſertim ſi in præcepto comminata ſit pœna indignationis. n. 437.
Epiſcopi poſſunt ex inditijs, & præſumptionibus cogi ad dimittendum Epiſcopatum, ſi indè in populo graue ſcandalum extortum ſit. p. 200. 430.
Epiſcopi non poſſunt abſque cauſa, & abſque licentia Papæ cedere Epiſcopatum pag. 199. 417
Aſſignatur ratio. 418.
Epiſcopi reſidentes quibus fauoribus gaudeant. pag. 198. 411.
Epiſcopi non deberent ex inditijs in pęnam extraordinariam condemnari, nam non conſtito plenè de delicto indicenda eſſet eis purgatio canonica. p. 199. 412.
Aſſignatur ratio. n. 416.
Epiſcopi ob graue ſcandalum coguntur renunciare Epiſcopatum. p. 200. 427.
Epiſcopi mittunt Commiſſarios ſumptibus proprijs. pag. 190. 298.
Contrarium. 301.
Concorda. 303.
Epiſcoporum cauſæ cognoſcuntur apud Sedem Apoſtolicam. pag. 198. nu. 411. *verſ. quid dicendum.*
Epiſtola ſcripta facinoroſo cum verbis *ardirei d'affermare, che quel tale*, qui ſcripſit tibi falſum in mei præiudicium, *meritaria vna forte correttione da V. S.* præſefert malitiam, & inſtigationem ad malum. p. 250. 40.
Ephippiarij non poſſunt conficere ea, quæ competunt frænarijs. 119. 52.
Equum conducens ad iter certi loci, ſi accelerauit iter ita vt intra duos dies perueniat ad locum, ad quem requirebantur tres dies, non tenetur de interitu equi, ſi non ſit certificatus de indiſpoſitione equi, vel non conuenerit de dietis præciſis p 122. num. 6.
Tenetur tamen ſubminiſtrare, quæ pertinent ad curationem equi n 7.
Et poſtea à locatore illa repetet. 8.
Examen teſtium admittitur poſt didicita teſtificata, quando ceſſat timor ſubornationis. pag. 191. 319.
Et quando teſtes examinantur ad confirmandum dicta teſtium iam examinatorum. n. 320.
Et quando concurrit aliqua magna cauſa examinandi teſtes poſt publicationem proceſſus. n. 321.
Sed hoc procedit ſolùm quando Iudex ex ſe, vel ad inſtantiam ſolius fiſci examinat num. 322.
Nam ad inſtantiam partis non poteſt fieri examen, quia adeſt ſuſpicio. n. 323.
Et adeſt culpa, & negligentia eiuſdem partis non producentis teſtes in tempore. num 324.
Quæ negligentia impedit de iure examen poſt factam publicationem n. 325.
Exceptio non entis ſubiecti, in quo pars ſe fundat, impedit executionem quantumuis priuilegiatam. 185. 208.
Exceptio firmat regulam in contrarium 55. num. 60.
Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis. p. 197. 404.
Exceptio nullitatis banni poteſt opponi à receptante, etiamſi ſententia ſit exeqnuta contra bannitum. 248. 17.
Excommunicatus poteſt validè matrimo-

nium contrahere. pag. 213. num. 58.
Excommunicatio. Vide verbo fœminarum.
Executor faciens executionem in Baronia irrequiſito officiali Baroniæ dicitur vſurpare iuriſdictionem, & quando hoc ſit verum. p. 183. 165.
Executores in quibus caſibus poſſint corripi in loco executionis. 184. 186.
Sed à quo ſint puniendi, an ab Ordinario loci, an verò Superiore remiſſiuè. n. 187.
Exilium cum comminatione triremium in caſu contrauentionis debet inſinuari ad hoc, quia ſola notitia comminationis non ſufficit. pag 287. 41.
Exilium eſt pars pœnæ fuſtigationis. . p. 91. ſub num. 138.
Exuli nemo, niſi Princeps poteſt dare commeatum, remeatumque in terminis iuris communis. p. 236. 51.
Exiliatus in contumacia ſub pœna triremium, ſi capitur non tranſmittitur ad triremes, ſed ad exilium. p. 287. 41.
Aſſignatur ratio, ibid.
Exhibitio litterarum Commiſſionis, & Delegationis eſt adeò neceſſaria in re tert o præiudiciali, vt ſi deperdantur, non poſſint probari per teſtes. p. 180. 131.
Aſſertur ratio. n. 132. & 143.
Et nec probatur per iuramentum delegati. num 133.
Fallit quando deperduntur poſt factam oſtenſionem. n. 134.
Imò, quod poſſit probari perditio, & tenor commiſſionis etiam antefactam exhibitionem probat Rulant. 135
Et hæc opinio approbatur. 136.
Exhumatio cadaueris facta ad illud ſpoliandum veſtibus, & alijs rebus prætioſis debet pœna capitis puniri, ſi fiat cum armis, & pœna arbitraria, ſi fiat ſine armis. pag. 204. 517.
Exhumatio cadaueris facta de ordine Superioris non eſt punibilis. pag. 204. numer. 511.
Et nec eſt punibilis, ſi fiat curioſitatis cauſa num. 512.
Prout nec punibilis, ſi fiat ad euitandum concurſum, & confuſionem Populi numer. 514.
Imò debet de neceſſe fieri, quando populus concurrit ob conceptum ſanctitatis. numer. 515.
Debet tamen fieri cum circumſpectione ad euitandum tumultum, vt euenit in amotione Arcæ, in qua erant oſſa Conſtantini Magni. num. 516.
Eximens captum quomodo puniendus. pag. 255. num. 69.
Exiſtens in Eccleſia poteſt citari. pag. 42. num. 54.
Dummodò non intret pœna ſanguinis. numer. 55.
Exempla plura eorum qui in tortura mentiti ſunt. pag. 301. 19.
Exemplis non eſt iudicandum. pag. 46. n. 75. *verſ. quia reſpondetur.*
Expenſas recuperant homines priuati, ſi eas fecerint in captura, ſeu proſecutione delinquentium. pag. 260. 14.
Experientia facit artem. p. 139 17.
Extenſio ſtatuti ſit, quando fuit conditum ob publicam vtilitatem. pagin. 250. numer. 37.
Extenſio in pœnalibus quando ſit facienda. pag. 39 12.
Extenſio non ſit in pœnalibus. pag. 329. numer. 10.
Nec ex identitate rationis. n. 11.
Et nec ex maiorate rationis. n. 12.
Fallit, quando agitur de coercendis delictis. n. 13.
Dummodò non facta extenſione delicta remaneant impunita n. 14.
Et ratio ſcripta ſit in lege. n. 15.
Extenſio non ſit in pœnalibus, & odioſis. pag 9 num. 79.
Extenſio non ſit in pœnalibus. pag. 93. numer. 12.
Extenſionis legis, ſeu ſtatuti materia penes quos Doctores habetur. p. 329. 17.
D. Euſebius de Euſebijs laudatur. pag. 215. num. 74.

F

FACTVM in Cauſa immunitatis Eccleſiaſticæ. pag. 217. n 87. *verſ. Dominus Capitaneus*
Factum cuiuſdam cauſæ refertur. pag. 229. n. 21. *verſ ex reſtricto.*
Factum egregium Claudij Imperatoris Neronis, & Veſpaſiani pag 115 n. 9.
Factum non præſumitur, niſi probetur. pag. 179. num. 96.
Factum quatenus ſubſtat probationi eſt diuiſibile, & diuiditur. pag. 305 43.
Facinoroſorum, & delinquentium mora in Ciuitate poteſt turbare quietem eiuſdem. pag. 75. 6.

Facinoroſitatis qualitas requiſita à Bulla Sixti Quinti non adaptatur ei, qui ſe, ſuaque bona tuetur. pag. 55. 64.
Facturas faciens non comprahenditur in bannimentis loquentibus de philtrante, niſi adhibuerit res venenatas. pag. 151. num. 73.
Imò nec comprahenditur, ſi res venenatas adhibuerit quia mixtum non comprahenditur in caſu ſimplici. pag. 151. num. 74.
Quomodò puniri debeat de iure communi remiſſiuè. n. 75.
Facturas cum alijs facturis tollere an liceat remiſſiuè. n. 151. 76.
Fallaciæ, & fraudes in ludo ſunt duplices, aliæ præcedunt ludum, & aliæ committuntur in ipſo actu ludi, & quæ ſint remiſſiuè. pag. 132. 7.
Falſificans ſaluum conductum imitando firmam Superioris, debet puniri pro falſitate, & pro delicto, pro quo factus eſt ſaluus conductus falſus. 242. 104 107.
Idem ſi mandat fieri falſum ſaluum conductum. 108.
Idem ſi ſcienter vtitur falſo ſaluo conductu. num. 110
Idem ſi vtitur illo, in quo falſitas ſit viſibilis. num. 212.
Falſificans ſubſcriptionem Superioris committit grauem falſitatem. pag 242. numer. 105.
Et grauiter etiam eſt puniendus. 106.
Falſum requirit dolum. pag. 40 n. 26.
Falſitatem magnam committens cum qua exemplaritate debet puniri. pag. 279. num. 1.
Fama nec in crimine veneni probat ad torturam, ſi alia non concurrant inditia. pag. 157. 144.
Eoque igitur minus probat ad condemnandum. 145.
Familiaritas, conuerſatio, retentio delinquentis facta domi non infert ad delictum. pag. 221. 136.
Famulus pręparans venenum ad illud Domino dandum. pag. 152. 84.
Famulus, qui cœpit ſtare cum duobus, vel tribus ſcholaribus, ſi ex illis duo recedant, debet habere totum ſalarium ab vno, ſi labor ex diſceſſu non ſit diminutus pag. 118. 27.
Famula, quę venenauit Dominum, qua pœna fuerit punita. p. 152. n. 83. & 84.
Famuli, & familiares Epiſcoporum non comprahenduntur in banno armorum pag. 8. 61.
Poſſunt portare arma. 62.
Et gaudent priuilegio fori. 63.
Idem eſt in famulis, & familiaribus Sancti Officij. 64.
Famuli inſeruientes Domino adducendo meretrices an peccent. p. 106. 8.
Famuli, & familiares, & Officiales, qui gaudent prærogatiua deferendi arma, qui ſint remiſſiuè. p. 8. 65.
Farinacius Doctor inſigniſſimus. pag. 51. num. 26.
Ab eius opinione non eſt de facili recedendum. 27.
Faſcinum. pag. 151. 71.
Faſſus veritatem non debet in tortura detineri, alias grauatur. p. 316. 116.
Fatuitas poteſt cauſari ex medicamentis. pag. 149. 48.
Affertur exemplum Iuuenis à muliere inhoneſta infatuati. 49.
Fauori liberationis Rei plurimum tribuendum. pag. 186. 230.
De fautoribus, conſultoribus, auxiliatoribus, opem præſtantibus in delictis quinam Doctores loquantur. pap. 276. numer. 1.
An debeant eadem pœna, qua principales, puniri. 2.
Fœminæ ſunt promptiores, & procliuiores Viris ad maleficium veneni, imò inuentrices huius ſceleris perhibentur. pag. 151. num. 79.
Ideò atrociori pœna puniendæ. 80.
Fœminę Cauponarum, nec virgines, nec viduæ dici poſſunt. 94. 6.
Fœminæ, quæ non ſunt meretrices publicę tenentur in conſcientia dare pauperibus, quæ acquirunt ex meretricio. p. 97. numer. 6.
Videndi tamen ſuper hoc puncto Doctores citati n. 7.
Fœminæ non comprahenduntur in edicto contra ſaxa proijcientes. p. 59. 13.
Fœminarum depapillatio improbatur. pag. 107. num. 1. & an poſſit prohiberi ſub pœna excommunicationis ab Epiſcopo. ibidem.
Fideiuſſor repetit via executiua prout ſoluit. pag. 47. num. 91. *verſ. octauò aduertendum.*
Fides Capitanei. p. 47. 83. 85.
Filius an poſſit impunè occidere Patrem bannitum. pag. 223. n. 164.

Filius occidens Patrem bannitum, & è contra, ſiuè vxor occidens maritum bannitum, & è contra, non debet eſſe impunitus. pag. 223. 163.
Contrarium. 164.
Filiæ naturali tantùm debetur reuerentia à Patre. pag. 85. 45.
Filiæ meretricum in Vrbe auferuntur matribus, & in Conſeruatorio ponuntur. pag. 101. 67.
Filij concepti à bannito poſt bannum dicuntur legitimi, & ſuccedunt. pag 248. num. 23.
Fiſcus prohibitus appellare à ſententijs abſolutorijs etiam ſi ſint interlocutoriæ, & mera decreta, appellat à decreto remiſſionis cauſæ ad alium Iudicem. pag. 187. num. 241.
Appellat à decreto, quod inquiſitus gaudet indultu. 242.
Appellat in cauſis pecuniarijs deſcendentibus ex crimine. 243.
Contrarium 244
Appellat à minoritate pœnæ. 245.
Non appellat à ſenteutia lata in cauſa immunitatis ad fauorem Rei 246.
Fiſcus non habet prælationem in bonis delinquentis alijs creditoribus. pag. 184. num. 281.
Fiſcus, & Eccleſia in materia reſtitutionis in integrum æquiparantur. pag. 186. num. 233.
Fiſcus poteſt occupare bona, quæ accipiunt ex turpi quæſtu fœminæ, quæ non ſunt publicæ meretrices. p 97. 14.
Fiſcus propter ſuperuenientes probationes de nouo repertas non reſtituitur. p. 186 num. 231.
Fiſco competit de iure ius ad appellandum à ſententia prolata ad fauorem Rei. 186. num. 225.
Sed de conſuetudine non appellat. numer. 226.
Fiſco non ſunt ſubtrahendæ probationes. pag. 201. 461.
Follerius retulit in ſua praxi omnia ſigna venenorum p. 138 15.
Forenſes, & viatores ſunt ſub protectione Principis. pag. 122. 2.
Eos decipere, & fraudare in rebus, quas emunt, eſt magnum crimen. n. 3.
Forenſes exteri dominij poſſunt puniri Bononiæ pro delictis alibi commiſſis vigore bannimentorum. idem eſt in Regno Aragoniæ. pag. 75. 9.
Requiritur tamen in forenſibus ſcientia vera, vel præſumpta bannimentorum. num. 10.
Et ſufficit dicta ſcientia, licet ignorent qualitatem pœnę. 11.
Dictum bannum non valet de iure. 12.
Contrarium. num. 15.
Forenſes non ſubiecti ratione originis, domicilij, vel delicti, non poſſunt pro delictis alibi commiſſis puniri. pag 75. numer. 13.
Fallit in caſibus poſitis. 14. & 16.
Forenſes demorantes in Ciuitate debent impetrando licentiam armorum ſpecificare, quod ſunt tales. p 34. 72.
Forenſes tranſeuntes pro armorum delatione non debent de iure moleſtari, niſi arma ſint prorsùs vetita. pag. 34 numer 73.
Forenſes, qui contraxerunt domicilium, & propter animum continuandi acquiſiuerunt ciuilitatem habentur pro ciuibus. pag. 34 74.
Forenſes etiam certificati de prohibitione delationis armorum ſunt in aliquo excuſandi, ſi ſine dolo ingrediantur Ciuitatem pag 22. n. 31. in fine.
Forenſes deferentes arma comprahenduntur in edicto armorum p. 13. 25.
De conſuetudine etiam archibuſium onuſtum per Ciuitatem deferentes debent excuſari ſecundum Bouadillam. 26.
Vide rationem n 27. & n. 28
Intellige in ijs, qui actu tranſeunt. 29.
Etiamſi in dicto tranſitu accedunt ad fontem, ſeu lanium 30.
Dummodo non ſint certiorati de banno, ſeu moniti ad deponendum arma 31.
Et tunc etiam debent officiales vti æquitate erga illos ſecundum *Bouadillam*. num. 32
Forenſes debent certiorari de banno armorum ad hoc, vt incurrant pœnam banni. pag. 22. 31.
Caupones, quando non notificant Curiæ debent teneri de armis illatis in hoſpitium remiſſiuè pag 22. 32.
Formula *da gloriam Deo, confitere*, ſeruata in S. Scriptura non importat ſimplex iuramentum de veritate dicenda. p. 303. num 28.
Formula, quæ ſeruatur in Turrono ad condemnandum contumaces. 211. 34.
Formula mandati ſpecialiſſimi ad ſic, & ſic reſpondendum. p. 30. 24.

For.

Formula ratificationis faciendæ per Reum confeſſum in tortura. p.309. 64.
Forma viſitandi cadauer. p.171.8.
Forma à Principe perſcripta debet ſeruari ad hoc, vt bannimenta ligent. pag.331. num. 2.
Quod forma ſit ſeruata debet conſtare per relationem Curſoris. pag. 331. 3.
Fornicatio ſimplex permittitur, ſed ex hoc non debet dari occaſio fornicandi p.118. num. 35.
Fornicator admittitur ad probandum meretricium fœminæ carnaliter cognitæ. pag. 103. num.98.
Forum quis non ſortitur ex ſola habitatione. pag. 75. 8.
Franciſcus Beccius loquens de conuenticula armatorum quomodo intelligendus. pag. 39. 12.
Frater proſtituens ſororem punitur vltimo ſupplicio de iure communi: idem de patruo, vel amita. pag.86. 70.
Contrarium. num.71.
Prima opinio eſt vera in terminis iuris communis. 72.
Fratri non licet occidere ſororem adulteram. pag. 89. n 102.
Intellige, vt nu. 102 104.
Frequentia delictorum quid operetur. pag. 280. num.6.
Furantes Agnus Dei in magna quantitate in Palatio Apoſtolico fuerunt damnati, & tranſmiſſi ad triremes. pag. 110.numer. 14.
Fures. Vide verbo ſacrilegi.
Fulminis percuſſio ex quibus ſignis dignoſcatur. pag. 171. 8.
Fuſtigatio habet ſemper adiunctum exilium pag. 91. ſub n.138.
Fuſtigatio eſt pœna propria, & ſolita imponi lænonibus. p.91. 135.
Fuſtigati debent etiam exulari. pag. 91. ſub num. 138.

G

GABELLA vini, quod venditur ad minutum remiſſiuè. p 118. 29.
Gabellam impoſitam meretricibus improbat *Carpzouius* pag. 32. 41.
Antiquitus exigebatur Romæ ab Officialibus Curiæ de *Sabellis*, & erat pro ſalario Iudicis, qui ius reddebat inter meretrices. num.44.
Exigebatur etiam Neapoli. n 45.
Fuit ſublata dicta gabella in dictis Ciuitatibus, & quare. n.46.
Gladij ad incidendum panem, & aptandum calamos poſſunt deferri. p.33. 68.
Dummodò non malo animo. 69.
Nec ſequatur inde delictum. 70.
Gratia conceſſa motu proprio. pag. 263. num. 56.
Gratia perficitur ex ſola Principis ſubſcriptione. pag. 228. 2.
Imò ſolo verbo. n.3.
Sed ob hominum malitiam ſigillari, & regiſtrari mandatur. 4.
Si non fuit regiſtrata intra tempus ſtatutum eſt nulla. 5.
An ſufficiat, ſi regiſtretur in Secretaria, ſeù Cancellaria tantùm 6.
Gratiæ validitas non poteſt diſcuti abſque expreſſo Principis concedentis mandato. pag. 264. 59.
Gratia nulla, an ſuffragetur per modum ſalui conductus. p.264. 60.
Grauius delictum eſt aliquem veneno, quàm gladio perimere. p.144. 6.
D. Gregorius Magnus fuit primus, qui in Italia introduxit exemptionem Regularium à iuriſdictione Epiſcoporum. pag. 196. num. 383.
Guazzinus, & Vermigliol. contrariantur. pag. 44. 66.
Gubernator Vrbis intra diſtrictum tranſmittit Commiſſarios nullo facto verbo cum Pontifice. pag. 197. 394.
Gubernatores Prouinciarum, ſi volunt cognoſcere cauſam loci Baronalis intra Prouinciam exiſtentis in prima inſtantia, debent certiorare Baronem de motiuo aſſumendi dictam cognitionem. 182. 162.
Si volunt examinare teſtes, vel alium actũ Baroni non præiudicialem in Baronia exercere, debent procedere per viam requiſitoriæ, vel Commiſſarij miſſi debent oſtendere commiſſionem. 163.
Gubernator Prouinciæ, & Baro loci intra Prouinciam exiſtentis, quando dicantur æquales reſpectu ad actum in Baronia expediendum. p. 182. 164.
Guidatica ſunt ſpecies remiſſionis. pag. 233. num. 28.

HA.

H

HABENS licentiam ferendi arma, ſi cum illis delinquit, debet puniri etiam pro delatione armorum p.34.n.82.
Contrarium. 83.
Concilia. 84.
Explica conciliationem. 85.
Habens licentiam ferendi arma ſi cum illis delinquit, ammittit priuilegium licentię, ità vt deinceps captus cum armis punitur pro delatione. pag.35. 86.
Habens licentiam ludendi pro ſe, & alijs non punitur pœna bannimentorum ſaltem in rigore, ſi dicta occaſione retinet biſcazzam. pag 128. 37.
Hæreſis ſuſpicio in philtrante. pag. 151. num. 77.
Hodie in quolibet delicto proceditur ex officio de Iure Canonico. p. 291.nu 6.
Et etiam de conſuetudine. 7.
Fallit in crimine adulterij. 8.
Niſi adulterium ſit notorium. ibid.
Homo vix dari poteſt, quod omnes inimicos præcipuè occultos explicet, cum quandoque quis non aduertat ad offenſionem. pag. 320. num. 135 *verſ. quia præterquamquod.*
Homo iure naturæ adſtringitur ad beneficiendum homini. p 248. 22.
Homo fatuus eſt vna beſtia, & vna ſtatua. pag. 149. 53.
Homo habet duo iura ad vitam, vnum ad fruendum ea: alterum ad defendendum eam. pag. 237. 62.
Homines diffamati licet torturam ſubſtineant debent condemnari in pœnam extraordinariam etiam triremium pag. 310. num 71.
Homines naturæ efferatæ debent ſtatim tolli è mundo. pag. 230. ſub num. 21. *verſ. potuit ergo.*
Homines, qui ſubſunt feudatario inueſtito cum omnimoda iuriſdictione, magis ſunt homines Principis inueſtientis, quam inueſtiti. pag. 183. 177.
Tenentur magis obbedire Principi num. 179.
Homines malè meritos oportet ægeſtate perire. pag. 201. 455.
Fallit in Epiſcopis ratione ordinis, & ne ſordes delinquentis obnubilent Innocentes. 456.
Homines naturæ efferatę ſunt è mundo tollendi, 230. 21. *verſ.potuit*, & quidem ſtatim ne interim dum expectatur ſententia peiora faciant. ibidem.
Homines cum maiori facilitate edunt, bibunt, & ludunt, ſi hæc faciant habita fide de prætio, quam ſi accipiunt in pecunia numerata. pag. 118. 30.
Homines ſemper in peiora ruunt. pag. 127. num. 12.
Homines, qui meretrici promiſſa non ſeruant, peccant. p. 97. 8.
Hominis viuentis ſuffocatio facta cum laqueo in gutture ex quibus ſignis dignoſcatur. pag. 171. n 8.
Hominum genus infimum nullo alio vitio magis, quam gulæ illecebris capitur pag. 115. num. 14.
Homicida, & particeps in homicidio tenentur ad intereſſe hæredibus occiſi. p. 278. num. 11.
Homicidium ſine dolo committens quomodo poſſit teneri. pag 53. n 41.
In homicidio vnus poteſt teneri de occiſo & alius de vulnere. pag. 171. 6.
Honeſtas in omni re, quæ aliqua ratione permittitur, cenſetur reſeruata. pag. 60. num. 39.
Honeſtas omnem turpitudinem excludit. pag 99. 35.
Honor excluditur à Reatu. p. 75. n. 8.
Hoſpitale non habens requiſita neceſſaria ad conſtituendum locum ſacrum, non gaudet prærogatiuis Eccleſiæ. pag. 219. num. 109.
Hoſpitia publica ſunt neceſſaria. pag. 114. num. 1.
Et ſunt pars alimentorum. 2.
Hoſpitia præbere forenſibus non tenentur priuati exceptis aliquibus caſibus. pag. 114. num. 3.
Hoſpitia ſubditis prohibere in totum an ſit licitum. 115. 5.
Hoſpitia ſunt à birruarijs, & Fiſcalibus diligenter perquirenda, nè incauti iuuenes imberbes ſeducantur. 118. 36.
Hoſpitationis materia à quibus Doctoribus tractetur. 112. 9.

I

IASON malè impugnatur. pag.200. numer. 422.
Identitas quomodo probatur pag. 156. numer. 141.
Ignorantia bannimentorum poteſt probari quando ſcientia eſt præſumpta. pag.75. num. 11.
Et quomodo probetur talis ignorantia. ibidem.
Ignorantię bannimentorum poſt publicationem illorum in locis ſolitis factam allegatio eſt fruſtatoria,& inanis.pag.332. num. 14.
Ob probabilem ignorantiam vix Ruſticus, & idiota excuſatur à pœna ordinaria ex Principis benignitate. pag.332. 15.
Ignorantia banni quando, & in quibus caſibus poſſit allegari. pag.254 66.
Illi, qui poſſunt audiri per Procuratorem in criminalibus, debent nihilominùs ſe ipſos exhibere ad hoc, vt examinentur. pag. 30. 24.
Sed hoc non procedit in illis, qui ex priuilegio audiri debent per Procuratorem. num. 25.
Et nec in illis, qui conueniuntur criminaliter in cauſis pecuniarijs. 26.
Immunitati Eccleſiaſticæ in dubio fauendum. 217. 92 & 98.
Immunitate Eccleſiaſtica non poteſt priuari Reus, quando delictum eſt impunibile, vel eſt excuſabile ita, vt non ſit locus pœnæ ordinariæ. p.222. 147.
Impedientes Ciuium delectationes faciunt contra humanam rationem. p.66. 2.
Impedimentum loci non tuti debet allegari pro parte citati pag 286. 28.
Imò citatus tempore æſtiuo, quo quis non tenetur comparere,debet etiam dare cautionem de ſe præſentando tempore debito. num. 29.
Contrarium. 30.
Imperium merum, & mixtum de iure Canonico de facili delegatur. pag. 189.numer. 296.
Imperatores, qui leges tabernarias fecerunt. pag. 115. 9.
Imperialis Potentia quare à Deo Rebus humanis propoſita. pag.273. 5.
Impoſſibilitas ad præcauendum eſt qualitas conſtitutiua proditorij, & aſſaſſinij.pag. 215. 73.
Impunitas cum qua conditione concedenda iuxta praxim hodiernam. p.279. 2.
Impunitus de iure non probat. pag. 255. num. 70.
Et multò minus ſi ſuccedit loco accuſatoris. num. 71.
Fallit vigore bannimentorum, quæ debent habere locum in caſu, quo proceditur contra contumacem. 72.
Impunitus an faciat probationem ſtante ſtatuto eum admittente. pag.255. num.70. & ſeqq.
Impunitate conceſſa ſimpliciter intelligitur data ad formam ſtatuti. p.279. 4.
Impunitatem habens punitur ſi non probat pag. 238. 66.
Impunitatis materia, & formula remiſſiuè. pag. 279 1.
Impunitate quis gaudet, ſi ſubminiſtrat inditia ſufficientia ad torturam. pag. 279. num. 2.
Impunitas non eſt concedenda abſque commodo Reipublicæ, nempè abſq;eo quod aliquis det exemplum cum pœna alijs ad abſtinendum ſe à delictis. pag. 279. numer. 3.
Incameratio banni hodie non eſt in vſu.pag. 224. 175.
Incantatores qui verbis, ſignis, characteribus medentur. pag.151. 71.
Incola, vel habitator in loco non poteſt deputari in Commiſſarium. pag. 179 numer. 99.
Poteſt enim eſſe ſuſpectus. 100.
Inconuenientia, quæ oriuntur ex ludo remiſſiuè. 127. 11.
Indicationes veneni referuntur. pag. 155. num. 130.
Inditia ex confeſſione in tortura conualidata remanent. pag. 308. num. 58. *verſ. nec ſatisfacit.*
Inditia veriſimilia, probabilia, legitima haberi debent ante illationem torturæ.pag. 301. num. 18. & p 302. n. 26. etiam in delictis atrociſſimis. ibid.
Inditia debent eſſe ſufficientia ad hoc vt inferatur tortura pag 280. 6.
Inditia legitima reguiruntur ad condemnandum Reum in contumacia tamquam confeſſum. 210. 23.
Inditia legitima ſunt ea, quæ leuiora ſunt ijs, quæ ſufficiunt ad torturam. p.210. num. 24.
Inditia ad torturam, quæ ſint arbitrio Iudicis ſtabilitur. 210. 25.

Sed *Farinac.* dat certas regulas. 26.
Alias regulas dat Cutellus. 27.
Inditia legitima iuncta contumacia Rei faciunt liquidiſſimam probationem. pag. 288. 53.
Et operantur idem, quod operatur vera confeſſio. 54.
Indulgentiam falſam recipientes à falſis quæſtuantibus indulgentiam non conſequuntur. 110. 16.
Cum bona intentio non ſufficiat. 17.
Contrarium firmant aliqui. 18.
Sed primam opinionem tenet Muta. 19.
Indultus non ſuffragatur niſi adſit partis offenſæ remiſſio 264. 57.
Infamia iuris requiritur ad impediendum exercitium Ordinum Clerico promoto: infamia vero facti ad impediendam promotionem Clerico promouendo. p. 313. num. 86.
Infatuatus amore mulieris, ſi illi poculum amatorium præbet, excuſatur in aliquo à pœna, & ſuſpicionem hæreſis non incurrit. 151. 77.
Inferior non poteſt legem imponere Superiori. 182. 147
Et nec poteſt limitare iuriſdictionem Superioris. 148.
Infirmitates impedientes illationem torturę. 318. 127.
Informationes capere an ſit idem quod facere proceſſum. pag. 199. nu. 411. *verſ. fallit tertio.*
Informationes iudiciales quomodo tenendæ à Notario. pag. 40. n 26.
Inhumanum eſt pœna graui punire eos, qui ſine dolo delinquunt. 247. 9. & 21.
Inimici à teſtimonio repelluntur. pag. 68. num. 17.
Inimicitia tamquam quid facti debet probari. pag 219. 115.
Innocens non debet occidi ad alium ſeruandum pag. 147. 34.
Innocentius Papa XI. laudatur. p. 107 n. 1.
Innoc. XI. damnauit plures propoſitiones. pag. 146. 28.
Innocens fugitiuus non debet remitti. pag. 77. num. 30.
Innoxijs non parcere cogitur is, qui nimium ſecuritati, & quieti vult conſulere. pag. 43 61. *verſ. & quamuis.*
Innocens non debet puniri pro nocente, nec Pater pro filio. 14. 49.
Niſi agatur de pœna modica pecuniaria. ibidem.
Iniuriarum actio competit, quando turbatiua ſit ſine violentia. 56. 99.
Sed ſi ſit cum violentia competit actio ex *lege Iul. de vi publica.* 100.
Inobedientia non accurrentium ad ſonum campanæ ad arma, quomodo probanda. pag. 259. 4.
Inopia differt à Paupertate, & in quo. pag. 86. num. 66. ſeq.
Inquiſitores an poſſint proceſſare Epiſcopos. 198. n 411. *verſ. quid dicendum.*
Inquiſitores non poſſunt tranſmittere ad Sedem Apoſtolicam Epiſcopum accuſatum, & Reum capitis. pag 198. nu. 411. *verſ. imò nec poſſunt,* niſi timeatur de fuga. ibid. & niſi ſit ſolum electus, & nondum confirmatus. ibid. *verſ. & fallit.*
Inquiſitores an poſſint capere informationes contra Epiſcopum ad effectum certiorandi Pontificem. pag. 199. nu. 411. *verſ fallit tertio.*
Inquiſitus de veneno quomodo poſſit defendi remiſſiuè. 158 149.
Inquiſitio, ſeu monitorium Reo tranſmittendum debet formari à Iudice, & ab eodem committi, vt Reo tranſmittatur. pag. 174 43
Inquiſitio contra plures Reos contumaces quomodo concipienda, & formanda ſi neſcitur quis eorum occidit. pag. 319. num. 133.
Inſpectores in ludo, & qui docent ludentes, & qui mutuant ludentibus pecuniam incurrunt in pœnam. 129. 46.
Non tamen in pœnam bannimentorum. num 51.
Inſequutio malefactoris incæpta in vna iuriſdictione poteſt continuari in alia. pag. 161. 22.
Si adeſt conuentio inter Principes confinantes, alias ſecus. 23.
Inſolentes non debent eſſe abſque pęna. pag. 270. 2.
Inſolentes ſequuta fuga carcerati debent pęna triremium puniri. 270 3.
Inſufficienter tortus debet iterum torqueri, & quando hoc procedat. pag. 308. num. 62.
Inſtrumenta alia vltra ea, quibus partes ſe vſuros affirmarunt, non poſſunt produci. pag. 239. 75.
Inſtrumenta, & obligationes, quæ occaſione ludi fiunt, annullantur etiam de iure communi. 132. 4.
Fallit ſi poſt mutuum factum luſori fiat noua

Digitized by Google

noua conuentio, & noua obligatio. 5.
Intentio componentis venenum attendi debet de iure communi quoad imponendam pœnam mortis. 139. 28.
Ceſſat quando extat lex prohibens componi venenum etiam ſine mala intentione. num 29.
Interpolatoribus ad inſtantiam ſartorum, & pannariorum fuit dictum, ne puro panno ſarcirent veſtimenta, quæ inter promercalia eſſent habituri 119. 54.
Interdictum prohibitiuum datur in materia quæſtuationis eleemoſynarum. p. 110. num 20.
Interpretatio legis non dicitur propriè quando fit ab eo, qui poteſt condere, ſed potiùs eſt declaratio 328. 2.
Interpretatio legis triplex eſt: prima eſt ea, quæ fit à Principe, & habet vim legis 328 3.
Secunda eſt, quæ fit à conſuetudine, & pariter habet vim legis. 4.
Tertia eſt, quæ fit à Doctoribus, & in tantum attenditur, in quantum reſtringitur ad verba, & mentem legis. 5.
Interpretatio declaratoria, quæ fit propter ambiguitatem verborum legis, ſeù ſtatuti competit cuilibet Iudici. pag. 328. num 9.
Interpretatio facienda eſt contra eum, qui potuit apertiùs loqui p 239 76.
Interpretatio eſt facienda contra eum qui poterat clariùs loqui pag. 233. 33.
Interrogatio Vide Iudicis.
Interrogatio, & monitio facta à Ioſuè in S Scriptura fuit concuſſiua, & tamen inde confeſſus fuit lapidatus pag. 303. num. 28.
Inueriſimile eſt, quod quis voluerit, niſi ad conſulendum ſaluti propriæ, irruere in hominem armatum, & cultrum ab eiuſdem latere auferre, quando adhuc ille remanebat validiori armorum genere armatus. pag. 231. nu. 21. *verſ. ſecundum quod reſultat.*
Inueriſimile quod eſt habet falſitatis imaginem. pag. 231. num. 21. *verſ. ſecundum quod reſultat.*
Inueriſimile quod eſt habet falſitatis imaginem. pag. 231. *verſ. ſecundum quod.*
Inuiti quomodo cogi poſſunt ad renunciandum. 200. 434.
Inurbanitas eſt euitanda. 180. 125.
Iracundia proueniens ex facto aduerſarij excuſat occidentem à pœna ordinaria. pag. 232. *verſ. iſte pauper.*
Irregularitatem non contrahit Epiſcopus, ſeù alius Eccleſiaſticus annuens pulſationi campanæ ad proſequendum malefactores. 261. 29.
Irregularitas ex notorio homicidio conſurgit ratione generalis infamiæ, ſed explica, vt explicatur. pag. 313. 86.
Iudex ex ſemiplena probatione non poteſt condemnare Reum in pœnam extraordinariam, quia tunc ipſe Iudex non eſt certus de delicto, niſi quantum ſufficit ad interrogandum Reum in tortura, vel extra. pag. 313. 86.
Iudex delegatus in cauſis criminalibus non debet data opera recedere à regula, qua firmatur eſſe tenorem delegationis inſerendum in citatione. 178. 85.
Nam Rei dum ſunt in fuga vix habent notitiam citationis. 86.
Et in caſu inaduertentiæ debet id tribuere voluntati Dei. 87.
Et ex hoc adhærere mitiori. n. 90.
Iudex loci requirendus eſt pro captura Rei ad dictum locum confugientis. 161. 26.
Et quomodo facienda ſit huiuſmodi requiſitoria remiſſiuè. 27.
Iudex in crimine veneni debet eſſe circumſpectus, & cum ſubtilitate ſe gerere. pag. 154 106.
Iudex, cui ex proceſſu conſtat de qualitate excludente, vel minorante delictum, debet illam attendere ad eximendum imputatum à vexatione. 52. 36.
Et quando de dicta qualitate habet ſummum in proceſſu debet veritatem indagare. num. 37.
Iudex ſi vult videre principalem, & illum examinare tenetur ille comparere non obſtante priuilegio. pag. 30. num. 24. & tunc terminato examine Reus debet relaxari. ibidem.
Iudex Eccleſiaſticus cauſatiuè tantum cogit laicum ad cauendum de non offendendo. pag. 45. 74.
Iudex Eccleſiaſticus non habet iuriſdictionem in laicum. p. 45. 74.
Iudex habens amplum arbitrium poteſt adhibere fidem teſtibus inhabilibus, & pluribus defectibus obnoxijs. pag. 67. n. 9.
Iudex ad obuiandum ne partes veniant ad arma quomodo ſe gerere debeat. p. 40. ſub num. 26. ſeq.
Iudex eſt exequutor bannimentorum. 76. num. 28.

Iudex quomodo ſe gerere debet circa proceſſum veneni propinati. pag. 156. numer. 137.

Iudex poteſt deuenire ad torturam quando eſt certus tantum de delinquente, quantum ſufficit ad torturam, & poteſt deuenire ad pœnam extraordinariam quando eſt certus tantum, quantum ſufficit ad talem pœnam. 305. n. 43.

Iudex non poteſt phyſicè certiorari de veritate confeſſionis Rei. pag 303. 28.

Iudex non poteſt inquiſitum ab alio Iudice diuerſi, & nõ inferioris Tribunalis etiam ad effectum coram ſe comparendi aſſecurare. pag. 235 num. 44 *verſ. limitatur tertio*.

Iudex ſi procedit ſecundum acta, & probata non poteſt redargui de iniuſtitia. p. 302. num. 19.

Habebit tamen confuſionem ſi deinde detegatur factum non eſſe prout ex actis apparebat. ibidem.

Iudex miſericorditer punire debet. pag. 300 num. 12.

Iudex non poteſt ex ſe annullare ſententiam, ſed hoc reſeruatur Principi pag. 287. num 44.

Iudex debet aſſecurare teſtes quos vocat. pag. 235. 47.

Iudex non debet permittere quod de ſe ipſo, & de eius data fide ſuſpicari poſſit. pag. 232 79.

Iudex debet recognoſcere proceſſum fabricatum ad inſtantiam Viduæ variatis antequam concedat Commiſſarium. pag. 193. 332.

Iudex non cogit forenſem, ſi non eſt ſibi ſubditus, & Iudex Eccleſiaſticus non cogit Sæcularem, nec cogit maritum ad dandam cautionem de non offendendo, niſi cauſatiuè, vel ratione incidentię pag. 45 num. 74.

Iudex Eccleſiaſticus, vel Sæcularis quando poſſit ſe intromittere ad exigendam cautionem à religioſo, & reſpectiuè à Sæculari. pag. 45. 75.

Iudex in caſu vrgenti, periculoſo, & moram non admittente ſtatim tranſmittit præceptum rixantibus, & conſanguineis de præſtando cautionem de non offendendo cum clauſula, quod interim habeatur pro præſtita. 40 27.

Et poſt præſentationem præcepti offendens aduerſarium tenetur pœna contenta in præcepto. 28.

Et pœna omninò exigitur. 29.

Si non de iure, ſaltem ex obſeruantia Tribunalium ſæcularium. 30.

Ideò in Curia Eccleſiaſtica non exigitur pœna niſi probato dicto ſtylo. 31.

Iudex in caſu vrgenti, periculoſo, & moram non admittere ad ſuccurrendum celeriter inconuenientibus decernit militarem cuſtodiam. 42. 56.

Vel procurat capturam conſanguineorum delinquentis. 57.

Nam delinquens metu pœnę conſanguineorum retrahitur à delictis. 58.

Et hoc eſt permiſſum ratione publicæ vtilitatis. 59.

Vel conſanguinei iubentur exfractare num. 60.

Iſte modus capturandi, vel mittendi in exilium conſanguineos eſt volentus, nec practicandus, niſi in cauſis arduis. numer. 61.

Et contra conſanguineos bannitorum. numer. 62.

Et à Legatis à latere, qui vices Pontificis gerunt. 63

Exemplum practicatum contra quendam Coroncinum 43. 64.

Iudex antequam veniat ad præceptum de exfractando è vicinia contra meretricem debet examinare teſtes, & partes ſummariè audire, & dare terminum ad exfractandum 102 73.

Immò antequam aſſignet terminum de exfractando debet tranſmittere pręceptum de non inquietando vicinos ſub pœna eiectionis. 74.

Sed quod poſſit omitti huiuſmodi præceptum firmat *Thermudo*. 73.

Vide diſtinctionem Autoris circa eiectionem meretricis rixoſæ, & non meretricis, ſed brigoſæ, faſtidioſæ, & viciniis iniurioſæ; 76. & 78.

Iudex poteſt etiam poſt didicita teſtificata recipere ex Officio nouos teſtes, quia ceſſat tunc timor ſubornationis. p. 191. num. 316.

Et eadem ratione idem procedit in Procuratore fiſcali n 317.

Sed plura ſunt etiam hoc caſu ſeruanda, quæ enumerantur. 318.

Iudex Curiæ de Sabellis pro iure inter meretrices dicendo certum quid ſingulis annis pro labore à meretricibus accipiebat. pag. 100. n. 49.

Fuit ſublata iſta pẽſitatio à Greg. XIII. 50.

Iudex

Digitized by Google

Iudex Delegatus nihil habet de proprio, & tantum poteſt, quantum eſt reſcripto Principis commiſſum 175. 48.
Debet igitur reſcriptum manifeſtare aliàs ſibi non creditur, etiam ſi ſit Vir bonus. num. 49. & 64.
Iudex in decreto depoſitionis Rei à tortura debet proteſtari, quod intendit continuare torturam, alias præiudicat fiſco. pag 308 63.
Iudex non habet neceſſitatem viſitandi cadauer per ſe ipſum. 171 5.
In arduis tamen caſibus accedit ipſe ad viſitandum, ibidem.
Iudex debet prouidere, ne partes veniant ad arma pag 39. 19.
Et cogit illas ad dandam cautionem de ſe non offendendo. 20.
Iudex ſit circumſpectus in hoc, vt non obſtante banno adhibeat alios teſtes, quam Birruarios maximè ſi ſint ſuſpecti de inimicitia, imò eo caſu reijciat illos à teſtimonio ferendo. 68. 17.
Et etiam à captura facienda. 18.
Iudex ex inditijs poteſt ſecundum eius arbitrium torquere, vel condemnare in pœnam extraordinariam. 304 39.
Imò debet omninò torquere ſecundùm aliquos. 40.
Reprobantur Doctores ita dicentes. 41.
Reprobantur etiam Doctores dicentes dependere ab Arbitrio Iudicis torquere, vel condemnare 42.
Diſtingue nu. 43. Vbi latè de pœna extraordinaria.
Iudex ex circumſtantijs ſibi notis extra proceſſum poteſt deuenire ad torturam ſecundum *Giurbam*, ſed reprobatur. pag. 305. 48.
Poteſt in enormibus, quando non habet inditia ſufficientia impetrare à Principe facultatem torquendi ſecundùm *Campaneam*, *alias de Nigris*, ſed reprobatur. num. 49.
Iudex in crimine veneni debet eſſe promptior ad torturam. 157. 149.
Iudex poteſt Reos condemnare ad intereſſe, quando condemnat eos tanquam confeſſos, vel conuictos de crimine. pag. 277. num. 5.
Et etiam, quando condemnat tanquam inditiatos. 6.
Non tamen condemnat tertium poſſeſſorem, qui non deliquit. 8.
Niſi ſit citatus. 9. Citatus pro ſuo intereſſe an poſſit excipere de delicto. 9. *verſ. ſed hic inſurgit.*
Et an contra tertium ſufficiant inditia n. 9. *verſ. & an contra.*
Iudex debet ſententiare ſecundum acta, & probata. 303. 30.
Iudex ex indicijs ſufficientibus ad torturam poteſt deuenire ad pœnam etiam corporalem, quando cauſa agitur in aliquo ſupremo Tribunali. 305. 45.
Iudex criminalis tenetur incidenter cõdemnare Reum ad omnia damna, & intereſſe, & reſtitutionem rerum ablatarum. pag. 277. 1.
Alias tenetur de proprio. n. 7.
Ceſſat in tribus caſibus relatis à *Farinac.* num. 2.
Iudex delegatus debet in citatione inſerere tenorem ſuæ delegationis ad hoc, vt coarctet citatum ad comparendum. pag. 286. 35 *verſic. ſextò requiritur.*
Et ſi mutetur Iudex debet fieri nona citatio, ibidem.
Iudex ſciens Reum eſſe in certo loco extra ſuam iuriſdictionem debet procurare, quod ibi citetur. 285. 25.
Iudex Eccleſiaſticus debet inſtare pro repoſitione carcerati ad Eccleſiam, quando vocatus à Principe, vel Iudice exijt, & fuit arreſtatus. 228. 12.
Et ita practicatum refertur. 13.
Iudex dum facit præceptum de exfractando debet quantum poteſt proſpicere indemnitati domini domus. 103. 91.
Niſi ſcienter indigis locauerit. n 99.
Et debet ſi mulier ſit honeſtæ familiæ ſecretò monere, vt diſcedat. 92.
Et quatenus velit præceptare in ſcripſis ſimulet aliam cauſam. 93.
Iudex poteſt per ſe, & manu ſua ſcribere depoſitiones teſtium abſque interuentu Notarij, & proceſſum penes ſe retinere quando agitur de re, quæ tangit honorem mulieris, vel alicuius familiæ principalis. 103. 94.
Iudex informatus, quod Reus, qui ſubſtinuit torturam, dimiſſus peiora faceret, poteſt eundem relegare. 310. 71.
Iudex quando Reus in tormentis fatetur, quid debeat aduertere. pag. 316. numer. 114.
Iudex videns Reum in tortura induratum quid facere debet. 316. 113.
Iudex non debet admittere reſponſionem non occidi, ſed ſi occiderim, occidi ad
meam

meam defenſionem. pag. 314. n. 92.
Iudex quando habet plures Reos inquiſitos de eodem delicto ſi vult venire ad torturam contra vnum illorum debet ſibi præſeruare ius veniendi ad torturam contra alios, & ſic debet vti clauſula procedatur pro nunc contra N. pag. 319. numer. 134.
Iudex coaceruatis delictis debet eligere pœnam, quæ omnibus delictis correſpondeat. pag. 317. 125.
Iudex ad inducendum Reum ad confitendum ei dixit, quod non ſperaret miſericordiam à Deo, quando mendacijs iuſtitiam. & proximum læderet. p. 303. n. 28. defenditur talem interrogationem non eſſe extra formam legis. ibidem.
Iudex arbitrando pœnam contra receptatores malefactorum quid aduertere debeat. 251. 50.
Iudex, qui de ordine Principis dat ſaluum conductum vni ex pluribus delinquentibus in eadem cauſa, poteſt etiam cæteris illum dare, etiam ſi in reſcripto non fiat mentio niſi de vno. 236. 55.
Iudex proſequitur cauſam etiamſi accuſator poſt porrectam quærelam deſiſtat. pag. 291. 9.
Iudex debet declinare in mitiorem circa repetitionem tormenti. pag. 307. 56.
Iudex quando mandat Reum deponi à tortura debet proteſtare quod intendit repetere, vel continuare torturam. p. 308. n. 63. & hanc proteſtationem facit ſcribere per actuarium. ibidem.
Iudex quando non habet facultatem aſſecurandi bannitum, quem citat ad comparendum pro alio delicto puta quia ſit bannitus in alio Tribunali ſuperiori debet illi offerre ſaluum conductum concedendum à Principe p. 235. n. 44. *verſ. poteſt tamen.*
Iudex non debet eſſe clementior lege. pag. 285. num. 22.
Iudex debet attendere quod æquius. & conuenientius eſt, & non quid ſit vtilius Reo pag. 285. n. 22.
Iudicis licentia requiritur ad capiendam poſſeſſionem, & ratio eſt nè alias deueniatur ad arma. 50. 1.
Dummodò poſſeſſio non ſit vacans. 2.
Procedit etiam manente pacto in inſtrumento, quod propria authoritate fine citatione, & licentia poſſit capere poſſeſſionem, nam quicquid ſit de iure communi de quo iure adhuc requiritur aſſociato familiæ. 3.
Vigore bannimentorum requiritur etiam Iudicis licentia. 4.
Imò etiam habita licentia Iudicis debet deſiſtere, ſi pars ſe opponat, & de facto reſiſtat. 5.
Sed iſto caſu capiens poſſeſſionem excuſaretur in aliquo, & quando. 6.
Pœna capientis poſſeſſionem propria authoritate, quæ ſit de iure. 50. 7.
Iudicis, & Notarij perſona in quolibet actu iudiciario neceſſaria eſt ex *tex. in cap quoniam contra de probationibus.* pag. 172. num. 22.
Contrarium ſeruatur de conſuetudine. num. 23.
Iudices non debent eſſe contenti ſola Rei confeſſione. 302. 27.
Iudicis Officium eſt triplex nobile, mercenarium, aduerſarium. 291. 1.
Ideò triplex eſt modus procedendi. 2.
Iudicis animus debet inclinari ad inueniendam veritatem. 316. 114.
Iudicis finis debet eſſe veritas. pag. 316. num. 114.
Iudicis interrogatio facta Reo refertur. pag. 303 num 28.
Iudici licet vti ſortilegio contra ſortilegium taciturnitatis. 325. 141.
Contrarium eſt verius, nam præter abraſionem pilorum, mutationem veſtium, vel loci, & dilationem tormenti ad aliud tempus nullo alio licet vti remedio. ibidem.
Iudici non licet extra Ciuitatem, ſeu locum Reſidentiæ pernoctare. 173. 32.
Iudici non eſt præcludendum ius eligendi viam ſibi viſam magis fiſco proficuam. pag. 304. n. 43.
Iudici non licere iura tranſgredi quomodo debeat intelligi. 280. 6.
Iudices laici impedientes Epiſcopos examinare teſtes incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ tanquam eos impedientes vti iuriſdictione Eccleſiaſtica. pag 195. 365.
Iudices debent inueſtigare omnes circumſtantias, & qualitates delicti confeſſati. pag. 219. 114.
Iudices, qui ſolùm habent animum directum ad perſeuerantiam confeſſionis, malè agunt. 316. 114.
Iudices in atrocioribus debent eſſe proni ad torquendum. 308. 58. *verſ. nec obſtat.*

Iudi-

Iudices torquentes Reos more Tyrannorum exprobantur. 301. 18.
Iudices affectantes vanam gloriam, vel officia exprobantur. 301. n. 18.
Iudices adhibentes captiones, & artes malas exprobantur. p. 301. 18.
Iudices in Tribunalibus inferioribus ex indicijs etiam indubitatis non poſſunt imponere pœnam corporalem, ſecus in Tribunalibus maioribus. 311. 74.
Iudæorum inſtituta minus accommodata ad temporum horum Rempublicam. p. 300. num 17.
Iudæi adiurati ſolemni ritu interrogabantur 303 num. 28
Ius eijciendi meretricem è domo cui competat. pag 102. num. 79. *verſ. tertio quod inſtantia.*
Ius expellendi meretrices è vicinia competit ratione habitationis. pag. 103. n. 82.
Ius armandi naues connumeratur inter regalia. 124. 41.
Ius tertij quando poſſit opponi. pag. 181. num. 140.
Ius ſibi dicere eſt recuperare propria authoritate p. 54. 58.
Iura tranſgredi licitum etiam in modo procedendi quando adſunt inditia, & delictum eſt de exceptis. 280. 6.
Iura tranſgredi in puniendo, & in procedendo licet. 280. 7.
Iuris præcepta relaxantur pro bono Pacis inducendæ, & ſcandali extinguendi. pag. 200. num. 429.
Iuriſdictio ex præſcriptione acquiritur. 29. num. 13.
Iuriſdictio non dicitur prorogata per præſtationem cautionis de non offendendo. pag. 45. 73. *verſ. & hæc* dummodò non fuerit ſponte præſtita. pag. 46. 75. *verſ. fallit.*
Iuriſdictio poteſt prorogari etiam in criminalibus. 76. 18.
Iuſtum, & vtile quod hodie eſt, poteſt cras iniuſtum ex circumſtantijs loci, vel temporis fieri. 273. 5.
Iurans non ludere eſt periurus, ſi dat alteri pecuniam ad ludendum. 130. 63.
Iſauri ſunt latrones alijs perfidiores. 55. 73.
Iuuentus eſt inſtruenda ad haſtiludia, ſchirmiam, ſaltus, & huiuſmodi. 68. 2.

L

LANTERNAM deferre, quando, & quomodo liceat remiſſiuè. pagin. 34. num. 78.
Lapides proijcientes in muros, ianuas, feneſtras domorum, quomodo puniuntur remiſſiuè. 59. 7.
Si aliquem in corpore offendunt tenentur etiam ad intereſſe. n. 8.
Lapidum proiectio eſt leue delictum de iure communi, & pœnam corporalem non admittit. 58. 5.
Lapidationes à pueris fieri prohibentur. pag. 58. 2.
Ratio aſſignatur. 3. & 12.
De laruis remiſſiuè. 33. 55.
Latro publicus. Vide verbo raptor.
Latrones. Vide verbo ſacrilegi.
Lau. Matthæu commiſeratur maritorum conditionem. 89. 108.
Legatus à Latere non poteſt concedere ſaluum conductum delinquenti, ſeu bannito non habenti pacem. 232. 23.
Dummodò non faciat tempore belli. numer. 24.
Vel ex aliqua iuſta cauſa ad breue tempus num. 25.
Legatus à Latere nequit facere gratiam delinquenti abſque pace, vel abſque reſeruatione exilij. 233. 27.
Legatus à latere poteſt ſtatuere, quod credatur Birruarijs. 67. 8.
Lex vnica C. quando Imper. inter pupill. eſt iuris correctoria 192. 329.
Lex reſtringitur ad habilia. pag. 229. numer. 20.
Lex vna aliam interpretatur, & vnum caput ſtatuti ab alio declaratur. pag. 329. num. 16.
Lex debet eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis, vtilis, manifeſta, loco, temporique conueniens. pag 273 4.
Lex, & alia diſpoſitio loquens de lænonibus reſtringitur ſecundum Duarenum ad eos, qui ſe ingerunt ad proſtituendum Virgines, & mulieres honeſtas. pag. 90. num. 128.
Lex pœnalis non debet extendi. pag. 128. num. 34.
Lex ſtatuens aliquid de nauta intelligitur idem ſtatuiſſe de caupone, vel ſtabulario, & è contra. pag. 124. 38.

Lex

Lex tabernaria, quando lata Mediolani, & quibus verbis. pag. 115. 10.
Pluries deinde renouata. 11. 12.
Ratio huius legis refertur. 13.
Damnoſa vectigali n. 17.
Lex, ſeu conſtitutio concedens generalem ſaluum conductum reſtringitur ad habilia. pag. 229. 16.
In lege attendi debet diſpoſitiua. pag. 55. num. 76.
Leges in malum vſum deductæ ſunt abrogandæ. pag. 32. 48.
Leges fauore matrimonij multa tribuerunt. pag. 101. num. 59.
Leges, ſtatuta, bannimenta compilantur ad hoc, vt in vnum reſtringantur ea, quæ debent ſeruari. pag. 330. 1.
Et ita euitetur obſcuritas, & confuſio, quæ ex multiplicatione legum generatur. num. 2.
Leges in bene inſtituta Republica paucæ ſunt. pag. 330. 2.
Sunt inſtar medicamenti. 4.
Leges vbi multæ ſunt, ibi multæ etiam ſunt lites. & mores improbi. 330. 5.
Leges omnes habent pro finali cauſa tranquillitatem, & quietem ſubditorum, & tamen reſtringuntur ad ſpecialitatem, propter quam fiunt. 55. 68.
Leges mutare pro temporum, ac morum varietate conuenit. pag. 273. 5.
Lex tyrannis qualis. pag. 273. 5.
Leges obliteratæ. pag. 273. 5.
Leges debet exaſperari in maritos lænones. pag. 90. 123.
Legis tabernariæ ſuaſores, & approbatores, qui Doctores ſint. 116. 16.
Legem tabernariam abrogari expedit Fiſco, & Reipublicæ. 115. 7. & 24.
Promulgata alias diſſuetudine antiquata fuit. 7.
Legiſlatorum mos eſt priùs de perfecto, & deindè de imperfecto ſcelere diſponere pag. 92. 5.
D Lenocinio tractant Doctores, qui referuntur pag. 82. 1.
Lænocinium eſt crimen graue. 82. 2.
Eſt grauius peccato meritorio hoc eſt illo, quo quis proprio corpore quæſtum facit. num. 3.
Eſt grauius adulterio. 4.
Lænones ex culpabili homicidio fiunt irregulares. 83. 5.
Lænocinium deſcribitur. 83. 6.
Committitur pluribus modis. 7.
Corrumpendo animum, commodando domum, & operam etiam remotam præſtando. 8.
Requirit pro cauſa formali, & conſtituitua, quod fiat lucri cauſa. 9.
Et lucrum non debet eſſe paruum, puta teſtonum. 10.
Requirit effectum, hoc eſt copulam ſequutam. 11.
Requirit reiterationem actus per duas vices. num 12.
Imò per tres vices. 13.
Diſtingue. 14.
Reijcitur diſtinctio à *Paſchalio*. 15.
Sed hoc requiſitum improbatur à *Carpzouio*, tanquam contra leges. 16.
Mediatio in lænocinio ad hoc vt reiterata dicatur debet reſpicere plures perſonas, & non eaſdem. 17. & 19.
Fornicationes plures inter eaſdem perſonas reducuntur ad vnum principium, & ſic pro vnica habentur. 83. 18.
Lænocinium in meretrice non eſt propriè lænocinium, de quo loquitur bannum pag. 83. 20.
Lænocinium diuiditur in quinque ſpecies pag. 83. 26.
Sed in quatuor ſpecies ſecundum bannimenta. 27.
Prima eſt in commiſſo ab Aſcendentibus, & è contrà. 28.
Secunda eſt in commiſſo à coniunctis collateraliter. 29.
Tertia ſpecies eſt in commiſſo à marito. num. 30.
Quarta ſpecies eſt in commiſſo ab extraneis. 31.
Lænocinium extraneorum qua pœna punitur. pag. 90. 126.
Lenocinium in meretricem. pag. 90. n. 126. ſeqq.
Lænocinium commiſſum à marito dicitur omnium turpiſſimum. 86. 73.
Et grauius eſt lænocinio extraneorum. numer. 74.
Et grauiſſimum, & nefandum dicitur à Paſchalio, & reddit rationem. 75.
Exigit de iure pœnam mortis. 76.
Sed ob frequentiam admittit pœnam arbitrariam, vbi non extant ſtatuta de hoc diſponentia.
Improbatur hoc. 77. 81.
Lænocinium verum eſt illud, quod prouenit ex præfixione, & auiditate lucri pag. 86. 65.

Læno-

Lænones nunquam morte naturali effectos ait Gothofredus. 84. 37.
Et viſus Tribunalium eſt citra mortem punire. 38.
Lænocinium commiſſum ab Aſcendentibus eſt ſceleratiſſimum, & impium, & grauius alio. 85 39.
Et quidem Pater læno filiæ fuit combuſtus. pag. 85. 41.
Hodiè tamen parentes diuerſimodè puniuntur ſemper citrà pœnam mortis numer. 42.
Lænones ſunt infames, à teſtimonio repelluntur, feuda amittunt 91. 142.
Lænones poſſunt tollerari, ſi ſolum meretrices proſtituant. 90. 127.
Lænones expediunt Reipublicæ ad maiora ſcandala euitanda. 91 132.
Lænones meretricum non debent euitare omnem pœnam. 91 133.
Aſſignatur ratio. n. 134
Lænones in Hiſpania vncti melle, & plumis veſtiti cum mitra infami flagellantur. pag. 91. 136.
Et quare mitra in hoc crimine adhibeatur num. 137.
Lænones poſtquam fuſtigati ſunt debent etiam expelli tanquam peſtiferi, & nefarij homines. pag. 91 138.
Lænones ex culpabili homicidio fiunt irregulares. pag 83 5.
Lænones non poſſunt prætendere mercedem pro lænocinio. 94 4.
Etiamſi facta ſit conuentio. 5.
Imò etiam ſi data ſit fideiuſſio. 6.
Nam obligatio, & fideiuſſio eſt de iure nulla. num. 7.
Lænones laqueum pro mercede debent reportare. 95. 8.
Lænones poſſunt mercedem ſibi datam retinere. pag 95. 11.
Læno Vxoris condemnatus, vt fuſtigaretur mitratus. ab vxore, & deindè ad triremes per decennium tranſmitteretur. pag. 87. 78.
Alia exempla punitionis referuntur. 79. & 80.
Læſus ſcribit in marmore, lædens vero in puluere. pag. 230. n. 135. *verſ. quia prætorquamquod.*
Lętitia Reipublicæ turbatur, & ira Dei in nos prouocatur quando delicta non puniuntur. pag. 154. 107.
Lætitia Ciuibus non debet ſubmoueri. pag. 66. num. 1.
Leuitas deferentis arma ad oſtentationem debet puniri ob contemptum legis. pag. 20. num. 17.
Liberatio promiſſa bannitis occidentibus alios bannitos an porrigatur ad bona confiſcata. pag. 264. 62.
Liberatio, ſeu præmium præſentanti bannitum debetur etiamſi bannitus præſentatus liberetur propter iniuſtitiam, ſeù nullitatem banni. 264. 63.
Licentia data à non habente facultatem non debet ſuffragari. 35. 6.
Et in terminis armorum ita reſpondet *Perez.* num. 7.
Et datum Baroncello pro huiuſmodi licentijs poteſt repeti in ſindicatu. 8.
Licentia deferendi arma debet eſſe expreſſa, & in ſcriptis. 22 34.
Suff. agatur ſi detur cõniuētibus oculis 35.
Etiamſi Officialis non habeat facultatem. num. 36.
Licentia data pro ſe, & duobus ſocijs quomodo intelligenda 22. 37.
Et an ſocij poſſint incedere ſeparatim à principali remiſſiuè. 38.
Licentia deferendi arma intelligitur de ſolo enſe. pag. 34. 71.
Licentiam pulſandi campanam quis det. pag. 261. n. 29.
Litterarum bannitorum receptio non imputatur recipienti, ſed benè imputatur retentio, & non denunciatio. pag. 253. num. 53.
Litis conteſtatio efficit, vt iudicium tranſeat in contractum quoad iudicij proſequutionem. pag 190. n 108.
Litigans cum Vidua non tenetur ad expenſas duplicationis proceſſus pag. 192. numer. 329.
Locator qui ſolitus eſt equum dare ad vecturam, cogitur locare ſolito prætio. pag. 123. 23.
Et quatenus prætia ſint diuerſa, ſtatuitur arbitrio Iudicis in caſu coactionis. 24.
Locator equorum, ſi habet vnum equum pro ſeruitio proprio, & promittat locare equum ſuum tenetur dare iſtum equum, quem tenet pro ſe. pag. 123. num. 25.
Et ita fuit iudicatum. 26.
Locator equi non poteſt prætendere maius prætium pro redeundo, quam accepit pro eundo. pag. 123. 27.
Locatori quando competat ius eijciendi meretricem ab eius domo. pag. 102 79.

G Loca-

Digitized by Google

Locatores habent ius expellendi meretrices, quando ignorant qualitatem mulieris. pag.103. 83.
Dummodo habitent in vicinia, alias ſecùs. num. 84.
Locantes domos meretricibus, an, & quando peccent, tractant Doctores relati. pag. 104. n. 105.
Loquutio cum bannitis quare prohibeatur. pag. 250. num. 37.
Loquutio generalis parit confuſionem. pag. 179. n. 114.
Ludus alearum, & teſſerarum prohibitus ſemper fuit. 127. 5.
Sed conſuetudine exercetur. n. 13.
Et ideo impunibilis eſt hodie. n. 14.
Ludus de iure ff. *prohibitus* erat reſpectu ad pecuniam numeratam tam in parua, quàm in magna quantitate. pag. 127. numer. 6.
Sed de iure *Cod. prohibitum* eſt ludere etiam in alijs rebus. 7.
Ludus permiſſus à iure qualis ſit. pag. 127. num. 8.
Ludus della giarè, e pallamaglio non debet fieri in locis publicis. 133. 1.
Aſſignatur ratio ibidem. Neapoli extat ſimilis pragmatica. 2.
Ludus nouus, & diuerſus à primo quando dicatur. 129. n. 58.
Ludus dicitur replicatus quoties fit noua extractio pecuniarum, & quoties luſor ſe reponit ad ludendum. pag. 129. numer. 58.
Contrarium. 59.
Ludus quid ſit. 126. 1.
Ludus vrnæ vulgò lotto eſt de ſui natura licitus. pag. 131. n. 4.
Ludi, qui in mera fortuna conſiſtunt generaliter ſunt prohibiti. 131. 3.
Ludi publici inuenti ad continendum homines à malis. 116. 21.
Ludi, qui de iure permittuntur, enumerantur. pag. 133. n. 3.
Sed non poſſunt exerceri in omni loco, & nec in omni tempore. 4.
De ludo pilæ remiſſiuè. 134. 5.
Ludus ſcaccorum eſt ludus magni ingenij. pag. 130. 67.
Ludum domi retinentes duriùs puniuntur. pag. 127. 20.
Ludo, & ioco vti licet eo modo, quo licet vti ſomno, & cæteris quietibus. p. 129. num. 50.
Ludum taxillorum, & cartarum, quis inuenerit remiſſiuè. 132. 8.
Ludum domi retinens ſi iniurietur, verberetur non habet actionem. par. 127. numer. 24.
Etiam ſi verberetur, & iniurietur extra locum ludi, dummodo ex cauſa ludi iniurietur. n. 25.
Non poteſt tamen impunè occidi. 26.
Dubitatur, an hodie denegetur actio. numer. 27.
De ludi materia, qui Doctores tractent. pag. 126. 2.
Ex ludo oriuntur rixæ, contentiones, homicidia, blaſphemiæ. 126. 3.
Ludum retineri domi ex cauſa lucri ex quibus probetur. 128. 36.
Ad ludendum quando quis compellere dicatur. 128. 33.
Ludens cum aleis falſis punitur vigore bannimentorum, & iuris communis pœna arbitraria. 131. 1.
Ludens cum falſis aleis non committit furtum, quia aliqualiter adeſt animus illius, qui ludendo decipitur. 131. 2.
Falſitas taxillorum quomodo detegatur. pag. 131. 3.
Ludens cum fallacijs, ſi cartæ non ſint falſę, non compræhenditur in banno. p. 132. num. 4.
Sed punitur de iure etiam pœna mortis. num. 5.
Sed hoc non approbat *Farinac.* 6.
Ludentes recreationis cauſa non incurrunt in pœnam bannimentorum. pag. 129. num. 47.
Et nec illi, qui ludunt conditione, quod pecunia, quæ ammittitur in ludo expendi debeat ad emendum res, quæ communiter inter ludentes commedi debent. numer. 48.
Ludentes ludo tarocchorum ianuis clauſis habent præſumptionem contra ſe, quod cum tarochis ludant ludo prohibito. pag. 130. 68.
Nam malitia hominum inuenit modum ludendi cum illis ludo prohibito. 69.
Ludentes aleis, ſtante conſuetudine, in tantum puniuntur, in quantùm extet ſtatutum id expreſsè diſponens. pag. 127. num. 17.
Luſores reſtituere tenentur id, quod vincunt. 129. 57.
Sed fallit vbi extat conſuetudo in contrarium, ibidem.
Luſores repelluntur à teſtificando. p. 129. num. 53.

Præ-

Præterquam de ijs, quæ acta ſunt in ludo. num. 54.
Lucretius Poeta, & Lucullus perierunt poculo amatorio. pag. 145. 16.

M

MAGICA incantamenta in perniciem animæ tendunt. p. 148. 39.
Magiſtratus conſenſus requiritur quando datur poculum ſanatiuum prægnanti ex conſulto medicorum. 147. 36.
Magiſtratus Ciuitatum de iure communi poſſunt arma deferre. 29. 2.
Sed vſus eſt in contrarium. 3.
Ideò hic, prout in ſtatuto Vrbis expreſsè exceptuantur à prohibitione. 4.
Maleficium non poteſt maleficio tolli à Chriſtianis. 325. 141.
Maleficia lædunt ſecundum malefici intentionem ex pacto cum Dæmone concurrente actione illa externa manifeſtata. pag. 146. 28.
In maleficijs proceditur leuatiori velo. pag. 146. num. 28. & ideo ſuſpicionibus proceditur ad capturam. ibid.
Malefactores audientes ſonum Campanarum extremiſcunt. 261. 23.
Mala, quæ proueniunt ex ſaltationibus, & Choreis p. 64. 4.
Mala, quæ proueniunt ex otio, pag. 70. numer. 5.
Mala, quæ ex gula veniunt. 115. 15.
Malitia noſtrorum temporum maior. pag. 300. num. 17
Manus, & pedis abſciſſio ſublata eſt ab Imperatore. pag. 275. n. 16.
Mandans Titio, vt mandet Caio, quod occidat Sempronium, ſecundus non eſt mandans, ſed nuncius. num. 218. 103. & 106.
Mandans Titio, vt occidat Sempronium, ſi Titius hoc mandet Caio, ſunt ambo mandantes. 218 104.
Mandans poteſt damnari in pœnam extraordinariam etiamſi non conſtet de mandatario dummodo notitia perſonæ mandatarij habeatur ſaltem per famam. pag. 319. 133. verſ. *verſ ſecundus caſus.*
Mandans extra locum ſacrum, vt quis occidatur in loco ſacro, non priuatur etiam ſequuto homicidio immunitate Eccleſiaſtica. pag. 219. 111.
Mandatum ad occidendum non datur niſi hominibus perditis, & infimæ ſortis. pag. 218. n. 105.
Mandatum ad occidendum debet neceſſariò probari. 219. 116.
Mandatum de carcerando, pignorando, &c. expeditum in Curia Principis poteſt exequi in Baronia irrequiſito officiali. pag. 183. 179.
Sed poſt factam exequtionem executor tenetur officialem certiorare. 180.
Aſſignantur rationes. 181.
Maſſarij non denunciantes delicta tenentur de iure pœna falſi. 159. 3.
Et veras probationes reticentes puniuntur tanquam præuaricatores. 4.
Tenentur reuelare, & denunciare omnes alios, & etiamſi vnus ex delinquentibus ſubticeant, incurrunt pœnam. numer. 5.
Non puniuntur, ſi Curia non probat eos ſciuiſſe maleficium fuiſſe commiſſum. num. 6.
Contrarium. 7.
Maſſarij, qui compulſi à Iudice denunciant ſi non procraſtinabant, ſed ex aliqua cauſa impediti non denunciant excuſantur. 160. 10.
Tenentur denunciare maleficium etiam ſi non mereatur punitionem. 11.
Non tenentur denunciare, ſi ipſi illud commiſerint. 12.
Maſſarij poſſunt fungi duplici officio denunciatoris, & teſtis. 160. 13. & 14.
Si ſint minores excuſantur à pœna. 15.
Si aliquid dent ad hoc, ne ſindici creentur, non incurrunt aliquam pœnam, quia moleſtias quilibet poteſt redimere. numer. 16.
Non denunciantes delictum commiſſum in confinio duorum territoriorum, an puniantur remiſſiuè. 17.
Non puniuntur, ſi credunt onus denunciandi ſpectare ad ſucceſſorem remiſſiuè. num. 18.
Excuſantur ſi leues percuſiones non denunciant. 19.
Maſſarij, & meſtrales tenentur denunciare, & reſpectiuè capere vagabundos, ſed malè ſeruatur ab eis. 73. 1.
Maſſarij ſi denunciant ſaltationes, & ſaltantes cum armis non capiant excuſantur. pag. 65. 20.
Maſſarijs mandatur, vt reperto cadauere alicuius hominis, illud viſitent, & referant.

rant. pag. 170. num. 1.
Sed talis viſitatio non ſeruit ad formalitatem corporis delicti. 2.
Maſſarij Collegij quinam ſint. 30. 17.
Maritus occidens vxorem adulteram ex interuallo tenetur pœna ordinaria. pag. 89. num. 106.
Incontinenti nempè in ipſa turpitudine tenetur pœna extraordinaria. 107.
Mariti calor, & impetus facilè decernentis eſt refrænandus. 90 118.
Mariti excuſantur à tanto, ſi ex lænocinio vxorum nullum lucrum recipiunt. pag. 90. 119.
Contrarium num. 120.
Concilia vt num. 121.
Mariti pro lænocinio vxoris ſemel admiſſo tenentur pœna ordinaria. pag. 90. numer. 122.
Si turpis quæſtus cauſa faciant. 123.
Et cum effectu quæſtum faciant, nam ſi præter ſpem nihil lucrentur debent pœna extraordinaria plecti. 124.
Excuſantur ab ordinaria pœna, ſi ex lænocinio non ſit ſequutus effectus nempè copula carnalis. 125.
Etiam in terminis Bullæ Sixti Quinti. numer. 126.
Mariti, qui patiuntur vxores adulterari puniuntur pœna triremium. pag. 88. num. 85.
Item qui fingunt dormire, vt faciebant Cyppius, & Calba. 86.
Et qui domi retinent adulterum, & qui admittunt iuuenes in domum, in qua habitant cum vxoribus, & cum illis relinquunt ſolos. 87.
Et illi, qui relinquunt iuuenes cum vxoribus ſub prætextu negotiorum, quæ ipſi mariti potuerant expedire 88.
Affinitas tamen, conſanguinitas, amicitia intriuſeca poteſt eos tanquam poſitos in bona fide excuſare. 89.
Etiam ab omni pœna. 90.
Verùm Mariti, qui fingunt dormire, & alia ſupra enarrata permittunt dicuntur eſſe in lænocinio præſumpto, & ideò non poſſunt condemnari, ſed ſolùm torqueri num. 91.
Mariti, qui ſciunt vxores ſe proſtituere, & tamen retinent abſque vindicta facti, vel iuris compræhenduntur in banno contra lænones. 88. 92.
Declara tamen, vt declarant Doctores citati. num. 93.
Fallit ſecundùm Ioſephum Riccium in marito Catholico, qui tenetur reddere bonum pro malo. 94.
Refutatur Riccius. 88. 95.
Declara dictam concluſionem. 96.
Cautela pro marito ad effugiendam ſuſpicionem lænocinij. 97.
Mariti accuſantes vxorem de adulterio deriduntur. pag. 89. 98.
Quod ex malitia humana prouenire dicit Mattheù. 99.
Sed abſtineant à vindicta facti ob rationes relatas. 100. & 103.
Mariti habent cauſam, & occaſionem condolendi de adulterio vxorum ob prolis incertitudinem, & etiam quia apud vulgus ſemper aliquid exiſtimationis etiam ſi ſint neſcij perdunt. 89. 112.
Mariti pro lænocinio quomodo puniuntur pag. 85. num. 38. & pag. 87. num. 78. 89. 96.
Mariti occidentes vxores ad hoc vt pœna ordinaria liberentur, debent probare adulterium. 89. 113.
Mater, quæ permiſit filio concubere cum ancillis fuit relegata ad tempus. pag. 85. num. 49.
Materia cautionis de non offendendo præſtandæ pro conſanguineis eſt odioſa, oneroſa, & etiam irrationabilis. pag. 44. num. 66.
In materia delationis armorum etiam de iure communi fit exceptio perſonarum. pag. 29. 1.
Matricula probat præſumptiuè quem eſſe ſcholarem, militem, mercatorem, notarium. pag. 74. 2.
Matriculatus ſi recedat à ſtudio, & poſt tempus reuertatur, an debeat iterum matriculari remiſſiuè. 78. 2.
Matriculatus ſi ſit priuatus matricula propter inobedientiam, an poſſit rematriculari remiſſiuè. 78. 3.
Matrimonium contractum à Iuuene philtrato cum muliere philtrante eſt inualidum. pag. 149. 50.
Matrimonium debet probari quando agitur de adulterio. pag. 283. 2.
Matrimonij iura non tolluntur per condemnationem, & bannum latum contra maritum. 248. 23.
Maumetes Rex Turcarum remiſit Florentinis occiſorem Iuliani Medices. pag. 216. num. 83.
Medicus puniendus ob culpam. 154. 104.

an ob imprudentiam? ibid.
Medicus adinueniens remedia naturalia ad concipiendum debet præmiari. pag. 148. num. 39.
Medicus examinatus poterit iterum ob bonum publicum examinari. pag. 154. numer. 98.
Medicus dans poculum ſanatiuum prægnanti debet puniri,& quomodo. pag. 147. num. 36.
Medicus qui leuem infirmitatem facit magnam, vel protrahit punitur de iure communi arbitrio Iudicis. pag. 153. num. 88.
Medici medicamenta inexplorata adhibentes explorandi cauſa an, & qua pœna debeant puniri. 153. 89.
Medici mittuntur ad inſpiciendum vulnera, & referendum ex officio, & non ad partis inſtantiam, niſi ſit Reus in carceribus conſtitutus. 135. 7.
Et eo caſu electio peritorum ſit à Iudice citato Fiſco, & parte offenſa,& cum magna cauſę cognitione. 8.
Medici meliùs cognoſcunt qualitatem vulnerum, & quo genere armorum ſint illata. pag. 171. 7.
Medici, qui docent vagabundos modum ſe debilitandi, & ipſi debent puniri. pag. 70 num. 11.
Medici, & periti adhibiti in recognitione cadaueris veneno extincti debent dicere ſigna in cadauere reperta eſſe ſigna veneni aſſumpti. pag. 154. 116.
Et non ſatis eſſet, ſi dicerent ſigna poſſe ex veneno aſſumpto prouenire. 117.
Contrarium, nu. 119.
Debent tamen ex eorum iudicio ob ſigna, & coniecturas concludere hominem eſſe mortuum ex veneno aſſumpto. 120.
Medici, & periti in recognitione cadaueris ex veneno aſſumpto extincti quomodo ſint à Iudice interrogandi. p. 155. num. 118.
Medici. Vide verbo Aduocati.
Medicans dans pharmacum ignorans cuius ſit effectus,& potentię debet puniri. pag. 148. num. 36.
Medicorum conſenſus neceſſarius eſt in porrigendo poculum ſanatiuum. pag. 147. num. 36.
Medelæ pro temporum moribus adhibendę pag. 273. nu. 5.
Medicamenta falſa, ſeu minus apta vendens tenetur pœna falſi. pag. 153. n 93
Medicamenta vetera, & debilia, & inutilia debent proijci, & effundi. pag. 153. numer. 95.
Medicina, & Philoſophia ſunt ſorores, & vna alteri tàm ſtrictè coniungitur, vt nec tantillum ſeparari poſſint, aut debeant. pag. 138. 2.
Medicina omnium artium cognitione, ac circulo conſtat. 138. 3.
Mediolani Ciuitatis amplitudo, & magnitudo in numero plebis, & artificum maximè poſita eſt. 116 18.
Melius eſt in miſericordia, quàm in ſeueritate excedere. 310. 71.
Mens legiſlatoris attendenda. 67. 7.
Mercatores falliti Vide tortura.
Meretrix equitans per plateam fuit carcerata, & vix non fuſtigata. 106. 6.
Meretrices, quæ vehuntur rhedis, ſeu equitant quia peregrè proficiſcuntur non comprænduntur edicto, p. 106. 6. *verſ. nota tertio.*
Meretrix dicitur à merendo, quia mercede ſuam exercet militiam. 97. 1.
Turpiter facit, ſed non turpiter accipit. num. 2.
Tenetur de conſilio perfectionis reſtituere faciendo eleemoſynam: ſed non de neceſſitate ſalutis. 3.
Poteſt de acquiſitis cum meretricio teſtari, & diſponere ad libitum. 4.
Meretrix nupta viuens meretricaliter ignorante marito non poteſt carcerari pro debito, non cognoſcitur à Iudice meretricum, & nec ſubiecta eſt legibus, & incommodis meretricum. pag. 101. numer. 59.
Meretrix emendata compręhenditur in bannimentis, quia infamia non ex hoc abolita. pag. 99. 39.
Contrarium. 40.
Diſtingue. 41.
Meretrix emendata quænam dici poſſit. numer. 42.
Meretrix publica, quænam ſit remiſſiuè. pag. 99. 43.
Meretrix, quæ poſt factam conductionem domus cæpit meretricari, ſi eijciatur è domo, debet ſentire damnum, & incommodum penſionis. 104. 103.
Meretrix nupta debet puniri pro copula etiamſi maritus ſit ſciens. pag. 98. numer 31.
Meretrici debet aſſignari terminus competens ad extractandum. 103. 85.

Dum.

Dummodo non agatur de meretrice incorrigibili. 86.
Vel non habitet prope Monaſterium Monialium, vel domum Principis 87.
Et tranſacto termino bona poſſunt proijci in viam. 89.
Meretrices, & perſonæ inhoneſtæ debent eijci è vicinia, & locis, in quibus degunt perſonæ probæ, tam vigore iuris communis. pag 101. 60.
Quam vigore conſtitutionis, & ſtatuti, quod extat in pluribus locis enumeratis: num. 61.
Aſſignantur duæ rationes propter quas debent eijci 62.
Eijciuntur etiamſi habitent in domo propria. 63.
Dummodo extet ſtatutum ita mandans. num 64.
Alias non eijciuntur è domo propria. numer. 65.
Niſi ſint valdè ſcandaloſæ. 66.
Meretrices non poſſunt eijci è tota Ciuitate, & Terra 101. 68.
Contrarium 69.
Concilia. 70.
Meretrices ſecundum *Ricciullum* non debent è vicinia expelli, niſi in vno ex quatuor caſibus, nempè quando pro meretricibus aſſignatus eſt certus locus: quando inhabitant prope Eccleſiam, ſeu Monaſterium: quando habitant iuxta porticus, ſeu Palatium Principis, & quando eſt ſcandaloſa aliter, quam ex vita meretricia 102. 71.
Meretrices non poſſunt incedere in curru, vel equeſter, & quarè. pag. 105. num. 1. & 5.
Et in multis locis debent deferre ſignum. num. 2.
Et nec poſſunt vti habitu virginum, ſeù honeſtarum mulierum. 3.
Meretrices expediunt Reipublicæ ad maiora mala euitanda. 90. 131.
Meretrices ſunt à legiſlatoribus grauatæ multis incommodis, & quare pag 98. num. 20.
Meretrices ſub nomine Heliogabalis laudantur 98. 21.
Et nomine Apollinis priuilegiantur. numer. 22.
Et quæ ſint iſta priuilegia meretricum. num. 23.
Meretrices tollerantur, nè matronarum, & virginum pudicitia tentetur. 98. 24.
Improbatur à multis n. 26.
Meretrices ſicut non turpiter accipiunt, ita nec turpiter ſtipulantur. 97. 9.
Et ideo eis competit actio petendi iudicialiter mercedem. 10.
Et ita deciſum refertur. 11.
Fallit in fœminis, quæ non ſunt meretrices publicæ 12.
Nam illæ, & turpiter accipiunt, & turpiter ſtipulantur. 13.
Meretrices non poſſunt incedere per Ciuitatem cum famulis, vel alijs, ſed tantum cum vna ſocia. 107. 1.
Et nec debent eſſe diſcopertæ in brachijs, vel in pectore, & refertur conſtitutio ſan.mem. Innocent. XI. ibid.
Expelluntur à commedia, & à locis, in quibus interueniunt perſonæ honeſtæ. num. 2.
Prohibentur etiam Florentiæ incedere habitu ementito. 3.
Incedentes in habitu virili poſſunt fuſtigari. num 4.
Prohibentur etiam Florentiæ incedere per Ciuitatem poſt vnam horam noctis. numer. 5.
Etiamſi in curru, vel equeſter eant. 6.
Meretrices nuptę poſſunt incedere per Ciuitatem poſt horam noctis, ſi cum Marito, Patre, vel fratre eant. pag. 107. num 7.
Meretrices habent actionem pro mercede. pag. 95. 9.
Non ſic lænones, & quare. 10.
Meretrices debent expelli, & arceri à locis, ad quos accedunt perſonæ honeſtæ. pag. 108. num. 1.
Meretricibus non ſunt dandæ voluptates, ne honeſtis detur occaſio optandi talem vitam. pag 109. 2.
Meretrices nuptæ non ſunt tollerandę. pag. 98. num. 28.
Et Officiales, qui eas tollerant, peccant mortaliter. 29.
Non ſuffragante conſuetudine. 30.
Meretrices non poſſunt eijci à domibus ſolitis huiuſmodi fęminis locari. pag. 102. num. 79.
Meretrices nec decimam eius, quod acquirunt ex meretricatu tenentur ſoluere. pag. 100. 52.
Redditur ratio ex Diuo Thoma. 53.
Meretrices, ſublato vectigale, deberent profiteri nomen apud Ediles in pœnam meretricatus. 100. 54.

Me-

Meretrices in pœnam deſcribuntur in rolo meretricum. pag. 100. 54.
Meretrices poſſunt à parentibus compelli ad relinquendam vitam inhoneſtam. pag. 98. num. 31.
Meretrices nudato pectore incedentes. pag. 107. num. 1.
Meretrices an poſſint vehi lectica. pag. 105. num. 5.
Meretrici ſimplici an poſſit abſque peccato donari remiſſiuè. 97. 15.
Meretrici debent aſſignari tempus congruũ quando eijcitur è vicinia, ſeu domo pag. 103. n. 85. dummodo non ſit incorrigibilis. ibid. n. 86. vel non habitet prope Eccleſiam, Monaſterium, vel domum Principis. ibidem. n. 87.
Meretricibus debet aſſignari terminus ad exfractandum è vicinia. 102. 73.
Meretricibus non poſſunt Neapoli caupones dare victualia habita fide de prætio vltrà vnciam vnam. 118. 31.
Ne deuinculentur ipſæ meretrices ad perſiſtendum in peccato. 32.
Meretricibus non ſunt permittendæ voluptates, & quarè. 105 4.
A meretricibus, tanquam meretricibus, & ob exercitium meretricium exigi vectigal non eſt licitum, & animus Chriſtianus abhorret. pag. 100. 51.
De meretricibus earumque infęlicitatibus, & incommodis, & de cauſa tollerandi eas, qui Doctores tractent. pag. 98. numer. 19.
Meretricum ars quo patentior, eo periculoſior. pagin. 106. num. 6. *verſ nota ſecundo.*
Meretricum numerus, quantum poteſt, à ſuperioribus minuendus eſt. pag. 98. numer. 27.
Meſſanę Ciuitati fuit prohibitus vſus armorum. pag. 4. n. 26.
Milites tenentes duas militias non conſequuntur duo ſtipendia. pag. 188. numer. 269.
Milites deferentes, vendentes, pignorantes arma puniuntur. 33. 58.
Militibus veris conceditur facultas deferendi arma omni tempore. 33. 58. quid de archibuſiettis. ibidem.
Militaris Cuſtodia aſſignatur timenti ne offendatur. 42. 56. & cuius ſumptibus hoc fiat. ibidem.
Millearia 50 per mare ſunt minus 20. per terram. 187. 253.
Explicatur hæc aſſertio. ibidem.
Minores, ſenes, Doctores non tenentur accurrere ad ſonum campanæ. pag. 262. num. 38.
Minores deferentes archuſiettos mitiùs puniuntur. pag. 15. 55.
Miraculum memorabile ex hoſtia conſecrata remiſſiuè. 146. 27.
Mitra olim connumerabatur inter muliebria ornamenta. p. 91. 137. *hodie quodammodo iſte vſus renouatus eſt, nam mulieres ferè mitratæ incedunt.*
Mittens nuncium ad ferendum malas nouellas an teneatur de damno equi, ſi aliquid damnum illi obuenerit ex cauſa dictæ malæ nouellæ allatæ remiſſiuè. pag. 124. num. 37.
Modus procedendi non debet eſſe durior, & aſperior modo puniendi. pag. 304. numer. 34.
Modus procedendi contra contumaces non eſt vniformis vbique, ſed quæuis Prouincia vtitur ſuo ſtylo. 211. 33.
Referuntur plures ſtyli. ibidem.
Modus procedendi. Vide arbitrium.
Molfettus ad conſuetud. Neapol. par 4. q. 47 num. 3. in add. quomodò intelligendus. pag. 243. num. 118.
Monetæ exactio pro licentia traſportandi cadauer de loco ad locum nullatenus poteſt cohoneſtari, & referuntur motiua. pag. 203. 500.
Monaſteria, & Conuentus Regularium licet ſint intra Territorium, & Diœceſim Epiſcoporum non ſunt de Territorio. pag. 196. 384.
Monialis ſumens medicamentum ad ſterilitatem, an peccet. 149 42.
Monitio facta ſcholaribus, vt abſtineant à Venere, quia ea intellectus confunditur pag. 102. 81.
Morę purgatio quando fiat. pag. 41. numer. 43.
Mors certa fętus pro ſalute incerta matris non permittenda. 147. 34.
Mortis periculum in muliere arcta. pag. 149 num. 42.
Mortui non habent protectorem, niſi Superiorem Regnantem. pag. 201. num. 465.
Mortuis fit iniuria licet abuſiuè. pag. 205. num. 524.
Mores gentium ferè cunctarum approbarunt torturam. 300. 14.
Mos pr oſitendi licẽtiam fornicationis apud ediles

ediles eſt antiquiſſimus. 100. 45.
Mos Heluetiorum, Lucentium, Genuenſium, & Geneuentium circa remiſſionem delinquentium. pag. 77. 31.
Motus proprius, ſeù *Conſtitutio Beati Pij V. 58. in ordine Bullar.* eſt vbiq; ſeruandus. pag. 186. n. 227.
Moyſes prudentiſſimus indagator non fuit vſus tortura. 299. 8.
Mulctari non poteſt is, qui non fuit citatus perſonaliter. pag. 42. 51.
Mulier prohibita portare perlas, non prohibetur portare perlas falſas. pag. 14. num 50.
Mulier quando eijcitur è vicinia ob ſolam vitam meretriciam debet conſtare de tribus, quod mulier ſit meretrix, quod in domo, & vicinia non ſint ſolitæ habitare meretrices, quod inſtantia proueniat ab his, qui habent ius eijciendi. p. 102. num 79.
Mulier capta cum duobus ſcloppis rotatis dimiſſa fuit cum præcepto de ſe à ſimilibus abſtinendo. 7. n 49.
Mulier retinens biſcazzam, & barattariam domi punitur pœna pecuniaria. pag. 128 num. 38.
Mulier, quæ occulto cum aliquo forſan amore capta copulam habet non poteſt connumerari inter mulieres malæ vitæ. pag. 99. 33.
Et nec poteſt dici infamis. n 36.
Nam non omnes, quæ ſui copiam faciunt efficiuntur infames. 37.
Etiam ſi duos ob quæſtum admittat. numer. 44.
Non poteſt tamen dici honeſta. 34.
Mulier retenta domi nõ poteſt petere mercedem fornicationis. pag. 97 16.
Et nec poteſt prætendere ſalarium. 17.
Retinet tamen ea, quæ durante concubinatu fuerunt ei donata. 18.
Mulieris inhoneſtas qualis requiratur ad hoc, vt comprehenſa ſit in edicto. pag. 105 num. 6.
Mulieris laſciuia libidinoſa viri honeſti exiſtimationem contaminare non poteſt. pag. 89. 111.
Mulierem eſſe meretricem quomodo probetur. pag. 103. 96. & 98
Mulieres etiam caſtiſſimę exaſperantur quãdo mariti retinent concubinas. pag. 133. num. 14.
Mulieres, quæ prodeunt in ſcenam, ſunt irritamenta Veneris. 109. 1.
Aſſignatur ratio. ibidem.
Puniuntur à Iudice Eccleſiaſtico ſi diebus feſtiuis, vel Veneris prodeunt in ſcenam ſine licentia. num. 2.
In alijs verò diebus puniuntur priuatiuè à Iudice Sæculari. 3.
Mulieres multæ abſtinent à vita meretricia ex hoc ſolùm ne deſcribantur in libro, & Tribunali meretricum. 32. 43.
Mulieres compræhenduntur in banno armorum. 6. 48.
Parcitur tamen eis. 49.
Et non ducuntur ad carceres, ſed cum cautione relaxantur. 50.
Mulieres nuptę etiam ſi ſint meretrices non poſſunt carcerari ſi maritus ignoret meretricium. p. 101. 59.
Mulieres brigoſæ, & rixoſæ eijciuntur è vicinia etiam ſi non ſint inhoneſtæ. pag. 102. 76. & ſeq.
Multiplicatio numerum vſque ad 32. vicem facit ſummam immenſam. pag. 133. numer. 9.
Multi populi ignorant torturam p. 299. num. 9.
Mutuum quod datur colluſoribus, non repetitur pag. 129. n 55.
Sed non ſeruatur in praxi. pag. 129. numer. 55.

N

NAVES bellicis tormentis munitæ habentur loco fortiſſimi præſidij. pag. 124. num. 43.
Nauium genera quot ſint, & qui illas inuentauerit remiſſiuè 124. 39.
Nauigandi vſus habuit principium à Noè pag. 124. 40.
Nauigationis vtilitas, & commodum remiſſiuè. 124. 42.
Nauta an teneatur de furto rei in nauem illatę remiſſiuè. 124. 48.
Quid ſi fuit conſignata valiſia ſigillata, & clauſa, & fuit reddita aperta. ibid.
Nauta pro nolitu debet præferri cæteris creditoribus. 124. 49.
Saltem de æquitate. 50.
Nautæ non poſſunt ſe ingerere in officio oneratorum, & exoneratorum. pag. 119 num. 47.
Etiam ſi iſti oneratores ſint negligẽtes. 48

Nautis deferentibus ſpecies annonarias conceſſus eſt de iure commeatus, remeatuſque, 232. 21. *verſ. potiſſimum.*
Neapoli extat pragmatica contra proijcientes lapides, prout in Ciuitate Bononiæ extant bannimenta. 58. 6.
Cauſam illius promulgationis dederunt iuuenes, qui adinuicem pugnabant ſaxis, & teſtam etiam contra birruarios faciebant. n. 9.
Facta pragmatica Neapoli omnes abſtinuerunt ab huiuſmodi pugna. 10.
Non ſic ſucceſſit Bononiæ, vbi iuuenes hodie vnitim continuant dictas lapidationes facere. 11.
Negatiua, quod alij teſtes nec actu, & nec habitu fuerint præſentes, non debet probari, quando agitur coram Iudice habente ampliſſimum arbitrium, quia poteſt credere teſtibus inhabilibus. pag. 67. num. 11.
Sufficit enim, quod in proceſſu non ſint nominati alij teſtes. 12.
Et Curia ignoret alios teſtes adfuiſſe. numer. 13.
Negatina probatur ex inſpectione, & lectura matriculę. 74. 2.
Nemo cogi poteſt emere pignora ob debitum fiſcale executata. 189. 280.
Nemo ex ſuſpicionibus debet damnari. pag. 210. 18.
Nemo antiquitus poterat abſens condemnari. pag 210. 11.
Afferuntur duæ rationes. 11. 13.
Niſi tamen poſt litem conteſtatam aufugiſſet. num. 12.
Contrarium hodie ob hominum malitiam eſt introductum. 17.
Per totum orbem. 18.
Nobilitas non ſeparat Viros à Plebe, ſed bene eos ſeparat diuerſa viuendi ratio. pag. 12. n. 13.
Nobiles, qui ſimilem cum plebeis vitam ducunt parem debent ſentire vltionem. pag. 12. 13.
Nobiles poſſunt omnia arma deferre. pag. 25. num. 9.
Contrarium. 10.
Reſtringitur enim facultas ad ſolos enſes. num. 11.
Nomina Eccleſiaſticorum delinquentium cum ſecularibus an per extenſum ſcribi poſſint in proceſſibus Iudicum ſecularium. pag. 323. num. 135. *verſ. non relinquenda.*
Nomina teſtium detegentes in S. Officio peccant mortaliter, & ad damna tenentur. pag. 322. num. 135. *verſ. imò nec ſunt.*
Nomina teſtium non publicantur in crimine hæreſis, & in alijs quando eis, vel conſanguineis poteſt imminere periculum. pag. 321. 135.
Non curandum, quod delicta remaneant impunita ſublatis torturis, quia non omnia delicta in hoc mundo punit Deus, & quare. pag. 300. 12.
Non conſtito de mandato, tractatu de occidendo, aut relatione inter mandantem, & mandatarium non poteſt procedi contra illum, qui dicitur tractaſſe. pag. 219. num. 119.
Non entis nullæ ſunt qualitates. pag. 221. num. 133.
Non eſt inconueniens, vt ad ea, quæ licitè fiunt, homines propoſitis præmijs alliciantur. pag. 218. 101.
Non eſt permittendum quod prętextu honeſti ſeruitij proſtribula fiant. pag. 94. num. 2.
Non omne illicitum eſt punibile. pag. 203 num. 496.
Non præuidere, quod ex facto poteſt mors prouenire, exigit pœnam. pag. 148. num. 42.
Notarius non edens inſtrumentum tenetur pœna falſi. 40. 24.
Notarij Cancellariæ maioris ſi ommittunt regiſtrare in libro cautiones tranſmiſſas ab inferioribus, ſeu receptas in Tribunali tenentur pœna falſi. 40 25.
Et fuit ità deciſum penès *Sanſal* 26.
Notarius actuarius poteſt abſque mandato Iudicis facere inſpectionem cadaueris, ſecùs in Notario ſimplice. 172. 17.
Reijcitur diſtinctio. 18.
Requiritur abſolutè commiſſio. 20.
Ceſſat in locis, vbi eſt conſuetudo in contrarium. n. 25.
Notario actuario enuncianti commiſſionem Iudicis creditur. 172. 19.
Non verò ſimplici Notario. ibid.
Notario dicenti ſcripturam fuiſſe productam creditur quoad productionem, ſed non quoad tenorem ſcripturæ productę pag 177. 69.
Quia Notarius non eſt rogatus de contentis in ſcriptura producta. 70
Notarij ſolent excedere taxam. pag. 112. num. 13.

Digitized by Google

Notarij poſſunt examinare teſtes de commiſſione Iudicis. 172. 24.
Etiam abſque commiſſione in locis, vbi extat talis conſuetudo. 25.
Imò in multis locis commiſſio non regiſtratur in actis. 26.
Notarij debent habere in promptu acta, & inſtrumenta. pag. 40. 23.
Notificatio fit per campanarum ſonitum, & per focos, hoc eſt accenſionem ignis. pag. 262. num. 33.
Quæ fit celerior, & certior. 34.
Laudatur, quæ fit per ſonum Campanarum *à Carauita* 35.
Notorium ſola allegatione probatur. pag. 178. 82. 128.
Notorius delinquens impunè occiditur. pagin. 230. ſub n. 21. *verſic. potuit ergo*.
Noua, & inuſitata tormentorum genera, ad Carnifices & non ad Iudices ſunt referenda. pag. 299. 5.
Nouus Populus, vel rebellis debet armis priuari pag. 4. n. 23.
Nullitas ſententiæ poteſt à contumace allegari. 287. 46.
Contrarium. 47.
Et hæc vltima eſt verior opinio. 48.
Debet tamen Iudex nullitate comperta Principem conſulere. 49.
Numerus quadraginta Sacer, & Miſterioſus ſemper fuit apud Deum. pag. 31. num 27.
Numeratio dictarum, & milliarium facienda eſt iuxta diſtantiam itineris per terram, non autem per aerem, vel mare, pag. 187. 252.
Nutrices, quæ lactarunt puellas, & proſtituunt habentur loco parentum. pag. 93. 10.
Non tamen comprehenduntur ſub ſtatuto loquente de Parentibus. 11.
Et potiùs extraneæ dici debent. n. 13.
Grauius tamen ſunt puniendæ ſi eas corrumpunt. n. 14.

O

OBLIGATIO reuelandi & denunciandi malefactores remiſſiuè. pag. 276. num. 1.
Obſeruantia tanquam quid facti debet probari. pag. 40. ſub n. 32. *verſ. imò*, & quomodo debeat probari. ibid.
Obſeruantia ob bonum publicum introducta eſt ſeruanda. pag. 41. 32. non debet tamen extendi vltra terminos præciſè obſeruantiæ. ibidem.
Obſeruantia Tribunalis. 263. 50.
Obſtetrices ſolent videre, & tangere pudenda in caſu ſtupri. 136. 15.
Occaſio peccati eſt remouenda. pag. 68. num. 1.
Occiſio banniti eſt impunibilis. pag. 264. num. 64.
Occiſio banniti extra territorium dicitur iniuſta, ſed non poteſt dici proditoria. pag. 215. 77.
Præſertim verò, vt occidens poſſit gaudere Eccleſiaſtica immunitate. num. 86. & num. 148.
Occidens animo derobandi cum qua exemplaritate punitur 280 1
Occidens bannitum non debet ſe conſtituere. pag. 262. 45.
Occidens bannitum debet habere præmium abſque eo quod caput preſentet pag 263. num. 50.
Occidens debet eſſe immunis à pœna ſi probet, quod occiſus erat talis, qui poterat ex lege impunè occidi. 230. ſub num. 21. *verſ. ſecundo reſpondetur*.
Occidens debet eſſe impunitus etiamſi ignoranter occidat crimínoſum, qui impunè poterat occidi. 231. n. 21 *verſ. & hoc*.
Occidens aſſaſſinum fuit admiſſus poſt bannum ad probandum occiſum fuiſſe aſſaſſinum pag. 230. n. 21. *verſ. ſecundo reſpondetur*.
Occidens aſſecuratum à Superiore quomodo puniendus. 41. 38.
Occidens hominem cum iactu lapidis non punitur pœna ordinaria 59. 14.
Quia non dicitur habere animum occidendi num. 15.
Imò nec poteſt puniri pœna corporali. num. 16.
Maximè ſi de nocte per laſciuiam ſaxa pro-

proijciens hominem tranſeuntem occidit. 17.
Ratio prædicta, nempè, quod proijciens lapidem non habet animum occidendi, impugnatur. 18.
Aſſignatur propterea alia ratio à *Carpzouio*. num. 19.
Sed ratio *Carpzouij* reijncidit in ſenſum eiuſdem ſupradictæ rationis. 20.
Eximitur ergo à pœna ordinaria, & quia deficit animus occidendi, & quia fato potiùs, quàm malignitati eſt tribuendum homicidium. 21.
Occidens hominem cum percuſſione facta cum lapide manu retento eximitur à pœna ordinaria. 59. 22.
Contrarium. 23.
Diſtingue inter delictum appenſatum, vel non appenſatum. 24.
Occidens Seium volens occidere Caium tenetur ad intereſſe hæredibus occiſi. pag. 278. nu. n. 10.
Imò etiam aſſiſtens illi, qui occidit Seium volens occidere Caium tenetur ad dictum intereſſe. 11.
Occidens vnum pro alio tenetur tam ipſe quam aſſiſtens pœna ordinaria. pag. 278 num 12.
Ergo etiam ad intereſſe. ibid.
Occidens bannitum eſt impunitus etiam ſi poſſit ſententiæ dari aliqua exceptio. pag. 212. num. 37.
Occidens bannitum extractum ab Eccleſia debet puniri, & qua pœna. pag. 223. num. 168.
Occidens bannitum non auditur, nec admittitur ad allegandum occidiſſe bannitum, niſi ſe conſtituat in carceribus. pag. 262. num. 45.
Sed non ſeruatur ob fauorem publicum. num. 46.
Et ſufficit, quod caput banniti præſentetur per Procuratorem. n. 49.
Occidens patena non dicitur armis occidiſſe pag. 3. 8.
Occidens bannitum tolleratum debet puniri. pag. 223. 165.
Occidens eum, qui erat citatus cum termino nimis breui, adeò vt non potuiſſet ob diſtantiam comparere, & ſic habetur, ac ſi non comparuiſſet, non gaudet præmio pag. 266. 84.
Imò debet puniri. 85.
Diſtingue, vt n. 86.
Occidens bannitum ex odio. pag. 265. 65.
Fides etiam hoſti eſt ſeruanda. 265. 65.
Occidens bannitum, cum quo iniuit pacem non tenetur aliqua pœna, ſi pacem fecit antequam inimicus fuiſſet bannitus. pag. 265. num. 64.
Ob rationes plures relatas. ibid.
Secus ſi pax ſit facta poſt bannum. 65.
Maximè ſi bannum fuit illi datum ex eadem cauſa, pro qua fuit facta pax. numer. 66.
Reijcitur hæc illatio. 67.
Reijcitur etiam diſtinctio. 68.
Veritas eſt, quod excuſari debet à pœna legali, ſed non à pœna conuentionali. num. 69.
Seu potius puniri debet, quando pax eſt facta ſine licentia Superioris: non autem ſi cum dicta licentia ſit inita. numer. 70.
Occiſi oſcitantia non poteſt facere quod homicidium ſit proditorium. pag. 215. num. 77.
Occiſus ex fulmine. Vide fulminis percuſſio.
Occidentes in rixa debent liberari à pœna homicidij, quando non conſtat ex cuius vulnere obierit. pag. 231. *verſ. tertium quod*.
Occidentes bannitos extra territorium non poſſunt moleſtari in territorio, in quo illi erant banniti, & in loco occiſionis tenentur tantum de temeritate ob violationem territorij. 216. 84.
Occidentes bannitum in Eccleſia, & etiam Officialis id mandans incidit in excommunicationem *Conſtitution's Greg. XIV.* 223. *verſ. & ex ipſo Diana.*
Occidens bannitum in Eccleſia poteſt excommunicari non propter homicidium, ſed propter violationem Eccleſiæ, p. 223. num. 170.
Et non poteſt abſolui niſi impetrata remiſſione à parte offenſa. 223. 171.
Explica hoc. 172.
Occiſores bannitorum reputantur æquè, ac executores iuſtitiæ. 266. 81.
Et ad inſtar illorum ſunt infames, repelluntur à teſtimonio in cauſa graui, nec frui poſſunt dignitatibus ciuibus conceſſis. num. 82.
Habent præmium etiamſi occidant illum, qui eſt bannitus in Curia Baronis. numer. 83.
Occiſores bannitorum non peccant. pag. 214. num. 67.

Si bono zelo occidant. 68.
Quicquid dicant aliqui Doctores. 69.
Officiarijs fuit Mediolani vetitum conficere *marzapani, caliſoni, confetti, e conditi di zuccaro*, ex eo quia eorum confectio ſpectat de aromatarios. pag. 119. num. 55.
Offenſa non dicitur facta niſi per actum punibilem. 264. 64.
Offendens, an præſumatur velle duplicare offenſam. pag. 231. nu. 21. *verſ. quamuis enim*.
Offendens ſcienter habentem ſaluum conductum à Pontifice, vel Republica punitur, ac ſi eſſet Reus læſæ. pag. 242. numer. 100.
Offendens non præſumitur velle reoffendere, & multiplicare offenſam. 231. *verſ. quamuis*.
Offendens, & percutiens Sacerdotem mortuum non incurrit in *can. ſi quis ſuadente Diabolo* 205. 528.
Contrarium 529.
Prima opinio eſt valdè probabilis. numer. 530.
Offendens habentem ſaluum conductum iniuſtè offendit. 241. 97.
Et Iudicem contemnit. 98.
Et ideò debet puniri. 99.
Offendens ſcienter eum, qui habet ſaluum conductum à Principe, an committat crimen læſæ maieſtatis remiſſiuè, & qua pœna puniri debeat. 242. 100.
Officialis, qui de Territorio alterius leuauit cadauer, & ad ſuum territorium aſportauit, tenetur de temeritate, & non de turbatiua, & leuiter punitur. p. 204. num. 510.
Officialis deſcribens in matricula ſcolarium eum, qui habet atteſtationem alicuius Doctoris publici excuſatur à pœna ſi detegatur, quod ille non eſt verè ſcolaris. pag. 78. 1.
Officialis territorij, à quo fuit aſportatum cadauer, non poteſt inſtare pro reſtitutione eiuſdem cadaueris ſi iam ſit ſepultum pag. 204. 506.
Et datur cautela pro reparando præiudicium, quod inde iuriſdictioni prouenit. num. 509.
Officialis præpoſitus à Principe ſi committit falſitatem in libris publicis intuitu officij dicitur lædere Principem. pag. 275. num. 16.
Officiales pro delictis in officio quomodo puniti. pag. 275. num. 16.
Officiali videtur conceſſa ea poteſtas ſine qua nequit munus ſuum explere. p. 234. n. 37. & pag. 235. n. 47. in fine.
Officialis, qui leuauit cadauer, quod fuerat leuatum à ſuo Territorio, non eſt compræhenſus in bannimentis. pag. 204. num. 504.
Officiales poſſunt ingredi domos priuatorum ſi ſit ſuſpicio, quod in eis ludatur, vel aliud maleficium committatur. pag. 130. num. 64.
Sed de ſuſpicione huiuſmodi debet conſtare iudici aliquo modo. 65.
Officiales locorum facta oſtenſione commiſſionis debent in cauſa ſuperſedere. p. 184. num. 188.
Quid ſi lacerent litteras commiſſionis ob indignationem, vel contemptum. numer. 189.
Officiales, qui conniuentibus oculis permittunt ludos, an & ad quid teneantur. pag. 134. 6.
Officiales delinquentes puniuntur pœna corporali, ac etiam confiſcatione bonorum. pag. 275. 16.
Officiales, & etiam priuati poſſunt inquirere ſuper fraudibus, quibus vtuntur mendicantes validi. 70. 12.
Officiales Bollectarum ſunt præpoſiti ad exigendum gabellam à meretricibus. pag. 32. num. 40.
Officiales poſſunt de iure ferre arma. p. 31. num. 33.
Et poſſunt ſecum ducere alios cum armis pro eorum ſecuritate. 34.
Etiam tempore ſindicatus. 35.
Quicquid dicat *Afflictus*, nam tunc egent maiori cautela pro ſui corporis tuitione. num. 36.
Officiales, qui dicantur remiſſiuè. pag. 269. num. 7.
Officiali Supremi Tribunalis Papæ, ſeu Alterius Principis miſſo ad capiendum informationem ſuper aliquo delicto creditur abſque oſtenſione commiſſionis, nam non agitur de præiudicio tertij, ſed de ſeruitio, & commodo Principis. pag. 181. num. 139.
Nec attendi debet præiudicium, quod reſultat Gubernatori, vel ei, qui proceſſatur ob rationem, quæ redditur. numer. 140.
Officialibus ſolitis habere acceſſum ad Pontificem in negociorum expeditione creden-

dendum eſt, ſi aliquid aſſerant de licentia Papæ facere 194. 359.
Officialibus locorum relinquendæ ſunt cauſæ eis competentes. 174. 33.
Omnia ſub luna ſunt incerta. pag. 303. numer. 29.
Omnia noſtra facimus, quæ de mandato noſtro fiunt. 51. 24.
Onus probandi equum perijſſe, vel deterioratum eſſe culpa conductoris pertinet ad locatorem. 123. 31.
Operarij, qui vna cum bannito laborant in aliqua re, non compræhenduntur in ſtatuto contra alloquentes, ſeu opem præſtantes. 251. 44.
Et ita deciſum. ibidem.
Opiniones Doctorum circa abortum referuntur. pag. 146. n. 28.
Ordinarij locorum puta Gubernatores, & Poteſtates non poſſunt accipere viatica ſi ijs à ſuperiore committitur aliqua cauſa in loco facienda. pag. 194. num. 349.
Nec à Camera delegantis poſſunt aliquid prætendere. 350.
Fallit quando aſſumunt Notarium, quia ſuus fuit à parte allegatus ſuſpectus, nam bene faciunt ſoluere iſto caſu ab ipſa Parte, quæ allegat ſuſpectum Notarium. 351.
Et fallit quando habent neceſſitatem equitandi, & à loco reſidentiæ recedendi. num. 352.
Ordinationes in pluribus locis extant, quod pignora capta in executione depoſitentur in loco executionis, & capti mancipentur carceribus loci, in quo capiuntur. pag. 184. 182.
Oſſium hominis obſeruatio ſeruit ad multa. pag. 172. 15.
Otio dediti Rempublicam perdunt. pag. 70. num. 6.
Ouidij verſus explicantur. pag. 148. numer. 39.

P

PACTVM, quod luſor non poſſit recedere è ludo donec alter eorum totum perdiderit, non valet. pag. 133 n. 10.
Pactum de non ludendo non tenet ſi fiat ſine appoſitione pœnæ. 133. 11.
Quia ſtipulans non poſſet ex pacto agere. num. 12.
Contrarium probatur. 15.
Pactum factum inter lænonem, & meretricem de non recedendo. 84. 35.
Pactum de non offendendo bannitum non obligat. 264. 64.
Pacta, & conuentiones inter lænones, & puellas proſtitutas non valent. p. 91. 143.
Pana, & Circenſes debet fieri in Populi gaudenti ſolatium pag. 66. n. 1.
Et tùuc lætitia Populi non debet exturbari. num. 2.
Pannifices fuerunt inhibiti conficere quoſdam pannos à certis perſonis excogitatos pag. 119 53.
Papa gerit vices Dei in terra. pag. 199. numer. 419.
Papa, quando Epiſcopus ſuaſus non vult renunciare Epiſcopatum, declarat, quod ſtante ſcandalo amplius de Epiſcopatu non ſe intromittat, & facta intimatione prouidet Eccleſiam de alio Paſtore, ne ob deficientiam Epiſcopi Eccleſia detrimentum patiatur. 201. 450.
Paria ſunt captum eſſe cum indultu, vel intuitu indultus. 265. 77.
Paria ſunt non eſſe, vel inutiliter eſſe. pag. 15. num. 51.
Paria ſunt in criminalibus non eſſe, & non probari. pag. 219. n. 112.
Parochus à cuius Parrochia leuatur, & non Regularis ad quorum Eccleſiam portatur debet benedicere corpus defuncti. pag. 203. 492.
Partes, quæ ſe offerunt ad ſubſtinendum torturam in probationem eorum, ſuper quibus deficiunt inditia non ſunt audiendæ pag. 318. 126.
Partus poteſt retardari poculo. pag 149. ſub num. 58.
Parentes lænones nunquam excuſantur in totum, ſed benè à tanto in aliquibus caſibus. pag. 85. 50.
Primo ſi non quæſtus cauſa, ſed ex leuitate faciunt. 51.

In dubio tamen præſumitur cauſa quæſtus. num. 51.
Ampliatur, ſi præter ſpem nihil lucrati ſint. num. 53.
Secundo ſi non fuit ſequuta copula. numer. 54.
Tertio ſi ſemel tantùm fecerunt. 55.
Requiruntur enim duo actus, & ſecundum aliquos tres actus 56.
Contrarium nempè, quod ſufficiat vnicus actus. 57.
Et hæc contraria opinio eſt verior, quando agitur de lænocinio parentum 58.
Quarto ſi ſolùm conſenſerint filiæ vltro ſe proſtituenti. 59.
Dummodò non conſenſerint ob pecuniam receptam 60.
Et ità intelligenda ſunt bannimenta. 61.
Quinto ſi fama oppreſſi filias proſtituerint. 62.
Contrarium nempè, quod non excuſentur ex hoc. 63.
Expenduntur rationes vtriuſque opinionis. 64.
Conciliantur n. 66.
Reijcitur conciliatio, 68.
Veritas eſt quod excuſantur à tanto, & non à toto 69
Parentes lænones filiarum puniuntur eadem pœna, ſiuè proſtituant filias virgines, ſiuè viduas, ſiuè maritatas. pag. 85. num. 44.
Et ſiuè naturales tantùm, ſiuè legitimas, & naturales ſimul. 45.
Parentes proſtituentes filios maſculos ad patiendum muliebria puniuntur vltimo ſupplicio. 85. 46.
Lænocinantes verò, vt cum muliere concubant tenentur pœna bannimentorum. num. 47.
Permittentes ſcortari, vel tollerantes, vt cum ancillis concubant tenentur pœna extraordinaria. 48.
Pater cautionem præſtat pro filio ſpurio, & pro filio religioſo. pag. 45. 71.
Quid ſi filius ſit iam profeſſus. 72.
Pater an teneatur cauere pro filio ſpurio; pag 45. nu. 70. *verſ. aduertendum tertio,* quid pro filio Religioſo. ibidem & numer. 72.
Patri ſolùm permittitur occidere filiam adulteram. 89. 101.
Paternitas, vel filiatio in parricidio, ſeù filicidio. 283. n. 2.
Patentati non gaudent priuilegio deferendi arma, niſi ſint matriculati, & copulati. uè exerceant officium. 32. 52.
Debent continuate ſeruire. 53.
Et per ſe ipſos. 54.
Paſtillarijs vetitum eſt conficere res ad eorum artem non ſpectantes. pag. 120. numer. 56.
Specificantur res, quæ ad eos pertinent. num. 57.
Paupertas, quæ ſit, & quæ ſit neceſſitas, & differentia inter eas. pag. 86. 67.
Pax cum bannito poteſt fieri. pag. 265. 65. & 70.
Pacis laudes. pag. 4. 22.
Paeerij, qui ſint, & quibus rebus incumbant. pag 43. 64.
Peccatum meritorium quale ſit. pag. 82. num. 3.
Peccata, quæ oriuntur ex ludo ſunt vigin. ti remiſſiuè. 127 10.
Pecunia in ludo amiſſa poteſt repeti in foro fori. 132 2.
Quid in foro conſcientiæ remiſſiuè. 3.
Pœna extraordinaria eo iſ ſo quod imponitur pro delicto dicitur eſſe ordinaria ipſius delicti. pag. 305. 43.
Ad pœnam extraordinariam requiritur certitudo, quæ reſultet per plura teſtimonia, quorum quodlibet ſaltem ſemiplenè probet, & requiritur certitudo quæ per duplicem ſemiplenam reſultet. p. 305. n 43 ſed ſatis eſſe quod adſit pluſquam ſemiplena probatio oſtenditur. ibid.
Pœna mortis dicitur eſſe pœna, quę conſiſtit in ſpecie: at pœna triremium dicitur eſſe pęna quæ conſiſtit in numero. pag. 312 num 78
Pœna, quando ex aliqua cauſa debet minui. non poteſt eſſe in eadem ſpecie. pag. 312. num. 77.
Contrarium. 78.
Et hæc ſeruatur in ſupremis Tribunalibus num. 80.
Pœna triremium perpetuarum, & ad tempus differt 312 79.
Pœnę gradus minuitur, quando minuitur gradus inditiorum. 312. 82.
Pœna indignationis de ſui natura importat priuationem 200 438.
Pœna in numero quæ ſit, & quæ ſit pœna conſiſtens in ſpecie. 237. n. 61.
Pœna certa, & determinata non poteſt per legem indici, quia factum, vel facti circumſtantiæ immutant ius. pag. 273. numer. 3.

Pœna impoſita propter qualitatem, ſi conſiſtat in ſpecie, dicitur eſſe diuerſa, & contradiſtincta à pœna principalis delicti; ſecùs ſi conſtat in numero. pag. 237 num. 61.
Dantur exempla. ibid.
Pœna in turpibus delictis quomodò aggrauari debet. 279. 1.
Pœna in delictis atrocibus non aggrauatur propter pluralitatem delictorum, ſed propter atrocitatem. 280. 2.
Pœna eſt arbitraria, quando certa non imponitur. 65 12.
Pœna, quæ additur pœnæ conſiſtenti in ſpecie, additur propter qualitatem diuerſificantem. 237. 61.
Pœna offendentis aſſecuratum cum ſaluo conductu à Pontifice, vel Republica. pag 242 100.
Pœna plurium in rixa hominem vulnerantium, & occidentium qualis. p 232. *verſ. pœna autem.*
Pœna, qua articuli diſſoluuntur, non poteſt imponi pag. 275. 16.
Pœna mitior ex ſpecificatis eſt eligenda à Iudice in delicto non conſumato pag 92. num. 5.
Pœna commenſurari debet delicto. pag. 92. num 5.
Pęna delationis armorum confunditur cum pœna vulneris. 6 41.
Contrarium 42.
Diſtinctionem ponit *Laganarius, & Dan. z.* num. 43.
Pœna debet per gradus diminui. pag. 232. *verſ. iſte pauper.*
Pœna extraordinaria quibus medijs improbetur pag. 305. 43.
Pœna mortis ſtatuta contra patrantes delictum cum archibuſiettis non poteſt per Iudicem nec ex cauſa minorari. pag. 11. num. 6.
Pœna venenatis eſt de iure illa, quæ debetur ob homicidium proditorium p. 157. num. 150.
Quænam erat antiquitus in Hiſpania. numer. 151.
Pœna mortis de iure communi puniuntur Lænones in quauis ſpecie ſit lænocinium. pag. 84. 32 & 40.
Reijcitur Don Franc. Ramos contrarium affirmans 33.
Ponderantur verba *auth. de Lenonibus.* p. 84. 34. 35.
At vigore bannimentorum pœna triremium per quinquennium Viri, & fuſtigationis, vel exilij perpetui fœminę plectuntur. num. 36.
Pœna fuſtigationis impoſita lęnonibus vxorum dicitur eſſe gloria facinoris. p. 8 8. 82.
Pęna fuſtigationis in patre lęnone filię prorſùs irridenda. 85. 43.
Pœna imponitur contra impedientes ſepulturam. pag. 202. 472.
Pœna appoſita in præcepto. Vide verbo cautiones.
Pœna Statuti abrogat pœnam iuris communis. pag. 271. n. 1.
Pœna mortis irrogatur ei, qui veneno infert proximo damnum irreparabile, & ingens aduerſæ valetudinis. pag. 149. numer. 55.
Licet *Hornung* dicat pœnam fuſtigationis eſſe irrogandam. 56.
Pęna delationis armorum confunditur cum pœna vulneris quando arma fuerunt delata ad finem committendi dictum delictum. pag 6. 43.
Pœna pecuniaria magna æquiparatur corporali. pag. 14. 49.
Pęna innocentum pro noxa nocentum, quando poſſit exigi. pag. 14 49.
Pęna debet per gradus minorationis minui proportione geometrica. pag. 311. 74 & pag 312. 82.
Pœna extraordinaria Reo in tortura negatiuo danda debet regulari ex qualitate inditiorum poſt torturam in robore remanentium. 311. 74.
Pœna conſtitutionis non incurritur niſi verificentur qualitates omnes in conſtitutione expreſſæ. 55. 67.
Pœna extraordinaria quando debet imponi ex inditijs. 304 43.
Pœna in bannimentis indicta, an faciat ceſſare pęnam iuris communis, & ſic confiſcationis. pag. 128. 29.
Pœna Lænocinij quæ ſit. pag. 84 32.
Pœnæ incompatibiles aliquando imponuntur, & quare. 280. n. 2.
Pœnæ non poſſunt multiplicari ex lege, & ex conſuetudine 274. 15.
Pœnæ omnes hodie Principi ſunt arbitrarię pag. 274. 6.
Pœnæ pecuniariæ non exiguntur remiſſiuè. pag. 281. 2.
Pœna Statuti abrogat pœnam iuris communis. pag. 281 3.
Pœnæ electio eſt in arbitrio Iudicis, quando agitur de delicto, pro quo diuerſæ ſunt

ſunt leges pœnam indicentes. pag. 281. num. 4.
Ceſſat regula vigore bannimentorũ.n.5
Etiam de iure commuui, quia ſemper maior eſt imponenda. 6.
Pęnam extraordinariam in Reum tortum,& negatiuum approbat Gaſpar Mantius. pag. 310. num.71.
Ad pœnam ordinariam requiritur plena probatio. pag.305. 43.
Ad pęnam extraordinariam non requiritur probatio plena. pag.305. 43.
Pęnarum multiplicatio, an, & quando poſſit imponi. pag. 274. 15.
Quid in Officialibus delinquentibus in officio num. 16.
Pęnalia ſunt reſtringenda. pag. 106. n.6.
Puniri quis poteſt ſine culpa ſi ſubſit cauſa p 43. 61. *verſ.& quamuis*, & p. 44 66. *verſ nihilominus.*
Penſio domus, quando meretrix eijcitur, debet ſolui à meretrice vigore bannimentorum, ſed Conuentui Conuertitarum applicatur, quando Dominus ſcienter meretrici locauit. p.104. n.104.
Percuſſio doloſa. pag.148. 42.
Percutiens cum lapide pęna maiori, quàm ſi percuſſiſſet armis debet puniri. pag.3. num. 9.
Contrarium. 10.
Et reditur ratio. ibidem.
Peregrinus penès *Farinac.* loquitur de Senatoribus. pag.30. 20.
De Periaptis, & amuletis qui tractent pag. 151. num.71.
Periti, & Medici ſunt adhibendi in recognitione cadaueris mortui ex veneno. pag. 154. 115.
Peritiores, nempè medici ſunt eligendi ad referendum ſuper veneno. pag. 156. numer. 138.
Et plures debent eſſe. 139.
Et quomodò deputandi, quando Reus exiſtit in carcere. 140.
Peritorum depoſitio circa venenationem inutilis ſi fieret extra viſuram cadaueris & cadauere non aperto. pag. 154. numer. 113.
Peritorum iudicium in quibus delictis eſt neceſſarium 172. 16.
Periurus repellitur à teſtificando.pag.220. num. 129.
Permiſſo fine cenſentur permiſſa ea,quę ducunt ad dictum finem.pag. 240. 77.
Pharmacopolis permittitur retinere venena ex eo, quia præparata cum alijs ſimplicibus fiunt ſalutifera. pag. 140. 33.
Pharmacopolis prohibitum eſt in ſtatu Eccleſiaſtico vendere compoſitiones venenoſas ſine licentia Medici. pag. 140. num. 34.
Excuſantur tamen ſi vendiderint cum licentia Medici nondum doctorati, ſed experti, & de breui doctorandi. 35.
Prout excuſantur ſi dederint res venenoſas viris probis, in quos non cadit ſuſpicio, num. 36.
Philtrum ad amorem, vel odium concitandum eſt fabuloſum. pag. 146. 23.
Niſi recipientis læſa ſuſpicio hoc inducat. num 24.
Contrarium 25.
Sed requiritur ſaltem ocioſitas in recipiente. num. 28.
Philtrans ad fatuitatem debet puniri duriùs quàm ille, qui philtrat ad occidendum. pag. 149. num 54.
Aſſignatur ratio. ibidem.
Philtrans liberatur à pęna vltimi ſupplicij, ſi philtrans ob bonas medicinas euadat mortem. pag. 151. 72.
Plebi vnus finis, vt vitam degant. p. 116. num. 20.
Plebs eget ob aſſiduos labores oblectamento. pag. 116. num. 21.
Plura ſunt negocia, quam vocabula. pag. 56. num. 88.
Plures delinquentes omnes inſolidum ad intereſſe condemnantur. pag. 277. 3.
Quia qui ſoluendo eſt, tenetur pro eo,qui ſoluendo non eſt. 4.
Plures imputati de homicidio omnes torquentur. pag.319. 133.
Poculum amatorium amore obcęcatus porrigens excuſatur à morte.. pag. 145.numer. 18.
Poculum ad ſanitatem conſequendam, quod cauſauit abortum, non punitur ſi fuit datum ex conſenſu medici. pag.147 num. 35.
Et datum ſine conſenſu,& conſilio medici pæna extraordinaria puniri debet. 36.
Datum ad concipiendum, ex quo mulier mortua ſit, meretur pęnam relegationis. pag.148. num.37.
Nullam verò ſi mors non ſucceſſerit, numer. 38.
Aſſignatur ratio. 39.
Datum ad inducendam ſterilitatem punitur pęna mortis, ſi cum ſortilegio fiat,

etiam

etiam ſi non ſequatur mors. pag. 148. num. 40.
Si verò fiat ſinè ſortilegio ſequatur, ſeu non ſequatur mors pœna erit extraordinaria. num. 41.
Contrarium eſt verius, quando inde ſequitur mors. num. 42.
Datum ad cauſandum ſomnum, puta ab Vxore marito, ſi mors inde prouenit, punitur pœna ordinaria. p.149. 43.
Si non ſequatur inde mors pœna erit arbitraria. num. 44.
Durius arbitranda in caſu propoſiti adulterij. num. 45.
Quod ſi detur bono animo, nullatenùs punitur. num. 46.
Datum ad cauſandum fatuitatem ſequuto effectu meretur pœnam vltimi ſupplicij vigore bannimentorum. pag. 149. num. 47.
Et etiam de iure communi. n 52.
Poculum porrigens ad concitandum amorem ſequuta morte, debet vltimo ſupplicio plecti. pag 145. 16. & 22.
Contrarium quando datur abſque intentione necandi. num. 17.
Et hęc ſecunda opinio approbatur ab Authore. num. 18.
Aſſignatur ratio. 19.
Quod ſi non ſequatur mors, ſed impetus amoris poneniat, pœna erit pecuniaria, vel carceris. num 20.
Et in coniuge pœna erit ſeria Iudicis increpatio. num. 21.
Dummodò non interueniat ſortilegium, quia illius ratione pœna mortis eſſet imponenda. num. 22.
Poculum ad abortiendum ſequuta morte fœtus exigit pœnam, de qua remiſſiuè. pag. 146. num. 29.
Non ſequuta morte fœtus pœna mitiſſimam exigit. num. 30.
Sequuta morte recipientis exigit pœnam vltimi ſupplicij. num. 31.
Etiamſi mors ſequatur preter intentionem. num. 32.
Aſſignatur ratio. 33.
Poculum ad difficilitandum, & protrahendum partum. pag. 149. ſub num. 58. & pag. ſequenti. 150. & qua pęna puniatur illud præbens. ibidem.
Poculum ad exiccandum lac. pag. 150. ſub n. 58. *verſ decimoquarto datur.*
Poculum datum ad concitandum odium quomodò punitur. 149. 57.
Ad cauſandam infirmitatem, ea ſequuta, punitur pœna mortis. 149. 58.
Poculum ad concipiendum ſolet componi cum rebus naturam adiuuantibus, & corroborantibus. pag. 148. 39.
Poculum ſanatiuum prægnanti an dari liceat. pag. 147. num. 36. & pag. 148. eodem num 36.
Poculum ad ſterilitatem quibus rebus conficitur. pag. 148. 42.
Pompa funeralis, tam in tranſportando cadauer ad Eccleſiam, quàm in erigendo catafalcum tendit in ſuffragium Animæ defuncti remiſſiuè. 203. 502.
Pollutio non poteſt haberi ad ſanitatem. pag. 147. num. 36.
PompeusMagnus etiam militibus vſum armorum prohibuit, niſi cum in hoſtem procedendum eſſet, ac ad arma conclamaretur pugna inſtante, reliquo temporis ſub cuſtodia arma retinebantur. pag. 5. num 26. in fine.
Pompeus Magnus. Vide verbo Porſenna.
Pontifex poteſt directè citare Laicos in terris imperij attento, quod imperium dependet ab Eccleſia. pag. 183. 176.
Pontifices prohibuerunt meretrices vehi quadrigis, & curribus, & qui fuerint. pag. 105. num. 5.
Pontificis mens defraudata in Bulla ad fauorem Conuertitarum. pag. 32. 48.
Populus. Vide verbo Nouus.
Porſenna, & Pompeus Magnus vllum telum eſſe in Vrbe prohibuerunt. pag. 4. num. 26.
Poſſeſſionem capiens propria authoritate, & cum aſſociatione hominum armatorum incidit in pęnam Bullæ Sixti Quinti pag. 50. num. 9.
Poteſtates Villarum funguntur duplici officio Iudicis ſcilicet, & Notarij. p. 173. num. 30.
Sed in cauſis capitalibus non eſt tollerandum ob rationem allatam hic. 31.
Potio amara ad explorationem adulterij. pag. 300. num. 17.
Potus denegatio eſt tormentum. pag. 299. num. 4.
Pragmatica contra deferentes ſtillettos extat Neapoli. pag. 17. 6.
Et compræhendit deferentes cultros duorum palmorum. 7.
Praxis interloquendi circa contrauentionem bannimentorum. pagin 15. numer. 56.

Digitized by Google

Praxis ſeruanda à Iudicibus, quando arma reperiuntur ad pedes multorum. p. 23. num. 48.

Praxis faciendi experientiam armorum igneorum circa aptitudinem, & circa operationem. pag. 15. 61.

Praxis ſeruata in Vrbe, & in Statu Eccleſiaſtico dandi copiam totius proceſſus Reo laudatur. pag. 320. num. 35. *verſ. & iuſta*;

Praxis. Vide Stylus.

Præceptum factum volenti duellare de acced endo ad domum, & inde non diſcedendo an ſit remedium ſufficiens pag. 42. num. 55.

Præceptum ad cauendum de non offendendo cum clauſula; & interim habeatur pro præſtita valet, quicquid dicant Cyriac. & Maceraten. pag. 40. 27.

Fallit in foro Eccleſiaſtico, & quare ibid. num. 30.

Præceptum exequutum domi afficit. p. 42. num. 50.

Sed non exigitur pœna poſt lapſum horarum, quia in dubio debemus dicere, quod non adeſt contemptus, & quod præceptatus ignorauerit. 51.

Et etiam, quia non citatus perſonaliter non poteſt mulctari 52

Præceptum præuia licentia Iudicis Eccleſiaſtici poteſt exequi in Eccleſia, & ibi exiſtenti intimari. 42. 53.

Præceptatus Vide verbo Cautiones.

Præda in nauem tormentis bellicis munitam dicitur deducta ad loca tuta. p. 124. n. 44.

Et emens eam non tenetur reſtituere non refuſo prætio. 45.

Prægnantes ſanatæ abſque aſſumptione medicamentorum pag 147. 36.

Prægnanti an dari poſſit poculum ſanatiuum. pag. 147. 34.

Præmium, & impunitas occidentis bannitum remiſſiuè. 262. 40.

Prælati miſſi ad regendum Ciuitates ſunt miniſtri Pontificis pag. 180. 120

Et de illis in re graui, & ſecretum exigente non eſt diffidendum. 121.

Nec habendi ſunt minus fideles, quam Commiſſarij. 122.

Præparatio veneni quomodo punienda vigore bannimentorum Status Eccleſiaſtici pag. 153. num. 84.

Præſumptio iuris dicitur eſſe liquida probatio. pag 178. 93.

Præſumptum de præſumpto non elicitur. pag. 231. *verſ. eoque minus*.

Præſumitur contra nautas, caupones, ſtabularios. pag. 124. 46.

Prætia taxanda ſunt ne caupones deuorent diuertentes ad eos. pag 112. 13.

Prætor declarauit nullum bannum latum, & ex hoc proceſſatus. pag. 256. 3.

Præuentio attenditur hodie ſolum quando facta eſt per capturam. p. 235. 44. *verſ. limitatur tertio*

Princeps poteſt marito occidenti ex interuallo pœnam ordinariam remittere, quia læſio honoris ſemper cor premit. pag. 89 num. 109.

Ità practicatur Neapoli. 110.

Princeps poteſt ordinem agendi iudicialia præpoſterare. pag. 230. ſub nu 21. *verſ. nihilominus*.

Princeps poteſt præpoſterare ordinem agendi iudicialia. pag. 230. n. 21. *verſ. nihilominus*.

Princeps in locis infeudatis non habet iuriſdictionem primarum inſtantiarum, niſi in defectu iuſtitiæ, pagina 182. 152. & 161.

Vel in caſibus, in quibus Princeps habet ius ſuperioritatis. 153.

Poteſt tamen liberè in feudis facere, & exequi omnia, quæ dependent a cauſis in eius Supremo Tribunali introductis, num. 154.

Princeps ſumit arbitrium ex motu cæleſti. pag. 273. num. 7.

Principi dantur tributa, vt Subditos in pace protegat. pag. 260. 17.

Principi pertinet prouidere, ne mortui afficiantur iniuria. 201. 466.

Princeps habet iura in ſcrinio pectoris. pag. 55. num. 69.

per Principem defenſio cum moderamine eſt permittenda, etiamſi per ſtatutum prohibeatur. pag. 55. num. 70. 79.

Principes ad inſequendum malefactores vtuntur Campana pag. 160. 20.

Princeps eſt aſſertor, & vindex ſacrorum, & Religionis. pag. 202. 481.

Principum intentio, dum condunt leges cum comminatione pœnarum rigoroſarum, tendit ad remouendum ſubditos à delictorum perpetratione, & ideò ſequuto delicto quærunt mille modis, vt eos poſſint cum aliqua apparentia à pœna liberare. pag. 178. 88.

Oſtenditur hoc euidentia. 89.

Princeps debet proſpicere, ne ſubditi eo-

rum

rũ bona obliguriant in hoſpitijs p.115.4.
Princeps poteſt mutare ordinem iuris poſitiui, & ſic ordinare quod Reo proponantur inditia, & incontinẽti audiatur in ſuis defēſionibus.p. 320.135 *verſ.&iuſtè*
Principis beneficium non debet trahi ad abuſiuam interpratationem, vt alteri ſit præiudiciale. 192. 331.
Priuatus amouens cadauer occiſi poteſt puniri. pag.201. 463.
Priuilegium tributum bono publico non efficit, vt pœna poſſit exigi,quia pęnę exactio eſt odioſa. pag 42. 55.
Priuilegium habentes ex cauſa alicuius artificij non gaudent illo ſi actualiter,& cum effectu non ſeruiant. p.32. n.53.
Priuilegium Principis reſtringitur ad habilia. pag. 229. n.20.
Priuilegium *leg.vnic. Cod. quando Imperat.* pinguius eſt,quàm reſtitutio in integrum pag. 192.330.
Priuilegium *l.vnic C.quando Imperat.*non habet locum in criminalibus. p. 192.333.
Contrarium num. 335.
Et non habet locum ad fauorem Viduæ, ſeù pupilli &c. accuſatæ, ſeù accuſati. num. 334.
Contrarium. 336.
Et ità in facto iudicatum. 337.
Priuilegium meretricum refert *Garonus*. pag. 107. num.8.
Probatio in contrarium admittitur, quando Periti referunt torturam poſſe inferri non obſtante impedimento allegato: pag. 318. num. 129.
Probatio plena, ſemiplena,& media quę ſit. pag. 304. 43.
Probatio per teſtes, & non per iuramentum fit quando ex dolo vnius proceditur contra alium. pag.278.9.
Contrarium ibidem. Sed teneas primum ibidem.
Probatio priuilegiata ceſſat quando agitur contra non doloſum. 278. 9.
Probationis difficultas teſtes inhabiles efficit habiles. pag. 68. 15.
Probationes factæ à mandatario an proſint mandanti .pag.319. 133.
Probationes plenæ, & certæ haberi non poſſunt niſi vtriuſque partis rationibus auditis. pag.210. 15.
Proceſſus reproductio poteſt fieri ad duplicem effectum ad punitionem ſcilicet, & ad faciliorem probationem maleficij.pag. 239. num. 75.
Proceſſus volente bannito poteſt attendi in præſentatis bannitorum 263. 54.
Proceſſus abortus quomodo formandus. pag. 156. num. 137.
Proceſſus factus à Iudice ſciente impedimentum citati eſt nullus. 286. 34.
Proceſſus nouus non fit in caſu fractionis cautionis de non offendendo. p. 47.91.
In proceſſu omnia ſunt ſcribenda, quæ Reus deponit. 309. 64.
Proceſſus. Vide Copia.
ad Proceſſandum miſſus cognoſcit de articulo ſubreptionis Altimar. de nullit. rubric. 9. qu.21. n.3.
Proclamata ad publicationem ſtatutorum, ſeu bannimentorum antiquitus non requirebantur in Ciuitate Bononiæ. pag. 331. num. 1.
Procurator cum mandato ad ſic, & ſic reſpondendum quando admittatur. pag. 30. num. 24.
Per Procuratorem audiri. Vide verbo illi.
Proditoriè occiſus quando quis dicatur. pag. 215. num.73.
Proditorium ad effectum, vt homicida priuetur immunitate Eccleſiaſtica debet eſſe in vera, & propria, & ſtricta ſpecie proditorij. pag.217. 87.
Profeſſores artis ita inter ſe coniunguntur, vt mutua beneuolentia quiſque alterius crimina tegat. 154. 96.
Prohibitum eſt pro bannitis comparere, & iudicialiter, vel extraiudicialiter res eorum agere. pag.255. 1.
Prohibitio receptationis bannitorum quò directa. pag. 256 3.
Prohibitio ludendi intelligitur de ludo prohibito. pag.130 66.
Prohibitio archibuſij ad rotam an comprahendat archibuſium à miccio pag.21 num. 28 *verſ.fuit dubitatum.*
Proijcientes ſaxa per Ciuitatem, quamuis neminem offendant, debent puniri, & tenentur actione iniuriarum. p.60.27.
Promiſſio intelligitur rebus ſic ſtantibus. pag. 264 64.
Promittens aliquem defendere quando non teneatur. pag.260. 17.
Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis non appellat. pag. 186. 232.
Et ita fuit deciſum. 234.
Contrarium dicit *Genuen.* 235.
Sed loquitur de iure communi. 236.
Propoſitiones damnatæ à s.m.Innoc.XI inter quas eſt illa abortus fętus inanimati. 146.28.

Prouincia debet purgari malis hominibus p.91.n.138.& p.231.verſ.& hoc.
Prouinciales tenentur reſiſtere facinoroſis, & eos expellere. 260. 18.
Proteſtatio,quod cautio preſtita non valeat, niſi reciprocetur, debet reijci. 47.78.
Prothomedici poſſunt quandocunque bis, & ter intra terminum viſitare aromatarias. pag.154. 97.
Prothomedici debent viſitare aromatarias, & medicamenta vetera, & inutilia effundere, & proijcere. pag. 153. 95.
Prothomedici officium. pag. 153. 95.
Prouiſio, quod delicta denuncientur per Maſſarios,vtilis publico, & neceſſaria exiſtimatur. pag.159. 1.
Similis prouiſio extat Papiæ, Neapoli,Anconæ, & in toto Statu Eccleſiaſtico. 2.
Proximè banniendus habetur pro bannito. pag.230. ſub n.21. verſ.ponit ergo.
Publicatio bannimentorum fit ea ratione, vt quam citò deducantur in notitiam Populi. pag. 332. 9.
Publicatio bannimentorum contronenientes afficit, & innodat. pag. 332. 5.
Statim elapſo termino in bannimentis præfixo. num.6.
Et nullo præfixo termino in bannimentis poſt lapſum duorum menſium. 7.
Imò ſtatim poſt ſcientiam habitam. 8.
Pudenda oſtendere,& nudum incedere prohibitum. pag. 60. 33. & 34.
Puniti aliqui ex hoc Bononiæ. n.36.
Puellæ Cantatrices non compræhenduntur in edicto prohibitorio vehi rheda. p.106. num. 6.
Puerorum eſt proprius vſus lapidum. pag. 58. num. 1.
Pugna cum lapidibus permiſſa homicidia indè prouenientia eſſent impunita. pag. 58. num. 4.
Purgatio canonica eſt remedium periculoſum. pag. 199. n. 413.
Deſijt eſſe in vſu præterquam in crimine hæreſis.num. 414.
Formula purgationis canonicæ remiſſiuè. num. 415.

Q

QVANDO periculum eſt in mora receditur à regulis iuris. p.41. 47.
Qualitas Commiſſarij puta, quod alias fuerit inquiſitus de falſo impedit repetitionem viaticorum. pag. 185. 211.
Qualitas aſſaſſinij, proditionis, penſamenti habet malitiam, & deformitatem de ſe contradiſtinctam ab homicidio.pag. 237. 61. & 64.
Qualitas minoris longitudinis armorum debet probari à Fiſco. pag. 12. 14.
Et debet de ea conſtare per menſurationem. num. 15.
Qualitas facinoroſitatis requiritur in Bulla Sixti V. loquente de receptatione delinquentium. pag. 249. 30.
Qualitas diuerſificans non probatur ex confeſſione Rei. pag. 283. 2.
Quod via directa negatur non debet per indirectum permitti. 314. 93.
Quæſtores eleemoſynarum ſi quæſtuant ſine licentia Pontificis, vel Epiſcopi debent puniri ab Epiſcopo etiamſi ſint meri laici. pag. 110. num. 15.
Qui tenetur inueſtigare habetur pro ſciente pag. 104. num. 102.
Qui Doctores tractent de Materia inſtruendi Iuuenes ad haſtiludia pag. 68. 3.
Qui non poteſt torqueri ob impedimentum ætatis, rupturæ, & huiuſmodi, debet condemnari in aliquam pœnam extraordinariam leuem. pag. 305. 44.
Qui vim vi repellit non dicitur agere temerè. pag. 54. num. 55.
Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur. pag. 217. 95.
Sed eſt hoc verum interpretatiuè. 96.
Quiſque debet domi ſuæ edere. pag. 117. num. 24.
Quæ veniunt in neceſſariam conſequentiam nunquam denegata videntur. pag. 234. num. 36.
Quomodo præſcriptio, ſeu quaſi poſſeſſio oſtendatur, & probetur. p.29. 15.

R

RAPINA cum qualitate conuenticulæ & alijs. pag. 301. n.19.
Raptor poteſt vbique puniri. p.75. 14.
Ratio differentiæ inter caſum Rei ſpontè,& Rei in tortura confitentis. pag. 315. numer. 103.
Ratio quæ tacitè ineſt in edicto. pag. 263. num 50.
Rauennæ lapis in honorem Nobilis de Amadncijs ob tormentum falsò confeſſi. pag. 301. num. 19.
Receptans bānitum extra Statum bannientis de iure communi non punitur. 248. 11.
Receptans ad tutelam ſui corporis,puta,ob inimicitiam non punitur. pag. 248. numer. 12.
Receptans bannitum, an poſſit puniri,ſi receptatus poſt receptationem habuit gratiam à Principe de delicto, & banno.pag. 253. num. 55.
Receptans bannitos ſemel tantùm, an puniatur eadem pœna remiſſiuè. pag.253. num. 56.
Receptans fęminam bannitam, an compræhendatur in bannimentis pag.253. 57.
Receptans bannitos ſine dolo, & ad bonum finem non punitur. pag. 248. 19.
Et ita practicatur de ordine Sacræ Conſultæ. num 20.
Receptans bannitum, ad hoc, vt puniri poſſit, debet habere ſcientiam banni. p.254 num. 60.
Etiam qualitatum, & circumſtantiarum banni ſecundum aliquos. 61.
Et ſcientia iſto caſu debet probari per fiſcum. num. 62.
Contrarium in bannimentis ſtatuitur.numer. 63.
Sed in terminis bannimentorum ſcientia, cum ſit præſumpta non ſufficit ad pęnam corporalem. n.67.
Receptans bannitos punitur vigore bannimentorum grauiori pęna, quam delinquens, & hoc videtur verum etiam in terminis iuris communis. 255. 69.
Receptans eum, qui eſt bannitus ob fracturam carcerum an incidat in pœnam receptantium bannitos. 249. 31.
Receptans bannitos per vim, & metum non punitur. pag. 248. 14.
Et ſi ſtatim Curiæ denunciat releuatur ab onere probandi vim, & metum. 15.
Idem ſi banniti receptati ſint nulliter banniti. n. 16.
Receptans conſanguineum bannitum non videtur facere in contemptum legis, & dolosè. pag. 247. 8.
Receptatores malefactorum regulariter puniuntur eadem pœna, qua tenetur malefactor. pag. 251. 48.
Procedit in caſibus relatis. in nu. 49.
Fallit in alijs. ibidem.
Receptatores dicuntur eſſe genus hominum peſſimum p.255.n.68. Vide rationē ibid.
Receptatio banniti facta ratione parentelæ, & ex affectu carnali pœna pecuniaria tantùm punitur. p.247. n 5. & 10.
Et ita practicatur de ordine S. Conſultæ, vbi receptatio non eſt ad malum finem. num. 6.
Recognitio delinquentis quomodo facienda quando Reus remittendus eſt. pag.77 num. 38.
Recognitio capitis banniti quomodo facienda. pag. 266. 80.
Rector ſtudij hodiè non fit Bononiæ, ſed Legatus à latere agit eius vices. pag. 31. num. 28.
Rectores Prouinciarum, qui habent Breue Pontificium ad gubernandum in Statu Eccleſiaſtico nullum habent Superiorem quam Pontificem ipſum. 180. 117.
Et Pontifice inconſulto non poſſunt nec ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis excommunicari. n. 118.
Aut ab alijs quauis authoritate fulgentibus cognoſci. n. 119.
Recurſui eſt deferendum, quando denegata eſt alicui appellatio, ſed tunc pro admittendo recurſu grauamen debet eſſe notorium. pag. 186. 240.
Regina Aragonum fuit torta ex abrupto,& nullis datis defenſionibus. pag. 146.numer. 28.
Regnicolis conceditur per Bullas B. Pij V. ingredi Statum Eccleſiaſticum ad profligandum malefactores. pag.161. 22.
Regularis non poteſt abſque licentia Superioris ſui teſtimonium validè perhibere. pag 195. 368.
Regulares non poſſunt ſe examini ſubijcere ſine licentia Superioris. 195. 368.
Et an examinati ſine licentia valeat eorum examen. ibidem.
Regulares exempti ſunt à iuriſdictione Epi-

Epiſcoporum ex ordinatione Pontifi-
cum. pag. 196. n. 383.
Regulares antiquis temporibus erant vigo. re Canonum ſubiecti Epiſcopis. p. 196. num. 382.
Sed hodie vigore Bullarum ſunt exempti ab Epiſcoporum iuriſdictione. 383.
Regularibus, prout & Presbyteris ſecularibus non licet intrare cum Cruce Parochias ad leuanda cadauera, niſi præmonito, & requiſito prius Parocho eiuſdem Parochiæ. p. 203. 491. & 493.
Reipublicæ vtile eſt, ſi delicta non remanent impunita. pag. 210. 19.
Reipublicæ intereſt quod homines quietè viuant. pag 265. 65.
Reipublicæ intereſt ne fiant homicidia, nec blaſphemetur, & nec ſubditi ſubſtantijs abutantur. pag. 127. 4.
Reipublicæ intereſt habere ſubditos ſtrenuos, & manu promptos, & audaces, & qui rumorem, & ſtrepitum armorum, aut bellicorum tormentorum non timeant. pag. 4. num. 23.
Reipublicæ intereſt delicta non remanere impunita pag. 76. num. 30.
Reipublicæ intereſt delicta manifeſtari. pag. 135. num. 1.
Relatio Chirurgorum &c. debet eſſe clara, ſpecifica, nec ſubdubia 135. 3.
Et ſi relatio ſit dubia, poſſunt cogi ad reſpondendum præcisè an vulnus ſit mortale. num. 4.
De credulitate tamen deponunt, non de veritate. num. 5.
Ità etiam quoad arma, quibus vulnera fuerunt inflicta. n. 6.
Relatio Nuntij an debeat fieri die iuridico Iudici, vel Notario: Notario cauſæ, vel cuilibet alio Notario remiſſiuè. pag. 284. num. 7.
Relatio eſt probanda inter mandantem, & mandatarium. 219 117
Relationibus Medicorum circa qualitatem vulneris inter ſe contrarijs exiſtentibus Iudex arbitrabitur cuinam ſtandum ſit. pag. 136 num. 11.
Reliquias falſas deferens fuit punitus carcere. pag. 110. num. 10.
Reliquias veras deferens, ſi ſit circulator debet puniri. pag 110 11.
Etiam pœna triremium, n. 13.
Remedia quartanæ collo gerens quomodo puniendus. pag. 109. n. 9.
Remedia contra adamanti venenũ. p. 139. 17
Ad remedium facti non eſt recurrendum, quando remedium iuris adhiberi poteſt. pag. 54. num. 49.
Explica niſi iura, & leges id permittant. num. 50.
Remiſſio delinquentis de conſuetudine non fit. pag. 76. 26.
Fallit iubente Principe. 27.
Vel ſtante ſtatuto. 28.
Et ſtante ſtatuto intellige in grauibus. numer. 29.
Non in leuibus, quæ æquiparantur cauſis ciuilibus. 30.
Remiſſio delinquentis non fit abſque ſummaria delicti probatione. 77 31.
Contrarium in terminis bannimentorum. num. 32.
Quia fit ex vrbanitate. 33.
Et ita practicatur. 34.
Remittendus Reus debet citari, & audiri ſaltem poſt capturam. p. 77. 35.
Fallit quando remittitur ex vrbanitate, & voluntate. 36.
Et ita practicatur. 37.
Sublimita, ſi in loco commiſſi delicti plures ſint eiuſdem nominis, & cognominis, & quid debet fieri in iſto caſu. 38.
Remiſſio non procedit in ciuilibus. pag. 76. num. 30.
Remiſſionis delinquentium materia. pag. 76. ſub num. 30.
Remiſſionis expenſas recuperat fiſcus à Reo pag. 76. n. 30.
Remiſſio delinquentis eſt facienda quoties ſpecialis ratio politica non ſuadeat contrarium. pag. 76. n. 30.
Remiſſio delinquentium quomodo practicata in Romandiola, & in Ciuitate Bononiæ pag. 77. n 37.
Remiſſio delinquentium facta à Dominio Turcharum, & Gallorum remiſſiuè. pag. 76. num. 30.
Remiſſiones Reorum factæ à Geneuatis. pag. 216. num. 82.
Remiſſoria conceditur ſumptibus petentis. pag. 192. 329.
Renunciare nemo compellitur. pag. 200. num. 428.
Si non extet cauſa. 429.
Reperti in domo, in qua luditur poſſunt ſtatim condemnari. 130. 70.
Explica, vt n. 72.
Reperti cum armis poſſunt ſtatim condemnari ſine alio proceſſu. 130. 71.
Explica, vt num. 72.

Re-

Repetitio torturę practicatur contra Reum confeſſum, & recuſantem ratificare etiam pro quarta vice à Iudice habente brachium Regium ſeparatis tamen diebus. pag. 308. num. 59.
Repetitio viaticorum non fit niſi terminato negocio. 185. 204.
Et quidem per condemnationem. 205.
Reperti in vna domo nō ludentes, ſed cum cartis, ſeu aleis ſuper tabula, vel in terra non poſſunt condemnari tanquam ludentes. pag. 129. num. 52.
Requiritur Dux in conuenticula, & quare. pag. 38. num. 4.
Requiſitoria remiſſionis delinquentis quomodo formanda. pag. 77. 31.
Requiritur in cōuenticula etiam tractatus, & ſic deliberatio. num. 5.
Res, quæ ad vſum hominum venduntur, deberent appretiari à Magiſtratu. pag. 120. num. 61.
Res commodata poteſt ex iuſta cauſa non reſtitui. pag. 56. 82.
Res in hoſpitio perditæ quomodo poſſint de iure probari remiſſiue. 113. 15.
Reſcripta lite pendente obtenta non facta mentione litis ſunt ſubreptitia. pag. 240, num. 78.
Reſiſtentia facta Curiæ tangit Principem. pag. 275. num 16.
Reſtitutio in integrum datur mulieri, & ruſtico, & ſimili, ſed refectis expenſis. pag. 191. num. 328.
Reus in crimine veneni poteſt in pęnam extraordinariam damnari, etiamſi plenè non conſtet de corpore delicti. pag. 157. num. 148.
Retinens ſclopum ligneum, ſeu fictum non compræhenditur in edicto. pag. 14. num. 50.
Nec retinens inutilem puta rubigine infectum. num. 51.
Impugnatur in hoc *Baiardus à Farinacio*, ſed immerito. 52.
Nec compræhenditur is, qui non eſt ſubiectus, puta Clericus. 53.
Nec ſi archibuſiettus eſſet ſine rota. 59.
Nec ſi eſſet imperfectus, ſeù non aptus. num 60.
Contrarium n. 62. Cum ſit prohibita reaptatio. ibidem.
Retinens per vim Parochum ad effectum, vt audiat legi decretum contra Parochios incidit *in can. ſi quis ſuadente Diabulo*, pag. 203. 497.
Retentio archibuſietti eſt prohibita. pag. 13. num. 33.
Retentio armorum non punitur de conſuetudine niſi concurrat etiam aſportio. pag. 14. num. 34.
Fallit ſtante banno expreſsè diſponente. num. 35.
Sed de facto non ſeruatur etiam in terminis archibuſietti. 36.
Reus qui fatetur propinaſſe alicui venenum quomodò eſt interrogandus à Iudice. pag. 157. 146.
Reus vocatus iudicialiter debet cogitare, quod cum rigore iuris ſit contra eum procedendum, ſecùs ſi comiter vocetur. pag. 229. 18.
Reus non poteſt in pęnam extraordinariam damnari niſi contra eum adſit pluſquam ſemiplena. pag. 313. 86.
Reus poteſt negare ratificare confeſſionem in tormentis, quia delictum non commiſſit, vel dicere quod per dolorem faſſus fuit. pag. 309. 64.
Reus confeſſus fuit à morte liberatus, & quare. 303. 28.
Reus inquiſitus de pluribus delictis non poteſt pro vno quoquo delicto ſeparatim torqueri. pag. 317. 25.
Reus non plenè conuictus non poteſt in pœnam ordinariam damnari. pag. 312. num. 76.
Reus non plenè conuictus ſi negatiuus ſit in tortura ordinaria poteſt condemnari ad triremes ad tempus. 312. 76.
Reus dicens occidi, ſed ad meam defenſionem occidi, dicitur fateri. pag. 314. num. 94. ſeq.
Reus incipiens fateri cum negatiua non occidi non fatetur. 314. 92.
Reus qui debet condemnari ad pœnam arbitrariam coaceruatis pluribus delictis poteſt damnari ad triremes pag. 317. numer. 125.
Reus non debet pluribus inſtantijs defatigari. pag. 317. 125.
Reus ſi non habet copiam totius proceſſus poteſt in aliqua parte remanere indefenſus. pag. 320. 135. *verſ. & iuſte*.
Reus qui ob non ratificationem repoſitus eſt in tortura elidit in hac ſecunda tortura, ſi in ea ſit negatiuus, non ſolum inditium ex confeſſione reſultans, ſed etiā debilitat inditia ex quibus fuit decretata tortura. pag. 309. n. 69. *verſ. & ſi: quando Reus*.

Reus

Reus abſque inditijs poteſt torqueri in ſequentibus caſibus. primo ſi non vult Iudici reſpondere, Secundo ſi non vult iurare, tertio ſi ſimulat furorem, quarto ſi nulla intercedente inimicitia occidit, quinto ſi ſit bannitus, & Iudex velit interrogare ſuper complicibus, ſexto ſi ſit cuſtos bonorum. 323. 136.

Reus remanet depreſſus ex occultatione nominum teſtium p.320.num.135.*verſ.ſed ancopia.*

Reus non poteſt ſe plenè defendere ſi ignorat nomina teſtium. p.320.nu. 135. *verſ. ſed ancopia.*

Reus qui confeſſus in tortura ductus ad bancum iuris noluit ratificare, & repoſitus ex hoc ad tormentum permanſit per totum tempus præfixum in ea negatiuus, non debet iterum reponi ad torturam, quia iam purgauit inditia. pag. 309. nu. 63. *verſ. iterum in hac.*

Contrarium vult Marius Muta. ibidem. Sed reijcitur opinio Mutæ ibid. *verſ. quid dicendum.*

Reus tertia vice tortus, quia confeſſionem factam in tormento noluit ratificare debet abſolui, vel cum cautione de ſe repræſentando relaxari, & quatenus detegatur fuiſſe confeſſum per malitiam ad euitandum tormentum poteſt pœna extraordinaria puniri. p. 308.n.60.Et quatenus adſit ſtatutum, vt in Regno Siciliæ contra taliter confitentem, & recuſantem ratificare poteſt is puniri pœna ordinaria ibid. *verſ. & ita credo.*

Reus faciens potentiam in brachijs euitat pœnam. pag. 304. 43.

Reus quando dicatur decipi à ſe ipſo, & non ab Officiali. 279 5.

Reus poteſt ſe defendere dicendo feci, & ſi feci iuſto dolore feci. pag. 238.numer. 68.

Reus imputatus de homicidio poteſt probare, quod tempore homicidij non habebat arma apta ad inferendum tale vulnus pag. 171. num 6.

Reus qui faſſus eſt in tormento, ſed non vult ratificare, reponitur, & reducitur ad torturam.307. 57.

Et quando, & quoties hoc procedat.num. 58. & 60.

Reus tortus in negatiua perſiſtens reputatur melior, quam ante accuſationem habebatur. pag. 310. 67. 107.

Reus confitens ſpontè cum qualitate, ſi incipit cum negatiua, puta, non occidi, & ſi occidi, ad meam defenſionem occidi, habetur pro negante, & debet torqueri, vt præcisè fateatur. pag. 314. 92.

Dummodò adſint inditia ſufficiētia ad torturam, quia ſola reſponſio ſic qualificata non ſufficit. 93.

Nec ſufficit ſola diffamatio ſuper delicto contra ipſum Reum exiſtens. 94.

Si verò incipit cum affirmatiua, puta occidi, ſed ad mei defenſionem occidi debet condemnari in pęnam ordinariam ſi cum dicta confeſſione qualificata adſint plenæ probationes. 95.

Debet torqueri leuiter, & deindè in extraordinariam condemnari, ſi concurrant inditia vrgentiſſima, & indubitata. num. 96.

Nam leuis tortura inditia non purgat. numer. 97.

Debet vel condemnari, vel torqueri arbitrio Iudicis ſi adſint inditia pluſquam ſemiplenè probantia. 98.

Et debet omninò torqueri, ſi inditia ſolùm ſemiplenè probant. 99.

At ſi non adſint inditia, ſed ſola extat rei confeſſio qualificata Reus nec torquetur, & nec condemnatur. 100.

Reus non debet deponi à tortura, niſi Iudex cognoſcat ex facto, ſeu aliqua veriſimilitudine, quod ille puram veritatem dicit. pag. 316. 115.

At ſi cognoſcit ex deductis in proceſſu, vel alia circumſtantia, quod non dicit veritatem, debet tormentum continuare. num. 117.

Reus captus ſub gratia, vel impunitate, quando poteſt prætendere, quod ſit libertati reſtituendus. 279. 5.

Reus confitens qualificatè in tormentis, ſiue incipiat fateri cum affirmatiua, ſiuè cum negatiua debet teneri, & continnari in tortura ad hoc vt ſimpliciter reſpondeat pag. 315. 102.

Vide rationem. n.110 111.

Reus in quibus caſibus poteſt abſque inditijs torqueri. pag.323. 136.

Et referuntur ſex caſus. ibid.

Reus tortus ſufficienter ſi perſiſtit in negatiua debet abſolui, vel cum cautione relaxari. pag. 311. 73. 84.

Inſufficienter tortus debet in pœnam extraordinariam, & etiam ad triremes in ſupremis Tribunalibus condemnari pag. 211. num. 74.

Expli-

Explica iuxta caſus diſtinctos. nu. 75. 76. 81. 85. & 86.
Reus confeſſus in tortura cum qualitate minuente delictum non poteſt in pœnam ordinariam condemnari, & quare. pag. 316. 112.
Reus confeſſus qualificatè in plano examine cenſetur adieciſſe qualitatem ad ſe eximendum à pœna. 315. 104.
Ideò ei non creditur circa qualitatem, niſi probet. 105.
Reus debet relaxari, quando inditia, quæ habentur in proceſſu non ſufficiunt ad torturam. 305. 46.
Rei defenſio læditur quando Iudex ei proponit inditia, eumque in continenti cum ſuis defenſoribus audit. pag. 320. 135. *verſ. & iuſte.*
Rei punitio non debet differri. pagin. 317. num. 125
Rei quinque in tormento poſiti Bononiæ in ſe ipſos mentiti fuerunt. pag. 301. num. 19.
Rei condemnati in contumacia cum fuiſſent poſtea capti, probarunt quod is, quem occiderunt, erat aſſaſſinus, & fuerunt ex hoc liberati. pag. 230. *verſ. ſecundo reſpondetur.*
Rei in tortura poſiti multoties in ſe mentiuntur, & multa exempla referuntur à Doctoribus. 301. 19.
Ob impatientiam, vt dicit *Vulpianus* numer. 20.
Ob tædium, vt dicit *Caſſiodorus.* n. 21.
Referuntur ad hoc verba *Diui Auguſtini.* num. 23.
Et verba *Ciceronis.* n. 24.
In Reos læſæ maieſtatis, & publicos hoſtes omnis homo miles eſt, 231. 21. *verſ. in Reos enim.*
Reo danda eſt copia proceſſus cum expreſſione nominum, & cognominum teſtium pag. 320. 135. *verſ. ſed an copia.*
Reo danda eſt copia proceſſus ante illationem torturæ. p. 319. 135.
Etiam in delictis atrociſſimis. ibid.
Etiamſi adſit timor ſubornationis ibid.
Reuelare delinquentes, quando quis teneatur remiſſiuè. 154. 99.
Reuelare delictum, vel delinquentem, nemo regulariter tenetur. pag. 16. 65. *verſ. ſi non eſſet.*
Fallit vbi eſt ſtatutum d. num. 65. *verſ. ſed ſtante.*
Et ita fuit practicatum contra non reuelantem ibidem. *verſ. & hoc quoque.*
Reuocatio confeſſionis factæ à Reo, ſeù non ratificatio debet redigi in actis pag. 307. 58. 64.
Ob rationes allatas. ibidem.
Quid ſi Reus non ratificet, & nec expreſsè reuocet. n. 65.
Rex Poloniæ fecit decapitare Potkouan, quem data fide ad ſe vocauerat, & quomodo factum hoc ſaluauit pag. 229. numer. 18.
Rex debet emendare omnes violentias, & latrocina Regni. 168. 101.
Reges, & Principes, apud quos eſt zelus, & iuſtitiæ cultus, benè ſciunt populos gubernare etiamſi illis permittant vſum armorum. pag. 4. 24.
Riffa quid ſit, & de materia remiſſiuè. pag. 131. num. 1.
Riffæ prohibitio habetur etiam in bannimentis Status Eccleſiaſtici. pag. 13. 1. numer. 2.
Riffe ludus eſt pernicioſiſſimus, & multas familias ad mendicitatem adducit. pag. 131. num. 4.
Rixoſi quandoque coguntur dare cautionem de non deferendo arma p. 21. n. 18. *verſ. aduertendum.*
Sed pœnam non incurrunt ſi deferant in itinere, & in Villis ibid.
Rixantibus recuſantibus dare cautionem de non offendendo Iudex relaxat mandatum realiter exequendum in bonis, & capta tenuta declarat bona ſtare loco cautionis. 46. 76.
Rixæ occaſio datur de facili, vbi adeſt concurſus hominum. p. 2. n. 2.
Illuſtriſſimus D. de Rubeis laudatur. pag. 238. num. 69.
Robertus Siciliæ Rex interfectus Euchariſtia intoxicata. 158. 154.
Romana Curia eſt mater omnium Curiarum pag. 186. 228.
Romæ fuerunt damnatæ centum ſeptuaginta Matronæ propter crimen veneficij. pag. 151. 81.
Rubrica generalis eſſe debet ad nigrum. pag. 73. 4.
Rubrica contra lænones comprænhendit complices. pag. 83. 21.
Et qui ſint, & dici poſſint complices. numer. 22.
Compræhendit minores. 23.
Contrarium. 24.
Remittitur arbitrio Iudicis. 25.

Digitized by Google

Ruſtici debent eſſe ſecuri etiam inter inimicos, & exercitus armatos, quia illi pro nobis laborant, & ideò debent eſſe Sacroſancti. 33. 65.
Et ita fecit *Nabucdonoſor*. 66.

S

SACERDOS tortus pro homicidio ſi fuit negatiuus non poteſt haberi pro irregulari ſi fuit ſufficienter tortus. pag. 313. num. 86.
Sacerdotes poſſunt reexaminari, & reperti inſufficientes poſſunt ſuſpendi à celebratione donec habilitentur. pag. 154. numer. 100.
Sacra Sriptura poteſt allegari pro deciſionibus cauſarum etiam in modo puniendi pag. 303. n. 28.
Sacræ Conſultæ ſtylus circa cautiones de non offendendo præſtandas pro conſanguineis. pag. 44. 66.
Sacrilegi, latrones, fures, plagiarij vbi reperiuntur puniri poſſunt. 7. n. 8.
Salarium debitum Commiſſario pro mora numeratur per dies naturales. pag. 187. num. 254.
Et enumerantur etiam dies feſtiui. 255.
Salarium pro acceſſu, & receſſu liquidatur ad rationem 20. millearium pro qualibet dieta. 187. 250.
Etiam ſi vltima dieta conſiſtat in vno milleari. n. 251.
Salarium magiſtratibus togatis debetur ratione laboris, & non alimentorum. pag. 188. num. 271.
Imò eis debetur ſalarium etiam ſi abſint, & accipiant deitas à parte. 272.
Et ſi vno die examinent tot teſtes, quot examinare debent in duobus diebus, recipiunt ſalarium pro duobus diebus. num 273.
Salarij duplicati materia remiſſiuè. p. 188. num. 274.
Saltationes habent certum quid ineptiæ, ſecundum Scaligerum. 64. 3.
Dant cauſam rixis, vulneribus, homicidijs. num. 4.
Cum cauſa dumtaxat, & non paſſim permittendæ. n. 5.
Ab honeſtis honeſtè fiunt. 6.
Saltationes, & Choreæ ſunt perniciosæ, præſertim mulierum honeſtati. p. 64. 1.
Saltationes. Vide Choreæ.
Salus æterna prolis præferenda vitæ temporali matris. pag. 147. 34.
Ob ſalutem publicam multa licent. p. 233. num. 24.
Saluus conductus eſt quædam diſpenſatio. pag. 241. n 97.
Saluus conductus ad longum tempus habet vim gratiæ. 233. 28.
Saluus conductus quamuis generalis non comprehendit res furatas. pag. 232. numer. 22.
Saluus conductus currit de momento ad momentum. 240. 85.
Et tempus currit etiam ignoranti. 86.
Vide illationes n. 87 88 & 89.
Saluus conductus quid ſit, *verſ. ſaluus conductus*. pag. 227. 1.
Saluus conductus, vt ſuffragetur debet habere tres qualitates. 227. n. 1. *verſ. & ſecundum ea qua.*
Saluus conductus falſus ſuffragatur, vt bannitus debeat reponi in libertate. pag. 242. num. 101.
Et ita iu facto practicatum. 102.
Sed hæc concluſio non poteſt practicari ſine diſtinctione. 103.
Saluus conductus debet largè interpretari ad fauorem Rei. 239. 76.
Maximè conceſſus à Principe. n. 90.
Adeo vt comprehendat caſum, de quo nec impetrans, & nec concedens cogitauit. numer. 91.
Et comprehendit caſum, in quo non ſit facta mentio de delictis, quæ ſint minora. num. 92.
Saluus conductus ex falſa cauſa à Superiore conceſſus debet ſeruari. pag. 243. numer. 119.
Intellige, ſi ſuperior decipitur ex ſe. numer. 120.
Secùs ſi decipitur ab aſſecurato, qui falſam cauſam expoſuit. 121.
Et etiamſi decipiatur à tertio cum ſcientia aſſecurati. 122.
Et ſcientia hoc caſu eſt probanda plenè. num. 123.
Alias vix ſufficit ad torturam. 124.
Et vſus ſolus non ſufficit ad torquendum num. 125.
Saluus conductus etiam non petitus debet offerri, & in citatione inſeri, quando Iudex procedit contra Reum ex alio capite bannitum, ſeu contumacem. 234. 37.

Præ-

Digitized by Google

Præſertim, quando Iudici conſtat, quod Reus eſt ex alio capite contumax 38.
Sed quando Iudex neſcit validè procedit. num. 39.
At Reus in poſſe Curiæ perueniens poteſt excipere, & ex illo ſe tueri. 40.
Saluus conductus tollit, ſeù potiùs ſuſpendit ſententiam. 241. 96.
Saluus conductus conceſſus ab Aduocato fiſcali non prodeſt habenti illum. p.243. num. 111.
Saluus conductus datus contumaci à Legato à Latere ad capiendum bannitos non ſuffragatur extra Statum concedentis. pag. 233. 35.
Nec per modum tranſitus neceſſarij, ibid. *verſ. quid ſi habens.*
Saluus conductus datus Titio, & ſocijs ſuffragatur, etiam ſi non nominentur ſocij. pag. 233. 29.
Dummodò non ſint hæretici, vel hoſtes, qui debent in ſpecie affidari. 30.
Iudæis etiam non nominatis ſuffragaretur. num. 31.
Ducti extra numerum præfixum ſunt puniendi 32.
Sed cui ſpectet declarare, qui nam ſint ſupra numerum. num. 33.
Saluus conductus dicitur conceſſus ex commeatu libero à Principe promiſſo deferentibus annonam. 229. 19.
Et ita practicatum refertur. 20.
Intellige vt num. 21.
Saluus conductus debet dari cum conditione, quod aſſecuratus non vagetur per plateas, & loca publica 228. 7.
Et nec maneat in loco, vbi degunt partes offenſæ. pag. 8. 28.
Et nec tranſeat antè domum offenſi. 9.
Saluus conductus cenſetur datus ei, qui à Principe, vel eius miniſtris vocatur. pag. 228. num. 10.
Improbatur factum Ducis Offunę. 228. num. 11.
Saluus conductus, qui datur Reo ad hoc vt citatus poſſit comparere tuto, de ſtylo conceditur à Iudice. p.234. 37.
Saluus conductus Reo pro alio crimine citato debet à Iudice offerri, & in citatione offerri. pag.234. 37.
Saluus conductus ad longum tempus habetur pro gratia. 233. 26.
Saluus conductus. Vide Iudex, & vide verbo capti.
Saluum conductum habens à Iudice, qui carebat facultate illum concedendi fuit morti traditus. pag. 235. 45.
Sed hæc ſententia improbatur. ibidem. num. 46.
Saluum conductum bannito citato ad comparendum quilibet Iudex concedit de conſuetudine, quicquid ſit de iure. pag. 235. num. 46.
Saluus conductus impetratus à carcerato, qui timebat pro alijs arreſtari, non expreſſa carceratione non ſuffragatur pag. 240. num. 78.
Idem eſt in fideiuſſoribus retento. 79.
Saluum conductum habens, ſi delinquit punitur tantum pro commiſſis poſt obtentum ſaluum condnctum. pag. 240. n. 80.
Imò etiam pro præteritis. 81.
Diſtingue inter delictum appenſatum, & delictum in rixa poſt ſaluum conductum patratum. 82.
Et inter delictum graue, vel leue. 83.
Debet tamen de delicto poſt ſaluum conductum patrato conſtare plenè, vel ſaltem per indicia indubitata. 84.
Saluo conductu pendente Iudex non poteſt procedere contra aſſecuratum ad actus contumaciales. pag.238. 69. *verſ. quæro ſextò.*
Saluum conductum habens debet eſſe tutus ab omni vi iudiciali, & extraiudiciali, directè, & indirectè inferenda. p.239. num. 73.
Saluum conductum largiri ijs, qui cædis Rei ſunt poſtulati non maieſtatis, ſed imperij actus eſt pag 234. 37.
Saluum conductum concedit Princeps, & is, qui habet hoc ius à Principe, vel ob præſcriptionem, vel conſuetudinem, & omnis is, qui habet poteſtatem ardua explicandi. pag. 244. 129.
Saluum conductum habens quando poſſit pro nouo delicto pendente aſſecuratione commiſſo puniri. pag. 240. num. 80. & ſeqq.
Saluus conductus habet tacitã conditionem niſi aſſecuratus concedentem offenderit. pag. 240. 83.
Saluum conductum habens ſi ſubſtinuit torturam pro nouo delicto debet relaxari pro delicto, pro quo fuit aſſecuratus. pag. 240. 84.
Saluus conductus conceſſus à Iudice reſtringitur ad perſonas officialium, quia iſti non poſſunt offendere, vel aliter moleſtare. pag. 241. 94.

Saluo conductu pendente non poteſt procedi in cauſa ad actus contumaciales. pag. 238. 69.
Secus ſi pro diuerſa cauſa procederetur. num. 70.
Contrarium eſt magis æquum, etiam in caſu, quo Curia, vel adhærens vellet probare delictum ad oſtendendam malam qualitatem Rei. 72. & 75.
Saluo conducto annullato datur terminus aſſecurato ad ponendum ſe in tuto. pag. 236. num. 49.
Sanfelic. explicatur. pag. 46. 75. *verſ. quia reſpondetur.*
Satius eſt impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnari. pag. 210. num. 14.
Scandala ex Bulla ad fauorem Conuertitarum vnde naſcantur. p. 32. 46.
Ob ſcandalum quis priuatur beneficio. pag. 200. 427.
Scientia à quo ſit probanda in reatu. pag. 106. num. 9.
Scientia præſumitur in eo, qui tenetur facere diligentiam, & inueſtigare delicta, & quando. pag. 160. n. 9.
Scientia nullitatis banni quando nullitas reſultat ex actis præſumitur. pag. 248. numer. 18.
Scientia legalis eſt periculoſa, difficilis, & & mirabilis ob tantam varietatem opinionum. pag. 130. 62.
Scientia legis conditæ nondum publicatæ an afficiat pag. 331. num. 4. *verſic. dixi ſupra.*
Scientia eorum, quæ publicè fiunt, præſumitur. 332. 11.
Non tamen ſufficit talis ſcientia præſumpta ad imponendum pœnam corporalem. num. 12.
Contrarium verius eſſe, & in praxi ſeruari teſtatur *Farinacius.* 13.
Scientia nullitatis banni, quando præſumatur. pag. 248. 18.
Scolares ſunt iuuenes procliues ad mulieres pag. 102. 80.
Scholares debent eſſe matriculati. pag. 74. num. 1.
Scholares matriculati ſi non intrant ſcholas, & non ſtudent, non gaudent priuilegio ſcholarium. 74. 3.
Scholares debent venire ſecurè, & ſtare. pag. 75. 4.
Tenentur exponere Legato à latere præiudicia, quæ habent alibi ad hoc vt ſint tuti in Ciuitate Bononiæ. num. 5.
Scholares pro delictis alibi commiſſis non poſſunt puniri in loco ſtudij. pag. 75. n. 8
Fallit in delictis grauibus, & etiam quando extat ſtatutum aliter diſponens. ibidem.
Scholaris tanquam in via, & aduena non poteſt conueniri in loco ſtudij. pag. 75. num. 8.
Scholares quando eijci poſſunt è vicinia. pag. 103. num. 82.
Scholares Bononiæ renunciarunt facultati faciendi Rectorem: non ſic fecerunt ſcholares Peruſij. 31. 28.
Scholares an habeant in ciuilibus plures Iudices. pag. 31. 29.
Scholares an habeant ius variandi. pag. 31. num. 29.
Scommiſſæ, & ſponſiones occaſione ludi factę, an valeant remiſſiuè. pag. 132. num. 6.
Scribens bannito dicitur dare illi auxilium. pag. 250. 37.
Scelera grauiſſima ſine teſtibus committuntur. pag. 300. 15.
Seculares de facili ſcandalizantur ſi vident Clericos deferentes arma. 8. 60.
Secundæ cogitationes fiunt cum maiori, & maturiori reflexione, & ideò tutiores, & ſecuriores exiſtimantur. p. 51. 28.
Secundæ relationes. Vide verbo Aduocati.
Securitas data à Iudice, etiam ſi non habeat facultatem debet ſeruari, ne quis ſub fide publica decipiatur. pag. 235. 49.
Etiamſi detur contra formam ſtatuti clauſulam irritantem habentis 50. & 54.
Semel malus, ſemper malus. pag. 20. 16.
Senatus Cathaloniæ deciſio, qua fuit condemnatus ad mortem is, qui fuerat aſſecuratus à Iudice ad effectum, vt ſecurus accederet ad perhibendum teſtimonium, reprobatur à *Fontanella, & alijs.* p. 235. 46. 48.
Senatus Mediolanenſis laudes. pag. 117. num. 24.
Senatus Accademicus poteſt Reis cędis poſtulatis concedere ſaluum conductum pro ſeruitio iuſtitiæ. pag. 234. 37.
Senatores, an debeant in criminalibus audiri per Procuratorem. 30. 21.
Senatores aliqui ſunt Perilluſtres: aliqui illuſtres: aliqui clariſſimi. 30. 22.
Senatores, qui ſolùm dicuntur clariſſimi non gaudent priuilegio, vt audiri debeant per Procuratorem. 30. 23.

Sena-

Senatores Ciuitatis Bononiæ ſunt de Regimine Ciuitatis, & appellantur vulgo Quaranta. 30. 18.
Sic dicti, quia ex numero quadraginta conſtabat Senatus, hodiè Senatores ſunt quinquaginta numero, ſed quadraginta nomine. 14.
Sententia dat formam, & eſſe rei. pag. 185. num. 207.
Sententia in recognitione banniti debet legi. pag. 266. num. 79.
Sententia tranſacta in rem iudicatam poteſt exequi abſque Iudicis ferentis requiſitoria. pag. 76. 22.
Sententia alibi lata vt exequi poſſit in loco edicti debet eſſe autentica. p. 75. 11. *verſ. quaro primò.*
Sententia Iudicis alterius iuriſdictionis poteſt exequi ab alio ad inſtantiam Iudicis, qui eam protulit. 76. 20.
Sed vigore bannimentorum non requiritur inſtantia. 21.
Et etiam de iure ſi tranſijt in rem iudicatam. 22.
Sententia an poſſit exequi ſinè proceſſu remiſſiuè. pag. 76. 23.
Sententię tenor, & non proceſſus debet attendi in præſentata, ſeu nominatione. pag. 263. 54.
Sententia vna in Republica gubernanda ſeruari non poteſt. pag. 273. 5.
Sententiæ in cōtumaciam latæ legitimis pręcedentibus inditijs in Statu Eccleſiaſtico executioni demandantur contra bannitos vigore Conſtitutionum Pontificiarum. pag. 287. 50.
Redditur ratio. 51.
Explica vt num. 57.
Sententia lata in contumaciam legitimis præcedentibus inditijs dicitur lata propter delictum. p. 288. 52. & 62.
Contrarium num. 55.
Sententia lata ſine legitimis inditijs eſt nulla, & inualida, & nequit exequi. pag. 283. num. 3.
Quando autem legitima dicantur inditia explicatur ibidem.
Sententia durante termino ad appellandum non dicitur ſententia, ſed Iudicis pronunciatum. 290. 71.
Et per ſolam appellationem extinguitur. num. 72.
Sententia indiuidua non debet eſſe exequibilis in vna parte, & in alia non. pag. 289. num. 59.
Sententia lata in contumaciam dicitur diffinitiua. 289. 62.
Contrarium nempè, quod ſit interlocutoria. num. 63.
Sententia lata in contumaciam non eſt totaliter fruſtratoria, quia habet quandam executionem ex licentia, quæ omnibus datur bannitos occidendi. pagin. 210. num. 22.
Sententia ex non executione redditur fruſtratoria. pag. 210. 16.
Sepulchrum vaſtans ad ſubtrahendū plumbum, ſaxa, & alia punitur pœna pecuniaria, & condemnatur ad refectiouem damni. 204. 519.
Imò tenetur pœna corporali. 520.
Prima opinio eſt verior, ſi oſſa mortuorum non fuerint extracta. 521.
Et ſaxa, & plumbum non ſint valoris conſiderabilis. 522.
Sepulchra reſeraſſe curioſitatis gratia male ceſſit Xerſi, Dario, Alexandro, Ciceroni, Octoni Tertio, Carolo V. pag. 204. numer. 513.
De ſepulchrorum violatione, qui Doctores agant. 202. 469. 471.
Serpentis morſus effectus referuntur. pag. 156. num. 136.
Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Seutrolus laudatur. 119. 43.
Seruus fugitinus irato Domino non eſt reſtituendus. pag. 77. 30.
Seruis non eſt danda anſa conſpirandi contra Dominos. 152. 84.
Seruientes, Apparitores, Birruarij recipientes mandata à Curia Tribunalis Supremi exequuntur irrequiſito officiali loci. pag. 183. 170. & 173.
Aſſignatur ratio. 171. & 174.
Sexti Cæcilij dictum celebre. pag. 273 numer. 5.
Siculis olim prohibita fuit bellorum temporibus nocturna armorum geſtatio. pag. 4. num. 26.
Hodie percepto certo lucro permittitur exceptis piſtolettis. ibid.
Sicarij repetiti à Thebanis. pag. 216. numer. 82.
Signa quæ cauſat venenum ante mortem, & quæ ſigna cauſat poſt mortem remiſſiuè. pag. 158. nu. 158.
Signa venenorum calidorum. pag. 156. numer. 131.
Signa venenorum frigidorum. pag. 156. num. 132.

Signa

Signa venenorum ſiccorum . pag.156. numer. 133.
Signa venenorum humidorum . pag.156. num 134.
Signa veneni propinati, & ingeniti, quæ ſint remiſſiuè. 158. 156.
Ad Signaturam Gratiæ recurritur à condemnato etiam nulliter condemnato, quando elapſus eſt annus à die condemnationis . 238.69.
Simulans furorem debet adduci ad faciem Iudicum, & præſentibus medicis inſpici. pag.323 136. *verſ.tertio quando.*
Symboleizatio in opificijs. 120. 58.
Syncopis non eſt morbus, nec ſpecies morbi,& prouenit ex paſſione. pag.307 numer. 56.
Sitim perferre grauius eſt quam perferre famem. pag.299. 4.
Socius criminis debet adduci ad faciem ſocij, & cum eodem confrontari. pag.322. 135. *verſ.non eſt igitur.*
Etiam in Tribunali S. Officij, & plures adducuntur rationes ibid.
Maximè ſi non agatur de cauſis fidei: non adſit periculum, quia tam teſtis, quam Reus ſint perſonæ viles: tractetur de aliquo caſu graui: teſtis ſe ipſum offerat ad confrontationem: teſtis ſit ſuſpectus de falſo ibidem.
Socius criminis confrontatus non repetitur pag. 294. 18.
Etiam de ſtylo Sac. Conſultæ. 19.
Debet tamen torqueri in faciem Rei. numer. 20.
Socij criminis ſunt inhabiles ad probandum, & ad faciendum inditium . pag.219. numer. 120.
Maximè ſi habeant impunitatem. 121.
Et eo fortiùs ſi ſint inducti ad accipiendam impunitatem ab inimicis inculpati, nam cenſentur ſubornati . 122.
Etiamſi ſint plures, ſi plures patiantur exceptiones . 137.
Socij criminis, ſi ſint quatuor, ſufficiunt ad torturam . dummodo non patiantur alium defectum pag. 221. 139.
Nam ſi alios patiantur defectus,nec ad inquirendum faciunt inditium. 140.
Socij criminis plures patientes exceptiones nullum inditium conſtituunt. pag. 221. num. 131.
Solon meretrices coemptas Athenis proſtituit. pag.98. 25.
Sollicitantes alterius pudicitiam effectu non ſequuto extra ordinem puniuntur . 93. num. 6.
Sortilegium taciturnitatis aduerſus torturam verum eſſe aſſerunt relati Doctores. pag. 324. 137.
Negat Paulus Zacchias. 138.
Prima opinio cenſetur vera. 139.
Ponitur ab aliquibus ſchedula huiuſmodi ſortilegij, & malè. pag. 325. 140.
Sortilegia amatoria dupliciter fieri poſſunt pag. 146 26.
Sortes in dubijs , & occultis maleficijs adhibebantur antiquitus. pag. 300. 17.
Speciale inductum contra Officiales delinquentes . pag. 175. 16.
Specialia non debet cumulari. 90. 123.
De ſponſionibus à tempo , e moglie , ſeù à maſchio, e femina remiſſiuè. pag. 133. num. 7.
Sponſio fraudolenta eſt illa de dando pro equo tantam frumenti quantitatem quãtum conficit vnum granum multiplicatum vſque ad trigeſimum ſecundam vicem . pag. 133. 8.
Sponte nemo fatetur ſcelus quod ſcit morte piandum. pag.300. 15.
Spoliare cadauer ſepultum grauiori pœna punitur , quàm ſpoliare non ſepultum. pag. 204. 518.
De ſpoliatione mortuorum , qui Doctores tractent. 202. 467.
Stabulariorum fraudes, quæ dederunt cauſam edicto, referuntur. 122. 1.
Stans in ſuo armatus ad retundendam vim nemini facit iniuriam. 54. 56.
Et ſi inſultatus ita ſtans non adhibet , ſed patitur vim. 57.
Statutum, quo cauetur , quod quis non poſſit allegare ignorantiam Statuti valet pag. 254. 64.
Adhuc tamen allegari poteſt aliquod impedimentum neceſſarium concludens ignorantiam. n.65.
Statutum præmians occidentem bannitum procedit etiamſi occidatur extra territorium. pag. 267 94.
Statutum pœnale ſtrictè intelligendum . pag. 250. 37.
Statutum loquens de faciente, an comprehendat mandantem. 242. 109.
Statutum contra amouentem Cadauer habet locum coutra eum, qui prima vice mouit. 204. 505.
Statutum puniens luſores comprehendit eos,qui dant pecuniam alteri, vt ludat. 130, 60.

Statutum eſt attendendum in materia veneni diſponens. pag. 153. num. 84. *verſ. aduertendum*.
Statutum loquens de meretricibus non comprehendit meretrices nuptas. pag. 100. num 55.
Differentiæ multæ ſunt inter meretrices nuptas, & innuptas remiſſiuè. pag. 100. num. 56.
Statutum loquens expreſſe de meretrice nupta recipit interpretationem, vt procedat ſi maritus ſit ſciens. pag. 100. numer. 57.
Aſſignatur ratio. 58.
Statutum loquens de percuſſione non habet locum, ſi percuſſio eſt facta cum lapide 60. 25.
Statutum Bononiæ contra Clericos receptantes bannitos refertur. 252. 53.
Statutum de loquente cum bannitis, an comprehendat ſcribentem, ſeu mittentem nuncium. 250. 37.
Statuta prohibentia arma ſunt valida. pag. 4. num 26.
Statuta quando iungi poſſint ad effectum, vt vnum ſuppleat defectum alterius. p. 213. num. 45. & 48.
Stendardi, Cerei, & Equi bardati, cum quibus ſolent aſſociari ad ſepulturam magni Milites, debentur Eccleſiæ, vbi ſepelitur cadauer. 203. 503.
Stylus introductus ab aliquibus confiſcandi, & bona banniti incamerandi, & diſtribuendi peſſimus. 290. 77.
Sylus, ſeu praxis, quæ ſeruatur in præſentatis, ſeu nominationibus ad fauorem bannitorum. 263. 54.
Stylus ſeruatur ad validitatem futurarum ſententiarum. 263. 54.
Studium Ciuitatis Bononiæ multa habet priuilegia. 31. 29.
Subditi armati audaciores ſunt ad inferendas iniurias, ad cædes, aliaque facinora perpetranda. p. 4. 26.
Subditi poſſunt reclamare pro exceſſu pœnæ appoſitæ in edicto prohibente delationem armorum. p. 5. 27.
Suffocatio. Vide hominis viuentis.
Superiores debent ſcire quinam accedunt ad Ciuitatem. 73. 5.
Superiores poſſunt expedire commiſſionem cum clauſula, quod Commiſſarius poſſit ex ſe exigere ſalaria. 185. 200.
Poſſunt etiam ſalarium taxare. 201.
Superior debet procurare quod Subditi orta aliqua diſſentione pacificentur mediante opera paceriorum. pag. 43. 64.
Superior Chriſtianus aliter quam cum remedio inſontibus præiudiciali debet bono publico prouidere. pag. 43. num. 61. *verſ. nihilominus*
Suſpicio mariti, quod vxor ſit adultera, non eximit eam occidentem à pœna ordinaria. 90. 117.
Sutores non poſſunt ſe ingerere in arte nuncupata *delli Gioppanari*. pag. 119. num. 49.

T

TALLIONIS pœna, & inſcriptio accuſationis receſſit ab Aula, & quare pag. 281. num. 3.
Temeritas doloſa contra Principis prohibitionem commiſſa exigit pœnam vltimi ſupplicij. 147. 34.
Tempori ſeruiendum eſt. 273. 5.
Tentans ſubornare vnum cenſetur ſubornaſſe alios. 220. 123.
Tenor licentiæ examinandi teſtes Eccleſiaſticos concedi ſolitæ ab Ordinarijs. pag. 194 num. 360.
Terminus trium dierum aſſignatur in cauſis ordinarijs. pag. 41. 45.
In alijs, quæ non patiuntur dilationem terminus abbreuiatur, & etiam tollitur. num. 46.
Terminus legalis, quando debeat aſſignari. pag. 285. 24.
Terminus datus bannito ad ſe intra annum conſtituendum an ſit prorogatio termini aſſignati in monitorio. 290. 69.
Terminus, qui datur à lege ad appelladum quid operetur. 290. 70.
Terminus non currit legitimè impedito. pag. 286. 33.
Territorij, & viarum cura, & cuſtodia ſpectat ad Principem. 260. 15. & 99.
Hodie iniuncta eſt Communitatibus. n. 17. 98. & quare num. 102.
Teſtamentum factum à bannito durante banno, an conualeſcat ſi bannitus reſtituatur in priſtinum. 212. 43.
Teſtamentum factum à Philtrato, an valeat remiſſiuè. 149. 51.
Teſtamenti inuentio eſt de iure gentium, licet approbatio ſit de iure ciuili. 213. 52.

Sed

Sed hæc opinio eſt controuerſa. 53.
Teſtes, & Accuſatores ſcientes eorum nomina eſſe occultanda facilius accedunt ad deponendum. pag. 321. n.135. *verſ.ratio autem.*
Teſtes ex capite inimicitiæ repellere eſt optimum genus defenſionis pag. 320.135. *verſ.ſed an copia.*
Teſtes duo conteſtes, & omni exceptione maiores requiruntur ad conuincendum. pag. 255. 73.
Teſtes quomodo debent deponere ad probandam negligentiam capiendi malefactores. pag.259. 4.
Teſtes inuerifimilia deponentes nullam fidem faciunt. pag. 231. *verſic. & quatenus.*
Teſtes qualificati rarò haberi poſſunt. pag. 300. num. 15.
Teſtes aliquando deponunt plura quam ea, quæ apparent ex inſpectione cadaueris. pag. 171. n.6.
Teſtes quando poſſunt poſt didicita teſtificata examinari. pag. 191. num. 319 & ſeqq.
Teſtes regulariter examinantur à Notario. pag. 172. 24.
Teſtes deponentes per verbum in circa non probant. pag. 12. 16.
Imò nec Rei confeſſio attenderetur nu.20. *verſ. imò nec ſtaretur*, niſi exceſſus à iuſta menſura confiſteret in magno d.n.20. *verſ. ſed conciliat.*
Intellige, vt non habeat locum, quando proceditur contra contumacem. n.19.
Contrarium quoad torturam. n.20.
Et nec probant ſi dicunt vidiſſe aliquem deferre tormentum breue, & id benè cognouiſſe. pag.12. 17.
Quomodo debent deponere ad hoc, vt probent. n.18.
Teſtes dicentes vidiſſe N. dare, & propinare alicui venenum, vel imputatus hoc dicens etiam morte ſequuta aſſumentis, non probarent delictum, quia eſt depoſitio dubia, & incerta, quia poteſt eſſe, quod qualitas, vel quantitas non potuerit cauſare mortem. 156. 136.
Cautela pro Iudice in tali caſu. 137.
Teſtes examinati in domo adhærentis, an probent. pag. 179. 103.
Teſtes ſunt examinandi ſigillatim, pag.294 num 33.
Imò turmatim examinati nulliter deponunt. num.74.
Aſſignantur quatuor rationes. 25.
Contrarium. n. 30.
Prima opinio eſt verior. n 37.
Teſtes debent de iure naturali, & Diuino examinari ſecretè, & ſeparatim.pag.295 num 26.
Lex in iure ciuili, vel iure canonico non extat, quæ loquatur de teſtibus turmatim examinatis. 295. 27.
In Gallia, & Sabaudia extat ſtylus examinandi teſtes in turba. 28.
Et ita fuiſſe practicatum in multis ruſticis in turba interrogatis *refert Paulus de Caſtro.* num. 29.
Teſtibus in turba examinatis, quando ſit ſtandum, & eorum dicta ſint attendenda. pag. 295.31.34. & 36.
Teſtes plures turmatim examinati habentur ſaltim loco vnius teſtis. 295.32.
Et ſaltim faciunt præſumptionem. n.39.
Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam vitam meretriciam alicuius. pag.103 num. 97.
Teſtes habentur pro legitimatis, & non repetuntur licet bannitus ſe intra annum conſtituat. 290. 75.
Teſtes confrontati non repetuntur. p. 294. num. 14.
Maximè ſtante ſtylo, & ſtatuto ita mandante. num. 16.
Fallit quando Reus eſt rudis. 15.
Contrarium. 17.
Teſtes in re graui non improbandum, quod alijs præſentibus deponant. pag.295.nuper. 35.
Teſtes inuerifimilia deponentes nihil probant. pag. 231. num. 21. *verſ. ſecundum quod reſultat.*
Teſtes inhabiles admittuntur in caſibus, in quibus aliter veritas haberi non poteſt. pag. 68. num 15.
Secus in rebus non difficilis probationis. num. 16.
Teſtis vilis non meretur fidem. pag. 220. num. 124.
Teſtis varius ſibi ipſi, & alijs nullam meretur fidem. pag.220. 125.
Teſtis inimicus in totum repellitur. pag. 220. num. 126.
Teſtium nomina non panduntur in crimine hæreſis. pag. 320. nu. 145. *verſ. ab hac tamen.*
Quando periculum imminet teſtibus, vel conſanguineis. ibid.
Teſtium examen prohibitum eſt poſt di-

dici-

dicita teſtificata. pag. 190.num. 313.
Quoquo modo ſint didicita etiamſi non ſit formiter facta publicatio proceſſus. 314.
Affertur triplex ratio huius prohibitionis. num. 315.
Teſti deponenti inueriſimilia tanquam ſuſpecto de falſo nulla fides habenda. pag. 220. num. 128.
Teſtibus datur audacia deponendi falſum ſi ſciunt nomina eorum non eſſe pandenda. 320 135. *verſ. an copia.*
Theſaur. detiſ. 31. quomodo procedat. pag. 232. n. 2. *verſ. pœna autem.*
Theſauros perquirere in ſepulchris an liceat remiſſiuè 202 470.
Tertius citatus pro ſuo intereſſe excipit ſuper delicto Reo exiſtente contumace. pag. 277. 9.
Contrarium. ibidem.
Timor iuſtus, & ſuſpicio fundata dicitur, quoties præcedunt ſigna actus manifeſtæ voluntatis aduerſarij, vel præparamenta. pag. 52. 34.
Titulus ff. naut. caupon. ſtabular. eſt titulus trium latronum. 124. 47.
Tex. in l 1. §. 1. C. *ad l. Iul maieſt.* declaratur. 242. 100.
Text. in l plura delicta explicatur. p. 274. num. 15.
Text. in l. nunquam plura. explicatur. 274. num. 15.
Text. in l unica C. de Nili ageribus, & in l. vtrum ff. de parricid. & in l. quiſquis Cod ad l. Iul. maieſtatis concordantur. pag. 276. num 2.
Textus in l. quoniam multa facinora Cod. ad leg. Iul de vi public. explicatur. pag. 53. num. 43.
Textus in l. 1. *§. fin. ff. de extraordin crim. & in l. & ſi amici § ſed & ſi ff. de adult.* expenduntur. 93 8.
Textus Codicis Theodoſianj contra Nutrices refertur. 93 14.
Tex. in l. relegati ff. de pœnis habet diuerſos intellectus. 236. 52.
Text. in l. 1. *C. de naucul. lib.* 11 *l. expenditur.* pag. 229. n. 20. 21. & p. 232. *verſic. potiſſimum.*
Text. C de armorum vſu, quomodo debet intelligi. pag. 4. 24.
Text. in l 1. *ff. de alea vſu*, ma'è explicatur ab Angelo iuxta opinionem *Auguſtini de Arimino.* 128. 34.
Tex in l. ſi quis in tantam C. vnde vi, loquitur de inuaſore 55. 75.
Text. in auth. de Collator. §. eos, inducitur à Doctoribus cōmuniter ad oſtendendum quod Commiſſarij, & Delegati Principis tenentur oſtendere commiſſionem. pag. 183. 169.
Text. in auth. ſed Iudex Cod. de Epiſcop. & Cleric. eſt alteratus à *Irnerio*. pag. 174. num. 40.
Text. in l. 3. & in l. fin Cod. ad leg. Iul. de vi public. explicatur. 55. 71. & 74.
Tex in l. 3. Cod. de Nauicular. lib. 11. quomodo explicatur. p. 232. nu. 21. *verſ. potiſſimum.*
Textus in l. quoniam multa facinora Cod. ad leg. Iul. de vi publica expeditur. pag. 53 num. 43.
Textus in cap. 2. de cauſa poſſeſſ. & propriet. quomodo intelligendus remiſſiuè. 295. num. 38.
Text. in l. 2. Cod. de general abolitione expenditur. 264. 58.
Tollerantia præſtat ſecuritatem bannito. pag. 223. 166.
Sed ad talem effectum debet habere tres conditiones, quæ referuntur. 167.
Tortura quando ex inditijs debet omnino inferri. pag. 304. 43.
à Tortura eſt abſtinendum quando illata non poteſt omnia inditia ſufficienter purgare. pag. 304 43.
Tortura repetitur ſi non fuit ſufficienter illata. pag. 307. 53.
in Tortura extremum momentum non ſpernendum quia illud magis afficit corpus feſſum iam cruciatibus. 307. 54.
in Tortura adhibendum eſt medicorum conſilium. pag. 306. nu. 53 & pag. 307. num. 56.
Tortura hominis robuſti. 307 53.
Tortura, quæ infertur Reo confeſſo in tortura, & recuſanti ratificare debet eſſe integra hoc eſt pro tempore, pro quo fuit deſtinata à principio pag. 309. n. 63 in fine.
Tortura acerrima datur in atrocibus. 308. 58. *verſ. quia concedo.*
Tortura an poſſit dari denegatis defenſionibus. pag. 146. 28.
Tortura illata ſanauit laborantem podagra pag. 318. 128.
Tortura non plures, ſed vnum purgat defectum 221 132.
Tortura ad hoc, vt poſſit inferri multa requiruntur, & quæ ſint pag 301 numer. 18. 26.

Tortura non purgat plenas probationes. pag 310. 68.
Sed debilitat. nu. 69. 108.
Et quæ pœna tunc poſſit imponi. nu. 70. 71. 72.
Tortura poteſt inferri ſocijs criminis, quando extant inditia contra eos, licet non conſtet quiſnam ex ipſis occiderit. pag. 318. num. 133.
Cautela pro Iudice in iſto caſu. 134.
Tortura prodeſt Reo qualificatè confeſſo quoad omnem pœnam p. 316. 118.
Secundum alios, quoad pœnam ordinariam tantùm. 119.
Quod procedit etiam ad fauorem eorum, qui in plano examine qualificatè fatentur num. 120.
Veritas eſt quod debet in hoc caſu Rei confeſſi in plano examine procedi iuxta diſtinctiones poſitas n. 91. & ſeqq.
In caſu verò Rei confeſſi in tortura debet diſtingui, vt diſtinguitur. pag. 317. 121.
Tortura immoderata debet computari in pœna Reo infligenda. 317. 122.
Tortura eſt ſpecies probationis, qua Reus ſuam innocentiã oſtendit. p 310. 66. 106.
Tortura ſuccedit loco teſtium. 315. 110.
Tortura vltrà tertiam vicem non poteſt repeti. p. 308 n. 59.
Imò cauti Iudices ad tertiam torturam non veniunt, & quare. 61.
Tortura poteſt dici potius exploratio patientiæ, quam veritatis 302. 21.
Tortura eſt fallax remedium. p. 300. 10.
Eſt inuentum tyrannicum 11.
Tortura eſt duplex, vna infertur pro pęna, & eſt loco pœnæ, alia eſt præambula ad pœnam. pag. 299 1.
Hæc ſecunda venit appellatione quęſtionis. num. 2.
Licet aliqui faciant differentiam inter torturam, & quæſtionem. 3.
Torturæ genera varia ſunt, & quænam ſint remiſſiuè. pag. 299. 4.
Refertur genus tormenti nuncupatum Potus Sueticus ibidem.
Tortura leuis fiſco non preiudicat, & quando hoc ſit verum. 315. 96.
Tortura an inferri poſſit in cauſis effectis corporalibus remiſſiuè. 304. 38.
Tortura coaceruatis delictis poteſt eſſe grauior. pag. 317. 125.
Tortura ſemel illata poteſt repeti pag. 306. num. 50.
Contrarium. 51.
Concorda. 52.
Diſtingue. 53.
Tortura in vltimo temporis momento magis afficit corpus cruciatibus. pag. 307. num. 54.
Tortura eſt maior pœna, quàm vtriuſque manus abſciſſio. 303. 31.
Contrarium. 32.
Infertur etiam in cauſis pecuniarijs, & pœnam corporalem non admittentibus pag. 303. num. 33.
Contrarium. 34.
Prima opinio eſt vera in terminis bannimentorum. 34.
Non infertur niſi intret pœna vltra relegationem per biennium. 304. 35.
Fontanella dicit Doctores hoc dicentes loqui ſecundum iura municipalia. 36.
Tortura eſt ſpecies probationis, qua Reus oſtendit ſuam innocentiam adeo efficaciter, vt debeat exiſtimari melior, quàm ante accuſationem habebatur. p. 313. 86.
Tortura poteſt inferri, quando imponi poteſt pœna pecuniaria magna. p. 304. 37.
Et quando agitur cum vilibus, quibus leuius eſt aliquam torturam pati, quam pœnam pecuniariam ſoluere, vel exulare. ibidem.
Tortura poteſt inferri in cauſis damni dati dummodo ſit leuis. 304. 37.
Tortura poteſt inferri in cauſis ciuilibus habentibus delictum annexum, vt contra Vſurarios, & mercatores fallitos. p. 304. num. 37.
Torturæ repetitio regulatur ex qualitate inditiorum remanentium. pag 308. *verſ. ſed neutra*.
Torturæ repetitio in atrocibus. pag. 306. num 53.
Torturæ diuiſio. p. 306. n. 53. improbata à Patre del Rio. ibidem.
Torturæ repetitio. Vide Reus.
Torturæ definitio, ſeu deſcriptio. p. 299. 1.
Torturæ materia à quibus Doctoribus tractetur. pag. 299. 6.
Tortura repugnat Theologicis, ac politicis Principijs, quia in Scriptura ſacra nulli bi de tortura ſit mentio. 299. 7.
Torturæ gradus quot, & quales ſint. pag. 327 num. 165.
Torquere, vel condemnare Reum in pęnam extraordinariam eſt in arbitrio Iudicis, & quando. pag. 304. 43.
Torqueri non poteſt infans; ſicut nec ſenex pag. 318. 131.

Intellige, vt nu. 132.
Torqueri non poteſt impeditus morbo, ſeù impedimento aliquo ex recenſitis, & an excellens in arte poſſit torqueri. pag. 318. 127. & 130.
Et de facto tortus poteſt dicere de nullitate confeſſionis. n. 130.
Torqueri non poteſt excellens in arte. pag. 318. num. 130.
Torquendi praxis. 306. 53.
Torturam rationi eſſe conuenientem, & Reipublicæ vtilem Doctores dicunt. pag. 300. nu. 13.
Torturam in duobus tantum caſibus approbat Antonius Matthæus. pag. 301. num. 18.
Torturam ſuſtinens ſi ſit imputatus de crimine hæreſis non debet, & nec tenetur abiurare ſi tortura ſit ſufficienter illata, & nec ſi ſit Sacerdos poteſt haberi pro irregulari ſi tortus ſit pro homicidio. Sed quid ſi ſit ſimplex Clericus, & velit poſt ſuſtentatam torturam pro homicidio promoueri ad ordines ſacros. 312. n. 86. *verſ. & hoc modo.*
Tortus quando poſſit non obſtante, quod ſubſtinuerit damnari ad triremes. p. 310. num. 70. & ſeqq.
Tortus cum proteſtatione quoad aliqua delicta. pag. 310. 72.
Tortus contra quem ſuperueniunt nouæ, & plenæ probationes. pag. 311. 72. *verſ. ſecundus caſus.*
Tortus ad ſciendum complices. p. 311. 72. *verſ. tertius caſus.*
Tortus ad hoc vt conuictus nequeat appellare. p. 311. n. 72. *verſ. quartus caſus.*
Tortus ex inditijs ad torturam grauatus. p. 311. 72. *verſ. quartus caſus.*
Tortus in crimine hæreſis ſi ſubſtinuit non tenetur abiurare. pag. 313 86.
Et praxis contraria eſt crudelis, & iniuſta. ibidem.
Sed hoc procedit quando Reus fuit ſufficienter tortus ibidem.
Tortus duriſſimè quando quis dicatur. pag. 311. num. 75.
Tortus duriſſimè non poteſt in pœnam extraordinariam damnari, ſi plenis probationibus grauatus fuit tortus. pag. 312. num. 75.
Secus ſi fuit tortus tormento ordinario. ibidem.
Tortus tormento ordinario poteſt condemnari ad pœnam triremium ad tempus ſi erat inditijs indubitatiſſimis grauatus. pag. 312. 76.
Et ad pœnam relegationis ſi erat inditijs vrgentiſſimis, & indubitatis grauatus. pag. 312. n. 81. & 82.
Tortus ſufficienter perſiſtens in negatiua poteſt condemnari ad intereſſe partis iuxta reſolutionem S. Conc. Neapolitani. p 317. num. 123.
Contrarium num. 124.
Tortus pro vno delicto poteſt pro alio delicto ſuperuenientibus inditijs torqueri, ſi tranſacti ſint dies 40. pag. 317. 125.
Intellige, & explica vt non procedat quãdo pro pluribus criminibus quis torquetur, quia vnica vice, & non pro numero delictorum torquetur, ibid.
Tortus Vide Sacerdos, & Clericus.
Tormentum vigiliæ nec diuiditur, & nec repetitur. p. 306. 53.
Niſi quando ob impedimentum ex parte Rei non poteſt continuari. ibid.
Ad tormentum vigiliæ plura requiruntur inditia vrgentiſſima. 210. 28.
Ad tormentum funis, ſeù cordę, & omnem aliam torturam ordinariam vnum, indicium proximum, & reſpectiuè duo remota ſufficiunt. pagina 210. 29. & 31.
Author autem vno ſolo inditio abſque adminiculo non acquieuit in praxi. pag. 210. num. 30. & 32.
Tormentum vigiliæ non infertur niſi in atrociſſimis. p. 325. 146.
Tormentum funis, ſeù cordæ frequentiſſimum in Tribunalibus. 326. 157.
Non excedit ſpatium vnius horæ continuatæ. num. 158.
Et quid in teſtibus, & quid in ſocio ad purgandam maculam. 159.
Cum fune ſubtili magis cruciat, quam cum groſſa. 160.
Tormentum funis hodie contemnitur. pag. 180. num 6.
Tormentum taxillorum vulgo *Stanghetta*, paruipenditur à Iudicibus, quia parum in illo confidunt, & quare pag. 327. num. 161.
Eſt tamen ceſſantibus fraudibus intenſiſſimum. num. 162.
Per quantum tempus infertur n. 163.
Tormentum ſibilorum omnium leuiſſimum eſt. pag. 327. 164.
Tormenta ſunt efficaciſſima ad veritatis indagationem. pag. 300. 14.

L 2 in

in Tormentis adhibendis ratio perſonæ, qualitatis delicti, & inditiorum habenda. pag. 301. num. 18.
Tractatus de occidendo non ſolet fieri niſi cum perſonis, cum quibus intercedit familiaritas, & intrinſicitas. pag. 220. numer. 127.
Tranſitus ſimplex non comprehenditur in banno prohibitorio armorum. pag. 13. num 23.
Et ideò Barones, qui de vno feudo in aliud tranſeunt cum archibuſiettis, non incidunt in pœnam. n 24.
Treſdecim teſtes ob ſolam inueriſimilitudinem fuerunt reiecti à Rota pag. 221. numer. 141.
Tribunal S. Officij hodie cognoſcit contra quæſtuantes. pag. 110. 21.
Tribuni Plebis in Ciuitate Bononiæ, qui ſint habetur remiſſiuè. 30. 16.
Tributa. Vide Principi.
Turbatiua eſt nomen generale continens quamcunque moleſtiam. pag. 56. 90.
Turbat, qui contendit poſſidere rem, quæ ad alium ſpectat. pag. 56. 91.
Et qui mittit executores in bonis alienis. num. 92.
Et qui mittit literas inhibitoriales. 93.
Et qui negat alium poſſidere. 94.
Turbatiua inducitur ex ſolis verbis, p. 56. 95.
Pro turbatiua agitur ciuiliter, & criminaliter, ſed via vna electa ceſſat alia. pag. 56 num. 96.
Sed finita cauſa ciuili poteſt inſtitui criminalis. 97.
Imò ſi diuerſa ſint facta poteſt vtrumque iudicium inſimul intentari. 98.
Turbatiua eſt ſpecies delicti, quæ differentias varias in ſe continet. 56. 87.
Et quæ ſint num. 89.
Pro turbatiua non agitur criminaliter in Gallia. pag. 56. 101.
Et nec in Statu Eccleſiaſtico. 102.
Sed contrarium ſeruari in Statu Eccleſiaſtico teſtatur *Faria*. 103.
Conciliantur opiniones. 104.

V

VAGABVNDI, qui mentiuntur ruinam, naufragium &c. & literis falſis mendicant debent puniri. p. 70. n. 13.
Vagabundi habent præſumptionem contra ſe, & vocantur fures. 70. 14.
Non habent de iure communi certam pœnam terminatam. n. 15.
Puniuntur hodie iuxta particulares prouiſiones in diuerſis locis factas, quæ referuntur. n. 16. & 17.
Sunt illi, qui non habent certam ſedem, ſed modo huc, modo illuc vagantur. pag. 71. num. 18.
Qui ſint, & dicantur vigore bannimentorum. pag. 71. 19.
Condemnati ad triremes, & finito tempore dimiſſi, debent ſe applicare, alias contra eos poterit iterum ad pœnam procedi. pag. 71. 20.
Vagabundi, errones, mendicantes validi ſunt expellendi è quauis benè inſtituta Republica. pag. 69. 1.
Auferunt victum pauperibus, & infirmis. num. 2.
Morbos, & vitia introducunt, & nutriunt num. 3.
Vel debent cogi ad exercendum aliquod opus num. 4.
Vt ſibi quærant victum in ſudore vultus. num. 5.
Vtuntur herbis, & collirijs ad faciendum ſibi intumeſcere tibias, & manus. pag. 70. num. 8.
Et ex hoc ſunt grauiter puniendi. 9.
De vagabundis remiſſiuè. 73. 2.
Vagationes nocturnę prohibentur ſine lumine aperto, & viſibili. pag. 34. 76.
Nobilis tamen venit ſupportandus. numer. 77.
Vagina armorum quamuis gemmis pretioſis ornata acquiritur Curiæ 8. 79.
Vaginæ ad recondendum gladios factę non veniunt appellatione armorum. pag. 9. num. 79.
Variatio fori licita eſt vbi electio datur à iure ſecus quando datur ab homine. pag. 190. num. 311.
Variationis ius conceſſum eſt à lege, ſed abſque præiudicio alterius. pag. 192. num. 329.
Vbi

Vbi non eſt delictum, ibi non eſt pœna, & nec accuſatio recipitur, & nec inquiſitio formatur. pag.51. 20.
Vectigal ſoluitur dum cadauer de vno loco, ad alium perfertur. 202. 482.
Sed eſt contra diſpoſitionem expreſſam legis. n.483.
Et improbatur à Naurath pluribus motiuis. num. 484.
Et improbatur etiam in Eccleſiaſticis, etiam ſi prætendatur conſuetudo, à Maranta. num. 485.
Vectigal antiquitus Romæ à meretricibus ſoluebatur. 100. 46.
Et inſtitutum fuit tempore Caligulæ. numer. 47.
Pontificibus non fuit in vſu. 48.
Vectigalia prohibitione armorum quę hinc inde euehuntur, minui contingunt. pag. 4. num. 23.
De vehiculis ſibi obuijs agit *Feltman*.p.62. n.1. *verſ.& de vehiculis.*
Venandi ius eſt cuilibet à natura tributum. pag.53. 47.
Niſi à Dominis agrorum prohibeatur.numer. 48.
Vendens mala medicamenta. pag. 154.numer. 104.
Vendere Agnus Dei etiam ſi ſint veri, eſt prohibitum. 110. 12.
Vendentes, & ementes venenum, & omnes quoquo modo auxiliantes ſcienter debent vltimo ſupplicio affici. pag. 140. num. 30.
Ceſſante verò ſcientia ſunt pro culpa puniendi. num.31.
Venenum deriuat à verbo *ue*, & *neco*, quia necat cum vè, ideſt dolore. pag. 138. num. 6.
Vel deriuat ex eo, quia vadit per venas. num. 7.
Venena omnia præter corroſiua agunt ob proprietatem ſpecificam, phantaſiæ emulam, ſemini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquiuocè agentis potentias habentem. 138. 8.
Venenorum diuerſæ ſpecies. 138. 9.
Quædam ſunt talia in ſua natura, & origine. num.10.
Quædam fiunt ex artificio. 11.
Venena quomodo necant explicatur. pag. 138. num. 12.
Venenum vnum interficit citò, aliud tarde. pag. 138. num. 13.
Venena, cum ſint diuerſæ ſpecies, de neceſſe habent diuerſa ſigna, & ſymptomata. pag. 138. 14.
Venenum poteſt in corpore ex malitia humorum generari. 155. 123.
Venenum ingenitum in corpore dat eadem ſigna, quæ dat propinatum. pag. 155. num. 124.
Medici tamen bene diſcernere poſſunt ea, quæ proueniunt à propinato ab illis, quę proueniunt à generato. n.125.
Improbatur hoc à Sarno. n.127.
Venenum propinatum facit ſtatim mutationem ſtatus, ingenitum verò à natura non ita repente operatur. pag. 155. numer. 126.
Venenum ingenitum non tam repentè operatur. pag. 155. n.126. & 128.
Veneni propinati indicationes plures referuntur à Domino Sabello. pag.155.numer. 128.
Venenum prębens morte ſequuta debet puniri pœna vltimi ſupplicij. pag. 152.numer. 82.
At non ſequuta morte debet puniri pœna extraordinaria. n. 83.
Referuntur plura exempla Tribunalium, ibidem.
Verum concluſio, quod morte non ſequuta intret pœna extraordinaria recipit ſex limitationes enumeratas pag. 152. numer. 84.
Venenum poteſt propinari alteri aliter, quam per cibum, & potum, vt refutatis *Caballo*, & *Graff.* dicit *Graſſettus*. pag. 150.num. 59.
Venenum conficientes quomodo puniuntur de iure communi pag. 139. 22.
Venenum non ſemper ſonat in malum, nam datur etiam venenum bonum. pag. 139. num. 18.
Venenum ad ſanitatem componere ſpectat ad ſolos pharmacopolas. pag. 139. numer. 19.
Venenum extrinſecus applicatum operatur & alterat corpus, æquè ac operatur intrinſecus ſumptum. pag. 150. 68.
Venenum poteſt applicari extrinſecus. pag. 150. ſub n.58. *verſ.quarto modo.*
Venenum dans ob ſpem hæreditatis conſequendæ. pag. 153. 84.
Veneni qualitas ſemper ſupponit præmeditationem in patratione homicidij. pag. 144. num. 7.
Veneni reperti penes aliquem idẽtitas quomodo procuranda à Iudice. p.156. 141.

Veneni Symptomata, & effectus varij, & varia ſunt, prout varia ſunt venena, quæ ſunt ex metallis, ex animalibus, ex vegetabilibus, & quæ ſint remiſſiuè. p. 158. num. 157.
Veneni reperti adnotatio quomodo facienda ad hoc vt conſtet de identitate p. 156. num. 141.
Venenatæ res, ſi in ſacratis ſpeciebus reperiantur, quid agendum remiſſiuè. p. 158. num. 155.
Venena putrefactiua ſolùm intrinſecus in corpore apparent. 154. 114.
Venena duo inſimul mixta an citius occidant. pag. 152. 83.
Venenans Sacram Hoſtiam, vel Sacratiſſimum Sanguinem ad hoc, vt ſumens pereat debet comburi. 157. 153.
Referuntur exempla huius ſceleratiſſimi criminis. n. 154.
Venenantis pœna debet aggrauari ex circumſtantijs, & quales ſint. pag. 152. numer. 83. & 84.
Veneno proximum occidens eſt proditor, pag. 144. 3. & 152.
Dummodo non ſit inimicus. 4.
Veneno occidens inimicum tenetur pœna mortis. 144. 5.
Veneno interficiens amicum ad conſequendam illius hæreditatem, tanquam aſſaſſinus ducitur ſuper curru per Ciuitatem, forficibus ignitis affligitur, & malleo in capite trucidatur. 144. 8.
Et etiam morte non ſequuta venenati debet ipſe venenans mori. 9.
Veneno alium perimens ad contrahendum matrimonium cum illius vxore, de quo caſu loquitur *Apuleius*. 144 10.
Inualidè contrahit matrimonium. 11.
Et vltimo ſupplicio punitur. 12.
Et ita practicatum Ianuæ, & Romæ. numer. 13. & 14.
Etiam non ſequuta morte ex veneno. numer. 15.
Venereus vſus confundit intellectum ſcholarium. pag. 102. 81.
Venetijs adeſt ſtilus non concedendi ſaluum Conductum reſpectu ad inimicos. pag. 241. num. 95.
Verberatio cuius ſit iuriſdictionis. pag. 30. num. 15.
Verbum Abacadabra. pag. 151. 71.
Verbum de non offendendo. pag. 47. numer. 83. & 85.
Verbum *profligere*, denotat occiſionem. pag. 230. num. 21. *verſ potuit.*
Verbum *diffidare*, quid importet. pag. 230. 21. *verſ. inſuper.*
Verbum arrancamento, ſeu euaginatio armorum. 67. 7.
Verborum proprietas attendenda. pag. 67. num. 7.
Verbum publicamente in materia ſaltationum quomodo intelligendum. pag. 65. num. 8.
Verbum ardiſca denotat dolum. pag. 5. numer. 32.
Verba *cacciaſſe mano*, an comprehendat arma, quæ non euaginantur. 67. 7.
Quid ſi euaginetur, & producatur cultellus breuis num 7. *verſ. quid ſi breuem.*
Quid ſi euaginentur arma ioco, aut cauſa feſtiuitatis, aut ad illa monſtrandum amico. n. 7. *verſ. quid ſi in dicto loco.*
Quid ſi arma euaginentur ad defenſam, vel ad ſedandam rixam, num. 7. *verſic. quid ſi fiat.*
Contra arma euaginantem in loco Comediæ proceditur quamuis non ſit repertus & captus in fragranti, ibid. nu. 7. *verſ. an procedi poſſit.*
Verba quantumcunque generalia intelligenda ſunt eo reſpectu, quo proferuntur, & ad cauſam propter quam proferuntur, reſtringuntur. 55. 66.
Verba obſcena facere coram fœminis prohibitum lege Romuli. 61. 41.
Verba Conſtitutionis directa in perſonam non comprahendunt mandantem, ſecus ſi directa ſint in rem. 218. 97.
Verba inhoneſta, & licentioſa prohibentur dici per ſtratas Ciuitatis. 60. 29.
Aſſignatur ratio. n. 31.
Prohibitio ſimilis in Hiſpania. 30.
Et Neapoli. 32.
Verba Concilij Guarmacienſis explicantur. pag. 150. ſub n. 58.
Verba *ſe non prouerranno di eſſere conſapeuoli*, quid importent. pag. 106. num. 9. & ſequen.
Verba *in qualunque modo dargli aiuto, conſeglio, fauore*, comprahendunt quemcunque modum auxiliandi, & comprahendunt etiam præſtantem alimenta. pag. 250. num. 34.
Et mutuantem pecuniam. 35.
Dummodò ad malum finem. 36.
Verba Florauantis circa ſaltationes, & choreas referuntur. pag. 64. 4.
Verba Io: Andreæ loquentis de homicidio ſine

Digitized by Google

ſine dolo commiſſo referuntur. pag. 53. num. 41.
Verbi *ſtremida* etymologia in ſtatuto Papiæ, & in Bononiæ bannimentis. p.261. num. 23.
Verba *dare, ò pigliare* habent duplicem ſenſum pag. 143. 2.
Verba, quando debeant referri potiùs ad vindictam facti, quàm iuris. pag. 250. num. 41.
Verba Cyni loquentis de delinquente vltra cogitatum referuntur. p.53. 42.
Verba Salyceti loquentis de delinquente vltra cogitatum referuntur. pag.53. 42.
Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam. 250. 40.
Verba directa ad perſonam debent intelligi ſecundum naturam perſonæ. pag 250. num. 40.
Verba quando referri debent ad vindictam iuris, vel facti. 250. 41.
Verificatio. Vide Delicti.
Veriſimiliter informati poſſunt torqueri. pag. 319. 133.
Vermigliol. reijcitur à Maſſino. pag. 44. num. 66.
Veſtes ſericeę, auratę, vel vniones an ſint permittendæ meretricibus 105. 4.
Via publica. Vide Delinquens.
Via publica. 260. 18.
Via publica, quæ ingreditur Ciuitatem non dicitur amplius via publica. 260. 19.
Viæ exiſtentes intrà Vrbem, ſeù Villam non ſunt de regalibus Principis. pag. 260. num. 20.
Viatica debentur à fiſco, vel adhærente. pag. 185. 202.
Et ipſi repetunt ab accuſato iuxta reſeruationem, quam ſolent Superiores facere ad eorum fauorem in commiſſionibus num. 203.
Viatica ſoluens Commiſſario, dum non habet intereſſe in cauſa, non habet ius appellandi ratione repetitionis viaticorum, à ſententia prolata ad fauorem accuſati. pag. 186. 223.
Contrarium. num. 237.
Sed vix datur iſte caſus. n. 238.
Et quando daretur competeret ſaltem recurſus. num. 239.
Viatica non poſſunt repeti, ſi teſtes non perſiſtant in eorum dicto, vel etiam extra iudicium dicant depoſuiſſe contra veritatem tædio carceris. 185. 212.
Viatica debentur loco alimentorū. 186. 218
In Viaticorum taxatione detrahendæ ſunt impenſæ temporis exceſſiui. 187. 261.
Et exceſſiui numeri birruariorum. 262.
Dummodo non habeant facultatem ducendi quot birruarios voluerint. 263.
Et talis facultas præſumitur impertita, quando Commiſſarius cum tanto numero birruariorum diſceſſit è loco, in quo reſidet delegans. 264.
Et detrahendæ etiam ſunt impenſæ viæ longioris. 266.
Vicarius Papæ tranſmittit Commiſſarios intra diſtrictum nullo facto verbo cum Pontifice. 197. 394.
Vicini inſtantes pro eiectione meretricis à vicinia tenentur Domino domus ad penſionem, & damnum, quod inde prouenit illi. pag. 104. 100.
Contrarium nempè, quod damnum cedat in præiudicium locatoris, qui debebat inueſtigare conditionem conductoris num. 101.
E vicinia poſſunt eijci etiam maſculi rixoſi, faſtidioſi, & viciniis iniurioſi licet de maſculis non fiat mentio in ſtatuto. 102. 77.
Vidua habet electionem, & variationem fori in quacumque parte iudicij, etiam poſt concluſum in cauſa, & etiam in gradu appellationis, pag. 190. n. 305 306.
Contrarium quoad variationem, quia eſt odioſa, & doli mali plena. 307.
Maximè poſtquam facta eſt conteſtatio iudiciorum. 308.
Dummodò non omittat per errorem declinare in tempore. 309.
Prima tameu opinio eſt communis, & eſt in praxi recepta. 310.
Vidna ſi variat an obtinere debeat tranſmiſſionem commiſſarij ad fabricandum proceſſum, & informationes aſſumendas. pag. 190. num. 312. *verſ, quoad ſecundum, &* n. 326.
Vidua, & alius habens beneficium *leg. unica Cod. quando Imperat.* ſi ſit accuſata debet ſe conſtituere adhoc, vt dicto beneficio potiatur. pag. 193. num. 338.
Contrarium num. 340.
Sed non eſt recedendum à prima opinione num. 341.
Vidua non debet vti priuilegio ad opprimendum, & defatigandum litigantem. pag. 192. num 329.
Vidna variando tenetur reficere expenſas prioris proceſſus. pag 192. n. 329.
Viduæ pharmacopolarum mortuis maritis

non

non poſſunt aromatarias continuare, & per miniſtros expertos exercere. p. 140. num. 37.
Contrarium videtur de iure communi, num. 43.
Et ita in ſimili decretatum fuiſſe refertur, num. 44.
Vidua Barbitonſoris poteſt continuare apothecam, & eam per viros expertos exercere etiam reſpectu ad phlebothomandum. p. 141. n. 45.
Vidua. *Vide litigans.*
Vigiliæ tormenti materia penes quos Doctores habetur. p. 325. n. 147.
Indie, quo infertur tormentum vigiliæ nullum aliud tormentum poteſt infligi. num. 148.
Procedit hoc non ſolum in tormento vigiliæ, ſed in quouis alio tormenti genere. num. 149.
In dicto tormento Reus non poteſt detineri vltra decem horas. n. 150.
Hodie extenditur etiam ad duodecim horas, & quarè. num. 151.
Non infertur niſi delictum ſit atrociſſimum, & inditia ſint vrgentiſſima. numer. 152.
Aliquando tamen infertur in delictis ordinariis loco funis, & quando. n. 153.
Aduertentiæ multæ, & quæ ſint adhibendæ in tormenti Vigiliæ illatione. numer. 154.
Fœminæ non ſunt torquendæ dicto tormento, & quarè. num. 155.
Seruatur tamen aliquando contrarium, ibidem.
Et nec dicto tormento ſupponendi ſunt illi, qui ſunt debilis complexionis, ſeu aliquo particulari morbo laborant. numer. 156.
Vigiliæ tormentum non datur niſi in delictis atrociſſimis. p. 280. num 4.
Ideò non datur pro rapina armata manu cum conuenticula, & ſub nomine Curiæ commiſſa. num. 5.
Contrarium fuit practicatum ex facultatibus legationis. num. 6.
Villa negligens in capiendo malefactores. pag 259. num. 4.
Vim propulſare licet etiam ſi fiat à dormiente, ſeu mentecapto, & ſic fiat ſine animo iniurandi. pag. 51. n. 18.
Vim propulſare cum moderamine inculpatæ tutulæ eſt de iure gentium. pag. 51. num. 19.
Vindicta priuata interdicta eſt, vbi publica vigeat iudicia. pag. 216. nu. 85.
Vindicta tranſuerſalis, quando committi dicatur. p. 230. 21. *verſ. primum & tollit.*
Vindictam tranſuerſalem faciens poteſt impunè occidi p. 230. 21. *potuit ergo: incurrit enim vigore Bullarum in crimen læſæ maieſtatis, & rebellionis* ibid. *verſ. cum etiam.*
Et expreſsè diffidatus eſt ibid. *verſ. inſuper & verſ. præſertim.*
Vindicta tranſuerſalis omni iure eſt prohibita. pag. 229. 21. *verſ. die ſequenti.*
Vindicta trãſuerſalis quando dicatur commiſſa. pag. 230. *verſ. primum, & tollit.*
Vindictam tranſuerſalem committens incidit vigore Bullæ Sixti V. in crimen læſæ maieſtatis, rebellionis, ac ſeditionis. pag. 230. ſub n. 21. *verſ. tum etiam.*
Virgo habens Patrem non habet electionem fori pro iniuria ſibi illata. 193. 344.
Contrarium. 345.
Sed in criminalibus tantum. 346.
Concorda vt num. 347. & 348.
Virgo inhoneſta datur in iure. 94. 4.
Virgo meretrix etiam datur ſecundum gloſam in §. item *lex Iulia inſt. de Publ. Iudic.* pag. 94. 5.
Virginitas in quo conſiſtat. 136. 16.
Viros prudentes non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare oportet. pag. 273. num. 5.
Viſum, & repertum debet fieri à Iudice, & Notario, ſeu à Notario de mandato Iudicis. 171. 3.
Viſus ludere, ſi non fuit appræhenſus, non poteſt proceſſari. 128. 39.
Contrarium. 40.
Explica vt num. 41.
Vita mulierum in ſuum corpus peccantium in triplici eſt differentia. 99. 32.
Explicatur qualibet differentia ibid.
Vniuerſitates, quando poſſint puniri. pag. 267. num. 100.
Quando debeant teneri ad damna. 101.
Vocatus ad intereſſendum Concilio Communitatis cenſetur aſſecuratus. 228. 14.
Intellige vt explicatur. nu. 15.
Vocatus à Principe, vel miniſtris per epiſtolam, vel aliter comiter non poteſt arreſtari. pag. 229. 18.
Vociferatio facta in ruſticos, qui conducunt captos ad carceres, debet puniri pœna triremiũ, ſi feriò, & data operà fiat, alias facta per laſciuiam, ſeu iocum leuiter punitur. 270. 1.
Vr-

Digitized by Google

Vrbanus VIII. fecit decretum ſuper reſeruatione caſuum. 146. 28.
Vſurarij. Vide Tortura.
Vtens ſaluo conductu falſo, in quo falſitas ſit latens, & intrinſeca, quia habet omnia requiſita, eſt immunis à pœna falſitatis, & etiam à pœna delicti, pro quo eſt cum dicto ſaluo conductu aſſecuratus. p. 243 num. 113.
Dummodò det Authorem. 114.
Et Author non ſit ſuſpectus. 115.
Et eo magis ſi Author ſit Officialis Curiæ. num. 117.
Vtens ſortilegio taciturnitatis incurrit pœnam. pag. 325. 142.
Et eam incurrit etiam docens. 143.
Vtilitati publicæ nemo poteſt renuntiare. pag. 264 64
Vulnerans eum, qui erat ab alio lætaliter vulneratus, dicitur percutere cadauer, non hominem. p. 231. *verſ. effectus.*
Vulnerans poſt illatum aliud vulnus ab alia perſona ſi vulnerauerint in rixa ambo ſunt abſoluendi à pœna ordinaria, & quę ſit pœna extraordinaria iſto caſu p. 231. 21 *verſ. tertium, quod reſultat.*
Vulnerans ſi poſt factam peritiam carceretur, admittitur ad probandum contrarium 136. 10.
Vulneris illatio in vindictam tranſuerſalem pag. 229. 21. *verſ. die ſequenti.*
Vulnerare eum qui ſe præparat ad offendendum eſt ſicitum. 52. 34.
Vulneratus cum planella pedis à muliere fuit Iuuenis, qui tetigit illius manum in fonte aquæ luſtralis. 3. 14.
Vulnerati dictum. pag. 255. 73.
Vulnerum deſcriptio triplici ratione fit. pag. 171. num. 6.
Vxor eximens maritum à manibus Curiæ non priuatur ſuo foro, quamuis eximitio ſit delictum ex conſtitutione particulari alicuius fori priuatiuè, nam amor minuit pœnam. 222. 153.
Idem dicendum de patre, & filio. 154.
Contrarium, quia cauſa excuſans minuens pœnam non mutat ſpeciem delicti. 155.
Vxor præparans venenum ad illud porrigendum marito p. 152. 84.
Vxori licet ire ad locum, ad quem cum ſaluo conductu vadit maritus, etiam ſi habeat prohibitionem accedendi, & in ſaluo conductu non ſit facta mentio de Vxore. 236. 56.
Vxor receptans maritum bannitum non comprænhenditur in banno. 248. 23.
Nam ob delictum non ſit hodie ſeparatio matrimonij, & nec iura matrimonij ſoluuntur, ibidem.
Vxor adultera vituperat maritum etiamſi ſit ignarus. 89. 112.
Vxor, & maritus vna caro. 248. 23.
Vxor ſi conueniat cum marito, ne ſub pœna teneat concubinam, poterit agere in caſu contrauentionis 133. 13.
Vxores profeſſorum iuris mortuis maritis gaudent maritorum priuilegijs. pag. 140. num. 38.
Vxores Medicorum, & pharmacopolarum mortuis maritis non gaudent priuilegis maritorum. 140. 39.
Et ita fuit deciſum. 40.
Impugnatur tamen hæc reſolutio à *Barboſa.* num. 41.
Sed vide num 46.
Vxoribus Medicorum, & Iuriſconſultorum mortuis maritis non competunt ea, quæ veniunt ratione officij. 140. 42.

Z

Z*ABARELLA* reprobatur. pag. 179. num. 97.
Zenonis argumentum, quo negabat dari motum, refertur. 305. 43.

FINIS.

REGESTVM

§

a b c d e

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp

Qq Rr Sſ Tt

A B C D E F G H I K L

Omnes ſunt duerniones præter Tt folio ſimplex
& L eſt terniones.

R O M AE MDCXCI.

Typis Hæredum Corbelletti. *Superiorum permiſſu.*

Digitized by Google

Digitized by Google